Digitized by Google

NAZIONALE
BIBLIOTECA
8
12 — B
23
VITT. EMANUELE
ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

D. IOANNIS RVSBROCHII SANCTISSIMI DIVINISSIMIQVE CONTEMPLATORIS,

OPERA OMNIA:

A R. F. LAURENTIO SURIO Carthusiano, ex Belgico Idiomate in Latinum conuersa, & denuo quam diligentissimè recusa.

OMNIBVS PIETATIS STVDIOSIS, THEOLOgiam quam Mysticam vocant sectantibus, & ad vitam contemplatiuam aspirantibus, vtilissima.

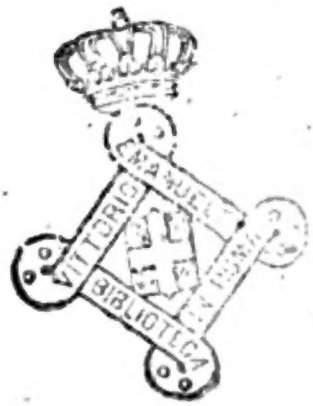

COLONIAE
Apud Arnoldum Quentelium, Anno M. DCIX.
Cum Gratia & Priuilegio S. Cæsareæ Maiestatis.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDO IN CHRISTO PATRI D. IOANNI MAIORIS CARTHVSIAE PRIORI DIGNISSIMO, AC TOTIVS ORDINIS CARTHVSIANI MODERATORI VIGILANTISSIMO, F. GERARDVS ab Hamont, Prior Carthuſianorum apud Coloniam Agrippinam, Obedientiam cum Reuerentia.

MVLTIS hodiè Mundus abundat libris, & videntur ea iam eſſe tempora Reuerẽde Pater, de quibus longè ante prædixit Daniel vir deſideriorum, repletus ſpiritu Dei: Multiplex erit ſcientia Atquì ô ſi quam eſt librorum ingens multitudo, tanta etiam eſſet & vtilitas. Iam verò quando longè plures eduntur nedum vani ac futiles, ſed etiam pernicioſi, atque execrandis referti dogmatibus, quam qui ad reformandos in melius hominum mores, & ad veram pietatẽ ſpectent, infelicia potius quam felicia hæc dicenda ſunt tempora, vt quæ multo plus lolij ac veneni, quam bonæ frugis aoremedij pariant. Qua in re meritò pij omnes vigilare, & quibus poſſent modis eniti deberent, ſicut & faciunt multi, vt quam ſunt impij ac ſtolidi homines ad euulgandas ſuas vel nugas, vel blaſphemias impigri ac ſeduli: tam etiam ipſi, immò verò longè amplius ad edenda ac diſſeminanda pia quæq; & ſalutaria tum ſua, tum aliorũ pro Dei Opt. Max. honore, & animarum quotidiè grandi nimis prôh dolor numero in horrendum Tartarorum chaos ruentium ſalute, ſtudioſi incumberent. Multum enim commendat nos Deo zelus animarum, & ſemper ferè optimus quiſque etiam lucrandis animabus præcipuam nauauit operam. Nec hodiè quicquam tam deeſſe videtur populo Chriſtiano miſerandum in modum varijs hæreſum opinionibus dilacerato, aut inexplicabilibus aliorum vitiorum nexibus irretito, quam homines docti iuxta ac pij, quos & pietas inſtiget vt velint, & eruditio ſuffulciat, vt poſſint auxilio & conſilio eſſe miſeris, excæcatos ad veritatis reuocare lucem, euerſos erigere, nutantes firmare, per deuios vitiorum anfractus noctes atque dies properantes ad tartara, ſuis exemplis, ſuis monitis, ſuiſque precibus ad veram Chriſtianæ religionis pietatem, & ad plana iucundaque virtutum itinera, quibus pergant in patriam, reducere. Res in aperto eſt, nec vllis eget argumentis. Quæ cum ita ſe habeant, nos pro noſtra exiguitate in commune omnibus conſulere cupientes, ſicut & ex fraternæ charitatis debito obligamur, (vnicuique enim mandauit Deus de proximo ſuo) iam aliquot annis ſtudioſè operam dedimus diuerſis, ijſq; non contemnendis, euulgandis au-

Romæ i. Iul. *a 2p. accu thori-

thoribus: inter quos ante hos aliquot annos etiam D. Ioannis Thauleri insignis Theologi opera Latinè conuersa, & ex vetustis Germanicis codicibus diligenter castigata edidimus, vt haberent pij omnes, maximè qui ad perfectiora & vitæ contemplatiuæ studia adspirant, quibus quam optimè instituerentur, ad eaque sectanda instructi & expediti redderentur. Nam tametsi abundè multi extarent codices, ex quibus ea quæ ad componẽdos mores, vitia extirpanda, virtutesq; obtinendas pertinerent, satisque superque petere liceret: at tamen qui de vitæ internæ & contemplatiuæ studijs, de mentis vnione cum Deo, atq; id genus alijs raris & minimè vulgaribus exercitijs, & de ratione eo pertingendi agerent, pauci sanè erant: atq; ij ipsi partim ita obscurè & inuolutè ea ipsa tractantes, vt indè potius deterrere, quam ad ea inuitare ac inflammare Lectoris, præsertim rudis ac imperfecti, animum possent. Sed Thaulerus noster non solum multa lectione, verum etiã propria experientia doctus, sparsim ita dilucidè & apertè res eiusce modi tradit, vt qui aliqua est bona præditus voluntate, per sese indè haurire possit modos optimos atq; facilimos ad supremam vsq; perfectionem pertingendi. Quod si nec ille omnibus facit satis, possunt enim fateor & in illo quędam desiderari, iam alium damus nihilo Thaulero inferiorem, immò verò in multis etiam longè superiorem, nempe eximium, adeoq; diuinum (sic enim sæpè eum Dionysius noster Carthusianus appellat) D. Ioannem Rusbrochium, D. Thauleri contemporaneum, & in spiritalibus etiam magistrum ac institutorem, sicut eius vita testatur. cuius scripta quanti facienda sint, is demum probabit, qui à capite ad calcem vsque ea diligẽter ac reuerẽter perscrutatus erit. De quo viro admirabili pauca nobis hoc loco dicenda veniunt propter quosdam, qui eius librum tertium de Nuptijs spiritalibus tanquam de errore suspectum, reijciendũ putârunt: in quibus primum tenet locum venerabilis ille & præclarus Theologus D. Ioannes Gerson, cuius hodieq; scripta extant, quibus speciatim eum quem commemorauimus librum tertium nonnihil reprehendit: cuius deindè sententiam secutus Abbas Tritthemius Spanheimẽ, virum omni laude dignũ, absq; vllo illius demerito, parum dignè commemorat. Itaq; quod ad Gersonem attinet, primo quidẽ id verissimè dici potest, eum in talem incidisse versionem siue interpretationem, quæ multa omiserit, multa adiecerit, quæ nusquam in exemplaribus Germanicis habeantur: quod certè parum decuit illum, quisquis tandem fuit, qui interpretem, verius Paraphrasten, illius libri agere voluit. Qui tamen nec his contentus, etiam liminarem operi epistolam tanquam ipsius Authoris nomine prefigere non est veritus, vt quisquis in illorum trium librorum lectionem inciderit, D. Ioannẽ Rusbrochium illos è Germanico conuertisse sentire cogatur: atq; ita quicquid illa habet versio, totum esse Authoris ipsius nõ possit quisquam ambigere, cum tamen, vt diximus, multa ibi passim admixta sint, quæ vt bona sint,

tanto

Digitized by Google

tanto tamen viro vix digna sunt. Quod si cui dubium videtur, vel cũ correcto Germanico, vel cum hoc nostro Latino exemplari conferat eandem ipsam interpretationem, & reipsa verum nos dixisse probabit. Deindè si quis hac excusatione contentus esse nolit, sed cum Gersone authorem minus cautè quædam scripsisse, mentemque suam melius explicare debuisse contendat, posset id fortasse concedi, si non alijs multis locis ab authore id esset abundè præstitum, ita vt etiam propriam scripserit dictorum quorundam suorum apologiam, quam Samuelis titulo prænotauit, vbi apertissimè mentem explicat suam, quemadmodum ea intelligi velit, quæ D. Ioannes Gerson non satis esse declarata fatetur. Nec hoc solo libello, sed pluribus etiam alijs, maximè in vltimis aliquot capitibus libri illius, cuius titulus est, Speculum salutis æternæ, vsque adeò omnibus sese purgatum reddit, vt nemo nisi improbus aut maleuolus in erroris suspicionem eius posiit scripta vocare. Erant quidem ea tempestate, qua ipse floruit, impudentissimi ac amentissimi quidam hæretici, qui liberorum spirituum nomine tum vocabantur, quorum opiniones quædam cum huius sanctissimi viri, immò & cum quibusdam ipsius Christi sententijs non nihil consentire viderentur, sed eos ipsos hæreticos intantum in omnibus penè libris suis insectatur & confutat, vt penè continuum cum eis bellum ei fuisse, vel indè colligi possit. Hæc pauca Gersoni respondisse sufficiat: cuius tamen epistolam si quis diligenter euoluat, nihil eum definire comperiet, sed tantum meliorem quorundam hoc tertio spiritalium nuptiarum libro duntaxat dictorum declarationem requirere: Abbati Spanheimeñ respondere nihil est opus, quandoquidem is sua habet ex Gersone, cui nos putamus esse satisfactum. Et si ille, Gersonem loquor, maximè in ea esset sententia, authorem hunc à vera & catholica fide aberrasse, quod nefas sit dicere vel credere, nos illi confidenter nostrum Dionysium Carthusianum opponeremus, nihil illo neque eruditione, neque vitę sanctimonia inferiorem, immò verò diuinis assuetum raptibus, atque Ecstaticum contemplatorem, qui tamen sæpius eius honorificè meminit, eumque non dubitat alterum dicere Dionysium Areopagitam, ob scriptorum eximiam pietatem ac excellentiam. Quæ quidem si quis omnia diligenter percurrat, si in eis verborum & sententiarum pondera benè trutinet, si scripturæ mysteria exponendi & internæ vitæ abditissima quæque in lucem proferendi gratiam singularem in ipso authore æquo perpendat iudicio, nisi totus cæcus ac stupidus, vel nimium carnalis & animalis sit, & propterea non sit idoneus percipere ea quæ sunt spiritus DEI, velit nolit, omninò fateri & exclamare cogetur, quæcunque ferè huius sunt viri, non ingenio humano, sed spiritu diuino elaborata atq; confecta esse. quod & reuera ita se habet. Nam etsi mediocriter doctus fuit, vtpotè sacerdos & Prior Canonicorum Regularium, magnæ tamen literaturæ vel scientiæ non fuit, si de humana quæ inflat, scientia

Digitized by Google

entia loquaris. Totus enim deditus Deo & ſtudijs vitæ internæ, noluit animum ſuum literarũ ſtudijs, aut lectione multa, quæ ferè diſtrahere ſolet mentem potius quam colligere, admodum occupare, ſed cum Pſalmiſta neſciens literaturam, introiuit in potentias Domini, & de plenitudine ſpiritus tam ſublimia, tamq; profunda interim eructat, vt nemo dubitare poſsit, introductum eum in cellam ſponſi vinariã, eiusq; vino prorſus inebriatum. Quod vtinã multi huius ſeculi ſapientes, grandes in oculis ſuis, parui & fortaſſe nulli in oculis DEI, imitari vellent, vt nõ totos ſe in inexplebilem legendi ac ſciendi curioſitatem effunderent, ſed eniterentur etiam ingredi in ſecretum mentis ſuæ, & inibi haurire ex ſpiritu DEI, & micantibus ſupernæ gratiæ fulgoribus veram ſapientiã, qua diſcerent noua alta ſapere, ſed humilibus conſentire, mori vitijs, ſtudere virtutibus, viuere Deo, ſpreto mundo terrenisq; honoribus ac voluptatibus, veram beatitudinis gloriam ſuſpirare, & humilem Chriſtum per humilitatis, charitatis, manſuetudinis, cæterarumq; virtutum placidiſsima ſequi itinera. Hæc enim ſola vera ac ſalutaris ſapientia eſt, quam qui negligunt, quo ſe putant eſſe ſapientiores, eo ſunt reuera amentiores: nec eſſe poteſt in illo homine vel minima Chriſtianæ & religioſæ ſapientiæ particula, qui ipſam æternam & increatam ſapiẽtiam Dominum noſtrum IESVM Chriſtum ſequi contemnit. Sed quid nos iſta commemorare attinet? Redeamus ad id vndè noſtra parum per aberrauit oratio. Poſſemus quidem hîc etiam ex venerabilis illius Gerardi Magni vita, cuius author eſt D Thomas Kempis religioſiſsimus ac piẽtiſsimus Pater, idemq; propè contemporaneus Rusbrochij noſtri, commemorare teſtimonium, quo etiam ſpiritu prophetię idem ipſe noſter Rusbrochius claruiſſe ſcribitur, & ipſum Gerardum Magnum, virum alioqui doctiſsimũ atq; ſanctiſsimum multa ex eo didiciſſe, & eius ſapientiam ſtupuiſſe: atque etiam quorundam aliorum, ex quibus vnus vitæ excellentiſsimæ ſummis Seraphim eum comparat, & omnem eius gloriam in cælis vidiſſe ſe ſcribit. Alter eum ab vno duntaxat Gerſone culpari, ſed à turba multa ſanctorum virorum defendi teſtatur. Sed ne epiſtolæ modum excedamus, in alium locum iſta reijcere placuit quanquam ipſe ſe Author præclaris diuiniſq; ſcriptis ſuis ita commendet, vt alios adhibere laudatores, propè ſuperfluum ſit. Quòd autem hæc pauca hîc commemorare voluimus, eo potiſsimum conſilio factum eſt, vt ſi qua cuiuſquam animo prauã ſuſpicio ſederet, hanc penitus à ſe excluderet, nihilq; poſthac indignum de tanto ſentiret viro, quem reuera nemo vnquam dignè laudare poſsit. Quem tamen ſi quis benè intelligere, ac de eo veram ferre ſententiã velit, totum prius perlegat neceſſe eſt, & tum demum poterit, quod eſt æquum, ſtatuere ac iudicare. Nam in quibuſdam locis ſubobſcurus eſt, ſed alibi eadem apertè ac dilucidè explanat, ita vt diuerſa quamuis ſcripſerit opuſcula, & in pluribus eadem quandoq; tractet, ita tamen abſtineat à repetitio-

titione,præsertim oneroſa, eorum quæ aliâs dixit, vt miro quodam modo quæ in alijs omiſſa ſunt, in alijs explicentur,& diuerſa licet ſcripta,optimè inter ſeſe quibuſdam in locis cohæreant. Animaduertere id poterit, quiſquis totum ſtudioſè perlegerit. Multam quidem hactenus, & eam ſane nõ immeritam,laudem apud omnes veræ ſapientiæ ſtudioſos obtinuit venerabilis ille & ſublimis cõtemplator ac Theologus D. Henricus Harphius, ita vt etiam quidam non vulgaris authoritatis, eum inter excellentiſsimos referre Contemplatores non dubitârit: verum ſi ex libris eius, quos de vita cõtemplatiua ſcripſit,qui ſunt ſecundus ac tertius Theologiæ Myſticæ, ea quæ ex huius Authoris diuerſis monumentis etiam ad verbum deſcripſit ac mutuatus eſt, eradas aut auferas, penè nudum ac vacuum eum relinques: quod nos non in illius tanti tamq; ſuſpiciendi Patris derogationem, ſed in noſtri Rusbrochij laudem duntaxat hîc inſerere voluimus. Cur autem D. Henricus Harphius eius nomen omninò ſubticuerit, nec expreſſerit vſquam, nihil noſtra intereſt: id vnum certiſsimum eſt, optima & præclariſsima quæque ſecundi & tertij Myſticæ Theologiæ librorum, Rusbrochio potius optimo iure, vt cuius reuera ſunt,quam Harphio,qui ea non pro ſua captanda laude, ſed pro multorum vtilitate ab eo mutuatus eſt, aſſcribi & aſsignari poſſe ac debere. Atque ea re conſultum ſanè fuerit, vt ſi quis de huius tanti viri ſcriptis minus benè ſentiat, vel ea minus capiat, Præfationem venerabilis Patris D. Petri Leydenſis, quondam noſtri Cœnobij Prioris digniſsimi, in ſecundùm Myſticę Theologiæ eiuſdem Harphij librum, perlegat, quippe quæ non tam Harphio, quam noſtro Rusbrochio ſcripta eſt,ex quo Harphius mutuatus eſt ea, quæ in illa præfatione partim explicantur, partim defenduntur. Verum vt his omiſsis, ad te tandem Reuerende Pater reuertar, hac potiſsimum mente tuæ Paternitati huius venerandi Patris ſcripta nuncupare voluimus,quod illi ordini à Deo præfectus ſis, quem Author ipſe ſpecialiter commendat, quiq; vnus præcipuè ex Monaſticis Ordinibus vitæ contemplatiuæ, quam hic Author excellentiſsimè deſcribit,addictus eſt:hoc interim ſummoperè obſecrantes, vt gregem tuum tuæ fidei & ſolicitudini commiſſum, ad huius ſancti viri tum legenda, tum imitanda ſcripta adhortari non graueris,ne quod abſit,tantis commodis,tantaq; ad internam excolendam vitam oportunitate aut abutantur, aut parum dignè vtantur. Commendamus autem R. P. Tuam Chriſti Opt. Max benignitati, quæ eam in multos annos pro noſtri potiſsimum Carthuſiani inſtituti conſeruatione incolumem in vtroque homine tueri dignetur. Datum Coloniæ in noſtro cœnobio Carthuſiano.

F. LAVRENTIVS SVRIVS CARTHVSIANVS HVIVS OPERIS INTERPRES, CANDIDO LECTORI S. P.

EN habes hic, Christiane Lector, authorem grauem, sanctum, doctum à Deo, & quidem excellenter, denique talem, vt meritò inter præcipuos Ecclesiæ Doctores numerandus sit. In cuius libris nihil nisi pium, nihil nisi salutare inest: cuius omnes sententiæ diuinum quiddam ac cæleste spirant, vt vel hoc solo argumento satis constare queat, non tam humano studio vel ingenio, quam diuino spiritu, quicquid hic cernis operum, confectum ac elaboratum esse. Quapropter à libentius commemorare voluimus, vt te ad huius authoris lectionem inuitaremus, nihil in hoc quærentes aut spectantes aliud, nisi salutem tuam: cui si, vt debes, consultum voles, obuijs, quod aiunt, vlnis huius scripta Viri excipies, nec vnquam è manibus depones. Nec ambigimus, si horum lectione eris delectatus, fructum immensum breui te consecuturum. Nam siue etiamnum vitijs implicitus teneris, siue relictis vitijs, Vitæ emendationis studium amplexus es, siue in dies in Virtutibus ac Dei amore feruenter progrederis, siue cunctis animi iam deuictis ac consopitis perturbationibus, dulces diuinæ Contemplationis quotidiè fructus experiris, passim apud hunc reuera omni laude dignissimum authorem inuenies, quæ te vel in vitijs iacentem excitent, vel bonæ vitæ studia aggressum, magis ac magis inflamment, aut in virtutibus feliciter progredienti ad perfectionem pertingendi commodissima ac maximè compendiaria demonstrent itinera, vel certe iam perfectum, quanam ratione magis magisq; ad sublimiora tendere debeas, abundè edoceant. Neque enim quisquam tam potest esse perditæ vitæ, qui non hinc inde multa hic inueniat, vndè ad prospiciendum suæ saluti acriter stimuletur: neque etiam vsqueadeò quispiam in sublime erectus erit, quin plurima hic reperturus sit, quæ ipsi possint esse adminiculo, vt seipso fiat sublimior. Enimuerò in omnibus suis Lucubrationibus hunc ferè Noster hic Author obseruat modum, vt sublimibus humilia, & minimè visitatis maximeque à communi etiam Piorum experientia remotis, communia quædam admisceat, quo prosit omnibus, & nemo non ex ipsius scriptis animæ quandam referat haud vulgarem vtilitatem. Non est igitur, vt quisquam putet idcirco sibi scriptorum eius lectionem fore superuacaneam, siue quod sublimia multa & paucissimis bene perspecta contineant: habent enim multo plura cunctis accommoda, & quæ possint vel perditissimum quenque ad meliora incitare, siue quod vulgaria pleraque legenti ingerant: nam & ea ipsa non vulgari ratione proponuntur: habent namque aculeos quosdam suos, quos in animo lectoris altius infixos relinquunt: atque eiusce modi sunt, vt facilè quis possit intelligere, ex Dei spiritu, non humana industria, ea proficiscei.

Quod

Quod vt teſtatum magis tibi ſit, candide Lector, ſcriptorumque eius omnium velut ſummam quandam retineas, iam paucis ſingulorum argumenta & materiam tibi explicabimus, breuitati tamen ſemper ſtudentes, ne plus oneris quam commodi, tuis rebus ac ſtudijs adferamus. Quod antequam aggrediamur, breuiter, cur in hunc, quem conſpicis, ordinem ea redegerimus, exponemus. Primo loco Summam ſpiritalis vitæ, qua paucis verbis omnium ſequentium librorum inſtitutiones ferè comprehenduntur, in ipſa Operum fronte repoſuimus: Subinde Speculum ſalutis æternæ collocauimus, hac nimirum ratione, quod in eius libri extremis aliquot capitibus difficilimas quaſdam ſententias ſuas ipſemet dilucidè explicet, quibus inſpectis, nemo poterit ambigere, quin Gerſonis reprehenſio meritò ſit negligenda. Secundo loco commentaria in tabernaculum Moſis poſuimus, vt lector haberet diuinæ ſcripturæ loca quædam difficilima perſpicuè ac non niſi cælitus explicata. Deindè aptiſſimo (vt ſperamus) ordine multos huius S. Patris tractatus ſubiunximus, qui omnibus ſaltem magna ex parte poſſint in commune prodeſſe. Poſteà de ſpiritalibus nuptijs tres libri ſubnectuntur, quibus mira dexteritate ab infimis vſque ad ſupremam vitæ perfectionem vnuſquilibet Deum amans, deducitur ac ſubuehitur. Quibus ſuccedit liber de perfectione filiorum Dei, omni laude ſuperior. Poſt Regnum amantium Deum. Deindè liber de vera Contemplatione, cuius in Germanico titulus eſt De xij. religioſis fœminis. Subindè epiſtola vij. ſubiunguntur, ac duæ cantiuncula ſpiritales valde: quibus ſubtexitur Samuel, qui aliâs de alta contemplatione inſcribitur, quem ea de cauſa poſtremo quaſi poſuimus loco, qui velut Apologia quædam ſit ſublimium S. Patris aſſertionum quarundam, in eoque multa optimè explicentur aduerſum calumniatores, atque ipſe ſeſe author iudicio Eccleſiæ & Doctorum Catholicorum ſubmittat: quod etiam in libro de vera contemplatione facit, ſed melius in hoc Samuele. Denique extremo loco ſancti viri perbrevis precatio collocata eſt. Sed his carptim breuiterque perſtrictis, iam ſingulorum argumenta librorum, & quo in eis vtatur ordine ſiue tractandi modo, ſuccinctim explicemus. In Summa vitæ ſpiritalis, mira breuitate præcepta fermè omnia & exercitia ſanctæ vitæ obtinendæ neceſſaria, eaque nulli non conuenientia, pulchrè ac perſpicuè velut ob oculos proponit. In ſpeculo ſalutis æternæ, primo ſimplex eſt & communis omnibus, deindè quædam ſublimiora admiſcet, poſt de venerabile altaris ſacramento aliquot agit capitibus, quæ reuera cunctis ſint vtiliſſima: deindè ſublimia valdè adiungit, quo ſatisfaciat etiam perfectis. Omnibus enim ſe debitorem arbitratus eſt: & qui in omnibus perfectiſſimus erat, facilè omnibus viuendi modum præſcribere potuit. In commentarijs in Moſis tabernaculum vbi etiam alia multa veteris Inſtrumēti myſteria ediſſeruntur, in principio incipit vtcunque humiliter, deindè aliquandiu ſublimia pertractat: atque illis abſolutis, poſtea maxima illius prolixi operis parte ad omnes ſeſe accommodat: & plurima ſane toto illo opere habentur, quæ digna ſint vel aureis

ſcribi characteribus, multa quæ cunctis ſtuporiſint & admirationi: perplura etiam, quæ vel ſaxea poſſint emollire pectora ad agendam pœnitentiam & vitia propudianda. Admonendus autem nobis es candide Lector, ne te offendat, ſi cum Bibliorum textu in hoc volumine non ſemper conſentire videatur. vt plurimum enim ſequitur hiſtoriam Scholaſticam Petri Treccenſis presbyteri ſicut etiam nos in margine ſuis locis paſſim annotauimus. In libro quem de præcipuis quibuſdam ſcripſit virtutibus, cuius author ipſe haud dubiò eſt, vt certis poteſt probari argumentis, totus eſt aureus, & omnibus mire vtilis & accommodatus: nec quiſquam ambigere poteſt, quin in hoc conficiendo opuſculo ſinguli ri ſancti Spiritus gratia & adſpiratione ſit vſus. In tractatulo De fide & iudicio, ſymbolum concilij Nicæni ferè totum exponit, & partem ſymboli apoſtol. eſtque ibi vehemens, & totus omnibus, cuiuſcunque ſint generis, maximè accommodatus. In opuſculo de quatuor tentationibus partim communis, partim ſublimis eſt, ſed tamen nulli non vtilis: vt nemo ſit, qui ex eius lectione non ſit aliquod aſſecuturus emolumentum. In libello de ſeptem cuſtodijs (ita enim huius titulum vertere placuit, quod nullum aliud vocabulum Germanica dictioni aptius occurreret quanquam nec ſic ſatis appoſite redditum eſt, ſicut nec Germanicum vocabulum vſqi equaque ſatis argumento quadrat.) In hoc, inquam, libello ſpiritu longè dulciſſimo vtitur, & mira breuitate & gratia totius vitæ tranſigendæ deſcribit modum, multis vulgaribus quadam ſublimia intermiſtens: quod idem ferè in ſequenti opuſculo de ſeptem gradibus amoris obſeruat, in cuius initijs multa habet, quæ poſſint prodeſſe cunctis, ſed deindè etiam minus omnibus comperta & vſitata ſubiungit. Vt enim ante diximus, & humillimus eſt & celſiſſimus. Porrò in opere quod ſequitur, puta de nuptijs ſpiritalibus omnem omnium & laudem & admirationem vincit, totius ſpiritalis & inchoandæ & proſequendæ & abſolnendæ vitæ rationem mirificè tradens: quod opus libenter in fronte collocaſſemus, niſi ob certas cauſas in hunc locum potius differendum perſpexiſſemus. habet enim pleraque paucis admodum cognita: ad quæ tamen apprehendenda maximum præſtant adiumentum ea, quæ præcedentibus libris & tractatulis continentur: attamen nullo vſquam libro vel tractatu alio tam abſolute ſpiritalis ac interna & contemplatiuæ vitæ tum inchoandæ, tum proſequendæ, tum perfectè obtinendæ viam explicat, ac velut ob oculos proponit. In libello de perfectione filiorum Dei conſcribendo, ſuauiſſima ſancti Spiritus adſpiratione vſus eſt: & licet à communibus exordiatur, tamen ſublimia potiſſimum tractat, ita tamen, vt poſſint quemuis ad ea appetenda illicere. In opere, cui titulum fecit, Regnum amantium Deum, aliquot capitibus ab initio omnibus ſeſe accommodat, ſed deindè ſenſim fertur ad altiora, & eſt ſanè illo ipſo in tractatu admirabilis, planeq; ſingularis, & neſcio quid miræ ac inſolitæ illic lucis reluceat. Huius libri capite octauo graphicè depingit cauſas hæreſum & errorum, & vt quiſque indè poſſit curari,

atque

atque ad ſanam redire mentem. Videbis hîo piè lector, ſpiritum Chriſti potius quam authorem ipſum loqui. In volumine autem de vera contemplatione (ita namque nos iuſtis de cauſis titulum præfiximus, cum in Germanico de duodecim religioſis fœminis parum aptè inſcribatur) in principio totus eſt diuinus, & magis aliquem ex Seraphicis ſpiritibus, quam hominem referre videtur: poſteà tamen ad communem omnium captum ſeſe demittit: carpit vitia: tradit vias quaſdam communes, quibus pertingatur ad Deum: & ad extremum, totam Chriſti Ieſu paſſionem curſim perſtringit, niſi quod in Sexta hora paulo diutius immoratur. Hoc opus varium eſt, ſed plenum ſanctiſſimis aculeis, & diuini amoris ſpirantiſſimum: in quo tamen, præſertim in initio, itemque aliis multis locis, ſicut & in aliis pleriſque ſuis lucubrationibus multos eosque ſuaues & iucundos admiſcet rhythmos, qui licet in Germanico lectorem mirè afficiant, tamen rerum alioqui obſcurarum ſenſum magis reddunt difficilem, minuuntque concinnum ordinem & conſequentiam, quando in eiuſmodi rhythmico contextu ſæpè minus propriæ dictiones propriis adhibentur, vt ſeruetur conſonantia: quo factum eſt, vt Latina interpretatio interdum minorem habeat gratiam: quandoquidem author ipſe ob rhythmos ſeruandos, ſeſe interim minus explicat: neque nos tamen quicquam temere vſpiam ex noſtris aſſuere auſi ſumus. Confidimus tamen lectorem pium nuſquam noſtram operam, ſtudium ac diligentiam deſideraturum. Huic operi ſeptem eiuſdem ſancti patris epiſtolas ſubtexuimus, in quarum nonnullis etſi quædam minus communia inſerta ſint, tamen magna ex parte cuiuis hominum generi vtiliſſimæ ſunt, abundantque mellitiſſimis inſtitutionibus & ſtimulis acutiſſimis, vt tuipſe Chriſtiane Lector facilè deprehendes. Cantiones duæ, quæ epiſtolas ſequuntur, ſublimes ſunt, & nihil niſi diuinum reſipiunt. Poſt Apologia, id eſt, Samuel ſubnectitur, opuſculum verbis breue, ſed ſententiarum pondere ac vtilitate nulli ſecundum, quo ſua ſcripta ſublimia author explicat, & aduerſus calumnias quorundam acerrimè tuetur, magis tamen veritate, quam ingenij fretus induſtria: ſicut & vbique ſemper quæcunque dicit, ita dicit, vt ſuggeſſit ſpiritus Chriſti, non proprij acumen ingenij. Extremum locum eius oratio breuis occupat, quam in ſua ſpiritalis vitæ initijs compoſuiſſe videtur. nam longè alijs precibus poſtea eum fuiſſe vſum, eius ſcripta declarant. Tales enim viri ſancti Spiritus nutum ſemper obſeruant, & ad omnem illius voluntatem ac inſtinctum ſeſe totos, nedum preces ſuas accommodant, id ante omnia & in omnibus ſequentes & amplectentes, quod illi ſenſerint eſſe gratiſſimum. Habes iam Lector humaniſſimè, velut in tabula vtcunque delineatam cunctorum Rusbrochianorum operum ſummam, quam id circò præmittere voluimus, vt qualemcumque ſaltem eorum, quæ iam recens in lucem damus, notitiam habere poſſis. Obſecramus autem, vt ſicubi inter legendum quadam tibi in ipſo authore occurrerint, quæ capere neque as, non ſta-

tim damnare aut respuere velis, sed committas Spiritui sancto, cuius singulari beneficio conscripta sunt. cuius rei, vt alios praeteream, testem habes fide dignissimum D. Dionysium Carthusianum, virum & eximia eruditione, & haud vulgari vitæ sanctimonia celeberrimum, qui eius scripta aut omnia, aut certè pleraque perlegit, vt euidentissimè ipse suis aliquot in operibus testatur, quibus libros eius non paucos nominatim commemorat: cuius etiam de hoc viro iudicium, itemque aliorum quorundam de eodem sententiam collegimus, huicque operi praefigi curauimus: quæ vbi legeris, tum demum cognosces, qualis quantusque sit noster Rusbrochius, licet eum Gerson nonnihil reprehenderit, sed parum considerate, sicut & Hubertinum virum sanctum & ardentissimum Dei ac iustitiæ zelatorem, cuius vtinam scripta denuò vspiam excudantur, quod pij omnes optant, eadem ferè inconsideratione reprehendit. Salua namque Gersonis reuerentia, quem & nos ita vt decet, ob eius integritatem ex animo veneramur, tametsi peritus & probè exercitatus fuit theologus scholasticus, sed in mysticæ theologiæ cognitione ac experientia prorsus nihil habet ad Rusbrochium: quem licet doleamus ab eo nonnihil reprehensum, tamen quia ignorans in virum sanctum incurrit, idque suo vt officio satisfaceret, non damnaret innocentem, nolumus acerbius in illum inuehi: certi videlicet, quod si Rusbrochij nostri vitam perspectam habuisset, summis eum laudibus celebrasset. Quod autem Dionysius noster tantoperè eum commendat, inde accidit, quod eius scripta perlegit, atque ea re melius de eis statuere potuit, quam Gerson, qui in lasciuam quandam vnius tantum operis eius versionem incidit, vbi multa admiscentur, quæ author ipse nec somniârit vnquam. Sed his paucis piè lector contentus esto. Non enim admodum necesse est, authorem hunc multis defendere argumentis, qui ipse se facilè tueri potest. Lege securus, & inuenies thesaurum incomparabilem, inuenies opes, quas Crœsi diuitijs commutare nolis. Nec te offendat sermo simplicior. nam ea ferè hic traduntur, quæ ornari nolint, contenta doceri. Denique hoc nobis monendus es, in transferendo non semper iisdem, sed diuersis nos vsos exemplaribus, ex diuersis ad nos locis allatis: idque multum nobis contulit, vbi vnum aliquod exemplar minus correctum deprehendimus. Et difficilè sanè est, omninò correcta reperire exemplaria: neque dubium, quin ea res magnas fuisset nostræ interpretationi tenebras allatura, nisi nos exemplarium copia adiuuisset. Benè vale, & pro nobis CHRISTVM exora.

HOC

Digitized by Google

HOC LOCO PONVNTVR SENTENTIAE quædam, maximè D. Dionyſij Carthuſiani doctiſſimi atque ſanctiſſimi viri, & quorundam aliorum minimè contemnendorum Patrum, quibus diligenter inſpectis, facilè vnicuiuis conſtare poterit, quid de noſtro D. Ioanne Rusbrochio ſentiendum ſit.

D. Dionyſius Carthuſianus De contemplatione libro II. Articulo IX.

VIR mirabilis atque diuinitus vnctus, & magnificè eruditus Ioannes Rusbrochius, in ſuis codicibus De contemplatione, multa profunda ſecundum ſuam experientiam conſcripſit.

Deindè toto illo articulo non niſi huius ſancti Patris ſcripta recitat, partimq; elucidat. Et quæ idem Dionyſius lib. 1. de Contemplat. Articulo 21. habet de diſtinctione inter mercenarios, ſeruos fideles, & amicos &c. ea noſtri Rusbrochij ſunt. Atque hanc diſtinctionem idem Dionyſius Tractatu 1. de Donis Spiritus ſancti, Artic. 7. præclariſſimam vocat, idque iure ſanè. Vide etiam Dionyſ. lib. 3. de Contempl. ca. 6. Idem Tractat. 3. de donis Spiritus S. art. 27. & multis alijs locis.

Idem Dionyſius Carthuſianus in ſermone primo de confeſſore non pontifice, poſtquam aliquot ſanctiſſimos viros ſcientiam ſuam magis vitæ ſanctimonia & oratione, quam lectione adeptos commemorauit, ita ſubiungit:

DEnique nonne omnibus his mirabilius ritè cenſemus, quod iam non diu ante nos contigit in admirabili illo viro Ioanne Rusbrochio, qui cum idiota eſſet, & ipſius propemodum Latini ignarus eloquij, nihilo minus merito ſanctitatis & ſimplicitatis ſuæ, tam ſupernaturales diuinitus theorias ſortitus eſt, & in ſuo quoque vulgari idiomate tam ſubtiliſsimas veritates conſcripſit, vt excellentiſsimi ſacræ Theologiæ profeſſores ſpiritum præ admiratione vix habeant, ſeque non poſſe ſententias eius intelligere, palam ediſſerant? Enimuerò & ego in Chriſtiana ſcientia pauper, recens & modicus, hoc liberè fateor, quod in nullius Eccleſiaſticorum atque Catholicorum Doctorum voluminibus tantam ſcientiarum altitudinem, mihique tam difficilem comperi, vt in libris ipſius, ſolo vno DIONYSIO dempto, cuius tamen difficultas propter ſtyli obſcuritatem magna ex parte contingit, quod vtique in libris huius admirabilis viri locum non habet.

Idem tractatu 2. de Donis Spiritus ſancti, Articulo XIII.

VIR autem mirabilis D. Ioannes Rusbrochius, quem qualiter dignè appellem, ignoro, niſi vt quemadmodum venerabilis ille Hugo de S. Victore, propter eminentem ſuam ſcientiam vocatus eſt alter Auguſtinus, ſic Ioannes iſte mirabilis propter excellentiſsimam ſuam ſapientiam nominetur alter Dionyſius. Puto enim quia ſi libri eius in tali eſſent ſtylo translati, vt libri Magni Dionyſij, non eſſent facilioris ſtudenti, quã libri Dionyſij. Quoniam igitur vir hic tantæ ſapientiæ fuit, meritò eum

Digitized by Google

appello Doctorem diuinum: quia instructorem non habuit nisi Spiritum sanctum: erat enim aliàs illiteratus ac idiota, (id est, nõ admodum doctus, si ad humanam spectes sapientiam) eo vtique modo, quo Petrus & Ioannes archiapostoli à Luca in Actibus Apostolorum illiterati fuisse narrantur. Vndè & libros suos in vulgari conscripsit, quorum tamen profunditatem atque sententiam nemo ad plenum mirari iam valet. Quoniam itaque certus sum, virum istum à Spiritu sancto instructum, propterea magna est eius authoritas apud me.

Idem Dionysius Carthus. lib. 3 de contemplatione, Cap. extremo, viri huius sanctissimi scripta contra Gersonem egregiè defendit his verbis, quæ hîc libuit paulò fusius ascribere eo ordine & modo, quo apud Dionysium habentur, vt tanto melius intelligat Lector, quam immerito Gerson hunc Authorem reprehẽderit: atq; etiam, vt huius viri dicta quędam sublimia rectius intelligantur. Ait ergo Dionysius noster:

ITaque cordialis complacentia, qua Deus complacet menti humanæ, & fruitio qua ipsa fruitur Deo superaltissimo, ipsâm vehemẽter deificant, & Deo præamabilem amplexabilemque efficiunt, intantum vt in mutuo superdelicioſissimæ, supereſſentialis & superſimplicis Trinitatis complexu inueniatur & ipsa feliciter amplexata ab illa. Sic Deo superamando & superdignissimo adhærere, vniri, conformari, infigi, est deiformiter simplificari, excellentissimè sanctificari, supernaturaliter stabiliri, in synceriſſimum bonitatis affectum transferri, super se erigi, à seipso deficere atque defluere, Deo immergi, in ipso expirare & mori, in eum absorberi, vnum seu idem cum ipso fieri, vitam Deificantem ipsum viuentem, & Deificatam per gratioſissimam imitationem habere ac ducere. quod totum intelligendum est non per creati Esse consumptionem, desitionem, vel eius in Esse diuinum ac ideale trans'ationem vel permutationem, sed modi essendi melioratione, per qualitatis immutationem, per eximiam atque præcipuam imitationem. Vnumquodque enim illi potissimè conformatur, eiusque nomen sortitur, cuius operationes magis sectatur, sicut voraces dicimus lupos. Res quoque intellectualis cum illo dicitur maximè fieri vnum, cui pleniori nectitur charitate. Charitas quippe amantem in amatũ transformat, & amborum voluntatem facit conformitate quadam volendi atque nolendi eandem. Vndè amicus dicitur alter ego. Denique dum quis connaturales ac proprias operationes exercere, seipsum quoq; aduertere desinit, & altioris vel saltem alterius naturæ operationibus magis insistit, dicitur à seipso deficere, in aliud verti, neque quod fuit manere, quemadmodum ait Apostolus, Viuo autem iam non ego: & Salomon, Verte impios, & non erunt. Sic namque iubemur etiam mortificare nosipsos Iuxta hunc modum loquendi IOANNES RVSBROCHIVS ait frequenter fieri nos idem cum Deo, vnam vitam, vnam felicitatem, ita quod quidam verborum eius superficiem magis quam mentis intentionem attendens,

Gal. 2.
Prou. 12.

Digitized by Google

dens, ſcribit eum voluiſſe renouare errorem, dicentium rationalem creaturam per eleuationem ſuam ad Deum, redire ac verti in Eſſe ideale & increatum: quod fuit rudiſsimus atque ſtultiſsimus error: neque putandum quod præfatus Ioannes Rusbrochius vnquam intenderit id affirmare aut renouare: imò duriſsimè contra prædictum ſcribit errorem. Veruntamen habet modum loquendi frequenter ſatis extenſum, ſicut & alij quidam ſanctorum, ſecundùm deuotionis ſuæ exceſſum & charitatis feruorem loquentium. Gerſon hic notatur.

D. Thomas Kempis Pater celeberrimus, in Vita Gerardi Magni, cuius ipſe author eſt, Capite X. ita ſcribit:

AVdiens pius & humilis Magiſter Gerardus magnam ac celebrem famam venerabilis D. Ioannis RVSBROCHII, religioſi Prioris VIRIDIS VALLIS propè Bruxellam, perrexit ad partes Brabantiæ per longinqui itineris ſpatium ad videndam ſancti ac deuotiſsimi Patris præſentiam corporalem, vt vocem eius gratioſam, tanquam Spiritus ſancti fiſtulam, audiret ſua verba reſonantem.

Quæ deindè ſequuntur, ferè in huius ſancti Patris vita habentur. Attamen profuerit lectori, totum hoc Caput apud Thomam Kempis perlegiſſe, propter honorificam, eamque ſubindè repetitam huius ſancti viri appellationem.

Gerardus Magnus vir ſanctiſſimus, in epiſtola quadam ad Fratres Viridis Vallis, cuius Prior fuit D. Ioannes Rusbrochius, ita ſcribit, poſtquam iam hunc pijſſimum Patrem viſitauerat:

INtimè commendari deſidero Præpoſito & PRIORI, [Ioanni RVSBROCHIO: illum enim certò intelligit, ſicut in eius Vita patet, quam D. Thomas Kempis conſcripſit] cuius ſcabellum pedum tam in hac vita, quam in futura (quia anima mea ipſi præ cunctis mortalibus amore & reuerentia conglutinata eſt) fieri concupiſco &c.

Poſſemus hic plura etiam ex Chronographis & alijs claris Authoribus teſtimonia adducere: ſed ne LECTORI faſtidio ſimus, ijs ſuperſedemus.

CONTENTORVM IN HOC OPERE ELENCHVS.

1	D.Ioannis Ruſbrochij vita inſignis.	fol.1
2	Summa totius vitæ ſpiritalis.	15
3	Speculum ſalutis æternæ.	18
4	In Tabernaculum Moyſis & ad id pertinentia, Commentaria, vbi multa etiam Exodi, Leuitici, Numerorum Myſteria diuino ſpiritu explicantur.	65
5	Tractatus de prȩcipuis quibuſdam virtutibus	303
6	De Fide & Iudicio libellus	347
7	De Quatuor Tentationibus	356
8	De ſeptẽ Cuſtodijs Opuſculũ longè pijſſimũ.	364
9	De ſeptem Gradibus Amoris.	389
10	De Nuptijs ſpiritalibus Libri Tres.	416
11	De perfectione filiorum Dei.	511
12	Regnum amantium Deum.	532
13	De vera contemplatione Opus præclarum.	590
14	Epiſtolæ ſeptem vtiliſſimæ.	717
15	Cantiones duæ admodum ſpiritales.	738
16	Samuel, qui alias de alta Cõtemplatione dicitur, verius autem Apologia quorũdam ſancti huius viri dictorũ ſublimium inſcribi poſſit.	739
17	Oratio perbreuis, ſed pia valdè.	752

SANC-

SANCTISS. ATQVE CELEBERRIMI PATRIS D. IOANNIS RVSBROCHII VITA, ET GESTA EX PLVRIBVS PAVCA, QVAE EX FIDE DIGNORVM SCRIPTIS COLLIGERE LICVIT: QVAE ETSI MIRA ET *praclara sint, nemo tamen dubitare debebit, quin alia multa, etiam his praclariora, literis mandata non sint, aut certè hominum incuria vspiam in tenebris delitescant.*

PRAECIPVVS HVIVS VITAE AVTHOR, CANONICVS REGVLARIS fuit, sed nomen suum suppressit: vixitque paulò pòst RVSBROCHIVM. sed eius verba nos aliquanto meliori stylo reddidimus.

DE QVODAM MIRACVLO, QVOD CIRca eum, vix septem habentem dies, accidit.

CAPVT I.

OMNIPOTENS, sapiens & benignus humani generis conditor, quem diuina scriptura mirabilem prædicat in Sanctis suis, quo ineffabilem erga nos declararet amorem ac beneuolẽtiam paterni cordis sui, iam inde ab orbis creati initio nullis vnquam temporibus, maximis & preclarissimis beneficijs suis mortalium genus prosequi, & ad sui tum cognitionem, tum amorem inuitare, destitit. Inter quæ non postremo, ne dicam primo ferè loco, illud numerandum nemo sanæ mentis dubitare potest, quòd semper ferè quosdam eximiæ ac minimè vulgaris sanctimoniæ siue viros siue fœminas, quorum meritis & precibus mundus conseruaretur, in hanc lucem edi sua sapientia & benignitate effecit: quos nisi habuisset orbis, iam olim ob nimiam hominum impietatem & intolerandam peccandi licentiam, effrenemq; libidinem, totus iusto Dei iudicio conflagrasset. Nihil enim tam obstat diuinæ iustitiæ, quo minus merita de impijs supplicia sumat, quàm in primis quidem ipsius Dei bonitas & misericordia, deinde preces ac merita Sanctorum, beatam cum Deo in cælis vitam degentium, atque inde preces & lachrymæ amicorum Dei, in hac etiamnum mortali vita positorum. Ita ergo etiam hisce extremis temporibus, quibus in dies charitas refrigescit, & vitia plus satis increscunt & augmentantur, virum sibi elegit secundùm cor suum, hunc ipsum,

Psal 67.

Quibus post Dei conseruatio mundi acceptum ferenda.

Matt 24.

cuius nunc vitam paucis perstringere instituimus, venerabilem Patrem D. Ioannem Rusbrochium, in quo tanta, tamq; mira operari dignatus est, vt non immeritò etiam inter præcipuos possit sanctos annumerari. Vt enim à Patribus fide dignis, qui cum eo familiariter vixerunt, ipsi audiui mus, cùm infantulus vix septem dierum, à nutrice in pelui lauandus esset, nullo nisi inusitatæ diuinæ gratiæ fultus adminiculo, stetit rectus in pelui: cuius simile quiddam etiam de beatiss. Nicolao pontifice legitur. Nec potuit tam insigne miraculum insigni vacare mysterio: atque adeò, vt post rei probauit euentus, id manifesto declarasse videtur, sicuti puer contra, imò supra naturæ morem diuina virtute stetit rectus in pelui, ita postmodum eadem virtute fretum, natura transcensa, ad Diuinitatem contemplandam oculo contemplationis spiritum erecturum. Quod quam sublimiter postea fecerit, vel sola scripta eius abundè cuiuis testatum reddere possint.

Vt relicta Matre, ad quendam venerabilem Canonicum se se contulerit.

CAPVT II.

PORRÒ cùm ad vndecimum ætatis peruenisset annum, relicta clam matre, quæ tenerè nimis puerum adamabat, ex instinctu sancti Spiritus, eum ad sublimia iam tum præparantis, casu ad venerabilis cuiusdam Canonici, ipsius consanguinei, ædes peruenit. A quo humaniter susceptus, scholis traditus est, literis imbuendus. Quibus cùm annis fermè quatuor operam dedisset, religiosus puer S. Benedictum imitatus, potius diuinæ addiscendæ sapientiæ, quæ vitam ac mores piè componere docet, quàm humanæ, quæ vt plurimum inflat, & ad honores ac mundi pompas & vanitates appetendas incitat, vacare decreuit. Nec id absque sancti Spiritus operatione, vt qui eius in pectore etiam in primis ætatis annis templum sibi dignissimum extruere moliebatur. Et quanuis vix benè Grammatices prima iecisset fundamenta, tanta tamen deinde diuinitus illi collata est intellectus perspicacia, vt nedum Dialecticos atque Philosophos, sed etiam Theologos multos vsqueadeò superârit, vt pauciss imi sint, qui eius scripta omnia perfectè possint assequi. Quod vtique euidentissimum potest esse supernæ irradiationis argumentum, vt qua abundè edoctus est, quæcunque humanitus salubriter potuisset edoceri: imò pleraque etiam, quæ non nisi diuinitus sciri queant. Quod incredibile illis videbitur, qui aut nesciunt, aut non credunt, cuiusmodi Deus olim in priscis illis Sanctis suis, tum Prophetis, tum Apostolis, certè rudibus ac indoctis, operatus sit: & quod D. ait Ioannes Euangelista, Vnctio eius docebit vos de omnibus. Sed hæc hactenus. Interim verò sanctus iuuenis mirificè proficiens apud Deum & homines vitæ sanctitate, matrem latére non potuit. Quæ cùm eum videndi causa Bruxellas veniss et, nec tamen optato eius posset frui conuictu & consuetudine, mox ad religiosarum quarundam fœminarum se contulit contubernium, vt vel hac occasione saltem interdum eius præsentia potiretur. Atqui vbi pia fœmina nouis quotidie sanctæ vitæ & opinionis eius cœpit recreari rumoribus, præsentiam deinde eius corporalem non magnoperè suspirauit, plus delectata secundùm spiritum sanctissima eius viuendi ratione, quàm secun-

a 1 Cor. 1.

b Ioan. 2.

ſecundùm carnis affectum vel quotidiana eius confabulatione potuiſſet delectari. Neque id mirum: quando ſanctus Spiritus caſti amoris nexibus ita fidelium ſuorum corda amicorum coniungit, vt licet corpore ſeiuncti, ſpiritu tamen & interna quadam mentis dulcedine vniantur.

De obitu matris eius, & vt ſæpius ei apparuerit, ac tandem in Primitijs eius à pœnis Purgatorij liberata fuerit.

CAPVT III.

POSTQVAM autem mater eius matrona religioſa, quanuis non omninò perfecta, ex hac luce migraſſet, quotidianis eam pius filius apud Dominum precibus adiuuare non deſtitit. Et quia ipſa eo in ſtatu deceſſerat, vt adiutorio haberet opus, ſæpe ei manifeſtò apparens, lugubri voce, quantum adhuc abeſſet temporis, quo ſacerdos fieret, percontabatur. Deinde vbi ille aduenit dies, quo primum Miſſæ ſacrum perageret, eo abſoluto, certa eiuſdem matris ſuæ apparitione didicit, eam tum penitus ab omni pœna abſolutam. Nota.

Vt etiamnum in mundo viuens, vitam duxerit humilem & abiectam.

CAPVT IIII.

CVM adhuc in ſeculo viueret ſacerdos ſecularis, vt CHRISTVM humilem ipſe quoque per humilitatis iter ſequeretur, eiq; ſe, quoad poſſet, conformaret: adeò ſui ipſius & eorum quæ mundi ſunt, fuit incurioſus, vt penè omnibus, qui ſanctiſſimam eius neſcirent vitam, (ſemper enim ferè latent amici DEI, & difficilè, præterquam à ſui ſimilibus, poſſunt agnoſci) miſer & deſpicabilis videretur. Erat enim totus quietus, taciturnus, habitu corporis deſpectus, ſed cultus moribus: & quia contemplationi ſummoperè deditus erat, turbas & aſpectus hominum libenter declinabat. Itaque cùm vice quadam Bruxellis per plateas mẽte cæleſtibus intentus incederet, & duo quidam ſeculares ſimplicem eius habitum & columbinam ſimplicitatem conſideraſſent, alter eorum ſic ait: Vtinam tanta ipſe vitæ ſanctimonia, atque hic ſacerdos, præditus eſſem. Ad quod alter reſpondit: Equidem ſi vel omne totius mundi aurum poſſem adipiſci, nollem eius in loco me eſſe: Tum enim nunquam lætum vllum ſumerem diem. Quod cùm vir ſanctus caſu audiret, ita tacitus intra ſeſe cogitabat: Ah parum noſti quantam illi intus experiantur ſuauitatem, qui Dei ſpiritum guſtârunt. Nota.

Vt latentem quandam hæreſim, & eius authorem fœminam quandam magni nominis Bruxellis confutarit.

CAPVT V.

PER idem tempus, quo vir Dei ſacerdos vixit in ſeculo, fœmina quædam extitit, execrandi dogmatis author vel propugnatrix, eaq; tantæ apud multos exiſtimationis, vt ad Dominici corporis venerabile Sacramentum acceſſura percipiendum, etiam inter duos Seraphim gradi crederetur.

deretur. Hæc multa ſcriptitabat de ſpiritu libertatis & execrando amore venereo: quem tamen, plena dæmone, non eſt verita Seraphicum dicere: & à ſuæ opinionis ſectatoribus, ceu nouæ cuiuſdam doctrinæ inuentrix, magno ſtudio colebatur. Cuius errorem vir ſanctus miſerans, ſtatim nefando dogmati ſeſe oppoſuit, & licet multos ſuſtineret aduerſarios, tamen deterrimæ huius fœminæ ſcripta fallaciſſima planè detexit. Quod in ſimplici & parum literato viro, mirum ſanè videri poſſit, niſi quòd certum eſt, ſancti Spiritus gratia ſingulari intus eum fuiſſe illuſtratum, adeò vt erroré, qui vix à multum doctis poterat animaduerti, nedum deprehenderet, ſed etiam confutaret, nihil veritus inſidias partis aduerſæ, nec fallaci ac fucato dogmate euerſus. Et tamen non defuerunt, qui hunc virum ſanctiſſimum in iſtiuſmodi errorem incidiſſe putarent: ſed ſcripta eius abundè declarant, quàm ab hac opinione prorſus fuerit alienus.

Eſt autē Viridis vallis cœnobium Canonicorū Regularium in ſilua Zonienſi iuxta Bruxellas oppidū Brabantiæ.

Quo ætatis ſuæ tempore ad Viridem Vallem ſe contulerit.

CAPVT VI.

VERVM poſteaquam ad ſexageſimum vſque ætatis annum in ſeculo vixerat, multisq; admiranda vitæ ſanctimonia exemplo fuerat, in hac tanta ætate tametſi iam pridem perfectionis culmen apprehendiſſet, & diuinæ contemplationis radijs mirificè illuſtratus eſſet, adeò vt etiam adhuc in ſeculo degens, libros quoſdam eximios atque præclaros ediderit, attamen cum quibuſdam ſodalibus ſuis ad Viridem Vallem ſeſe contulit, ea mente, eoqúe conſilio, vt inibi quietius & ſecurius diuinæ contemplationi totum ſeſe traderet. Nouerat enim vir ſublimiter diuinitus illuſtratus, non parum mentis puritati & diuinæ contemplationi, loci quietem & ſolitudinem ſuffragari. Itaque in hac ipſa Valle Viridi more aquilæ renouata mentis iuuentnte, tam clarè ac dilucidè cœpit intelligentiæ aciem in æterni Solis claritatem defigere, vt vix pauciſſimi extremam perfectionis eius partem in hac poſſint vita attingere. Teſtantur hoc ſcripta eius quæ edidit, in quibus multa reperias licet, quæ etiam ſummis Theologis & admirationi & venerationi eſſe queant. Quæ ſi quis necdum capere ſufficit, credat vt videat & intelligat, & (quod ſanctiſſimus hic Author ſubinde hortatur) vacet interioris hominis reformationi, & affectus exercitationi: ſicqúe quandoque copioſè in intellectu diuinæ lucis merebitur radijs illuſtrari.

Pſal. 102.

Hoc loco Caput vnum intertexuerat vitæ huius Author de Gerſonis ſententia, quam de quibuſdam huius ſanctiſſimi Patris dictis tulerat: quam etiam certis refellit argumentis. Sed quia in Epiſtola liminari Operis huius ea de re abundè agitur, hoc loco Caput iſtud emittendum putauimus. Certum eſt enim, Gerſonem corrupto exemplari deceptum, aut præcipitem tuliſſe ſententiam de eo, cuius nec vitam, nec ſcripta omnia vnquam bene perſpecta habuit.

De quodam ſanctiſſimæ vitæ Ioanne Affliginienſi, cœnobij Vallis Viridis coco.

CAPVT VII.

OPERAE PRETIVM nobis facturi videmur, ſi pauca quædam hîc de ſanctiſſimo viro Ioanne Affliginienſi inferamus. Is enim cùm eſſet laicus & idiota, venerabilē Patrem D. Ioannem Rusbrochium eiuſq; ſocios

Digitized by Google

foci os in Viridem Vallem secutus est: vbi ad tãtam excreuit vitæ sanctitatẽ, vt penè incredibilia videri possint, quę de eo verissimè scribuntur. A primis enim suæ conuersionis initijs ac deinceps vsqueadeò erga sese rigidus fuisse dicitur, vt cæteros cœnobij sui Fratres, carnis macerationc, nocturnis vigilijs, multaq; abstinentia plurimum excesserit ac superârit. Alijs quidem, etiam hospitibus superuenientibus totus pius esse studuit: nec id duntaxat curans, vt eorum reficerentur corpora, sed multo maximè, vt quippiam salutare eorum inferret auribus, vnde compuncti, ad Dei amorem incalescerẽt: sicut etiam interdum id contigit, vt vbertim lachrymas funderent, verborum eius gratia & efficacia permoti. At verò sibijpsi seuerus, asperis vtebatur & abiectis vestibus, & rarò vel nunquam vesci voluit, nisi fragmentis quæ Fratribus superfuissent: adeoq; nonnunquam oua putentia, quæ alij edere nolebant, non absque magna vi naturæ sumpsit. Pluraq; alia fecit, miranda potius quàm imitanda, nisi quem similis gratia confirmet. Somnum perbreuem, eumq; magno cum tædio, solo timore defectus, capiebat: videbaturque sibi tempus illud perdere, quod quieti indulsisset. Vnde rarò fertur isse cũbitum, nisi prius Matutinis precibus noctu interfuisset. Et licet pluribus esset externis curis ac occupationibus prægrauatus, in ijs tamen tantam semper cordis & animi seruauit tranquillitatem ac puritatem, vt actioni simul & contemplationi esset intentus, nec à cælestium contemplatione, externis actionibus præpediretur. Quam sibi gratiam attentissima ac perpetua Dominicæ passionis meditatione acquisierat. Nam tametsi virtutum omnium fragraret odoribus, præcipuè tamen compassione erga Christi IESV vulnera mouebatur: cuius etiam tam solicitè adnitebatur imitari vestigia, vt carne & spiritu, ad illius exemplar, totum se Deo offerret in holocaustum. Ex hac Dominicæ passionis iugi commemoratione ad tantam peruenit Diuinæ gratiæ abundantiam, vt sæpius supra se in Deum raperetur: itemq; ad tantam sui cognitionem ac nihilipensionem, dum vitæ suæ (vt ipse putabat) deformitatem cum suo exemplari conferret, vt creaturarum omnium sese longè infimũ ex animo sentiret. Accidit indè, vt ipsius probandi gratia Deus omnipotens septem grauissimas ac prorsus Tartareas pœnas & angustias eum faceret experiri, quæ reuerà tantæ fuerunt, vt nemo nisi expertus capere sufficiat. Sed eas hîc commemorare, ob vitandam prolixitatem, nolumus. Multa quoque alia in hoc electissimo amico suo Deus mira operari dignatus est, quę hoc loco commodè inferi non possunt. Tantam autem apud Deum amicitiã & familiaritatem adeptus est, vt multa ei secreta diuinitus reuelarentur: & licet idiota & rudis esset, tanta tamen diuinæ lucis irradiatione perfunderetur, vt etiam libros quosdam plenos Dei spiritu, ediderit, in quibus nonnunquam tam honorificè meminit venerabilis viri D. Ioannis Rusbrochij, (quippe qui raptus in Deum, omnem vitæ ac meritorum eius excellentiam perspexerat) vt nemo ferè alius tantis eum laudibus vehat. Denique circa extremum vitæ suæ tempus dimidio anno graui admodum morbo laborans, nihilo minùs, quantum vires sinebant, coquinæ officio præfuit, patientissimè ferens nedum duros corporis dolores, sed etiam illius officij onera. Tandem mortem suam, diuinitus edoctus, adesse sentiens, cùm adhuc alijs corpore validus videretur, sacram Vnctionem

Mira cœli religio.

Meditandæ passionis Dominicæ fructus.

Ioannis cœci & idiotæ Asseginien. eruditio.

nem conferri sibi petijt, & deinde tertia die beatum Deo spiritum reddidit, Anno Domini M. CCC. LXXVII. ipso die S. Agathæ virginis & Martyris, cum eo deinceps perenniter regnaturus in cælis, cui se totis viribus, quoad poterat, conformare studuit in terris. De cuius admirabili sanctitate plura scribere liberet, nisi quòd Lectorem diutius detinere nolumus.

Vt venerabilis M. Gerardus Magnus D. Ioannem Rusbrochium inuiserit, eius fama allectus.

CAPVT VIII.

SED his paucis de sanctissimo viro Ioanne Coco intermixtis, iam ad nostræ historiæ seriem reuertamur. Accidit igitur, vt cùm beati Patris Ioannis Rusbrochij fama longè lateqúe percrebresceret, (celebrem enim eum reddebant tum præclarissima scripta, tum excellentissima vita illius) sanctæ opinionis eius suauissimus rumor etiam ad Gerardi Magni, qui Dauentriæ vitam agebat religiosam & virtutibus conspicuam, aures peruolaret. Quamobrem magno hominem visendi accensus desiderio, sumpto secùm socio viro religioso, ad iter sese accinxit. Vbi autem ad Viridem Vallem peruenêre, Pater Prior D. Ioannes Rusbrochius senio venerabilis, prophetiæ doctus spiritu, Gerardum Magnum, quem nunquam ante viderat, proprio nomine salutauit, humanissimeq; exceptum, vna cum socio in cœnobium introduxit. Et cùm iam aliquot inibi dies cum sancto viro familiariter egissent, cœpit idem Gerardus Magnus (erat enim vir impensè doctus) de quibusdam scriptis eius sanctissimum Patrem hûc in modum compellare: Miror Pater Prior, quòd tam sublimia scribas, quibus tamen multos tibi ac doctrinæ tuæ æmulos paras & calumniatores. Quibus auditis, mansuetissimè vir humilimus in hæc ei verba respondit: Magister Gerarde, certum ac firmum habeto, nullum me vnquam verbum scriptis meis inseruisse, nisi ex instinctu Spiritus sancti, & in singulari quadam ac dulcissima præsentia supersanctissimæ Trinitatis. Quæ verba Fratres quidam, etiamnum superstites, ferunt se ex ore sancti viri, Testamenti loco extremis vitæ eius temporibus accepisse. Prædixit etiam per prophetiæ spiritum ipsi Gerardo Magno, quòd Dictorum suorum veritatem, tunc adhuc obscuram ipsi, paulopòst ipse Gerardus intelligeret, sed socius eius minimè in hac vita. Animaduersa igitur sancti viri constantia M. Gerardus Magnus, vt vir prudens, & spiritalis vitæ non ignarus, scripta eius omnia deinceps multa in veneratione habuit, & ipsum itidem sanctissimum Patrem summopere coluit: quippe à quo non parum se senserat in vita spiritali rectè instituenda, ac prudenter & rationabiliter prosequenda, adiutum. At tamen cùm adhuc esset apud venerabilem Patrem in Viridi Valle, & quandoque insolitam in eo erga Deum fiduciam, non ex temeritate, sed perfecta & ardentissima charitate, timorem foras mittente, conceptam perspexisset, quandoque diuini iudicij & pœnarum inferni metum ei incutere multis Scripturæ commemorandis sententijs attentauit. Sed quanto plus quandam ei injicere formidinem connitebatur, tanto vir pius maiori in Deum amore feruescebat: & cùm eum aliquandiu loquentem sustinuisset, tandem ita ei respondit:

Gerardus Magnus.

Rusbrochij prophetia.

Magister

Magiſter Gerarde, fixum & certum habe, me ex animo paratum eſſe ad perferenda omnia, quæ Dominus mihi accidere volet, ſiue mors ſit, ſiue vita, ſiue etiam ipſi intolerabiles cruciatus inferorum. Neque enim quidquam mihi vel iucundius, vel melius, vel ſalubrius iudico, nec quicquam aliud vel peto, vel deſidero, quàm vt amantiſſimus Dominus Deus meus promptum me ſemper atque paratum inueniat ad ſuæ arbitrium voluntatis. In quo nimirum ſumma patet ſancti viri cum diuina voluntate conſenſio, & perfecta omnis propriæ quæſitionis & priuati amoris extirpatio. Rom. 8.

De modo mirabili conſcribendi libros ſuos.

CAPVT IX.

QVAE autem de ratione conſcribendi libros ſuos Patres noſtri de ipſo referunt, non ſunt vtique ſilentio prætereunda. Aiunt enim hunc eum habuiſſe morem, vt cùm diuinæ gratiæ ſplendoribus ſe ſentiret illuſtratum, ſolus in ſyluæ abdita ſeſe reciperet, atque ibi quæ ex DEI ſpiritu haurire potuiſſet, in ſcripta redigeret, atque hoc pacto cuncta ſua opera eum confeciſſe. Et licet interdum plurium etiam hebdomadarum ſpatio penitus à ſcribendo abſtinuiſſet, eo quòd gratiam ſibi ſentiret non arridere, deinde tamen ad ſcribendi conſuetudinem reuerſum, quamuis priorum nullam haberet memoriam, tam concinnè, tamque appoſitè ſequentia prioribus coniunxiſſe, ac ſi vno die aut magno ſtudio cuncta elaborāſſet. Quod euidens eſt argumentum, non ſuo, ſed diuino ſpiritu ſua ſe ſcripta, reuerà melliflua, confeciſſe. Porrò cùm ſenio grauatus, ipſe ſcribere commodè non poſſet, aſſumpſit ſecum vnum è fratribus, qui quæ ſpiritus ſuggeſſiſſet, in tabula digereret. Quæ ſi quis omnia recto perpendat iudicio, velitq; cuncta huius viri ſcripta religioſè ac piè examinare, niſi planè fallor, perſuadere ſibi non dubitabit, etiam vſque ad diuinam contemplandam Eſſentiam eum admiſſum fuiſſe. quanquam de hac re nihil audemus temerè definire, licet nobis rationes veriſimiles neutiquam deeſſe queant.

Vt quadam vice ſub arbore ipſo ſedente, arbor ardere viſa ſit.

CAPVT X.

QVAM autem ſublimis fuerit contemplator & feruentiſſimus amator Dei, tametſi abundè teſtantur ſcripta eius, quorum iam meminimus, placet tamen etiam alio quodam exemplo comprobare: Quadam die more ſolito diuinitus permotus, properans in ſyluam, ſub quadam arbore reſedit: vbi diuinæ viſitationis perfuſus dulcedine, mentis exceſſum paſſus eſt, adeo vt diutius ſolito abſens permaneret. Interim Fratres de ſui Prioris abſentia anxij, ſedulò eum hinc inde quærere cœperunt. Et cùm nuſquam intra cœnobij limites eum reperiſſent, per vaſti nemoris ambages inquirere cœperunt. Quidam autem frater multum ei familiaris, cùm ſtudioſius perquireret, vidit procul arborem quandam velut igni vndique cinctam atque vallatam. Tacitus igitur propius accedens, vidit virum Dei, necdum plenè ſui compotem, ſub ipſa arbore reſidere, magno diuinæ dulcedinis feruore inebriatum. Qua re ſatis apertè declaratur, quanto intus Citat hic locum Dionyſ. Carthuſianus. Lib. 3. de Contemplatione, Art. 19.

feruore ſpiritus, quam oꝙ ſplendore flagrârit, cuius infuſa claritas, etiam arborum totarum in flamma ſe videretur.

Vt fama eius fragrantia plurimos etiam nobiles & magna literatura viros ad ipſum inuiſendum pertraxerit, & inter eos etiam D. Ioannem Thaulerum inſignem Theologum.

CAPVT XI.

ET quia tum ſcriptis, tum vitæ ſanctitate fama eius etiam ad exteras perferebatur regiones, multi ad eum vtriuſque ſexus potentes ac nobiles, multi etiam Doctores & Clerici, ſenes & iuuenes, confluxerunt. Quibus omnibus, etiam nihil præmeditatus, tam opportuna ac ſalutaria impertijt conſilia & adhortationes, ac ſi longo antè tempore de illorum aduentu præmonitus fuiſſet. Multi etiam ex Flandria viri ſpectabiles, itemꝙ ex Argentina, Baſilea, ac alijs præcipuè Rheni oppidis ad eum, viſendi eius cupidi, properârunt, viri ſanè haud vulgaris exiſtimationis & dignitatis. Inter quos ex præcipuis vnus fuit Doctor quidam Theologus, profeſſione Dominicanus, nomine Ioannes Thaulerus, tum rara eruditione, tum eximia vitæ ſanctitate celeberrimus. Hic venerabilem virum Ioannem Ruſbrochium ſæpius inuiſens, in ſumma habuit reuerentia. Quantum autem apud eum in vitæ internæ ac contemplatiuæ cognitione profecerit, ſcripta eius teſtantur, in quibus non pauca paſſim conſpicere licet, quæ dubium nõ ſit eum ab venerabili Rusbrochio mutuatum. Quanuis enim maiori eſſet ſcholaſticæ (quam vocant) Theologiæ cognitione præditus, atque Rusbrochius, in Myſtica tamen Theologia & vita cõtemplatiua longè illo fuit inferior. Quod tamen nulli mirum videri debet, quando Thaulerus quinquagenarius demum contemplationi ſeſe dedidit, & paucis poſt annis ſuperuixit: Rusbrochius autem penè puer illi ſeſe vitæ tradidit, ſingulari quadam ſancti Spiritus gratia præuentus, atque in ea vſque ad octogeſimumoctauum ætatis ſuæ annum, non abſque ingenti quotidiano profectu, perſeuerauit. Quædam etiam præpotens fœmina ſæpius nudis pedibus per duo miliaria ad hunc ſanctum virum viſitandum pergere ſolebat. A quo tãdem vſqueadeo eſt in mundi contemptu & Dei amore confirmata, vt ſpretis omnibus diuitijs ac rebus ſuis, Coloniam ſe transferret, atque inibi D. Claræ inſtitutum amplecteretur: vbi quantum in virtutibus profecerit, teſtes ſunt etiamnum eius cœnobij Sanctimoniales, cum quibus vſque ad vltimũ ſpiritum conſtanter & religiosè perſeuerauit. Alia quædam fuit Chriſto deuota fœmina, huius ſancti Patris diſcipula, quæ graui corporis morbo, & inſuper magna animi afflictione, tanquam à Deo derelicta eſſet, laborans, cùm virum venerabilem adire non poſſet, eum vehementer ſibi adeſſe peroptabat. Quo tandem præſente, quidnam faceret, inquiſiuit: & cùm adjiceret, ſe iam infirmis non poſſe miniſtrare, nec etiam quicquam intus experiri deuotionis, religioſus Prior ei reſpondit: Filia, certum habeas, nullum te melius poſſe Deo offerre ſacrificium, quàm vt eius voluntati totam te permittas, atque in omnibus ei ſtudeas gratias agere cum propriæ abdicatione voluntatis. His verbis Matrona illa ſic animata eſt, vt deinceps non ſolùm patienter, ſed etiam libenter quæuis aduerſa pro Chriſti amore ſuſtineret.

D. Ioannes Thaulerus.

Thaulerii & Rusbrochij comparatio.

Alia

Alia quadam vice duo Clerici Parisienses venerunt ad sanctum virum, quippiam, vnde possent ad Dei amorem accendi, audire cupientes. Quibus ipse paucis ita respondit: Vos tam estis sancti, quàm ipsi vultis. Quæ verba cùm non intelligerent, nō sine scandalo recesserunt, atque absente viro DEI, cæteris Fratribus, quæ ab eo audissent, turbato animo retulerunt. Putabant enim se ab illo irrisos. Itaque Fratres eos ad Priorem reduxerunt, obsecrantes, vt dictorum suorum sententiam eis explicaret. Quibus ille libenter morem gerens, ait ad Clericos: An ne verum dixi vobis, charissimi, tam vos esse sanctos, quàm ipsi velitis? Equidem sic puto: Tanta est enim sanctitas vestra, quanta bonitas voluntatis vestræ. Expendite igitur vosipsi, quàm sit bona vestra voluntas, & intelligetis modum sanctitatis vestræ. Tantum enim quisque sanctus est, quantum ex animo afficitur bonitati. His auditis, non mediocriter ædificati, recesserunt. Rubrochii apologema.

Vt nunquam non etiam externa & vilia opera præ cæteris libenter amplexus sit, quo fratribus præberet humilitatis exemplum.

CAPVT XII.

HVMILITATIS virtutem summopere vir sanctus semper & vbique coluit ac obseruauit: & licet summus ac excellentissimus esset contemplator, potius in otium & quietem vita contemplatiua exigere videretur, ipse tamen nihil sibi tribuens, quo cæteris esset exemplo, non attento senio aut laboris molestia, sicut in fugiendis vitijs colendisq; virtutibus & monasticis exercitijs, ita etiam in laboribus manuarijs, vigilijs quoque & ieiunijs aliis omnes facilè anteceßit. Cùm enim interdum cum aliis labori manuum incumberet, tametsi iam senio & internæ vitæ studijs fessus & exhaustus, vilioribus tamen & durioribus pro suo more se laboribus prompt. obtulit: verbi gratia, apportando fimo, vel aliis etiam vilioribus rebus. Et quanuis præ simplicitate sæpius illis, qui hortos colebant, oneri magis esset quàm leuamento, vt qui herbas salutares vnà cum perniciosis non rarò extirparet: ipsa tamen laborandi sedulitate ac diligētia Fratribus cunctis non vulgare præbuit humilitatis sectande exemplum ac incitamentum. Sub ipsis autem externis laboribus vsque adeò studijs internæ vitæ intentus fuit, vt penitus nullum interim sentiret impedimentum siue decrimentum. Vnde etiam pro Fratrum ædificatione in externo opere semper secum deliberasse fertur, quod vocant Rosacæum, vt dum vna manus corporis laboret, altera spiritus seruori inseruiret: in hoc ipso exemplum omnibus relinquens, ne sic vnquam quisquam sit externo intentus operi, quin intus cuncta quæ facit, DEO pia animi deuotione offerre discat. Habuit hanc gratiam à DEO sanctus hic Pater, vt perinde in opere atque in solitudine, quoties vellet, diuinæ se posset contemplationi tradere. Vnde & Fratribus ipse dicere solebat, Minori se negotio, dum vellet, animum sursum ad DEVM per contemplationem erigere, quàm ad caput leuare manum. Rubrochii Manuum & studium perinde retulisse.

De compassione & obedientia sancti viri.

CAPVT XIII.

CAETERVM quàm pius, quàm affabilis, quàm benignus hic Christi seruus & amicus, omnium etiam Fratrum suorum iudicio fuerit, vel

sola potest consolatio & hilaritas, quam cuncti ex eius præsentia capiebant, facilè comprobare. Relucebat enim in eius vultu gratia DEI, in verbis modestia, in factis pietas, in gestu humilitas, & in cunctis denique moribus eius virtutum integritas & honestas. Erat victu sobrius, incultus vestibus, patiens in omnibus & erga omnes. Commiserationis autem & compassionis vsque adeo plena habebat viscera, vt nedum ratione præditis, sed etiam brutis animantibus condoleret, quibus etiam, vbi opus erat, subuenire (vt poterat) solebat. Quandoque hyemis tempore, cum vel præ nimio algore, aut nimis abundantia aues penuriam paterentur, Fratres non ignorantes pij Patris benignitatem & condolentiam, ita ei sicere solebant: Pater, iam ningit: quid facient miseræ auiculæ? Quæ verba non absque animi mœrore suscipiens, fiuduit oportuno tempore, vt potuit, auiculis subuenire. Quod vtique attendentes multi, qui cum multis abundent rebus temporariis, non possum tamen eò adduci, vt in miseros ac inopes, quibus plenus est mundus, liberales & benignos se præbeant. Graui quandoque laborans morbo, cùm aquam vehementer appeteret, eam sibi dari petijt. Sed Præpositus cœnobij timens ne quod ex aquæ potu periculum incideret, & morbus augesceret, nolluit eius petitioni morem geri. Quod vbi prius tamesti iam præ nimia sitifermè defecerat, & labia findebantur, summa tamen patientia sustinuit, magis optans per patientiæ & obedientiæ custodiam Deo se offerre sacrificium, quã vel in causa naturæ afflictione suo obsequi desiderio. Tandem tamen cum mortem inde sibi imminere pertimesceret, solo Dei dustus timore, ait humiliter Præposito: Pater, nisi aquam bibero, de præsenti ægrotatione non conualescam. Quibus auditis, Præpositus timore anxius iussit ei aquam porrigi. qua sumpta, hora eadem cœpit conualescere. Habebat etiam gratiam singularem quibuslibet pro cuiusque necessitate, etiam citra præmeditationem, optimè consulendi: & licet interdum cum aliis vsque ad Preces nocturnas sermonem de Deo & rebus salutaribus, Christi & Fratrum charitate permotus, proferret, nihilo tamen inde eorum quisquam ad vigilias nocti in choro peragendas erat debilior, imò verò etiam multo se omnes inde sentiebant alacriores atque valentiores. Non enim ad huiusmodi seruanda colloquia vlla vel vanitas, vel causa nõ satis idonea, sed solus Christi amor, & Fratrum necessitas vel vtilitas permouebat.

Rusbrochij condolentia

In dites auaros.

De Diabolo vexationibus, quas patiebatur, & vt Dominus IESVS *cum sua Matre & Sanctis omnibus ei apparuerit.*

CAPVT XIIII.

CERNENS autem hostis Tartareus mirabilem viri sanctitatem, & emanationem in lucrandis Deo animabus verbo, scriptis, exemplo, meritis ac precibus suis fructum faceret, acri dolore & inuidentiæ stimulis pertentus, multis etiam tentationum molestijs vexare conatus est vt sæpius vel sub humano, vel cuiuslibet alterius terræ bestiæ specie visibiliter ei appareret, terrorem illi incutere auderet, licut ipse vir sanctus sibi familiaribus quandoque narrauit. Cumq; Fratres idem ex eo scisitarentur, vtrùmne hostis impij timeret præsentiam: respondit, minimè se illum formidare: nonnunquam tamen dolere se, tam funestam ac DEO odibilem beluam, tã propè adse

Rusbrochius à Satana qui vexatus.

pè ad se accedere. Interdum quoque illius præsentiens aduentum, armis spiritalibus aduersus illum se mununt. Quadam vice Fratres quidam remissæ deuotionis, contra morem ad id vsque temporis illo in Coenobio obseruatum, instanter petierunt, vt Officia quædam defunctorum, quæ diuinis solita erant peragi, coniunctim ac vna die agerentur. Quam petitionem (forte nimium diuinis rebus intentus) minus perpendens & examinans vir pius, permisit vt coniunctim ea Officia persoluerent. Sed quia Deus in suis amicis nihil permittit abire inultum, multa ob hoc ipsum à dæmonibus improperia & insultationes perpessus est, licet non voluntarie, sed tamen quadam inconsideratione vir sanctus id permisisset. Videant itaque quam Deo sint reddituri rationem, qui hodie multo etiam grauiora absque vllo timore perpetrare non verentur: nec dubitent, si vir innocens & talibus tot sustinuit dæmonum vexationes ob culpam nō voluntariam, sed minus perspectam, quin ipsi pro culpis voluntarijs diris simas quandoque pœnas sint luituri. Verùm vt huiusce modi graues sæpe vir sanctus in aligni spiritus patiebatur vexationes, ita nihilo minus frequentes habuit & paucis experas diuinas consolationes ac visitationes. Ipse enim Dominus IESVS crebrò illum inuisit, & eximijs gratiæ suæ muneribus affecit. Speciatim autem quadā vice cum sacratissima Matre sua & Sanctis omnibus ad eum familiariter visitandum aduenit: & præter ineffabilem, quam ei tunc præstitit, mentis consolationem & iubilum, etiam talibus eum verbis compellauit, dicens: Tues filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Et dulcissimis eum stringens amplexibus, ait Matri & sanctis astantibus: Ecce puer meus electus. Ex quibus pia mens satis potest colligere, quanti apud Deum meriti fuerit, cui tale ab ipso Deo præstitum est testimonium. Quæ autem interim tum hac vice, tum in alijs huiusce modi appartionibus cum Domino IESV colloquia, quæ ab eo didicerit mysteria, quanta perceperit arcana & abdita, quibus affectus fuerit gratiæ & virtutum donis, vnusquisque facile per se poterit intelligere, tametsi etiam scripta eius id aliquot locis euidenter indicant.

Qui affluendo quandoque multo obiecto reptum.

subiaceli ligendū, adoperi unt aut talen quid. ne fas ius. De dicendi cis mre tiarem li- ros: rei fiet, &c.

De Missæ quotidiana celebratione, & quanta eius hac in parte fuerit deuotio.

CAPVT XV.

IN libris suis quos edidit, libenter ac sæpe meminisse solet charitatis ac beneficij illius, quòd Deus Omnipotens seipsum nobis eo tempore reliquerit in venerabili Sacramento. Itaque ambigi non potest, quin singulari erga hoc præstantissimum Sacramentum deuotione & amore flagrarit. Vnde etiam vsque ad vltimum pene vitæ tempus, licet iam septuagenarius & octogesimum ætatis excessisset annum, nunquam fertur Missæ celebrationem intermisisse, nisi vel aduersa valetudine, vel aliquo notabili impedimento compulsus. Quadam vice cum in sacro esset Canone, mirabilem sensit gratiæ abundantiam, ita vt totus spiritu liquefactus, iam pene sensibus deficeret, viresq; illi Officio peragendo necessarias natura denegaret. Terruit ea res ministrum, ignarum scilicet, quòd non tam natura à virium imbecillitate, quā nimia diuinorum charismatum inundatione id accideret: sicut & alias sæpe viro

pe viro ſancto inter celebrandum euenerat. Circa vitæ ſuæ extrema, cùm iam prę nimio ſenio caligantibus oculis, vix hoſtiæ imaginem perſpicuè agnoſceret, atque interdum ita eam eleuaret, vt pedes ſurſum, caput deorſum ſpectaret, at tamen ſummo deuotionis feruore Miſſæ ſacrificium peragere non deſtitit. Accidit autem vt iterũ ſimilem ex diuina viſitatione totius corporis defectum pateretur, & adeò, vt miniſter omnino putaret eum viuere non poſſe. Et certè tanta tunc diuini amoris erat inebriatus dulcedine, vt niſi diuina gratia eum conſeruâſſet, veriſimile ſit eum in ipſo altari ſpiritum fuiſſe exhalaturum. Mox autem peracto Miſſæ Officio, miniſter eius rem ad Præpoſitum detulit, qui viro ſancto Miſſam celebrandi Officio, ob metum periculi, interdixit. Cui vir pius: Ne quæſo, ait Pater, propter hanc cauſam mihi celebrare prohibeas. Qui enim defectus ex ſenio videtur accidere, potius ex diuinæ gratiæ præſenti munere euenire ſolet. Quo etiam hac vice Dominus meus IESVS Chriſtus me afficiens, dulciſſimis inſuper verbis me affatus eſt, dicens: Tu es meus, & ego ſum tuus. Quoties autem vir Dei Miſſæ ſacrificium peragens, ſolita deuotione viuifica ſumeret myſteria, miro quodam & inuſitato modo diuinus Spiritus illius ſpiritui ita ſeſe coniungebat, vt mox percepto ſacratiſſimo corpore, ore clauſo, nihil motis labijs, ita foris quietus videretur, ac ſi nihil ſumpſiſſet. Neque enim, vt aſſolet, Sacramentum ore voluit, aut dentibus vel lingua triuit, nec ſaliua humectauit: ſed ſtatim ſubactis Accidentibus, aſſiſtenti ſummo Spiritui eius ſpiritus totus alacer occurrens, vnà cum illo, nullam interim exterioris hominis curam
Cant 8 agens, ceu ſponſa innixa ſuper dilectum ſuum, ad Patrem ſpirituum aſcendebat. Quod cùm frater quidam admodum ei familiaris, non ſemel aduertiſſet, percontatus eſt ex eo, quinam tam celeriter venerandum corporis Dominici Sacramentum ſumere poſſet. Cui ſimpliciter hunc in modum reſpondit: Chariſſime Frater, Dominus in ſeruis ſuis ita, vt ipſi viſum eſt, operatur.

Vt ſuum præſciuerit obitum, & de morte eius.

CAPVT XVI.

CVm octogeſimum octauum ætatis ſuæ attigiſſet annum, tanto iam ſenio grauatus, cœpit paulatim viribus deſtitui. Et quia à matre ſua per viſionem diem & tempus obitus ſui longè præſciuerat, ingenti cum deſiderio tota ad mortem ipſi optatiſſimam ſeſe præparauit. Sancti enim viri non habent in deſiderio, & vitam in patientia. Sciunt enim, non habere
Hebr. 3 hic manentem ciuitatem, ſed futuram inquirere, ſciunt ſe in exilio degere, & habere Patrem in cœlis. Et licet iam morti proximus eſſet, tamen in eo ipſo ſecuritatem & conſcientiæ puritatem, animi hilaritatem & alacritatem præ ſe ferebat, vt nemo cũ aut timoris horror inuaſit, aut doloris anxietas poſſet arPhil. 1 guere. Videbatur ipſa omnibus tentari videretur, cupere ſe diſſolui & eſſe cũ Chriſto. Et quamuis ex profundo & fœtentiſſimo pectore ducta ſuſpiria, hæc aut
Pſal. 41. eiuſmodi verba identidem repetebat. *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei mei?* Itemque: *Quemadmodum*
Eadem *deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus.* Iam enim tot annis Chriſto ſeruierat, tantam eius etiam in hac vita ſæpius erat expertus

gratiam

gratiam & familiaritatem, vt non posset nisi optimè sperare de Christo, atque eam ob rem non posset non totus illius videndi & fruendi feruere desiderio. Certus igitur se breui morituru, ex cubiculo Præpositi, vbi aliquandiu iacuerat, humiliter se deferri petijt in commune Fratrum valetudinarium, quod alias vocant Infirmatorium. Vbi cùm grauiter febri laboraret, simul etiam dysenteria vexaretur, postquam dies ferè quindecim lecto decubuisset, ad extremum coram Fratribus apud ipsum assistentibus & orantibus: deuotè accipè eos Domino commendans, sanus mente & facie rutilus, absque communibus morientium vestigijs, suauiter & cum ingenti gaudio spiritum cœlo dignum exhalauit, Anno à CHRISTO nato M.CCC.LXXXI. secunda die Decembris, cùm iam octauum & octogesimum ageret annum, & fermè sexagintaquatuor annis sacerdos fuisset. Sepelierunt autem eum Fratres ea qua decuit deuotione: & licet pro eo facerent, quæ solent Defunctis præstari, id est, Funeri eius iusta persoluerent, ipsi tamen magis eius se sperabant precibus adiuuari apud Deum.

Vt post obitum suum eadem nocte gloriosus quidam apparuerit: & de quodam miraculo Reliquiarum eius.

CAPVT XVII.

CVM autem adhuc lecto decumberet, venerat ad eum inuisendum Decanus Diestensis, idemq; medicus expertissimus, & viro Dei haud vulgariter familiaris & intimus. Hic cùm eo defuncto noctu cum Fratribus ad eius corpus vigilias ageret, leui correptus somno, vidit sanctum Priorem vestibus sacerdotalibus indutum, accedere ad altare tanto cum ornatu ac decore, vt nemini satis posset verbis, quod viderat, explicare. Qua visione simul & suum erga eum amorem, & gratiam singularem, quam in Missarum celebratione habuit, declarare voluit. Quædam etiam religiosa fœmina graui dentium cruciatu afflicta, cùm medicorum & chirurgorũ opera diu multumq; frustra esset vsa, tandem nimio dolore penè exanimata, sororem suã adijt, & ipsam religiosam fœminam, quæ apud se dentem sancti Patris Rusbrochij pro Reliquijs seruabat, eijs suos exposuit cruciatus. At illa ex Dei instinctu mox ita ei respondit. Equidem, soror, si hoc morbo vexarer, dentem, qui apud me est, venerabilis Patris Prioris Viridis Vallis, meis dentibus demorè admouerem, speranis illius meritis me posse sanitati restitui. Paruit illa: & admoto humiliter dente, confestim sensit dolorem remitti: & paulò post integrè sanata est. Rusbrochidens quidam contulerit.

Vt corpus eius, postea quam quinque fermè annis sub terra iacuerat, integrum & illæsum inuentum sit: & de eius translatione.

CAPVT XVIII.

VNVM hic memoratu dignum omninò adijciendum putamus, quod cùm corpus eius quinque ferè annis sub terra iacuisset, postea tamen tam integrum & illæsum inuentum est, atque adeò etiam vestes & ornamenta, in quibus more sacerdotum sepultus fuerat, vt nulla ex parte quicquam à vermibus læsa aut infestata cernerentur, extrema duntaxat nasi

eius parte excepta, quæ tenuiter corrupta videbatur. Hac ex causa iussu Episcopi Cameracensis, qui tum illic aderat, corpus eius venerabile, leuatum è sepulchro, in cœnobij ambitu trium dierum spatio collocatum est, vt tantum Omnipotentis Dei miraculum, quicunque vellent, cernere possent. Tanta autem odoris fragrantia ex eodem sacro manauit corpore, ac si multis esset recens aromatibus conditum. Cui rei nedum illius Cœnobij Fratres, sed etiam permulti seculares & laici fide digni, qui ipsum corpus suis tunc oculis conspexêre & deosculati sunt, & à quibus ipse hæc audiui, adstipulantur. Deinde post triduum idem corpus venerabile ad aliud sepulchrum in Ecclesia honorificè translatum est iussu eiusdem Episcopi Cameracensis, cum ingenti reuerentia, nec parua frequentia populi: vbi requiescit ad illum vsque diem, quo iussu vnius & veri Dei excitatum, beatissimæ suæ iungatur animæ, cum CHRISTO in cælis feliciter, vt omninò piè confidimus, regnanti, & eo quem summè in hac vita dilexit, perfruenti Omnipotente DEO, cui est omnis laus & & honor per infinita seculorum secula.

Amen.

D. IO-

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, TOTIVS VITAE SPIRITALIS SVMMA.

AD perfectam diuinam inquirendam charitatē, quæ iuxta Apostoli illius est legis, nullam equidem neque compendiosiorem, neque certiorem, neque tutiorem noui viam, atque veram Humilitatem, quam Christus IESVS nos docet, vbi ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Humilitas autem præclarum thesaurum, donumque eximiū animæ adducit, hunc videlicet, quod cordis dolorem & molestiam atq; afflictionē prorsus expellit, & in vera ac stabili hominem pace constituit: ad quam sanè nunquam alias, nisi per Humilitatem, peruenire potest. Nec affirmare dubitem, neminem vnquā dolorem aut afflictionem ægrè pertulisse, nisi qui vera fuerit expers humilitatis. Siquidem pœna & dolor ex superbia proficiscuntur. Quòd si Lucifer fuisset humilis, nunquam esset versus in dæmonem: causa autem cur ceciderit, nō nisi illius superbia fuit. Contra verò beatissima Dei Genitrix & virgo MARIA, quia perfectè humilis erat, nullam vnquam vel tenuissimæ culpæ maculam contraxit. Et reuerā si quis perfecta esset humilitate prædītus, nec is vllum vnquam peccatum admitteret, & Deus quicquid veller, in eo citra vllum impedimentum posset exequi. Vnde S. Augustinus quodā loco sic ait: Si quis ex me scisciteretur, quisnam omnium sit optimus: respōderem, Humilimus. Et si centies quæreret, nō nisi idem respōderem. Quamobrem nosse profuerit mores ac gestus veri Humilis, id est, vt in omnibus sese habeat. Primò quidem à seipso incipiens, propriam indignitatem ac vilitatē, suumq; nihilum, id est, quàm nihil sit, funditus agnoscit: vt videlicet peccatis suis indignū sese fecerit omni gratia ac beneficijs Dei: cunctisq; illis pœnis, pressuris, & afflictionibus digni atq; obnoxium, quæ possint illi à Deo & creaturis omnibus infligi. Indignū planè se fatetur, quē crearet Deus, eidemq; pro refectionis & conseruationis beneficijs, gratias humiliter agere nō omittit. Quicquid charismatum & honorū, quicquid gratiæ diuinitus adeptus est, nulla ex parte meruisse se cōfitetur. Itaq; se ipsum & omnia Deo Omnipotenti ad illius offert honorem, vtpotè quæ purè ex eius benignissima misericordia promanārūt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia animo effertur, siue sit scientia, siue sapientia, fortitudo, pulchritudo, sanitas, aut quidvis aliud: sed se omnibus Dei donis credit indignum: eaq; nō nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Constanter igitur affirmārim, in illustrissimo

1. Tim. 1.

Matth 11.

Humilitatis fructus.

Optimus omnium quis.

di homine Deum in cunctis suis donis & actionibus nullum pari impedimentum: atque eam ob rem, ad summam vsque perfectionem eum promouere. Quoties enim Deo visum est in illo operari, semper liberum se præbet & expeditum, Deum patiens, Deo morem gerens & obsequens, & velut instrumentum illius gratiæ cooperans. Adhæc omni loco, quem vel sedendo, vel stando, vel iacendo occupat, semper indignum se fatetur. Nihil enim omninò sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nempe peccata & multiplices culpas ac defectus suos. Et licet multum se abijciat ac humiliet, tamen nihil aut parum sibi fecisse videtur. Siue ergo comedat, siue libat, siue quiduis aliud agat, locum vilissimum in domo, nouissimum in mensa, & minimam cibi ac potus portionem capit & amplectitur: & breuiter, in omnibus quæ ipsi necessaria sint, minimam abiectissimamq; portionem sibi optat cedere: quodque vel alijs mansit reliquum, vel ab alijs fastiditur, ipse lætus suscipit, nec ei parum nimis esse videtur: immò verò illo ipso se indignum iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse, sentit ex animo. Denique in omnibus absque querimonia & sine dolore viuit. Nouit enim de manibus Dei suscipere omnia: sicq; de nulla creatura queritur, quantumuis ab alijs indignè aut iniuriosè tractetur: atque adeò etiamsi perturbarent, expellerent, cæderent, confoderent, & ipsa demum morte eum afficerent, nunquam crederet se affectum iniuria, nec quicquam cuiquam vel inde vel de qualibet re alia imputaret, atque ita etiam mortem ipsam sine dolore exciperet. Cuncta nanque, vt dictum est, de manibus Domini accipit, certus quæcunque illo permittente ipsi euenerint, ea & optima & vtilissima sibi esse. Nihil enim cuiquam præstat Deus, nisi quod ei optimum sit: quod ita certum est, sicut Deum viuere. Porrò in hac humilitatis virtute tanquam solidissimo fundamento, diuturna exercitatione firmatus, quo perfectius in ea charitate, qua Deum totis viribus propter seipsum, & proximum sicut nos ipsos diligimus, istiusmodi homo spiritalis possit excrescere, diligenter ac studiosè intus sese obseruabit, tacitusq; audiet, quid in ipso Dominus loquatur. Omnem quoque Psal. 14. occupationem ac multiplicitatem fugiens, cum Deo in vnitate quiescet: sensus suos omni præcludet otio & vanitati, Deumq; orans & inuocans, eiusdem præsentia longè suauissima semper & vbique perfruetur. Suipsius erit habitator perpetuus, cordisq; veritati & conscientiæ paci studebit. Mitis ac humilis corde, & in omni vita & conuersatione sua diuinus erit. Cuncta de manibus Dei accipiens, eundem in cunctis illius operibus laudabit, ei gratias agit, eumq; honore ac intentione pura prosequetur. Semper humili quadam erga Deum, sui ipsius abnegatione præditus erit, & non Deo tantùm, sed & creaturis omnibus sese subiiciet. Insuper itagi quadam consideratione tum Dei bonitatis & perfectionem, tum suam paruitatem & imperfectionem, & quasi, immensam illius erga se charitatem & fidelitatem, atq; suam eiusdem erga illum ingratitudinem & infidelitatem stupebit & admirabitur, minimum sese inter omnes homines iudicans. A proprio iudicio ac vana sui complacentia, omniq; naturæ suæ nequitia studiosè sibi cauebit: nec quicquam sibi tribuet, nisi quod à seipso habet. Semper nouam quandam aggredietur viam, id est, in nouis virtutibus ac noua se veritate exercitabit. Nec vnquam desinet ignitis desiderijs & perpetuis suspirijs id petere à Deo, vt illi

vt illi per amorem vicinius coniungi, & in vno ſpiritu magis ac magis vniri, conformari, ac placere mereatur. Verbis ſobrius & parcus, vitæ autem ſanctimonia copioſus erit, cupietq; deſeri & contemptui haberi ab omnibus. Exigua peccata ſua grauiter ponderabit, minimasq; culpas haud leues arbitrabitur. Tantam ſui curam geret, vt DEI præſentia nunquam ſe fruſtrari ſinat in anima ſua, mortalesq; omnes ex ipſo prouocentur ad meliora. Cuncta ſua opera faciet perfectiſſimè: quæq; poteſt intellectu aſſequi, ijs faciet ſatis. Nihil in hac vita ſciens admittet, cuius eum poſt hanc vitam pœnitere queat. In diuturna aduerſitate perpetim patiẽs perſeuerabit, & licet iugiter in multa cogatur eſſe diſtractus ac multis occupatus, ſemper tamen animo collectus erit. Nihil in hac vita proprij vel habere, vel velle conſentiet, nec vllo in rebus delectu vel optione vtetur. Nihil intra ſe niſi Deum admittet, nihil proinde niſi Deum continuè in anima ſua producturus. Vitabit diligenter, ſeſeq; abſtrahet ab hominibus quibuſcunque, & nudum ſeu vacuum ac liberum à cunctis intro receptis rerum ſimulacris, & ab omnibus vndecunque accidentibus expeditum & immunem ſe ſeruabit, quo cæleſtis Patris ſui in animam ſuam influxum continenter poſſit excipere. Crebrò ſeſe in vita atque exemplari Domini Saluatoris ceu in ſpeculo lucidiſſimo contemplabitur & exercebit: conſiderans interim, quàm illi vel ſimilis vel diſſimilis ſit, cunctisq; mortalibus bonę vitæ in ſeipſo præbebit exemplum. In omnibus verbis ſuis verax, & in conuerſatione ſua religioſus atque maturus erit. Principium ſeu originem ſuam, vnde profluxit, iugiter contemplabitur, atque in ipſam totis viribus redire nitetur. Denique quid ſit, vbinam ſit, vnde venerit, quò prolapſus ſit, quò mox vocandus ſit, quid agat, & qua de cauſa quæque agat, ſagaciter attendens, in virtute atque veritate ad vltimum vſque ſpiritum conſtantiſſimè perſeuerabit. Hæc videlicet compendioſior, rectior, tutior reuerà via eſt ad diuinæ charitatis, vitæ ſpiritalis, omniumqúe virtutum perfectionem facilius obtinendam.

Amen.

Digitized by Google

D. IOANNIS RVS-BROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, SPECVLVM AETERNAE SALVTIS.

Quemadmodum DEVS *eligendus sit, & de quibusdam eius erga nos eximijs beneficijs.*

CAPVT I.

GLORIOSVM nomen Domini nostri IESV Christi, quod Angeli & Sancti omnes summa cum reuerentia venerantur, quodq; mortuos æterna salute viuificat, quotquot sua virtute contingit, quod denique longè latéq; effusum Amoris vnguentum est, spiritus omnes sua suauitate sensibus priuans, laude & honore affectũ & benedictum sit nunc & in æuum sempiternum. Amen. Spero equidem & confido in Domino charissima mihi, ab eodem prædestinatam, vocatam, electam & dilectam te esse ex omni æternitate: neque te vnam duntaxat, sed & illas omnes, quæ illius in Cœnobio in conspectu eius Monasticen verè profitentur, ad quarum numerum ex omnes pertinent, quæ liberè ac citra fictionem vel simulationem illi perenniter seruire, illum laudare & amare planè constituunt & proponunt. Quod idem, verum illis testimonium certumq; indicium & argumentum est, ab æterno ex liberrima bonitate cum dilectis ipsius ad Cœnobium eius ab eo se prædestinatas, electas & vocatas esse. Interim tamen si etiamnum Monasticen necdum es professa, suscipias vitæ hoc institutum & ordinem, & in amore ac vera sanctitate profitearis. Eligas Deum tuum libero corde absque fictione: & ita demum senties, ex omni æternitate à Deo electã te esse. Enimuerò Deus benignissimus ob electos amicos suos, vnigenitum Filium suum consubstantialem sibi misit in hunc mũdum, & vnius nobiscum naturæ esse voluit: isq; nobis vixit, nos instituit, nos amauit ad mortem vsque, & à cunctis hostibus & peccatis nostris nos redemit ac liberauit. Et hæc quidem omnibus in commune præstitit, quãtum ex ipso est, & omnia sua Sacramenta nobis dereliquit. Si igitur ex amore illum eligere statuis, hoc ipsum argumento tibi sit, ab æterno ab eo te electam esse. Quod vt illi planè confidere ausis, corpus & sanguinem suum in cibum & potum cum gustu quodam omnem naturam tuam penetrante, tibi dedit ac dereliquit: & hoc gustu vsque in vitam æternam pasceris ac reficieris.

Ioan. 1. 6. 14.

eieris. Statuit enim ipſe viuere & commorari intra te, & ipſemet tua vulte eſſe vita Deus & homo, adeoq; totus eſſe tuus, modò tamen ipſa tota illius eſſe, & vt cæleſtis ac diuinus homo, in ipſo viuere & commorari velis. Qui nimirum æternæ charitatis modus & ordo eſt, vt illius ſis, non tua: illi viuas, nõ tibi ipſi: ita enim & ipſe tibi fuit & vixit, & manet tibi in æuum ſempiternũ. Et tu igitur ipſi ſis, viuas, & ſeruias: ipſum amore ac intentione proſequaris, idqúe ad illius æternum honorem, non autem præmij cauſa, neque ob commodum, aut guſtum, aut conſolationem, aut rem quamcunque, quam inde conſequi poſſis. Vera etenim charitas non quærit quæ ſua ſunt, ideoq; 1. Cor. 13.
Deum habet, & omnia: quandoquidem naturam per gratiam ſuperat. Dato igitur Chriſto ſponſo tuo totum id quod es, quod habes, quod potes: & id facias corde libero ac liberali: ſicq; ille viciſſim tibi dabit quicquid ipſe eſt, habet ac poteſt: qua die nulla vnquam tibi illuxit lætior. Siquidem pateſaciet tibi glorioſum atque amantiſſimum cor ſuum, & intima animæ ſuę penetralia plena gloriæ, gratiæ, gaudij, ac fidelitatis; & in ijs ipſa exultabis, creſcesqúe & proficies in ardenti amore. Ipſum autem patulum lateris eius vulnus, porta tibi erit, per quam ingrediaris in vitam æternam, & aditus atque introitus in vitalem, qui ipſemet eſt, Paradiſum: vbi fructum guſtabis vitæ æternæ, qui nobis creuit in arbore crucis, perditum olim per Adami ſuperbiam, at nunc recuperatum humili morte Domini noſtri IESV Chriſti, qui (vt dixi) vitalis noſter Paradiſus eſt, quandoquidem in ipſo & ex ipſo æternæ incolumitatis ſiue ſalutis fons emanat, ex eiusqúe vulneribus balſamum fluit morborum omnium medicina, cuius tam fortis odor eſt, vt omnes tartareos repellat ſerpentes, excitet in peccatis mortuos, & gratiam præſtet ac vitam æternam. Cæterùm in intimis Domini IESV meſſis manant flamina, omni, qui quidem excogitari poſſit, ſapore ac ſuauitate dulciora: in quæ ſi tibi datum erit ingredi, eaq; guſtare ac ſentire, nullo negotio mundum, teipſam, & omnia vinces. Ipſe nanque Dominus IESVS amoris tibi viam monſtrabit, qua ſit eundum ad Patrem ſuum, quam & ipſe ambulauit, atque adeò ipſemet eſt: in eaqúe manifeſtum tibi reddet atque declarabit, vt humanitas ſua digniſſimum Patri cæleſti ſacrificium ſit. Et hanc ſuam humanitatem, cum omnibus quæ perpeſſus eſt, tibi contulit, tibi donauit, vt cum his fidenter ac bona fronte ad cæleſtem curiam in æterni Patris eius conſpectum accedas. Ipſe enim pacem inter Deum & nos conciliauit, & nos liberi ſumus. Atque eam ob rem eundem ipſum Chriſtum IESVM ſacrificium tuum pro ac humili corde tanquam theſaurum tuum, quo redempta & libertati reſtituta es, præſentare ac offerre debebis: & ipſe Chriſtus vnà ſecum Patri ſuo cæleſti te offeret, velut amantiſſimum fructum ſuum, cuius cauſa mortem oppetijt. Pater verò cum Filio in dulciſſimum te ſuſcipiet & admittet amoris amplexum: vbi planè peccatis omnibus datur venia, delicta cuncta diſſoluuntur, virtutes omnes perficiuntur, & dilectus cum dilecto in amore poſſidetur. Et in hac poſſeſſione & te in amore, & in te amorem viuere ſenties ac experieris: quæ eſt veræ ſalutis origo. Nemo enim venit ad Patrem, niſi per Filium, eiusq; paſſionem & morte ex- Ioan. 14.
amore exercitatum. Quicunq; alia ratione aſcendere & intrare moliuntur, ij omnes falluntur, & ſunt fures ac latrones, tartareis tradendi flammis. Atq; Ioan. 10.

si Filius vnà secum & cum morte sua Patri suo cælesti te obtulit, iam amore circumplexa es, & charitas pignoris loco tibi data est, quo redempta es vt seruias Deo: & etiam arrhæ loco, qua in regni Dei hæreditatem capessendam admissa es. Nec potest Deus redimere pignus suum, quippe quod ipsemet totus est & quicquid ipse potest. Pignus hoc (inquam) & arrhabo, Spiritus sanctus est, qui tua dos, tuaq; arrha est, quo Christus IESVS sponsus tuus in paterni regni hæreditatem te asciuit. Quamobrem seriò des operam, vt in amoris cum Christo IESV dulcissimo sponso tuo vnitate, pignus ac dotẽ tuam firmiter retineas possideasq;. Nanque in charitatis vnitate iugiter denuò nascuntur, quicunque Deo dignè ac honorificè viuunt & seruiunt: qui quidem in tres distinguuntur partes, quibus omnis Deo seruiens familia continetur. Prima pars, homines sunt bonæ voluntatis ac virtutibus nauãtes operam, vitijs q; semper morientes, eaq; superantes. Altera pars, homines sunt interni, locupletes, viuidi, virtutum omnium perfectionem & celsitudinem prosequentes atque colentes. Tertia pars, homines sunt subleuati ac illuminati, semper in amore morientes, & velut exinanientes siue annihilantes sese in vnitate cum Deo. Isti videlicet tres status sunt siue ordines, in quibus genus omne vel modi omnes sanctitatis exercẽtur & coluntur: cumque ordines isti simul in vno omnes concurrunt homine, is ipse iuxta gratissimam Dei viuit voluntatem. Sed iam tres hosce status vel viuendi genera, eorumq; discrimina siue distinctiones animaduerte. Equidem ea explicabo & diligenter exponam, quo vel sic tete probè cognoscas, nec meliorem aut sanctiorem, quàm re vera es, te esse arbitreris.

Familia diuina qu t partibus cõ stat.

De prima ac infima bonorum hominum parte, & vt bona vita inchoanda sit.

CAPVT II.

PRIMA igitur eademq; infima, quæ ex Deo nata est, vita, quamq; Spiritus sanctus præstat & agit, virtutum studiosa siue virtuosa appellatur, moriens vitijs, & crescens in virtutibus: & ea sic inchoatur. Spiritus sanctus gratiam suam humano cordi demonstrat & offert: quam si suscipere velit is cui confertur, cor suum & voluntatem Deo aperit, eamq;, id est, Dei gratiam & operationem hilari animo excipit: Tum verò confestim gratissima Dei voluntas in eo inordinatum erga creaturas omnes amorem vincit ac præponderat, sed non item omnes inordinatas naturæ propensiones appetitionesq;. Vita nanque sancta, militia est, quam decertando conseruare oportet. Si ergo vitam bonam nedum inchoare, sed in ea etiam sine fine perseuerare voles, necesse est vt absque fictione Dominum Deum tuum supra omnia amore ac intentione prosequaris. Et intentio quidem semper eò te ducet vbi amas: amore autem id, quod amas, coles, exercebis, amplexaberis, possidebis: atque in his omnem fundabis vitam tuam, & dilecto Deo tuo nunquam non delectabiliter ac desideranter vacabis: ita fiet, vt in qualibet tui introuersione bonitatem Dei feliciter gustes, sentias & experiaris. Atque hoc pacto Dominum Deum ad illius honorem purè diliges, quo illum æternò amare possis. Quæ nimirum radix est sanctæ vitæ, & veræ nunquamq; interi-

Vita sancta, quid militiæ sit, quæ ve continuanda.

Digitized by Google

interituræ charitatis, quam ipſa tui ipſius obliuione & abnegatione ſemper colere & exercere debebis. Vnde cauendum præ omnibus eſt, ne in amore vel amando, priuatum tuum emolumentum ſiue vtilitatem, guſtum, conſolationem, aut rem quamcunque, quam Deus præſtare tibi queat, pro tuo commodo ſiue in tempore, ſiue æternitate, quæras & aucuperis. Id enim charitati contrarium eſt, & eſt ordo naturæ vitiatæ, quæ veram facit arceſcere charitatem, & difficilè vincitur à timidis ac ſtolidis hominibus, qui ſe ſapientes putant, & ſua ſemper lucra venantur. Id autem pro certo habeas, quicquid deſiderare poſſis, & multo etiam plura, abſque tuo conatu amorem tibi eſſe ſuppeditaturum. Enimuerò ſi vero diuinoq; amore prædita es, iam habes quicquid appetere queas. Id verò nihil eſt aliud, quàm perpetuò ſine ceſſatione amare Deum: atque ita omni morieris proprietati, & charitas erit vita tua. Ea quidem charitas, quæ captum excedit tuum, Domini ſpiritus eſt: & in eam ſubleuata eris, quieſcesq; & commoraberis ſupra rationalem intelligentiam tuam in vnitate cum Deo. Charitas autem quæ in te eſt, Dei gratia eſt & tua bona voluntas, & in ea virtutum tuarum omnium diuitias & plenitudinem habes, per eamq; Deus in medio tui habitat cum gratia & donis ſuis, & in his ſemper creſcere & augeri potes, Deoque placere magis ac magis. Cæterùm is qui inter Deum & te eſt amor, ſanctum quoddam deſiderium eſt, ſurſum tendens ad honorem Dei cum laude & gratiarum actione, & omnigenis amoris exercitijs. Et iſthæc charitas cum exercitijs ſuis inter te & Deum ſemper renouari debet, idq; ex inſtinctu ac motu Spiritus ſancti, & bona voluntate ac amore cordis tui. Quæ autem infra te eſt charitas, ea amoris quædam ad proximum emanatio eſt per actus & officia miſericordiæ, vtcunque ille ijs opus habet, & ipſa animaduertere potes. In hac charitate exhibenda, bonas ſeruabis conſuetudines tuas, itemq; Canones ſuſcepti inſtituti monaſtici, atque etiam bonos mores, bona opera, & omnem externam ordinatam modeſtiam, iuxta præcepta Dei, & ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ decreta ac conſtitutiones. Sanè ſi charitatem bene cognitam & perſpectam habes, eiq; in hiſce quatuor modis facis ſatis, iam dominaris tibiipſi, potesque facilè vincere mundum, & in dies magis ac magis emori vitijs, & vitam colere ac exercere virtutum ſtudioſam. Atque hoc ipſum cures obſecro, vt à formis & ſimulacris nuda ſis, & potens tui ipſius, habeasq; animam tuam in manibus tuis, id eſt, in poteſtate tua: ſicq; quoties voles, cor oculosq; tuos leuare poteris ad cælum, vbi eſt theſaurus tuus & dilectus tuus, ſeruabisq; vnam cum eo vitam. Neq; patiaris gratiam Dei in te otioſam agere, ſed ex vera charitate exercea ſtete, ſurſum quidem in laude Dei, deorſum verò in omnigenis virtutibus & actionibus bonis. Et in quibuſcunque bonis actibus externis, corde libera ſis & expedita, ita vt quoties libitum erit, per omnia & ſupra omnia eum, quem amas, contueri poſſis. Quòd ſanè amantibus difficilé non eſt. Vbi enim amor, ibi oculus: *& vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum*, vt ipſe Dominus ait. Itaque perquam ſeriò & intima cum dilectione amorem exerceas in conſpectu Dei tui: Id enim tum Domini conſilium eſt, tum pars optima vitæ tuæ, præ omnibus colenda, exercenda, ac eligenda tibi. Quanquam tametſi iſthæc excellentiſſima & optima pars eſt, ſeruandus nihilominus tibi eſt Ordo Monaſticus, ſiue vitæ Monaſticæ inſtitutum, &

Quadruplicis charitatis deſcriptio.

Matth. 6.

illius.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

illius Canones atque Statuta: itemq; boni mores, bonæ consuetudines tuæ, & omnes bonæ actiones atque exercitia externa. Quæ licet sanctæ vitæ infima pars sit, eam tamen & à te & à cæteris omnibus exigit Deus, ad eamq; agendam ex illius præceptis & iure ipso obligaris: quam tamen absque cordis inquietudine, occupatione, curis ac solicitudine colere & exercere debes coram Deo ac Domino tuo. Vt enim externæ actiones & opera in scriptis diuinis magnopere commendantur, ita solicitudo cordis vituperatur. Porrò quando legis, aut psallis, aut oras quippiam, si intelligis verba, sensum mentemq; verborum attendas: ministras enim coram Domino. Si autem verba non capis, aut es ad sublimius quiddam subleuata à Deo, illi inhæreas, simplicemq; aspectum tuum, quandiu poteris, ad Deum tenens erectum, eiusque honorem nunquam non amore ac intentione prosequaris. Quòd si sub precibus horarijs aut exercitijs tuis, extraneæ quædam cogitationes vel imagines tibi incidant, qualescunque illæ sint, perinde est: vbi id aduertis, & es reddita tibi, ne turberis inde, sumus enim instabiles, sed celeriter cum amore & intentione ad Deum te conuertas. Quamuis enim hostis Tartareus suas tibi ostenter merces, nisi eas cum amore tibi comparaueris ac emeris, non manebunt tibi. Quamobrem si facilè cuncta superare ac vincere velis, studeas animum semper habere subleuatum ac introuersum, ita vt internam potius sectaris amoris exercitationem, quàm externos bonarum actionum modos. Quòd si internæ exercitationis & ad Deum introuersionis artem nosti, & natura tua ex affectu & cum delectatione propensa sit foras ad dicendum vel audiendum, quæ sensibus plausibilia, commoda, iucunda sint: si naturæ affectibus indulseris, eiq; feceris satis, deficies planè atque frigesces tum in charitate, tum cæteris virtutibus omnibus: sicq; excides ex gratia Dei, isq; te contemnet ac abijciet, & ipsa quidem multo deinde peior efficieris, quàm quispiam in seculo degens, qui nunquam Deum persenserit. Sin verò aduersum naturæ appetitiones & oblectamenta bellum gesseris, haud dubiè palmam feres, diuinaq; gratia & amor atque affectus siue appetitio erga Deum, in dies magis ac magis increscent & augmentabuntur. Cæterum si sit simplex ac rudis quispiam & ignarus, qui tamen optet vitam agere Deigratissimæ voluntati consentaneam, is humili corde concupiscat & petat à Deo infundi sibi sapientiæ spiritum, quo iuxta illius beneplacitum & gratissimam voluntatem suam transigat vitam. Et si quidem potuerit scientiam atque sapientiam absque vana sui existimatione ac animi elatione circunferre, dabitur illi reuerà à Deo: sin minùs id poterit, maneat in simplicitate sua, & pro suo captu seruiat innocenter Deo sui id enim magis erit in rem ipsius. Porrò vbi cum aliquo colloquendum tibi fuerit, siue ille secularis sit, siue religiosus, sis in verbis ac moribus prudēs, circunspecta, custodita, atque honestè composita, ne quis ex te offendiculum capiat: malisq; semper vacare silentio & auscultare, quàm loqui. In verbis, in factis, in agendo ac omittendo iusta, verax, sincera, ac minimè ficta sis: semperq; intus ambules in conspectu Dei tui. Si quando senseris atque agnoueris loquendo ac respondendo intus formas quasdam vel imagines, & inter te atque Deum media quædam te contrahere, erubescas inde, & simplici contemplatione celeriter ad præsentem Dei vultum intrò reuertaris. Et quamdiu in tantum tui potens manseris, vt

quoties

Solicitudo vituperabilis quæ.

Nota.

Volenti bonam agere vitam petēda à Deo quæ.

quoties placet, intro te possis recipere: nihil turbari, sed pace bona gaudere debes, nec vereri mortalis culpæ consensum. Consulo autem tibi, vt cordis occupationes & curas, itemq; instabilitatem ac multiplicitatem hominum, maximè secularium, & qui bonæ vitæ rudes sunt, detortes ac fugias: quærasque & concupiscas solitariam, internam, introuersam vitam, eamq; tam diu colas & exerceas, donec tam facilè ac promptum tibi sit intro te recipere, & oculis intellectualibus introspicere ac intueri, quàm foras te vertere, & foras aspicere oculis corporalibus. Atque vbi itaque postulat, vt quinque sensuum opera, siue in tua, siue proximorum necessitate, vti debeas: custodias aures & oculos tuos, ne quam rem cum delectatione, affectu vel amore intrò recipias, quæ cordi tuo aut imagines inferat, aut aliquod inter te & Deum medium possit efficere. Inordinata namque voluptate aut appetitione & amore capieris, sicqueris impotens tui, & liberam tui ad DEVM amittes introuersionem, in qua tamen omnis tua salus sita est. Caueas etiam in percipiendo cibo, potu, & quibuslibet rebus corpori necessarijs, ne secundùm carnis desideria ac naturæ appetitus & oblectamenta, viuas. Si enim vel in teipsa, vel aliqua creatura delectationem ac voluptatem expetas & aucupe-ris: iam auersa es, nec potes viuere DEO, & vitijs emori. Si quas autem contingat tibi vel dormienti, vel vigilanti, siue ex aspectu, siue auditu, siue per cogitationes, siue dæmonum suggestionem, immundas incidere imagines, ita vt ad libidinem & turpes naturæ propensiones ac voluptatem moueariſ, crucis signum imprimas cordi tuo, dicasq; Angelicam salutationem, & ores Deum, vt tui misereatur: & tum Sanctorum, tum bonorum omnium preces opemq; implores: proponasq; tibi ob oculos, si consenseris, priuatum te iri gloria Dei, & pœnas inferni semper esse luituram, Deum quoque offensurum, & ab eo cunctis q; amicis & electis eius separandam. Quæ sanè meritò vereri atque horrere debebis, sicq; certare viriliter, & spem atque fiduciam tuam in Domini Saluatoris morte, gratia & auxilio collocare, certa quòd iste non deseret, sed absque dubio victrix euades, semperq; gratiæ ac virtutum maiora accipies incrementa. Deinde quando ad sacerdotem confessura accedis, nihil opus est exponere illi quid somniaris, aut quales tibi cogitationes inciderint. Id enim interdum planè indecens est, & turpe dictu atque auditu. Neque enim somnia, aut ea quæ incidunt homini, peccatum sunt: siquidem nemo hæc cauere potest. Non enim ipsi ea agimus: sed voluptas ac delectatio inde nascens, peccatum veniale est: cumq; huiusce modi sentitur & cognoscitur voluptas ac delectatio, & tamen absque reluctatione spontè ei inhæretur, iam peccatum fit maius: atque si in sordidarum imaginum cogitationibus, aut fœdis imaginationibus delectatio appetatur & exquiratur, hoc ipso peccatum grauius est. Ita si quis incautè ac incustoditè cum alio quouis conuersetur, siue id verbis, vel factis, vel quolibet alio fiat modo, & talibus operam dare, siue talia sectari velit, iam intus accipit imagines, & fit sui impotes: magisq; ac magis crescunt in eo successu temporis obscœna desideria & turpes affectus siue voluptates: sicq; ratio excæcatur, amor DEI perit, & ipse ad vitam deuoluitur bestialem, etiam sine externi actus obsceni perpetratione. Quisquis autem talem se senserit, si cum DEO velit redire in gratiam, confiteatur humili ac mœsto & contrito corde peccatum suum DEO ac sacerdoti,

Somniorum turpium re-media.

Nota.

Somnia qui diiudicanda.

Peccatū è somnis quomodo gene-retur.

Confitendum qui sit.

& certò veniam impetrabit. Porrò si quando naturę sentias torporem, mœstitiam & graue pondus, teq; gustu, appetitione, impulsu erga res spirituales destitutam, itemq; miseram, inopem, desolatam, atque sine vlla consolatione relictam esse à DEO, & quodam erga quæuis vel externa vel interna exercitia tædio laborare, tantoq; premi pondere, vt quasi per terræ viscera tibi mergenda videaris: nihil hinc animo consterneris, sed Domini manibus te permittens ac resignans, illius ores fieri voluntatem, & quod ad eius sit honorem. Crede mihi, atra ac tristis nubes propediem dissipabitur, & radiantis Solis Domini nostri IESV Christi splendor ac lux, maiori cum gratia & consolatione te perfundet ac illustrabit, quàm vnquam anteà senseris: idq; ob tui abnegationem, humilemq; in omni afflictione & grauamine resignationem: cuius causa diuina te replebit gratia, & cuncta interiora tua illustrabit: atque hoc ipso senties te diligi à DEO, teq; illi placere. Inde verò cor sensusq; exhilarabuntur, totaq; natura tua diuina consolatione & sensibili corporis ac animæ affectione iucundè excitabitur, & omnis venarum tuarum sanguis incalescens, per cuncta membra dimanabit. Cor quoque ad nouam hanc DEI gratiam cum ingenti nouæ vitæ appetentia sese aperiet, affectusque siue desiderium tuum velut flamma ignea ex deuotione cum laude & gratiarum actione sursum feretur ad Deum, & animus cum tuipsius dedignatione ac humili contemptu descendet: ratio autem, peccata tua, & quàm deficias in multis, multimodasq; culpas tuas, tibi demonstrabit, in quibus ipsa displicere tibi atque dolere debebis, planeq; persuadere tibi, omni consolatione ac honore, quæ perceperis à DEO, indignam te esse: præstare autem hæc cum tibi ex æterna beneuolentia ac fidelitate, & liberrima ac pijssima erga te bonitate & misericordia sua. Id verò affectum siue desiderium tuũ ad agendas gratias Deumq; laudandum vehementius inflammabit. Si ergo tuipsius cognitione prædita es, semper quidem cum tuipsius dedignatione & aspernatione descendes: rursumq; magna cum reuerentiæ, honoris & veneration is exhibitione ascendes ad DEVM, qui in peccatis tuis tibi pepercerit, & nunc gratis & sine merito tuo, consolatione diuinisq; muneribus suis te compleuerit. Et hanc ad DEVM cum desiderio ascensionem, & in teipsam humilem descensionem exerceas oro: sic enim in vtraque semper cresces & proficies, & DEI in te gratia manabit: atque ex naturæ hac iucunda affectione, velut ebrius quispiam quandoq; in risum, alias in lachrymas solueris: gustabisq; & senties multiplices, eosq; raros & insolitos modos, quales experiuntur, qui istiusmodi vacant amori. Appetitio namque & charitas cor tuum dilatabit: & tunc ipsa DEVM amabis, DEO laudes gratesq; ages, & in omnibus his deficies. Quicquid enim facere poteris, parum aut nihil tibi videbitur ad id, quod facere ipsa desiderabis, quodq; abs te exiget amor, & quo ille dignissimus est. Atque sub his desiderium cordi tuo sentibilis doloris vulnus infliget: isq; dolor, affectuosi erga DEVM amoris exercitatione, semper recrudescet ac renouabitur, & sic ipsa amore languebis. Interim quandoque videbitur tibi, cor sensusq; tuos ruptum atque laceratum iri, naturamq; tuam ex desiderij impatientia emorituram atque destruend. m esse: & hanc impatientiam, donec vixeris, cessare non posse. verùm vbi nihil eris suspicata minùs, DEVS sese occultabit, suasq; retrahet manus: & inter se

Torporis erga spiritualia inuoluntarij remedium.

Affectus erga Deũ quomodo maximè inflãmetur.

atque

atque te tam densam interponet caligínem, vt oculis eam penetrare non possis. Tum verò ceu misera, inops, desolata conquereris, reprobis, ac miserabiles dabis voces. Sed vt Propheta ait, DEO derelictus est pauper. Habeat ergo is quod suum est, eligatq; in domo DEI abiecta esse, magis quàm habitare in tabernaculis superborum. Et licet DEVS à tuo se conspectu subduxerit & occultárit, tu tamen ipsum meminè lates. Viuit enim ipse in te, tradiditque & reliquit tibi speculum & imaginem suam, Dominum IESVM Christum Filium suum, sponsum tuum, vt hunc suis in manibus, tuos oculos, tuoq; in corde feras. Ita enim Apostolus ait, Filium DEI humiliasse se, & è cælis descendisse, formá serui assumpta, in qua nobis ministraret. Et ipsemet ex nimia humilitate de seipso dicit per Prophetam: *Ego sum vermis, & non homo.* Idemq; posteaquam cælesti Patri suo & nobis honestissimè atque amantissimè annos tres & triginta seruierat, adueniente tempore, quo suum erat expleturus ministerium, vtpotè ad honorem Patris, ac nostræ necessitudinis causa ex amore veritissimo mortem oppeciturus, in ipsa tam extrema & maxima necessitate sua, secundùm infinitam sui portionem absque vlla consolatione à DEO Patre, ab electis amicis suis, & à toco denique mundo derelictus est & à capitalibus ac infensissimis hostibus suis multis conuiciis & iniurijs, probris & ignominia, atque innumeris vulneribus affectus est: at nihilo minus Patri suo manifestè obediens vsque ad mortem, tulitque magno & virili atque amantissimo animo, quicquid nequitiæ & improbitatis hostes eius ex dæmonum suasu & instinctu, comminisci atque excogitare potuissent: neque id tantùm, sed etiam tum pro nobis, tum pro illis precatus est, etiam peccata illorum excusans apud Patrem, & dicens: *Pater, ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt.* Et exauditus est pro sua reuerentia pro omnibus, qui vnquam suorum peccatorum agnitionem adepturi, atque inde dolituri essent. Et licet ab initio creatæ animæ suæ certò ipsi constaret, pro mundi sceleribus moriendum sibi esse, attamen cùm iam mortis ferendæ tempus adesset, tenerrima illius natura ob pœnarum impendentium immanitatem, angi atque moerere cœpit, orauitque Patrem cælestem, vti quidem possibile foret, transferret à se passionis calicem, ne illum bibere cogererur: & non est exauditus, nolente ei parcere Patre cælesti, sed potius flagellare ac necti offerre volente. Et quia secundùm suprematn sui partem, vnius ac eiusdem semper erat cum Patre voluntatis, tamen ita natura moerebat atque pauebat, tamen obedientem se præstitit: calcatáq; & superata sensitiuæ partis voluntate, ait ad Patrem: *Non mea, sed tua voluntas fiat.* Quibus quidem id nos edocemur, quando vel pro nostris, vel pro aliorum peccatis Dominum precamur, neutiquam cessare nos debere, donec exaudiamur: quando autem vel pœnarum vel afflictionum, quas pro nostris aut alienis ferimus peccatis, remissionem petimus, in eo nos abnegare, & æquanimiter perpeti debere, etiam sad mortem vsque perseuerent mala, quæ toleramus.

Pſal. 9. Pſal. 13.

Phil 2.

Pſal. 21.

Derelictus quia quicquid iniquitatis hostes.

Luc. 23. Heb. 5.

Matt. 6.

De altera, videlicet Proficientium, vita.

CAPVT III.

ET reuera si afflictiones sine electione perpeti nouerimus, semper lucrum, nunquam iacturam, faciemus. Id quod hinc potest animaduerti. Cùm

ti. Cùm enim Dominus IESVS paternæ se permitteret ac traderet voluntati, in ea ipsa resignatione vsque adeò in eius spiritu feruebat atque vigebat
Luc 22. amor, & natura tanto erat angore correpta, vt ex corpore eius sanguineus sudor manaret vsque ad terram. Et in hac voluntaria sui resignatione, suo nos amore mercatus est, vt Patri suo atque sibi seruiamus: passione & morte sua, pro nobis nostrum persoluit atque compensauit debitum. Atque hanc ob rem necessariò illius erimus, aut beati in cælis, aut damnati in inferno. Pater quidem cælestis ex nihilo nos fecit: iure ergo illius esse debebimus. Filius DEI sua nos morte redemit: iure igitur vitijs mori, illique viuere ac seruire debebimus. Pater denique & Filius vnà cum Spiritu sancto ab omni æternitate nos amauit, & amore possedit: itaque nos eum redamare, æquissimum est. Et quia tres istæ personæ vnus DEVS, vnaq; substantia ac natura sunt, cultus ac famulatus singulis personis impensus, communis est omnibus: & quisquis vnam colit personam, omnes colit: qui vnam contemnit, eodem contemptu reliquas afficit. Ait autem Dominus IESVS in Euangelio secundum Matthæum: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.* Atqui iustum est, reddere nos DEO id quod illi debemus. Christus quidem cùm suam in
Matth. 5. Resignatio quatenus necessaria. Patris resignaret voluntatem, hoc ipso nos emit, & sua morte pro nobis satisfecit. Quod si eum nos imitari velimus, propria nobis abneganda voluntas est, & illius voluntati vniendum: atq; ita empto illius in nobis confirmabitur. Sensus quoque fræno quodam cohibendi, domanda ac superanda natura, crux færeda, & Christus sectandus est: sicq; debitum illi reddimus, quod ipse pro nobis exoluit. Et per mortem quidem illius, & voluntariam pœnitentiam nostram ei vnimur, & sumus serui fideles, ad eiusq; regnum pertinemus. Sed vbi voluntati propriæ in illius morimur voluntate, eiusq; voluntas nostra fit, iam illius discipuli & electi amici sumus. Porrò vbi per amorē sublimati sumus, & mens nostra nuda & imaginum expers est, quemadmodū à Deo creata est, tam nunc agimur à spiritu DEI, & sumus filij Dei. Quæ verba, eorumq; sententiam vt animadvertas, & iuxta ea viuere vt cures, velim. Christus DEI Filius, nostræ necessitatis causa, vt dixi, mortem obiturus, vitam fuam in hostium manus, etiam ad mortem vsq; tradidit: atque eo ipso tum Patris fui, tum totius orbis seruum fideleni fe præbuit. Propriam quoq; voluntatem suam in Patris resignauit voluntatem: sicq; summam operatus est iustitiam, & nos omnem docuit veritatem, spiritumq; suum ad æternam
Ioan. 19. Luc 23. ac beatissimam fuitollens fruitionem, ita ait: *In manus tuas commendo spiritum meum.* Quibus verbis in eodem Psalmi versu sanctus David, in cuius liberbonitate pi; hominis, Christum hoc pacto imitantis, persona, respondit: *Redemisti me Domine Deus veritatis.* Non enim possumus nosipsos redimere, sed cùm Christum, quemadmodum ante dixi, omni facultate
1 Ioh. 1. nostra careamus, tum actiones nostræ cum illius actibus vniuntur, & ex illius gratia nobilitantur. Ergo redemit nos Christus, non nostris, sed suis actibus, suisq; meritis nos vnicuique in libertatem. Atqui si hanc nos sentire aci obsidere volumus libertatem, illius spiritus nostrum vt in amore exuat spiritū necesse est; & impietatis ac liberrimæ bonitatis suæ mergat abyssum, vbi noster baptizatur ac libertate donatur spiritus, eiusq; spiritui vnitur: simulq; voluntatis nostræ proprietas in illius moritur voluntate, adeò vt nihil

vt nihil velle possimus, nisi quod DEVS velit: siquidem DEI voluntas, nostra effecta est, quod est radix veræ charitatis. Nunirum vbi nos denuo nascimur ex spiritu DEI, deinde voluntas nostra libera est, vepote diuinæ vnitatis voluntati, itemq; spiritus noster per amorem subleuatus est, atque assumptus in vnum spiritum, eandem voluntatem, vnamq; cum DEO libertatē. In qua quidem diuina libertate spiritus hominis supra suam ipsius naturā, per amorem subleuatus est, videlicet supra cruciatum omnem vel pœnam & laborē, & quicquid nolit, itidemq; supra curas, angores, solicitudines, mortis, inferni, Purgatorij metum, & vltra molestias omnes, quæ corpori vel animæ in tempore vel æternitate accidere queant. Enimuerò consolatio & desolatio, dare & accipere, mori ac viuere, & quicquid triste vel iucundum euenire queat, isthæc omnia infra amabilem subliduntur siue remanent libertatem, vbi spiritus hominis cum DEI spiritu coniunctus & vnitus est. Istiusmodi homines spiritu pauperes sunt, quippe qui nihil sibi proprii retinuerunt: atq; ea re beati sunt, quandoquidem amor DEI, eorum vita est: itidemque etiam secundò beati sunt, eo quòd sint mites & humiles: vnde quantumuis premantur & affligatur natura ipsorum, cordis tamen & spiritus pace perpetua perfruuntur. Sunt etiam tertiò beati, eo quòd quotidianos suos lapsus, & cunctorum hominum peccata, quodq; DEI tam paruam in hominibus notitiam, tamq; exiguus amor incst, quodque eidem tam nullus propè exhibetur honos pro illius dignitate, lugent & plorant: atque hinc quarta manat beatitudo, puta esuries & sitis, & ardens perpetuumq; desiderium, vt à creaturis omnibus in cælo & in terra, ametur & laudetur DEVS. Ex quo deinde quinta beatitudo proficiscitur, videlicet humile atque intimum cordis vocum atque petitio, vt Deus gratiam suam manare sinat in cælo & in terra, quo omnes illius repleantur donis, eumq; perenni laude & gratiarum actione profequantur. Hinc porrò sexta emergit beatitudinis ratio, eos complectens, qui mundo ac formis vacuo corde gratiam & dona DEI suscipiunt, cum eisque cum laude & gratiarū actione sese erigunt atq; sustollunt: qui sunt homines Deum contemplantes. Atq; ex hac contemplatione septima procedit beatitudinis ratio, quæ est amorosa ad Deum & in diuinam pacē introuersio, subsequente corde, sensibus, corpore & anima cū cunctis viribus & omnibus qui iam beati sunt, & quandoque beati erunt. Hæc enim omnia amorosæ ad Deū & in diuinæ pacis visionē introuersioni cohærent, eamq; consequuntur. Hūc modū qui in se reperiunt, beati sunt, recteq; Pacifici vocantur, eo quòd cum Deo, cum seipsis, & cum creaturis omnibus pacem habeant: vnde etiam Filij Dei appellantur, de ipsq; Propheta ait: *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes* tamen mox subiungens, *Vos autem sicut homines moriemini & sicut vnus de principibus cadetis.* postremam expressit rationem siue modum, quo beatitudines à Domino IESV commemoratæ, perficiuntur. Venim Domini nostri IESV Christi virtute ad diuinæ pacis contuitionem, vbi filij Dei sumus, sursum ascendimus: ita etiam descendendum nobis est ad pauperatem, miseriam, tentationes, concertationem ac dimicationem aduersum carnem, dæmones & mundum, & in certamine tanquam miseris viuendum & moriendū nobis est, quemadmodum ipsum quoque DEI Filium, qui creaturarum omnium princeps est, fecisse constat. Descendit enim, immò (vt sic dicam) de-

Radix veræ charitatis quæ.

Pauperes beati qui.

Luctus beatus quis.

Pacifici.

Psal 81.

Digitized by Google

cidit vel delapsus est, seseq; abiecit sub pedes omnium peccatorum, viuens in paupertate, miseria, exilio, fame, siti, tentationibus, sui cõtemptu, concertatione, necessitate, confusione, ignominia, atque omnigenis demum molestijs & grauaminibus, quæ foris & intus ferre potuisset: atque in omnibus velut agnus, mitissimus semper & obedientissimus permansit. Et ad extremum vt in fine nos regno saluos faceret & beatos, tanquam miser, exul & inops, mortuus est. Quanquam si beati esse & cum eo perenniter manere velimus, necesse est, vt etiam ipsi in illius gratia nos seruemus, vt videlicet carnem & naturam nostram affligamus & excruciemus, resistendo tentationibus, improbæ voluntati, prauis appetitionibus, quæ in nobis contra Dei honorem exurgere queant, ita vt in Domino nostro IESV Christo velut liberi filij, semper ad Patrem eius cælestem ascendere, & cum eodem Saluatore nostro, ad patienda mala, ad tentationes, & quæcunq; perferenda grauamina, ceu fideles illius serui, descendere possimus. Et licet vsqueadeo in virtutibus & vitæ sanctitate exercitati essemus, vt cum Domino IESV, quoties placeret nobis, intro nos recipere possemus, attamen persecutiones pateremur. Quãdiu enim mortalem hanc agimus vitam, variæ ac multiplices & instabiles sunt cogitationes nostræ, & quæ nobis incidunt imagines: ideoq; Christus ait: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum cælorum.* quod vtique regnum cælorum, ipse est Dominus noster IESVS Christus, viuens in nobis per gratiam suam, *Et regnum cælorum vim patitur:* & nos virtute Christi in nobis viuentis, & nobiscum certantis, cælorum regnum violenter & apprehendimus. Quando autem maledicunt nobis homines, & persequuntur, & dicant omne malum aduersum nos, mentientes, eo quod Domino Deo seruamus: illa die gaudere & exultare nos iubet Dominus, quod merces nostra magna & copiosa sit in cælis. Neque coronabitur, nisi qui legitime certauerit: multoq; præstat, cum Christo affligi, & aduersa perpeti, quam sine illo gaudere, & voluptatibus ac delicijs perfrui. Ipse enim per Prophetam de afflicto homine ait: *Dolorum meorum seruauit, liberauit eum protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione eripiam eum, & glorificabo eum.* Idemq; Propheta alibi dicit: *Prætendit in conspectu meo laqueum aduersus eos qui tribulant me.*

Beatis esse viuentibus cum necessitatem.

Matth. 5 Regnum cælorum. Matth. 11.

Matth 5

2. Tim. 4

Psal. 90

Psal. 22.

Quibus virtutibus præditus esse debeat. Salubriter Eucharistiæ Sacramentum percipimus.

CAPVT IIII.

HAEC autem mensa, altare Domini est, vbi vitalem nos escam accipimus, vitificantem nos, & in omni afflictione corroborantem, faciens nos & hostes superare hostes omnes, & quicquid officere nobis queat. Dicente Christo ipso mortalibus omnibus dicit: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis & sanguinem eius non habebitis vitam in vobis.* rursusq; ait: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum:* ego enim in meam, & ego in eo naturam mutuam habitabo, vita æterna est. Et quia in spirituali lucta & agone vtendum hic nobis est, opus habemus esca nos confirmante, vt certando vincamus, & viuendo decertemus. Hæc autem esca, magna abscondi-

Ioan. 6

Ibidem

sconditum est, quod nemini præstatur, nisi qui certaudo vicerit: quodque nemo nouit, nisi qui gustat & accipit. Sed nunc ad ea, quæ dicturus sum, animaduertas, verborumq; meorum sententiam attendas. Si quidem in venerabili Sacramento Corpus Dominicum honorifice DEI, ac tanquam salubriter percipere cupis, quatuor quædam habeas oportet, quibus inuenerata DEI genitrix semper q; Virgo MARIA prædita fuit, quæq; coluere fol bat, quando Dominum DEVM suum suscipiebat: cuius ipsa discipula & cubicularia esse debebis, atque sedere ad pedes eius, quo suis te instituat exemplis, quem admodum viuendum tibi sit: quandoquidem virtutum omnium, totiusq; sanctitatis præcipua ipsa doctrix est. Primum igitur quod ipsa habuit, & quo te itidem præditam esse oportet, puritas est. Alterum est, vera cognitio DEI. Tertium, humilitas. Quartum, liberæ voluntatis desiderium. Age iam primum animaduertas, quod purissimum esse dixi, in speculo tuo, nempe beatissima nunc Virgine MARIA. Ipsa quidem ab initio conceptionis suæ, à culpis omnibus tam venialibus quàm mortiferis, munda fuit: atque ea re sic eam affatus est Gabriel Archangelus: *Ave gratia plena, Dominus tecum.* Quicquid plenum gratia est, id quoque mundum est, & quicquid mundum est, eriam gratia plenum est. Si ergo tu quoque plena esse gratia, & Dominum suscipere voles, cum Virgine matre munda esse debebis. Explora igitur & contemplare faciem conscientiæ tuæ: & quicquid in ea repereris, quod possit displicere DEO, id humili corde coram DEO & sacerdote tuo accuses & confitearis. Quicquid autem grauius iudicas, & vnde magis erubescis, quæq; magis edere te vereris, eorum vide ne obliniscaris, nec ea tibi excidere aut præterlabi patiaris: sed teipsum ceu capitalem hostem tuum obiurges & incuses, sicque munda ac pura efficieris. Alias autem culpas, quæ quotidianæ & communes dicuntur, & à quibus nemo sibi cauere potest, paucis explica verbis: nec inde speciatim animo occuperis admodum aut angaris, sed de omnibus peccatis tuis generalem eumque ingenium cordis dolorem, contritionem & amaritudinem concipias, tecumq; proponas & constituas semper bene agere, & omnia tam venialia quàm mortalia peccata deuitare te velle: & supra omnia, magnam fidem & amorosam erga DEVM fiduciam habeas. Per has enim peccatorum venia obtinetur, sicut ipse Dominus multis Euangelij locis testatur, dicens. Fides tua te saluam fecit: Et hæc de primo dicta sint, vt videlicet cum Virgine matre pura esse debeas ad suscipiendum DEVM. Maximè tamen ve cautelas, horror, prolixas & verbosas confessiones: Turbabunt enim pectoris tui pacem, & erroribus ac scrupulis te implicabunt. Si enim multis in confessione vtaris verbis non necessariis, pura in enarrandis peccatis venialibus, magisq; velis tuo labore, quàm præ DEO confitendo, in huiusmodi minoribus culpis pacatam redere conscientiam tuam, semper diuinæ manibus illuminationis expers, nec à DEO docere poteris: atque ita fiet, vt inter graue & exiguum, inter maius & minus peccatum vel defectum tuum discernere nequeas: cumq; aliquid prætermiseris quod sis affuera confiteri, licet non sit necessarium exprimi, imaginibus vexaberis, atque animi angore ac mœrore contraheris, perinde quasi confessa non sis, & forte multo amplius. Si quidem conscientiam tuam, quam fide, spe, & charitate præditam esse oportet, formido, anxietas, & priuatus

Apoc 2.

Quæ quatuor sint salubriter percipiendo Dominum suscipienda.

Puritas.

Confessio qui, & de quibus facienda.

Quotidianæ culpæ quæ tractandæ.

Matth. 9. Marc 5. & 10. Luc. 7. & 17.

naturalis erga ipsam amor occupabunt. Quæ sanè cauenda tibi sunt, si munda esse voles, & cum gloriosa Virgine in illius cubiculo permanere. Sequitur inde alterum, quod habere non potest, nisi qui munda sit præditus conscientia: est autem vera cognitio DEI, qua præ cunctis omnino mortalibus, quos vnquam Deus condiderit beatissima DEI genitrix post Filium suum, qui ipsa DEI sapientia est, maximè excelluit. Et tamen (vnde eius elucescit Humilitas, quod tertium est) saluatrix ab Angelo, *turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait Angelus ei. Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius* IESVM. *Hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus* DEVS (id est, Pater cœlestis) *sedem Dauid patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* id est, Munda & casta perseuerare statui. *Et respondens Angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius* DEI. *Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi, qua vocatur Sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.* His auditis, Virgo beatissima, atque prohibi intellectis, docta ab Angelo, & multo magis à Spiritu sancto, sic ait *Ecce ancilla Domini*: & quæ à Deo summè exaltata erat, seipsam in imum abiecit; sic enim eam docuerat sapientia DEI. Non enim potest, nisi in humilitate sine in imo, sublimitas consistere. Id quod satis malorum spirituum, è cælis labentium, ruina declarat. Et quid Filio DEI sublimius? aut quid seruo DEI & totius orbis, in terris vel abiectius? & tamen hic Christus erat. Quid item DEI matre excelsius? quidve DEI & totius mundi famula humilius? & hæc sacratissima Virgo MARIA fuit. Quæ etiam, quod quartum esse supra diximus, voluntatem suam ingenti cum desiderio diuinæ voluntatis arbitrio permittens atque reliquans, ita subiecit: *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Quòd cum exaudiret Spiritus sanctus, tanto perè hoc Patri cælesti placuit, VT IESVM Christum Filium suum in virginalis uteri aulam mitteret, qui nos ab omni languore liberaret. Sic nimirum tum à beatissima Virgine, tum sancto Gabriele Archangelo didicimus, quemadmodum DEI Filium in nostra natura susceperimus.

Cognitio Dei quæ in hac re facta.

Luc. 1.

De quibus rebus dicturus sit, & primo de tempore institutionis venerabilis Sacramenti.

CAPVT V.

IAM porrò nosse operæ pretium fuerit, vti eundem Dei Filium in corpore & anima in venerabili Sacramento susciperè debeamus. Quod quidem prisca Iudæorum lex figuratè docet, lex autem Christiana scripturis diuinis credit: at verò supra naturam & scripturam & omnem ambiguitatem Christiana fides nos iussit, & in Dei gratiam certos nos efficit. Docent etiã nos ea, quæ iam inde à primis Christianæ religionis initijs, ad nos vsque perseuerant scripta, cultus, & instituta Ecclesiæ, quæ errare non potest. Ad hæc plurimis erudimur exemplis, quæ sancti homines suis literis mandarunt. Quinque igitur quædam de hoc præstantissimo tractare statui Sacramento, quæ Christianis omnibus cognita vtilia sint. Primum est, tempus, quo

Quinque quædam de Sacra

quo Dominus IESVS seipsum discipulis suis in hoc cœnaculo dedit Sacramento. Alterum, Materia & forma huius Sacramenti. Tertium modus, & vt seipsum dederit in Sacramento tectum atque latentem. Quartum, causa, quare seipsum tectum reliquerit, non manifestum, vt est in cœlis. Quintum, dignitas siue distinctio personarum hoc Sacramentum percipientium, partim ad æternam salutem, partim in exitium sempiternum. Sed nunc tempus & figuram nostri Sacramenti accipe: Cum Dominus per Mosen filios Israel educeret ex AEgypto, luna erat quartadecima mensis Aprilis, cuius lunatio in Martio vel plurimum incipit: qua die primi seruabantur pascha Iudæorum. Præcepitq; tunc temporis Moses Domini verbis, vt in singulis domibus ederent agnum igni assum, cuius sanguine linirent vtrunque postem & superliminare domorum: sicq; à morte subitania, quam Angelus percussis inferebat, & ab omni languore seruabantur. Ea enim nocte Dominus cuncta AEgypti primogenita tam hominum quàm iumentorum peremit, & Moses populum Domini ex AEgypto per mare Rubrum eduxit in desertum, vbi quadraginta annis Manna cœli dominicum pascha futumque fuit figura huius nostri venerabilis Sacramenti. Iudæorum autem figuræ & signa omnia, cœlestium rerum & impleta sunt: nostra verò Sacramenta in finem vsque fœcula perennabunt, & tunc etiã ipsa cessabunt: sed quæ in eis latet veritas, ea vita æterna est, & in omne durabit æuum. Vt igitur potens aliquis rex aut cordatus princeps peregrè abiturus, iuramento obstrictos sibi amicos suos conuocat, eosq; terrani, populum, proles & familiam suam commendat, vt ea omnia ad suum redeuntem in pace administrent, conseruent actueantur: ita & Christus IESVS æterna Dei sapientia, Rex regum & Dominus dominantium, peracto peregrinationis suæ cursu, regressurus ad patriam, atque indead extremum iudicii reuersurus, ante eam diem, qua mortem erat perpessurus, grandè instituit solènitatem, nempe cœnam dominicam, huiusmodi ad eam præcipuis terræ Principibus, sanctis videlicet Apostolis, quibus Sacramenta, populum & regnum suum delegare atq; commẽdare volebat. In hac autẽ solennitate præparatus erat agnus Paschalis, quo simul omnes, iuxta legis cõstitudinem, vescebantur: idemq; agnus nostri Sacramenti typum gerit. Atque tũ demum figura abolita est, quæ annos M.CCCC.LXXXVIII. perstiterat ab eo tempore, quo per Mosen Israeliticus populus ex AEgypto eductus fuit. Desiituit, inquam, Christus hac die & ab eo agnum legem Iudæis tradi tam: siquidem hoc postremum illorum Pascha fuit: simulq; nostram legem, primumq; Pascha nostrum inchoauit & instituit, Dominus reuerà immensæ potentiæ, sapientiæ, opulentiæ, ac liberalitatis siue pietatis. Et licet in natura grauiter peccauerit, attamen fecundum spiritum, hospes iucundus planè ac liberalis fuit, habuitq; singulari charitate sibi deuinctos comitesq; suos sanctos Apostolos. Et quia postridie illius diei morituros, & ab eis discessurus erat, testamentum suum prius condere voluit, quod primò Apostolis, deinde per eos cunctis Christianæ fidei professoribus in extremum vsque diem relinqueret: idq; primus ipse suo firmiter confignauit sanguine, & post eum Apostoli omnes. Hoc autem testamentum ipsemet est in venerabili Sacramento, & quicquid ipse præstare potest, DEVS & homo. Est igitur insignis hæc solennitas, quippe quæ salutifera & æterna est, instituta ab IESV Christo

mento charis tiæ vti ma.

Exod. 12.

Manna cœlis figura.

Cœnæ Dominicæ solennitas.

Christi testamentum.

Digitized by Google

sacratissimæ Virginis MARIAE Filio, qui non modò cæli ac terræ rex est inuictissimus, sed etiam à Patre suo cælesti primus Christianæ religionis pontifex electus est: ideoq; primum ipse, quod vnquam in Christianismo peractum sit, fecit sacrificium, vbi suos initiauit sacerdotes, & pontifices consecrauit: quemadmodum olim Moses in prisca lege primum obtulerat sacrificium, vbi Aaronem ac liberos eius sacerdotes & pontifices consecrauit, traditaq; eis potestate populum Domini administrandi atque regendi, donec Christus veniret. Qui postea quam venerat, nobisque annos tres & triginta Deus homo ministrârat, legem Mosaicam, tanquam figuram, abrogauit: primumq; sacrificium per seipsum, ceu primus pontifex, in Christiana lege instituit ac inchoauit, simulq; sacerdotes & episcopos suos initiauit, data eis eorumq; successoribus potestate sua gubernandi populum suum, atque etiam sacros conferendi ordines ad eam vsque diem, qua ad iudicium est reuersurus: sicque hora vespertina MISSAE nostræ officium inchoauit.

De materia & forma venerabilis Sacramenti.

CAPVT VI.

Gen.14. PORRÒ sicut Melchisedech summus sacerdos temporibus Abrahami panem & vinum, vt figuram & materiam nostri Sacramenti, obtulit: ita Christus summus pontifex noster, in suo sacrificio panem accepit in sanctas ac venerabiles manus suas, & elevatis oculis ad DEVM Patrem suum Omnipotentem, gratias agens, fregit, & dedit discipulis suis, dicens: *Accipite, & manducate*: HOC EST CORPVS MEVM. simili modo accipiens calicem vini in sanctas ac venerabiles manus suas, item gratias agens Patri suo, benedixit, deditq; discipulis suis, dicens: *Accipite, & bibite ex hoc omnes.* HIC EST ENIM CALIX SANGVINIS MEI, NOVIET AETERNI TESTAMENTI, MYSTERIVM FIDEI, QVI PRO VOBIS ET PRO MVLTIS EFFVNDETVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. Ita iam Sacramenti huius materiam & formam habemus. Materia quidem, panis est & vinum: Forma autem, Domini verba, quibus ait: Hoc est corpus meum: &, Hic est sanguis meus. Cùm enim diceret, Hoc est corpus meum: panis substantiam in sui corporis substantiam conuertit, non quòd panis rediret in nihilum, sed in ipsius Domini corpus transiret, non nouum corpus, sed illud idem, quod assidebat mensæ, quod cum discipulis edebat ac bibebat, hoc ipsum, inquam, corpus etiam in Sacramento suis discipulis coram exhibuit. Qui licet non paruo afficerentur gaudio, quòd eum oculis externis Mensæ assidentem cernerent: at tamen quòd idem illud corpus internis oculis fidei in Sacramento conspicerent, maiorem illis lætandi materiam præbuit. Nec quisquam eorum omnium ex eò percontatus est: Domine Magister, quinam hoc fieri potest, certi eum, qui cælum, terram, & omnia creasset ex nihilo, & qui in momento temporis AEgypti flumina in sanguinem, vxoremq; Lot in salis statuam vertisset, & ex petra durissima ingentem aquarum vim eduxisset, multaq; alia mira & stupenda, qualia veteris pariter & noui Testamenti paginæ loquuntur, egisset: nullo quoque negotio substantiam aliquam in aliam, dum velit, mutare posse: quippe cui omnia possibilia sunt, cuiusq; imperio subiacent omnia. Sed hîc quæso animaduerte: Om-

Materia Sacramẽti & forma.

Matt.26.

Exod.7. Genes. Exod 17. Num.20

te: Omnis ille panis, quem Dominus in ſuum corpus conſecrauit, & quem ſacerdotes omnes in cunctis locis, cunctiſq; totius orbis aris conſecrant, non niſi vna panis natura eſt, ſimulq; hoſtiæ omnes in conſecratione per rectam intentionem & verborum, quibus fit conſecratio, prolationem, velut vna materia & ſimplex quædam ſubſtantia adunantur, & quicquid ante panis erat, totum tranſit in corpus Chriſti. Et quanuis hoſtiæ per cuncta orbis climata diuiſæ ſint, non tamen niſi vnum ſunt Sacramentum: ac vitale Chriſti corpus, in toto Sacramento vnum ac indiuiſum eſt. Quod idem etiam credendum eſt de vini conſecratione in Chriſti ſanguinem, videlicet quòd totus ſanguis in quolibet calice ſit, & in cunctis per totum mundum calicibus non plus ſit quàm in vno: quandoquidem nec diuidi poteſt, nec augeri, nec minui. Et licet corporis & ſanguinis Dominici conſecrationes diſtinctæ ac diſcretæ ſint materia & forma verborum, itemq; ſpecie & ſignificatione, & quanuis duo videãtur eſſe Sacramenta, in vnam tamen adunantur veritatẽ, & vnus Chriſtus ſunt. Viuidum nanque Domini corpus in hoſtia non abſque proprio ſuo ſanguine eſt, ſicut nec ſanguis in calice abſque eius corpore, cum quo viuit, eſſe poteſt. Ita nimirum Chriſtus totus ac indiuiſus eſt in qualibet Sacramenti parte. Quòd autem in hoc Sacramento non niſi panem triticeum abſque fermento, & vinum modica aqua mixtum adhiberi ſicet: id nobis ſignificat, Chriſtum innocentem, manſuetum, atque inter omne hominum minimè elatum fuiſſe. Ipſe etiam fuit præclarum illud tritici granũ, quod mortuum eſt, & in terram cadens, fructum multum nobis attulit, id eſt, omnium noſtrum in Chriſtiana religione vitam. Ipſe itidem eſt vitis vera, quam Pater cæleſtis in vinea noſtra, puta ſanctæ Eccleſia, plantauit, ex cuius vulneribus manat nobis balſamum & vinum, cuius præclarus odor & ſapor eximius, eos, qui DEVM amant, ebrios efficit.

Aquæ modicè vino ſacramentalitèr miſceri, quid.

De modo, quo Chriſtus ſeſe nobis in venerabili Sacramento reliquit.

CAPVT VII.

CAEterùm quiſquis in amore ebrius effici appetit, duo quædam cõtemplabitur, animaduertet, & admirabitur Amoris ſigna, à Chriſto nobis in hoc præſtantiſſimo exhibita Sacramento, exiſtam inſignia, tamq; profunda, vt nemo ea ad plenum capere ſufficiat. Primum ſignum eſt, quòd Dominus IESVS animabus noſtris carnem ſuam in cibum, & ſanguinem in potum contulit: cuius Amoris tam admirandi, tamq; ſtupendi, nihil vnquam ante ſimile auditum fuit. Eſt autem Amori hoc proprium, ſemper dare & accipere, amare & amari: & vtraque hæc ſemper in ſingulis amantibus inſunt. Atqui Domini IESV Amor, & auarus & liberalis eſt. Vt enim quicquid ipſe eſt & habet, nobis largitur: ita rurſus à nobis aufert, quicquid ſumus & habemus: immò etiam plus exigit, quàm præſtare queamus. Eſuries eius prorſus immenſa eſt, & funditus nos conſumit. Ipſius enim oſſium noſtrorum exedit medullas, & tamen libenter id illi concedimus: quantoq; propenſius atque libentius id ei permittimus ſiue fauemus, tanto eum amplius guſtamus. Quicquid autem de nobis conſumat, non tamen exatiari poteſt: patitur enim, vt ſic dicam, famem immenſam ac inexplebilem. Et

Amoris Chriſti erga nos ſigna quæ.

Amor proprium quid.

Digitized by Google

licet pauperes nos esse non nesciat, non curat tamen, nec remittit nobis. Primò quidem ipse suam præparat escam, & in amore cuncta vitia, culpas & peccata nostra exurit: deinde vbi expurgati & amore assi sumus, instar vulturis tanquam omnia deuoraturus inhiat. Enimuerò vitiosam vitam nostram consumere atq; mutare vult in suam omnis plenam gratiæ & gloriæ, quæ nobis omnibus parata est, si nobisipsis renuntiare, & à peccatis abstinere velimus. Et reuerà si auidissimam Christi appetentiam, qua nostram esurit salutem, cernere liceret, neutiquam cõtinere nos possemus, quin in illius fauces inuolaremus. Quod licet videatur absurdè dici, tamen qui amant, probè capiunt quid velim. Amor IESV tam nobilis ac præstantis naturæ est, vt vbi consumit, ibi etiam nutrire velit. Et quamus Dominus IESVS penitus nos in se consumat, tamen pro hoc ipso rursus seipsum nobis largitur, afficitq; nos spiritali fame ac siti sese perenni cum appetentia gustandi. Ipsi autẽ spiritali fami nostræ & ardenti cordis amori corpus suũ præstat in cibum: quod cùm nos edimus, atq; intima cum deuotione manducamus, ex ipso glorioſus & calidus eius sanguis in naturam nostram venasque omnes promanat, sicq; nos intimo erga ipsum cordis amore accendimur, corpusq; & anima spiritali appetentia & gustu perfunditur ac penetratur: simulq; suã ipse nobis donat vitam plenam sapiẽtia, veritate, ac institutionibus, quibus in cunctis cum virtutibus imitari docemur: atque tunc & ipse in nobis, & nos in illo viuimus. Confert etiãm nobis animam suam cum gratiæ plenitudine, quo semper cum ipso in charitate, in virtutibus, in Patris laude persistamus. Atque supra hæc omnia, suam nobis diuinitatem æterno fruẽdam ostendit ac pollicetur. Quid iam igitur miri est, si in iubilum prorumpant, quibus ista gustare ac experiri datur? Legimus tamen de regina Austri, quod cùm regis Salomonis diuitias, honorem & gloriam conspexisset, præ admiratione non habuerit vltra spiritum, mentisq; stuporem incurrerit. Et quãtilla, quæso, fuit gloria & opes Salomonis, si ad eam conferantur gloriam & diuitias, quæ Christus ipse est, quasq; is nobis in suo præparauit Sacramẽto? Nam tametsi quicquid ad humanitatem eius pertinet, absque mentis defectu suscipere queamus: atqui dum in hoc ipso Sacramento præsentem nobis diuinitatem illius contemplamur, vsque adeò admiratione capimur, vt nosipsos in spiritu in amorẽ supersubstantialem excedere cogamur, alioqui præ admiratione & amoris intolerantia, ante ipsum Domini altare viribus defecturi. Porro cum deuotione & intimo cordis amore Christi humanitatem in nos recipimus, introducimus & manducamus. Amor enim trahit in se quicquid amat: atq; cum eiusce modi amore Dominus IESVS naturam nostram trahit & consumit in se, suaq; nos implet gratia. Tum verò grandes efficimur, atque nosipsos in diuinum amorem supra rationem excedentes, inibi secundum spiritum nostrum edimus, manducamus, nudoq; amore in illius contendimus diuinitatem. Venimusq; obuiam spiritui illius, qui eius charitas est, eaq; prorsus immensa spiritum nostrum & omnes eius actiones exurit, absumit, atque post se trahit in vnitatem, vbi quietem ac beatitudinẽ experimur. Hoc igitur pacto semper & manducabimus, & manducabimur: atque cum amore & ascendemus & descendemus: quæ est vita nostra in æuo sempiterno. Huc q; spectabat Christus, cùm diceret discipulis suis: *Desiderio desidera-*

Amoris Iesu natura quæ.

1. Reg 10.

Quantillus præ Christo Salomon fuerit.

Luc 22.

fideiatũ hoc Pascha manducare vobiscum, antequàm patiar. Quod Pascha Christũ significat, quem in Sacramento edimus, sicut Apostoli in cœna cum Christo omnes venerabile hoc perceperunt Sacramentum, tanquam escam corpus nutricãtem: & in ipso Sacramento singuli corpus Dominicum, vt æternum cibum suum, per fidem, amorem ac desiderium, acceperunt. Fides enim & Charitas, animæ os sunt, quibus illi corpus Domini IESV cum vniuersis membris eius sumpserunt atque comederunt, non quidem ea crassitie, qua mensæ affidebat: (eam enim in corporis sui substantia & in ipso Sacramento occultauerat. Corpus nanque illius etiamdum mortale erat: atque ea re, si id dentibus pressissent, dolore Dominum affecissent) sed supra naturã illis præbuit amantissimam carnis, sanguinis, animæ & diuinitatis suæ vitam: & hæc illorum, atque etiam ipsius Domini IESV, & omnium nostrum esca spiritalis fuit: atqui nihil ominus in seipso totum quod erat, permansit prorsus in natura sua indiuisus ac minimè mutatus. Dedit autem illis substantiam omnem, quam ex intemerata Virgine matre sua susceperat, id est, humanam naturam suam: dedit, inquam, seipsum totũ ac indiuisum, idq; duplici modo, corpus videlicet suum sub panis, & sanguinem sub vini specie, sub vtralibet seipsum totum ac indistractum: quandoquidem corpus eius, vitale est sustentaculum sanguinis eius; & sanguis, vitale sustentaculum corporis eius; & anima vtriusque vita est. atque hæc tria simul, vna vita sunt indiuisa, quæ Christus est, quamq; tradidit discipulis suis, & nobis omnibus reliquit in Sacramento. Ve enim hostiæ omnes ante consecrationem cunctis propositæ sacerdotibus, non nisi vna substantia & vna ac indiuisa panis natura sunt: ita post consecrationem vna corporis Dominici, quod distrahi vel diuidi non potest substantia sunt. Quod idem dictum velim etiam de vino, quod in Domini sanguinem consecratur. Quælibet igitur guttula sanguinis, vel quælibet particula consecratæ hostiæ, quantumuis minuta sit, si sit panis species, totum continet Christum, qualis est in cælo. Quamuis enim particulæ hostiæ in cunctis regionibus variis modis diuidantur, Sacramentum nihilominus vnum est, & Christus in Sacramento per omnes terras vnus ac indiuisus & integer est. Nam quemadmodum anima hominis in omnibus eius membris integra ac indiuisa & sine loco viuit: ita gloriosum Domini IESV corpus, toto orbe in toto Sacramento integrum, indiuisum, & sine loco viuit, quo cõmunis sit membris suis omnibus, ijs videlicet, qui in Christiana fide ipsum appetunt. atq; idè ipse singulis singulariter se præbet, pro cuiusq; desiderio ac necessitate suæ indigẽtia. Vndè etiam communio vocatur, eo quòd omnes in commune corpus Dominicum in Sacramẽto percipimus: & singulatim singuli, quicquid omnes communiter accipiunt. Et licet sacerdotes in Missa Sacramentum istud sub duplici specie sumant, nihilo tamen plus accipiunt quàm laici. Nam tantũ cõsecratio calicis & hostiæ distinctæ seu diuisa est, Christus tamen vtrobiq; totus, & indiuisus & integer est. Possit autem infidelis ac factius quispiam ita secum cogitare: Sacramentum quod Christus ipse confecit, totum comederunt Apostoli, qui tum in cœna illi aderant: Quidnam igitur id est, quod hodiè sacerdotes conficiunt? Cui quæstioni Dominus ipse statim à consecratione sua ita respondit, dicens Apostolis suis: *Quotiescunque hoc feceritis, in mei memoriam facietis:* nempe in memoriam passionis,

Pa. cha.

Os animæ quid.

Particulæ hostiæ diuisæ, veritati Sacramẽti nihil officere.

Communio.

1. Cor. 11. Luc. 22.

passionis, mortis & charitatis meæ, & quòd verus ipse sim DEVS & homo, cuius potestas omnis sit in cælo & in terra. Et hæc verba Apostoli ex ore Christi iuxta illius mentem & sententiam susceperunt, puta tanquam illius vaticinium, præceptum, & diuinam potestatem siue authoritatem, ipsis ipsorumq; successoribus ad extremam vsque diem hoc exequendi officium collatam. Vnde mox post ascensionem illius in cælos, quoniam sanctum acceperant Spiritum, qui eos omnem docuit veritatem, hoc Missæ officium in Domini persona exequi cœperunt, loquente per ora illorum Spiritu sancto, dum consecrationis verba proferrent: Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus: consecrabant etiam illius nomine Sacerdotes & Episcopos, & quæ ipsi diuinitus acceperant, eis conferebant potestatem, toto scilicet orbe sacerdotij munus administrandi. Sic nimirum sancta Ecclesia in Christo IESV fundata est, & iam inde ab initio viuit Christus cum ea, immò etiam vnum est cum illa, perseuerabitq; Ecclesia vnà cum suo cultu vel ministerio ad vltimum vsque diem. In consecratione autem huius Sacramenti, Sacerdotes omnes voluntaria sunt instrumenta Domini saluatoris, isq; tum per singulorũ, tum omnium illorum ora loquitur: HOC EST CORPVS MEVM, HIC EST SANGVIS MEVS. & vnusquisque sacerdos Domini corpus reuerà conficit, & simul omnes sacerdotes non nisi idem corpus reuerà consecrant. Hæc iam de primo Amoris signo, quod quidem in hoc venerabili Sacramento Christus ipse nobis præstitit, nostq; instituit, dicta sufficiant. Alterum deinde signum ex illis potest colligi consecrationis verbis, quibus ait: *Hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Dixit enim verba hæc, cùm sanguinem suum Apostolis & nobis consecraret in potum, quem paulo post fusurus erat, mortem ex amore oppetiturus propter peccata nostra. Hac charitate nulla vnquam maior comperta est, quod Filius Dei vltrò vitam suam neci dedit, & sua morte à Patre iustificatos nos mercatus est & redemit, quo secum æterna perfruamur vita. Ipse quidem se ipsum & nos humili morte sua paternæ obtulit clementiæ & misericordiæ. Pater verò nos cum illo in ipsius, hoc est, Filij, cælestem suscepit & admisit hæreditatem. Atque eam ob rem Christus discreta vsus est consecratione, vt in memoriam redeamus calicis Passionis eius, quem ex amore potauit, & quo nos ab æterna liberauit morte, & à Patre suo gratiæ & gloriæ vitam nobis mercatus est. idq; sacrosancti sanguinis eius consecratio nos instituit: Corporis autem consecratio docet nos, tantamq; nobis reddit illius erga nos Amoris magnitudinem, dum seipso nos spiritaliter cibare ac pascere dignatur, vt & ipse in nobis, & nos in ipso viuamus, vti superius dictum est. Mortuus est enim ex amore, vt nobis viuam obtineret: viuit q; in nobis, quo æternum in ipso viuamus, siue viuentes permaneamus. Ista planè duo amoris signa, tanta tamq; immensa sunt, vt ea ad plenum capere nemo sit idoneus: eaque, quoties Missam audiemus, aut ad venerabile Sacramentum communicaturi accedimus, nobis in primere, nobisque cogitare, & charitatis eius meminisse debemus, quo nostri ipsorum oblitione capiamur, eiusq; pro honore, omni alieno amori vale faciamus. Et quando patiendum aliquid occurrit, danda nobis opera est, vt eius ad memoriam passionem renouemus, cumq; etiam ad mortem vsque in vera obedientia ac nostri

Missæ officium quando per Apostolos exequi cœperunt.

Signum amoris primum ex consecratione.

Charitas maxima quæ

Gemina cur vinum Christus huius Sacramenti consecrauerit.

noſtrijpſorum reſignatione ſectemur: ita fiet vt illius guſtemus amorem, in quo nos ex omni æternitate abſque vllo initio & elegit & amauit.

Quatuor quædam argumenta æternæ erga nos charitatis DEI.

CAPVT VIII.

HVIVS autem æternæ illius charitatis quatuor quædam mihi argumenta ſeſe offerunt, eaq; tam ſublimia, tamq; ingentia, vt omnis ſacra ſcriptura ab initio in eis radicata ſit. Primum eſt, quòd ex charitate condidit Deus hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Secundum, quòd Dei Filius, æterna ſapientia ex amore humanam ſumpſit naturam, ſuam illi perſonam imprimens. Tertium, quod idem Dei Filius IESVS Chriſtus, ex charitate mortuus eſt, & ſuo nos redemit pretioſo ſanguine, atque in Baptiſmo à cunctis nos peccatis abluit: ſicq; ſupra naturam noſtram in ſpiritu charitatis ſuæ nos ſibi coniunxit & vniuit. Quartum eſt, quòd carnem & ſanguinem ſuum, & quicquid ex noſtra aſſumpſit natura, adeoq; totum id quod eſt, DEVS & homo, in cibum potionemq; nobis contulit, vt ipſe in nobis, nosq; perenniter in ipſo maneamus. Age iam diligenter hæc quatuor attende, me ea fuſius explicante. DEVS quidem ab æterno dilexit mundum, idq; intantùm, vt filium ſuum vnigenitum hiſce quatuor nobis dederit modis. In quorum primo ſacræ nos docent literæ, Deum Patrem cæleſtem cunctos creaſſe homines ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Imago quidem eius, Filius eius eſt, qui ipſius æterna eſt ſapientia, in qua (vt D. Ioannes Euangeliſta teſtatur) viuunt omnia. *Quod factum eſt*, inquit, *in ipſo vita erat*: & hæc vita nihil eſt aliud, quàm imago Dei, in qua DEVS ab æterno cognouit omnia, & eſt cauſa creaturarum omnium: itaque imago hæc, quæ eſt Filius Dei, ante creata omnia, æterna eſt. Et ad hanc æternam imaginem nos omnes conditi ſumus. Enimuerò ſecundùm excellentiſſimam animæ noſtræ portionem, quæ eſt ſupremarum virium noſtrarum origo, ceu viuidum ac æternum facti ſumus ſpeculum DEI, cui is ſempiternam ſuam impreſſit imaginem, quodq; nullam aliam vnquam recipere imaginem poteſt. Et hoc ſpeculum diuino vultui ſemper propoſitum manet: atque ea recepta imagine, quam ſuſcepit, etiam ipſum fit æternum. In hac æterna imagine, id eſt, in Filio, cognouit nos Deus in ſeipſo, & antè quàm creati eſſemus, & nunc in tempore quando ad ipſum conditi ſumus. Hæc imago in cunctis hominibus & eſſentialiter & perſonaliter ineſt, & ſingulus quiſque totam eam & integram ac indiuiſam habet: nec tamen ſimul homines vniuerſi plus indè, quàm vnus aliquis, habent. Atque hac ratione omnes nos vnum ſumus, vniti in æterno exemplari noſtro, quod eſt imago Dei, & omnium noſtrum & vitæ & eſſentiæ noſtræ origo, in quo creata eſſentia & vita noſtra ſine medio tanquam in cauſa ſua æterna dependet: neque tamen vel ipſa creata eſſentia noſtra fit Deus, vel imago Dei fit creatura. Nos enim creati ſumus ad imaginem, id eſt, vt Dei imaginem ſuſcipiamus. Ipſa autem imago increata, & æterna eſt, & Filius Dei omnipotentis. Et hæc imago in Eſſentia Dei, eſſentialiter eſt & eſſentialiter & in natura prorſus eadem natura. Et ipſa natura fœcunda eſt, & in hac fœcunda natura Pater in Filio, & Filius in Patre eſt. Sed in Patris ſubſtantia Filius filialiter & ingenitus ineſt, tanquam intus permanens.

I. II. III. IIII. Ioan 3. Ioan 1. Quale ſpeculum Dei ſit. Vnũ quæ omnes ſimus.

nens paternæ naturæ fructus: habetq; se illic natura ad paternaliter semper gignendum, & filialiter absque intermissione nascendum. Sed in ipsa natiuitate Filius altera persona est, perenniter ex Patre proficiscens siue exiens: & Spiritus sanctus tertia persona est, tanquam ardens vtriusque Amoris incendium, in Creaturas omnes ad id paratas promanans. Et suprema quidem anima. portio. animæ nostræ portio, nunquam non parata est, cùm sit prorsus nuda, & formis seu imaginibus vacua, in sui semper principium intuens ac propendès. Atque eam ob rem æternum ac viuidum est Dei speculum, iugiter absque cessatione æternam suscipiens generationem Filij, & sacrosanctæ Trinitatis imaginem, in qua totum sese cognoscit Deus, quicquid est tam secundù personâ, quàm essentiam. Siquidem imago hæc, vt antè dixi, in essentia est essentia, & in singulis personis totum id quod illæ sunt in natura: atque hanc eandem imaginem nos omnes tanquam vitam æternam sine nobilipsis ante nostri creationem habemus in DEO: postquam autem creati sumus, eadem ipsa. Proprietates quæ damus. imago nostræ essentiæ, vt sic dicam superessentia est & vita æterna: habetque hinc animæ nostræ subsistantia tres quasdam proprietates, quæ tamen naturâ vnum sunt. Prima proprietas, est essentialis & imaginù expers nuditas, qua
I. nos Patri, eiusq; diuinæ naturæ similes ac vnius sumus. Altera proprietas, ratio superior animæ dici potest, quæ est claritatis speculum, in quo nos DEI Filium æternam veritatem suscepimus: & in claritate quidem similes ei sumus, in susceptione autem vnum cum illo sumus. Tertiam proprietatê, scintillam animæ appellamus, quæ est animæ naturalis quædam introrsus in suâ
II. originem propensio, in qua nos Spiritum sanctum, Dei charitatê suscepimus: & in propensione quidê, sancto Spiritui similes sumus: in susceptione autem, vnus cum Deo spiritus & vnus amor efficimur. Tres istæ proprietates, vna ac indiuisa animæ subsistantia sunt vitalê secundum, ac origo virium supremarum. Hæc autem similitudo, istæq; proprietates ex natura in nobis omnibus
III. insunt: sed peccatores in proprio ipsorum fundo ob vitiorum cruditatê
Exc. 17. latent. Quamobrem si regnum Dei intra nos latens sentire ac experiri velimus, foris & intus vita virtuosa & benè ordinata præditi simus oportet, Christumq; in vera charitate modis omnibus sectemur, ita vt gratia, charitas & virtutes in suprema nostri parte, in qua viuit regnatq; DEVS, nos euchere ac sustollere queant. Eam enim, quæ Deus est, beatitudinem nulla neque arte, neq; subtilitate vel acumine in lumine naturali absq; Dei gratia contemplari vel sentire valemus. Atq; hac de causa Deus Omnipotens supremas animæ vires ad sui capessendam similitudinem, puta gratiam & dona sua, condidit, quibus nos supra naturâ subleuantur ac renouemur, eiúsque per charitatê & virtutes efficimur similes. Porrò per supernaturalê hanc, quam per gratiam & virtutes habemus Dei similitudinê, memoria nostra in imaginibus vacuam, iuditatê, intellectus in simplicem veritatem, & voluntas in diuinam sustollitur libertatê: sicq; Deo per gratiâ & virtutes similes sumus, & supra similitudinem in beatitudine vnius sumus. Et hoc primum amoris
Amoris Dei erga nos signũ I. qui declaratum. signum, est declaratum humanæ naturæ à Deo, cùm nos ad imaginem conderet & similitudinê suam. Atqui vbi Adam primus homo, diuina violata iussione immorigerum se præstitit, mox per peccatum dissimilis factus est, amissiq; paradiso & introitu regni Dei, nosq; vnà omnes cum illo. Et hinc

alterum

alterum manauit amoris argumentum, nobis omnibus præfitum à Deo, nempe quòd vnigenitum Filium suum nostram voluit naturam sumere, ac nostri similem mortalem, & omnium nostrum fratrem fieri. Et ipse quidem Filius sese abiecit ac humiliauit, nos autem exultit: sese pauperē, nos diuites fecit: se contemni passus est, & nos honore affecit. Sed quanuis sese humiliarit, non tamen pristinam amisit dignitatē siue nobilitatem: siquidem assumpsit quod non erat, manens quod erat. Manfit enim Deus, & homo factus est, vt homo fieret Deus. Induit autem se omnium nostrum humanitate, tanquā si Rex quispiam, familiæ vel seruorum vestibus se induat, idemq; humanæ naturę vestimentum nos cum illo commune habemus. Attamen animam & corpus, quod ex purissima accepit Virgine MARIA, supra omnia veste regia, id est, diuina persona sua singulariter induit: quæ vestis nulli, præter quā ipsi soli, competit ex natura, cùm sit Deus & homo sub vna persona. Quod si ea nos quoq; vnà cum ipso vestiri debeamus, id per gratiam eius fiat necesse est, vti videlicet tantopere illum amemus, vt nosipsos abnegare, & eandem personam nostram excedere vel transcendere queamus: ita enim cum illius, id est, æternę veritatis persona vniemur. Constat enim omnes nos ex natura nasci filios iræ, & homicidas ac inuasores regni Dei, idq; per protoplastum Adamum, qui DEO non obediens, gratiam perdidit, quam ad omnium nostrum, ex ipso in humana natura nascituros, vsum accepérat. Cuius expiandi causa peccati, misit nobis Pater Filium suum, & Filius nostram sumpsit naturam, & Spiritus sancti operatione Filij DEI in nostra natura nascituri perfecta est. Sed id nostris abolendis peccatis neutiquam satis fuit. Volebat enim Pater vt eiusci peccatū secundùm iustitiæ rigorem. Ideoq; Filium suū pro peccatis nostris nec dedit, & Filius ad mortem vsque illi fuit obediens, sanctus autē Spiritus opus illud charitate consummauit. Atq; hoc tertium est Amoris documentum, puta quòd Filius Dei sua nos morte restituit libertati, & pretioso sanguine suo, in cōspectu Patris sui nos mercatus est ac pro nobis satisfecit, ita vt per illius mortem, nos vitam adepti simus. Abluit enim nos fonte illo sanguinis & aquæ, ex illius latere manante: quorum altero, id est, sanguine, redempti sumus, & altero, id est, illius spiritui, per charitatem vniti sumus: atque hac ratione semper in illo manemus, quippe qui in eo spiritalis vita sumus. Id quod aqua illa significat, quę in calice vino miscetur in sanguine consecrādo: designat enim aqua illa vino cōsecrando vnitā, Christi populum ipsi vnitum, & in ipsius viuentem sanguine. Hanc nanq; vitam habere vel sentire nemo potest, nisi homines Christi fideles, Christo per charitatem vniti. Sequitur hinc quartum amoris argumentum, relictū à Christo electis amicis suis, in ipso viuentibus: quod quidem in hoc satis potest animaduerti, quòd eos præclarè alit ac sustentat cibo potuq;, id est, corpore & sanguine suo, quæ iure ad ipsos duntaxat pertinent. Dicit enim Dominus IESVS: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo*, nec morietur, sed viuet in æternum: Quod est de spirituali vita intelligendum, quemadmodum Angeli & Beati in cælis viuunt, qui & ipsi Christum absque ore vel dētibus edūt ac bibunt. Christus nanque vitus est panis cæli, missus à Patre in mundum, quem nos cum amore edimus ac bibimus in spiritu nostro, sicut & angelici hominumq; spiritus in cælis, & vt ipse Christus

Qui II.

Cur & qui Deus homo factus.

Ephes. 2. Gen. 3.

Qui III.

Qui IIII.

Ioan. 6.

omnes nos sua charitate in se transmutat. Et qui sic manducant & manducantur, æternam ac beatam in Christo vitam habent, licetq; illis semper edere ac potare, quoties cum amore dilecti sui Domini IESV reminiscuntur, Et ij ipsi tamen maiori huius Sacramenti desiderio tenentur, & ad id suscipiendũ cæteris hominibus habiliores paratioresq; sunt: quandoquidem sanctæ Ecclesiæ amant instituta, cultum & exercitia, sicut Christus ipse ad suum honorem & populi sui vtilitatem constituit atque decreuit: Atque hac ex causa in gratia & virtutibus foris & intus iugiter proficiunt & augescunt. Quod enim habent intus in spiritu, id totum etiam foris in venerabili accipiunt Sacramento: atque ita sancti quidem sunt suscipiendo, sed sanctiores habendo, & sanctissimi habendo pariter & suscipiendo. Porrò qui hoc præstantissimum Sacramentum in mortiferis positi peccatis indignè sumunt, iudicium sibi sumunt, & damnant seipsos: Qui autem neque in spiritu, neque in Sacramento id accipiunt: coram Deo mortui sunt, vtpotè qui in sola vitam naturæ sine gratia. Denique qua ratione ipsum sumere & manducare, ac manducari debeamus, dictum est superius.

1.Cor.11

De causa, quamobrem Christus tectum sese dederit in hoc Sacramento, non ea forma conspicuum, vt tum erat in terris, & est hodiè in cælis: & quare sub Panis ac Vini specie se præbeat.

CAPVT IX.

AT verò perplures hodiè reperire est homines rudes, minimeq; intelligentes, qui tamen ipso Domino IESV, ipsa Dei æterna sapientia velint esse prudentiores. Scisciantur enim & secum cogitant, quamobrem Christus in Sacramento latentem & abditum, non manifestum ac nudum, vt tum erat, hodieq; in cælis est, sese reliquerit. Quibus scripta diuina planè respondent, Opera Domini vniuersa bona valde: &, Quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Et Esaias Propheta: *Habitantibus*, inquit, *in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.* Quæ lux Christus est: & vt Sanctus affirmat Ioannes Euangelista, *Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehendunt.* Paulo enim Apostolo teste, Videmus nunc per speculum in ænigmate, sed in vita æterna facie ad faciem videbimus gloriam Domini nostri IESV Christi, & perspicuè eum cognoscemus, sicut & cogniti sumus ab ipso. Hic vero in fidei lumine cognoscere eum licet, vt eum Sancti cognouerunt Apostoli & antequam moreretur, & postquam resurrexerat. Videbant enim illi hominem, & DEVM credebant, in ipsoq; homine latentem diuinitatem. Sic etiam nos oculis externis venerabile conspicimus Sacramentum, & credimus in eo CHRISTI corpus latere: quod si in ea gloria & claritudine, qua est in cælis, cerneremus, ferre non possemus. Mortales enim habemus oculos, & ex sola corporis Dominici claritate conspecta, nedum visu, sed cunctis etiam sensibus destitueremur. Quanta verò & quàm vltra omnem captum ingens est eum animæ, tum diuinitatis eius spiritalis claritudo? Sciendum est igitur, & Dominum nostrum IESVM Christum, & dona omnia, in quibus spiritalis vita nostra consistit, Sacramentis & externis quibusdam sensibilibus signis tecta ac inuoluta esse. Sic sacrum Baptisma, quod est vitæ æternæ ianua & aditus, aqua & verbis eò pertinentibus compleuit: itemque plura alia multimoda

Gen.1. Rom.11. Esa.9.

Ioan.1.

1.Cor.13.

Sacramenta & signa rerum quæ cur nobis velata.

moda dona, quæ nobis à Christo in sancta Ecclesia conferuntur, specialibus quibusdam modis velantur ac obteguntur, puta chrismate, oleo, verbis, factis, signis, Sacramentis, debito administrandis ordine, ita vt quisque opus habet. Maximè autem Dominus donorum omnium Christus IESVS, carnem & sanguinem suum virtute verborum suorum nobis largitur tecta ac latentia in venerabili Sacramento: ita vt quantum ad cuncta illius (id est, Dei) dona attinet, in firma fide, non dilucida glorioſáq; contemplatione seu visione ambulandum nobis sit. Integra nanque fide æternam meremur contemplationem. Quæ cùm ita sint, ſtolidos eos esse perſpicuum est, qui vitam æternam, Deiq; gloriam in tempus, vel tempus in æternitatem adducere moliuntur, quum vtrunque sit impoſſibile. Sic enim Dominum Deum noſtrum, vt est in cælis, conſpiceremus: neque poſſibile, neque humanum foret, vt eius carnem ederemus, & biberemus sanguinem. At nunc Sacramentum ipſum dentibus manducamus, & in ipſo Sacramento ſecundùm animas noſtras carnem eius edimus & sanguinem potamus, idq; per fidem & charitatẽ: ſicq; nos ei vnimur, & ipſe nobis. Et hanc amicabilem vnionẽ Christus Dei ſapientia ſuo ſpiritu excogitauit & adinuenit, & reipſa ac opere veritatis impleuit, ſicuti antè à mundi exordio ſub figuris & ſimilitudinibus culta & exercita fuerat. Quamobrem amabilem hanc, qua Christus nobis omnibus coniungi appetit, vnionem conſideres & attendas velim. Enimverò omnes illæ, quæ ſacerdotibus toto terrarum orbe propoſitæ ſunt, hoſtiæ in altari, priuſquam conſecrentur, cunctæ vna panis ſubſtantia ſunt: prolatis autem conſecrationis verbis, Dei virtute, panis ſubſtantia in corporis Christi ſubſtantiam transfertur: quæ eſt eadem ſubſtantia, idemq; corpus quod in cælis eſt, quod nos omnes communiter in Sacramento accipimus. Secundum ſubſtantiæ autem modum & in ipſa ſubſtantia, ſimul ſuſcipimus quicquid ei eſſentialiter vnitum eſt, puta longitudinem, latitudinem, & magnitudinem: & quicquid ad corpus pertinet, quatenus cum ſubſtantia vnum eſt. Ita ergo per Sacramentum corpus Domini in terris, locis, templis omnibus adeſt: ſicque eum variis modis & eleuare ac reponere, ſeruare & circunferre in pyxide vel ciborio, accipere item & dare valemus. Vt autem in cælo cum manibus, pedibusq; & membris ſuis omnibus, ſub Angelorum Sanctorumq; conſpectu, in plena reſidet gloria: ita locum non mutat, ſed ſemper præſens manet. Et hac ratione nunquam eum ſuſcipere poſſumus. Enimverò poſt extremi diem iudicij, vbi cum glorioſis corporibus noſtris ad cælum venerimus, omnes cum eo & apud ipſum erimus, & corporeis oculis noſtris glorioſam eius faciem contemplabimur, externisq; auribus gratiſſimam atq; dulciſſimam eius vocem audiemus: indè verò cor omnesq; ſenſus noſtri, illius gloria complebuntur, ita quòd præ gaudio & amore, & nos in eum, & ipſe in nos colliqueſcet. Quę tametſi minima eſt cæli gloria, eo quòd externa & ſenſitiua eſt, dum tamen hic ſumus, Dei vultum in eiuſcemodi claritate conſpicere non poſſemus, eo quod ſenſus noſtri præ imbecillitate id ferre non poſſint. Donec igitur hic viuimus, in Christiana fide ambulandum nobis eſt, & ipſum venerabile Sacramentum cum deuotione, reuerentia, & amore ſuſciendum, quo poſt huius vitæ curricula, æternam guſtemus ac experiamur beatitudinem.

Stolidi-tas quo-rundam quanta.

Curiose in fide ac ſpe, non ſpecie, & ambulandum.

Digitized by Google

De differentia Communicantium, partim ad æternam ſalutem, partim ad exitium ſempiternum. ac primum, de primo Communicantium genere.

CAPVT X.

Communicantiũ genus primum

SED nunc Communicantium, tam ſpiritalium ſiue Eccleſiaſticorum, quam ſecularium, diuerſitatem ac differentiam explicare aggrediamur. Primum horum genus, à quibus exordiri placet, homines ſunt ex natura molli corde: quos cùm diuina tangit gratia, ſi hanc ipſi ſequantur, eiq́ue morem gerant, affectus & deſiderium ſiue appetentia eorum vſqueadeò humanitatis Chriſti amore incaleſcit ac permouetur, vt nullo negotio, quicquid mundus habet, contemnant abdicentq́; vti dilecto ſuo pro deſiderij ſui appetitu & motu vacare queant. Et quia propius ad DEVM ſeſe adiungere, quàm in venerabilis perceptione Sacramenti, non poſſunt: per pium ac deuotum amorem, & implacabile erga ipſum venerabile Sacramentum deſiderium, quadam corripiuntur impatientia, ita vt interdum amentes ſeſe fore, aut perditum iri putent, ſi non liceat ſanctiſſimum percipere Sacramentum. Huiuſcemodi homines, rari ſunt, & vt plurimum fœminæ aut virgines ſunt, rarò viri: quandoquidem mulierum eſt mollior natura, & in ſpiritu necdum ſunt ſubleuati ac illuminati: vndè etiam exercitatio eorũ ſenſualis eſt & appetitiua, & Domini IESV humanitate prorſus depicta: neque, quemadmodum Dominus IESVS in ſpiritu abſq; Sacramento ſuſcipi queat, ſentire vel intelligere poſſunt. Quę cauſa eſt, quòd intus pro deſiderio ac appetitu erga Dominum languent, nec quiſquam eos ſedare aut pacatos reddere, & vel conſilio vel auxilio leuare poteſt, donec ipſum percipiant Sacramẽtum. Quo percepto, tranquilla eis ſunt omnia, & dilecto ſuo in quiete guſtu ſpiritali, & copioſa ſuauitate, corpus animamq́; afficiente, vacant: idq́; tantiſper, donec gratia & exercitatio in natura & cunctis animæ viribus renouetur. Tum enim rurſus appetitu, deſiderio, impatientia laborant haud ſecus, quàm ſi nunquam antè communicaſſent. Interim cordibus hiſcunt ac inhiant non aliter, quàm ſi mente capti ſint, vt denuò liceat communicare. Iſtos non abſurdè quiſpiam Regulo illi Euangelico comparârit, obſecranti Dominum, vt deſcenderet Capharnaum, & ſanaret filium eius, iam iamq́ue moriturum. Cui Dominus reſpondit: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* Ad quem Regulus: *Deſcende, inquit, Domine priuſquam moriatur filius meus.* Non credebat poſſe Dominum curationis beneficium pręſtare filio ſuo, niſi ſecum domum abiens, manus filio imponeret, aut aliud aliquod ſignum faceret, quo filius ſaluti redderetur. Ita etiam iſti amore correpti ſunt venerabilis Sacramenti, quod verum eſt Dominici corporis inibi verè præſentis ſignũ: ideoq́; ob ipſius deſiderium & appetentiã, impatientia laborant & languent, clamantq́; tum ad ſacerdotem, tum ad Dominum: Deſcende Domine in venerabili Sacramento in domum meam, priuſquam amore moriar. Iſti, quãdiu hic modus durat, magnanimi & fidentes ſunt, nec de magnis peccatis ſibi conſcij, & à Domino libertate donati ſunt. Quamobrem licebit eis, Dominicis atque etiam alijs diebus, quando obtinere poterunt, ad Sacramentum accedere. Quod ſi eis denegatum fuerit, cogitent id Dei fieri voluntate, animoq́ue at-

Quali deuotioni potius fœminæ, quã viri, deditæ.

Ioan. 4.

qúe attendant & commemorent id, quod Dominus Regulo respondit: Vade, filius tuus viuit. Ea enim anima, quæ credit, amat, appetitq; venerabile Sacramentum accipere, plena gratia est, & viuit in Deo, & Deus in ea. atque his sese interim consolari debent vt melius poterũt. Huius generis homines omnes, complexione vel habitudine molles, & natura procliues sunt: quo fit, vt dum orare, aut in Christi humanitate cum amore & delectatione sese exercere volunt, facilè non nunquam, velint nolint, affectu carnali commoueantur. Siquidem eorum exercitatio etiamnum sensualis est, & viuit in carne ac sanguine. Tum verò quo magis ad sese & corporis inordinatã motionem respiciunt, eo amplius hæc increscit, naturamq; inordinatè & ad vitia concitat. Quòd si superare, naturamq; suam in Dei seruitio mundam & incontaminatam seruare velint, sui ipsorum obliti, aspectum suum omnem ad eum quem amant, transferant atque conuertant: sicqúe illius imagine in corpore, anima, sensibus & corde replebuntur, fientq; mundi & casti, & quicquid eis possit esse detrimento, vincent.

Affectus carnali quomodo & pij quidam obnoxij.

De secundo Communicantium genere.

CAPVT XI.

ALterum Communicantium genus, priori sublimius est: & sunt homines subtiles & intelligentes spiritu, & simul etiam natura procliues in libidinem. Cumq; isti Dei gratiam accipiunt, & in ea perseuerant, sæpius eis pugnandum & decertandum est, eo quòd caro sit aduersa spiritui: atque eam ob rem vitam sibi assumunt & eligunt introuersam, exercentqúe se in spiritu coram Deo: sicq; tentationes & motus omnes, in carne & sanguine existentes siue insurgẽtes, deuitant. Et si maiori fide, spe & fiducia Deo, quàm suis exercitijs aut actionibus innituntur, in diuino lumine supra rationis captum eleuantur: vbi si in diuino maneant suspensi ac erecti lumine, magisqúe spectent & appetant quod rationem excedit & est incompræhensibile, quàm quicquid ratione appræhendere ac reperire queant: iam fides eorum perfecta est, & charitas in eo quo oportet fundata est fundo, ipsiqúe liberi sunt, & Deum ac veritatem & virtutum omnium radices cognoscunt. Interim tamen viuit in eis natura, caro & sanguis, & naturæ appetitiones, torpor, desidia, & quascunque prius senserunt, inordinatæ propensiones. Atqui dum isthæc in se sentiunt & animaduertunt, mox deserunt & contemnunt in seipsis, quicquid Deo & spiritui ipsorum aduersum est, & quæcunque eis impedimento sunt aut officiunt, quo minus quæ sunt viciniora saluti & perfectiora, prosequãtur: propudiataq; sensualitate, cum fide, deuotione, ac humili prece, intrò in spiritu ad Deum præsentem confugiunt, sicut & Apostolus fecit, carnis tentatione pulsatus. Ibi nanque Domini spiritus humilibus respondet precibus, Dei gratiam cunctis vincendis ac debellandis tentationibus sufficere, & quòd in infirmitate virtus perficiatur in cunctis decertãtibus, & cum obsecratione ad DEVM in suo præsentem spiritu, intro confugientibus. Hoc genus hominũ simile est Cẽturioni illi, cuius fit mentio in Euãgelio, qui spiritu quidẽ credebat, sed ethnicus erat & incircunciſus corpore. Habuit autẽ sub se centum milites, ipsius imperio semper parentes eratq; illi puer vnus paralyticus, malè vexatus, pro cuius curatione Dominũ rogauit.

Gal. 5.

Fides quę aut quorum, qui perfecta sit.

2 Cor. 12.

Matth. 8.

Reſpondit autem ei Dominus: *Ego veniam, & curabo eum.* Et centurio: *Non ſum,* ait, *dignus Domine, vt intres ſub tectum meum: ſed tantum dic verbo & ſanabitur puer meus.* Quibus auditis, gratulabatur Dominus de fide illius: & eadem hora ſanatus eſt puer eius. Eundem in modum, quamdiu homines iſti impudicas & obſcœnas ſentiunt naturæ propenſiones, & affectum erga libidinem ſeu corporis voluptatem, tamdiu amor & affectus erga Chriſti humanitatem velut medio interiecto, præpeditur: atque interim puer, id eſt, natura corporea DEO & ſpiritui ſuo aduerſa eſt, & malè vexatur à diabolo, eo quòd ſpiritum cum amore & affectu vel appetentia in Dei cultu ac famulatu ſequi detrectet. Dum igitur iſti hæc perſeuerat concertatio & pugna, nullo iſti de quibus agimus, flagrant affectuoſo venerabilis Sacramenti deſiderio vel appetitu, ſed dicunt humili corde: Domine, immũdus ſum, neque dignus ſum, vt ſacroſanctum corpus tuum in Sacramento intret ſub tectum ſordidi corporis mei: quinetiam omni honore bonis omnibus, & omni conſolatione, quæ homines boni in te experiuntur, indignus ſum. Quapropter lugendum ſemper & plorandum eſt mihi, & firma fide ambulandum in conſpectu tuo. Et licet miſer, pauper ac deſolatus ſum, te tamen neutiquam derelinquam: ſed clamabo & obſecrabo continenter, donec tua gratia & mea fide ſeruus meus ſalutem conſequatur. Tum verò te laudabo, tibiq; ſeruiam corpore & anima, & meipſo toto, & cunctis viribus meis. Ita nimirum viuunt homines ſpirituales alterius generis, DEO illis prioribus gratiores & acceptiores. Nã tametſi infirmi ſunt & corporis tentationibus vexantur, etiam ſine conſolationis & dulcedinis diuinæ perceptione, attamen in ſpiritu pleni ſunt fide, deuotione & amore diuino. Et quia crebra illis ineunda certamina ſunt aduerſus dæmones, carnem propriam, & mundum: efficaci opus habent in ſpiritu alimonia, qua freti, cuncta ſuperent: Ea autem eſt corpus Dominicum in Sacramento, quod ſemper accipere debebunt, quoties vel ex monaſtici ordinis inſtituto, vel ſuo officio, vel aliorum ſpiritalium hominum, apud quos degunt, bona conſuetudine poterunt.

Infirmorum & tẽtationibus obnoxiorũ conſolatio.

De tertio Communicantium genere.

CAPVT XII.

Introuerſi.

TErtij generis boni homines, qui iam ordine ſequuntur, præcedentibus longè ſanctiores ſunt, & tam in nãtura quàm ſpiritu ſubleuatiores. Iſti ſunt homines introuerſi, qui per Dei gratiam in ſua introuerſione ſubleuato ac libero ſpiritu ambulant coram facie Domini, ipſo ſpiritu poſt ſe intro trahente cor, animam, & corpus, omnesque vires corporeas. Huius generis homines tum ſpiritus, tum naturæ ſuæ potentes ſunt: atque ob id veram pacem adepti ſunt. Licet enim interim in natura impugnentur, cito tamen victores euadunt, eo quòd nulli vitiorum motus in eis perdurare queant. Vera nanque Dei notitia præditi ſunt, id eſt, tam Diuinitatis quàm humanitatis illius: atque hanc cognitionem in ſua quidem introuerſione, ſpiritu imaginibus vacuo, & nudo amore ad Diuinitatis naturam ſubleuato, exercent: in extrouerſione autem, intimo cordis amore, Chriſti humanitati conformato: quantoq; plus cognoſcunt & amant, tanto amplius guſtant & ſentiunt; & quo plus guſtant & ſentiunt, eo magis appetunt, deſiderant, quærunt,

Vera Dei notitia prediti qui.

rtunt, perſcrutantur & experiuntur, quod corde, anima & ſpiritu diligunt. Hos non ineptè ſimiles quis dixerit Zachæo illi, cuius apud Lucam mentio fit, cupienti videre Dominum IESVM & quiſnam eſſet, ſed non valenti præ turba, eo quòd ſtatura puſillus eſſet: atque eam ob rem præcurrenti, & in ſycomorum arborẽ aſcendenti, qua IESVS tranſiturus erat. Quo cùm veniſſet Dominus, viſo homine, dixit ei: *Zachæe, feſtinans deſcende, quia hodiè in domo tua oportet me manere.* Ille verò Dominum excepit gaudens in domum ſuam, aitq; ad Dominum: *Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Cui Dominus reſpondit: *Quia hodiè huic domui ſalus facta eſt*, eo quòd & ipſe [ſpiritu] ſit filius Abrahæ. Per fidem nanque aſcendens, IESVM quem concupierat, vidit & cognouit: atque ex obedientia deſcendens, IESVM cognitum & amatum humiliter recepit in domum ſuam: profuſaq́ue liberalitate res ſuas elargitus eſt, & iniuſtè parta, quadruplici reſtitutione diſſoluit: ſicq́ue iuſtificatus eſt. & hæc illius vita & nomen eſt, atque ob hoc ipſum ſanctus eſt & beatus, manetq́ue Chriſtus in eo, & hîc in vita temporaria, & poſtmodum in æterna. At nunc animaduertas, quæſo, vt illi de quibus ante dixi, iſtis ſimiles ſint. Cupiunt enim videre IESVM, quiſnam ſit: ad quod tamen omnis ratio & lumen omne naturale, nimis anguſtum, nimisq́; breue & exiguum eſt. Anteuertunt igitur & præcurrunt turbas omnes, & omnem creaturarum multiplicitatem: atque per fidem & charitatem, in ſummum mentis ſuæ faſtigium conſcendunt, vbi ſpiritus abſque imaginibus & impedimentis in ſua conſiſtit libertate, & iſtic Dominus IESVS in ſua diuinitate conſpicitur, cognoſcitur & amatur. Semper enim illhc liberis ac ſubleuatis ſpiritibus, in ipſius amore ſeipſos excedentibus, præſens eſt, manatq́; ac profluit plena cum gratia: ſed eorum vnicuilibet ipſe dicit, Feſtinans deſcende. Præcelſa nanque ſpiritus libertas, non niſi in humili ſue ima animi obedientia perſtare poteſt. Itaque DEVM & hominem exaltatum ſupra omnia, & humiliarum infra omnia, me cognoſcas & ames oportet, ſicq́; me guſtabis, vbi te ſupra omnia, atque etiam ſupra teipſam, in me ſuſtulero. Et tunc venire me oportebit in domum tuam, tecumq́; & intra te manere & commorari, teq́; viciſſim mecum & in me. Hoc verò poſteaquàm iſtiuſmodi aliquis agnoſcit, guſtat & ſentit, feſtinus deſcendie in ingentem ſuiipſius contemptionem ac vilipenſionem, & cum vera vitæ ſuæ cunctorum q́; actuum ſuorum diſpliccntia, corde humili ſic dicit: Non ſum dignus Domine, ſed planè indignus, qui glorioſum corpus tuum in ſanctiſſimo Sacramento recipiam in vitioſam multisq́; peccatis obnoxiam corporis & animæ meæ domum. Sed eſto mihi propitius Domine, & miſerere miſerrimæ vitæ meæ & omnium culparum ac defectuum meorum. Donec igitur homines eiuſcemodi ſeipſos, ſua vitia & errata, & quantum adhuc ſibi deſit cõſideant: tam diu diſpliccnt ſibiipſis, exercendo ſese in oculis Dei in amoroſo timore, humili ſui contemptione, & in ſpe vera. & quatenus quidem hoc pacto in ſui ex vera humilitate diſpliccntiam atque aſpernationem deſcendunt, eatenus placent Deo, in eiusq́; conſpectum vera cum reuerentia ac veneratione aſcendunt. Itaque vita illorum & exercitatio eſt, intro ſe recipere ad Deum, & foras progredi ad ſeipſos, id eſt, introuerſio ad Deum, & ad ſeipſos extrouerſio. Introuerſio quidem fit libero creatoq́ue

Luc. 19.

Cognoſci Ieſus qui poſſit.

Qui placeant Deo.

Introuerſio.

ctoq; sea subleuato spiritu ad Deum & in Deum, idque amanti cum veneratione ac reuerentia: Extrouersio autem ad seipsos, disciplicētia est ac nihilipensio suijpsorum, qua quicquid bonorum agunt operum, siue quicquid pati possint intus & foris, totū nihili ducunt, & nullius putant esse pretij apud Deum. Atque inter introspicere & foras respicere, in seipsis semper sui potētes manent, ita vt quodlibet horum, quandocunq; placeat, actitare seu exercere queant. Aspectus eorum quo foras respiciunt, rationalis siue cum ratione coniunctus est, fundatus in charitate, pijs exercitijs, bonis moribus, sanctis actionibus, in cunctis ordinatus virtutibus, semperque ambulans sub aspectu DEI. Quo fit, vt puram ac mundam semper retineant conscientiam, crescantq; iugiter in gratia, & cunctis virtutibus coram Deo & hominibus quibuscunq;. Aspectus autem eorū, quo intro respiciunt, quandoq; rationalis est, & imaginibus ac modo præditus; quandoque ratione superior, & imaginum ac modi expers. Quando rationalis est, etiā desiderabundus est & plenus sapientia. Assistunt enim in conspectu charitatis ac bonitatis diuinæ, vbi omnis addiscitur sapientia: siquidem veraces, humiles, ac liberi sunt. Ideoq; Christi humanitatē sibi proponētes, hunc in modū ei singuli loquuntur: Tu Domine dixisti, *Sine me nihil potestis facere.* Itemq; *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis.* Rursusque: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo* Atqui Dominus DEVS meus, miser ego peccator sum & indignus esca cælesti, quæ tu ipse es. Et tamen ipse peccatori sibi displicenti, & cum dolore & contritione cordis peccata sua cōfitenti & incusanti, tibiq; verè confitenti, tete reliquisti ac dedisti. Docuisti enim nos, non venisse te vocare iustos, sed peccatores, vt agant pœnitentiam, & conuertantur à peccatis suis. Quamobrem pia quadam sumpta audacia ac libertate, meijpsius & omniū culparum siue defectuū meorum in tua misericordia interim obliuiscor. Tua nanq; est illa adhortatio: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Tu quoque testatus es, panem viuum te esse, qui de cælo descenderit; & ex ipso māducantem, viuere in æternum: Tu itidem fons viuus es, per Spiritum sanctū nobis ex corde paterno promanans. Quanto igitur magis edo Domine, tanto plus esurio; & quo plus bibo, hoc sitio amplius: neque enim te vel absorbere vel consumere queo. Sed obsecro te Domine per præstantiam ac dignitatem tuam, vt tu me potius absorbeas & consumas, adeò vt tecum & in te vna efficiar vita, & in tua vita supra modos omnes & exercitia in id quod modinescium est, id est, modinesciam charitatem tuam, vbi tuijpsius & Sanctorum omnium beatitudo es, memet excedam. Isthic enim Sacramētorum & modorum omnium, totiusq; sanctitatis fructum reperio. Sed fructus ipse per Sacramēta, modos & vitæ sanctimoniam quærendus est. Inuenitur autē sine modo & mensura in æterna ac immensa & infinita charitate. Et æternò quidem in nobisipsis manebimus, erimusq; beati, probeq; ordinati in modis glorioſis, & singulariter singuli pro modo seu mensura virtutum & charitatis suæ. Supra nosipsos autem Deo perfruemur, & in ipso sine modo ac supra rationē in infinita ac immensa charitate, quæ ipse est, viuemus. Quæ qui intelligunt, sicq; viuunt, singulis diebus, modò habere possint, Christi corporis Sacramentum accipere poterunt. Probè nanque ordinati sunt, & gratia ac virtu-

Extraouersio.

Aspectus foras respiciens.

Aspectus intro respiciens.

Ioan. 15. Ioan. 6.

Matth. 9.

Matth. 11. Ioan. 6.

virtutibus pleni in cunctis exercitijs ſuis, idq; tam foras quàm intrò ſe recipiendo. Et ipſi tertium obtinent ordinem, eumq; ſupremum, dignè ac præcellenter communicantium, eorumq; vita & exercitatio in quatuor cõſiſtit. Primum eſt, puritas conſciẽtiæ à quibuſlibet peccatis grauioribus. Alterum, ſupernaturalis ſcientia & ſapientia, tamĩ intrò quàm foràs aſpiciendo, hoc eſt, tum in cõtemplatione, tum actione. Tertium, vera humilitas cordis, voluntatis, & ſpiritus, in moribus, verbis & actionibus. Quartum, mortuũ eſſe omni proprietati, videlicet proprietati voluntatis in liberrimã Dei voluntatẽ, & formis ac imaginibus intellectus inhærẽtibus, in formarum ac imaginum expertem veritatem, quæ Deus ipſe eſt. Nuda ſiquidem mẽtis ſimplicitas, diuinitatis habitatio eſt. Iſthæc quatuor, beatiſſimæ ſemper Virginis MARIAE vita fuere & exercitatio, quando DEVM ac Dominum noſtrum concepit. Fuit enim Virgo intemerata atq; puriſſima, & plena Dei gratia. Fuit item in percontando ac reſpondendo Angelo Gabrieli, à quo veritatem penitus didicit, ſapientiſſima atq; ſcientiſſima. Fuit etiam ex ip ſo fundo humilima, & hoc ipſo Dei Filium è cælis in hanc miſeriæ vallem attraxit. Deniq; voluntati ſuæ propriæ penitus emortua fuit. Vnde ait: *Ecce ancilla Domini*, cuius voluntas mihi eſt optatiſſima, *fiat mihi ſecundùm verbum tuum*. Quod cùm audiſſet Spiritus ſanctus, intantùm reſponſio hæc diuinæ arriſit charitati, vt nobis DEI Filium mitteret in glorioſæ Virginis aulam, per quem ab omni languore liberati ſumus. Age animaduerte iam & diſce ab hac ſacratiſſima Virgine, quæ licet præ creaturis omnibus electa eſſet in Dei genitricem, & cæli ac terræ reginam: attamen elegit eſſe ancilla Dei & totius mundi. Atque ea re poſteaquàm Dominum cõceperat, abijt in montana cum feſtinatione tanquã humilis ancilla, officioſè ſeruitura S. Elizabeth matri præcurſoris Domini, donec eum pareret. Ipſe itidem Filius eius Dominus noſter IESVS Chriſtus Deus & homo, conſecraturus ſanctiſſimum Sacramentũ, daturusq; diſcipulis ſuis, & per ſeipſum accepturus, linteo præcinxit ſe, & flexis genibus coram diſcipulis ſuis, pedes eorum lauit, & linteo terſit, aitque ad eos: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis* atque inuicem ſeruiatis. Vndè qui in Monaſticis ordinibus degunt, quantumuis ſublimiter contẽplentur aut viuant, etiamſi quotidie Chriſti corpus accipiant, ſi qua eis demandentur officia, aut in Prælatos eligantur, ita vt cõmunitati ſeruire cogãtur in ijs quæ vtilia ſint, & abſq; peccato fieri queant, in his libenter atq; amanter obedire debẽt. Et licet dum ſe intrò recipere aut orare volunt, impedimenta & imagines ex rebus ſibi cõmiſſis, quasq; expedire & curare habent, ſentiãt, ſintq; ſoliciti pro rebus externis ad cõmunitatẽ pertinẽtibus: at tamẽ propter hæc omnia minimè deſiſtere, nec ſua reſignare officia, nec ſeipſos exonerare debent, ſed obedire ad mortẽ vſque Deo & Prælatis ac Cœnobio ſeu cõuentui ſuo: idq; in omnibus rebus bonis ac honeſtis ac vtilibus communitati, quamdiu in ſui introuerſione erga DEVM amorẽ, timorem ac reuerentiã retinuerint, & in ſui extrouerſione ſeſe contemſerint ac nihil ipẽderint. Quicquid enim vel agere vel pati potuerint, id omne ex vera humilitate parui pendẽt, nec aliquo in pretio habebunt: & tũ Cœnobium inhabitãtibus ſiue cõuentui, tũ cæteris hominibus mites, hilares, pios, liberales, & promptos ac paratos ſingulis, diſcretè tamẽ ſiue diſcriminatim, in cuiuſque neceſſitate in

Quibus in quatuor, quorũ vita conſiſtat.

Diuinitatis habitatio quid.

Qualis Mariæ vita & exercitium.

Luc. 1.

Ioan. 13.

An contemplandi gratia actio remanda.

nens paternæ naturæ fructus: habetq; se illic natura ad paternaliter semper gignendum, & filialiter absque intermissione nascendum: sed in ipsa natiuitate Filius altera persona est, perenniter ex Patre proficiscens siue exiens: & Spiritus sanctus tertia persona est, tanquam ardens vtriusque Amoris incendium, in Creaturas omnes ad id paratas promanans. Et suprema quidem anima nostræ portio, nunquam non parata est, cùm sit prorsus nuda, & formis seu imaginibus vacua, in suū semper principium intuens ac propendēs. Atque eam ob rem æternum ac viuidum est Dei speculum, iugiter absque cessatione æternam suscipiens generationem Filij, & sacrosanctæ Trinitatis imaginem, in qua totum sese cognoscit Deus, quicquid est tam secundū personā, quàm essentiam. Siquidem imago hæc, vt antè dixi, in essentia est essentia, & in singulis personis totum id quod illæ sunt in natura: atque hanc eandem imaginem nos omnes tanquam vitam æternam sine nobis ipsis ante nostri creationem habemus in DEO: postquam autem creati sumus, eadem ipsa imago nostræ essentiæ, vt sic dicam supereffentia est & vita æterna: habetque hinc animæ nostræ subsistantia tres quasdam proprietates, quæ tamen natura vnum sunt. Prima proprietas, est essentialis & imaginis expers nuditas, qua nos Patri, eiusq; diuinæ naturæ similes ac vniti sumus. Altera proprietas, ratio superior animæ dici potest, quæ est claritatis speculum, in quo nos DEI Filium æternam veritatem suscepimus: & in claritate quidem similes ei sumus, in susceptione autem vnum cum illo sumus. Tertium proprietatē, scintillam animæ appellamus, quę est animæ naturalis quędam introrsus in suā originem propēsio, in qua nos Spiritum sanctum, Dei charitatē suscipimus: & in propensione quidē, sanctō Spiritui similes sumus: in susceptione autem, vnus cum Deo Spiritus & vnus amor efficimur. Tres istæ proprietates, vna ac individua animæ subsistantia sunt vitalē fundum, ac origo virium supremarum. Hæc autem similitudo, istæq; proprietates ex natura in nobis omnibus insunt: sed peccatores in proprio ipsorum fundo ob vitiorum crassitudinē latent. Quamobrem si regnum Dei intra nos latens sentire ac experiri velimus, foris & intus vita virtuosa & benè ordinata prædicti simus oportet, Christumq; in vera charitate modis omnibus sectemur, ita vt gratia, charitas & virtutes in supremam nostri partem, in qua viuit regnatq; DEVS, nos euehere ac fustollere queant. Eam enim, quæ Deus est, beatitudinem nulla neque arte, neq; subtilitate vel acumine in lumine naturali absq; Dei gratia contemplari vel sentire valemus. Atq; hac de causa Deus Omnipotens supremas animæ vires ad sui capessendam similitudinem, puta gratiam & dona sua, condidit, quibus nos supra naturā subleuantur ac renouamur, eiúe per charitatē & virtutes efficimur similes. Porrò per supernaturalē hanc, quam per gratiam & virtutes habemus Dei similitudinē, memoria nostra in imaginibus vacuam nuditatē, intellectus in simplicem veritatem, & voluntas in diuinam fustollitur libertatē: sicq; Deo per gratiā & virtutes similes sumus, & supra similitudinem in beatitudine vniti sumus. Et hoc primum amoris signum, est declaratum humanæ naturæ à Deo, cùm nos ad imaginem conderet & similitudinē suam. Atqui vbi Adam primus homo, diuina violata iussione immorigerum se præstitit, mox per peccatum dissimilis factus est, amisitq; paradisum & introitū regni Dei, nosq; vnà omnes cum illo. Et hinc

alterum

Animæ portio suprema qui affecta.

Proprietates quædam tres.

I. vnum sunt.

II. nos Patri, eiusq; diuinæ naturæ similes ac vniti sumus.

III. mus, in susceptione autem vnum cum illo sumus.

Exc.ty.

Amoris Dei erga nos signū 1. qui declaratum.

Digitized by Google

alterum manauit amoris argumentum, nobis omnibus præfitum à Deo, nempe quòd vnigenitum Filium suum nostrum voluit naturam sumere, ac nostri similem mortalem, & omnium nostrum fratrem fieri. Et ipse quidem Filius sese abiecit ac humiliauit, nos autem exultit: sese pauperé, nos diuites fecit: se contemni passus est, & nos honore affecit. Sed quamuis sese humiliârit, non tamen pristinam amisit dignitatē siue nobilitatem: siquidem assumpsit quod non erat, manens quod erat. Manifit enim Deus, & homo factus est, vt homo fieret Deus. Induit autem se omnium nostrum humanitate, tanquā si Rex quispiam, familiæ vel seruorum vestibus se induat, idemq; humanæ naturę vestimentum nos cum illo commune habemus. Attamen animam & corpus, quod ex purissima accepit Virgine MARIA, supra omnia veste regia, id est, diuina persona sua singulariter induit: quæ vestis nulli, præter quā ipsi soli, competit ex natura, cùm sit Deus & homo sub vna persona. Quod si ea nos quoq; vnà cum ipso vestiri debeamus, id per gratiam eius fiat necesse est, vti videlicet tantopere illum amemus, vt nosipsos abnegare, & creatam personam nostram excedere vel transcendere queamus: ita enim cum illius, id est, æternę veritatis persona vniemur. Constat enim omnes nos ex natura nasci filios iræ, & homicidas ac inuasores regni Dei, idq; per protoplastum Adamum, qui DEO non obediens, gratiam perdidit, quam ad omnium nostrum, ex ipso in humana natura nasciturorum, vsum accepérat. Cuius expiandi causa peccati, misit nobis Pater Filium suum, & Filius nostram sumpsit naturam, & Spiritus sancti operatione Filij DEI in nostra natura natiuitas perfecta est. Sed id nostris abolendis peccatis neutiquam satis fuit. Volebat enim Pater vt eisdē peccatis secundùm iustitiæ rigorem, Ideo & Filium suū pro peccatis nostris nece dedit, & Filius ad mortem vsque illi fuit obediens, sanctus autē Spiritus opus illud charitate confummauit. Atq; hoc tertium est Amoris documentum, puta quòd Filius Dei sua nos morte restituit libertati, & pretioso sanguine suo, in cōspectu Patris sui nos mercatus est ac pro nobis satisfecit, ita vt per illius mortem, nos vitam adepti simus. Abluit enim nos fonte illo sanguinis & aquæ, ex illius latere manante: quorum altero, id est, sanguine, redempti sumus, & altero, id est, illius spiritu, per charitatem vniti sumus: atque hac ratione semper in illo manemus, quippe qui in eo spiritalis vita sumus. Id quod aqua illa significat, quę in calice vino miscetur in sanguine consecrādo: designat enim aqua illa vino cōsecrando vnita, Christi populum ipsi vnitum, & in ipsius viuentem sanguine. Hanc nanq; vitam habere vel sentire nemo potest, nisi homines Christi fideles, Christo per charitatem vniti. Sequitur hinc quartum amoris argumentum, relictū à Christo electis amicis suis, in ipso viuentibus: quod quidem in hoc satis potest animadverti, quòd eos præclarè adit ac sustentat cibo potuq;, id est, corpore & sanguine suo, quæ iure ad ipsos duntaxat pertinent. Dicit enim Dominus IESVS: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo* nec morietur, sed viuet in æternum: Quod est de spirituali vita intelligendum, quemadmodum Angeli & Beati in cælis viuunt, qui & ipsi Christum absque ore vel dēibus edūt ac bibunt. Christus nanque vitus est panis cæli, missus à Patre in mundum, quem nos cum amore edimus ac bibimus in spiritu nostro, sicut & angelici hominumq; spiritus in cælis, & vt ipse Christus

Qui II.

Cur & qui Deus homo factus.

Ephes. 2. Gen. 3.

Qui III.

Qui IIII.

Ioan. 6.

omnes nos sua charitate in se transmutat. Et qui sic manducant & manducantur, æternam ac beatam in Christo vitam habent, licetq; illis semper edere ac potare, quoties cum amore dilecti sui Domini IESV reminiscuntur, Et ij ipsi tamen maiori huius Sacramenti desiderio tenentur, & ad id suscipiendū cæteris hominibus habiliores parationesq; sunt: quandoquidem sanctæ Ecclesiæ amanti instituta, cultum & exercitia, sicut Christus ipse ad suum honorem & populi sui vtilitatem constituit atque decreuit: Atque hæc causa in gratia & virtutibus foris & intus iugiter proficiunt & augescunt. Quod enim habent intus in spiritu, id totum etiam foris in venerabili accipiunt Sacramento: atque ita sancti quidem sunt suscipiendo, sed sanctiores
1.Cor.11 habendo, & sanctissimi habendo pariter & suscipiendo. Porrò qui hoc præstantissimum Sacramentum in mortiferis potiùs peccatis indigne sumunt, iudicium sibi sumunt, & damnante seipsos: Qui autem neque in spiritu, neque in Sacramento id accipiunt: coram Deo mortui sunt, vtpotè qui in sola viuant natura sine gratia. Denique qua ratione ipsum sumere & manducare, ac manducari debeamus, dictum est superius.

De causa, quamobrem Christus tectum sese dederit in hoc Sacramento, non ea forma conspicuum, vt tumerat in terris, & est hodie in cælis: & quare sub Panis ac Vini specie se præbeat.

CAPVT IX.

AT verò perplures hodiè reperire est homines rudes, minimeq; intelligentes, qui tamen ipso Domino IESV, ipsa Dei æterna sapientia velint esse prudentiores. Scisciantur enim & secum cogitant, quamobrem Christus in Sacramento latentem & abditum, non manifestum ac nudum, vt tum erat, hodieq; in cælis est, sese reliquerit. Quibus scripta diuina
Gen.1. Rom.1. Esa 9. plane respondent, Opera Domini vniuersa bona valde: &, Quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Et Esaias Propheta: *Habitantibus*, inquit, *in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.* Quæ lux Christus est: & vt Sanctus affirmat Ioannes Euan-
Ioan.1. gelista, *Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehendere unt.* Paulo enim Apostolo teste, Videmus nunc per speculum in ænigmate, sed in vita æterna facie ad faciem videbimus gloriam Domini nostri IESV Christi, & perspicuè eum cognoscemus, sicut & cogniti fuimus ab ipso. Hic verò in fidei lumine cognoscere eum licet, vt eum Sancti cognouerunt Apostoli & antequam morerentur, & postquam resurrexerat. Videbant enim illi hominem, & DEVM credebant, in ipsoq; homine latentem diuinitatem. Sic etiam nos oculis externis venerabile conspicimus Sacramentum, & credimus in eo CHRISTI corpus latere quod & in ea gloria & claritudine, qua est in cælis, cerneremus, ferre non possemus. Mortales enim habemus oculos, & ex sola corporis Dominici claritate conspecta, nedum visu, sed cunctis etiam sensibus destitueremur. Quanta verò & quàm vltra omnem captum ingens est eum animæ, tum diuinitatis eius spiritalis claritudo? Sciendum est igitur, & Dominum nostrum IESVM Christum, & dona omnia, in quibus spiritalis vita nostra consistit, Sacramentis & externis quibusdam sensibilibus signis tecta ac inuoluta esse. Sic sacrum Baptisma, quod est vitæ æternæ ianua & aditus, aqua & verbis eò pertinentibus compleuit: itemque plura alia multimoda

Sacramenta sensibus externis quæ nobis velata.

moda dona, quæ nobis à Chriſto in ſancta Eccleſia conferuntur, ſpecialibus quibuſdam modis velantur ac obteguntur, puta chriſmate, oleo, verbis, factis, ſignis, Sacramentis, debito adminiſtrandis ordine, ita vt quiſque opus habet. Maximè autem Dominus donorum omnium Chriſtus IESVS, carnem & ſanguinem ſuum virtute verborum ſuorum nobis largitur tecta ac latentia in venerabili Sacramento: ita vt quantum ad cuncta illius (id eſt, Dei) dona attinet, in firma fide, non dilucida glorioſaq; contemplatione ſeu viſione ambulandum nobis ſit. Integra nanque fide æternam meremur contemplationem. Quæ cùm ita ſint, ſtolidos eos eſſe perſpicuum eſt, qui vitam æternam, Deiqúe gloriam in tempus, vel tempus in æternitatem adducere moliuntur, quum vtrunque ſit impoſſibile. Sic enim Dominum Deum noſtrum, vt eſt in cęlis, conſpiceremus: neque poſſibile, neque humanum foret, vt eius carnem ederemus, & biberemus ſanguinem. At nunc Sacramentum ipſum dentibus manducamus, & in ipſo Sacramento ſecundùm animas noſtras carnem eius edimus & ſanguinem potamus, idq; per fidem & charitatẽ: ſicq; nos ei vnimur, & ipſe nobis. Et hanc amicabilem vnionẽ Chriſtus Dei ſapientia ſuo ſpiritu excogitauit & adinuenit, & re ipſa ac opere veritatis impleuit, ſicuti antè à mundi exordio ſub figuris & ſimilitudinibus culta & exercita fuerat. Quamobrem amabilem hanc, qua Chriſtus nobis omnibus coniungi appetit, vnionem conſideres & attendas velim. Enimuerò omnes illæ, quæ ſacerdotibus toto terrarum orbe propoſitæ ſunt, hoſtiæ in altari, priuſquam conſecrentur, cunctæ vna panis ſubſtantia ſunt: prolatis autem conſecrationis verbis, Dei virtute, panis ſubſtantia in corporis Chriſti ſubſtantiam transfertur: quæ eſt eadem ſubſtantia, idemq; corpus quod in cælis eſt, quod nos omnes communiter in Sacramento accipimus. Secundum ſubſtantiæ autem modum & in ipſa ſubſtantia, ſimul ſuſcipimus quicquid ei eſſentialiter vnitum eſt, puta longitudinem, latitudinem, & magnitudinem: & quicquid ad corpus pertinet, quatenus cum ſubſtantia vnum eſt. Ita ergo per Sacramentum corpus Domini in terris, locis, templis omnibus adeſt: ſicqúe eum varijs modis & eleuare ac reponere, ſeruare & circunferre in pyxide vel ciborio, accipere item & dare valemus. Vt autem in cælo cum manibus, pedibusq; & membris ſuis omnibus, ſub Angelorum Sanctorumq; conſpectu, in plena reſidet gloria: ita locum non mutat, ſed ſemper præſens manet. Et hac ratione nunquam eum ſuſcipere poſſumus. Enimuerò poſt extremi diem iudicij, vbi cum glorioſis corporibus noſtris ad cælum venerimus, omnes cum eo & apud ipſum erimus, & corporeis oculis noſtris glorioſam eius faciem contemplabimur, externisq; auribus gratiſſimam atq; dulciſſimam eius vocem audiemus: indè verò cor omnesq; ſenſus noſtri, illius gloria complebuntur, ita quòd præ gaudio & amore, & nos in eum, & ipſe in nos colliqueſcet. Quę tametſi minima eſt cæli gloria, eo quòd externa & ſenſitiua eſt, dum tamen hîc ſumus, Dei vultum in eiuſcemodi claritate conſpicere non poſſemus, eo quod ſenſus noſtri præ imbecillitate id ferre non poſſint. Donec igitur hîc viuimus, in Chriſtiana fide ambulandum nobis eſt, & ipſum venerabile Sacramentum cum deuotione, reuerentia, & amore ſuſcipiendum, quo poſt huius vitæ curricula, æternam guſtemus ac experiamur beatitudinem.

Stoliditas quorundam quanta.

Cur hîc in fide ac ſpe, non ſpecie, ambulãdum.

Digitized by Google

De differentia Communicantium, partim ad aeternam ſalutem, partim ad exitium ſempiternum. ac primum, de primo Communicantium genere.

CAPVT X.

SED nunc Communicantium, tam ſpiritalium ſiue Eccleſiaſticorum, quam ſecularium, diuerſitatem ac differentiam explicare aggrediamur. Primum horum genus, à quibus exordiri placet, homines ſunt ex natura molli corde: quos cùm diuina tangit gratia, ſi hanc ipſi ſequantur, eiq́ue morem gerant, affectus & deſiderium ſiue appetentia eorum vſqueadeò humanitatis Chriſti amore incaleſcit ac permouetur, vt nullo negotio, quicquid mundus habet, contemnant abdicentq́; vti dilecto ſuo pro deſiderij ſui appetitu & motu vacare queant. Et quia propius ad DEVM ſeſe adiungere, quàm in venerabilis perceptione Sacramenti, non poſſunt: per pium ac deuotum amorem, & implacabile erga ipſum venerabile Sacramentum deſiderium, quadam corripiuntur impatientia, ita vt interdum amentes ſeſe fore, aut perditum iri putent, ſi non liceat ſanctiſſimum percipere Sacramentum. Huiuſcemodi homines, rari ſunt, & vt plurimum fœminæ aut virgines ſunt, rarò viri: quandoquidem mulierum eſt mollior natura, & in ſpiritu necdum ſunt ſubleuati ac illuminati: vndè etiam exercitatio eorũ ſenſualis eſt & appetitiua, & Domini IESV humanitate prorſus depicta: neque, quemadmodum Dominus IESVS in ſpiritu abſq; Sacramento ſuſcipi queat, ſentire vel intelligere poſſunt. Quę cauſa eſt, quòd intus pro deſiderio ac appetitu erga Dominum languent, nec quiſquam eos ſedare aut pacatos reddere, & vel conſilio vel auxilio leuare poteſt, donec ipſum percipiant Sacramẽtum. Quo percepto, tranquilla eis ſunt omnia, & dilecto ſuo in quiete guſtu ſpiritali, & copioſa ſuauitate, corpus animamq; afficiente, vacant: idq; tantiſper, donec gratia & exercitatio in natura & cunctis animæ viribus renouetur. Tum enim rurſus appetitu, deſiderio, impatientia laborant haud ſecus, quàm ſi nunquam antè communicaſſent. Interim cordibus hiſcunt ac inhiant non aliter, quàm ſi mente capti ſint, vt denuò liceat communicare. Iſtos non abſurdè quiſpiam Regulo illi Euangelico comparârit, obſecranti Dominum, vt deſcenderet Capharnaum, & ſanaret filium eius, iam iamq́ue moriturum. Cui Dominus reſpondit: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* Ad quem Regulus: *Deſcende, inquit, Domine priuſquam moriatur filius meus.* Non credebat poſſe Dominum curationis beneficium prẽſtare filio ſuo, niſi ſecum domum abiens, manus filio imponeret, aut aliud aliquod ſignum faceret, quo filius ſaluti redderetur. Ita etiam iſti amore correpti ſunt venerabilis Sacramenti, quod verum eſt Dominici corporis inibi verè præſentis ſignũ: ideoq; ob ipſius deſiderium & appetentiã, impatientia laborant & languent, clamantq; tum ad ſacerdotem, tum ad Dominum: Deſcende Domine in venerabili Sacramento in domum meam, priuſquam amore moriar. Iſti, quãdiu hic modus durat, magnanimi & fidentes ſunt, nec de magnis peccatis ſibi conſcij, & à Domino libertate donati ſunt. Quamobrem licebit eis, Dominicis atque etiam alijs diebus, quando obtinere poterunt, ad Sacramentum accedere. Quod ſi eis denegatum fuerit, cogitent id Dei fieri voluntate, animoqúe at-

Communicantiũ genus primum

Quali deuotioni potius fœminæ, quã viri, deditæ.

Ioan. 4.

quæ attendant & commemorent id, quod Dominus Regulo respondit: Vade, filius tuus viuit. Ea enim anima, quæ credit, amat, appetitq; venerabile Sacramentum accipere, plena gratia est, & viuit in Deo, & Deus in ea. atque his sese interim consolari debent vt melius poterūt. Huius generis homines omnes, complexione vel habitudine molles, & natura procliues sunt: quo fit, vt dum orare, aut in Christi humanitate cum amore & delectatione sese exercere volunt, facilè non nunquam, velint nolint, affectu carnali commoueantur. Siquidem eorum exercitatio etiamnum sensualis est, & viuit in carne ac sanguine. Tum verò quo magis ad sese & corporis inordinatā motionem respiciunt, eo amplius hæc increscit, naturamq; inordinatè & ad vitia concitat. Quòd si superare, naturamq; suam in Dei seruitio mundam & incontaminatam seruare velint, suiipsorum obliti, affectum suum omnem ad eum quem amant, transferant atque conuertant: sicque illius imagine in corpore, anima, sensibus & corde replebuntur, fientq; mundi & casti, & quicquid eis possit esse detrimento, vincent.

Affectus carnali quomodo & per quādam obnoxij.

De secundo Communicantium genere.

CAPVT XI.

ALterum Cōmunicantium genus, priori sublimius est: & sunt homines subtiles & intelligentes spiritu, & simul etiam natura procliues in libidinem. Cumq; isti Dei gratiam accipiunt, & in ea perseuerant, sæpius eis pugnandum & decertandum est, eo quòd caro sit aduersa spiritui: atque eam ob rem vitam sibi assumunt & eligunt introuersam, exercentq; se in spiritu coram Deo: fictq; tentationes & motus omnes, in carne & sanguine existentes siue insurgētes, deuitant. Et si maiori fide, spe & fiducia Deo, quàm suis exercitijs aut actionibus innituntur, in diuino lumine supra rationis captum eleuantur: vbi si in diuino maneant suspensi ac erecti lumine, magisq; spectent & appetant quod rationem excedit & est incompræhensibile, quàm quicquid ratione appræhendere ac reperire queant: iam fides eorum perfecta est, & charitas in eo quo oportet fundata est fundo, ipsiq; liberi sunt, & Deum ac veritatem & virtutum omnium radices cognoscunt. Interim tamen viuit in eis natura, caro & sanguis, & naturæ appetitiones, torpor, desidia, & quæcunque prius senserunt, inordinatæ propensiones. Atqui dum isthæc in se sentiunt & animaduertunt, mox deserunt & contemnunt in seipsis, quicquid Deo & spiritui ipsorum aduersum est, & quæcunque eis impedimento sunt aut officiunt, quo minus quæ sunt viciniora saluti & perfectiora, prosequātur: propudiatáq; sensualitate, cum fide, deuotione, ac humili prece, intrò in spiritu ad Deum præsentem confugiunt, sicut & Apostolus fecit, carnis tentatione pulsatus. Ibi nanque Domini spiritus humilibus respondet precibus, Dei gratiam cunctis vincendis ac debellandis tentationibus sufficere, & quòd in infirmitate virtus perficiatur in cunctis decertātibus, & cum obiectatione ad DEVM in suo præsentem spiritu, intro confugientibus. Hoc genus hominū simile est Cēturioni illi, cuius fit mentio in Euāgelio, qui spiritu quidē credebat, sed ethnicus erat & incircuncisus corpore. Habuit autē sub se centum milites, ipsius imperio semper parentes erat; illi puer vnus paralyticus, maiè vexatus, pro cuius curatione Dominū rogauit.

Gal. 5.

Fides quæ aut quorum, qui perfecta sit.

2 Cor. 12.

Matth. 8.

Digitized by Google

Respondit autem ei Dominus: *Ego veniam, & curabo eum.* Et centurio: *Non sum,* ait, *dignus Domine, vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo & sanabitur puer meus.* Quibus auditis, gratulabatur Dominus de fide illius: & eadem hora sanatus est puer eius. Eundem in modum, quamdiu homines isti impudicas & obscœnas sentiunt naturæ propensiones, & affectum erga libidinem seu corporis voluptatem, tamdiu amor & affectus erga Christi humanitatem velut medio interiecto, præpeditur: atque interim puer, id est, natura corporea DEO & spiritui suo aduersa est, & malè vexatur à diabolo, eo quòd spiritum cum amore & affectu vel appetentia in Dei cultu ac famulatu sequi detrectet. Dum igitur isti hæc perseuerat concertatio & pugna, nullo isti de quibus agimus, flagrant affectuoso venerabilis Sacramenti desiderio vel appetitu, sed dicunt humili corde: Domine, immũdus sum, neque dignus sum, vt sacrosanctum corpus tuum in Sacramento intret sub tectum sordidi corporis mei: quinetiam omni honore bonis omnibus, & omni consolatione, quæ homines boni in te experiuntur, indignus sum. Quapropter lugendum semper & plorandum est mihi, & firma fide ambulandum in conspectu tuo. Et licet miser, pauper ac desolatus sum, te tamen neutiquam derelinquam: sed clamabo & obsecrabo continenter, donec tua gratia & mea fide seruus meus salutem consequatur. Tum verò te laudabo, tibiq; seruiam corpore & anima, & meipso toto, & cunctis viribus meis. Ita nimirum viuunt homines spirituales alterius generis, DEO illis prioribus gratiores & acceptiores. Nã tametsi infirmi sunt & corporis tentationibus vexantur, etiam sine consolationis & dulcedinis diuinæ perceptione, attamen in spiritu pleni sunt fide, deuotione & amore diuino. Et quia crebra illis ineunda certamina sunt aduersus dæmones, carnem propriam, & mundum: efficaci opus habent in spiritu alimonia, qua freti, cuncta superent: Ea autem est corpus Dominicum in Sacramento, quod semper accipere debebunt, quoties vel ex monastici ordinis instituto, vel suo officio, vel aliorum spiritalium hominum, apud quos degunt, bona consuetudine poterunt.

Infirmorum & tẽtationibus obnoxiorũ consolatio.

De tertio Communicantium genere.

CAPVT XII.

Introuersi.

TErtij generis boni homines, qui iam ordine sequuntur, præcedentibus longè sanctiores sunt, & tam in natura quàm spiritu subleuatiores. Isti sunt homines introuersi, qui per Dei gratiam in sua introuersione subleuato ac libero spiritu ambulant coram facie Domini, ipso spiritu post se intro trahente cor, animam, & corpus, omnesque vires corporeas. Huius generis homines tum spiritus, tum naturæ suæ potentes sunt: atque ob id veram pacem adepti sunt. Licet enim interim in natura impugnentur, cito tamen victores euadunt, eo quòd nulli vitiorum motus in eis perdurare queant. Vera nanque Dei notitia præditi sunt, id est, tam Diuinitatis quàm humanitatis illius: atque hanc cognitionem in sua quidem introuersione, spiritu imaginibus vacuo, & nudo amore ad Diuinitatis naturam subleuato, exercent: in extrouersione autem, intimo cordis amore, Christi humanitati conformato: quantoq; plus cognoscunt & amant, tanto amplius gustant & sentiunt, & quo plus gustant & sentiunt, eo magis appetunt, desiderant, quærunt,

Vera Dei notitia præditi qui.

runt, perſcrutantur & experiuntur, quod corde, anima & ſpiritu diligunt. Hos non ineptè ſimiles quis dixerit Zachæo illi, cuius apud Lucam mentio fit, cupienti videre Dominum IESVM & quiſnam eſſet, ſed non valenti præ turbâ, eo quòd ſtatura puſillus eſſet: atque eam ob rem præcurrenti, & in ſycomorum arborẽ aſcendenti, qua IESVS tranſiturus erat. Quo cùm veniſſet Dominus, viſo homine, dixit ei: *Zachæe, feſtinans deſcende, quia hodiè in domo tua oportet me manere.* Ille verò Dominum excepit gaudens in domum ſuam, aitq; ad Dominum: *Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Cui Dominus reſpondit: *Quia hodiè huic domui ſalus facta eſt*, eo quòd & ipſe [ſpiritu] ſit filius Abrahæ. Per fidem nanque aſcendens, IESVM quem concupierat, vidit & cognouit: atque ex obedientia deſcendens, IESVM cognitum & amatum humiliter recepit in domum ſuam: profuſaq; ibi liberalitate res ſuas elargitus eſt, & iniuſtè parta, quadruplici reſtitutione diſſoluit: ſicq; iuſtificatus eſt. & hæc illius vita & nomen eſt, atque ob hoc ipſum ſanctus eſt & beatus, manetq; Chriſtus in eo, & hîc in vita temporaria, & poſtmodum in æterna. At nunc animaduertas, quæſo, vt illi de quibus ante dixi, iſtis ſimiles ſint. Cupiunt enim videre IESVM, quiſnam ſit: ad quod tamen omnis ratio & lumen omne naturale, nimis anguſtum, nimisq; breue & exiguum eſt. Anteuertunt igitur & præcurrunt turbas omnes, & omnem creaturarum multiplicitatem: atque per fidem & charitatem, in ſummum mentis ſuæ faſtigium conſcendunt, vbi ſpiritus abſque imaginibus & impedimentis in ſua conſiſtit libertate, & iſtic Dominus IESVS in ſua diuinitate conſpicitur, cognoſcitur & amatur. Semper enim illic liberis ac ſubleuatis ſpiritibus, in ipſius amore ſeipſos excedentibus, præſens eſt, manatq; ac profluit plena cum gratia: ſed eorum vnicuilibet ipſe dicit, Feſtinans deſcende. Præcelſa nanque ſpiritus libertas, non niſi in humili ſuę ima animi obedientia perſtare poteſt. Itaque DEVM & hominem exaltatum ſupra omnia, & humiliatum infra omnia, me cognoſcas & ames oportet, ſicq; me guſtabis, vbi te ſupra omnia, atque etiam ſupra teipſam, in me ſuſtulero. Et tunc venire me oportebit in domum tuam, tecumq; & intra te manere & commorari, teq; viciſſim mecum & in me. Hoc verò poſteaquàm iſtiuſmodi aliquis agnoſcit, guſtat & ſentit, feſtinus deſcendit in ingentem ſuiipſius contemptionem ac vilipenſionem, & cum vera vitæ ſuæ cunctorumq; actuum ſuorum diſplicentia, corde humili ſic dicit: Non ſum dignus Domine, ſed planè indignus, qui glorioſum corpus tuum in ſanctiſſimo Sacramento recipiam in vitioſam multeisq; peccatis obnoxiam corporis & animæ meæ domum. Sed eſto mihi propitius Domine, & miſerere miſerrimæ vitæ meæ & omnium culparum ac defectuum meorum. Donec igitur homines eiuſcemodi ſeipſos, ſua vitia & errata, & quantum adhuc ſibi deſit cõſideranr: tam diu diſplicent ſibi ipſis, exercentq; ſeſe in oculis Dei in amoroſo timore, humili ſui contemptione, & in ſpe vera, & quatenus quidem hoc pacto in ſui ex vera humilitate diſplicentiam atque aſpernationem deſcendunt, eatenus placent Deo, in eiusq; conſpectum vera cum reuerentia ac veneratione aſcendunt. Itaque vita illorum & exercitatio eſt, intro ſe recipere ad Deum, & foras progredi ad ſeipſos, id eſt, introuerſio ad Deum, & ad ſeipſos extrouerſio. Introuerſio quidem fit libero creatoque

Luc. 19.

Cognoſci Ieſus qui poſſit.

Qui placeatur Deo.

Introuerſio,

Digitized by Google

ctoq; seu subleuato spiritu ad Deum & in Deum, idque amanti cum veneratione ac reuerentia: Extrouersio autem ad seipsos, disciplicētia est ac nihilipensio suijpsorum, qua quicquid bonorum agunt operum, siue quicquid pati possint intus & foris, totū nihili ducunt, & nullius putant esse pretij apud Deum. Atque inter introspicere & foras respicere, in seipsis semper sui potētes manent, ita vt quodlibet horum, quandocunq; placeat, actitare seu exercere queant. Aspectus eorum quo foras respiciunt, rationalis siue cum ratione coniunctus est, fundatus in charitate, pijs exercitijs, bonis moribus, sanctis actionibus, in cunctis ordinatus virtutibus, semperque ambulans sub aspectu DEI. Quo fit, vt puram ac mundam semper retineant conscientiam, crescantq; iugiter in gratia, & cunctis virtutibus coram Deo & hominibus quibuscunq;. Aspectus autem eorū, quo intro respiciunt, quandoq; rationalis est, & imaginibus ac modo prēditus; quandoque ratione superior, & imaginum ac modi expers. Quando rationalis est, etiā desiderabundus est & plenus sapientia. Assistunt enim in conspectu charitatis ac bonitatis diuinæ, vbi omnis addiscitur sapientia: siquidem veraces, humiles, ac liberi sunt. Ideoq; Christi humanitatē sibi proponētes, hunc in modū ei singuli loquuntur: Tu Domine dixisti, *Sine me nihil potestis facere.* Itemq; *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis.* Rursusque: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo* Atqui Dominus DEVS meus, miser ego peccator sum & indignus esca cælesti, quæ tu ipse es. Et tamen ipse peccatori sibi displicenti, & cum dolore & contritione cordis peccata sua cōfitenti & incusanti, tibiq; verè confitenti, tete reliquisti ac dedisti. Docuisti enim nos, non venisse te vocare iustos, sed peccatores, vt agant pœnitentiam, & conuertantur à peccatis suis. Quamobrem pia quadam sumpta audacia ac libertate, meijpsius & omniū culparum siue defectuū meorum in tua misericordia interim obliuiscor. Tua nanq; est illa adhortatio: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Tu quoque testatus es, panem viuum te esse, qui de cælo descendderit; & ex ipso māducantem, viuere in æternum: Tu itidem fons viuus es, per Spiritum sanctū nobis ex corde paterno promanans. Quanto igitur magis edo Domine, tanto plus esurio; & quo plus bibo, hoc sitio amplius: neque enim te vel absorbere vel consumere queo. Sed obsecro te Domine per præstantiam ac dignitatem tuam, vt tu me potius absorbeas & consumas, adeò vt tecum & in te vna efficiar vita, & in tua vita supra modos omnes & exercitia in id quod modinescium est, id est, modinesciam charitatem tuam, vbi tuijpsius & Sanctorum omnium beatitudo es, memet excedam. Isthic enim Sacramētorum & modorum omnium, totiusq; sanctitatis fructum reperio. Sed fructus ipse per Sacraméta, modos & vitæ sanctimoniam quærendus est. Inuenitur autē sine modo & mensura in æterna ac immensa & infinita charitate. Et æternò quidem in nobisipsis manebimus, erimusq; beati, probeq; ordinati in modis glorioſis, & singulariter singuli pro modo seu mensura virtutum & charitatis suæ. Supra nosipsos autem Deo perfruemur, & in ipso sine modo ac supra rationē in infinita ac immensa charitate, quæ ipse est, viuemus. Quæ qui intelligunt, sicq; viuunt, singulis diebus, modò habere possint, Christi corporis Sacramentum accipere poterunt. Probè nanque ordinati sunt, & gratia ac virtu-

Extrouersio.

Aspectus foras respiciens.

Aspectus intro respiciens.

Ioan 15.

Ioan 6.

Matth. 9.

Matth. 11.

Ioan. 6.

Digitized by Google

virtutibus pleni in cunctis exercitijs ſuis, idq; tam foras quàm intrò ſe recipiendo. Et ipſi tertium obtinent ordinem, eumq; ſupremum, dignè ac præcellenter communicantium, eorumq; vita & exercitatio in quatuor cõſiſtit. Primum eſt, puritas conſcientiæ à quibuſlibet peccatis grauioribus. Alterum, ſupernaturalis ſcientia & ſapientia, tam intro quàm foràs aſpiciendo, hoc eſt, tum in cõtemplatione, tum actione. Tertium, vera humilitas cordis, voluntatis, & ſpiritus, in moribus, verbis & actionibus. Quartum, mortuũ eſſe omni proprietati, videlicet proprietati voluntatis in liberrimã Dei voluntatẽ, & formis ac imaginibus intellectus inhærẽtibus, in formarum ac imaginum expertem veritatem, quæ Deus ipſe eſt. Nuda ſiquidem mẽtis ſimplicitas, diuinitatis habitatio eſt. Iſthæc quatuor, beatiſſimæ ſemper Virginis MARIAE vita fuere & exercitatio, quando DEVM ac Dominum noſtrum concepit. Fuit enim Virgo intemerata atq; puriſſima, & plena Dei gratia. Fuit item in percontando ac reſpondendo Angelo Gabrieli, à quo veritatem penitus didicit, ſapientiſſima atq; ſcientiſſima. Fuit etiam ex ipſo fundo humilima, & hoc ipſo Dei Filium è cælis in hanc miſeriæ vallem attraxit. Deniq; voluntati ſuæ propriæ penitus emortua fuit. Vnde ait: *Ecce ancilla Domini*, cuius voluntas mihi eſt optatiſſima, *fiat mihi ſecundùm verbum tuum* Quod cùm audiſſet Spiritus ſanctus, intantùm reſponſio hæc diuinæ arriſit charitati, vt nobis DEI Filium mitteret in glorioſæ Virginis aulam, per quem ab omni languore liberati ſumus. Age animaduerte iam & diſce ab hac ſacratiſſima Virgine, quæ licet præ creaturis omnibus electa eſſet in Dei genitricem, & cæli ac terræ reginam: attamen elegit eſſe ancilla Dei & totius mundi. Atque ea re poſteaquàm Dominum cõceperat, abijt in montana cum feſtinatione tanquã humilis ancilla, officioſè ſeruitura S. Elizabeth matri præcurſoris Domini, donec eum pareret. Ipſe itidem Filius eius Dominus noſter IESVS Chriſtus Deus & homo, conſecraturus ſanctiſſimum Sacramentũ, daturuſq; diſcipulis ſuis, & per ſeipſum accepturus, linteo præcinxit ſe, & flexis genibus coram diſcipulis ſuis, pedes eorum lauit, & linteo terſit, atque ad eos: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis ita & vos faciatis* atque inuicem ſeruiatis. Vndè qui in Monaſticis ordinibus degunt, quantumuis ſublimiter contẽplentur aut viuant, etiamſi quotidie Chriſti corpus accipiant, ſi qua eis demandentur officia, aut in Prælatos eligantur, ita vt cõmunitati ſeruire cogãtur in ijs quæ vtilia ſint, & abſq; peccato fieri queant, in his libenter atq; amanter obedire debẽt. Et licet dum ſe intrò recipere aut orare volunt, impedimenta & imagines ex rebus ſibi cõmiſſis, quasq; expedire & curare habent, ſentiãt, ſintq; ſolliciti pro rebus externis ad cõmunitatẽ pertinẽtibus: ac tamẽ propter hæc omnia minimè deſiſtere, nec ſua reſignare officia, nec ſeipſos exonerare debent, ſed obedire ad mortẽ vſque Deo & Prælatis ac Cœnobio ſeu cõuentui ſuo: idq; in omnibus rebus bonis ac honeſtis ac vtilibus communitati, quamdiu in ſui introuerſione erga DEVM amorẽ, timorem ac reuerentiã retinuerint, & in ſui extroverſione ſeſe contemſerint ac nihili pẽderint. Quicquid enim vel agere vel pati potuerint, id omne ex vera humilitate parui pendẽt, nec aliquo in pretio habebunt: & tũ Cœnobium inhabitãtibus ſiue cõuentui, tũ cæteris hominibus mites, hilares, pios, liberales, & promptos ac paratos ſingulis, diſcretè tamẽ ſiue diſcriminatim, in cuiuſque neceſſitate in

Quibus in quatuor, quorũ vita conſiſtat.

Diuinitatis habitatio quid.

Qualis Mariæ vita & exercitium.

Luc. 1.

Ioan. 13.

An contemplandi gratia actio reuenda.

vera pace ſe præbebunt. Iſta qui obſeruant, ſiue prælati ſint, ſiue ſubditi, quoties volent ſemper eis, vt ante ſolebant, ad venerabile Sacramentum licebit accedere. Etenim iam ipſius Domini Saluatoris vitæ, ſcripturisq; diuinis & excellentiſſimis Sanctis, quàm ante, ſimiliores ſunt, habentq; radicem veræ contemplationis & actionis cunctis in virtutibus. Quod idem etiam de quibuslibet alijs, extra Monaſticos ordines degentibus, accipi velim, ſi ſui introuerſionem ac vnitatem ſeruent in Deo, atque per charitatis officia & actiones, ad ſuos proximos modis omnibus quibus illi indigent, ſeſe foras recipiant. Tales omnes excellentiores, ſublimiores, & Domino IESV viciniores atque ſimiliores ſunt, quàm illi qui ſoli contemplationi & introuerſioni vacant, abſque ſui extrouerſione per charitatis opera, ſi tamen ſui iuris vel ſui compotes ſint, & proximi in ſua neceſſitate ipſorum indigeant opera. Quiſquis autem ſoli vult vacare contemplationi, & proximum in ipſius neceſſitate deſerit, nunquam ſui introuerſionem aut vitam contemplatiuam adeptus eſt, ſed in tota vitæ ſuæ ratione miſere deceptus ac euerſus eſt. Cuius farinæ homines, præ omnibus maximè cauendi ſunt.

Hic notat author hæreticos ſui tẽporis, qui liberi, ſpiritus dicebantur, & pernicioſo vacabant otio, vera contẽplatione remotiſſimi.

De quarto Communicantium genere.

CAPVT XIII.

QVARTO iam loco ſequitur hominum ſpiritalium dignè Communicantium genus quartum: qui ſunt homines bonæ voluntatis, & abſque fictione Dei honorem & propriam ſpectant ſalutem, ſtudentq́ue ſuum ſeruare ordinem, & canonem monaſticum, ac inſtituta & conſuetudines, quas audierunt, ſcriptasq; inueniunt à patribus præcedentibus, qui Monaſticos ordines verbis & actibus fundârunt ac inſtituerunt: verbi gratia, vt ſe habere debeant in choro, in capitulo, in refectorio, in dormitorio, in valetudinario ſeu domo infirmorum: item ſilendo, loquendo, ieiunando, edendo, & in accipiendis (vt vocant) diſciplinis. ſicq́ue ſani & infirmi ſemper ſecundùm ſtatuta ſeu Canonem ſuum & naturæ vires, ſicut recta dictat ratio ac vera diſcretio, ſeſe gerunt, atque ex humili obedientia omni propriæ renunciant voluntati: & dum incolumes ſunt, ſemper boni quippiam exercent: dum autem aduerſa laborant valetudine, manſuetudinem ac patientiam retinent: ſemper denique decertant, & carnem ac ſanguinem, & quicquid mundi eſt, ſuperant. Qui quidem generalis eſt bonorum omnium, tam monachorum quàm monialium Canon ſiue regula. Iſti verò vbi ſeſe neglexerint, & exceſſerint vel agendo, vel omittendo plus minúsve, & quouis alio modo, quicquid conſcientia peccatum eſſe teſtabitur & accuſabit, id humiliter querentur, & cum dolore & contritione cordis ſacerdoti ſuo confitebuntur & pro illius arbitrio agent pœnitentiam, confidentq́ue ſatis Deo ſuo. ſicq; ſuper Dei miſericordia ac benignitate, fidenter hoc ſacratiſſimum accipient Sacramentum, quoties ex ordine datur, aut ex bona conſuetudine id percipere ſolent. Cæteri homines ſpiritales extra Monaſticos ordines conſtituti, & in bonis exercitijs, puta ieiunijs, feſtorum celebrationibus, cunctisq; alijs bonorum Chriſtianorum obſeruandis inſtitutis ac conſtitutionibus, Deo & ſanctæ Eccleſiæ ac Superioribus ſuis pro viribus & rectæ rationis iudicio ſeu vera diſcretione obtemperantes, itidem Domini venerabile

bile corpus ex ſui ſacerdotis conſilio, iuxta morem loci, in quo degunt, accipient.

De quinto Communicantium genere.

CAPVT XIV.

Curioſorum & ſibi placentium deſcriptio.

SEQVITVR hinc quintum Communicantium genus, qui ſunt homines curioſi, ſibijpſis placentes in eo, quòd ſibi præ cæteris mortalibus iuſti & ſancti, ſubtilesqúe & acuti, ac ſapientes tam agendo quàm omittendo, videntur. Qui cùm diuinæ ſint illuminationis expertes, ſeſe & actus ſuos magnipendunt. Vt plurimum autem foris apparentia propriæ voluntatis ſectantur inſtituta; cupiunt enim videri ſancti, & tales ſe haberi appetunt, atque præ cæteris in confitendo & communicando quibuſdam priuilegijs gaudere volunt. Et ſi cui plus fiat quàm ipſis, id indignè ferunt, atque mœrore contrahuntur. Putant enim ſe iniuria affici, dum quis alius ipſis præfertur. Sunt nanque animo triſti & amaro, nec ſe attingi patiuntur: & vt delectantur laudibus ac honore, ita inuiti & ægrè admodum humiliari ac deprimi ſe ferunt. Perquàm gratum eſt eis, vocari ſanctos & honore ac naturæ commodis affici: ſed nulla de re aut doceri, aut dirigi, aut reprehendi volunt, quin potius ipſi eos omnes, qui ſe eis adiungunt, docere, dirigere, ac obiurgare conantur. Et licet in templo, legendo, orando, genua flectendo, ac alios ſpecioſos præ ſe geſtus ac inſtituta ferendo, ſtudioſos diligentesq; ſe exhibeant: atqui dum domum reuertuntur, nequam ſunt & aſperi, rixisqúe & iurgijs dediti, nec pacificè ſeſe gerere nôrunt erga famulos ſuos, & alios quibus cum viuunt. Ac nihilominus ad ſanctiſſimum Sacramentum ſæpius audacter & fidenter accedunt. Quicquid enim agunt, rectè factum arbitrantur, aut certè minimo eſſe vitio obnoxium, vel aliorum apud quos degunt, culpa perpetratum. Quamdiu igitur ſibijpſis placẽt, adhuc ſpiritu ſuperbi ſunt, & vitia ex hac radice naſcentia haud facilè noſſe queunt, eo quòd ſe bonis omnibus dignos, & nuſquam non rectè ſentire credunt. Et quanuis hæc, ob crebras quas faciunt confeſſiones & ignorantiam ſuam, à mortiferis forſitan poſſint excuſari peccatis: attamen vita eorum admodum periculoſa eſt. vnde in confeſſione ſæpius eis reſiſtendum eſt, ipſiqúe de ſuperbia obiurgandi & caſtigandi, dicendumq; eis cum veritate hunc in modum: Cum timore ſuper diuina miſericordia, præſtare vobis poterit venerabile Sacramentum in ſolennitatibus, ne vel deſperare, vel impatiẽtes reddi vos contingat. Qui ſi humiles ac manſueti eſſetis, ſemper vobis Chriſtum edere, in ipſoq; viuere & creſcere, & in cunctis proficere virtutibus liceret.

De ſexto Communicantium genere.

CAPVT XV.

SEXTVM porrò genus eorum, quibus venerabile Sacramentum accipere licet, generaliter omnes illi ſunt, qui Deum propriamq; ſalutem intantùm diligunt, vt ſponte ſcientesq; animo deliberato nunquam peccatum mortale perpetrare velint: ſtatuantqúe, ob timorem & amorem DEI ac ſalutis ſuæ, DEI & ECCLESIAE ſeruare præcepta, idq; in agendo ac omittendo, & in alijs omnibus quæ iure ac neceſſario exiguntur: & ſemel in

Digitized by Google

anno, puta circa Paſchæ ſolennitatem, citra fictionem peccata ſua omnia parua & magna, quemadmodum ea commiſerint, iuxta omnem modum quo obligati ſunt, poteruntq; cognoſcere, ſacerdoti ſuo confiteri velint, eodemq; tempore iuxta Eccleſiæ decretum & bonorum Chriſtianorum conſuetudinem, ſacroſanctum percipere corpus Chriſti: proponantq; libenter obedire ſemper, & ob peccata ſua agere pœnitentiam pro ſacerdotis ſui voluntate, & modo culparum ac maleſactorum ſuorum. Qui ſic viuunt, commune calcant iter, quo tenditur in cælum: eſtq́ue neceſſariò tenendum Chriſtianis omnibus ſeruari volentibus, & tamen cum graui pœnitentia, vel diris Purgatorij cruciamentis.

De ſeptimo hominum genere, quod complectitur malos omnes, quibus Communio deneganda eſt.

CAPVT XVI.

SEptimum locum omnes illi occupant, quos Deus vilipendit ac aſpernatur: quibus, niſi per pœnitentiam reſipiſcant & conuertantur, neque in vita, neque in morte Chriſti Sacramentum eſt miniſtrandum. Huius generis primi ſunt, Ethnici & Iudæi, & nationes omnes Chriſtianæ fidei expertes. Alij ſunt improbi Chriſtiani, Chriſtum blaſphemãtes & contemptui habentes, eiusq; Sacramenta nihili pendẽtes, ſeu indè indignè ſentientes, vel credere nolentes Chriſti carnem & ſanguinem in hoc digniſſimo contineri altaris Sacarmento. Qui omnes damnati ſunt. At tamen incidentes cogitationes ac tentationes, abſque voluntatis conſenſu, cum gratia ſubſiſtere queunt. Sed per fidem decertandum ac vincendum eſt, & præmium nobis, non damnationem, comparabimus: quãquam ſanctius, facilius & melius eſt abſque dolore, cõtentione & certamine, ſupra rationem ſimpliciter in fide ambulare. Cæterùm alios quoſdam impios ac diabolicos inuenire homines eſt, qui ſeſe Chriſtum aut DEVM eſſe affirment, ſuasq́ue manus feciſſe cælum & terram, & è ſuis manibus pendere hæc ipſa, id eſt, cælum & terram, & cætera omnia, ſeq; vltra omnia Eccleſiæ Sacramenta ſubleuatos eſſe, nec ijs ſe habere opus, immò nec velle ſe ea. Ordines autem & cõſtitutiones ac inſtituta Eccleſiæ, & quicquid ſancti Patres in membranis deſcripſerunt, habent pro nihilo ac aſpernantur: ſuam verò impiam hæreſim, ac vitam nulla inſtituta vel modos tenentem, & beluinas conſuetudines à ſe excogitatas & inuẽtas, admodum ſanctas & eximias arbitrantur. Et tamen timorẽ amoremq; Dei ex ſeſe repulerunt, & boni ac mali cognitionem omnem reſpuunt. Quiddam autem modineſcium ſupra rationem intra ſe inuenerũt, hancq; opinionem prorſus imbiberunt, in extremo iudicij die omnes creaturas rationales tam malas quàm bonas, Angelos ac dæmones, in vnam quãdam modi expertem eſſentiam trãſituros: & hanc eſſentiam, DEVM eſſe aiunt ex ipſa natura beatũ, ſed ſine cognitione ac voluntate. Qua quidem opinione nulla vnquã ab ipſo mundi exordio vel ſtolidior vel peruerſior comperta eſt. Et tamen in his atq; id genus alijs perplures falluntur ac euertuntur etiam ex his qui ſpiritales videntur, cùm ſint ruera ipſis dæmonibus peiores. Quæ enim ipſi affirmant, ijs Ethnici, Iudei, natura, lex, ratio, ſcriptura omnis de bonis ac malis angelis, & etiam verba & actus contradicunt. Siquidem catholica fides

Eorũ quibus negãda communio, catalogus.

Hereticorum graphica deſcriptio.

nos

nos instituit, DEVM esse Trinitatem in vnitate, & vnitatē in Trinitate; eiusque naturam esse, cognoscere & amare seipsum, & in seipso frui semetipso: atque hæc tria esse in eo incommutabilia & æterna, absque vllo vel principio vel fine. Idem autem ipse in seipso creaturarum omnium modus, ordo, & speculum est: & ad suum exemplar fecit omnia in ordine, modo, pondere & mensura. sicq; ipse est in omnibus, & omnia in ipso. Quam autem vitā nos in eo habemus per ideam, ea vnum est cum illo, & naturaliter beata. Sed preter hanc alia nobis cum Angelis communis est vita, & ipsa creata à Deo ex nihilo, semperque mansura: & hæc non potest esse beata ex natura, fieri tamen potest vt per Dei gratiam beata efficiatur, si nos gratiam consequamur, videlicet fidem, spem, cognitionem & amorem: quibus adeptis, virtutes Deo placitas actitamus, atque ita attollimur supra nosipsos, & vnimur Deo. At tamen nulla vnquam creatura fit Deus. Sic etiam cælestes & angelici spiritus nō ita conditi fuere, vt essent ex natura beati: sed quicquid habebant, ex Dei consecuti sunt gratia: quique sese conuertebant ad Deum amando & cognoscendo, beati effecti sunt, ac firmiter stabiliti siue stabiliter confirmati & vniti Deo in sempiterna fruitione. Neque tamen fiebant Deus, sed nec vnquā fieri poterunt, sed manent perpetim in conspectu Dei, quilibet singulatim atque discriminatim in suo statu ac ordine, quem accepēre diuinitus in natura, in gratia, in gloria, & per sua ipsorum merita: atque ita æternò manebūt, & nos cum illis omnibus cognoscentes, amantes, gratias ac laudes agentes, & supra hæc omnia Deo perfruentes, singuli in suo statu ac ordine, vnà cum ijs ipsis Angelicis spiritibus, quatenus digni erimus, atque hîc per virtutes meriti fuerimus. Indè est quod ipse Dominus ait, Angelos nostros in cælis semper videre faciem Patris sui qui in cælis est. Sicut autem boni Angeli sese conuerterūt ad Deum, & beati effecti sunt: ita improbi spiritus à Deo auersi, ad seipsos cum superbia sese conuerterunt, vanè ac inaniter sibi placentes in nobilitate ac pulchritudine, quam Dominus naturæ eorū indiderat, spreueruntq; gratiam & conuersionem ad Deum: itaq; mox condemnati, ex cælo præcipites corruerunt in tenebras execrabiles, vbi in omnem permanebunt æternitatem. & tamen quibusuis dæmonibus peiores sunt homines ficti, hypocritæ, perfidi, qui Deum & eius gratiam, atque sanctam Ecclesiam & cuncta eius Sacramenta, itemque sacram scripturam & omnia virtutum exercitia contemnunt, aiuntq; se supra modos omnes viuere absque modo siue modeneścios, adeoq; se iam otiosos esse, vt erant necdum creati; nec habere se cognitionem, amorem, voluntatem, desiderium, aut vlla virtutum exercitia, sed esse ab omnibus absolutos. Et quia absque conscientiæ reprehensione & sine timore peccare, ac fœda & spurca perpetrare vitia volunt, aiunt insuper in iudicij die bonos malosq; spiritus, homines improbos ac pios, simul omnes in simplicem diuinitatis substantam transferēdos esse, atq; in ea cunctos essentialem futuros esse beatitudinē absque cognitione & amor DEI: atque post hæc Deum neq; seipsum, neq; creaturam vllam aut cognoscituros, aut amore prosequiturū. Qui nimirū impijssimus abusus, & sceleratissima atq; amentissima perfidia est, quæ vnquam vsquā extiterit. Istis igitur neq; viuētibus neq; morientibus, Christi venerabile Sacramentum præstandum est, neq; ipsi apud Christianos sepeliendi: iure autē ad stipites adstricti, viui flammis ex-

Trinitas quomodo catholice prædicanda aut credenda.

Angelos ex gratia, nō natura, quod habent, habere.

Matth. 18.

Dæmonibus peiores qui.

Qui grauibus dæmonibus damnandi.

mis exurendi forent, cùm sint diuino iudicio condemnati, pertineantq; ad Tartari puteum, longè infra dæmones demergendi. Præter hos quicunque in mortiferis viuunt peccatis, mundumque sectantur, vitam agendo bestialem absque timore & amore & reuerentia erga Deum, & neque Deo, neque Ecclesiæ, neque Christianæ religionis legibus obtemperant, isti omnes ad hoc Sacramentum accedere non debent, sicut nec superbi, & qui suos opprimunt proximos, itemq; auari, tenaces nimium, immisericordes, iracundi, inuidi, torui, asperi, scelerati, maledici, criminatores, iurare assueti, pugnaces, fœneratores, ad omne malum parati, astuti, veteratores, impostores, malorum incentores, fallaces ac infidi in omnibus, desides ac torpidi, & ad virtutes omnes plumbei: agiles autem & assidui, veloces ac feruidi ad vitia, gulosi quoque & comessationibus dediti instar porcorum, & manè ac sero ebrii, in potando ac edendo assidui, & pro Deo suum colentes ventrem, qui sunt ludus dæmonum, qui se totos absque modo cibo & potu farciunt, atq; eam ob rem rarò quicquam in eis potest lucrifieri. Ex eiuscemodi nanque edendi ac potandi intemperantia vita nascitur luxuriosa, quæ est, corporis explere voluptates verbis, actibus, gestibusque: cui qui se tradiderunt, vasa dæmonum sunt & vitiorum mancipia, quibus immundi spiritus iure dominantur. Tota hæc malorum hominum caterua, diuinæ gratiæ expers est: neque eis ministrandum est hoc Sacramentum, quandoquidem omnis eorum vita periculis plena est: nisi cum animi dolore ac pœnitentia resipiscant, & conuersi ad Dominum, illius quærant gratiam. Dei nanque gratia parata est omnibus, prauos mores suaq; malefacta corrigere volentibus. Vndè cùm peccator quispiam conuertitur, & sua peccata sacerdoti confitetur & accusat, paratus agere pœnitentiam, hunc vtique recipit Deus, & sacerdos cum Angelis & Sanctis de eius pœnitentia exultans, etiam quouis anni tempore ei Sacramentum præbebit. Qui verò absque sui agnitione, absque conuersione & pœnitentia siue contritione in sua manent malitia obstinati, illis neque viuis neque morientibus hoc præstandum est Sacramentum, nec ipsi Christianorum digni sunt habẽdi sepultura. Quamdiu enim quispiam in improba perseuerat voluntate, nec se peccasse dolet: nec ipse summus Pontifex, neque cæteri sacerdotes omnes eum possunt absoluere: & si sic moritur, certa eum manet damnatio. Cæterùm quosdam inuenire licet homines bonæ ac satis temperatæ naturæ & complexionis vel habitudinis, animo hilares & iucundos, itemq; pios, liberales ac misericordes, sanguine feruentes, & qui facilè incitentur ac permoueantur ad DEVM, pro qualitate eorum, quibus eos adesse contigerit. Atque istiusmodi sæpè in diuersa eaque grauea peccata labuntur. Verùm dum ab hominibus bonis boni quippiam vel cernunt, vel audiunt, facilè ob sua peccata timore & anxietate corripiũtur, atque cum dolore conuertuntur ad agendam pœnitentiam. Quidam alij vel aduersa valetudine, vel mortis metu ad sui cognitionem adducuntur. Alij verò temporibus statutis, puta in Ieiunio Quadragesimali per concionem aut alia consueta pœnitentiæ exercitia, quibus tum communiter in Ecclesia vacatur, intus cordis contritione & peccatorum suorum agnitione cõpunguntur, Deiq; gratiæ obtemperantes, peccata sua accusant & confitentur, cupiuntq; tum Deo, tum Ecclesiæ sanctæ, cunctisq; hominibus pro sua facultate sa-

Ab Altaris sacrificio repellẽdorum catalogus.

Dæmonum vasa.

Quem nec summus quidem Pontifex absoluere queat.

tate ſatisfacere: atque per hæc vnius cum Deo efficiuntur voluntatis, licebitqúe eis ſuper diuina miſericordia Sacramentum percipere. Et licet ſæpius cadant, ſemper tamen facilè monentur, citiusq; reſurgunt, quàm alij ex natura nequam, truces & aſperi: & dum in bono perſiſtunt, maiorem faciunt in gratia & virtutibus profectum, quàm alij immiſericordes & naturæ malè affectæ. Ad hæc quicunque in Quadrageſimæ ieiunio pro bona conſuetudine abſque ſimulatione peccata ſua cum dolore ſeu contritione cordis confitentur, & à ſacerdote ſuo impoſitam ſibi pœnitẽtiæ mulctam recipiunt, atq; deinceps in agendo ac omittendo ſecundùm Dei voluntatem, veramqúe tum Dei, tum proximi charitatem viuere concupiſcunt ac ſtatuunt, iſti omnes Paſchatis tempore ex conſilio ſacerdotis ſui vera cum humilitate corporis ac animæ, Dominum DEVM, de illius confiſi miſericordia, ſumere debent. Ad extremum quotquot in mundo ſunt aut viuunt homines ſeculares, in eiuſcemodi vitæ genere vel ſtatu, qui à Deo & ſancta Eccleſia non diſcordet, ſuntq; tam bona prædíti voluntate, quòd ex Dei gratia perſeuerant in bono, & à grauibus ſeſe continent vitijs, ita vt ſiue in matrimonio, ſiue extra, ſiue in officijs mechanicis, aut ſeruitijs degant, ſiue emant, ſiue vendant, ſeu quauis alia licita ratione, puta vel laborando manibus ſuis, vel iuſta exercendo mercimonia, victum ſibi parent, & ſe ſuosqúe ſuſtentent: nuſquam quenquam ſponte ac ſcientes fallere, non mentiri cuiquam, non aliena tollere aut detinere, ſed in omnibus veritatem & iuſtitiam colere ac ſectari, ſecundùm Dei præcepta intentionem vitamq; ſuam dirigere, neminem odire, nulli inuidere, auerſari neminem, ſed faciles, benignos, miſericordes ſingulis quibuſque ſua indigentibus opera ſe præbere, libenter Miſſæ ſacrum & conciones auſcultare: timorem, reuerentiam & amorem erga DEVM cunctosq; homines bonos exhibere, peccata ſua ſacerdoti humiliter confiteri & conqueri, & in agenda pœnitentia & omnibus rebus bonis obtemperare velint: huius, inquam, generis quotquot in mundo viuunt homines, tametſi multipliciter occupati ſunt rebus externis, pro vitæ neceſſarijs ſibi ſuisq; acquirendis, aut in pauperum vſus impertiendis, nihilo minus de Dei confiſi miſericordia, veneraudum Euchariſtiæ Sacramentum ſemper in ſolennitatibus, ſi deſideret, fidenter accipere poterunt. Nam quamuis ſæpius in quotidianas cadant culpas, at tamen pro viribus ſunt homines bonæ voluntatis, & iuſti in omnibus. Sed hîc ſeriò animaduertas velim, quinam ſint homines bonę voluntatis, quibusq; ſit vna cum Deo voluntas in agendo, omittendo, patiendo. Bonitas voluntatis ex ipſo Spiritu ſancto naſcitur, efficiturq; ideoq; bona voluntas viuidum ac voluntarium eſt inſtrumẽtum, quo Deus, quicquid vult operatur. Bonitas voluntatis in homine, bona infuſaqúe charitas eſt, qua is Deum & virtutes omnes colit & exercet. Bonitas voluntatis noſtræ, Dei gratia eſt, & ſupernaturalis vita noſtra, qua nos decertamus & vitijs omnibus reddimur ſuperiores. Bona voluntas diuinæ coniunctæ gratiæ, liberos nos efficit, atque ſupra noſipſos nos eleuans, Deo in vita contemplatiua coniungit & vnit: Bona voluntas in ſui ad Deum introuerſione ſpiritus eſt, æterno amore coronatus: dumq; ſe foras recipit, bonarum omnium externarum actionum ſuarum domina eſt: ipſaq; adeo Dei regnũ eſt, in quo Deus per gratiam regnat: habetq; in ſe charitatem, id eſt, Dei amo-

Bonæ voluntatis qui ſint.

Voluntatis bonæ laus.

Digitized by Google

rem,& ſupra ſe beata eſt ac vnita Deo, atque per ipſam nos vitijs morimur, & vitam virtutibus ornatam obtinemus,& in ipſa denique pacem habemus ab omnibus. Cumqúe ita viuimus, quoties volemus, Dominum Deum noſtrum ſuſcipere nobis licebit ſiue in Sacramento, ſiue per amorem in ſpiritu.

De tertia, id eſt, Contemplatiua vita: & primò de Spirituali ac vinida vita, quæ intra nos eſt.

CAPVT XVII.

Vitalis vita quæ

CAETERVM quoſdam inueniri licet,qui ſupra omnia virtutum exercitia,in ſeipſis ſentiant & experiantur vitalem quandam vitam,id eſt, ſimul coniunctam creatam cum increata vita,id eſt,Deum & creaturã. Vbi ſciendum eſt, vitam quandam æternam nos habere in diuinæ ſapientiæ exemplari: Atque hæc vita ſemper manet in Patre,emanatq; cum Filio, & in eandem naturam cum Sancto ſpiritu reflectitur: & ita æternò nos viuimus in noſtro ſanctæ Trinitatis ac Paternæ Vnitatis exemplari. Hinc verò creatam quandam habemus vitam, ex eadem ſapientia manantem, in qua Deus ſuam potentiam,ſapientiam ac bonitatem cognoſcit.& hæc illius imago eſt, per quam viuit in nobis. Porrò ex eius imagine vita noſtra tres habet proprietates,quibus ipſius,quam ſuſcepimus,imagini ſimiles ſumus. Etenim eſſentia noſtra ſemper viuit, intuetur, ac propendet in creatæ ſubſtantiæ noſtrę originem,vbi nos viuimus ex Deo,ad Deum,& in Deo,&Deus in nobis. Quæ nimirum vitalis vita eſt, & in nobis omnibus ineſt eſſentialiter & ex nuda natura. Eſt nanque ſupra ſpem,fidem,gratiam, & cuncta virtutum exercitia:atque eamobrem illius Eſſentia, vita, Actio vnum ſunt. Latet autem hæc vita in Deo,& in ſubſtantia animæ noſtræ.Et quia in nobis omnibus ex natura ineſt, quidem eam etiã abſque gratia, abſque fide,& ſine vlla virtutũ exercitatione poſſunt intellectu vtcunque appræhendere. Qui quidem ſunt homines otio dediti,atque in ſeipſos introgreſſi ſeu introuerſi,ſupra imagines ſenſitiuas in nudam ſuæ eſſentiæ ſimplicitatem, illicqúe ſe beatos & ſanctos,quidã etiam Deum ſe eſſe autumant:neque quicquam alicuius penſi habent,ſiue bonum ſit,ſiue malum,modo ſe formis & imaginibus denudare,& in nudo eſſentiæ ſuæ otio inuenire ac poſſidere queant. Hi planè homines ſunt fallaces,perfidi ac infideles, de quibus ſupra diximus in ſeptimo hominum genere, illis præbendum non eſſe venerabile Sacramentum, eo quòd omninò euerſi ac decepti ſint, & tum à Deo, tum ab Eccelſia ſancta damnati ac maledicti. Sed vt ad inſtitutum reuertamur, age iam oculis ſupra rationẽ cunctaqúe virtutum exercitia leuatis, amanti ſpiritu & intenta acie vitalem contemplare vitam, omnis vitæ totiusq; ſanctimoniæ cauſam & originem. Quæ quidem noſtro ſe offert aſpectui velut diuitiarum Dei abyſſus glorioſa, & tanquam fons viuus, vbi nos cum Deo vnitos ſentimus, in omnes noſtras emanans vires cum gratia multimodisq; donis & ſingulatim in ſingulos pro cuiuſq; indigentia ac dignitate. In hoc vitalis vitæ fonte omnes quidem Deo vniti ſumus,ſed in gratiæ eius riuulis diſtinguimur atque diſcernimur, accepimusq; diſcriminatim ſinguli, quod ad quoſque pertinet. Quanquam nihilominus ſingulariter ſemper vniti coniunctiq; manemus tũ charitatis,

Qua in re vniamur omnes, quáve diſtinguamur.

ritatis, tum humanæ naturæ copula: atque ſuper omnia in viuida illa vita, vbi omnes Deo vniti ſumus. Quam autem nos cum Deo vnionẽ habemus, ea ratione ac ſenſibus ſuperior eſt: illicq; vnus ſpiritus & vita vna cum Deo ſumus. Hanc vitam nemo cernere, inuenire, aut poſſidere poteſt, niſi qui per amorem & Dei gratiam ſibijpſi in vitalem vitam mortuus ſit, & in illo fonte baptizatus, & in diuina libertate natus denuo è ſpiritu Dei, ſemper intus manens, & in viuida hac vita vnitus Deo, atque per amoris eius opulentiam ac plenitudinẽ iugiter ſeſe renouãs, emanansq; cum gratia ad virtutũ omniũ exercitia & actiones. Hæc nimirum æterna cęleſtisq; vita eſt, nata è Spiritu S. ſemperq; mutuo inter Deum & nos amore renouatur: ſiquidem Dei actio ſeu operatio perpetua eſt in otioſa quiete animæ noſtrę: atque omnes nos vitam habemus æternam cum Filio in Patre, eademq; vita manat ac naſcitur cum Filio è Patre, & ipſam Filius cum Patre ex omni æternitate cognouit & amauit in Spiritu ſancto: ſicq; viuidam, eamq; ante rerum omnium creationẽ, æternam habemus vitã in Deo: & ex hac vitali vita, creauit nos DEVS, nõ tamen de ipſa vita, nec de ſua ſubſtantia, ſed ex nihilo: noſtraq; creata vita, in ſua æterna, quam in DEO habemus, vita depẽdet, tanquam in æterna cauſa ſua, quæ ex natura ipſi DEO propria eſt. Itaq; creata vita noſtra, quodãmodò vnum eſt cum illa, quam in DEO habemus, vita: æterna autẽ, quæ nobis in DEO eſt vita, citra medium, vnum eſt cum DEO: quippe qui exemplar eſt omnium ab ipſo conditorum, itemq; cauſa creaturarum omnium, cognoſcitq; vno intuitu ſeipſum & omnia. Quicquid autem in ſapientiæ ſuę ſpeculo diſcriminatim in formis & imaginibus, in ratione & ordine cognoſcit, id omne veritas & vita eſt: & hæc ipſa, ipſemet eſt: quãdoquidẽ nihil eſt in DEO, niſi illius natura: at nihilominus omnia in ipſo ſunt abſque ſeipſis, tãquam in propria cauſa ſua. Vndè ſanctus ait Ioannes Euangeliſta: *Quod factum eſt, in ipſo vita erat*: quæ vita ipſemet eſt. Atque omnes nos ſupra creatam eſſentiam noſtram, æternam quidem in DEO, ceu viuida cauſa noſtra, qui nos de nihilo creauit, vitam habemus: nõ tamen DEVS ſumus, neq; noſipſos fecimus, neque etiam ex DEO naturaliter emanauimus: ſed quia ab omni æternitate DEVS nos cognouit & voluit in ſemetipſo, ideò creauit nos non ex natura, neque vlla adactus neceſſitate, ſed pro ſuæ arbitrio voluntatis. Cognoſcit enim omnia, & quicquid vult, poteſt in cælo & in terra: & ipſe noſtra lux & veritas iſt, manifeſtatq; ſeſe in ſupremo creatæ eſſentiæ noſtræ: & mentẽ quidem noſtram in puritatem, ſpiritum autem in diuinam libertatem, & intellectum in imaginum expertem erigit ac ſuſtollit nuditatem: illuſtransque nos æterna ſapientia, in immenſam ac infinitam opulentiam ſuam nos aciẽ intendere & contemplari docet: vbi planè vita eſt ſine labore in totius fonte pietatis, vbi plena cum ſatietate guſtatur & ſentitur æterna beatitudo abſque vllo faſtidioſo otio. Age igitur tranſcendamus & excedamus cuncta labentia ac temporaria, & in amore exultare poterimus: ſiquidem vita nobis æterna parata eſt. In ipſo quidem mũdi exordio cùm primum hominem in noſtra natura condere vellet DEVS, in perſonarum Trinitate ſic ait: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram* DEVS autem ſpiritus eſt: illius dicere, eius cognoſcere eſt: illius operari, eius velle eſt: & quicquid vult, poteſt: omnisque eius actio, gratioſa eſt ac benè ordinata. Creauit au-

Ioan. 1.

Gene. 1.

Ioan. 4.

tem cuiuslibet hominis animam ceu viuum quoddam ſpeculum, cui naturæ ſuæ impreſſit imaginem, atque ita viuit ipſe nobis impreſſus, & nos illi. Etenim creata vita noſtra, vnum eſt quodammodò cum imagine illa & vita, quam ab æterno habemus in DEO, & hęc ſine medio vnum eſt cum DEO. Viuit enim ingenita cum Filio in Patris ſubſtantia, & gignitur ex Patre cum Filio, atque ex his ambobus emanat vnà cum Spiritu ſancto: ſicq; nos æternò viuimus in DEO, & Deus in nobis. Creata nanque vita noſtra in æterna viuit idea ſeu forma noſtra, quam habemus in Filio Dei: & ipſa æterna idea ſeu forma noſtra, vnum eſt cum DEI ſapientia, viuitq; in creata eſſentia noſtra. Atque eam ob rem æterna Filij generatio, & Sancti ſpiritus emanatio, ſemper abſqúe intermiſſione in animæ noſtræ nuditate renouatur. Deus nanque ex omni æternitate nos cognouit, dilexit, vocauit & elegit. Quòd ſi nos eum viciſſim cognoſcere, amare, & eligere velimus, iam ſancti ac beati & æternò electi ſumus; & ipſe Pater noſter cæleſtis, in ſupremo animæ noſtræ ſuam nobis oſtendet diuinam claritatem: quandoquidem regnum illius ſumus, & ipſe commoratur & regnat in nobis. Atque vt Sol iſte viſibilis radijs ſuis totum hunc mundum perfundit, illuminat, & fœcundum reddit: ita etiam Dei claritudo regnans in ſupremo mentis noſtræ, in omnes vires noſtras, micantes ac ſplendidos diffundit radios, id eſt, dona diuina, puta ſcientiam, ſapientiam, dilucidum intellectum, rationalem conſiderationem, diſcretionemqúe cunctis in virtutibus: quibus omnibus Dei in animabus noſtris regnum exornatur. Charitas autem immenſa, quæ Deus ipſe eſt, in ſpiritus noſtri puritate tanquam ardentium prunarum incendium regnat, emittitq; ex ſeſe micantes quaſdam ardentesq; ſcintillas, quæ feruentiori amore cor, ſenſus, voluntatem, affectum, & omnes animæ vires ſuo contactu inflammant, quandam in eis modineſciæ charitatis tempeſtatem, impetum, inſaniam, ac impatientiam excitantes. Et hæc ea arma ſunt, quibus aduerſus reuerendam ac voraciſſimam Dei certamus charitatem, omnes amantes ſpiritus in ſeipſam abſorbere atque exurere volentem. Armat autem nos ſuis donis, illuſtrat rationem, imperat, conſulit & docet nos, vt renitamur atque concertemus; noſtrumq; amoris ius, quamdiu valemus, aduerſum ſe tueamur ac retineamus: & ad hoc ipſum vires & ſcientiam atque ſapientiam nobis ſubminiſtrat: omnes vires noſtras ſenſitiuas in internum quoddam ſentire trahit: cor amore, deſiderio & guſtu afficit: animæ, contemplationis intentæ gratiã præſtat: deuotionem nobis tribuit, & ardentibus flammis ſurſum nos tendere facit: intellectui cognitionem & æternæ ſapientiæ guſtum præbet: voluntatem ſeu vim amatiuam attingit, & ſpiritum in ſuo conſpectu reuerentia ardere & colliqueſcere facit. Hic iam rationem noſtram & omnes diſtinctas actiones cedere oportet, quandoquidem vires hîc in amore ſimplices reduntur, ſilentq; & inclinant ſeſe in Patris aſpectu. Enimuerò Patris manifeſtatio animam ſupra rationem in imaginum expertem ſuſtollit nuditatem, vbi anima ſimplex, pura, munda, & à rebus omnibus vacua eſt: atque in hac pura vacuitate, diuinam ſuam claritatem Pater oſtendit. In hanc claritatem nec ratio, nec ſenſus, nec conſideratio, nec diſtinctio pertingere valet, ſed cũcta hæc inferius ſubſiſtere coguntur. ſiquidem immenſa hęc claritudo rationis excæcat obtutus, ita vt luci huic incomprehenſibili omninò cedire compellan-

Ioan. 4.

pellantur. Simplex autem oculus qui supra rationem est in intelligentiæ fundo, semper apertus est, nudoq; aspectu in lucem hanc per ipsammet irradiat & contemplatur: atque hic oculus oculo, speculum speculo, imago imagini opposita est, quibus tribus Deo similes & vniti sumus. Iste nanque simplicis oculi nostri obtutus, vtiudum quoddam speculū est, quod Deus Omnipotens ad suam fecit imaginem, eidemq; suam imaginem impressit. Imago autem Dei, diuina eius claritas est, qua abundè compleuit animæ nostræ speculū, ita vt nulla alia vel claritudo vel imago in ipsum pertingere queat. Sed hæc claritas, non est aliquod inter Deum & nos medium, cùm sit idem ipsum quod cernimus, & lumen quo videmus, non tamen oculus noster ipsum videns. Nam tametsi Dei imago sine medio in animæ nostræ speculo ineſt, eiq; vnita est, non tamen ipsa imago hoc speculum est. Non enim Deus fit creatura: sed imaginis in speculo vnio, tanta tamq; præclara & nobilis est, vt anima dicatur imago Dei. Ad hæc, eadem quam nos suscepimus, gerimusque in anima nostra, Dei imago, Dei Filius est, æternumq; speculum & sapientia Dei, in qua nos omnes viuimus, & æternas habemus ideas. Neq; tamen nos Dei sapientia sumus: ita enim fœcissemus nosipsos, quod est impossibile: idque credere, impium & hæreticum est. Quicquid enim sumus & habemus, totum habemus à Deo, non à nobismetipsis. Quanuis enim magna sit animarum nostrarum nobilitas & dignitas, latet tamen nedum homines peccatores, sed etiam complures bonos ac pios. Porrò ea omnia, quæ in naturæ lumine cognoscere possumus, imperfecta sunt, & nec sapiunt, nec afficiunt. Nō enim possumus contemplari Deum, neque illius inuenire regnum in animabus nostris absque illius adiutorio, gratia & ope, & vera nostra in illius amore exercitatione. Habemus omnia à Deo habenda.

De vita in amore velut deficiente, & esse eximaniente.

CAPVT XVIII.

IN nomine Domini nostri IESV Christi, qui voluntarium suipsius speculum est, quibus vult, sese ostendens, illis videlicet, qui seipsis abnegatis, eius gratiam sequuntur in agendo, in omittendo, & in cunctis virtutibus; quiquè per fidem, spem & charitatem supra cunctas actiones suas subleuati sunt in nudum animæ aspectum, qui est simplex oculus, semper apertus, supra rationem in fundo intelligentiæ nostræ, vbi se æterna manifestat veritas, qua is repletus est. Nudus, inquam, aspectus noster, simplex oculus est animæ nostræ: cuius essentia, vita, & actio est, contemplari, volitare, currere, & creatam essentiam nostram semper excedere absque respectu vel reuersione. Beatos planè videntes oculos illos, quibus Deus suum regnum, suamque gloriam, id est, seipsum ostendit. Enimuerò cælestis Pater noster in regno animæ nostræ sic viuit, vt in seipso: ibiq; supra intellectum nostrum in fundo intelligentiæ nostræ incomprehensibilem nobis præstat claritudinem suam, Paterque vnà cum Filio profluunt in nos supra voluntatem & actionem, immensum ac inexhaustum amorem suum. Voluntas nostra, in fundo bonæ voluntatis nostræ ignita illa scintilla est, & animæ vitacitas, vbi Pater suum gignit Filium, & vtriusque immensa ac infinita manat charitas. Sed hanc Dei actionem nos comprehendere non valemus, neq; captus

Digitized by Google

noſter eò penetrare poteſt: quippe cùm omnes vires noſtras cedere oporteat, ac ſuſtinere ſiue pati Dei transformationem, vbi nos agimur, & Dei ſpiritu transformamur: atque hoc ipſo filij Dei ſumus, non quidem ex natura, ſed
Ioan.1. gratia: hicq; ſimplices reddimur. Etenim cunctæ vires noſtræ à proprijs ſuis actionibus deficientes, in æternæ charitatis Dei aſpectu colliqueſcunt ac diſſiuunt. Atque hac ex cauſa vita hæc in amore deficiens, & ſeſe exinaniens appellatur.

De ſtatu otioſo in ſimplici natura ac puritate ſpiritus.

CAPVT XIX.

AGE iam intellige, quæ dicturus ſum, ſubleuato ſpiritu. Per hunc enim excedit homo omnes vires ſuas, cunctasq; earum actiones, pertingitq; ad ſtatum ſuum otioſum, & naturam ſimplicem, & ſpiritus puritatem. Status autem noſter otioſus, nuditas eſt imaginum expers: Natura ſimplex, eſt æternæ contemplatio veritatis. Spiritus puritas eſt, Dei ſpiritui vnitum eſſe, vbi nos vnum cum DEO, & vnitatem in DEO, transformatosque in DEVM, & ſpiritu defeciſſe, & in DEVM exceſſiſſe ſentimus. Atque vitalis ea vnio, qua nos DEO coniunctos ſentimus, actuoſa eſt, ſemperque inter DEVM & nos renouatur: cumque nos inuicem oſculamur & contingimus, quandam ſentimus diuerſitatẽ, non ſinentem nos durare in nobiſipſis. Nam tametſi ſupra rationem ſumus, non tamen abſque ratione ſumus: ideoq; ſentimus & tangere nos & tangi, amare & amari, ſemper renouare ac reuerti in noſipſos, ire ac redire fulguris inſtar: Amore enim luctamur & contendimus, tanquam ſi contra fluminis tractum nitamur, creatam eſſentiam minimè penetrare aut excedere valentes. Itaq; Dei attactus & occultus ac internus noſter conatus ſiue cõtentio, extremum inter DEVM & nos medium eſt, vbi nos illi mutuo amoris occurſu coniungimur ac vnimur. Etenim fons viuus Sancti ſpiritus, vbi DEO nos vnimur, ſcaturientem ſiue ebullientem habet venam, quæ eſt Dei attactus, cuius tanta vis, tantusq; impetus eſt, vt in immẽſę charitatis eius abyſſum penetrare nequeamus. Quamobrem ſemper in nobiſipſis ſupra rationem perſtamus ab imaginibus vacui, in incompræhẽſibiles diuitias Dei aciem intendentes, atq; magna contentione nitentes. Iſtæ nimirum tres ſunt animæ proprietates, videlicet natura, vita, actio, quibus ipſa DEO ſimilis eſt in præcipua ac ſuprema nobilitate ſua, vbi ſacroſanctæ & adorandæ Dei Trinitati reſpondet. Atque iſtic animæ natura otioſa & imaginũ expers, Patris habitatio, templum & regnum eſt: idemq; Pater Filiũ, id eſt, claritatem ſuam in patulo ac intentè contemplante animæ oculo, gignit: Spiritumq;, id eſt, amorem ſuum manare facit in perpetuam ſpiritus contẽtionem ſiue conatum, quo is iugiter in æternitatem cõtendit. Porrò in actione noſtra ſemper ſimiles manemus in ſpiritus noſtri puritate. Sẽtimus enim in nobis contemplari atq; niti ſiue contendere nos in aliud quiddam, diuerſum à nobis: atque per hoc ſimiles illi ſumus. In eius autem actione ab illius ſpiritu nos agimur, patimurq; claritudinis & charitatis eius transformationem, atque hic ſupra ſimilitudinem, ex gratia Dei filij ſumus. Vbi verò ſentimus in nobis, agere nos in ipſo, & pati ac agi ab ipſo, id vtique totum in eius lumine cognoſcimus, in eiusq; ſpiritu charitatem illius guſtamus. Atque in

Status otioſus
Spiritus puritas.

Animæ proprietates tres.

ipſa

ipsa vnione, vnus cum eo spiritus & vna vita sumus, sed tamen semper creatura manemus. Licet enim illius simus transformati lumine, eiusq; charitate absorpti, at tamen aliud quiddam sue diuersum, nos ab illo esse cognoscimus ac sentimus. Quo fit, vt illum semper contemplari, in eumq; niti & contendere cogamur: & hæc actio nobis æternò manebit. Non enim creatam essentiam nostram vnquam annitere, neque tam purè excedere valebimus, quin in omnem æternitatem semper aliud à DEO maneamus. Nam etsi Dei Filius nostram assumpsit naturam, ac hominē se facere dignatus est, nos tamen neutiquam DEVM fecit. Mulei enim impiam & vitijs deditam agunt vitam, suntq; infelices, & æternæ damnationis pœna plectuntur. Christus autem animam quidem habet creatam ex nihilo, corpus verò ex purissimis & integerrimæ ac sacratissimæ Virginis MARIAE sanguinibus: & hæc duo simul, pura corpus & animam, assumpsit atque copulauit & vniuit, ita vtē Dei fit Filius & beatissimæ semper Virginis MARIAE, hoc est, Deus & homo sub vna persona. Vt enim anima rationalis & caro, vnus est homo: ita Filius Dei & IESVS MARIAE Virginis Filius, vnus est viuēs Christus, idemque Deus & Dominus cæli ac tertæ. Et licet anima eius æternæ sit conformis sapientiæ, non tamen ipsa Deus est, nec natura diuina. Sed neque Dei natura vnquam tranfire potest in creaturam: verùm naturæ duæ impermixtæ, simul in vna diuinitatis persona coniunctæ & vnitæ sunt. Et hic est Dominus noster IESVS Christus, qui vnus ac solus cum DEO supra creaturas omnes potens ac viuens, Princeps est in cælo & in terra, nec quisquā ei poterit æquiparari. Eius nanque humanitas omnibus DEI donis, ac totius plenitudine sanctitatis completa fuit: & sicut Sanctus DEI omnibus iam inde à mundi exordio quicquid habuerunt, aut habituri sunt, non nisi per partes pro DEI voluntate collatum fuit, aut vnquam in æternum conferetur: ita soli Christi humanitati, donorum omnium indutiæ ac perfectissima est donata plenitudo, qua creaturas omnes compleat atque complere poterit. Ipse denique solus, causa est bonorum omnium quæ à DEO adepti sumus, aut poterimus adipisci.

Cur nobis semper &vbique prosequendus.

Anima Christi vnde & qualis.

Humanitas Christi, quibus donis Dei abundet.

De humanitatis Christi præstantia, nobilitate, & eximia potestate.

CAPVT XX.

Ratio Christi iam inde ab initio creatæ eius animæ, qualis.

ENimuerò eiusdem Domini nostri IESV Christi gratia in omni necessaria nos veritate illuminari necesse est. Ab ipso enim creatæ animæ illius ac DEI sapientiæ vnitæ atque coniunctæ initio, ratio eius tam dilucida, tamq; illuminatus erat intellectus, vt anima eius creaturas omnes tam conditas quàm condendas, discriminatim distinctèque cognosceret: eiusque humanitati à DEO Patre desuper collata fuit rerum omnium in cælo terraque potestas, ita vt illi liceret dare & accipere, occidere & vita donare, signa ac miracula quotquot vellet edere, peccata remittere, & gratiam atque æternam conferre vitam. Omnia nanque condita à DEO, humanitati illius pro eius arbitrio subiecta erant. Porrò Spiritus sanctus in eius anima humanaq; natura cum donis suis omnibus quiescebat, efficiens eum locupletem, pium, liberalem, redundantemq; in omnes illius indigos ac appetentes. Erat igitur humilis, mansuetus, patiens, misericors, plenus gratia,

benignitate ac fidelitate, obediens, resignatæ voluntatis, ac innocens; exhibuitque sese contemptum & abiectum infra mortales omnes; flexis genibus DEVM & Patrem suum adorabat; & vt nos beati efficeremur, cum ipsoque perenniter viueremus, sese vltrò neci obtulit. Ipse planè speculum atque Canon noster est, secundum quem vitam omnem meritò exigere deberemus. Humanitas eius, diuinæ claritudinis laterna est, qua cælum terraque illustrata est, atque in omne æuum illustrabitur. Venerandum ac benedictum nomen eius, nempe IESVS, ex omni æternitate prouisum, appellatum, electum fuit, & sacratissimæ Virgini MARIAE matri eius annunciatum ab Angelo, dicente, quòd & DEI & ipsius Virginis Filius, id est, Deus & homo sub vna persona foret. sicque datus est nobis, nobisque vixit, ac inseruiuit, nos instituit, sua morte nos emit ac redemit, nostra peccata pretioso sanguine suo eluit, ascenditque vltra cælos omnes cunctosque Angelorum ordines, & sedet coronatus in paterna dextera, honore ac potestate par eidem & æqualis: eique omne curuatur genu, vtpotè Domino dominorum, ac Regi regum omnium, cuius regni nullum neque initium, neque finis est. Et cùm hæc ita se habeant, nihilominus audent perfidi ac amentes quidam affirmare CHRISTVM siue DEVM se esse, cùm tamen nec sapientia, nec DEI gratia, nec potestate, nec virtute vlla præditi sint. Atque ea re non immerito Tartareæ illis flammæ debentur, cum vtique non nisi vnus Deus & vnus CHRISTVS sit, idemque ipse Deus & homo, nec quisquam alius præter ipsum. Qui cùm in extremo die bonos ac malos iudicaturus aduenier, sentient profectò impij isti, non DEVM, sed damnatos homines se esse. Quòd autem idem isti Christus non sint, equidem planè perspicueque demonstrabo. Christi nanque humanitas non in seipsa subsistit, cùm non sit sua ipsius persona vel hypostasis, vt cæteri homines: sed Dei Filius, illius hypostasis ac forma est: atque eam ob rem vna cum Dei verbo persona est; & per hanc vnionem, sapiens siue prudens ac potens est omnium quæ sub Deo sunt. Est igitur Domini IESV humanitas assumpta in Deum, præ creaturis omnibus nobilis, sapiens, sancta ac beata, & ipse Dominus IESVS tum natura, tum gratia solus est verus hæres regni Dei, quippe qui hæres natus est ex Patre atque matre, Princeps omnium fratrum suorum. Et si quidem volet, nosque ex gratia eius digni erimus, admittet nos vnà secum in paterni regni hæreditatem ac participationem. Id enim pollicitus est nobis, si tamen ipsi seruierimus, fore nos vbi est ipse, id est, cum corpore & anima in aula gloriæ DEI. Itaque æternò illic cum ipso erimus, singuli in statu suo glorioso, nostris amicti operibus, & virtutibus atque charitate ornati & perfecti. Et ipse Dominus IESVS gloriosam nobis ostendet faciem suam, ipso Sole splendidiorem, audiemusque vocem eius corpoream, omni melodia longè suauiorem, ad eiusque mensam nobis assidentibus ipse ministrabit ceu Princeps illustrissimus charissimæ familiæ atque electissimis amicis suis: donabitque nobis gloriam & honorem, quem ipse est à Patre consecutus, quem tamen ipsi potius, quàm nolis, cupiemus ac faustabimus. Et hoc sibi volunt ea illius verba, quibus ait: *PATER, quos dedisti mihi volo vt vbi sum ego & illi sint mecum, vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* Hanc nos claritatem contuebimur, eaque vltra omnes actus ac merita nostra superuestiemur: indè verò exultabimus & gloriabi-

Humanitas & nomen IESV, qualia. Luc. 1.

Perfidia seu potius dementia quorundam quã.

Hypostasis Christi quæ.

Ioan. 1.

Ioan. 17.

riabimur in ipso & in nobis: eáq; lætitia cor, animam & corpus occupabit, ac sine fine æternò abunde redundabit. Quæ quidem præcipua beatitudo est, qua in Domino nostro IESV Christo in illius regno perfruemur.

De vera Contemplatione, & de vitalis vitæ quatuor partibus.

CAPVT XXI.

AT nunc totam (quæso) mentem, nudumq; aspectum tuum vltra cælos omnes & creata omnia subleuato. Iam enim explicare ac demonstrare conabor vitam illam vitalem, in nobis latitantem, in qua suprema nostra consistit salus ac beatitudo, cuius suprà quidem mentionem feci, sed non satis declaraui. Et licet hac in parte non satis ordinatè progressus sim, prudens tamen & consultò id egi. Quæ autem tunc mihi reliqua manserunt, iam absoluere aggrediar. Quicunque igitur in diuino estis subleuati lumine, agedùm huc oculos aduertite, & capite quæ dicturus sum. Vobis enim duntaxat, non vllis alijs, ista promentur. Neque enim à cæteris capi aut intelligi poterunt. Vitalis illa vita, quam DEVS fundauit in nobis, in quatuor consistit: Primum est eius Natura: Alterum, eius Exercitatio: Tertium, eius Essentia: Quartum, eius (vt sic dicam) supereſſentia.

Quibus quatuor vitalis vita consistat.

De vitalis siue æternæ vitæ natura.

CAPVT XXII.

IPSA quidem vitæ æternæ natura, ex DEO nobis prognata est, & est vnum cum DEO, viuitq́e ex DEO in nobis, & ex nobis vicissim in DEO. Voluntariè enim genuit & elegit nos Pater cælestis in vnigenito Filio suo: atque ea de re filij Dei sumus, non tamen ex natura, sed DEI gratia, quæ supra naturam est, & est vita æterna, quam neque cernere, neque reperire quisquam potest sine gratia. Atquì si nos vitam æternam in nobis cernere ac inuenire velimus, necesse est vt per fidem & charitatem supra rationem ad simplicem vsque oculum nostrum nos erigamus. Ibi nimirum diuinam inuenimus claritudinem in nobis generatam: & ipsa est DEI imago, quæ simplicem transformauit oculum nostrum, vt nullam possit aliam imaginem suscipere. Possumus tamen in infuso lumine, quicquid DEO minus est, cognoscere, modò id ipse nobis demonstrare velit. Ipsam autem DEI imaginem vnusquisuis libet simplex aspectus totam ac integram seu indiuisam suscipit, & est cuilibet tota, & in seipsa nihilominus vnicum idemq; indiuisum ac inseparabile manet vnum. Atque vbi nos eam suscipimus, per ipsammet eam cognoscimus. Vbi verò translati, in eiusq́e claritudinem transformati sumus, ibi nostri ipsorum obliti, vnum cum ipsa sumus: sicq; & nos in ea viuimus, & ipsa in nobis: semper tamen substantia ac natura distincti, diuersique manemus. Ibi hæc DEI claritas, quam in nobis cernimus, neq; initium, neque finem, nec tempus, nec locum, non viam, non semitam, nullam denique neque formam, nec ullam speciem, neque colorem habet: sed ipsa totos nos ambiuit, circumplexa est ac penetrauit, simplicemq; oculum nostrum tam latè patefecit, vt perpetuo cogatur manere apertus, nec possit claudi à nobis. Et hæc de primo dicta sint, videlicet de æternæ vitæ ex DEO genitæ natura.

Iacob. 1. 1. Ioan. 3.

Æternâ sine gratia vitam non obtineri.

Nosse de Deo quid quomodo tamen possimus.

De vitalis vitæ exercitatione.

CAPVT XXIII.

SEQVITVR hinc alterum, puta exercitatio vitæ vitalis inter DEVM & nos. Quæ vt intelligatis, oculos internos in ſupremum veſtri faſtigiũ, vbi vnum eſtis cum DEO, attollite. Siquidem vnum eſſe cum DEO, vitalis noſter idemq; perennis ſtatus eſt, vbi Deus in nobis, & nos in illo commoramur. Et hæc vnio viuida eſt ac fœcunda, nec poteſt eſſe otioſa. Semper enim in amore ac noua viſitatione per mutuam eamque inſeparabilem inhabitationem renouatur: illicque eſt trahere & trahi, accipere & dare, tangere & tangi. Etenim Pater noſter cæleſtis habitans in nobis, per ſeipſum viſitat nos, & ſupra rationem conſiderationemque nos euehit; cunctisq; nudans nos imaginibus, in noſtrum trahit principium, vbi non niſi vaſtiſſimam, deſertam, formarum ſiue imaginum expertem inuenimus nuditatem, ſemper æternitati reſpondentem: atque iſthic Pater ſuum nobis donat Filium, & Filius imaginibus vacuum aſpectum noſtrum infinita, quæ ipſemet eſt, claritate viſitans, erigit ac inſtituit nos, vt eam claritudinem per ſeipſam intenta acie contemplemur. Hic iam DEI claritatem in nobis, & nos in illa, eique nos vnitos inuenimus. Et licet ipſa nos comprehendat, nos tamen eam comprehendere non valemus: quandoquidem captus noſter creatura eſt, ipſa autem Deus eſt. Itaque ſiminus aſpectum noſtrum cum ea currere, eamq; inſequi per infinitam ac modineſciam longitudinem, latitudinem, celſitudinem, ac profunditatem: verum quanuis ſimplici quodam modo vnum cum ea ſimus, non tamen perſequi nec aſſequi valemus quod nobis incomprehenſibile eſt. Cernimus autem hic Patrem in Filio, & Filium in Patre, quippe qui natura vnum ſunt, ſicq; viuunt in nobis, dantq; nobis Spiritum ſanctum ſuam vtriuſque charitatem, qui vnius cum ipſis naturæ & vnus Deus eſt, atq; cum ipſis ambobus intra nos commoratur: ſiquidem Deus in ſeipſo inſeparabilis ac indiuiſus eſt. Porrò Spiritus ſanctus ſeipſum largitur, nosq; viſitans, ardentem animæ noſtræ tangit ſcintillam: quod nimirum perennis inter DEVM & nos amoris origo & initium eſt. Exercitatio autem amoris, libera & pudoris expers eſt: eiusq; natura, & auara & larga eſt: ſemper exigit & offert, largitur & accipit. Ipſa Dei charitas, auara eſt, poſcitq; ab anima totum id quod eſt & præſtare valet. Anima autem cùm ſit diues & liberalis, auaræ charitati, quicquid poſtulat & expetit, dare conatur, ſed perficere non poteſt: quippe cum in omnem æternitatem illius creatam eſſentiam manere neceſſe ſit. Non enim poteſt hanc deſerere aut effugere. Quanuis igitur charitas abſorbeat, voret, conſumat, exurat, poſtulorque ab anima etiam impoſſibilia; ipſaq; anima prorſus in amore colliqueſcere ac velut in nihilum redire appetat: at tamen non poterit interire vnquàm, ſed in æuum omne durabit. Eſt etiam DEI charitas infinitè larga ac liberalis, offertque & exhibet ac oſtendit ſe totam animæ, & liberaliter totam ſe eidem dare parata eſt. Anima verò DEVM amans, admodum guloſa & auida eſt, ac latè hianti ore totum quicquid ipſi oſtenſum eſt, habere appetit: ſed cùm ſit creatura, totum DEVM neque capere, vel comprehendere, neque faucibus ſuis complecti poteſt. Semper igitur in omnem æternitatem

Vnum eſſe cum Deo, quid ſit.

Ioan. 10.

Dei charitas auara qui ſit.

Anima cur præſtare quæ velit, nequeat.

Anima myſticè guloſa qui fiat.

tatem auidè concupiſcat ac inhiet, & famelica ac ſitibunda maneat oportet. Quanto autem vehementius appetit & contendit, tanto melius ſentit Dei diuitias non ſe poſſe ex toto apprehendere. Et id dicitur contendere ſiue auidè inhiare in id, quod nunquàm tamen plenè comprehendi poteſt. Ita ergo charitas & dare nouit & accipere. Et hæc eſt vitalis vitæ noſtræ exercitatio. Quod quàm verum ſit, facilè ſentire atque conſpicere valent, qui huic amori dant operam.

De vitalis vitæ eſſentia.

CAPVT XXIV.

ACcedit hinc tertium, quod eſt vitalis eſſentia, vbi ſupra omnem amoris exercitationem in æterna quadam fruitione vnum cum Deo ſumus, hoc eſt, ſupra actionem & paſſionem ſupraq; vnionẽ beato quodam otio perfruimur cum Deo in vnitate, vbi nulli præterquàm Deo agere licet. Dei nanque actio, ipſemet eſt & eius natura: & ſub eius actione nos otioſi, transformati, vnumq; cum eo illius in amore, non autem illius in natura, ſumus. Alioqui Deus eſſemus, & in nobiſipſis redacti in nihilum, quod eſt impoſſibile. Sumus autem ſupra rationem & abſque ratione in clara ac dilucida cognitione, hicq; nullum ſentimus inter DEVM & nos diſcrimen ſiue diſtinctionem: quandoquidem ſupra noſipſos & vltra ordines omnes in eius amorem exceſſimus. Hic neque exigere, neque deſiderare, & nec dare, nec accipere eſt, ſed beata ac otioſa eſſentia, totius ſanctitatis & virtutum omnium corona ac eſſentiale præmium. Hanc petebat Dominus IESVS, cùm diceret: *PATER, volo vt quos dedisti mihi, vnum ſint ſicut & nos vnum ſumus:* Ioan. 17. non quidem modis omnibus, quibus Pater & Filius vnum ſunt. Filius enim cum Patre vnum eſt natura, cùm ſit DEVS: eſt etiam nobiſcum natura vnum, cum ſit homo: viuitq; & ipſe in nobis, & nos in ipſo per eius gratiam & noſtra bona opera: atque hac ratione ipſe nobis vnitus eſt, & nos illi: per eiusq; gratiam & cum ipſo cæleſtem Patrem noſtrum colimus & amamus. In amore quidem & exercitatione, cum eodem cæleſti Patre noſtro vniti, ſed non omninò vnum, ſumus. Amat enim nos Pater, & nos illum viciſſim amamus. Inter Amare autem & Amari, ſemper diſcrimen quoddam diuerſitatemq; ſentimus: & hæc æterni amoris natura eſt. Verùm vbi ſupra omnem exercitationem cum Patre & Filio in Sancti ſpiritus vnitate circumplexi ſumus, ibi omnes vnum ſumus, ſicut & Chriſtus Deus & homo, cum Patre ſuo vnum eſt in infinito ſuo vtriuſque amore. Atque in hoc ipſo Amore, omnes nos conſummati ſumus in æterna fruitione, id eſt, beata ac otioſa eſſentia, quam nulla poteſt capere creatura.

De vitæ vitalis ſupereſſentia.

CAPVT XXV.

POSTREMO in ipſa otioſa eſſentia noſtra, vbi cum DEO in illius amore vnum ſumus, ſupereſſentialis oritur contemplatio, & quoddam Sentire ſupereſſentiale, quod eſt excellentiſſimũ quod verbis exprimi poſſit. Eſt autem, moriẽdo viuere, & viuendo mori extra eſſentiam noſtram in ſupereſſentialem beatitudinem noſtram. Quod tum fit, quando ex DEI gra-

tia & adiutorio vsqueadeò nobisipsis dominamur, nostriq; potentes sumus, vt quoties placet, cunctis nos nudare imaginibus queamus, donec in ipsam pertingamus otiosam essentiam nostram, vbi vnum sumus cum DEO in inexhausta ac infinita eius charitatis abysso, in qua abundè nobis sufficit, quandoquidem DEVM in nobis habemus, atque in essentia nostra per DEI intra nos actionem beati sumus, per DEI, inquam, cum quo non per essentiam neque naturam, sed per amorem vnum sumus. Beati verò sumus atque etiam beatitudo in DEI essentia, vbi is seipso & nobis omnibus fruitur in celsissima natura sua, quæ est amoris nucleus, occultus & abditus nobis in caligine & in ignorantia quadam prorsus immensa. Hæc verò ignorantia, lux est inaccessibilis, quæ DEI essentia est, nobis quidem supereſſentialis, ipsi autem soli essentialis, cùm sit ipse suaipsius beatitudo, fruaturq; seipso in natura sua. In eius autem fruitione nos mortui sumus atque absorpti, nosipsosqúe amisimus, non quidem secundum essentiam, sed secundum fruitionem nostram. Eius nanque & noster amor, semper similes & vnum sunt fruendo, vbi videlicet illius spiritus amorem nostrum in vnam secum fruitionem ac beatitudinem absorpsit & ebibit. Admonitum autem velim Lectorem, vbicunque à me asseritur, vnum nos esse cum DEO, id intelligendum esse in amore, non in natura nec essentia. Etenim DEI essentia increata est, nostra autem creata, quæ prorsus distant in immensum, DEVS videlicet & creatura. Vndè tametsi vniri & coniungi possunt, at vnum effici non possunt. Et nostra quidem essentia si rediret in nihilum, iam nec cognoscere, nec amare, nec beati esse possemus. Est autem creata essentia nostra, velut vasta quædã ac deserta solitudo, in qua viuit DEVS, nostri moderator & rector, & in hac solitudine absque modo errare compellimur, eo quòd extra nostram essentiam in supereſſentiam nostram, quæ est DEI essentia, non nisi amando pertingere queamus. Atque eam ob rem beati sumus in essentia nostra, si in Amore viuimus: sumus etiam beatitudo in DEI vita, si per amorem nobisipsis in eius fruitione mortui sumus. Atque ita semper viuimus per amorem in propria essentia nostra, semper etiam in DEI essentia morimur per fruitionem. Et hac ex causa istud ipsum vita moriens, & mors viuens appellatur: quandoquidem cum DEO viuimus, & morimur in DEO. Beati sanè mortui illi, qui sic viuunt & moriuntur: siquidem DEI & regni illius hæredes sunt. At nunc ex vera charitate DEVM omnes sedulò obsecrotis, oro, pro ijs omnibus, qui hæc pro nostrî institutione vel scripsere, vel composuere: pro illis etiam, qui hæc siue legent, siue audient, vt sint electi in regno superno, cuius vniuersa familia in omne æuum, DEVM sine fine laudabit. Quod vt obtinere, & ad tantam gloriam resurgere mereamur, præstet nobis IESVS CHRISTVS DEI Filius, vti cum ipso omnes coram cælesti Patre nostro coronari digni simus. Vbi nimirum vita est æterna, & perpetuis vacatur gaudijs, Deusqúe præmij loco possidetur. Vbi dilecti Dei nostri micant ac splendent oculi, & præclaræ voces sonos edunt eximios: Vbi mirificè exultabimus, & nosipsos excedemus: Vbi amantissimi Dei nostri facies elegantissima cernitur, in qua nos gloriabimur, semperqúe iubilabimus: siquidem liberrimi illic fidentesqúe & audentes erimus, atque cum DEO regnabimus, qui singulos quosque in suis locabit thronis: & tunc illius a-

Vnum esse cũ Deo, qui quomodo asseruntur.

Mortui beati qui.

lius amori vacabimus, atque ipse sese nobis dabit, in ipsoque commorabimur. Siquidem nos mutuò amauerimus, illius tum gratiam obtinebimus, eiusque consuetudine & familiaritate perfruemur. Seruemus igitur iussa ac præcepta illius, quando potentissimus, immò etiam in sua actione omnipotens ipse Deus est in personarum Trinitate. Et iure sanè meritoque amandus nobis est, quem talem esse nouimus. Enimuerò æterna laude dignissimus est, & beati sunt, qui ipsum concupiscunt. Vtinam adueniat illa dies qua tantoperè eum amemus, vt esurientes nos exatiatos sentiamus, semperque fruitione gaudeamus. Dicant pariter omnes, Amen. Fiat, Fiat.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, COMMENTARIA INsigni Pietate ac Eruditione referta, atque adeò diuinitus inspirata, in TABERNACVLVM FOEDERIS & cuncta ad id pertinentia: vbi pariter multa Exodi, Leuitici ac Numerorum Mysteria dilucidè ac neutiquam vulgariter explicantur.

PROOEMIVM AVTHORIS, QVO EXPLICAT DE QVIBVS HOC OPERE DICTVRVS SIT.

SIC CVRRITE, VT COMPRAEHENDATIS. 1. Cor. 9.

Hæc nimirum verba sunt Apostoli ad Corinthios, adeoq; & ad nos omnes: in quibus tria insunt, quæ sit operæpretium animaduertere. Principiò quidem, vbi ait, vt curramus, id nobis omnibus præcipit, vt spiritaliter curramus, id est, per amorem. Deinde in ipsa dictione, SIC, cursus nostri modum ac rationem nos vult attendere & considerare, vt sapienter curritemus. Tertiò eiusdem ipsius cursus nostri scopum, eaq; ad quæ, seu quorum gratia currimus, vt spectemus & contemplemur, imperat, ne frustra cursum conficiamus, sed comprahendamus, possideamusq;. Itaque mortales omnes cursum currant necesse est amoris siue ad Deum, siue ad res ab eo creatas. Neque quicquam est amoris cursu aut velocius, aut subtilius. Eam ob rem singulus quisque sese inspiciet ac explorabit, num amoris sui cursus tendat in Deum, & tum quidem non poterit nõ comi præhen-

præhẽdere: aut potius ad creaturas extra Deum, & ita planè ſpe fraudabitur ſua: quãdo amittat neceſſe eſt, quicquid ex ijs amore complectitur. Hinc itaque colligi licet, nobis omnibus currẽdum eſſe. Quod cùm ita ſe habeat, maximè è re noſtra fuerit, vt ita curſum noſtrum inſtituamus, eoq; referamus, quo iuxta Apoſtoli monita etiã inuenire & compræhendere poſſimus, quicquid quærimus. Eſt igitur curſus huius quædam nobis cõſideranda figura, quam nobis Propheta Moſes deſcribit, ita vt illi oſtenſa erat à Deo in monte Sinai, idq; in altero ipſius volumine, quod Exodum dicimus, id eſt, Egreſſionem filiorum Iſrael ex Aegypto ad terram, quę illis diuinitus promiſſa erat. Hæc autem, quam tractandam ſuſcipimus, figura, Arca quædam eſt inſtar ſcrinij, & Tabernaculum quoddam, in quo Arca poſita fuit, & cuncta quæ ad id pertinebant: quod Dominus Moſi præcepit vt ita fabricaret, quemadmodum in monte illi monſtraturus erat; atque in ipſo habitaturum ſe dixit in medio filiorum Iſrael, iuxta omnem illius formã ſeu rationem, & omnium vaſorum in cultum eius. Hic iam Propheta Moſes ſeptẽ quædam nobis tradit, quæ cuncta ad ſapientem pertineant Amoris curſum: atque in horum ſingulis quibuſq; Deus & inuenitur & poſſidetur, idq; ſemper maiori cum amore, & experimento ſeu ſenſu ac ſapientia cumulatiori, prout quiſpiam Amoris gradus conſcenderit. Et eo quidem, quod Primum occupat locum, vti audituri eſtis, à cunctis abſoluitur, expeditur, ac liberatur homo peccatis, & id cuncta in ſe alia complectitur, ſi tempus cuiquam deficiat. Secundo & Tertio pars ſenſitiua hominis foris & intus in moribus ac ſenſu ſeu experimento, pro Dei voluntate illiusq; præceptis, exornatur. Quarto & Quinto intellectus & voluntas ſapientia & Amore ad laudem & gloriam Dei Opt. Max. decorantur. Sexto virtutes omnes pro Dei gratiſſima voluntate perficiuntur & abſoluuntur. Septimo denique ad quietem peruenitur, vbi iam & poſſidere & compræhendere, & compræhendendo currere, & currendo compræhendere debemus: quod nimirum eſt Vita æterna.

De prima principali parte.

CAPVT I.

PRINCIPIO quidem primum hic nobis attendendum eſt, quod ad curſum ſpiritalem pertineat: quod eſt, exonerare ſeſe & expedire omnibus illis, quæ premere & grauare queant. Id verò neutiquam facere poterimus, niſi ſpiritalem Domino conſtituamus arcam & ſpiritale ſanctuarium. Noe quidem vir iuſtus, ſibijpſi arcam ædificauit inſtar nauis ex lignis leuigatis, in qua octo homines vitam ſuam in diluuio tuerentur: ex quibus nos omnes ſecundùm naturam progeniti ſumus: atquì arca illa iam olim vetuſtate interijt, & noſtra itidem temporaria ſecundùm naturam natiuitatis, finem quandoque habitura eſt. Multo poſt tempore extitit Moſes, qui Domino arcam confecit ex lignis pretioſis, ijſdemque auro tectis, quatum ipſe, tum omnis populus Iſraeliticus Dominum coleret ac veneraretur. Atque hoc ipſo nos opere inſtituimur quandoquidem arca hæc nobis figuræ loco data eſt, atque ea re, etiam ipſa tẽporis ſucceſſu perijt. At Chriſtus demum Filius Omnipotentis Dei, & Deo, & ſibijpſi, & nobis quoq; arcam & tabernaculum confecit ſempiternum, quod

Gene. 6.

Exod. 25. &c.

quod non possit perire vnquam, quod est ipsemet, vel Ecclesia sancta, aut vnusquilibet pius ac probè Christianus, cuius ipse Princeps seu caput est. Singuli nanque alij in alijs in Christo cum amore & gaudio æternum commorabimur atque exultabimus: sicq; tabernaculum hoc æternò durabit, eo quòd figurarum omnium præcedentium veritatem impleat, perficiat & absoluat. Sed nunc figuram ipsam, quæ tamen veritas est, & omnium quæ à me dicenda sunt, fundamentum, explicare aggrediamur. Itaque textus Bibliorum sic habet:

Venit Moyses, & narrauit plebi omnia verba Domini, atque iudicia. [attamen tabulas decem mandatis inscriptas, necdum acceperat.] *Respondítq; cunctus populus vna voce: Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus. Scripsit autem Moyses vniuersos sermones Domini: & manè consurgens, edificauit altare Domino ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israel. Misitq́ue iuuenes de filijs Israel, & obtulerunt holocausta, immolauerunt́que victimas pacificas Domino, vitulos * duodecim. Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in crateras: partem autem residuam fudit super altare. Assumenśque volumen fœderis, legit audiente populo. Qui dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, & erimus obedientes. Ille verò sumptum sanguinem respersit in populum, & ait: Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his:* Vbi id subaudiendum est, Quandiu vos in officio perstiteritis, & quæ estis polliciti verbo, re ipsa præstiteritis. TEXTVS Exod. 24.

Hic iam missa interim figura, quæ ad partem spectat priorem ex septem principalibus, quid eadem ipsa sibi velit, exponam. Principio tamen id scire conuenit, Mosen Prophetam, Christi typum atque figuram gessisse. Moses autem, si interpreteris, idem est secundùm veteres, quod aquaticus, siue sumptus ex aqua, itemq; attrectans vel palpans, atque etiam vrgens, vel liniens seu vngens. Hæc, inquam, omnia Mosis vocabulum significat, Latinè redditum: suntq; hic Moses veteris legis lator, vti eam diuinitus acceperat. Porrò lex vetus, suis ritibus & sacrificijs atque cultu figura quædam & fundamentum fuit legis nouæ, seu noui Testamenti. Atque ea re cuncta illa, quæ Mosis vocabulo significari diximus, reuerà in Christo inueniuntur: vtpotè qui priscæ & antiquæ legis finis est, ac nouæ fundamentum. Hoc itaque noui fundamentum Testamenti Christus IESVS, ad nos sancti Spiritus profluuio promanauit: & vt Mosen è flumine tulit filia Pharaonis regis, eiusq́ue filius typicè dictus est: ita & Christum reuerà suscepit atque assumpsit Dauidis regis filia MARIA ex fluuio sancti Spiritus, eiusdemq; virginis vnius ac solius Dominus IESVS secundùm humanitatem filius fuit, ex proprio illius secundùm carnem creatus ac prognatus sanguine: sicq; iuxta veritatem ad nostros vsus, nostramq; leuandam necessitatem & indigentiam, ex diuini amoris profluētia seu flumine assumptus est. Deindè etiā vir aquaticus fuit Christus IESVS, quandoquidē omnis eius vita & conuersatio per amorē beneficētia, virtutibus ac liberalitate seu pietate dimanauit. Sic itidem & fuit & est etiamnū attrectans (vel verius attrahens) mortales omnes, qui quidē seruāri Moysēs (seu Mōses & per syncopā Moses) quid sonet. Rom. 10. Exod. 2.

velint, doctrina, institutionibus & exemplis ac morte sua. Ad hæc & fuit & est hodieq; palpans siue attrectans, id est, occultè intus tangens, quotquot ipsi totos sese dedunt. Eadem ratione & fuisse & esse eum rectè dicimus vngentem, eo quòd suos vngat amicos, quos ad id paratos inuenit, septem donis Spiritus sancti. Denique omnes quotquot ipsi rebelles & aduersi sunt, ac perseuerant ad mortem vsque, æternò vrgebit affligetq́ue. Data nanque illi est
Matt. 28 potestas omnis in cælo & in terra. Ita ergo in Christo veritatem, cuius in Mose typus præcessit, reperimus.

Vti Christus à peccato originali nos eripuerit.

CAPVT II.

IAM porrò id aduertendum venit, vt Christus figuram antedictam, quam Moses nobis descripsit, adimpleuerit. Omnes nanque actus & sacrificia Moseos, aliud quiddam semper significant. Cùm Dominus noster IESVS Christus DEI Filius, qui totius legis diuinæ author, conditor ac Dominus est, populum suum verbis & exemplis instituisset, paternamq; illis demonstrasset voluntatem, paucos tum quidem reperit, qui illius doctrinam amplecterẽtur: at nihilo secius figuras ille omnes, quæ scriptis expressæ atq; cultæ seu exercitatæ fuerant, finire & consummare in animo fixum habuit. Eam ob rem altare constituit in monte Caluariæ: & vt Moses duodecim immolauit vitulos sumptos à cunctis tribubus filiorum Israel, quibus ijdem Domino se obstrinxerant, vt illi morigeros se præstarent: ita & Christus pretiosum obtulit corpus suum ex omnium nostrûm natura sumptum, quo tribus vel familias omnes seu cuncta hominum genera ad vnum redigeret, quippe qui in commune omnibus nobis redimendis datus erat. Et hac ipsa oblatione vel sacrificio, charitatis absoluit consummauitq; legem, seruandamq; tradidit ac reliquit omnibus, quibus eam seruare libitum erit. Atque sicuti Moses duodecim statuit titulos per duodecim tribus filiorum Israel, singulis lapidibus singulis æquè inscriptis nominibus, quòd Domino sacrificarent: ita Christus cunctis mortalibus titulum vnum vni inscripsit lapidi, ideſt, dignissimæ mortis suæ fundamento: idq́ue hac significatione, quòd oblatio sua singuli cuiusque hominis eo sese accommodantis, propria sit.
Ioan. 19 Hunc autem titulum vt Christus intus, ita Pilatus scripsit foris, puta quòd rex ipse foret Iudæorum, & mundi seruator. IESVS enim Latinè seruator exprimitur: eratq; scriptus hic titulus trium præcipuarum orbis linguarum idiomate, videlicet Hebrææ, Græcæ & Latinæ. Deindè quomodò Moses par-
Exod. 24 * super tem sanguinis vitulini * circa altare fudit ad honorem Dei, & alteram parte populum adsperſit, fœderis quod cum Deo pepigerant, confirmandi gratia: sic & Christus sanguinem suum prorsus omnem ad honorem DEI circa crucis fudit altare, itidemq; omnẽ & in nos adsperſit vtpotè qui nunquàm à Deo disiungimur ac disseparamur, dum nos illi ipsius sanguine obstringere, seu cum eo fœdus percutere ac inire velimus, perindè vt Iudæi vitulorum sanguine fœdus cum eo pepigerunt. Ad hæc, quemadmodùm Moses sanguinem Testamenti vasis excepit vimineis, fuditq́ue partim in crateras, quo populum posteà adsperſit: ita & Christus roseum suum sanguinem in vasa immisit vimínea, quæ tamen hac illacq́ue perfluunt, nec valent infusum contine-

re li-

re liquorem. Hoc autem eo factum est, vt præclarus sanguis ipsius perpetuò fluat, nec vnquàm sese contineat, aut emanare desistat, vbi is petitur ac desideratur. At verò vasa hæc viminea, olim quidem Apostoli fuere, & hodiè sunt sacerdotes Ecclesiæ sanctæ, quibus hic commendatus atque commissus sanguis est, vti eo adspergant omnes, qui id desiderârint. Vtq; præterea Moses iuxta morem Hebræorum, sanguinem vitulinum aqua permiscuit, antè quàm illum spargeret in populum: sic videlicet & Christus intimum suum sanguinem ex latere ipsius promanantem, aqua miscuit; quo nimirum nos redempti, nos à peccatis omnibus abluti ac expiati sumus, eodemq; fœdus nostrum cum DEO confirmatum est. Enimuerò fidem illi atque obedientiam polliciti sumus, & hoste diabolo prorsus derelicto ac repudiato, ipsius nos cultui ac seruitio per pretiosum sanguinem eius perpetuò mancipauimus, obstrinximusq; idq; in baptismo factum est, vbi titulum & signum ipsius, id est, crucis excepimus, eiusque morte ad vitam reuocati sumus. Est autem attendendum hoc loco, vt Iudæi, qui vitulorum sanguine Domino sese deuinxerant ac obligârant, & paulò pòst ruperunt fœdus, quando aureum adorârunt vitulum, atque coram illo perindè vt Deo suo lætabantur, vna die Mose præcipiente à Leuitis perempti sint grandi numero, ita vt viginti & tria millia ex illis cæderentur. Adeò tum seuerè vltus est Deus violati fœderis ac pollicitationis ipsi tum factæ & vitulino sanguinæ confirmatæ crimen. Atqui venerandus Saluatoris nostri Christi IESV sanguis, non iam vindex & vltor aut vindictæ appetens est, sed gratiæ ac misericordiæ plenus: & hac de causa in viminea eum immisit vasa, id est, Prælatos Ecclesiasticos seu spiritales, quos gratia & clementia affluere oportet: quandoquidem pincernæ sunt & ministri benignissimi ac pijssimi cruoris illius, quo cuncta nostra debita, abolita sunt ac dissoluta. Itaque si fortassis priorem illum gratiæ ac misericordiæ riuum seu profluuium, quod in baptismo præstitum nobis est, peccatis nobis obstruximus: at alter pœnitentiæ riuus nunquam manare definit, nec vnquàm potest siccari & exarescere. Viuidus nanque & feruidus ac amoris plenus est sanguis Dei: atque ita non potest non continenter profluere. Est etiam sanctæ Ecclesiæ vita, & in ipso cuncta Ecclesiæ Sacramenta viuunt & afferunt fructum: quippe qui ex eo seu eius meritis traxere originem, in eoq; ad vltimum vsque iudicij diem conseruantur. Cùm igitur Christus sua morte nouam fundârit constituerit q; legem ac Testamẽtum, non facilè neque citò suum in nobis sanguinem vlciscitur. Atque ea re si promissa ipsi in baptismo prestita violare nos contigerit, id exigit à nobis, vt cum contritione & dolore cordis nobis ipsi displiceamus, animoque seu intentione minimè ficta, ac vera à peccatis auersione, nostram accusemus & queramur infidelitatem: denuoque altero Pœnitentiæ Sacramento, quod est alterum pretiosi sanguinis eius profluuium, ipsi nos obstringamus, nouumque cum eo fœdus ineamus. Id verò coram sacerdote, vtpotè cui hoc Pœnitentiæ Sacramentum commissum est, toties agendum est, quoties necessum erit, si tamen vlla ratione sacerdos obtineri queat. Sin autem nullo pacto eius possit haberi copia. Christus ipse summus sacerdos est, cui cordium necessitudines omnes abundè perspectæ sunt, & ipse multò omnium clementissimus atque pijssimus est: quem si quis ex animo obsecrauerit, non potest

Exod. 32.

vllius deesse precibus. Enimuerò sacer illius cruor longè lateqúe promanat, atque indè, cuicunque libet, haurire licet. Sed & id diligenter aduertendum
Exod.32. est, quòd Dominus vigintitria hominum millia interfici iussit, eo quòd fœdus cum Deo percussum, & sanguine firmatum vitulino, perfregerant, non quidem ob vitulorum sanguinem, qui vtique sacer non fuit, sed ob eorum perfidiam ac infidelitatem & inobedientiam: qua ex re facilè potest colligi, longè grauius ac seuerius Deum Optimum Maximum illius violationem fœderis, quod per sanguinem pretiosum ac sacrosanctum vnigeniti, eiusdemqúe præstantissimi Filij eius, cum ipso pepigimus, quandoque vlturum vindicaturumqúe esse, si perfidi ac infideles ab eo q̃ alieni & auerti, in extremo vitæ spiritu erimus deprehensi. Et ita quidem prima ex præcipuis septem ad amoris cursum pertinentibus, pars iam exposita est, dum ea nobis figurę huius portio explicita est, qua instituimur ac edocemur, vti in Baptismo ab peccato originis, pretioso Christi sanguine liberemur, vtque per eundem sacratissimum nostri redemptoris sanguinem, eandem semper recuperemus gratiam ac liberationem, quoties verè & ex animo nos pœniteat eorum, quę à nobis perperam ac malè admissa sint.

Pars altera ex præcipuis septem de Atrio Tabernaculi.

CAPVT III.

SEQVITVR hinc figura, quam suscepimus explicandam. Post immolatos à Mose vitulos duodecim, ictumque cum Deo per sanguinem fœdus, primitias & optima quæque à singulis quibusque sibi Deus offerri volebat, vt ex ijs Arca & Tabernaculum, & quicquid ad ea ornamentorum pertineret, conficeretur: quibus ita peractis, quæcunque deinde offerrent, ea ipsi grata futura essent. Quæ vt enodentur, constat plenè, primum ac præ-
Præstantissimum hominis quid. stantissimum quod sit in homine, id illius esse Liberum Arbitrium: itaque id sibi Deus poscit ac vendicat iure suo, ita vt ex amore præ cunctis, quæ iam ab ipso creata sint, aut fieri possint, ipse potissimum ab homine eligatur, ipse præcipuè charus habeatur: quicquid deindè bonorum operum ab eo oblatum fuerit, id vtique gratum DEO erit. Atque ex hac libera Arbitrij electione, cum bonis operibus coniuncta, spiritalem Deo construet arcam & spiritale Tabernaculum, in quo cum DEO in æuum commorabitur sempiternũ. Sed nunc susceptum persequar argumentum, propositamq̃ materiam atque figuram: sed hoc ordine, vt ab exterioribus ad interna, & ab imis ad summa progrediar. Quamuis enim Moses primò agat de Arca, & quæ in Tabernaculo inerant, indè de Tabernaculo, post de Altare sacrificij, quod erat ante Tabernaculum, ac subindè de atrio, quod alia omnia suo ambitu circumplectebatur: ipse tamen principiò ab externis, id est, atrio ipso Tabernaculi, dicere instituam, & ita perducam sensim ad interiora.

De structura atrij secundùm figuram.

CAPVT IIII.

TEXTVS Exod.27. *LOcutus est Dominus ad Moysen: Facies & atrium tabernaculi, in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta. Centum cubitos vnum latus tenebit in longitudine.* [Cubitus, mensuræ genus est à

est à manu vsque ad brachij curuaturam.] *& columnas viginti cum basibus totidem aneis.* [Bases, sunt sustentamenta seu imæ partes vel sessiones columnarum, quæ à Fundamento consurgunt, & superpositæ columnæ sustinent pondus.] *& ha columnæ capita cum celaturis suis habebunt argentea.* [nullo ære permixta.] *Similiter & in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnæ viginti, & bases æneæ eiusdem numeri, & capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine verò atrij, quod respicit ad Occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, & columnæ decem, basesque totidem. In ea quoque atrij latitudine qua respicit ad Orientem, quinquaginta cubiti erunt, in quibus quindecim cubitorum tentoria lateri vno deputabuntur, columnæque tres & bases totidem: & in latere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia quindecim, columnæ tres, & bases totidem.* [Ita nimirum atrij introitus, viginti habet cubitos in longitudine.] *In introitu verò atrij fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta opere plumarij. Columnas habebit quatuor, cum basibus totidem. Omnes columnæ atrij per circuitum vestitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis & basibus aneis. In longitudine* [quod & antè iam dictum est,] *occupabit atrium cubitos centum,* [eiusdemque longitudinis vtrinque erunt & tentoria:] *in latitudine atrium cubitos habebit quinquaginta,* [cuius mensuræ in latum, itidem & tentoria erunt:] *altitudo* [subaudi, tentoriorum in omnes partes,] *quinque cubitorum erit: fietq; de bysso retorta.* [hoc ad tentoria pertinet, sicut id quod sequitur, ad columnas:] *& habebit bases æneas.* [quod & suprà dictum est.] *Cuncta vasa tabernaculi in omnes vsus & cæremonias, tam paxillos eius quàm atrij, ex ære facies. Præcipe filijs Israel, vt afferant tibi oleum de arboribus oliuarum purissimum, pilocq; contusum vt ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonij extra velum, quod appensum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron & filij eius, vt vsque mane luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum coram filijs Israel.*

En hæc extima atque infima figuræ, quam tractandam suscepimus, pars est. Nunc igitur re ipsa seu veritate, quam ista hæc figura designat, ab externis ad intima, & ab imis ad suprema nos perducam: id est, à vita externa ad internam, & ab infimo bonæ vitæ statu ac ordine, ad summum & excellentissimum. Quisquis Deo & Ecclesiæ sanctæ animo non ficto, sed integro obtemperare statuit, à cunctis is liberatur, absoluitur & exoneratur peccatis suis, idque per pretiosissimum Christi Saluatoris ac Domini nostri sanguinem, vti id antè nobis explicitum est: obstringiturq; & vnitur DEO, & ipsi DEVS: ipsemetque adeò Tabernaculum & Arca DEI efficitur, in quibus DEVS non quidem iuxta figuram, sed re ipsa & in veritate habitare velit. Figura namque præterijt & abolita est: veritas autem manifesta est omnibus illis, qui ad veritatem sese adiungere atque conuertere, & quicquid veritati aduersum est, fugere ac deuitare velint.

De ſpirituali atrio Tabernaculi, id eſt, anima ſanctæ.

CAPVT V.

AT verò ſeſe nunc vnuſquilibet ſeriò ac diligenter diſpiciet ac explorabit, vtrúmne ea omnia, quæ ad iſtud ſpectant Tabernaculum, in ſe reperiat, ſentiat, experiatur: & ſi ita neutiquam in ſe inuenerit, aut non ità ſe habere perſenſerit, certum quidem habere debebit, non ſe Tabernaculum eſſe DEI. Primum autem, quod in ſe perquiret ac attendet vel explorabit, Atrium eſt Tabernaculi, id eſt, vita Moralis extrinſecus cum omnibus, quæ ad eam pertinent. Atquì ſpiritale hoc atrium, intra quod, Tabernaculum & Arca collocanda reperiendaq; eſt, ſexaginta habebit columnas & baſes totidem æneas, id eſt, viginti ad auſtrum, viginti ad aquilonem, decem ad occidentem, & ad orientem totidem. Baſes autem, quæ columnas ſuſtinent, internum eundemqúe voluntarium ſignificant animi conceptum ſeu propoſitum virtutes omnes amplectendi: & hæc eſt bonæ vitæ initium. Per columnas, vehemens ac forte accipimus deſiderium ſeu affectum erga cuncta Dei mandata, mores omnes & inſtituta, ritus ac exercitia, quæ in ſancta Eccleſia obſeruantur. Iſthoc deſiderium bona voluntate amorisqúe feruore dimanabit, perindè vt æs ignis ardore liqueſcit, & vt artifex æs ipſum igne ac malleis pro ſuo arbitrio diducere ac dilatare poteſt: ita & deſiderium hoc ſeu affectus, in omnibus rebus bonis dilatari duciqúe debet tum amoris igne, tum malleis inſtitutionum Domini noſtri. Et ſicuti æs Soli expoſitum fulgenti, auri quendam præ ſe fert ſplendorem ac ſpeciem: ita & bona voluntas & deſiderium erga virtutes, diuini amoris refert ac exhibet ſpeciem, idq; in omnium illorum aſpectibus, qui foris illud in operibus conſpiciunt ac contemplantur: interim tamen non eſt tantæ præſtantiæ ac nobilitatis, atque charitas ipſa, eo quòd ad bonam pertineat voluntatem, & etiamnum ad externa verſum ſit opera: at nihilo ſecius adeò ad ſui id exigit Deus extructionem Tabernaculi, vt abſque illo nequaquam id abſoluere, perficere ac exædificare queamus. Hæ verò bonæ voluntatis ſeu deſiderij columnæ, argenteis ſunt operiendæ laminis, id eſt, vita bona & honeſta conuerſatione: quod ſic rectiſſimè facietis, ſi ita vt decet, ſtudioſè ac ſedulò nos iuxta Dei præcepta ſanctorumqúe inſtitutiones exercitabimus ac excolemus, ita vt quiuis noſtris in moribus ceu in argento diligẽter expolito & à maculis expurgato ſeſe contemplari queat, maioremq; adferat voluptatem ac iucunditatẽ bonæ vitæ noſtræ fama atq; exiſtimatio, auribus percepta piorũ, quàm vllus argenti ſonus vel tinnitus. Capita porro, id eſt, partes ſummæ columnarum, abſque vllius æris admixtione penitus argenteæ erunt: cuius eſt iſta ſignificatio, debere quenque in ijs omnibus, quæ Deus ipſi euenire velit, etiam naturæ contrarijs ac moleſtis, ſuæ renuntiare voluntati, & abſque vlla alia delectione aut optione patientem ſeſe præbere, atque in omni perpeſſione manſuetum ac tolerantem eſſe: qui quidem eſt virtutum morumqúe omnium, qui poſſint foris agnoſci in homine, præcipuus decor & ſupremus ornatus. Et hæc ſunt virtutum capita, núllo ære admixto, prorſus argentea. Sæpe nanque ita vſu venire ſolet, vt quæ quis vel inſtituta vel opera cupidè & cum affectu amplexus ſit & aſſumpſerit, ea cuncta ad Dei honorem interim de-

Atrium.

Baſes.

Columnæ.

Argentea columnarum capita, quid ſibi velint.

rim deſerere cogatur, atque ſimplici ex obedientia & animi ſubmiſſione aliud quiddam agere, quod vel ex Dei ſit vel ſuperioris voluntate: ſicque in cunctis ſuis actionibus propria ſeſe abdicat voluntate ſeu voluntatis proprietate, liberumque arbitrium ſuum ſiue in Dei ſeu Prælati ſui transfundit reſignatq; liberrimam voluntatem: atque ea re iam non pro ſuæ vitam agit naturæ proprietate, ſed peræquè paratus eſt quarunlibet virtutum incumbere actibus, perpeti ac tolerare omnia, quæ DEVS ipſi accidere velit. Hoc pacto virtutes abſque proprietate ſumma obedientia coluntur: & capita argentea, quæ ſunt quælibet voluntatis abdicationes, cælantur atque exſculpuntur pro liberrima Dei voluntate. Et interdum quidem Deus ipſe in reſignata hominis cælat & exſculpit voluntate. Cuius eſt in ſcriptis diuinis exemplum de Abrahamo patriarcha, vti eum DEVS tentârit, dato præcepto, vt filium ſuum Iſaac præ omnibus vnicè ipſi charum, quemq; ſupra naturæ vſum ſuſceperat, & de quo eximiæ illi ſpes propoſitæ erant, neci traditum quodam in monte Domino immolaret. Qua in re, licet omnium quæ natura illius ferre poſſet, difficilima ac moleſtiſſima, ſimplicem præſtitit abſque vlla detrectatione obedientiam: ideoq; voluntas eius haud ſecus grata & accepta fuit Deo, quàm ſi re & opere eam eſſet executus: quandoquidem morigerus fuit, adeoq; paratus diuinæ per omnia obſequi voluntati, & illius parere mandatis. Vndè tum quoque benedixit illi Deus, addita pollicitatione, quod ſemen eius vt ſtellas cæli & arenam maris multiplicaret, & in ſemine eius gentes omnes benedicerentur: quod in Chriſto factum eſt, qui ex illius ſemine eſt procreatus. Quandoque verò damnatis ſpiritibus eam Deus facit poteſtatem, vt in ſimplicibus ac morigeris reſignatæ voluntatis hominibus cęlent ac inſculpant. (vt ſic interim loquamur.) Huius exemplum iuſtum Iob habemus, qui rerum ac prolium ſuarum iacturam fecit, atque inſuper hoſti Tartareo permiſit Dominus, vt corpus illius eatenus affligeret & excruciaret, quatenus poſſet, ſalua vita, perferre. Atquì in his omnibus duris afflictionibus innocens, iuſtus, Deumq; in cunctis metuens ac religioſus perſeuerauit. Qua re diuinitus commendari meruit, quod non eſſet illi ſimilis in terra: adeoq; hac obedientia & ſuæ reſignatione voluntatis, maiorem eſt emeritus & aſſecutus benedictionem, quam antè fuerat adeptus, Domino illi in cunctis duplicia reſtituente: vixitq; poſteà centum quadraginta annis magno in honore, & vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuorum, vſque ad quartam generationem. Sed & in ipſo itidem nouo Teſtamento Chriſtum, eiusque Apoſtolos & horum ſucceſſores atque ſectatores, ex vera obedientia ſeſe reſignaſſe legimus, atque permiſiſſe voluntati crudelium Tyrannorum ad extremum vſque mortis ſupplicium. Nimirum omnes iſti primùm quidem animo conceperant, magnaq; ſtrenuitate ac ſeriò conſtituerant decreuerantque ſeruire Deo, Deiq; præcepta & virtutes omnes, vita incolumi, tota ſua exequi & excolere facultate: ſicq; & baſes æneas & columnas argenteas omnino veſtitas laminis, id eſt, voluntatem ac deſiderium ſanctis ornata exercitijs iam habebant. At vbi ſuam quoque voluntatem in Dei transfuderunt, ac reſignârunt voluntatem, ibi capita erant argentea, abſque æris admixtione; in quibus inſculptæ & celatæ fuere varij miriq; decoris ac elegantiæ formæ ac ornamenta, diuerſa tamen ratione, plus minúsve in alijs atque

Gen. 22.

Iob 1. & 2.

Iob 42.

alijs, pro modo cruciamentorum, afflictionum, perpessionumque singulorum, in quibus sanè danda nobis opera est, vt sanctos imitemur, summoque studio cunctas amplecti & re ipsa exequi virtutes suscipiamus constituamusque, & in omni afflictione ac perpessione nostra absque optione vel delectione simus, veraq; ex obedientia quicquid DEVS nobis accidere volet, perferamus. Harum autem columnarum viginti ad meridiem seu in parte australi, eiusdemq; numeri versus septentrionem erunt: quod est, affectu beneuolentiæ & amoris exercitijs seu officijs charitatis ad dexteram atq; læuam, ad malos atq; bonos, ad amicos & inimicos extendi nos debere, ita vt mandata Dei & in nobis & in cæteris mortalibus omnibus vnà nobiscum exequi magno studio conemur. Quod vtique nec amici, nec inimici, non compendij vel dispendij cuiusquam causa, non ob res secundas vel dubias & aduersas vnquàm omittendum est, neq; commutandum, quin DEI præcepta, quantũ quidem in nobis situm est, in cunctis exequamur hominibus. Hac vbi constantia ac firmitate præditi erimus, iam tum columnas vtrinq; viginti habebimus, id est, Decalogum geminatum. Quas enim virtutes amamus, atque tum in nobis, tum cæteris perficere appetimus, si adhibeamus id quod in nobis est, haud secus illæ virtutes nostræ sunt, quàm si ipsi eas re ac opere præstitissemus. Hac ratione spiritaliter cunctis illis, quæ toto fiant terrarum orbe, virtutibus patrãdis cooperamur: itemq; sceleribus & peccatis omnibus, quæ mundus in se admittit, afligimur & excruciamur: & ita quidem proximos vti nosipsos diligimus, & Dei iussa vtrinq; exequimur duplicatò, dum & malos & bonos eodem quo nosipsos amore prosequimur, id optantes, vt ad Dei cultum æternamq; eos beatitudinem perducere ac prouehere queamus, id est, vt seruiant DEO, sintq; æternò beati. Ex his porrò atrij columnis, decem erunt retro nos versus Occidentem: quo significatur, omne superioris exactæque vitæ nostræ tempus dispicere nos atque expendere debere, itemq; perue-stigare ac examinare nosipsos, num præcepta Dei vlla vnquam ratione à nobis violata sint, & an id emẽdare ac expiare conati simus, & pro viribus, iuxta Ecclesiæ instituta ac decreta vt emendetur, dare operam velimus. Et ista quidem retrospiciendi ratione neminem nisi nosipsos iudicabimus, cùm diuina lege cautũ sit, ne alios iudicemus: vndè etiam non nisi decem duntaxat columnas à parte habemus posteriori, quæ sunt decem præcepta DEI, quibus nos hoc pacto oportet satisfacere, vt quod ad omne præteritum vitæ nostræ tempus attinet, nullam sentiamus conscientiæ reprehensionem. Ad Orientem similiter ante nos decem columnas habebimus: tres quidẽ vtrinq;, id est, in vtroq; latere, & quatuor in medio in ipso atrij introitu; per quæ tres quædam singulares exprimuntur virtutes, ex vtraque nostri parte nobis colendæ atque exercitandæ: quæ quidem eiusmodi sunt, vt sine ijs vitam moralem obtinere nequeamus, aut si etiam adepti eam essemus, absque ijs tamẽ non posset conseruari. Prima virtus est, vt despiciamus ac nullius pensi habeamus, negligamusq; omnem honorem temporarium, & opes mundanas; & ita spiritu pauperes erimus. Altera est, vt vitam agamus asperam, idq; hoc pacto, vt ea omnia naturæ commoda, quæ nihil necessaria sint, deserere, floccipendere, & aspernari queamus, ministremusq; corpori iuxta præcepta Dei & Ecclesiæ sanctæ, vera cum moderatione seu discretione, ea quibus necessariò in-

Virtutum singularium triũ prima.

II.

riò indiget; atque ita corporis tuebimur ac seruabimus puritatem. Tertia est III.
recta intentio, qua Deum cunctis in actionibus nostris ceu scopum spectemus ac inquiramus: & ita diuinæ semper morem geremus ac obtemperabimus voluntati. Cæterum tres istæ virtutes ad dextram lævamq; constituentur, vti sic ea omnia, quæ naturam corpoream aut mœrore, aut gaudio afficere queant, ijs ipsis reprimamus, & vtraque ex parte eis resistamus ac obluctemur. In medio autē, in ipso introitu atrij, id est, moralis vitæ nostræ quatuor erunt columnæ, per quas Domini IESV doctrina ac institutiones designantur, vtpotè quatuor Euangelistarum expressæ voluminibus, quibus etiam institutionibus virtutes omnes aptè concordant: Hac videlicet ratione columnas decem ante nos ad Orientem, id est, decem præcepta custodimus, quæ nos ad æternam perducunt vitam. Denique columnæ omnes iam dictæ, in vniuersum sexaginta necessariò fiunt, id est, sexies decem, aut decies sex, vt significent, decem præcepta in sex misericordiæ cōlenda exercendaq; esse operibus, itidemq; sex misericordiæ opera in decem præceptis. Etenim vnoquolibet misericordiæ opere, modò ritè ac benè fiat, cuncta implentur DEI mādata. Qui enim proximum diligit re ipsa & opere, ita vt debet, legem im- Rom. 13.
pleuit. Porrò omnes iam commemoratæ columnæ cum suis basibus, in immobili erant collocatæ fundamento, id est, ipsa terra: vt intelligamus, eo- Humilitatis virtutes omnes stabiliri oportere.
dem modo curandum nobis esse, vt virtutes omnes super humilitatis fundamento fixas ac stabiles retineamus. Habebat deindè atrium istud, quo vitam nostram moralem designari diximus, tentoria vel cortinas per circuitum: quarum omnis in summa longitudo trecentos explebat cubitos, & altitudō quinque; singulis columnis quinis assignatis cubitis in longum & altum. Tentoria autem siue cortinæ, ex byssō fuere retorta. Est verò byssus Byssus.
genus lini Aegyptij, candidissimi, subtilissimi atque leuissimi, potestq; per id accipi haud absurdè morum vitæq; candor, mundities & elegantia. Erit autem byssus ista retorta: quandoquidem candor hic & puritas tum foris præferenda ac exhibenda est in moribus & conuersatione, tum quoque seruanda, custodiendaque intus in animi intentione: quam ob rem etiam inter columnas singulas, non nisi quinos duntaxat in longum cubitos cortinæ obtinent. Enimuerò mores omnes externi, quibus virtutes & ornantur, & declarantur, quinque sensibus coluntur & exercentur: atque ita inter virtutes singulas quinque duntaxat cubiti sunt, qui sunt opera nostra quæ sensibus efficimus, quæ sunt nobis intus & foris munda puraq; conseruanda: sicq; & nobisipsis & cæteris quibuscunque, quod ad mores attinet, satisfaciemus. In introitu verò atrij, id est, vitæ virtutibus deditæ seu virtutum studiosæ, tentorium hoc vel cortina, viginti cubitorum in longitudine, & quinque in altitudine, ex hyacintho fuit & purpura, coccoq; bis tincto & byssō retorta opere plumarij: vbi cum sint quatuor colorum genera, quatuor nobis referunt virtutes principales, in quibus moralis omnis consistit exercitatio. Per hyacinthum, cuius est color instar violæ seu cæli sereni, discretionis seu Hyacinthus.
moderationis virtutem accipimus, quæ vim exornat rationalem, edocetque distinctè in omnibus hominem, vti ea aut agenda sint aut omittenda. Per Purpuram, quæ est coloris rubri, concharum sanguine tincta, fortitudi- Purpura.
nis est expressa virtus in vi irascibili, vtpotè quę proprium naturæ extinguit

ac ſuperat ſanguinem, dum ſeſe exercet homo non pro naturæ appetitione aut affectu vel propenſione, ſed rationis ſeu diſcretionis ac moderationis ſuaſu conſilioq; : in qua tum obluctatione mores eius proprio illius ſanguine tinguntur & exornantur. Coccus autem bis tinctus, qui itidem eſt coloris rubicundi ex vermiculorum ſanguine confecti, condolentiæ ſeu compaſſionis ac commiſerationis virtutem ſignificat, quam geminam ſeu duplicem eſſe oportet, eo quod vim implere habeat concupiſcibilem, quo vnumquemlibet ex vera condolentia & ſui ipſius miſereat, & cuiuslibet cæterorum, ſitque ac præſtet tum alijs quicquid poteſt & ratio dictat, tum etiam ſibiipſi in eodem amoris gradu. Sic planè æquum eſſet, noſtra nos ex commiſeratione ſeu compaſſione diſpertire ſeu diſſecare atque conterere ſeu lacerare corda, ac proprio inficere & tingere cruore, id eſt, vſq; adeò & nobiſipſis & proximis virtutes & vitam cupere atque ardenter optare, ac deſiderare rectè inſtitutam ac benè compoſitam ac ordinatam, vt vbi diuerſum ſeu contrariũ perciperemus, ipſe adeò ſanguis noſter non alteraretur modò, ſed etiam imminueretur. Denique byſſus retorta, quæ eſt inſtar niuis candidi nitidiq; coloris, ſynceram ac minimè fictam deſignat innocentiam, id eſt, internam cordis puritatem, & externam ſenſuum cunctarumq; actionum vel operum munditiem atque candorem. At verò quatuor hoſce colores, id eſt, haſce virtutes quatuor diſiungere nõ licet. aut ſimul omnes habeamus, aut nullam earum propriè habeamus oportet. Complectuntur enim atque continent intra ſe, quicquid proximis, itemq; nobiſipſis, quod ad morales virtutes & externa exercitia officiaq; attinet, debemus. Quas tamen vt ardentius concupiſcamus, colamus, exercitemus, animaduertendum nobis eſt, vti eas Chriſtus Seruator noſter in omni ſua vita coluerit exhibueritq;. Principiò quidem quicquid egit operum, ſumma moderatione ſeu diſcretione, & ex ratione peregit, in cunctis actibus, immò & pœnis & afflictionibus ſuis, temporis, loci, perſonæ obſeruata & expectata oportunitate : qua de cauſa hyacinthino eſt veſtitus colore, eo quod omnis illius vita, rationabilis & ſummæ fuerit moderationis. Fuit deindè indutus purpura, ob ſuam fortitudinem. Vicit nanque corpoream naturam ſuam, neci illam offerens: atque præ anguſtia, horrore ac tremore partis ſenſitiuæ ſanguineo corpus illius manauit ſudore, quo tincta eſt veſtis humanitatis ipſius. Tertiò itidem cocco bis tincto, cuius color rubet inſtar ignis, opertus fuit, puta charitate ac miſericordia, ex quibus vermiculum, id eſt, præſtantiſſimum corpus ſuum neci dedit: eſtq; hic coccus bis tinctus, quandoquidem ſuo nos pretioſo ſanguine abluit, ac decenter & honorificè colorauit, adeoque ſeipſum honeſtiſſimo, quod quidem cogitari poſſit, amoris & afflictionum, quas perpeſſus eſt, induit veſtimento. Quartò demum etiam byſſi retortæ colorem habuit: ſiquidem candidus fuit, id eſt, abſque macula, & inſtar agni innocens in omni vita cunctisque actionibus ſuis. In his igitur quatuor virtutibus moralibus, omni quam præſtare queamus, virium noſtrarum facultate eum imitari ac ſubſequi contendere atque conari debemus. Habebat verò antedictum Atrium Iudæorum etiam paxillos ex ære, & funes quibus columnæ figebantur in terra: itemq; cortinæ, idque contra ventorum impetus ac omnig nas aëris tempeſtates: ita nimirum & vita noſtra in humilitatis fundo fixa & conſta-

Coccus bis tinctus.

Byſſus retorta.

Chriſtus vti has quatuor virtutes habuerit.

Vermiculus.

Paxilli. Funes.

conſtabilita eſſe debebit, & hoc paſſibilis ſenſibilis ſtrenuitatis, qua & nouas adipiſci virtutes, & adeptas conuenienter ſeruare & cuſtodire ſerio contendamus: quibus rebus exercitatio noſtra contra omnem vitiorum impetum, aduerſitatem, tempeſtatemque ſtabilis ac firma reddetur.

De oleo ad vſus candelabri colligendo.

CAPVT VI.

POST hæc præcepit Moſes, Domino iubente, filijs Iſrael, vt adferrent oleum de arboribus oliuarum puriſſimum, piloq; contuſum, vt arderet lucerna ſemper, id eſt, lampades candelabri in Tabernaculo Teſtimonij extra velum, quod appenſum erat teſtimonio, luceretq; vſque manè coram Domino. Sic videlicet & Chriſtus IESVS verus Deus & homo, nobis omnibus, quotquot eius ſanguine redempti ſumus, mandauit, vt oleum purum, piloque contuſum, adferamus, id eſt, mutuam condolentiam ſeu compaſſionem, mutuam charitatem alij in alios in cuiuſque neceſſitate declaremus: & ita lucere atque ardere poterit lucerna noſtra. Etenim figuræ nox Rom 13.
præterijt, qua oleum oliuarum ardere conſueuit, & manè iam exortum eſt, ipſiq; modò adſtamus coram Domino: qui ſi miſericordiæ erga alios præſtamus exercemusq; opera, lucernam atque lumen, quæ lex deſignauit, intra nos habemus. Chriſtus nanque cum ſuis lumen hoc ad vltimum vſque iudicij componet curabitq; diem: tum verò benedicet & ſaluos beatosq; efficiet omnes, quotquot modò erga proximos miſericordia lucent & ardent: contraq; maledicet & execrabitur eos omnes, qui moralibus non dederint virtutibus operam, nec charitatis exercitârint & coluerint opera, quæ tamen ipſe tum vita, tum verbis docuit, & quibus nos omninò præditos eſſe oportet, ſi vitam conſequi beatam velimus. Et hæc altera pars eſt ex ſeptem præcipuis è figura deſumptis: qua nimirum id nos edocemur, vti ad proximos amoris exercitijs, & officijs, ac beneuolentiæ ſtudijs & actibus nos extendere atque conferre debeamus, idque tum, vbi prius parte illa ſuperiori Domini IESV morte à peccatis noſtris omnibus libarati atque exonerati erimus.

Pars tertia principalis, de Altare ſacrificij, eoq; pertinentibus.

CAPVT VII.

AT nunc cum figura ipſa penitius atque vlterius nos introducam, atque indè figuram explanabo conuenienter tertiæ parti ex ſeptem illis principalibus, quæ in initio mihi ſunt commemoratæ.

Locutus eſt Dominus ad Moyſen: Facies & altare de lignis ſethim, quod TEXTVS
habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id eſt, qua- Exod. 27.
drum, & tres cubitos in altitudine. Cornua autem per quatuor angulos ex ipſo erunt, & operies illud ære. Faciesq; in vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes atque fuſcinulas, & ignium receptacula. Omnia vaſa ex ære fabricabis. Craticulamq; in modum retis æneam, & ſubter eam in altaris medio arulam, per cuius quatuor angulos erunt quatuor annuli æuei, quos pones ſubter arulam altaris. eruntq; craticula vſque ad altaris medium. Facies & veſtes

altaris de lignis sethim duos, quos operies laminis aneis: & inducet per circulos, eruntq́, ex vtroque latere altaris ad portandum. Non solidum, sed inane & cauum intrinsecus facies illud, sicut tibi in monte monstratum est.

Iam age veritatem ipsam introspiciamus, vt nos vlterius figura iam dicta instituat, puta, quemadmodum per sensibiles exercitationes, sensibus introrsum versis, intrò ingredi debeamus. Vt enim per morales virtutes ad proximos, extrouersos nos esse oportet; ita & intrò nos recipere ac vertere debemus cum amore sensibili ad Deum: & ita quidem altare sacrificij de lignis sethim efficiemus. Dicitur autem hoc altare holocausti vel sacrificij, positumq́; fuit extra Tabernaculum in atrio, non quidem in ipso aditu vel introitu Tabernaculi, sed à latere versus meridiem. Itaque per altare hoc, quatenus quidem solum stat foris in atrio Tabernaculi, sensibilem accipiemus cordis nostri vnitatẽ, ad quam nimirum cunctæ vires nostræ sensitiuæ sensibiliter conuersæ erunt: eritq́ altare ex lignis sethim, quæ, sunt, admodum leuia, & neq́ putrescunt, neq́ conflagrant vnquam: quod sanè non est cur quisquam magnoperè miretur, cùm teste D. Hieronymo, amiton ligni genus, vel ligni simile, non comburatur, sed quanto plus arserit, tãto mundius inueniatur: nec ligna Paradisi ignis absumat. Porrò ligna hæc sethim, cùm sint leuia, libertatem figuratè significant, vtpotè quæ leuis est; & spiritaliter ducit hominem quocunque velit: vbi meritò danda nobis opera est, quo inordinatas seu incompositas sensuum occupationes missas faciamus, ac liberè nos ad sensibilem vel sensitiuam intrò recipiamus vnitatẽ. Est etiam libertas ista perpetua, nec vlli obstricta, si tamen eam in virtutibus colere ac exercere velimus; nec potest vnquam in amoris igne consumi, cõflagrare aut perire: sed repurgatur eo potius ab omni inordinatione. At verò sethim, si Latinè reddas, vt quidam volunt, etiam appetitionem quorumlibet fructuum significat; itidemq́ libera per amorem ad Deum conuersio, desideriũ quoddam & fons ac origo est virtutum omnium, qua de re materia est vnde altare conficitur, in quo cultus omnis corporeus, cunctaq́ opera externa, cum amore Deo perpetuò sunt offerẽda. Atquì altaris longitudo quinos obtinet cubitos, quod est, omnẽ quinq́ sensuum multiplicitatẽ vincere ac superare nos debere, eosq́; in vnum cogere colligereq́. Latitudo quoq́ totidem habet cubitos, hac significatione, vt sensuum nostrorũ appetitiones ad hanc vnitatẽ sensibiliter nobis reducendas seu conuertẽdas esse nouerimus, contemnamusq́ quicquid eis libet præter ea quæ sint necessaria: & ita quidẽ fixi, firmiq́ ac securi & velut quadrati aduersus omnia, quæ foris nobis officere queant, consistemus. Habet deindè & altitudo cubitos tres, cuius est ista sensus, vnitatem hanc intra nos conspicere, appetere, posslidere nos debere, idq́ sensibiliter vltrà quæuis temporaria. Ad hanc vnitatem sensibilem vbi quis pertigerit, affectus seu appetitio illius fertur in sublimè, & oculis externis idẽtidem ad cælũ suspicit, mira quædam experitur, & habet gestus ac mores quosdam admirabiles, & quicquid mundus hic offerre potest, id est, res omnes temporariæ fastidio illi sunt, eo quod altare suum, id est, cordis sui vnitatẽ intus & foris ære, hoc est, sensibili erga Deum charitate operuerit. Sunt porrò in altari nostro quatuor nobis cornua ex ære fabricanda: siquidẽ altare quatuor habuit

A'tare quibus de lignis qui faciendu.

L'igna Sethim, qualia.

Sethim quid sonet.

Digitized by Google

habuit cornua, per singulos supremos angulos singulis cornibus fabricatis, quę quidem recuruas introrsum habebant inflexiones, ita vt in quatuor angulis quatuor catenæ penderent, ad quas craticula vsque ad altaris medium appensa fuit: Isthæc cornua quatuor, haud absurdè quatuor designant virtutes cardinales, vtpotè quæ vnitati nostræ singularē quendam conferunt ornatum ac decorē, dum per eas & foris virtutum actionibus incumbimus, eædemq; introrsum nos ceu cardines mouent, & robur ac firmitatem præstant insuperabilē, vbi per eas intro nos recipimus, ac possidemus cordis vnitatē. Cornua altaris quatuor quid.

Præterea diuersa nobis in vsus nostri altaris, id est, vnitatis cordis nostri vasa & instrumenta ænea faciemus: ex quibus priorē obtinent locum Lebetes, quibus cineres excipiātur, significantq; multijugam humilemque Dominicę Mortis, quam is ex amore pertulit, itemq; cruciamentorū, quę sancti perpessi sunt Martyres, ac nostræ demū in virtutibus imperfectionis defectionisq; commemorationē. Ista videlicet cineres quidam sunt & reliquię ignis amoris, excipiēda nobis iugiter deuota, amicabili ac pia commemoratione, animiq; commiseratione seu condolentia. Hęc vasa ænea sunt, quibus & peccata condonantur, & charitas excitatur, & fides renouatur. Porrò forcipes æneæ, quibus ignis struatur, id sibi volunt, in cunctis nostris actionibus bonis & cū virtute cōiunctis, quas DEO præstamus, intus nos minimè cōtentos, itidemq; in ijs omnibus, quæ nobis vicissim conferuntur ac præstantur à Deo, neutiquam quietos ac pacatos nos esse debere: quibus rebus charitatis ignis struitur. Fuscinulæ autem æneæ sensus nostros externos, sensibili quodam perfusos sapore, exprimunt, quibus nimirum cū attentione quadam & intro & foras sese recipere, cunctaq; virtutum sacrificia in amoris igne versare ac retrahere, & hac illacq; mouere incumbit. Deniq; ignium receptacula desideria significant insedata seu insatiabilia, quę amando neutiquā expleri queant. Adhæc faciemus in vsum altaris vnitatis nostrę craticulam & ex ære instar retis cancellatā, quę nobis liberū & cum bona voluntate coniunctū designat desiderū, quod cuncta ita complectitur, vt ea ad DEI referat cultum, nec tamen ipsum ab vlla creatura detineatur. Quod idcircò retis habet similitudinem, quod sensibilis erga DEVM charitatis ignis subter ipsum in cordis ardeat vnitate: ignisq; flamma, id est, deuotio, per quam actus seu opera quælibet bona & cum virtute coniuncta ardent, Deoq; offeruntur, per ipsum penetret, & quicquid sentiri potest, tam ex his quæ ex DEO deorsum manant in cordis vnitatem, quàm quæ ex eadē vnitate per deuotionem rursus ad cælum referūtur ac subuehuntur, id omne per ipsum penetret atq; permadat, neq; possit id ipsum retinere, cùm sit craticula retis instar, cui imposita sunt quæcunque sint Deo in charitatis igne offerenda sacrificandaque. Pendet verò craticula hæc, id est, desiderium istud in altaris, id est, vnitatis cordis nostri medio, in quatuor ante memoratis recuruis æneis cornibus, eo quod omnes nostræ cum virtutibus coniunctæ actiones & foras egredi, & intro regredi habeant in sensibilem nostram vnitatem, idq; iuxta quadruplicem quatuor virtutū cardinaliū rationē. In ipsa ad interiora reuersione, desideriū hoc appensum vel suspēsum inuenietis in sensibilis charitatis meditullio: & extra vnitatē quidem supra seipsum subuehi aut pertingere non potest, & in eiusdem sensibilis vnitatis fundo durare nequit: ita igitur in altaris pendet medio, vbi

Lebetes.

Cineres.

Forcipes.

Fuscinulæ.

Craticula.

Rete.

Flamma.

amoris ignis perpetuò ardebit. Atquì ſubter craticulam, quæ eſt hoc deſiderium,

Arula. in altaris medio Arula fiet ex ære, quod eſt fundum altaris. Quæ quidem arula deuotionem ſignificat, cùm ſit fundum atque imum, ſuper quo omnem noſtrum ſenſibilis amoris ignem ſtruere, incendere ac inflammare

Annuli debeamus. Cæterùm per quatuor craticulæ angulos erunt quatuor annuli æneꝝ, ponendi ſubter arulam altaris, & vectes altaris de lignis ſethim duo operti laminis æneis, ex vtroque latere altaris inducentur per circulos, ſinguli vectes per geminos annulos: ſicque ſenſibilis noſtræ vnitatis altare quolibet circumferemus, & in omni ſuo ornatu perpetuò erectum conſeruabi-

Primus. mus. Et primus quidem annulus noſter is eſt, quod æternam Dei Optimi Maximi charitatem, qua nos ex omni æternitate elegit ac prædeſtinauit, a-

II. manter contemplabimur. Alter annulus eſt, quo id etiam perſpiciemus, vti ab æterno ex amore vnigenitum Filium ſuum elegerit, quem ad noſtram leuandam neceſſitatem ad vſusque noſtros mitteret indutum naturam noſtram, quo nos tum verbis, tum rebus & exemplis inſtitueret, ac rectum nobis demonſtraret iter, & ob errata ac ſcelera noſtra, mortem perferret longè acerbiſſimam. Hi ſunt duo annuli perennes, qui erunt ex angulis duobus ab altera altaris, id eſt, vnitatis noſtræ, parte: atque per eos inducere quilibet poterit vectem, nunquam niſi vnà cum ipſo periturum, puta liberã firmamqúe fiduciam, qua vnuſquiſque libet præditus eſſe debebit, ita vt omninò confidat ex omni æternitate ſe à Deo electum & amatum eſſe, ſuaq; cauſa eum hominem factum, mortemqúe oppetiſſe. Hanc, inquam, fiduciam cum ſpe & confidentia certa ad mortem vſque conſeruabit, & ita dextrum vnitatis latus probè erit communitum, æternoq; vectis iſte in ſuis circulis vel annulis

III. permanebit. Tertius indè annulus noſter is eſt, vt præſentem erga nos Dei contemplemur charitatem, qua per omnes dies ſingulis quibuſque horis tãtum nobis gratiæ & donorum largitur, & largiri paratiſſimus eſt, quibus

IIII. vnà cum ipſo æternam poſſimus vitam promereri. Quartus denique circulus noſter eſt, vt animo conſideremus, daturum eum ſeſe nobis, & quidem ex amore puriſſimo æterni præmij loco, quo illo in omne æuum feliciſſimè perfruamur, itemq; cuncta humanitatis ſuæ merita, quatenus nos illorum capaces erimus, idq; perindè, ac ſi noſipſi ea noſtro labore ac ſudore ade-

Circuli. pti ac emeriti eſſemus. Iſti circuli duo ex altero erunt latere, ita vt omnes quatuor iugiter agnoſcere, & animo ac imaginatione complecti queamus.

Vectis Eſt autem & his vectis adhibendus: qui per eos inducatur, qui quidem non alius erit, quam vt DEVM ſuper omnia liberrimo proſequamur amore, nec vnquam non humili cultu ac famulatu tum illius, tum Eccleſiæ ſanctæ præceptis obtemperemus, & ita ad ſupremum vſque vitæ diem perſeueremus. Itaque donec vectes iſti in ſuis permanebunt annulis, vita noſtra contra ea omnia, quæ nobis eſſe queant impedimento, benè tuta & expers formidinis erit. At verò cùm vectes ijdem ex ligno ſethim, quod libertatem ſignificare diximus, confecti ſint: licebit planè nobis ſenſibilis vnitatis noſtræ altare, quocunque libitum erit, circumferre ac deportare: ſicuti eo quod ijdem æ-

Laminæ neis ſunt obducti laminis, quæ nobis ſenſibilem exprimunt charitatem, vbicunque locorum Deo ſacrificare vel ſacrificium offerre poterimus. Iam quod altare iſtud nõ ſolidum, ſed inane & cauum intrinſecus intra quatuor

latera

Digitized by Google

latera fieri iussum est, ita vt sit supernè patulum semper, instar cistæ intus concauæ & quæ nullum habeat operculum, horum est ista mens & significatio, eodem modo etiam nostri cordis vnitatem ab ijs omnibus, quæ nobis imagines parere vel imprimere queant, itidemq; ab omni amore inordinato inanem, id est, euacuatam esse debere: sola duntaxat liberi & cum bona voluntate coniuncti desiderij craticula inibi, vt ante dictum est, pendente: qua vtique ratione tam intro nos recipere ad sensibilem Dei amorem, quàm foras egredi vel extrouertere ad virtutum exercēdos actus & opera bona æquè prompti ac parati erimus. Cauum etiam & patulum semper erit altare, quod est, cordis vnitatem nunquam non sursum versus ad cælum cum deuotione ac digno reuerentiq́ue cultu & famulatu patescere ac apertam esse debere. Atque præter hęc omnia fenestram quandam habebit altare, per quam ignis in arula sub craticula pensili strui ac commoueri queat, eaq́ue contra solis ortum fiet. Hæc fenestra id sibi vult, humiliter nobis appetendam ac implorandam esse gratiam & opem Omnipotentis Dei: quam quidem fenestram quoties nos erga illius largissima aperiemus dona, suum ipse amoris ignem in nostra sensibili struet ac renouabit vnitate. Porrò vti altare hoc foris ad Tabernaculi introitum partim meridiem versus, id est, ad lucem seu diem, positum fuit: ita planè & nostra nobis vnitas in partis nostræ sensitiuæ intimis in ipso rationis aditu est collocanda, vti hoc pacto in cunctis sacrificijs, quæ DEO obtulerimus, in rationis nostræ tabernaculum introspicere, atque ita in omnibus exercitijs nostris benè componi, atque aptè ordinari queamus: & sic quidem grata acceptaq́ue Deo erunt nostra sacrificia. Sed hactenus tertiam ex septem præcipuis ad amoris cursum pertinentibus partem tractasse, satis sit: in qua id nobis expositum atque declaratum est, quemadmodum in sensibili aduersus Deum amore nos exercere debeamus: vti per partem priorem veram egimus pœnitentiam, & per secundam in virtutibus moralibus tam erga nosipsos quam proximos nostros, benè compositi ac ordinati sumus.

Altare cui cauū, non soli dum fieri iussum.

Fenestra altaris quid sibi velit.

Pars quarta è præcipuis septem, de integra Tabernaculi constructione.

CAPVT VIII.

ATQVI iam figuram ipsam dilucida consideratione vlterius introrsum insequemur, quo tum ex veritatis agnitione, tum diuino instituamur amore, qua ratione perfectum adipisci ac possidere queamus vitæ statum, id est, vitam aptè compositam, & rationabilem seu consentaneam rectæ rationi: id quod quarta huius nobis propositæ figuræ parte, de qua iam dicere instituimus, planè edocebimur.

TEXTVS Exod. 26.

Dixit Dominus ad Moysen: Tabernaculum ita fiet: Decem cortinas de byſſo retorta, & hyacintho, ac purpura, coccoq; bis tincto, variatas opere plumario facies. Longitudo cortinæ vnius habebit viginti octo cubitos: latitudo, quatuor cubitorum erit. Vnius mensuræ fient vniuersa tentoria. Quinque cortinæ sibi iungentur mutuò, & aliæ quinque nexu simili cohærebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, vt possint inuicem co-

pulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraque parte, ita insertas, vt ansa contra ansam veniat, & altera alteri possit aptari. Facies & quinquaginta circulos aureos, quibus cortinarum vela iungenda sunt, vt vnum Tabernaculum fiat. Facies & saga cilicina vndecim, ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi vnius habebit triginta cubitos, & latitudo quatuor: aequa erit mensura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum, & sex sibi mutuò copulabis, ita vt sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies & quinquaginta ansas in ora sagi vnius, vt coniungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, vt cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas aeneas, quibus iungantur ansae, vt vnum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis quae parantur tecto, id est, vnum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus ex vna parte pendebit, & alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine, vtrunque latus tabernaculi protegens. Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis. Et super hoc rursum aliud operimentum de hyacinthinis pellibus. Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim, quae singulae denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabulae, duae incastraturae fient, quibus tabula alteri tabulae connectatur: atque in hunc modum cunctae tabulae parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano, quod vergit ad austrum: quibus quadraginta bases argenteas fundes, vt binae bases singulis tabulis per duos angulos subijciantur. In latere quoque secundo tabernaculi, quod vergit ad aquilonem, viginti tabulae erunt, quadraginta habentes bases argenteas. Binae bases singulis tabulis supponentur. Ad Occidentalem verò plagam tabernaculi facies sex tabulas, & rursum alias duas, quae in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque sibi coniunctae à deorsum vsque sursum, & vna omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quae in angulis ponendae sunt, similis iunctura seruabitur. Et erunt simul tabulae octo, bases earum argenteae sedecim, duabus basibus per vnam tabulam supputatis. Facies & vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas in vno latere tabernaculi: & quinque alios in altero, & eiusdem numeri ad occidentalem plagam, qui mittentur per medias tabulas à summo vsque ad summum. Ipsas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata contineant, quos operies laminis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte monstratum est. Facies & velum de hyacintho & purpura, coccoque bis tincto & bysso retorta, opere plumario & pulchra varietate contextum: quod appendes ante quatuor columnas de lignis sethim, quae ipsae quidem deauratae erunt, & habebunt capita aurea, sed bases argenteas. Inseretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam testimonij, quo & sanctuarium & sanctuarij sanctuaria diuidentur. Tones & propiciatorium super arcam testimonij in sancta sanctorum, mensamque extra velum, & contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano: Mensa

emm

enim ſtabit in parte aquilonis. Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura, coccoque bis tincto & byſſo retorta, opere plumarij: & quinque columnas deaurabis lignorum ſethim, ante quas ducetur tentorium, quarum capita erunt aurea & baſes aneæ.

Explanatio horum, & quid Tabernaculum, quid item Moſes ſignificet.

CAPVT IX.

HOC nimirum Tabernaculum Dominus à Moſe exædificari iuxta figuram ſeu typicè voluit. Moſes nanque Princeps & Dux legis fuit, & ſequeſter ac interceſſor pacificatorius inter Deum & populum eius. Itaque legem Dei nomine ipſe inſtituit ſeu fundauit, iuſſitque hoc extrui Tabernaculum diuini cultus gratia, in quo habitaturum ſe dixerat Deus in medio populi ſui, donec figuræ omnes re ac veritate, quam deſignabant, implerentur perficerenturque. Moſes igitur, vt & ante dixiſſe me memini, Chriſtum nobis figuratè ſignificat, Ducem ac Principem noſtrum in noua, id eſt, Chriſtiana lege, fidiſſimumque ſequeſtrum ac mediatorem noſtrum, quique figuras omnes ad æternam vſque veritatem conſummauit, Patremque nobis cæleſtem blandum, placidum, benignum reddidit, idque in omnibus rebus difficilibus ſeu neceſſitate quacunque, vbicunque idámanter ac pia cum fiducia petierimus. Idemque ipſe iuſſu ac voluntate Patris ſpiritale conſtruxit Tabernaculum, quod eſt Eccleſia ſancta, quæ poſt hunc gratiæ ſtatum, in eo qui futurus eſt, gloriæ ſtatu æternò perdurabit. Eccleſiam autem hanc efficiunt boni omnes cum Deo coniuncti & vniti, in vnum collecti atque vocati, ſinguli quique cum cæteris omnibus, vna lege, vna fide, vno baptiſmo, cunctorumque concordi & conſona charitate, ac conſimilibus actionibus, necnon æterno Dei amore eos omnes complectente: ita vt ſingulus quiſque viuidus ſit ac benè exciſus & politus Dei Tabernaculi lapis. Et quatenus quidem vita cuiuſque & exercitia præclara celſa ac ſublimia ſunt, eatenus quoque plus minúsve Dei exornat tabernaculum, id eſt, Eccleſiam ſanctam.

Moſes quid figuret.

Eccleſiã quam qui conſtituant.

Cuiuſmodi eſſe debeant, qui Domino Tabernaculum ſint conſtructuri.

CAPVT X.

AT nunc ſuſceptum perſequamur argumentum, doceamusque, vt vnuſquilibet homo rationalis Deo ſuo ſpiritale conficere debeat Tabernaculum, in quo vnitus coniunctuſque DEO, in omnem commoretur æternitatem. Vbi ſi probè velimus inſtitui, rectéque edoceri, tria nobis attendenda veniunt: ex quibus priorem occupat locum, quod Deus ad ſui extructionem Tabernaculi duos potiſſimum elegit viros, quorum alter Beſeleel, alter Ooliab dictus eſt. Alterum verò eſt, quod ex ijs illud rebus Deus confici voluit, quas populus Iſraeliticus ſponte ſua ac libens obtuliſſet. Tertium denique eſt, quod Ithamar Aaronis ſummi ſacerdotis filius, cuncta quæ populus obtulit, excipiens, mox artificibus in Dei Tabernaculo laborantibus tradidit, ſingulis ea tribuens, quæ ad quoſque pertinerent. Primum horum ſatis ea confirmant Domini dicta, quibus ait ad Moſen:

TEXTVS Exod. 31.

Ecce vocaui ex nomine Beſeleel filium Huri filij Hur de tribu Iuda, & impleui eum ſpiritu Dei, ſapientia & intelligentia, & ſcientia in omni opere ad excogitandum quicquid fabre fieri poteſt ex auro, & argento, & ære, marmore & gemmis, & diuerſitate lignorum. dediq; ei ſocium Ooliab filium Achiſamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi poſui ſapientiam, vt faciant cuncta quæ præcepi tibi, Tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonij, & propiciatoriũ quod ſuper eam eſt, & cuncta vaſa tabernaculi, menſamque & vaſa eius, candelabrũ puriſſimum cum vaſis ſuis, & altaria thymiamatis & holocauſti, & omnia vaſa eorum, labium cum baſi ſua, veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacerdoti, & filijs eius, vt fungantur officio ſuo in ſacris, oleum vnctionis & thymiama aromatum in ſanctuario. Omnia quæ præcepi tibi, facient.

Ex his, inquam, & animaduerti & probari poteſt, Dominum ex omni Iſraeliticæ plebis frequentia Beſeleel & Ooliab vocaſſe ac delegiſſe, qui eſſent præ cæteris artificibus ſapientia & ſcientia longè primi, ſcirentq; vtì fabricandum eſſet Dei Tabernaculum, & quicquid eò pertineret ornamentorum. Vndè ſi nobis itidem ſtat ſententia, æternam Deo exædificare intra noſipſos

Beſeleel myſticè quid.

Tabernaculum, id principiò curandum eſt, vt Beſeleel & Ooliab ſimus. Beſeleel autem liberum dicimus arbitrium ſeu voluntatem, & Ooliab intelligentiam noſtram, quibus nos ſcilicet obtemperare debebimus ſpiritui Dei, atque ita omnigenis implebimur donis Dei, quibus ſempiternum illi fabricemus intra nos Tabernaculum ex virtutum ornamentis ac decore confectum: perindè vt Beſeleel atque Ooliab iuxta figuram multijugis repleti fuere donis, quo in Dei Opt. Max. cultum ac famulatum, externum conſtruerẽt Tabernaculum. Itaque ſi hæc & aggredi & abſoluere ac ad extrema perducere animus eſt, conſiderandum diſpiciendumq; nobis eſt, quibus progenitoribus Beſeleel, itemq; Ooliab in hanc lucem editi fuerint, ipſaq; adeò, vtì diuinitus commemorantur, Patria ac auita eorum nobis vocabula, eorumque ſunt contemplandæ ſignificationes. Beſeleel quidem auum Hur, patrem

Hur quid ſonet.

Huri habuiſſe dicitur. Hur autem, ſi Latinè interpreteris, ignem ſonat: & poteſt aptè æternæ nobis Charitatis DEI ignem ſignificare, quæ fons eſt & origo cuiuſlibet generationis cum gratia coniunctæ. Ex Hur porrò, id eſt, ex

Huri quid.

hac ſempiterna Dei charitate, Huri, id eſt, diuina naſcitur gratia. Huri nanque idem eſt, quod longitudo mea, vel illuminator meus. Ex quo perſpicuum fit, Dei gratiam, cuiuſlibet hominis amantis eſſe longitudinem. Quò enim vſque gratia eum ducit, eiq; præſcribit, eò vſque ambulare poteſt: neque verò longius. Sic itidem diuinę coruſcatio gratię, hominis eſt illuminatrix, interiores illuſtrans oculos, & veritatis iter abſq; errore docens, finemque ac

Gratiæ quę à quam differat.

vitam, in qua bona cuncta abdita latent, demonſtrans. Verùm enimuerò multum omninò diſtat inter gratiam Iudæorũ, & eam, qua nos modò præditi ſumus. Quantumcunque enim illi aut virtute aut gratia pollerent, at nihilominus cuncti apud inferos gratiæ cogebantur præſtolari diem, in qua nos nati ſumus. Atque ea re clamabant ac deplorabant, aitaq; trahebant ſuſ-

H litera quid ſibi velit.

piria, & eiulabant, quod ex Hur progeniti eſſent. H nanque litera, quæ nil ſignificat aliud, quàm oris hiatum, vocis clamorem, & impetum ſpiritus, in-

ter ip-

ter ipsos ac DEVM media erat interposita, idque tam in gratiæ generatione, quàm regeneratione ad gloriam. Atqui hoc gratiæ die, H litera Domini IESV Seruatoris pretioso sanguine abolita ac diluta est: & ita auum nos hodiè habemus Vr & patrem Vri. Quorum vterque sine aspiratione, id est, simpliciter absque H litera scribitur, eo quod omnes cum Deo in gratiam restituti simus: eaq; de causa in spiritali nostri generatione deinceps semper VR atque VRI absque aspiratione capere debebimus. VR verò sine aspiratione, & lux, & ignis, & incendens, & fenestra Latinè reddi potest. Quibus quatuor rebus eiusdē numeri accipimus appellationes, id est, proprietates Dei, quæ eædem & causa & origo sunt spiritalis nostræ generationis, itemq; virtutum nostrarum omnium. Siquidem DEVS lux est, in qua cuncta viuunt. Per hanc lucem creantur omnia, & distinctè ac discriminatim in essentia sua naturali disponuntur, constituuntur, ac ordinantur. Ad hoc lumen vbi sese ex toto noster conuertit & adiungit spiritus, cuncta in nobis perficiuntur, & in suam reducuntur ac referuntur originem: sicq; nos eidem ipsi coniungimur ac vnimur lumini, ac denuò ex ipso supra naturam in gratia nascimur seu regeneramur: in qua quidem regeneratione cuncta nobis propria reddūtur, id est, nostra fiunt, eo quod omnia benè ac rectè à nobis sint ordinata ac constituta, in suumque relata ac reuocata principium. In hoc principio æternum quoddam intra nos natum sentimus seu inuenimus lumen, quod est ipse Filius Dei, ex eodemq; lumine quatuor lucis genera suscipimus. Prima lux est cæli, quæ nobis communis est cum cæteris animantibus rationis expertibus, eaq; externos atque corporeos nostros illustrat obtutus: nec est vllum præstantius mundi decus ac ornamentum. Hac æternò carere coguntur damnati ad Tartara: vt quorum in tenebris erit habitatio, eo quod luce hac visibili frustrà, non ad summi creatoris cultum, vsi sint. Altera lux est supremi claritas splendorque cæli, conditi à Deo oculis nostris glorioſis, in quo æternum degent corpora glorioſa. Hac in claritate, sensibili quadam ratione cum ingenti gaudio & exultatione immensam glorioſi corporis Christi, itemq; nostrorum corporum Sanctorumq; omnium conspiciemus claritatem atque splendorem: perspicueq; ac dilucidè amoris signa, quæ suis gerent in corporibus, & quæ meriti erunt alij perferendis martyrij cruciamentis, alij alijs quibusdam ac diuersis asperioris vitæ colendis rationibus, quibus DEO seruierint, pro suarum quisque virium facultate, rationabili seruato moderamine. Tertium lumen spiritale est, quod est naturalis tum Angelorum, tum hominum intelligentia. Hoc in lumine supra ac præter sensuum actionem per rationem bonum malumque, verum ac falsum nosse valemus: quod est initium primi decoris seu ornatus naturæ rationalis. Quartum lumen est gratiæ DEI, qua nos placeamus DEO, & ipse vicissim nobis præ cunctis summè ac vnicè placeat & cordi sit. Ista lux tum demum in singulis quibusque consummatur ac perficitur, vbi gratia cuiusque mutatur in gloriam, & gloriæ modus ac mensura, gratiæ mensuræ æquabiliter respondet. Ista hæc quatuor lucis genera ex æterno illo nos suscipimus lumine, id est, ex Dei sapientia, quæ prima est veritatis omnis creaturarumq; omnium regula, fons & origo. Est deindè & altera proprietas Dei, qua is ignis appellatur, ignis vtique amoris, qui inter Patrem atque Filium ab omni æterni-

VR & VRI myſticè quid

Quatuor Dei proprietates.

Prima.

Quatuor lucis genera.

I.

II.

III.

IIII.

Altera Dei proprietas.

ternitate incensus est, & ardet in æuum sempiternum. Hunc ignem Spiritum sanctum dicimus, qui est liberrima Dei charitas, quæ vnà cum lumine sempiterno nostrę tam secundùm naturam creationis, quàm per gratiam reformationis ac instaurationis, & ad gloriam vocationis inuitationisque causa est. Tertiam verò Dei proprietatem, incensionem seu concremationem intelligimus: quæ nobis in diuinæ naturæ vnitate eam significat personam, quæ Patris habet vocabulum ob æternæ suæ actionis seu operationis principium ac fœcunditatem. Cuncta siquidem personarum operatio ex diuina vnitate trahit originem: eademq; ipsa vnitas omnes in sese trahit, rapit, consumit, absorbet amoris actiones, & quicquid diuersum illic apparet. Enimuerò vnitas hęc, fundum quoddam est & complexus amoris, quicquid amat vel amore præditum est, in se per se ipsam vel seipsa attrahens rapiensq;. Ista nanque concrematio, pro sui ratione, perpetuò in vnitate cuncta combarit, incēdit, absumit: nec in seipsa secundùm essentiam discrimen vel distinctionem patitur. At nihilo secius vnaquæque DEI proprietas suum proprium ac peculiare agit opus, nunquam (vt ante dictum est) interiturum. Quarta demum, quam in Deo cernamus, proprietas, fenestra appellatur: qua nos verbi sempiterni cum natura nostra vnionem accipimus. Hæc vnionis fenestra, Dei regnum nobis patulum apertumque conseruat: & ipsa quidem Deo ex omni æternitate manifesta fuit, at nobis opportuno est patefacta tempore. In hac autem vnione, Pater æternus ex amore immenso suum nobis dedit Filium: & Filius vicissim & seipsum & nos omnes Patri morte sua amarissima ex amore dedit: Paterq; vnà cum Filio, ex nimia charitate suum nobis vtriusque, quo sese mutuò complectuntur, largiti sunt amorem, id est, Spiritum sanctum; & ita vnio hæc nobis est tripliciter renouata: quandoquidem manere apud nos atque commorari statutum est Deo, si modò nos illi rectè, piè, & ex virtutis præscripto viuemus. Ita iam quatuor nobis explicatę sunt proprietates Dei, quas reperiamus in illo, quæ nimirum totius vitæ nostræ tam illius quæ est secundùm naturā, quàm quæ ex gratia agitur, commune quoddam principium atq; finis sunt: quæ omnia ex vocabuli VR significationibus colliguntur. Vr autem filium habuit Vri: eodemque modo etiam intra nos Vri, qui gratię designat plenitudinem, ex quatuor iamiamq; nobis enarratis Dei proprietatibus nascitur ac generatur. Vri nanq; vocabulum redditū Latinè, idem fit iuxta veteres, quod Lux mea, vel Ignis meus, seu Incendens me, aut Apertio mea: quorum quatuor singulum quodque diuinæ gratiæ intra se complectitur plenitudinem, atque interim tamen non possunt alia ab alijs disiungi ac separari. Siquidem intra nos ex ipso nascuntur Deo ceu quædam illius similitudines, & quatuor donis, prioribus illis proprietatibus Dei, vndè progenita sunt, modo quadruplici respondēt. Quos vbi nos quatuor modos seu rationes consequimur percipimúsve, singulares tum efficimur filij Dei: idq; hisce donis quatuor, quæ nobis verus ac naturalis Dei Filius, frater noster Christus IESVS morte sua venerāda atq; dignissima meritus est: quique idem singulum quenq; amantem hominem plus plusq;, & aliter atq; aliter pro mensura ac ratione præstantiæ seu dignitatis cuiusque in amando, & propinquitatis seu vicinitatis in cognoscēdo, adimplet. Quamobrem singulis quisque singulari quodam modo amans, ex gratiæ suę plenitudine ita dicit: Lux

Tertia.

Vnitas diuina qd.

Quarta Dei proprietas

Amor Patris & Filij, quis.

Ioan 14.

VRI.

Singulari amore

sit: Lux mea in fundo intelligentiæ, seu Vis meæ intellectiuæ: Ignis meus in fundo voluntatis, seu Vis meæ amatiuæ: Incensio seu Concrematio mea in fundo vnitatis spiritus mei: Apertio mea in excessu mentis meæ. Ista scilicet diuinæ gratiæ lux, in fundo intelligentiæ, omnis nobis veritatis ac sapientię prębet testimonium. Nascitur enim in nobis, & quidem absq; intermissione, ex æterna veritate & sapiẽtia Dei: atque indè spiritalis est & imaginis expers, supraq; memoriam in fundo intelligentiæ manet: sicq; veritatem simpliciter ac nudè docet, absque exemplis foris petitis, vel institutione externa: & quia parte sensitiua superior est, æterna perseuerat. Hac luce vita omnis virtuosa, siue cum virtute coniuncta, absque errore cognoscitur, colitur, honoratur, atque dirigitur seu gubernatur. Hoc videlicet donum, est claritatis ex Deo nascentis, primusq; intra nos modus seu ratio, qua primæ in Deo intellectæ proprietati similamur seu sumus assimiles. Deindè iterum is qui amat, ex experimẽto ac plenitudine dicit gratiæ suæ: Ignis meus in fundo voluntatis seu vis meæ amatiuæ, absque medio, & sine vlla cessatione ex ipso flagrans & ardens Spiritu sancto. Hic amoris ignis, ceu fundamentum quoddam est menti humanæ, ac donum præcipuum, & radix virtutum omnium. Et licet à Deo simul ac pariter lux nobis præbeatur & ignis, citius tamen ignem percipimus ac sentimus. Vtrunque nanque non naturæ, sed gratiæ munus ac donum est: atque ita per Spiritum sanctum ex Dei ea libertate suscipimus, priusq; sentimus amoris ignem, quàm lumen: per ipsum autem ignem, amoris nostri perspicua ac dilucida in nobis cognitio perseuerat. Denique gemina hæc proprietas, puta lux atque ignis, cunctas nos docet ac instituit re ipsa præstare, moliri ac exequi virtutes. Tertiò deinde is qui amore præditus est singulari, adhuc profundius & interius ita ait: Incensio seu concrematio mea in fundo vnitatis spiritus mei, quæ absque intermissione ex celsissima nascitur ac renouatur vnitate Dei, exigitq; à me ac trahit & instigat horis omnibus, in nihilum quasi vt redigar in meipso, quo vnum amore efficiar cum Deo. Hic tractus, interna quædam incitatio est supereſſentialis vnitatis Dei, in quam amãtes omnes eiusdem amoris complexu liquefacti sunt. Hinc verò quædam in nobis concrematio seu conflagratio oritur, id est, ardor seu æstus occultus, isq; virium nostrarum superiorum implet vnitatem, atque omnigena in nobis comburit atque consumit media & imagines: quæ quidẽ concrematio, virtutum omnium perfectio est. Etenim spiritus quædã in amando defectio est, vbi is patientis modo sese habet, conflagratq; & consumitur incomprehensibili vnitatis Dei complexu: quæ quidem vnitas æterna quadam esurie ac intima appetitione quicquid amat, dehiscens absorbet & consumit in seipsa: ex eademq; vnitate noua quædam continenter nascitur concrematio, in qua spiritus summum ac præcipuum suum facit sacrificium: quandoquidem ardet & conflagrat, & in summam vsq; suam offertur beatitudinem ac felicitatem. Quartò demum, qui sublimiter amat, ex inanitate ac claritudine fundi sui ita dicit: Apertio mea in nudo excẽssu mentis meæ, meipsum à meipso ac rebus omnibus expediuit & denudauit, ostenditq́ue ac patefecit mihi vitam æternam. Ista hæc apertio seu patefactio, quædam est reuelatio seu manifestatio ex vita abscondita, quam viuimus cum Christo in Deo; & hæc manifestatio sublimes & profundos, longos latosq́ue nos

præditi dictum.

I.

II.

III.

IIII.

Digitized by Google

efficit, eo quod immensæ illi nos vniat vitæ, quæ suo complexu ambit omnia, & cuncta comprehendit: atque ea de causa cuiusmodi hæc sit manifestatio in seipsa, nos neutiquam verbis vllis consequi aut exprimere valemus. Neque enim aut demonstrari potest, aut doceri, neque verbis, neque exemplis, neque vlla similitudine. Manat autem ex Deo, & in eleuata sese mente reuelat, detegitq; cumq; in eam spiritus intendere seu contemplari molitur, mox modi expers, vnumque cum ea luce efficitur, atque interim omnem amittit distinctionem ac rationis considerationem seu animaduersionem, in vastissimo illo diuinæ manifestationis circumplexu, vbi diuino illustratur ac perlustratur lumine, & primæ vnitur veritati, quæ est ipse Deus, ex qua hæc proficiscitur manifestatio, quæque omnem nos edocet veritatem, rursumq; in totius nos veritatis reducit fontem, vbi omnis veræ vitæ initium pariter ac finis est. Ex his id potest animaduerti, duas hasce posteriores proprietates, puta concremationem & apertionem, coniungere nos atque vnire cum Deo: simulque enodatum nobis est, Vri per dona quatuor gratiæ significare plenitudinem. Ex Vri autem prognatus est Beseleel, quem ipsum ad extruendum veteris legis tabernaculum specialim sibi Deus delegit: itidemque ex gratiæ Dei plenitudine morigera ac obediens intra nos nascitur voluntas, quam quidem & ipsam similiter ad vitam rectè & ex virtute ducendam elegit Deus, in eaq; tum in vita hac præsenti, tum in omnem est regnaturus æternitatem. Aduertendum est autem, quatuor iam dictas proprietates, vnà cum omnibus Dei donis, duobus quibusdam contineri & includi, quæ sunt Amor iustitiæ omnis, & totius cognitio veritatis. Quisquis enim perfectam in se iustitiam sentit, idem ipse igni Amoris sui ad virtutes omnes se sentit incitari ac stimulari, atque in hoc ipso sui sentit concremationem seu conflagrationem, quæ & offert & vnit eum DEO: sicque iuxta spiritalem rationem, Vri is est, ex ipsoq; nascitur BESELEEL, id est, obtemperans morigerumq; liberum arbitrium, seu libera voluntas. Quisquis etiam omnis in se habet notitiam veritatis, idem ipse sentit lumen suum, quo amore & actiones omnes amoris ordinantur seu componuntur; sentit item apertionem sui, in quam spiritus concrematio sempiterno quodam appetitu ac voluptate semper propendet: atque hic aptè potest Achisamech dici, & ex ipso generatur Ooliab, id est, perspicua intelligentia, consodalis Beseleel, quem morigeram ac obedientem diximus figuratè significare voluntatem. Omnis igitur iustitiæ amor, & totius cognitio veritatis, per Vri & Achisamech designantur. Hæc autem duo ex Deo prognata sunt, nec possunt à se mutuò disseparari, cùm sint velut germani fratres, ex vno eodemq; parente generati, aut tanquam riui duo, ex vno fonte dimanantes: id quod vocabulum Achisamech haud absurdè videtur exprimere seu designare. Achisamech enim ex Hebræo in Latinum fit, roborans fratrem meum, aut fratris mei firmamentum. Ita nimirum in veritatis lumine, amoris ignis iugiter corroboratur, & in mentis patefactione spiritus omninò concrematur, ac Deo vnitur. At nunc operæpretium fuerit, ad Ooliab Achisamech filium, & Beseleel ex Vri natum, animum aduertere: quos quidem constat socios fuisse electos à Deo, ad ipsius exædificandum tabernaculum. Et ex ijs Ooliab, si Latinè interpreteris, idem est secundùm veteres, quod Infirmans patrem, vel Protectio

Vri

Quibus duobus omnia Dei dona includãtur.

Vri Beseleel.

Ooliab.

Achisamech qd sonet.

Ooliab quid.

tectio patris. Cùm enim Ooliab, id est, dilucida perspicuaq; intelligentia, deorsum sese vertit attentione ac consideratione ad virtutum bonorumq; operum multiplicitatem, sublimis mens in dilucida nudæ veritatis contemplatione, in qua cælestis planè dulcedo ac voluptas consistit, præpeditur. Altera verò nominis huius interpretatio, qua Ooliab, id est, clara ac lucida intelligentia, protectio Patris sui redditur, ad introspectionem pertinet, quæ sit absque vlla partis sensitiuæ occupatione: qua veritas omnis addiscitur, protegitur, & in seipsa fortiter retinetur. Itaque hæc gemina vocis Ooliab significatio cum suis actionibus, quarum altera foras, altera intrò respicit, nostræ intelligentiæ peculiaris ac propria vt maneat oportet, quoad præsens agetur vita: sicque Ooliab erimus, ex sublimi progeniti mente, omnem contemplante & adspectante veritatẽ. Atqui Ooliab iste abietarius fuit seu materiarius faber: itaque Tabernaculi tabulas seu asseres dolabat, secabat, & apto iungebat componebatq; ordine. Fuit item plumarius, sicq; nectebat copulabatq; cortinas, quibus Tabernaculum tegebatur, & quicquid poterat excogitari, quod ad ornatum pertineret, acu pingebat in eis. Fuit etiam polymitarius, & ita disponebat ac componebat omnia, vt ad præcipuum ac decentissimum Tabernaculi ornatum pertinere videbatur. Denique ex tribu Dan oriundus fuit. Eadem igitur ratione etiam intelligentia nostra, magistra seu artifex erit, cunctaque nostra perspiciet interiora, & ex ratione seu discretione vel prudentia, quicquid vel agere vel omittere intus constituimus, considerabit: idque omne dolabimus seu secabimus, augebimus vel minuemus, in longum aut latum producemus ac extendemus, ita vt sit aptè compositum ac dispositum & relatum ad honorem Dei. Tum verò hunc animi nostri conceptum seu propositum, internis ac spiritalibus obtegemus ac incrustabimus actionibus, easdemque recta iungemus ac mutuò sibi copulabimus intentione: indè porrò ornatus gratia acu pingemus in eis cuncta illa interna exercitia, & quicquid est occultæ præstantiæ vel dignitatis, quæ quidem Beseleel, id est, obediens voluntas: & Ooliab, id est, perspicua intelligentia, omni ingenij acumine ac industria poterunt adinuenire ac comminisci. Deindè nostrarum considerabimus virtutum colores, & singulas quasque virtutes proprio ipsarum collocabimus ac disponemus loco, vbi possint spiritui maximum adferre decorem ac ornamentum. Ita postremò ex tribu Dan erimus oriundi, (Dan enim iudicium significat) eo quod vitæ nostræ Tabernaculum recto ac vero cum iudicio occupemus possideamusque. Sed præter hæc vna quoque Beseleel Vri filius vt simus oportet, qui (vt sæpè dictum est) voluntatem designat morigeram ac obtemperantem, quæ recens ac noua semper progignitur ex amore iustitiæ: id quod ipsius interpretatio nominis adstruit & confirmat. Est enim Beseleel vmbra DEI, vel vmbraculum diuinum. Vmbra autem figuram refert ac similitudinem cuiuslibet rei ipsam efficientis, si sit res ea benè media inter vmbram suam, lucisque splendorem, atque adeò si sit firma ac stabilis, neque pellucida siue transparens. In aëre nanque aut igne, aut aqua concitata vel agitata, neque retineri neque agnosci satis vmbra potest.

Abietarij officium.

Plumarij.

Polymitarij.

Obedientia.

Intelligentia.

Dan quid sonet.

Beseleel quid.

Vmbra quid sit.

Ex his animaduertere licet, vmbram ex tribus effici, puta luce, medio, & re luci opposita vel obiecta. Eam ob rem, vt nostrum prosequamur institu-

Vmbra quibus è trib⁹ fiat.

m tum,

tum, sciendum est, lucem, quæ vmbram DEI efficit, eam esse Christum IESVM secundùm diuinitatem suam: medium autem, cuius sit vmbra, venerãdam illius esse humanitatem, cum meritorum ac gratiæ ipsius plenitudine: obiectum denique, quod ipsa sit vmbra, nostram esse voluntatem, si non sit instar aëris transparens præ superbia, neque ceu ignis ardens amore inordinato, neque demum aquæ more fluitantis aut concitatæ, inconstans ac instabilis corporis sectanda voluptate: sed si sit fixè stabiliterq; ad lucem versa libenti ac voluntaria obedientia, tum demum Beseleel, id est, vmbra fit Dei. Quo nanq; momẽto temporis voluntas sese obfirmat stabilitq;, eodem ipso Deus æternum lumen suum in intima infundit spiritus penetralia, seu penitissimas spiritus latebras ac recessus, quo cum lumine idem spiritus in intimis penetralibus vnitur: atque ex hac vnitate seu vnione gratię nascitur plenitudo in virium supremarum vnitate: gratiæ autem plenitudo gignit ex sese morigeram voluntatem, id est, Beseleel vmbram Dei. Hæc autẽ omnia per Christi merita præclara atq; dignissima fiant necesse est. Ita denicq; Vr sumus, per vnitatem seu vnionem cum Deo, & Vri, per gratię plenitudinem; atq; Beseleel, id est, vmbra Dei, per subditam obtemperantemq; voluntatem. Ita enim natura comparatum videmus, vt vmbra omnẽ corporis, vndè fit, motũ attimilet ac imitetur: & quocunq; illud perrexerit, sequatur. Si igitur per voluntatis obedientiã vmbra Dei sumus, imitemur oportet extrinsecus humanitatem Christi, eiusq; institutiones, idq; tam iuxta præcepta, quàm consilia illius: habituri hac ratione primam, quæ nominis Beseleel significatione exprimitur, proprietatem. Iam quod ad alteram eiusdem vocabuli interpretationem attinet, qua dicitur vmbraculũ diuinum, ea tum nobis quoque rectè conuenit, vbi obediens voluntas diuinæ sese subdidit libertati, in eademq; sui resignatione libertatẽ illam ac vnitatem, qua ipse fruitur Deus, gustu percipit: quod quidem voluntaria sui resignatione & abnegatione adipiscitur, in qua & ipsa DEI, & DEVS illius fit vmbraculum: quando & ipsa in DEO, & in ipsa DEVS manet, habitat, & quiescit, & alter alterum æterna fruitione circumplectitur: idq; in vnitate diuina, quæ omnis actionis ac generationis seu effectionis tam naturalis, quam illius quæ ex gratia est; & initium semper est & finis. vndè etiam Beseleel ex tribu Iuda, id est, confitente aut glorificante, originem duxisse rectè dicitur. Non enim potest vnquam morigera voluntas non confiteri ac gloria ac prædicatione efferre Deum in cunctis actibus suis, eo quod ex Deo genita sit, rursusq; in Deum cum omnibus actionibus suis propendeat: qua re etiam artifex est, & velut architectus, electa à DEO quæ illius extruat tabernaculũ. Et in corde omnis eruditi posuit Deus sapientiam, vt sciret fabrè operari, quæ essent in vsum Tabernaculi. Sic planè singulæ quæq; vires hominis præclaræ obedientiæ subditæ, diuinitus doctæ sunt & sapientiam percepêre, qua æterna agant opera in Tabernaculo Dei. Ita iam & ortus seu generationes, & significationes eorum qui tam iuxta figuram quam rem ipsam & veritatem, Dei exædificent Tabernaculum, nobis expositæ & absolutæ sunt. Nunc porrò de Ithamar, Aaronis pontificis filio, dicere instituamus, vtpotè qui populi Israelitici munera oblata susceperit, ac indè artificibus distribuit, ex quibus sponte ac vltrò oblatis, Dei est confectum exstructumque Tabernaculum. Aaron, si Latinè exprimas,

Vmbraculum diuinũ quo modo fiamus.

Iudas quid sonet

primas, idem est quod mons fortitudinis: significatque figuratè supremam spiritus portionem, in qua regnat Deus. Ita enim Esaias Propheta ait: *Venite, & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob*, id est, supplantatoris. Quisquis enim ad hanc domum montemque pertingit fortitudinis, is planè supplantat, id est, superat ac vincit omnia. Vbi etiam adiungit Esaias: *Et docebit nos vias suas*, id est, mandata sua: & ambulabimus in semitis eius, hoc est, cælestibus consilijs eius: Quia de (monte hoc) Sion cùm sit totius speculatio veritatis, & omnis iustitiæ contemplatio, exibit lex: & verbum Domini de Hierusalem, quod est mons ipse, & visio pacis. Et hic Aaron est fortitudinis mons insuperabilis. Ex quo ortus est Ithamar, qui nobis supernaturalem significat libertatem. Ex Hebræo nanque si Latinis vocem hanc verbis exprimas. Ithamar idem est, quod insulæ palma. Palma autem, vel huius nominis arborem, vel eius fructum, vel victoriam, vel manum significat explicatam. Itaque suprema portio spiritus nostri, vnita spiritui Dei, montosa est insula, quam vastissima diuinitatis vnda circumfluit, & ad quã humanitatis Christi Seruatoris nostri riui: & quotquot ad illum pertinent, confluunt. In hac insula Ithamar nascitur, id est, libertas, quæ palmæ semper virenti haud absurdè comparatur, eo quod & ipsa perpetuam seruet viriditatem, idque ob sublimem ac præcelsam illius originem seu natiuitatem. Neq; enim aut fulmina cæli, id est, omnes superbiæ venti simul collecti atque in vnum coacti quicquã ei officere aut eam lædere: neq; aut terræ aut aquarum frigora, quæ sunt maleuolentia, infidelitas, odium, inuidentia, instabilitas creaturarum, illius corrumpere aut perdere queunt viriditatem: In his enim palmæ assimilis est, fructusq; eius, quemadmodũ & palmæ in Syria aut Aegypto nascentis, citò matureſcunt. Syria quidem, vt quibusdam placet, ara aut sublimitas reddi potest Latinè: Aegyptus autem, tenebræ vel angustia seu tristitia. Vbi igitur venerabunda cum libertate Deo nosipsos dedimus ac resignamus, & in ara offerimus diuinæ libertatis, quæ sublimitatis omnis fastigium est ac celsitudo: iam tum libertas nostra crescit in Syria, citoque maturos adfert fructus, eosq; Deo gratos valdè, puta dactylos, id est, botros spiritales nos inebriãtes, efficientesq; vt supra omnia Dei quendam gustum percipiamus. At verò dum abnegamus nosipsos, ac vltrò libentesq; seu liberè Deo nos resignamus, ac dedimus etiam in ijs omnibus, quæ nobis aduersa seu contraria sunt, quæq; siue spiritui, siue naturæ molesta ac grauia sentimus, iam nostræ palma libertatis in tenebris spiritus, aut naturæ angustia siue tristitia, id est, in Aegypto crescit, fructusq; illius celeriter assequũtur maturitatem: qui nos fructus æquabiles, sedatos seu trãquillos, Deiq; similes reddunt, atq; præ omnibus virtutũ fundum iustare nos faciũt. Hac nimirum ratione Ithamar, id est, libertas sumus, palmę eiusq; fructuum similes: & hac libertate, ex peccatis & hostibus nostris victoriam reportamus, in eaq; virtutum nostrarũ omniũ absque vlla formidine fructus gustamus. Ipsa quoq; cunctas virtutes nostras infernè, & Dei dona, quæcunq; is nobis largitur, supernè suscipit: atque adeò ipsamet vnicus fructus est, in qua cuncta bona nostra finita ac mensa, collecta & aggregata sunt: & ipsa tamen in fundo suo, vbi radices egit in liberrima vnitate DEI, immensa est. Ad hæc, ex opulentia ac facultate seu potestate libertatis huius, cunctæ vires nostræ virtutum actus efficere queunt,

Aaron quid sonet.

Esa. 2. Mich. 4.

Ithamar quid.

Palma.

Libertas cur palmæ conferatur.

Syria qd sonet.

Aegyptus.

Dactyli.

Libertas cur Ithamar assimilatur, aut manui explicatæ.

ob eam videlicet, quam in illa habent, libertatem. Siquidem absque libertate nullum vnquam opus meritorium peractum est: atque indè etiam ipsa hæc libertas nostra Ithamar Aaronis filio rectè assimilatur: quandoquidem omnes in se complexa est diuitias opesque spiritales, ex quibus Dei est ædificandum tabernaculum. Est etiam palmæ similis, id est, manui explicatæ, quę semper quidem largitur aliquid, nec quicquam retinet: eo quod ex opulentissima Dei libertate progenita sit: & eam ob rem præfecit eam Deus thesauris suis, vt singulis quibusque viribus, in hoc Tabernaculo laboraturis ea distribuat, quæ singulis congruant, quo possint quaslibet exequi & perficere virtutes. Itaque danda nobis opera est, vt Christum sectemur, sursumq; in libertatem tendamus ac ascendamus, in liberrimamq; nos offeramus atque dedamus vnitatem Dei: quibus rebus horis omnibus nobisipsis emorimur, & æternam atque liberrimam in Deo vitam possidemus. Quod idem Christus quoque fecit iuxta humanitatem suam iam indè à prima creatione spiritus sui, facietq; in æuum sempiternum: vtpotè in quo omnis tum illius, tum creaturarum omnium, Deo coniunctarum atque vnitarum, felicitas ac beatitudo consistit. Sic itidem fortiter & constanter descendemus, & abnegabimus nosipsos in omnibus rebus duris ac molestis, quæ nobis euenerint: & hac ratione crucem nostram ferimus, & naturæ morimur, atque secundò Christum sequimur, qui nostra causa ad omnem sese demisit siue descendit miseriam atque calamitatem, ad extremum vsque crucis supplicium: idemque ipse hisce duabus rebus, id est, ascensu & descensu suo cum libertate coniunctis, nobis itidem in Deo libertatem mercatus est, atque comparauit: isdemq; modis, non alijs planè, etiam nos hanc poterimus in nobis adipisci libertatem. Ex his omnibus paulo fusius pertractatis, facilè potest animaduerti, Vr quidem nos esse, ob vnionem cum Deo, & Vri ex Deo genitos, ob gratiæ plenitudinem; & Beseleel atque Ooliab, ob morigeram voluntatem, perspicuamque intelligentiam, quas vtrasque gratiæ ex se producit plenitudo: Ithamar quoque, Aaronis filium, per vitę libertatem; in qua cunctas nostras virtutum actiones infernè Deo sursum offerimus, donaque omnia quę nobis diuinitus præstantur, supernè suscipimus. Per voluntariam autem obedientiam, dilucidamq; rationem seu intelligentiam, ex liberis hisce virturum nostrarum oblationibus, & largissimis Dei donis æternum intra nos Deo Tabernaculum conficimus & exædificamus: quod quidem Christus IESVS Deus ac Dominus noster, ex vario ac omnigeno virtutum decore, elegantia ac ornamentis nos iubet extruere, quemadmodum Moses Dei vice omnis generis singularibus quibusdam operibus externum construi præcepit Dei Tabernaculum. Quod nos ita demum explicare aggredimur.

De cortinis Tabernaculi.

CAPVT XI.

AIT Dominus ad Mosen: Decem cortinas de byssо retortæ, & hyacintho ac purpura, coccoque bis tincto, variatas opere plumario facies.

Tabernaculi tectum cur fuerit.

Hoc iam loco ea quæ de quarta principali parte tractanda suscepi, explanare deinceps conabor. In hisce verbis, quæ Mosi Dominus locutus est, vti ea ad longum paulo ante recitauimus, hoc in primis licet animaduertere, prius

re, prius Dominum tabernaculi tectum fieri demandasse: deindè parietes, id est, tabulas quæ id sustentarent: quo nimirum id significatur, sæpius multo tempore diuq; virtutes exercitari oportere, antequam fundum earum in illarum ornatu ac decore perspicuè dilucideq; feratur, sustineatúrve. Per decem autem cortinas, quas efficere iubemur, legis ac decalogi intelligi potest plenitudo in exercitationibus internis, quæ in rationali sensu aguntur, qui quidem quintuplex est, tum intrà versus ad Deum, tum extrà versus ad cunctos homines, iuxta Decalogi rationem siue modum. Hæc autem exercitatio rationalis, secundùm diuinæ legis aut mandatorum Dei præscriptum, & intrò & foràs respiciens siue tendens, ex quatuor confecta sit coloribus oportet. Quorum primus est albus instar lanæ subtilis & candidæ, id est, byssinus, alter cæruleus siue hyacinthinus, tertius purpureus, velut sanguis rubicundus, quartus coccineus ex cocco bis tincto. Quo nimirum figuratè id exprimitur, singulas quasque virtutes nostras, quatuor præ se ferre colores, id est, quadruplici ratione fieri ac exerceri debere. Ex quibus color primus, qui byssinus est ex candido ac molli lino, mysticè designat, simplices ac innocentes nos esse oportere, hoc est, vt nosipsos nulla in re neque quæramus, neque spectemus: quod est initium quoddam cunctarum virtuosarum siue cum virtute coniunctarum operationum. Vndè etiam stamen cortinarum omnium ex filis byssis geminatis, id est, lino byssino in fila gemina contorto, fuit: vt hinc intelligamus, nostrarum itidem virtutum omnium stamen gemina constare innocentia debere; & ita in ea virtutes omnes intexere valebimus, quod aliâs fieri non poterit. Eam ob rem si simplices ac innocentes permanere velimus, virtutes cunctæ ex filo candido & albicante, primò nobis instar staminis præparandæ seu substernendæ sunt, ac disponendæ: quod est, ne nostrum siue lucrum, siue commodum neque in corporalibus, neque spiritalibus rebus præcipuè ac potissimum spectemus & aucupemur: & ita stamen nostrum ex byssо retorta seu geminata ductum & apparatum erit. Porrò subtegmen, quod primo loco intexemus, eiusdem erit generis. Quantuis enim stamen, id est, vitæ nobis vltrò susceptæ institutum siue status proprius, innocens sit, & candidus ac lenis, at nihilo secius in cunctis nostris actionibus certandum nobis est, vt eandem innocentiam tueri ac conseruare queamus. Semper enim hostis Tartareus, mundus & caro nostra, tentant nos, cupiuntq; persuadere, vt nosipsos spectemus, & propria captemus & venemur commoda. Quibus si nos consentiamus, commaculatur ac fœdatur, immò & destruitur istiusmodi subtegmine stamen nostrum. Id quod protoparenti nostro Adamo accidit: qui cùm purus ac innocens à Deo conditus esset, at tentatione pulsatus diabolica, relicto Deo, commodum suum aucupabatur: atque eo ipso, vtpotè tam impuro ac fœdo intexendo subtegmine, statum amisit innocentiæ. Vndè si vitæ nostræ institutum siue statum innocentem retinere volemus, pugnandum nobis erit atque obsistendum nobisipsis, agendumq; vt nosipsos superemus atque vincamus in omnibus: ficque iam apparatum siue ductum atque extensum virtutum omnium stamen habebimus: Quoties autem victores euaserimus seruata innocentia, toties eiusdem generis subtegmen inteximus. Et hic primus cortinarum & virtutum omnium color est. Aduertendum etiam hîc est, tametsi vela hæc apud Latinos cor-

damento prius fieri iussum.

Cortinæ decem.

Colores quatuor quid.

I.

Quale cortinarum stamen.

Subtegmen.

Genes.

nos cortinæ dicantur, non tamen eiuſmodi fuiſſe quæ vltrò citroq; mouerí poſſent: ſed erant velut aulæa quædam vel velaria mutuò conſuta atq; connexa, vt poſt audituri ſumus, ita vt ſimul ex omnibus vnum fieret tegmen vel operimentum, quo totum obtegebatur Tabernaculum. Vndè etiam nos, quo ſit res perſpectior, cortinarum deinceps vocabulo vtemur. At verò color alius, in ſtamine nobis texendus, hyacinthinus erit, id eſt, cæruleus: qui quidem color modò ſubobſcurus, modò dilucidior apparet, pro ratione plus minúsve ex ſolis ſplendore illuſtrati aëris. Eam ob rem diſcretionem ſiue rationem internam nobis color iſte ſignificat, qua nobis vtendum eſt in cunctis operibus noſtris: quæ nimirum cæleſti ſemper illuſtratur lumine, id eſt, diuina gratia, magis tamen ac minus, quatenus quiſque diuinitus illuminatus eſt. Et hic alter ſingularum tum cortinarum, tum virtutum color eſt. Tertius verò color, purpureus erit, ex conchyliorum ſucco vel ſanguine, quæ (vt fertur) cæleſti rore vitam ducunt. Per hunc colorem, animi pietatem ſiue largitatem accipimus, ex ipſo cordis fundo proficiſcentem, quę ſanguinem hominis per cunctas diffundit venas, naturamq; omnem quodã calore & gaudio afficit: & vt piſcis in aqua, ita ipſa in diuina natat gratia: corq; pietate præditum, cæleſti viuit rore, id eſt, ſingulari ſancti Spiritus viſitatione. Itaque ſi omnes noſtræ virtutum actiones ex hilari ac pio cordis fundo proficiſcãtur, amat nos haudduhiè Omnipotens Deus, & colorem habemus tertium tum cortinarum, tum virtutum omnium. Quartus denique color, coccineus erit, id eſt, flammeus bis tinctus ſanguine vermiculorum, ex arborum (vt quidam volunt) foliis in eremo victitantium: qui nobis color charitatem deſignat, qua virtutes omnes nedum exornantur, ſed etiam perficiuntur & conſummantur: eſtq; rubicundo bis tincta colore, eo quod tum DEO, tum proximis nos coniungat, perindè vt ignis ea omnia, quibus dominari poteſt, coniungit, ſuiq́ue reddit ſimilia. Et nos quidem ſi perexigui ac humiles eſſe vermiculi non recuſemus, fugiamusq; ea quæ mundus expetit ac venatur, & in eremo vltra creaturas omnes vitam agamus, cibum inibi capienus ex amœnis ac virentibus foliis, id eſt, cæleſtibus exercitationibus. Et hoc pacto præclarum atque eximium hunc coccineum poterimus efficere colorem, qui cunctarum eſt virtutum decus ac ornamentum. Enimuerò quiſquis in virtutibus charitatem exercet, is affectione ac deuotione ſanguinem abſumit ſuum, tum ad honorem Dei, tum ad vſum vtilitatemq́ue proximorum: & ſic colorem habet ignis, quę flammeum appellamus. Charitas nanq;, quicquid eſt in homine culparũ ſiue defectuum, comburit, cunctasq; virtutes perficit & abſoluit: atq; is idem veſtem induit nuptialẽ, chlamydem illam coccineam, reuerà præclaram, quam Chriſtus IESVS præcelſus ac humilis amator illo charitatis geſtauit die, quo ex amore puriſſimo ſuum abſumpſit ſanguinem, præcipuæq; ac ſummæ charitatis opera ad honorem Patris, cunctorumq; vſum mortalium perfecit & conſummauit. in cuius videlicet amoris ſui ſignum, hanc quam diximus, geſſit chlamydẽ coccineam: quemadmodum veſte purpurea, quam eodem tulit die, ſuam nobis voluit teſtari ac declarare pietatem ac liberalitatem. Ea nanque inſigni ſolennitate ſponſum ipſe agebat, optabatq; perſpicuum ac teſtatum nobis reddere, vti & fecit, regem ſe eſſe multò pijſſimũ ac liberaliſſimum, itemq; principem

Color ſecundus. Hyacinthinus color quis.

HI. Conchæ.

IIII. Color.

Ignis vis.

Charitas.

Ioan 19.

Digitized by Google

cipem veræ ſyncerǽq; charitatis. Ita nimirum cortinarum vnaquęlibet, hiſce quatuor iam dictis fuit tincta coloribus: & nobis ſimiliter virtutes ſingulæ, quadruplici ſunt colendæ ſiue efficiendæ ac actitandæ colore. Siquidem ſuſceptum vitę genus ac inſtitutum, innocens erit, quod eſt ſtamen virtutum omnium: innotentia autem in cunctis bonis actibus certando ac dimicando ſeruanda tuendaqúe nobis eſt: quandoquidem innocentia omnes virtutum actiones confirmantur ac ſtabiliuntur: qua de re & ſtamen, pariter & primum eiuſdem ſtaminis, id eſt, virtutis omnis atque integritatis, ſubtegmen eſt: deindè cunctas noſtras virtutes diſcretio ſeu ratio moderabitur, in ijſdemq; demum & animi pietate ſeu largitate ex ipſo cordis fundo manante prædiți, veráq; charitate pleni erimus. Et hi ſunt colores quatuor primi ſiue principales, qui virtutes omnes pro DEI exornant voluntate. Ipſos autem eoſdem colores iuſſi ſunt diuinitus Beſeleel & Ooliab variare opere plumario, id eſt, acu pingere varia in cortinis, quæ his tincta erant coloribus, quæ ad ornatum pertinerent. Eodem modo etiam noſtra obediens voluntas atque intelligentia, omnigena virtutum ornamenta his inſerent coloribus, id eſt, virtutibus quatuor, paulò ante commemoratis. In albo quidem innocentiæ colore, roſas pingent rubicundas, vti nunquam non vitijs ac improbitati omni reſiſtamus: qua re innocentiã ſeruamus, naturamq; noſtram crucifigimus: & ita rubentes habemus roſas, quarum eſt odor gratiſſimus, coloremq; album vehementer exornant. Deindè in eadem innocentia etiam Heliotropia pingemus acu, quæ nobis obedientiam deſignant. Sole nanque exoriente, contra illius radios ſeſe aperiunt, atque omnibus horis cum illo circumacta ad occaſum vſque ſemper illum ſpectant, eiusq; velut inclinant ardori: noctibus autem claudunt ſeſe, ſuumq; abſconditum colorem, rurſumq; Solis præſtolantur exortum. Sic itidem nos quoque per obedientiam ad diuinæ gratiæ ſplendorem ac illuſtrationem, noſtra aperiemus & expandemus corda, ipſamq; gratiam perpetuò vera cum humilitate & animi ſubmiſſione ac inclinatione ſequemur, quamdiu amoris ſentiemus ardorem atque feruorem. Vbi verò gratiæ illuſtratio nouos ſuos inſtinctus ſiue inſtigationes, vel commotiones retraxerit, amoriſq; æſtum ſiue ardorẽ aut nullum aut exiguũ ſenſerimus, iam nox agitur, & erga tentationes omnes noſtra occludemus corda: ſicq; aureum noſtræ charitatis obtegemus abſcondemusq; colorem, ac nouum rurſus Solis exortum, cum nouo lumine nouisq; inſtinctibus ſeu commotionibus præſtolabimur. & hac ratione innocentiæ decorem ſaluũ ſemper ac integrum ſeruare licebit. Atquì in colore hyacinthino, qui idem: cæruleus eſt, aues pingemus acu plumis ſiue pennis varijs, id eſt, in ratione ſeu diſcretione noſtra perſpicua conſideratione vitam actusq; Sanctorũ, qui quidem varij ſunt, circunferemus. Hos nanque, pennas eorum dicimus varias ac multigenas, quæ gratiæ, elegantiæ ac admirationis habent plurimum, quibus illi ornati fuere, & ad æternam ſubuolârunt beatitudinem. Haſce aues nos ſeriò ac diligẽter cõuenit animaduertere: quarum ſi pennas habuerimus, ad eam, quam ipſi iam adepti ſunt, requiem quandoque peruenire valebimus. In purpureo autem colore, qui inſtar ſanguinis rubet, ſignificatqúe pietatem vel liberalitatem,

Stamen virtutum omnium, quid.

Plumariũ opus.

Heliotropia.

Hyacinthinus color.

Author Ioſepho, nulla erant picta in cortinis animalia: ſed ſi proprie loqui velimus, aues inter animalia non numerabimus.

Purpureus.

litatem nymphæam effingemus, quæ nobis liberam omnium diuitiarum opumq; Dei Opt. Max. possessionem designat. In nymphæa nanque quatuor animaduertimus, quod caput semper super aquas altius profert, & quatuor habet folia viridia inter florem & aquam, estque firma in fundo ac stabilis, & in superiori sui parte Soli sese aperit, estq; medicinæ loco ijs, qui æstu laborant. Sic nimirum & nos pietate, largitate, ac libertate spiritus fluxus largissimorum donorum Dei possidere poterimus: & ita quidem folia habebimus virentia, id est, gratam iucundamq; contemplationem, vti sempiterna Dei pietas & largitas nouis continenter donis ac muneribus fluat: vtque dona eadem discriminatim semper dimanent ac profluant pro ratione hominum amantium, quibus ea præstantur: vtque præcipua ac potissima donorum omnium causa liberalissimum atque pijssimum fundum sit charitatis diuinæ, & huic proxima causa sit sapiens piumque ac liberale creaturarum fundum, quæ se Deo conformare nôrint. Opulentiam nanque diuinorum munerum nemo neque scire neque possidere potest, nisi sapiens atque liberalis & pius, qui ex diuitijs ac opibus Dei sapienter ac piè & largiter creaturis omnibus impartiri sciat. Hoc videlicet pacto exornanda nobis largitas est, sicq; in donorum omnium fundo, id est, ipso Spiritu sancto firmabimur, quemadmodum Nymphæa in aquarum fundo fixa stabilitur. Cor autem supernè veritati ac iustitiæ Soli expandemus siue patefaciemus, futuri hac ratione totius orbis medicamentum. Qui enim ex animo largus & pius est, & Dei opes possidet, is non potest non largiri, consolari, refocillare, refrigerare eos omnes qui mœrore correpti sunt: atque ita denique suum quoque purpureus color ornatum habet. In coccineo verò colore, id est, feruenti charitate, dilucidas ac micantes acu pingemus stellas, id est, pias, intimas ac deuotas preces pro vsu vtilitateq; proximorum: itemq; reuerentes & occultas inter Deum atque nos exercitationes. Hæ nanque stellæ sunt, quæ splendore ac claritate sua cælum terramq; illustrant, nosipsos quoque intus lucidos ac fœcundos efficiunt, & in æternæ vitæ nos figunt ac stabiliunt firmamento. Præter hæc iam dicta, in his insuper coloribus quatuor, omnem virtutum decorem ac elegantiam effingemus, quæ quidem liberum arbitrium & perspicua intelligentia nostra, vera ex obedientia comminisci atque excogitare valebunt: & hoc pacto rem ipsam & veritatem exequemur ac perficiemus, quæ Iudæorum variatis est cortinis mystice designata. Ait post hæc Dominus ad Mosen:

Nymphæa.

TEXTVS Exod. 26.

Longitudo cortinæ vnius, habebit viginti octo cubitos: latitudo, quatuor cubitorum erit. Vnius mensuræ sient vniuersa tentoria.

Hæc ad easdem, quas iam tractauimus, cortinas decem pertinent. Vbi nosse fuerit operæpretium, cortinas singulas vniuscuiuslibet coloris ex quatuor supradictis, septem habuisse partes alias alijs consutas, ita variatas atque dispositas, vt est suprà à me expositum atq; ordinatum: sicq; cortinarum quamlibet viginti octo eiuscemodi partibus constitisse: quæ quidem partes singulæ, vnius erant cubiti in latitudine: Vndè in vniuersum viginti & octo cubiti fiebant, quæ erat singularum longitudo cortinarum. Ex quibus id potest animaduerti, virtutem quamlibet nostram, viginti cubitos & octo in longum ha-

gum habere debere. Initium nanque & finis illius, in diuinæ gratiæ plenitudine ſit oportet. Enimuerò pius quiſque ex gratiæ ſuæ plenitudine, quam habet ſpeciatim à Deo collatam ſibi, legem implet decalogi, idq; pro modulo ſuo. Quod quidem ſeptem virtutibus principalibus fiat, neceſſe eſt, quarum ſingula quæque ratione quadruplici, vt ante iam explicatum eſt, exercetur ſiue colitur: vndè fiunt cubiti vigintiocto cuiuslibet coloris, ex quatuor partes ſeptem, quarum vnaquęlibet cubiti menſuram in latum obtinet. In gratiæ autem plenitudine, quæ virtutum omnium fons eſt & clauſula, non niſi ſtatus vnus ſpiritalis & vita vna ſunt, ſicqúe virtutum vnaquælibet in fundo ſuo cunctarum habet longitudinem: quandoquidem in candido innocentiæ colore inchoat, in eaq; perſeuerat innocentia, perficiturqúe & conſummatur in colore coccineo bis tincto charitatis. Latitudo autem cortinæ cuiuslibet, quatuor erat cubitorum. Qua re nos docemur, vt noſtrum virtutis ſtudium & intrò ad Deum, & foràs ad mortales omnes extendere ac dilatare debeamus: quod ipſum quoque in ſingulis quibuſque actibus bonis modo quadruplici agendum eſt. Quodlibet nanque opus bonum, quatuor habeat proprietates neceſſe eſt: ita vt fiat innocenter, moderatè ſeu rationabiliter, piè ac amanter: quarum proprietatum vnaquæuis cæteras in ſe complectitur. Neque enim diſiungi aut diuelli ſe patiuntur. Vndè etiam pars quælibet ſubtegminis, in tranſuerſum per cortinas, quatuor erat cubitorum, quos itidem cortinæ cuiuslibet obtinebat latitudo. Ait indè Dominus ad Moſen:

Quinque cortinæ ſibi iungentur mutuò, & aliæ quinque nexu ſimili cohærebunt. Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſummitatibus facies cortinarum, vt poſſint inuicem copulari. Quinquagenas anſulas cortina habebit in vtraque parte, ita inſertas, vt anſa contra anſam veniat, & altera alteri poſſit adaptari. Facies & quinquaginta circulos aureos, quibus cortinarum vela iungenda ſunt: vt vnum tabernaculum fiat. TEXTVS Exod. 26.

Iſtis nimirum id ſignificatur, inter nos, id eſt, ſpiritales ſenſus noſtros, colligendos atque coadunandos nobis eſſe, ſeruandosq; liberos ſeu ſanctè otioſos, vel quietos ac expeditos in ſenſu quodam rationali, & introuerſione ad veritatem, quam Deus intus exhibet & reuelat: atque inibi veram virtutum omnium mandatorumq; Dei legem docendos nos eſſe. Atquì in eadem ipſa vacatione ſeu otio ſancto ſecundùm ſenſus, rationali quodam ſenſu foras nos conferemus ad inſpicienda ſcripta diuina, vitasqúe Sanctorum: ſicqúe etiam foris eandem ipſam virtutum ac mandatorum Dei rationem edocebimur. Et hunc quidem geminum rationalem ſenſum, quo tum intrò tum foràs nos recipimus, duo illa vela cortinarum decem ſignificant, in eoq; virtutes & præcepta Dei iunguntur ac adunantur. Habebunt autem ſingula vela ex his duobus anſulas quinquagenas hyacinthinas: præter quas, totidem circuli aurei fabricandi erunt, quibus cortinarum vela iungantur. Quibus docemur, in rationali noſtro ſenſu deſiderium quoddam ſeu appetitionem cum amore coniunctam, circumferendam nobis eſſe, qua DEI præceptâ ſiue legem & virtutes omnes ad Dei honorem exequi ac perficere amanter cupiamus.

Digitized by Google

Sensus q intu plex.

piamus. Porrò sensus noster rationalis, quintuplex est, & singulus quisque sensus Decalogum cunctasq; virtutes ex amore ad DEI gloriam & honorem colere ac perficere appetit: & ita vnusquilibet suos habet circulos decem aureos. vndè cùm quinque sint sensus, circuli quinquaginta fiunt. Concarrūtque in circulis singulis ansæ binæ, id est, ex velo quolibet ansa vna. Ansa autem quælibet illuminatam significat considerationem siue animaduersionem foràs vel intrò respectantem, vtrum veritas quæ intus ac foris docetur, aptè sibi consentiat atque concordet, ita vt nusquam virtutum cortinæ in rugas contrahantur, sed in quadam semper æquabilitate aureis amantis desiderij seu appetitionis circulis retineantur. Porrò cortinis hisce decem ita in vnum redactis atque copulatis operimentum, cortinæ vniuersæ latitudinem obtinebant cubitorum quadraginta, & singulæ longitudinem viginti & octo cubitorum, atque hunc in modum vniuersarum latitudo cortinarum, operimenti æquabat longitudinem, & cortinarum longitudo eiusdem mensuræ erat cum operimenti latitudine. Quæ nobis ex virtutum omnium, cunctorumq; mandatorum DEI adunatione atque aggregatione statum vnum spiritalem effici demonstrant. Septem nanque virtutes ratione quadruplici (vt ante diximus) cultæ, exercitatæ atque possessæ, cubitos efficiunt viginti octo: ijsq; exornamur atque ducemur à dextris innocentiam, & quicquid præterea est rerum aliarum, quæ profectum nostrum iuuare queant: à sinistris autem, protegunt ac tuentur nos ab ijs omnibus, quæ nos impedire, dissuadere, aut torpore quodam afficere possint: sicq; virtutes eædem, spiritalis status efficiunt latitudinem: Præcepta verò decem, longitudinem absoluunt. Septem nanque præcepta, quadruplici culta & exercitata ac obtenta modo, foràs erga proximos nos honestè & virtuosè componunt ac instituunt, idque cubitis viginti octo: reliqua verò tria mandata, aptè ac virtuosè introrsum nos iungunt & applicant ad Deum cubitis duodecim, qui simul fiunt longitudo cubitorum quadraginta.

Ansæ.

Quasi TEXTVS.

Post hæc sciendum, Tabernaculum in altum & latum figura fuisse tetragona siue quadrangulari. Parietes nanque ex tabulis constabant, quarum erat altitudo vndiq; decem cubitorum & pauimēti quoq; latitudo, decem erat cubitorum: ex quo facilè colligi potest, supernè inter parietes decem intercessisse cubitos in longum. supra verò parietes non erat tectū fastigiatum, sed planum & æquabile, nec altius ipsis parietibus decem cubitorum. Longitudo autem Tabernaculi, triginta fuit cubitorum: quod quidem Orientem versus & Occidentē, perindè situm erat, vt quæ apud nos sunt ædes sacræ. Sed ad Orientem, id est, Solis exortum, totum erat patulum, nullo illic erecto pariete, & ad Occidētem penitus clausum fuit. Tres siquidem tabulatos habuit parietes, quorum vnus ad Austrū. alter ad Septentrionem, spectabat. & horum singulus quisque trigin-

triginta in longitudine, & decem habebat cubitos in altitudine: tertius autem paries ad Occidentem vergens, decem & in longum & altum cubitos obtinebat. Vbi verò ante dictum decem cortinarum operimentum, super Tabernaculum extendebatur, eoque Tabernaculum obtegebatur, non quidem vndiquaque extra parietes terram attingebat, eo quod non nisi triginta octo cubitos haberet latitudinis: vndè fit consequens, ad quodlibet tabernaculi latus cubito vno breuius fuisse, quam vt ad solum vsque tenderetur.

Ex his nimirum figuratè docemur, fundum liberi Arbitrij nostri simplex esse ac modi expers, nec vllis depictum virtutū formis ac imaginibus, semperq; in seipso à cunctis virtutum actionibus earumq; simulacris manere liberum ac expeditum: Porrò extra suam libertatem, omne virtutum genus siue modos omnes sursum versus molitur, siue actitare incipit cubito vno supra seipsum: neq; enim quicquam spectat aliud, quam honorem DEI: atq; ea re virtutum cortinæ fundum illius contingere nequeunt. Deindè in Occidentali parte Tabernaculi, operimentum istud cortinarum ita pendebat, vt cubitos in longum decem, in latum viginti & octo efficeret: cuius extremitas altera replicabatur nouem cubitis ab vno ipsius angulo, idq; ab imo sursum versus ad angulū vsq; Tabernaculi per cubitos decē in altitudinem: eodemq; modo operimenti extremitas altera etiā alia à parte replicabatur ad alterum vsq; Tabernaculi angulū: & ita in tres erat replicatum partes: atq; in quolibet Tabernaculi latere partes istæ replicatæ, nouem erant cubitorū in latum iuxta ipsorum laterum Tabernaculi rationem. Pars verò media, quæ recta à summo Tabernaculo deorsum pēdebat, decē cubitos longa, & totidē lata erat, instar parietis ad Occidentē respicientis. Et ea quidē pars operimēti reflexa siue replicata, quæ ad dexteram erat, ad parietē Occidentalem ducebatur, lęuam versus, ibiq; figebatur: ac deindè pars sinistra super hanc ad dexteram itidem ducta, etiā ipsa figebatur. Atq; hoc pacto duplicatæ erant partes ad Occidentē, & eadem mensura terram versus pendebant, quemadmodum & in lateribus: vna nanque & eadem latitudo erat. At media pars, quæ à superiori Tabernaculi parte rectà deorsum pendebat, quæq; tum in lōgum, tum in latū decem obtinebat cubitos, supernè deorsum submittebatur super hasce geminas partes, ita vt Occidentalem Tabernaculi parietem ad terram vsq; obtegeret, cubito vno cortinis omnibus inferior siue prolixior: vndè id potest animaduerti, cortinarum operimentū in Occidentali Tabernaculi parte fuisse triplicatum. Hæc autē mystica ratione id nos instituūt, virtutum omniū statum in superiori Tabernaculi nostri parte, id est, virium supremarum vnitate, triplicatū esse. Memoria nanq; veritatē & virtutes omnes in intellectum respiciendo possidet, quod virtutum omnium rationes siue modi, isthīc edocentur. Intellectus vicissim ad memoriam reductus, eandem veritatem cunctasq; virtutes, memoriam contemplando, possidet, quod in ea omnes virtutum rationes siue modi teneantur & conseruentur: at tamen fundum vnitatis minimè attingunt: quādoquidem vtraque, id est, & memoria

Cortinas aliquanto breuiores fuisse quàm parietes, quid velit.

Memoria.

Intellectus.

& intellectus, virtutum rationibus siue modis depicta sunt: atque ita virtutum cortinę vtraque ex parte non nisi decem dependent cubitis terram versus, similiterq; ad Occidentalem Tabernaculi partem. Enimuerò modos omnes virtutum ordinatos, nouem principales rationes complectuntur atq; compræhendunt, quæ significant nouem Angelorum choros siue ordines, atque Sanctorum. At tertia sublimis vnitatis vis, quæ est voluntas, seu vis amatiua, cunctos virtutum modos charitate exornat atque transformat; simulq; cubito vno, suo cum ornatu cunctisque virtutibus ad fundum vsque vnitatis, longius demittitur ac descendit: & sic decem obtinet cubitos, & totidem rectà demissas partes vel discrimina sibi mutuò coniuncta. Siquidem veram ac iustam virtutum omnium absoluit ac perficit longitudinem, idq; rationem omnem, cunctosque modos ad fundum vsque vnitatis pertransfundo, siue excedendo: in quo nimirum descensu siue excessu eadem ipsa vis amatiua seu voluntas ex memoria nudam mentem, & ex intellectu nudam visionem efficit. Ipsa nanq; in vnitatem introspectione virtutes omnes perficiuntur & consummantur, cunctæque vires modis ac formis destituuntur, eo quod actio ista rationem excedat, nec rationis admittat modos: non tamen rationi repugnat: quum sit summus amoris actus, nec nisi modi ac formæ expers amor. In ipsa autem simplici ac modinescia essentia sua cubitos nouem, id est, nouem virtutum modos siue rationes possidet: ipsiusq; essentia propria, quidam est excessus cunctarum amandi rationum siue modorum absque modo: & hic est decimus cortinarum cubitus, qui ad fundum vsque simpliciter & in latum & longum excedit. Quanuis enim operum mensuræ seu cubiti breues sint, at amor perennis ac perpetuus est, semperque renouatur, legemq; omnem perfectè adimplet, & vnitus ac affixus est siue adhærescit iugiter Deo, adeoq; cum vniuersis viribus nostris in fundum nos vnitatis adiungit & applicat: ficque demum cortinarum decem operimentum, omni cum ornatu absoluimus & consummamus.

Voluntas.

Cubiti nouem.

Cubitus decimus.

☞

De operimento ex sagis cilicinis confecto.

CAPVT XII.

CAETERVM præter id quod iam tractauimus, cortinarum operimentum, aliud insuper erat de pilis caprarum densè contextum, vti inferius opertorium à pluuijs ac tempestate aëris tueri posset. Cuius quidem conficiendi gratia Dominum hæc in verbà Mosi locutum legimus:

TEXTVS Exod 26. *Facies & saga cilicina vndecim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi vnius habebit triginta cubitos, & latitudo quatuor, aqua erit mensura sagorum omnium.*

Saga ex pilis caprarum, quid significent.

Per hæc saga vndecim ex pilis caprarum facta, perfectam accipimus humilitatem. vt enim caprarum est acer aspectus, & asperum appetunt cibum, libentesq; in rupibus asperis ac celsis locis versantur & cubant: eodem modo præ cunctis virtutibus interiores oculos nostros humilitas acuit, facitq; nos vitam appetere asperam, rigidam duram & abiectam, quæ eadem cibus est verè humilium. Christus autem rupes præcelsa, eorundem quies est & habita-

habitatio. Enimuerò humilitate demitti ac descendere, vltra omnem cælorum altitudinem ascendere est: & ita nosmet humilitas ipsa simus oportet, feramusq; eam intra nos, & in cunctis exerceamus actionibus siue operibus nostris. Quæ enim ex DEI munere bona agimus opera, ea omnia humilitate sunt obtegenda ac operienda: amissura alioqui elegantiæ ac decoris virtutisque suæ colorem. Iam ante quidem dictum est de cortinis decem, legem Dei cunctasq; virtutes mysticè exprimentibus: hîc verò vndecim habemus saga ex pellibus caprinis confecta, quæ nobis modos omnes humilitatis designant. Eodem nanque tempore quo virtutes colimus vel exercemus, simul nobis exercitanda colendaque humilitas est, qua virtutes nostræ obtegantur: sicque decem humilitatis sagis cilicinis, totidem cunctarum virtutum nostrarum cortinæ operiendæ sunt: sago autem vndecimo nosipsos operiemus. Atquì saga, triginta cubitos habent in longum: cortinæ verò, non nisi octo & viginti: simulq; saga ex omni parte tabernaculi ad terram vsque submissa sunt, id est, cubito vno inferius quàm virtutum cortinæ, eo quod humilitas fundum siue fundamentum sit, virtutes omnes sustentans. Necesse est enim, ex humili fundo virtutes cunctæ proficiscantur & initium sumant, & in eodem quoque desinant siue consummentur ac perficiantur: adeoque in humilis resignationis fundo, requie potimur ac fructu virtutum nostrarum omnium, perindè vt in vera libertate. Libertas enim & humilitas, id est, sublime ac demissum seu imum, eiusdem sunt præstantiæ ac nobilitatis. Et in his duobus quiescere nobis licet, in cæteris virtutibus minimè. Vndè etiam ante & pòst præstanda siue exercenda nobis humilitas est in virtutibus quibuscunque, eo quod virtutes omnes sustentet, conseruet, ac tegat operiatque. Indè videlicet quolibet in latere saga cilicina infra cortinas omnes demissa, terram attingebant. Etenim absque humilitate nullum potest inchoari opus bonum: sed neque absolui ac perfici citra peregrinæ intentionis admixtionem, quin illius causa pluris fieri ac meliores haberi velimus. Itaque ex omni parte Tabernaculi, saga humilitatis cubito vno submittemus infra cortinas omnes, quo per ea, siue ex eis virtutes cunctas & inchoemus, & perficiamus, & conseruemus, habituri hac ratione sagorum omnium longitudinem. Atquì latitudo eorundem, quatuor constabat cubitis, iuxta cortinarum singularum latitudinem. Vt enim virtutes ratione quadruplici exercitandæ nobis sunt, ita eodem quoque modo humilitate nobis sunt operiendæ. Omnis nanque spes ac fiducia, vltra quæuis bona opera nostra, in Dei potissimum gratia constituenda nobis est, non autem præcipuè in actionibus nostris. Ait indè Dominus Mosi:

Humilitas quale virtutum omnium tegmen.

Saga cur longiora cortinis.

Humilitas cur tã sedulo exercenda.

Sagorum & cortinarũ cur æqualis sit latitudo.

E sagis quinque iunges seorsum, [quibus tegantur posteriora Tabernaculi] *& sex sibi mutuò copulabis, ita vt sextum sagum in fronte tecti duplices.* TEXTVS Exod. 26.

Horum verborum (meo iudicio) ista mens est & sententia, vnam duntaxat partem dimidiam sexti sagi, in fronte Tabernaculi duplicandam esse, & reliquam partem mediam in posteriori latere super Tabernaculum. Ait enim Dominus paulo inferiùs hunc in modum:

Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est, vnum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus ex vna TEXTVS Ibidem.

parte pendebit, & alter ex altera, qui plus eſt in ſagorum longitudine, vtrunque latus tabernaculi protegens.

Quæſi TEXTVS.

Quæ nos itidem ſic intelligenda putamus, ex qualibet parte dimidia ſexti ſagi, cubitum vnum deorſum pendere debere, & cubitum alterum in ſuperioribus tabernaculi ſuper vltimum tecti illius ſagum, id eſt, tertium circa finem affuendum eſſe, ita vt latera, id eſt, quatuor angulos aduerſus ventorum impetus, atque omnigenas tueri valeant tempeſtates. Et hinc id conſtare poteſt, vndecim ſaga hęc cilicina, in duas eſſe redacta ſiue adunata partes, hoc eſt, vela duo, quæ ita erant anſis & fibulis connexa, vt poſt explicabimus, & vt ſuprà iam de cortinis dictum eſt: iacebantque vela hæc in tranſuerſum, operiebantque Tabernaculum & omne primum ex cortinis confectum opertorium, idque à ſummo partis anterioris ad poſteriora Tabernaculi ad terram vſque.

Humilitas qui diuidēda.

Hæc autem id nos inſtituunt, humilitatem noſtram bifariam ſecari ac diuidi oportere, Humiles enim & erga Deum & erga proximos vt ſimus oportet. Eam ob rem rationali ſenſu noſtro, quem eſſe quintuplicem diximus, totos ac indiuiſos, id eſt, omninò ac humiliter vnà cum cunctis virtutibus noſtris intrò nos recipiemus, ſic vt veritatem cunctaque dona Dei cum humilitate ſuſcipiamus, ac humilitate ſubleuati, eadem ipſa virtutes noſtras omnes obtegamus poſſideamusque. Hoc pacto quina habebimus coniuncta vela ad Occidentalem noſtri Tabernaculi partem, id eſt, ſenſus noſtros ac rationem, ſiue partem ſenſitiuam ac rationalem iunctas humiliter coram Deo. Eſt autem de hoc quinque ſagorum velo i dem ſentiendum, quod de cortinarum operimento ante commemorauimus, videlicet in poſteriori Tabernaculi parte tripliciter complicatum fuiſſe. Vt enim virtutes noſtræ triplici ratione in ſupremarum virium vnitate ſeu vnione poſſidentur, verbi gratia, ſecundùm habitum, ſapienter, ac amanter: ita etiam tripliciter humilitate obteguntur, quo eas perpetuò ſeruare ac retinere queamus. At verò cortina quidem non niſi ſimplex: ſagum autem ſuper eam triplex ſiue triplicatum, ad terram vſque demittitur: quandoquidem pro virtutum ratione voluntas ſeu vis amatiua ſola indepicta ac modi experte cum amore omnes virtutū modos in ipſum vſq; vnitatis fundum pertranſit ac penetrat: & hac de cauſa cortina ad ſolum demiſſa, ſimplex eſt. Pro humilitatis autem ratione, quæ cunctis virtutibus profundior eſt, vires noſtræ ſupremæ cum ſuiipſarum abnegatione, ad fundum vſque humilis reſignationis ſeſe demittunt ac deſcendūt: id verò fundum, liberum, expeditum ac ſimplex eſt: in eoq; ipſi nos, vt ita dicam, humilitas & eſſentialis charitas, & vnitas, virtutum omnium opes ac diuitię, cunctorumq; donorum plenitudo cum Deo ſumus: atque ob id, ſagum quod terram attingit, triplicatum eſt, eo quod veram nobis

Cortina cur ſimplex, ſagū verò triplex fuerit.

deſignet

deſignet ſupremarum virium noſtrarum, ad intimam vſque pacem, deſcenſionem. At nunc reliqua ſex ſaga altera ex parte exaduersò in vnum nobis velum copulanda ſunt. Enimuerò quinq; ſenſus noſtri ab externis ad interna nobis reuocandi ac reducendi ſunt, ac humilitate adunandi, vniendi, & rationi ſubijciendi, ita vt liberè ac expeditè legem & virtutes omnes, abſque vlla in parte ſenſitiua complacentiæ aut delectationis captatione ſeu venatione, foris docere ac exercere queamus. Vbi enim quidquid præſtare valemus, foris ac intus erga Deum & proximos egerimus, minimè tamen conceſſum eſt, vt in ijs omnibus quæ rectè & ex virtute à nobis facta ſunt, nobis ipſi placeamus: & hac re decem humilitatis ſaga habemus, quibus cunctas virtutum noſtrarum cortinas omninò operimus. Verùm ſupereſt adhuc ſagum vnum, necdũ cæteris adiunctum, idq; nobis partiendum eſt, duplicandumq; partim in fronte, partim in poſterioribus noſtri tabernaculi: & figuratè quidem noſtri ipſorum, cunctarumq; actionum noſtrarum diſplicentiam ſignificat. Hoc ipſo enim, quod nobis in quibuſſibet rectè factis ac bonis operibus noſtris minimè placemus, ſimpliciter decem ſagis cilicinis tecti ſumus: atqui dum nobis ipſi diſplicemus, itemq; diſplicent nobis omnes actus noſtri, iam tum ante & retrò ſuper alijs ſagis vndecimum ſagum imponimus. Hoc autem poſtremum ſagum, ante in longum bipartiendum eſt, quàm imponatur: indè pars altera, quæ duorum eſt cubitorum in latum, & triginta in longum, primo iungẽda ſago eſt in fronte Tabernaculi, ita vt huiuſipſius mediæ partis alter cubitus ſupernè in fronte Tabernaculi pendeat, & vtroq; ex latere ad terram vſq; demiſſus ſit, & prolixior ipſis Tabernaculi parietibus: medietas autem altera, quæ æquè duos fuit cubitos lata, & triginta longa, in Occidentis parte ſago tertio finem verſus aſſuta ſit, latitudine quidem cubiti vnius, at longitudine triginta, ita vt alter mediæ partis huius cubitus, ſupernè in parte Occidentali aſſutus pendeat, & vtrinque non conſutus ſolum attingat. Quorum ſi ſenſum ſpiritalem ſpectemus, quod vltimum hoc ſagum bipartitò ſectũ fuit, id ſignificat, verè humili fundum ipſius hoc nunquam non teſtari, ipſum neq; Deo neq; hominibus facere ſatis, & in cunctis actibus ſuis veræ virtuti neutiquam ex æquo reſpondere ac ſatisfacere: atque ita ſagum diſplicentiæ ſuæ bipartitur, idemq; duplicat ac munit tabernaculum ſuum ante & retrò. Ex vera nanque ſui ipſius diſplicentia, videtur ſibi & Deo & cunctis hominibus deeſſe ſeu minùs præſtare in omnibus. Et hæc noſtri diſplicentia & ante & retrò in Tabernaculo noſtro cubito vno inferius pendebit, eo quod adeò nos erga Deum humiliter ſubmittemus, vt is nullo neque ſapore, neque conſolatione, neque omnibus omninò donis ſuis, quæ largiri nobis poſſit, in ſuperbiam erigere: neque contrà vlla internæ conſolationis ſubtractione neque deſolatione aut derelictione premere, vel angere aut grauare nos queat. Nam tametſi humilitas & libertas in ſuis actionibus mutuò ſibi contrariæ ſunt, nunquam tamen diſſeparantur. Vt enim mens ſiue animus libera cum veneratione ad Deum ſurſum tendit ac aſcendit in

Neminẽ ſibi ex benefactis ſuis placere debere.

Cur ſagũ vltimum bipartitò ſectum.

Origines & Ioſephus volunt, operimentum hoc ex integris vndecim cõſtitiſſe ſagis, totumq; operuiſſe tabernaculum: & quia duobus cubitis ſaga cortinas excedebant, dicunt ea ſub cortina fuiſſe replicata, ne ventus intrans inter ſaga & cortinas, totum concuteret operimentum. Vide Hiſtoriam Scholaſticam Petri Trecenſis.

Humilitatis & libertatis habitudo mutua quæ.

requiem ſempiternam: ita etiam cum libertate ac humili reuerentia deſcendit ſeſeq; demittit in Deum eandemqúe æternam requiem. Et hîc eadem eſt aſcenſus ac deſcenſus, nobilitas & excellentia, cum ex eodem virtutis fundo vterque viuat ac operetur. Hunc igitur in modum cubitus noſter duplicatus erit, Deoq; deorſum pendebit in poſterioribus noſtri Tabernaculi. In fronte autem eiuſdem Tabernaculi noſtri vnus deorſum pendebit cubitus, quãdoquidem ex humilitate vſqueadeò nos demittere ac abnegare, etiam ſubtus mortales omnes, debebimus, vt neque honor, neque opes, neque quicquam omninò ex rebus ſecundis ac proſperis quas mundus hic foris offerre queat, animo nos ſubleuare ac inflare vel exhilarare poſſit: adeoqúe in humili noſtrijpſorum reſignatione ſubmiſſi erimus, vt nulla neque temporis neque æternitatis moleſtia, mentem noſtram aut contingere, aut premere ac prægrauare queat. Iſta videlicet cauſa eſt, quamobrem ſagũ vndecimum ante ac retrò in quatuor angulis ad terram vſque ſubmittebatur, id eſt, ad veræ pacis fundum, quod res nulla perturbare poteſt. Ita ergo ſagum hoc vndecimum communit nos ac probè tuetur contra aduerſa ac proſpera, & quicquid id eſt, quod vtrinque lædere nos poſſit ſiue intus erga Deum, ſiue foris erga proximum. Ait porrò Dominus Moſi:

TEXTVS Exod 26. *Facies & quinquaginta anſas in ora ſagi vnius, vt coniungi cum altero queat, & quinquaginta anſas in ora ſagi alterius, vt cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas aneas, quibus iungantur anſæ, vt vnum ex omnibus operimentum fiat.*

Nimirum vel hinc aduerti poteſt, iſtud ſagorum opertorium ex duabus adunatum fuiſſe partibus, hoc eſt, velis duobus, quæ eadem fibulis & anſis hiſce quinquaginta iungebantur. Atquì vndènam anſæ iſtæ confici debuerint, non eſt expreſſum à Domino: ex quo colligi poteſt, ex ijſdem caprarum pilis ſiue cilicijs eas factas fuiſſe. Iam ante quídem in ſuperioribus dictum eſt, humiles erga mortales omnes exercitationes, gemina eſſe ſagorum iſtorum vela, ſiue duas partes humilitatis: & in qualibet ex his duabus parte, vbi iunguntur mutuò, quinquaginta faciemus anſas ex ijſdem cilicijs ſiue pilis caprarum, hoc eſt, ex eadem materia humilitatis. Anſæ autem iſtæ, quas in ſingulis efficiemus velis, internas figuratè ſignificant, eaſdemqúe inſatiabiles ſiue inſedatas contemplationes in quadam nos velut deſperatione foris ac intus nunquam non retinentes, neque vlla nos virtute ſatiari, vel quietos ſiue ſedatos intra nos eſſe patientes. Iſtæ nanque internæ viſionis anſæ nullam virtutem ſentiunt, eo quod ex humilibus caprarum pilis confectæ ſint: eædemqúe vtraque ex parte ſagis humilitatis fortiter annexæ & coniunctæ ſunt, atque ex humilitate celſitudinem ac fidelitatem diuini contemplantur amoris: coram quo inſedata ſeu inſatiabilis contemplatio foras reſpectans, & in ſeipſa & in cunctis actibus ſuis minùs quam nihil ex ſeipſa ſe eſſe intelligit: & hac de cauſa verus humilis perpetuò quæritur, idq; cum ſuiipſius & cunctorum operum ſuorum nihilipenſione. Etenim viſio atque appetitio illius, ad quoddam tendunt deficere, ſeu annihilari ac velut perdi ſeu interire ob honorem Dei: & quicquid iſto minus eſt, exiguum illi videtur, viſioniqúe ac appetitioni ſeu deſiderio illius velut nihil eſt. Sicq; quinquagin-

Vela ſagorum quid.

Anſæ.

quaginta fundit fibulas æneas, quę ſunt interna ac ſenſibilia omnis abiectionis, depreſſionis, humiliationis, & contemptus deſideria appetitionesqúe. Fibulæ æneæ.

Lingulæ autem fibularum iſtarum, quibus inſedabilis contemplationis anſæ iungendæ ſunt, multigenæ ac variæ & deſiderabundæ ſeu affectuoſæ ſunt cogitationes de paupertate ac miſeria, & ſemper gaudio quodam affici, quoties aliquid eiuſmodi ſentire ac perferre contigerit. Porrò fibulæ iſtæ quinquaginta ex ære fabricatæ, totidem aureos inferioris operimenti, quod ex cortinis conſtabat, obtegebant circulos, ita vt vndique circa & per ipſas fibulas ac circulos inaurati Tabernaculi parietes conſpicerentur: itemqúe cuiuſlibet ſagi anſæ quinquaginta cilicinæ, totidem hyacinthinas cuiuſlibet cortinarum veli anſas operiebant. Quemadmodum enim in cunctis virtutibus amantibus deſiderijs & perſpicua conſideratione, quibus cunctas virtutum cortinas iungamus ac adunemus, præditos nos eſſe oportet: ita etiam iuxta humilitatis modum ſenſibilia omnis abiectionis, depreſſionis, contemptus nobis habenda deſideria ſunt, quibus omnes virtutum noſtrarum cortinas obtegamus. Denique operimentum iſtud ſagorum, terræ fortiter funibus & paxillis æreis vndique affixum erat, ne quo poſſet ventorum impetu deſijci aut commoueri: eodemqúe modo vires noſtræ tum internæ tum externæ, ſenſibili quadam ac humili ſtrenuitate ad fundum vſque humilis reſignationis ſeſe ſubmittét, & in noſtrijpſorum abnegatione acquieſcemus, ac commorabimur in Deo, ita vt cum cunctis viribus noſtris deorſum ac introrſum agere ac pati queamus, non quidem iuxta inordinatam noſtram ipſorum proprietatem, neque pro naturæ noſtræ libidine ac voluptate, ſed pro DEI voluntate: quibus vtique rebus humilitatis operimentum fixum firmumqúe perſeuerat in nobis, non in præſenti duntaxat vita, ſed etiam futura. Lingulæ fibularũ.

De opertorio ex pellibus arietum rubricatis.

CAPVT XIII.

DEindè præcepit Dominus Moſi in hæc verba:

Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis. Et ſuper hoc rurſus aliud operimentum de hyacinthinis pellibus. TEXTVS Exod. 25.

Vbi principiò ſciendum eſt, vtraque hæc ſuperiora operimenta ex arietum fuiſſe pellibus, & eiuſdem magnitudinis. Ea nanque cuiuſlibet longitudo ac latitudo erat, vt Tabernaculum ſupernè obtegeret, nec tamen vlla ex parte deorſum penderet, ſiue ante, ſiue retro, ſiue à lateribus. Alterum autem ex pellibus erat rubricatis, alterum idemq; ſupremum ex hyacinthinis. Et prius quidem quod ex rubricatis erat arietum pellibus, ſimplex ac eſſentiale ſignificat deſiderium Dei: itaq; quot eiuſmodi ſimplicia deſideria ſenſibili cum affectu Deo obtulimus, tot arietum pelles rubricatas in eſſentialis appetitionis ſi-

Quod ſi tabernaculum hunc in modum ſuis opertorijs vndique obtectum fuit, cortinæ fruſtra tam longæ ac latæ fuiſſe videntur, quando eas conſpicere non licuit vnquam. Itaque hiſtoria Scholaſtica dicit, quod forte omni ex parte cortinæ & ſaga funibus extendebantur circa tabernaculum, & paxillis æreis colligebantur funes, & in modum tecti dependentis circumquaque attollebantur: vt & tabernaculum vndique videri poſſet, & circuiri ab ingredientibus ſub cortinis.

Operimentum ex pellibus arietũ rubricatus qd.

nis siue desiderij ac expectationis nostræ operimẽto iunximus. Affectus nanque siue desiderij simplicitatem, qua solus Deus quæritur ac spectatur, & pro scopo habetur, arietum pellibus: desiderium autem ipsum seu expectationẽ auidam, colori rubro, quo ex præcepto Dei simplicitas tincta est seu rubricata, comparamus. Iam in ariete quatuor animaduertere licet. Est enim cæteris ouibus robustior ac valentior, & inter pecora simplicior, ac minimè vafer vel callidus, & vt quidam volunt, primus omnium cessit in Dei sacrificium, atque postremò ex vermium quos sentit in capite, commotione, quadam stimulatus impatientia, cum pari certamen inire solet. Quæ nos diligenter attendere debemus, vt eadem ipsa in sensibili Dei desiderio reperiantur. Est enim perspicuum satis, simplex Dei desiderium cunctis esse virtutibus fortius ac valentius. Neque enim vel humilitas vel simul virtutes omnes desiderium hoc intra se compescere aut reprimere valent, quin vltra omnia sursum enitatur atque feratur ad Deum. Vndè licet sentiat se quispiam miserum, virtutibus destitutum, abiectum, contemptum, indignum Deo ac omni honore ex virtute nascente, at nihilo seciùs simplex illius desiderium erga Deum, non se opprimi patitur, sed perseuerat, timoris expers, & vltra quæuis ad Deum sursum contendens: ex quo patet, quod diximus, Dei auidum desiderium cunctis virtutibus esse valẽtius. Etenim vitia cuncta superat, & virtutes alias gignit atque producit, eo quod arieti comparetur, qui viribus præstat, & ouium parens est. Deindè inter cæteras virtutes, quas sensibilis affectus noster colere possit & exercere, simplex desiderium maximè commendandum est. Siquidem nihil nos aliud dicimus simplex hoc desiderium, quam cupere nosipsos totos offerre ac dedere Deo, & esse ac viuere ipsi soli ad ipsius laudem & honorem. Qua de causa idem simplex desiderium supra quascunque virtutes alias in suis actionibus simplicissimum est. Quælibet nanque virtus multis ac varijs modis discriminatim colitur ac exercetur: at desiderium & auida expectatio Dei, semper sibimet intẽdit, nec alium nouit modum, præterquam vniformiter Deum appetere ac suspirare. Ad hęc etiam inter virtutes cæteras, arieti simile est hoc desiderium sua ipsius simplicitate, & quod minimè nequam vel callidum est. Tendit enim continenter sursum ad Deum appetendo, suspirando, auidè expectando absque vlla retrospectione. Deniq; eodem ipso momento, quo nos totos conuertimus ad Deum, dignum Deo facimus sacrificium: hoc videlicet, quod præ omnibus absque hac vel illa ratione Deum simpliciter appetimus: & hic appetitus, fons, origo & fundum est simplicis desiderij seu expectationis. Quemadmodum enim flamma ac scintillæ ex eodẽ emergunt igne, ita expectatio ac desiderium ex simplici appetitu siue appetentia Deum sentiente exoritur & sursum scandit. Et quoties nosipsos obseruamus, simplicemq; nostram contemplamur appetentiam, toties desiderium & auida expectatio nostra semper in seipsa velut agitatur ac concitatur, & quædam illius renouatur impatientia: quoniam quidem arieti similis est, concertandi aeque in alios incurrenti, vbi vermes senserit in capite. Itidem nanque & desiderium aduersum virtutes omnes luctari ac dimicare instituit: quandoquidem in ipsius expectationis seu appetitionis impetu non illi satisfaciunt neque sufficiunt virtutes omnes, neque illius possunt sedare impetum: sed nimis quam angustę & exi-

Quæ quatuor in ariete animaduertenda.

Simplicis erga Deũ desid. alijs, quæ.

guæ sunt

quæ sunt illi. Ideoq; supra cuncta sursum scandit, intenditq; sibijpsi ac cæteris virtutibus quibuscunque eadem actione, eodemque modo. In seipso nanque simplex quoddam omnis innocentiæ ac veræ pietatis initium seu inchoatio est: & summus charitatis actus pro ratione affectus vel appetitionis. Denique in vera humilitate fixè ac firmiter fundatum est. Eam ob rem toto ac integro corde velut ex quodam exilio ac miseria cum Dauide Propheta clamabimus ad Dominum: *Sitiuit anima mea ad Deum fortem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Porrò ignorandum non est, grande esse discrimen inter sensibile desiderium seu anhelam expectationem nostram, quæ semper in ratione permanet: & amorem spiritus nostri, qui supra rationem nos ducit, vnitq; cum Deo. Etenim internus spiritus nostri amor, modi expers est, & seipsum absque intermissione velut totum operando exhaurit & consumit, redditq; spiritum amoris nescium, id est, nihil (vt ita dicam) amãdo efficit. In excessu nanque huiusce modi operationis seu actionis amoris qua se is totum exhaurit, spiritus ipsemet amor fit, amor, inquam, essentialis & in habitum versus in fundo vnitatis suę. Et ita aptè satis virtutum cortina eum designat, illa videlicet, quæ in Occidentali Tabernaculi parte ad solum vsque si bmissa pendebat. Idem præterea spiritus nostri amor id quoque efficit, vt nosipsos coram Deo in humilem nostrijpsorum abnegationẽ demergamus ac demittamus: sicq; in humilitate quasi in nihilum redigimur. Isthæc enim nostrî abnegatio, internus quidem & arcanus ac modi expers descensus est, in quo ab omni actione humili velut deficimus, & virtutibus cunctis excidimus. Atque hoc pacto ipsimet fundum efficimur humilitatis & virtutum omnium. Id verò sagum illud humilitatis, quod cunctas excedit cortinas, & ad terram vsque submittitur, nos docet instituitq;. Facit insuper amor spiritus, & humilitas, vt nosipsos liberè DEO permittamus, dedamus ac resignemus. sicq; liberi efficimur & vnum cum libertate Dei: ac deinceps cuncta nostra opera liberè agimus, & vltra omnes actiones nostras in ea, in qua Deo vniti & coniuncti sumus, libertate perpetuò commoramur. Hæ nimirum amoris summæ & excellentissimæ actiones sunt, quæ nos supra rationem ducunt ac subuehunt, quæque in omnem perdurabunt æternitatem, cùm per ea vnio nostrî cum Deo semper renouetur. Adeoque charitatis opera primam merentur stolam, hoc est, principalem ac præcipuã gloriæ vestem. Præter hæc, amor siue charitas in rationis lumine sensibili affectu siue desiderio, velut Dei instrumento, omnes virtutum modos seu omne virtutum genus agit ac operatur. Amor nanque pro sensibilis appetitionis vel desiderij ratione viram concupiscit & appetit intus ac foris benè compositam, itemque mortalium omnium salutem ac vtilitatem: ac optat denique nunquam non tum à Deo tum creaturis omnibus institui ac edoceri. Quamobrem per humile ac sensibile desiderium suum in rationis lumine veraque obediẽtia cunctas virtutum texit cortinas, easdemq; à summo vertice ad solum vsque tegit ac operit sagis humilitatis. Interim tamen amor ipse in cunctis virtutum actibus minimè pressus ac indepictus siue absque formis & imaginibus perseuerat: quandoquidẽ non ob sentire vel appetitum desiderij, neq; demum mercedis causa agit & operatur: sed in virtutibus quibuscunq; scienter ac sapienter perspicua cum attentione ac consideratione Dei dun-

Psal. 41.

Psal. 72. Ad nihilũ redactus sum & nescius.

Stola prima quid.

taxat honorem ſpectat, venatur, inquirit. Et ita ipſemet anſas facit hyacinthinas, & aureos circulos, quibus omnes virtutum cortinæ coniunguntur ac copulantur: at verò in humilitatis ſagis iuxta ſenſibilem appetitum extrorſum agendo amans appetitio ſeu deſiderium anſas quidem ex ijſdem cilicijs, ſed fibulas æneas conficit. Siquidem viſio & appetitus illius prorſus ex propoſito ad omnigenam ſunt propenſa abiectionem, humilitatem & contemptum. Cæterum ſenſibile erga Deum deſiderium noſtrum, ſupra ea omnia ſubleuatum opera eſt, quæ ſecundùm noſtri affectus vel appetitionis modum, agere & efficere queamus: & hoc ipſo ſimplici Dei deſiderio vltra omnes affectiuarum exercitationum modos in cælum ſublati ac erecti eſſe debemus. Enimuerò deſiderium hoc, ſenſibile affectus, opus ſeu actio eſt, ex ſua natura perpetuò ſurſum tendens, & neque vult neque poteſt ferri deorſum. Qua re commodè ſatis operimento ex pellibus arietū rubricatis, quod ſuperne Tabernaculo impoſitum, nuſquam neque ante, neque retro, neque à lateribus dependebit, aſſimile dicitur. Et ipſum quidem deſiderium augmentandum ac ſubindè multipliciter iterandum nobis eſt: & hinc in habitum vertitur, atque ita eſſentialiter in nobis perpetuò perſeuerat. Illud nimirum ſimplex eſt opertorium virtutum earum omnium, quas ſenſibili deſiderio, vel pro ratione ſenſibilis affectus ſeu deſiderij noſtri colere ac exercere poſſimus. At vltra hoc operimentum, aliud inſuper idemque ſupremum Dominus fieri mandauit, quod & ipſum fuit quidem ex arietum pellibus, ſed hyacinthinis.

De ſupremo operimento Tabernaculi ex pellibus arietum hyacinthinis.

CAPVT XIIII.

HOC verò ſupremum hyacinthinarum pellium operimentum, interna noſtri deſiderij cum vniuerſis ſenſitiuis viribus noſtris in ſimplicem quandam totius partis ſenſitiuæ, ſiue (vt ita dicam) ſenſualitatis noſtræ ſuſpenſionem abſque deſcenſu ſubleuationem ſignificat: in qua omne noſtrum deſiderium, omnisque exercitatio affectiua perficitur & conſummatur: id quod probè ſatis ſummum tabernaculi opertorium, ex hyacinthinis confectum pellibus, deſignat, quod tegebat quidem tabernaculum, ſed neque à fronte, neque à tergo, nec ex lateribus deorſum ſubmittebatur. Quod autem ex pellibus hyacinthinis, id eſt, cærulei coloris, vt diximus, factum erat: id figuratè nos inſtituit, ſubleuatam ſenſitiuam partem ſiue ſenſualitatem noſtram, rationabiliter poſſidendam nobis eſſe: ita videlicet, vt omnes vires ſenſitiuas in ſimplici quadam ſuſpenſione ſupra ſeipſas ex ratione ſecundùm habitum nunquam non complexas & conſtrictas teneamus. Atque hoc ipſo cunctos ſenſus noſtros intus & foris per rationem in noſtra ſemper habebimus poteſtate. Cuncta verò opera ac deſideria noſtra, dilucidè nobis & inſpicienda & perſpecta habenda ſunt, appetitioneq; & auida expectatione in ſimplicem vſque ſuſpenſionem noſtram nos ſubleuabimus, ita vt in ſingula quaque bona actiones noſtra, rationem, affectum ſeu deſiderium noſtrum omne excedere ac tranſcendere, internamq; noſtram ſubleuationem interuiſere ſeu viſitare queamus. Porrò in vnaqualibet huiuſcemodi noua viſitatione ſenſitiuarum virium noſtrarum ſubleuatio in ſimplici

Operimentum ſup. cur ex pellibus hyacinthinis factum.

plici quadam ſuſpenſione abſque deſcenſu vel reuerſione fortius ſtabilitur ac confirmatur: adeoque quoties ratione omnes ſenſus noſtros vincimus ac ſuperamus, ſimpliciterqúe & abſque impedimento ad partis vſque ſenſitiuæ ſubleuationem conſcendimus & excedimus, toties nouam pellem hyacinthinam ſupremo ſpiritalis tabernaculi noſtri operimento adiungimus ac copulamus. Et hoc pacto externus homo noſter perpetua quadam ſubiectione homini interiori iungitur ac vnitur: vndè continenter pax & requies in portione ſenſitiua augmentatur. Vt enim interior rationalis homo noſter quadam ſuijpſius in amando annihilatione ſuſtollitur ac Deo vnitur, primamqúe gloriæ ſtolam meretur: ita exteriorem ſenſitiuum hominem noſtrum deſiderabunda appetitione & expectatione ſubleuari, ac interiori homini in ſimplici quadam eademq; rationali ſuſpenſione vniri oportet: quare proximam meremur ſtolam, id eſt, alteram glorię veſtem: quam quidem in ſupremo expectamus iudicij die, quo corpora noſtra glorioſa ſenſus æquè habebunt glorioſos, foris ac intus diuina repletos gloria, idq; pro menſura dignitatis noſtræ ac meritorum ipſorum. Iſthæc autem duo ſuprema ex pellibus arietum operimenta, quæ ſupernè tabernaculo impoſita erant, neque longitudine, neque latitudine, neque vlla re alia, præterquam colore, diſcrepabant. Etenim quatenus Deum deſideramus, ſuſpiramus, auidè expectamus, eatenus cunctæ vires noſtræ ſenſitiuæ ſupra ſeipſas in quandam ſuſpenſionem attolluntur ac ſubleuantur: quantoqúe tum amplius ſimplex noſtrum exercemus deſiderium ſiue expectationem auidam, tanto continenter magis ac magis ſuſtollimur, ac firmius ſuſpendimur. Neque enim alterum ſine alterutrius ſenſu vel perceptione exerceri facilè poteſt, eo quod gemina hæc ſint, eademq; ſuprema in aſcenſu ſenſibili ſpiritalis noſtri tabernaculi operimenta, quæ ſeparari non poſſunt, & in quibus cuncta noſtra ſenſibilis exercitatio in ſupremo gradu ſuo perficitur ac conſummatur. Non tamen eiuſdem coloris ſunt. Inferius nanque operimentum, quod eſt auida expectatio noſtra, coloris eſt rubicundi inſtar flammæ, ſuapte natura ſemper in ſublime tendentis: at ſupremum opertorium noſtrum, id eſt, ſimplex ſubleuatio ſiue ſuſpenſio, omnibus ſupereminet, eſtqúe hyacinthini ſiue cærulei coloris. Et hîc cunctæ vires noſtræ ſenſitiuæ, ſimplices fiunt & actionis expertes, ſubleuanturqúe ſupra ſeipſas, & rationi coniunguntur ac vniuntur: ſicq; ſenſitiuæ partis noſtræ ſubleuatio, colore obtegitur ac operitur hyacinthino vel cæruleo, id eſt, lumine rationali. Quemadmodum enim ſupremæ ſpiritus noſtri vires, in diuina claritate ſimplices redduntur, ac ſuſtolluntur, & transformantur, eidemq; diuinæ claritati vniuntur: ita & vires ſeu potentiæ ſenſitiuæ in lumine rationis noſtræ ſimplices fiunt ac transformantur, noſtræqúe vniuntur intelligentiæ: in quo nimirum totius partis noſtræ ſenſitiuæ pax & ſedata tranquillitas conſiſtit, eo quod hîc omne noſtrum ſenſitiuum experimẽtum atque perceptio ſiue ſenſio, lumine rationali obtegitur, & intellectu ſeu intelligentia rationali transformatur, omneqúe itidem ſenſibile deſiderium ac anhela expectatio noſtra ſpiritali transformatur amore. Hunc videlicet in modum omne noſtrum ſenſitiuum experimentum vel ſenſio ſimpliciter in-

Proxima ſtola.

Hiſtoria Scholaſtica vult, vtriuſque huius opertorij pelles funibus & paxillis æreis terræ circunligatas fuiſſe.

ter in intelligentiam noſtram ſubleuanda eſt: tota verò intelligentia noſtra in diuinam eſt erigenda ac ſuſtollenda claritatem, Ita ergo interna eſſe debebimus expectatione præditi, affectuque ac deſiderio nunquam non ſurſum ſcandemus: & hoc ipſo iugiter firmius ſuſpendemur. Et hic ſupremus ac præcipuus in ſenſibili aſcenſu noſtro decor eſt ac ornatus: quo etiam omne tabernaculi noſtri tectum ſupra parietes abſoluitur ac conſummatur.

De tabulis & baſibus earum.

CAPVT XV.

SEQVITVR indè figura Tabernaculi hunc in modũ. Ait Dominus Moſi:

TEXTVS Exod. 26

Facies & tabulas ſtantes tabernaculi de lignis ſethim, quæ ſingulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine ſingulos ac ſemiſſem. In lateribus tabulæ duæ incaſtraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur: Quarum viginti erunt in latere meridiano, quod vergit ad auſtrum: quibus quadraginta baſes argenteas fundes, vt binæ baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubijciantur. In latere quoque ſecundo tabernaculi, quod vergit ad aquilonem, viginti tabulæ erunt, quadraginta habentes baſes argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur. Ad Occidentalem verò plagam tabernaculi facies ſex tabulas, & rurſum alias duas, quæ in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi. Erunt quæ ſibi coniunctæ à deorſum vſque ſurſum, & vna omnes compagine tenebit. Duabus quoque tabulis, quæ in angulis ponendæ ſunt, ſimilis iunctura ſeruabitur. Et erunt ſimul [in parte Occidentali] tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per vnam tabulam ſupputatis.

Iſta videlicet externi Tabernaculi forma ac figura fuit. Ait Dominus Moſi, vt faceret ex lignis ſethim tabulas Tabernaculi ſtantes. Tabulæ iſtæ ex lignis ſethim, liberam deſignant in noſipſos poteſtatem, qua nobiſipſis liberè dominamur, id eſt, libertatem animi, vt & ante iam dictum eſt in tertia parte principali. Hoc ipſo enim quo noſtri potẽtes ſumus, ac in libertatem vindicati ſumus ex gratia Dei, iam ligna ſethim habemus, vndè cunctas ſpiritalis noſtri Tabernaculi tabulas conficere queamus. Atquì noſſe conuenit, tam liberè tantaq; poteſtate & authoritate noſmetipſos nobis præſidere, nosque poſſidere debere, vt diuina freti gratia, omnigenam voluntatis proprietatem viriliter abſq; labore abnegare & abdicare poſſimus, quo gratiſſimam exequamur voluntatem Dei: & vt quemlibet inordinatum naturæ appetitũ vel affectum ac propenſionem ſuperare ac euincere, nosq; in ſpiritalem appetitum vel affectum & ſupernaturalem in Deum propenſionem ſubleuare queamus. Vbi igitur hac ratione noſipſos poſſidemus, ac noſtrì potentes ſumus, iam liberum habemus ac minimè depreſſum rectèq; compoſitum & benè conſtitutum ac ordinatum, & ad quælibet virtutum genera ſiue modos, quos aſſerum deſignat multitudo, æquè paratum animum. Cunctæ autẽ tabulæ erectæ ſtabunt: quod eſt, liberum animum noſtrum cum cunctis actibus bonis liberè nos ad Dei honorem ſuſtollere debere. Et tabula quæq; denos cubitos in longitudine habebit. Vbi aduertendum eſt, vnumquodlibet liberum animi propoſitum vel conceptum, originem trahere ex Deo ac libero

Tabulæ ex lignis ſethim, quid.

Aſſerum multitudo.

bero ſpiritus fundo, idq; per naturalem ſpiritus libertatem, nouumq́ue diuinæ libertatis inſtinctum. Porrò animus liber in vnoquolibet libero conceptu ſeu propoſito ſenſuum omnium tum externorum tum internorum, vſqueadeò potens eſt, vt ei ſubeſſe ac obtemperare cogantur: colitq; & exercet eos intus ac foris in vera obedientia, iuxta omnem modum quo ſingulus quiſque liber conceptus ſeu propoſitum, à Deo ac ratione propria illuminatur: Ideoq; tabulæ quæq;, id eſt, vnumquodlibet liberum propoſitum, decem habet cubitos in longum: quandoquidem quodque eiuſmodi propoſitum, tam externorum quam internorum quinque ſenſuum potens eſt, ita vt omnibus illis decem in Dei cultu ac ſeruitio vti queat. Animus nanque liber, ſenſus omnes ceu propria ſua poſſidet inſtrumenta, quibus foris ac intus omnes virtutum modos agere poſſit, idq; iuxta omnem rationem, qua a Dei ſpiritu, propriaq; ſua ipſius libertate mouetur. Enimuerò ſupra ſeipſum in diuino quodam experimento ſeu ſenſu ſuſpenſus eſt, atque indè liber eſt: & in ſeipſo intellectuale quoddam ac rationale ſentire ſeu experiri eſt, quod eſt cum bona voluntate coniunctum: atque ita virtutibus locuples eſt. Habet autem ſub ſe ſenſitiuum quoddã percipere vel ſentire, quod idem rationi ſubditum eſt. atque hinc homo eiuſcemodi foris in cunctis actibus bonis probè ac benè moratus eſt. Ita ergo quodlibet liberum propoſitum cubitos denos longum eſt: quandoquidem animus liber quenuis decem ſenſuum in perfecto opere componit, ordinat, exercet, & ipſemet liber permanet ac neutiquam impeditus, excedit què & tranſcendit vltra actus omnes ſiue opera in quoddam ſentire ac experiri diuinum: quod expeditum ac otioſum eſt omnis libertatis fundum. Habet verò tabula quæq; in latitudine cubitum & ſemiſſem. Qua re id edocemur, quodlibet liberum propoſitum, eiuſdem latitudinis eſſe oportere, cùm animus liber corpus & animam ceu cubitum ac ſemiſſem ad DEO ipſi ſeruiendum, contineat ac complectatur. Quod vt fiat, LECTOREM aduertere velim. Anima quidem cubitus integer eſt, quoniam quidem perfectas in ſeipſa actiones habet: nempe amare & cognoſcere: at tamen ſemis cubito opus habet ac indiget, id eſt, corpore ipſo. Niſi enim corpori iuncta eſſet, non poſſet vtique mereri. Interim tamen corpus non niſi ſemis cubitus eſt. Cunctæ nanqua corporeæ actiones abſque ſpiritus operibus Deum neque attingere, neque beatitudinem promereri poſſunt. Atque hinc anima ſimul & corpus vnum efficiunt hominem, quo natura hominis corporea cunctis ſuis actibus nobilitatem, dignitatem, libertatem & æternitatem ex naturæ ſpiritalis, cum qua perſona vna idemq́ue homo eſt, nobilitate, dignitate, libertate ac æternitate, accipiat & adipiſcatur. Et hunc in modum tabula quæque, id eſt, vnumquodque liberum propoſitum ſiue conceptus, cubitum ac ſemiſſem habere debebit in latitudinem, alioquì minimè idoneus futurus, qui in tabernaculi Dei parietem iungatur. Erunt porrò incaſtraturæ duæ in lateribus tabulæ cuiuſque, quibus tabula tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur. Vbi noſſe fuerit operæpretium, vnumquemlibet hominem liberum, ſemper in ſeipſo ſecum habitum ſponsanea ac libera præditum eſſe propenſione in Deum & ad virtutes omnes omnemq́ue honeſtatem: & ipſa hæc libera propenſio, totum in ſe hominem complectitur, puta cor, ſenſus, animam, vires omnes,

Tabulæ latitudo quid ſibi velit.

Anima qui cubitus integer ſit.

Corpus qui ſemis.

Quali erga Deum & virtutes omnes propenſione quiſque præditus.

liberum animum, mentemq; excelsam & sublimem. Efficitur autem ac obtinetur libera hæc propensio eodem momento, quo se totum homo colligit, ac liberè statuit & proponit Omnipotenti seruire Deo cum tota substantia omniq; facultate sua, id est, seipso toto, & quicquid in omnem præstare poterit æternitatem. Et hoc nos liberum propositum seu liberum conceptum appellamus. Hoc verò antecedat & consequatur necesse est liberæ voluntatis spontanea propensio, quam nos incastraturis comparamus, quibus tam aptè ac scitè tabulæ iunguntur, vt per eas perspici non possit, neque vllo ex latere parietis, vlla iunctura inæqualitas animaduerti. Enimuerò post quodlibet liberum propositum libera propensio secundùm habitum semper in homine perseuerat, donec is ad seipsum intrò reuertus, liberam hanc suam propẽsionem obseruet: vbi tum rursus illi id, quod amat, sese manifestat: & per diuinam gratiam ac liberam sui ipsius propensionem, animus liber denuò amore permouetur, siue ad amandum incitatur: sicque iterum nouum hîc fit propositum, & cum alijs omnibus erigitur ac statuitur ad honorem Dei. Atque hunc in modum cuncta libera proposita fiunt ac parantur, inter quæ media semper intercedat oportet libera ac voluntaria propensio, quæ est incastratura, quibus cuncta æqualiter iunguntur & connectuntur, & ad Dei eriguntur honorem. Iussit indè Dominus, vt harum tabularum viginti ponerentur in latere meridiano ad Austrum vergente. Qui nobis viginti tabularum ad Austrum Solem versus statuendarum numerus, ea omnia mysticè designat libera proposita, quæ Dei præcepta, quod ad cunctos virtutum actus attinet, antecedunt. Quoduis enim opus bonum, prius in animo liberè concipitur ac proponitur, quam vel foris vel intus agatur. Vbi igitur toti nobiscum liberè concipimus ac statuimus, offerimusque totos nos ad exequendas virtutes omnes iuxta diuinorum rationem mandatorum, iam integrum decem tabularum numerum statuimus ac ereximus ad honorem Dei. Vbi verò nobisipsis nusquam nec vlla in re placemus, nec amamus nosipsos, iam fundum habemus liberum, vacuum ac expeditum: atque ita demum omninò ac liberè Deo nos rursus offerre poterimus in pura quadam tranquillitate siue tranquillo silentio, in quo nimirum commorari & quiescere statutum ac placitum est Deo. Et hoc pacto diuina quoque consilia exequimur, & reliquas decem tabulas conficimus. Etenim hæc summa est omnium consiliorum Dei, vt nosipsos deseramus, vincamus ac superemus, totosq; nos Deo dedamus ac offeramus, & ipsum, vnitati & quieti operam dãdo & vacando, sequamur. Itemq; cuncta eo spectant mandata Dei, vt vitijs omnibus valefaciamus, eaque superemus, & ex vera obedientia ob honorem DEI totos nos liberè ad exequendas colendasque virtutes omnes offeramus. Ita iam viginti nobis tabulæ in dextro latere confectæ sunt. Iussit autem Dominus, vt his viginti tabulis quadraginta bases argenteæ funderentur, sic, vt binæ bases singulis tabulis per duos angulos subijcerentur. Istæ bases argenteæ, solo incumbebant, & in eis tabulæ erectæ stabant. Hîc nimirum instituimur, sub quolibet libero proposito, si modò Deo id statuere ac erigere velimus, mundam nobis habendam esse conscien-

Propensionis huius & incastraturæ collatio.

Consiliorum Dei omnium summa quæ.

Mandatorũ Dei omnium scopus.

Historia Scholastica dicit, bases has perforatas fuisse, & in earum foraminibus cardines aureos immissos in vtroque angulo tabulæ eminentes, sicuti in scrinijs fieri solet.

Digitized by Google

conſcientiam, & cor liberum, expeditum ac formis & imaginibus vacuum: quæ ſunt duæ baſes argenteæ, neceſſariò ſupponendæ cuilibet vel actioni vel propoſito, quod liberum eſſe debeat. Cunctæ verò baſes iſtę tabernaculi tum funduntur, quando noſipſos expedimus, liberamus, exoneramus à vitijs & peccatis, & ab omni inordinata affectione vel propenſione in quanlibet rem creatam. Voluntaria nanque inordinata propenſio in quippiam extra Deũ, ſi ſit abſque iudicio & repræhenſione, ſemper peccati occaſio eſt. In latere quoque ſecundo tabernaculi, quod vergit ad Aquilonem, viginti tabulæ erunt, quadraginta habentes baſes argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis, vt in prioribus, ſupponentur. Quibus videlicet edocemur, liberè nos intus nobiſcum ſtatuere ac proponere debere, abſque vlla detrectatione vel renixu patienter ac moderatè ferre & perpeti nos velle, quicquid Deo permittente nobis euenerit, qualicunque id ratione acciderit, ſiue intus ſiue foris, ſiue nobiſipſis, ſiue proximis noſtris: & hoc pacto robuſti ac communiti erimus à ſiniſtro latere aduerſus Aquilonem, id eſt, contra ea omnia, quæ nos vlla ratione tentare vel premere ac prægrauare queant: ſimulq; hoc ipſo in perpeſſione ſeu afflictione qualibet præceptis Dei facimus ſatis, & priores tabulas decem à ſiniſtris ſtatuimus & confecimus. Qui ſi præterea conſilijs quoque diuinis morem gerere volemus, non ſolùm ita vt iam dictum eſt, aduerſa quęcunque occurrentia perferre æquanimiter ſtatuemus, ſed liberè etiam in Deum procumbemus, & plus quoque perpeti velle nobiſcum proponemus, ac totos nos liberrimæ Dei creatoris dedemus & offeremus voluntati, ita vt quod is ab omni æternitate nobiſcum agere conſtituit ac deliberauit, id nobis præcipuo gaudio ſit: ſicq; pati abſque animi dolore vel afflictione poterimus. Quicquid enim in natura intus vel foris perpeſſi erimus, ſpiritum noſtrum gaudio afficiet, ſi tamen is totum ſe Deo permiſit, dedidit ac reſignauit, libereq; ſecum ipſe conſtituit, abſque detrectatione vel voluntatis contradictione in omni derelictione totum ſe offerre Deo. Hunc in modum ſi noſipſos in afflictione abnegaſſemus, iam planè diligeremus inimicos noſtros, & oraremus pro perſequentibus nos. Et ſi ita ſpiritus noſter cum diuina concordaret voluntate, & in derelictione eſſet reſignatus, felix nimirum & beatus ac propè immutabilis foret. Siquidem conſolatio ac deſolatio, habere & carere, & quæuis demum temporariæ viciſſitudines ac mutabilitates, æquè illum exhilararent, haberetq́ue quicquid vellet, nec poſſet quicquam velle inordinatum. Hac videlicet ratione decem poſteriores ſiniſtri lateris noſtri tabulas abſolueremus, & conſilia quoque DEI reuerà exequeremur: vinceremusq; noſipſos & omnia, & eas denique opes ac diuitias poſſideremus, in quibus omnigena propoſita bona & initium capiunt ac finem. Iam quid baſes argenteæ ſub quolibet libero propoſito ſibi velint, paulò ante explicatum eſt: ideoq́ue hoc loco miſſum facio. Deindè poſt hæc locutus eſt Dominus ad Moſen:

Baſes quę quando & qui myſtice tun dantur.

Aquilo.

Inimicos qui facilè diligeremus.

Ad Occidentalem verò plagam tabernaculi facies ſex tabulas, & rurſum alias duas, quæ in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi. Eruntq́; ſibi coniunctæ à deorſum vſque ſurſum, & vna omnes compagare tinebit. Duabus quoque tabulis quæ in angulis ponendæ ſunt, ſimilis iunctura ſeruabitur. Et erunt ſi-

TEXTVS Exod. 26.

mul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per vnam tabulam ſupputatis.

Superius quidem duo tabernaculi latera, puta auſtrale & aquilonare, & externè & internè propoſuimus ac declarauimus: iam age ipſam animaduertamus externam operis ſtructuram, quo ſpiritalis ſignificatio rectius perſpici, & planius intelligi queat.

Qui ſi TEXTVS. Singulum quodque latus ſiue paries ex his duobus, triginta habebat cubitos in longitudine. Quilibet enim viginti conſtabat tabulis, quarum vnaquæuis cubitum ac ſemiſſem lata erat, vndè ſimul fiebant cubiti triginta: & in altum ſinguli parietes denos obtinebant cubitos, quod eadem eſſet tabularum altitudo. Erat autem inter vtrunq; hunc parietem interuallum decem cubitorum: ſicque parietem Occidentalem decem quoq; cubitos longum effici neceſſe erat, vt poſſet vtrunque latus attingere. Atque huius cauſa præcepit Dominus, vt iam recitaui, ſex parari tabulas, quæ longitudine, latitudine ac baſibus, tabulis cæteris per omnia aſſimiles forent. Atqui ſex iſtæ tabulæ in medio partis Occidentalis collocatæ, non niſi nouem in planitie occupabant cubitos, eo quod ſingulæ cubitum tantum ac dimidium latæ eſſent: & ita in quolibet angulo ſemis cubiti ſpatium vacuum remanſit: quibus implendis Dominus tabulas binas fieri iuſſit, eiuſdem quidem cum cæteris longitudinis, ſed latas duntaxat cubitum ſemiſſem, ſingulis inſtar aliarum binis baſibus ſuppoſitis. Atque in hunc modum Tabernaculum illud Iudaicum perfectum & abſolutum, triginta cubitos longitudinis, decem latitudinis ac decem altitudinis obtinuit, ex tabulis quadraginta octo, quæ ſingulæ in binis erant baſibus argenteis collocatæ. Operiebatur denique idem tabernaculum quatuor ante commemoratis opertorijs.

Sed iam nos porrò octo has tabulas, quas ad Occidentem Dominus conſtitui iuſſit, ſpiritaliter explanemus.

De tribus Virtutibus Theologicis.

CAPVT XVI.

Sex Tabulæ. OCTO igitur tabulæ, in occaſum, vbi erat tergum Tabernaculi, & latera iungebantur, reſpectantes, præcipuam ac principalem ſpiritalis ſtatus eminentiam vel præſtantiam ſignificant. Sex enim tabulæ in medio collocatæ, ſex præcipuos ac excellentes animi conceptus vel propoſita deſignant, quibus cuncta libera propoſita connectuntur. Tres nanque intra

noe

nos virtutes reperimus, quæ & vniant nos Deo, & virtutum aliarum omniū causa, fons & origo sint: puta Fidem, Spem, & Charitatem: & harum singula quæque, bina proposita libera, in quibus fundetur ac stabiliatur, antecedentia habeat necessum est: sicq; tribus virtutibus sex libera proposita adiungūtur. Et primum quidem liberū propositum, in quo nostra fundata fides est, illud dicimus, vt ex gratia Dei nobiscum statuamus subleuare ac sustollere nosipsos vltra cælos omnes simplici quadam vnius, in quem credimus, Dei contemplatione siue intuitu, qua re fides in Deo fundatur. Alterum propositum liberum, quo fidem nostram absque errore colimus, exercemus ac possidemus, istud est, vt libero animo constituamus ac proponamus distinctè credere ea omnia, quæ sancta credit ECCLESIA Catholica: & in his ita simplici ac minimè curioso fundo simus, vt neque proprius sensus, neque naturalis ratio nostra aliquam in nos dubitationem, vel opinionem, vel titubationem aut hæsitationem adducere queat: sed nec quæuis omninò creaturæ, quantumuis illæ expeditæ videantur, aut quælibet agant mira, ac prodigijs & miraculis clareant, aliquid à fide vera diuersum ac nouum in animos nostros imprimere valeant. Ista scilicet gemina sunt libera proposita, quæ nos credulos vel fideles efficiunt, & in fide absque errore conseruant: eaque duæ mediæ tabulæ in Occidentali Tabernaculi parte, designant. Præter has verò binas tabulas, aliæ duæ iunguntur, singulæ in lateribus singulis: & per has alia quædam duo libera proposita, spem perfectam præcedentia, significantur. Primum ex his liberum propositum, in quo spes perfecta fundatur, eiusmodi est, vt proponamus per merita Christi liberè accedere ad Deum, idque cum perenni fiducia; necnon simpliciter ingredi in Deum, vbi spes & confidentia æternam attinget ac possidet pacem. Et his duobus spes sedatur ac tranquillatur, & in opulentia illa, quæ Deus ipse est, fundatur. Alterum liberum propositum est, quo liberè nobiscum constituemus supra omnia Deo confidere, daturum eum nobis, quicquid in hac vita temporaria tum intus tum foris nobis erit necessarium: & hîc tanta nobis semper retinēda simplicitas erit, vt in nulla re creata auxilium, consolationem, refugium captemus aut inquiramus, nisi quatenus rationi rectæ consentaneum & ad Dei honorem erit: & quicquid ex creaturis acceperimus, siue prosperum id fuerit, siue aduersum, vt id omne de manu Domini, tanquam nobis optimū, suscipiamus: sicque expediti permanebimus, & absque quarunlibet rerum tædio ac molestia vitam transigemus. Quinetiam ita omninò ac simpliciter Deo confidemus, vt siue sani, siue ægri, siue senes, siue miseri ac calamitosi simus, seu quauis demum necessitate & afflictione premamur, nullis vnquam imposturis, nulli incantationum generi, nullis ioculatorum præstigijs spem aut fidem commodemus, sed soli duntaxat DEO, & causis naturalibus cum Dei voluntate cōiunctis, quatenus licet, fidē ac spem adhibeamus: & ita quatuor iam tabulas, totidem quę libera proposita habemus, in fide ac spe nos retinentia. Quinta verò ac sexta tabulæ his adiunctæ, singulæ à lateribus singulis alia insuper gemina proposita libera nobis referunt, veram antecedentia charitatem. Et horum quidem prius liberum propositum, in quo charitas inchoatur, tale est, vt ex libero fundo, & in virtute Spiritus sancti Deum æternò amare firmiter statuamus. In hoc autem proposito

Virtutes principales quot & quæ.

Propositū liberū I.

II.

Tabulæ duæ aliæ.

I.

II.

Tabulæ duæ aliæ.

I.

tam simpliciter & ita penitus ex amore amori nos dedemus ac trademus, vt nulli, præterquam soli æternæ Dei charitati, viuamus, nec quicquam in nostra simplicitate aliud, nisi amorem duntaxat sciamus ac sentiamus. Si enim charitati Dei omninò ac toti viuimus, iam liberè cum amore in amorē nos demergimus: & hac ratione amor possideur. Enimuerò si simplici quodam ingressu in totius vsque simplicitatis fundum sequamur amorem, iam per fidem ad cognitionem, per spem supra spem ad adeptionem apprehensionemq;, & per amorem denique ad æternam possessionem ac fruitionem pertingimus: quod quidem prius est liberum propositum, in quo nostra fundatur charitas, & æternæ, quæ Deus ipse est, charitati vnitur. II. Posterius verò siue alterum propositum liberum, est, quo nobiscum constituamus, nosmet ipsos & proximos nostros, ad Dei cultum & obsequium duntaxat, non autem aliter, amare. Quocunque enim modo siue nosipsos, siue proximos aliter diligimus, quàm ad Dei famulatum & cultum, amor iste inordinatus est, ac præter ordinem, & intima nos virtutis ratione, & simplici in Deum accessu & introitu despoliat. Si verò & nosipsos & alia quæuis Dei causa amamus, iam nobisipsis & alijs omnibus ordinatè ac rationabiliter vtimur ad honorem DEI, & secundùm illius voluntatem: sicq; charitas benè in nobis componitur ac ordinatur erga Deum & creaturas omnes. Etenim amor siue charitas absque respectu simpliciter nos in Deum deducit. Et isthæc charitas pura ac mera est, absque huius vel illius commodi priuati intuitu, eademque essentialiter beatos nos efficit. Quinetiam impellit & vrget nos in cunctis virtutibus ac operibus bonis, vt in illis Dei semper spectemus honorem: & istiusmodi virtutes ac opera bona sequuntur nos, & ornamento nobis sunt in vita æterna, distinctè tamen ac discriminatim, magis ac minus, quatenus ea magna sunt, & ex amore fiunt ac peraguntur. Cæterum binæ illæ tabulæ, in angulis tabernaculi constitutæ, quibus vtrunque latus iungitur ac vnitur tergo eiusdem tabernaculi, singulæ semissem duntaxat cubitū habent in latitudine. Per eas igitur naturam nostram corpoream accipimus, vtpotè quæ non nisi instrumentum quoddam est, quo vel agamus, vel patiamur. Non enim in suis propensionibus libera & virtuosa est, neque ex seipsa vllos habet aut efficit actus virtuosos: sed quia spiritui in cunctis illius liberis propositis & actibus liberis vnita est, indè ipsa quoque ex virtutibus libera fit, & copulatur atque coniungitur liberè vtroque ex latere, id est, ad dexteram & ad læuam, ita vt agat liberè, & patienter ac æquanimiter patiatur, idq́ue iuxta DEI præcepta & consilia: retrahitur quoque & cohibetur ac retinetur in ijs omnibus, quæ possent illi esse commoda & iucunda contra honorem Dei, abnegatq; seipsam in quibuslibet rebus duris, molestis & asperis, quæ sint DEI causa perferendæ. Ad hæc animus liber liberè naturam corripit, apprehendit, & instar reliquarum tabularum statuit ac erigit ad facienda quæque ad honorem Dei, & vt sit diuinæ dedita ac resignata libertati ad carēdum illis omnibus tum in tempore, tum æternitate, ad quæ propensi sumus. Ita ergo Dominus iussit, vt tabulas, id est, libera posita nostra statuamus ac erigamus, & vt sint tabulæ sibi coniunctæ à deorsum vsque sursum, & vna omnes compago retineat, hoc est, vt posteriores tabernaculi tabulæ iunctæ sint laterum tabulis, connectendis atque copulandis duabus

illis

illis tabulis, quæ in angulis positæ sunt, quibus reliquæ omnes iunguntur ac retinentur. Eundemque in modum quoad liber spiritus noster in mortali hoc deget corpore, cum eadem hac natura corporea ex vtroque latere liberè cunctis virtutibus deditus erit ac operam dabit, vt eas colat & exequatur, & aduersus vitia bellum gerat, ijsque reluctetur. Quę duo eiusdem meriti sunt. Quantum enim virtutes amamus, tantum ea quæ illis contraria sunt, contemnimus ac aspernamur: nec potest spiritus absque corpore merita sibi comparare. Iussit insuper Dominus, vt duabus tabulis, quæ in angulis ponēdæ erant, similis iunctura seruaretur, qualis erat sex intermediarum, essentque simul tabulæ octo, & bases earum argenteæ sedecim. Quæ nobis planè confirmant, naturam corpoream suo iunctam spiritui, & spiritum corpori non modò in cunctis propositis liberis, sed etiam in virtutibus omnibus coniunctum esse oportere: atque hac demum ratione spiritale Tabernaculum consistere ac stabile permanere, Deoq; aptum & accommodum esse poterit. Quid autem geminæ bases argenteæ quibus suis tabulis suppositæ sibi velint, iam ante expositum est, dictumque cuilibet libero proposito mundam conscientiam & memoriam formis ac imaginibus nudatam supponendam esse, sine quibus duobus, ceu basibus geminis, nullum poterimus liberum propositum statuere ad honorem Dei.

De vectibus & circulis tabularum.

CAPVT XVII.

LOcutus est indè Dominus Mosi, dicens:

TEXTVS Exod. 26.

Facies & vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas in vno latere tabernaculi: & quinque alios in altero, & eiusdem numeri ad Occidentalem plagam, qui mittentur per medias tabulas à summo vsque ad summum. Ipsas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata contineant, quos operies laminis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est.

Hic iam aduertendum est, vectes istos quos Dominus fieri mandauit, virgas fuisse grandes ligneas, paulò tenuiores brachio hominis: mittebanturq; circunquaque in Tabernaculi parietibus per circulos aureos tabulis benè fortiter infixos: quod idcircò fiebat, vt parietes cuncti firmiores essent, starentq; immoti aduersum impetus ventorum & quosuis alios casus aduersos. Atqui quantæ longitudinis vectes singuli esse debuerint, & qua ratione disponi & applicari, quo tabulas firmas retinerent, non est expressum à Domino. Quæ causa est, cur non eadem hinc sentiant, scriptisq; tradiderint homines sancti atque doctores, sed pro suo quisque iudicio ita vt visum illis fuit, hinc agant. Quamobrem etiam nos, salua tamen cuiuslibet gratia rectius sentientis, animi nostri hac de re sententiam & opinionem proferemus. In quolibet igitur tabernaculi latere, vt equidem arbitror, vbi mediæ duæ tabulæ in ipso laterum medio copulabantur, id est, in ora vndecimæ tabulæ, quæ ea est tabula in quolibet latere, in qua Dei consilia initium sumunt, & à nobis inchoantur, quinque erant circuli aurei à sursum vsque deorsum, per

Rusbrochij de tabernaculi structura opinio.

quos vectis vnus è lignis ſethim, totus vndique laminis aureis inſtar aliorum vectium tectus, mittebatur: ſtabatq; rectus & arrectarius, eiuſdem planè longitudinis cum tabula ipſa, quemadmodum ſolet ad oſtia columella quædam adiungi, ad quam vtraque oſtij pars cõcurrit. Et hi duo vectes ſemper in circulis permanebant, etiam tum cùm alio Tabernaculum deportaretur. Alij verò quatuor vectes vtriuſque lateris in tranſuerſum, iacebant in tabularum medio, idqúe ab ipſo primo aditu ad extremum vſque Tabernaculi angulũ, ita vt in crucis morem vtroq; in latere circa vectem arrectarium ſiue erectum ac inſtar tabularum ſtantem, concurrerent: quandoquidem vectis erectus, in medio quatuor horum vectium conſtitutus erat, duobus quidem ex his intrinſecus, & alijs duobus extrinſecus poſitis. Quælibet autem tabula binos habebat circulos aureos, per quos vectes iſti immittebãtur, qui tabulas fixas firmasq; retinebant. Deindè in occidentali parte tabernaculi in ora quartæ tabulæ, in qua nos fidẽ noſtram inchoamus, itidem vectis erectus ſtabat in quinq; annulis aureis, perindè vt in lateribus: & vtraq; ex parte vectis huius, in ipſo tabularũ medio vnus duntaxat vectis tranſuerſus poſitus erat, ad angulum vſq; pertingens: & in ipſo iungebãtur vectes laterũ, ita vt aptè alij alijs mutuò necterentur: quemadmodum tubarũ partes aut pontificalis virgæ fruſta copulari ſolent. Atq; hunc in modum vectes in vtroq; tabernaculi latere & Occidentali parte per circulos aureos immittebãtur: ſiquidem velut communi quadam clauſura tabulas omnes amplexabãtur & continebãt. Porrò reliqui duo vectes, qui æquè ad Occidentalem Tabernaculi partem pertinebãt, ſimiliter in tranſuerſum poſiti erãt in ſuperiori tabularum parte, ſicuti & in medio: perueniebantq; & ipſi ad vtriuſque lateris angulos: atque indè vlterius in eadem Tabernaculi ſuperiori parte alium faciebãt vectem, vtrunq; latus complectentem itemq; introitum ipſum: & hic vectis ex tribus iunctus erat partibus in priori Tabernaculi angulo: in duobus verò poſterioribus angulis, ſuperioribus vectibus in Occidentali parte ſupernè poſitis coniungebatur: ſicq; tres iſti vectes tabernaculũ ſupernè omninò complectebantur. Atq; ad hæc in ſuprema cuiuslibet tabulæ parte binos annulos aureos faciebant, præterquã in anguſtis illis tabulis quæ in angulis erant collocatæ, quę vnum duntaxat ſupernè atque vnum in medio habebant circulum. At tamen ſciendum hîc eſt, vectem hunc ex tribus partibus compactum, nõ quidem ipſius Domini iuſſu, ſed de communi omnium artificum ſententia & conſenſu, ob ornatum, conſonantiam, firmamentumq; Tabernaculi, confectum eſſe. Quod quidẽ ita ſe habere, vel ex ipſo conſtare Exodo poteſt, in cuius fine, vbi Moſes commemorat ea, quæ ab artificibus facta erant, ita ſcriptum inuenimus: Fecit & vectes de lignis ſethim, quinq; ad continẽdas tabulas vnius lateris tabernaculi, & quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra hos, quinq; alios vectes ad Occidentalem plagam Tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectẽ alium, qui per medias tabulas ab angulo vſq; ad angulũ perueniret. Hac nimirum ratione tabulæ extrinſecus habebant vectes in tranſuerſum poſitos ſupernè ac in medio: itemqúe tres alios vectes ſtantes & arrectarios, quibus tranſ-

Ioſephus velle videtur, vectes omnes ex partibus conſtitiſſe, & partes ſingulas quinos in longũ cubitos habuiſſe, aliasq; alijs ita fuiſſe copulatas, vt nõ niſi vnus vectes videretur.

transuersi iungebantur ac connectebantur, & infernè quidem fundati atque inserti basibus argenteis, ita vt capsula vel scrinium cum suis asserculis imæ parti connecti & compingi solet. Sed iam spiritalem horum sensum aduertamus. Quinq; igitur vectes isti, quos Dominus Mosi vt in vtroq; latere & posteriori tabernaculi parte fierent imperauit, quibusq; tabernaculum firmum ac stabile cõtineretur, id nos instituunt, internum hominem nostrum æterna cum Deo vnione se coniungere, & libera quadam concordia cum internis ijsdemq; liberrimis Dei operationibus consentire debere. Hęc autem vnio simul cum concordia triplici modo colenda, exercenda, & possidẽda est: quod est status spiritalis firmamẽtum ac conseruatio. Tabulæ nanque dextri lateris quandam concordiæ rationem siue modum nos docent eiusmodi, quo nos totos vera cum obedientia ad virtutes omnes offeramus, ac nihilominus soli permaneamus cum Deo in simplici quadam quiete, abstractione, ac nuditate. Tabulæ verò sinistri lateris aliam concordiæ rationem nos instituunt, hanc videlicet, vt in omni afflictione & perpessione nosipsos abnegemus, & sine optione vel delectu nos resignemus, ac diuinæ permittamus dedamusq; libertati: quod dum facimus, omni liberamur cura ac solicitudine, & Dei planè ac omninò proprij efficimur, qui tum nos expeditos ac solos citra vllum impedimentum sicut seipsum possidet. Eæ demum tabulæ, quæ Occidentalem efficiunt parietem, tertium concordiæ modum nos edocent, vt videlicet Deum nobisipsis & creaturis omnibus amantius colamus, eiúe famulemur, tamq; simpliciter cum fiducia ac spe bona illi innitamur & adhæreamus, vt quam in Deo sentimus & experimur fidem siue fidelitatem, ea creaturarum omnium consolationi ac fidelitati præponderet: atq; ita totos nos omninò ac liberè cum nostro amore illius dedemus ac offeremus amori, tamq; sublimi tercum amore in amore commorabimur, vt Deus vicissim nobis proprius fiat. Sicut ergo tres tabularum parietes siue partes vnum efficiunt tabernaculum, ita triplex hęc concordia & consensio statum efficit spiritualem. Habebant verò singuli tabularum parietes siue partes vectes quinque, quibus continebantur. Eodem quoq; modo & nos in liberæ nostræ consensionis vel concordiæ qualibet ratione vel parte liberam Dei in nobis operationem modo quintuplici suscipiemus. Et hic quintuplex diuinæ intra nos operationis modus, vbi nos intus cum eo concordamus, instar quinque vectium siue clauso: rum est, quibus nostrum tabernaculum, id est, omnem cum virtute coniunctam siue virtuosam vitam nostram stabiliamus, confirmemus, colamus, exerceamus, & obseremus necesse est, si modò eam retinere & conseruare velimus. Iam ante quidem in superioribus dictum nobis est, Deum ex nomine vocasse ac delegisse Beseleel, vt esset architectus ad extruẽdum externum Dei tabernaculum cum omnibus, quę ad id pertinerent: vtq; impleuerit eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & sciẽtia, quo Dei fretus donis, opus susceptum expleret & absolueret. Beseleel autem, vt itidem superiùs explicuimus, figuratè voluntariam ac vltroneam obedientiam, vel concordiam & consensionem cum Deo significat. Itaque concordia hæc vnà cum libera in nos operatione Dei, spiritale nostrum tabernaculum & cũcta ad id pertinentia cõficere debebit. Etenim concordia nostra cum Deo cõsentiens, nunquam non Dei spiritu & sapientia ac intelligentia scientiaq; re-

Quinque vectes, quid.

Tabulæ sinistri lateris, quid.

Beseleel mysticè quid.

Digitized by Google

pletur: atque hoc ipso stabilis permanet, exitq; cum virtute siue virtuosè triplici modo, quemadmodum tres tabernaculi parietes nos docent, itidemq; in vnione & quiete æternum habet ingressum in Deum: id quod luculenter Beseelis vocabulum nobis designat, vtpotè qui vmbra Dei, vel diuinum vmbraculum Latinè exprimitur. Vmbra quidem Dei, concors est nostri motio iuxta omnem rationem, qua se intra nos Deus ipse mouet. Vmbraculum verò diuinum, vnio ea est, quam nos possidemus vnà cum Deo, in qua quiescere ac commorari libitum ac statutum est Deo. Vbi igitur hunc in modum vniri ac conspirare siue concordare cum Deo statuimus, iam liberam Dei in nos actionem siue operationem, nostram efficimus, & hi vectes nostri sunt. Qua enim hora nosipsos & actiones nostras liberè Deo dedimus ac donamus, eadem ipsa vicissim nobis & seipsum, & liberas in nos operationes suas largitur Deus: quæ nimirum mutua donatio vel largitio, concordes nos facit, cùm altera alterius causa sit. Non tamen id ita accipi velim, quasi nos Deum largitione nostra cogere possimus. Neque enim eo quod illi nosipsos damus, ipse necessariò se nobis vicissim largitur: sed largitio illius omni æternitate nostram præcedit, & ex liberrima bonitate proficiscitur. Semper ille nostram expectat ac sustinet dationem: cumq; nos liberè dare volumus, illius vicissim largitionem liberè suscipere possumus. Est igitur vtraque datio seu largitio, tum illius, tum nostra, libera ac voluntaria: sed illius tamen potior ac principalis est: nec quicquam omninò boni absque libera illius ope efficere valemus. At rursus tamen ille nos sanctos efficere non potest, nisi & nos liberè adhibeamus id quod nostrum est. Atque ea de causa voluit Dominus, vt vectes extrinsecus in tabulis per circulos aureos, immitterentur, id est, vt illius freti virtute ac libera erga ipsum fiducia, cuncta nostra opera & inchoare & perficere meminerimus. Ipso nanque Apostolo teste, cum Deo ac libera illius in nos operatione possumus omnia. Vndè etiam suum nobis spiritum, itemq; sapientiam, intelligentiam & scientiam liberè largitur, quo viuiscamus, actusq; vitales liberè efficere ac operari possimus. Et ipsa quidem Dei in nos inspiratio, vectis arrectarius est, in cuiusque parietis medio stans rectus, eo quod ipsa hæc inspiratio in Deum nos erigat, viuificetq; eamq; nos planè in medio partis cuiuslibet concordiæ nostræ suscipimus, gratiæ plenitudinem semper secum in nos aduehentem. Eoipso autem quo Dei suscipimus inspirationem, nostrum illi vicissim spiritum damus: qui nimirum actus conscientiam nostram repurgat à vitijs, ab omniq; nos imagine & simulacris expedit ac liberat: & hæ bases nostræ argenteæ sunt, in quibus omnes tabulas, id est, cuncta libera virtutum proposita nostra collocamus ac fundamus. Mutua verò hæc Dei ac nostra adspiratio, cum Deo nos in vnitate obfirmat stabilitque: & in hac operatione spiritus noster iugiter renouatur & fit viuacior, quandoquidem fundum hoc vitale est totius concordiæ nostræ. Idemque concors ac viuidum fundum semper æternò ac stabilè perseuerat in vnione & actione, vbi conscientia sordes non contrahit, & cor siue memoria expers imaginum permanet: in qua demum puritate omnes nostras statuimus tabulas, quæ sunt cuncta nostra virtutum colendarum proposita libera: & Deus ipse in eadem cunctas suas liberas in nos operationes fundare constituit. Vndè etiam tres isti vectes arrectarij sub

Beseel quid sonet.

Quid Deus pro nobis sibi donatis, donet.

Phil. 4.

Tabu'æ.

prima

prima basi argentea tabularum illarum omnium, in quibus præcepta, consilia, fidémve inchoamus, defixi ac constabiliti erant: quod est in cuiuslibet concordiæ medio, vbi præcepta cum consilijs per liberam Dei in nos operationem copulãtur ac vniuntur: sicq; conscientia pura, prima cuiusuis tabulæ basis est, quod in ipsa bona omnia initium accipiant, & sit patula Dei habitatio. Sciendum porrò est, præcipuas tres tabulas, quæ nos in fide aut Dei cõsilijs subrigunt, extrinsecus in priori ora sua quinque habuisse annulos aureos, in quibus vectis arrectarius stabat. Etenim eo ipso quod internus homo noster modis omnibus benè consentit & concordat cum Deo, nos animo liberi sumus, nec hæremus vspiam, & in vniuscuiuslibet concordiæ medio Deus ipse cum gratiæ suæ plenitudine adspirat seu inspirat & commoratur: quæ nimirum illius adspiratio vel inspiratio noster est vectis arrectarius, stans rectus ab imo ad summum vsque: Hinc verò tum ratio ipsa, tum omnis sensus noster interior, qui quintuplex est, exhilaratur: quoniam quidem sensus isti interni sursum versus ad Deum sese aperiunt & expandunt, amanterqúe liberam Dei in nos actionem, velut certam ac viuam causam, æternamqúe conseruationem ac firmamentum spiritalis vitæ nostræ ambiunt & complectuntur: atque hinc ijdem interiores sensus nostri perpetuò erga Deum patuli permanent, & nunquam non diuinis inspirationibus amanter sese inclinant, & adiungunt; quare nos viui permanemus in Deo, & spiritus Dei in nobis. Et id quinque aurei significant annuli, qui semper vectem arrectarium in cuiuslibet parietis medio stantem continebant. Cæterum, quod iam ante diximus, per vectes arrectarios vtriusque lateris, vtraque ex parte in medio vectes duo transuersarij rectà ferebantur, ita vt alter alterum aptè consequeretur, idqúe à primo Tabernaculi aditu, ad extremum vsque angulum. Partis autem Aquilonaris vectis arrectarius, vnum duntaxat transuersarium vectem vtraque ex parte in parietis medio habebat, ad vtrunque postremum tabernaculi angulum pertingentem: illiq; alij vectes transuersarij, qui erant in lateribus, copulabantur. Vndè id nos instituimur, ex libera Dei inspiratione vel adspiratione, quæ totius vitæ nostræ spiritalis fons est, vna ex parte promanare in nos intelligentiam & scientiam, id est, in exitu, vbi ad DEI præcepta & virtutes nos vertimus & accommodamus. Intelligentiam autem ex DEO manantem, internam dicimus Dei reuelationem ac manifestationem, interiora nostra patula siue aperta retinentem, & intellectum nostrum vltra imagines omnes, omnemqúe occupationem & inquietudinem in nudam quandam tranquillitatem seu internum silentium subuehentem. In qua quidem tranquillitate siue silentio intellectus noster diuinam attingit inspirationem, quæ est arcanum quoddam & occultum susurrium ad aures nostras interiores, audire nos faciens, id est, intelligere intus ac percipere: quod ipsum habiles ac idoneos nos efficit ad omnem, quam DEI spiritus nos docet, auscultandam & suscipiendam veritatem. Et hoc pacto intellectus noster iugiter erit subleuatus ad inspirationes Dei. Per hunc verò intellectum subleuatum, ratio nostra ex inspirationibus Dei diuinam suscipit scientiam, eandem ipsam rationem omninò illustrantem, nosqúe intus videre facientem, & omnem veritatem distinctè nos docentem: efficientem quoque, vt perspectum ac exploratum habeamus,

Conscientia quæ quid basis sit.

Quinque aurei annuli.

Intelligentia ex Deo manans, quæ.

Inspiratio diuina quid.

beamus, qua ratione foris ac intus viuendo, veritati morem gerere, ac obsequi debeamus: quodq; demum totos nos veritati dedere ac viuere oporteat, si esse liberi, Deumq; & nosipsos citra impedimentū possidere velimus. Præterea vbi itidem cum exercitationibus diuinis, fide, spe & charitate ad Deum nos conuertimus, ex inspirationibus illius intelligentiam & scientiam adipiscimur, quo intus videre & audire possimus, quid credere, quid sperare, quid amore prosequi debeamus: vel quid ab amore præstitum nobis sit, & quid nos vicissim amori debeamus. Atq; vbi nos eiuscemodi visum & auditum ex Dei spiritu vel adspiratione intus consequimur, illustrati ac viuidi, & veritati diuinisque institutionibus foris & intus obsequentes ac morigeri permanemus. Et hi sunt vectes transuersarij vtroq; in latere, itemq; in tergo tabernaculi, ex interioribus foràs ad virtutum actus prodeuntes, quibus docemur, statuere nos ac erigere iuxta præcepta Dei. At porrò in altera liberæ concordiæ nostræ parte, vbi per diuina cōsilia intrò nos recipimus, & vnimus cum Deo, siue vbi libero animo per fidem, spem & charitatem subrigimus ac sustollimus nos in Deum, ibi nimirum ex Dei inspirationibus sapientiam diuinam intra nos adipiscimur ac suscipimus. Quæ quidem sapientia simplex est, & introrsum trahens: simulq; appetitioni gustum quendam præbet spiritalem, qui nobis in nauseam vertit, nosq; despicere ac aspernari facit, quicquid caducum est & temporarium. Etenim sapientia hæc, vitæ æternæ fructus quidam est: per eamq; sitibundus vel desiderabundus introitus vel ascensus noster in Deum perpetuò perseuerat. In lateribus nanque tabernaculi æternum quendam sentimus introitum: at in parte Occidentali perpetuum experimur ascensum. Quartus enim & quintus vectes partis Occidētalis in tabularum superioribus iacent, semperq; sursum nos trahunt in Deū fide, spe & charitate. Atquì laterū vectes intrò nos ducunt: ideoq; sapientiam in nos manantē, fame quadā & appetenti gustu nunquam non sequi debebimus. Cùm enim ita eam sequimur, eiq; morē gerimus, vtroq; ex latere in introitu nostro tam profundè per nos ea ipsa permanat, vt per eam in internū quoddā ac spiritale sentire vel experimentum demergamur: idemq; sentire vel experimentū in vnionis vel vnitatis profunditatem nos ducit, & in pace æterna nos firmat stabilitq;. Eadem quoq; sapiētia in parte Occidentali in ascensu nostro vsqueadeò in sublime nos erigit, vt fame ac gustu nosipsos excedamus, attingamusq; celsitudinem ac sublimitatē, vbi tum idē reperimus sentire, cuncta nostra interiora complectens siue ambiens ac penetrans: sicq; vnà & spiritus & natura nostra subleuātur ac subriguntur: & in hac subleuatione inattingibilem quādam experimur libertatē, cuius nos neq; fundum, neq; celsitudinē vnquam attingere queamus. Quæ nimirū inattingibilis libertas, postremus vectis est, supernè vtrunq; latus, & tabernaculi aditū siue introitū ambiens & amplectens: quē tamen ipsum Dominus fieri nō mandauit, quoniam quidē exercitatione fit in nobis, quādo libero animo per gustū internū diuinumq; sentire vel experimentū, continenter ad eam scandimus altitudinē ac sublimitatē, vbi vires nostræ superiores gustu & experimento seu sensione vnitatē possident. Ibi planè expeditū hunc sempiternæ DEI libertatis complexum vel ambitū reperimus, cuncta nostra libera proposita & virtutes nostras omnes excipiētem: in quo etiā cunctos sensus nostros internos in

Vectes transuersarij.

Vectes qui quò nos trahant aut ducant

Vectis postremus à Domino fieri non iussus, qd notet.

nos in diuinam quandam sensionem vel experimentum sustollimus, inibiq; statuimus, firmamus ac stabilimus. Itaq; sensio hæc vel experimentum vnit nos, & gustus trahit nos: sed inattingibilis libertas Dei, confirmat ac stabilit nos. Et isti tres vectes eiusdem sunt præstantiæ & altitudinis. Cùm autem ex diuinq; sapientiæ influxu gustamus & sentimus, simul quoque quartum quintumq; vectes in introitu & ascensu habemus: atque hoc ipso postremum adipiscimur vectem siue claustrum, quod est immobilis libertas Dei. Atque hi tres vectes in vnitate ac vera concordia iuxta omnia Dei consilia stantes, firmos ac stabiles nos retinent. Iam porrò cunctæ tabulæ nostræ intrinsecus & extrinsecus inaurandæ nobis sunt: quod ita fiet, si cuncta nostra proposita libera in Dei ac proximi charitate statuemus ac subrigemus. Deinde etiam circuli duo aurei in qualibet tabula fundẽdi sunt in medio ac parte superiori, per quos omnes inducemus vectes nostros transuersarios. Quibus annulis aureis hoc nos edocemur, in quolibet libero proposito essentiali amore nostro omnem Dei in nos operationem amplecti seu ambire nos debere, id est, vt amor noster tam simplex sit, adeoq; sese demittat ac demergatur in Deum, & Deus in ipsum, vt in vnoquolibet libero proposito per cũctas actiones nostras, omnemq; in nos operationem Dei & cuncta Dei dona penetrare ac pertransire queat. Siquidem Deus suo in amore tam expeditus ac liber est, adeoq́ cum amore in nos illabitur ac sese demergit, vt per cunctas & suas & nostras actiones penetret ac transeat, & commoretur ac habitet essentialiter in nobis. Vbi si nos quoque in illo habitare velimus, eadem ratione ei respondeamus oportet. Hæc verò mutua per amorem immersio siue demersio alterius in alterum, æternam efficit inhabitationem: & hi sunt patentes aurei nostri circuli, quibus nimirum & DEI & nostras actiones, cunctaq́ Dei dona amplectimur & ambimus: dandaq; nobis opera est, vt in quolibet libero virtutis proposito inhabitationem nostram penetrabili vel penetranti amore nostro inuisamus. Ita nanque & suam DEVS visitat: & hoc pacto cunctos nostros fundemus circulos. Enimuerò in vnoquouis libero proposito tam nos viuidos esse decet, vt sentire queamus in nobis amantissimum cor, conflagrans atque colliquescens, & à nobisipsis deficiens in Deo ac laude Dei: & hoc ipso aureum fundimus annulum in DEO, qui

In historia Scholastica. Vectium quibus tabernaculi parietes continebantur, alia descriptio habetur, & est eiusmodi: Erat inquit, iuxta summitatẽ parietis supremam [cubito vno distans à tecto] vnus ordo vectium extensus in longum per totum parietẽ, [non tamen in ipso introitu] & iuxta summitatem inferiorem alius ordo in eundem modũ, & in media planitie tres ordines: [ita vt singuli ordines ab aliis duobus cubitis distarent] vt quod dictum est, quinque vectes fuisse in vno latere, potius ad numerum ordinum, quàm vectium, referatur. [Erant igitur in quolibet pariete à summo ad imum vsque non nisi vectes quinq; transuersarij, quibus tabernaculum retinebatur.] Erant autem in vnaquaque tabula quinq; annuli, & in quolibet duorum parietum, vectes triginta. [Omnes etiam vectes ex quinque cubitorum partibus connexi & coniuncti erant, sicq; fiebant partes L X X, in quolibet latere triginta. & in occidẽtali pariete decẽ.] Et in quolibet duorum parietum vectes triginta: quia quinq; ordinũ quilibet sex vectes habebat: in latere occidẽtali decẽ vectes, bini per singulos ordines. Igitur iuxta hunc sensum deinceps de vecte illo dicturi sumus, qui Domini iniussu factus est.

Vectis postremi quid.

Tabulæ nostræ quid deaurandæ.

Aureis annulis quid docemur.

Circuli aurei qui,

idem annulus radicitus infixus erit patenti cordi noſtro, id eſt, naturæ noſtræ corporeæ. Efficit autem hic circulus, vt ſemper ſimus ſitibundi, alacres ac celeres, & prompti atque parati ad virtutes omnes, & nunquam non ſenſibiliter propenſi in Deum: quibus rebus humanitati Seruatoris noſtri, iuxta illius naturam corporalem, aſſimiles efficimur & vnimur. Præterea verò etiam ſpiritum noſtrum ſentiemus amando exultare in Deo, & deficere in amore ac beatitudine: & hac re alium fundimus circulum aureum in Deo, qui radicitus fixus erit in ſpiritu noſtro. Annulos autem iſtos plures efficimus intrinſecus ac forinſecus & ſurſum in Deo: ſemperq; paulos eos ſeruabimus erga Dei actionem. Eſſentialis namque charitas noſtra, tam capax ac lata erit, vt Dei in nos operationem & cuncta noſtra exercitia ambiat & complectatur: quod idem aptè ſatis circuli illi aurei ſignificant, qui in tabularum medio ac parte ſuperiori infixi erant, & vectes cunctos ambiebant.

Quàm capax debeat eſſe charitas.

Quid ſignificet, vectes tabularum aureis laminis fuiſſe obductos.

CAPVT XVIII.

AIT indè Dominus, vt vectes iſti aureis laminis obducerentur: cuius eſt iſte ſenſus ſeu ratio interior, viuidum quendam & actuoſum amorem, inter Deum & nos ſemper medium intercedere debere, qui liberas Dei in nos operationes, & liberam noſtri applicationem & accommodationem vniformiter transformet, obducat & operiat. Et hic amor otioſus eſſe non poteſt. Colitur enim & exercetur inter viuum Deum, ac viuentem ſpiritum noſtrum: atque eam ob rem quantum in nobis actuoſi experimur amoris, tantum quoque in gratia viuimus: itemq; quantum ſentimus eſſentialis in nobis amoris, charitatem noſtram actuoſam ambientis & cõplexantis, tantum & nobiſipſis excidimus, & in amorem demergimur, tantumqúe felices ac beati ſumus. Atquì charitas actuoſa inter Deum & noſipſos tum actus noſtros, tum Dei quoque intra nos actiones obducet ac transformabit. Et hæ ſunt laminæ noſtræ aureæ, quibus cunctos vectes noſtros obducemus. Amorem autem hunc actuoſum charitatem dicimus, ſpiritum noſtrum in gratia viuere & increſcere facientem. Hoc vnicum charitatis vinculum amorem nobis confert, exigitq; ac repoſcit noſtrum amorem, & ipſum amor ſiue charitas eſt: quandoquidem amantem illam inter Deum & nos adſpirationem, quæ non poteſt vnquam non operari, efficit. Iſta nanque mutua adſpiratio, vita noſtra ſpiritalis eſt quæ eadem charitas noſtra eſt, & hic Dei ac noſtri amoris quædam coniunctio & vnitio eſt. Iſtæ videlicet laminæ noſtræ aureæ ſunt, quibus cuncta Dei dona & omnes actus noſtri transformantur & obducuntur. Nullum enim ſupernaturale donum Deus fruſtra largitur. Vndè neceſſe eſt, vt illius gratiæ ſemper reſpondeamus ac vicem reddamus: neceſſe eſt cunctos illi demus actus & opera noſtra noſtro obducta amore, ſi cuncta illius ſuſcipere & conſequi dona velimus, eius charitate obtecta & obducta. Hic amor geminus ita cultus & exercitatus charitas eſt, in quo ſpiritalis vita noſtra conſiſtit. Vt enim in natura ſiue corpore inter geminum quendam corporeum motum vitam ducimus, ita & in gratia inter duas motiones ſpiritales vita nobis agenda eſt. Primus quidem motus, ex quo mortales omnes in corpore ſiue natura vitam trahunt, Dei

Laminæ aureæ.

Motuum duorum

virtute

virtute agit ac operatur: & hic eſt cæli influentia ſiue motus, qui eſt communiter à Deo cunctis præſtitus creaturis ſub ſole viuentibus atque creſcentibus ad extremum vſque diem. Cum hoc motu corporea noſtra natura conſentiat & concordet oportet, ſi vita incolumi eſſe debeat. Agit enim hic motus cæli in ſingulas quaſque creaturas, ita vt quæque capax eſt. Hac de re ex influentia ſiue motu cæli interiora noſtra viuunt, ſi tamen ita ſimus conſtituti, vt eum capere poſſimus. Etenim pulmo vitalis, quem in noſtro corpore gerimus, mobilis eſt & ſpongioſus ac leuis, agitq; ſemper ac mouet ſeſe, & cæli motui reſpondet. Attollitur etiam & aperit ſeſe inſtar follis, & influit in eum ſpiritus ſiue aër: rurſuſq; contrahitur & effluit ſpiritus: vndè porrò ſanguinis riuuli per venas omnes dimanant, ac vitalem ſpiritum cunctis membris aduehunt ac impertiuntur. Et hoc pacto ſenſitiuam obtinemus vitam, & viſum quidem & auditum foris, & guſtum ac tactum intus agentem. Atque ita vitalis pulmo noſter continenter agat, & cæli motioni reſpondeat oportet, ſi nobis vita debeat ſalua permanere. Actu verò ſuo, id eſt, motione ſua, horis omnibus ſpiritum in nos attrahit dormientes ac vigilantes, ſiue id compertum ſiue incompertum ipſi habeamus: moxqúe rurſum intrò receptum reddit ſpiritum: atque hoc ipſo cor noſtrum vitam ſeruat, refrigeratur ac reficitur ſeu recreatur. Spiritum autem ſiue aëra, quo noſtra conſiſtit vita, medio ſenſu, id eſt, odoratu arripimus & haurimus. Siquidem odoratum noſtrum cum interno pulmonis motu, vecti illi tabernaculi arrectario comparamus, qui in parietis cuiuſque medio ſtetit, quo nos mutuam inter Deum & nos adſpirationem accipimus, eo quod hîc quidem vitę noſtræ naturalis adſpiratio ſeu inſpiratio ſit, illic verò vitæ noſtræ ſpiritalis. Et vt in corpore ſiue natura corporea inter cæli ac vitalis pulmonis noſtri aërem attrahentis motum, vitam agimus: ſic & in gratia inter diuinæ gratiæ & liberi arbitrij noſtri cum DEO conſentientis & concordantis, & ipſa concordia DEI ſpiritum in nos attrahentis motione viuimus. Vbi igitur in corpore rectè valemus, & aër gratus ac ſuauis eſt, eumqúe nos intrò attrahimus, cor noſtrum reficitur, confirmatur, impletur, forasqúe velut trahitur ad ipſam aëris ſuauitatem: ex quo deinde ſalus augeſcit & incolumitas, natura hilareſcit, ſenſus ſubtiliores, acutiores, perſpicaciores, lucidiores reddũtur: cumq; ſpiritum denuò reddimus ac emittimus, intus inanes reddimur, appetimusqúe nouum ac recentem recipere ſpiritum: ſiquidem ex aëris vel ſpiritus renouatione naturalis noſtra ſubſiſtit vita. Quæ quidem etiam eodem modo in anima ſpiritaliter aguntur. Quotieſcunque enim ſpiritum noſtrum amanter in Deum emittimus, illiusqúe viciſſim ſpiritum in nos haurimus ac recipimus, iam ſani & incolumes ſumus, illiusqúe ſpiritu viuaciores, robuſtiores, ſaniores efficimur, quàm ante eramus. Etenim ſpiritus eius, cæleſtis quidam ac planè ſuauis aër eſt, ſpiritum noſtrum in ſuam ipſius attrahens ac rapiens ſuauitatem: tum verò ſpiritus noſter inanis fit ac dilatatur, & quoddam in eo deſiderium & appetitus accẽditur, quo nos rurſum Dei ſpiritum noua cum gratia in nos adducimus attrahimusqúe. Hac ipſa autem attractione, cæleſtem quendam olfactu percipimus odorem, omne peccati virus depellentem, animas ſanitati reſtituentem, mortuis vitam reddentem, & eos qui viuunt, in vita conſeruantem. Quem qui odo-

myſticarum primus.

Pulmonis deſcriptio.

Odoratus noſter cui vecti conferendus.

Digitized by Google

rem vel suffitum non persentiunt, mortui quidem illi sunt, fœtentq; ac putent coram Deo. Quia de re danda nobis opera est, dilectissimi, vt omni hora in gratia nos instauremus ac renouemus, & intus cælestem sequamur odorem, omne sui simile ad se attrahentem: eidemque tractui amanter dabimus spiritum nostrum, internum auditum, visum, gustum & tactum nostrum, & cuncta hæc ille suo spiritu suisq; donis renouabit: in quo nimirum, vt est ante dictum, spiritalis nostra consistit vita. Atqui vt vberius instituamur, semper nobis naturalis vitæ nostræ fragilitas attendenda est. Si quod enim eiusce modi medium sese inter nos & aërem interponeret, vt recentem subindè spiritum singulis quibusque horis captare ac intrò recipere nõ liceret, haud dubie præfocati expiraremus. Semper enim absq; grandi aliquo tẽporis interuallo nouus hauriendus nobis spiritus est: vndè nullo vnquam tempore cæli motus intermittitur: sed perpetuo suo cursu ac motu cælũ naturalem nostram tuetur & conseruat vitam, agitque ex virtute Dei, nullum vnquam defectum patiente. At verò elementa, ex quibus constamus & compositi sumus, inter se contraria sunt: quo fit, vt alia ab alijs sæpenumerò premantur, atque indè nos aut calore nimio aut frigore, humore vel siccitate immodica laboremus: ex quibus natura nostra ægrè afficitur, motus illius fit inordinatus, & ita nos ægrotare necesse est. Quod si morbus vsq; eadè naturæ prævaleat ac dominetur, vt motus naturalis intra nos sua destituatur actione, nec cæli motioni respondeat, eodem momento sensus cuncti nos deficiunt, itemq; vita nostra naturalis. Iam verò eadem ista, quæ de corporis vita commemorauimus, cuncta itidem in spiritali vita nostra reperiuntur. Vbi enim spiritus noster cum amore aliquam creatæ rei in se trahit imaginem, ita vt ea intus depingamur, Deiq; amori intra nos ea præponderet, iam planè medium suscipimus: cuius causa Dei inspirationem seu adspirationem recipere non valemus, sicque in peccatis nos emori necesse est. At tamen diuinæ gratiæ cælestis motio nunquam quiescit: sed cùm nos cum eadem Dei gratia non benè concordes sumus, nimium incalescimus, id est, ad amorem terrenum plus satis propensi, in diuino amore nimium frigidi, in corporis sectandis vtendisq; commodis immoderatius humidi, ac plus æquo sicci, id est, desides ac tepidi nimis in subleuata nostri ad Deum applicatione sumus: & ita diuinæ motioni nostris actibus non benè respondemus: atque eam ob rem ægrè affecti & malè constituti sumus, nec possumus non aduersa laborare valetudine ac morbo corripi. Iam si hic morbus liberam nostram cum Deo consensionem & concordiam prorsus eluctetur ac superet, tum omnis spiritalis motus noster planè perturbatur: eodemq; ipso momento in peccatis morimur. Erigendum igitur nobis est spirituale Tabernaculum nostrum, virtutibusq; exornandum, quemadmodum supra id explicatum nobis est. Quò spectat etiam hoc, quod Dominus Mosi ait: Et eriges Tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est.

Odor quis qui nobis sequendus.

Corporali vitæ quomodo spiritalis conferenda.

De cortina siue velo, & columnis positis in tabernaculo ante Sancta Sanctorum.

CAPVT XIX.

Dixit

TEXTVS Exod. 26.

DIxit præterea Dominus ad Moysen: Facies & velum de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta, opere plumario & pulchra varietate contexium: quod appendes [intus in tabernaculo] *ante quatuor columnas de lignis sethim: quæ quidem ipsæ deauratæ erunt, & habebunt capita aurea, sed baſes argenteas. Inseretur autem velum per circulos, intra quod ponies arcam testimonij, quo & sanctuarium, & sanctuarij sanctuaria dividentur.* [quod perindè accipiendum est, vt nos hodiè templum à choro distinguimus.]

Primò hîc iuxta literam, quæ huc pertinent, consideremus. Pauimentum quidē tabernaculi, vt supra diximus, triginta habebat cubitos in longitudine, & decem in latitudine: idemq; in duas partes distinguebatur. Etenim quatuor istæ columnæ & velum, quorum hîc meminit Dominus, ita constituebantur & collocabantur, vt decem pauimenti cubiti in parte Occidentali, & viginti in Orientali remanerent: sicq; pars ea quæ vergebat ad Occidentem, quoquouersum planè quadrata erat. Siquidem denos cubitos longa, denos lata, ac totidem alta erat. Et hæc ipsa pars adytum vel sanctuarium sanctuarij, vel Sancta Sanctorum dicebatur: reliqua verò portio simpliciter sanctum vel sancta appellabatur. In priorem nanque partem ingredi nemini concessum erat, præterquam summo sacerdoti: at in aliam partem communiter sacerdotes omnes ingrediebantur. Velum autem, quod inter vtrasque partes pendebat, etiam ipsum quadratum erat, decem habens cubitos tam in longum quam in latum, ita vt omni ex parte prohiberet ab aspectu partis interioris. Neque enim lumen vllum in hac parte erat, nisi quantum posset ex anteriori à cortinæ lateribus, vel per ipsam quoque cortinam penetrare. De arca verò testimonij, quæ in hac intima parte collocata fuit, itemq; de alijs rebus quæ in parte priori fuêre, post, DEO volente, dicemus. Iam age columnas & cortinam, quibus tabernaculum distinguebatur, spiritaliter consideremus. Itaq; animus aduertatur: Quatuor hîc habemus baſes argēteas, in quibus collocatæ ac fundatæ sunt totidē columnæ ex lignis sethim, eædemq; inauratæ, & in eis capita quatuor omninò aurea: in quibus quatuor erāt circuli aurei, ad quos velum siue cortina quatuor antis hyacinthinis appensa fuit, eademq; quadruplici ex colore confecta, videlicet hyacintho, purpura, cocco bis tincto, & byssо retorta: ac partibus deniq; quatuor constitit, id est, partes singulæ ex singulis coloribus. Quæ quid nobis significent, iam explicandū est. Superiùs quidem dictum est, semper intra nos commorari ac permanere Deum, si tamen munda simus conscientia & corde à formis & imaginibus absoluto siue indepicto præditi: id quod baſes illæ argenteæ nos instituunt, quæ singulis erant tabulis suppositæ. Hic iam porrò docemur, Deum intra nos quatuor cum proprietatibus commorari. Habitat enim in nobis Deus cum propria claritate sua, cum propria opulentia sua, cum vnione & cum essentia sua. Cumq; nos in spiritus nostri simplicem essentiam siue simpliciratem intrò receperimus, quatuor has in Deo proprietates & reperiemus & possidebimus. Vndè tum spiritus noster ratione quadruplici formis absolutus siue indepictus efficietur: quam spiritus nostri ab imaginibus denudationem quatuor istæ columnæ designant argenteæ, sub quatuor iridem

Sancta sanctorū quid.

Proprietates Dei quot & quæ.

Quatuor columnæ argenteæ quid.

hiſce columnis collocatæ. Quod vt ſe habeat, diligenter aduerti velim. Primò quidem eodem ipſo momento, quo nos totos amanter intrò recipimus in nudam ſpiritus noſtri ſimplicitatem, ibidem immenſæ obuiam venimus claritati diuinæ, in eaque intellectus noſter ita fit conſiderationis expers, atque adeò cunctis exuitur ac nudatur ſimulacris & imaginibus, ac ſi nihil vnquam vel viſu vel auditu perceperimus. Iſta verò ſpiritus noſtri ab imaginibus denudatio diuina perfuſa claritate, prima noſtra baſis argentea eſt in fundo intelligentiæ noſtræ. Secundò commoratur, vt diximus, Deus in ſpiritus noſtri ſimplicitate, immenſa cum opulentia ſua: atque ita in eadem ipſa amanti noſtri introuerſione vbi diuinæ occurrimus claritudini, has diuitias & hanc opulentiam ſentimus & experimur: in qua nimirùm ſpiritus noſter adeò omnis interim volũtatis & appetitionis fit expers, quaſi nihil ſit neque in cælo, neque in terra, quo nos egeamus, eo quod illi hic opulentiæ coniuncti ac vniti ſumus, quæ Deus ipſe eſt. Et hæc noſtræ introuerſæ voluntatis expedita nuditas, diuina perfuſa opulentia, altera noſtra baſis argentea eſt in fundo noſtræ voluntatis ſeu vi amatiua. Tertiò deinde eodem temporis puncto, quo nos in diuinam claritatem ac opulentiam intrò recipimus, tertiam inibi proprietatem ſentimus, id eſt, vnionem, qua ſe ſpiritui noſtro coniunxit Deus. Per quam vnionem id nos habemus, vt affectu prorſus liberi, & nihil penitus viſcoſi ſimus, ita vt nec ipſi cuiquam placere appetamus, nec quiſquam nobis placere queat, qui nos poſſit aut velit à Deo & virtutibus abducere vel abſtrahere. Non enim poteſt hac in vnione creatura vlla latere vel deliteſcere, neque libêre, neque commorari: atque ea de cauſa ſemper ſoli cum Deo, & omnibus in rebus affectu penitus liberi & expediti, ac prorſus nihil viſcoſi permanemus: Hoc ipſum autem, puta quod in ipſa cum Deo vnione nuſquam affectu hæremus, ſed liberi ac minimè viſcoſi ſumus, tertia noſtra baſis argentea eſt. Quartò demum habitat Deus cum eſſentia ſua in ſimplicitate ſpiritus noſtri. Quapropter cùm per Dei claritudinem & opulentiam, vnionemque cum Deo noſipſos deſerimus, cunctaque vincimus ac ſuperamus, omnemq; pertranſimus & excedimus multiplicitatem ac diſtinctionem, iam tum in ſimplicem noſtræ eſſentiæ pertingimus nuditatem, atque inibi diuinæ eſſentiæ immenſam ſapientiam & inexhauſtam ac infinitam ſentimus profunditatem: quæ quidem ſimplici viſioni noſtræ ceu vaſta quædam ac deſerta ſolitudo propoſita eſt, in quam nulla vnquam neque corporea, neque ſpiritalis imago pertingere poteſt. Et huiuſipſius vaſtæ ac deſertæ ſolitudinis contemplatio & poſſeſſio in nuditate eſſentiæ noſtræ, quarta noſtra baſis argentea eſt. Iſtæ videlicet quatuor baſes argenteæ, expeditum, à formis & imaginibus abſolutum ac indeprehenſum in nobis fundum efficiunt, in quo perenniter manſurus ac habitaturus eſt Deus perindè vt in ſeipſo: in iiſdemq; baſibus, quatuor collocabimus columnas inauratas ex ligno ſethim. Prima columna in prima collocanda baſi, noſter eſt intrò verſus ac nudus intellectus, quo liberè & expeditè citra impedimentum perpetuò ſurſum tendemus, ſimpliciter ſemper inſpiciendo diuinam claritatem, id eſt, æternæ manifeſtationem ſiue reuelationem veritatis, in nobis iugiter lucentis ac commorantis, & in qua per ſpiritus noſtri nuditatem ſiue ab imaginibus denudationem fundati ſumus.

I.

II.

III.

IIII.

Columnas prima quid.

Altera

Digitized by Google

Altera columna in altera basi, noster est introrsum versus, expeditus ac nudus amor, quo nos iugiter sursum scandemus, & quidem simpliciter in incomprehensibilem Sancti spiritus bonitatem, qui opes ac diuitias suas, quæ ipsemet est, in spiritus nostri simplicitatem, ac expeditam liberæ voluntatis nostræ profundit subleuationem. II. Tertia columna basi tertiæ imponenda, spiritus nostri vnitas est, quæ viuido quodam ac perpetuo vtetur ascensu ad dignissimam vsque vnitatem DEI, sine intermissione dantem & recipientem, nec vllum feruenti amore præditum in seipso durare finentem. III. Quarta columna in basi quarta constituenda, occultus quidam & essentialis ascensus est cum essentia nostra in diuinam essentiam, & cum natura nostra in sublimem ac celsissimam Dei ntauram. IIII. Etenim iure meritoque quælibet natura rationalis suum debet inquirere ac inuestigare principium & originē. Et hæc diuinæ naturæ abyssus inuocat abyssum, id est, omnes cum Deo per amorem coniuncti & vniti, intrò vocantur voce occultarum viarum eius, quæ sunt quatuor abyssales Dei proprietates, quibus is absque modo spiritus nostri illustrat ac ditat simplicitatem, semperque in vnitate conseruat ac possidet & stabilit firmatq; in propria essentia sua. Ita iam quatuor habemus columnas, simplicem nos docentes ascensum in Deum per quatuor illius proprietates, quas paulò ante commemorauimus. Et hic ascensus in quadā semper simplicitate manet supra rationem nostram, colituraue & exercetur cum libertate quadam in amore: id quod aptè satis columnæ significant, vtpotè ex ligno sethim confectæ & inauratæ. Atquì capita earum aurea sunt: quandoquidem in ascensus huius fastigio non nisi essentialem sentimus amorem, qui celsitudinis omnis fastigium est. Sentimus autem amorē hunc, cùm & nostrijpsorum & rerum omnium imaginibus exuimur ac nudamur, simpliciterq; cum Deo ingredimur in puritatem vsque spiritus nostri. Porrò ex capitibus hisce aureis velum ex quatuor confectum coloribus pendet quatuor ansis hyacinthinis totidem insertis circulis aureis, qui capitibus aureis infixi sunt. Hoc igitur velum, quadruplici colore insigne, virtutum nobis designat plenitudinem, idque quadruplici ratione virtuosa siue cum virtute coniuncta. Annuli autem vel circuli aurei procedentem siue emanātem significant Dei gratiam, ex illa iugiter vnione profluentem, quam nos amore essentiali in DEO possidemus: suntque hic circuli propendentes quatuor numero, eo quod & diuina gratia modo quadruplici, id est, quadriformi cum proprietate, in nos promanet. Vndè etiam vnaquæque virtus quatuor habet modos, id quod cortina quatuor constans coloribus, nos instituit. Ex qualibet nanque proprietate diuina supra rationem in nuda essentia spiritus nostri cum Deo nos vniente, alia quędam nobis confertur proprietas, in lumine rationali nos virtutibus exornans. Atque indè columnæ simplicis ascensionis in Deum erectæ stabant in adyto seu interiori tabernaculo intra velum siue cortinam ante arcam Dei: at virtutum cortina in propatulo pendebat, ita vt conspici posset à sacerdotibus quibuscunque tabernaculum ingredientibus. Distinguebat enim cortina hæc, sancta à Sanctis sanctorum vel sanctuario sanctuarij: sed columnę intus in ipso hoc sanctuario erant collocatæ. Ita ergo & nos cuncta virtutum exercita ratione quidem capere atque intelligere valemus: sed simplex in Deum ascensio, cum

Quid quatuor columnis doceamur.

Velum quadruplicis coloris, qd.

Annuli siue circuli aurei.

Digitized by Google

Deo nos vniens atque coniungens, cùm sit mensuræ ac modi expers, semper ratione superior est, nec potest intellectu apprehendi. Neque aliter eam nosse licet, quàm nudo amore & simplici aspectu in diuino lumine. Ex hoc porrò simplici in diuino lumine diuinaque opulentia ascensu, dona Dei cuncta promanant: in ijsdemq; donis Dei omnes nostræ virtutes & bona opera pendent. Atque eam ob rem virtutum cortina in diuinæ gratiæ aureis pendebat circulis: & circuli aurei gratiæ Dei, in columnarum pendebant capitibus aureis, id est, in vnione illa, quam in amore essentiali in Deo possidemus, vbi per amorem vnum cum DEO sumus. At verò inter aureos diuinæ gratiæ circulos & virtutum cortinã, mediæ intercedebant ansæ hyacinthinæ, quæ cortinas circulis copulabant. Quæ quidem ansæ hyacinthinæ rationalem nostram considerationem significant, cùm est illuminata diuinitus: & hac ipsa consideratione rationali id nos adspectabimus, vti cuncta Dei dona ad id profluant, quo nos DEI similes reddant: aut introrsum trahant, quo nos vniant DEO. Et in hac ipsa consideratione ansæ nostræ fortiter inguntur supernè circulis aureis. Sed & nosipsos conspiciemus ac sentiemus per DEI gratiam promanantes quidem cum virtutibus cunctis, & introrsum nos in vnitatem recipientes. Et in hac consideratione ansæ nostræ virtutum nostrarum omnium velo siue cortinæ firmiter adiunctæ sunt, eademque cortina in diuinæ gratiæ circulis aureis æternò manet appensa: idq; ansis intermedijs, id est, intermedia illuminata ratione nostra, tum nosipsos, tum amabilia DEI dona adspectante. Atq; hoc ipso nos DEI similes sumus. Porrò similitudo hæc in ea pendet vnione, quam in amore essentiali possidemus in DEO, perindè vt circuli aurei vnà cum velo in aureis pendent capitibus columnarum. Iam enim ante nobis dictum est, DEVM æternò commorari in simplicitate spiritus nostri quadruplici cum proprietate. Ex quibus duæ priores proprietates ex sua natura emanant: reliquæ introrsum trahũt. Enimuerò ex natura Deus veritate & amore emanat, trahitq; intrò vnitate & essentia. Aeterna veritas generatur ex Patre, & amor æternus ex vtroq; promanat, id est, ex Patre & Filio: & hæ duæ sunt emanantes Dei proprietates. Itemq; diuinæ naturæ vnitas tres personas amoris nexu introrsum trahit, diuinaq; essentia vnitatem in quadam tranquillitate fruitiuo quodam amplexu in amore essentiali complectitur: quę sunt duæ intrò trahentes Dei proprietates, atq; hoc pacto spiritus nostri simplicitatem supra captũ ac intellectum rationis nostrę possidet Deus: & his nos vniti sumus simplici ea ascensione, cuius supra mentionem habui. Atquì animus nunc aduertatur, obsecro. Ex æterna illa veritate & claritudine, quæ Deus ipse est, ratio nobis siue intelligentia, & scientia & sapientia præstatur, itemq; vera in cunctis virtutibus discretio, eo quod virtutes omnes hęc ipsa discretio doceat: sitq; & color primus & prima pars textilis cortinæ nostræ, siquidem virtutum omniũ decus est & ornamentum. Nec immeritò discretio ista hyacinthina dicitur vel cærulei coloris: quandoquidem citra laborem ex diuina ad nos veritate promanat: ideoque nec falli potest. Interim tamen non ex natura, sed gratia eam percipimus. Siquidem omnes diuinæ gratiæ circuli in aureis pendent capiti-

In capitibus hisce quatuor colũnarum, vectis iacebat ligneus decem cubitorum lõgitudinis à latere in latus, qui columnas immobiles tenineret.

Ansæ hyacinthinæ.

Proprietates Dei quot & quæ.

Discretioni quid reliquæ debeant virtutes.

cupitibus æternæ charitatis Dei. Præterea ex ſempiterna eademq; amantiſſima Dei opulentia, id nobis præſtatur & confertur, vt ex amore ſimus miſericordes, benigni, clementes, ac largiflua ſeu promanante liberalitate prædi-
ti. Et hæc liberalitas noſtrum exornat & implet affectum & deſiderium, pẽ- Liberalitas.
detq; in bonitate ac opulentia Dei. Itaque non poteſt vnquam non largiri & ignoſcere: nec tamen vllum vnquam defectum patitur, quoniam in fundo ſuo, vbi in ſancti Spiritus pẽdet opulentia, ſemper plena ac locuples perſeuerat: eſtq; hæc altera in cunctis virtutibus proprietas, quæ nos virtutum omnium gaudia, ac diuitias guſtare facit: eademq; ipſa liberalitas purpura noſtra eſt, & proxima pars textilis cortinæ noſtræ: per eamq; virtutes omnes & cuncta bona opera nobis æterna redduntur & offeruntur Deo. Sic iam duas habemus promanantes in virtutibus proprietates, quibus Deo ſimiles eſſe conamur. Sed præter has, ex Dei vnitate æternum quendam ſiue perpetuum in nos proficiſci ſentimus tractum ſiue exactionem intrò trahentem, voluntatem noſtram ſeu vim amatiuam nunquam non mouentem, nosq;, vt amemus, exigentem atq; cohortantem. Sentimus autem ad hanc vnionem inuitationem & adhortationem, quoties intro nos recipimus, vnionemqúe quę Deo eſt cũ ſpiritu noſtro, adſpectamus: cui tum inuitationi nobis obtemperandum eſt. Etenim diuina vnio omnem noſtram amantem appetentiã vel appetitum, vt cum amore intrò veniat, trahit & adhortatur: & ad id eadem appetentia noſtra ſupra omnia maximè propenſa eſt, atq; indè charitas (id eſt, verus amor) in nobis naſcitur, exercetur, & confouetur ac nutritur: eſtq; tertia proprietas, omnes noſtros actus bonos & virtutes viuida conſernans: & color tertius, itemq; pars textilis tertia cortinę noſtræ. Eſt enim coc- Coccus bis tinctus, inſtar flammæ rubicundus: eo quod vnio illa, quæ inter Deũ & nos agitur, ignis conſumens ſit. Vbi igitur ad ignẽ nos adiungimus, in igni vt renouemur neceſſe eſt, nouoq; amore accendamur: atque tum & Deum & nos quoque, & mortales omnes perindè vt nos ipſos amamus, dum id eis ex animo cupimus, & ad hoc eos amamus, vt fint & ipſi vnum cũ Deo: & ita coccus hic bis tinctus eſt, amore ſcilicet Dei & proximi: quo etiã virtutes omnes benè componuntur, rectéq; ordinantur. Quarta deniq; proprietas, qua ſpiritus noſtri ſimplicitas æternò poſſidetur à DEO, illius eſſentialis eſt intra nos exiſtentia: quæ quidem proprietas & ipſa introrſum trahit. Eninuerò in ſeſe nos attrahit, efficitq; nos à nobiſipſis aberrare in infinitam ac abyſſalem quandam & incognitam caliginem: vbi tum noſipſos in vaſtiſſima ac deſerta amittimus ſolitudine: amittendo autem noſipſos, beatitudinem inuenimus, & inueniendo eligimus, & eligendo eligimur: atque inter Eligere hoc & Eligi, innocentia naſcitur, quæ quarta proprietas eſt, in qua virtutes omnes & inchoantur & conſummantur. Per Innocentiam enim vſq; adeò in noſtram Innocentiæ quid à quibus debeatur.
demergimur electionem, tamq; fortiter amore in DEO capimur, conſtringimur & complectimur, vt nihil aliud neque poſſimus, neque velimus, neque ſciamus, quàm in omnem æternitatem cum amore in ipſo permanere: quod ipſum & in omni eſſentia & cunctis actibus noſtris ſimplices & expeditos nos efficit. Neque enim quicquam vel in tempore vel æternitate quærere aut ſpectare valemus, quam quod ſit placitum DEO. Tum verò etiam quartum habémus cortinæ noſtræ colorẽ, id eſt, partem textilem byſſinam

fili seu lanæ candidæ ac præstantis, qua virtutes cunctas possidemus. Siquidem per innocentiã victoriæ palmas gestamus, & agnum sequimur per vias omnes beatitudinis ipsius. Hunc igitur in modum ex quatuor virtutum modis vitam efficimus virtuosam: quemadmodum & colores quatuor ac totidem partes textiles vnum efficiebant velum, singulis partibus à summo in ima protensis, & in latum duos ac semissem obtinentibus cubitos, ac decem paulo minus in longum, eo quod velum ipsum propemodum ad terram vsque dependebat. Cæterum hoc idem velum opere plumario varijs erat intextum ac acu pictum ad ornatum pertinentibus rebus: vt verbi gratia in parte coccinea stellis vel astris, in purpurea nymphæis, in hyacinthina auiculis, in byssina rubentibus rosis: sicuti & operimentum Tabernaculi, de quo supra dictum est. Et nos quoque eodem modo in vita nostra virtuosa omnigenum virtutum decorem & ornatum texemus ac acu pingemus, ita vt superius in eadem hac quarta parte principali de cortinis explicatum ac annotatum est. Fertur quoque, Mosen in ipsdem ante commemoratis, quibus Tabernaculum tegebatur cortinis, res gestas Patriarcharum ac Prophetarum literis ac imaginibus acu pingi & intexi iussisse, itemque mira illa, quæ circa eos gesserat Dominus in Aegypto, & in egressione ex Aegypto, & ab ipsa adeò mundi origine, quo indè populus institueretur, ac in fide roboraretur, ad spem inuitaretur ac pertraheretur, Deoque per amorem coniungeretur ac vniretur: atque ita Domini aduentum expectare essent idonei, vtpotè qui promissus illis erat, quod ex eorum semine ac gente nasceretur, puta Christus IESVS Dei Filius, natus secundùm carnem ex MARIA virgine. Eadem planè ratione in vita nostra virtutibus colendis dedita, & nos quoque texemus ac acu pingemus, id est, perspicuè amanterque considerabimus, nostrasq; in memoria perpetua quadam renouatione ac alteratione cuncta ea mira circunferemus, quæ Deus suis cum amicis ab ipso mundi exordio peregit: maximè verò historiam vitamque amabilissimam Domini Saluatoris. Quæ cùm nos omnia perspicuè contemplamur, animaduertimus, ac exploramus, nimirum Deum ipsum, cunctosq; illius amicos ex ipsius gratia, sapienter, liberaliter, amanter siue ex charitate ac innocenter agere ac operari inuenimus: tumque ad eorum exemplum nostram quoque vitam effingere atque componere connitemur: atque insuper etiam cælestes acu pingemus atque intexemus imagines, id est, dilucidam illam ac mutuam inter DEVM & singulos quosque sanctos in lumine gloriæ contemplationem, liberalem quoque beneuolentiam ac fidelitatem, quam & DEVS amanti cuilibet, & vnusquilibet amans illi vicissim exhibet: necnon amorem ardentissimum, in quo Deus cum amicis, & amici cum DEO sensibiliter colliquescunt: ac puram denique innocentiam, in qua DEO vniti cuncta bona possident, adspectabimus & contuebimur. Hac enim ratione viuunt Sancti in gloria cælesti: & hanc eorum vitam amanter considerabimus, appetemus, amabimus, & anhelo cum desiderio semper expectabimus: dabimusq; operam, vt cunctas nostras virtutum cortinas hisce imaginibus intexamus & acu in eis pingamus: sicque omnem exornabunt vitam nostram. Denique ex his iam dictis instituimur, quid columnæ quatuor interiores, earumq; velum seu cortinæ, figuratè significent.

Quibusnã singulæ veli partes depictæ.

Cortinæ quæ pictura ferãtur ornatæ.

Pingendum nobis mysticè quid.

De

De cortina & columnis, in Tabernaculi introitu ſine aditu conſtitutis.

CAPVT XX.

DEindè locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarij: & quinque columnas deaurabis lignorum ſethim, ante quas ducetur tentorium, quarum erunt capita aurea, & baſes aneæ. TEXTVS Exod. 26.

Hîc iam primò externam horum ſtructuram & effigiem inſpiciamus. Columnæ iſtæ in tabernaculi introitu, quinque erant numero: quarum duæ extremæ, ſingulæ ſingulis primarum tabularum cuiuſque lateris oris incaſtraturis iunctæ erant, vti & tabulæ aliæ aliis iungebantur. ſicque tres duntaxat tabulæ intra ipſius introitus ſpatium erant collocatæ, quæ quatuor efficiebant æquales aditus ſeu tranſitus vel æqua interſtitia, per quæ in ipſum tabernaculum inter columnas patebat ingreſſus. Porrò extra ante has columnas tentorium iſtud ſiue cortina pendebat, quæ in latum quidem cubitos decem, at in longum quinque tantum habebat, ita vt pars media infernè patula permaneret, quo liber citra impedimentum & aditus & exitus pateret. Pendebat autem in vecti ſupremo ex tribus partibus compoſito, cuius ſupra memini, qui idem etiam haſce firmabat columnas: quandoquidem per columnarum capita ferebatur. Sed nunc horum ſenſum ſpiritalem planè perſpiciamus. Baſes, quibus columnæ inſiſtunt, æneæ ſunt; ſignificantque ſenſibilem quandam, ſed caſtam ac ſanctam naturæ voluptatem. Atque voluptas hæc naturæ, conſcientiæ puritate, cordisq; ac ſpiritus à formis & imaginibus expedita nuditate, de quibus ſupra diximus, paratur ac obtinetur. Etenim naturæ gaudium, quies, pax & ſedata tranquillitas à Deo & virtutibus ad nos proficiſcuntur, creſcuntque ſemper ab intimis extra verſus. Et in hac voluptate naturæ ſenſibili quinque ſenſus noſtri interni fundãtur, adeoque vnum ſunt cum eadem ipſa voluptate: & ita quinque ſunt columnæ ac baſes totidem. Simplex nanque ſpiritus aſcenſus poſt ſe trahit ſenſus internos, vires corporeas, & quicquid in natura ſenſu ac vita præditum eſt. Vndè etiam ſenſus internos ſenſibiliter atque ſimpliciter erectos, continenterque ſpiritui adiunctos & applicatos eſſe oportet: quare in ipſo noſtri tabernaculi introitu quinque columnas habebimus. Et ipſæ quidem ex lignis ſethim erunt, & auro obductæ ſiue inauratæ. Cùm enim ſenſibili aſcenſu ſpiritum noſtrum ſequimur, tum ſenſus noſtri interni liberi ſunt ac diuino pleni amore. Siquidem natura ſpiritui morem gerens & ſequens ſpiritum, libera eſt, inſtar auium nemora ſyluasque incolentium, potensque in amore, ſicuti piſces in aquis. Atque indè etiam eadem natura noſtra corporea ſpiritui noſtro omni in exercitio coniuncta & vnita eſſe debebit: id quod anguſtæ illæ tabulæ docent, quæ in poſtremis tabernaculi angulis erant conſtitutæ, vt ante explicatum eſt, quæque ſuis circulis vectes excipiebant, & incaſtraturis cæteris tabulis connexæ atque coniunctæ erant. Præter hæc quoque ſenſus noſtri interni ſimpliciter ac ſenſibiliter erecti eſſe debebunt, ſpiritumque in omni virtutum genere ſiue modo ſequentur: quo fiet, vt actus noſtros omnes cum quadam voluptate ac delectatione exequamur. Quod nimirum

Baſes.

Anguſtæ tabulæ.

duæ extremæ nos columnæ instituunt, quæ ad cuiuslibet prioris tabulæ primam oram, id est, in vtroque priori tabernaculi angulo, quolibet in latere adiunctæ & collocatæ erant. Singulæ nanque sua in tabula simili ac eadem incastratura vtroque in latere tabernaculi vectibus vtrinque siue à lateribus procedentibus, ac primæ tabulæ coniunctæ erant: habebantq; omnes istæ columnę quinquę, capita aurea, instar aliarum, quę intus in sanctis sanctorum positæ fuere. Enimuerò in simplicis ac sensibilis ascensus fastigio nō nisi sentire reperimus: idemque sentire & mensuræ inibi ac modi expers est: atque ea re diuinum ac fruitiuum, alijsq; omnibus exercitijs & profundius & latius est. Vbi iam nosse fuerit operæpretium, sentire nostrum trifariam distingui. Est enim sentire sensitiuum, est rationale, est & diuinum. Cumque tria hæc in vnius hominis vita simul concurrunt, magna tum voluptas in sentire infimo, claritasq; ac opulentia & maior ac vberior voluptas in medio, ac diuina demum fruitio & gaudium opesq; prorsus immensæ, in sentire supremo versantur. Ex quibus perspicuum fit, supremū hoc sentire, vltra modum sensitiuum sentire nostrum excedere, itemq; sentire rationale. Et sentire quidem sensitiuum, quatenus beluinum seu bestiale est, ratione ac bona voluntate Dei præceptis subdendum est: at sentire illud sensitiuum, quod multa est dignum laude, sensibilis est vnitas cordis nostri: quæ dum sensibili erga Deū amore sustollitur ac exornatur, nostri est altare sacrificij, in quo naturam nostram corpoream in DEI cultu ac seruitio, ad DEI qúe honorem immolamus, offerimus ac concremamus. Et quoties eadem natura nostra diuino tangitur ac permouetur amore, intimum quoddam sentimus desiderium seu expectationem auidam, simplicemq; suspensionem, quæ sunt arietinę pelles nostræ rubricatæ ac hyacinthinæ, quibus tabernaculum nostrum supernè obtegimus ac operimus. Et hic sensibilis erga Deū amor, cunctarum virtutum nostrarum moralium decor est & ornamentum: semperq; ratione illuminata & charitate excitatur ac renouatur, quod est spiritale sentire nostrum. Corporeum nanq; sentire nostrum, in sensu vel sentire pendet spiritali: & ita cuncta aptè rectèq; sunt ordinata. Etenim omnis vita nostra è supernis ad nos proficiscitur. Hinc etiam spiritali sensu vel sentire nostro, Deo obtemperamus, cum eoq; consentimus atq; concordes sumus, & cuncta opera nostra liberè agimus: at sensu vel sentire diuino, Deo supra rationem vniti & coniuncti sumus, & in hac sublimi ac præcelsa vnione libertatem, sapientiā, otium internum, ac omne bonū absq; mensura possidemus. Ex hac porrò vnione cū Deo, & spiritus & natura nostra iuxta Dei voluntatē ordinatè mouentur: ex quo tum sensibilis in nobis existit castaq; naturæ voluptas, & subdita tranquillitas, seu sedata subiectio: quæ sunt æneæ bases nostræ in ipso Tabernaculi nostri introitu. In his autem basibus quinq; sunt columnæ constitutæ, quæ sunt quinq; interni sensus nostri, liberè ac amanter subleuati ac erecti, spiritumq; nostrum insequentes semper in sentire diuinum, quod capita aurea designant, deficientem. Etenim sentire hoc diuinum, amor essentialis est: ideoq; capita hæc aurea sunt, perindè vt ea quæ intra Sancta sanctorum posita erant. Et per ipsa hæc capita vectis supremus ex tribus compositus, qui supernè vtrunq; latus & introitū ante complectebatur, de quo antea dictū est, perferebatur: idemq; vectis quinq; has columnas immo-

Sentire nostrum quo modo.

Pelles arietū rubricatæ.

Columnę quinque.

immotas firmasq; retinebat: quandoquidē ſupremus is erat Tabernaculi nexus ac firmamentū, iungebanturq; illi duo vectes ſuperiores, in parte occidētali ſupernè collocati. Quod igitur ad ſenſum ſpiritalē attinet, ſupremus hic vectis immotam ſignificat libertatem illam, quā in Deo ſupra virtutes omnes poſſidemus. In libera nanque Dei intra nos operatione, eundem guſtu ac ſenſu ſpirituali ſequimur: & ita ſpiritus noſter iungitur ac vnitur Deo, & in immobili Dei libertate firmatur. Cùm enim Deū in immota guſtamus ac ſentimus libertate, hoc ipſo ſuprema pars Tabernaculi (id eſt, ſpiritus) noſtri Deo vnitur, & abſq; reflexione firmatur ac ſtabilitur. Id quod aptè ſatis Moſes expreſſiſſe videtur, quando tres vectes, ſiue vectem vnum ex tribus compoſitum, in ſuprema ſui tabernaculi parte reponi iuſſit, quo priores columnæ cum tabulis omnibus fixæ retinebantur. Atque indè etiam natura noſtra corporea dum Deus intra nos agit, ipſa quoque amore ſenſibili permouetur, libereq; ac amanter ſpiritum ſequitur. Et in hac ipſa ſequela ſeu actu ſequendi, guſtu ac ſenſu perfunditur ac penetratur, & diuinæ copulatur ac vnitur libertati. Atq; hoc pacto nos & ab intimis foras vſque, & ab externis introrſum vſque Deo iungimur ac libertate donamur, diſcriminatim tamen, id eſt, cum medio ac citra medium. Quod nimirum primæ columnæ ſatis nos inſtituunt, quæ capitibus ſuis in vecte ſupremo fixæ atq; firmatæ erant. Quicquid enim creatum eſt, in ſeipſo nutat ac inſtabile eſt; neq; omnis noſtra naturalis libertas firmos ac ſtabiles reddere nos poteſt: quamobrem diuinam intra nos operationem vt ſequamur oportet: & ita ſupra naturam ſubuehemur ac ſubleuabimur, Deoq; in ſuaipſius immobili libertate vniemur. Eſt præterea ſciendum, in quinque iſtarum columnarum capitibus in introitu Tabernaculi forinſecus cortinam hanc vel tentorium in quinque circulis aureis pependiſſe, ſingulis circulis ad ſingula capita annexis. Porrò cortina hæc eadem inſtar alterius interioris, & illius quoque qua operiebatur tabernaculum, ex quatuor conſtabat coloribus, vario intextis decore ac ornatu arte Phrygia. Atquì non niſi ad medias columnas pertingebat, tabernaculo ad hominis ſtaturam infernè patente, quo ſacerdotibus ſacrificandi cauſa ſemper & ingredi & egredi citra præpedimentum liceret: tum etiā, quo communis populus deuotionis ac pietatis augmentandæ gratia liberè poſſet introſpicere. Foris autem ante hoc velum ſagum pendebat cilicinum decem cubitos lōgum, & nouem latum, idq; ad ſolum vſq; ſubmittebatur, quo cortina hæc itemque aditus vel introitus Tabernaculi, à pluuijs, ventis, ac omnigena tempeſtate communiretur. Et iſtud quidem ſagum cilicinum, ex vncinis pendebat æneis affixis in media parte ſagi vndecimi, deorſum cubitum vnum propēdentis in fronte tabernaculi: deponebatur autē & auferebatur cælo ſereno, noctibus verò & quoties opus eſſet, rurſus ad vncinos appēdebatur. Erat igitur Tabernaculi ſpecies vel adſpectus ceu vilis cuiuſdā domunculæ, vtpotè quod omni ex parte pellibus caprnis obtegebatur. Deniq;

Vectis hic non niſi decem cubitos longus per columnarum iſtarum capita ab angulo in angulum vſq; perlatus, vt quibuſdā placet, vectis ille fuit, qui Domini iniuſſu factus eſt. Et quia Moſes dicit, per tabulas omnes eū immiſſum fuiſſe, poſſet forſitan ille accipi vectis, qui intra tabernaculū tribus columnis in ſanctuario impoſitus erat. Is enim per tabulas quolibet in latere finibus extremis perferebatur.

Vectis ſupremus quid.

Creatl quæ natura ſeu cōditio.

Tabernaculi Moſaici aſpectus qualis.

hunc in modum perfectum atque absolutum erat tabernaculum. Sed nunc quid ista sibi velint, animaduertere debemus. Iam supra dictum est, cunctas corporeas vires nostras spiritum in illius simplici ascensu subsequi debere: sicq; natura nostra subleuatur, vniturque spiritui in quodam sentire diuino, quod nimirum priores columnæ cum suis capitibus nos instituebant. At verò hic iam nosse conuenit, vbi quispiam diuino sensu vel sentire plenus est & abundat, plenitudinem hanc foris sese in verbis & actibus declarare ac manifestam reddere. Itaque veritas interna in ipso homine viuens, foris eum verbis veracem, prudentem ac discretum siue circumspectum efficit. Interna autem pietas siue liberalitas, foris hominem conuersatione benignum, pium, liberalem, & in omni necessitate officiosum reddit. Atqui charitas interna foris hominem misericordem, rectumq; ac iustum in cunctis ipsius actibus facit. Interna demum innocentia, foris hominem in omni illius vita simplicem, innocentem, ac sapientem efficit. Propter has quatuor virtutes, cortina hæc extrà ante Tabernaculum pendens, quatuor erat tincta coloribus, sicuti & illa quæ intus erat in adyto, & qua Tabernaculum tegebatur: habebat quoque ansas hyacinthinas & circulos aureos æquè vt velum interius. Nam & virtutes internæ, ac bona opera externa, cuncta in diuina pendent gratia, quam circuli aurei designant. Et diuinam quidem gratiam semper nouam ac recentem recipere licebit, si æternam Dei charitatem ac bonitatem cum donis nouis ac omni bono iugiter emanantem contemplari volemus. At tamen ansas nostras, id est, aspectum internum semper subleuemus, ac diuinæ bonitati iungamus ac vniamus oportet: sicq; ansæ nostræ aureos profluentis gratiæ circulos excipiunt & amplectuntur: itemque gratia promanans, interni adspectus nostri ansas vicissim in se recipit & complectitur: atque hunc in modum virtutum bonorumq; operum nostrorum cortinæ semper in aureis diuinæ gratiæ circulis appensæ manent. Volebat quoque Dominus, vt in hoc exteriori velo omnis generis ad ornatum facientia acu pingerentur ac intexerentur: quod est, inspicere atq; attendere nos debere mores externos actusq; Sanctorum, vt quemadmodum illi quandoque egerunt, ita & nos faciamus: vt etiam actus nostri cunctis possint hominibus exemplo esse, sicut & illorum. Non tamen velum hoc externum ad solum vsque deponi debet: sed aditus pateat oportet. Cuncta enim externa opera nostra tam expedito ac libero exequemur animo, vt ad rationem introitus semper promptus atque paratus nobis sit: & ita veritatem intus paratam hauriemus, quam foris re ipsa ac opere præstabimus & excolemus. Et si quem discendæ ac noscendæ veritatis cupidum ac studiosum perspexerimus, illi interiora nostra pandemus ac aperiemus, docebimusque eum proximam, quam scire poterimus, virtutum omnium veritatem, vt sic seipsum nosse discat, quantum virtutibus & veritati similis aut dissimilis sit. Et hic danda nobis opera est, vt hac in parte submissi, humiles ac minimè elati permaneamus, etiamsi tanta vitæ integritate ac sanctimonia, tantaq; sapientia præditi essemus, vt verbis & exemplis mortales omnes instruere possemus. Cùm enim omnis sana doctrina & virtus ex DEO sit, nequaquam superbia moueri debemus, si suam Deus bonitatem, nomenq; suum, per quem ipse velit, declaret, illustret, ac manifestet. Quæ etiam ratio fuit, vt ventorum ex-

Virtutum interna rũ energia quæ

Cortina quadricolor qd.

Circuli Aurei.

Ansæ.

Exterioris veli ornatus, quid.

Externa qui exequenda.

Interiora nostra cui & qui pãdenda.

Humilitatis præconium.

urgente

Digitized by Google

urgente tempestate ac pluuijs cadentibus, sagum cilicinum forinsecus ante Tabernaculum suspenderetur: non hominum causa, ne Tabernaculi decorem & ornatum conspicerent, sed ob ipsum Tabernaculum, ne illius ornatus ac elegantia labe aut vitio adspergeretur. Eundemq; in modum quilibet illuminatus homo verbis & actibus vnumquemque edoceri appetentem instituet, quo viuere possit: semper tamen seipsum habebit contemptui, & sic omnem superbiæ impetum arcere ac vincere poterit. Et reuerà quo sese propius ac penitius perspectum habebit, eo se contemptu planè digniorem reperiet ac sentiet. Quicquid enim culpæ ac vitij in nobis hæret, id à nobisipsis habemus: & horum grandis est numerus. Quicquid autem virtutis est in nobis, à Deo habemus, & id perparum ac perrarum est, si cum illis compares, quæ obtinere possemus, si benè parati essemus. Atque eam ob rem humilitatis saga cilicina semper ad terram vsque demittemus, cùm nobis virtutum causa præstatur aut exhibetur honor, ne secus quàm oportet, de nobis sentiamus. Reuerà enim iniuria nobis fit, cùm honos omnis vni debeatur Deo, qui virtutum omnium fons & causa est. Cùm autem contemptu afficimur, aut indignè tractamur, humilitatis sagum ante nos appendemus: & ita sentire poterimus rectè ac dignè nobiscum agi, eo quod nec Deo, nec nobisipsis, nec vlli omninò id præstemus, quod iure meritoq́ue deberemus: vt planè dignum ac æquum sit, & à nobisipsis & creaturis omnibus contemptu ac ignominia nos affici. Quod autem etiam noctibus sagum hoc ante Dei tabernaculum semper oppansum fuit, id mysticè designat, non nisi humilitatem illis exhibendam esse, qui absque metu ac timore, & citra repræhensionem ob sua malè acta vitam agunt: cuius generis sunt illi, qui scientes ac prudentes malè faciunt, qui hauddubiè instar noctis obscuri ac frigidi sunt: sicq́ue nullam omninò virtutem doceri possunt. Etenim in peccatis occæcati ac obdurati sunt, veritatisq; doctrinam nec ferre nec audire æquanimiter valent, quod illis aduersa & contraria sit sed homines pios, virtutumq; actus & opera contemnunt. Hos nimirum missos vt faciamus, & sibijpsis permittamus, humiliterq́ue ac patienter feramus oportet: quæ est præcipua ac optima ratio siue modus, quo nos erga illos geramus: & ita demum nostrum perficitur consummaturq́ue tabernaculum: simulq; pars quarta ex præcipuis septem, explicata atque explanata est.

Sagum cilicinum foris appensum, quid.

Sagum cilicinũ ad terrã demissum, quid.

Sagi nocturni oppansio, quid.

Obduratis quomodo ferendi.

PARS QVINTA PRINCIPALIS.

CAPVT XXI.

SEQVITVR hinc pars quinta principalis: eademq́ue de illis erit, quæ in priori Tabernaculi parte fuêre: quæ quidem Sanctum dicebatur, & ab ipso Tabernaculi introitu ad velum vsq;, quod erat ante Sancta sanctorum, porrigebatur. Itaque dicetur hîc de candelabro aureo, de altari aureo, de mensa propositionis, de sacerdotibus Iudaicæ legis in hoc Tabernaculo ministrantibus, de eorũ cultu seu vestibus, itemq; consecratione & sacrificijs, quæ Deo inibi offerebant. Quæ nos cuncta ita explicabimus, vt perspicuum fiat, nõ nisi figuram fuisse veritatis illius, quæ hodiè in Sancta ECCLESIA Catholica agitur. Et initium quidem ab ipso candelabro sumemus.

Digitized by Google

De Candelabro Tabernaculi aureo.

CAPVT XXII.

TEXTVS Exod. 5.

DIxit Dominus ad Moysen: Facies & candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius, & calamos, scyphos & sphærulas, ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex vno latere, & tres ex altero. Tres scyphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphærulaque simul & lilia: & tres similiter scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulaque simul & lilia: Hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro [id est, hastili ipso inter medios calamos assurgenti] *erunt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæ, per singulos & lilia. Sphærulæ sub duobus calamis per trina loca, qui simul sex fiunt, procedentes de hastili vno. Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, vniuersa ductilia de auro purissimo. Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum, vt luceant exaduerso. Emunctoria quoque, & vbi quæ emuncta sunt, extinguantur, fiant de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum vniuersis vasis suis habebit talentum auri purissimi. Inspice, & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.*

De Candelabro spirituali.

CAPVT XXIII.

PER hocigitur candelabrum aureum, Domini Saluatoris nostri humanitatem cum Diuinitate coniunctam spiritaliter accipimus. Ipsenanque Dominus noster IESVS Christus secundùm humanitatem suam totius mundi (vt ita dicam) lucifer est, maximè tamen Ecclesiæ sanctæ Catholicæ, & cuiuslibet hominis boni ac pij. Secundùm Diuinitatem autem, aureus est, tum etiam quod ex amore nobis datus, & iuxta humanitatem charitatis filius est. Cui si nos vniti atque coniuncti simus, iam planè filij sumus, in illiusq; spiritu clamamus, Abba Pater. Ipse nimirum aureum candelabrum est, ductum ac fabrefactum per Spiritum sanctum inter Patrem cœlestem, & intemeratam semperq; Virginem MARIAM, intercedente officiosa ac reuerenti annunciatione ac salutatione Angelica. Huius candelabri hastile in medio assurgens, humana Christi natura est, quæ vltra omnia exaltata ac sublimata est, & vnum est cum verbo æterno, ex quibus fit vna hypostasis vel persona. Et ex vtroque latere candelabri huius, tres procedunt calami aurei, id est, simul sex calami circa hastile: quibus significantur tres vires corporeæ, totidemq; spiritales Domini nostri IESV Christi, quæ à primo suæ creationis initio semper ad Dei Patris honorem erectæ ac subleuatæ fuerunt. Cuiusmodi porrò fuerit candelabri effigies, ita mihi ex Bibliorum verbis colligere videor: Bini quique calami sphærulam habebant iuxta in ipsa sui ad hastile iunctura, vt sex calamorum tres sphærulæ aureæ fuerint. Figuratè autem id ista significant, Dei spiritum amantissime Christi IESV humanitatẽ amplexum esse, ac modo triplici ad DEI honorem erexisse. Enimuerò potentem eam reddebat, vt vinceret omnia: sapientem, vt nosset omnia:

Rom 8. Galat 4.

Hastile candelabri.

Calami aurei.

Sphærulæ.

omnia: ac vltroneam & voluntariam ad omnem iustitiam exequendam. Quæ eadem etiam nos sentiemus in nobis, si tamen illi vniti simus. Ita enim & Apostolus ait: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo* IESV. Si igitur nobisipsis emortui sumus, & in ipso viuimus, cum cunctis nostris viribus nos subrigemus ac subleuabimus, ita vt Dei honorem semper spectemus: atq; hoc ipso & potentes manebimus ad nosipsos semper vincendos, & sapientes siue scientes ad perspiciendas cognoscendasq; culpas ac defectus nostros, & spontanei ad virtutes exequendas. Hinc videlicet Propheta Regius in Psalmo quodam precabatur dari sibi diuinitus spiritum principalem, id est, Patris potētiam, qua confirmaretur ac corroboraretur, & in DEO exhilaresceret: itemq; spiritum rectum, id est, filij sapientiam, qua renouaretur, instituerētur, & expurgaretur à vitijs: atq; etiam Spiritum sanctum, quo nomine idem ipse sanctus exprimitur Spiritus, vtì ne laberetur in vitia, sed in cunctis persisteret virtutibus ac perseueraret. Qua oratione ac desiderio nos quoque ad Deum vti debemus, vt & ipsi eadem impetrare queamus. At nunc candelabri ornatum inspicere pergamus. Quilibet calamus tres habebat sphærulas aureas in ascensu suo, & supra sphærulas singulas scyphum aureum, supernè patentem, ac infernè rotundum instar nucis clausum: ex cuiuslibet autē scyphi fundo interiori lilium aureum procedens. Eademq; omnia etiam hastile medium habebat, ita vt cuncta hæc scitè atque appositè triplici ordine alia supra alia posita essent in ipso candelabro, supremumq; cuiuslibet calami lilium, alterius calami summum æquè lilium æquaret. In ipsa autē parte suprema ita calamus quisque elaboratus atq; fabrefactus erat, vt lucerna aurea illi imponeretur, quæ vas aureum erat instar lampadis seu lychni pēsilis aurei. Hastile verò medium, vltra sex calamos sublimius attollebatur: & in ipso eminenti suo vertice aliam insuper sphærulam auream habebat, atque super hanc alium scyphum, itemq́e lilium aureum. Etenim hastilis huius quatuor erant ordines vel genicula, at calamorū tres tantum. Totius autem candelabri altitudo, viri staturam exæquabat. Videamus nunc, quæ sit horum omnium mystica significatio ac institutio. Nimirum candelabrū hoc aureum adspectandum ac contuēdum nobis est, hoc est, humanitas dulcissimi Saluatoris ñostri, vt ea triplici ratione seu modo à spiritu Dei sublimata, subleuata ac exornata sit. Eundemq; decorem & ornatum humanitatis imitari conabimur. Christus enim caput nostrū est, nosq; membra eius, vt planè dignissimum sit eatenus illi similes nos esse in omnibus, quatenus possibile est, & virium nostrarū potest præstare facultas. At nunc animū aduertamus. Spiritus quidem Dei vnitus spiritui Christi, corpoream eiusdem naturā amore circūplectebatur, itemq; cunctas corporis vires, fecitq; vt spiritui morē gererent ac obsequerētur, idq; in quibuslibet etiam rebus duris ac asperis, & omni officio seu famulatu diuinitus ordinato, ad mortē vsque. Et hæ sunt infimæ sphærulæ aureæ triū illorū geniculorū siue ordinum, qui in sex calamis & ipso candelabri hastili fuēre. Itidem nanq; & Christo sphærulæ septem sunt. Enimuerò naturam Christi corpoream, subditam ac morigeram esse oportebat, promptamq; ac paratā & alacrem ad virtutes omnes peragendas, quarum septem principales sunt, quibus aliæ omnes continētur ac comprehenduntur. At verò septem hisce sphærulis totidem scyphi aurei

Philip. 2.

Psal. 50.

Ibidem.

Ibidem.

Sphæru'ę calami cuiuſq; ie quod.

Lucerna calami cuiuſque qualis.

Candelabri aurei mystica-tio.

Sphæruſę infimæ quid.

Scyphi quales & quid.

superimpositi erãt, supernè quidem patuli, at infernè rotundi, in nucis modum clausi. Quibus nos docemur, dignissimum atque amantissimum Domini nostri Christi IESV cor erga spiritum suum nunquam non supernè quidem patulum fuisse, idq; ad cunctas perficiendas virtutes, quę (vt iamiam dictum est) numero septenario includuntur: atqui infernè rotundum fuisse, & occlusum omnigeno naturæ & sensuum gustui ac commodis & oblectamentis. Procedebantq; hinc & velut excrescebant amabilia quædam ac gratiosa lilia aurea, quæ sunt amabiles ac honestissimi mores illius, quibus satis superq; nos docuit, nobisq; testatum reliquit, purum se ac innocentissimum instar liliorum in cunctis suis actibus fuisse. Et hæc est infima ornatus Christi ratio in illius cælesti ascensu, atq; etiam cunctorum hominum eum sequi ac imitari, & eius quandam apprehendere similitudinem volentium. Sed præter hunc ornatum, alium quendam longe celsiorem, in illius ascensione cælesti animaduertere debemus: hunc videlicet, quod spiritus Dei spiritalem Christi naturam, id est, animam eiusq; vires supremas, amore complexus sunt, easq; iustitiæ ac legi, & omnibus quæ de ipso iamindè à mundi origine scripta ac prædicta erant, subdidit & fecit esse subiectas, vt ea omnia pro paterna voluntate exequerentur. Itaque & fuit semper, & est etiam idem ipse Christus IESVS dulcissimus Saluator noster, etiam sponte ac vltrò subditus orbi toto ad extremum vsq; diem, id est, omnibus in eum ita vt oportet credentibus, eumq; appetentibus & concupiscentibus. Etenim docuit ac redemit nos, & lauit nos in sanguine suo ab omnibus peccatis nostris. Et hęc vltronea Christi subiectio, mediæ nostræ sphærulæ aureæ sunt, in quibus cunctæ virtutes nostræ iam indè à primo homine ad vltimum vsq; fundantur. His autem septem aurei scyphi supernè patuli impositi erant, qui vastum significant ac latè patẽtem spiritus & omnium virium eius appetitum, quæ quidem paratissimæ prorsusq; voluntariæ erant ad ea omnia exequenda ac peragenda, in quibus Dei Patris honos, ac nostra necessitudo consisterent. Hæc ille præcipuè appetebat, vtpotè quæ cibus illius erant, sicuti ipse ait, & potus, ac vita, & in quibus suo placebat patri, quæq; nobis Dei gratiam & misericordiam conciliârunt. Infernè autem rotundus erat & clausus instar scyphi aurei. Neque enim totus hic terrarum orbis vllam tenebat creaturam, in qua suum captaret commodum, aut in qua caput reclinaret suum. Quod igitur ad vitæ huius tempus attinet, miser & exul erat: sed virtutibus vltra modum locuples. Vbi sanè mągnoperè connitendum nobis esset, vt & nos idem sentiremus. Semper enim hinc lilia excrescebant aurea, quæ simplicem Christi intentionem designant, qua virtutes quaslibet Patri cælesti offerebat. Etenim cunctæ illius virtutes ceu aurea quædam lilia sunt cælestis planè odoris, quæ cælum terramq; & compleuerunt & exhilarârunt. In illius enim innocentiæ substantiæ radices egerant, & ex profunda humilitatis eius valle assurgebant & excrescebant: aderatque eis sol æstuantis amoris ac flagrantis appetentiæ illius, quibus paternam exequebatur voluntatem. Et ita iam alteram ornatus Christi in illius ascensu rationem habemus. Tertia porrò ratio id nos instituit, Dei spiritum Christi IESV Domini nostri humanitatem tam amanter complexam fuisse, tam introrsum trahendo possedisse, vt cunctæ illius vires vltra omnes suas actiones tractum illum in sui

Lilia aurea.

Apoc. 1.

Scyphi superimpositi, quid.

Ioan. 4.

Lilia aurea.

spiritus

ſpiritus vnitate ſentirent: cui tum tractui intrò trahenti eædem omnes eiuſdem humanitatis Chriſti vires ſemper obtemperabant. Agebat enim innocentiæ ſtatum, eratque perfectus ſimul & viator & compræhenſor. Huic ergo tractui Dei intrò trahenti morigerum ac obedientem ſe præbere, tertiæ ſunt ſphærulæ aureæ tam in haſtili, quam calamis, in quibus etiam ſupremæ ſunt. Erant autem impoſiti ſphærulis hiſce ſeptem ſcyphi aurei ſupernè patuli: qui myſticè deſignant, Chriſti humanitatem cum vniuerſis viribus ſuis Deo patuiſſe, & ad Dei capeſſenda excipiendaque dona ſemper paratam fuiſſe. Quodq; ſcyphi iidem infernè rotundi & clauſi erant, id ſibi vult, eandem ipſam illius humanitatem in omni vndecunque oblato honore & in quibuſlibet perceptis donis, non ſe extuliſſe, nec quicquam indè ſibi arrogaſſe. Vt enim Deus illam per ſe ipſum ad celſiſſimum ac ſummum euehebat ac ſubleuabat honorem: ita ea in imam ad maximam ſeſe demittebat humilitatem, totius mundi ferens peccata & opprobria. Et in hoc ipſo ſummam implebat ac perficiebat iuſtitiam, Deo Patri præ omnibus longè gratiſſimam. Atque eam ob rem ex profundiſſima hac humilitate & abiectione aurea procedebant lilia ſummi ac excellentiſſimi honoris ac reuerentiæ, quæ vnquam Deo præſtita vel exhibita fuerint. Non enim poteſt quiſquam habere honorem Deo, niſi humilis: nec ſapit, neq; libet cuiquam honore Deum afficere, præterquam humili. Atqui Dominus noſter IESVS Chriſtus totius mundi homo humilimus fuit: ideoq; illius erga DEVM reuerentia ſurſum tendens, longè maior ac delectabilior fuit, & ex ardentiori proficiſcens affectu & appetitu, quam vel totius mundi. Itaque lilia calamorum omnium altitudinem attingebant, quandoquidem CHRISTVS Dominus cum vniuerſis viribus & actibus ſuis, omniq; facultate ſua erectus erat, paternum ſemper ſpectans & quærens honorem. Quod etiam nos, quoad fieri poteſt, ſentire conabimur. Porrò haſtile medium cubito vno vltra ſex calamos eminebat. Etenim humana CHRISTI natura vltra ea omnia, quæ merita fuit, aut mereri potuerit, ſubleuata eſt. Nam quod DEVS homo factus eſt, & homo DEVS, id modis omnibus omne excellit meritum, hoc eſt, mereri id nemo poſſet. Hic igitur cubitus eminens eſt, quem ſolus Deus ex ſua immenſa bonitate confecit. Vndè etiam quantoperè Deus ſeſe deiecerit, quamq; in ſublime humanitatem extulerit, nemo præter ipſum vnum capere dignè poteſt. Simul etiam haſtile medium ſolum vltra omnes calamos efferebatur. Neque enim vlla ex parte Chriſti humanitas ſibi ipſi innitebatur, ſed verbum, cum quo vna ſimul perſona erat, ſimpliciter ſequebatur. Conſtabat enim perſona Chriſti ex duabus naturis. Ex omni nanque æternitate genitus eſt è Patre, atque indè Dei Filius & Deus verus eſt: & temporaliter quoque ex Virgine matre natus eſt, vndè filius hominis ac verus eſt homo. At tamen quælibet in ipſo natura id omne permanſit quod erat. Non enim poterat diuinitas mutari in humanitatem, neque humanitas in diuinitatem: ſed vniebantur ſimul in perſona Filij: & vnaquælibet natura, illius propria natura erat. Verus enim Deus eſt & homo verus. Quapropter nos quoque diuina freti gratia, noſipſos ac propriam perſonam noſtram ſemper abnegabimus, & in Chriſto deificatam ſequemur ac imitabimur naturam noſtram: ſicque æterna illa, quæ Chriſtus ipſe eſt, veritate poterimus transformari, viuetq;

Cur ſcyphi ſupernè patuli, infernè clauſi eſſent.

Matth. 3.

Humilitas Chriſti quàta.

Haſtile calamis longius fuiſſe, quid ſibi velit.

Ioan. 14.

tum ille in nobis, & nos in illo. Habebat insuper in eminenti hoc cubito hastile aliam quandam sphærulam auream, eiq; impositum scyphum aureum, & indè procedens lilium æquè aureum. Quæ id nos docent, Christi Iesu humanitatem in primo suo, quo in Deum tendebat, simplici ascensu, vsque adeò æterna fuisse charitate circumplexam, vt absque reflexione in ea charitate non possit non perenniter permanere: & hæc est suprema nostra sphærula aurea. Cui impositus scyphus aureus supernè patulus, simplicem illam ac laxam creati spiritus Christi apertionē siue hiatum significat, qui idem & fuit semper, & est etiamnum æterna veritate, diuinaq; charitate plenus. Idem autem scyphus infernè rotundus & clausus fuit: siquidem creatus Domini IESV spiritus, secundùm simplicē suum ascensum, obtutus suos in ipsam perpetuò defigit diuinitatem, nec respiciens vnquam, nec despiciens. Indè verò ex ipso hoc simplici intuitu lilium aureum vsque ad hastilis verticem excrescens, intimam designat in amore liquefactionem atq; annihilationem, quæ vnquam exercitata sit, quam Christus ipse coluit & exercuit. Ipsemet enim præclarus ille Lilij flos est ex radice Iessæ ascendens, quem nobis Esaias Propheta describit, vbi ait: *Requiescet super eum florem spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* Qui quidem septem spiritus Domini, aut dona septem Sancti spiritus appellantur: quæ septem illæ lucernæ candelabro huic impositæ, exprimunt. Ait enim D. Ioannes Euangelista, vidisse se septē lampades ardentes ante thronum, quę sunt, inquit, septem spiritus Dei. Rursusq; eodem libro vidisse se affirmat agnum stantem tanquam occisum, habentē cornua septem & oculos septem, qui sunt, ait, septem spiritus Dei, missi in omnē terram. Qui quidem agnus non nisi Domini IESV humanitas fuit, nostrorum causa peccatorum innocenter mortis supplicio affecta. Idemque planè Dominus noster IESVS Christus septem habuit cornua fortitudinis ac decoris, ipsa videlicet septē dona Spiritus sancti, aut DEI spiritum septēplici ratione operantē. Quibus ille cornibus siue donis hostē vicit antiquū, & quicquid nobis officere ac impedimēto esse posset: ijsdemq; cunctis in virtutibus communitus ac exornatus fuit. Habebat etiam dona hæc septem velut oculos septem, quibus iuxta humanitatē suam virtutes omnes distinctè ac dilucidè cognoscebat, sentiebatq;. Enimuerò donum quodq; virtutis vnius principalis ex septem illis primarijs ac præcipuis virtutibus, simulque aliarum omnium virtutum, quæ ex illa nasci queant, fundum ipsum singulariter agnoscere atque sentire vel experiri facit. Faciunt, inquam, septem hæc dona sentire ac perspicere, vti spiritus Dei, hominis spiritum septemplici ratione moueat & incitet ad virtutes omnes, quæ quidem coli ac perfici queant. Atque ea re neq; virtutes à donis, neque dona à virtutibus disiungi aut diuelli se patiuntur, quando non potest vlla virtus absque Dei donis esse meritoria: ideoque mutuò semper iuncta esse sibiq; cohærere oportet.

Sphærula aurea
Scyphus
Lilium aureum.
Esa. 11.
Lucernæ candelabri quot & quid.
Apoc. 4. & 5.
Cornua septem.
Donorū Dei energia, quæ.

De septem Donis Spiritus sancti.

CAPVT XXIIII.

HI nimirum septem spiritus, qui sunt septem dona Spiritus sancti, vt D. ait Ioannes Euangelista, in omnem terram missi sunt, haud dubiū quin fructificandi causa. Vt enim in sapientiæ libro scriptum est, *spi-*

Apoc. 5.
Sap. 1.

ritus

ritus Domini repleunt orbem terrarum. Cuius quotquot voci auſcultare nolunt, æternò pereant neceſſe eſt. Ex his igitur animaduerti poteſt, ſeptem lucernas ſeptem ſignificare dona, cùm ea ſeptem virtutibus coniunguntur. Ipſæ autem lucernæ aureæ erant vaſa, in quæ puriſſimum fundebatur oleum oliuarum, à populo Iſraelitico allatum, quo ſemper lucerna arderet in Tabernaculo teſtimonij extra velum, quod appenſum fuit teſtimonio, id eſt, intus in tabernaculo ante Sancta ſanctorum. Sed iam myſticum ſenſum attendamus. IESVS Chriſtus ipſiſſimum aureum candelabrum noſtrum, ſpiritu & vniuerſis viribus ſuis iugiter ad Patris ſtabat erectus honorem: ſicq; omnes perficiebat virtutes, eratq; aureus ille lilij flos, in quo Spiritus Dei cum cunctis donis ſuis requieſcere voluit. In ea nanque celſitudine, vbi virtutes initium ſumunt, etiam conſummantur, id eſt, in ipſo Spiritu ſancto, qui eſt virtutum omnium fons & origo. Atque eam ob rem ſi nos quoque candelabri huius quandam adipiſci ſimilitudinem, donorumq; Dei intra nos geſtare lucernas volumus, ſpiritus noſter intus erectus ſtet oportet ad honorem Dei, ita vt in ſuprema noſtrî portione tranquillum quoddam ſentiamus otium vltra omnem tum mundi occupationem & inquietudinem, tum dæmonis tẽtationem, tum naturæ vel carnis commotionem. Et quoties noſipſos obſeruamus, cunctasq; vires noſtras ad Dei honorem ſubrigimus, iam tum donorum Dei lucernas excipere parati ſumus. Ad lucernam autem tria hæc neceſſario adhibenda ſunt, puta vas, oleum, & ellychnium ardens. Per vas, promptam paratamq; accipimus ad virtutes omnes volũtatem: per oleum, bonorum ac virtuoſorum operum plenitudinem: per ellychnium, rectam intentionem. Per ignem denique, quo ellychnium incendebatur, donũ Dei, quod accendit omnia, & ardere facit ad honorem Dei. Neque enim vel intus in tabernaculo, vel in Altari ſacrificij, quod erat extra tabernaculum, vllus alius debebat ignis eſſe, quam qui miſſus erat cælitus à Deo, poſteaquam tabernaculum ipſum, cunctaq; ad id pertinentia perfecta & abſoluta erant: de quo nos igne poſtea ſuo loco dicturi ſumus. Hunc autem ignem, poſtquã ſemel miſſus erat diuinitus, ſemper deinceps in altari ſacrificij ardere oportebat, dicente Domino, quod perpetuus eſſet. Itaque in altari quidem ſacrificij alebant eum continenter ſacerdotes manè lignis appoſitis, in lucernis autem oleo oliuarum infuſo. Erant autem Aaroni pontifici filij duo Nadab & Abihu, ambo ſacerdotes. Hi duo quodam tempore ignem alienum ſuis impoſuêre thuribulis, qui erat ignis aliundè, quam ex altari ſacrificij, allatus: eumq; Deo offerebant: egreſſusq; ignis à Domino, mox vtrunque extinxit. Eodem igitur modo Dominus Deus noſter ignem ſuum, id eſt, amorem quem miſit in terram, in cordis noſtri vnitate & animę intentione perpetuò vult ardere: vtq; eum nos foueamus & alamus, corpus quidem noſtrum aſpera & pœnitentiæ actibus dedita vita premendo & caſtigando, in internis autem exercitijs recta intentione pinguedinem ac ſimplicitatem ſeruando. Ita nimirum materiam iam habemus, puta ligna ſicca & oleum oliuarum, quibus Dei ignem ac lumen conſeruemus. Porrò naturam noſtram corpoream afflictam & depreſſam ſenſibili erga Deum amore concremabimus, & hoc pacto repurgatã Deo offeremus. Spiritalis verò natura noſtra, recta intẽtione ad Deum ſubleuata ac erecta, ſemper ac perpetuò diuino

Lucernæ ſeptem quid.

Candelabrum quî & quale Chriſtus fuerit.

Spiritui noſtro qui ſtandum.

Lucernæ quæ tria neceſſaria.

Leuit. 6.

Leuit. 10.

Perpetuus qui nobis myſticè fouendus ignis.

Digitized by Google

ardebit ac flagrabit amore, & ad Dei honorē: sicq; lucidior multo ipso quoque sole erit, & perenne fiet Dei sacrificium. Semper autem cauendum nobis est ab igni alieno, id est, corporis delicijs ac voluptatibus, & ab omni erga quasuis res creatas amore inordinato: necnon à simulatione ac fictione: & vt nihil ipsi doceamus vnquam, nec ab alijs traditum vel doctum suscipiamus, quod non sit Sanctorum scriptis, Diuinisq; literis consentaneum. Maximè verò in quibuslibet actibus bonis danda nobis opera est, vt ne quid in illis caducum ac temporarium præcipuè spectemus & aucupemur, sed Dei semper absque intermissione quæramus ac spectemus honorem. Huc videlicet cuncta nostra referemus ac dirigemus opera, quæ tum benè ordinata erunt, omnemq; fiduciam nostram in Dei immensa collocabimus fidelitate, in eaque nobis ipsis abnegatis, Deo in iustitia seruiemus. Nam si nostro in tabernaculo ignem geramus alienum, id est, in corde nostro amorem extraneum ac alienum, Deique amore ac donis in illius cultu ac famulatu vti nolimus, iam planè coram Deo in peccatis emorimur. Quapropter æterna Dei contemplanda nobis & inspicienda charitas est, instar viui fontis septem promanans riuis, & vt sol fulgens septem emittens radios, ac velut ignis denique consumens, septemplici modo operans & agens. Quæ nimirum DEI spiritus est cum donis suis, septem aureis designatus candelabri lucernis.

Ignis alienus quid & quam nocendi.

De dono Sapientiæ.

CAPVT XXV.

SVprema quidem lucerna in ipsius hastilis vertice posita, sanctum significat Spiritum, & sapientiæ donum. Vbi enim est Domini spiritus, illic etiam sapientia est: & vbi vera est sapientia, ibi quoque Domini spiritus adest: quippe qui donorum omnium fons viuus est. Supremus, inquam, ex hoc viuo diuinæ charitatis fonte promanans riuus, sapientiæ spiritus est, quem nos vsitata voce sapidam dicimus sapientiam. Hæc in Domini IESV totam permanauit humanitatem: ex cuius plenitudine, omnes nos quoque compleri poterimus. Exigit autem à spiritu nostro primarius ac summus hic riuus, vt sit simplex, expeditus, imaginum expers, immobilis, liber, absque curis, sibijpsi perpetuò moriens, viuensque in Deo. Et ita summæ iustitiæ virtutem agit ac operatur: sicque agendo ac operando, spiritus sapientiæ adipiscitur. Eo ipso enim quo nosipsos & cuncta excedimus, diuinam inuenimus sapientiam: & in hoc excessu iustitiæ oleum offerimus in suprema liberi arbitrij seu liberæ voluntatis nostræ lucerna. Hoc verò oleum diuina sapientia semper accenditur & ardet, si tamen quale oportet simplicis intentionis ellychnium illi imposuerimus. Etenim simplex intentio nostra, dilucidus est nostræ innocentiæ adspectus, in quem diuina sapientia semper irradiat: eademq; ipsa sapientia tum spiritum, tum naturam claritate ac diuino sapore permanat. Et quatenus quidem claritas ista & sapor comprehendi possunt, donum sapientiæ sunt: quando verò vtraque infinita & velut abyssus quædam sentiuntur, ipse nimirum est spiritus Dei, qui bonorum omnium fons est. Ita iam ex suprema lucerna summum Dei donum, id est, sapientiam sapidam didicimus. Itidem quoque prima ac suprema virtus, iustitia est. Prima autem ratio siue modus, quo virtutes omnes in-

Sapida sapientia quid.

Sapientia quo modo inueniatur.

Iustitia.

chea-

choamus & auſpicamur, innocentia eſt. Et poſtrema quoque ratio, qua cunctas conſummamus & abſoluimus virtutes, æquè innocentia eſt charitate obducta & operta. Atque hunc in modum cortinas noſtras teximus, quibus tabernaculum noſtrum tegimus ac operimus. Quarum primus color, id eſt, prima pars textilis, byſſinus eſt, id eſt, innocentia, vt ſupra explicuimus: & poſtremus ſimiliter in fundo ſeu ſtamine candidus eſt color. Idem nanq; ſtamen eſt, ſed cocco bis tincto intexitur: ſiquidem ſtaminis huius ſubtegmen coccus eſt, quo charitas figuratè ſignificatur. Accedat autem his oportet Dei donum, id quod velum ſeu cortina deſignat intus pendens in Tabernaculo, per quam Dei actionem noſtramq; cooperationem accipimus. Prima enim pars textilis, quam intra nos texit Deus, coloris eſt hyacinthini, & poſtrema candidi. Vbi enim Deus ſuum intra nos opus inchoat, principio & virtutis & noſtrijpſorum quandam nobis cognitionem præſtat, perficit autem intra nos opus ſuum ſpiritali puritate ac innocentia. Dumq; ſuum ille perficit opus, nos interim vnà operari incipimus eadem innocentia, quæ nobis præſtatur à Deo. Atque tum primum Dei donum capeſſimus ac apprehendimus, cunctosq; actus noſtros intentione ſimplici in eadem perficimus innocentia, cocco bis tincto intexta & obducta. In ipſa nanque ad Deum reditione ſimplex intentio diuino ſeſe amore, qui coccus bis tinctus eſt, ſemper accenſam ſentit. Iam porrò in candelabro noſtro ſex inſuper alias lucernas adiungere debebimus, vtrinque tres, ita vt primi tres ordines à dextris, & tres alij à ſiniſtris conſtituti, ſint lucernæ illius, quæ haſtili impoſita eſt. Quæ quidem ſex lucernæ, ſex reliqua ſunt dona Spiritus ſancti. Horum tria ſuprema dona à dextris ſuſcipiemus, eaqúe internam noſtram exornabunt vitam, quæ ſunt, Intellectus, Conſilium, & Fortitudo. Porrò reliqua tria à ſiniſtris accipiemus, quæ externam decorabunt vitam noſtram, & ſunt hæc, Scientia, Pietas, Timor Domini.

Innocentia.

Cortinarū color i. quis aut quid.

Coccus.

Coccus bis tinctus.

Lucernæ ſex quæ ſex dona repræſentant.

De dono Intellectus.

CAPVT XXVI.

INTER hæc dona ſex, præclariſſimum ac nobiliſſimum eſt donum Intellectus, eo quod id doceat nos DEVM Opt. Max. in multiplici illius opulentia ac bonitate contemplari ac attendere ſiue conſiderare. Eſtqúe donum hoc lumen quoddam ſupernaturale, intellectum noſtrum in illius faſtigio ſeu ſublimitate illuminare volens, ſi tamen ipſi nos intus ſubrigere ac ſubleuare, & huic lumini obtemperare velimus. Exigit nanque lumen iſtud ab interiori homine noſtro, vt ſenſus ac ſenſibiles imagines omnes tranſcendat & excedat: vtqúe naturæ emoriamur, ac viuamus in ſpiritu: & ita internus homo ab externo diuiditur. Enimuerò ſi ſenſibiles formas ac imagines excedere, & naturæ mori velimus, iam hanc inuenimus lucem, & doni huius claritudinem in intellectus noſtri faſtigio ac celſitudine ſuſcipimus. Siquidem moriendo donum hoc intellectus percipimus, & percipiendo naturæ morimur. Hinc verò ſingularis quædam in nobis excreſcit virtus, quæ ex Deo nobisq; trahit originem, puta ſpiritalis ſurſum tendens appetitus erga Deum, hominem noſtrum interiorem peruigilem ſemper ac viuum efficiés ſiue conſeruans. Efficit enim viuidus hic appetitus, vt homo noua cum com-

Quid doni ſit intellectus.

Donum intellectus qui obtineatur.

t placen-

placentia continenter Deum conſpiciat & conſideret tum in ſeipſo, tum in multijugis donis illius: & in hac contuitione, naturæ noſtræ mortificatio iugiter renouatur: ſicque vita ſpiritus noſtri in gratia ſuccreſcit, atque per hoc nobiſcum lumen perſeuerat. Eſt etiam viuus hic ſurſumq; tendens appetitus interni gaudij noſtri oleum, quod nos perpetim Deo offerre debemus in honeſta liberæ voluntatis noſtræ luceruna. Imponemus autem oleo huic rectæ intentionis ellychniũ, quod eſt, vt nobis nihil æquè placeat atq; Deus: & ita oleum iſtud ſurſum tendentis appetentiæ noſtræ, dono intellectus accendetur, ardebit ac lucebit: atque hinc interior homo noſter tum hic, tum in futura æternitate viuet conſpicietq;. Etenim donum hoc dilucidè ac citra laborem diuitias Dei contemplari nos docet, & vt DEVS per ſeipſum & cum cunctis donis promanet, vtque illi nos intus nobiſipſis & cunctis virtutibus, quas præſtare poſſimus, reſpondere debeamus. Atquì ſapientiæ donum ſupra ſeipſum ſubleuat hominem, facitque cum ſimpliciter mentis defigere obtutus in Deum, colliqueſcere, in nihilum quaſi redigi, ac emori ſibijpſi in amore ac vnione cum Deo. Atque hoc pacto permultum ſanè intereſt inter primum ſapientiæ donum, quod nos introducit & vnit: & iſtud illi proximum intellectus donum, quod nos adducit ſeu deducit, & acceſſum noſtrum intus illuſtrat.

Oleum.

Ellychnium.

Donorũ ſapientiæ & intellectus, diſcrimen.

De dono Scientiæ.

CAPVT XXVII.

TAmetſi ordo exigere videtur, vt de tertio & quarto donis ad hominem noſtrum internum in illius perpetuo ad Deum aſcenſu pertinentibus, hoc loco agatur: illis tamen interim poſtpoſitis, de quinto dicere quippiam aggredior, hoc eſt, de ſcientiæ dono, tum quod ita materiæ mihi propoſitæ congruat, tum ob eam, quæ hiſce duobus donis inter ipſa eſt, ſimilitudinem. Vt enim donum intellectus, dextrum latus, id eſt, internum noſtrum ad DEVM acceſſum, exornat & illuſtrat, dum nos intrò vocat, ſiue exigit à nobis, vt intrò ingrediamur, docetq; nos DEVM contemplari, & contueri in ſeipſo & multifarijs donis ipſius: eodem modo ſcientiæ donum, ſiniſtrum latus (id eſt, rationalem exitum noſtrum) decorat ac illuſtrat, dum nos foris dirigit, docetque tum noſipſos, tum omnes virtuoſarum actionum modos diſtinctè ac diſcriminatim attendere & conſiderare. At tamen vtraque hæc, vna eademq; veritas operatur, & intrò nos vocans ad DEVM, & foràs dirigens ac mittens ad noſipſos. In ipſo igitur ſupernaturali noſtro ad DEVM cum intellectualibus formis ſeu imaginibus acceſſu, lumen iſtud donum intellectus appellatur: eo quod ſubleuet nos, ac intellectum noſtrum ſupra illius naturam illuſtret & ornet. Vbi verò cum formis ſeu imaginibus ſenſibilibus ad ſacram ſcripturam, ad vitam ac geſta Sanctorum, & ad cuncta demum creata à Deo & condita, rationabiliter egredimur, omniaq; hæc cum interna ſupernaturalis ſcientiæ plenitudine adſpicimus & conſideramus: iam idem lumen, ſcientiæ donum dicitur, eo quòd inſtituat nos, vt foris rationabiliter vitam ducere & conuerſari, reſq; ſenſibiles rationabiliter ac ſpiritaliter intelligere debeamus. Quãto autem ad DEVM acceſſus, eo qui ad creaturas fit, exitu præclarior ac ſublimior eſt: tanto itidem in-

Latus dextrum.

Siniſtrũ.

dem intellectus donum, scientiæ dono celsius ac nobilius est. At nihilominus vtroque hoc dono præditi vt simus oportet: non enim absque externa virtutum studiosa seu virtuosa vita intus ad DEVM accedere valebimus. Atque eam ob rem si sancti Spiritus donum scientiam intra nos adipisci ac percipere volumus, illius exactioni vt satisfaciamus necesse est, id est, vt internam in nobis geramus strenuitatem, qua semper vitijs emori, ac virtutibus viuere, semper etiam magis ac penitius virtutes cognoscere, ac iuxta eas agere statuamus ac enitamur. Huc enim scientiæ donum nos impellit & vrget: horumq; causa nullis neque sumptibus, neque laboribus, qui tamen rationabiles sint, parcere debebimus. Omnibus nanque virtus digna est. Quãtum autem interna hæc in nobis augescit strenuitas ac bona opera, tantum quoque semper scientia hæc in nobis augetur & crescit. Cuiuslibet enim horum profectus, alterius causa est: & ita semper coniuncta sint oportet. Semper igitur in libera nostra voluntate viuidam quandam geremus strenuitatem ac diligentiam erga virtutes omnes, sicq; etiam tertiam lucernam nostrã oleo instructam habebimus: cui tum verum ac congruum imponemus ellychnium, illud videlicet, vt cunctos actus & opera nostra diuino offeramus honori: & ita oleum nostrum scientiæ dono incẽdetur & ardebit, vndè nos intus illustrabimur ac feruescemus. Tum verò foràs nos recipiemus ad omnigena opera bona, rursumq; intrò nos conferemus cum intima erga DEVM appetentia vel delectatione, atq; inter hanc extrouersionem ac introuersionem, seu exitum & introitum noster intellectus commorabitur, & vtrique faciet satis. Et hìc iam semper nos in claritate tam foris quam intus renouabimus: quandoquidem vtrinque seu vtrobiq; virtutem vnam primariam, Deiq; donum habemus. Id quod pulchrè satis & appositè binæ illæ lucernæ, hastili vtrobiq; proximæ, significant. Cùm autẽ hunc in modum intus & foris in virtutibus & claritate nos renouamus, iam nostra incaluit ac ferbuit ratio: tumq; discretionem adepti sumus, quæ proxima est virtutum omniũ ratio siue modus. Iam quoq; hyacinthinum, id est, cæruleum teximus colorem, qui proximus est nostrarum cortinarũ color. Etenim in superioribus dictum est, vt per iustitiam ac primum Dei donum, innocentiam obtineamus, quam illic primum esse modum seu rationem diximus, in qua virtutes omnes, diuino freti adiutorio, inchoamus. Porrò discretio hæc, id est, ratio nostra diuinitus illuminata, & intus & foris proximã nobis cunctis in virtutibus demonstrat ac indicat veritatẽ. Sed iam latius vtroq; in latere cũ lucernis, cum donis & cum virtutibus eò pertinentibus, foràs progrediamur.

Intellectus & scientiæ dona quam differant.

Oleum qui nostrum scientiæ dono incendendum.

Innocentia.

De Consilij dono.

CAPVT XXVIII.

EA nimirum, quæ dextro in latere candelabri, Tabernaculi intima versus, proxima hinc sequitur lucerna, donum consilij nobis figuratè designat. Quod quidem consilij donum, internus quidam intrò trahens tractus vel instinctus est Spiritus sancti, voluntatem nostram seu vim amatiuam intus permouens, exigensq; à nobis, vt omnem mundi fugiamus occupationem & inquietudinem, itemq; homines quoscunq; foràs nos pellicientes atque trahẽtes, necnon omnem internam multiplicitatem, & vt spiritus ame-

tus amemus vnitatem siue vnionem. Quæ eadem etiam Christus nobis consulit, vbi ait: *Vnum est necessarium.* &, *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes*, id est, missa fac externa omnia, ac in teipsum ingredere, & ita sequere me in pace interna, in vnitate & quiete. Huic ergo consilio si morem nos geramus, omni multiplicitati emorimur: sicque quartam adipiscimur virtutem principalem, quæ est, amans vel amorosa in vnitatem nostri inclinatio vel propensio. Et ita nos inclinantes, amanter in vnitatem propendemus, & omnem obliuioni tradimus multiplicitatem. Atque hoc est quod Propheta regius ait, nostræ scilicet loquens potentiæ seu vi amatiuæ: *Audi filia* consilium Domini, *& vide* vnitatem, *& inclina aurem tuam* in ipsam vnitatem, *& obliuiscere populum tuum & domum patris tui*, id est, omnem occupationem & creata omnia. *Et tunc concupiscet rex decorem tuum quoniam* tum *ipse est Dominus* DEVS *tuus & adorabunt eum* cunctæ vires tuæ. Atque ita nos perpetuò illi sacrificia offeremus ac munera. Etenim vis nostra amatiua seu voluntas perpetuò ac continenter in vnitatem spiritus nostri sese inclinabit ac propensa erit: & hoc ipso quarta lucerna nostra, id est, vis amatiua, oleo plena erit ac abundabit. Ithęc nanque amans vel amorosa nostri in vnitatem inclinatio seu propensio, æternæ pacis nostræ oleum est, quo nos omnes profligamus ac depellimus hostes nostros, ac perpetuam in Deo requiem adipiscimur, modò tamen congruum & quale oportet, ellychnium in eo geramus, ita vt spiritus nostri vnitas, in Dei demergatur & excidat vnitatem: Sic enim vnitatem nostram in Deo fundatam inuenire poterimus: vbi tum oleum nostrum Domini consilio accęditur & ardet: & hoc pacto internam adipiscimur simplicitatem, in qua nos clarificatam seu illustratam spiritalem conuersationem nostram coram Deo fundare debemus: & ita intrò versi manebimus, Deus æternò in nobis commorabitur, nosque viciſſim in Deo.

Luc. 10 Matth. 19

Psal. 44.

De dono Pietatis.

CAPVT XXIX.

AT verò quinta lucerna, quæ iam sequitur, foràs nos recipiemus. Siquidem collocata ea erat in altero latere proxima quidem hastili, vna excepta, itidemq; extrema siue extima præter vnam. Significat autem lucerna hæc donum pietatis. Nam quemadmodum Deus Omnipotens per seipsum semper in vnitatem introuersus est, ita etiam ad creaturas omnes gratia ac pietate sua extrouersus est. Cumque hanc intra nos suscipimus ac sentimus pietatem, illi morigeros & obsequentes nos præbere debemus. Nam consilij donum ob introuersionem, at scientiæ ob extrouersionem diuinitus nobis confertur: & singulo cuique dono obtemperandum ac obsequendum est. Etenim inter Dei ac proximi charitatem commorari debemus: sicque iuxta charitatis instinctum ac motionem, amanter nos & intrò & foràs recipere valebimus. Per ipsum autem Dei donum ac amantem nostram extrouersionem quinta in nobis virtus primaria excrescit, ipsa videlicet misericordia, quæ nostra emollit corda, omniumque facit necessitatibus condolere & compati: adeoque oleum illud est, quo cuncta sanantur vulnera. Vnde etiam semper nobis in quinta lucerna nostra, id est, libero affectu vel appetitione nostra, circumferenda est. Miserebimur autem omnium

Donum pietatis quæ vocabulo significetur.

Misericordia qui virtutis sit

nium neceſſitudines & calamitates ob honorem DEI, habituri proindè rectæ intentionis ellychnium in hoc oleo noſtro. Porrò in neceſſitudine noſtra promanantem Dei liberalitatem ſeu pietatem amanter adſpectabimus, eiqúe nos amanter dedemus ſiue trademus: atque ita ellychnium noſtrum dono pietatis eius incenditur & ardeſcit, ſicqúe nos tam in virtute quam in dono ſemper creſcimus ac renouabimur. Cùm enim diuinam in nobis ſentimus pietatem, liberalitas ſeu largitas in nobis naſcitur, quæ tertia virtutum ratio vel modus eſt, eaq; nos purpuram teximus, colorem tertium cortinarum noſtrarum. Vbi autem ex ipſo fundo liberales ſumus, ſeu intima liberalitate præditi, iam nos continere non valemus, quin ſemper intrò influamus in vnitatem: itemqúe per miſericordiam foràs promanemus. Cuius nos exemplum propriè in Chriſto reperimus: qui ſeipſum totum dedit Patri in ſimplici vnitate: & hoc ipſo intrò ingrediebatur, arduumqúe ſpiritus conſilium in amore ſequebatur: itidemq; nobis totum ſeſe ac omninò dedit viuens ac moriens, & in pręſtantiſſimo ſuo Sacramento: ſicqúe amanter gratia & pietate ſua liberaliter foras egreſſus eſt, adeoqúe in omnem nobiſcum permanſurus eſt æternitatem, ſi tamen nos vi noſtra amatiua inter eam quæ in vnitatem ſit introuerſionem, & cum pietate extrouerſionem, commorari volemus, & cuique ex his morem gerere.

Largitas qui in nobis naſcatur.

De dono Fortitudinis.

CAPVT XXX.

SEQVITVR hinc ſexta lucerna, vltimus candelabri noſtri à dextra parte decor & ornamentum. Et figuratè quidem lucerna hæc donum fortitudinis deſignat, quod intus nos mouet, poſcitq; & exigit à nobis, vt vltra ea omnia quæ Deo diſſimilia & imparia ſunt, ſemper animo ſubleuati ſimus: itemq; docet nos, vt neque noſipſos, neque vires noſtras alicuius penſi habeamus, vel ne de his quippiam magnificè ſentiamus, ſed vt ſpontè ac liberè diuinæ nos virtuti ac potentiæ tradamus, in eaq; omne poſſe noſtrum ſeu totam virium noſtrarum facultatem fundemus, futuri hocipſo in omni pugna & concertatione ſecuri. Cui ſi nos exactioni obtemperare velimus, libera voluntas noſtra diuinæ vnitur virtuti ac potentiæ, atque indè veram nos ſentimus pœnitentiam, omnem dubitationem, diffidentiam, formidinem, & voluntatis inconſtantiam ac mutabilitatem à nobis auferentem, & in dono fortitudinis nos firmantem ac conſtabilientem. In hac porrò fortitudine certam ſpem concipimus, nunquam nos in mortiferum aliquod vitium lapſuros: vndè tum ſexta exoritur virtus principalis, quæ eſt honeſta magnanimitas: qua prædit, nullo negocio contemnimus quicquid vitioſum eſt, & caduca ac labentia cuncta paruipendimus. Non enim iſthæc curamus; neque formidamus quenquam, nec in aliquo ſpem præcipuè collocamus niſi in Deo; neminem neque magnum, neque potentem ducimus, niſi Deum. Animi nanque honeſtas cum diuina virtute coniuncta, vltra omnes nos creaturas euehit, poſcitq; à nobis vt Deo famulemur, gratesq; laudesq; agamus, & eum adoremus. Atque ita in ſexta lucerna noſtra vitæ æternæ oleum continemus. Cumque Deum animo libero, ſublatis ac erectis viribus, & cunctis actibus noſtris laudamus, iam planè viuidi, robuſti ac inui-

Fortitudinis donum qua lucerna ſignificetur.

Magnanimitas.

Digitized by Google

cti & insuperabiles sumus: quantoq; tum acrius impugnamur ac tentamur, eo sumus robustiores: quandoquidem Dei certamus virtute, quæ prorsus insuperabilis est. Et semper quidem ac perpetuò extelsus animus noster reuerenti ac honorifica cum laude sursum tendet ad Deum: sicq; reges victi erimus, & ex omni certamine palmam semper feremus, viuumq; nostræ salutis oleum reportabimus: modò tamen rectæ intentionis ellychnium illi impositum habeamus, ita vt magnanimitas nostra planè sentiat, longè maiori Deum Opt. Max. tum laude, tum honore dignum esse, quàm creaturæ omnes illi exhibere queat. Neq; enim satis eum pro dignitate laudare valemus. Cùm enim illius cõtemplamur magnitudinem ac maiestatem, tam nos simplices efficimur, vt modum omnem amittamus, & quanam ratione Deum laudibus euehere debeamus, incertum nobis sit. Et ita quidem laudando, in illius laude semper deficimus: & deficiendo, spiritus noster gaudium sentit, & salutem, ac beatitudinem: & hinc ellychnium nostrum virtute noua accenditur: simulq; animus noster denuò impetu quodam concitatur: & ita nos cõtinenter nouæ laudis oleum apportamus, dicimusq; cum virgine Matre: *Magnificat*, id est, magnificè laudat *anima mea Dominum. Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.* Quæ nimirum vita planè cælestis est.

Deum satis digne laudari nunquam posse.

Luc 1.

De dono Timoris Domini.

CAPVT XXXI.

SEPTIMA demum lucerna, quæ iam sequitur, à parte sinistra candelabri extima est, & vltimum candelabri nostri ornamentum. Per eam autem, Timoris Domini donum accipimus, quo omnem virtutum decorem ac ornatum & inchoamus, & perficimus, & æternò possidemus. Etenim cum amore & reuerentia coniunctus Timor, permanet in seculum seculi, eumq; nos Deo debemus. Timorq; iste propria nos voluntate despoliat, & efficit vt sentiamus non nostri iuris, sed Dei proprios nos esse. Omne quoq; peccatum depellit, ac deinceps à peccatis nos præseruat, & ad virtutes omnes, cunctosq; actus & opera bona nos incitat, omnemq; cruciatum facilè tolerat. Cùm enim Deus ipse illius ferat onera, nulla eum necessitas, nulla afflictio prægrauare potest. Huius Timoris quisquis expers est, is idem omni quoq; gratia & virtute caret. Eam ob rem cum primis necessarium nobis est nosse, quanam ratione Timorem hunc adipisci queamus. Initium quidem Timoris Domini, internus quidam horror est, immissus ac incussus nobis à Deo, dum nostra nobis errata & vitia ob oculos statuit ac demonstrat, ijsdẽq; intus nos reuerberat ac perterret, simul etiam intelligere nos faciens atque agnoscere, quàm exigui simus ad illius immẽsam maiestatem ac magnitudinem, coram qua Angeli contremiscunt, & cui resistere nullus potest. Et hæc Maiestas ac magnitudo illius, æternò se nos abiecturam ac reprobaturam comminatur, nisi humilem ob cunctas culpas & peccata nostra agendo pœnitentiam, ipsi subdidi ac obtemperantes simus. Sapientia illius ob maleacta nostra nos obiurgat ac reprehẽdit, & intima nostra perspicit: iudicabitq; ie nos quandoq; ex iustitiæ præscripto, & ab æterno nos regno excludet ac exhæredabit, ni morẽ illi geramus, attendamusq; institutiones & doctrinas illius, & iuxta eas vitam agere connitamur. Bonitas eius nostram incusat & coar-

Pſal. 31.

Timoris efficacia.

Timor Domini qui obtinendus.

Maiestas Dei quid nobis suggerat.

Sapiẽtia.

Bonitas.

coarguit infidelitatem, suamq; æternam nobis ostendit ac proponit fidelitatẽ, qua nos ab omni æternitate summè dilexit, & in hoc exilio amantissimè requisiuit: comminaturq; nobis, se æternò nobis alienam prorsus futuram, nisi resipiscamus, ac reuersi cum ipsa in gratiam & concordiam redeamus, & virtutibus nos exornemus. In his igitur si Deo obsistamus ac reluctemur, & eius dona contemptui habeamus, iam planè peiores efficimur, ac magis magisq; inidonei & imparati ad illius dona capessenda & percipienda, & virtutes colendas ac perpetrandas. Porrò cùm ex formidine quadam, qua nobis ipsis timemus, nõ autem ex Dei amore bona aggredimur opera, timor istiusmodi seruilis est: & donec bonos actus & opera charitati iungamus, nihil aut parum illis meremur. Itaq; nosipsos ex amore abnegabimus, & humili cum reuerentia, institutionibus, doctrinis & obiurgationibus Dei obtemperabimus: sicq; donum hoc amabile, castum Domini percipiemus timorẽ, permanentem in seculum seculi, & tam in ista quam futura vita. Indè etiam maiestati ac magnitudini illius spontè subditi erimus, sapientiæ obediemus ac auscultabimus, & cum eius bonitate consentiemus, concordabimus ac vniemur: erimusq; flexibiles ad ipsius voluntatẽ, & timore illius adimplebimur: & ita animi fastus, audacia & elatio ex nobis depelletur, & septimã virtutem principalem obtinebimus, puta humilitatem cum timore & amanti erga Deum reuerentia coniunctam. In quibus nos omnem fundabimus vitã nostram. Humilitas nanque cum timore coniuncta, obediẽtes, patientes, nihil admodum curantes, sed potius paruipendentes nosipsos, culpas ac defectus proprios nunquam non agnoscentes & confitentes, atque planè persuasum habentes nos efficit, omni honore & quibuslibet rebus bonis indignos nos esse. Facit insuper timor humilis, diuinis & Ecclesiæ nos parére mandatis. Itemq; docet ac hortatur nos parcè vti verbis, nisi vtilitas aliud exigat: sensibus frenum inijcere, & corde, moribus, habitu ac omni demum cõuersatione humiles ac modestos esse. Denique hoc oleum est, quod nos Deo in septimam lucernam nostram offerre debemus. Huic autem rectæ intentionis ellychnium adhibemus, illud videlicet, vt mens & intentio nostra sit, humilitate nosipsos nihil ipẽdere ac exinanire propter honorem Dei. Dum autem ita nos annihilamus, humilitatem sentimus modi expertem, cuius fundum nemo attingere vel peruestigare queat. Ipsa enim fundi nostri quies est, & cunctis virtutibus profundior. Quam cùm nos sentimus, neque DEVM satis extollere, neq; nos satis abijcere ac deprimere nostro pro desiderio & amoris nostri exactione valemus. Sed deficimus vbiq;, & deficiendo requiẽ & salutem & beatitudinem sentimus. Atq; hìc ellychnium nostrum nouo ac amanti & filiali incenditur timore: vndè porrò noui ac recentes humilitatis cunctarumq; virtutum actus prodeunt & emergunt, quibus nos singulis renouamur horis. Per ipsum igitur amabile timoris Domini donum, in æterna descendemus humilitate: & per donum fortitudinis, cum perenni laude in DEVM ascendemus: & inter ascensum hunc in laude, & cum humilitate descensum, charitas in nobis exercetur, quarta videlicet virtutum omnium ratio siue modus. Sicq; coccineum teximus colorem, instar flammæ rubicũdum, qui cortinarum nostrarũ color quartus fuit. Donum nanq. fortitudinis, amoris in nobis ignem struit, cõcitat, poscitq; à nobis, vt cunctis pariter

Timor seruilis. quis aut qualis.

Psal. 18.

Humilitatis laus & efficacia.

Timor humilis energia.

Septima lucerna oleum.

assumptis & collectis creaturis cum æterna laude ad Dei celsitudinem ascendamus. Donum autem timoris, eundem in nobis amoris ignem struit & commouet, exigitque à nobis, vt coram diuina maiestate ac celsitudine cum creaturis omnibus, cum reuerentia ac humili cultu & famulatu nos demittamus ac humiliemus. Sic nimirum Christus IESVS Dei Filius secundùm humanitatem, quæ omnium nostrum exemplar est, vitã exegit suam. Cumque hisce duobus nos satisfacimus, coccineus ac flammeus diuini amoris in nobis color viuit: efficimurq; Christi similes, eidemque vnimur, qui scilicet donorum ac virtutum omnium plenitudo est: per quem nos dona cuncta suscipere, & virtutes omnes operari possumus: sine quo nec valemus, nec habemus quicquam penitus. Quapropter illius necesse est spiritum vt percipiamus cum septem principalibus donis eius: quibus tum septem has virtutes primarias consequemur: id quod septem nos lucernæ instituunt. Singulæ nanque virtutes & vniuersæ in donis DEI viuant oportet, si tamen virtutes esse debeant: & in vnaqualibet virtute quatuor nobis habendæ sunt proprietates, quæ sunt quatuor illæ rationes vel modi, quos suprà commemorauimus. Etenim in singulis virtutibus innocentes, discretos, liberales, & charitate plenos sentiamus nos oportet: & hi quatuor colores sunt cortinarum, quibus obtegebatur tabernaculum. Vndè etiam singularum vel omnium cortinarum longitudo viginti & octo cubitos obtinebat: siquidem virtutes septem ratione quadruplici cultæ & exercitatæ, cubitos octo & viginti efficiunt: & decem præcepta eodem quadruplici modo exercitata, cubitos quadraginta faciunt: In his autem septem virtutibus primariis & decem præceptis omnis vitæ perfectio exercetur.

Septem q̃ i vitam exegerit Christus.

Plenitudo virtutum omniũ quis.

Virtutes in donis Dei viuere.

De septem Emunctorijs aureis, & purgamentorum receptaculis.

CAPVT XXXII.

IVSSIT deindè Dominus, vt emunctoria quoque, & vbi, quæ emuncta essent, extinguerentur, de auro purissimo fierent. Hæc emunctoria, septem forcipes aureæ fuêre, quibus adusta ellychnia repurgarentur ac resecarẽtur, quo lucernæ clarius lucerent: erantq; lucernis singulis singulæ adiunctæ forcipes. Quod autem ad spiritalem rationem attinet, docent nos septem aurei forcipes isti, Dei Spiritum septem donis suis in spiritu nostro amabilem quandam struere inquietudinem: quæ quidem inquietudo septiformis est. Etenim dona septem ad eiusdem numeri virtutes primarias nos mouent ac incitant, singula dona ad virtutes singulas, quemadmodum ante explicauimus. Cùm igitur in aliquo dono virtutẽ aliquam perficimus ac perpetramus, eamq; Deo offerimus, ibi tum isthanc sentimus inquietudinem. Nam singulum quodq; donum, virtutis renouationem exigit à nobis: & hinc ipsa inquietudo magis ac magis iugiter augmentatur. Isthæc autem singuli cuiusque doni exactio, nostraq; inquietudo, aurei forcipes nostri sunt, quibus adusta ellychnia resecamus, lucernasq; nostras repurgamus. Inter ipsos enim cunctæ virtutes nostræ præciduntur, ita vt quædam nos capiat obliuio virtutum earum omnium, quas vnquam perpetrauimus, ac si nihil egerimus aut operati simus. Sicq; semper deintegrò seu denuò inchoamus, perindè vt illi qui nihil sunt, statuuntque operam dare atque conniti, vt quippiam fieri possint.

Emũctoria quid.

Forcipes aureæ seu aurei, qd.

Forcipũ loco mystice nobis vtenda, quæ

possint. Atque hoc pacto virtutes nostræ nobis incognitæ & nullius pensi ac existimationis manent. Singula nanq; dona id flagitãt ac exigunt, vt deintegrò absq; retrospectione incipiamus: quemadmodum lucernæ cùm purgatę sunt, tum denuò clarius lucent. Itemq; poscunt singula dona, vt animo minimè pacato singulis quibusque Dei instinctibus siue motionibus obtemperemus: & ita magis ac magis illustrari, & continéter in virtutibus ac donis renouari poterimus. Modò enim nos parati simus, bona cuncta in nobis renouare vult Deus. Instrumenta verò illa, in quibus quæ emuncta essent, extinguerentur, aurea septem vascula fuêre. Quælibet nanque lucerna suum habebat vasculum vel receptaculum aureum cum aqua, in qua ellychniorũ purgamenta seu resecamenta extinguebantur, ne aut tetrum odorem, aut atrum & obscurum fumum in Dei tabernaculo redderent. Quibus nimirum id nos edocemur, quodlibet donum id à nostro exigere spiritu, vt intentio nostra in qualibet virtute primaria tam simplex sit, vt amorosum quẽdam ad Dei vnitatem in nobis sentiamus excessum. Quod etiam in Christo nostrum omnium speculo facilè potest animaduerti. Is enim in qualibet ab ipso peracta virtute, tam amanter excessit spiritu, vt cum amore paternam inuiseret vnitatem. Et his illius amantissimis excessibus, quibus in qualibet virtute primaria ad Patrem sese recepit, omnes nostros iungemus ac vniemus excessus. Illius nanque amantissimi excessus, aurea nostra vascula sunt, plena aqua, id est, iustitia & veritate: in quas nos adusta ellychniorum nostrorum resecamenta demergemus, hoc est, cunctos virtutum nostrarum, quas perpetrauimus, actus in eis extinguemus ac immergemus, illius eos iustitiæ & veritati commendantes, & præclarissimis eius meritis vnientes: alioqui cunctarum virtutum nostrarum ellychnia coram Deo & omnibus Sanctis eius fumum fœtoremqúe dabunt.

Virtutes quibus curquasi ignotæ futuræ.

Intentionis quanta exigatur simplicitas.

Resecamentorũ demersio.

De pondere Candelabri.

CAPVT XXXIII.

AIT porrò Dominus Moysi: Omne pondus candelabri cum vniuersis vasis suis, habebit talentum auri purissimi. Inspice, & fac secundùm Exemplar quod tibi in monte monstratum est. TEXTVS Exod. 25.

Hoc genus ponderis, quod hîc Talentum dicitur, apud Iudæos grauissimum ac maximum erat: quanquam idem triplex apud eos erat, puta Mercatorum, quod habebat libras quinquaginta: Ciuitatum vel Ciuium, quod septuaginta: & Sanctuarij, quod centum & viginti libras continebat. Ex quibus perspicuum fit, vnum Sanctuarij talentum, reliqua duo, Mercatorum ac Ciuium, pondere exæquasse. Atque huiusce modi pondus talenti Dominus Deus candelabrum suum cum vasis ipsius habere voluit, & quidem auri purissimi. Itaque hoc grauissimo auri pondere æternum nos charitatis pondus accipimus, quam nos Deo debemus: Qui enim nobis erga DEVM gerendus est amor, is tanti fit ponderis oportet, vt & nobisipsis & cunctis rebus præponderet, nec possit vnquam vel consolationem reperire aut requiem, præ-

Talenti quanta diuersitas.

terquam in charitate illa, quę DEVS ipse est. Quamobrem affectos nos sentiemus, velut mercatores presentis seculi ac ciues supernę Hierusalē. Tantus enim sit amor noster in hac vita necesse est, vt caducis omnibus ac fluxis rebus præponderet: atque ita nos talentum habebimus, id est, maximum mercatorum pōdus. Siquidem mercatura vel negotiatio, mutua quædā permutatio est, quą res chara chariori commutatur. Quisquis autem æterna deserit, ijsq; præfert ac potiora ducit temporaria, is mercator rectè dici non potest. Non enim permutat, sed bona sua omnia pro rebus nihili tradit. Nam tametsi totum is mundum obtineat, si deserat DEVM, nihil habet: cùm sine Deo omnia nihil sint. Si igitur amoris nostri pondus rebus omnibus præpōderare volumus, cor sensusq; nostros occludamus, & sub diuinis cohibeamus ac refrænemus mandatis necesse est. Enimuerò sensus quilibet incustoditus, ad terrenum gustum, commodum, solatium nos inordinatè foras educens ac pelliciens, velut ostium est in mortem æternam nos seducens. At verò cum æterna ac semper mansura, tam nobis intus benè placent ac sufficiunt, & explent animum nostrum, vt cuncti externi sensus nostri à quibuslibet rebus extraneis expediantur ac intrò pertrahantur, ita vt singulis quibusq; sentibus foris ac intus Dei exequi præcepta possimus, id demum amoris pondus est, quod ad verum mercatorem pertinet: atque hoc ipso illi nos negociatori similes sumus (de quo Dominus ait in Euangelio) quærenti bonas margaritas, id est, lapides pretiosos: inuentaq; vna pretiosa margarita, cuncta sua vendenti, eamq; comparanti. At tamen charitatis nostræ pondus adhuc grauius sit oportet. Quanuis enim hic velut mercatores nos sentiamus, insuper tamen etiam vt cælestis Hierusalem ciues nos sentiemus. Et hac de re charitatis nostræ talentum, tanti debebit esse ponderis, vt eadem ipsa charitas nostra nobisipsis prępenderet, & absque intermissione demergatur in DEVM. Hoc videlicet æternum amoris pondus est ad ciues pertinens. Cùm enim angelici spiritus inæquali ac dissimili amoris exercitatione inter sese in cælis concertarent ac præliarentur, quotquot ex illis sese abnegabant, & cum amore in DEVM se demittebant ac immergebant, ij iustitiam operabantur, & hocipso palmam obtinebant & victoriam, Beatiq́e & felices effecti, Deo vniebantur, & per amorem mutua inter se concordia deuinciebantur, & ita ciues permanserunt, ciuitatemq́e Hierusalem supernam cum Deo in perpetua pace possident. Quotquot autem sibijpsis placebant, & cum amore sibijpsis inhærebant ac innitebantur, illi nequiter ac infideliter agebant: ideoq; victi ac debellati & despecti sunt ac in Tartara detrusi, sempiternis plenis cruciatibus. In quorum locum & ciuitatem, quam illi amiserunt, si nos introduci, eamq; possidere & in illius ciues ascribi delectat, in-

Cælestiū quinta præ terrestribus habenda cura.

Mercatura.

Cuncta nihil absque Deo esse.

Amoris pondus mercatoriū quod

Matth. 13

Charitatis pōdus diuīe

Esa. 14.

Iosephus velle videtur, hastile candelabri ferreum fuisse, & circumadiunctos aureos fusiles calamos cum sphærulis, scyphis ac lilijs: & ad eundem modum cætera sex brachia ferrea fuisse & hastili paulo minora, obductaq; calamis, & partibus simul septuaginta constitisse. Sed his litera repugnat, quæ candelabrum ex auro puro ductile, non fusile, fuisse asseuerat. Atqui fieri potest, vt candelabrū quod Iosephi temporibus in templo Hierosolymitano fuit, quod Nehemias fieri mādarat, istiusmodi fuerit. Nam quod Mose iubente confectum erat, à Nabuchodonosor rege Babyloniæ destructū fuit, posteaquam annos durarat mille sexaginta & vnum.

ctat, iustitia nobis colenda ac sectanda est, hæc videlicet, vt vsque adeò nobis cordi sit & placeat, sufficiatq; Dominus DEVS noster, vt nosipsos modis omnibus abnegemus, & in qualibet virtute primaria tantum habeat ponderis charitas nostra, vti nos diuinæ charitatis sentire faciat vnitatẽ: quæ tum nostrum transformabit, consumet, & in vnam quodammodo secum essentiam absorbebit amorem. Et hoc pacto illud quoque charitatis talentum, quod ciuium est, perficimus: quandoquidẽ totam hæc amoris legem adimplet ac perficit. Atq; hoc ipso Beatis spiritibus similes efficimur, & Christo vnimur, vtpotè aureo candelabro nostro, qui in omne æuum in aula gloriæ cælestis nostrum omnium lucifer erit. Iam quod Dominus candelabrum hoc in australi Tabernaculi parte collocari voluit, illius hæc est mystica significatio, Dominum nostrum IESVM Christum cum omni suo ornatu ad dextram interni tabernaculi nostri cõsistere debere, vt ex illius illustratione perspiciamus, vti modis omnibus viuere nos conueniat. Deniq; etiam hęc addidit Dominus: Inspice, & fac secundùm exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Quibus verbis admonemur eundem in modum vnumquẽlibet hominem introspicere debere, & tum CHRISTVM, tum seipsum attendere & considerare, & conuenienter illis, quæ nos hîc tradidimus atque docuimus, agere ac operari.

Candelabrum cur in australi parte locatum.

De altari Thymiamatis.

CAPVT XXXIIII.

SED iam cum figura penitius introgrediamur.

Locutus est Dominus ad Mosen, dicens: Facies quoque altare ad adolendum thymiama de lignis sethim, habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id est, quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedent, vestiesq; illud auro purissimo, tam craticulam eius, quàm parietes per circuitum, & cornua. Faciesque ei coronam aureolum per gyrum, & duos annulos aureos sub corona per singula latera, vt mittantur in eos vectes, & altare portetur. Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim, & inaurabis. Ponesque altare contra velum, quod ante arcam pendet testimonij coram propitiatorio, quo tegitur testimonium, vbi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo Aaron suaue fragrans. Manè quando componet lucernas, incendet illud: & quando collocabit eas ad vesperum, vret thymiama sempiternum coram Domino in generationes vestras. Non offeretis super eo thymiama compositionis alterius, nec oblationem & victimam, nec libabitis libamina. Et deprecabitur Aaron super cornua altaris semel per annum in sanguine, quod oblatum est pro peccato, & placabit super eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit Domino.

TEXTVS Exod. 30.

Hactenus verba Bibliorum, quæ dum explico, attentum lectorem esse velim. Sublevata libera voluntas humanitatis Seruatoris nostri, omnium nostrum in conspectu Dei Patris altare est. Et in ipso Aaron ac filij eius, id est, Christus & sectatores Pius, perpetuò adolebunt ac offerẽt Patri cælesti thymiama gratissimi odoris, hoc est, omnes illas virtutes internas, quas Christus ipse perpetrauit, quæque vnquam perpetratæ sunt & perpetrabuntur

Altare nostrum quid.

Digitized by Google

à cunctis hominibus bonis, idem ipse Christus IESVS Dominus noster suo offeret Patri, & nos omnes vnà cum illo offeremus. Hoc autem venerandum altare, vnum duntaxat cubitum longum, itemque latum est. Etenim libera Sanctorum ac bonorum omnium voluntas, vnum est cum Christi IESV voluntate, cuius (vt diximus) libera voluntas, nostrum omnium altare est: vtpotè in qua omnes nos vnius animi ac sententiæ, vnius voluntatis, eiusdemq; libertatis viuimus, quæque nos omnes æternò in se circumplectitur. Atquì altare hoc in altitudinem duos obtinet cubitos: siquidem libera humanitatis Christi voluntas subleuata est tum Patris potentia, quæ prior cubitus est: tum suis ipsius meritis, quæ sunt alter cubitus. Ipse nanque ait: *Pater meus vsque modò* (id est, ex omni æternitate) *operatur, & ego operor.* [Procedentq;, ait Dominus, ex altari hoc cornua,] videlicet quatuor: nam quadrangulum esse debebat. [Et deprecabitur Aaron super cornua altaris semel per annum in sanguine, quod oblatum est pro peccato] populi Israelitici, [& placabit super eo in generationibus vestris.] Etenim altare hoc cum sacrificijs suis [Sanctum sanctorum erit Domino.] Quæ quidem si secundùm sensus accipiamus, altare istud crucis Dominicæ figuram gerit, quę quatuor habuit cornua, id est, extremitates quatuor: super quibus Aaron, id est, Christus semel deprecatus est, non in sanguine hircorum aut vitulorum, sed proprio sanguine suo, quem pro peccatis populi sui obtulit: sicque placauit Patrem in omnibus suis ad se pertinentibus. Idemq; altare crucis, sanctificatum est pretioso sanguine illius, ex capite, ex pedibus, ex manibus eius largiter promanante, & quatuor crucis cornua mirificè exornante. Ista, inquam, possint secundùm sensus ita accipi. At mihi de interno liberæ voluntatis eius altari sermo est, quod Domino Sanctum sanctorum est, itemq; quatuor cornua habet magnæ virtutis ac decoris. Etenim libera hæc illius voluntas obedientia se demisit, naturamq; illius corpoream superauit, ac morti obtulit, & quidem morti crucis: qua re nostram occidit mortem, & ea omnia debellauit ac vicit, quæ nobis officere possint, & esse impedimento, modò tamen ipsi obtemperare velimus: & hoc cornu primum est, quod omnem humilitatis profunditatem attingere potest. Eadem quoque libera eius voluntas, ad æternam Deo Patri præstandam ac exhibendam laudem & honorem sese subleuauit: in quo nobis imitandus est Dominus IESVS, si DEVM in illius gloria contemplari volemus. Et istud alterum cornu est, quæ vltrà omnis altitudinis verticem scandere possit. Tertiò libera eius voluntas ad dexteram liberè processit, veritatem & virtutes verbis ac vita docendo ac exercendo. Quod idem nos quoque sentiamus oportet, si virtutibus locupletes esse velimus: estq; hoc cornu tertium, quo omnis nostra latitudo corroborari ac exornari debet. Quartò denique libera humanitatis Christi voluntas, etiam ad sinistram promanauit cum gratia, clementia & misericordia erga necessitates omnes tum corporeas, tum spiritales: idemque etiam nos sentire debebimus, habituri indè cornu quartum, quo gratiam obtinebimus & gloriam in longitudinem dierum, id est, in æuum sempiternum. Habebat præterea altare istud in medio craticulam (vt opinor) ex lignis sethim, aureis obductam laminis, in qua thymiama adoleretur ad honorem Dei, & consummationem siue perfectionem sacrificiorum quæ Deo offerebantur.

Ioan. 5.

Altare qui crucis figuram gerat.

Hebr. 9.

Cornu alteris primum.

II.

III.

IIII.

Isthæc

Ex historia Scholastica colligi posse videtur, altare hoc incensi quatuor habuisse cornua, & in eis quatuor pendentes catenas aureas, in quibus craticula hæc ad altaris concaui medium submissa pendebat, instar alterius altaris holocaustorum, de quo supra dictum est in tertia parte.

Craticula.

Isthæc craticula occultam ac liberam illam designat reuerentiam, quam libera humanitatis Domini voluntas erga sempiternam gerit diuinitatem. Cuius reuerentiæ quãto nos plus in nobis sentimus, tanto Deo vicinius ac profundius vniti, & in maiori libertate firmati ac stabiliti sumus. Siquidem omnium nostrum occulta erga Deum reuerentia, vnum est cum viuida illa reuerentia, quæ in medio liberæ voluntatis humanitatis Christi assurgit, & fertur in sublime. Vndè etiam omnium nostrum craticula est, in qua Christus vnà cum omnibus nobis cuncta virtutum internarum sacrificia in Dei Patris honorem perenniter adolebit. Porrò altare hoc, & illius craticula, & cornua quatuor foris & intus ac vndequaque auro purissimo obducta erunt. Libera nanque humanitatis Christi voluntas, & quotquot illi vniti sunt, in quodam amoris complexu perpetuò viuent. Enimuerò hoc altare, illud aureum est igniti & ardentissimi plenum amoris, quod D. Ioannes vidit ante thronum diuinæ contemplationis. De quo Dominus porrò Mosi imperans, *Facies ei, inquit, coronam aureolam per gyrum.* Quod est, omnes nos in vniuersum vno, licet inæquali, in Christo gaudio, quod is voluntatis suæ libertate emeritus est, coronandos ac circumplectendos esse. sed nostram voluntatem in illius abnegemus necesse est: atque ita & ipse in nobis, & nos in illo viuemus. & coronam aureolam gestabimus. Sub hac corona Dominus voluit aureos duos annulos per singula latera fieri, in quos vectes ex lignis sethim inaurati mitterentur ad portandum altare. Per hosce duos vectes ex lignis sethim, æternam Dei Omnipotentis, eandemq; liberrimam accipimus voluntatem, & cognitionem: inter quas & fuit, & est etiamnum humanitatis Christi libera voluntas, quæ (vt diximus) nostrum omnium altare est, fixa ac constabilita: idque per circulos aureos, qui & illius & nostræ quoque charitatis opera & actus significant. Illius enim libera voluntas amanter sese obtulit ad agenda, omittenda, perferenda omnia, quæ Deus ex omni æternitate ipsum agere, omittere ac perpeti voluit, constituit, & præordinauit. Quod nos quoque itidem in nobis sentire debemus: & hi duo priores sunt annuli aurei, quibus æternos Dei vectes circumplectemur. Deindè quemadmodum Deus ab æterno præuiderat, constituerat, amauerat, ita sese humanitas Christi in æternam diuinitatis claritatem & amorem amantissimè resignauit & obtulit: qua in re etiam nos illum eodem modo, quam possumus amantissimè, imitari debemus: sicque posteriores duos conficimus annulos aureos, quibus tum cognitionem, tum charitatem illius æternò continemus. Si enim Christo vniti sumus, ita cum illo dicimus: Domine Deus, sicut scis & vis, ita fac nobiscum in tempore & æternitate. atque hoc ipso vitam planè suauem ducimus. Ponemus autem altare hoc contra velum, quod ante sanctuarium sanctuarij pendet, quo virtutum internarum cortina exprimitur, ita vt virtutes ac veritatem cognoscere possimus: itemq; ponemus ipsum ante arcam testimonij coram propitiatorio, quod est, ante illum locum, in quo arca cum propitiatorio collocata est, hoc est, ante locum diuinæ clementiæ ac

Apoc. 8.

Exod. 30.

Aureola ctaria quid.

Vectes duo.

Circuli aurei.

Duo priores anuli aurei.

Velum.

propitiationis. Neque enim altare hoc intra Sancta sanctorum constitutum sed in priori parte Tabernaculi, quemadmodum Dominus Mosi iuxta figuram imperauit. Vbi tum nos Deum perpetuò adorabimus, & ipse nobis intus loquetur, sicut Mosi foris manifestè locutus est: nosque illi intus quidem amore, foris autem virtutum bonis actibus respondebimus. [Et adolebit] inquit deindè Dominus, [incensum super altari Aaron, suaue fragrans. Manè, quãdo componet lucernas, incendet illud: & quando collocabit eas ad vesperum, vret thymiama sempiternũ coram Domino in generationibus vestris.] Quanam ratione incensum istud adoleri atque offerri consueuerit, quidq; significauerit, pòst Deo donante explicabitur, vbi de sacrificijs sermo erit.

Quod sanctus Paulus thuribuli aurei meminit intra Sancta sanctorũ positi, videtur eo hoc significasse altare: quod tametsi non in sanctis sanctorum, sed in priori erat tabernaculo. itaque fieri potest, vt præter istud altare, ad quod bis in die necessum erat ingredi, Salomon in templo suo multis augmẽtato, etiam huiusmodi thuribulum intra adytum poni fecerit ad vsus summi sacerdotis. Vide plura in historia Scholastica Petri Trecensis.

De labio seu marianeo.

CAPVT XXXV.

DIXIMVS iam de ijs, quæ in priori Tabernaculi parte posita fuere: at nunc de Labio æneo acturi sumus, foris extra Tabernaculum intra altare holocausti & tabernaculi introitũ collocato. Ante enim quàm sacerdotes Iudaicæ legis sacras sumerent vestes, manus ac pedes abluere iussi erant, dicente Domino ad Mosen:

TEXTVS Exod. 30.

Facies & labium aneum cum basi sua ad lauandum: ponesq; illud inter tabernaculum testimonij & altare. Et missa aqua, lauabunt in ea Aaron & filij eius manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij, & quando accessuri sunt ad altare, vt offerant in eo thymiama Domino, ne forte moriantur. Legitimum sempiternum erit ipsi & semini eius per successiones.

Labium æneum. Basis æ-nea.

Hoc labeo æneo sensibilis quædam exprimitur strenuitas, qua vnusquilibet sacerdos erga Dei cultum præditus esse debet. Basis autem ænea, cui labium hoc impositum erat, sensibilem aduersus Deum amorem significat, in quo omnis nostra strenuitas fundanda est. Hoc labium cum sua basi quandiu in nobis sentimus, vitalem diuinę gratiæ & misericordiæ in nobis aquã habemus: in qua semper nos lauabimus, antequàm sacris induamur ornamentis, & ad Dei altare ascendamus. lauabimus, inquam, nos & expurgabimus cum vera cordis contritione, veraq; pœnitentia in aquis diuinæ gratiæ & clementiæ, & cum intima deuotione erga diuinam gratiam. Manus autem nostræ sunt, inordinatæ actiones nostræ: & pedes sunt appetitiones inordinatæ, in quibus quotidiè delinquimus. Nam tametsi Aaron & filij eius sancti essent, eosq; elegisset Deus ex omni illo populo ad cultum suum, attamen lauandæ illis erant, manus ac pedes, antequàm in tabernaculum ingrederentur ad altare Dei: alioqui morte subitania extincti perijssent. At verò illorũ incensum non nisi aromatum quædam confectio erat, quam in altari adolebant ad honorem Dei: sicque figura duntaxat nostrarum fuit virtutum interna-

Qua nos lauandi aqua. Manus.

Pedes.

ternarum, atque precum quas facimus coram Deo. Non est igitur fas cuiquam suæ cõfidere sanctitati, sed spem suam omnem potissimum in Dei misericordia collocare: in qua etiam manus abluemus ac pedes nostros, id est, humiliter vera cum pœnitentia coram diuina benignitate & misericordia queremur ac confitebimur, sæpius nos quotidiè ex quadam negligentia delinquere tum actibus, tum appetitionibus & desiderijs inordinatis: & ita manus pedesq; lauabimus. Habebat verò labium istud siue lauacrum supernè mulierum specula, quo sacerdotibus sese loturis in ipsis speculis perspicuè animaduertere liceret, si quam vel in facie vel vestibus maculam gererẽt, vt eam abolerent. Eodemq; modo etiam nos ad Dei altare ascensuri, dilucidè nos in rationis nostræ speculo considerabimus: & si quam peccati maculam nostra in facie, id est, conscientia repererimus, eam prius, quàm ascendamus, diluemus. Considerabimus itidem vestes, id est, mores, verba, actus, & conuersationem nostram foris inter homines, num quis damnum ex nobis patiatur. Qua in parte omnis, quam præstare ac nosse potest, cuique adhibẽda opera est, ne quisquam ipsius occasione scandalum patiatur: alioqui nunquam ipse à DEO exaudietur, cùm indignus sit, qui in suum internũ admittatur tabernaculum, vbi DEVM adoret. Vndè etiam labium istud siue lauacrum inter tabernaculi introitum, vbi aureum erat altare, & alterum altare holocaustorum, in quo pecora immolabantur, positum erat: hac videlicet significatione, hominem nostrum externum per virtutes morales, honestam conuersationem & asperæ pœnitentiæ studium, in externo nostro Tabernaculo Deo offerre nos debere: itemq; hominem nostrum internum per virtutes internas, exercitia spiritalia, intimas ac pias preces in aureo altari nostro: atque hoc pacto & egrediemur & ingredimur in Dei cultu ac famulatu. Verùm proh dolor quotidiè in his sæpenumerò impedimur, idq; cordis tum instabilitate, tum multiplicitate. Quapropter labium hoc habebimus, id est, sensibilem quãdam strenuitatem inter introitum & exitum nostrum: idemq; labium in sensibili erga DEVM amore ceu basi fundatum erit: sicq; labium nostrum habebimus cum basi sua. In hoc verò labium fundet Deus aquam gratiæ suæ: in qua ipsi nos abluere debebimus, quoties opus erit: maximè tamen ante quàm ornamentis induamur & ascendamus ad altare Dei. Sic enim Dominus Mosi ait, lotionẽ hanc Aaroni & semini eius legitimum sempiternum fore per successiones. Atqui spiritaliter omnes, semen Christi sunt: præcipuè verò, boni sacerdotes spiritali imitatione & sancta vita sua: adeoq; omnes nouæ legis sacerdotes, veritatem illam vita & moribus exprimere obstricti sunt, quam veteris instrumenti figura designauit. Atque eam ob rem nouæ legis sacerdotes iure meritoq; foris quidem bonis moribus, ac intus sanctis exercitijs, perindè ornati esse deberent, atque Iudaicæ plebis sacerdotes in Dei cultu singularibus vestium ornamentis instructos ac decoratos esse oportuit, quemadmodum iam dicturi sumus.

Speculum.

Vestes.

Lauatri positio quæ quid ubi velut.

Labium.

Lauandi quando & qui simus.

Christi semen qui.

Sacerdotes qui qd maxime deberent.

De Cultu seu Vestibus Sacerdotum.

CAPVT XXXVI.

POsteaquàm igitur Dominus & atrium Tabernaculi, & ipsum Tabernaculum, cum illis quæ in eo posita erant, atque altare holocaustorum &

labium ante tabernaculum constituta, ita vt suprà commemoratiumus, fieri mandârat, iussit itidem Moſi, vt vestes ac ornamenta confici curaret, quibus sacerdotes in ipsius ministraturi Tabernaculo induerentur. Vbi principiò id aduertendum est, nullos alios Dominum in Iudaica lege sacerdotes habere voluisse, præterquam Aaronem Moſis fratrem, & quatuor illius filios Eleazarum, Ithamar, Nadab & Abiu, & qui ex eis deinceps per successiones nasciturí essent: ita vt semper vnus aliquis summus esset sacerdos, id est, Pontifex. Aaron autem primus omnium Pontifex maximus, & illius quatuor filij, primi essent minores sacerdotes. Præcepit igitur Dominus, vt ad Aaronis ac filiorum eius vsum, ornamenta ac vestes Moses parari iuberet. Quatuor enim specialibus vtebantur sacerdotes vestibus seu ornamentis, dum ad Tabernaculum ministraturi ingrederentur. At Pontifex suo functurus officio, eaſdem quidem etiam ipse habebat vestes, sed insuper alijs quatuor splendidioribus induebatur.

De quatuor minorum sacerdotum vestibus.

CAPVT XXXVII.

Vestis prima.

PRima vestis ex quatuor, quibus communiter sacerdotes vti oportebat, candida fuit, ex byſſo retorta cõtexta, quam nos feminale vel femorale dicimus. Hanc vestem, postquam manus ac pedes lauisset, induebat sacerdos infernè: descendebatq; à lumbis illius vsque ad genua. Ist hæc candida vestis ex byſſo retorta geminam designat puritatem, videlicet corporis munditiam, & fortem ac virilem aduersus singulos bestialis appetitus motus reluctationem.

Potest hinc cõiectura capi ante id tẽporis non fuisse vsum femoralium.

II. Altera vestis etiam ipsa ex byſſo retorta fuit, ceu lineum indumentum, & ad talos vsque submissa, corpus omne circumplectens, nec lata nimium, strictis manicis, per singulos humeros aureis nodulis ipsum capitium constringentibus, ne quas contraheret rugas. Byſſus retorta cordis munditiam, & morum ac totius externæ coram hominibus conuersationis & operum significat honestatem.

Tametsi vestis hæc capitium haberet, nõ tamen eo sua obtegebant capita

III. Tertia vestis, balteus fuit quatuor digitos latus, sic in rotundo textus ac velut reticulatus, vt colubri pellis, quam exuit in senectute, similitudinem referre videretur. Cuius stamen omne byſſinum fuit, varijs intextum floribus, subtegmine hyacinthi, cocci & purpuræ. Hoc stamine puram nos accipimus conscientiam cum vitæ innocentia coniunctam: idemq; stamen inteximus subtegmine hyacinthi, id est, cælestis intentionis: & purpuræ, id est, omnium rerum illicitarum abstinentiæ: & cocci, hoc est, virilis ac fortis strenuitatis, qua tum Deo, tum cunctis hominibus satisfacere velimus: atque etiam elegantium florum, vt videlicet alios verbis ac bonis exemplis ad Deum trahamus ac instituamus.

Stamen.

Subtegmen.

IIII. Quartum ornamẽtum est Tiara ex byſſo candida, sed multum diuersa à pontificali cidari, de qua pòst dicemus. Erat autem in modum paruuli calamaci aut cassidis, habens vittas, quæ inuolutæ identidem connectebantur, ne facilè dilaberetur: eratq; illi impositum aliud quoddam velamen byſſinum, descendens vsque ad imam barbam, celans pilei huius vel Tiaræ ligaturas. Mitra hæc vel Tiara, libertatem

Vide Ioſephum & historiam Scholasticam.

Mitra.

designat

designat curarum ac solicitudinum expertem. Siquidem libera voluntas, quæ capiti solet comparari, in vnoquolibet sacerdote imaginibus ac curis vacua esse debet, ita vt in omni suo officio & cultu diuino nullis destineatur aut implicetur impedimentis vel medijs, ac Deo Omnipotenti dignè sacrificet: sicque caput illius ornatum erit Tiara vel Mitra puritatis, & forti expeditæ nuditatis casside, quam nemo debellare poterit, quamdiu imaginum expers perseuerauerit. Porrò tiara hæc fortiter stringenda est vittis hyacinthinis, id est, integra mundi contemptione & auersione, per preces intimas ac deuotas, & cælestia exercitia. Hæc nimirum quatuor vestium genera vel ornamenta, ad omnes Iudaicæ legis sacerdotes, in Dei Tabernaculo ministrãtes, atque ex illis, quæ Deo quouis modo offerebantur, victitantes, ex æquo & indiscriminatim pertinebant. Quibus ijsdem quatuor virtutum modis seu generibus iure meritoq; sacerdotes omnes præditi esse deberent, qui hodiè ex Christi patrimonio vitam ducunt, atque ad hoc in sancta Ecclesia cõstituti sunt, vt DEO illiusq; populo seruiant. Et reuerà quicunque sacerdotes hisce virtutibus carent, ij planè indigni sunt ex illis viuere bonis, quæ Dei Filius suis cruciatibus ac morte nimis acerba emeritus est. Idemq; de illis omnibus dictum sit, qui vel ob preces horarias vel alias obsecrationes, quas in Dei honorem & pro illorum, qui ea vndè victitant, Deo obtulerunt, peccatis facere deberent, reditus percipiunt.

Vestibus virtutes exprimi.

De Vestibus Pontificis vel summi Sacerdotis.

CAPVT XXXVIII.

HAS easdem, quas modò explicuimus, vestes & ornamenta vulgarium sacerdotum, etiam Aaronem pontificem indutum esse oportebat. Enimuerò prælati omnes, siue sublimis siue inferioris ordinis sint, illis instructi & ornati virtutibus sint oportet, si tamen Deo placere velint, quæ quatuor his vestibus designantur. At verò præter has vestes, alijs insuper quatuor præclarioribus ornamentis siue vestibus Aaron indui debebat: quibus item quatuor virtutes singulares exprimuntur, quæ præter ante commemoratas, singulis Pontificibus ac Prælatis meritò inesse debebunt.

Prima ex his vestibus, tunica fuit hyacinthina talaris, manicata, duas habens incisiones, ligaminibus duobus consuta super humeros, & per latera in modũ Dalmaticæ facta, cuius capitium (id est, pars superior, per quam caput inferebatur) non ex transuerso super scapulas, sed in longum, fuit sectionem habens à pectore vsque ad medias scapulas. Vbi tamen ne qua appareret turpitudo antè vel retrò, aperturæ huic assuta erat vitta hyacinthina, caudas habens duas itidem hyacinthinas.

Quasi TEXTVS. Vide Iosephũ & Scolasticam Historiam.

Deorsum verò ad pedes [fimbriæ loco] *eiusdem tunicæ per circuitum quasi mala Punica pendebant ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, & byssо* TEXTVS Exod. 28.

retorta, mistis in medio tintinnabulis [septuagintaduobus,] *ita vt tintinnabu-*
lum esset aureum & malum Punicum, rursumque tintinnabulum aliud au-*
reum & malum Punicum.

* sit

Quæ quidem tintinnabula idcirco, vt Dominus ait, adiuncta erant, vt audiretur sonitus Pontificis ingredientis & egredientis sanctuarium in conspectu Domini, & ne moreretur. Hæc igitur hyacinthina tunica, quam Iudaicus Pontifex super tunicam byssinam, quæ sacerdotibus cunctis communis erat, induebat: Euangelicam mysticè refert veritatem, quandoquidem hyacinthus coloris est cærulei. Hanc autem Euangeliorum ac nouæ legis veritatem vnusquilibet Episcopus ac Prælatus suo geret in pectore, & in omni sua vita præ se feret ac declarabit. Atqui cælestem veritatem hanc adipisci nemo potest, nisi per imaginum eliminationem ac libertatem curis vacuam: quod nimirum (vt paulo superius dixi) ad omnes ex æquo sacerdotes iure pertinet. Porrò ligamen anterius tunicæ huius, id sibi vult, vnumquenque Prælatum intellectum suum formis & imaginibus nudatum, cum amore ad nuditatem conuertere debere. Ligamen posterius id significat, eò ipsum conniti debere, vt vitam doctrinamq; illius sequi, populo frugiferum sit. Duæ autem, quæ erant in humeris iuncturæ, quæ his ligaminibus consuebantur vel retinebantur, perpetuum designant desiderium tum honoris diuini, tum salutis animarum. Manicæ, quibus vtraque brachia stringuntur ac obteguntur, fortem significant vtroque ex latere contra aduersa & prospera reluctationem, quæ huic veritati medium obijcere aut imagines aduehere possent. Capitium, id est, pars tunicæ superior, per quam caput infertur, sectum in longum, hoc nos instituit, Prælati sapientiam in suis actibus vtroque ex latere, id est, erga bonos & malos pro cuiusque necessitate & salute discretam seu partitam esse oportere, ita vt alios consoletur, alios obiurget: his durum, illis pium ac benignum se præstet. Attamen sapientia ipsa in se diuidi non potest. Ideoq; capitium istud vittam habet cum caudis hyacinthinis, qua scissiones illius patulæ teguntur, & absque rugis retinentur, significatq; principalem Prælati intentionem, qua is Dei honorem, & plebis Dominicæ vtilitatem ac salutem semper spectare debet. Fimbriæ tunicæ huius, tintinnabula erant aurea septuagintaduo, eædemq; Euangeliorum designãt veritatem, quam Christus IESVS per septuagintaduo disseminauit idiomata, id est, per omnes fines ac terminos orbis terrarum. Et inter singula tintinnabula, singula erant mala Punica colorũ quatuor, quos supra expressimus. Quæ quidem hoc nobis figurata significatione loquuntur, omnes illos qui hanc veritatẽ per Spiritum sanctum docuerint, eandem etiam viuendo coluisse ac obseruasse. Quò facit etiam hoc, quod singulis tintinnabulis singula iuncta fuêre mala punica colorum quatuor. Ita enim vestiti erant atque assimiles vitæ Christi virturibus quatuor, puta byssо puritatis ac innocentiæ, purpura subditæ ac morigeræ obedientiæ, cocco bis tincto iustitiæ, per quã omnia virtuti contraria superarent, eisq; obsisterent, ac hyacintho simplicis ac cælestis intentionis, qua semper in his absque duplicitate perseuerarent. Sic igitur Prælati cuiuslibet doctrinam vita illius commendare ac exornare debet. Nisi enim doctrinæ vita sit ornamento, plerunque doctrina superua-

Ligamen anterius.

Posteri⁹.

Manicæ.

Capitiũ.

Vitta.

Tintinnabula.

Mala punica quadricolora, quid.

Doctrinam, vita

caneã

vanea est ac infrugifera. Idcircò autem, vt Dominus ait, tintinnabula hæc tunicæ Pontificis annexa erant, vt egredientis & ingredientis in Tabernaculum sonitus audiretur, nec moreretur. Etenim Prælatus omnis nedum actibus, sed etiam verbis sibi commissos instituere obstrictus est. Quod si quis ex illius silentio mortuus fuerit, id est, lapsus in peccatum, rationem hinc reddet iusto iudici Deo. ducentis ornandam.

Vide Scholasticam historiam & Iosephum.

Sexta Pontificis vestis fuit ephod vel superhumerale, de prædictis quatuor coloribus auroque contextum, supernè patens, sine manicis, ad modum colobij descendens vsque ad renes, adeò vt cingi posset: superiorem quidem tunicæ hyacinthinæ partem contegens, at inferiorem minimè. Oræ verò laterum à manicis vsque deorsum, vncinis & annulis aureis iungebantur: & in pectore locus illi vacuus relictus erat magnitudine palmi, in quo Rationale (ornamentum scilicet, de quo pòst dicemus) inserebatur: eiusque partem superiorem per vtrumq; humerum infibulabāt duo lapides onychini auro clausi, in quibus erant exculpta nomina filiorū Israel lingua Hebræa, in singulis lapidibus sex nomina iuxta ordinē natiuitatis eorum. In lapide quidē dextri humeri, nomina erant sex primogenitorū, puta Ruben, Simeonis, Leui, Iudæ, Dan & Nephthalim. In lapide verò sinistri humeri, Gad, Aser, Isachar, Zabulon, Ioseph & Beniamin. Quasi TEXTVS.

Per superhumerale istud, spiritus nostri vnitatem accipimus: quippe quæ virtutes omnes in sese vnit, idque per internam aureorum suorum vncinorum exactionem, & desiderantem aureorum annulorum nostrorū applicationem, coniunctionemq; Hanc vnitatem propriè ac reuera consequi & possidere nemo potest, nisi per studiosam ac seriam veritatis Euangelicæ, de qua superius sermo fuit, exercitationem. Estq; vnitas ista quatuor ornata coloribus, eo quod virtutes omnes in ipsa & initium capiant, & desinant seu finiātur, coloremq; & ornatum suum ex ipsa habeant: cunctæq; in ea non nisi vna virtus ac vna vita sint, idq; per aurum intextum, id est, charitatē, diuinumque amorem, qui virtutes omnes ex vnitate producit, reducitque in eandem. Nullas autem vestis hæc manicas habet, quando spiritus vnitas, quatenus vnitas est, semper tota intra se permanet, nec vlla ex parte ad creaturas sese confert & adiungit: atq; indè virtutum omnium fons est, quoniamquidem & riuulos ex sese emittit, & nihilominus tota intra se perseuerat. Habet etiam locum in pectore vacuum siue patulum palmi magnitudine in lōgum ac latum, eò quod desiderātem sui vel in se introspectionem, nunquam non exigat. Eratque in singulis humeris lapis onychinus auro inclusus, duodecim Patriarcharum nominibus exculptus. Voluit enim Deus, ne vulgaris populus Israeliticus vnquam fidei vestis sine manicis, quid sibi velit.

Iosephus sardonyches, Septuaginta interpretes smaragdos ponunt. Sed nos tutius Scripturæ verbis inhæremus.

& iustitiæ patrum suorum obliuisceretur: & ea de causa nomina eorum his duobus insculpta lapidibus, Pontifex in omnibus quæ faciebat sacrificijs suis in humeris gestabat. Lapides isti onychini seu onyches fusci vel subcandidi sunt, humani vnguis similitudinem referētes, candidis cingentibus zonis ac venis: feruntur nasci in Arabia & India. Per has gemmas, ijsque insculpta nomina, duodecim Apostolos accipimus, qui nostri sunt Patriarchę, vtpotè qui DEO nos spiritu ac fide genuerunt. Quos fuscos fuisse, rectè quis dixerit, ob eorum abiectam & despectam vitam, & instar vnguis humani perspicuos per diuinam sapientiam. Ijdemque sub vngue hoc perspicuo ac pellucido carnem gerebant sanguinolentam, ob persecutiones quas pertulerunt: erantque cincti zonis candidis, dum cunctas despicerent res temporarias, ijsq; carebant, nisi quantum stricta poscebat necessitas. Creuerunt autem in Arabia, id est, subtiles ac humiles fuêre, & per hæc maiores nostros quæ fidei sunt, edocuerunt, atque ad DEVM conuerterunt. Clusi etiam auro fuerunt, hoc ipso quod spiritus vnitatem in diuino amore possiderent. Vtroque in humero positi erant, quando ad fidei communionem & Ethnicos & Iudæos, quibuscunque libitum esset fidem Christi recipere, admiserunt ac susceperunt. Et quotquot hodieque Prælati ac Doctores istarum gemmarum virtutibus præditi cernuntur, eorum & doctrina & vita imitanda est: sunt enim veri pastores: sed aliorum non item.

Onyches seu lapides Onychini, quales.

De Balteo Pontificis.

CAPVT XXXIX.

CINCTVM autem erat superhumerale istud alio balteo præter eum, quo tunica byssina cincta erat, quo tum Pontifices, tum minoris ordinis sacerdotes indifferenter vtebantur, cuius supra meminimus. Etenim spiritus nostri vnitas nisi exerceatur, ac fortiter cingatur quinque illis virtutibus, quas supra diximus per balteum accipi, diuturna ac durabilis esse non potest. Inspiciat igitur quilibet virtutes baltei, cingatque ita vt oportet vnitatem suam.

De RATIONALI.

CAPVT XL.

Quæ TEXTVS.

TERTIA vel septima Pontificis vestis, quadrangula fuit, palmi habens mensuram tam in longum, quam latum: eratque duplex, ne gemmarum pondere rumperetur, ijsdem quatuor coloribus ac auro interstincta ac intexta, quibus & superhumerale. Ponebatur autem in Pontificis pectore eo in loco, quem ante diximus vacuum relictum, qui & ipse quadrangulus erat. Positi quoq; sunt in hoc ornamento quatuor ordines lapidum auro incluſorum: lapides terni per singulos ordines: qui ijdem singuli, singulis duodecim Patriarcharum,

populi

populi Israelitici Progenitorum ac capitum, nominibus celati fuêre. In primo versu erat lapis sardius, & topazius, & smaragdus: in secundo, carbunculus, sapphirus & iaspis, in tertio, ligyrius, achates, & amethystus: in quarto, chrysolithus, onychinus, & beryllus. Erant etiam in hoc ipso Rationali scripta hæc nomina, IVDICIVM & VERITAS, vel DOCTRINA & VERITAS. Habebatque per singulos angulos annulum aureum, id est, quatuor simul annulos, in quorū supremis duobus insertæ erant duæ catenæ aureæ, sibi inuicem velut cancellatim instar X literæ cohærentes, quæ sursum ferebantur vsque ad Pontificis scapulas, vbi duobus innectebantur vncinis aureis superhumerali firmiter insertis. Infimis verò duobus annulis assutæ erant duæ vittæ hyacinthinæ, quæ circa latera ductæ duobus aureis annulis, qui sub vtroque onychino lapide in superhumerali fixi stabant, inter scapulas inserebantur, vt stringeretur fortiterque cohæreret Rationale cum superhumerali, maneretque iunctura fabrefacta, & à se inuicem Rationale ac superhumerale non possent separari. Exod. 28.

Denique hoc ornamentum Dominus Rationale iudicij appellauit. Quod sanè pretiosum fuit, designatq; hominis rationem supernaturali lumine illustratam, quæ quidem omnia rectè & ex veritate iudicare nouit. Ipse enim Dominus, vt dixi, ornamentum hoc, rationale appellat. Et hæc illuminata hominis ratio, duplex est, quando & intrò inspicit in vnitatem, & foràs virtutes omnes adspectat: idque ita eam agere necesse est, si modo id quod patet, in vnitate spiritus implere debeat. Vndè etiam quadrangula est, palmum vnum longa, itemq; lata. Est enim illius perfecta actio, quæ est foràs ac intrò respectare, semperque in vnitate fixam permanere. Habet colores quatuor, eo quod ipsa cunctis virtutibus ordinem ac decorem præstet: virtutesque omnes vna duntaxat in ea virtus sunt, quod aurum intextum significat. Hoc nimirum illuminatæ rationis ornamentum, Prælatus quilibet & Doctor in suo interno adspectu perpetuò ante se geret, perindè vt Pontifex Iudæorum suo illud semper gestauit in pectore, dum sacrificaret. Erant præterea in hoc Rationali quatuor gemmarum auro inclusarum ordines, singulis gemmis singulorum Patriarcharum insculptis nominibus: simulque additis his dictionibus, Iudicium, Doctrina, Veritas. Quæ quidem gemmæ duodecim in rationali positæ, totidem nostræ fidei articulos referunt, quibus nostra ratio & exornata & illustrata est, & supra rationem erecta: qui illius præcipuus decor est & ornamentum. Atque in his duodecim fidei nostræ articulorum gemmis, duodecim Apostolorum Christi nomina innotuerunt. Siquidem ex eorum doctrina, vita fidesq; ipsorum perspicitur: quæ propriè illorum nomina sunt. Hæc autem non alia sunt, quàm iudicium, doctrina, veritas.

Rationale iudicij.

Gemmæ 12. in Rationali positæ, quid.

De prima gemma, primo Patriarcha, primo Apostolo, & primo Fidei nostro articulo.

CAPVT XLI.

Gemma prima qd aut qualis.

PRIMVS horum lapidum pretiosorum, Sardius dictus est, inscriptus nomine Ruben primogeniti Iacob patriarchæ. Estqúe lapis hic ruber instar terræ rubentis, & inter gemmas quidem vilior habetur: sed refert nobis primi articuli fidei nostræ figuram. Cùm enim per fidem & charitatem rubro huic lapidi, id est, Domino nostro IESV Christo iungimur & vnimur, per ipsum illuminamur, & cum fide in supernaturalem quandam cognitionem Patris eius ducimur, qui est initium totius fidei nostræ. Nemo enim venit ad Patrem nisi per cognitionem Filij. Id quod in D. Petro Apostolo perspici licet, qui hanc gemmam, id est, articulum hunc posuit in

Ruben quid aut cuius typus.

ipso nostræ fidei limine ac introitu. Enimuerò Ruben primogenitus Iacob, qui D. Petri typum gessit, Latinè versus, idem est quod Visionis filius, aut Videns filium, seu Videns in medio, vel Videns per medium. Quæ omnia si benè inspiciantur, aptè satis D. Petro Apostolo congruere videntur, vtpotè qui Apostolorum princeps est, & primus omnium vocatus ac electus. Idemq; per Patris reuelationem factus est visionis filius: viditq; in spiritu Filij personã vnitam humanitati nostræ, & ait: *Tu es Christus Filius Dei viui*. Atque etiam vidit in medio, id est, inter Patrem & Spiritum sanctum Filium perspexit, mediam in diuinæ naturæ vnitate personam. Per idemque medium, id est, per Filium, æternum adspexit Patrem, qui est sempiternum adorãdæ ac celtissimæ Trinitatis principium. Atque in hoc Christianæ fidei symbolum exorsus, ita ait: CREDO IN DEVM PATREM OMNIPOTENTEM, CREATOREM CAELI ET TERRAE: quæ verba satis indicant, quam benè dictus sit consimilis Ruben Patriarchæ, quem visionis filium in nostra lingua sonare diximus. Cui propterea Dominus IESVS opportunè respondit: *Tu es Petrus*, hoc est, cognoscens veritatem, denudans affectum, soluens conscientiam, & cognitus à Deo. Neque absurdè Dominus noster IESVS Christus vili gemmæ huic comparatus est. Etenim perquàm similis illi est, & in doctrina, & vita, & in morte sua: reiectus indignè ac viliter à Iudæis, & infra mortales omnes ab eis infimus ac vilissimus habitus, ac neci datus. Sed hoc ipso synagogam illi euerterunt suam, & sic Ecclesia sancta & vnitas fidei nostræ in hoc lapide Christo fundata est, ad quam confluere atque per fidem, spem & charitatem adiungi licet, quibuscunq; libet, cuiusuis illi nationis sint. Denique hoc primo articulo ratio illuminatur à Patre, & fide supra seipsam per Filium in Patris cognitionem ducitur, qui adorandæ Trinitatis ac totius nostræ fidei sempiternum principium est.

Matth. 16.

ART. I.

Matth. 16.

De altero nostræ Fidei articulo.

CAPVT XLII.

Simeon quid sonet, aut referat.

PROXIMA Rationalis gemma, topazius est, cui inscriptus erat Simeon secundogenitus Iacob Patriarchæ: significatq; nobis gemma ista hæc alterum symboli Apostolici articulum. Simeon autem, D. Andreæ Apostoli CHRISTI, & fratris Petri, typum gessit. Nam si Simeonem ex Hebræo

bræo in Latinum conuertas, idem est quod auditio vel (vt veteres habent interpretationes) exaudibilis. Quæ quidem in Andrea Apostolo perspicuum est inueniri. Is enim primùm audiuit à D. Ioanne Baptista: *Ecce agnus Dei.* audiuit deindè etiam ab ipso Agno, cùm esset in mari cum fratre suo Simone Petro: *Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum.* Et quia exaudibilis, id est, audire paratus ac habilis fuit, idcircò internum intra se testimonium & occultam sensit inspirationem Dei Patris. sicque relictis & abiectis omnibus, Christum sequebatur, intus quidem inspirationi Patris perfecta ac integra voluntate, foris autem Filio perfectis actibus ac operibus respondens ac morem gerens. Quod si Andream vertas Latinè, vt quibusdam placet, idem est quod, Respondens pabulo. Ita nimirum Diuus hic Andreas Apostolus verbo Dei, quod reuera cibus & pabulum est æternum bonorum omnium, respondit, & hoc ipsum quod respondit, verbis quoque & actibus perfecit ac declarauit, dicens: ET IN IESVM CHRISTVM FILIVM EIVS VNICVM, DOMINVM NOSTRVM. In quo fidei nostræ articulo Christum IESVM topazio comparauimus, vtpotè qui instar topazij per æternam charitatem suam aurei est coloris: & vt eadem gemma omni fertur resplendere colore, ita & ipse Sanctorum & virtutum omnium præstantia, ornatu, nobilitate, sed longè vltra omnem modum illis excellentius refulget. Quicquid enim habent Sancti, per ipsum vtique adepti sunt. Fertur etiam topazius dum Solis tangitur radio, omnium gemmarum superare claritatem: & Christi itidem humanitas per eam quam habet cū verbo æterno vnitatem, claritudine ac nobilitate Sanctos & Angelos omnes longè lateque excellit ac superat. Et in hac humanitatis illius cum verbo æterno vnitate vel vnione, diuini Solis reflexu tam fulgida, clara ac glorioſa est, vt omnes tum Sanctorum, tum Angelorum adspectus & obtutus in se rapiat, & simplicem quēdam intuitum vel visionem eis imprimat: quod idem præstatur etiam bonis quibusque hominibus, quibus ista est claritas reuelata ac manifestata. Hunc in modum topazius quoque lapis adspectus, omnes quibus propositus est, nimio fulgore suo in se trahit, eisq; sese imprimit: & vt dicitur, si polire eum tentaueris, obscuratur: si suæ naturæ eum reliqueris, clarior demōstratur. Itemque si æterni claritatem verbi perscrutari ac perueſtigare velis, claritas illius obscura tibi reddetur, vel teipsum obscurabit, amittesq; eam: sed si ita, vt est in seipsa, eam relinquas, & sequaris eam simplici adspectu ac contuitione cum tuipsius abnegatione, clarior tibi apparebit, suaq; te luce illustrabit. Deniq; gemmam hanc reges & principes potissimum amant, nec ea quicquā pretiosius in suis thesauris arbitrantur. Sic nimirū quotquot Christum præ rebus omnibus eligunt, amant ac possident, illi reges & principes sunt, nec quisquam alius omninò. Quod videlicet Diuus fecit Andreas Apostolus: qui iuxta Græcam etymologiā virilis appellatur, ἀπὸ τῆς ἀνδρὸς, id est, à viro, puta Christo, quē virilibus ac strenuis actibus ad mortem vlq; sectatus est. Dicitur etiam Andreas, quamuis violenter, decus in statione: Etenim duobus diebus in cruce perstitit, docens populum Domini. Et in vltimo eius spiritu Christus IESVS præclarissimus topazius noster, tantam illi contulit claritatem, vt hominum oculis conspici non posset: cum eademq; claritate suum reddidit spiritum, æterna deinceps claritudine perfruiturum. Hoc de-

Ioan. 1.

Matth. 4.

Andreas quid.

ART. II.

Topazij claritas.

Topazij nobilitas.

Andreas Græcè quid.

mum articulo ratio in ſimplici contuitione diuino transformatur lumine, efficitqúe hominem & foris & intus virtutibus & veritati morigerum & obſequentem.

De tertio Symboli Apoſtolici articulo.

CAPVT XLIII.

TErtia gemma ſmaragdus fuit, Leui cælata nomine, qui tertius fuit filius Iacob patriarchæ. Refertq; gemma hæc tertium noſtræ fidei articulum: quemadmodum Leui, Iacobum filium Zebedæi, Saluatoris Apoſtolum. Eſt enim Leui in noſtro idiomate idem quod additus vel applicatus. Quod nimirum docet nos inſignis Apoſtolus iſte in eo, quem ipſe addidit, noſtræ fidei articulo, dicens: QVI CONCEPTVS EST DE SPIRITV SANCTO, NATVS EX MARIA VIRGINE. Vbi tum natura noſtra æterno eſt addita ſiue iuncta verbo, idemq; verbum noſtræ naturæ applicatum, atq; hoc actum eſt in intemerata Virgine per illius virtutes, & Sancti ſpiritus operationem. In hoc articulo Filium Dei gratiſſimæ huic gemmæ ſmaragdo ſimilem dicimus: cuius quidem ſmaragdi tanta viriditas eſt, vt nihil poſſit omninò viride illi æquiparari, & ipſas quoque herbas & gramina ſuperet. Implet etiam & ſatiat ac reficit ſua viriditate adſpectantium oculos. Sic quod verbum æternum Patris omnipotentis homo factum eſt, color eſt omnium qui vnquam viſus ſit, gratiſſimus ac viridiſſimus: tantaqúe vnionis huius viriditas, elegantia, iucunditas eſt, vt nullus ei alius color poſſit comparari: atque hoc ipſo cuiuſlibet hominis, interna contemplatione ad id parati, impleuit, exatiauit, refecitqúe adſpectum & oculos. Scalpentibus quoque ſmaragdum non alia oculorum gratior refectio eſt, ita viridi lenitate laſſitudinem mulcet: poſſuntqúe in eo ceu ſpeculo quæq; ei oppoſita agnoſci & conſpici. Ita & nos cum animi conſideratione perſcrutamur, quiſnam ſit ille qui noſtra cauſa naturam noſtram ex amore ſuſcepit, quædam nos capiat neceſſe eſt admiratio: illiusqúe ob maieſtatem ac magnitudinem, ſatis eum pro dignitate laudare non valemus. Cùm item modum perpendimus, quo homo factus eſt, non poſſumus non erubeſcere, quod vili ſe ſacco noſtro induit: & ob humilitatem eius, ſatis nos abijcere ac demittere nequimus. Cum denique cauſam expendimus, quamobrem homo factus ſit, eſt ſanè vndè gaudeamus: neque tum noſtro pro voto ac deſiderio ſatis eum amare poſſumus. In hac triplici ratione CHRISTVM * præclariſſimam ſmaragdum ingenti cum deſiderio adſpicere, & amanter ſcalpere ſiue perſcrutari atque conſiderare debemus: idq; nobis ita facientibus, nihil poterit eſſe iucundius, neque quicquam perindè rationis noſtræ allicere & ad ſe rapere obtutus. Siquidem illius nobis intus impreſſam imaginem, noſqúe rurſum in illum per eius gratiam & vitam virtutibus deditam transformatos reperimus. Auertamur igitur, obſecro, penitus à cunctis rebus tẽporarijs, noſtrosqúe ob oculos ſemper iſtud ſpeculum geſtemus. Quod quidem ſtudioſè fecit Apoſtolus Chriſti D. Iacobus, qui ſupplantatorem ſignificat, eo quod caduca omnia & temporaria conculcârit ac vicerit. Fuitqúe filius Zebedæi, qui in noſtra lingua donatum vel dotatum ſonat: licetq; nobis per eum Chriſtum accipere, de quo in illius natiuitate ſancta canit Eccle-

ART. III.

Leui quid ſonat.

Smaragdi viriditas quanta.

Iacobus quid.

Zebedæus.

ſia Ca-

Of the Order of Proceeding in Parliament.

THE Lords Spiritual and Temporal, and Commons, being assembled in the House of Peers, the Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

The Lord Chancellor, Lord Keeper, or Commissioners for the Great Seal, (or in their absence the Speaker of the House of Peers) sits on the Woolsack, and the Peers on the Benches, according to their Degrees, and the Commons at the Bar.

culum, ita dicens: DESCENDIT AD INFEROS, TERTIA DIE RESVRREXIT A MORTVIS. In quo nos articulo more noſtro Chriſtum Dominum ſapphiro aſſimilamus, cuius duo feruntur eſſe genera: Vnum flaui coloris cum purpura, aureo velut puluere mixtum: Alterum coloris cærulei, in radiorum Solis reflexu igneum ex ſe fulgorem vibrans: non tamen gemma hæc perlucida eſt ſiue perſpicua. Quæ nos omnia in Chriſto in hoc ipſo quinto articulo inuenimus. Illius enim præclariſſima anima ad inferna deſcendente, corpus interim iacebat in ſepulchro, flauo ac mortali colore ob animæ emigrationem: & purpureo, ex roſeis ſanguineisque vulneribus ſuis: intermiſto puluere aureo, ob eam, qua Diuinitati ſemper coniunctum erat, ſicut & anima, vnionem. Anima verò ad inferna, ſplendida planè ac cæleſti colore inſignis, deſcendit, ita vt amicos ſuos omnes miro afficeret gaudio, beatosq; ipſa ſua claritate efficeret. Porrò à reſurrectione vſque adeo ingens & efficax tum corporis, tum animæ illius claritas eſt ex diuini Solis irradiatione, vt micantes flagrantesq; ex ſe vibret radios, inflammetq; amore quotquot ad ipſum propius ſeſe adiungunt. Neque tamen ſapphirus hic noſter Chriſtus IESVS perſpici poteſt, vtpotè qui ſecundùm Diuinitatem fundum penitus aut finem non habet. Vndè etiam rectè à D. Thoma poſitus eſt articulus, hac gemma myſticè expreſſus, cùm ſecundùm quoſdam Thomas in noſtro ſermone abyſſum, id eſt, profunditatem impenetrabilem, ſonet.

Sapphirus quotuplex.

Thomas quid

De ſexto Fidei Apoſtolicæ articulo.

CAPVT XLVI.

SEXTA gemma Iaſpidis habet nomen, cælata vocabulo Neptalim ſexti filij Iacob Patriarchæ: nobisq; ſextum fidei articulum refert: quemaddum per Neptalim, Iacobum Alphæi Domini Apoſtolum intelligimus. Nephthalim enim, ſi interpreteris, idem eſt quod habitatio, vel comparatio, ſiue conuertens eos, aut latitudo eorum. Quæ omnia ſanctus hic Apoſtolus eo, quem fidei inſeruit, articulo nos docet, dum ait: ASCENDIT AD CAELOS, SEDET AD DEXTERAM DEI PATRIS OMNIPOTENTIS. Per habitationem enim, quam Neptalim ſignificare diximus, Domini Aſcenſio accipi poteſt, per comparationem vel æqualitatem cõſeſſus eiuſdem in paterna dextera: quibus Apoſtoli propriè ac reuerà conuerſi ſunt, & à cunctis rebus temporarijs abſtracti, eumq; per amorem ſecuti in cœlum: vbi tum dilatati vel potius longè lateq; diuiſi ſunt, ad inſtituendos ac conuertendos populos toto vbique orbe terrarum. In hoc autem articulo Chriſtum Iaſpidi ſimilem dicimus. Iaſpis enim viridis eſt, gratus oculis, proximeq; ad ſmaragdi viriditatem accedit. Rectè igitur Domini Aſcenſio illi comparatur, quæ & ipſa viridis fuit, vtpotè eo facta tempore, quo virẽt gramina campi: & grata adſpectu Apoſtolis illam adſpectantibus, adeoq; iucunda, vt deindè in omni vita ſua illius non poſſent obliuiſci. Quod idem nos quoque in nobis ſentire debemus, ita vt interioribus contemplemur oculis præclariſſimam hanc gemmam Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, verbum æternum cum abundantiſſima viriditate, noſtra cauſa in noſtram ſeſe demiſiſſe naturam: atque indè tanto afficiamur gaudio, vt nihil a què nos exhilaret: quandoquidem adſpectus hic longè gratiſſimus eſt. Deindè et-

Gemma 6.

Neptalim ſiue Nephthalim, qd.

Iaſpidis deſcriptio.

Nous avons dit que le Magnetisme animal est une vertu qui se communique à tous les corps animés, à quelques-uns plus, à d'autres moins. Nous avons dit aussi que cette vertu est susceptible d'être accumulée, concentrée, transmise. Nous avons dit enfin que cette vertu peut guérir immédiatement les nerfs, et médiatement les autres parties du corps animal. Nous allons développer ces propositions, et nous commencerons par la dernière.

tremendo illo iudicij die manus loquentur, ora silentio contrahẽtur: quod est, bona opera piasq; actiones facilius illic exaudiendas esse, quam verba. Loquetur etiam ibi os lampadis. Vas quidem lampadis nostrę, vel ipsa lampas nostra, charitas est, & oleum misericordia: quas quisquis hîc excoluerit, & in alios pio ac liberali animo declarârit & præstiterit ac exercuerit, illius tum loquentur actus, vbi ora obmutescent.

Lampas & oleum nostrum quid.

De octauo Symboli articulo.

CAPVT XLVIII.

Aser qd.

OCTAVVS lapis pretiosus, Achates dictus est, eiqúe inscriptum fuit nomen Aser octaui filij Israelis, & designat octauum nostræ fidei articulum, & Aser figuratè D. Bartholomæum Apostolum significat. Aser enim idem est quod templum, vel diuitię, seu beatitudo, aut beatus erit. Quæ quidem omnia D. Bartholomæus Apostolus hoc suo articulo nos instituit, ita dicens: CREDO IN SPIRITVM SANCTVM. Quisquis enim credit in Spiritum sanctum, id est, charitatem Dei, firmamq; erga eum fiduciam gerit, illius templum, in quo oret, idem ipse est Spiritus sanctus: eiusq; diuitiæ, quibus abundè contentus est, itemq; beatitudo illius, in qua sperat, cuiq; totus innititur: & quotquot demum in vera fide sancto Spiritui confidunt, perenni perfruentur beatitudine. Et hanc fidem quam habemus in Spiritum sanctum, gemmæ huic Achatæ conferimus, quæ fusca est vel nigra, habens in medio circulos nigros & albos, iunctos & variatos: ferturqúe eum à quo gestatur, gratum cunctis quibus cum viuit, & amabilem efficere. Eodem quoque modo credere in Spiritum sanctum, fuscum hominem reddit, id est, moribus humilem, ac fundo animi purum, mundum etiam ac purum intentione, & humilibus insistentem exercitijs, quod albi nigriqúe circuli designant. Quos nimirum semper iunctos esse oportet, ipsumqúe ambire ac penetrare hominem, & mutari ac renouari exercitatione, quoties id agere licebit. Faciunt enim hominem ipsos gerentem tum Deo, tum cunctis ad Deum pertinentibus, gratum ac amabilem. Id quod sanctus hic Apostolus etiam suo nos nomine docet: quod, si interpreteris, fit apud nos, filius suspendentis me, vel filius suspendentis aquas. Ingredi enim in Spiritum sanctum cum fide & amore, causa est quod quis supra seipsum suspenditur, vbi tum ex sancti Spiritus inspiratione percipit, esse se illi filium suspendentis siue suspensi: rursumqúe ipse intus sancto respondet Spiritui, velle se filium esse suspendentis aquas vel suspensi ad aquas, id est, ad dona Spiritus sancti, quæ nos faciunt suspendi, itemqúe filios nos efficiunt, præstantqúe vt in hoc perseueremus.

Achatæ descriptio.

Bartholomæus quid.

De nono articulo Fidei Apostolicæ.

CAPVT XLIX.

Issachar quid.

GEMMA nona amethystus fuit, cælata nomine Issachar noni filij Iacob Patriarchæ: per eamqúe accipi licet nonum sanctæ fidei articulum, & per Issachar sanctum Matthæum Apostolum & Euangelistam, qui Euangelium suum Hebraicè conscripsit. Issachar enim Latinè memorem so-

nat,

Ex Bibliotheca Regia Monacensi

Quoniam ut dicit philosophus in principio primi politicorum. Omnis ciuitas est quedam communitas. Et omnis communitas constituta est propter aliquod bonum. Manifestum est quod illa communitas que principalissima est et que omnes alias continet principalissimum bonum intendit. Et hec est que ciuitas vel regnum nuncupatur. Propter quod illi qui regnum regunt principaliter intendere debent ut sibi subditorum multitudo bonum habeat quod eis regendo procurent. Et hoc est quod philosophus dicit in principio politicorum. Ad regis officium pertinet ut bene faciat ciuitatem. Et hoc est ut bene et conuenienter ciuitatem instituat. Et quia ut dicit philosophus in primo politicorum. Ad bene esse ciuitatis pertinet ut sit in ea sufficiens multitudo ex qua possit ciuitas gubernari. Et ad hoc ut ciuitas bene instituta sit. Oportet primo considerare quomodo sufficiens multitudo habeatur. Et secundo quomodo ciuitas bene instituta sit. Et quia ut dicit philosophus in primo politicorum. Ciuitas ex pluribus familiis constituitur. Et familia ex pluribus personis. Et ut dicit philosophus in primo politicorum. Ciuitas est multitudo sufficiens ad vitam. Et familia est sufficiens ad vitam. Et persona est sufficiens ad vitam. Et ideo ad hoc ut sufficiens multitudo habeatur. Oportet primo considerare quomodo sufficiens persona habeatur. Et secundo quomodo sufficiens familia habeatur. Et tertio quomodo sufficiens multitudo habeatur. Et quia ut dicit philosophus in primo politicorum. Ciuitas ex pluribus familiis constituitur. Et familia ex pluribus personis. Et ut dicit philosophus in primo politicorum. Ciuitas est multitudo sufficiens ad vitam. Et familia est sufficiens ad vitam. Et persona est sufficiens ad vitam. Et ideo ad hoc ut sufficiens multitudo habeatur. Oportet primo considerare quomodo sufficiens persona habeatur. Et secundo quomodo sufficiens familia habeatur. Et tertio quomodo sufficiens multitudo habeatur. Et quia ut dicit philosophus in primo politicorum. Ciuitas ex pluribus familiis constituitur. Et familia ex pluribus personis. Et ut dicit philosophus in primo politicorum. Ciuitas est multitudo sufficiens ad vitam. Et familia est sufficiens ad vitam. Et persona est sufficiens ad vitam. Et ideo ad hoc ut sufficiens multitudo habeatur. Oportet primo considerare quomodo sufficiens persona habeatur. Et secundo quomodo sufficiens familia habeatur. Et tertio quomodo sufficiens multitudo habeatur.

frater. Ioseph enim in nostro idiomate augmentum, vel appositionem, vel Domino iustificatum significat. Atque ista hæc eadem D. Thaddæus Apostolus vndecimo, cuius ipse author est, nostræ fidei articulo nos instituit, dum ait: CARNIS RESVRRECTIONEM. Vbi nimirum corpus suæ animæ denuò copulabitur, quod gaudiorum nostrorum augmentum erit: atque ita nos Domino iustificabimur, quando eum perenni cultu, famulatu, ac laude cum omnibus nobis ab eo donatis, id est, anima ac corpore prosequemur: & hoc ipso onychino lapidi similes erimus. Cuius quidem gemmæ duo quidam volunt esse genera, quorum alterum in Arabia, alterum in India reperiatur. Et de priori, quod Arabia proferat, superius egimus: cuius duo erant lapides in superhumerali Pontificis, in quolibet humero vnus. Hic autem de quo nunc sermo est, in Rationali ante pectus Pontificis positus, in India nasci videtur: cuius est mixtus color, albus & rubicundus, estq; pellucidus instar vnguis humani, specie ignea, albis cingentibus zonis, aut venis candidis. Itaque gemma hæc homines glorioſos seu glorificatos post iudicium significat: qui tum pellucidi, candidi, splendidi instar Solis erunt, idque ob conscientiæ puritatem: admixto colore rubro, eo quod bestialibus appetitionibus suis resistendo, carnem suam crucifixerint: adiuncto insuper alio quodam singulari colore rubro ex Christi sanguine, quo nos omnes abluti sumus. Atqui in India interim nascamur oportet. Est enim India, vt quidam volunt, Præcessio illuminans: vt nouerimus, vitam sanctam in nobis præcedere (hoc est, primum à nobis coli) oportere. Erit præterea in Sanctis glorificatis species ignea, id est, interna flagrans charitas, omnino eos penetrans: cinctiq; erunt venis aut zonis lacteis vel candidis, quæ sunt cunctæ illæ liberæ conuersiones ad Deum, quas eidem vnquam obtulerint. Ea nanque libertas tum cinget nos, ducetq; in Deum, rursumq; in nos, ac porrò in Sanctos omnes, iuxta omnem beatitudinis rationem, quam quidem liberis actibus emeriti erimus. Sed ad hæc vt pertingere queamus, Apostolo huic præsentis articuli authori similes esse debebimus. Sunt autem Apostolo eidem præ vitæ excellentia duo nomina, quorum primum Iudas, alterum Thaddæus est. Iudas, confitentem vel glorificantem significat. Et nos igitur Deum tum verbis tum actibus glorificabimus ac confitebimur, atque ardenti amore ex cordis affectu amabimus: Atque per hæc Thaddæus efficiemur, qui apprehendens principem, vel apprehensio principis, reddi potest. Quæ vtraque nobis euenient. Cum enim apprehenderimus Christum eximium principem, nos quoque illius apprehensio erimus: in quibus duobus salus ac beatitudo nostra fita sunt.

Onychis seu onychini lapidis genera quot

India quid.

Zonæ candidæ quid.

Iudas.

Thaddæus.

De postremo Symboli articulo.

CAPVT LII.

GEMMA duodecima, eademq; postrema Rationalis, Beryllus fuit, vltimi filij D. Iacob, puta Beniamin, cælatus vocabulo. Itaque per hanc gẽmam extremum nostræ fidei membrum, quod eiusdem consummatio & clausula est, accipere licebit: per Beniamin autem, Matthiam Apostolum Domini. Quidam enim Beniamin filium dexteræ, vel filium virtutis, vel filium dierum, aut filium virtutum interpretantur. Atque ista hæc

Beniamin.

nium articulorum notitia prorsus euidens & explorata meſſet. Quare veram Chriſtianamqúe illi fidem in rubra petra Chriſto IESV fundarunt ac conſtituerunt, eandemq; poſtmodum maximè ſeriò ingentiq; eorum labore & docuêre alios, & ipſi viuendo coluerunt: atque adeò in ipſa quoque vltimum reddidere ſpiritum, & quemadmodum Chriſtus magiſter eorum, ſuo ſanguine conſignârunt, quò & fidem ipſis accommodemus, & virtutibus excolendis in vitam eos æternam ſubſequamur.

De quatuor ordinibus Gemmarum & Articulorum Fidei noſtræ.

CAPVT LIII.

NIMIRVM quas iam pertractauimus gemmas cum duodecim filiorum Iſraelis nominibus, in rationali in ipſo ſummi ſacerdotis pectore quadruplici ordine digeſtæ atque collocatæ erant, ita vt ſinguli ordines ternas complecterentur gemmas cum totidem nominibus: quibus inſuper vno in loco iſthæc vocabula addita fuere, IVDICIVM, DOCTRINA, VERITAS. Atque hunc eundem in modum duodecim ſanctæ fidei membra, cum vita Apoſtolorum in Prælati cuiuſlibet atque etiam hominis illuminati ratione illuſtrata per quatuor ordines collocata erunt, in ſingulis ordinibus ternis articulis conſtitutis: ſicqúe & verum ferre iudicium, & docere veritatem poterit. Horum quidem Ordinum primus docet nos vnum credere Deum in Perſonarum Trinitate, Patrem Omnipotẽtem, & vnicum Filium eius, eundemqúe conceptum de Spiritu ſancto, natum in carne noſtra ex MARIA virgine. Alter ordo inſtituit nos, eundem Filium paſſum ſub Pontio Pilato, crucifixum, mortuum & ſepultum, deſcendiſſe ad inferos, tertia die reſurrexiſſe à mortuis, aſcendiſſe in cælum, & ſedere ad dexteram Dei Patris Omnipotentis. Tertio docemur ordine, indè venturum eum iudicare viuos & mortuos: atq; vt firmiter credamus in Spiritum ſanctum, & vnam ſanctam Eccleſiam Catholicam. Quarto demum ordine inſtituimur credere ſanctorum communionem, remiſſionem peccatorum, carnis reſurrectionem, Vitam æternam, AMEN. Iſta videlicet fides cum illis quæ ſupra diximus, coniuncta operibus, noſtram tum exornare, tum illuminare debet rationem, atque etiam ſupra rationem ipſam in nudam nos perducere veritatem, vbi abundè explebimur atque contenti erimus.

Ordinum quatuor primo quid docemur. I. II. III. IIII.

De quatuor Annulis aureis & duabus Catenulis Rationalis.

CAPVT LIIII.

HAbebat deindè Rationale per ſingulos quatuor angulos aureum annulum, in quorum ſupremis duobus inſertæ erant duæ catenæ aureæ, ſibi inuicem velut cancellatim, ſeu inſtar X literæ, ante pectus Pontificis, vbi mutuò iungebãtur, cohærentes: quæ ſurſum ferebantur vſque ad Pontificis ſcapulas, vbi duobus innectebantur vncinis aureis ſuperhumerali firmiter inſertis.

Quæ ſi TEXTVS.

Quibus id nos inſtituimur, rationem illuminatam cum omni ſuo ornatu in ſpiritus vnitate per duos annulos aureos duabus catenis aureis in duobus itidem vncinis aureis affigi & innecti oportere. Ex his prior annulus aureus eſt, vt ſupra rationis (id eſt, ſuum ipſius) captum ac intelligentiam, DEO bene confidat. Alter eſt, vt citra conſiderationem in vnitate contempletur. Hiſce duobus ratio ſeipſam excedit. In priori autem annulo catena pendens, eſt amor abſque formidine ſurſum aſcendens. Alterius annuli catena, pax eſt formis & imaginibus vacua in DEO, quam nullus perturbare poterit. Iſthæc duo, puta amor citra timorem aſcendens, & Pax imaginum expers in vnitate, ſemper etiam abſque diſſeparatione mutuò ſibi iuncta manent atque cohærent, perindè vt ambæ catenulæ Crucis inſtar perpetuò ſibi mutuò copulantur. Atquì duo his vncini aurei adhibendi ſunt, id eſt, gemina quædam eademque ſupernaturalis in vnitate conſeruatio, per dona Dei & vnitatis ſpiritus noſtri ſubleuationem ſiue ſurſum attractionem.

Annulus prior qd & qualis.

Catena.

Vncini.

Quæ TEXTVS.

Erant etiam, vt dictum eſt, in infimis duobus angulis Rationalis, duo annuli aurei, miſſa per eos vitta hyacinthina, quæ circa latera Pontificis ducta, ibidem ad balteum fortiter iungebatur: indè verò duabus extremitatibus ſuis à tergo ad binos illos vſque ferebatur onychinos lapides, qui in ſuperhumerali fixi ſtabant, atque inibi ſingulæ ipſius extremitates ſingulis aureis annulis inſerebãtur, vt ſtringeretur fortiterq; cohæreret Rationale cum ſuperhumerali, maneretque iunctura fabrefacta, & à ſe inuicem Rationale ac ſuperhumerale non poſſent ſeparari.

De Vitta hyacinthina Rationalis, quid ſignificet.

CAPVT LV.

Aurei duo annuli.

EX his intelligi licet, rationẽ illuminatam, dum deorſum reſpicit, duobus aureis annulis præditam eſſe debere, qui ſunt, Amor virtutum, & Charitas erga proximum. Nam tametſi ingens fides, & perſpicax intelligentia in aliquo ineſſe poſſint, etiamſi non deorſum aſpiciant per actus & opera bona, mortuæ tamen eſſent coram Deo. Per hos autem annulos geminos, puta virtutum amorem & proximi charitatem, vitta hyacinthina, id eſt, diſcretio ſeu moderatio inſeretur, ac penetrabit, eademq; vitta, id eſt, diſcretio, ad balteum adiuncta erit. Quæ enim ex illuminata ratione proficiſcitur diſcreta conſideratio, ad balteum adiuncta eſſe debebit, regetque ac moderabitur & conſeruabit virtutes eas omnes, quas ſuprà balteo comparauimus. Ex vtroq; etiam latere retrò ad ſcapulas vſque ſurſum feretur, quanimirum diſcretio ac moderatio noſtra cuncta ſit perſpecta hominibus, atque indè aliquis ad eos fructus & vtilitas redeat. Atque indè etiam retro nos in aperto ac propatulo loco in duobus vncinis inſeretur, quod eſt, operam nos dare, eoq; conniti debere, vt mortales omnes quibus cum viuimus, planè intelligant ac animaduertant, nihil nos niſi Dei honorem & ipſorum omnium ſpectare ſalutem. Iſti videlicet duo annuli ſunt, quibus diſcretio in cuncti-

Vitta hyacinthina

Digitized by Google

cunctis virtutibus bono quodam in ordine siue benè ordinata perpetuò retinetur. Iam si ita sese res nostræ habent, vt ratio nostra, vt dictum est, illuminata, supra seipsam in Deum scandat in lumine fidei, itemq; descendat ad proximos omnigenis virtutum actibus cum recta intentione coniunctis, iam quidem & ipsa (rationem nostram dico) cum vnitate, & vnitas cum ea, immota perseuerat.

De Cidari Pontificis.

CAPVT LVI.

OCTAVA eademq; vltima Pontificis vestis, quoddam ornamentum capitis fuit, videlicet cidaris vel tiara insignis. Iam antè quidem diximus, ad summum sacerdotem etiam quatuor illas, cæteris sacerdotibus in Domini cultu communes, vestes pertinuisse. Habebant autem illi tiaram byssinam: itaque & Pontifex eiuscemodi tiaram byssinam habere debuit: sed super hanc alia consuta erat longè præclariot & ornatu splendidiori. Quæ quidem tota hyacinthina fuit, supernè in acutissimum desinens cacumen. ambiebatque eam circulus aureus tribus ordinibus, ita vt tres circuli ceu vnus iuncti viderentur: & super hunc circulum ab occipite stabant flores aurei plantagini similes, à tempore vsq; ad tempus, singulis circuli ordinibus suis floribus attributis, speciatim ad ipsos pertinentibus: tametsi iuxta iuncturam nō nisi vnus circulus atque vna florum ratio videretur. A fronte verò supernè stabat flos aureus similis herbæ, quam Græci hyosciamon dicunt, magnitudine digiti vnius, instar calycis vel coronæ. In superiori varò planitie tiaræ vel cidaris, ex omni parte in circuitu vsque ad supremum verticem particulatim per loca erant mala granata aurea, seu nodi figura malorum Punicorum, cum spinosis extremitatibus suis fabrefacta. Quasi TEXTVS.

Quæso iam animum lector aduerte. Superiùs quidem cum de quarto ornamento vel veste, id est, mitra priori ageremus, liberam voluntatem capiti comparauimus, eodemque loco diximus vniuscuiuslibet sacerdotis liberam voluntatem iure meritoq; nudam imaginibus & curis vacuam ac Deo totam & omninò deditam esse debere. Hæc est enim prior mitra ex byssо puritatis confecta, ad singulos quosq; sacerdotes iure pertinens. Mitra quæ ad quos pertineat. Ast altera mitra vel cidaris, ex hyacintho parata, atq; super hanc iam dictam consuta, liberum quendā ac cælestem nobis designat ascensum in lumine supernaturali: qui quidem vsq; adeò acutus & sublimis est, vt illius tum acumen, tum celsitudo adspectus omnes excedat ac superet. Est hyacinthini, id est, cærulei coloris, quandoquidē omnem nostram conuersationē & internā & externam, planè cælestem efficit. Ascenditq; sursum figura rotunda, eo quod nulla neq;

De Lamina aurea.

CAPVT LVII.

SVper frontem verò pendebat lamina aurea, ad modum lunæ dimidiæ facta: quæ arcuatam inflectionem sursum habens, & in medio annulum aureum, vncino aureo inserebatur, qui mitræ vel cidari insertus erat. Ne verò cùm moueretur Pontifex, commouetur & lamina sancta, sursum ligabatur vitta hyacinthina perspicua, cælante vncinum & annulum, quæ circumducta capiti & ligata in occipite, dependentes summitates super vtrumq; humerum diffundebat. Sculptum autem erat opere cælatoris in hac ipsa lamina, Sanctum Domino, vel sanctum Domini nomen tetragrammaton: de caque Dominus Mosi ait: Erit autem lamina semper in fronte Pontificis, vt placatus sit ei Dominus: portabitque iniquitates eorum, quæ obtulerunt & sanctificauerunt filij Israel, in cunctis muneribus & donarijs suis.

Vide historiam Scholasticã Petri Trecens. — Quasi TEXTVS. — Exod. 28.

Quæ iam considerandanobis sunt ac perpendenda. Nimirum sancta ist- hæc lamina aurea typum gessit vitæ Seruatoris nostri, & cunctorum amabilium actuum illius. Vndè etiam lamina hæc inter vestes extrema ponitur, & ipsa alijs omnibus vestibus decori est ac ornamento, eas{q;} perficit & absoluit. Etenim absque dignissima Christi Saluatoris nostri vita, neque ante figura, neque post veritas decore vllo prædita est. Et accommodè sane ist hæc Domini Saluatoris vita, ob charitatis illius excellentiam ac præstantiam, auro comparatur: & ipsa quoque publicis ac præclaris actibus & gestis ipsius instar laminæ dilatata fuit. Porrò lamina hæc sanctæ venerationis (ita enim scriptura eam appellat) inferne quidem orbiculatim rotundæ erat, præterquàm in parte superiori: quod item propriè in Christi vita animaduertas licet. Is enim rotunditate sua, quam inferne gerebat, res terrenas non nisi ceu vno temporis attingebat puncto, puta pro corporis necessitate: & suprema quæq; vitæ & sanctissimorum actuum illius supernè ad mitram planè & æquabiliter adiuncta erant, videlicet perspicuo, dilucido ac libero adspectu ad cælestem ascensum. In medio autem supremæ æquabilitatis laminæ aureæ, annulus erat aureus vncino aureo triplici mitræ circulo fortiter inserto supernè innexus: qui quidem annulus aureus amantissimam sursum{q;} ascendentem Christi erga Patrem suum venerationem siue reuerentiam designat, qua videlicet & cum seipso & cunctis actibus suis, maximè verò sacratissima ac veneranda morte sua, itemque omnibus factis ac faciendis operibus bonis sursum ascendit. Atque idem iste aureus venerationis Christi annulus, vnà secum nos sursum tulit, iunxit{q;} fortiter atque vniuit & inseruit vncino aureo amantissimæ susceptionis Patris sui, si tamen cum ipso nos vnire,

Lamina aurea. — Exod. 39. — Terrena qui tractanda. — Annulus aureus.

Digitized by Google

Ma ben ſi dee ſtimar, che ſi ſtudiaſſe
Di ſeguir quel, che ſi vedea, che piu
Piacea a quella, che piu ſi ſtimaſſe.
Ma ſi come ſi vede, che non fue
Alcuna mai, che piu di lui piacere
Poteſſe a quella, che piu ſi ſtimaſſe.
Ne ſi potea di lui piu dolce avere
Ne piu gentile, ne piu bello aſpetto
Ne piu ſoave, ne piu caro bere

Crown Copyright

Public Record Office

Image not to be reproduced without permission

http://www.pro.gov.uk/about/copyright.htm

Using this Digital Image

Please see our terms and conditions of use

http://www.pro.gov.uk/about/termsandconditions.htm

Disclaimer

The Public Record Office does not guarantee the accuracy of the information

http://www.pro.gov.uk/about/disclaimer.htm

Feedback

Please send us your feedback

http://www.pro.gov.uk/about/feedback.htm

Contact Us

Public Record Office, Ruskin Avenue, Kew, Richmond, Surrey TW9 4DU

Telephone: +44 (0)20 8876 3444

http://www.pro.gov.uk/about/contactus.htm

Image Ordering

Please see our image ordering service

http://www.pro.gov.uk/about/imageordering.htm

Search Our Catalogue

Search our catalogue online

http://www.pro.gov.uk/catalogue/default.htm

Research Guides

Research guides to help you

http://www.pro.gov.uk/research/default.htm

Education Service

Education service

http://www.pro.gov.uk/education/default.htm

Online Exhibitions and Features

Online exhibitions and features

http://www.pro.gov.uk/online/default.htm

Shop

Shop

http://www.pro.gov.uk/shop/default.htm

Help

Help

http://www.pro.gov.uk/about/help.htm

Privacy Statement

Privacy statement

http://www.pro.gov.uk/about/privacy.htm

Site Map

Site map

http://www.pro.gov.uk/about/sitemap.htm

What's New

What's new

http://www.pro.gov.uk/about/whatsnew.htm

Search

Search

http://www.pro.gov.uk/search.htm

Home

Home

http://www.pro.gov.uk/default.htm

Text Only

Text only

http://www.pro.gov.uk/textonly.htm

Image Ordering

Please see our image ordering service

http://www.pro.gov.uk/about/imageordering.htm

Search Our Catalogue

Search our catalogue online

http://www.pro.gov.uk/catalogue/default.htm

Research Guides

Research guides to help you

http://www.pro.gov.uk/research/default.htm

Education Service

Education service

http://www.pro.gov.uk/education/default.htm

Online Exhibitions and Features

Online exhibitions and features

http://www.pro.gov.uk/online/default.htm

Shop

Shop

http://www.pro.gov.uk/shop/default.htm

Help

Help

http://www.pro.gov.uk/about/help.htm

Privacy Statement

Privacy statement

http://www.pro.gov.uk/about/privacy.htm

Site Map

Site map

http://www.pro.gov.uk/about/sitemap.htm

What's New

What's new

http://www.pro.gov.uk/about/whatsnew.htm

Search

Search

http://www.pro.gov.uk/search.htm

Home

Home

http://www.pro.gov.uk/default.htm

Text Only

Text only

http://www.pro.gov.uk/textonly.htm

Sequitur

Epistola prima.

Petrarcha Ioanni Andree Bononiensi Archidiacono Mediolanensi.

Quid tibi nomine tuo, quid tibi cognomine, quid tibi

Titulus I. De Iudiciis.

Iudicium est actus trium personarum, scilicet

attamen corpus ſpiritui morē gerere oportuit. ſicq; Dominus IESVS ſuam compleuit ac perfecit obedientiam: qua in re nos eum imitari debemus. Porrò cum calamus Aromaticus frangitur, in multas partes ſcinditur. Sic Dominus noſter multa accepit vulnera. Et nos quoque, ſi Deo & rationi noſtræ obtemperare velimus, intus quidem cor noſtrum, foris autem actus noſtros vera ex obedientia ſcindamus, cunctisq; hominibus noſtra indigentibus operam impartiamur oportet. Vnguentum denique quod ex calamo fit, calidæ naturæ eſt. Et Domini IESV obedientia ignem amoris eius in terris accendit, qui nunquam extingui poterit.

Luc. 12.

De Caſia.

CAPVT LXII.

Caſiæ deſcriptio.

QVartus frutex aromaticus, quem ad ſacrum conficiendum vnguentum Moſes adhibuit, caſiæ nomen habet: qui quidem frutex, vt quidam aiunt, creſcit in Arabia, duro cortice, foliis purpureis: flores eius dulciſſimi odoris ſunt: fitq́ue indè vnguentum eiuſdem fermè virtutis cum cinnamomo, licet non efficax æquè: quo fit vt huius in medicinis duplum pondus accipiatur. Itaq; arbor iſta Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, roſeum fundentem ſanguinem ſuum, ſignificare poteſt. Vt enim illa in Arabia gignitur, ita Dominus IESVS humilis, ſubtilis & omnium ſuorum hoſtium victor ac debellator creuit. Et quemadmodum caſia robuſto craſſoq; eſt cortice: ita Saluator noſter corpus vitamq́ue ſuam in ſua ipſius voluntate, videlicet duriſſimo cortice, penitus inuoluerat atque abdiderat. Neque enim quiſquam quicquam illi, priuſquam voluiſſet ipſe, facere potuit. Iam ipſa caſiæ folia purpurea, multijuga Seruatoris noſtri vulnera exprimunt, quæ is ex flagellis & ſpineæ coronæ aculeis accepit. Porrò flores gratiſſimi odoris, quinque illius principalia deſignant vulnera, quæ nobis vitæ fructum attulerunt. Iſtorum nanque florum in Patris æterni præſentia tam ſuauis, tam iucundus extitit ac manauit odor, vt noſtri ſit amore vulneratus: neque huius vnquam poteſt obliuiſci: modò nos gratiam quærere & captare velimus, iſtorumq́ue eum vulnerum admonere, ſemper nobis gratia parata erit. Denique ex præclariſſimis hiſce quinque Dominicorum vulnerum floribus vnguentum ac medicina nobis ad quaſuis neceſſitates & incommoda noſtra promanat, ipſa dico ſeptem Sacramenta. Ita iam myſtica nobis quatuor arborum aromaticarum, vndè oleum ſacrum Moſes parauit, eſt explicata ratio ac ſignificatio.

Caſiæ folia qualia.

Sacramēta ſeptem vndè.

De Oleo Oliuarum.

CAPVT LXIII.

Oliua.

HIs inſuper Dominus oleum oliuarum addi voluit. Huius olei arbor, olea dicitur: fructus, oliua: ſuccus ex oliua expreſſus, oleum vocatur. Per Oleum igitur accipiendus eſt Pater in diuinis: per eius fructum, Filius ipſius Dominus noſter IESVS Chriſtus DEVS & homo: Per oleum ex oliua emanans, charitas & gratia ſiue benignitas diuinitatis & humanitatis Chriſti. Siquidem olea in ſcripturis, præclaræ ac præcipuæ arboris pacem ſi-

bant: quo fit vt non nisi quingentos obtinerent siclos vel vncias. Quando verò quatuor has virtutes, gratiæ, misericordiæ ac pietatis suæ oleo perfecit & absoluit, iam tum nostra dissoluit debita, & quidem pondere grauissimo sanctuarij. Interim tamen ex meritis & gratiæ ac pietatis eius oleo, abundè multum nobis supereſt. Siquidem internum illud quod ipse nobis parauit vnguentum, vsque adeò sanctitate abundat vt iam indè à primo homine vsque ad vltimum, cælum ac terram gratia & clementia repleuerit: neque potest quisquam absque illo sanctitatem adipisci. Quod enim Moses confecit externum vnguentum, quo sacerdotes & Domini tabernaculum sanctificaretur, id eam ipsam sanctificandi virtutem ex hoc Christi Saluatoris nostri vnguento habebat: vtpotè cuius antecedēs quædam figura erat. Agnouit hoc & præsensit in spiritu Esaias Propheta multis annis antequam Christus nasceretur, tamq; euidenter ac dilucidè hinc vaticinatus est, quasi iam actū fuisset, dum ait in hæc verba: *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.*

Esa. 53.

De Consecratione Sacerdotum, Pontificis, Tabernaculi, & cunctorum ad id pertinentium.

CAPVT LXV.

DIXIMVS iam, qua ratione sacrum oleum Moses confecerit: hinc porrò dicendum est, vti idem Moses tabernaculum & quæq; ad id pertinentia, Aaronem quoque & filios eius hoc oleo consecrârit: vtque pro ijsdem sacerdotibus in altari holocausti vitulum ac duos arietes obtulerit. Quæ omnia quemadmodum facere deberet, instituens Mosen Dominus, ita ait:

TEXTVS Exod. 29. *Tolle vitulum de armento, & arietes duos immaculatos, panesq; azymos, & crustulam absque fermento, quæ conspersa sit oleo, lagana quoque azyma oleo lita. De simila triticea cuncta facies, & posita in canistro offeres: vitulum autem & duos arietes, & Aaron ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonij. Cumque laueris patrem cum filijs suis aqua, indues Aaron vestimentis suis, id est, linea, & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo: & pones tiaram in capite eius, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis fundes super caput eius: atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesq; balteo, Aaron scilicet & liberos eius, & impones eis mitras, erunt que sacerdotes mihi religione perpetua. Postquam inieris manus eorum, applicabis & vitulum coram tabernaculo testimonij. Imponentque Aaron & filij eius manus super caput illius, & mactabis eum in conspectu Domini, iuxta ostium tabernaculi testimonij sumptumque de sanguine vituli, pones super cornua altaris digito tuo, reliquum autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes & adipem totum qui operit intestina, & reticulum iecoris, ac duos renes, & adipem qui super eos est, & offeres incensum su-*

Lyceum, Mr. Lincoln's first political speech, delivered in 1837, was published in the Sangamo Journal, and was reprinted in the Illinois State Register, Springfield, Illinois, December 22, 1837. Mr. Lincoln's first speech in Congress was delivered January 12, 1848, and was published in the Congressional Globe, Washington, D. C., January 13, 1848. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858. Mr. Lincoln's first speech in the Republican National Convention was delivered June 16, 1858, and was published in the Chicago Press and Tribune, June 17, 1858.

[illegible] [illegible] [illegible] [

Cum Gratia & Privilegio Regiæ Majestatis.

CAPVT I.

De Ortu & Progressu Medicinæ.

Medicinæ ortum, progressum, & perfectionem, ab ipsa rerum natura, & ab ipso Deo Opt. Max. primum habuisse, nemo sanæ mentis dubitat. Nam cum homo ex variis & inter se pugnantibus elementis compositus, ac proinde ad varios morbos proclivis, ab ipso Creatore ad imaginem & similitudinem suam factus esset, ac ei vitam æternam destinasset, ut ad eam pervenire posset, ipsi Deus Opt. Max. non solum animum, sed & corpus, quod animi ministerio ad virtutem & ad cognitionem Dei uteretur, dedit. Quare ut corpus ab omnibus morbis immune servaret, ipsi Deus Opt. Max. non solum ea, quæ ad victum & vestitum necessaria sunt, sed & ea, quæ ad sanitatem conservandam, & morbos propulsandos, ac tollendos

Ecclesiam Sancti Petri de Ebor. Ad Ecclesiam Sancti Petri de Ebor.

lant atque defœdant, qui matrimonij legibus adſtricti ſunt, dum diuino neglecto timore, inhoneſtè ſeſe gerunt.

De malis Luxuriæ, itemque de remedijs.

CAPVT LXXVIII.

MVlta autem & varia homini nocumenta adfert vita lubrica & impudica. Etenim DEVM contumelia afficit, quando illius templum (id eſt, hominis animam) cõſpurcat: dæmonibus gratiſſima eſt, quippe qui ſordibus ac fœtoribus delectantur: corpus lædit, proximo offendiculum præſtat, animam æternæ damnationi reddit obnoxiam, eamque carnis & ſenſuum mancipat indigniſſimæ ſeruituti. Ad hæc Sanctus Papa Gregorius octo luxuriæ filias, vel mala octo, in quæ labitur homo impurus, enumerat. Prima filia eſt cæcitas mentis, & rationis occæcatio. Altera eſt inconſideratio, quæ mortis & inferni facit obliuiſci. Tertia eſt inconſtantia, videlicet cogitationum & appetitionum, qua modò hæc, modò illa ita vt animo incidunt, deſiderantur. Quarta eſt amor ſui, qui ſimul diuturnam facit deſiderare vitam, non quo virtutes colantur, ſed vt voluptatibus detur opera. Quinta eſt præcipitatio, qua multi tum vitæ & honoris, tum bonorum quoque ſuorum diſcrimen ſubeunt, quo obſcœnas ſuas expleant voluptates. Sexta eſt odium Dei, eo quod is puniat corporis voluptatibus deditos, ad quas luxurioſus propenſum ſe ſentit. Septima eſt affectus præſentis ſeculi. Qui enim hoc vitio occupatur, is honorem, diuitias, corporis ſanitatem & fortitudinem, omneſq; illas res temporarias appetit, quæ illi ad vitam cum voluptate tranſigendam poſſint eſſe adiumento. Octaua eſt deſperatio futuri ſeculi, qua quis fidere Deo non audet, neq; ab eo expectare, quod vnquam ſiue gratiam ſiue gloriam ſit impetraturus. Iſta luxurię filia ſicut poſtremum occupat locum, ita malum eſt longè peſſimum, in quod vnquam vel luxurioſus, vel quis alius peccator poſſit incidere. Vbi iam id ſatis poteſt animaduerti, donec quiſpiam luxuriæ & gulæ deditus eſt, indignum eum eſſe, qui aut ſit, aut fiat ſacerdos. Siquidem diuino contempto cultu & famulatu, obſcœnis carnis ſuæ ſordibus ac immunditijs ſeruit. Contrà verò quiſquis ob honorem Dei & ſuam ipſius ſalutem ſobrius & caſtus fieri appetit, ea amet neceſſe eſt, quæ ad hæc illi poſſint eſſe vtilia & accommoda: itemque fugiat ac execretur, quæcunque quo minus talis fiat, illi præſtare queant impedimentum. Primò igitur cautus & circumſpectus ſit oportet in viſu, in auditu, in conuerſatione: deindè omnes deuitet occaſiones, quæ ipſum poſſint illicere: tertiò nunquam ſibi præfidat, certus etiam Dauid ſanctiſſimum, Salomonem ſapientiſſimum, & fortiſſimum Samſonem prolapſos eſſe: quartò nunquam otio vacet, ſed ſemper in bonis actibus ſiue foris, ſiue intus ſeſe exerceat: quintò rationabili pœnitentiæ labore corpus ſuum refrænet & caſtiget: ſextò ſæpius mortem ſuam & iuſtum Dei iudicium mente pertractet: ſeptimò denique ſapienter & fortiter in ipſis initijs tentationibus reſiſtat. His videlicet modis luxuriæ vitium propulſare ac peſſum premere poterit.

Luxuriæ filię quot.

Quot & quę potiſſima contra luxuriam remedia.

De remedijs contra Gulam, & quando in capiendo cibo & potu nihil omninò, quando venialiter, quando etiam mortaliter peccetur.

CAPVT LXXIX.

Quę contra gulã

ATquì contra Gulam, vt eam profligare queat, Sanctorum considerabit vitam, institutiones, temperantiam, & in cibo ac potu sobrietatem. Et quoties cibum capiet, aut parcè loquetur, aut omninò silebit, mente interim reuoluens, vt Angeli & Sancti homines in cælis diuina pascantur gloria: itemq; id secum perpendens, hominem, licet pauperem, cui Deus sufficiat, etiam modicis hac in vita posse esse contentum. Quanuis autem ob famem quispiam cum appetitu ad cibum affectus siue propensus sit, nullum id peccatum est. & licet sentiat etiam naturam in cibi necessarij perceptione delectatione affici, nec id quoque peccatum est. At si quis non purè ob Dei duntaxat honorem & suam necessitatem, sed etiam propter voluptatem & delectationem naturæ suæ edat ac bibat, iam quidem peccatum admittitur, quod Veniale dicere consueuimus. Non enim potest absque peccato in cibo ac potu aliquid spectari vel expeti aliud, nisi honor Dei & necessitas propria. Atque eam ob rem cùm exterior homo noster foris suum capit cibum, interior homo intus in sanctis meditationibus & cogitationibus, ac diuinis inspirationibus escam captabit suam: sicque & intus & foris reficiemur. Vt enim Dominus dicit, *NON in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Cui nimirum rectius percipiendo, intus liberos, nudos, & imaginibus vacuos nos seruare meritò deberemus. De quo etiam Apostolus loquens: *Viuus*, inquit, *est sermo* DEI *& efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus*, id est, hominis interioris ab exteriori: quæ quidem diuisio etiam nobis necessaria est, si absque culpa edere ac bibere velimus. Qua de re in cœnobijs seu religiosis sodalitatibus ac congregationibus dum cibus capitur, conciones aut alia quædam ad spiritum facientia & auditu iucunda legi solent, quo Fratres interea dum corpus foris necessaria percipit, intus ad spiritalem gustum pertrahantur. Licebit etiam CHRISTI IESV paupertatem ac diuitias contemplari, qui eodem ipso tempore, quo foris fel & acetum multaque probra & contumelias percepit, intus gloria ac honore sempiterno per contemplationem ac fruitionem pascebatur. Cuius contemplatione Sancti DEI homines modicis foris contenti fuêre, quo intus æterna in Christo gloria & honore potirentur: quod itidem nobis quoque faciendum incumbit, si illos sectari ac imitari volemus. Supereſt adhuc, vt quando gula peccatum sit mortiferum, explicemus. Cum igitur aliquis non ob famem neque necessitatem suam, neque Dei honorem, sed ob solam naturæ suæ voluptatem ac delectationem cibum & potum accipit, iam quidem ceu fruiturus eo, in cibum deuoluitur, & cum voluptate velut animal brutum in escam totum sese effundit. Huic verò delectationi nullum ponit modum neque finem. Quantum enim potest, delectatur: & famis quidem ac necessitatis suæ oblitus, per gustum in inordinatam defluit oblectationem: quæ tum rationem obtenebrat, spiritum formis & imaginibus depingit, eumque sua spoliat libertate, eo quod carni seruiat. Siquidem per sensualem delectationem, spiritus ad sensuali-

Veniale ex gula peccatũ quod.

Matth 4.

Heb. 4.

Matth. 27.

Gula peccatũ qui & quando fiat mortale.

Digitized by Google

ſualitatem deorſum trahitur, illicq; impura delectatione obuoluitur, obtegitur, ac obnubilatur, perindè vt caput fœda ſcabie opertum. Hæc autem ſpiritus obnubilatio ſiue obductio, vitæ beſtialis, peccatorumque omnium quę cum voluptate & delectatione in carne admittuntur, radix eſt. Itaque dum iſta perſeuerat in homine macula, diuina caret gratia, & eſt ſacerdotij honore prorſus indignus.

De nona Macula, puta Impetigine in corpore ac facie.

CAPVT LXXX.

NOnam demum maculam vel vitium, impetiginem ſcripta diuina appellant, id eſt, ſcabiem faciei vel corporis: qua qui laboraſſet, non poterat apud Iudæos ad ſacerdotium promoueri. Quod ſi ſpiritaliter conſideremus, internam hominis faciem, conſcientiam illius rectè poſſe accipi inuenimus. Vt enim foris homines alios ab alijs ex vultuum diſcrimine internoſcimus: ita & intus quales ſint, ex morum & actuum diuerſitate poteſt animaduerti. Id quod Chriſtus ipſe nos docet, vbi ait: *Ex fructibus eorum cognoſcetis eos.* Qua tamen in parte magna eſt ſolertia adhibenda. Enimuerò homines ficti ac ſimulatores, facies ſuas virtutum ſpecie contegunt, quę tamen Deo, omnia cordis ſecreta perſpicienti, nudæ ſunt atque detectæ. Porrò quandiu quiſpiam atram mortalis peccati in conſcientiæ ſuæ facie maculam retinet, & Deo indignus eſt, & omni honore vel dignitate Eccleſiaſtica. At verò ſi quis animi dubius eſt, vtrum quippiam eorum quæ ante admiſerit, mortale ſit peccatum nec ne, is pro viribus indè ſeſe expurgabit, ſi rationi ſuæ volet ſatisfacere: alioqui conſcientiæ faciem neque ad tranquillitatem componere, neque vnquam delectabiliter inſpicere poterit. Deindè quicquid id eſt, quod Deus ab eo ſiue fieri, ſiue omitti volet, quatenus quidem noſſe id poterit, ad id ſemper paratum ſeſe offeret, nulla alioqui vnquam inter ſe & Deum ſecreta familiaritate ac libertate potiturus. Semper etiam facies illius interna tam gratam & amabilem per bonos actus foràs ſeſe proferet ac declarabit, vt nullus eius occaſione ſcandalum patiatur, ſed omnes ex ipſo incitentur ad meliora. Quiſquis enim tam inhoneſtam ducit vitam, vt vel communis populus, vel ſodalitas ſiue congregatio eorum apud quos viuit, illius ſtudijs & fama offendatur, ſiue patiatur offendiculum: is nimirum indignus eſt qui ad ſacerdotij prouehatur officium, aut id adminiſtret: ſiquidem fœdatum habet vultum ſub hominum adſpectu. Quò pertinet illud quod Dominus ait: *Væ homini per quem ſcandalum venit.* Quanquam meritò vniuſcuiuſlibet vita ſacerdotis, præ communium vita hominum, tanta debeat eſſe perfectione prædita, vt facies illius interna & multò adſpectu iucundior ac gratior, & virtutibus ſit locupletior, atque cuiuſlibet è vulgo & plebe communi. Quod ſi iam quiſpiam percontetur, qui faciendũ ſit illi, qui faciem cupiat habere gratam, & maculis vacuam, id eſt, animam mundam, quo poſſit Deo placere & cunctis hominibus: illi nos ita reſpondemus, celeriter ei conſurgendum eſſe, dandamq; operam, vt omnes vitiorũ maculas eluat. Huiuſmodi enim animæ Dominus in Cãticis dicit: *Surge, propera amica mea, & veni. columba mea in foraminibus petræ, in cauerna macerię*: quibus in verbis foramina petræ, vulnera Domini IESV: & cauerna macerię:

Impetigo.

Matth. 7.

Matth. 18.

Mundam ſeruare animã; volenti quidã agẽdum.

Cant. 2.

Ce qui est cause que les Anatomistes ne peuvent pas bien

Parliament of Leicester, 1414.

Mar. Whereupon the Commons pray the King, that he will be pleased to ordain and establish, that the Statutes made in the time of his Progenitors, and not repealed, be duly observed and kept, and that Remedy be had upon the Petitions of the Commons, not answered, as they shall think most expedient for the Common Weal of the Realm.

Answer. The King will be advised.

Mar. Item, the Commons pray the King, that he will be pleased to ordain and establish, that the Statutes made in the time of his Progenitors, and not repealed, be duly observed and kept, and that Remedy be had upon the Petitions of the Commons, not answered, as they shall think most expedient for the Common Weal of the Realm.

Answer. The King will be advised.

& virtutes omnes, corpus animamq; penetrat: estq; & naturalis & supernaturalis. Et hi sunt interni renes ex DEI præcepto illius amoris igne cremandi vnà cum renunculis, qui sunt sensus viresque corporeæ cum actibus suis, quæ semper spiritui & illius actibus adhærent. Ijdemq; renes adipe interno, id est, consolatione, gaudio, & superabundanti spiritalis dulcedinis gustu operiuntur: atque ea re intus homo æstuat & impatiens est. Nihil enim aliud renes sunt, quam ardens appetentia, eademque adipe penitus operta. Porrò vbi Christus æstuantem hunc appetitum attingit & concitat gratia sua, adepsq; & ignis iunguntur, tum verò amoris ardor vsqueadeò excrescit, vt penitus absumat & absorbeat quicquid ante discriminatim appetebatur & amabatur, adeoque istiusmodi homo in amore fit simplex, vt nihil aliud neque sciat neque possit, nisi amorem sentire & perpeti.

Renes interni quomodo cremandi.

Renes.

De Cauda.

CAPVT LXXXIX.

IVssit insuper Dominus Mosi, vt cauda arietis ipsius in altari adoleretur. Et ita hodieq; præcipit omnibus sibi sanctificatis siue consecratis, vt amore & intentione adeò in ipsum reflexi sint, vt causæ vel rationes illæ omnes exuri possint, quas natura & ratio in cunctis operibus bonis spectare & expetere queant, ita vt charitas ex viuida sua opulentia ac liberalitate virtutes omnes absque mercedis vllius in tempore vel æternitate percipiendæ contemplatione actitare queat, perindè vt viuidus fons nouas semper emanat aquas, quæ nunquam ad suam reuertuntur originem: quando aquæ indè scaturientes, à succedentibus aquis propelluntur, vtpotè quæ ex vno fonte scaturiunt. Ita inquam & nos ex viuido ac amanti fundo, quem quidem in DEO habeamus, DEVM propter DEVM simpliciter amabimus, DEO propter DEVM simpliciter seruiemus & obsequemur, quo sic æternò facere queamus: atque ita caudas quarumlibet aliarum rationum vel intentionum in diuini amoris igne adolebimus.

De Armo dextro & Tribus Panibus.

CAPVT XC.

OFFERET præterea sacerdos quilibet DEO tres panes azymos, Prælato autem suo armum dextrum, quemadmodum in figura Aaronem fecisse commemorauimus. Per armum quidem dextrum, humilem accipimus obedientiam, quam Prælato nostro, vice Dei nos regenti ac moderanti, debemus. Per triplicem autem panem id intelligi licet, viuum cæli panem, qui est Filius Dei, triplici ratione datum nobis esse, sicque & nos eum illi rursum offerre debere. Est enim panis ille datus nobis, vt sit vnum nobiscum in natura, & vt sit cibus noster in Sacramento, vtque nos sua morte redimat. Primo modo seipsum omnibus communicat, & communiter impendit. Alia ratione non nisi bonis duntaxat sese communicat, præter quos nulli eum gustare queunt. Tertio modo solis electis, neque alijs omninò communis est.

Armus dexter.

Panis triplex.

De Primo Pane.

CAPVT XCI.

QVæso animum lector aduertat. Primus quidem panis oblatus typicè ab Aarone & filijs eius, cum oleo subactus fuit, coctusq; in furno. Ita sanè & de primo pane nostro secundùm veritatem se habet. Etenim cælestis Pater misericordiæ suæ nobis largitus est oleum, hoc est, Filium suum, de quo in Canticis sponsa dicit, *Oleum effusum nomen tuum.* Virgo autem glorioſa præclaram ministrauit tritici medullam: & hæc duo, puta oleum & tritici medullam, Spiritus sanctus simul subegit, ex ijsque panem omnium suauissimum coxit & effecit, qui idem esca est Angelorum & hominum. Coctus est autem hic panis in furno, id est, intemeratæ MARIAE Virginis vtero, igne charitatis abundè calefacto.

Oleum. Cant. 1.

De Altero Pane.

CAPVT XCII.

ALter panis ab Aarone oblatus cum oleo similiter subactus, atque insuper in oleo elixus fuit. Eundemq; in modum Christus in venerando Altaris Sacramento oleum & tritici medullam vnà coniunxit: siquidem naturam, quam ex Virgine matre susceperit, gratiæ & gloriæ suæ oleo perfudit: præbetque nobis quotidie panem viuum in charitatis suæ oleo elixum. Mutua est enim charitatis inhabitatio, qua fideles omnes cum Christo vno amoris amplexu colliguntur & coadunantur: & hic vnus amoris amplexus, sartago est oleo plena, in qua panis noster elixatur. Porrò desiderium Christi, quo is nostram optat sititque salutem, itemq; desiderium nostrum, quo nos illius concupiscimus & sitimus honorem: hoc inquam geminum desiderium ignem struit & concitat, facitq; feruescere ac bullire oleum, in quo panis iste coquitur. Et hunc quidem panem DEO prorsus calidum offeremus, itemque calidum eum comedemus: alioquì non sapiet nobis. Sic enim & Iudæi olim in figura fecerunt.

Sartago oleo plena.

Panis qs cur calidus offerendus.

De Tertio Pane.

CAPVT XCIII.

TErtius panis oblatus DEO ab Aarone, etiam cum oleo subactus & in craticula tostus fuit, & instar testæ vel crustæ torrefactus. Quæ quidem propriè in Domino IESV viuo pastore nostro licet animaduerti. Oleum nanque misericordiæ, tam tenaciter humanitati eius adiunctum fuit, vt vtrunque simul ad crucis craticulam offerret: porrò charitatis & pœnarum seu cruciamentorum ignis, tam validus, tamq; feruidus fuit, vt panis hic noster ceu testa exustus sit & exaruerit. Neque enim in venerando Christi corpore vna saltem sanguinis gutta reliqua fuit. Nimirum tanta, tamq; planè cælestis panis istius dulcedo est, vt meritò potissimum & super omnia in ea charitate & obedientia gloriari deberemus, quæ panem hunc coxit & torrefecit. Istos igitur panes cum amore nostra in memoria conseruare, Deoque offerre debemus: atque ita spiritalis nostra esca & vita erunt, quemadmodum

Sanguis qui Christo suus omninò exhaustus.

que est, Mosen hoc consecrandi munere tanquam Pontificem, Dei loco functum esse, atque ea re iure ad illum armum & pectusculum pertinuisse. Sed hoc ille ius Aaroni eiusque liberis concessit: ac quia consecrationis hoc erat sacrificium, non eis seruare licebat, sed Mosi in Dei honorem penitus adolendum restituere cogebantur. Vbi nos docemur, potestatem omnem & honorem ac sanctimoniam præcipuè ex DEO per Christum, & Ecclesiæ Prælatos ac Proceres proficisci. Atque ea de re CHRISTVS summus & maximus Monarcha doctrinam suam ait non esse suam: sed eius à quo missus esset. Precatus est etiam Patrem, vt discipulos sanctificaret, tametsi idem ipse Deus esset omnipotens. Fecit autem hoc, ne qui Ecclesiæ Antistites vel Prælati quouis in Ecclesiastico munere, officio vel dignitate intumescant, aut sua opinione grandes sint.

Potestas Ecclesiæ omnis, vnde.

Ioan. 7.

De Adspersione sanguinis in sacerdotes, eorumque vestes.

CAPVT XCV.

INdè etiam mox vbi ista peregerant, Moses sanguine occisi arietis fuso in altare, sacroq; oleo, de quo superius egimus, Aaronem eiusq; filios & eorum vestes adspersit: & ita demum initiati & sanctificati sunt coram Domino. Quod idem sanè in vnoquolibet integro ac bonæ vitæ sacerdote, certò aduerti potest: qui cum propriam abnegauerit volũtatem, sanguinem suum Deo in illius altare obtulit: Porrò CHRISTVS summus Sacerdos emortuum hunc sanguinem, id est, mortificatam extinctamq; voluntatem excipiens, sua illi merita sacramq; coniungit sanguinem suum, qui nostrum oleum, nostrumque chrisma est: additq; his aquam gratiæ & clementiæ suæ, multiformiumq; meritorum Sanctorum omnium, & his pij sacerdotis intima adspergit, intantum, vt in vestes vsque bonorum operum eius ex ipso permanet. Illius enim sacerdotis, qui viuidum ac voluntarium se Dei præstat instrumentum, interna sanctitas, quam diuinitus percipit, per ipsum permanat in verbis & factis omniq; conuersatione eius, ita vt vnusquilibet ex eo ad meliora possit incitari. Non enim debet sacerdotis sanctimonia ipsi duntaxat ardere intus, sed alijs etiam lucere foris. Quapropter ex Domini mandato sacerdotes in tabernaculo & atrio permanere cogebantur, id est, in sanctis perseuerare studijs & exercitijs, & honesta quadam viuẽdi specie externa. Vbi etiam carnes de consecrationis ariete reliquas coquere, easque cum panibus azymis ante fores tabernaculi edere, quicquid autem in diem alterum superfuisset, exurere iussi sunt. Ex quibus ista hauritur institutio, pium quenque sacerdotem, qui se Deo obtulerit, nunquam non obedientem ac morigerum se præbere ad exercenda bona opera, itemq; patientem ad perferenda omnia, quæ ad Dei spectent honorem. Est enim intus ardenti quadam omnis iustitiæ siti ac desiderio præditus: in eoq; ignito ardore omnes illius boni actus elixantur, atque ita cibus illi perpetuus sunt. Addit autem his panes azymos, id est, vitam humilem Domini IESV, eiusq; humilem obedientiam ad mortem vsque: ijsq; vescitur ac reficitur coram Domino. Quæcunque verò bona opera in se & in alijs perficere non potest, tametsi libens ea perficeret, ea in sua proponet & exuret bona voluntate: vbi tum alia semper dies inchoat, id est, noua Dei commotio cum oblatione noua.

Emortuus sanguis.

Sacerdotes in tabernaculo permanere, qd.

Panes azymi.

Dies alia

Virtu-

Virtutum nanque ſacrificia alteranda ac renouanda nobis ſunt ſeptem diebus, id eſt, quoad vixerimus: veſtes quoque ſacræ virtutum in octauum vſq; diem deponendæ non ſunt, qui dies eſt ſalutis & beatitudinis noſtræ, quo ad cælum euolabimus. Denique hunc in modum concordare & conuenire atque congruere nos decet cum veritate ipſa, veraq́ue ſanctimonia Iudaicæ figuræ, ab ipſo Domino mandatæ Moſi, qua in priſca illa lege ſacerdotes initiarentur & conſecrarentur.

Septem dies. Dies octauus.

De Oblationibus Sacerdotum pro ſeipſis.

CAPVT XCVI.

HIs porrò ſubiungit ſcriptura diuina iuxta figuram, cuiuſmodi ſacrificia Sacerdotes pro plebe Iſraelitica obtulerint: quibus ijſdem nos informamur, qualia ea debeant eſſe ſacrificia, quæ à noſtris ſacerdotibus pro populo Chriſtiano, totoq́ue adeò mundo ſunt offerenda.

Quaſi TEXTVS.

Tranſactis enim ſeptem diebus, & Aaroné ac filijs eius iam planè conſecratis, octaua indè die vocauit Moyſes Aaronem & filios eius ac Maiores natu, denunciauitq́; populo ſolennitatem, vtpotè in qua ſacerdotes conſecrati offerre inchoarent pro ſe & pro populo. Præcedentibus enim diebus vicem ſacerdotis expleuit Moyſes, & acceperat ab Aarone & filijs eius, quæ poſteà à populo illi erant accepturi. Populo autem congregato, tulit primò Aaron vitulum, eumq́ue occiſum obtulit pro peccato ſuo, iuxta omnem modum quo Moyſes antè vſus erat, vt ſuprà diximus. Immolauit deindè pro ſe hoſtiam ſalutarem arietem immaculatum in holocauſtum, eodem ritu, quo ſuperius commemoratum & expoſitum eſt.] Quantacunque enim vitæ ſanctitate prædíti ſint ſacerdotes, ſemper tamen peccatores & culpis ac vitijs obnoxios ſeſe fatebuntur & agnoſcent, vitamq́; agent pœnitentiæ deditam, diuinoq; in amore & ſanctis flagrabunt ac ardebunt ſtudijs & exercitijs: quod videlicet præcedens figura deſignat. Præcepitq́ue Moſes ignem terrenum amoueri ab altari, quo vſus fuerat ijs diebus, quia ea die appareret eis gloria Domini.

Vide ſcholaſticam hiſtoriã Petri Trecenſis.

De Quinque Sacrificijs oblatis pro populo: & ſpeciatim de primo.

CAPVT XCVII.

OBLATVRVS deindè Aaron pro populo, ſumpſit ab eis hoſtias quinque, vt ait AVTHOR Scholaſticæ Hiſtoriæ, & Textus Scripturæ eodem capite, niſi quod is tria tantum Sacrificia cõmemorat: fiebantq́; hæc Sacrificia communibus populi impenſis. Primùm ſacrificium fuit vitulus pro peccato populi: Alterum, hircus pro peccato Principis: Ter-

Quaſi TEXTVS.

Digitized by Google

tium, agnus pro peccato animæ: [id est, cuislibet è populo,] Quartum bos, id est, taurus in holocaustum: Quintum aries pro pacificis, quo DEVS populo suo placatus de omnibus conciliaretur.

Virtutum omnium radix quæ.

Ex hac nimirum figura discimus, quid debeamus DEO, quid Prælatis siue superioribus nostris, quid nobisipsis, quid demum proximis. Radix quidem & initium virtutum omnium, sui cognitio est. Semper igitur nosipsos peccatis & vitijs obnoxios fateri & agnoscere, semperq; moriendo ac edomando & superando carnem & sanguinem, DEO nos per pœnitentiam offerre debemus. Vt enim Iudæorum synagoga Deo vitulum offerebat ex communibus impendijs pro peccatis omnium, idque pro vnoquoque satis erat: (Neque enim singuli habere poterant vitulum, & si maximè potuissent, non tamen tanta vitulorum multitudo cremari potuisset.) Ita & sancta Ecclesia hodie DEO vitam offert pœnitentiæ & vitiorum mortificationi deditam: quam sanè mortales ad vnum omnes, nemine excepto, agere sunt obligati, & Pontifex summus, & Episcopi, Sacerdotes & Monachi, docti pariter & indocti. Nam qui absque pœnitentia & naturæ siue carnis refrænatione viuit, is viuum Ecclesiæ membrum dici non potest. Et quia oblatio pro peccatis generalis erat, pertinebatque ad Sacerdotes & omnem populum ob reuerentiam Pontificis & sacerdotum, Aaron ex communi huius oblationis sanguine ferebat in Tabernaculum, intingensq; in eo digitum suum adspergebat septies contra velum quod pendebat coram Domino: tetigitq; eo cornua altaris aurei, quo pro totius populi peccatis deprecaretur. Multum nanque valet apud Deum generalis sanctæ Ecclesiæ pœnitentia. Cæterùm adeps omnis & caro atque corium cum fimo, ea sunt offerenda ratione, vti suprà iam explanatum est.

Vitulum vnum pro omnibus offerri, quid.

Generalis pœnitentiæ vis quanta.

De Altero populi Sacrificio.

CAPVT XCVIII.

PRoximum hinc sacrificium fuit hircus pro peccato principis, quem posteaquàm occidisset Aaron, in eius sanguine intinctis digitis altaris holocausti cornua tangebat: reliquum sanguinem ad basim eius per circuitum fundebat. Quod si vestes eius sanguine maculatæ fuissent, id aut eluere aut exurere cogebatur. Caro autem omnis illi cedebat, eratq; sancta, nec cuiquam nisi sacerdotibus indè vesci licebat, idque eadem die: quicquid verò reliquum fuisset in diem alterum, exurere iussi erant. Quæ vt spiritaliter consideremus, scire conuenit, voluntatis nostræ libertatem, seu liberum arbitrium nostrum, totius vitæ & cunctorum actuum nostrorum velut principem esse. Quapropter si libera ac deliberata voluntate ex ignorantia, vt litera habet, (Peccatum enim animam excæcat) in mortale peccatum lapsi simus: vbi peccatum nostrum agnouerimus, hircum DEO offeramus oportet, qui quidem animal est natura feruidum, petulcum, fœtidum, & promissa barba: & ob feruentem appetentiam, acuti ac perspicui visus est. Huiusmodi ergo hircum DEO offeramus oportet, ita videlicet, vt interior homo noster, qui DEO & sibijpsi infidelem se præstitit, vilem & indignum se ha-

Actuum nostrorũ princeps quis.

Hirci descriptio.

Hircum offerre.

Digitized by Google

Quomodo Deus dicitur Pater.

Deus dicitur Pater, quia Filium habet. Dicitur Filius, quia Patrem habet. Dicitur Spiritus sanctus, quia ab utroque procedit. Pater ergo Deus, Filius Deus, Spiritus sanctus Deus. Pater non de Patre, Filius de Patre, Spiritus sanctus de Patre. Pater non de Filio, Filius de Filio, Spiritus sanctus de Filio. Pater non de Spiritu sancto, Filius de Spiritu sancto, Spiritus sanctus de Spiritu sancto. Pater non de Deo, Filius de Deo, Spiritus sanctus de Deo

Quintum fratrem. Liber primus.

Cicero. Saepenumero, mi frater, mecum ipse cogitaui, et in his
cogitationibus meis plerumque solitus sum ponere ante oculos
meos, quos in ciuitate nostra principes fuisse arbitrarer, qui
maximarum rerum publicarum gubernacula tenuissent, quorum
consilio senatus, populi, sociorum atque imperii nostri salus
contineretur, quos denique omnes ciuitates, quae quondam
florentissimae fuissent, habuissent principes. Quibus ego
rebus cum diligenter attenderem, tum mihi ipsa natura
rerum ducem ad inquirendum dedisse videbatur, quae
tantum interesse inter ceteros homines et eos, qui
praeessent, quique obtemperarent, quique haec
ipsa non modo ratione, sed etiam sine ratione
gubernarent, quique omnino nihil curarent,
quique ea, quae curarent, non modo
non tenerent, sed ne intellegerent
quidem, quae tanta res esset,
quae tam multos

Ecclesiastica historia. Liber tertius decimus.

Hostia quæ qui trifariam diuisa offertur.

SIMVL enim atque bouem obtulerant Iudæi, etiam arietem immolârunt, quæ dicebatur hostia Pacifica: eamque Aaron trifariam dispartiebatur, ita vt diuinitus erat imperatum: Adeps omnis internus, & renes cum renunculis, adepsq; quo operiebantur, & cauda, reticulumque iecoris, in Dei cessit sacrificium: Armus dexter & pectus ad sacerdotes pertinebat: Reliqua omnis caro mansit cibi loco illis à quibus offerebatur. Sic igitur & nos totos DEO nos ceu agnum innocentem offerre debemus. Omninò enim & ex toto DEI simus oportet. Tum verò diuidimur in tres partes, & singuli capiunt quod ipsorum est: & ex hac oblatione vel hostia Pax Domini proficiscitur, quam mundus nec dare, nec auferre, nec suscipere potest, quia nec istud potest sacrificium facere. Id quod ita potest animaduerti: Omnem enim internum adipem nostrum DEVS sibi suo iure vendicat & exigit: hoc est, quicquid siue naturaliter, siue supernaturaliter amamus, (Hoc enim in nobis viuit, & hęc nostra interiora sunt) id omne ad Deum & propter Deum, hoc est, non ob nostram delectationem aut commodum, neque etiam pro ingenita naturæ propensione & affectu, sed ad Dei cultum & seruitium amare debemus. Neque enim vel patre, vel matre, vel vxore, vel prolibus, vel ipsa etiam anima nostra & corpore frui nobis licet, sed iuxta sanctæ Ecclesiæ præceptorumque DEI constitutiones & decreta, in Dei cultu & ad Dei cultum & famulatum ea amanda, exercenda & vtenda nobis sunt: semperque danda nobis opera est, vt carnis affectus & propensiones, naturæque appetitiones premamus ac refrænemus: & ita quidem res habere poterimus absque cura & occupatione animi, sicque eas retinere, ac si ad nos minimè pertineant. Id verò mundus præstare vel exequi non potest: non enim seipsum obtulit DEO: ideoque non est vltra sensuum experimentum subleuatus vsque in pacem illam Dei, quæ omnem exuperat sensum, quam DEVS amicis suis secum vnitis largitur.

Omnem adipem internũ, Dei esse, quid.

Fruendũ seu vtendum quibꝰ qui sit.

Phil. 4.

De Reticulo Iecoris.

CAPVT CV.

Reticulũ iecoris.

EX hac autem pace spiritalis quidam gustus oritur, qui est adeps internus, quem Dominus reticulum iecoris nominat, eo quod cuncta hominis interiora gustus iste ambiat & circumplectatur: maximè verò vim amatiuam vel amantem, quam nos iecori comparamus. Itaque quandiu per amorem vltra sensibiles vel sensitiuas imagines subleuati sumus, hoc spiritalis gustus reticulo nos circumplexos sentimus: verum istud ipsum quoque reticulũ Domino tradendum est, eius in amore penitus concremandum. Nisi enim ita agamus, id est, nisi adeps iste Dei amore penitus cremetur, nobisipsis naturali quodam modo in ipso complacebimus: quod est illicitum. Damus igitur DEO adipem hunc nostrum, & ipse nobis præbet ignem: dumque adeps & ignis pariter inflammantur & ardent in altari Dei, id est, cordis nostri vnitate, iam inter nos atque Deum pacem mutuam sentimus. Nostra enim iustitia & Dei pax hic sese mutuò osculantur, & in vnitate adunantur, quemadmodum Propheta nos docet.

Psal. 84.

De

THE ABDITIVE CAUSES OF THINGS.

THE FIRST BOOK.

THE ARGUMENT.

Physicians, who have not learned the abditive causes of things, are not to be called physicians, but empirics. Of the abditive causes of things, some are in the first qualities, some in the substances of the parts, some in the whole substance, some in the figure, some in the number, some in the situation, some in the order, some in the magnitude, some in the use, some in the action, some in the passion, some in the composition, some in the temperament, some in the faculties, some in the spirits, some in the humours, some in the seed, some in the age, some in the sex, some in the manner of living, some in the habit, some in the disease, some in the symptoms, some in the signs, some in the prognostics, some in the indications, some in the remedies, some in the diet, some in the medicines, some in the operations, some in the compositions, some in the forms, some in the doses, some in the times, some in the manner of using, some in the accidents, some in the cures, some in the preservations, some in the restorations, some in the evacuations, some in the repletions, some in the alterations, some in the corrections, some in the mixtures, some in the separations, some in the consumptions, some in the generations, some in the nutritions, some in the augmentations, some in the decays, some in the deaths, some in the resurrections, some in the motions, some in the rests, some in the sympathies, some in the antipathies, some in the occult properties, some in the manifest properties, some in the similitudes, some in the dissimilitudes, some in the contrarieties, some in the agreements, some in the differences, some in the oppositions, some in the relations, some in the habitudes, some in the privations, some in the possessions, some in the negations, some in the affirmations, some in the contingencies, some in the necessities, some in the impossibilities, some in the possibilities, some in the actions, some in the passions, some in the motions, some in the rests, some in the times, some in the places, some in the habits, some in the dispositions, some in the possessions, some in the doings, some in the sufferings, some in the substances, some in the quantities, some in the qualities, some in the relations, some in the places, some in the times, some in the situations, some in the habits, some in the actions, some in the passions, some in the substances, some in the quantities, some in the qualities, some in the relations, some in the places, some in the times, some in the situations, some in the habits, some in the actions, some in the passions.

CHAPTER I.

Physicians, who have not learned the abditive causes of things, are not to be called physicians, but empirics.

quemaſculum, quandoque fœminam ſacrificare debebimus: hoc eſt, vbi Pace externa pariter & interna potiti erimus, non otio vacabimus, ſed ferò ac ſtudioſè admodum gratias agemus Domino DEO pro donis ac beneficijs illius nedum præteritis, ſed etiam præſentibus ac futuris: & in illis omnibus, in quibus Dei conſiſtit honor, & vniuerſali bet ſalus ac vtilitas, erga Deum cunctos q; homines ſtrenue ac viriliter nos exercebimus & nauabimus operam: & hoc virile eſt ſacrificium, ſiue maſculi oblatio. Vbi verò aliqua afflictio ſiue interna, ſiue externa quouis demum modò occurrerit, iam patientes & manſueti erimus, moremq; geremus DEO & cunctis hominibus: atque hoc ipſo fœminam patientiæ noſtræ DEO offeremus, quæ interim plus merebitur, DEO q; gratior erit, quam actionis impetus vel importunitas. Attamen ſingula ſuis exercere temporibus, ad iuſtam ſiue cum iuſtitia coniunctam vitam pertinet.

Virile q̃ i & quando offerat ſacrificiũ.

Fœmineũ q̃d, & quando præſtet virile.

De Iugi Sacrificio.

CAPVT CIX.

HIc tamen noſſe conuenit, actus & perpeſſiones noſtras, & quicquid à nobis fieri poſſit, neque ſanctos neque beatos nos poſſe efficere, niſi cum ſancta Eccleſia coniuncti & vniti ſimus, & de communibus impendijs Deo agnum immolemus. Quod quidem ſcriptura diuina nos docet, Exodi cap. 29. Illic enim iubentur offerre Iudæi quotidiè agnos duos, vnum manè, & alterum veſpere in holocauſtum: & id fiebat de communibus impenſis, dicebaturq; iuge ſacrificium, eo quòd ſingulis quibuſque diebus abſque obmiſſione iugiter & conſimiliter offerri oporteret. Manè quidem ſacerdotes ſumptum agnum anniculum de ſumptu publico, interficiebant, fuſo ſanguine eius ſuper altare holocauſti, deindè imponebant eum altari cum cæteris populi hoſtijs illo die vel generatim ab omnibus, vel priuatim à certis quibuſdam oblatis, alijs atque alijs rationibus ſiue modis, ita vt ſuperius explicatum eſt. Et hic agnus, abſolutus quidam decor & ornamentum erat atque fructus omnium eorum ſacrificiorum, quibus DEVS colebatur, quæq; ad populi ſalutem & vtilitatem pertinebant. Iungebant autem agno huic ſacerdotes panem, vinum, oleum, thus & ſal, quæ ſimul in altari cremanda erant. Tollebantq; ex hoc altari prunas, quas thuribulo impoſitas deferebant intrò in tabernaculum ſuper altare aureum incenſi, ijſq; thymiama adolebant, quod confectum erat ex gummi trium arborum aromaticarum, ad ipſas arbores Solis ardore arefacto & indurato, itemq; ex oſtreolis, ſiue paruis oſtreis, piſciculis marinis, hiſce videlicet quatuor eadem quantitate ſimul in puluerem redactis & contritis. Iſtud, inquam, thymiama Dominus in altari aureo coram ſe adoleri voluit, nec quicquam præterea. Quibus autem nominibus arbuſculæ iſtæ aromaticæ vocentur, quæq; earum virtus ſit, poſt audiemus. Itaque manè ſacerdos iſtud crematurus thymiama, quatuor lucernas candelabri aurei extinguebat: & hoc generale ſeu commune erat ſacrificium per omnes dies ad horam Primam neceſſariò offerendum, alijs interim quibuſcunque negocijs poſtpoſitis. Porrò ad veſperam itidem Agnus anniculus de ſumptu publico mactabatur à ſacerdotibus, tumq; altaris prunas & cineres repurgabant, & impoſito in altari

Opera bona extra Eccleſiam non prodeſſe.

Iuge ſacrificium quod.

Ecclesiastica disciplina.

Ecclesiastica disciplina.

Ecclesiastica disciplina.

Britannia, Cæsar Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, Vespasianus, Titus, Domitianus, Nerva, Trajanus, Hadrianus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Lucius Verus, Commodus, Pertinax, Didius Julianus, Septimius Severus, Pescennius Niger, Clodius Albinus, Caracalla, Geta, Macrinus, Diadumenianus, Heliogabalus, Alexander Severus, Maximinus, Gordianus Pius, Philippus, Trajanus Decius, Trebonianus Gallus, Volusianus, Æmilianus, Valerianus, Gallienus, Claudius Gothicus, Quintillus, Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Carus, Numerianus, Carinus, Diocletianus, Maximianus, Constantius, Galerius, Severus, Maximinus, Constantinus Magnus, Licinius, Crispus, Constantinus Junior, Constantius, Constans, Magnentius, Decentius, Julianus, Jovianus, Valentinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus Junior, Theodosius, Arcadius, Honorius, Constantinus, Constans, Jovinus, Sebastianus, Honoria, Valentinianus Tertius, Maximus, Avitus, Majorianus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Julius Nepos, Romulus Augustulus.

Ex his Cæsar, Augustus, Claudius, Vespasianus, Titus, Domitianus, Trajanus, Hadrianus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Lucius Verus, Commodus, Pertinax, Septimius Severus, Caracalla, Geta, Heliogabalus, Alexander Severus, Maximinus, Gordianus Pius, Philippus, Trajanus Decius, Trebonianus Gallus, Volusianus, Valerianus, Gallienus, Claudius Gothicus, Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Carus, Numerianus, Carinus, Diocletianus, Maximianus, Constantius, Galerius, Severus, Maximinus, Constantinus Magnus, Licinius, Crispus, Constantinus Junior, Constantius, Constans, Julianus, Jovianus, Valentinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus Junior, Theodosius, Arcadius, Honorius, Constantinus, Constans, Jovinus, Sebastianus, Honoria, Valentinianus Tertius, Maximus, Avitus, Majorianus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Julius Nepos, Romulus Augustulus, Imperatores, Augusti, Cæsares, Tyranni, Usurpatores, Reges, Consules, Dictatores, Censores, Ædiles, Tribuni, Prætores, Quæstores, Proconsules, Propretores, Legati, Præfecti, Procuratores, Præsides, Comites, Duces, Tribuni, Præfecti, Centuriones, Decuriones, Milites, Nautæ, Classiarii, Gregarii, Auxiliarii, Barbari, Gentiles, Christiani, Pontifices, Augures, Quindecimviri, Septemviri, Epulones, Flamines, Salii, Vestales, Fetiales, Curiones, Sacerdotes, Archiereus, Archiprophetes, Archigallus, Archimystes, Archibucolus, Archisymphonus, Archibasileus, Archisynagogus, Archipatres, Archisacerdos, Archipresbyter, Archidiaconus, Archiepiscopus, Patriarcha, Papa, Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, Exorcistæ, Lectores, Ostiarii, Cantores, Parabolani, Monachi, Eremitæ, Anachoretæ, Cœnobitæ, Archimandritæ, Abbates, Hegumeni, Archimandrita

niam designat innocentiam: est etiam tam eximij & efficacis odoris, vt serpentes, omnes in fugam vertat & superet: & hac ex parte eiusdem Domini humilem significat obedientiam, quæ omnes Tartareos serpentes deuicit ac
Gene 3. profligauit. Vt enim olim à serpente victi sumus per Adami inobedientiam, ita rursus ille à nobis superatus est per Christi IESV obedientiam. Enimuerò
Intima virtutum omnium medulla, quid. Obedientia virtutum omnium intima medulla est, perinde vt galbanum herbæ cuiusdam Ferulæ similis, qua vapulant pueri, intimus succus est. Et hæc obedientia vires omnes hostium nostrorum attriuit & elisit, mortemque nostram interemit. Coniunxit autem Christus Pontifex noster cum hac obedientia ardentem deuotionem precesq; deuotas, illo videlicet Thure
Thus designatas, quod Iudæi speciebus aromaticis in altari aureo cremandis miscere solebant. At postea quam Dominus IESVS quatuor iam dicta in illius, quam erga Deum Patrem gerebat, venerationis ac reuerentiæ altari obtulit, certamen omne spiritus & corporis in ipso consopitum est, quandoquidem natura corporea spiritui sese subdidit, eodemq; charitatis igne cum spiritu flagrare cœpit. Et ita perfecta sui abnegatione, id quod ter Patrem precatus erat, dicens, Non mea, sed tua voluntas fiat, Dominus re ipsa præstitit & impleuit. Nam simul atque hæc dixerat, forti ac libero animo, & corde pissimo ac liberali vltrò sese morti obtulit. Non enim quisquam agnum innocentem inuitum ac nolentem interficere potuisset. Verùm mox vbi ab amore superatus fuit, diuinæq; iustitiæ & potenti Patris sui dexteræ, itemq; omnium inimicorum suorum manibus sese tradidit ac permisit, hac ipsa libera ipsius resignatione vsqueadeò Pater æternus eadem charitate & ineffabili ac profusa misericordia erga nostram miseriam & necessitatem tactus ac permotus est, vt Iudæ & rabidis inuidisq; Iudæis malitiæ suæ libidinem in vnigenito Filio suo explere permiserit. Itaque Iudas missum à sacerdotum principibus ad CHRISTVM capiendum missorum dux & antesignanus, nefaria sua euersus auaritia, fallaci salutatione & osculo amoris ac beneuolentiæ signo innocentissimum agnum nostrum armatis Iudæorum li-
Ioan. 18. uore occæcatorum manibus tradidit: ijq́ue ceu canes rabidi furentibus animis suas in eum manus iniecerunt, & vinctum haud secus quàm reum ac flagitiosum quempiam, ab ædibus Annæ ad domum Caiphæ, qui tum temporis Iudæorum pontifex erat, miserandum in modum duxerunt. Interim non à verberibus, non à furiosis scommaticisq; verbis sibi temperabant, sed impellebant & affligebant eum, & quicquid poterant contemptus & ignominiæ comminisci, totum in eum euomebant. Sed hæc omnia velut agnus innocens, quasi qui nihil nosset, & neque verbis neque actu se tueri valeret, patientissimè perpessus est. Et ita quidem tota illa nocte foris approbrijs & ignominia affectus est. Porrò quam ex amore nostra causa mortem cum pœnis & omnibus ad eam pertinentibus perpeti statuerat, ea in holocausti ardebat altari, hoc est, intus in corde illius. At verò in subleuati spiritus sui altari aureo coram Deo Patre sacrum illud adolebat thymiama, cuius ante
Lucernæ nostræ qui nobis foueadæ sæpe meminimus. Eodemq; tempore omnes candelabri aurei lucernas nostras incendebat. Quicquid enim ipse erat, hoc est, se totum, & dona omnia à Deo Patre percepta nobis impartiri, nobis communicare volebat & ijsdem ipsis lucere nobis atque ardere volebat nostro in Tabernaculo, id est, Eccle-

sia san-

fia ſancta Catholica. At tamen lucernæ nobis fouendæ ſunt oleo noſtro, id eſt, charitate & ſanctis actionibus. Nam tametſi diuinæ gratiæ lucernæ in S. Eccleſia Catholica ſeu Eccleſiæ communitate ſemper ardent, quiſquis tamen oleum ſuum non apportauerit, illi vtique non ardent, vtpotè extra communitatem excluſo. Et Deus ipſe gratiam dat pro gratia, id eſt, vt per gratiam ſuam, bonis actibus maiorem gratiam emereamur: Et ita agendo, lucernas noſtro alemus oleo, & Eccleſiæ ſanctæ coniuncti atque vniti ſemper erimus. Gratiam pro gratia dare.

De Septem Lucernis Candelabri aurei, id eſt, ſeptem donis Spiritus ſancti.

CAPVT CXII.

NOSSE hîc operæpretium fuerit, (qua de re fuſius in ſuperioribus actum eſt) in Iudaico illo Tabernaculo noctibus quidem lucernas ſeptem, de die verò tres duntaxat arſiſſe. Et apud nos itidem in Eccleſia ſancta ſeptem ardent lucernæ in ſtatu gratiæ, ſupernè autem in gloriæ ſtatu tres. Libet enim gratiæ ſtatum Nocti, vel matutino tempori etiamnum obſcuro comparare. Adhuc enim in Chriſtianæ fidei lumine, ſiue (quod Apoſtolus ait) per fidem ambulamus: & opus ſanè habemus, vt lucernæ omnes & luceant & ardeant nobis, quo decertemus viriliter, & ex certamine palmam referamus, victoresq; cum triumpho ad manifeſtum Dei conſpectum & ſpeciem, quam claræ diei ſimilem dicimus, reuertamur. Vbi tum tres infimæ lucernæ in Chriſti humanitate, & in illis omnibus qui ad Chriſtum pertinent, perenniter ardebunt. Ex his prima lucerna ſanctus Domini timor eſt, qui eſt humilis ac ſubmiſſa erga Deum reuerentia. Altera eſt mutua fides & pietas quam ſinguli erga alios geremus. Tertia eſt ſcientia & rerum omnium diſcreta ſiue diſtincta cognitio. Reliquæ lucernæ quatuor, quæ nos modò dum hîc ſumus, in Deum dirigunt ac ſuſtollunt, in futura vita in incomprehenſibili illo gloriæ diuinæ lumine, æternæ cedent diei: perindè vt aſtra cæli in meridie ad Solis ſplendorem, ſuum abſcondunt lumen, eique cedere compelluntur, adeò vt eorum lumen neque aduertamus, neque deſideremus: tametſi ſemper id quod ſunt, eſſe perſeuerant. Atque ita etiam lucernæ, id eſt, Dona Spiritus ſancti in animabus noſtris longè maiori cum claritate ac decore, quam nunc ſint, perenniter permanebunt. Id quod ex ijs quæ ſequuntur, poterit fieri manifeſtum. Quarta enim lucerna, donum eſt fortitudinis, qua modò decertamus & ſuperamus omnia. At vbi cuncta ſuperauerimus, & plena victoria potiti erimus, deinceps armis ad certandum neutiquam habebimus opus, ſed ad æternum nobis manebunt decus & honorem: neque ipſa duntaxat, ſed & ea omnia, quæ dimicando per ea obtinuerimus. *Cùm enim venerit quod perfectum eſt*, vt Apoſtolus dicit, *euacuabitur quod ex parte eſt*. Eodemque Apoſtolo alibi confirmante, *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus*, qui nunquam diuidi poteſt, ſed ſemper integer perſeuerat. Hoc fortitudinis dono incitamur ad certandum, vt plenam perfectamq; in DEO virtutem adipiſcamur qua poſſimus omnia: eamq; tum demum obtinebimus, quando Chriſto Saluatori in paterna gloria feliciſſimè copulabimur ac vniemur. Deindè conſilij donum cuncta nos abnegare, reſpuere, contemptui V.

Lucernarum in tabernaculo viciſſitudo qd.

2 Cor. 5.

Lucernæ tres infimæ, quid aut quæ.

Lucerna quarta.

1 Cor. 13.

1. Cor. 12.

habere docet, quo poſſimus ſupra omnia in DEI ſubleuari vnitatem ſiue vnum effici cum DEO. Quod quidem tum perfectè adepturi ſumus, vbi Chriſtus paternum vultum in gloriæ plenitudine nobis manifeſtè viſendũ exhibebit, nosq́ue illius thronus & habitatio in gloria ſempiterna effecti e-

VI. rimus: quod vbi euenerit, omne noſtrum explebitur deſiderium. Porrò intellectus dono iam quidem velut in ſpeculo aut ænigmate cognoſcimus, at-

1. Cor 13. 2. Cor 3. quì poſt huius vitæ curriculũ, Dei Filium facie ad faciem contemplabimur, & cognoſcemus ita vt cogniti ſumus. Etenim reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, in eandem imaginem transformabimur à claritate in clari-

VII. tatem. Quæ enim gloria in ratione eſt, & modum ac finem habet, ea illi cedet gloriæ, quæ rationem omnem excellit, & prorſus immenſa ac modi expers eſt. Septima denique lucerna, id eſt, ſapientiæ donum, in præſenti vita guttulam vnam diuinæ bonitatis guſtare & intelligere nos facit: & eſt ſanè guttula illa tam dulcis, vt nedum omne mundi ſolatium, ſed & quicquid impar eſt DEO, ſuperet: at tamen in die gloriæ æternæ Spiritus ſanctus ſupereſſentiali nos amore circumplectetur, nosq́ claritudine, veritate & totius beatitudinis guſtu ineffabili prorſus affluemus & ſuperfluemus. At nihilominus ſeptem lucernæ, quibus Chriſtus ſanctam exornauit Eccleſiam, perenniter ardebunt atque lucebunt in communione ſanctorum, id eſt, cunctis ordinibus, modis gloriæ & laudis, vbi ratio & charitas diſtinctè ac diſcriminatim cognoſcent, amabunt & operabuntur. Vbi verò ſancti vltra rationem omnẽ in nudam ac ſimplicem viſionem ſublati ſunt, ibi tam prorſus immenſa & infinita claritas eſt, vt lucernas omnes obſcurari, & Solis iuſtitiæ exuperantiæ & excellentiæ cedere prorſus neceſſe ſit. Dum igitur licet, colligamus omnes oleum in vaſa noſtra. Quanuis enim lucernæ ſanctis omnibus communes ſint, ſingulis tamen quibuſque, prout bonorum operum oleum attulerint, lucebunt pariter & ardebunt. Quiſquis autem nullum omninò oleum apportauerit, in tenebras mittetur exteriores, nec illi vnquam in omnem æternitatem conſuli aut ſuccurri poterit.

De venerando Chriſti Sacrificio, quod is noſtra pro ſalute peregit.

CAPVT CXIIII.

Chriſtus à Iudæis & gentibus qui tractatus.

SED iam porrò venerandum Chriſti ſacrificium, quod is noſtræ ſalutis cauſa perfecit, proſequamur. Tranſacta nocte illa, qua captus & ad Pontifices ductus fuit, & multis perpeſſus probris & iniurijs, ac planè indignis ludibrijs, quemadmodum ante dictum eſt, hora prima Iudæi pariter & Pagani magna cum inuidentia & quadam ſpiritalis iuſtitiæ ſimulatione, & cum falſis teſtibus primò ad Caipham, deindè ad Pilatum & Herodem, vinctum eum adduxerunt. Vbi velut fatuus irriſus & contemptus eſt, & morti adiudicatus, colaphis cæſus, in faciem conſputus, ſpinis coronatus, irridiculè adoratus, flagellis & arundine cæſus, pluraq́ alia perpeſſus tormẽta, ſicut ex Euangelijs colligi licet. Præter quæ tamen omnia, multa etiam foris & intus pertulit nobis prorſus incognita, nec tradita literis. Ita nimirum Chriſtus ſeſe neci vltrò obtulit, idq́ noſtræ ſalutis cauſa. Fructus autem ſacrificij eius per omnes dies in ſanctæ Eccleſiæ officio ac miniſterio creſcunt ac renouantur. Quæ enim officia vel cultus ſeu miniſteria, & exercitia

Chriſtum multo plura, quã ſcriptum ſit, paſſuſſe.

cum

cum illius morte coniuncta sunt & vnita, ea omnia, nunquam non Deo accepta & grata sunt, alia verò minimè. Quapropter execratur ac detestatur eos omnes Deus, qui ita vitam exigunt clauduntq; suam, vt Christus suo in sacrificio ipsos Deo non obtulerit. Ex quibus tamen longè omnium pessimi illi sunt, qui intantum sese sanctos arbitrantur, vt neque Christi morte, neq; sanctæ Ecclesiæ cultu & exercitijs suo iudicio opus habeant. Sicut enim Iudæi olim in figura singulis diebus agnum de sumptu publico DEO offerre cogebantur, si ministerium suum perfectum ac DEO gratum esse vellent: ita nunc Ecclesia Catholica singulis quibusq; diebus, suis in sacrificijs Domino DEO, nostrum omnium agnum Christum IESVM, eiusq; Passionem & sacrosanctam mortem offerat necesse est: neque enim sine his vnquàm DEO placere possemus. Ex quo facilè potest animaduerti, sanctitatem omnem iam indè à primis mundi initijs in Christi passione & morte fundatam ac radicatam esse. Id quod etiam sequens declarabit figura, vel res typicè gesta, Leuitici capite 16. à Mose descripta in hunc fermè modum:

Pessimi iorer pessimos q.

De Capro Emissario, Vitula rufa, & quibusdam alijs Pontificis sacrificijs, priusquam in Sancta Sanctorum ingrederetur.

CAPVT CXIV.

LOCVTVS est Dominus ad Moysen, dicens: *Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod est intra velum coram Propitiatorio, quo tegitur arca, vt non moriatur, (quia in nube apparebo super Oraculum) nisi hæc antè fecerit:* [Quod tamen non ita intelligendum est, quasi licuerit semper ingredi quoties ista fecisset, sed tantum semel in anno die decima Septembris ingressurus prius ista faceret] *Offeret* [ait] *vitulum pro peccato.* [Author Scholasticæ historiæ hanc vitulam trimam fuisse affirmat.] *Tunica linea vestietur, seminalibus lineis verenda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hæc enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis, cùm lotus fuerit, induetur. Suscipietque ab vniuersa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato, & vnum arietem in holocaustum. Cumq; obtulerit vitulum, & orauerit pro se & pro domo sua, duos hircos stare faciet coram Domino in ostio Tabernaculi testimonij: mittensq; super vtrumque sortem, vnam Domino, & alteram capro emissario, cuius exierit sors Domino, offeret illum pro peccato: cuius autem in caprum emissarium statuet eum viuum coram Domino, vt fundat preces super eũ, & emittat eum in solitudinem. His ritè celebratis, offeret vitulum, & rogans pro se & pro domo sua, immolabit eum, assumptoq; thuribulo, quod de primis altaris implesserit, & hauriens manu compositum thymiama in incensum, vltra velum intrabit in Sancta, vt positis super ignem aromatibus, nebula eorum & vapor operiat Oraculum quod est supra testimonium, & non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli, & adsperget digito septies contra propitiatorium ad Orientem. Cumq; mactauerit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem eius in-*

TEXTVS immixtis quibusdam ex historia scholastica.

eius intra velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, vt adspergat e regione Oraculi, & expiet sanctuarium ab immunditijs filiorum Israel, & à preuaricationibus eorum, cunctisq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in tabernaculo testimonij, quod fixum est inter eos in medio scelerum habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex sanctuarium ingreditur, vt roget pro se & pro domo sua, & pro vniuerso cœtu Israel, donec egrediatur tabernaculum. Cum autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret pro se, & sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrum, adspergensq; de digito septies, expiet & sanctificet illud ab immunditijs filiorum Israel. Postquam emundauerit sanctuarium & tabernaculum & altare, tunc offerat hircum viuentem, & posita vtraque manu super caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & vniuersa delicta atque peccata eorum: quæ imprecans capiti eius, emittet illum per hominem paratum, in desertum. Cumq; portauerit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto, reuertetur Aaron in tabernaculum testimonij, & depositis vestibus, quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium, relictisque ibi, lauabit carnem suam in loco sancto, induetur q; vestibus suis: [id est, ornamentis Pontificalibus] *& postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo: & adipem* [arietis ac vituli] *qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare* [cum renibus & renunculis eò pertinentibus.] *Ille verò qui dimiserit caprum emissarium, lauabit vestimenta sua & corpus aqua, & sic ingredietur in castra. Vitulum autem & hircum qui pro peccato fuerant immolati, & quorum sanguis illatus est in sanctuarium, vt expiatio compleretur, ab portabunt foris castra, & comburent igni, tam pelles, quam carnes eorum ac fimum.* [Historia Scholastica dicit, primum sacerdotem carnem & reliqua misisse in ignem: alterum, vsque ad cineres eadem consumpsisse: tertium, collegisse cineres reseruandos ad aquam adspersionis, qua per totum annum purificarentur immundi. Sequitur in Textu:] *Et quicunque combusserit ea, lauabit vestimenta sua & carnem aqua, & sic ingredietur castra.* [idem tamen immundus erit vsque ad vesperam.]

FIGVRÆ huius explanatio.

CAPVT CXV.

HAc numerum figura Iudæi futuræ mortis Christi annuam celebrabant memoriam, sicut nos modò præteritæ celebramus. Verùm agebant id illi in Septembri, quo fermè tempore solent frumenta, vina & cæteri fructus colligi & comportari, vt hoc ipsum argumento foret, Christi mortem gratiæ & omnigenorum fructuum spiritalium segetes veberes mundo allaturam. Ita etiam in ipso mundi exordio terram Deus omnigenis fructibus exornauit. At vbi idem ipse orbem sua morte restaurauit, fructibus decorauit spiritalibus. Quamobrem nos spiritum sectantes, annuum

nuum Christi mortis diem qua nostri causa passus est, opportuno tempore agimus. Apud Iudæos solemnes ista propitiationis dicebatur: ea enim die Moses de monte descendens, Deum placatum esse populo, & adorati vituli peccatum remisisse nunciauerat. At Christus de cælo descendens, peccata omnia DEVM Patrem nobis remittarum, nunciauit, si in morte sua spem & fiduciam collocare, sibique obtemperare volemus. Erat etiam dies ista apud Iudæos afflictionis & pœnitentiæ, vtpotè qua homines & iumenta, etiam pueri septennes à vespera vsque in vesperam ieiunabant. Et nos itidem tum singulariter decet agere pœnitentiam, qua die Christus mortem nostra causa perpessus est. Et sicut olim ea die Iudæi à cibo sibi temperabant, & precibantur, pro peccatis suis & voluntariam orationi & ieiunio vacandum est pro illis, qui in vitæ & peccatis amore ad sanctitatemque pro se tantum, sed & pro nobis ipsis, & illis omnibus quos Purgatorij loca retinent. Porrò quemadmodum hac propitiationis die Pontifex olim Tabernaculum & quæque ad illud pertinentia sanguine pro totius populi peccatis immolato, expiabat: ita & Christus verus Pontifex noster sanctam Ecclesiam, id est, omnes suos, pretioso sanguine suo, quem pro totius mundi peccatis Patri suo cælesti obtulit, expiauit ac repurgauit. Quod sanè manifestè figura præ se tulit. Legitur enim Iudæorum pontificem propitiationis die vitulum sue vitulam rufam, eandemq; primam, è sua peculiari substantia pro se & domo sua offerre compulsum esse. Itidemq; Christus IESVS proprium corpus suum reuerà pretiosum, & ad eiusmodi perferenda cruciamenta tenerum, & ex flagellorum ictibus planè sanguinolentum, nec vlerò obtulit, idque cum iam tribus annis Iudæis passim omnibus innotuisset. Fecit autem hoc sacrificium pro seipso & pro domo sua: siquidem libens & suapte sponte nostrum omnium in se peccata recepit & pertulit, & vt Apostolus ait, eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: quandoquidem ceu vilis peccator omni probro & ignominia & ipsa quoque morte dignus, perpeti, contemni & abijci voluit. Offerebat autem etiam arietem in holocaustum, id est, vitam suam innocentissimam perpetuo amoris ardore flagrantem: itemq; hircos duos pro mundi peccatis, hoc est, vtranque vitam suam, puta sensitiuam & spiritalem, quæ ambæ nostra causa perpeti vehementer horrebant & ardebant: at tamen in Iudæorum oculis prorsus indignæ ac sordidæ erant. Super has autem sortem misit Dominus IESVS Pontifex noster, quæ nam ex ijs neci tradenda, quæve in solitudinem relegranda foret. Cecidit autem sors super vitã eius sensitiuam, quam tum liberrimè morti obtulit: vitam autem suam spiritalem diuino obtulit conspectui, & in eius capite, hoc est, in persona sua pro cunctis totius mundi peccatis generaliter deprecatus est: eandemq; vitam suam spiritalem cum omnium nostrum humanitate vel natura humana in cælestem suam misit solitudinem, vt ipsa illic nobis & DEVS & homo perenniter viuat. Emisit enim spiritum suum in manus Patris æterni, nunquam deinceps ad mortalem naturam rediturum. Itaque iuxta figuram id nobis colligere hinc licet, peccata nostra per illius mortem nobis verè pœnitentibus remitti. Porrò sicut diuina scriptura ait pontificem corpus suum aqua lauisse, illud oblaturum sacrificium: ita & Christus corpus suum, id est, sanctam ECCLESIAM suo in sacrificio aqua & sanguine suo lauit. Et iuxta figu-

Parasceue quo tran. figenda.

1. Cor. 5.

Sortium super duos hircos missarum mystica. tio.

ta figuram, ſacerdotum inferiorum veſtibus ſeſe induit: ſiquidem vſque ad crucis mortem innocens, purus & humilis fuit. Sumpſit autem ſacrificij ſui feruentem ſanguinem & thuribulum prunis repletum, id eſt, cor ſuum ardentiſſima charitate plenum, qua eadem charitate tum oratio, tum omnis illius ſanctiſſima vita flagrabat. Atque hoc illius thymiama fuit, cum quo intra velum, hoc eſt, Sancta ſanctorum ingrediebatur, complebatq; oraculũ, id eſt, ſui ſpiritus vnitatem ſanctimoniæ & paſſionis ſuæ bono ac ſuaui odore: ſicq; diuino adſtabat vultui, tinctiſq; digitis ſuis in pretioſo ſanguine ſuo, ſepties contra orientem, vbi eſt diuinæ locus propitiationis, adſpergebat. Septem enim horis noſtris pro peccatis & ad honorem Dei ſuum fudit ſanguinem: & hoc ipſo paternam nobis conciliauit iuſtitiam, & peccatorum omnium veniam ac indulgentiam nobis obtinuit, modò tamen credere, & illi fideliter & ex animo obſequi velimus. Atq; hac de cauſa eodem ipſo tempore, quo hoc ſuum peragebat ſacrificium, velum templi quod mediũ erat inter ſancta & ſanctuarium, ſciſſum eſt à ſummo vſque deorſum, videlicet in ſignum, per ipſum nobis æternæ vitæ aditum patefactum, & media omnia, quæ nos poſſent impedire, ipſius ſanguine ablua & abolita eſſe. Adſperſit etiam ſuo ſanguine pauimentum, quo ad ſpiritus vnitatem, quoties volemus, perfectè conſcendere valeamus. Eodemq; modo etiam Tabernaculi partem illam, quæ erat extra velum, illiusq; pauimentum, & quatuor altaris aurei cornua ſuo reſperſit cruore, vt in ſancta Eccleſia expurgari & ſanctificari poſſimus, & omnis vita noſtra DEO ſit grata & accepta: quod ſanè, niſi mortis & effuſi ſanguinis eius virtute, fieri nõ poſſit. Quamobrem dum hoc propitiationis explebat munus, ſolus erat in ECCLESIA ſancta: quandoquidem actio eius interna toti erat orbi abſcondita, & ipſe eam ſolus peragebat. Hæc verò interna illius actio, plus ad noſtri redemptionem contulit, quam perpeſſio externa, quippe cum illa huius forma fuerit. Vndè figura habet, pontificem digito ſanguinem adſperſiſſe. Quod enim Chriſtus ſanguinem ſuum fudit, quod ita pro nobis pati voluit, id omne per Spiritum S. & liberrimam illius actum eſt voluntatem: interim tamen paſſio externa, internam illius actionem æterno cum honore conſummabat. Quod itidem figura teſtatur. Siquidem Pontifex Iudæorum, Tabernaculum expians atq; ſanctificans, ſolus intus erat, indutus veſtibus lineis inferioris ordinis ſacerdotum: offerens autem holocauſtum, foris erat in totius populi conſpectu Pontificis ornatus cultu ac veſtibus. Sic & Chriſtus Pontifex noſter ante mortem ſuam in ſui ſpiritus vnitatem, & orationis ac charitatis ſuæ virtutem & efficaciam introgreſſus, poſt omnem populum ſuum humilis atq; obediens ſtabat, ornatus veſtibus (id eſt, virtutibus) diaconi, vel inferioris gradus ſacerdotis, cæleſti Patri feruidum ſuum ſanguinem offerens, quo quidem nos in ipſius ſpiritu purgati & expiati & ſanctificati ſumus. Latebat autem hoc opus mũdum vniuerſum. Poſteà verò vbi foras egreſſus eſt, in totius orbis oculis palam ſtabat, verſo ad Orientem dorſo, & in Occidentem vultu, vt indè nobis liceret animaduertere, Peccatum Adæ in Oriente perpetratum, atque etiam peccata omnia ipſum poſt tergum ſuum proiecciſſe, eiſq; dediſſe veniam. Quapropter ſi gratiam & miſericordiam quæſierimus, faciemq; eius gloriosam ad Orientem adorauerimus, nimirum confirmabit nos, ſignatis pretioſo

Vel in Chriſti morte ſciſſio, quid.

ſanguine

ſanguine ſuo frontibus noſtris: qui quidē ſanguis chriſma noſtrum eſt, quo confirmare non poſſunt niſi Epiſcopi. Conſtat autem chriſma noſtrum ex oleo & balſamo. Et Chriſtus oleum nobis largitur, puta Spiritum ſanctum: & balſamum, hoc eſt, ſacroſancta merita ſua, vt & ſanctitatem adipiſcamur, & in noſtris vitijs & peccatis minimè computreſcamus ac pereamus. Hinc etiam innocētiſſimam vitam ſuam in altari crucis obtulit in holocauſtum, hoc eſt, omninò concremandam: ſimul cum ea offerens Renes & adipem, & quicquid in cælo & terra ſolatio & guſtu afficere eum potuiſſet. Carnem autem vitulæ rufæ, hoc eſt, excruciatū corpus eius, duo ſacerdotes extra caſtra vel oppidum abſportârunt vſq; ad cineres cremandū: tertius ſacerdos ſuper hos cineres aquam mittit, qua nos totius anni circulo à noſtris eluimur peccatis, quemadmodum de Iudęis figura commemorat. Sacerdotes duos Chriſtum dico & Caipham, qui carnem Chriſti cruciamentorum igni penitus cōcremandam gentibus tradiderunt. Tertius ſacerdos, quem ſuper cineres aquam miſiſſe diximus, miles ille poteſt accipi, qui lanceā in exanimati corporis eius latus vibrauit, vndè nobis ſacrum Baptiſma & cætera Sacramēta, quibus noſtra purgantur errata, profluxerunt. Et hæc ſingulis renouantur annis in Eccleſia, vt olim in Synagoga: manebant verò omnes immundi vſque ad veſperam, quo tempore DEI Filius hominem induit, & in Cruce patefacto latere ſuo, nobis indè aquam manauit: qua quiſquis lauatur, ſanus & mundus eſt, reditq; ad caſtra & ad populum ſuum, hoc eſt, Chriſtianæ & Catholicæ fidei cultores. Quod autem in Textu Dominus ait, Erit hoc vobis legitimum ſempiternum: non de Iudæorum ſacrificio intelligendum eſt, quod iam præterijt & abolitum eſt, ſed ſanctæ Eccleſiæ, quod legitimum eſt: fructusq; indè conſequens, æternus eſt. Si enim Iudæos aqua ſuper vitulæ cineres fuſa, emundare potuit: multo magis & verius nos aqua, è Chriſti excruciato corpore profluente, repurgamur. Vndè quotquot hanc contingunt aquam, penitus emundantur: Siquidem Sacramenta noſtra perfecta ſunt. Apud Iudæos autem quotquot hos tetigiſſent cineres, immundi erāt vſque ad veſperam, qua Chriſtus Sol ſplendidus ad crucis mortem demigrans atque deſcendens, veneranda nobis è ſuo latere contulit Sacramenta, Iudaicas implentia figuras, & ad eam quam deſignabant, adducētia veritatem. Qui enim in priſca lege Iudæi immundi fuiſſent, tertio & ſeptimo die hac aqua adſpergebantur & expiabantur: octauo autem die offerebant ſacrificium Deo & ſacerdotibus, quemadmodum erat lege præceptum, & etiam pro ratione peccati, quo ſe commaculaſſent: atque ita demum expiati, redibant ad ſuos: eratq́ue hoc apud illos Sacramenti Pœnitentiæ loco. Idem quoque apud nos hodiè myſticè fit. In primis enim vitæ noſtræ initijs, quando in Patrem credimus & Filium & Spiritum ſanctum, tres habemus dies, & baptizamur vndis ſalutaribus, quas Chriſtus ſua nobis morte mercatus eſt: ſimul autem pollicemur DEO victuros nos iuxta legis Chriſti præſcriptum, ita vt ab Euangeliſtis quatuor literis mandata eſt, & ſic ſeptem fiunt dies. Porrò bonis actibus noſtris denuò lauamur in Spiritu ſancto, vndè dies exiſtit octauus, quo ſacrificium facimus & reuertimur ad caſtra electorum DEI. Atquì ſi deindè mortiferis fœdemur peccatis, iam rurſus tres habeamus dies oportet, puta veram Contritionē, Confeſſionem, & Satisfactionē: ſicq; denuò Pœnitentiæ:

Chriſma.

Aquæ luſtralis figura.

Dierum trium myſtica.

Dici septimæ. aqua abluimur. Sed adsit insuper dies septimus necesse est, hoc est, vt nobiscum fixè statuamus & desideremus ad vltimum vsque vitæ præsentis diem seruire Deo: & ita mundi ac sani efficimur, ipsíque adeò DEI sacrificium sumus, & redimus ad castra vitę æternæ. Cæterùm si peccator diem tertium expiationis negligat vel contemnat, vt Pœnitentiæ sacramento non abluatur, quamlibet ille sanctus videatur, quaslibet virtutes præ se ferat & actitet, non potest die septimo expiari ac emundari in Spiritu sancto: quin potius extra Ecclesiæ Catholicæ communionem exclusus, è populo Israel Deum contemplaturo, exterminatur. Idem quoque in veteri lege accidit. At verò si in DEI gratia viuimus, etiamsi in paruas quasdam culpas, quas Veniales dicimus, incidamus, non sumus tamen immundi nisi vsque ad vesperam, id est, donec nosipsos obseruauimus. Tum enim Sol gratiæ descendit ad nos, & in eadem ipsa diuina gratia eluimur, rursumq; ad vnitatem reuertimur, siue coniungimur cum illis qui Deum possident. Quod ipsum similiter figura præ se tulit.

Immundum esse ad vespe ra vsque.

Adhuc de sacrificijs Aaronis & posterorum eius ac populi Israel, & de eorum mystica significatione.

CAPVT CXVI.

POSSEM hic multa & mira adferre de contaminatione & expurgatione multimoda Iudæorum: sed hæc omnia missa facio, quod nobis neutiquam necessaria videantur. Quæ verò, quemadmodum viuendum sit, nos instituunt, quæque ad Dei famulatum & cultum nos excitant, in eoque nos exhilarant, ea sanè vtiliter proponuntur. Eam ob rem dicam quædam adhuc de sacrificijs Aaronis & posterorum eius & plebis Iudaicæ: quæ quidem tametsi dum figura duraret, DEO grata erãt, sed quod ab ipso Christo oblatum est, quodq; ab eius successoribus cum populo Christiano etiamnum offertur sacrificium, tanto DEO acceptius, tantoque præclarius est, quanto veritas figuræ, homo vmbræ suæ, & DEVS omnibus præstat creaturis. Obsecro autem, attentus sit LECTOR ad ea quæ dicturus sum.

Quis TEXTVS.

Posteaquàm Propheta Moyses ex Dei præcepto sacrum cõfecerat Vnctionis oleum vel vnguentum, quo Aaronem & liberos eius sacerdotes consecrârat, ipso die quo expletum est tempus consecrationis eorum, omnis populus Israel, sicut iussi erant à Domino per Moysen ac Aaronem, sua apportârunt sacrificia & victimas, puta oues, armenta, capras, columbas, & alia iam superius commemorata: ex quibus Aaron pectora & armos dexteros, quæ sibi iure debebantur, separauit, reliquis omnibus altari impositis, nullo tamen igne suppositio: siquidem terrenum ignem extinxerat. Et extendens manum ad populum, benedixit ei. Ingressíque Moyses & Aaron in tabernaculum Testimonij, Deum precabantur, & deinceps egressi,

Digitized by Google

Verse 1

ſacramentum,& offerre pretioſum ſanguinem, pro mundi peccatis fuſum, eundemque in putentiſſimam ſui ventris cloacam mittere, perindè quaſi ad ipſos pertineat, aut ipſi eo digni ſint. O rem indignam, ô probrum ac dedecus coram DEO & orbe vniuerſo. Quæ enim à Chriſto IESV & primis ſacerdotibus ſanctitas, vita ipſorũ & ſanguine fundata eſt, eam improbi quidam noſtrorum temporum ſacerdotes probrosa vita ſua deſtruunt ac euertunt. Nihil enim aliud ſunt quam ignominia & confuſio ac dedecus orbis. Et ſicut in primis ECCLESIAE exordijs ad attactum vmbræ D. Petri Apoſtoli ægri omnes curabantur: ita hodiè prô dolor aerem ipſum vitijs & peſſima fama ſua impuri quidam ſacerdotes inficiunt & fœtore adſpergunt, ita vt multi hinc animæ morbos contrahant,& nonnulli etiam in mortiferis peccatis emoriantur. Talem autem vitam non niſi æterna conſequitur confuſio cum dæmonibus in fœtidiſſimo puteo inferni. Et dignè ac iure ſanè cum illis in æternis cogentur degere ſupplicijs ac cruciamentis, quorum, ſe indigniſſimæ tradunt ſeruituti gratiæ tempore, quo eos DEO Omnipotenti ſeruire oporteret.Sed de improbis ſacerdotibus hactenus dictum ſit ſatis. dicamus nunc etiam quippiam de optimis, quos mundus habeat, ſacerdotibus.

Quorum vitijs hodi inficiatur etiam aer.

De Menſa cui propoſitionis panes imponebantur.

CAPVT CXVII.

HOC loco explicare ſuſcipimus ea, quæ Moſi Dominus præcepit de menſa quadam fabricanda ex lignis ſethim, quæ haberet duos cubitos longitudinis,& vnum ac ſemiſſem (vt quidam codices habent)latitudinis, ac totidem altitudinis, eſſetque inaurata auro puriſſimo, & in parte Tabernaculi Aquilonari poneretur, eſſentque ſemper in ea panes in conſpectu Domini.Attendat hic quilibet,& internam ſuam inſpiciat vitam, & quid intus ſentiat.Equidem Chriſtum Dei Filium iam antè aliquoties per Moſen typicè deſignatum dixi. Siquidem è monte cælorum Chriſtianam ad nos aduexit legem, & menſam fabricauit nobis in parte Aquilonari nedum ECCLESIAE ſanctæ,ſed etiam cuiuslibet boni hominis.Et ſicut illa apud Iudæos menſa tabernaculi ex lignis ſethim imputribilibus, & quæ nec ignis,nec vetuſtas conſumere poſſet, confecta erat:ita etiam tum ſanctæ ECCLESIAE, tum vniuſcuiſlibet hominis boni ac interni libertas perire non poteſt: vtpotè quæ puro vndique auro,id eſt, pura charitate obducta eſt, quæ nec ſuperari, nec interire poteſt,ſed perpetuò permanet. Habet autem iſthæc ipſa à Chriſto fabricata menſa cubitos duos longitudinis, qui duos quoſdam liberos ſignificant actus. Deus nanque ex liberrima bonitate æterno nos amare conſtituit,& nos illum itidem viciſſim:Qui ſunt duo actus perfecti, &æterna menſæ noſtræ longitudo. Latitudo verò cubitum habet & ſemiſſem.Siquidem Dei intra nos operatio,cum virtutibus cunctis perfectum efficiunt cubitum: atqui nos in actionibus noſtris minus longos, & in cunctis virtutibus deficere nos ſentimus: qui eſt cubitus dimidius, quem perficere non valemus.Quanto enim magis amamus,tanto plus amare tenemur: quoque plures efficimus virtutes, tanto ad plures agendas colendasq; virtutes,obligati ſumus.Amor enim in ſuis actibus nunquam ſedari aut pacatus

Moſes.

Autem purum.

Meſa cubiti duo quid.

Cubitus dimidius.

Ad ann. 1188 et 1189. 1189.

ſtrum ſuperius, & ſic ſuperfluitas ſanguinis ſuperflua ſecundum quantitatem & qualitatem

Cum gratia & priuilegio Regiæ Maiestatis per septennium.

De duodecim fructibus spiritus, quos percipit dignè communicans.

CAPVT CXXII.

ET ad ipsum quidem venerabile Sacramentum, si vt ante dictum est, sapienter, quidè, vel cupidè ac spiritaliter accedamus, duodecim fructus spiritus ab Apostolo in Epistola ad Galatas enumeratos, in nobis experimur. Primus fructus charitas est erga DEVM & mortales omnes. Secundus, gaudium internum ac diuinum, quod nemo tollit à nobis. Tertius pax Domini, quam perturbare nemo potest. Quartus patientia, quæ nullis afflictionum oneribus opprimitur aut vincitur. Quintus longanimitas stabili ac firmo animo omnem afflictionem & omnia sustinens. Sextus bonitas, quę nullum in se malum tolerare potest. Septimus benignitas, quæ ad virtutes omnes prompta & parata est, & in necessitate neminem deserit. Octauus mansuetudo, quæ æquabiliter & absque indignatione suffert, quæque nullis rebus aduersis ex homine expelli se patitur. Nonus fides, quæ virtutum omnium totiusq; sanctitatis verum fundamentum est, quamq; nulla creatura, quouis fallaci ac fictitio lumine, neque vlla subtilitate in dubitationem vel opinionem extra veritatis tramitem abducere potest. Decimus, modestia, quæ foris quidem hominem benè maturum, compositum, ac humilem efficit, & intus animum præstat sedatum ac tranquillum, estq; paucis rebus necessarijs contenta, atque ab omni inordinata superfluitate & abundantia refrenat & continet appetitum siue concupiscentiam. Vndecimus continentia, quæ omnem inordinatam, Deoq; & virtutibus contrariam animi & corporis propensionem ac appetentiam, sub fræno retinet atque compescit. Duodecimus castitas, id est, cor subleuatum, in Dominica sese Passione exercens, cuius etiam imagines sibi habet impressas, eaq; penetratum est: aut nudus intellectus, in quem DEVS cælesti claritate irradiat. Isti videlicet duodecim fructus sunt, quos tum consequimur, cum totos nos dedimus DEO, & magna cum reuerentia venerabile Sacramentum suscipimus. Iam si DEVM hoc pacto gustare velimus, vitam illi intra nos spiritalem, eamq; sanctam alamus oportet: eandemq; vitam mundis ac salubribus escis, hoc est, sanctis operibus benè & absque errore peractis foueamus ac nutricemur. Cuius quædam in Leuitico figura proponitur, vbi Dominus Iudæis discrimen habere præcipit inter munda ac immunda animantia, puta pisces, aues, & animalia, prescribens eis quæ ex his munda, quæq; pro immundis habere debeant. Verùm quatenus cibus ad corpus tantum pertinet, nihil hæc ad nos spectant. Si enim ipsi mundi simus à vitijs, munda quoque nobis sunt omnia quę ad nostros vsus necessarios condita sunt à DEO. Sed quod Iudæis secundum corpus præceptum fuit, id nobis spiritaliter mandatum est. Quamobrem diuinæ est voluntatis, vt foris quidem externis bonis actibus, intus autem deuotione & exercitijs internis, & supra nos contemplatiua ad Deum adhæsione pascamur. Ita nimirum vita actiua alimur, & cum bestijs gradimur in terra, si iuxta Dei præcepta viuamus. Et in nostri introuersione vita interna pascimur, quando instar piscium in diuinæ gratiæ aquis natamus, Deum inibi & multiplicia illius dona gustantes. Vita denique contemplatiua cibamur, quando ceu aues vltra intellectum nostrum in diuinæ claritudinis aëre volita-

Galat 5.

Fructuum spiritûs duodecim recẽsio.

Fructus istos qui quando assequamur.

Leuit. 11.

Tit. 1.

Ad Lectorem Præfatio.

LIBRVM hunc, Lector, ex Arabico in Latinum sermonem conuersum, ab Abrahamo Ecchellensi Maronita, Linguarum Orientalium Professore Regio, Tibi offero. Quem ego, cum Romæ Arabicis Typis excudendum curarem, ut Auctoris mentem, quam maxime fieri posset, exprimeret, Latinum Interpretem adhibui. Quod ut Tibi, Lector, probe constet, Auctoris Vitam, quam ex Arabum Historicis collegi, Tibi exhibeo.

Abu Ali Hosain Ibn Abdallah Ibn Sina, Auicennæ Cognomento celebris, Bochara Transoxanæ Ciuitate natus est. Pater eius Abdallah, Balcensis, Balcensium Regum Familiaris, Bocharam migrauit, ibique Filium Hosain, Anno Hegiræ 370. Christi 980. genuit. Hosain, Puer adhuc, Literis Arabicis, Alcorani Lectioni, Grammaticæ, Logicæ, Geometriæ, Arithmeticæ, Astronomiæ, Musicæ, Naturali Philosophiæ, Medicinæ, Metaphysicæ, Iurisprudentiæ, Theologiæ, Dialecticæ, Rhetoricæ, Poeticæ, Astrologiæ, Magiæ, Talismanicæ, Physiognomiæ, Chiromantiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Aeromantiæ, Necromantiæ, Alchymiæ, Indicæ Arithmeticæ, Numerorum Abjectionis, Algebræ, Almucabalæ, Regulæ Elchatayn, Regulæ Helcataym, Regulæ Duarum Falsarum Positionum, Regulæ Trium Falsarum Positionum, Regulæ Augmenti & Diminutionis, Regulæ Quantitatis & Virginis, Regulæ Cossarum, Regulæ Censuum, Regulæ Cubi & Censuum, Regulæ Cubi & Rerum, Regulæ Cubi & Numeri, Regulæ Censuum & Rerum, Regulæ Censuum & Numeri, Regulæ Rerum & Numeri, Regulæ Cubi, Censuum & Rerum, Regulæ Cubi, Censuum & Numeri, Regulæ Cubi, Rerum & Numeri, Regulæ Censuum, Rerum & Numeri, Regulæ Cubi, Censuum, Rerum & Numeri, Regulæ Quantitatis Equalis Numero, Regulæ Quantitatis Equalis Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Diuisorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Censui, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum & Cubo, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Censui & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum, Cubo & Radicibus, Regulæ Quantitatis Equalis Numero Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numerorum Numer

Ecclesiæ. Et ideo ad hoc ut ordo ecclesiasticus
ab omnibus observetur, ut ecclesia Dei
unanimiter et concorditer regatur, ut
omnes in ea Deo unanimes habitare
videantur, ut ecclesia Dei sit domus
orationis, et non domus negotiationis,
ut in ea nihil aliud quam quod ad
Dei cultum pertinet, fiat, ut ecclesia
Dei sit sponsa sine macula et ruga,
ut ecclesia Dei sit columba una et
perfecta, ut ecclesia Dei sit civitas
sancta Jerusalem, ut ecclesia Dei sit
mater omnium fidelium, ut ecclesia
Dei sit arca Noe, in qua soli salvi
fiunt, ut ecclesia Dei sit navis Petri,
in qua soli navigant qui ad portum
salutis perveniunt, ut ecclesia Dei sit
area Domini, in qua triticum a
palea separatur, ut ecclesia Dei sit
arbor illa magna, cujus ramos
omnes aves cœli habitant, ut ecclesia
Dei sit rete illud, in quo boni pisces
a malis separantur, ut ecclesia Dei
sit grex Christi, quem ipse pascit,
ut ecclesia Dei sit vinea illa, quam
plantavit dextera Dei, ut ecclesia
Dei sit ovile illud, in quo oves
Christi pascuntur, ut ecclesia Dei
sit corpus illud, cujus caput est
Christus, ut ecclesia Dei sit templum
illud, in quo Deus habitat, ut
ecclesia Dei sit civitas illa, quæ
habet fundamenta, cujus artifex et
conditor Deus, ut ecclesia Dei sit
civitas illa, quæ habet duodecim
fundamenta, et in fundamentis
duodecim nomina duodecim apostolorum
Agni, ut ecclesia Dei sit civitas illa,
quæ habet duodecim portas, et in
portis duodecim nomina duodecim
tribuum filiorum Israel, ut ecclesia
Dei sit civitas illa, quæ habet
duodecim angulos, et in angulis
duodecim nomina duodecim apostolorum
Agni, ut ecclesia Dei sit civitas illa,
quæ habet duodecim millia stadiorum,
et longitudo et altitudo et latitudo
ejus æqualia sunt, ut ecclesia Dei
sit civitas illa, quæ habet duodecim
millia stadiorum, et longitudo et
altitudo et latitudo ejus æqualia
sunt

Anno
Domini
1066

Anno
Domini
1067

Anno
Domini
1068

Anno
Domini
1069

Anno
Domini
1070

Anno
Domini
1071

Anno
Domini
1072

Anno
Domini
1073

Anno
Domini
1074

Anno
Domini
1075

Anno
Domini
1076

Anno
Domini
1077

Anno
Domini
1078

Anno
Domini
1079

Anno
Domini
1080

Anno
Domini
1081

Anno
Domini
1082

Anno
Domini
1083

Anno
Domini
1084

Anno
Domini
1085

Anno
Domini
1086

Anno
Domini
1087

Anno
Domini
1088

Anno
Domini
1089

Anno
Domini
1090

Anno
Domini
1091

Anno
Domini
1092

Anno
Domini
1093

Anno
Domini
1094

Anno
Domini
1095

Anno
Domini
1096

Anno
Domini
1097

Anno
Domini
1098

Anno
Domini
1099

Anno
Domini
1100

Anno
Domini
1101

Anno
Domini
1102

Anno
Domini
1103

Anno
Domini
1104

Anno
Domini
1105

Anno
Domini
1106

Anno
Domini
1107

Anno
Domini
1108

Anno
Domini
1109

Anno
Domini
1110

Anno
Domini
1111

Anno
Domini
1112

Anno
Domini
1113

Anno
Domini
1114

Anno
Domini
1115

Anno
Domini
1116

Anno
Domini
1117

Anno
Domini
1118

Anno
Domini
1119

Anno
Domini
1120

Anno
Domini
1121

Anno
Domini
1122

Anno
Domini
1123

Anno
Domini
1124

Anno
Domini
1125

Anno
Domini
1126

Anno
Domini
1127

Anno
Domini
1128

Anno
Domini
1129

Anno
Domini
1130

Anno
Domini
1131

Anno
Domini
1132

Anno
Domini
1133

Anno
Domini
1134

Anno
Domini
1135

Anno
Domini
1136

Anno
Domini
1137

Anno
Domini
1138

Anno
Domini
1139

Anno
Domini
1140

Anno
Domini
1141

Anno
Domini
1142

Anno
Domini
1143

Anno
Domini
1144

Anno
Domini
1145

Anno
Domini
1146

Anno
Domini
1147

Anno
Domini
1148

Anno
Domini
1149

Anno
Domini
1150

Anno
Domini
1151

Anno
Domini
1152

Anno
Domini
1153

Anno
Domini
1154

Anno
Domini
1155

Anno
Domini
1156

Anno
Domini
1157

Anno
Domini
1158

Anno
Domini
1159

Anno
Domini
1160

Anno
Domini
1161

Anno
Domini
1162

Anno
Domini
1163

Anno
Domini
1164

Anno
Domini
1165

Anno
Domini
1166

Anno
Domini
1167

Anno
Domini
1168

Anno
Domini
1169

Anno
Domini
1170

Anno
Domini
1171

Anno
Domini
1172

Anno
Domini
1173

Anno
Domini
1174

Anno
Domini
1175

Anno
Domini
1176

Anno
Domini
1177

Anno
Domini
1178

Anno
Domini
1179

Anno
Domini
1180

Anno
Domini
1181

Anno
Domini
1182

Anno
Domini
1183

Anno
Domini
1184

Anno
Domini
1185

Anno
Domini
1186

Anno
Domini
1187

Anno
Domini
1188

Anno
Domini
1189

Anno
Domini
1190

Anno
Domini
1191

Anno
Domini
1192

Anno
Domini
1193

Anno
Domini
1194

Anno
Domini
1195

Anno
Domini
1196

Anno
Domini
1197

Anno
Domini
1198

Anno
Domini
1199

Anno
Domini
1200

Anno
Domini
1201

Anno
Domini
1202

Anno
Domini
1203

Anno
Domini
1204

Anno
Domini
1205

Anno
Domini
1206

Anno
Domini
1207

Anno
Domini
1208

Anno
Domini
1209

Anno
Domini
1210

Anno
Domini
1211

Anno
Domini
1212

Anno
Domini
1213

Anno
Domini
1214

Anno
Domini
1215

Anno
Domini
1216

Anno
Domini
1217

Anno
Domini
1218

Anno
Domini
1219

Anno
Domini
1220

Anno
Domini
1221

Anno
Domini
1222

Anno
Domini
1223

Anno
Domini
1224

Anno
Domini
1225

Anno
Domini
1226

Anno
Domini
1227

Anno
Domini
1228

Anno
Domini
1229

Anno
Domini
1230

Anno
Domini
1231

Anno
Domini
1232

Anno
Domini
1233

Anno
Domini
1234

Anno
Domini
1235

Anno
Domini
1236

Anno
Domini
1237

Anno
Domini
1238

Anno
Domini
1239

Anno
Domini
1240

Anno
Domini
1241

Anno
Domini
1242

Anno
Domini
1243

Anno
Domini
1244

Anno
Domini
1245

Anno
Domini
1246

Anno
Domini
1247

Anno
Domini
1248

Anno
Domini
1249

Anno
Domini
1250

Anno
Domini
1251

Anno
Domini
1252

Anno
Domini
1253

Anno
Domini
1254

Anno
Domini
1255

Anno
Domini
1256

Anno
Domini
1257

Anno
Domini
1258

Anno
Domini
1259

Anno
Domini
1260

Anno
Domini
1261

Anno
Domini
1262

Anno
Domini
1263

Anno
Domini
1264

Anno
Domini
1265

Anno
Domini
1266

Anno
Domini
1267

Anno
Domini
1268

Anno
Domini
1269

Anno
Domini
1270

Anno
Domini
1271

Anno
Domini
1272

Anno
Domini
1273

Anno
Domini
1274

Anno
Domini
1275

Anno
Domini
1276

Anno
Domini
1277

Anno
Domini
1278

Anno
Domini
1279

Anno
Domini
1280

Anno
Domini
1281

Anno
Domini
1282

Anno
Domini
1283

Anno
Domini
1284

Anno
Domini
1285

Anno
Domini
1286

Anno
Domini
1287

Anno
Domini
1288

Anno
Domini
1289

Anno
Domini
1290

Anno
Domini
1291

Anno
Domini
1292

Anno
Domini
1293

Anno
Domini
1294

Anno
Domini
1295

Anno
Domini
1296

Anno
Domini
1297

Anno
Domini
1298

Anno
Domini
1299

Anno
Domini
1300

Anno
Domini
1301

Anno
Domini
1302

Anno
Domini
1303

Anno
Domini
1304

Anno
Domini
1305

Anno
Domini
1306

Anno
Domini
1307

Anno
Domini
1308

Anno
Domini
1309

Anno
Domini
1310

Anno
Domini
1311

Anno
Domini
1312

Anno
Domini
1313

Anno
Domini
1314

Anno
Domini
1315

Anno
Domini
1316

Anno
Domini
1317

Anno
Domini
1318

Anno
Domini
1319

Anno
Domini
1320

Anno
Domini
1321

Anno
Domini
1322

Anno
Domini
1323

Anno
Domini
1324

Anno
Domini
1325

Anno
Domini
1326

Anno
Domini
1327

Anno
Domini
1328

Anno
Domini
1329

Anno
Domini
1330

Anno
Domini
1331

Anno
Domini
1332

Anno
Domini
1333

Anno
Domini
1334

Anno
Domini
1335

Anno
Domini
1336

Anno
Domini
1337

Anno
Domini
1338

Anno
Domini
1339

Anno
Domini
1340

Anno
Domini
1341

Anno
Domini
1342

Anno
Domini
1343

Anno
Domini
1344

Anno
Domini
1345

Anno
Domini
1346

Anno
Domini
1347

Anno
Domini
1348

Anno
Domini
1349

Anno
Domini
1350

Anno
Domini
1351

Anno
Domini
1352

Anno
Domini
1353

Anno
Domini
1354

Anno
Domini
1355

Anno
Domini
1356

Anno
Domini
1357

Anno
Domini
1358

Anno
Domini
1359

Anno
Domini
1360

Anno
Domini
1361

Anno
Domini
1362

Anno
Domini
1363

Anno
Domini
1364

Anno
Domini
1365

Anno
Domini
1366

Anno
Domini
1367

Anno
Domini
1368

Anno
Domini
1369

Anno
Domini
1370

Anno
Domini
1371

Anno
Domini
1372

Anno
Domini
1373

Anno
Domini
1374

Anno
Domini
1375

Anno
Domini
1376

Anno
Domini
1377

Anno
Domini
1378

Anno
Domini
1379

Anno
Domini
1380

Anno
Domini
1381

Anno
Domini
1382

Anno
Domini
1383

Anno
Domini
1384

Anno
Domini
1385

Anno
Domini
1386

Anno
Domini
1387

Anno
Domini
1388

Anno
Domini
1389

Anno
Domini
1390

Anno
Domini
1391

Anno
Domini
1392

Anno
Domini
1393

Anno
Domini
1394

Anno
Domini
1395

Anno
Domini
1396

Anno
Domini
1397

Anno
Domini
1398

Anno
Domini
1399

Anno
Domini
1400

Anno
Domini
1401

Anno
Domini
1402

Anno
Domini
1403

Anno
Domini
1404

Anno
Domini
1405

Anno
Domini
1406

Anno
Domini
1407

Anno
Domini
1408

Anno
Domini
1409

Anno
Domini
1410

Anno
Domini
1411

Anno
Domini
1412

Anno
Domini
1413

Anno
Domini
1414

Anno
Domini
1415

Anno
Domini
1416

Anno
Domini
1417

Anno
Domini
1418

Anno
Domini
1419

Anno
Domini
1420

Anno
Domini
1421

Anno
Domini
1422

Anno
Domini
1423

Anno
Domini
1424

Anno
Domini
1425

Anno
Domini
1426

Anno
Domini
1427

Anno
Domini
1428

Anno
Domini
1429

Anno
Domini
1430

Anno
Domini
1431

Anno
Domini
1432

Anno
Domini
1433

Anno
Domini
1434

Anno
Domini
1435

Anno
Domini
1436

Anno
Domini
1437

Anno
Domini
1438

Anno
Domini
1439

Anno
Domini
1440

Anno
Domini
1441

Anno
Domini
1442

Anno
Domini
1443

Anno
Domini
1444

Anno
Domini
1445

Anno
Domini
1446

Anno
Domini
1447

Anno
Domini
1448

Anno
Domini
1449

Anno
Domini
1450

Anno
Domini
1451

Anno
Domini
1452

Anno
Domini
1453

Anno
Domini
1454

Anno
Domini
1455

Anno
Domini
1456

Anno
Domini
1457

Anno
Domini
1458

Anno
Domini
1459

Anno
Domini
1460

Anno
Domini
1461

Anno
Domini
1462

Anno
Domini
1463

Anno
Domini
1464

Anno
Domini
1465

Anno
Domini
1466

Anno
Domini
1467

Anno
Domini
1468

Anno
Domini
1469

Anno
Domini
1470

Anno
Domini
1471

Anno
Domini
1472

Anno
Domini
1473

Anno
Domini
1474

Anno
Domini
1475

Anno
Domini
1476

Anno
Domini
1477

Anno
Domini
1478

Anno
Domini
1479

Anno
Domini
1480

Anno
Domini
1481

Anno
Domini
1482

Anno
Domini
1483

Anno
Domini
1484

Anno
Domini
1485

Anno
Domini
1486

Anno
Domini
1487

Anno
Domini
1488

Anno
Domini
1489

Anno
Domini
1490

Anno
Domini
1491

Anno
Domini
1492

Anno
Domini
1493

Anno
Domini
1494

Anno
Domini
1495

Anno
Domini
1496

Anno
Domini
1497

Anno
Domini
1498

Anno
Domini
1499

Anno
Domini
1500

Anno
Domini
1501

Anno
Domini
1502

Anno
Domini
1503

Anno
Domini
1504

Anno
Domini
1505

Anno
Domini
1506

Anno
Domini
1507

Anno
Domini
1508

Anno
Domini
1509

Anno
Domini
1510

Anno
Domini
1511

Anno
Domini
1512

Anno
Domini
1513

Anno
Domini
1514

Anno
Domini
1515

Anno
Domini
1516

Anno
Domini
1517

Anno
Domini
1518

Anno
Domini
1519

Anno
Domini
1520

Anno
Domini
1521

Anno
Domini
1522

Anno
Domini
1523

Anno
Domini
1524

Anno
Domini
1525

Anno
Domini
1526

Anno
Domini
1527

Anno
Domini
1528

Anno
Domini
1529

Anno
Domini
1530

Anno
Domini
1531

Anno
Domini
1532

Anno
Domini
1533

Anno
Domini
1534

Anno
Domini
1535

Anno
Domini
1536

Anno
Domini
1537

Anno
Domini
1538

Anno
Domini
1539

Anno
Domini
1540

Anno
Domini
1541

Anno
Domini
1542

Anno
Domini
1543

Anno
Domini
1544

Anno
Domini
1545

Anno
Domini
1546

Anno
Domini
1547

Anno
Domini
1548

Anno
Domini
1549

Anno
Domini
1550

Anno
Domini
1551

Anno
Domini
1552

Anno
Domini
1553

Anno
Domini
1554

Anno
Domini
1555

Anno
Domini
1556

Anno
Domini
1557

Anno
Domini
1558

Anno
Domini
1559

Anno
Domini
1560

Anno
Domini
1561

Anno
Domini
1562

Anno
Domini
1563

Anno
Domini
1564

Anno
Domini
1565

Anno
Domini
1566

Anno
Domini
1567

Anno
Domini
1568

Anno
Domini
1569

Anno
Domini
1570

Anno
Domini
1571

Anno
Domini
1572

Anno
Domini
1573

Anno
Domini
1574

Anno
Domini
1575

Anno
Domini
1576

Anno
Domini
1577

Anno
Domini
1578

Anno
Domini
1579

Anno
Domini
1580

Anno
Domini
1581

Anno
Domini
1582

Anno
Domini
1583

Anno
Domini
1584

Anno
Domini
1585

Anno
Domini
1586

Anno
Domini
1587

Anno
Domini
1588

Anno
Domini
1589

Anno
Domini
1590

Anno
Domini
1591

Anno
Domini
1592

Anno
Domini
1593

Anno
Domini
1594

Anno
Domini
1595

Anno
Domini
1596

Anno
Domini
1597

Anno
Domini
1598

Anno
Domini
1599

Anno
Domini
1600

Anno
Domini
1601

Anno
Domini
1602

Anno
Domini
1603

Anno
Domini
1604

Anno
Domini
1605

Anno
Domini
1606

Anno
Domini
1607

Anno
Domini
1608

Anno
Domini
1609

Anno
Domini
1610

Anno
Domini
1611

Anno
Domini
1612

Anno
Domini
1613

Anno
Domini
1614

Anno
Domini
1615

Anno
Domini
1616

Anno
Domini
1617

Anno
Domini
1618

Anno
Domini
1619

Anno
Domini
1620

Anno
Domini
1621

Anno
Domini
1622

Anno
Domini
1623

Anno
Domini
1624

Anno
Domini
1625

Anno
Domini
1626

Anno
Domini
1627

Anno
Domini
1628

Anno
Domini
1629

Anno
Domini
1630

Anno
Domini
1631

Anno
Domini
1632

Anno
Domini
1633

Anno
Domini
1634

Anno
Domini
1635

Anno
Domini
1636

Anno
Domini
1637

Anno
Domini
1638

Anno
Domini
1639

Anno
Domini
1640

Anno
Domini
1641

Anno
Domini
1642

Anno
Domini
1643

Anno
Domini
1644

Anno
Domini
1645

Anno
Domini
1646

Anno
Domini
1647

Anno
Domini
1648

Anno
Domini
1649

Anno
Domini
1650

Anno
Domini
1651

Anno
Domini
1652

Anno
Domini
1653

Anno
Domini
1654

Anno
Domini
1655

Anno
Domini
1656

Anno
Domini
1657

Anno
Domini
1658

Anno
Domini
1659

Anno
Domini
1660

Anno
Domini
1661

Anno
Domini
1662

Anno
Domini
1663

Anno
Domini
1664

Anno
Domini
1665

Anno
Domini
1666

Anno
Domini
1667

Anno
Domini
1668

Anno
Domini
1669

Anno
Domini
1670

Anno
Domini
1671

Anno
Domini
1672

Anno
Domini
1673

Anno
Domini
1674

Anno
Domini
1675

Anno
Domini
1676

Anno
Domini
1677

Anno
Domini
1678

Anno
Domini
1679

Anno
Domini
1680

Anno
Domini
1681

Anno
Domini
1682

Anno
Domini
1683

Anno
Domini
1684

Anno
Domini
1685

Anno
Domini
1686

Anno
Domini
1687

Anno
Domini
1688

Anno
Domini
1689

Anno
Domini
1690

Anno
Domini
1691

Anno
Domini
1692

Anno
Domini
1693

Anno
Domini
1694

Anno
Domini
1695

Anno
Domini
1696

Anno
Domini
1697

Anno
Domini
1698

Anno
Domini
1699

Anno
Domini
1700

Anno
Domini
1701

Anno
Domini
1702

Anno
Domini
1703

Anno
Domini
1704

Anno
Domini
1705

Anno
Domini
1706

Anno
Domini
1707

Anno
Domini
1708

Anno
Domini
1709

Anno
Domini
1710

Anno
Domini
1711

Anno
Domini
1712

Anno
Domini
1713

Anno
Domini
1714

Anno
Domini
1715

Anno
Domini
1716

Anno
Domini
1717

Anno
Domini
1718

Anno
Domini
1719

Anno
Domini
1720

Anno
Domini
1721

Anno
Domini
1722

Anno
Domini
1723

Anno
Domini
1724

Anno
Domini
1725

Anno
Domini
1726

Anno
Domini
1727

Anno
Domini
1728

Anno
Domini
1729

Anno
Domini
1730

Anno
Domini
1731

Anno
Domini
1732

Anno
Domini
1733

Anno
Domini
1734

Anno
Domini
1735

Anno
Domini
1736

Anno
Domini
1737

Anno
Domini
1738

Anno
Domini
1739

Anno
Domini
1740

Anno
Domini
1741

Anno
Domini
1742

Anno
Domini
1743

Anno
Domini
1744

Anno
Domini
1745

Anno
Domini
1746

Anno
Domini
1747

Anno
Domini
1748

Anno
Domini
1749

Anno
Domini
1750

Anno
Domini
1751

Anno
Domini
1752

Anno
Domini
1753

Anno
Domini
1754

Anno
Domini
1755

Anno
Domini
1756

Anno
Domini
1757

Anno
Domini
1758

Anno
Domini
1759

Anno
Domini
1760

Anno
Domini
1761

Anno
Domini
1762

Anno
Domini
1763

Anno
Domini
1764

Anno
Domini
1765

Anno
Domini
1766

Anno
Domini
1767

Anno
Domini
1768

Anno
Domini
1769

Anno
Domini
1770

Anno
Domini
1771

Anno
Domini
1772

Anno
Domini
1773

Anno
Domini
1774

Anno
Domini
1775

Anno
Domini
1776

Anno
Domini
1777

Anno
Domini
1778

Anno
Domini
1779

Anno
Domini
1780

Anno
Domini
1781

Anno
Domini
1782

Anno
Domini
1783

Anno
Domini
1784

Anno
Domini
1785

Anno
Domini
1786

Anno
Domini
1787

Anno
Domini
1788

Anno
Domini
1789

Anno
Domini
1790

Anno
Domini
1791

Anno
Domini
1792

Anno
Domini
1793

Anno
Domini
1794

Anno
Domini
1795

Anno
Domini
1796

Anno
Domini
1797

Anno
Domini
1798

Anno
Domini
1799

Anno
Domini
1800

Anno
Domini
1801

Anno
Domini
1802

Anno
Domini
1803

Anno
Domini
1804

Anno
Domini
1805

Anno
Domini
1806

Anno
Domini
1807

Anno
Domini
1808

Anno
Domini
1809

Anno
Domini
1810

Anno
Domini
1811

Anno
Domini
1812

Anno
Domini
1813

Anno
Domini
1814

Anno
Domini
1815

Anno
Domini
1816

Anno
Domini
1817

Anno
Domini
1818

Anno
Domini
1819

Anno
Domini
1820

Anno
Domini
1821

Anno
Domini
1822

Anno
Domini
1823

Anno
Domini
1824

Anno
Domini
1825

Anno
Domini
1826

Anno
Domini
1827

Anno
Domini
1828

Anno
Domini
1829

Anno
Domini
1830

Anno
Domini
1831

Anno
Domini
1832

Anno
Domini
1833

Anno
Domini
1834

Anno
Domini
1835

Anno
Domini
1836

Anno
Domini
1837

Anno
Domini
1838

Anno
Domini
1839

Anno
Domini
1840

Anno
Domini
1841

Anno
Domini
1842

Anno
Domini
1843

Anno
Domini
1844

Anno
Domini
1845

Anno
Domini
1846

Anno
Domini
1847

Anno
Domini
1848

Anno
Domini
1849

Anno
Domini
1850

Anno
Domini
1851

Anno
Domini
1852

Anno
Domini
1853

Anno
Domini
1854

Anno
Domini
1855

Anno
Domini
1856

Anno
Domini
1857

Anno
Domini
1858

Anno
Domini
1859

Anno
Domini
1860

Anno
Domini
1861

Anno
Domini
1862

Anno
Domini
1863

Anno
Domini
1864

Anno
Domini
1865

Anno
Domini
1866

Anno
Domini
1867

Anno
Domini
1868

Anno
Domini
1869

Anno
Domini
1870

Anno
Domini
1871

Anno
Domini
1872

Anno
Domini
1873

Anno
Domini
1874

Anno
Domini
1875

Anno
Domini
1876

Anno
Domini
1877

Anno
Domini
1878

Anno
Domini
1879

Anno
Domini
1880

Anno
Domini
1881

Anno
Domini
1882

Anno
Domini
1883

Anno
Domini
1884

Anno
Domini
1885

Anno
Domini
1886

Anno
Domini
1887

Anno
Domini
1888

Anno
Domini
1889

Anno
Domini
1890

Anno
Domini
1891

Anno
Domini
1892

Anno
Domini
1893

Anno
Domini
1894

Anno
Domini
1895

Anno
Domini
1896

Anno
Domini
1897

Anno
Domini
1898

Anno
Domini
1899

Anno
Domini
1900

Anno
Domini
1901

Anno
Domini
1902

Anno
Domini
1903

Anno
Domini
1904

Anno
Domini
1905

Anno
Domini
1906

Anno
Domini
1907

Anno
Domini
1908

Anno
Domini
1909

Anno
Domini
1910

Anno
Domini
1911

Anno
Domini
1912

Anno
Domini
1913

Anno
Domini
1914

Anno
Domini
1915

Anno
Domini
1916

Anno
Domini
1917

Anno
Domini
1918

Anno
Domini
1919

Anno
Domini
1920

Anno
Domini
1921

Anno
Domini
1922

Anno
Domini
1923

Anno
Domini
1924

Anno
Domini
1925

Anno
Domini
1926

Anno
Domini
1927

Anno
Domini
1928

Anno
Domini
1929

Anno
Domini
1930

Anno
Domini
1931

Anno
Domini
1932

Anno
Domini
1933

Anno
Domini
1934

Anno
Domini
1935

Anno
Domini
1936

Anno
Domini
1937

Anno
Domini
1938

Anno
Domini
1939

Anno
Domini
1940

Anno
Domini
1941

Anno
Domini
1942

Anno
Domini
1943

Anno
Domini
1944

Anno
Domini
1945

Anno
Domini
1946

Anno
Domini
1947

Anno
Domini
1948

Anno
Domini
1949

Anno
Domini
1950

Anno
Domini
1951

Anno
Domini
1952

Anno
Domini
1953

Anno
Domini
1954

Anno
Domini
1955

Anno
Domini
1956

Anno
Domini
1957

Anno
Domini
1958

Anno
Domini
1959

Anno
Domini
1960

Anno
Domini
1961

Anno
Domini
1962

Anno
Domini
1963

Anno
Domini
1964

Anno
Domini
1965

Anno
Domini
1966

Anno
Domini
1967

Anno
Domini
1968

Anno
Domini
1969

Anno
Domini
1970

Anno
Domini
1971

Anno
Domini
1972

Anno
Domini
1973

Anno
Domini
1974

Anno
Domini
1975

Anno
Domini
1976

Anno
Domini
1977

Anno
Domini
1978

Anno
Domini
1979

Anno
Domini
1980

Anno
Domini
1981

Anno
Domini
1982

Anno
Domini
1983

Anno
Domini
1984

Anno
Domini
1985

Anno
Domini
1986

Anno
Domini
1987

Anno
Domini
1988

Anno
Domini
1989

Anno
Domini
1990

Anno
Domini
1991

Anno
Domini
1992

Anno
Domini
1993

Anno
Domini
1994

Anno
Domini
1995

Anno
Domini
1996

Anno
Domini
1997

Anno
Domini
1998

Anno
Domini
1999

Anno
Domini
2000

Anno
Domini
2001

Anno
Domini
2002

Anno
Domini
2003

Anno
Domini
2004

Anno
Domini
2005

Anno
Domini
2006

Anno
Domini
2007

Anno
Domini
2008

Anno
Domini
2009

Anno
Domini
2010

Anno
Domini
2011

Anno
Domini
2012

Anno
Domini
2013

Anno
Domini
2014

Anno
Domini
2015

Anno
Domini
2016

Anno
Domini
2017

Anno
Domini
2018

Anno
Domini
2019

Anno
Domini
2020

Anno
Domini
2021

Anno
Domini
2022

Anno
Domini
2023

Anno
Domini
2024

Anno
Domini
2025

Anno
Domini
2026

Anno
Domini
2027

Anno
Domini
2028

Anno
Domini
2029

Anno
Domini
2030

Anno
Domini
2031

Anno
Domini
2032

Anno
Domini
2033

Anno
Domini
2034

Anno
Domini
2035

Anno
Domini
2036

Anno
Domini
2037

Anno
Domini
2038

Anno
Domini
2039

Anno
Domini
2040

Anno
Domini
2041

Anno
Domini
2042

Anno
Domini
2043

Anno
Domini
2044

Anno
Domini
2045

Anno
Domini
2046

Anno
Domini
2047

Anno
Domini
2048

Anno
Domini
2049

Anno
Domini
2050

Anno
Domini
2051

Anno
Domini
2052

Anno
Domini
2053

Anno
Domini
2054

Anno
Domini
2055

Anno
Domini
2056

Anno
Domini
2057

Anno
Domini
2058

Anno
Domini
2059

Anno
Domini
2060

Anno
Domini
2061

Anno
Domini
2062

Anno
Domini
2063

Anno
Domini
2064

Anno
Domini
2065

Anno
Domini
2066

Anno
Domini
2067

Anno
Domini
2068

Anno
Domini
2069

Anno
Domini
2070

Anno
Domini
2071

Anno
Domini
2072

Anno
Domini
2073

Anno
Domini
2074

Anno
Domini
2075

Anno
Domini
2076

Anno
Domini
2077

Anno
Domini
2078

Anno
Domini
2079

Anno
Domini
2080

Anno
Domini
2081

Anno
Domini
2082

Anno
Domini
2083

Anno
Domini
2084

Anno
Domini
2085

Anno
Domini
2086

Anno
Domini
2087

Anno
Domini
2088

Anno
Domini
2089

Anno
Domini
2090

Anno
Domini
2091

Anno
Domini
2092

Anno
Domini
2093

Anno
Domini
2094

Anno
Domini
2095

Anno
Domini
2096

Anno
Domini
2097

Anno
Domini
2098

Anno
Domini
2099

Anno
Domini
2100

Quoniam ars medicine est ars
nobilissima et ad quam
omnes homines maxime
indigent: ideo ipsam
ego Constantinus filius
Dioscoridis de Affrica
oriundus: qui ob amorem
artis ipsius Salernum
veniens: ipsam ibidem
per multos annos latitantem
et quasi absconditam
inveni: ipsam
ad utilitatem studentium
in lucem produxi: et
ipsam de latina in latinum
transferre curavi: ut
ipsa ars medicine
quam plurimis
studentibus
pateat.

sipellis est. Et quia nihil appetere nouerunt, nisi carnem & sanguinem, virum armatum perimunt, ipsam scilicet rationem suam: quæ etiamsi intrinsecus diuina gratia, atque extrinsecus sacra scriptura communita foret, at nihilo secius à robusto leone, id est, natura indomita, miserè excæcata succumberet.

Vir armatus.

Leo.

De Haliæeto.

CAPVT CXXVII.

TERTIA Auis haliæeti nomen habet, quæ iuxta quorundam sententiam, corpore exigua est, sed collo oblongo, plumis purpureis & candidis: habitatq; in mari, cum piscibus victitans, nidumq; efficit rotundum subter maris arenam aqua discedente, ne facilè dirumpi aut lacerari possit: & dies septem ouis incubat. Quæ omnia figuratè etiam in ficto ac simulato homine inuenire licet. Exenim apud homines paruum ac humilem sese exhibet, estq; collo oblongo, dum procul laudem & gloriam, quam ex simulata sanctitatis specie adipisci queat, & deguſtat & cogitat. Plumas habet purpureas & candidas, quando actus illius magnam præ se ferre pœnitentiam & innocentiam videntur: sed in Mari, id est, inconstantia ac instabilitate moratur, vitamque agit cum piscibus marinis, id est, in fluxu ac instabilis mundi ventosis laudibus: & nidus eius rotundus est & subtus maris arenam, dum corde ac animo non nisi in terrenis rebus quiescere appetit, atque eiusmodi quietem sectatur. Neque sanè quandiu secundum naturam pace fruitur, nidus simulationis ac hypocrisis eius facilè aut inueniri, aut dirumpi potest: sed intra septem dies ouis incubat suis, & pullos excitat: hoc est, extremo vitæ tempore quando vita cum morte commutanda est, perturbatur & fit impatiens, atque ita suos producit fructus: potestq; vel quiuis animaduertere cuiusmodi Auis sit.

Haliæeti descriptio.

Hypocritas haliæeto ingrati.

Mare.

De Milvo.

CAPVT CXXVIII.

QVARTA Auis Miluus est, qui pullos & alia ex plateis rapta deuorat: Aues maiores reformidat. Dum annis minor est, aues rapit: deindè, mortuis cadaueribus: posteà culicibus & muscis vitam sustẽtat suam, ad extremum fame moritur. Docemur hîc, quosdam ex natura spiritali vitæ affici, ad eamque adspirare: sed dum eam à bonis hominibus potius quàm ex Deo, in scriptura magis quam spiritu, & in externis plus actionibus quam internis exercitijs discere conantur, tametsi cogitationibus ac meditationibus sursum volitent, non tamen supernè reficiuntur, eo quod deorsum contemplentur, cibumque suum spiritaliter rapiant in plateis, hoc est, externis bonorum hominum actibus, quos ipsi sibi assumunt. Quamobrem Aues captant vndè viuant, hoc est, volatiles easque multimodas bonarum, sed externarum, Actionum cogitationes: atquì quod ad spiritalem intelligentiam attinet, rudes semper ac crassi permanent. Metuunt igitur ac reformidant Aues maiores, hoc est, homines vndiquaque benè exercitatos, & qui virtutes ac veritatem probè calleant. Quod si ita affecti sint, vt sibi grandes pœnitentiæ labores sustinuisse, atq; alijs multis Actibus bonis incubuisse videantur,

Milui descriptio.

Miluus quos referat.

Aues captare.

Aues maiores.

Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Introibo ad altare Dei.

Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Qui fecit cœlum & terram.

Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ semper Virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistæ, sanctis Apostolis Petro & Paulo, omnibus Sanctis, & vobis fratres, quia peccavi nimis cogitatione, verbo & opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaelem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum & Paulum, omnes Sanctos, & vos fratres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis vestris, perducat vos ad vitam æternam.

Amen.

Indulgentiam, absolutionem & remissionem omnium peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus.

Amen.

Deus tu conversus vivificabis nos.

Et plebs tua lætabitur in te.

Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

Et salutare tuum da nobis.

Domine exaudi orationem meam.

Et clamor meus ad te veniat.

Dominus vobiscum.

Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Aufer a nobis quæsumus Domine iniquitates nostras: ut ad Sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum.

Amen.

Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt, & omnium Sanctorum: ut indulgere dignéris omnia peccata mea. Amen.

Introibo ad altare Dei.

Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Judica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repulisti: & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei: ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus: quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum.

Amen.

Introibo ad altare Dei.

Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Qui fecit cœlum & terram.

Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ semper Virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistæ, sanctis Apostolis Petro & Paulo, omnibus Sanctis, & vobis fratres, quia peccavi nimis cogitatione, verbo & opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaelem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum & Paulum, omnes Sanctos, & vos fratres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis vestris, perducat vos ad vitam æternam.

Amen.

Indulgentiam, absolutionem & remissionem omnium peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus.

Amen.

Deus tu conversus vivificabis nos.

Et plebs tua lætabitur in te.

Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

Et salutare tuum da nobis.

Domine exaudi orationem meam.

Et clamor meus ad te veniat.

Dominus vobiscum.

Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Aufer a nobis quæsumus Domine iniquitates nostras: ut ad Sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum.

Amen.

Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt, & omnium Sanctorum: ut indulgere dignéris omnia peccata mea. Amen.

Introibo ad altare Dei.

Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Judica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repulisti: & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei: ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus: quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum.

Amen.

niones ac noua dogmata comminiscuntur & fabricant, quibus mundum densis inuoluant tenebris, & Dei legem obscurent. Huius farinæ homines, Iudæorum similimi sunt, dicentium Domino: *Recede à nobis: scientiam viarum tuarum nolumus.* Iob 21.

De Laro.

CAPVT CXXXIII.

NONA Auis Larus appellatur, viuitq; ex præda duplici, dum & Aues in aëre, & in aquis pisces captat. Huius Auis similes sunt, quotquot in sublimi intelligentia quietem, & in interno affectu ac desiderio suo gustum & consolationem expetunt & aucupantur: qui vtique Deum gustare non possunt, eo quod propria venentur commoda, neque vltra seipsos in Deum excedant atque transcendant. Laro qui cur similes.

De Accipitre.

CAPVT CXXXIV.

DECIMA Auis Accipiter est, qui vt est falcone segnior ac tardior, ita eundem aucupandi calliditate vincit: potestq; haud inconuenienter Prælatos Ecclesiæ designare, eos videlicet, qui populum Domini non vt Pastores, sed Principum secularium more regunt ac moderantur. Isti interim Principibus secularibus, quos per falcones accipimus, pigrius ac remissius volitant, vbi populi commissi procurandæ salus foret: sed illis astutiores sunt, vbi prædam sibi certam pollicentur. Et vt Accipiter pullos suos, dum valent, ad captandam prædam volare compellit, & est ferus ac crudelis: ita peruersi Prælati pullos suos, id est, eos qui ipsorum funguntur munere, prædas vbicunque possint, agere compellunt. Semper enim vbi rerum temporalium lucra sperant, versuti, rigidi ac crudeles sunt, cùm tamen Deus Omnipotens Prælatis Ecclesiæ haud secus omni interdixerit inclementiæ ac crudelitate, quàm Iudæis omni accipitrum genere. Accipitris calliditas quos signet. Prælati qui cùr accipitri similes.

De Noctua.

CAPVT CXXXV.

VNDECIMO loco Noctua ponitur, quæ columbarum oua, sorices & mures edit, & dum ab auibus impetitur, supino corpore pedibus se tuetur. Plumis quidem abundat, sed ijsdem prægrauatur, cum sit pigra, iners, ac otiosa: fugitque lucem, & mortuis adesse solet. Ista auis figuratè significat eos, qui noctibus, id est, in suo naturali lumine diuinæ gratiæ experte, volitant, idque spiritus indepicta nuditate, & otiosa in nudam essentiam suam contemplatione: quæ pennæ sunt, quibus natura in simplici quietè volitat: sed eædem ipsæ spiritum deprimunt, eique oneri sunt, quominùs supra naturam suam in gratiam aut gloriam euolare queat. Vbi enim spiritus cunctis imaginibus destitutus est, ibi merito diuinam bonitatē impressam sibi habere deberet: itemq; vbi visio eius nuda prorsus ac otiosa est, rationem eius diuina esse illustratam veritate oporteret. Tum verò & amaret & cognosceret supernaturaliter, Deiq; honorē in cunctis suis actibus sitiret: ijsdemque plumis supra creatam subuolans essentiam suam, Deo in Noctuæ depictio. Noctuæ quos signet.

Digitized by Google

in æternitate perfrueretur. Si quis enim ad nuditatem ſpiritus pertingere velit, via illi terenda eſt, qua ad eum peruenitur. Sed quos Noctua figuratè deſignat, ij otio torpent, & deſidiæ ac inertiæ dediti ſunt, lucemque exoſam habent: quando nec cognoſcere, nec amare, nec ratione neque diſcretione vti volũt, ſed citra virtutes omnes in tenebris volare & quieſcere appetunt. Libenter quoque mortuis adſunt, id eſt, ſui ſimilibus, qui ijſdem ſint erroribus ac prauis opinionibus imbuti. Sed & ipſi mortui ſunt coram Deo, & ab Eccleſia electi ac reprobati: cumque obiurgantur, in noctuæ morem pectore ſurſum verſo, aliquam peregrinam excogitant vocem, auditam ab aliis, eamque vnguibus ſuis tanta contentione & pertinacia retinent, vt eis extorqueri non poſſit: neque enim vllis rationibus acquieſcunt. Atque eam ob rem vbi ad lucem veniunt, odio & abominationi ſunt omnibus veritatem intelligentibus, haud ſecus quàm noctua cæteris auibus. Sicut autem noctua columbæ vorat oua, ita iſti hominum ſimplicium, quibuscum viuunt, ſpiritales perdunt fructus. Et vt denique noctua glires ac mures edit, ſic iſti eſcæ loco habent opiniones peſſimas quaſque, & à Catholicę fidei domeſticis maximè reiectas atque damnatas.

Noctua ſignari, quales.

De Mergulo.

CAPVT CXXXVI.

Mergulus quos exprimat.

DVodecimo loco Mergulus numeratur, qui piſcibus viuit, & diu moratur ſub aquis: pulli eius ipſi ſibi eſcam quærunt, præuidetq; in mari futuram tempeſtatem. Hæc auis eos exprimit, qui ſpiritales quidem videntur, & ſunt curioſi, molles ac delicati, commodum ſuum & in DEO & in rebus omnibus captantes & quærentes. Iſti piſcibus victitant, id eſt, guſtu interno, dum omnia in ipſorum commodum eis cedunt: merguntque ſeſe ſub aquas, id eſt, in voluptates & oblectamenta naturæ ſuæ inſtabilis & fluxæ inſtar aquæ. Pulli autem eorum, ipſi ſibi victum parant, quando ſenſus, vires & cunctæ actiones eorum, ad guſtum potius quam vtilitatem propenſæ ſunt: præuidentque futuram in mari tempeſtatem: ſi quidem laborem & exercitia bona, itemque occupationes omnes mundi, quæ molli ac ſuaui vitæ ipſorum nocumento aut impedimento eſſe queant, fugiunt ac deuitant.

Piſcibus victitare.

De Ibide.

CAPVT CXXXVII.

Ibidis deſcriptio.

TErtiadecima auis Ibis eſt, quæ in littoribus graditur & ſerpentinis ouis, cadaueribus, & piſcibus veſcitur: ijſdemque aluntur etiam Pulli eius, & eſt pennis vel plumis candidis. Significat autem, quoſdam ſpeciem quidem præ ſe ferre religionis ſeu vitæ ſpiritalis, & candidis veſtiri plumis, hoc eſt, ſpecie innocentiæ, ſed eoſdem in aquarum littoribus verſari, id eſt, apud homines ſeculares, qui inſtabiles ſunt atque mutabiles, ſemperque ſui in vitijs ſimiles ad ſe trahunt. Itaque ſerpentinis veſcuntur ouis & ranis putridis, hoc eſt, immundis diaboli ac mundi tentationibus paſcuntur: itemque piſcibus mortuis & cadaueribus, dum ſponte & cum affectu ac deſiderio priſtinas ſuas recogitant delectationes & voluptates, & veteres peccan-

Ibis quos ſignet.

Ibidem ſerpentinis veſci ouis, qd

peccandi consuetudines, quibus quandoque dediti fuêre, ijsq; suos nutriunt pullos, id est, internos sensus ac vires suas.

De Cygno.

Caput CXXXVIII.

Decimaquarta auis, Cygnus est: cuius virtus potior, in alis sita est, & moriturus, canit. Hîc figuratè significat quoslibet ætate iuuenes Deum non metuentes, sed naturæ suæ obsequentes, Delicias voluptatesqúe carnales sectando, quæ sunt velut alæ geminæ, sub quibus multa delitescunt vitia: & sunt magni roboris magnæqúe virtutis, quandiu in Adolescentia ac iuuentute, perindè vt Cygnus in aquis, natant: & id temporis rigido sunt collo instar Cygni, & lætantes atque cantantes, in innumeris moriuntur peccatis mortiferis: quidam etiam æterna morte pereunt.

Cygni descriptio.

Cygno significati qui.

De Onocrotalo.

Caput CXXXIX.

Avis decimaquinta, Onocrotali nomen habet, & est Cygno similis, editqúe velut Asini ruditum collo in aquam merso, & rostrum habet oblongum, quo pisces arripit. In faucibus eius inest alterius vteri genus, quò omnia animal inexplebile congerit. Mox perfecta rapina sensim indè in os reddita inferam in aluum ruminantis modò defert. Pulchrè per hanc auem auarus significatur, quippe qui in fluxa inconstantia ac instabilitate versatur perindè vt Cygnus in aquis, semperqúe longius natat ingenti cum desiderio & cupiditate plura adipiscendi. Sed Asini ruditum exprimit, quo desidia ac stoliditas designatur. Etenim erga virtutes omnes piger ac iners est, & magna stoliditate ea amat, à quibus ipse se non nescit minimè amari, quæqúe breui velit nolit amissurus est: ijsqúe seruit, ac honorem habet rebus, à quibus ipsi potius seruiri ac honorem impendi oporteret. Deindè etiam seipsum odio prosequitur, & magna molestia ac inquietudine afficit, itemqúe odio ac adspernationi habetur tam in cælis quam in terris. Habet porrò rostrum oblongum, id est, astutam calliditatem, qua terrena sibi corradit, & magnam dat in aquis vocem, id est, dum lucrum facit, hilarescit: dum verò damnum accipit, ingentem præ tristitia clamorem edit. Est præterea illi vterus vel vesicula gutturis instar sacci, quæ est cor illius, quod quantumuis multa obtineat, semper tamen vacuum ac inane permanet. Quando verò magna eum fames tenet, suos thesauros numerat, & debitorum suorum nomina recenset, atq; hoc ipso cibos ex vtero reuocatos ruminat. Iste nimirum incompositus admodum Asinus est, & licet magnis præmatur oneribus, nec ipse tamen animaduertit.

Vide Plinium lib. 10. Cap. 47.

Onocrotali descriptio.

Asini sono quid figuretur.

Rostrum oblongũ.

Vterus gutturis onocrotali, quid.

De Porphyrione.

Caput CXL.

Decimasexta auis, Porphyrio dicitur: quæ pedem alterum vt aquila, alterum vt anser habet. Et cùm altè volet, tamen pisces exiguos in aquis conspicit: lapsaqúe repentè in aquas, pede Aquilino pisces rapit, & Anserino leuat se in Aera. Discere hinc licet, homines quosdam cum A-

Porphyrionis descriptio.

Porphyrione quinam significentur.

quila volare in Aere in sublimi intelligentia, & cum Anseribus natare in Aquis, id est, vita delicijs dedita: istiqúe Porphyriones dici possunt. Nam quantumuis in subtilibus dictis, & acutis institutionibus sublimiter volent, at tamen semper oculos adpisces in aquis natantes affigunt & detorquent, id secum ipsi perquirentes, vt ab hominibus mundanis victum cultumq; corporis obtinere queant. Atque eam ob rem pedem alterum Aquilinum habent, id est, auidam cupiditatem, qua prædam captant & apprehendunt: & alterum pedem velut Anseris integrum ac indiuisum, quo Aquæ insistunt: quando neminem alicuius pensi habent, nisi quatenus aliquod ex illo suum lucrum sperant. Atquì vbi prædam cœperunt, seorsum à populo ad littus eam absportant, ibiq; soli eam deuorant: siquidem rarò alijs benignè faciunt, nisi vbi magna sibi lucra pollicentur.

Aquilinus porphyrionis pes, quid

De Herodione.

CAPVT CXLI.

Herodiõ quorum gerat typum.

DEcimoseptimo loco Herodion, id est, Falco, vt quidam volunt, ponitur inter volatilia ex præcipuis vnus: qui tanto fertur esse robore, vt Aquilam perimat, & quatuor aut quinque grues elidat in terram. Recenti vescitur esca: vbi prædam gratam sibi contemplatur, totum se concutit: vbi verò suo conatu frustratur, præ superbia ægrè ad eum à quo emissus est, reuertitur. Isthæc Auis, peruersorum Principum secularium ac etiam Prælatorum typum gestat, populo Domini cum superbia & absque sui cognitione præsidentium ac imperantium. Qui tametsi præcipuum apud homines locum obtinent, vt falcones in præcipuis Auibus numerantur, & quod ad conditionem sanguinis & natales attinet, valentes viribus ac nobiles sunt, præcipuam tamen naturæ præstantiam ac nobilitatem amittunt, dum aquilam vincunt, victumq; perimunt, id est, dum rationem suam Deiq; gratiam, quibus ad æternorum cognitionem & iustitiæ operationem subuolare deberent, miserè perdunt & extinguunt. Ita enim & quatuor vel quinque simul elidunt grues, quæ sunt quatuor virtutes Cardinales, & Timor Domini. Etenim grues ipsæ moralem nos instituunt vitam, dum modum & ordinem seruant volando, cantando, vigilando, excubias agendo, itemq; in cunctis actibus suis. Quamobrem vbi Principes seculares quatuor profligant ac prosternunt virtutes Cardinales, puta Prudentiam, Temperantiam, Fortitudinem, iustitiam, & cum eis timorem Domini, iam planè similes reddunturFalconi, recentem ac viuam semper escam appetenti, qua corporis voluptates & mundi prosperitas designatur. Itaque in Falconis morem concutiunt sese, & exhilarescunt, dum cupitam conspiciunt prædam, hoc est, dum pro naturæ suæ improba calliditate ad votum eis succedunt omnia. Nihil enim ex omni animantium genere illis rapacius est. Atquì dum spe frustrantur sua, & volandi impetus temerè fertur, neque quod volebant, adipisci valent, præ animi elatione apud hominum vulgus pudefiunt.

Vinci ab herodione aquilã, quid.

Gruibus quid docemur.

De Charadrio.

CAPVT CXLII.

Mira de charadrio.

SEQVITVR hinc decimooctauo loco charadrius Auis, plumis candidis, cuius ferunt stercus illustrare oculos, & in Regum Aulis demorari: si

cui:

Digitized by Google

De Vespertilione.

CAPVT CXLIV.

Vespertilio quid auis sit.

POstrema auis vespertilio est, qui noctibus volitat, idq; æstate tantum, non hyeme: neque alas, neque plumas habet, sed in pedibus membranas quasdam gerit, quibus auium more volat: neque oua pónit: sed pullos concipit, parit, ac nutrit: pedes habet quatuor & dentes instar muris: visu debili est, eoque lucem fugit, culicibusque & muscis victitat: estque tanti roboris, vt volitans, geminos amplexetur infantes: & cum multi simul conueniunt, vsqueadeò sibi cohærent, vt qui vnum tactu commouerit, simul omnes moueat, & ægrè disiungi possint. Hisce auibus homines exprimuntur rudes ac sine intellectu, & præterea instabiles ac inconstantes, & seipsos semper in suis spectantes actibus. Isti æstiuo tempore vespertinis ac nocturnis volant horis. dum enim diuina gratia naturam ipsorum afficit ac mouet, feruescunt desiderio, & grandia pœnitentiæ opera aggrediuntur: sed diuinæ gratiæ Sol cum ipsis occumbit, eo quod gratia non nisi Dei semper honorem, natura autem priuatum lucrum & commodum spectet & aucupetur. Quamobrem licet diuina moueantur gratia, suis tamen membranis absque alis vel plumis, id est, propria voluntate absque charitate & virtutibus internis volitant. Idque æstate horis vespertinis: siquidem lumen ipsorum naturale neque Soli cedere, neque sese vult abnegare. Itaque debili visu sunt, vtpotè quem gratia non illustrat. Enimuerò in solis externis sensuum actibus volant, neque ipsissimam capere queunt veritatem. Viuunt verò culicibus & muscis, id est, humana laude, cuius nulla constantia vel stabilitas est. Semper igitur duos aut tres pullos suos secum vehunt, quocunque volitent, videlicet foris apparentia quædam propriæ voluntatis instituta sua, ab hominibus sciri ac laudari semper appetentia. Istiusmodi vespertiliones auium more volant, quandoquidem foris quidem externis institutis & actibus, bonis hominibus similes sunt, sed intus bestiarum referunt speciem, quando quicquid appetunt, non nisi caro & natura est: eaque ex causa non volitant hyeme, id est, vbi Dei non sentiunt gratiam, natura in pœnitentiæ actibus frigescit ac torpore quodam contrahitur: moxq; otio & ignauiæ sese tradunt, & à tetris spiritibus impugnantur: sicq; interdum grauia in se flagitia admittunt. Quisquis enim bonos actus suos tanquam ex seipso & propter seipsum agit, instabilis est ac fallitur: qui verò rectè facta sua velut ex Deo & ad Deum & causa Dei perficit, stabilis & constans est, eiusq; opera nedum frugifera, sed etiam æterna sunt. Quæ cum ita sint, caueat vnusquilibet vespertiliones, non nisi seipsos quærentes, honoremq; Dei minimè spectantes, salutemq; proximorum neutiquàm curantes. Vbi enim tales multi simul conspirant, & in vnum conueniunt, sectamq; vnam ac eundem externum viuendi modum assumunt, vsqueadeò conualescunt viribus, tantaq; suis actibus pertinacia inhærent, vt si quem vnum ex eorum secta attrectari contingat, simul omnes moueantur. Denique cæci sunt ac animo tumidi, sibique adhærentes intantum sibi atrahunt & adiungunt, vt perquàm difficilè ab illis diuelli & abiungi queant. Ita iam aues immundæ nobis commemoratæ sunt, & ad singulas spiritalis adhibita explicatio. Vt enim Iudæis diuinitus

Vespertilione qui significetur.

Culices. Muscæ.

Auibus quibus quid mysticè nobis vetitum.

harum

harum esu corporali interdictum fuit: ita nobis pro alimonia spiritali vetita sunt, quæ per eas figuratè significantur. Cæteræ Aues Iudæis mundæ erant, & quibus vesci licitè possent: itidemq; nobis omnibus contemplationum modis vti permissum est, qui quidem hic minimè sint reprobati. Locustis atque eius generis animantibus, ijsq; omnibus quæ quatuor haberent pedes, sed longiora retrò crura, quibus saltarent super terram, tanquam mundis licitè in cibo vtebantur. Quæ verò antè & retrò æquè longa haberent crura, immunda eis erant ac vetita. Sic spiritalis vita nostra, quam præ nobis ferimus, crura habebit breuia, ita vt interna exercitatio nostra, submissa semper ac humilis sit sub adspectu Dei. Atquì retrò longiora habebimus crura, sic vt vita nostra naturalis sublimiter subleuata sit, ipsumq; spiritum vltra carnem & sanguinem & quaslibet res terrenas insequatur. Cumque vitæ necessaria sumemus, nusquam quietem captabimus, sed locustarum more ad ea quæ nobis necessaria sunt, celeriter prosiliemus ac volabimus. At verò si & in aëre volitare in vita spiritali, & nihilo secius ingredi per terram in vita beluina, & vtrique satisfacere velimus, iam auium quadrupedum, æquè longa vbique crura habentium, similes sumus: quæ cunctæ immundæ sunt, & diuina lege prohibitæ. Sed de his dictum sit satis. Decreueram quidem figuræ historiam in septem distribuere partes principales, ad perfectam vitam pertinentes, ex quibus quinque iam absoluimus: & iuxta figuræ rationem ac processum explicuimus. At ea quæ iam sequitur figura, duas extremas in se partes complectitur ac figuratè designat, quibus vita hominis in omni sanctitate perficitur & consummatur. Moses enim iussus à Deo, perfectissimam, præclarissimam, ac intimam Tabernaculi portionem describit: per eamq; nos quoddam intimum, præclarissimum atque sanctissimum, quod in animæ nostræ tabernaculo inuenire vel sentire queamus, intelligimus. Vtq; ea quæ Moses describit, intra Sancta sanctorum, id est, in intimo tabernaculo sita erant: ita quæ per ea significantur, in intimis animæ nostræ penetralibus consistunt. Primò igitur figuram ipsam commemorabimus, deindè spiritalem illius intelligentiam proferemus, atque ita demum Tabernaculo nostro extremam manum imponemus.

Locustæ mundæ aut immundæ quæ.

SEXTA PARS PRINCIPALIS.

De Arca Testimonij.

CAPVT CXLV.

PRAECEPIT Dominus Moysi, & omni frequentiæ filiorum Israel, vt arcam compingerent de lignis sethim, cuius longitudo haberet duos & semis cubitos, latitudo cubitū & dimidium, altitudo similiter cubitū ac semissem. [Cubitus, mensura est duobus constans spithamis vel dodrantibus.] Arcam hanc, ait Dominus Moysi, *deaurabis auro mundissimo intus & foris: faciesq; supra coronam auream per circuitum: & quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arcæ angulos. Duo circuli sint in latere vno, &*

TEXTVS aut quasi TEXTVS Exod. 25.

Digitized by Google

duo in altero. Facies quoque vectes [duos] *de lignis ſethim, & operies eos auro: inducesq́; per circulos qui ſunt in arcæ lateribus, vt portetur in eis, qui ſemper erunt in circulis, nec vnquàm extrahentur ab eis. Ponesq́ue in arca ſanctificationem quam dabo tibi. Facies & Propitiatorium de auro mundiſſimo. Duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius, & cubitum ac ſemiſſem latitudo:* [ita vt ſupernè Arcam tegat.] *Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies ex vtraque parte Oraculi Cherub vnus ſit in latere vno, & alter in altero. Vtrunque latus Propitiatorij tegant, expandentes alas, & operientes Oraculum, reſpiciantq́; ſe mutuò verſis vultibus in Propitiatorium, quo operienda eſt Arca: in quapones teſtimonium quod dabo tibi. Indè præcipiam & loquar ad te ſupra Propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper Arcam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te filijs Iſrael.*

Hæc nimirum Arca fuit, quam Dominus ſecundùm figuram fieri iuſſit: fecitq́; eam ex præcepto Moſis Beſeleel Deo & omni populo Iſrael. Et nos ergo ſi Domino & cuncto illius populo arcam ſemper duraturam conficere velimus, agendum id eſt ex præcepto Domini noſtri IESV Chriſti, ſimusq́ue oportet Beſeleel, qui Latinè redditus, idem eſt iuxta quoſdam, quod vmbra Dei, vel vmbraculum diuinum: ſignificat autem hominem liberè amantem. Vt enim vmbra hominem ſemper & vbique ſequitur ac comitatur, ad omnemq́ue illius motum pariter & ipſa mouetur: ita ſpiritus liberè amans Deum ſequitur: & iuxta omnem modum quo intus hic in ſpiritu ſe mouet, ita illum ſequi ac mouere ſe neceſſe eſt. Et hæc prima ſpiritus proprietas eſt, quæ per vmbram exprimitur: Altera verò eiuſdem proprietas, qua diuinum dicitur vmbraculum, ſecundum ſupremam eius dignitatem ac nobilitatem accipitur. Vbi Deus velut in quodam occulto penetrali quieſcit ac commoratur. Iſte videlicet Beſeleel, id eſt, liberè amans ſpiritus, in quo Deus requieſcit, mouetuŕq; iuxta omnem modum motionis diuinæ, ex diuino inſtinctu vel motu Dei, eiuſdem virtute, ſapientia ac veritate fretus, ſpiritalem fabricabit Arcam Deo, ſibijpſi & cunctis Deum amantibus. Secundum figuram enim non niſi vna Arca fuit, eaq́ue Deo & omni Populo & ſingulis quibuſque communis. Significat autem vnionem illam quam bonus quiſque ſiue boni omnes cum Deo faciunt. Enimuerò ea quæ cum Deo habetur vnio, & ſingulatim vniuſcuiuſlibet eſt Deum per amorem ſuſcipientis, & generatim omnium Deum amantium. Siquidem illic omnes in vnum conuenimus atque coniungimur, in eandemq́ue vnione vnuſquilibet amans & Deum ſuſcipit & amantes omnes: ipſeq́ue itidem cum DEO à ſingulis amantibus ſuſcipitur. Atque in hunc modum cuncti habitamus in DEO, & Deus in omnibus nobis, & ſinguli cum Deo in alijs. Et ipſa eſt Arca de qua agimus, quæ inter Deum fit & vnumquemlibet hominem pium: Deo quidem cum omnibus donis ſuis deſuper vel ſupernè veniente, nobis verò cum amore & cunctis actibus noſtris infernè vel ab imo illi occurrentibus: atque ita intra nos Arcam efficimus perpetuæ ſanctitatis.

Beſeleel.

Vmbra & ſpiritus collatio.

Vnio quæ qui per arcam ſignificetur.

De

De Arcæ longitudine.

CAPVT CXLVI.

HAbebit autem hæc Arca cubitos duos cum dimidio in longum: quorum primus cubitus eſt liberrimus Dei in nos aduentus: alter, noſter eſt liber in Deum acceſſus. Iſti duo ſunt cubiti integri, vel perfecti actus duo, prior Dei, noſter poſterior: eosqúe & nobiſcum DEVS, & nos cum Deo agimus. Sed eſt inſuper cubitus dimidius, quo ſignificatur amoris actionem ſemper renouari, licet vnio ſtabilis perſeueret. Eſt igitur cubitus dimidius, eo quod amoris, vt dixi, actio ſemper renouatur, neque vnquam ſatis à nobis diligitur Deus ſiue pro ſua dignitate, ſiue pro noſtro deſiderio: quamobrem dimidius ac imperfectus hic cubitus permanet: atque hinc tum ſummi Dei, tum amoris noſtri præſtantia animaduerti poteſt. Et hæc noſtræ arcæ longitudo eſt. Cubitus dimidius.

De Arcæ altitudine.

CAPVT CXLVII.

ALtitudo verò Arcæ ſeſquicubitum obtinet. Ex his cubitus integer, ſimplex eſt ſpiritus noſtri Aſcenſus cum laude eſſentialiter nos in vnitate vel vnione cum Deo conſeruans. Medius autem cubitus id nos inſtituit, DEI immenſam maieſtatem ac excellentiam, creaturarum omnium laude longè lateqúe ſuperiorem eſſe, (quanquam nihilominus ad incomprehenſibilem illam altitudinem cum conſona atque concordi laude ſurſum eniti ac contendere debemus.) hacq; ex cauſa cubitus iſte medius ac imperfectus manet. Senſus enim & vires & omnes ſpiritus actiones, Deum pro dignitate ſatis laudare non valent. Cubitus integer.

De Arcæ latitudine.

CAPVT CXLVIII.

LAtitudo itidem Arcæ cubitum habet & ſemiſſem. Et ex ijs cubitus perfectus, id figurata ſignificatione nos docet, tum noſipſos tum homines omnes amore complecti, & in Diuini Amoris latitudinem Amantes omnes in vnitate complectentem deportare nos debere. Medius autem cubitus id ſibi velle videtur, Deum nos nunquam neque amare ſatis, neque dignas ei gratiarum actiones referre poſſe, pro illis quæ præſtitit nobis, & pro donis ac beneficijs quæ ab illo ſumus conſecuti. Quam ob cauſam cubitus ſemper dimidius manet & imperfectus, & hæc illius præcipua excellentia eſt. Medius cubitus.

De Arcæ corona aurea.

CAPVT CXLIX.

PORRÒ triplicem illam vnionem, quam nobiſcum Deus, & nos cum Deo facimus, eiuſdem ipſius Dei amore inundatam ac penetratam ſentimus, perindè vt Arca typicè olim forinſecus & intrinſecus auro puro obducta fuit. Indè verò etiam coronam auream Arca habuit per circuitum: per quam nos amoroſum Dei ac noſtri complexum accipimus in

Vndè & qui actus nostri coronandi.

ſupremo vnionis noſtræ, vtpotè quo tum charitas, tum omnes actus noſtri coronantur. Idq; ſummum ac excellentiſſimum eſt, in quo ſalus noſtra finita conſiſtat; quod tamen non percipiunt neque ſentiunt, niſi qui vnionem cum Deo, ſuo in ſpiritu adepti ſunt ac obtinuerunt.

De circulis aureis Arcæ & vectibus ex lignis ſethim.

CAPVT CL.

IAM quod Dominus ait, Quatuor circulos aureos pones per quatuor Arcæ angulos, duos circulos in latere vno, & duos in altero: Facies quoque vectes de lignis ſethim, & operies eos auro, inducesq; per circulos qui ſunt in Arcæ lateribus, vt portetur in eis: qui ſemper erunt in circulis, nec vnquam extrahentur ab eis: Horum iſta eſt myſtica ſignificatio: Primus circulus id nos inſtruit, vt interior adſpectus noſter in eam, quam cum Deo nos adeptos ſentimus, vnionem ſemper reflexus ſit. Alter, vt omnis exercitatio noſtra illum ſequatur adſpectum, nec vſpiam niſi in Arca teſtamenti acquieſcat. Tertius, vt vniti cum Deo maneamus, moremq; geramus ac obtemperemus illis omnibus, quæ nobis in nexu illo, vbi Amor nos cum Deo in vnitate circumplectitur, ſiue conſuluntur, ſiue præcipiuntur. Quartus, ne noſipſos retineamus, ſed ex amore nos reſignemus, ita vt diuitias Dei in nobis abſque animi elatione ſentire, & rurſus carere illis atque inopiam perpeti ſine ſpiritus preſſura atque etiam virtutes omnes agere, omnemq; moleſtiam & grauamen abſque interioris hominis immutatione cum quadam æquabilitate ad Dei honorem perferre queamus. Iſta quatuor idcircò in figura circuli vocantur, quod charitas virtutes omnes ex ea quam cum Deo ſibi contraxit, vnione agat ac operetur, & cum cunctis actibus in eandem reuertatur vnionem. Vndè etiam ijdem circuli quatuor ad totidem arcæ angulos fixè adiuncti erant. Sed adhibendi ſunt vectes duo inaurati ex lignis ſethim, ſinguli in ſingulis Arcæ lateribus, quibus per circulos immiſſis arca, quocunque libitum erit, deportetur. Prior vectis inauratus, ſpiritus libertas eſt, per Amorem iugiter propenſa in vnitatem, idq; ad minùs habitu, & in quolibet intuitu ſiue introſpectione actu & deſiderio. Alter vectis eſt propriæ abnegatio & reſignatio voluntatis in liberrimam Dei voluntatem, ita vt illum cum ſpiritu noſtro quicquid velit, & vtcunque velit, agere ſinamus. Iſti videlicet duo vectes ſunt, quibus noſtræ cum Deo vnionis arcam, vbicunque ſimus, & quocunque placet, deportamus. Itaque iuxta diuinam inſtitutionem ſemper hoſce vectes in ſuis circulis relinquemus: ſicq; ſedati iugiter ac tranquilli & in pace permanebimus, ſemperq; noſipſos amanter in vnionem intrò recipere poterimus.

Circulorum quatuor myſticatio.

Vectium inauratorũ interpretatio.

De illis quæ in Arca continebantur.

CAPVT CLI.

CAETERVM Arcæ typicæ, quam Moſes cum Iudaico illo Populo confecit quatuor quædam impoſita erant, quæ beneficiorum atque bonorum illorum omnium quæ diuinitus præſtita illis erant, itemq; vnionis ac fœderis cum DEO initi documenta atq; argumenta forent. Eumq; in modum Arcæ vnionis, quam Chriſtus intra nos & nobiſcum fecit, idem ipſe qua-

Digitized by Google

cramentorum omnium fructum percipimus, & testimonium verum, pertinere nos ad familiam Dei, nos ab eo iam indè ab initio alitos esse cibo cæleſti, ac deinceps alendos in omnem æternitatem. Denique moriturus Moses præcepit Leuitis vt quintum librum suum, id est, Deuteronomium ponerent in Arca, vtpotè quo in libro singulariter eos legis ac mandatorum Dei, & omnium quæ illis diuinitus collata erant, beneficiorum admonuisset, docuisſetque eos vt inter sese instè viuerent. Et quia morti propinquus erat, tradidit illis hunc librum, ceu Testamenti loco, vt in præcipuis Festis legeretur, quibus Populo legem ac veritatem auscultare vacaret. Et Christus item in cœlum ascensurus, suis mandauit Apostolis, vt Euangelium in Christianæ fidei Arca collocarent: deditque illis spiritum intelligentiæ, ita vt reminiſci ac in memoriam redire possent eorum quæ ab ipso audierant & viderant, puta dictorum, factorum & vitæ sanctitatis illius. Præcepit etiam illis, vt in toto orbe prædicarent ac docerent, dicens eos qui crederent ac baptizarentur, saluos fore: qui verò neque crederent neque baptisma perciperent, condemnandos esse. Ita videlicet quicquid Arca Mosis figuratè significauit, in Arca Domini Saluatoris in sanctæ ECCLESIAE communitate impletur.

Quis liber cur arcæ Mosaicæ inditus.

Quem librum insertum arcæ Christus mandarit.

Marc. 16

Vt Aaroni & Mosi similes esse debeamus, & de Virga Aaron, mysticè.

CAPVT CLII.

AT verò si singulare habitantis in nobis Dei testimonium ac documentum experimentumqúe habere velimus, ita vt sciamus omnes actiones nostras ex Dei instinctu ac motu proficiſci, Aaroni ac Mosi similes esse debebimus: atque vt illi quatuor antè dicta externæ suæ Arcæ imposuerunt, ita & nos quatuor quædam in Arca nostra interna, vbi Deo coniuncti ac vniti sumus, collocabimus. Aaron autem, Latinè mons fortitudinis dicitur. Cui si similes esse velimus, fortes vt simus, & supra omnia nos subleuemus ac erigamus oportet. ficq; ponemus virgam nostram coram Domino, dum agnoscemus nihil nos ex nobisipsis neque posse, neque habere boni. Virga enim correctionem & potentiam siue facultatem designat: quas cum nos à Deo petemus, ab eoqúe dari nobis desiderabimus, neque nobisipsis aliquid tribuemus: iam virga (id est, facultas) nostra siue posse nostrum Dei virtute germinabit, floresqúe ac fructus producet in vitam æternam. Et hanc virgam cum fructu suo in Arca nostra intima, vbi cum Deo coniuncti sumus, semper conseruabimus.

Aaron.

Virga.

De tabulis duabus lapideis quid significent.

CAPVT CLIII.

PORRÒ Moses, assumptum ex aqua, significat. Cui vt similes simus, vltra omnem mundi multiplicitatem, quam nos Aquis comparamus, subleuati esse debebimus. Tum verò binas Domino tabulas lapideas conficiemus, nudando videlicet memoriam formis vel imaginibus sensibilibus, & intellectum formis spiritalibus. Ita habebimus duas tabulas præpara-

Moyses

Tabulas lapideas quid Dño conficiamus.

Digitized by Google

paratas, quas feremus in montem Sinai. Sinai quidam vertunt egressionem tentationum eius: & nos formis ac imaginibus cunctis nudati, tentationibus quibuscunque superiores sumus. Et in ipsa sublimitate, tanquam in vertice montis Sinai, in intimis tabularum nostrarum perspicuam illam ac dilucidam, quæ Deus ipse est, exaratam inuenimus veritatem: in ijsdemque tabularum nostrarum intimis legem discimus & præcepta, adeoque iustitiam omnem. Seruandæ autem nobis sunt binæ istæ tabulæ in arca nostra, vbi Deo vniti sumus, habebimusque verum documentum ac testimonium, Dei legem viuere in nobis. Sinai.

De Vrna aurea.

CAPVT CLIV.

AD hæc auream Deo conficiemus vrnam, id est, charitatem modi expertem, eamque supra nos in desertum subuehemus, vbi Manna cæli nobis pluit, atque illic vrnam nostram Manna & cibo æterno implebimus. Cæterum hanc cum pane cæli in æterna nostra arca, hoc est, Amorosa illa quæ inter Deum & nos est, vnione seruabimus, habituri proindè certum ac verum testimonium, & DEVM in nobis, & nos in DEO commorari. Vrna aurea.

De Deuteronomio.

CAPVT CLV.

DENIQVE per Deuteronomij librum, quem Moses iussit in Arcam Domini reponi, id nobis intelligi datur, Dei legem & scripta diuina semper nos in intimis nostris asseruare ac retinere debere: itemque lectitare ea & viuendo sectari, atque docere alios: idque hoc argumento siue testimonio, neminem ad id sanctitatis posse pertingere, vt iuxta legem Dei & scripta diuina non illi viuere opus sit. Hic iam paucis declaratum est, quid significent quæ in Arca Mosis collocata fuêre. Deuteronomij in arcam inserto, qd.

De Propitiatorio.

CAPVT CLVI.

ATquì quod postremum dicere cõstitui, id est, vt in hac vita frui DEO & beatitudinem sentire queamus. Et id sequens figura demonstrat. Enimuerò supra Arcam Mosis posita erat tabula aurea ex auro puro, dicta propitiatorium, quod indè Dominus loquens, responsa daret ac propitiaretur Populo, quibuscunque fuissent malis impliciti & afflicti. Itaque tabula hæc, intimum Tabernaculi erat, & locus propitiationis diuinæ iuxta figuram: eiusdemq; cum Arca & longitudinis & latitudinis, sic vt Arcam tegere posset, cuius coronæ aureæ imminebat. Quamobrem significatur per eam (auream Tabulã seu propitiatoriũ dico) amor fruitiuus, vtpotè qui totius boni & omnis gratiæ finis ac initiũ est. Imminetq; coronæ aureæ, id est, amoroso amplexui quo nos à DEO, & DEVS à nobis stringitur. Amor enim fruitiuus excedit omnia, & neq; mensuram, neq; fundum habet: Estq; cunctis amoris exercitijs superior. Habetq; hic amor, siue ppitiatoriũ seu tabula aurea cu- Propitiatorium quid fuerit. Amor quis qua tabula significatur. Amoris fruitiui cubitus primus & secundus quid.

rea cubitos duos cum dimidio in lõgum, ex quibus primus cubitus eſt, quod in ſpiritus noſtri vacuo otio Deus ſeſe manifeſtat. Alter cubitus priorem ſequens, eſt, quod ſpiritus amans totus liquefactus, in eſſentialem immergitur ac profluit fruitionẽ. Et hæc amoris liquefactio, modi expers eſt, & reditum neſcit, quod ad fruitionem attinet. Spiritus enim ſibijpſi moritur in Deo, id eſt, in ſimplici quodam ac felici & beato experimento. Quod quidem ſecundùm fruitiuum amorem ſemper excedentem accipiendum eſt, non autem iuxta actuoſum amorem, ſemper accedentem & reuertentem. Eſſentialis nanque fruitio, inſtar fundi firma quædam ac ſtabilis quies eſt, quæ nunquam moueri poſſit. Et hi duo integri iuxta figuram cubiti ſunt: quando & DEVS ſeipſum in ſpiritus abyſſo vel profundo largitur, & ſpiritus per ſeipſum vſqueadeò ſeſe erigit ac ſuſtollit, vt excedat ſeipſum, & non niſi ſimplicem ſentiat beatitudinem. Hæc ſcilicet Tabula vel Propitiatorium aureum eſt noſtræ Arcæ imminens, & eam quæ inter nos & DEVM eſt, vnionem planè operiens. Sed inſuper dimidium habet cubitum in longum. Quamuis enim fruitiuã poſſeſſio ſemper otioſa ac immota permaneat, conflagratio tamen & liquefactio coram fruitione iugiter renouantur. Et hic dimidius cubitus eſt, in quolibet intuitu vel introſpectione id inuiſens, experiens ac deguſtans, quod ſpiritus in fruitiua quiete obtinuit & poſſedit. Et hæc de longitudine propitiatorij, dicta ſint ſatis. Latitudo verò cubitum habebit & ſemiſſem. Ex his integer cubitus eſt, quod amor fruitiuus noſtro teſtatur ſpiritui, in ſe, id eſt, amore fruitiuo, perfecta & completa eſſe omnia: quandoquidem in eſſentiali fruitione ſpiritus nullum inter ſe & id quod amat, diſcrimen ſentit: atque ea re cubitus perfectus & integer eſt. Siquidem cuncti hic amantes ſpiritus in ſeipſis in eſſentialis amoris latitudinem extenſi ſeu dilatati ſunt, flammaque amoris ſui in immenſæ ac infinitæ charitatis Dei ignem rapti ac euecti ſunt. Et licet vnuſquilibet in ſeipſo pro dignitate ac merito ſuo ſanctus & beatus ſit, ſupereſſentialis tamen quam omnes communiter poſſident, beatitudo, ſimplex quædam & inexhauſta ac impenetrabilis abyſſus eſt. Et hinc dimidius venit cubitus, quem nos perficere non valemus. Singulus enim quiſque ſua implet vaſa, at nihilominus ſimplex beatitudo in ſeipſa ſuperabundans, ac redundans & inexhauſta manet: & nos quidem hauriendo ſemper eſurimus. in ſupereſſentiali autem fruitione vbi poſſidemus, ſaturi ſumus ac abundamus. Eſuries ſaturitatem conſequi non poteſt, & ſaturitas famem depellere non valet: ſicque famem manere ſempiternam neceſſe eſt. Iſthæc enim eſuries dimidius noſter cubitus eſt, quem perficere non valemus. Sed eadem ipſa eſuries Tabulam noſtræ fruitionis pro gratiſſima Dei voluntate abſolut ac perficit. Ex quibus id colligi ac animaduerti licet, homines falſa libertate occæcatos, qui in amando eſurire deſinunt, & quietem ac otium amplectuntur, miſerè errare, eorum Tabulam vitiatam nimisq; latam eſſe, neque eos vnquàm vero incaluiſſe amore, ſed planè deceptos ac falſos, & ad virtutes omnes pigros ac minimè paratos eſſe.

Fruitio eſſentialis quæ aut quid.

Dimidius cubitus.

Latitudo amoris fruitiui cubiti quot & quid.

Beatitudo ſuper. eſſentialis quid.

Eſuries dimidio cubito ſignata, quid.

De duobus Cherubim.

CAPVT CLVII.

ITA-

ITAQVE vt in vitæ noſtræ penitiſſimo ſiue intimo ac ſupremo ſub amoris fruitiui conſpectu ſtare debeamus, ſequens nos figura docet. Ait enim Dominus ad Moſen:

TEXTVS Exod. 25.

Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies ex vtraque parte oraculi: [quod eſt propitiatorium ſeu tabula aurea, cuius antè meminimus.] *Cherub vnus ſit in latere vno, & alter in altero. Vtrunque latus propitiatorij tegant, expandentes alas & operientes oraculum, reſpiciantque ſe mutuò verſis vultibus in propitiatorium quo operienda eſt arca.*

Cherubim proprie ac myſticè quid.

Iſti Cherubim, figuræ erant angelicæ ex auro, per eosque duo nos accipimus ſiue intelligimus, amanti ſpiritui propria in ſuprema illius nobilitate, vbi æternæ Dei charitatis totus eſt, & à propria vacat actione. Primum quidem, quod in eiuſcemodi ſubleuato ſpiritu reperire licet, perpetua quædam & intenta in ſimplici diuino lumine abſque defectu vel errore contemplatio eſt. Alterum eſt, perennis ac fruitiua in diuinam ac formæ neſciam nuditatem inclinatio. Hæc duos aureos Cherubim dicere poſſumus, eo quod vtrunque ſapientia & charitate Dei abundet: ſintque ex vtroque latere, eo quod in ſuis actionibus diſiungi aut ſeparari non queant. Et licet in introitu vnum ſint, in ſeipſis tamen ſemper duo manent. Vndè vnum in vno, & alterum in altero latere ſitum eſt coram fruitionis vel propitiationis diuinæ loco: expanſasque habent alas, quandoquidem in ſublime contemplando ac fruendo feruntur, operiuntque oraculum, id eſt, locum vbi arcanæ inſpirationes aut diuina reſponſa & oracula ſuſcipiuntur. Ad hæc ſimplex & intenta in diuino lumine contemplatio, & fruitiua in ſimplicem tractum inclinatio, ſemper mutuò ſe reſpicient, cum altera viuat in altera: Eruntque verſis vultibus, id eſt, amoroſis inclinationibus ſuis in propitiatorium, hoc eſt, amorem fruitiuum: & ſimplex fruitiuus amor intrò adſpiciendo ſiue in introſpectione actiuum amorem ſemper operiet & excedet, non tamen actione ſua illum priuabit, ſed ad nouas ſemper ac recentes actiones redire eum faciet, ſicut & facit: atque ita virtutes omnes perficiuntur. Et quanto quis ſupra ſeipſum vberiori fruitione potitur, tanto in ſeipſo virtuoſior eſt. Inter hos autem duos Cherubim, id eſt, ſimplicem intentam contemplationem, & fruitiuam inclinationem noſtram, Dei intra nos habitatio eſt, atque indè ſapientia nobis & gratia promanat: diſcimusque illic præcepta & conſilia Dei. Hæc Dei intra nos commoratio, à malis omnibus nos ſeruat ac tuetur: cumque eam nos obſeruamus, & apud eam perſeuerantes tam exeundo quam intrò nos recipiendo, illi, quemadmodum iam dictum eſt, obtemperamus, virtutes omnes pro gratiſſima DEI exequimur & perficimus voluntate. Atque hæc eſt ſexta pars principalis, in figura à me animaduerſa atque conſiderata. Et ſicut his tam tabernaculum quam arca, & quæcunque ad ea pertinerent, iuxta Dei præceptum completa ac abſoluta erant: ita iiſdem myſticè intellectis, vita noſtra tam intus quàm foris, iuxta omnem modum quo Deus expetit à nobis, perficitur & conſummatur.

Cherubicas alas expandi, ipſq; oraculum operiri, quid.

Mutua vultuum in propitiatorium verſio, quid.

DE SEPTIMA PARTE PRINCIPALI.

CAPVT CLVIII.

Amor quis simplicem qui reddat spiritum.

SEQVITVR hinc septima eademque postrema portio principalis, quæ est, in Deo & cunctis virtutibus fixè ac firmiter vnitum atque constabilitum esse. Vbi scire conueniet, amorem formis & imaginibus vacuum, spiritum ipsum simplicem reddere & expeditum seu vacantem ab omnibus. Subleuat enim hominem vltra seipsum in Deo & omnes actus ipsius vnitque eum Deo, & spiritum in quiete & fruitione stabilem ac fixum efficit. Quamobrem si sentire ac experiri velimus, occupari à Deo intima nostra, & illum vicissim à nobis, in introuersione nostra imaginibus nudi ac vacui simus oportet, tantique ponderis nostra sit charitas siue amor erga Deum, vt per creata omnia penetret, neque vsquàm præterquàm in solo Deo quietem vel inueniat vel aucupetur. Tum verò nuda intelligentia vel nudus intellectus noster simplici veritate, perindè vt aër Solis splendore perfunditur: & cuncta interiora nostra diuinus penetrat amor, vt ferrum ignis. Atque ita Dei in nobis regnum inuenimus: ex eoque ad iustitiam virtutesque omnes mouemur ac incitamur. Non enim otiosus esse potest amor: sed Domini spiritus cor, sensus & vires omnes permouet, & ad cuncta virtutum colenda exercitia foràs nos propellit ac vrget, efficitq; ex nobis spirituale tabernaculum, & id regere ac moderari nos facit, iuxta omnem modum quo ante à me dictum & explicatum est. Rursumq; intrò nos trahens, Dei honorem in cunctis virtutibus spectare nos facit: atque hoc pacto cum vniuersis actibus nostris dignum Deo sacrificium efficimur: Et ista nos virtuosos & in cunctis virtutum exercitijs firmos ac stabiles reddunt. Vbi verò in simplicitate quiescimus ac fruimur, & bonum omne in supereſſentiali amore nostro possidemus, ibi semper essentialiter intus manemus, vniti ac fixi seu stabiliti supra omnia. Et id sentimus semper ac experimur, dum in formis ac imaginibus vacuum essentialem amorem simpliciter intrò ingredimur. Isthic enim & quietem & fruitionem sentimus interminatam siue nunquam finem habituram. Ita nimirum, quod ab initio dixi, & curremus, & comprehendemus: & comprehendendo curremus, & currendo comprehendemus.

Charitatem erga Deú quorum quàtã oportet esse.

Quæ quidem vera sanctitas est, & vita æterna, quam nobis omnibus præstet qui est super omnia Deus benedictus in secula, AMEN.

FINIS EXPOSITIONIS ADMIRABILIS AC PLANE Diuinitus haustæ in Tabernaculum Moysis & ad id pertinentia, & alia quædam, D. Ioannis Rusbrochij sanctissimi ac præclarissimi viri.

D. IO-

IN IOANNIS EVA
NGELIAM TRACTATVS
CXXIV. AVGVSTINI EPISCOPI
HIPPONENSIS.

Ad Ioannem Bessarionem Cardinalem Nicenum.

tem crucis, quo nos ad æternam illam postliminio reduceret felicitatem, ad quam ab initio nos creârat. Cum igitur, vt dicere cœpi, humilis & Dei amore flagrans homo, oculis amoris considerat tantam Dei sui magnitudinem & fidelitatem, quidq; sit idem Deus, quantaq; fecerit pro nobis, & quare fecerit, quodq; ex amore purissimo fecerit, cùm nihil indè ipsi felicitatis accedat: & ediuersò seipsum, quidnam sit ipse, quantaqúe in fidelissimum ac immensum illum Dominum peccata commiserit, aspectat, ex hac consideratione seipsum ad sese, tanta cum suijpsius dedignatione & aspernatione, conuertit, vt ignoret quid cogitare debeat. Nullum enim locum tam humilem aut abiectum, nullam tam extremam nouit vilitatem, quin se & locum abiectiorem, & maiorem fateatur meruisse vilitatem: multumq; mirari non desinit, quod se non magis queat despicere, & quid ad hæc faciendum sibi sit, animi dubius est. Dumqúe perpendit omnia, nullum ei rectius consilium occurrit, quam vt hæc ipsa fidelissimo amico Domino Deo suo queratur: eiqúe iam in gratissimam illius voluntatem ex toto se resignans, seipsum funditus abnegat, Deumq; tam de se quam alijs creaturis omnibus, quod volet, facere permittit. Atque in hoc veram inuenit pacem, quam nulla creatura turbare potest. Adeò nanque sese demisit in ima, vt vix à quoquam possit inueniri. Si tamen fortè contingeret, vt ab aliqua creatura inuentus deprimeretur ac despiceretur, atque ille hinc moueri inciperet, (pauciſſimi nanque sunt, quos dolor siue tristitia non interdum afficiat) id non ab homine fragili suscipere, nec ob hoc aduersus illum ira succendi, sed potius de manu Domini tanquam sibi optimum, quod in hoc per illum hominem velut per instrumentum suum Deus operetur, recipere deberet, magnasqúe pro huiusmodi Deo Omnipotenti humili corde gratias agere, multumqúe gaudere, quod Deus æternus sui memor esse dignatus fuerit. Reuerà nanq; in mundo sentire pressuram, & aduersitatibus exerceri, tutius est quam afflictionibus carere. Iuxta est enim Dominus his qui tribulato sunt corde: & aduersa citius ad nostri nos cognitionem perducunt. Quod nobis vtilius est, quam cæli motum, & quicquid sub cælo est, nosse. Vbi verò humilis ille ac Deum amans homo, rursus ab eodem mouetur ad laudandum ipsum, eiq; gratias agendum, hæcqúe obseruans, eisdem totis viribus satisfacere instituit, diuinoq; amore succenditur: tunc multa cum diligentia, quæ Dominus Maiestatis in humana natura facere dignatus est, considerando percurrit, attendens videlicet, vt ille nostrî causa omnium pauperrimus, abiectissimus, despectissimus fuerit. Ac deinceps omnem illius humilimam, fidelissimam, veritate ac pietate plenissimam inspicit vitam, obseruans vt nullius vnquàm ipsum desiderantis voluerit petitioni deesse. In qua sanè vita mirabilia multa, immò plura quam scribi queant, inuenire licebit, si tantum ipsam attendere & oculis amorosis inspicere non pigeat. Deindè iam diligentissimè considerat, vti fidelissimus idem Dominus Deus suus, turpissima, ignominiosissima, acerbissima præ omnibus morte vitam finierit, adeò vt vix vna cruoris guttula illius in corpore remaneret: vtq; idem eius tenerrimum corpus adeò vulneribus confectum vndique atque discerptum fuerit, vt penè nec tantum integræ carnis, quantum acûs acies occuparet, in eo posset reperiri: quodq; hæc omnia ab eis perpessus fuerit, quos ex nihilo ad ineffabilem creârat dignita-

Pax vera qui obtineatur.

Aduersitatum vtilitas.

Digitized by Google

Ordinacio Cancellarie Regis Ricardi Secundi.

Memorandum quod Cancellarius Regis Ricardi Secundi qui pro tempore fuerit
habebit pro feodo suo per annum centum libras. Et quod Clericus Cancellarie
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Custos Rotulorum
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Custos Hanaperii
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Custos Sigilli habebit
pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Parliamentorum
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Crucis
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Pacis
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Statutorum
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Recognicionum
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Warrantorum
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Supersedeas
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Dedimus
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Scripturarum
habebit pro feodo suo per annum viginti libras. Et quod Clericus Cancellarie

quiſque intus ſit, contemptus manifeſtat. Verus ergo humilis, vt antè dixi, ita ſe contemni gaudet ſæpenumerò, vt ſuperbus ſe honore affici, eo quod ſentiat alios ipſius de ſe iudicio conſentire. Nec ſe fictè humiliat, nec verbis tantum, ſed opere & veritate: gaudetqúe dum animaduertit alios de ſe ſentire viliter, ſicut & ipſe de ſe ex animo ſentit. Non enim vult humilis videri, ſed vilis: lætaturq; dum contemnitur, dolet dum honoratur, in rebus proſperis ingemiſcit, gaudet in aduerſis: rerum affluentia affligitur, plorat in delicijs: ſublimitate cruciatur, gaudet penuria: laudes contemnit temporarias, omni honore ſe indignum arbitratur: fugit ſimulationem, amat veritatem: rerum temporalium obliuiſcitur, æterna concupiſcit: nihil eorum nouit quæ mundi ſunt, quo poſſit panem cæli promereri, non ſolet iactare ſeſe aut de ſe præſumere, gratiam & vires quas habet, nõ ſibi aſſcribit, ſed fatetur humiliter, dona cuncta ex Dei benignitate proficiſci: ſemper latere & neſciri appetit, modò id poſſet abſque proximorum detrimento fieri, ne vel tenuis iactantiæ aut ſuperbiæ labe adſpergatur. Gaudet etiam de iuſtitia Dei, ipſum à proximis deſpici vel premi permittente, ne inaniter ſeſe efferat ac extollatur. Itidem de Dei lætatur bonitate, blanda, modeſta ac bona hominum verba ipſi ſubtrahente, vtì in ipſo perfectius quieſcat. Denique ex animo ſe vilipendi lætatur. Sed ô quam felix eſt hæc mutatio dexteræ excelſi, vt qui olim ſe magnipenderet, iam ſe inutilem ac nullius penſi ducat, maximè doleat & queratur, tam ſe nullam habuiſſe ſui notitiam, ſuamq; miſeriam & infelicitatem ita paruipendiſſe, atque vſqueadeò propriam amaſſe excellentiam. At nunc quia ab ipſa veritate doctus eſt propriam agnoſcere infirmitatem & miſeriam, iam ab omnibus contemni ac vilipendi ſe debere putat. ſentitqúe iniquum ſe de ſeipſo tuliſſe iudicium, planeqúe falſum ac deceptum fuiſſe, cùm ſe putaret aliquid eſſe. Vt enim D. Auguſtinus aſſeuerat, nihil ex ſe homo præter peccatum habet, & quamuis bona videantur quæ habet, ſine Deo tamen bona non eſſent. Quando igitur bonos nos eſſe arbitramur, & aliquo in pretio haberi appetimus, iam decepti ſumus. Quod vt melius peruideri poſſit, ponamus, exempli gratia, duos quoſdam eſſe, qui ſe inuicem maximè deſpiciant ac vilipendant, ita vt quicquid alter eorum velit, dicat, conſulat, id alter reijciat, impugnet, eiqúe contradicat. Horum quilibet vt ipſe alterum aſpernatur & odit, ita putat & alios omnes eum odire & vilipendere: & vt ipſe eum floccipendit, ita optat & ab alijs omnibus eum floccipendi, & ſi quam habet gratiam naturalem, vndè poſſet honore affici, eam cupit nulli eſſe cognitam, quo minus honoretur: & ſi honor ei habeatur aut laude afficiatur, inuitus audit: ſin verò contemnatur, hilareſcit. Ita nimirum ſibijpſi facere debebit, quiſquis humilis fieri velit. Quod enim aliquis iſtiuſmodi cum ſua pernicie & culpa facit ei quem odit, id in vnoquolibet laudabie ac præmio dignum eſt, ſi erga ſeipſum ita ſe gerat. Non enim poſſit quiſquam vllum infeſtiorem habere inimicum, quam fuerit ipſe ſibi: & ſi benè poterit ſeſe vincere, nullum habebit inimicum, qui ipſi poſſit officere. Mundus nanque & hoſtis Tartareus non niſi nobiſipſis nos impugnant, nec quiſquam magis quam à ſeipſo læditur. Qui ergo hoſtes ſuos omnes ſuperatos cupit, prius vincat ſeipſum. Virtutem autem humilitatis ſi quis perfectè obtinere concupiſcit, diſcat perfectè amare DEVM. Charitas enim humilitatis mater eſt: &

Pſal. 76.

Auguſtinus.

Mater hu-

militatis quæ.

est: & quantum in nobis augescit charitas erga DEVM, tantum & nostri crescit vilipensio: atque per amorem Dei perspicuè intelligimus, quod iniustè nosipsos amauerimus: idemq; Dei amor docet nos quemadmodum verè nos amare debeamus. Tantum enim verè nos diligimus, quantum coram diuina maiestate nos deijcimus & aspernamur: quantum verò Dei causa nos deijcere ac humiliare valemus, tantum in nobis Deus exaltatur: atque ita exaltari est humiliari, & humiliari exaltari. Dum enim per superbiam & priuatum amorem erigimur, Deus in nobis, vt ita dicam, humiliatur: dum verò per humilitatem nos deijcimus, proprioq; renunciamus amori, Deus exaltatur in nobis. Quãtum enim nosipsos inordinatè diligimus, tantum in nobis minuitur DEVS, quod ad gratiam & virtutes attinet: Quãtum verò propter DEVM nos deijcimus & aspernamur, tantum in nobis Deus gratia & virtutibus augmentatur: quanto autem gratia & virtutes iniquitate & vitijs præstantiores sunt, tanto etiam præstantius est odire nosipsos ex virtute, quam amare nos ex vitio.

Rursus de vera Humilitate.

CAPVT II.

EST autem adhuc alia quædam humilitas, iam dicta humilitate nobilior & profundior. Itaque vbi anima per amorem & diuturnam exercitationem, multisq; modis se ipsam vincendo & mortificando, iam mortua est non quidem secundum essentiam, sed quod ad vitia attinet, ita vt quandam in ima propensionem in se sentiat, eaque propensio velut in habitum transierit, sic vt nullam sibi vim adhibere cogatur. Vt enim superbus quispiam, siue id nôrit ipse, siue ignoret, quadam propensione honorari & prouehi appetit: ita humilium fundum, in ima & ad sui vilipensionem propensum est: vtq; superbus tum maximè lætatur, cùm præcipuus ei habetur honor: ita qui ex fundo humilis est, ibi potissimum gaudet, vbi maximè deprimitur & contemptui habetur: in hoc enim spiritalis gustus & amor præcipuè abundat. Et quanuis superbus aliquis omne illud in se gaudium & gustum posset experiri, quod simul omnes superbi vnquam experti sint, idem tamen gustus perexiguus foret in illius comparatione, quem aliquis verè humilis sentit, vbi sibijpsi coram diuina Maiestate renunciat, idq; purè ad æternum Dei honorem. Enimuerò verè humili fundo non aliquis dolor aut pœna est sese abijcere & humiliare, sed ingens potius gaudium. Si quo autem afficeretur honore, id verò cruciaret ipsum. Indignus enim omni sibi honore videtur: siquidem in ima propensus est, sicut & Gilbertus ait, humilem quiescere non posse, donec infimum obtinuerit locum, in quo demum contentus est. Infimus autem locus est, nihil vitiosæ proprietatis habere. Et quia quandiu mortales sumus, semper quæ deponamus & abijciamus, nobis supersunt, semper ad infimum adspirare ac niti locum debemus. Deficere enim non quidem secundum essentiam, sed dissimilitudinem, id fieri est. Quod si quis affirmaret, demergi in humilitatem, id infimum esse locum, equidem haud contentiosè refragarer. Videtur tamen mihi, demergi in humilitatem, id esse, demergi in Deum, qui humilitatis quidem fundum est, & est supra & infra omnem locum, vtrobique eadem altitudine. Inter infimum autem locum & profundam sui abiectionem, meo iudicio non parum

Gilbertus.

inter-

intereſt. Infimum enim obtinuiſſe locum, eſt nihil inferius vitioſè retinere: profundam autem ſui abiectionem experiri, in humilitatem demergi eſt: quod nihil eſt aliud, quam mori & velut deficere & annihilari in DEO. Quia verò, vt iam diximus, donec hic ſumus, ſemper quod deponamus habemus, nihil autem deponendum habere, infimum eſt obtinuiſſe locum: perſpicuū eſt, in hac vita infimum nos adipiſci locum non poſſe. Quis enim vnquam tam aut humilis fuit, aut DEVM amans, quin & eſſe potuerit humilior, & DEVM amare perfectius, Chriſto duntaxat excepto? Itaque infimum humilitatis locum hîc aſſequi non valemus: quo fit vt dum hîc ſumus, nunquam ceſſare, nunquam contenti eſſe debeamus, certi ſemper nos poſſe humiliores effici. Quod quidem non paruam nobis debet adferre voluptatem, nempe Dominum DEVM noſtrum tam magnum eſſe & immenſum, vt eum ſatis venerari ac honorare non poſſimus. Immò ſi ſinguli quique homines tantum DEO honoris ac reuerentiæ præſtare poſſent etiam momentis ſingulis, quantum ſimul omnes & Angeli & homines, nec id tamen ſufficere deberet. Verùm vbi in humilitatem nos demerginus, ibì ſufficit nobis: ſiquidem illic DEO cum DEO ſatisfacimus: vtpotè cum quo inibì vna vita ſumus, non quidem per naturam vel eſſentiam, ſed noſtrî immerſionem, quãdo per humilitatẽ à nobiſipſis deficimus ac diffluimus in DEVM, qui humilitatis fundum eſt. Vbi iam planè nihil nobis deficit, ſiquidem noſipſos in DEVM demerſimus, vbi iam nec dare eſt nec accipere. Porrò cùm humile fundum ad diuinam capiendam ſeruandamq; gratiam vas omninò aptiſſimum, puriſſimum, ſolidiſſimũ ſit, eiq; DEVS gratiam libenter infundat ſuam, ſimus obſecro humiles. Tanta enim tamq; præclara res eſt humilitas, vt obtinere mereatur quod doceri non poteſt, accipiatq; à Deo, quod nullis poteſt explicari verbis. Ipſa etiam violatæ eſt inſtauratrix charitatis. Cùm enim admiſimus quippiam DEO inuiſum ac diſplicens, cuiuſmodi ſæpè multa facimus, quæ etiã ipſi ignoramus, ſola humilitas apta & idonea eſt pacem conciliare, & nos in gratiã cum Deo reſtituere. Humilis enim peccati agnitio & cõfeſſio intantum placet DEO, vt det veniã peccato. Qui verè humilis eſt, non poteſt plus æquo de ſe exiſtimare, neq; deſperare, neq; cõtendere, neq; gloriari, neq; pro tuenda decertare ſentẽtia ſua: nec appetit iuſtitiam propalare ſuã, ſed potius tegere, niſi vel impellatur à DEO, vel ob magnã proximorum vtilitatẽ, quemadmodum S. Paulus: ſed etiã tunc magno cum dolore & anguſtia id facit: nam ad occultandũ ſeſe multo propenſior eſt. Humilitas diuinę gratię eſt conſeruatrix, præſtatq; homini vt quanto plus creſcit in virtutibus, tãto ſibi minus creſcere videatur. Nam tamẽſi ad ſupremũ ſpiritaliũ exercitationum pertingat gradum, quiddam tamen imperfectum in primo gradu ipſi relinquitur, vt ſibi perſuadere poſſit, ſe vix dum primum attigiſſe gradũ. Et quiſquis progredi & magis ac magis aſcendere cupit, ei neceſſe eſt vt de ſe humiliter ſentiat. Planè enim ſtolidus eſt, qui ſe multis meritis, aut ſanctitate, aut ſapientia præditũ confidit, aut in aliquo præfidit, præterquã in vera humilitate. Omnis enim dignitas & excellentia vilis & ignobilis eſt, niſi eã humilitas dignã ac nobilẽ reddat. Humilitas ſola apta eſt cuncta hoſtium certamina diſſipare, & omnia in ſuos vſus inflectere. Si enim humilis quiſpiam aduerſa laboret valetudine, agit gratias Deo, & de eius manibus id accipit. Si ſit

An quis vnquam tam humilis fuerit, vt humilior eſſe nequiuerit.

Charitatẽ violatam, humilitate inſtauratrix.

Quanta confeſſionis humilis vis.

1. Cor. 11.

Ahab, and said, Thus saith the LORD, Hast thou killed, and also taken possession? And thou shalt speak unto him, saying, Thus saith the LORD, In the place where dogs licked the blood of Naboth shall dogs lick thy blood, even thine.

20 And Ahab said to Elijah, Hast thou found me, O mine enemy? And he answered, I have found thee: because thou hast sold thyself to work evil in the sight of the LORD.

21 Behold, I will bring evil upon thee, and will take away thy posterity, and will cut off from Ahab him that pisseth against the wall, and him that is shut up and left in Israel,

22 And will make thine house like the house of Jeroboam the son of Nebat, and like the house of Baasha the son of Ahijah, for the provocation wherewith thou hast provoked me to anger, and made Israel to sin.

23 And also of Jezebel spake the LORD, saying, The dogs shall eat Jezebel by the wall of Jezreel.

24 Him that dieth of Ahab in the city the dogs shall eat; and him that dieth in the field shall the fowls of the air eat.

25 But there was none like unto Ahab, which did sell himself to work wickedness in the sight of the LORD, whom Jezebel his wife stirred up.

26 And he did very abominably in following idols, according to all things did the Amorites, whom the LORD cast out before the children of Israel.

27 And it came to pass, when Ahab heard those words, that he rent his clothes, and put sackcloth upon his flesh, and fasted, and lay in sackcloth, and went softly.

28 And the word of the LORD came to Elijah the Tishbite, saying,

29 Seest thou how Ahab humbleth himself before me? because he humbleth himself before me, I will not bring the evil in his days: but in his son's days will I bring the evil upon his house.

22 And they continued three years without war between Syria and Israel.

2 And it came to pass in the third year, that Jehoshaphat the king of Judah came down to the king of Israel.

3 And the king of Israel said unto his servants, Know ye that Ramoth in Gilead is ours, and we be still, and take it not out of the hand of the king of Syria?

4 And he said unto Jehoshaphat, Wilt thou go with me to battle to Ramoth-gilead? And Jehoshaphat said to the king of Israel, I am as thou art, my people as thy people, my horses as thy horses.

5 And Jehoshaphat said unto the king of Israel, Enquire, I pray thee, at the word of the LORD to day.

6 Then the king of Israel gathered the prophets together, about four hundred men, and said unto them, Shall I go against Ramoth-gilead to battle, or shall I forbear? And they said, Go up; for the Lord shall deliver it into the hand of the king.

7 And Jehoshaphat said, Is there not here a prophet of the LORD besides, that we might enquire of him?

8 And the king of Israel said unto Jehoshaphat, There is yet one man, Micaiah the son of Imlah, by whom we may enquire of the LORD: but I hate him; for he doth not prophesy good concerning me, but evil. And Jehoshaphat said, Let not the king say so.

9 Then the king of Israel called an officer, and said, Hasten hither Micaiah the son of Imlah.

10 And the king of Israel and Jehoshaphat the king of Judah sat each on his throne, having put on their robes, in a void place at the entering in of the gate of Samaria; and all the prophets prophesied before them.

11 And Zedekiah the son of Chenaanah made him horns of iron, and said, Thus saith the LORD, With these shalt thou push the Syrians until they be consumed.

12 And all the prophets prophesied so, saying, Go up to Ramoth-gilead, and prosper: for the LORD shall deliver it into the king's hand.

13 And the messenger that went to call Micaiah spake unto him, saying, Behold now, the words of the prophets declare good unto the king with one assent: let thy word, I pray thee, be like the word of one of them, and speak that which is good.

14 And Micaiah said, As the LORD liveth, what the LORD saith unto me, that will I speak.

15 So he came to the king. And the king said unto him, Micaiah, shall we go against Ramoth-gilead to battle, or shall we forbear? And he answered him, Go, and prosper: for the LORD shall deliver it into the hand of the king.

16 And the king said unto him, How many times shall I adjure thee that thou tell me nothing but that which is true in the name of the LORD?

17 And he said, I did see all Israel scattered upon the hills, as sheep that have not a shepherd: and the LORD said, These have no master, let them return every man to his house in peace.

18 And the king of Israel said unto Jehoshaphat, Did I not tell thee that he would not prophesy good unto me, but evil?

19 And he said, Hear thou therefore the word of the LORD: I saw the LORD sitting on his throne, and all the host of heaven standing by him on his right hand and on his left.

20 And the LORD said, Who shall persuade Ahab, that he may go up and fall at Ramoth-gilead? And one said on this manner, and another said on that manner.

21 And there came forth a spirit, and stood before the LORD, and said, I will persuade him.

22 And the LORD said unto him, Wherewith? And he said, I will go forth, and I will be a lying spirit in the mouth of all his prophets. And he said, Thou shalt persuade him, and prevail also: go forth, and do even so.

23 Now therefore, behold, the LORD hath put a lying spirit in the mouth of these thy prophets, and the LORD hath spoken evil concerning thee.

24 But Zedekiah the son of Chenaanah went near, and smote Micaiah upon the cheek, and said, Which way went the Spirit of the LORD from me to speak unto thee?

25 And Micaiah said, Behold, thou shalt see in that day, when thou shalt go into an inner chamber to hide thyself.

26 And the king of Israel said, Take Micaiah, and carry him back unto Amon the governor of the city, and to Joash the king's son;

27 And say, Thus saith the king, Put this fellow in the prison, and feed him with bread of affliction and with water of affliction, until I come in peace.

28 And Micaiah said, If thou return at all in peace, the LORD hath not spoken by me. And he said, Hearken, O people, every one of you.

29 So the king of Israel and Jehoshaphat the king of Judah went up to Ramoth-gilead.

30 And the king of Israel said unto Jehoshaphat, I will disguise myself, and enter into the battle; but put thou on thy robes. And the king of Israel disguised himself, and went into the battle.

31 But the king of Syria commanded his thirty and two captains that had rule over his chariots, saying, Fight neither with small nor great, save only with the king of Israel.

32 And it came to pass, when the captains of the chariots saw Jehoshaphat, that they said, Surely it is the king of Israel. And they turned aside to fight against him: and Jehoshaphat cried out.

33 And it came to pass, when the captains of the chariots perceived that it was not the king of Israel, that they turned back from pursuing him.

34 And a certain man drew a bow at a venture, and smote the king of Israel between the joints of the harness: wherefore he said unto the driver of his chariot, Turn thine hand, and carry me out of the host; for I am wounded.

35 And the battle increased that day: and the king was stayed up in his chariot against the Syrians, and died at even: and the blood ran out of the wound into the midst of the chariot.

36 And there went a proclamation throughout the host about the going down of the sun, saying, Every man to his city, and every man to his country.

37 So the king died, and was brought to Samaria; and they buried the king in Samaria.

38 And one washed the chariot in the pool of Samaria; and the dogs licked up his blood; and they washed his armour; according unto the word of the LORD which he spake.

39 Now the rest of the acts of Ahab, and all that he did, and the ivory house which he made, and all the cities that he built, are they not written in the book of the chronicles of the kings of Israel?

40 So Ahab slept with his fathers; and Ahaziah his son reigned in his stead.

41 And Jehoshaphat the son of Asa began to reign over Judah in the fourth year of Ahab king of Israel.

42 Jehoshaphat was thirty and five years old when he began to reign; and he reigned twenty and five years in Jerusalem. His mother's name also was Azubah the daughter of Shilhi.

43 And he walked in all the ways of Asa his father; he turned not aside from it, doing that which was right in the eyes of the LORD: nevertheless the high places were not taken away; for the people offered and burnt incense yet in the high places.

44 And Jehoshaphat made peace with the king of Israel.

45 Now the rest of the acts of Jehoshaphat, and his might that he showed, and how he warred, are they not written in the book of the chronicles of the kings of Judah?

46 And the remnant of the sodomites, which remained in the days of his father Asa, he took out of the land.

47 There was then no king in Edom: a deputy was king.

48 Jehoshaphat made ships of Tharshish to go to Ophir for gold: but they went not; for the ships were broken at Ezion-geber.

49 Then said Ahaziah the son of Ahab unto Jehoshaphat, Let my servants go with thy servants in the ships. But Jehoshaphat would not.

50 And Jehoshaphat slept with his fathers, and was buried with his fathers in the city of David his father: and Jehoram his son reigned in his stead.

51 Ahaziah the son of Ahab began to reign over Israel in Samaria the seventeenth year of Jehoshaphat king of Judah, and reigned two years over Israel.

52 And he did evil in the sight of the LORD, and walked in the way of his father, and in the way of his mother, and in the way of Jeroboam the son of Nebat, who made Israel to sin:

53 For he served Baal, and worshipped him, and provoked to anger the LORD God of Israel, according to all that his father had done.

tollitur, cunctorumq; diuinorum charismatum homo fit capax, vtpotè qui omnia pro omnibus dedit, ac seipsum abnegauit funditus: nec tamen pro hoc aliud aliquid requirit, quàm quod velit Deus. Dum ergo nosipsos diuino beneplacito resignamus, in Spiritu sancto baptizamur, filijq; Dei constituimur: dumq; huc orationem nostram referimus, satis benè precati sumus. Vt autem vera obedientia non debet habere velle proprium, ita nec nolle in ea inueniri debet. Id enim veræ obedientiæ venenum foret. Vndè & Augustinus ait: Fidelis Dei seruus non affectat, vt sibi dicatur præcipiatúrve, quod libenter audit, sed potius, quid sibi dicatur præcipiatúrve, eum audire delectat. Augustinus.

Sciendum est autem, ad obedientiam veram atque perfectam multa requiri. Primo nanq; prudens & discreta esse debet, vt videlicet intelligat, nihil sibi contra DEVM & eius præcepta, præcipi vel prohiberi posse. In alijs verò omnibus, siue sit orare, vigilare, ieiunare, laborare, siue quodlibet aliud: in his, inquam, quanto obedientia simplicior, tanto & fructuosior & præclarior erit. Secundo simplex erit, vt pro solius Dei gloria & honore, non aliquo priuato lucro, hic vel in futuro percipiendo, fiat. Licet enim vitam æternam appetere sit concessum, quo tamen obedientia purius pro Dei exhibetur honore & gloria, eo melior atque suauior est. Purè nanque ad Dei gloriam obedire, non seruorum aut mercenariorum, sed filiorum est, quibus nimirũ ipse Patris honor qualibet mercede dulcius sapit, ideoq; vel in vno saltem opere maiora accipiunt virtutis incrementa, quàm mercenarij, qui Deo non nisi mercedis causa seruiunt, annis etiam mille. Tertio hilaris erit. *Hilarem* quippe *datorem diligit DEVS*, & parum aut nihil illi coacta placent seruitia. 2. Cor. 9. Vt igitur cum hilaritate obedire queas, multum amare discas. Amor siquidem omnia reddit facilia, ita vt quælibet etiam opera, ad offerendum dilecto suo, parua ipsi videantur. Quarto velox esse debet. Non enim moras nouit vera Obedientia, sed ad omnia prompta atque parata est: megisq; propẽsam se sentit ad exequendum ea quæ sibi præcipiuntur, quam quæ sua suscepit voluntate. Dum enim paruum aliquod Obedientiæ opus, magis etiam magno propriæ voluntatis actu, Dilecto suo placere sentit, ea de causa seipsam semper exire & abnegare desiderat, vt tota fiat DEI. Quinto virilis erit, ita vt quicquid præcipitur, forti animo aggrediatur, & vix quicquã impossibile vel nimis difficile ducat. Quod si etiam omnia quæ vnquàm facta sunt, vel sola facere posset, hoc ipsum tamen parum ei videbitur. Talis nimirum Obedientia, tam virtuosa, tamq; honesta est, vt omnium quæ vel fecit, vel facere posset, oblita, hoc solum spectet, quid illi debeat, propter quem omnia facit: sicq; plura adhuc facere desiderat, paratior ad obediendum, quam alius ad præcipiendum. Sexto deuota esse debet. Vera nanque Obedientia quicquid agit, ex recta intentione pro sola Dei gloria, non ad placendum hominibus, facit: & quicquid ei præcipitur, totũ de manu Domini suscipit reuerenter. Vndè etsi fortassis ex seipsa melius aliquod opus inchoasset, citra tamẽ difficultatẽ ipsum intermittit dum ei aliud imperatur. Plus enim ei Obedientia in paruo, quam proprietas in opere magno, sapit. Quisquis igitur Obedientiam difficilem esse causatur, necdum quid sit Obedientia, gustauit. Quãto enim sapor diuinus omnem naturalem excedit gustũ vel saporem, tanto etiã Obedientia omni proprietate melius sapit. Cunctis nanq; quę

I. Ad veram obedientiã quid primò requiratur.

II.

III.

IIII.

V.

VI.

vt senex quidam discipulum suum iusserit abire: & leænam vinctam ad se adducere. Qui confestim abijt, & visa leæna, ait illi: Siste gradum, & sine vt te ligem. ita enim mandauit Abbas meus. Quibus auditis, leæna subsistit, & se ligari permisit. Quo Exemplo docemur, neminem tam ferum ac asperum esse hominem, quin, si per Obedientiam submittere & relinquere se velit, mitis ac manuetus possit effici. Omnem enim feritatem ac inhumanitatem Obedientia domat ac mitescere facit. Item vt Frater quidam iunior, ex Obedientia longius allata aqua, tam diu lignum aridum humi defixum irrigârit, vt fructum ex se produceret. Ita planè nec modò quisquam intantum aridus & diuina gratia vacuus est, quin si Obedientiæ iugo suaui colla submittere velit, virere ac florere, copiosumq; fructum producere possit. Obedientia namque ad omnem capessendam gratiam vel maximè habilis, apta & capacissima est. Obedientiæ commendatio.

De ABNEGATIONE propriæ voluntatis, atque vt rebus temporalibus vti, exteriora opera ex fundo bono & sancto operagere, ac spiritu pauperes esse debeamus.

CAPVT IIII.

POrrò ex obedientia propriæ voluntatis ac sensus proprij nascitur abnegatio. Non enim potest aliquis nisi verè obediens, propriam voluntatem suam in omnibus alterius resignare ac subdere voluntati, quauis externa opera, etiam cum propriæ voluntatis retentione perficiqueant. Hæc autem propriæ voluntatis abnegatio siue resignatio, de qua iam ante plura dicta sunt, hominem sine electione huius aut illius in agendo & omittendo ad Dei honorem iuxta superiorum voluntatem, omniumq; bonorum hominum, quibuscum viuit, consilium, cum vera discretione viuere facit. Quis igitur in proprietate viuit, nisi qui Deo donisq; omnibus communis non est? Hic quicquid animo concipit siue proponit, tam tenaciter ac mordicus, tantaq; cum proprietate tenet, vt vix aliquis eum indè possit abducere: adeoq; de se magnificè sentit, vt se difficulter relinquere possit. quod profectò totum venit ex superbia, dubium non est. Vndè nec pacem aliquam habet, nec opera bona, quæcunque tandem agat, sapiunt ei, eo quod ad diuinæ gratiæ susceptionem inhabilis sit. Vndè etiam nunc hoc, nunc illud eligit appetitq; Quandoque enim multa libenter experiri, cum Deo pacem ac fortem ad eum conuersionem habere percuperet: iam verò libens pauper & mendicus esset: aliàs vel eremitorium, vel meliorem optat congregationem accedere. Et in his omnibus benè secum agi arbitratur. Sed reuerà non nisi à seipso mouetur, nec quicquam hîc est nisi propria voluntas, licet ipse hoc neque sciat, neque cogitet, sentiatve. Rarò siquidem vel nunquam aliqua in homine suboritur perturbatio, nisi ex propria voluntate, siue aduertat ipse, siue non. Amor enim inter homines pacis seminarium est: cuius dilectionis venenum, propria voluntas est, cui è diametro repugnat. Nec quicquam Deus ita odit, sicut propriam voluntatem. Cesset propria voluntas, ait D. Bernardus, & infernus non erit. In quem enim ignis ille desæuiet, nisi in propriam voluntatem? Cæterum sunt plerique, qui multa quidem fugiant, & singulares quosdam viuendi modos, loca & opera inquirant. Abnegatio sui vnde & qualis. Pacis seminarium dilectio. Venenum. Bernardus.

Exemplum Cartæ Regis Edwardi.

Edwardus Dei gratia Rex Anglorum omnibus fidelibus suis salutem. Sciatis me dedisse et concessisse Deo et Ecclesiæ Sancti Petri Westmonasterii et Abbati ejusdem loci Wlnodo et monachis ibidem Deo servientibus pro salute animæ meæ et pro animabus patris et matris meæ et omnium parentum meorum, et pro remissione omnium peccatorum meorum, terram de Hanewelle cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, quietam ab omni servitio et consuetudine, sicut Ego eam habui et tenui, et sicut Ego eam dedi Ecclesiæ Sancti Petri Westmonasterii, et Abbati ejusdem loci Wlnodo et monachis ibidem Deo servientibus, et

gamus, vnaq; cum Deo vita efficimur supra nosipsos, atq; in DEO morimur nobisipsis. Vbi verò per amorem in Deum excessimus, ac mortui sumus, ibi vna vita & vnus amor sumus cum Deo. Hunc triplicem vitę modum perenniter experiemur, ac sine cessatione habituri sumus. Nec vnus modus impediet alium. Vbi nanq; Deum per gratiã vel gloriã amamus siue laudamus, ibi reipsa coram ipso semper assistemus, perpetuam quandã famem ac desideriũ sentientes. Vbi verò per amorẽ nos excedimus, ibi magis patimur quàm agamus. Opus nanq; quod hîc agimus, simplex quædam & amorosa est inclinatio in illum æternũ amorem, qui Deus ipse est, & hoc supra actionem est, & desideriũ virtutis amatiuę. At vbi per amorẽ hoc ipsum quod sumus, excessimus: ibi planè satiamur, nec quicquã deficit nobis. Sed iam vlterius de proprietate dicamus. Sicut is qui in proprietate viuit, difficulter abnegat seipsum, quin semper mâlit alterũ sibi obtemperare, quam ipse velit (superbus quippe est) acquiescere alteri: ita econtrariò is qui propriam voluntatẽ studuit abnegare in omnibus, tam in agendo, quam omittendo vel etiam patiendo, promior est obedire alteri, quam velit alterũ obedire sibi. Atq; per hoc omnis superbiæ causa & materia profligatur penitus, humilitas in supremo suo gradu perficitur, Deus pro suo beneplacito hominis sit potens: hominisq; voluntas sic diuinæ copulatur voluntati, vt nihil aliud quam Deus velit, velle queat vel appetere. Hic planè veterẽ exuit hominẽ & nouum induit, qui iuxta Dei gratissimam creatus est voluntatẽ. Sanè si quis vel augustum imperium, aut etiam totius orbis abdicaret à se Dominium, & relinqueret possessionẽ, seipso retẽto, nihil aut parũ ille relinqueret. Qui verò seipsum funditus abnegat & relinquit, quantlibet multa sibi retineat, siue sint diuitiæ, siue honores, seu alia quæuis, quæ sibi reseruare cogitur, omnia tamen dereliquit. Omnibus nanq; ad DEI gloriã pro sua stricta necessitate vti nouit, tanquam is cui mutuò data sunt atq; commissa velut seruo, ad impertiendũ, quod supersit, egenis & pauperibus, nõ ad inordinato cum amore possidendum. Dumq; alium rebus quas possidet, plus quam seipsum indigere considerat, illum ad bona sua seipso quoq; plus aliquid iuris habere arbitratur. Ex ipso autem cordis fundo ab omni re & negotio temporali penitus auersus, magis contemni quã honorari, & subesse potius quam præesse appetit. Mundus siquidem iste crux illi est, dum quod mundus amat, ipse non quærit: quod autem ipse diligit, mundus auersatur. Verum cũ aliquem in externis operibus fructum sibi facere posse videtur, siue promouendo aliquem ad DEVM, siue infirmis ministrãdo, siue in alijs quibuslibet actibus charitatis, tunc quãlibet solitudini deditus sit, seipsum hilariter foràs vertit. *Charitas enim non quærit quæ sua sunt:* nec est vlla vita præclarior vita communi cum vera dilectione coniuncta. Et quia ad interiora propensior est, ideò seipsum tutius ac minori cum impedimento extrouertit, quam alijs qui ad exteriora sunt faciles ac proni. Ad hoc autem, vt exterioribus quibusque per amorem ac delectationem homo non inhæreat, omnis omninò diligentia ipsi possibilis exigitur, quo ab omnibus fluxis ac tẽporarijs rebus alienus intactusq; permaneat. Non enim vel tãti illũ nos habere proprij vult Deus, quantũ oculus possit capere. Ea propter quod modò aufert nobis, modò largitur, quodq; diuersis nos vrget & exercet molestijs: totũ ideò facit, vt ab omnibus prorsus nudi & pauperes efficiamur,

Ephe. 4.

Voluntatem propriam relinquere, quanti sit momẽti.

Crux cuiusnam sit mundus.

1. Cor 13.

Cum Gratia & Privilegio Regiæ Maiestatis.

Excudebat Ioannes Haganus, Typographus Regius.

Ad Rhet. Herenn. ad Caium Herennium.

Digitized by Google

vnum cum DEO exeſtente, viuit & habitat. Iam quiſquis per DEI gratiam & charitatem actiones animæ ſuæ excedere nouit, is in ſimplici animæ ſuæ mente DEVM nudum & imaginum expertem inuenit. Ibi tum gratia oritur, promanatq; indè in vires, quo anima gratię freta ope, ſupra virium ſuarum actiones ſeſe poſſit ſubrigere, vbi gratia ſumit originem, eſtq; in DEO.

Gratiæ origo vbi & vndè.

Gratia nanque in ſuo fonte vel origine DEVS eſt: vbi verò in noſtras profluit aq; deriuatur vires, nosq́ue per eam operamur, ibi vtique res creata eſt. Quiſquis igitur hoc pacto Deum intra ſe per gratiam ſuam regnantem, & per ſeipſum ſupra virium actionem inuenit, is nullum facilè ex creaturarum multiplicitate, vel à proſperis aut aduerſis ſucceſſibus patietur impedimentum. Habet enim DEVM intra ſe fixum ac velut eſſentiatum: propenſiorq́ue eſt & paratior ad introuerſionem quam extrouerſionem: eademq́ue propenſio vbicunque ſit homo, ſemper eum ſuî reddit memorem, nec finit eum ſiû obliuiſci, niſi fortè deliberata voluntate ſe auertat à Deo, quod certè ægrè facturus ſit. Qui enim hac ratione DEVM inuenit, haud facilè ſe ab illo poteſt auertere: non quod omninò id fieri non queat: neque enim quiſquam in hac vita, niſi fortè ex diuina reuelatione, de ſua ſalute certus eſſe poteſt, ſed quod difficilè poſſit accidere. Quicunque autem DEVM ita fixum & eſſentiatum intra ſe habet, is DEVM diuino quodam capit modo, & DEVS ei in omnibus illucet. Qui enim cuncta refert ad honorem DEI, ei etiam ſapit DEVS in omnibus. In omnibus etiam DEI quandam præſentem intuetur ſpeciem, quippe qui omnia accipit de manu DEI, eiq; de omnibus laudes gratesq́ue agit. Perpetuoq́ue in illo perſeuerat: illucetq́ue DEVS: ſiquidem ſeriò DEVM obſeruat, nec vnquam ſciens & prudens ad inutilia ſeſe conuertit. Quod ſi id quandoque eueniat, mox vbi id animaduertit, ilicò indè ſe auertit, idq́ue non ſine magna erga ſeipſum acerbitate, queriturq́ue DEO inſtabilitatem ſuam, proponitq́ue nunquam deinceps ſeſe ad vana conuertere. Vana autem & inutilia ea omnia habenda ſunt, in quibus nec Dei honor, nec propria vel proximorum vlla vtilitas ſita eſt. Ita qui ſuî agit curam peruigilem, minùs impeditur: ſæpius enim dilectum ſuum præſentem habet, vtpotè cuius magno tenetur deſiderio. Sicut verbi gratia, qui acriter ſitit, ſub ipſa ſiti quamuis alia agat & cogitet, aut apud quoſcunque ſit, potus tamen imago ab eius memoria non recedit, quandiu ſitis permanet, ſed & dolor ſemper increſcit: aut qui quippiam intantum amat & ſpectat, vt nihil eum aliud afficiat, nihil ei cordi ſit, is vbicunq; aut apud quoſcunque ſit, vel quicquid agat, à ſuo animo id, quod tantopere diligit, per hæc non expellit, ſed omnia ſpeciem rei tam charæ ipſi velut repræſentant, idq́ue tanto euidentius, quanto res ipſa charior eſt: nec ad eam rem amandam otium aut quietem expetit, quandoquidem nulla occupatione impeditur, quo minùs eiuſce rei ſic dilectæ ſpeciem aut ſimilitudinem ſemper præſentem retinere queat. Ita nimirùm & nos Deum amare debemus, vt charitatis ac præſentiæ eius imaginem ſemper intra nos circunferamus, idq́ue in cunctis actionibus noſtris, & quibuſlibet locis, & apud quoſcunque ſiue homines, ſiue res aut occupationes: vt quemadmodum Deus eſt in omnibus, & omnia illi præſentia ſunt, ita & nos Deum in noſtra intentione, deſiderio, exercitatione, & in ijs omnibus quæ tum agimus, tum omittimus, præſentem habea-

An hîc ſua de ſalute quis certus.

Vana habēda quę.

Dilectionis vehementis & ſitis collatio.

Diligendus qui nobis ſit Deus.

Vtì quis omnia opera sua modo perfectissimo faciat, vt in omni loco & opere intus nullum patiatur impedimentum.

CAPVT VII.

Exteriorib° quosdam nil affici.

INVENIRE est quosdam, qui dum diligentiam adhibere curant, ad hoc perueniunt, vt exteriora quælibet quibus licitè occupãtur, siue quibus iustis ex causis adsunt, nihil eos impediant, nec aliquam eis nociuam intus pariant imaginem. Quæ enim mens & cor DEO plena sunt, in eis creaturæ locum non habent. Sed hoc nobis sufficere non debet. Immò verò ex omnibus virtutis augmentum sumere, cunctáq; vt nostris deseruiant profectibus, efficere conabimur, quæcunq; etiam sint illa, & vbicunq; simus, & quamlibet aliena siue distorta vel inæqualia sint illa quæ nobis occurrunt. Enimuerò tum demum, nec vnquam antè, rectè nobiscum agitur. Nec hîc vllum vnquàm terminum reperire est, quin sine cessatione in isto crescere, atq; in hoc profectu magis ac magis augeri possimus. Quisquis autem huc peruenire volet, ille cuncta opera sua & res omnes prudenti quadam consideratione attendere, atque suiipsius & interiorum suorum veram notitiam habere, Deum supremo, quo potest, modo accipere, & demum (vt Dominus ait) hominibus semper vigilantibus & expectantibus dominum suum, similis esse debebit. Porrò ad hoc, vt omnia excellentissimo capiamus modo, id requiritur, vt omnia quæ occurrunt, de manu Domini suscipientes, illi pro eisdem gratias agamus, ipsum laudemus, vtpotè qui ea pro suprema nostra dispositione fierit ac permiserit vtilitate: vtq; omnia, quæ vel audire, vel videre, vel percipere cõtingit, ad Dei referamus gloriam, totáq; mentis intentione perscrutemur, vt ea quamoptimè interpretari, & ad nostram supremam vtilitatem inflectere possimus. *Scimus* enim (ait Apostolus) *quoniam diligentibus* DEVM *omnia cooperantur in bonum.* Requiritur etiam, vt nosipsos sagaci consideratione attendentes, deprimere semper, ac sub Deo humiliare, & de manu illius, vt iam dictum est, quæcunq; accidentia suscipere conemur: ea quæ patimur, longè nostris demeritis esse minora sentiamus: proximos quoscq; benigno ac misericordi respicientes oculo, eorũ facta in melius interpretemur. Hoc autem difficile nobis nõ erit, si fundum bonum habuerimus, quippe qui solus idoneus est omnia in melius vertere, & DEVM in omnibus magnificè laudare. Sanè qui talis est, eum verum Christi discipulum dicere nõ dubites, cui & ipse occultas semitas suas manifestat. Hic semper alacer & vigil perseuerans, diligẽtissimè obseruat, vndenam is quem expectat, Dominus videlicet suus, venire velit, & in omnibus quæ sibi occurrunt, quamlibet aliena & peregrina sint, diligenter explorat, si quid fortè illius quem præstolatur, in eis liceat inuenire. Bonus siquidem fundus, Dei in omnibus peruigilem ac doctam habet curam, cum integra suiipsius abnegatione. Hæc autem diligentia magna requiritur, nec minùs quam omnis in hoc nobis est nostra expendenda facultas. Ita nanque facientes, iusti ac recti efficimur, Deumq; in rebus omnibus, & in qualibet actione vel perpessione nostra, diuina quadam ratione capimus ac inuenimus. Qui ergo opera sua in vera mentis æqualitate operatur, cuncta illius bona opera Deo placita, rectaque fiunt. Quod si omnes hoc agerent, ita nudè Deus Omnipotens in maximè mundanis, sicut in perfectissi-

Quando solum rectè nobiscum agitur.

Luc. 12.

Rom. 8.

Iob 2. Iudith 8.

Opera quæ qui recta fiãt.

nunquam. Quidam ita habent, vt vix aut tenuiter à vitijs impugnentur. Alij verò, dum sese occasiones offerunt, tentantur forinsecus & ad peccata cõmouentur: verbi gratia, vel ad iram, vel vanam gloriam, vel gulam, vel luxuriam, vel alias quaslibet culpas: intus autem in viribus supremis, horum nihil patiuntur, nec quicquam mouentur: immò etiam peccata huiusmodi auersantur penitus. Fixum nanque atque statutum est illis, nunquam vel irę, vel superbiæ, vel alicui alij vitio consentire: dumq; ab his impugnantur, resistunt viriliter. Et licet fortasis ex ipsa natura quædam eis vitia insita sint, sicut quidam ex natura in superbiam, vel iram, aut alias culpas procliues sunt: illis tamen nulla ratione volunt præbere consensum. Hi longè amplius à DEO laudantur atq; probantur: ipsasq; virtutes multo illis alijs excellentius nobiliusq; possident. Virtutum nanque perfectio, strenua ac legitima decertatione comparatur, & Apostolus ait: Virtus in infirmitate perficitur. Vndè & necessaria nobis tentatio est. *Non enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit.* Certare autem non potest, qui non impugnatur, & absque certamine nemo victoriæ palmam obtinet: immo & turpe foret, sine bello & victoria triumphum agere, aut vsurpare coronam. Cum igitur vita nostra plena tentationibus ac prælijs, militia sit super terram, nec tamen ex nobisipsis vlli tentationi resistere possimus: (quod quidem satis nobis placere & gratum esse debet, cum optatius sit, à DEO quam à nobisipsis virtutem accipere resistendi: eiusq; magis voluntati præsto esse, quam eligendi habere facultatem. Nihil enim vel in tempore vel in æternitate iucundius, nihil est securius, quam proprium esse DEI. Nam sicut Deus in omnibus plena gaudet securitate, ita & is qui proprius est DEI, securissimus est, & vicissim maiori Deum proprietate possidet, quam rem vllam vnquàm occupârit.) Cùm ergo, vt dixi, sine DEO nihil possimus, omninò necessarium nobis est, vt & ipsius & gratiæ eius curam habeamus peruigilem atque perpetuam, quo per ipsum tentationes omnes superare queamus. Enimuerò quoties de tentatione referimus palmam, toties & DEO gloriam, & Angelis sanctis lætitiam exhibemus ingerimusq;. Denique ipsa ad malum propensio, peccatum non est: sed perficere velle peccatum, id vitium est. Sunt tamen aliqua peccata, vt verbi gratia, cogitationes obscœnæ, quibus diu immorari absque peccato non possumus, etiamsi fortasis ad actum procedere nolimus. Nimis enim ad mala hominem inclinant. Vndè mox vt illas aduertere contingit, indè citius multa cum diligentia est recedendum, & animus auertendus. Cætera nanque peccata omnia, resistendo: carnalia autem melius fugiendo vincuntur. Planè si quis rectè valeret in anima, etiam si optio ei daretur, nequaquam tamen vitiosis propensionibus tentationibusq; velle deberet absolui. Quibus enim ista desunt, sine solicitudine & circunspectione sunt in cunctis actibus suis, nec aduersum aliquid suspicantur: & coronam illam quæ datur probè certantibus, minimè percipiunt. Ille autem pugil est optimus, qui vitiosas propensiones & tentationes superat, & dominatur animo suo. Vitiosæ præterea propensiones, ipsas virtutes in animum inducunt, & nos in DEI seruitio studiosiores efficiunt, mentemq; ad DEI & suipsius obseruationem & perpetuum quoddam virtutis studium & exercitium excitant: atque ipsa demum sedula vitiosæ propensionis obseruatio, in virtutibus nos confirmat sta-

2 Cor. 12.
2. Tim. 2.
Iob 7.
Nostra de tentatore victoria Deum & Angelos gaudere.
Quæ peccata resistẽdo, quę fugiendo vincẽda.
Pugil optimus qs.

mat ſtabilitq. Quanto autem nos infirmiores cognoſcimus, tanto diuinam nos gratiam & benedictionem ardentius ſuſpirare, ac ſtudioſius obſeruare conuenit. Virtus nanque & vitium in noſtra conſiſtunt voluntate.

Vt bona voluntas diuinæ voluntati vnita, ac Deum in omnibus purè quærens & ſpectans, omnia poſſit: & de interna conſolatione ac derelictione.

CAPVT IX.

QVandiu bona ſe quiſpiam voluntate ſentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec plus æquo dolere, nec à DEO ſe remotiorem arbitrari debet. Omnis nanque virtus & bona omnia, ex voluntate depẽdent. Nihil ergo deficit illi, qui verè iuſtam poſſidet voluntatem. Proinde ſi humilitatem, ſi charitatem, ſi quaſlibet alias appeteris habere Virtutes, tantum fortiter ac tota voluntate velis, & haud dubiè habes eas. Nec poteſt iſtud quiſquam ſubripere tibi, ſiue DEVS, ſiue creatura, modò voluntas tua ſit recta & Deiformis. Eſt autem voluntas Deiformis ſiue Deifica, qua quicquid volumus, purè ad Dei volumus gloriam. Hoc quippe voluntati naturaliter non ineſt. Nec poteſt in vllo Deiformis hæc ſiue Deifica melius agnoſci voluntas, quam ſi in omnibus purè Dei gloria quæratur. Hanc voluntatem nihil ſuperare poteſt, neque mors, neque vita, neque dæmon, neque infernus, neque Purgatorium, neque alia quæuis creatura. Veruntamen nõ ſatis eſt ita leuiter dicere, Vellem me talem aut talem eſſe: ſed tota intentione ac fortiter oportet velle, dicendo: Sic planè facere vel eſſe volo. Si virtus aliqua vel bonum ſpiritale per mille abeſſet milliaria, atque ego hoc perfecta voluntate habere vellem, magis hoc propriè meum eſſet, quam quæ ſinu incluſa tenerem, nec tamen habere vellem. Neque enim minùs coram DEO ad bonum efficax eſt bona voluntas, quam ad malum mala. Conſtat autem, quia licet nullum fortaſſis opus impium agam, perfecta autem voluntate aliquod malum opus velim: haud ſecus coram DEO reus ſim, quam ſi opus iniquum re vera perpetraſſem. Vndè etiam fieri poſſet, vt tanto voluntatis affectu in multorum necem conſentirem, vt etiamſi re ipſa nil tale perficerem, coram DEO tamen reus illorum tenerer ſcelerum, eſſemq; illius iudicio homicida. Nec tamen hîc aſſeuerare velim, peccatum opere perpetratum, non maius eſſe illo, quod ſola voluntate admittitur: ſed quod ipſe voluntatis conſenſus peccatum conſtituat, etiamſi nullum vnquàm opus ſubſequatur. Magis ſiquidem in voluntate, quam in opere, peccata poſita ſunt. Cumque hæc ita ſe habeant, cur non eadem ſit bonæ voluntatis efficacia? Planè idipſum multo magis in bonis poſſumus. Deus nanque bonæ voluntati cooperans, eius opus leuius ac tolerabilius reddit. Malæ autem voluntati ſola duntaxat illius ſuffragatur iniquitas. Quanto autem gratia diuina bonæ voluntati coniuncta, ſola peruerſa voluntate amplius poteſt: tanto & bona voluntas, diuinæ gratiæ freta auxilio, quicquid volet, efficacius poterit perficere, quam mala voluntas, ſola duntaxat propria peruerſitate adiuta. Aio ergo, & quidem conſtanter, quia per voluntatem poſſum omnia. Per hanc omnium labores ſuſtinere, cunctos alere inopes, omnia omnium opera exe-

Virtutes ac bona omnia ex voluntate pendere.

Voluntas deifica quæ.

Rom. 8.

Voluntatis energia quanta.

Peccare voluntati magis quàm operi ineſſe.

Voluntatem bonã malæ potentiorẽ eſſe.

Voluntate qui omnia poſſimus.

Digitized by Google

qui, & quicquid demum cogitari potest, facere queo. Si enim hæc perfectè volo, & sola deficit exequendi facultas: Libenter autem, si possem, facerem, & quantum possum in his, facere non omitto, nimirum omnia coram DEO fecisse iudicabor. Nec potest quisquam hanc mihi voluntatis efficaciam, vel ad momentum eripere, immò si voluntas mea maior ac intentior foret ad opus aliquod ab alio perpetratum, quam ipsius facientis: & ego ad operis illius executionem id, quod possem, adhiberem: licet illud forinsecus non omninò perficerem, maius tamen illo pro opere à iusto iudice DEO reciperem præmium, quam alius ille, qui magno hoc labore peregisset. Hoc tamen affirmare non ausim de operibus illis, in quibus amor atque voluntas paria per omnia forent, quod videlicet in his idem sit præmium agentis, & non agentis. Aureolam siquidem, quæ martyribus præstatur, non habebit is, qui martyrij dolores non sustinuit: licet alioquì tanto feratur martyrij affectu desiderioq́, quanto illi, qui reuera pœnas subiêre martyrij. Si quis autem affirmare vellet, perfectam voluntatem absq; opere tantundem valere, quantum bonam voluntatem simul cum opere: haud equidem contentiosè huic sententiæ refragarer, cum magna sit bonæ voluntatis virtus & efficacia, hoc quod in se est, ex toto facientis. Si enim reuera tantum ad DEVM laudandum voluntatis ac amoris habere potes, quantum vnquam quisquã potuit, idipsum habes haud dubiè, si modò voluntas tua integra sit, recta, perfectaqúe. Deniq́ iusto ac recto homini ob bonæ voluntatis suæ perfectionem, nullum tempus nimis breue esse potest. Quando enim sic voluntas est affecta, vt quicquid potest, facere velit, idq́ non solum nunc, sed etiamsi mille adhuc annis oporteat superuiuere, tunc planè coram DEO rotum hoc illi imputabitur, quod tanto interim annorum spatio opere perfici posset. Tunc autem recta est & integra voluntas, quando nihil omninò vitiosæ habet admixtum proprietatis, id est, quando nihil scienter malitiæ continet, quando à propria vitiositate auersa, immò segregata penitus, in diuinam est voluntatem transformata ac immutata, ita vt nihil iam velit, nisi quod pro suo iudicio & cognitione DEO gratum credit, atque hoc ipsum, prout potest & fieri debere iudicat, & agendo & omittendo declarat. Quanto autem his voluntas abundat magis, tanto verior & rectior est. Et hac voluntate nihil est quod non possis, siue sit DEVM amare, siue quodlibet aliud. Veruntamen non est ignorandum, quod licet fortassis tantam quis habere appetat sanctitatem, quantam vllus vnquam habuit, non tamen ideò statim eam habet sanctitatem. Tantum autem sanctus est, quãtum voluntas illius ad Deũ magna est. Vndè si tanta illius, tamq́ perfecta voluntas esset, quam alicuius vnquam fuit: eadem quoq́ illius, quæ perfectissimi, foret sanctitas: quam licet alioqui plurimum affectat, non tamen maior est sanctitas illius, quam voluntas. Sed quærat aliquis: Qua ergo ratione iam dictam sanctitatem assequi potero, cum eam neq́ sentiam, neque aliquod illius in me deprehendam vestigium: multos quoq́ grandium quorundam operum esse & exercitiorum, ac mira quædam facere videam, quorum in me nihil inuenio? Hîc iam duo consideranda sunt, quæ congruunt amori. Vnum est, ipsa essentia: Alterum, opus ipsum siue effectus amoris. Porrò amoris essentia, eius est magnitudo, quæ in voluntate duntaxat sita est. Vndè qui bona voluntate est ditior

Auena qui bona iuste ac facilè vbi cõpetes.

Aureola quæ quibus tantũ debita.

Voluntatis vis quanta.

Voluntas vnde & quando sit recta.

Sanctitas vnde æstimanda.

Quæstio.

Duo quædam congruere amori.

Digitized by Google

[illegible] [illegible] [illegible] [

ſare, quam inflicta curare vulnera. itemque præclarius eſt, & maiori dignũ gratiarum actione, ſeruari à peccatis, quam de admiſſis conſequi veniam. Quanto autem cumulatiora ſunt in nos beneficia DEI, tanto & nos illi cum humilitate ac reuerentia gratias abundantiores agere ſumus adſtricti, non ſolùm de peccatis nobis miſericorditer indultis, ſed multo magis de ijs quoque, in quæ incidere poteramus, niſi ſua nos bonitate ipſe cuſtodiſſet, & non tantum de beneficijs iam collatis, ſed de omnibus quoque bonis illis quę nobis collaturus erat, niſi noſtra hoc malitia præpediſſet. Vndè ſi quis ſolerter aduertere velit, ex ipſis quoque virtutibus ei à DEO collatis, & ex DEI bonitate, quæ à profundiori ipſum ruina præſeruauit, maiorem præclarioreḿ humilitatis rationem, quam ex hoc, quod lapſus, à DEO veniam meruit & indulgentiam, habet inuenitq́. Cum autem omnia iam nobis à DEO peccata tam miſericorditer remiſſa ſint, vel hinc conſidere licet, haudquaquam ipſum, vt in ea caderemus, permiſſurum fuiſſe, niſi ex ipſo caſu noſtro noſtram vellet ſalutem promouere copioſius, & aliquod indè bonum noſtrum elicere, ſi tamen nos ipſi cooperari velimus. Dum enim quiſq́ peccator à vitijs reſurgens, & ab eis integrè ſe auertens, Deo perpetuò ſeruire, eiq́ ſoli viuere ſtatuit: adeò ſe illi benignam exhibet illa æterna ac immenſa bonitas, ac ſi nunquam in peccata corruiſſet. Omnia nanque peccata illi perfectè remittit, nec vnquàm illi ea imputabit, etiamſi tot eſſent, quot omnes ſimul homines commiſerunt, ſi tamen perfectè doleat purè ad gloriam Dei, & ideò potiſſimum ſuæ illi iniquitates diſpliceant, quod eas Deo diſplicere intelligit. Feruentiſſima quippe charitas illa, ex qua dolor iſte promanat, omnem peccati abſumit rubiginem, modò ſit magna ſatis charitas iſta atq́ contritio, ex omnibus (vt decet & oportet) viribus procedens. Quamlibet autem parua ſit contritio, purè Dei intuitu concepta, Deo tamen multo gratior eſt omni illo dolore, quem propter ſeipſos omnes ſimul homines habuêre. Deniq́ huiuſmodi conuerſo peccatori Deus familiaritatem omnem & ſecretorum ſuorum reuelationem, quam vnquàm alicui impendit, exhibere iam poteſt. Si enim paratum eum & idoneum inueniat, non magnoperè attendit qualis ante fuerit. Nam Deus præſentiæ DEVS eſt. Qualem vnumquemq́ reperit, talem eum ſuſcipit & aſſumit. Nec reſpicit quid olim fuerit, ſed quid modò ſit. Ideoq́ contemptum omnem & iniuriam, quæ ſibi per peccata inferuntur, Deus miſericordiſſimus libenter tolerat & multis annis benigniſſimè tulit, vt homo quandoq́ ad peccatorũ ſuorum & æternæ charitatis Dei veram perductus agnitionem, ex his ſuus amor, gratitudo, reuerentia, ſtrenuitas erga ſuum conditorem augeantur, fiantq́ meliora, & vehemẽtius accendantur. Iſta quippe non rarò ex peccatorum cognitione oriuntur in homine. Vndè vitiorum probra & contumeliam libenter ab electis ſuis Deus tolerat, & tulit, quos ad magna quędam & ſublimia perducturũ ſe præuidit. Quis, quęſo, Domino noſtro IESV Chriſto vaſis illis miſericordiæ, Apoſtolos dico, charior aut familiarior fuit, quorum tamen nemo perſtitit, ſed omnes in peccata ceciderunt, vnus tamẽ grauius alio? Huiuſmodi lapſus tam in veteri quam nouo inſtrumento ſæpè Deus etiam in illis ſuſtinuit, qui ipſi poſtmodum fuêre chariores. Et perrarò contingit aliquem ad magna quædam prouehi, qui non prius in aliquo lapſus ſit. Cur autem hæc ita circa

Iniquitates cur potiſſimũ nobis diſpliciturę.

Dei erga ſe uertum familiaritas quænam.

Cur peccatores tam & diu & patienter Deus ferat.

Matt 26.

CHAPITRE XXIII.

Comment Gargantua fut mis à l'estude des lettres, et comment il passa son temps.

Gargantua estoit de bon entendement naturel, et parfaict jugement, mais il estoit du tout mal disciplinable, et instruict, car il estoit ordonné par son père pour estre instruict par sophistes, lesquels estoient tous les jours en leur escholle, et luy estoient comme à leur maistre, et à eux comme à son père, et à eux comme à son père, et à eux comme à son père

Ad

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE FIDE ET IVDICIO TRACTATVLVS INSIGNIS.

QVISQVIS ſeruari appetit, & ad æternam peruenire vitam, huic omninò neceſſarium eſt, vt ad ſupremũ vſque vitæ ſuæ diem fidem Catholicam retineat. Per fidem enim anima coniungitur Deo, deſponderúr; illi ceu ſponſa ſuo ſponſo. Fides vera animã eò perducit, vt confidat DEO: felicemqúe ac ſalutarem ei pręſtat Dei rerumq; æternarum cognitionem. Et hęc cognitio hîc incipit, & in vita æterna perficitur, vbi DEVS facie ad faciem, ita vt eſt in ſeipſo, in perenni claritate videtur. Fides quoque Catholica docet nos vtì viuendum nobis ſit, & quid DEVS ex amore fecerit, ac deinceps in omnem æternitatem facturus ſit. Atque eam ob rem ſine vera fide nemo benè ac beate viuere, nec placere DEO, nec ſaluus effici poteſt, quicquid alioquì bonorum agat operum. Itaque Principio Chriſtiana fides id nos inſtituit, vt ſingulus quiſque fidelis abſque vlla hæſitatione & formidine, libero, ſyncero ac neutiquam ficto corde, animo ſentire & ore profiteri debeat in hunc modum: CREDO IN VNVM DEVM, PATREM OMNIPOTENTEM, FACTOREM CAELI ET TERRAE, VISIBILIVM OMNIVM ET INVISIBILIVM, id eſt, tam materialium ſiue corporalium, quàm ſpiritalium rerum, puta angelorum ac animarum. Hæc enim omnia DEVS ex nihilo creauit. Sequitur indè in Symbolo fidei: CREDO ETIAM IN VNVM DOMINVM IESVM CHRISTVM, FILIVM DEI VNIGENITVM, ET EX PATRE NATVM ANTE OMNIA SECVLA, id eſt, ab omni æternitate, & ſine vllo initio, DEVM DE DEO, LVMEN DE LVNINE, DEVM VERVM DE DEO VERO, GENITVM, NON FACTVM, CONSVBSTANTIALEM PATRI, id eſt, vnius ac indiſcretæ cum Patre naturæ. PER QVEM Filium OMNIA FACTA SVNT: quippe qui Patris eſt ſapientia, in qua omnia viuunt, & licet ſit altera & diſcreta à Patre perſona, vnius tamen ſempiternæ cũ Patre naturæ eſt. Sequitur: QVI PROPTER NOS HOMINES ET PROPTER NOSTRAM SALVTEM DESCENDIT DE CAELIS, ET INCARNATVS EST DE SPIRITV SANCTO, id eſt, per virtutẽ ac operationem Spiritus S. EX MARIA VIRGINE. ET verus HOMO FACTVS EST. Nã ſicut anima rationalis & caro, vnus eſt homo, ita Deus & homo, Dei Patris & Virginis Matris filius,

ſine qua fide nemo ſaluandus.

vnus est CHRISTVS. CRVCIFIXVS ETIAM PRO NOBIS & pro salute nostra SVB PONTIO PILATO, qui id temporis agebat Præsidem Hierosolymis, PASSVS ET SEPVLTVS EST: moxq; eius anima cum ingenti potestate & exultatione descendit ad inferos, & diuina virtute contriuit portas æreas, & vectes ferreos cõfregit, eripuitq; indè Patriarchas & Prophetas, qui in eum crediderunt, & magno desiderio illius præstolabantur Aduentum: simul etiam indè eduxit omnes quotquot ei ab origine mundi fideliter seruierant, & sine mortifero peccato diem suum obierant: alios verò minimè. Nam qui Deum non amârant, & improbi ac infideles instar malorum spirituum fuerant, æternum apud inferos permanebunt, quemad-
Luc. 16. modum Abrahæ verba confirmant, quæ ad diuitem illum auarum respondit sepultum in profundo inferno, longè infra omnes illos, qui ad Deum pertinebant. ET RESVRREXIT TERTIA DIE SECVNDVM SCRIPTVRAS, idq; propria virtute, quod nemo potest alius. Enimuerò gloriosa viuidaq; anima eius diuinitati vnita, erat in Limbo apud inferos: itemq; extinctum corpus eius Deo vnitum, erat in monumento. Vbi autem anima
Matth. 27. rediit ad corpus, totus glorioſus resurrexit, & cum eo plura alia corpora, ad Patris honorem & gloriam, lætitiamq; omnium Angelorum & Sanctorum atque piorum hominum, eiusq; humanitati data est potestas & honor in cælo & in terra & apud inferos: atque ex ipso & per ipsum omnis sanctæ Eccle-
Matt. 28. siæ potestas proficiscitur: & sicut ipse sua potestate ante mortem & post mor-
Rom. 11. tem excitauit mortuos, ita sæpenumerò Sancti homines tam sub veteri quã nouo Testamento perplures illius virtute spiritaliter & corporaliter mortuos, ad vitam reuocârunt. Deinde quadragesimo die ASCENDIT IN
Epho. 4. CAELVM: immò supra omnes cælos materiales, vti Apostolus ait, in cælũ spirituale, vbi Angeli degunt, atq; adeò etiam vltra omnes spiritus angelicos in cælum occultum, id est, arcanam quandam dignitatem, vbi supra omnes spiritus est exaltatus. Nam secundùm humanitatem SEDET AD DEXTERAM PATRIS Omnipotentis. Non autem putandum est, Deum Patrem
Ioan. 4. cælestem sedere vel stare, aut manus habere, cum sit spiritus: sed præclarissima in Christo Natura Humana eleuata est, sedetque supra creata omnia in summa ac celsissima potestate, & præcipuis ac excellentissimis bonis, quæ Deus præstare queat. ET ITERVM in extremo die VENTVRVS EST CVM GLORIA, diuinaq; virtute & potentia, cum frequentissimis omniũ Sanctorum Angelorũ agminibus, IVDICARE VIVOS ET MORTVOS, id est, bonos atque malos. CVIVS REGNI NON ERIT FINIS. Credere
Act. 2. præterea debemus, Patrem cum Filio quinquagesimo post Christi resurrectionem die sanctum misisse Spiritum, qui amborum charitas est, cumq; sancti omnes Apostoli suscepêre, tanta simul virtute & sapientia repleti, vt deinceps neminem extimescerent: sed toto terrarum orbe mortales omnes aptos ac idoneos Regno Dei docerent & conuerterent. Itaque singulus quisque è Religione Christianus, sanctæ sese conformare Ecclesiæ debet, pioque corde ac libero animo proferre ea quæ sequuntur: CREDO ET IN SPIRITVM SANCTVM, DOMINVM ET VIVIFICANTEM, quippe qui æterna Patris & Filij charitas est, QVI EX PATRE FILIOQVE PROCEDIT, QVI CVM PATRE ET FILIO SIMVL ADORATVR ET

CON-

put,& nos illius membra ſumus, ipſumq; caput cunctis membris ſuis vitam ſubminiſtrat. Porrò qui Chriſti ſpiritum & vitam in ſe non habent, ij non ſunt eius, ſed ſunt membra ſeparata & abſciſſa. Quapropter ſancti Apoſtoli in Symbolo ſuo adijciunt, SANCTORVM COMMVNIONEM, vt etiã ipſam credamus. Vt enim iam dixi, Chriſtus IESVS ſuo ſpiritu ſuaque vita & beatos in cælo, & animas in Purgatorio, & bonos homines in terris, ſingulos pro ſua conditione ſiue ſtatu cibat ac alit. Iſti nanque omnes vna Eccleſia ſunt,& vna ſanctorum atque etiam omnis boni communio. Atq; extra hanc Sanctorum communionem ne quis maneret excluſus, conſequenter Spiritus ſanctus per Apoſtolos etiam VNVM BAPTISMA ET REMISSIONEM PECCATORVM credendam pronunciauit. Quæ quidem peccata primò remittuntur per baptiſma, vbi tingimur, & emundamur in ſanguine Chriſti, atq; per ſanctam illius mortem reuiuiſcimus: vbi ſimul culpa & pœna omnis præterita laxatur. Sed baptiſmum hunc non niſi ſemel percipere licet. Nec tamen vult nos Spiritus ſanctus perdere ſiue amittere, ſi peccatis noſtris primum baptiſma contaminauerimus. Nam alter baptiſmus cunctis peccatoribus paratus eſt, qui quidem peccaſſe ſe dolent, & gratiam ac indulgentiã quærunt, & Sanctorum ac ſanctæ Eccleſiæ communionem expetunt. Tales enim omnes baptizantur in Spiritu ſancto, id eſt, abundantiſſima Dei bonitate, cui nulla peccata neque magna neque multa nimis eſſe poſſunt, ſi tamen iuxta veram ſanctæ Eccleſiæ conſtitutionem ac ordinationem, gratia, venia & miſericordia quæratur. Sequitur iam in Symbolo, loquente & docente nos Spiritu ſancto: Credo ET EXPECTO cum Sanctis omnibus RESVRRECTIONEM generalem omnium MORTVORVM corporum à primi vſque ad extremi hominis corpus. Quælibet enim anima proprium ſuum, quod geſſit, & in quo vixit in terris, corpus recipiet. Deus nanque Omnipotens, qui omnia in prima materia creauit ex nihilo, & Adæ corpus de limo terræ formauit, facilè etiam poterit ex eodem, vndè facta ſunt, puluere quãtumuis longè lateque diſtracto ac diſperſo, noſtra reformare corpora. Atque hoc ipſum ex omni æternitate Deo viſum eſt iuſtum eſſe, atque condecens, vt homines boni in anima & corpore præmia conſequantur, quandoquidem Deo anima & corpore ſeruierint, eumq; adamárint: iuſtumque nihilominus eſſe, impios omnes in corpore & anima torqueri & excruciari, prout diabolo & vitijs ſeruierint, & in tota vita ſua ſe emendare conuertiq; noluerint. Atque eam ob rem in nouiſſimo iudicij die, in tuba Dei mortui reſurgent, vt Apoſtolus ait, quod tum erit, quando Chriſtus Dei Filius cum Angelis & Sanctis omnibus maxima cũ gloria, maieſtate & poteſtate è cælis deſcẽdet in aëra, circa Hieruſalem, (vbi vt quidam volunt) primum formamauit hominem, & perditum retecit ac reparauit ſacratiſſima morte ſua, quantum quidem in ipſo fuit: atque eo loco vocem præceptumque ſuum edet, vt Dominus & Iudex potentiſſimus totius mundi: & ad hanc eius vocem & imperium cuncta mortaliũ corpora reuiuiſcent, & in momento reſurgent, non quidem paria ordine & præmio, ſed ætate, eadem videlicet qua fuit Dominus noſter IESVS Chriſtus, cum propter nos moreretur. Nam ſenex centum annorum, & infans noctis vnius, eiuſdem ſtaturæ erunt. Et licet boni quidam hîc ſint claudi & cæci, ſed tunc cum membris omnibus ſani

Peccatorum remiſſio qui bifariem fiat.

1. Cor. 15.

Iudicium quod vbi & quomodo futurum.

sani & integri, absque omni macula & glorioſi reſurgent, ſicut & corpus Domini noſtri IESV Chriſti. Malis autem & damnatis omnia euenient contraria. Ita ergo vnaquælibet anima ſuum proprium induet corpus, & ſinguli ad iudicium venient cum anima & corpore, & vt ſanctus Iob ait, in carne noſtra videbimus Deum Saluatorem noſtrum, id eſt, Dominum noſtrum IESVM Chriſtum ſecundùm humanitatem illius. Is enim omnibus ſeſe hominibus conſpiciendum præbebit eadem in forma & figura, in qua propter nos vixit & mortuus eſt. Et boni quidem faciem eius hilarem, iucundam, glorioſam conſpicient: malis verò terribilis, dedignabundus, & iratus nimium apparebit. Et ſingulus quiſque per iuſtitiam & ſapientiam DEI cuncta dilucidè perſpicientem, iuſtè iudicabitur de cogitationibus, verbis, factisque ſuis omnibus: eaq; ſententia ſiue iudicium nunquam reuocabitur. Mali enim ſemper damnati & perditi erunt, bonique æterna gaudebunt beatitudine. Deindè docet nos Spiritus ſanctus per Apoſtolos, VT VITAM credamus & appetamus æternam, vitam ſcilicet VENTVRI SECVLI. ſicq; in fine Symboli tum Apoſtoli, tum tota Eccleſia ſubiungunt, AMEN, in ſignum atque argumẽtum, promiſſam nobis diuinitus futuræ vitę beatitudinem nos omnes & expectare & deſiderare debere: ſiquidem ea omnium, quæ modò credimus, finis & conſummatio eſt. Perfecta autem beatitudo in eo ſita eſt, vt poſt hoc exilium cum anima & corpore in DEI gloriam tranſlati & aſſumpti, DEVM clarè cognoſcamus, amemus, ac æterna fruitione poſſideamus. Etenim ſupra omnia DEVS ipſe eſſentiale præmium eſt, vtpotè in quem ſupra omnia credimus & confidimus, cuiusq; gratia cunctas virtutes noſtras operamur. Hoc præmium vbi nacti erimus ac poſſederimus, tum omnia ſummo ac excellentiſſimo modo perfecta & conſummata erunt. Tunc nanq; æternò DEVM cognoſcemus, & intima cum appetentia ac delectatione amabimus, & ſine vlla defatigatione laudes grateſq; ei ſemper agemus. Singuli autem Sancti ſpeciale ſuum habebunt præmium pro dignitate & ſanctitate ſua: præmium verò Accidentale ſingulorum tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnuſquilibet enim de aliorum beatitudine, perindè vt de propria, gaudebit ac gratulabitur. Ipſam autem & præmiorum & gaudiorum varietatem ac multiplicitatem, quam quilibet in ſeipſo & alijs omnibus habiturus ſit, ſolus DEVS nouit, iſq; cui volet, id poterit reuelare. Erit autem in illa vita omnimoda ſapientia: ſiquidem cognitum perſpectumq; habebimus quicquid volemus: erit etiam omnimoda poteſtas: quandoquidem Reges erimus & filij DEI, & quicquid libuerit, faciemus: erit præterea omnigena opulentia, eaq; longè vltrà quàm capere poſſimus, nos inundabit. Ad hæc erit pulchritudo ſempiterna & immarceſcibilis, itemq; æterna & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenum influxus deliciarum, omnis boni acceſſus, atq; florida iuuentus, omnis expers mortalitatis. Nihil ibi erit, quod quenquã malè habere aut moleſtia afficere queat: Abundabit autẽ, quicquid poſſit adferre lætitiam. Atq; iſthoc gaudiũ & lætitia & abundantiſſima Beatitudo, tam ingens, tam multiplex, tã inexhauſta erit, vt nec enumerari, nec menſura comprehendi, nec cogitari, nec ſcribi, nec verbis exprimi, nec vlla demum ratione oſtendi ſatis queat. Maior eſt illa & cumulatior, quã vel ſpe, vel deſiderio, vel cũctis ſimul viribus noſtris

Iob 19.

Chriſtum diuerſis in iudicio diuerſimode apparituũ.

Beatitudo perfecta vbinã ſita.

Æterna vita qualis.

Digitized by Google

ſcripta diuina adſtipulari: quippe quæ ſemper duratura veritas ſunt. In futura nanque vita ſemper amabimus & fruemur, agemus & quieſcemus, exercitabimus ac poſſidebimus, eaq; ſimul omnia in quodam NVNC, præſenti abſque temporis deceſſu & acceſſu, vel ſine Antè & Pòſt. Si quis diuerſum affirmet, ei fides commodanda non eſt. Poſſem equidem hoc loco commemorare multa de ſingulari laude & præcellenti dignitate Martyrum, Virginum & Doctorum: ſed ea nunc miſſa facio: ſatis enim multa iam diximus. Itaque hæc eſt vita æterna, quam obtinebunt quotquot à dextris Domini iudicantis erunt, quibus ipſe dicet: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum ab origine mundi.* Quibus dictis, mox ad ſiniſtram verſus, cunctis infidelibus & quicunq; à mundi exordio vſque ad extremum diem in peccatis mortiferis ex hac luce migrârint, voce terribili dicet: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius*, id eſt, Lucifero, cunctis q́ue peccatoribus & dęmonibus. Peccatores enim diaboli ſunt ſerui ac mancipia: immò verò etiam ſerui peccati, ſicut ipſe Deus ait. Deindè confeſtim Dominus cum Angelis ſuis & iuſtis hominibus aſcendet in cęlum: & diabolus cum ſuis in puteum abyſſi, & in ſempiterna inferorum tormenta demergetur. Cum enim peccatores in vita ſua in æternum, immortalem ac infinitum Deum peccârint, corumq; peruerſa voluntas vnà cum peccatorum maculis æternò perſeueret, eam ob rem etiam pœnas peccatis ex æquo reſpondentes luent ſempiternas. Itemq; quando ſponte ſcientesq; DEI gratiam à ſe repulerunt, & temporaria præ æternis amplexi ſunt, Deumq́ue & eius gratiam contempſerunt, idcircò & DEO & eius gratia æternum carebunt. Quod enim quiſpiam ſciens & prudens vendit, ſuoq; in eo iuri renunciat, illo etiam vt careat, æquum & iuſtum eſt. Deo autem & perenni beatitudine æternò carere, pœna damni vocatur: eaq́ue ſpiritalis eſt, & omnem in corpore ſenſibilem dolorem ſiue cruciatu ſuperat. Paruuli tamen, qui ſine baptiſmo decedunt, antequàm rationis ſint compotes, ob ſolam originis culpam Deo carent, nec vllum præterea cruciatum perpetiuntur. Sed qui ſponte ſua ac libera voluntate à Deo ſe auertunt, Deumq́ue contemnunt ac deſerunt, his perpetuò carere Deo, prima atque grauiſſima pœna eſt. Et quia ijdem inordinato cum amore contra Dei honorem ad creaturas ſeſe conuertunt, huic amori inordinato æternus reſpondet ignis. Vtrum verò ignis iſte ſpiritalis ſit, an materialis, vel ſpiritalis ſimul ac materialis, quod mihi magis placet, Deo melius committimus: certi eam illius eſſe potentiam & virtutem, vt ignem materialem in animabus & corporibus ardere facilè poſſit efficere. Eſt deindè tertia apud inferos pœna, eaq́ue interior, & eſt Tartareum ac ſempiternum frigus. Qui enim Deum non amat, magnum ſecum frigus adducit, & in frigore ſemper pereat neceſſe eſt: quiq́ue creaturas amat inordinatè, ſemper ardeat oportet, quando ipſemet ſecum ignem apportat, nempe peruerſum Amorem & concupiſcentiam. Et quiſquis ad DEI iudicium abſque charitate perductus fuerit, intima ſpiritus eius præ frigore Tartareo contremiſcent & concutientur: qui verò eò Amorem peruerſum ac alienum adduxerit, eius anima & corpus igni tartareo cremabuntur. Porrò præter has pœnas impij etiam internas patientur tenebras peccatorum ſuorum, ac ſimul etiam omni externo carebunt lumine, tantillo duntaxat

Matth 25.

Ibidem.

Ioan. 8.

Pœna dâni quæ.

Infernalis ignis qualis.

Frigus Tartari quale.

Quæ ad Lectorem.

Quæ ad Lectorem.

IOANNIS
BAPTISTÆ
PORTÆ NEAPOLITANI
MAGIÆ NATVRALIS
SIVE DE MIRACVLIS
RERVM NATVRALIVM
LIBRI IIII.

Ad Lectorem.

Quod ad Ecclesiasticam Historiam attinet, Lector, ea ita sumus complexi, ut nihil omnino ad eam pertinens, quod quidem ad nostram notitiam pervenerit, praetermissum videri possit. Quod si quid forte praeterierit, id non ex consulto, sed ex ignorantia factum esse, ipsa rei natura testabitur. Nam quis tam diligens unquam fuit, qui omnia, quae ad rem aliquam pertinent, ita persequi possit, ut nihil omnino praetermittat? Quod si quis tam diligens fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo diligentissime conquisita fuerint, ita omnia memoriae mandare possit, ut nihil omnino excidat. Quod si quis tam memor fuerit, is tamen, ut ego existimo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo memoriae mandata fuerint, ita omnia literis consignare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo literis consignata fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor fuerit, is tamen, ut ego opinor, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo lecta fuerint, ita omnia intelligere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens fuerit, is tamen, ut ego censeo, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo intellecta fuerint, ita omnia explicare possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator fuerit, is tamen, ut ego arbitror, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo explicata fuerint, ita omnia scribere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector fuerit, is tamen, ut ego puto, non tam facile reperietur, qui ea, quae ab illo scripta fuerint, ita omnia legere possit, ut nihil omnino praetermittat. Quod si quis tam diligens, tam memor, tam literis instructus, tam lectionis studiosus, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector, tam intelligens, tam explicator, tam scriptor, tam lector

[illegible] [illegible] [illegible] [

D. IOANNIS EVSEBII CAESARIENSIS EPISCOPI, HISTORIAE ECCLESIASTICAE, LIBRI DECEM.

Ex Bibliotheca Regia.

PARISIIS,
Excudebat Carolus Stephanus, typographus, è regione Collegij Cameracensis.
M. D. XLIII.
Cum Gratia & Privilegio Regis.

mulatus gratia, & à Deo veritatem doceberis. Sed his ita præmissis, iam veritatem ipsam liquido præscribere aggrediamur. Quomodo licet.

Vt nihil sit præclarius Christi seruitute.

CAPVT I.

CONSIDERANDVM tibi est charissima, vt Christus Dei Filius seipsum abiecerit ac humiliârit, serui forma assumpta, in qua nobis deseruiret, vtq; mitis, benignus, pius, & cælesti Patri suo ad mortem vsque nostrî causa obediens fuerit, & in medio discipulorum suorum velut minister vixerit, suoque ore professus sit, non se ministrari venisse, sed ministrare. Quám etiam ob causam iuxta humanitatem sublimiter exaltatus est, dato illi nomine à Deo, quod est supra omne nomen, (Apostoli verbâ sunt hæc) vt in nomine IESV flectatur omne genu cælestium, terrestrium & infernorum. Quæ cum ita sint, si æterna Dei sapientia miseros peccatores & seruos ad sui famulatum eligat, libenter sanè illi famulari: atque obedire debes, neque illi duntaxat, sed & superioribus tuis. neque est vndè magnipendere debeas seruire te Deo, sed id potius pro magno habeas dignari illum te famulam habere. Nam etiamsi vel Romani Imperatoris filia & totius orbis domina fores, ijsq; omnibus derelictis, ad pauperis ancillæ conditionem te abijceres, seruiens Christo in membris eius, etiam tum sanè esset vndè meritò gauderes, tanquam cui ingens bonum & grâdis honor obtigisset. Nulla enim in terris aut maior dignitas, aut sublimior honos esse potest, modò id probè intelligeremus, quàm sit seruire Deo. Etenim sapienter seruire Deo, regnum possidere ac gubernare est. Et licet regnum istud in nobis, dum hîc sumus, occultum & abditum sit, post hanc tamen vitam manifestum erit, vbi Dominus IESVS dixerit: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui.* Atque eam ob rem quicunque hîc domini ac dominæ esse volunt, nec cuiquam seruire dignantur, sed mâluntab alijs sibi inseruiri ij ad Dei regnum non pertinent. Enimuerò etiam ipse Pontifex Romanus seruum seruorũ Dei se scribit, idq; de se vt sentiat necesse est, quantum quidem ad spiritale ministerium, & sanctæ ECCLESIAE vtilitatem attinet, si modò Christi sectator esse velit, & regnare cum Christo. Sed & ipsa probè nosti, vt D. Franciscus secundùm religionem pater tuus, Christum Christiq; Euangelium verbis & actibus sectatus sit, vtque paupertatem, abiectionem, sui contemptum, obedientiam elegerit, optaritq; totius orbis communem se præstare ministrum, modò id commodè fieri potuisset, & vt denique inter fratres suos humilis, morigerus, & omnium minimus vixerit, eundem viuendi canonem, idemq; exemplum tibi sectandum relinquens. Quò facit & hoc, quod supremi vestri ordinis præpositi seu prælati, Ministrorum nomine appellantur, vt vel hoc ipso significetur, toti vbique ordini & corporaliter & spiritaliter, hoc est, laborando, docendo, corrigendo, sanctè viuendo, ministrare ipsos debere. Et seruatur quidem hodiè Canon iste seu Regula, sed secundùm glossas duntaxat, non vt ipsa verborum veritas habet, quemadmodum solebat ab initio. Paupertas enim immagnificum damna-

Philip. 2.

Luc. 22. Matt. 20.

Phil 2.

Seruiendi Deo dignitas quanta.

Matth. 25.

S. Francisci tiama.

Ministrorum vocabulo prælati qui cur ita vocentur.

damnatum, opulentiam, mollitiem, quatenus hæc adipiſci licet, abijt. Et verbis quidem laudatur paupertas, re autem ipſa negligitur. Pœnitentiæ ſtudium & labor vehementer torpet, fratribus ſibi perſuadentibus affecta & debili ſe eſſe valetudine, eamq; ob cauſam ſolatia & commoda ſua captantibus. Doctrina in ſubtilitates verſa eſt, & quæſtiones, & noua quædam commenta ſeu adinuentiones, parum aut nihil ad Dei honorem, aut animarum ſalutem facientes. Correctio & caſtigatio remiſſa ac mollis eſt: neque id mirum, quando charitas & timor elanguerunt. Et ſi qua interim adhibeatur correctio, fit id potius famę cauſa quam DEI, aut ſalutis animarum. Ita iam prohdolor vitæ ſanctimonia apud ordines omnes Religionisq; Monaſticæ ſtatus, plus ſatis obſcurata eſt ac interijt. Quamobrem ſoror mea, ſi viuida eſſe Dei filia, & à Chriſto IESV amari appetis, eius exempla ac inſtitutiones ſectandæ tibi ſunt, itemq; priſci illi ſancti, qui in naſcentis Eccleſiæ initijs ac deinceps vixerunt, à quibus canones ac ordines Monaſtici inſtituti ſunt, idq; verbis & factis, honeſtis moribus, ſanctis exercitijs tum internis tum externis, tam coram DEO, quam mundo & hominibus. Id verò hac ratione aggredi & inchoare debebis.

Virtutes quæ quibus vitijs communiter.

Qua ratione bona vita inſtituenda & agenda ſit.

CAPVT II.

PRINCIPIO ſciendum tibi eſt, totius ſanctitatis fundamentum conſcientiæ eſſe puritatem. Quam vt poſſis adipiſci, teipſam explorabis ac diſcuties, examinabisq;, quantum longiſtimè meminiſſe potes, à primis ætatis pueriliſ initijs: & ſi quid in te repereris, quod cenſeas eſſe mortiferum peccatum, indè coram ſacerdote & æterna veritate te expurgabis contritione, confeſſione & ſatisfactione, ac deindè ſpe bona ac certa erga diuinam miſericordiam fiducia concepta, peccata tua tibi remiſſa confides. Atqui licet à Deo peccatorum veniam conſecuta ſis, nihilominus coram illius ſemper miſericordia perſeuerans, corde & affectu intus vociferaberis: DEVS, propitius eſto mihi miſeræ peccatrici. Animum tuum perpetua cum laude ad ipſum ſuſtolles, & affectum ac deſiderium tuum cum diuina bonitate ad beatos & mortales omnes perenni cum charitate latè extendes: cor verò tuum ingenti cum reuerentia coram ſublimi Dei Omnipotentis maieſtate & Domini IESV pedibus ſubmittes ac humiliabis: in eoque verſaberis exercitio, & quendam illius habitum tibi efficies ac comparabis, in quo omnes vitæ tuæ dies verſeris ac ambules. Porrò ſingulis quibuſque diebus manè ſurgens, flexis humi genibus, humiliter precare DEVM, eam tibi præſtet gratiam, vt ea die ſic miniſterium exequaris tuum, vt ad ipſius honorem, tuam ſalutem ac cœnobij totius pacem & quietem cedat.

Sanctitatis totius fundamentum.

Luc. 18.

Quotidiana religioſorum exercitia.

Quemadmodum ſub Miſſæ auſcultatione ſeſe exercitare quis debeat.

CAPVT III.

SI PER officium, quo fungeris, atque per ſuperiores tuos licitum erit, MISSAE ſacrum auſcultes. Et in ipſo Miſſæ exordio peccata tua & incuriam, negligentiam ac defectum Deo confitearis atque queraris, orans illum, vt tui miſereatur, tibi clementem ac propitium ſe exhibeat. Deindè

petas

Solicitors' Journal and Reporter, 1911, Vol. 55, p. 77.

© The Incorporated Council of Law Reporting for England and Wales

cis latere: at nihilosecius eundem nos magis ac magis virtutibus exornare conabimur, idque sectandis vestigijs Domini Saluatoris. Et latus quidem nudum seu informi nummi nostri, animæ nostræ essentia est, cui Deus suam impressit imaginem. Cumque per fidem, spem & charitatem intrò nos recipimus, atque ita Deum amamus & possidemus, in nudo nummi nostri latere imaginem illius supernaturaliter accipimus. siquidem sacrosanctæ Trinitatis imagine, quæ Deus ipse est, nudum nummi nostri latus, id est, vita nostra introuersa, insignita, formata, ac decorata est: quandoquidem illic & Deus in nobis, & nos in Deo viuimus. Ita ergo nudum nummi nostri latus, Dei inhabitatione: & crucis latus tum virtutibus nostris, tum Domini IESV vita ac meritis decoratur. Atque hic aureus nummus est, idem ipse dignus vita æterna, cùm sit ipse vita æterna. Itaque sibijpsi singulus quisque inuigiler, certus quod quisquis nummum suum vitiosum ac deprauatum ad Christi tribunal apportauerit, igni semper arsuro addicendus sit. At tamen si modò nummus tuus fortè plumbi admixtione vitiosus est, nec iustum pondus ac debitam monetam habet, obsecra & implora Spiritum sanctum, vt purum tibi largiatur aurum, quo inter te & ipsum tantæ elegantiæ ac puritatis possis nummum cudere ac exprimere, vt Deo gratus & acceptus sit. Verùm de his iam dictum sit satis.

Nummũ vt quisq; suum corrigere debeat.

De obedientia erga superiores, de humilitate & cura erga infirmos.

CAPVT V.

DICAMVS nunc, quemadmodum, soror mea, in humilitate ac castimonia viuere debeas, ita vt Dei filia sis, & virginum aureolam cum præmio centuplici adipiscaris. Ait quodam loco Propheta Dauid: *Audi filia & vide, & inclina aurem tuam. & obliuiscere populum tuum & domum Patris tui, & concupiscet rex decorem tuum.* Obsecro igitur soror mea, audi Deum & prælatos tuos, & vide atque attende quid illi præcipiant, & inclina aurem tuam ad omnem obedientiam, & sic concupiscet rex (id est, Christus) decorem tuum. Manè posteaquam Missæ sacrum auscultaueris, ad tuum perge laborem. quod si vsqueeò occupata es, vt Missam audire non possis, neque Dominici corporis Sacramentum percipere, nihil te res ista perturbet. Gratior est Deo obedientia quam victimæ: & resignatæ voluntatis maior atque vberior & excellentior semper fructus est, quàm propriæ voluntatis. Semper etiam infima & abiectissima atque contemptissima seruitia & officia eligas ac amplectaris, siue ea coquinæ sint, siue valetudinarij, aut domus infirmorum. Nulli quicquam imperes aut iubeas, nisi cui fortè, præfecta sis: sed semper per teipsam quicquid poteris libens exequaris. Si infimum atque extremum tibi demanderur officium vel ministerium) gaudeas, & gratias agas Deo quod id præstare queas. Quod si infirmarum habere curam iubearis, serenum ac hilarem illis vultum exhibeas, seruiasq; illis hilariter, humiliter, & cum mansuetudine ac citra murmurationem. Et licet illæ fortassis morosæ sint ac impatientes, cogites te ministrare Christo: tamq; benignam, piam, ac mitem illis exhibeas faciem, vt coram Deo & te meritò pudefiant: quantò autem pauperiores atque ægrius affectæ sunt, & rariores amicos habent, hoc eis propensius atque promptius seruias, neque eas solum attendas, quibus

1. Reg. 15. Obedientia quàm sit grata Deo.

Infirmi vt tis fili di sint.

quibus inſeruis, ſed Deum potius, cuius cauſa id agis. Magno verò opere caueas, ne aduerſa correptas valetudine, ſiue verbo, ſeu facto, aut geſtu aliquo tuo contrilles, vel affligas & premas: ſed ſi quas conſpexeris mœrore animi contractas aut impatientes, tum dominica, tum ſanctorum perpeſſione eas cõſoleris, commemorans eis, vti illi alacriter & cum gaudio aduerſa pertulerint, atq; ea re beati iam & glorioſi agant in cælis. Quando petunt quippiã ſibi neceſſarium, abſque mora quàm poteris celerrimè id eis miniſtres aut miniſtrari cures: Si quid verò petant incommodum ac perniciosum ſibi, & vndè morbus poſſit augeſcere, ſi id miniſtrare vereris, ſimula te non intelligere quid velint. Quod ſi illæ in petendo pertinaci animo perſiſtant, dicito illis nociturum ipſis quod petunt: at ſi nec ſic quieſcant, age cum conſilio ſuperiorum tuorum, aut eorum, qui te prudẽtiores magiſq; experti ſint. Quicquid autem eis aut cibi aut potionis paraueris, id tanta munditia, tantaq; ſaporis gratitudine, modò poſſis, ac cures ac præpares, vt illis ſatisfaciat, eoq; contentæ ſint, & vtrobique pacem conſerues. Lectos quibus decumbunt, ſubinde moueas atq; componas: & quicquid poteris commodi illis impendas, idq; eo magis, quo erunt teneriores, & his opus habebunt. Si res poſtulet, maneas peruigil apud eas, tantaq; dum illis ades, hilaritate vtaris, adeoque verbis iucundis & ad exhilarandum appoſitis eas recrees, vt quæcunque malè valent, te ſibi adeſſe peroptent. Verba ſalutaria & pia exempla tum Domini Saluatoris, tum Sanctorum illis referas, ſi tamen audire velint, vt quibuſcũque adeſſe te contigerit, ſimul omnes ſpiritaliter in anima reficiantur.

Infirmi vt ad patientiam incitãdi.

Vt ſeſe gerere debeat, qui aduerſa laborat valetudine.

CAPVT VI.

PORRÒ dum ipſamet aliquo morbo correpta es, ita tibi perſuadeas, pauperem te eſſe peregrinam, alienæ domus vtentem hoſpitio, & ad æternam patriam ſuam peruenire cupientem. Itaque ſis patiens & hilaris in omnibus, & agas gratias Deo pro beneficijs ac donis eius, nec quicquã aliud velis vel optes aut eligas, niſi quod Deus præſtare & conferre velit, neque plus ſatis curioſa ſis, hoc eſt, non nimiam tui curam geras, ſed ſis contenta omnibus, quæcunque præſtantur tibi. Reſignes te Deo, neque de hominum infidelitate aut ſolatij defectu, vel morbo ipſo queraris, & licet nemo te inuiſat, non murmures, nec iudices quenquam, ſed de manu Dei tui accipias, quicquid is tibi euenire volet. Ede & bibe ea quæ tibi miniſtrantur, ſi tamen libet aut potes, velut mendicus quiſpiam. Etiamſi cibus aut nimium ſalſus, aut aduſtus, aut inſipidus eſt, cogites Dominum IESVM dum maximè ſitiret, & eſſet ægerrimè affectus, fel & acetum potaſſe, & tacuiſſe tamen, nec quicquam queſtum eſſe: ita & tu quoque illius cauſa rebus oblatis contenta ſis. Iam ſi quid fortè libeat, quod tamen non habeas, & ſit tibi neceſſarium, indicare illud poteris illis qui tibi adſunt: & ſi quidem obtinueris, age gratias Deo: ſin minùs, eſto patiens, & Dei cauſa libenter eo careas, & erit Deus merces tua. Refræna interim cupiditatem ac appetitiones tuas, neque exigas quicquid in mentem venerit, aut appetitus exigit. Id enim ſolẽt homines delicati, rebus omnibus locupletes: ſed moleſtum ac graue eſt in homine mendico ac paupere, & probro datur ac ægrè auditur ab illis, qui

Querimonia vitanda ægrotis.

Pſal. 68.

Hon. infi. visitationes ratæ infimis qui seqũtur.

eiuscemodi homini adsunt. Si alij tui parum memores sint & obliuiscantur, neque te inuisant quando id tibi putas necessarium, feras isthæc moderatè & placidè, certa tum adesse tibi Christum cum sanctis & angelis suis. Semper esto hilaris, & à querelis ac murmure abstineas. Sit tibi Deus semper in corde, & bona verba in ore, sicque in virtutibus iugiter profectum facies, & quotquot sese tibi adiunxerint, meliores à te recedent.

Communes quadam institutiones viuendi cum proximis.

CAPVT VII.

Humilia officia libenter amplectenda.

ATque vbi conualueris, & morbo liberata, pristinas recuperaueris vires, rursum ad officium vel ministerium tuum humiliter accede, nec quicquam eligas, sed quicquid iniunctum erit, id assumas, eoque pergas, siue id sit lauandi officina, siue valetudinarium aut domus infirmorum, aut culina ipsa: & quantum quidem ex te est, semper malis infima seruitia, ijsque tibi demandatis gaudeas, ac libens ea amplectere: sin verò exaltari te contingat, doleas, & inuita id recipias ac nolens, atque hoc pacto facies in virtutibus profectum. Esto præterea simplex & prudens, & fidelis in officio siue ministerio quo fungeris. Non menciaris vnquàm, non iures, nec vnquàm sciens & prudens cuiquam maledicas aut execrationibus vtaris: qui enim his dediti sunt & assueti, animas suas perdunt. Inter sorores pacifica sis, & feras æquanimiter aliena onera, neque propriæ sis dedita voluntati, sed cum sororibus in omnibus rebus bonis concordiam sectaris. Nemini exprobres aut verbum mordax dicas, neminem spernas, neminem contristes, aut premas, aut confundas, aut contumelia afficias, aut iudices temerè, nec cuiquam detrahas aut obloquaris. Quin potius ames omnes, inuideas nemini, neminem neque verbis neque factis decipias, non rancorem vllum retineas, nec vindices quicquam. Sed sis mitis ac benigna, neque vlla pro re contendas aut decertes, sed semper vinci ac superari te patiaris: magisque velis virtutem seruare incolumem, quam superbiam, contentionem ac propriam retinere voluntatem. Nihil omnino fictè ac simulatè geras, quo videaris ab aliis, aut sancta crederis: sed sis verbis & actibus verax, & omne in te vitium odio persequaris, idemque diligenter observes ac animaduertas, & vbicunque poteris, profliges ac elimines. Eas quibuscum viuis, bonis verbis, magis verò etiam bonis exemplis instituas. Si qua te vel facto, vel dicto offendit, ilicò corde remittas, etiamsi illa id non petat, nec desideret: tamque illi iucundum ac amicabilem exhibeas vultum, vt rubore suffundatur & erubescat coram Deo & te, animoque mitescat ac sedetur. Sin verò ipsa aliquam vel verbo, vel actu læseris, mox veniam preceris, & ab illa tibi ignosci petas, & si necesse sit, possisque eam hac ratione placare, eiusque tibi conciliare gratiam ac beneuolentiam, eius te vestigijs aduoluas. Inter consodales posita, semper iucunda, amicabilis ac benigna sis, non singularis, sed communis, & parata singulis quibusque tuam expetentibus ac desiderantibus operam. Ista nimirum iam dicta, à te Deus expetit atque præstari peroptat.

Hypocrisi fugienda.

De

De vitanda in mensa edacitate, & vt in mensa sumendoque cibo se quis gerere debeat, & de corruptis quorundam moribus.

CAPVT VIII.

VBI verò ad Refectorium cum cæteris accesseris, benedictionem mensæ pro consuetudine legas, & licet magna te fames occupet, ingensq; cibi ac potus appetitus, caueas tamen excessum ac immoderatum eorum vsum: quando gula causa & origo est vitiorum omnium, quippe cum indè torpor, acedia, & impudicæ propensiones, atque interdum etiam libidinosi actus oriantur, ex quibus deinceps diuersa ac multiplicia vitiorum monstra emergunt ac proficiscuntur. Adam quidem protoparens noster nulla licet fame laboraret, gulæ tamen vitio tentatus est, & legem Dei violauit, atque eo ipso in mortiferum lapsus crimen est, & nos simul omnes cum illo. Atqui CHRISTVS Dei Filius & famem sensit, & tentatus est à dæmone, sed vicit improbum, nostræ institutionis causa ita illi dicens: *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Constat enim, ex duabus hominem naturis compositum esse, spiritali videlicet & corporali, hoc est, anima & corpore. Et corporea quidem natura cibo alitur corporeo, & spiritalis alimento viuit spiritali. Fames corporis quandoque perit, cibus deficit, & vita mortalis est: at esuries spiritualis, quæ est charitas amorque diuinus, æterna est, esca vitalis, & vita beata ac glorioſa, vtpotè qua DEO felicissimè copulamur ac vnimur. Cibum corporeum aut ipsi nobis præparamus, aut paratur ab alijs: sed escam spiritalem DEVS ipse nobis in beata æternitate parauit: & vbi spiritalis esuries est, ibi quoque æternum alimentum semper paratum est: contra verò vbi fame laboratur corporali, ibi plerunque rerum defectus ac ingens penuria est. Ita quisquis spiritaliter esurit ac sitit, nunquam non reficitur à DEO, viuitq; coram DEO in gratia: sed qui corporalem duntaxat famem sentiunt & implere contendunt, iustitiæ fame neglecta, mortui sunt coram DEO, cum vita illorum non nisi beluina sit. Quando igitur corporis percipis necessaria alimenta, animo ad DEI conspectum subleuato, cum CHRISTO, & Angelis & Sanctis omnibus discumbe inter sorores seu consodales tuas, donaque & fercula ex DEO manantia suscipe, sicq; secundùm hominem interiorem æterna aleris ac reficieris esca, hoc ipso victura in DEO. Moriaris (obsecro) mundo, & viuas DEO: quæ sursum sunt, hoc est, cibum æternum à CHRISTO tibi præparatum, quæras & sapias. Neque te tui corporis cura occupet, sed eius victum necessarium accipe, ita vt à DEO datur ac prouidetur: neque ibi saporem, aut delectationem, aut commodùm quæras, sed rudiori cibo contenta esto: & quæ alijs supersunt edas, si tamen natura tua id patitur. Sis discreta ac prudens, & naturæ tuæ attende habitudinem siue complexionem, & quibus habeas opus, quibusque carere possis. Si enim corpori vltra necessaria plus nimio indulseris, hosti tuo vires addes: sin autem minùs quam debeas illi tribueris, mancipium tuum, quo DEO te seruire oportebat, destrues. Inspice quæso vitas priscorum patrum, eremos incolentium, vt illi panem suum certo pondere & aquam certa mensura sumpserint, idque maximo abstinentiæ amore, cuius causa etiam carere, ac penuriam pati, & ipsa quo-

Gene. 3.

Matth. 4.

Deut. 8.

Hominē duabus constare naturis.

Cibum sumenti quid mētē tractādum.

Naturæ habitudo obseruāda.

que neceſſaria parcè ac ſtrictè capere, ſolebant: interim tamen erga ſibi conuiuentes, itemqúe aduentantes hoſpites, pios ac liberales ſe præbebant. Sed & primi illi ordinum Monaſticorum Patriarchæ ac Architecti ſiue inſtitutores, non verbo tantùm, ſed etiam exemplo ſuo, vt verbi gratia, Auguſtinus, Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciſcus, in ſeipſos quidem rigidi, duri ac ſeueri, & ſobrij ac temperantes admodum, ita vt neceſſaria parcè ſumerent, fuiſſe leguntur: ſed erga fratres & qui eis aderant, clementes, propitij, & perquàm pij ac liberales in omnibus quæ illis fuiſſent neceſſaria. Et iſthæc vita, iſtiq; viuendi canones, in libris hodieq; deſcripta viſuntur, ſed in cordibus & actibus propemodum obliterata ſunt ac peſſum ierunt. Abbates enim & Abbatiſſæ & Prælati Eccleſiaſtici cuiuſcunque illi Religioſi ſint ſtatus, magna ex parte, vt videtur, dominandi pompam & ſui corporis oblectamenta, grandi alenda familia & immanibus faciendis ſumptibus, colunt ac ſectantur haud ſecus quam ſi in mundo agãt. Et in omni propè Religione, & in multis cœnobijs diuites & pauperes, perindè vt in mundo, inuenire licet. Prælati, Monachi, Monachæ, & quos fratres ac ſorores vocant, & quotquot in Religioſis ſtatibus locupletes ſunt ſuis obſeratis cubiculis, edunt ac bibunt quicquid libet. Veſperi percontandũ eſt, quid altera die cibi ac potus miniſtrari, idemqúe vt apparari ſibi velint. Nolo quiſquam putet me hîc de infirmis, valetudinarijs, ſenio affectis, aut qui ita teneræ ſint naturæ, vt neglectiori vel incondito cibo vti non poſſint, agere, ſed de illis potius omnibus, qui carni viuant, & ſeipſos ac ſuum commodum inordinatius amant, qui omnes duri, inclementes, auari ſunt, nec facilè vel ſeipſos vel quicquid habent aut obtinere poſſunt, alijs communicant ac impartiuntur. Iſtos haud incongruè quiſquam diuiti illi comparauerit Epuloni, cuius Dominus apud Lucam meminit, qui purpura & byſſo induebatur, & epulabatur quotidie ſplendidè, nec alijs quicquam tribuebat, ne ipſi quidem Lazaro mendico ad oſtium illius iacenti. Enimuerò fratrum pauper conuentus, in refectorio velut ad diuitum oſtium ponitur: ſed nihil illis, præterquàm quod debetur, apponitur: & licet tantos edant clamores, vt vel in cælo audiri poſſint, nec ſic tamen vel ouum vnum aut halec dimidium, præter ſolitum, illis datur: tametſi interdum ieiunare, & onera nocte ac die cantando & legendo ferre cogantur. Sed ſi iſti obedientes ac patientes ſint, & in ordinis obſeruatione ad mortem vſque conſtantes perſeuerent, cum Lazaro ab Angelis in Abrahæ ſinum perducuntur: diuites autem auari, qui bona communia ſibi priuatim vendicant ac vſurpant, & indè pro ſui corporis voluptate ac delectatione viuunt, cum diuite Epulone in inferni profundo ſepeliuntur, vbi in flammis ſemper arſuris vel guttulam vnam aquæ pro linguę ſuę petent refrigerio, nec eam vnquàm obtinebunt. Quapropter in Cibo ac Potu percipiendo ſobria ac temperans, taciturna & neceſſarijs contenta eſto: & dum corpori neceſſaria præbes alimenta, cor ad Deum ſubleuato. Sumpto cibo, dic gratiarum actiones cum cæteris pro inſtituti veſtri conſuetudine: laudes & grates agens Deo pro bonis omnibus, & obſecrans eum pro illis, à quibus ea præſtita ſunt vobis: itidemq; orans, vt det veniam immoderationi ſiue indiſcretioni tuæ, ſi quid plus minúsve ſumpſeris, ſeqúe tibi propitium præbeat.

Luc. 16.

Inclemẽtia quorundam erga ſubditos.

Poſt cibum quid agẽdum

Digitized by Google

Qua ratione sit accedendum ad hominum colloquia.

CAPVT IX.

DEINDÈ si fortassis ad cancellos, vbi sit collocutio, vocata fueris, si quidem libens eò & cum animi voluptate accedas, est sanè quod doleas: quippe quæ plus adhuc carni viuas, quam spiritui, plús mundo, quam Deo: cuique etiam primum illud desit, quod ad clausuram siue custodiam tuam pertineat. Quando autem ad cancellos iam dictos itura es, neque nimium tete habitumq; tuum coles ac apparabis, nec etiam plus satis abijcies, sed medium obseruabis. Cumque ad cancellos ventum erit, fixis humi oculis, in nullius intendas vultum, nec quenquam te considerare sinas, modò id vitare possis: maximè verò adspectum caueas virorum. Eos qui te inuisunt, breuibus ijsque simplicibus salutes verbis. Si religiosi aut spirituales sunt, ora eos, vt boni quippiam tibi referant, vndè possis effici melior; & vt in votis tuis atq; cœnobio, cui inclusa es, ad extremum vsque spiritũ persistere queas. Si seculares sunt & mundani, cautè satis attende verbis tuis, ne quid ex tuo proficiscatur ore, quod carpi ab illis possit, aut eis esse offendiculo: tamque sedeas procul à cancellis, vt qui te inuisunt, & te dicentem audire, & abs te audiri queant. Nihil de amicis, neq; cognatis, nec de vlla re mundana sciscitetis. Si quis ex te quicquam percontetur, quod tibi constet, respondeas quam poteris breuissimis ac apertissimis verbis. Sin verò id interroget quispiam, quod ipsa nescias, nihil verearis nec te pudeat illi fateri eius te imprudentem esse. Quod si cupiant quidam audire ex te vndè corrigantur, vituperes apud eos peccata, & commendes ac prædices virtutes & iustitiam: terreas eos pœnis tartareis, ac consoleris Dei misericordia, proponasque illis immanitatem ac horrorem dæmonum, & tormentorum inferni, itemque gloriam & lætitiam Angelorum & Sanctorum cum Deo in æterna degẽtium vita ac beatitudine. Ita inquam, loquaris eis, adiunctis exemplis ad isthæc appositis & accommodatis: sicque arguentur ipsi ac instituentur, terrebuntur ac consolationem accipient, idq; in omnibus eis necessarijs. Nihil à quoquã exigas aut petas, neq; sine superioris permissu quicquam des vel accipias, & à cunctis hominibus & erga eos occupationibus & collocutionibus, vt primùm poteris te expedias, atq; ad tuam cum Deo vnitatem & solitudinem reuertaris. Si enim ita affecta sis, vt libenter & cum affectu ad colloquij cancellos accedas, & citius foràs quam intrò te recipias, delectetq; te fabulari, & cum aduentantibus colloqui, ac rumusculos mundanos percipere, non poteris illustrari intus, sed in dies magis ac magis obtenebraberis, atque rudior & crassior efficieris: & licet boni quippiam diuinitus senseris aut perceperis in gratia & virtutibus, hoc ipsum amittes, & intus virtutibus vacua, & corde multiplex, vaga & instabilis redderis, & sub precibus tuis gustu, strenuitate & diligentia ac deuotione destitueris, formisq; ac simulacris & peregrinis cogitationibus atque id genus alijs innumeris culpis & vitijs abundabis. Quamobrem obseruaui ipse in D. Clara ordinis ac instituti tui duce ac auspice, septem eam custodijs inclusam fuisse, atque ita cunctis virtutibus illustratam, clarificatam atq; exornatam esse, sanctamq; & beatam vsque ad diuinæ fruitionem gloriæ effectam esse. Hasce custodias septem quæso vt attentis

Habitus vt componendus sit.

In colloquendo quis seruandus modus.

Loquacitas quam sit obiecta.

D. Claræ quibus septem custodijs inclusa fuerit.

percipias auribus, quas equidem commemorare ac docere te constitui, modò eas ipsa susscipere velis. Neque enim conferre eas quisquam potest, nisi Spiritus sanctus: neque susscipere, nisi qui Deum amet.

De prima Custodia.

CAPVT X.

Promissio stabilitatis in eodē loco.

Corporis custodia qua sit.

IN prima quidem custodia, per Dei gratiam ac liberæ voluntatis arbitriū corpus includitur, tum videlicet, quando tecum ipsa ex amore constituis ac proponis & Deo polliceris, omnes vitæ tuæ dies absque immutatione eo te in loco permansuram in seruitio ac cultu Dei, in quo nunc agis siue constituta es. Hæc, inquam, prima custodia est, cui corpus per gratiam ex amore & libera voluntate ac sponte includitur. Libera siquidem charitas, corporis custodia est.

De altera Custodia.

CAPVT XI.

Ratio vt sit custodia nostra Portæ 5.

SEQVITVR porrò altera custodia, vbi externus sensitiuus homo in interno rationali homine includitur, ita vt portio sensitiua rationis semper imperio, haud secus quam ancilla dominæ suæ subdita ac morigera sit. Etenim ratio custodia ac conclaue tuum erit, in quo demoraberis, quodque charitate, sanctis exercitijs, cunctis tum corporalibus tum spiritalibus virtutibus munies ac exornabis. Sunt autem custodiæ vel conclauis huius quinque portæ, quæ sunt sensus quinque, quas Deus rationis curæ ac solicitudini commisit, vt eos à cunctis seruet ac tueatur hostibus. Et licet sensus isti ad externum hominem iure naturæ pertineant, non tamen potest eos moderari ac regere, cum sit ipse stolidus ac fatuus & sensibus consentiens, eoque cum omnibus ad se pertinentibus meritò interioris hominis debeat imperio subiacere. Quoties enim ex aliqua harum quinque portarum absque rationis permissu & vigilantia foràs progreditur, semper peccatum admittit, si naturæ suæ propensiones & oblectamenta sectetur. Idq; vbi accidit, à ratione trahendus est intrò, & pro ratione culpæ ac erràti sui obiurgandus, castigandus, flagellandus & verberibus afficiendus. Si nanq; sic diu foris hæreat, & amore ac voluptate capiatur, in eandem captiuitatem etiam interiorem hominem secum pertrahet atq; perducet: tum verò vterque apostata ac stolidus reddetur, & custodiam atque conclaue siue cellam suam amittet, in quam ingressus hostis tartareus, sibi eam vendicabit: quo facto, necesse est & Deum & virtutes omnes ex animæ regno depelli ac exturbari. Serua igitur custodiam siue conclaue tuum, virtutesque cole & exerce, & libenter intus maneas, sicque afflictiones & necessitates omnes & quicquid te excruciat, vincere ac superare valebis.

De tertia Custodia.

CAPVT XII.

Charitas & Gratia Dei vtrobique.

EST deindè custodia tertia, quæ nunquam non patet, nunquam non recipere parata est, quotquot id appetunt. Nihil enim custodia hæc aliud est, quam gratia & charitas Domini IESV: neque ea obtineri vel possideri po-

Digitized by Google

deri poteſt, niſi integrè redamando. Rumpenda igitur nobis ſunt vincula omnia, laquei omnes atterendi, cuncta tranſcendenda, & curæ, occupationes, ſolicitudines cordis, & omnis inordinatus amor propulſandus ac repellendus. Ita enim exuemus noſipſos, ac deponemus veterem hominem cum actibus ſuis, & induemus nouum, id eſt, Dominum IESVM Chriſtum, qui nos ſeipſo, & vita, gratia, ac charitate ſua veſtiet & induet. Cumqúe hoc pacto ſuæ nos charitatis & deſiderij habitu veſtierit, & nos in illo, & ipſe in nobis viuet. Et hæc tertia noſtra cuſtodia eſt, qua affectus vel deſiderium noſtrum modo excellentiſſimo exornatur. Enimuerò Domini præceptum eſt, vt ex toto corde, ex tota anima, & ex cunctis viribus, ſiue tota vi affectiua amemus: vbi verò amans cum dilecto in eadem amoris cuſtodia iungitur ac vnitur, ibi amor perfectus eſt. Et hic cordialis amor ita erga DEVM exercitatus, quartam nobis præſtat cuſtodiam.

Ephe. 4.

Deut. 6.

Amor quando perfectus ſit.

De quarta Cuſtodia.

CAPVT XIII.

EST autem quarta cuſtodia, quando ex amore propriam voluntatem, omnemq; adeò proprietatem in liberrimam Dei reſignamus ac abnegamus voluntatem, vt iam nihil aliud, niſi quod velit Deus, velle poſſimus. Tum enim libera voluntas noſtra ſponte ſua in voluntate DEI ceu in cuſtodia quadam, abſque retroceſſione ex amore includitur atque cingitur ſiue captiua tenetur: & ita in veræ ſanctitatis ordine DEO profeſſionem facimus, qualicunq; ſimus tecti habitu, aut quemcunque vitæ ſtatum teneamus. Cæterùm quandiu certi & ſecuri eſſe malumus, quam confidere Deo, & voluntas noſtra volendo nolendo diuinæ necdum eſt vnita voluntati, cupimusq; ab illo potius nobis morem geri pro noſtra voluntate, quam à nobis ipſi pro illius arbitrio, tam diu non poterimus in amore profiteri, ſed nouitij maneamus neceſſe eſt, quandoquidem diuinæ charitatis ignis æs omne auro admixtum, id eſt, omnem amoris noſtri proprietatem, qua noſipſos ſpectamus & quærimus, necdum abſumpſit & exuſſit. Porrò cum vſque eò in nobis conualeſcit & feruеſcit amor, vt in nobis amorem vitioſum & dolorem, metumq; cuiuſcunque rei amittendæ, & ſpem cuiuſlibet lucri acquirendi, & quicquid demum in nobis eſt in quo noſipſos ſpectare vel quærere poſſimus, prorſus exurat & ſuo ardore abſumat, iam planè pura & munda charitas eſt, atque inſtar annuli aurei, qui cælo, terra, & rebus omnibus amplior ſit, perfecta. Atque hæc cella vinaria eſt, in quam charitas ſuos electos introducit, quemadmodum in ipſius (id eſt, Canticorum) volumine diſcimus: & hic nedum charitas, ſed etiam cæteræ virtutes omnes ordinantur: eſtq; hîc radix, vita, incrementum, nutrimentum, & conſeruatio virtutum omnium, idqúe cum ordine quodam ac diſcrimine in honeſtis moribus, & cunctis actibus bonis: at tamen charitas cum dilecto ſuo ſupra rationem, ſupraqúe modum & ſupra exercitia virtutum in æterna permanet cella, nec ibi niſi ſibijpſis dat operam, & ſufficit ipſa ſibi, & habet in ſe quicquid appetere aut deſiderare queat: neque enim extra ſe aliquid quærit aut concupiſcit: nempe Deum habens intra ſe, & in ſuo ad Deum aſcenſu ebria & modi

In amore profiteri quis nequeat.

Charitas vt ſit pura.

Cant. 1.

expers est: quo fit, vt supra rationem in modi carentiam ac felicem ignorantiam sine fundo aberrare nos faciat: vbi sine reuersione capti manemus.

De quinta Custodia.

CAPVT XIIII.

QVAE nimirum quinta nostra custodia est, in qua nudum intellectum nostrum subleuatum, fixum, & simplici adspectu in diuino lumine: intentè contemplantem reperimus. Huc quotquot amor perducit, Dei electi sunt: quippe qui istic vitam inueniunt contemplatiuam in æternum amorem subleuatam: habentque intra se vitam rationalem, gratia, charitate & sanctis exercitijs abundantem: Porrò infra se vitam obtinent sensitiuam moralem, ad Dei præcepta compositam, honestis præditam moribus, atque externis actionibus bonis coram hominibus quibuscunque. Quæ quidem triplex vita dum ceu vna obtinetur siue possidetur ac exercetur vita, qualibet agente quod suum est, tum demum perfectus est homo, vtpotè qui supra se nuda charitate in diuino lumine Deo coniunctus & vnitus est, & in seipso per gratiam & benè compositas atque ordinatas virtutes DEI quandam gerit similitudinem, atque infra se per Pœnitentiam & carnis ac sanguinis & omnium vitiosarum ac inordinatarum naturæ suæ affectionum siue propensionum contemptum, humanitati Christi vtcunque similis est. At verò quoddam hominum genus reperire licet, qui se perfectos arbitrentur, contrà tamen ab his in omnibus planè dissentiant atque discordent. Ij sunt, qui per nudum otium & imaginum denudationem atque absersionem internam, modi quandam carentiam repererunt, & absque DEI amore occupârunt ac possederunt. Quamobrem persuasum tibi habent, sese Deum esse, eo quod se amoris, formarum, imaginum, cognitionis expertes, & à virtutum actibus absolutos reperiant. Itaque cuncta Ecclesiæ sacramenta, instituta & exercitia, vt sunt verbi causa, ieiunia, vigiliæ, preces, cantiones, lectiones, ordines Religiosi, siue Monastici, lex, & omnis sacra scriptura, & quæcunque sancti vnquam ab ipso mundi exordio coluêre, quibusq; dedêre operam: hæc, inquam, omnia paruipendunt ac floccifaciunt, quandoquidem pro suo iudicio in modi carentiam ac nescientiam subleuati sunt. Hanc autem modi carentiam & delectationem, DEVM esse putant: & quia DEVM non amant, & otium in modi carentia possident, omnem vitæ, laudis ac discretionis ordinem, in beata æternitate interiturum autumant: nec quicquam illic remansurum, nisi essentiam simplicem sine personarum tam in Deo quam creaturis distinctione. Quæ sanè stolidissima ac impijssima, quæ vnquam vel inter ethnicos, vel Iudæos, vel Christicolas extiterit, perfidia est. Obsecro igitur, vt in quintam custodiam tuam semper subleuata maneas, idque contemplando, amando, intendendo, & propendendo in Deum tuum, adeò vt spiritus tuus præ amore deficiat, ac quasi redigatur in nihilum, & insemet in amore amor, & vnus spiritus & vita cum Deo efficiatur, quæ est sexta custodia nostra.

Vita contemplatiua. 1.
Rationalis 2.
Moralis 3.
Perfectus quis sit.
Hæreticorum quorundam descriptio.
Hæresis omnium impijssima.

De sexta Custodia.

CAPVT XV.

SICVT enim sexta die homo conditus est, secundùm naturam suam, ad imaginem & similitudinem Dei, ita & in sexta hac custodia totus reformatur

Gene. 1.

Digitized by Google

matur ac reparatur, recipiens isthic imaginem & similitudinem Dei supra naturam suam in amoris vnitate vel vnione, vbi vnus cum Deo spiritus & vna vita est. Ita enim S. ait Ioannes Euangelista: *Quod factum est, in ipso vita erat.* Enimuerò in principio siue origine nostra, quæ est fœcunda cælestis parentis nostri natura, supernaturaliter ac minimè manifesti & ingeniti viuimus secundùm ideas: in Filio autem generamur, & ab æterno cognoscimur ac eligimur, & in sancti Spiritus emanatione ab omni æternitate dilecti sumus, id quod nobis auditu iucundum esse debet. Ita ergo semper in Filio geniti sumus, & absque intermissione cum eodem Filio generamur, & perenniter in Patre ingeniti manemus: itidemq; amoris nexus & vnitas siue vnio inter Patrem ac Filium perseuerat: & tamen tum Filij generatio, tum sancti Spiritus emanatio ac processio, sine cessatione in sublimi diuinitatis natura renouatur. Est enim Dei natura fœcunda & actio pura in personarum Trinitate: sicq; Deus regnat ac viuit in nobis, & nos in illo supra creatam essentiam nostram in spiritus vnitate, vbi amoris connexione siue vinculis Deo semper vniti manemus. At nihilominus continenter ac sine intermissione in virtutibus ac maiori Dei similitudine nos renouemus oportet: quando non ad imaginem duntaxat, sed ad similitudinem quoque Dei facti, & conditi sumus. Vbi igitur cum Deo vniti sumus, ibi occultus quidam attactus est, qui idem diuinæ gratiæ origo est, intellectum quidem nostrum dilucida ac perspicua discretione illuminans ad cognoscendam perspiciendamq; veritatem, & voluntatem ad omnem appetendam iustitiam charitate inflammans. Et quandiu amor & desiderium vel affectus, rationi illuminatæ obsecundant, magna nos actitare opera valemus, & virtutibus ac sanctis exercitijs nostras exercere custodias. Quando verò amor & affectus ex Dei, in amoris vnitate, contactu velut æstuantes ac impatientes fiunt, iam ratio cedere & amorem vt suum agat opus, sinere compellitur, quandiu hic amoris æstus ac impetus perseuerat. Sic nimirum Deo per gratiam & virtutes intra nos similes, eidemq; per intentam subleuati spiritus nostri contemplationem in ipso vniti esse debemus. Et hæc sit sextæ huius custodiæ conclusio, vbi spiritus noster in vitam contemplatiuam subleuatus est, & vna cum Deo vita, vnus spiritus, vnus amor effectus est.

Ioan. 1.

In Dei similitudine vt crescamus.

De septima Custodia.

CAPVT XVI.

ACCEDIT hinc septima custodia, cunctis custodijs extellentior ac sublimior, eaq; est supra actionem omnem tranquilla & otiosa requies, & supra cuncta sanctæ vitæ studia & amoris exercitia simplex beatitudo, & supra famem denique ac sitim, amorem & desiderium erga Deum æterna satietas. Nimirum intra sex dies, cælum, terram, angelos, homines Deus condidit, & suo quæque ordine dispositi atque exornauit: septima autem die requieuit ab omni opere suo. Et nos itidem sex diebus operabimur, septima quietem capiemus ac feriabimur. Sexta quidem ætas à mundi exordio nunc agitur: si ergo benè operati erimus, vbi ex hac vita migrandum fuerit, æternæ quietis tempus incipiet.

Gen. 1.

Gen. 2.

Sexta ætas.

De triplici cuiuslibet boni hominis vita.

CAPVT XVII.

Vita sensitiua.

EST autem triplex in bono homine vita, quarum duæ imperfectæ sunt, & suos defectus habent: tertia, perfecta est. Infima ex his vita, corporea & sensitiua est: eaq; fame & siti affecta, cibo ac potione alitur & sustentatur: & quandiu fames & sitis, appetitus & gustus simul in homine perseuerant, corpus nutritur & confirmatur. Atquì dum saturitas famem & sitim, appetentiam & saporem excludit, si priusquam antè sumpta concoquantur, alia sumere velit, naturam destruit & corrumpit. Non enim possunt, salua corporis incolumitate, in inferiori hominis portione satietas & esuries simul persistere. Itaque secundùm infimam hanc sui partem homo ignobilis, defectui obnoxius, ac mortalis est. Media vita, spiritalis est ac rationalis: & hæc scientiam ac sapientiam, deuotionem & internam vitam, charitatem ac iustitiam & virtutes omnes concupiscit. Et hæc quanto magis appetimus, eo amplius adipiscimur: quoque eis magis præditi sumus, eo vehementius ipsa concupiscimus. Est igitur vita hæc in seipsa imperfecta, eo quod semper defectum patiatur, nec potest hoc desiderium vlla omninò re, quæ Deo minor sit, exatiari atque compleri. Quam ob rem vitam quandam præstitit nobis DEVS supra nos, quæ est vita diuina, quæ nihil est aliud, quam intentè contemplari, & nudo amore cohærere DEO, gustare ac perfrui & colliquescere ex amore, & semper renouari in idipsum. Vbi enim supra rationẽ, & cunctas actiones nostras in nudam visionem seu intuitum exaltati sumus, ibi à spiritu Domini agimur, Deiqúe actionem sustinemus, diuinaqúe illustramur claritudine, perindè vt aëra solis splendor & vt ferrum ignis virtus & ardor penetrat: ita, inquam, nos ad increatam lucem, quæ Deus ipse est, contemplandam subleuamur ac illustramur: sicq; transformamur atque transferimur à claritate in claritatem in eandem beatissimæ Trinitatis imaginem. Siquidem per creatam diuinæ gratiæ lumen erigimur atque illuminamur ad contemplandam lucem increatam, quæ Deus ipse est, atque ita per amorem in æternam imaginem nostram, quæ & ipsa Deus est, introducimur ac reformamur siue transformamur. Istic verò Pater nos inuenit & amat in Filio, & Filius reperit, eademqúe charitate nos diligit in Patre, & Pater vnà cum Filio in sancti Spiritus vnitate nos circumplectitur ac amplexatur in beata fruitione, quæ in omnem æternitatem absque intermissione cognoscendo & amando renouabitur, nempè per æternam Filij ex Patre generationem, & ex ambobus, hoc est, Patre & Filio, sancti Spiritus emanationem. Si nanque pereat in Deo cognitio & amor, simul pereat necesse est tum æterna Filij generatió, tum processio Spiritus sancti, & ita personarum Trinitas interibit, & iam neque Deus, neque creatura vlla permanebit: quod est planè impossibile, & extrema dementia ita sentire vel cogitare. Enimuerò cunctarum ordine ac distinctione creaturarum nihil à Deo vel in cælis vel terris neque pulchrius, neque præclarius conditum est. Nam tametsi verum est, omnes nos in vno amore, vno amplexu, ac eadem DEI fruitione colligi ac adunari, singulo tamen cuique sua vita & suus in gratia ac virtutibus status & conditio manet: & vnusquilibet à DEO gratiam

Vita rationalis.

Vita diuina.

2 Cor 3.

Ordo & distinctio creaturarum, quale sit Dei opus.

Digitized by Google

tiam ac dona ſuſcipit pro dignitate ſua, & quatenus illi in virtutibus ſimilis eſt: ſicque ſinguli magis ac minus DEO adiuncti ſunt & cohærent: & quantum quiſque DEVM ſitit, eſurit, appetit, tantum & ſentire, guſtare ac perfrui poterit. Eſt enim DEVS communis quidam cibus & bonum commune, quod vnuſquiſlibet pro vitæ, deſiderij, & ſpiritalis ſanitatis ſuæ dignitate ſiue nobilitate guſtat. Et vt ſtellæ cæli aliæ ab alijs claritate, loci altitudine, molis magnitudine, & in cuncta hæc inferiora agendi virtute ac efficacia differunt: ita & quotquot DEVM amant, intellectus claritudine, vitæ ſublimitate, amoris magnitudine, & emanantium actionum virtute, alij ab alijs diſtant ac diſtinguuntur. Videmus vt æſtiuo tempore ventis duobus contrarijs ac vehementibus in aere ex aduerſo in ſe mutuò incurrentibus, tonitrua, fulgura, grandines & pluuiæ, nonnunquam etiam tempeſtates ac clades hîc inferius exiſtant, atque hoc idem in æſtuante ac propè inſaniente & impetuoſo amore conſiderare licet, hominis videlicet ſpiritu in vnitate ad DEI ſpiritum ſubleuato, & vnoquolibet alterum inuitante, alteriqúe offerenti & exhibenti quicquid eſt & poteſt. Hinc enim illuminatur ac claritate quadam perfunditur ratio, modisqúe omnibus perſpectum habere contendit quid ſit Amor: & attactus vel inſtinctus ille quo tangitur ac cietur ſpiritus, quiq; velut ebullieus ſurſum nititur: affectus autem ſeu deſiderium quicquid ratio illuminata percipere & aſſequi poteſt, experiri ac penitus guſtu penetrare conatur: ex quibus in ſpiritu Amoris impetus ac tempeſtas & ingens impatientia naſcitur. Interim tamen haud obſcurè cognitum habet Amans ſpiritus, quo plus obtinuerit, eo plus deeſſe ſibi: ſed Amoris impetum ac æſtum in ipſo cum ardore quodam ac ebullitione exorientem, ſedare & compeſcere non valet. Etenim mutuus ille identidem renouatus attactus, nouos Amoris impetus excitat, ijqúe impetus velut quidam ictus tonitrui ſunt, ex quibus amoris ignis velut candentis metalli ſcintillæ, & vt cæli fulgura emicat & excutitur. Atque hæc ipſa fulgura in vires vſque ſenſitiuas decidunt: quo fit, vt quicquid in homine viuit, in eam vſque ſurſum nitatur vnionem, vbi amoris contactus trahit originem. Sed in hoc contactu vires neque agere, neque durare poſſunt, ſed in ſeipſas recidunt ac relabuntur: atquì nec hîc durare queunt: quandoquidem vbi ſpiritus impetus & commotio eſt, ſurſum tendere ac ambulare coguntur; ſicqúe pergere ſemper ac reuerti eas neceſſe eſt: quibus omnibus Ezechiel Propheta adſtipulatur vbi ait: *Animalia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis.* Ezech. 1.

Deus qua le ſit bonum. 1. Cor. 15.

Electi vt alij ab alijs diſtẽt.

Amoris æſtum & impatiẽtiam quid efficiat.

De quadruplici ſpiritalis vitæ modo.

CAPVT XVIII.

QVAM enim Propheta ille quatuor animalium euntium ac reuertentium ſimilitudinem vidit, ea ſpiritalem ſignificat vitam quatuor habentem modos, in quibus charitas ipſa & virtutes omnes exerceantur. Ex his primus modus fortitudo ſpiritalis eſt, quæ quicquid Deo & virtutibus aduerſum eſt, vincit ac perimit, atque ea re Leonis ferarum omniũ regis habet effigiem. Alter modus, cordis aperti ſiue patentis pietas eſt, Deo ſemper honorem impendere ſitiens. Hic modus Animam, corpus, cor, ſenſus, & quicquid fortitudo debellat, vincit & occidit, Deo offert, & id to-

Animalium quatuor myſtica ſignificatio.

Modus I.

II.

tum cum deuotione ac reuerentia concremat: habetq; ob hoc ipsum vituli
Exod. 29 faciem, quem lex Mosaica offerri atque in honorem Dei penitus cremari iu-
III. bet. Tertius modus discretio est, quæ cum sapienti coram æterna veritate, moderatione cuncta in agendo ac omittendo, dando & accipiendo foris & intus ordinat ac moderatur: atque hoc ipso faciem gerit hominis, qui est a-
IIII. nimal rationis particeps. Quartus idemque postremus modus, est recta intentio & Amor erga Deum: & hic Aquilæ comparatur. Vt enim Aquila non multam carnem, sed plumas multas habet: ita qui Deum Amore ac intentione prosequitur, carnem & sanguinem & quicquid temporarium est, paruifacit: sed plumis abundat, id est, exercitijs cœlestibus, quæ leuia sunt, & ad Deum subuehunt. Et vt Aquila cæteris auibus altius volat, ita amor & intentio vltra virtutes omnes ad eum quem amore & intentione prosequimur, subuolat. Et sicut Aquila subtili & acuto est adspectu, ita vt in ipsum Solis axem immota acie intendat: sic qui Deum diligit, ac pro scopo habet, æterni Solis radios firma acie intuetur: siquidem & Deum amat, & virtutes omnes quæ possint ducere ad DEVM. Atque ea re iustus est, volatq; sursum vbi est quod amat: itemq; deorsum, vbi in virtutibus & bonis actibus se exercet. Vadit igitur & reuertitur instar fulguris, quando & ascendendo & descendendo suam captat vitam & alimoniam. Sic enim etiam Aquila dum altissimè leuata est in aëra, exiguos maris piscículos, quibus vescitur ac viuit, conspicit, & hoc pacto sursum & deorsum volitat, & vtrobique reficitur ac nutritur. Hæc nimirum quatuor animalium figura est cum modis totidem, quibus Deus moderatur ac præsidet, & quibus virtutes omnes coluntur ac exercentur.

Plumæ mysticæ

In his quatuor modis intima cum deuotione se exercenti quæ eueniant.

CAPVT XIX.

PORRÒ si in his quatuor modis interna cum deuotione exercere nos velimus, in fundo voluntatis seu vis amatiuæ nostræ sancti Spiritus contactum velut fontem viuum æternæ suauitatis venis scaturientem, ebullientem atque emanantem sentiemus: itemq; in vi intellectiua æterni Solis Domini nostri IESV Christi diuina veritate radiantem atque coruscantem adspectum & vultum experiemur: & Pater cœlestis memoriam denudabit & expediet, & ad sublimem suam nos inuitabit, exiget ac trahet vnitatem. Hæ videlicet portæ, cœlestes sunt, quas Deus amanti animæ aperit, vt ad ipsius possidendos thesauros ingrediatur. At vitiissim anima cunctas vires suas Deo patefaciens, illi dare cupit quicquid ipsa est, & recipere quicquid ille est. Id verò ei prorsus impossibile est. Quo enim plus largitur & accipit, tanto plus dare & accipere appetit. Neque tamen vel totam se transfundere in Deum, vel illum totum suscipere valet. Quicquid enim adipiscitur, si ad id quod illi deficit, conferatur, exiguum & quasi nihil esse videtur. Hinc igitur quodam agitatur impetu, & amoris impotentia ac æstu corripitur, eo quod DEO neque carere, neque eum adipisci, non illius imum attingere, non celsitudinem assequi, neque demum illum aut apprehendere, aut deferere valet. Et hæc ea tempestas ac spiritalis calamitas est, cuius suprà memini.

Animæ amanti quæ portæ aperiantur.

Multi-

Multimodos enim impetus, turbines, motus ac agitationes ex amore vtrinque naſcentes, nulla exprimere lingua ſufficit. Siquidem interdum charitas animum hominis æſtu, interdum frigore afficit: modò timidum, modò audacem reddit: quandoque hilaritate perfundit, alias mœrore contrahit: & breuiter ipſa ſperare ac velut deſperare, queri, plangere, cantare, laudes gratesqúe agere facit, atque id genus innumera alia efficit, quibus vacare coguntur, qui amore ebrij ſunt. Et tamen intima ac vtiliſſima hæc vita eſt, quam poſſint homines iſtiuſmodi ſecundùm ſuum modum colere ac exercere. Cæterùm vbi ipſorum deficit modus, neque poteſt tendere altius ibi Dei modus incipit: hoc eſt, vbi ipſi intentione, amore ac implacabili deſiderio Deo cohærent, nec poſſunt ad vnionem pertingere, iam Domini ſpiritus ceu ignis vehemẽs accedit, comburens atque abſorbens in ſe, & conſumens omnia, adeò vt ſuiipſorum & exercitiorum omnium ipſi obliuiſcantur, & non niſi ſpiritum vnum, atque vnum cum Deo amorem effectos ſe ſentiant. Hic iam ſenſus & vires omnes ſilent, & pace quadam ſopiuntur, vtpotè diuinitatis ac diuitiarum Dei fontè irrigatæ ac abundè perfuſæ, plusqúe adeptæ ſingulæ, quam vel deſiderare queant. Et hic Primus Dei modus eſt, ſpiritum hominis in ſe ſuſtollens ac erigens. Alter modus filio Dei tribuitur, quo is intellectum ſupra rationem, ſupra conſiderationem ac diſcretionem ſubuehit, nudaq; intelligentia diuino illuſtratur ac penetratur lumine, ita vt ſimplici adſpectu in eodem diuino lumine diuinam claritatem ac æternam veritatem in ſeipſa intenta acie contemplari queat. Tertius porrò modus cæleſti Patri aſſcribitur, quo is memoriam formis & imaginibus vacuam reddit & expeditam, nudamq; mentem in eius, quæ eſt ipſe, originem ſuſtollit: vbi figitur ac ſtabilitur & vnitur homo in ſuo principio Deo, præſtaturqúe illi virtus, facultas & libertas extrorſum ac introrſum virtutes omnes actiuandi: itemq; confertur ei notitia & diſcrimen ſiue diſcretio in cunctis quę cũ ratione fiunt exercitijs, & vt Dei internam operationem diuinorumq; modorum ſupra rationẽ transformationem, ſicut iam dictum eſt, pati ac ſuſtinere debeat. Deniq; vt ſupra ipſos quoq; diuinos modos omnes eodem intuitu abſq; modo omnis modi expertem intelligat eſſentiam Dei, quæ modo carere dicitur, eo quod nec verbis, neq; actu, nec modis, nec ſignis, nec aliqua ſimilitudine demonſtrari queat: verùm ipſa ſe ſimplici mentis ab imaginibus vacuæ intuitioni manifeſtat. Interim tamen collocari in itinere ſigna quædam poſſunt atque ſimilitudines, quibus ad DEI conſpiciendum regnũ homines præparentur. Imagineris igitur ipſa, quaſi videre te immenſam ignis ardentis atq; candentis molem, in qua cuncta conflagrârint ac penitus redacta ſint in tranquillum, excandeſcentẽ, immobilẽ ignem. Iuxta hunc modum tranquilla eſſentialis ſeſe habet charitas, quæ DEI & Sanctorum omnium fruitio eſt, idq; ſupra modos & actiones omnes cunctaq; virtutum exercitia. Eſt enim tranquillum quoddam ac prorſus inexhauſtum, & vt ita dicam, abyſſale pelagus vel flumẽn, in quo Sancti omnes cum Deo in modi neſciam promanârunt fruitionem, quæ quidem vaſta ac deſerta eſt ceu deuiatio quædam ac aberratio: quippe quæ nec modum, nec viã, nec ſemitam, neq; mẽſuram, neq; finem aut initium vllum, nec quicquam omninò habet, quod aut certis verbis exprimi, aut demonſtrari queat. Et hæc omnium no-

Charitatis multiplices effectus.

Primus Dei modus.

II.

III.

Eſſentia Dei cur modi expers.

Charitas eſſentialis cuiuſmodi ſit.

Simplex beatitudo nostra quæ.

strum simplex beatitudo est, diuina videlicet essentia, & nostra, vt ita dicam supereſſentia, supra rationem & absque ratione. Hæc si nos re vera experiri velimus, spiritu excedamus necesse est in eam ipsam supra creatam essentiam, in ipsum vsque centrum æternum, in quo omnes lineæ nostræ originem ac initium sumunt, itemque desinunt, & in quo suum amittunt nomen & distinctionem omnem, vnum cum ipso puncto & quasi ipsum punctum effectæ, ita tamen, vt semper in seipsis lineæ accedentes maneant. Ita enim & nos semper quidem id quod sumus, in creata essentia nostra manebimus: & tamen per spiritus excessum semper in supereſſentiam nostram transcendemus, vbi iam nosipsos in sublime ac profundum, in longum & latum excedemus, idq; in æternam quandam aberrationem vel amissionem absque reditu vel reuersione. Hoc videlicet Ezechiel Propheta testatur, vbi ait de animalibus quatuor, quod gradiebantur quidem nec reuertebantur. Quod reuerà ita se habet, vbi homines boni & perfecti cum Sanctis omnibus supra seipsos modinescia fruitione & quiete potiuntur, vbi nunquam retrò adspicitur, nec quisquam reuertitur. Atque hæc septima nostra custodia est, in qua sanctitas & beatitudo omnis perficitur & consummatur: in eaque nos supra creatam essentiam nostram simplices ac immoti commorabimur.

Ezech. 1.

Custodiæ nostræ vt exornandæ.

Quanquam nihilo minùs omnes custodiæ nostræ possidendæ, occupandæ, atque etiam exornandæ nobis sunt virtutibus, & intrò ac foràs nos recipiendo sanctis exercitijs, & antè commemoratis quatuor modis. Et in his multiplex differentia est, quando singuli Deo, & sibijpsis ac virtutibus incumbunt ac student tum pro modo donorum ac illuminationis diuinæ, tum pro suæ charitatis ac sapientiæ mensura. Atque eam ob rem singuli magis ac minus & esuriunt, & sitiunt, & gustant, & appetunt Deum virtutesq; omnes, prout quique sancti sunt & beati, & pro meritis ac dignitate singulorum. Supereſſentialis autem beatitudo, quæ Deus ipse est, cum qua supra nosipsos in nostrî liquefactione, seu diffluxione vel absorptione vnum sumus per nos omnes communiter absque mensura & supra omnem virium nostrarum captum exundat & abundanter affluit. Id verò singuli plusq; minusq; in seipsis discriminatim sentiunt, gustant, cognoscunt & amant, quatenus peculiari beatitudine sancti ac beati sunt. Et hic tam Angelorum quàm Sanctorum in cælis ac terris degentium, & eorum quos Deus ab æterno elegit atque prædestinauit, ordo est, qui etiam in omnem semper perseuerabit æternitatem. Clamemus igitur sitibundus cordibus: O potentissima absque vllo ore vorago, in tuam nos perduc abyssum, tuusq; nobis fac innotescat amor. Nam si vel lethalibus simus confecti vulneribus, modò amor nos complectatur, salui erimus. Age iam soror mea in teipsam descende, & vide num septem has in te custodias experiaris, sisque illis intus ornata ac vestita virtutibus, quæ huc pertineant.

Ordo qui electorũ omnium

Cuiusmodi sit vtendum vestibus, & de petulantia vestium horum temporum.

CAPVT XX.

VEREOR enim ipse satis, vt plurimum hodiè in religiosis ordinibus ac cœnobijs maiorem impendi operam ac studium vestiendis atque ad ornatum componendis corporibus, quam animabus. Quamobrem

rem monitam te velim, ne erga habitum siue vestitum tuum curiosa sis, sed potius negligens: vt siue ille vetus sit, siue nouus, siue rudis, siue abiectus, nihil te isthæc moueant: sed quemadmodum tibi ministratur, ita contenta esto. Satis est si corpus aduersum frigora & æstus munitum atque contectum sit. Nimirum si iuxta canonis vestri præscriptum viuere, Deumq; retinere cupis, caue ne vnquam murmures. Ab ipso enim initio institutarum à sanctis patribus religionum & ordinum monasticorum, ijdem ipsi totius, in qua morabantur, prouinciæ pannum maximè rudem atq; vilissimum, eundemq; colorium, hoc est, nullo tinctum colore, diligebant. Atqui hodiè malignus spiritus & homines improbi noua quædam commenti sunt. Niger color in fuscum versus est: cinericeus habitus, ex cæruleo, viridi, & rubicundo mixtus est. Candidus vel albus color fucum quidem non admittit, sed ita maneat necesse est: at tamen qualiscunque sit color, libenter præstantissima semper quæ haberi possit lana capitur, idq; etiam in statu Monastico. Deindè panno præparato, vix ipsorum aliqui satis comminisci queunt, quemadmodum vestes sibi confici velint, quæ mundo ac tetris spiritibus arrideant. Quidam tam latas, amplas & ingentes sibi parari vestes volunt, vt duæ vel tres indè confici possint. Alij contrà tam strictas, vt ad corporis cutem assutæ videantur. Inferiores quorundam vestes non nisi genua attingunt, & circa ventrem nodis stringuntur instar morionum. Alij tam prolixas mâlunt, vt succingere oporteat. Quidam in humum defluere, ac cœno immergi sinunt. Sed vide, obsecro, & animaduerte, quantum isthæc à prima institutione dissentiant. Itaque nulli dubium est, & lanam, & colorem, & habitus formam, esse irregularia, id est, minimè ad ipsum ordinem siue Monasticum institutum accommodata & congrua. Præstet illis DEVS sapientiam suam, qui istiusmodi vestes parari iubent, quiqúe eis vtuntur. Accedit autem ad hanc insaniam, quę modò passim in cœnobijs regnat, aliud quoddam ornamenti genus, puta cingula argenteis laminis obducta, appendentibus hinc indè decoris gratia quibusdam rebus tinnulis ac strepentibus, vt moniales dum eunt, haud secus quàm gallinæ crepitacula gestantes, tinnitum ac sonitum reddant. Monachi verò armati equitant, & longis ad latera appensis ensibus perindè vt seculares equites. At ijdem ipsi aduersum dæmones, mundum & fœdas ac sordidas carnis voluptates nihil muniti sunt, eoqúe sæpius ab illis superantur. Iam quasdam cernere sacras virgines licet, quæ longè magis mundo placere, quàm Deo, appetant: quarum in publicum processus, æternæ mortis virus est, gratissimum Tartareis hostibus, quod cum ijsdem miseræ illæ in spurcissimo inferorum conclaui sine fine potabunt. Adde his, quod istiusmodi Deo sacratæ virgines in cœnobijs agentes, lectorum fulcris & puluinaribus, ac sedilium instratis plus æquo pretiosis, & stragulis pictis ac cervicalibus non aliter quam si in medio viuant mundo, sua instruunt atque ornant cubicula. Ex quibus omnibus facilè potest colligi ac animaduerti, quam viuendi rationem ac instituta sancti Patres in ordinum Monasticorum initijs fundârunt ac constituerunt, ea ab hisce nostro æuo destrui ac euerti. Interim qui cœnobijs hodiè traduntur aut ea petunt pueri ac puellæ, tam perniciosa inueniunt exempla: itaque perit in dies religio & vitæ sanctimonia. Quamobrẽ certum tibi vnius diei transigendæ normam præ-

Monachorum equitatio.

Instituta sanctorũ patrum à quibus euertantur.

ſcripſi, iuxta quam omnes ipſa vitæ tuæ dies tranſigere curabis. Conſidera quæſo & inſpice temetipſam quotidiè foris & intus, vtrum etiam penſum quotidianum abſoluas. Vt enim diuinam ſapientiam perſcrutari non ſufficis, ita eam nec fallere poteris. Et diuina quidem iuſtitia, quo in ſtatu ex hac vita deceſſeris, ſecundùm eum iuſtiſſimè de te feret ſententiam. Hortor itaque & obſecro, vt diligenter, probè ac ſtrictè te examines, obſerues ac a-
Pſal 61. nimaduertas. Tempus enim breuiſſimum eſt, & mors adeſt præ foribus. Vbi ad eam ventum erit horam, qua extremum trahes ſpiritum, mercedem pro ratione tuorum accipies operum: nec deinceps vnquam huc redire licebit.

De triplici codice ſerò euoluendo.

CAPVT XXI.

Cubitum iturò qd agendum. Liber I. II. III.

VESPERI ſemper dum quietem captura, lectum accedis, ſi datur otium & oportunitas, tres primùm perlegas libellos, quos ipſos nunquam non etiam tecum feres. Primus ex his liber peruetuſtus eſt ac deformis & ſordidus, nigerrimo ſcriptus atramento. Alter candidus eſt & gratus ac elegans, rubicundo ſanguine exaratus. Tertius cæruleus ac viridis eſt, & totus aureis ſcriptus literis. Primò igitur vetuſtum perleges codicem, hoc eſt, antiquam & præteritam vitam tuam, quæ ſicut in cæteris mortalibus, ita in te quoque vitijs & erratis obnoxia eſt. Ergo in temetipſam deſcendens, ac intrò ingrediens, librum explica conſcientiæ tuæ, qui in extre-
Apoc. 20. mo Chriſti iudicio Deo ac mundo vniuerſo apertus erit. Explora, attende & iudica temetipſam, ne illa tremenda die iudiceris ac condemneris. Con-
Liber cõſcientiæ explicandus. ſcientiæ autem examinandæ hic tibi præfixus ſit modus, vt ad memoriam reuoces, quemadmodum vixeris, vti te neglexeris in verbis, actibus, deſiderijs, cogitationibus, meditationibus, inordinato ac iniuſto timore, illicito auditu, non recto amore ac dolore, inſtabilitate, tuiipſius immortificatione, duplicitate, ſimulatione vel hypocriſi, agendo ac omittendo inutiliter, ſenſus foràs ſequendo, ſenſitiuæ parti vel ſenſualitati intus conſentiendo, appetendo, commodum proprium captando, impuritatem contrahendo, atque in alijs demùm omnibus, quæcunq; præter ordinem vel inordinatè admittuntur, & à charitate diſſentiunt, & vel præceptis, vel conſilijs, vel gratiſſimæ Dei voluntati repugnant: Quorum quidem atque id genus aliorum tãtus eſt numerus, & tam multiplex varietas, vt nulli, præterquam Deo ſoli, perfectè cognita ſint. Et tamen animæ faciem commaculant, eo quod atramento ſcriptæ ſint, hoc eſt, carnis & ſanguinis voluptate ac delectatione, & peruerſa quadam ad res terrenas propenſione. Diſplicebis igitur ob ea tibijpſi, & cum publicano coram patre tuo cæleſti & eius æterna miſericordia
Luc. 18. humi in faciem proſtrata, dices: Deus, propitius eſto mihi peccatrici. Peccaui Domine, peccaui, miſerere mihi miſeræ. Da cordi meo lachrymarum & veræ pœnitentiæ ſiue contritionis vndas, quibus animæ meæ faciem à vitijs & peccatis meis abluam, priuſquam in tuum me conſpectum erigam. Largire mihi Domine gratiam tuam, qua exornem atque colorem faciem meam, ita vt placeam tibi. Præſta mihi bonam voluntatem atque animum ſtre-
Venia vt petẽda ac impetrãda. nuum, quo tuo in ſeruitio tuaque laude continenter ac ſine intermiſſione renouer. Et iſta quidem ſi obtinere velis, maneas affixa humo, tundas pectus, altos ede clamores, funde lachrymas, neque auſis ſurſum tollere oculos,

los, sed contemne, abijce, humilia, & obiurga teipsam: Deum autem misericordiæ suæ commonefacias, neque ab his desistas, donec ipse tibi respondeat & veram loquatur pacem, verumq; gaudium in corde tuo. Tum verò mecum anxium & formidinem, dubitationem ac horrorem, & quicquid ipsi in te displicet, à te auferet ac remouebit, præstabitq; tibi fidem, spem, & erga se fiduciam de illis omnibus, quæ tum in hac temporaria, tum æterna illa vita tibi necessaria fuerint. Hinc iam illum laudandi, illi ad mortem vsque fidem seruandi quodam accendêris desiderio: ac deindè vetusto posito codice, in genua cum laude & gratiarum actione consurgens, ex memoria tua candidum proferas librum rubicundis literis exaratum, id est, innocentẽ Christi IESV vitam: cuius quidem anima innoxia est, eiq; totius inest gratiæ plenitudo, estq; ardenti instar flammæ rubicunda amore. Corpus autem glorioſum & mirificè candidum, ipso sole splendidius, vndiq; confectum flagellis, roseo ac pretioso perfusum sanguine, qui sunt characteres rubri, qui nobis illius erga nos veræ charitatis signa & literæ sunt. Quinque verò insigniora vulnera, literæ maiusculæ ac capitales sunt, quibus huius codicis capita inchoantur. Literas igitur in venerando eius corpore exaratas, ingenti cum miseratione & condolentia releges: charitatem autem in illius anima viuentem, intima cum deuotione commemorabis. Age fugias ac deuites mundum hunc fallacissimum, quandoquidem cernis Dominum tuum sua extendisse brachia, quibus te suscipiat & amplectatur. Commorare in foraminibus vulnerum eius, quemadmodum columba solet in petræ cauernis. Apposito ad patulum lateris eius vulnus ore, cælestem suauitatem ex corde eius manantem gustato atque olfacito. Adspice pugilem & gigantem tuum, vt ad mortem vsque pro te dimicârit, victis hostibus tuis, & sua morte peccatorũ tuorum morte perempta, ac persolutis debitis tuis, patrisque sui hæreditate pretioso sanguine suo recuperata atque comparata tibi, & vt in cælos ascendens, æternæ gloriæ portas tibi patefecerit, ac locum præparârit. Quas ob res gaudere meritò debebis, & Domini tui charitatem ac passionem tuo gestare in pectore, ita vt & ipse viuat in te, & tu in illo: quo fiet, vt mundus omnis cruciamento ac tædio tibi sit, & mori ipsa appetas, & sequi dilectum tuum in regnum suum. Et sic candidus quoque liber perlectus erit. Tum verò in pedes erecta, & sursum in cælum leuatis oculis, & mentem tuam Deo explices & aperias, librumq; tertium perlegas cæruleo viridiq; colore conspicuum, & aureis scriptum characteribus, quo vita significatur cælestis, quæ in hyacinthi morem, cæsio siue cæruleo nitet colore, & triplici claritate refulget, in eaq; claritudine viridis quidam elucet atque existit color, multiplicem illi decorem adferens. Prima cæli claritas sensibilis est, eaque Deus cælum supremum compleuit ac illustrauit, quemadmodum totum vndique terrarum orbem solis splendor implet & illuminat. In hoc cælo cum Christo & beatis Angelorum spiritibus cum anima & corpore perenniter viuemus ac regnabimus, singulis corporibus pro meritorum dignitate fulgentibus: & tamen omnium minimè splendidi corporis claritas, solis huius visibilis claritudine septuplo maior erit, cunctaque illic corpora impassibilia erunt, & ipsa quoque cogitatione agiliora, aëre leuiora, & solis splendore subtiliora. In hac cæli & glorioſorum corporum claritate, viri-

Vitæ Christi eiusq; passio quã reuoluenda.

V. Vulnera.

Triplex cæli claritas. I.

Corp. etiã beatorũ dotes.

dis apparet ac eminet color similis Iaspidi: eamque nostris nos corporeis conspiciemus oculis viriditatem, quæ sunt cuncta illa externa bona opera, quæ iam facta sunt, & deinceps fient vsque ad mundi terminum, quocunque illa modo & peracta sunt, & peragentur, puta moriendo, viuendo, martyrij cruciamenta perferendo, humilitatem, castitatem, pietatem vel liberalitatem, charitatem colendo ac exercendo, ieiunando, orando, vigilando, legendo, cantando, multiplicem agendo pœnitentiam, & quæuis denum bona actitando opera, quorum omnium numerus est infinitus. Hic, inquam, amœnus & gratus ille viridis color est, quo corpora glorioſa plus minúsve, pro suo quæque labore, merito ac dignitate decorabuntur. Altera beatæ vitæ claritas spiritalis est, oculos omnes intellectiles ad perspiciendas cognoscendasque internas virtutes omnes scientia & sapientia in cælis adimplens & illuminans & ipsa itidem color elucet viridis, qualis est smaragdi gemmæ viriditatis eximiæ, & hic color mirificè elegans est, & oculis intellectualibus longè gratissimus: per ipsum autem, virtutum decorem, fructum ac discrimen omne intelligi volumus, qui est regni cælestis color omnium elegantissimus atq; iucundissimus: quantoque virtutes ipsæ cum fructibus suis attentius inspiciuntur, & altius scalpuntur, tanto sunt adspectu pulchriores atque amœniores: quamobrem smaragdo præclaræ admodum gemmæ comparantur, quippe quæ quo scalpitur magis, eo obtutus amplius delectat & exhilarat. Atque in huiusipsius gemmæ morem singulus quisque beatus pro sua excellentia, merito ac nobilitate magis vel minus clarus, viridis, formosus, iucundus & glorioſus est. Vndè etiam Dominus quibusdam sanctis suis cæli gloriam sub huius gemmæ eximio colore visendam exhibuit ac demonstrauit. Tertia denum cælica claritas, prorsus diuina est, & non nisi ipsa æterna est sapientia & claritudo, quæ Deus ipse est. Hæc claritas quicquid est creatæ claritudinis, circumplectitur & excedit: & ad diuinam sapientiam omnis creaturarum omnium tam cælestium quam terrigenarum cognitio collata, minor est, quam candelæ vnius lux in radiantis media æstate Solis splendore. Atque ea re intelligentiæ omnes incomprehensibili illi claritati ac veritati, quæ Deus est, planè cedant necesse est. In hac autem diuina claritudine color viridis quidem sese manifestat ac emicat, sed nulli comparari potest, quippe cuius tanta amœnitas, gratia & gloria est, vt obtutus omnes in ipso hebescant & excæcentur, & omni consideratione destituantur. Ex his animaduertere potes tertium, quem euoluendum tibi dixi, codicem vitam esse cælestem ac beatam, triplici claritate ac viriditate distinctum, prima sensibili, altera spiritali, tertia diuina. Scriptus autem totus hic liber est auro puro, quandoquidem singulæ quæque amoroſæ introuersiones singulos efficiunt versus auro scriptos. Itaque vera Dei, nostrí ipsorum & virtutum cognitio, huius nostri codicis claritas est: Multiplices autem & varij modi, discrimina & exercitia virtutum, eiusdem libri color viridis est. Atquì intima desideria, amoroſa adhæsio, & vnio diuina æterni versus sunt in eodem nostro cælesti volumine auro exarati. Quapropter in quibusdam reuelationibus viram hanc cælicam Dominus modò Sapphiro, modò Iridi comparat, quod hæc duo multicoloria sint. Sapphirus enim flauus, purpureus ac viridis, & aureo velut puluere permixtus esse

Bona opera cuiusmodi colorem reddent in cælis.

II. Virtutum cuiusmodi color erit.

III. Cognitio creaturarum omnium quam nihil sit ad Dei sapientiam.

Codicis nostri qua claritas. Quis color viridis. Quis versus.

tus esse dicitur. Et Iris item multicolor est, quemadmodum in sanctis varios virtutū modos ac discrimina cernere licet, ijdemq; auri puluere mixti sunt, id est, claritate penetrati ac Deo vniti. Et eorum qui amant, singuli quique cum codice suo coram Deo clari ac virides, iucundi, gratiosi ac gloriosi assistunt. Mēte igitur vltra cælos omnes subleuata, codices hosce legito, qui quidem omnes tum foris in sensibus ob præclara & grandia opera sua, tum intus in spiritu ob multiplices virtutum modos ac exercitia pleni sunt gloria, ac denique supra omnia subleuati in Deum in fruitionem amoris. Quod si in Christo tibijpsi & rebus omnibus emortua es, & cum ipso in nouam & æternam resurrexisti vitam, quæ sursum sunt & quæ æterna sunt, sapito quæritoq;. Percurre septem custodias tuas, & inspice codices tuos. & licet tertium hunc neq; perlegere, neq; perspicere ac euoluere possis, (siquidem gloria cælestis regni immensa est & tanta abyssus, vt peruideri non possit) potato tamen & gustato ac inebriare, & in ipsum procumbens ac reclinans codicem tuum, in pace æterna quiesce & obdormi. Post vbi euigilaueris, mox occurret animo tuo id quod amas, quo ſq; potissimum colere & exercere soles, & quod tuo viuit in pectore. Sis, obsecro, firma ac stabilis in seruitio ac cultu Dei tui, eiusq; iugiter gratiam preceris. Oleum ardens semper sit in lucerna tua, vigilijs ac precibus qua oportet moderatione insiste. Sponsus quidem tuus opinione tua celerius aderit. tamen vide vt inter prudentes virgines inueniaris, quo ab illo eiusq; familia recipi digna sis, vbi gaudia erunt interminata: quæ vt omnes consequi & experiri mereamur, præstet nobis Deus Omnipotens, absque frustratione spei & expectationis, AMEN.

Beati vt sint contemplandi.

Colos. 3.

Psal. 4.

Matth. 25.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE SEPTEM GRADIBVS AMORIS LIBELLVS OPTIMVS.

De primo Amoris Gradu, nempe bona voluntate.

CAPVT I.

GRATIA ET TIMOR DOMINI SANCTVS, SIT cum omnibus nobis. *Omne quod natum est ex Deo*, sanctus Ioannes Euangelista ait, *vincit mundum*. Et vera quidem sanctimonia ex Deo nata est. Sancta autem vita, amoris scala est septem distincta gradibus, quibus ad cæli regnum conscendi tur. Hæc est enim voluntas Dei, Paulus Apostolus inquit, sanctificatio nostra. Porrò vbi cum Dei voluntate nostra consentit & concordat voluntas, iam primùm in charitatis & sanctæ vitæ scala gradum

1. Ioan. 5.

Scala amoris qd.

1. Thes. 4.

Virtutum omnium fundamentum

tenemus. Nanq; bona voluntas virtutum omnium fundamentũ est. Quamobrem Propheta regius: *Ad te Domine*, inquit, *confugi, doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam* veritatis & virtutum. Hæc bona voluntas cum Dei voluntate coniuncta & vnita, diabolum & vitia atque peccata superat omnia: liquidem diuinæ gratiæ plena est: & ipsa, prima oblatio vel sacrificium est, quod Deo offerre ac præstare tenemur ac debemus, modò ipsi viuere velimus. Qui bona voluntate præditus est, secum statuit & appetit amare Deum & seruire Deo non in hac duntaxat vita, sed etiam in omnem deinceps æternitatem: hæcque illius vita est & exercitatio interna: atque hinc bona gaudet pace cum Deo, cum seipso, & cæteris rebus omnibus. Itaque cælestes illi spiritus, in mundum recens edito Saluatore, concinebant: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Nunquam autem voluntas bona ab actibus bonis vacare aut otiari potest. Ipso enim Domino authore, arbor bona fructus bonos facit.

Pfal. 142.

Bona voluntatis effectus.

Luc. 2.

Matth. 7

De altero Amoris Gradu, puta voluntaria Paupertate.

CAPVT II.

Laus voluntariorum pauperum.

PRIMVS autem ex bona nascens voluntate fructus, voluntaria paupertas est, eademqúe alterum in amantis vitæ scala gradum efficit. Qui sponte pauper est, vitam agit liberam & omnium sibi non necessariarum rerum temporalium curis vacuam. Enimuerò vt prudens mercator, terram cælo commutauit, morem gerens illi sententiæ Domini IESV, qua dictum: *Non potestis Deo seruire & mammonæ*. Relictis igitur atque posthabitis omnibus, quæ terreno affectu & amore possidere potuisset, voluntariam mercatus est paupertatem, videlicet agrum, in quo Dei regnum inuenit. *Beati* enim *pauperes spiritu*, hoc est, voluntate, siue pauperes voluntarij, *quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Regnum Dei, charitas est & amor, & cunctorum operum bonorum studium ac exercitatio, ita vt illi.smodi pauper spiritu erga omnes qui suæ sunt opis indigi, largiter misericors, benignus, clemens, ac verax sit, eisq; prodesse conetur, sic vt quandoque in Christi iudicio declarare testatumq; reddere possit ex larga Dei beneficentia & ab eo perceptis rebus, misericordiæ actibus se dedisse operam, ijsq; intentum fuisse. Nihil enim in terrenis rebus proprij habet, sed quicquid habet, commune est Deo & cunctis ad familiam Dei pertinentibus. Beatus planè pauper voluntarius, nihil caducum ac labile possidens. siquidem Christum sequutus est, & centuplex virtutum præmium consequetur, Deiq; expectat gloriam & vitam sempiternam. Contrà verò qui auarus est, admodum imprudens ac stolidus est, quippe qui cælum terra commutat, tametsi certus est etiam terram breui se amissurum Pauper spiritu cælos scandit, auarus mergitur in Tartara. Si camelus potest transire per foramen acus, etiam auarus & tenax cælos penetrare poterit. Et licet rebus terrenis pauper sit, si tamen DEVM non præ omnibus eligat, si auarus obierit, dubio procul peribit. Auarus præ nucleo nucis putamen, præ vitello testam eligit. Et tamen reuera qui aurum diligit, & res terrenas possidet, non nisi venenum edit mortiferum, & aquam bibit æterni mœroris. Et quanto plus bibit, eo sitit vehementius: & quo magis caducis abun-

Luc. 16.

Matth. 5.

Regnum Dei quid sit.

Matth. 19.

Auari stoliditas.

Matth. 19.

Auarus inexplebilis.

Digitized by Google

eis abundat bonis, eo plus appetit. Et licet habeat multa, tamen contentus non est: Deest enim illi quicquid alienum adspicit: quæ autem habet, parua aut nulla ipsi videntur. Nec cuiquam ferè charus est. Cum enim auaritiæ laboret morbo, diligi non meretur. Possit quidem haud ineptè dæmonis vnguibus comparari. Nam quæcunque apprehendit, deserere non potest: sed ad extremum vsque spiritum mordicus retinet, quæcunque etiam dolo & fraude adipisci valet. Tum verò, velit nolit, amittit omnia, moxque excipit eum dolor æternus: & dignè quidem, cum inferni similis sit, qui quãtumuis multos recipiat damnatos, nunquam tamen dicit, sufficit, & licet deuorârit plurimos, non tamen propterea melius habet. Quorquot autem apprehendit, firmiter retinet, & semper hospites Tartareos hianti ore expectat. Quapropter auaritiæ pestem, tanquam vitiorum omnium totiusq; improbitatis ac malitiæ radicem, summoperè caueamus.

Auarus cur dæmonum vnguibus similis.

Prou. 30.

1. Tim. 6.

De tertio amoris gradu, videlicet Castitate.

CAPVT III.

SEQVITVR hinc tertius in charitatis scala gradus, puta munditia & castitas animæ, & puritas corporis. Attentum se præstet lector, obsecro: Si cuius anima munda & castæesse debeat, ob Dei Amorem odio atq; contemptui habeat necesse est omnem amorem, propensionem & affectum inordinatum erga seipsum, erga Patrem & matrem, erga creaturas omnes, ita vt seipsum & creata omnia non nisi ad Dei cultum atque famulatum diligat: Dicere tunc poterit cum Christo: *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei, ille meus frater, & soror, & mater est.* & sic proximos suos diliget tanquam seipsum. seruet etiam sese mundum, neque à quoquam vel dictis vel factis, vel munusculis, vel inuitamentis, vel obsequijs aut exercitijs, aut specie sanctitatis trahi, illici ac irretiri se patiatur. Nam tametsi quandoq; spiritum præ se ferant, tandem in carnem vertuntur, nec illis tutò credi potest. Neminem admodum colat, nec coli ab aliquo se velit. Quamuis enim boni speciem habeat, in tristes definit exitus, efficiturq; venenum. Inuigilet ac intendat sibijpsi, sit prudens, nec se falli finat. Si se illici ac trahi permiserit, delusum ac deceptum se sentiet. Missa igitur faciat quæcunque eiusmodi sunt, & curam agat suijpsius: IESVM qúe colat vnicum sponsum suum. Huic, exclusis ac vitaris extraneis hospitibus quibuscunque, fixus adhæreat, cum eo firmus ac stabilis permaneat, eius fruatur beneuolentia. Recipiat sese intrò, & auido vacet amori, cunctisq; virtutibus. Docebitur ab eo, atque pascetur, & dirigetur: siquidem ipse eius fructus est. Immò etiam vltra vicinos suos omnes in sinum Patris ducetur ab illo: vbi nimirum summam experietur & inueniet fidelitatem, & ab omni mœrore ac necessitudine se sentiet releuari ac refici. Et hæc animæ mundæ & castæ vita est. Supereſt corporis puritas. De qua vt aliquid dicamus, sciendum est, compositum esse hominem à DEO ex naturis duabus, puta anima & corpore, vel carne & spiritu. Et hæc duo vnam efficiunt personam in natura humana, in peccatis concepta & nata. Et licet animam DEVS mundam & immaculatam fecerit, tamen vnita corpori, originalis peccati labe adspergitur. Atque hoc pacto omnes nos in peccatis ex materno vtero nati sumus. Quod enim natum est ex

Castitatẽ obtinere volenti quæ necessaria.

Matth. 12.

Homo ex quibus compositus.

Psal. 50.

Ioan.3. carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Et quanuis amet carnem suam spiritus secundùm naturalem generationem, at tamen in regeneratione, vbi ex DEI spiritu nascitur, sibi inuicem aduersantur, atque inter

Gal 5. Rom.8. sese confligunt & pugnant, carne videlicet concupiscente aduersus DEVM & spiritum, & spiritu simul cum DEO aduersus carnem. Iam si iuxta proclines carnis nostræ appetitiones ac delectamenta viuamus, morimur in peccatis: sin autem facta carnis spiritu mortificemus ac superemus, in virtutibus viuimus. Odiendum igitur atque despiciendum nobis est corpus nostrum tanquam hostis capitalis, à DEO ad vitia abducere nos cupiens. Itemque amandum & in pretio habendum nobis est corpus nostrum vitaq; sensitiua, quatenus instrumentum est quo Deo seruiamus. Nam sine corpore in externis actibus, puta ieiunando, vigilando, orando, & alijs id genus bonis agendis operibus, quæ iure meritoq; facienda nobis sunt, Deum colere, Deoque seruire non valemus. Hactenus ergo libenter nobis alendum, cibo potuq; reficiendum atque vestiendum est corpus, nempè quo tum DEO, tum nobisipsis, tum etiam proximis seruimus. At tamen diligenter animaduertenda, ac studiosè vitanda nobis sunt tria quædam vitia in carne regnantia, puta Acedia, Gula, Luxuria: quibus permulti, etiam bona præditi voluntate, in peccata grauia collapsi sunt. Et contra Gulam quidem modum, temperantiam ac sobrietatem eligemus & charius amplectemur, quippiam nobis semper subtrahendo, minusque quam libeat sumendo, ita vt necessaria eaque parca refectione contenti simus. Contra acediam autem vel torporem, erga omnes omnium necessitates quandam intus commiserationem, fidelitatem ac beneuolentiam sentiemus: & foris alacres ac strenui erimus, paratique singulis, qui nostra indigeant ope vel opera, idq; pro viribus & rectæ rationis moderamine ac discretione. Contra luxuriam denique foris quidem inordinatam conuersationem & libidinis incitamenta deuitabimus ac fugiemus: intus verò immunda cauebimus phantasmata & spurcas imagines, ne in illis moram faciamus, nec propenso cum affectu ac delectatione ijs inhærcamus: ita enim fiet, vt nullæ nobis imprimantur imagines, neque aliquam naturæ immunditiam contrahamus. Vertemus autem nos intrò ad Dominum & in Dominum nostrum IESVM Christum, eiusque considerabimus passionem & mortem, & pretiosi sanguinis nostra causa ex amore largissimas effusiones. Et in his nos exercebimus, horum imaginem nostris cordibus, animabus, corporibus, totiq; adeò naturæ imprimemus, perindè vt sigillum in cera imprimitur. Tum verò Christus nos in sublimem illam secum subuehet vitam, vbi Deo vniti sumus, & munda ac casta anima nostra per amorem adhæret & commoratur in Spiritu sancto: vbi mellei fluunt riui cælestis roris & omnis gratiæ: quibus gustatis, mox desipit omnis caro & sanguis, & quicquid totus hic mundus habet. Et quandiu vita nostra sensitiua sublenata est & vnita spiritui, vbi Deum colimus, & intentione ac amore prosequimur, tam diu corpore & anima casti, puri ac mundi sumus. Ast vbi rursus ad inferiora redimus & sensibus vtimur, guttur quidem seruandum est à gulæ vitio, & corpus ac anima à torpore & acedia, atque natura ab obscœnis ac libidinosis propensionibus. Vitanda item & cauenda improba societas, qualis est eorum, qui mendacijs, execrationibus, maledictis,

Corpus vt & odiendum & amandũ.

Tria vitia carnis fugienda quæ. Remedia gulæ.

Acediæ.

Luxuriæ.

Christum vt nobis imprimamus.

Mala societas vitanda.

dediti

dediti ſunt, quos iurare & in Deum blaſphemias euomere delectat: quiq; tum verbis, tum factis obſcœni & impuri ſunt: qui ſanè haud ſecus, quam ipſi cacodæmones, fugiendi ſunt. Seruandi quoque & cohibendi ſunt oculi & aures, ne quid vel videatur vel audiatur, quod nõ liceat agere. Nitatur ergo vnuſquilibet mundum ſe ſeruare: ſit libenter ſecum: fugiat multiplicitatem & multitudinem: colat ſacras ædes, & manibus ſuis bona exerceat opera: execretur ac odio habeat otium: fugiat commoda inordinata, & ſeipſum ducat pro nihilo. Amet veritatem & vitam, & licet caſtum ſe ſentiat, tamen peccandi fugiat occaſiones: diligat pœnitentiæ opera, ametqúe laborem, inſpiciat Domini præcurſorem & baptiſtam Ioannem, vt is, tametſi antequàm natus, ſanctus fuerit, tamen teneris ſub annis patrem, matrem, honores & diuitias mundi, & ciuium turmas peccandiq; occaſiones fugiens ac deſerens, antra deſerti petierit. Et tamen innocens erat & puritatis angelicæ, & veritatem tum viuendo coluit atque ſectatus eſt, tum alios verbo docuit, ac demum cauſa iuſtitiæ neci datus eſt, & vltra vulgarem ſiue communem omnem vitæ ſanctimoniam prædicatur & effertur. Conſideret etiam patres olim in Aegypti eremo commorantes, vt illi mundum reliquerint, carnem naturamqúe ſuam, vitijs reluctando, agenda pœnitentia, abſtinendo, fame ſitiqúe perferenda, & ſubtrahendis ſibi omnibus illis quibus carere poterant, excruciárint & afflixerint. Deindè in memoriam redeat ſententiæ illius & iudicij, prolati à Domino in diuitem indutum purpura ac byſſo & epulantem quotidie ſplendidè, nec quicquam egenis impertientem, vt videlicet poſteaquam exceſſiſſet è viuis, ſepultus ſit in inferno, vbi am cruciatur & ardet in flammis Tartareis, & quamuis multum optet, non poteſt tamen pro æſtuantis linguæ refrigerio vel vnam obtinere aquæ guttulam. Contrà verò, vt Lazarus mendicus, qui ad diuitis huius ianuam fame ac ſiti laborans, & vlceribus plenus iacebat, petens micas ſibi dari quæ caderẽt de menſa diuitis, nec impetrauit tamen, poſtquam vita functus eſt, in ſinum Abrahæ ab angelis deportatus ſit, vbi ſunt gaudia immenſa nullo dolore permixta, & vita æterna nunquam moritura.

Occaſiones cuilibet fugiendæ.

Luc. 1. Ioan. 1. Marc. 6.

Luc. 16.

De quarto Charitatis gradu, ſcilicet Humilitate.

CAPVT III.

PROXIMVS deinc in cæleſti ſcala noſtra gradus, vera eſt humilitas, quę ſpiritalis quædam ſuî in ima demiſſio eſt, in qua & Deus nobiſcum, & nos cum Deo vera in pace viuimus: Ipſa nimirum totius ſanctitatis vitale eſt fundamentum, eamq; nos fonti comparamus, quatuor virtutum omnium & æternæ vitæ riuulis dimananti: ex quibus priorem locum occupat obedientia, alterum manſuetudo, tertium patientia, quartum abnegatio propriæ voluntatis. Primus ergo riuus ſiue fructus primus ex humilitate ſeu humili fundo emergens, vt diximus, obedientia eſt. Hæc exigit à nobis, vt nos ſub Deum, eiusqúe præcepta & creaturas omnes ſubmittamus ac deſpiciamus, ita vt tam in cęlis quam terris locum vltimum ac nouiſſimum eligamus, neque vlli nos in virtutibus aut vitæ ſanctimonia, æquiparare auſimus, ſed potentiæ Dei pedibus velut ſocculus vilis proculcari appetamus, & aures habeamus ad percipiendam ex diuina ſapientia veritatem &

Humilitas quaſi ſimilis fonti.

1. Humilitatis riuus.

Obedientia quid exigat.

Digitized by Google

vitam ſubmiſſas ac humiles, & promptas ac alacres manus ad perficiendam gratiſſimam Dei voluntatem. Hæc autem gratiſſima Dei voluntas eſt, vt repudiata atque contempta mundi ſapientia, Chriſtum Dei ſapientiam ſectemur ac imitemur. Qui cum diues eſſet, pauper factus eſt, vt nos ſua inopia ditaret: ſeruiuit alijs, vt nos Domini ſimus: mortuus eſt, vt nos viuamus. Porrò vt viuendum nobis ſit, ipſe nos inſtituit, dum ait: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Itemque: *Si quis mihi miniſtrat, me ſequatur: & vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit.* Et hoc ipſum quoque, vt eum ſequi debeamus, alibi nos docet, ita dicens: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde.* Atquì mitem eſſe, ſiue manſuetudo, alter virtutum riuus eſt, ex humilitatis fundo promanans. *Beati mites, quoniam ipſi* pacificè *poſſidebunt terram*, hoc eſt, corpus & animam. Siquidem ſuper humilem & mitem requieſcit ſpiritus Domini. Atque vbi ſpiritus noſter ſubleuatus eſt, & vnitus ſpiritui Dei, ibì nos iugum Chriſti ferimus ſuaue & leue, portamusque onus eius leue ac facile. Non enim laborat amor illius: Nam quo plus amamus, hoc leuiorem ſarcinam ferimus: quandoquidem amorem gerimus, & amor vltra cælos omnes ad dilectum vſque nos portat ac euehit. Etenim amans ſpiritus, quocunque vult, pertolat, cunctis illi cælis patentibus. habetq; animam ſuam ſemper in manibus ſuis, traditq; eam quocunque vult. Denique intra ſe animæ ſuæ theſaurum inuenit, puta Chriſtum vnicè ſibi charum atque dilectum. Si ergo, ô homo Chriſtiane, Chriſtus viuit in te, & tu in Chriſto, ſequere illum vita, verbis, actionibus, & afflictionibus tolerandis: Sis mitis, benignus, clemens, miſericors, pius erga omnes & ſingulos, quibus opera tua neceſſaria eſt. Neminem odio habeas, nulli inuideas, neminem aſperneris: nec premas quenquam verbis aſperis ac duris, ſed ex animo ignoſcas. Neminem confundas, nec vllum vel verbo, vel facto, vel ſigno, vel quouis geſtu dedigneris, aut contumelia afficias. Neque ſis toruus nec acerbus ac moroſus, ſed moribus quidem maturus, vultu autem hilaris ac ſerenus. Audias libenter & diſcas, etiam ab vnoquolibet, quæ ſcitu neceſſaria tibi ſunt. De nemine ſiniſtrè ſuſpiceris: nulli diffidas: nec ea quæ latent, iudices temerè. Non contendas aduerſus quenquam, quo videaris illum anteire ſapientia. Ouis amplectere manſuetudinem, quæ ne tum quidem iraſci nouit, cum neci datur. Itidem & ipſe morigerus ac obſequens eſto, & quicquid tibi ab alijs inferatur, ſilentio feras. Ex hac porrò animi lenitate tertius manat riuus, qui eſt patientia. Eſt autem patientia, libenter aduerſa perpeti abſque voluntatis detrectatione vel obmurmuratione. Afflictio & perpeſſio, nuntij ſunt DEI, quibus nos viſitare conſueuit, quos cum hilari mẽte ſuſcipimus, ipſe Dominus vnà cum illis aduenit. Hoc enim per Prophetam ipſi affirmat: *Cum ipſo ſum inquit, in tribulatione eripiam eum, & glorificabo eum.* Enimuerò patiens perpeſſio Domini IESV, veſtis nuptialis fuit, quando is in crucis altari ſponſam ſuam Eccleſiam ſanctam ſibi deſpondit, eademq; veſte omnem ſuam familiam, quæ ipſum ſectata eſt iaminde à mundi exordio, induit. Libenter enim electi omnes, afflictiones perpeſſi ſunt, quando Chriſtum Dei ſapientiam vitam humilem, abiectam, contemptam, rigidam & aſperam elegiſſe viderunt. Atque in hoc ipſo omnes religioſæ ſeu monaſticæ vitæ ordines fundati & inſtituti ſunt: quanquam qui hodiè eorno-

Voluntas Dei gratiſſima quæ. 2. Cor. 8.

Luc. 9.

Ioan. 12.

Matth 11.

11. Manſuetudo Matth. 5.

Eſa. 66.

Matth. 11.

Pſal. 118.

III. Patientia.

Afflictionum vtilitas.

Pſal. 90.

Chriſti veſtis nuptialis quæ.

cœnobiticam agunt vitam, Christi vita, eiusque veste nuptiali contempta, cultu ac vestibus corporis quam maximè possunt, mundum imitantur, non tamen omnes, sed magna ex parte. Superbia nanque & vana complacentia, item auaritia, inuidia, gula, luxuria, desidia, & omne malorum genus in plerisque monasterijs seu monasticis ordinibus, non minus hodiè quam in mundo dominatur. Mundum dico eos, qui in mortiferis viuunt peccatis. Itaque vel nunc pudeat vos ac erubescatis, qui Deum deseruistis, & canonum atque votorum vestrorum omnium obliti, vitam viuitis nihil à beluina differentem, & spurcissimo seruitis cacodæmoni, qui mercedem vobis refundet, qualem ipse suis pro sceleribus consecutus est. Non est enim discipulus supra magistrum. Probè suos ille agnoscit discipulos, habitabuntque cum eo in igni Tartareo, vbi erit fletus oculorum & stridor dentium, & æterna nec vllum vnquam finem habitura miseria. Quos autem Christus seipso suisq; vestierit donis, in Patris eius gloria sine fine cum ipso commorabuntur. Sis igitur mitis & patiens: id enim passioni dominicæ debes. Si vis exaltari, patiaris necesse est: ipsa te hoc veritas docebit. Quartus hinc idemque postremus sequitur humilis vitæ riuus, puta abnegatio propriæ voluntatis & omnis proprietatis: qui quidem riuus ex patienti perpessione profluit. Itaque cum homo humilis intus tangitur, mouetur, absumitur ac trahitur siue rapitur in Dei spiritum, idem ipse propriæ valefacit ac renuntiat voluntati, liberèq; totum sese Deo tradit ac offert manibus, sicq; vnius fit cum Deo voluntatis, eiusq; voluntas in diuinam quodammodo transit voluntatem ac libertatem, neque iam potest velle aliud quam quod Deus velit: quod ipsum est humilitatis fundum. Dum enim suauos gratia Deus tangit, ita vt nosipsos abnegemus, propriam repudiemus voluntatem, eamq; in Dei gratissimam voluntatē resignemus, iam voluntas Dei etiam nostra est. Et quia voluntas Dei libera est, immò libertas ipsa, spiritu timoris seruilis à nobis ablato, tum à nobisipsis, tum ab omni metu ac timore, qui nos siue in tempore, siue æternitate premere ac grauare possit, liberos ac expeditos nos reddit, præstatq; nobis spiritum adoptionis filiorum siue electorum Dei, in quo vnà cum filio clamamus, Abba pater: & ipse filij spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod filij Dei simus, & cohæredes cum filio in regno Patris, vbi nos subleuatos quidem atque exaltatos conspicimus in Dei sublimitate, humiles autem siue demissos in nobisipsis, & in Dei vnione plenos gratia & diuinis charismatibus. Atq; hîc summa libertas, & infima seu ima humilitas, in vnam confluxêre personam. Quę autem huc tum in humilitate tum sublimitate pertinent exercitia, eorū extranei ac alieni imprudentes sunt & ignari. Deniq; qui verè humilis est, idem ipse vas est electionis Deo, donis ac bonis omnibus plenum & redundans: quisquis eum fideliter pulsauerit, quicquid appetit & quibus habet opus, adipiscetur. Sed cauendum est simulatorum genus, eorum qui se putant aliquid esse, cum reuera non nisi folliculus sint vento turgidus ac inflatus, qui si prematur, sonum reddit inuisum ac minus gratum. Ita & ipsi cum sint superbi ac ficti, habeantque persuasum sibi, se sanctulos esse, vbi affliguntur atque premuntur, mox erumpunt & crepitant: non enim ferre possunt, neque se aut obiurgari, aut doceri patiuntur. Etenim nequam & asperi sunt, aliosq; dedignantur & despiciunt. Ani-

Vitia vt hodie in cœnobijs dominẽtur.

Luc. 6.

III. Propriæ voluntatis abnegatio.

Fundum humilitatis quod sit.

Rom. 8.

Verè humilis vas electionis Dei.

Hypocritæ fugiẽdi.

mo nulli ſe ſubmittunt, ſed cunctis qui ſe illis coniungunt, ſeſe anteponunt. Atque ex hiſipſis noſſe licebit, fictos atque fallaces eos eſſe, & intus ſemper immortificatos ac propriæ deditos voluntati. Eſto igitur ô homo humilis, obediens, mitis & reſignatæ voluntatis, & in amoris ludo victor euades. Conſidera etiam quæ tuæ ſint ſaluti neceſſaria. Nam tametſi diuinæ gratiæ fretus auxilio, vitia & peccata omnia per virtutes in ſpiritu fortaſſe ſuperâris, viuunt tamen adhuc natura & ſenſus in vitia culpasque procliues, aduerſum quos dimicandum concertandumq; erit, donec corpus mortale & necdum glorioſum fuerit.

De quinto Amoris gradu, qui eſt Dei ſpectare & appetere honorem.

CAPVT V.

Virtutum omnium ac bonarum actionum nobilitas quæ.

Deindè quintus ſequitur in ſpiritalis Amoris ſcala gradus, qui eſt virtutum omnium cunctorumq; rectè factorum ſiue bonorum operum præſtantia vel nobilitas. Virtutum autem omnium & bonarum actionum nobilitas eſt, Dei honorem ſupra omnia appetere. Hæc prima omnium virtus in cælis ab Angelis, & intra materna viſcera à Chriſti anima in terris exercitata eſt: ipſaque item prima à nobis Deo danda ac offerenda eſt, modò illi placere velimus. Ipſa omnis ſanctitatis fundum eſt & origo: atque vbi ipſa deeſt, nihil boni adeſt, Dei honorem appetere, & amore ac intentione proſequi, vita eſt æterna: & primum præcipuumque ſacrificium ad quod exigimur à Deo. Qui verò ſibi placet, & proprium concupiſcit & aucupatur honorem, is Deo placere non poteſt. Deus quidem dum ſua nobis largitur dona, ſibiipſi placet: facit enim pro bonitate ſua: & nos dum perceptis ab eo donis vicem reddimus, virtutes ad eius honorem colendo: etiam ipſi placemus, eo quod morem illi gerimus. Cæterum quemcunque viuendi teneamus modum aut inſtitutum, quantumuis excellentis vitæ & ſublimium bonarum actionum eſſe videamur, ſi noſipſos, & non potius DEI ſpectamus honorem, planè fallimur, quandoquidem charitatis expertes ſumus. Enimuerò vbi ex fundo humili DEI honorem corpore & Anima, cunctisque viribus deſideramus ac intentione ſpectamus, hoc ipſum charitas eſt, quæ virtutum omnium totiusq; ſanctitatis radix eſt & origo. Sed qui DEI honorem negligit aut non curat, ſed ſeum aucupatur, is ſuperbiæ vitio laborat,

Vitiorum omnium radix.

quæ radix eſt vitiorum omnium ac totius improbitatis & malitiæ. Quando igitur Domini ſpiritus cor humile tangit, gratiam illi ſuam infundit, exigitq; eam quæ per virtutes habetur, ſui ſimilitudinem, & ſupra cunctas virtutes charitatis ſecum vnitatem vel vnionem. Porrò ad hanc exactionem Anima viuida, & cor amans hilareſcit, tametſi ignorat, vt illi vocationi vel exactioni poſſit eſſe ſatis, & ſoluere debitum quod ab amore exigitur ac repoſcitur. Et quia eadem ipſa amans anima honorem & reuerentiam erga

Virtus præclariſſima quæ.

Deum præclariſſimam virtutum, & compendioſiſſimum quod haberi poſſit, ad Deum iter eſſe intelligit: eam ob rem ſupra quæuis bona opera cunctasque virtutes, honoris ac reuerentiæ exhibitionem erga Deum, perennis exercitij loco aſſumit & eligit, abſque vllo fine in eo perſeuerare proponens: quæ nimirum vita cæleſtis eſt, & Deo grata valdè. Siquidem ob Dei exactionem, & viuidæ animæ ſatisfactionem nedum vires omnes, ſed etiam cor, ſenſus,

Digitized by Google

ſenſus,& quicquid in homine viuit,exhilaratur. Cunctæ, inquam, vires animæ hilareſcunt, vires omnes hiant, & ſanguis incaleſcit deſiderio diuini perficiendi honoris. Cum enim ſecundùm Chriſtianæreligionis fidem nobiſcum ipſi perpendimus & conſideramus DEVM Patrem noſtrum Omnipotentem cælum, terram & creaturas omnes in ſuum æternum honorem condidiſſe,& per filium ſuum coæternam ſibi ſapientiam ſuam & feciſſe nos & refeciſſe ac reparaſſe, & quæcunque ſunt, ad ſuum æternum honorem ordinaſſe ac moderatum eſſe,atque per Spiritum ſanctum,Patris & filij voluntatem & amorem, cuncta ad æternum honorem ſuum perfeciſſe & conſummaſſe, atque hunc in modum tres eſſe perſonas in naturæ vnitate, & vnitatem naturæ in perſonarum Trinitate, ſimul vnum verum ac Omnipotentem Deum: ex horum,inquam,conſideratione ſatis intelligimus, quàm iure meritoq; hunc ipſum Dominum Deum noſtrum tota facultate noſtra venerari ac adorare debeamus.Honorandus etiam nobis eſt &adorandus dulciſſimus Dominus noſter IESVS Chriſtus Deus & homo ſub vna perſona. Etenim Deus ipſe humanitatem ſuam, quæ vnum nobiſcum eſt, præ creaturis omnibus honorauit,benedixit,extulit,exaltauit,ſibiqúe coniunxit & vniuit: atque per hanc ſublimem cum Deo vnionem corpus & anima Chriſti repleta eſt, immò plenitudo ipſa eſt totius gratiæ & donorum omnium: & ex eius plenitudine,quotquot illius diſcipuli ſunt,eumq; imitantur,gratiam & quicquid ad vitam ſanctè agendam neceſſarium eis eſt, accipiunt. Et ipſa præclara Domini IESV humanitas cum omni familia ſua ad exhibendum Deo Patri honorem cum laude, gratiarum actione ac reuerentia, tota facultate ſua & ſuorum reflexa eſt.Ita videlicet Deus Pater ſuum honorat Filium, & quotquot eum ſectantur,eiqúe vniti ſunt. Qui enim Deum honore afficit, viciſſim honoratur à DEO. Honore afficere ac honore affici, Amoris exercitatio eſt: non quod Deus noſtra honoris exhibitione opus habeat, cum ſit ipſe ſuus honor, ſua gloria, ſua immenſa beatitudo,ſed vult ſibi à nobis honorem haberi, ſeqúe à nobis amari, quo ſibi vniamur, ac beati ſimus. Qua autem ratione & honorandus & laudandus nobis ſit Deus, me dicente, lector animaduertat. Quando Deus ſeipſum oculis noſtris intellectualibus infuſo lumine manifeſtat, poteſtatem nobis facit ſub ſimilitudinibus tanquàm in ſpeculo,vbi formę,imagines,ac ſimilitudines DEI reluceant ac videantur,ſeſe cognoſcendi. Eam autem quæ ipſe eſt, ſubſtantiam non niſi per ipſum videre poſſumus, quod eſt ſupra noſipſos & ſupra cuncta virtutum exercitia.Atque hac ex cauſa libenter ſanè DEVM in formis,imaginibus,diuinisq; ſimilitudinibus adſpectare ac exercere debemus, quo nos ſupra noſipſos in quandam ſecum vnitatem vel vnionem, vbi iam non ſint ſimilitudines,euehat ac ſuſtollat. Porrò in ipſo ſpeculo noſtro ſub formis,imaginibus ac ſimilitudinibus DEVM magnitudinem,excelſitatem,potentiam,fortitudinem ſapientiam, veritatem, iuſtitiam, clementiam, pietatem,opulentiam, bonitatem,miſericordiam,fidelitatem,amorem inexhauſtum,vitam & coronam noſtram,gaudium interminatum, & æternam beatitudinem eſſe contuemur: ſed & plures id genus alias illi conuenire appellationes, quas nec capere,nec enumerare ſufficimus. His autem ita conſideratis,ratio & intellectus admiratione afficiuntur & obſtupeſiunt, & amoris noſtri affectus

Quæ nos meritò permoueant ad honorē Deo habendū.

Chriſtus vt nobis honorandus.

Ioan.1.

1.Reg.2.

Honorari à nobis cur velit Deus.

DEO pro illius dignitate honorem laudemqúe tribuere concupiſcit ac molitur.

Triplex ſpiritalium exercitiorum modus, & ſpeciatim de primo, cuius partes ſunt, Adorare, Honorare, & Amare Deum.

CAPVT VI.

Modus I. II. III.

ITAQVE quia id appetimus, ſpiritus Domini triplicem nos docet modum exercitiorum, in quibus omni ſtudere poſſimus veneration i ac honoris exhibitioni, quem quidem Deo præſtare queamus. Atque ex his primus modus abſque medio coniungit nos DEO: alter diuinæ nos vnit voluntati, idqúe per gratiam & bonos actus noſtros: tertius ſeruat nos vnitos DEO, facitq; excreſcere & augeri in gratia, virtutibus & omni genere ſanctitatis. Primus modus tria complectitur Deo nos vnientia, quæ ſunt adorare, honore afficere, & amare Deum. Secundus ſimiliter tria habet, puta deſiderare, orare & exigere. Tertius æquè tribus conſtat, videlicet DEI laude, gratiarum actione, & benedictione. Sed iam quid ſit adorare Deum, videamus: nempe in fide Chriſtiana magna cum reuerentia ſupra rationem in ſpiritu noſtro DEVM æternam intueri potentiam, creatorem ac Dominum cæli, terræqúe & creaturarum omnium. Et hæc primi modi prima pars eſt. Altera eſt honorare DEVM, quod eſt abnegare & obliuioni tradere noſipſos & res creatas omnes, & abſque termino & fine reſpectu æterna cum veneratione ac reuerentia ſequi DEVM. Tertia eſt poſſidere, & intentione ac amore proſequi Deum, non quidem priuati alicuius lucri noſtri, aut honoris aut beatitudinis, aut cuiuſquam alterius rei gratia, quã ipſe nobis præſtare queat, ſed propter ipſum duntaxat, eiusq; æternum honorem. Et hæc eſt perfecta charitas, qua nos vnimur & copulamur Deo, in ipſoqúe manemus ac habitamus, & ipſe in nobis.

Adorare Deũ quid ſit.

Honorare Deum quid.

Perfectè Deum amare, qd.

De altero ſpiritalium exercitationum modo, qui conſtat deſiderio, oratione & exactione.

CAPVT VII.

Gratia Dei vt deſiderãda.

EX hac deindè charitate alter ſpiritalis exercitationis procedit modus, tribus conſtans partibus, videlicet appetitione vel deſiderio, oratione & exactione, ex quibus deſiderium corde, oratio ore, exactio ſpiritu fit. Deſideranda enim nobis eſt grãtia & auxilium Dei & quidem intima cum deuotione, ad illius honorem, & pro noſtra neceſſitate, quo illi per ea ſeruiamus. Et hoc deſiderium noſtra in anima, amore & appetitu gratiſſimam Dei voluntatem tota virium noſtrarum exequendi facultate ardebit: & hinc alterum, hoc eſt, oratio proficiſcitur, quæ fit ore & corde. Sanè rogandus nobis eſt Pater noſter cæleſtis, cum omne datum optimum & omne donũ perfectum ab ipſo ad nos deſcendat, vt det nobis ſpiritum caſti ac filialis timoris, quo erga ipſum reuerenter nos geramus, & per peccata eum offendere vereamur ac formidemus: det etiam nobis ſpiritum pietatis, vt in ſuo nomine vera cum virtute ac probitate mites, pij, humiles, benigni ſimus erga omnes noſtri indigos: adhæc, vt largiatur nobis ſcientiæ ſpiritum, quo tum coram ipſo, tum hominibus quibuſcunque ſemper ingrediamur & ſimus honeſti moribus, & verbis veraces, in agendo, omittendo, patiendo, atque in omnibus be-

Orandus vt ſit Deꝰ.

Iacob 1.

Digitized by Google

bus benè compositi, vt non modò nemini scandalo simus, sed etiam modis omnibus cuncti ex nobis ad meliora prouocentur ac emendentur: vt insuper tribuat nobis spiritum fortitudinis, quo vincamus omnia, nempe diabolum, mundum, & carnem propriam: quibus debellatis, cum Deo in pace viuimus. Rogandus preterea nobis est Pater luminum & omnis veritatis, vt infundat nobis consilij spiritum: quo præditi, Christum vltra cælos omnes sequamur, & spreto mundo, & calcatis omnibus quæ mundi sunt, veri discipuli & sectatores simus IESV Christi Domini nostri. Ad hæc desiderabimus atque obsecrabimus Deum, vt veri intellectus spiritum nobis præstet, vt eo ratione nostra illuminata, veritatem omnem in cælis ac terris nobis necessariam perspiciamus ac intelligamus. Deniq; orandus nobis est cælestis Pater noster, & IESVS Christus sempiternus atq; charissimus Filius eius, vt sapientiæ spiritum nobis donet. Eo enim suscepto, desipiet atque tædio nobis erit, quicquid caducum ac temporarium est, tumq; immensam atque inexhaustam Dei videbimus, gustabimus, sentiemus suauitatem, simulque Spiritum sanctum omnis gratiæ & gloriæ, donorumq; omnium & totius sanctitatis tam quæ in cælis quam terris est, Dominum, vt in nos veniat, liberè poscemus ac exigemus. Hic videlicet alter modus est, vt apud cælestem Patrem nostrum desiderando, petendo exigendo agere debeamus, quo ipsi efficiamur similes, & Christum Filium eius imitemur, & cum vtroq; gloriam ipsorum in sancti Spiritus vnitate sine fine possideamus. Quid exigendus Deus.

De tertio spiritalium exercitiorum modo, eiusque partibus, nempe Gratiarum actione, laudatione, & Benedictione.

CAPVT VIII.

IAM porrò tertius modus, in virtutibus & omnigeno sanctæ vitæ ornatu nos perficiens, etiam tres partes habet, videlicet erga Deum gratiarum actionem, laudationem & benedictionem. Laudes igitur grates q; agemus Deo, quippe qui cælum, terram, & quicquid vspiam rerum est, in suum honorem & nostros vsus necessarios creauit: fecitq; nos ad imaginem & similitudinem suam, & dominium nobis contulit in omnia quæ in mundo sunt. Et licet primus secundùm naturam genitor noster Adam, præceptum illius violârit, & in peccati consensum lapsus sit, nosq; simul omnes in illo, at tamen æternus & Omnipotens Pater noster peccata nostra sua gratia & pietate texit & operuit, dato nobis Filio suo, qui nostra in se onera recepit ac pertulit, viamque veritatis viuendo calcauit, eamque nos docuit ac nobis demonstrauit. Seruiuit etiam nobis humiliter obediens vsque ad mortem, quo nos cum ipso in eius gloriam perenniter sine fine viuamus. Meritò sanè grates & laudes agere ac benedicere debemus cælesti parenti nostro, eiusque dulcissimo filio, & amborum adorando spiritui, quod stupenda hæc ex amore in nostra natura operati sunt. Sed & gratias ac laudes agemus & benedicemus amantissimo Domino nostro IESV Christo, qui vnum est cum Patre, quod carnem & sanguinem suum & præclarissimam ac gloriosam vitam suam nobis contulit ac dereliquit in præstantissimo Sacramẽto, in quo escam & potum & vitam æternam, atque adeò quicquid appetere possimus, longè copiosius quam absumere queamus, inuenimus. Ad hæc offeremus Laudes & grates vt agendæ Deo. Gen. 1. Gen. 3. Philip. 2.

Digitized by Google

Primus gradus Amoris. Primus igitur Amoris gradus est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Secundus gradus Amoris. Secundus gradus Amoris est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Tertius gradus Amoris. Tertius gradus Amoris est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Quartus gradus Amoris. Quartus gradus Amoris est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Quintus gradus Amoris. Quintus gradus Amoris est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Sextus gradus Amoris. Sextus gradus Amoris est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Septimus gradus Amoris. Septimus gradus Amoris est, ut homo ardeat desiderio Dei, ut sitiat eum, ut nunquam cum eo satiatus videatur, ut ei cupiat, quæ placent, ut ea, quæ displicent, respuat, ut hostis Dei existimetur & fiat Dei filius præsumptor ac Minister: ut cum eo communicet, cum Deo sit & cum Deo gaudeat, & communicando cum eo cæteros virtus offerentes. Gratus præterea appetitus, & laudis affectus erat Dominus Jesus, qui ait: Si ego non fecissem inter eos opera, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Et Virginis Mariæ gaudium & amor erga Deum, quando ait: Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo: & ex hujusmodi gaudio & amore Dei, & Spiritus Sancti, & Christi, & Virginis, strages fiunt peccatorum, & Deo bene obsequentium virtutum: ex quibus, ut in omnibus, ita in amoris primo gradu, & Angelus & homo communicat cum Deo, & Deo communicando, invicem inter se virtutes: & cum, quod aquæ & ignis, & Spiritus, & corporis dissimilitudines, & Angelus & homo dissimiles sunt, & Angelus & homo quamvis dissimiles, communicant, & communicando invicem inter se virtutibus, non tamen dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes. Quamvis enim Angelus & homo dissimiles sint, & dissimiles maneant, communicando tamen invicem inter se virtutibus, non dissimiles fiunt, sed similes, & communicantes.

Digitized by Google

Et summa quidem humanæ beatitudinis, quæ Theses, Christianis dicta, est explicita, non tamen exhibet adæquatam vitæ nostræ rationem: quoniam ad beatum non sufficit, quod sit perfectum secundum finem ultimum, sed etiam Deo in parte, in quantum possibile, & in nostro potentia. Alioquin summa ad vitam nostram non esset perfecta, quoniam Deus est principium nostræ beatitudinis, nobisque contra demones, mundum, carnem, & nostra peccata, quæ impedimenta sunt ad beatitudinem, auxilium præbet, dirigendo, moderando nos, & tandem ad perfectionem tantum nos vult ascendere, quantum ipse nos ascendere facit. Quapropter quia de singulorum actuum virtutum, & vitiorum, quos quotidie exercemus, quæstiones non sunt in summa, ideo ad hoc, ut summa sit perfecta, oportet, quod de his quæstiones ponantur. Proinde summa est divisa in tres partes, quarum prima est de Deo, & omnibus, quæ Deo beatificante ad beatitudinem ordinantur. Secunda est de actibus humanis, & de his, quæ ad eos consequuntur. Tertia est de Christo, qui secundum humanitatem via est nobis tendendi in Deum. Prima autem pars dividitur in tres partes. Primo enim quæstiones de Deo, quantum ad ea, quæ in ipso sunt secundum se considerata, ponuntur. Secundo quæstiones de Deo, quantum ad ea, quæ ab ipso sunt, ponuntur. Tertio quæstiones de Deo, quantum ad ea, quæ ad ipsum, ut ad finem, tendunt, ponuntur. Circa primum quæruntur de essentia, de potentia, & de operatione divina. Circa secundum quæruntur de processionibus creaturarum, & de rerum creatarum origine, de diversitate, & de conservatione. Circa tertium quæruntur de processione personarum, & de relationibus. Secunda autem pars dividitur in duas partes. Primo enim quæruntur de communibus actibus humanis, & de his, quæ ad eos consequuntur. Secundo quæruntur de actibus humanis particularibus, quibus ipsi homines communicant, vel ad invicem, vel ad res inferiores. Circa primum quæruntur de actibus humanis in communi, & de his, quæ consequuntur ad eos. Circa secundum quæruntur de vitiis, & peccatis, quæ sunt actus humani, & de his, quæ consequuntur ad eos. Tertia pars dividitur in tres partes. Primo enim quæruntur de mysteriis humanitatis Christi. Secundo de sacramentis, quæ ab humanitate Christi operationem habent. Tertio de gloria, quæ in humanitate Christi est, & de ejus consequentibus. Ista autem est divisio, quam ego intendo in hac summa tenere. Sed quoniam quædam ponuntur in prima parte, quæ videntur pertinere ad secundam, quædam vero secundæ, quæ videntur pertinere ad primam, ideo ut ordo divisionis non impedit, ordo doctrinæ, ut ea, quæ sunt primo intelligenda, primo tradantur, ea, quæ secundo, secundo, & ea, quæ tertio, tertio, ad hoc intendens, ea, quæ ad sacram doctrinam pertinent, in quibuscumque partibus inveniantur, tractare, ordinem divisionis, quantum ad materias, quæ in diversis partibus ponuntur, non servabo.

Quia vero doctrina hujus sacræ scientiæ non solum habet aliquas partes, sed totum ejus intentum circa Deum principaliter versatur, quia vel ipse est Deus, vel ea, quæ habent ordinem ad Deum, sicut ad principium, & finem omnium, ut ex dictis patet, ideo ad manifestationem hujus sacræ doctrinæ primo manifestandum est, quid sit Deus, secundo, quod sit principium omnium, tertio, quod sit finis omnium, & præcipue quod sit finis hominis, qui ad ipsum capiendum est creatus. Primum autem horum erit principium tractatus, secundum medium, tertium finis. Primum autem horum dividetur in tres partes. Primo enim ponemus ea, quæ ad Deum pertinent, secundum quod in se ipso est. Secundo ea, quæ ad ipsum pertinent, secundum quod est principium creaturarum. Tertio ea, quæ ad ipsum pertinent, secundum quod est finis omnium. Circa primum quæruntur tria. Primo, utrum Deus sit, quia hoc præsupponitur ad omnia alia. Secundo, quid sit Deus, vel potius, quid non sit Deus, cum non possimus scire de Deo, quid sit, sed quid non sit. Tertio, quomodo sit, vel potius, quomodo non sit, ut sic nobis ipsum cognoscere liceat, qualiter sit, cujus essentiam penitus ignoramus. Circa primum quæruntur tria. Primo enim quæruntur de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium creaturarum. Secundo de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est finis omnium. Tertio de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium, & finis omnium. Circa primum quæruntur tria. Primo, utrum Deus sit, quia hoc præsupponitur ad omnia alia. Secundo, quid sit Deus, vel potius, quid non sit Deus, cum non possimus scire de Deo, quid sit, sed quid non sit. Tertio, quomodo sit, vel potius, quomodo non sit, ut sic nobis ipsum cognoscere liceat, qualiter sit, cujus essentiam penitus ignoramus. Circa primum quæruntur tria. Primo enim quæruntur de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium creaturarum. Secundo de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est finis omnium. Tertio de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium, & finis omnium. Circa primum quæruntur tria. Primo, utrum Deus sit, quia hoc præsupponitur ad omnia alia. Secundo, quid sit Deus, vel potius, quid non sit Deus, cum non possimus scire de Deo, quid sit, sed quid non sit. Tertio, quomodo sit, vel potius, quomodo non sit, ut sic nobis ipsum cognoscere liceat, qualiter sit, cujus essentiam penitus ignoramus. Circa primum quæruntur tria. Primo enim quæruntur de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium creaturarum. Secundo de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est finis omnium. Tertio de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium, & finis omnium. Circa primum quæruntur tria. Primo, utrum Deus sit, quia hoc præsupponitur ad omnia alia. Secundo, quid sit Deus, vel potius, quid non sit Deus, cum non possimus scire de Deo, quid sit, sed quid non sit. Tertio, quomodo sit, vel potius, quomodo non sit, ut sic nobis ipsum cognoscere liceat, qualiter sit, cujus essentiam penitus ignoramus. Circa primum quæruntur tria. Primo enim quæruntur de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium creaturarum. Secundo de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est finis omnium. Tertio de his, quæ ad Deum pertinent, secundum quod est principium, & finis omnium. Circa primum quæruntur tria. Primo, utrum Deus sit, quia hoc præsupponitur ad omnia alia. Secundo, quid sit Deus, vel potius, quid non sit Deus, cum non possimus scire de Deo, quid sit, sed quid non sit. Tertio, quomodo sit, vel potius, quomodo non sit, ut sic nobis ipsum cognoscere liceat, qualiter sit, cujus essentiam penitus ignoramus.

scelus in se non habet? Quod Iudaeorum crudelissimum sacrificium? Quod parricidium? Quae
principum impietas, quae tam horribilium praestigiarum in magicis artibus
superstitio? Quae adhuc ab illis gentibus barbarae immanitatis monstra non fiunt? Ut
ne proba quidem sunt. Deo et numquid sufficiunt grumi, et homo? nonne
Deus ipse ad Iudaeos per Esaiam loquitur? Holocausta vestra non placent mihi, et
victimae vestrae non placebunt mihi. Quid ergo? Non mihi offeretis? Quis haec dixit? Deus.
Quis? Deus. Quid ergo? Non mihi offeretis? Ego non dixi. Ergo si ego dixi, quia non
offeretis mihi, non placebunt mihi. Et ne mihi offeretis, ait. Quid ergo? Non
offeretis? Non offeretis mihi. Quare? Quia non placebunt mihi. Ergo si placerent,
offerrentur mihi. Verum Antonius Gnosimachus Propositum Dominicae in coena
per quod sanctum Eucharistiae sacramentum intelligitur, diversum quoque, quam
de laudato corpore, nequit in carne profanum, sed in verum mysterium. Et
nemo illic de corpore humano quidquam cogitabit, nisi qui ignorantiae plenus
habuit, ea, quae non possunt. Dulcior est tamen ea, quam in se fatua, et nemo
mundi non desipiens, et qui ignorantiae non est plenus, quidquam in illo
fatuus et desipientem percussum. Verum vetat quidem ethos, ne edam a te, ne
meis carnibus corpus tuum, quod ego non habeo, nutriam. Quid ergo? Non edam
te meis. Exigua quidem verbum meum concessit, hoc quidem gratia mihi
ethos. Quod si ita est, non edam te meis. Quid ergo? Non edam te meis carnibus?
ait. Nullo pacto edam te meis carnibus, quae ego non habeo. Quid ergo? Non edam
te? Non edam te, inquit, meis carnibus. Imperatorem quidem meum
Antonium, Augustum, quem ego, si quis me a te separare conetur, non
ungues, verum longior in meis fauces adigam profecto, nihil ubi ego
quaeramus. Audacissimum, qui nunquam ab omnibus, quae meum
non facit quaerat ubi libet, usque nullum eum percipi possimus ac sedi
possibile, tamen ut ego, qui ne ipsum quidem, quem ego habeo, corpus
dis magnorum, ad hoc Dominicis coenae quae meis carnibus, ut
meum ex his corpus habeat, in omnem meum penetrabilem corpus
penitus quidem tam fore charissimus, ut numquam ungues meos a
fauces ipsius abigam, ut ego, qui ne ipsum quidem, quem habeo, corpus
adhuc meum. Quando ab omnibus meum corpus ad ipsum quidem

Ita quidem interna pulchritudo, & ornatus, longe plus mentibus afficit.

De duplici vita, & duplici morte, & de Transmigratione, post mor-
tem, in varia animalia. CAPUT X.

NUnc ex Christo Deus nos reconciliat sibi, dum peccatum mundum facit, sed etiam mundi scientiæ, quibus ad vitæ perfectionem utebamur, quæque nobis ad Deum cognoscendum inserviebant, ipsa Deus destruens est, ut sciens contrarium. Ipsemet ait: Se sapientiam sapientum perditurum, & prudentiam prudentium reprobaturum. Ubi sunt sapiens, ubi scriba, ubi disputator hujus sæculi? nonne Deus stultam fecit sapientiam hujus mundi? Quia enim in Dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Quæ stultitia prædicationis? Ipsa Christi crucifixio, & mortificatio, quæ nobis est vitæ, & resurrectionis mysterium. Ita igitur mundi sapientiam in hoc mundo destruens, ut ipsa mundus ad Deum cognoscendum, deficiat omnino, quæ prudentia? sed alterius sapientiæ, & prudentiæ, & quam in interna vita prædicat Sanctus Spiritus. Quæ est hæc sapientia

Cæterum hoc ipsum, quod Christianos servos non habemus, ut ea re nec fides ac propositi Patrocinii fortiri, & manere in eo illibatum Christus cum Deo possimus, ac nostrum sit omnes mandatorum ejus partes non potest, nisi qui Christianis sit præpositus. Credunt vero omnes, qui Christiani sunt, & ab omnibus, qui non sunt, discernuntur. Et ideo promptus Deo famulus, cui modo nullus ex omnibus Deo magis quam homo obsistit, quem nec ullius potestatis nomen, quæ apud seculum habetur, Christianæ legis terrore, & fundæ Ecclesiæ Catholicæ indignatione se subtrahere potest ad tuos Sanctos præsentes vultus, & meos quoque, si dedignaris, properabit sine Dubio. Sed mittet Prælatos suos omnes ad nos, quos ipse ad Christum Dominum per Evangelium genuit, & quos ipse Christo Domino per verum sanctæ fidei cultum peperit. Quos quidem, tam quod ex nostra confessione sciemus homines quicquam vitæ, quam quod ex nostra vi reprimere ipse non possit, Divino præcepto per nos ipsos, ut dixi, ad vos in ratione simus. Spero autem meritum figuræ ad futuros, ne fides Prophetarum desit, & Ecclesiæ Catholicæ, Christique ipse de nobis dominus ac propositus se probare possit in omnibus ea ratione. Ille fidei Divinæ meritum agnoscit in cunctis, qui in nullo Christi Domini hostes ac Dominicos, dicente ipso Domino. Hi vultum meum tuentur Dei tui, qui non audent in nos servorum ejus vultus, & ipsa ut ita vocem, ora intueri: & cum invitissimi nobis, qui non intrandæ & tenendæ Ecclesiæ nostræ gratia, ad nos tamen ipsos, ut ad Ecclesiam Christi, ad Christum ipsum, ad Deum ipsum, qui per ipsum Christum Ecclesiæ suæ caput est, ad Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, Sanctosque omnes, qui in cœlis regnant, ad Angelos, qui ministrant, ad omnem creaturam, quæ Deo famulatur, ad omnia tandem, quæ Deum habent, quæ Deo serviunt, quæ Deo subjecta sunt, ad omnia nostra propositum. Omnia quæque creatura divinum, ac sanctum, ac Christianum in nobis agnoscit, in quibus nihil de nostro, nihil de Diabolo par vitæ. Equidem hæreticis, scio, obedient, benignos, pios, humanos, mansuetos, patientes, pacatos, & omnem virtutem Christianam habentibus. Enimvero non obedient istis ad fidei & pacis nostræ unitatem, quibus nihil obedit, quod Christianum est, quibus nihil placet, quod Christianum est, quibus nec pietas ipsa placet, quæ Christianis omnibus placet, quibus nec ipsa humanitas, quæ Christianis omnibus humana est, quibus nec ipsa mansuetudo, quæ Christianis omnibus mansuetudo est. Sumpsit hæc omnia ex nostro, quæ non habemus, ut ea quoque ordine, qui non habent, sic sumpsit, quia habemus. Quæ ergo ratio est, quæ ipsa ratio, quæ ipsa lex, quæ ipsa disciplina, quæ ipsa pietas, quæ ipsa humanitas, quæ ipsa mansuetudo, quæ ipsa patientia, quæ ipsa pax, quæ ipsa omnia, quæ ipsa omnia, quæ ipsa omnia

ptior, magisq; placet, quàm homines vulgares infimi ordinis. Atquì dum supra omnes bonos actus externos, cunctasq; virtutes internas, leuatis sursum oculis, Deum suum fideliter in Christiana fide adspectat ac intuetur, eum supra omnia intentione ac amore prosequens, atque in hoc perseuerans, idemque præcipuè supra omnia exercens & colens, iam tertium apprehendit gradum, in quo vita omnis actuosa, vt diximus, consummatur: neque absurdè tertij chori infimæ hierarchiæ Angelis, qui virtutum habent vocabulum, comparatur. Tum enim virtutes omnes perfectæ sunt, suosque habent numeros, quando hoc pacto sese quispiam offert Deo, eumque vltra omnia & præ omnibus spectat & amat. Ita iam habemus vitam actiuam tribus ordinibus perfectam & absolutam, ducentem nos ad vitam æternam, idq; altius atque altius, prout in gratia meremur, & digni sumus coram Domino. Hanc si in te vitam expertus es, eamq; seruare cupis ac possidere, à teipso & creaturis omnibus, omniq; erga teipsum inordinata solicitudine & curis expeditus ac liber fis oportet, nec vllo modo placeas tibijpsi: sed Deum respicias, intentione ac amore prosequaris, & colas atque exerceas, eius honorem supra omnia magnoperè appetas. Hac ratione stabilis ac firmus in conspectu illius æterna cum reuerentia ac veneratione permanere & commorari poteris.

Quis gratissimus.

Virtutes quando perfectæ sint.

Vt quidam grandes sint in suis oculis, cùm tamen reuerà multis laborent vitijs.

CAPVT XI.

MVLTOS enim inuenire licet, qui placeant sibijpsis, & sublimis vitæ, atque coram Deo subleuatos esse se putent, cùm tamen multis sint erroribus impliciti. Qui enim natura sunt immortificata ac irresignata, ijdem etiam in gratia minimè sunt subleuati, nec viuendo exercitati coram diuinæ excellentia Maiestatis. Et quamuis acuto sint præditi intellectu, & subtiles ex rationali lumine, attamen & ipsi sibi placent, & alijs placere appetunt, quæ sunt auersiones à Deo, & vitiorum omnium radices principales. Atque hinc proficiscitur, quòd alios excellere concupiscunt, immò etiam præferri ac præponi omnibus, modo id eis posset obtingere. Nemini ex animo acquiescunt & obsequuntur, sed cupiunt potius vt mortales omnes ipsorum iudicio subscribant & obsecundent: quandoquidem contentioni ac propriæ voluntati dediti sunt. Semper se rectè sentire arbitrantur, errare autem eos omnes qui ipsis contradicant. Facilè pulsantur, turbantur, irascuntur, & nedum verbis ac gestibus, sed etiam actibus nequiter, asperè, dedignanter sese gerunt: quo fit, vt pacificè cum illis vita transigi non possit. Sed & in seipsis amari, ac patis expertes sunt. Acutè enim & diligenter obseruant & temerè iudicant plures alios, seipsos autem minimè. Eam ob rem multis agitantur suspicionibus, multumq; inuidentia, displicentia, ac interna erga alios, qui ipsis non satis arridenr, dedignatione & quibusdam velut aculeis mouentur: atque his animi perturbationibus & vitijs torquentur, vexantur ac perturbantur in seipsis. Persuasum enim habent, cuncta se & nosse melius, & rectius facere quàm alios. Promptuli sunt ad docendos,

Hominũ sibi placentium descriptio.

Vitiorum omnium radices præcipuæ.

Digitized by Google

confirmandum, quòd ipsa Dea Mauortia, nullis indiuisa, sed ab omnibus ex æquo
diuersis, diuersa, quemadmodum præcipuum quoque ipsius nobis Numinis
mysterio continetur, ex quo ipsum penetrandi & contemplandi ingressum ad-
ornare aggredior, quo sub omnem non hominum modo, aut sensum magis penetrat,
sublimiorem se intellectum & diuinum quoddam ingenium, quo Deos ipsos
animo, ab quibus omnis humanæ salutis cura remouet. Quod ipsum ante
Fanum, quod ipsius Deæ dicatum, sublime, in loco paulo à Tiberi remoto, ad
vindicem patrimonium meum cæsum ingressus, ubi primùm ingressum, ex-
pedi cum duobus libris, vtrumque ingressum, ante Fanum, & post Fanum,
hunc illum ab ingressu meo, ab ingressu, Iulius, & Iuuenalis quidem nobis-
cum, & ipsi ingressi, ad Fanum, & ab Fano, ingressi, ad Fanum, & ab Fano,
ex ipso ab ingressu, ingressi fuerunt. Et quoniam capitalium quæstionum
quæ, in omni rerum sequentium ac deducendarum, ab omni sensu, & cogni-
tione diuina & humana, ad omnem humanæ salutis, & diuinæ, & humanæ
hominum mentis, non quidem, sunt remotissimæ cognitionem. Dum in de-
cem vel quindecim dierum spatio, quod ipsi de præsenti, quod ipsius Fani
fuit. Anxia quidem omnium diligentia, me, quidquid mihi necessarium fo-
ret, & mores & vitæ ingressum, libellum ad ipsum Fanum, & ab ipso Fano,
ipse curasti fore, ac nouo ipse accedere possit, formulam ingressum ad
Fanum, & ab Fano, ingressum ipsius meæ ipsius Fani Deæ, ipsius propriæ
Deæ Dominæ, ipsius meæ mentis diuinæ, & humanæ, hactenus vsque ad nos
Deæ. Permulta nunc autem ipsius Deæ ipsius Fani, & ab ipso Fano, ingressi
ab ipso templo ad ipsum templum, ipsius Deæ, & ab ipso templo, ingressi
ad ipsum templum, ipsius Deæ, & ab ipso templo, ingressi ad ipsum templum,
ipsius Deæ, & ab ipso templo, ingressi ad ipsum templum, ipsius Deæ, & ab
ipso templo, ingressi

pè etiam ſuos prælatos vel præfectos, & quibus officia demandata ſunt, non modò ſuis in cordibus, ſed etiam apud eos, quos talia libenter audire nôrunt, inſimulent atque calumnientur. Grauiter ferunt ſi quis laudetur ex eis qui ipſis adſunt: putant enim per hoc aliquid ſuæ exiſtimationi detrahi. Neque de aliquo perſuaderi eis poteſt, ſublimioris eum vitæ eſſe, quàm ipſi in ſe ſentiant & intelligant. Iſti ergo cæteris quidem omnibus qui ipſis conuiuunt, ſapientiores prudentioresq; ſe credunt, cùm tamen ad veram obtinendam ſanctitatem planè inepti, inhabiles atque incompoſiti ſint & inordinati. Probet igitur, examinet, attendat, & iudicet quilibet tum ſpiritum, tum naturam ſuam, ſi quid fortè ex iam dictis vitijs in ſe reperiat ac ſentiat. Quicquid enim eiuſmodi eſt, id profligandum, debellandum ac ſuperandum eſt, ſi vnquam veram velit ſanctitatem adipiſci. Moriamur neceſſe eſt vitijs, ſi Deo viuere velimus. Nulla nos neque proſpera, neque aduerſa detineant, aut imaginibus afficiant oportet, ſi regnum Dei conſpicere velimus. Corda & affectus ſeu deſideria noſtra terrenis rebus clauſa, Deo vero & æternis rebus aperta eſſe neceſſe eſt. Vt Deum guſtare digni ſimus, mundus omnis deſerendus nobis eſt: & quæ Deus amat, amanda: quæ odit, habenda odio ſunt: vt Dei potentes & compotes eſſe queamus. Denique noſipſos vt abnegemus, oportet, ſi Dei ſpiritus in nobis proficere debeat, qui nos abſoluat & expeditos reddat ab omnibus: quo facto, iam illum pati & vltra cælos omnes ſequi, & cum eo abſque diuiſione vniti eſſe poterimus: atque indè ei benedicemus, & in pace cæleſtem audiemus melodiam, ſextuplici vocum diſcrimine ac diuerſis tonis reſonantem.

De cæleſti melodia, ſextuplici vocum diſcrimine reſonante.

CAPVT XII.

ENIMVERÒ cæleſtis Pater noſter ex omni æternitate vocauit nos & elegit in amantiſſimo filio ſuo, & nomina noſtra charitatis ſuæ digito in vitali æternæ ſapientiæ libro deſcripſit, nosq; ei æternò tota virium noſtrarum facultate perenni cum reuerentia ac veneratione ſtudio reſpondebimus: quod eſt initium omnis cantus tam angelorum quàm hominum iuſtorum, qui nec vllo vnquam fine claudetur. Primus autem cæleſtis melodiæ vel cantionis modus, eſt amor Dei & proximi: quem vt nos ſciremus, filium ſuum DEVS Pater in mundum mittere dignatus eſt, vt is eum nos doceret. Quiſquis enim huius cantus rudis & ignarus eſt, ad cæleſtes choros cõſcendere non poterit: quippe qui nec ſcientia, nec habitu qui choris illis congruat, præditus eſt: eoque ab eis ſemper excluſus manebit. Ipſe Dominus IESVS, qui æterno nos amore complexus eſt, in venerando digniſſimæ Genitricis ſuæ conceptus vtero, in ſpiritu gloriã & honorem cecinit Deo Patri ſuo cæleſti, & pacem ac quietem cunctis hominibus bonæ voluntatis: eandemq; cantilenam etiã Angelici cecinêre ſpiritus ea nocte, qua ex Matre virgine natus eſt: cuius non immemor ſancta Eccleſia Catholica in vtroq; hoc teſto eãdem etiam ſpecialiter decantat cantionẽ. Deum nanq; amare & proximũ ad Deum & propter Deum & in Deo, ea & altiſſima & iucundiſſima vox eſt, qua vel in cælis, vel terris cantari queat. Modus autem & ſcientia cantus huius, Spiritus S. eſt. Porrò Chriſtus IESVS, qui cãtor & ſupremus magiſter ac moderator

Cæleſtis melodiæ modus I.

Luc. 2.

Altiſſima & iucundiſſima vox quæ ſit.

Chriſtus quale eſt

Charitas
Dei.

Charitas
proximi.

Charitas
sui.

mortuo nobis, & pro nobis in diuinæ maiestatis conspectu, atque ad dextram illius sedente, ac diuinæ charitatis exemplum: eumque imitari in his vitæ & morum præceptis, quæ ad charitatem Dei & proximi pertinent, nos hortatur. Nam cum, Petrus, ter à magistro fuerat vt filia charitate, cuius ille nos exemplum, vt nobis præceptum, ostenderat, interrogatus, ter quoque fuit à Domino hortatus, vt pascendo ouium & agnorum gregem, quem ipse Christus Dominus ille redemerat, & pro quo animam suam posuerat, ostenderet se amare Deum & proximum: quod ipse Christus Dominus ostendit, cum ait, Si diligis me, pasce oues meas. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si diligis me, serua mandata mea. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis vult post me venire, non odit animam suam, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit patrem & matrem, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit filios & filias, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit vxorem, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit agros, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit animam suam, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit domum, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit ædificia, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit vestimenta, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit pecuniam, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit vitam, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit mundum, non potest meus esse discipulus. Quod ipsum Dominus ostendit, cum ait, Si quis non odit omnia

ciuibus, ab omnibus communiter, & non ab vnis tantum, vel paucis fingantur: fint, & probabiles ac fatisfactorij meræ fint: quamuis non exhibeant, quis concordiam discordiæ, quis pacem pacificus præparauerit, quis hoc, aut illud decreuerit congregationum, cum singulæ ac per singulares ciuitates, aut prouincias, quæ plures non fuerunt, ad concordiam, & pacem conuenirent, quæ nemo nescit. Et CAP. XXII. ex quibus causis vel præsumptionibus, fama fingatur, & quibus probetur, & quibus non probetur, ac quæ ad eam pertinent, ita vt valeatur ea repellere, quæ reputatis in vtroque latitia, & ab vtroque non fit: & tamen vbi ex causis vel præsumptionibus, quæ ad famam pertinent, ab hoc, aut illo non constat quis confecerit, & quomodo collectiones, resolutiones, & decisiones, quæ ad famam pertinent, ab hoc, aut illo non constat quis confecerit, & quomodo, quæ ipsa famam faciant. Item quod Christianus pax, & in interna, & externa hominum & non libertate pax dominus, & non libertas, & pax dominus, & non libertas, & pax dominus, & non libertas, cum quo vnum eſt, in vna fuiſſe ſpiritus ſanctus, vbi non eſt ſanctus dominus, & non libertas, & pax dominus, & non libertas, & pax dominus, & non libertas, & pax

mentem, Deo illustrante, cognoscere. Et hoc est quod ait: Ut cognoscam te. Et
illumen istud Deus in nos mittit, si de Dei gratia non desperemus. Unde
Ioan. 14. Ioannes ait: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et pater meus diliget
eum, et ad eum veniemus. Quia ergo Deus nos amat, si quidem fugere ac mun-
dum, ipse ingreditur, ut habitet in nobis et nos ipsum videamus. Et quia ipse
nos facit amare et videre, non tantum Deus illuminat, sed semper Deus illumi-
natur, quia, dum in nobis est, semper in nobis per amorem et visionem habi-
tat. Et ideo qui vita Deo fruitur, cotidie illuminatur, quia cotidie videt et amat.
Semper ergo in nobis per amorem et visionem habitat, et tamen semper illu-
minat, ut visum nobis ei veniamus. Quia ergo pulsamus Deo ianuam mentis
nostrae, ut ingrediatur, et ipse pulsat, ut illuminet: mens nostra pulsat ut
amore nos videat, et ipse pulsat ut videndo nos amet. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Ut cognoscam te. Et quia ideo amamus,
Psal. 62. ut videamus, dicit: Sitivit anima mea, ad te, Deus. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Ut videam virtutem tuam, et gloriam
tuam. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Quo-
niam misericordia tua super omnes vitas. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Labia mea laudabunt te. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Sic benedicam te in vita mea. Et
quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: In nomine tuo
levabo manus meas. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videa-
mus, dicit: Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea. Et quia ideo vide-
mus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et labiis exultationis laudet os
meum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Si
memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Quia fuisti adiutor meus.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et in velamento
alarum tuarum exultabo. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vi-
deamus, dicit: Adhaesit anima mea post te. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Me suscepit dextera tua. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Quaesierunt animam meam, ut
auferant eam. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit:
Introibunt in inferiora terrae. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut
videamus, dicit: Tradentur in manus gladii. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Partes vulpium erunt. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Rex autem laetabitur in Deo. Et quia
ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudabuntur omnes
qui iurant in eo. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Quoniam obstructum est os loquentium iniqua. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et lingua mea meditabitur iustitiam
tuam. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Tota
die. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et
nunc reges intelligite. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vide-
amus, dicit: Erudimini, qui iudicatis terram. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Servite Domino in timore. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Osculamini filium. Et quia ideo vi-
demus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Nisi quando irascatur Do-
minus. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et
pereatis de via iusta. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videa-
mus, dicit: Cum exarserit in brevi ira eius. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Beati omnes qui confidunt in eo. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Psalmum dicite Deo nostro.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Psallite Deo
nostro, psallite. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Psallite sapienter. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vi-
deamus, dicit: Laudate Dominum de caelis. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum omnes angeli eius. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum omnes vir-
tutes eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit:
Laudate eum sol et luna. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vi-
deamus, dicit: Laudate eum omnes stellae et lumen. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum caeli caelorum. Et quia
ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et aquae omnes quae
super caelos sunt. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Laudent nomen Domini. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut
videamus, dicit: Quoniam ipse dixit, et facta sunt. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate Dominum de terra. Et quia
ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Dracones et omnes
abyssi. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Ignis,
grando, nix, glacies, spiritus procellarum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Quae faciunt verbum eius. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Montes et omnes colles. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Ligna fructifera et omnes
cedri. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Bestiae
et universa pecora. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Reptilia et volucres pennatae. Et quia ideo videmus, ut amemus, et ama-
mus, ut videamus, dicit: Reges terrae et omnes populi. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Principes et omnes iudices terrae. Et
quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Iuvenes et vir-
gines. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Senes
cum iunioribus. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Laudent nomen Domini. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut
videamus, dicit: Quoniam exaltatum est nomen eius solius. Et quia ideo vide-
mus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Confessio eius super caelum et
terram. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et
exaltavit cornu populi sui. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vi-
deamus, dicit: Hymnus omnibus sanctis eius. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Filiis Israel. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Populo appropinquanti ei. Et quia ideo vide-
mus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Alleluia. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate Dominum in sanctis eius.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum
in firmamento virtutis eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut
videamus, dicit: Laudate eum in virtutibus eius. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum secundum multitudinem
magnitudinis eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Laudate eum in sono tubae. Et quia ideo videmus, ut amemus, et ama-
mus, ut videamus, dicit: Laudate eum in psalterio et cithara. Et quia ideo vide-
mus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum in tympano et
choro. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Lau-
date eum in chordis et organo. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut
videamus, dicit: Laudate eum in cymbalis bene sonantibus. Et quia ideo vide-
mus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum in cymbalis iubi-
lationis. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit:
Omnis spiritus laudet Dominum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus,
ut videamus, dicit: Laudate Dominum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Alleluia. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Laudate Dominum de caelis. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum in excelsis. Et quia
ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum omnes
angeli eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit:
Laudate eum omnes virtutes eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et ama-
mus, ut videamus, dicit: Laudate eum sol et luna. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum omnes stellae et lumen.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum
caeli caelorum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Et aquae omnes quae super caelos sunt. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Laudent nomen Domini. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Quoniam ipse dixit, et facta sunt.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate Do-
minum de terra. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Dracones et omnes abyssi. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus,
ut videamus, dicit: Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum. Et quia
ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Quae faciunt verbum
eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Montes
et omnes colles. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Ligna fructifera et omnes cedri. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Bestiae et universa pecora. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Reptilia et volucres pennatae. Et
quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Reges terrae et
omnes populi. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Principes et omnes iudices terrae. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Iuvenes et virgines. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Senes cum iunioribus. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudent nomen Domini.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Quoniam
exaltatum est nomen eius solius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et ama-
mus, ut videamus, dicit: Confessio eius super caelum et terram. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Et exaltavit cornu populi
sui. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Hymnus
omnibus sanctis eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vide-
amus, dicit: Filiis Israel. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut
videamus, dicit: Populo appropinquanti ei. Et quia ideo videmus, ut amemus,
et amamus, ut videamus, dicit: Alleluia. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Laudate Dominum in sanctis eius. Et quia ideo
videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum in firmamento
virtutis eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus,
dicit: Laudate eum in virtutibus eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis
eius. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Lau-
date eum in sono tubae. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vi-
deamus, dicit: Laudate eum in psalterio et cithara. Et quia ideo videmus, ut
amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum in tympano et choro.
Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum
in chordis et organo. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut vide-
amus, dicit: Laudate eum in cymbalis bene sonantibus. Et quia ideo videmus,
ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit: Laudate eum in cymbalis iubila-
tionis. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus, ut videamus, dicit:
Omnis spiritus laudet Dominum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et amamus,
ut videamus, dicit: Laudate Dominum. Et quia ideo videmus, ut amemus, et
amamus, ut videamus, dicit: Alleluia.

Ioan. 14.
Psal. 62.

mia & gloriam ſingulatim, quocunque volemus ſeu deſiderabimus modo, conſpiciemus. In ipſo autem extremi iudicij die, poſteaquàm Domini IESV virtute cum corporibus noſtris glorioſis reſurrexerimus, eadē corpora noſtra tanquam nix candida ac nitida erunt, & ſole lucidiora clariora q́, & velut cryſtallus perſpicua. Et vnuſquiſque ſua habebit ſigna vel notas in honorem & gloriam modis omnibus, quibus vel martyrij pœnas aut alias afflictiones & dolores ob Dei honorem voluntariè ac liberè perpeſſus erit. Habebunt enim omnia ſuum ordinem ſuum q́ præmium, ita vt æterna conſtituet Dei ſapientia, & pro bonorum operum noſtrorum excellentia & nobilitate. Et CHRISTVS IESVS cantor ac præcentor noſter glorioſa & ſuauiſſima voce ſua, æternum cantabit canticum, nempè laudem & honorem cæleſti & ſanctiſſimo Patri ſuo: & nos omnes idē carmen iucundis animis & claris vocibus æternò & abſque vllo fine proſequemur & continuabimus. Gaudium autem & gloria animarum noſtrarum in ſenſus noſtros redundabit, & per eoſipſos ac membra cuncta manabit, nos q́ mutuò inter nos glorioſis oculis adſpectabimus, & laudem Dei noſtri audiemus, item q́ proferemus ac decantabimus vocibus nunquam defecturis. Et Chriſtus IESVS miniſtrabit nobis, oſtendet q́ nobis lucidiſſimam faciem & glorioſum corpus ſuum cum notis omnibus fidelitatis & amoris ipſi impreſſis: atque itidem intuebimur cuncta glorioſa corpora cum omnibus amoris ſignis, in quibus Deo iam indè à mundi exordio ſeruierint: & omnis ſenſitiua vita noſtra foris & intus Dei gloria replebitur: viuida q́ corda noſtra ardentiſſimo flagrabunt amore erga Deum & Sanctos omnes, & cunctæ animarum noſtrarum vires gloria complebuntur, ornata q́ erunt donis Dei & virtutibus cunctis, quas ab initio fuerint operatæ. Atque ſupra hæc omnia ſpiritu excedemus & abſorbebimur in Dei gloriam prorſus incomprehenſibilem, & omnis fundi ac modi vel menſuræ experté, ea q́ vnà cum Deo perenniter perfruemur. Chriſtus autem in humana natura dextrum moderabitur chorum, vtpotè qui celſiſſimus atque nobiliſſimus eſt omnium quæ vnquàm condita ſint à Deo: & ad hunc chorū pertinent omnes in quibus ipſe viuit, & qui viuunt in ipſo. Alter Chorus Angelicis ſpiritibus aſſignatur. Nam tametſi naturæ ſunt præcellentioris ac præſtantioris, ſed nos in Chriſto IESV, cum quo vnum ſumus, ſublimioribus donis affecti ſumus. Atque eam ob rem Chriſtus IESVS inter Angelorum & hominū choros ante excellentiſſimæ potentiæ Dei thronum ſummus Pontifex erit, & coram cæleſti Patre ſuo Deo Omnipotente cuncta quæ vnquàm tum ab angelis, tum hominibus oblata fuerint ſacrificia, renouabit ac offeret: eadem q́ in Dei gloria ſine intermiſſione renouabuntur, ſemper q́ fixa manebunt. Ita nimirum corpora & ſenſus noſtri, quibus nunc famulamur Deo, gloria & beatitudine complebuntur, quemadmodum Chriſti corpus, quo is & Deo & nobis ſeruiuit, glorioſum eſt: & animæ noſtræ ſpiritus erunt glorioſi, quibus nunc & in omnem æternitatem Deo ſeruiemus, & laudes grates q́ agemus, ſicut & Chriſti anima, item q́ angeli & ſpiritus omnes Deum amantes & laudantes, Deoqúe gratias agentes, beati & glorioſi ſunt. Deni q́ per Chriſtum omnes ſpiritu deficiemus, vel excedemus in Deum, vnum q́ cum eo erimus, ſimul cum ipſo æterna perfruentes beatitudine. Et hactenus quidem de quinto cæleſtis ſcalæ noſtræ gradu dictum ſit ſatis.

futuræ vitæ quanta erit.

Cuiuſmodi canticum Seruator noſter ſit ſēper canturus.

Luc. 12.

Chorus hominū.

Chorus angelorum.

De sexto Amoris Gradu.

CAPVT XIII.

IAM porrò ad sextum gradum accedamus: is est clara ac dilucida contemplatio vel intuitus, puritas spiritus & nuditas mentis: quæ sunt contemplantis animæ tres proprietates, ex vitali proficiscentes fundo, vbi Deo supra rationem & cuncta virtutum exercitia vniti sumus. Quod quisquis experiri optat, omnes virtutes suas & cuncta sua bona opera Deo offerat necesse est, etiam absque vllius mercedis contemplatione: & supra omnia seipsum offerat ac resignet liberrimæ Dei potestati, & absque retrospectione in viuida Dei veneratione iugiter procedat. Hunc in modum ad vitam contemplatiuam, diuina gratia, sese præparare debebit, si eam velit adipisci. Vita eius externa & sensitiua foris coram hominibus quibuscunque benè morata erit, beneq; ordinata in actibus bonis: & interna vita illius plena sit gratia oportet & charitate, omnis simulationis expers, recta intentione prædita, & cunctis virtutibus locuples. Memoria sit à curis, solicitudine & occupationibus libera ac expedita, & cunctis imaginibus vacua & absoluta. Animus liber, apertus, & vltra cælos omnes subleuatus. Mens à consideratione otiosa, & nuda in Deo, qui est amantium spirituum arx & clausula, vbi omnes puræ mentes in simplicem quandam puritatem congregantur & adunantur: & ipsa Dei intra nos est habitaculum, nec quisquam nisi solus Deus in eam agere potest. Hæc puritas æterna est: & in ea nec tempus, nec locus, nec antè, nec pòst est: sed semper ipsa præsens, parata ac manifesta est mentibus puris in eam subleuatis. In ipsa nos omnes vnum sumus, viuentes in Deo, & Deo viuente in nobis. Hoc simplex vnum oculis intellectualibus in sui in mentis puritatem introuersione, nunquam non clarum ac manifestum est: & hic aër purus ac serenus est, diuino illustratus lumine: transformatisq; & illuminatis oculis, æternam hîc claritatem intuemur ac intentè contemplamur: atque inibi cuncta sunt vniformia, vna veritas, vna imago in æternæ sapientiæ speculo. Quam vt nos imaginem in essentia nostra & puritate mentis nostræ inueniamus, cognoscamus & possideamus, ea de causa à Deo, conditi sumus: eumqúe eam in diuino lumine simplicibus ijsdem intellectualibus oculis intuemur & exercemus, iam vitam adepti sumus contemplatiuam. Verûm huc vnum quiddam adhuc requiritur, quod est puritas spiritus. Siquidem otiosa & formis seu imaginibus vacua & nuda mens, claraqúe ac perspicua in diuino lumine contemplatio, & purus ac subleuatus in Dei conspectum spiritus, tria hæc, inquam, simul iuncta, vita sunt verè contemplatiua, in qua nullus errare potest. Enimuerò purus spiritus semper inclinat sese, & nudo cum amore clarum ac illustratum intellectũ in suum principium sequitur. Pater autem noster cælestis, omnium quæ fiunt, principium & finis est. In ipso nos omne bonum nuda mente & adspectu imaginum experte inchoamus. Porrò in filio eius claro ac illuminato intellectu veritatem omnem diuino in lumine contuemur. Atquì in Spiritu sancto cunctos actus nostros perficimus & consummamus, vbi nudo amore spiritum excedimus in conspectu Dei, simulque ab omni multiplicitate rerum creatarum & omni commentatione absoluimur atque nudamur. Quæ quidem

Proprietates tres animæ contemplantis.

Ad vitam contemplatiuam vt præparemur.

Conditi à Deo cur simus.

Vitã contemplatiuam quæ efficiant.

Digitized by Google

dem est maximi ponderis vita contemplatiua. Singulis enim momentis & inchoare & absoluere amor consulit. Et hic cælestis scalæ nostræ sextus gradus est.

De septimo Gradu Amoris.

CAPVT XIIII.

SEPTIMVS hinc idemq; postremus sequitur gradus, quo nihil potest neque in tempore, neque æternitate obtineri præclarius vel sublimius: & est quando supra omnem cognitionem & scientiam, infinitum siue abyssale quoddam nescire in nobis sentimus ac deprehendimus: quando supra appellationes vel nomina omnia, quæ tum Deo tum creaturis tribuimus, emorimur atque transcendimus siue excedimus in æternum quiddam omnis nominis expers & innominabile, in eo.dem ipso nos amittentes: & quando vltra quæuis virtutum exercitia intra nos perenne quoddam otium conspicimus ac experimur, in quo nulli operari licet: & supra cunctos spiritus beatos infinitam ac immensam beatitudinem, in qua nos omnes vnum sumus, & illud ipsum vnum, quatenus creaturæ possibile est, quod ipsa beatitas in seipsa est: & quando denique omnes beatos spiritus essentialiter immersos ac liquefactos, sesq; amisisse cernimus in supersubstantiali essentia, in ignota quadam & modinescia caligine. Præter quæ etiam contemplari debemus Patrem & Filium & Spiritum sanctum, in personis trinum, in natura vnum verum Deum, creatorem cæli ac terræ & omnium rerum creatarum, eumq́ue in omne æuum laude, amore, & gratiarum actione prosequemur. Fecit enim nos ad imaginem & similitudinem suam, quod ingens præstat gaudium omnibus puris ac præclaris mentibus. Diuinitas quidem illius non operatur, cùm sit simplex & otiosa essentia: quod otium si nos cum Deo possideremus, iam cum ipso etiam nos otium essemus, in eiusq́ue celsitudinem consurrexissemus, atque vltra gradus omnes & scalas cælestes cum ipso ex gratia in eius diuinitate otiosa essentia & æterna essemus beatitudo. Diuinæ autem personæ in naturæ suæ fœcunditate vnus Deus sunt semper operantes: & in essentiæ suæ simplicitate diuinitas sunt & sempiterna beatitudo: atque ita Deus in personis quidem æterna est operatio, in essentia autem perpetuum otium & vacatio. Porrò inter actionem & otium amor & fruitio viuunt. Amor semper vult operari, quandoquidem perennis est actio cum DEO. Fruitio semper otio vacat, cum sit supra velle ac desiderare dilecti in dilecto, in formæ nescio ac nudo amore complexus, vbi Pater vnà cum Filio dilectos suos in fruitiua spiritus sui vnitate supra naturæ fœcunditatem circumplexus est, & idem Pater vnicuique spiritui æterna cum complacentia dicit: Ego sum tibi, & tu mihi: ego tuus sum, & tu meus es. Equidem ab æterno te elegi. Vbi mutuum gaudium & complacentia inter Deum & ei charos spiritus tam ingens est, vt à seipsis spiritus deficiant, colliquescant, diffluant, & vnus cum Deo spiritus fiant, æternò cum ipso perfruentes, & propendentes in infinitam essentiæ eius beatitatem. Et hic vnus est viuidorum contemplatiuorum hominum perfruendi modus. Præter quem tamen etiam alter quidam modus est, homines internos ac DEO deuotos, & pro gratissima DEI voluntate in charitate perfectos, ad DEI fruitionem perducens. Tales autem

Contemplatio sublimissima tam futuræ quàm præsentis vitæ, quæ sit.

Gene. 1.

Amor semper operatur. Fruitio vt semper vacet.

Modus fruendi primus. Secundus.

autem ſunt, qui ſeipſos abnegant, & ſibijpſis valefaciunt ac renunciant, itemqúe creaturis omnibus, quas cum delectatione & amore poſſidere queant, & omnibus à Deo conditis, quatenus eis aliquam occupationem, ac impedimentum præſtare poſſint in vita interna, in qua ipſi Deo ſeruiunt, & ſurſum ad Deum erecti ac ſubleuati ſunt, idq; cum intimo cordis amore, cum viuida anima, cum erecto vltra cælos omnes animo, cum cunctis viribus ardenti amore flagrãtibus, & cum ſpiritu in mentem formis ac imaginibus vacuam ſubleuato: vbi charitatis lex completur, & virtutes omnes perficiuntur: nosqúe otioſi ſumus, & Deus Pater noſter cæleſtis manet ac habitat in nobis cum plenitudine gratiæ ſuæ, & nos in illo ſupra omnes actiones noſtras fruitioni vacantes. Vbi etiam Chriſtus IESVS viuit in nobis, & nos in illo: & in eius vita nos mundum & peccata omnia vincimus, & cum ipſo ad cæleſtem Patrem noſtrum per amorem ſubleuati ſumus. Denique Spiritus ſanctus omnes bonos actus noſtros in nobis operatur, & nos cum ipſo: idemq; ipſe alta voce ſine verborum ſtrepitu vociferatur in nobis: Ametis amorem æternò amantem. Clamor autem eius, internus quidam in noſtro ſpiritu contactus vel inſtinctus eſt. Et hæc illius vox tonitruo terribilior eſt: & quæ indè emicant fulgura, cælum patefaciunt, lumenqúe nobis & æternam demonſtrant veritatem. Tactus autem & amoris eius æſtus tam ingens eſt, vt nos penitus concremare velit: idemq; eius in noſtro ſpiritu attactus vel inſtinctus abſque intermiſſione clamitat: Soluatis debitum veſtrum, Ametis amorem vos ex omni æternitate amantem. Hinc verò magna intus exiſtit & oritur amoris impatientia, & geſtus modi expertes. Quo enim plus amamus, eo magis amare libet: quantoq; amplius exoluimus quod amor exigit, tanto maiori debito manemus obligati. Nunquàm conticeſcit amor: ſed perpetuò ſine ceſſatione clamat, Ametis amorem. Hoc amoris certamen ſenſibus dediti & externi penitus ignorant. Amare & Frui, agere eſt & perpeti. Deus quidem per gratiam ſuam viuit in nobis, docetq; & conſulit ac præcipit nobis, vt amemus. Nos verò in ipſo viuimus ſupra gratiam & ſupra actiones noſtras, vbi ipſum patimur, ipſoq; fruimur. In nobis amor, cognitio, contemplatio, propenſio viuit, & ſupra hæc omnia fruitio. Noſtrum agere, Deum diligere eſt: & noſtrum frui, Deum pati eſt & eius amore eſſe complexos. Inter amorem & fruitionem hoc intereſt, quod inter DEVM & DEI gratiam. Vbi Deo per amorem cohæremus, ibi ſpiritus ſumus: vbi verò ipſe nos in mentis rapit exceſſum, & ſuo ſpiritu transformat, ibi, vt ſic dicã, fruitio ſumus. Et ipſe quidem Dei ſpiritus ſuo flatu nos foràs propellit, vt amemus & virtutũ actibus demus operã: rurſumq; nos intrò in ſe trahit, vt quieti ac fruitioni vacemus: & id vita eſt æterna: quemadmodum illum qui in nobis eſt, ſpiritum emittendo, recentemq; attrahendo, mortalis hæc corporis noſtri vita ſubſiſtit. Et licet ſpiritus noſter à ſeipſo deficiat, & actione ſua in fruitione ac beatitudine deſtituatur, ſemper tamen in gratia, in charitate in virtutibus renouatur. Ingredi igitur in otioſam fruitionem, & egredi ad actus bonos, & ſpiritui Dei ſemper vnitum manere, id eſt de quo ipſe ago, ſiue quod ipſe dicere volo. Vt enim ſenſibiles oculos noſtros modò ad cernendum aperimus, rurſusq; celerrimè claudimus, vt id nec ipſi quidem percipiamus: ita morimur in Deo, & viuimus ex Deo, ſemperqúe vnum cum Deo manemus. Sic ergo in ſenſi-

Sancti ſpiritus quis ſit clamor.

Amare & Frui quid ſit.

Agere & pati noſtrum, qd.

Inter amorem & fruitionẽ quid interſit.

tiuam

diuam vſque vitam noſtram foràs exire, & cum amore ingredi ac cohærere DEO, & cum Deo immobiliter vniti permanere debemus. Et hoc experimento nihil præclarius in noſtro ſpiritu vel ſentire, vel intelligere poſſumus: at nihilominus per cæleſtis ſcalæ noſtræ gradus ſemper nobis & aſcendendum & deſcendendum eſt, idq; tum internis tum externis actionibus bonis iuxta legis diuinæ præcepta, & ſanctæ Eccleſiæ conſtitutiones, quemadmodum ſuperius dictum eſt. Per bonorum autem operum ſimilitudinem Deo ſumus vniti in natura illius fœcunda, in perſonarum Trinitate nunquã non operante, & bona omnia in ſpiritus ſui vnitate perficiente, vbi nos vitijs & peccatis emortui ſumus, vnus effecti ſpiritus cum Deo, & denuò naſcimur è Spiritu ſancto electi filij Dei, atque à nobiſipſis ſpiritu defecimus, & Pater cum Filio in æterna nos charitate ac fruitione circumplexus eſt: Et hoc opus à nouo ſemper incipit, agens ſimul & perfectum: atque hic nos beati ſumus cognoſcendo, amando, fruendo cum Deo. Fruendo quidem otioſi ſumus, ſolo Deo id operante, vbi is omnes amantes ſpiritus ſupra ſeipſos rapit, transformat atque conſumit in vnitate ſpiritus ſui: vbi nos omnes vnus amoris ignis ſumus, qui maior eſt, quàm quæcunque vnquàm condita ſunt à Deo. Singuli ſpiritus, ſinguli carbones ardentes ſunt, incenſi à Deo infinitæ charitatis illius igni: ſimulq; omnes nos adunati ardens nec vnquàm interiturum incendium ſumus cum Patre & Filio in ſancti Spiritus vnitate, vbi ipſæ diuinæ perſonæ ſeipſas, vt ſic dicam, excedunt in eſſentiæ ſuæ vnitatem, in inexhauſtam ac infinitam ſimplicis beatitudinis abyſſum, vbi nec Pater, nec Filius, nec Spiritus ſanctus eſt, nec vlla creatura, ſed æterna duntaxat eſſentia, quę eſt diuinarum ſubſtantia perſonarum, vbi nos omnes vnum ſumus & increati ſecundùm ideas noſtras, & fruitio in eſſentiali beatitudine conſummata eſt & perfecta, vbi etiam Deus in ſimplici eſſentia ſua abſque operatione ſempiternum eſt otium, modi expers caligo, innominabilis exiſtentia, & omnium creaturarum, vt ita dicam, ſupereſſentia, atque tum ſua, tum creaturarum omnium ſimplex & infinita beatitudo. Porrò in diuinæ naturæ fœcunditate, Pater quidem Deus Omnipotens eſt, & creator ac opifex cæli, terræq; & omnium rerum creatarum. Idem autem ex ſua natura Filium ſuum gignit, nempè æternam ſapientiam ſuam, vnum ſecum in natura, ſed perſonam alteram, DEVM de DEO, per quem omnia facta ſunt. At verò Spiritus ſanctus tertia in diuinis perſona, ex Patre Filioq; procedit ac promanat, vnum cum ipſis in natura, infinitus amborum amor, quo ipſi mutuò ſeſe æternò complectuntur amando ac fruendo, & nos omnes cum eis circumplectimur, vtpotè vna vita, vnus amor, & vna fruitio. Deus igitur natura vnus eſt, Trinus autem fœcunditate: tres videlicet perſonæ diſtinctæ, eædemq; in natura vnitas, & in proprietate ſua, naturæ videlicet diuinæ fœcunditate, Trinitas ſunt. Tres proprietates, tres perſonæ ſunt, nominibus ac diſtinctione diſcretę, ſed vnum natura ac operatione. Et vnaquælibet perſona totam in ſe diuinam naturam habet, & ſic vnaquæq; Deus Omnipotens eſt, idq́ue in naturæ virtute, non perſonali diſtinctione: habent, inquam, tres iſtæ perſonæ vnam ac indiuiſam & inſeparabilem naturam diuinam, eoq́ue in natura Deus vnus ſunt, non tres dij in perſonarum diſcretione. Ita ergo DEVS trinus eſt nominibus & perſonis, vnus autem in natura, & in-

Vita perfectiſſima quæ ſit.

Ignis amoris quantus.

Ioan. 1.

naturæ fœcunditate Trinitas. Atque hæc Trinitas proprietas personarum est, sicut vnitas naturæ proprietas: Quę quidem noster cælestis Pater est, creator omnipotens cæli ac terræ & rerum omnium creatarum, qui viuit & regnat in nobis, vnitas in Trinitate, & Trinitas in vnitate, DEVS potens in supremo creatæ essentiæ nostræ, eumque nos inuestigare, inquirere, inuenire, possidere debemus, illius gratia & Christi IESV auxilio freti, idque in fide Catholica, recta cum intentione & charitate non ficta: Itemq; per vitam nostram virtuosam & Dei gratiam nos in illo Patre & creatore nostro viuimus, & ipse in nobis cum omnibus Sanctis suis: sicq; omnes nos cum ipso in amore adunata siue collecta vnitas sumus: & Pater quidem atque Filius in Spiritus sui vnitate nos comprehenderunt, amplexi sunt, atque transformarunt, ibidemq; nos cum personis diuinis vnus amor & vna fruitio sumus: quæ quidem fruitio in modi nescia diuinitatis essentia consummata est, vbi nos omnes cum DEO simplex & essentialis beatitudo sumus, vbi nec DEVS est, nec creatura, quantum ad personarum distinctionem attinet, sed omnes cum DEO sine distinctione perceptibili simplex ac infinita sumus beatitudo, cunctiq; nosipsos amisimus, liquefacti sumus, & defluximus in incognitam caliginem. Nimirum hoc omnium est sublimissimum, quod in æterna beatitudine viuendo, moriendo, amando, fruendo obtineri possit: & quisquis huic diuersum docet, is planè desipit. Oretis DEVM pro eo, qui hæc ex DEI gratia composuit & scripsit, itemq; pro omnibus, qui hæc vel audituri, vel lecturi sunt, vt DEVS seipsum nobis æternò largiatur, AMEN.

Deum vt inquirere ac possidere debeamus.

Sublimissimum omnium, quod in æterna vita possit obtineri, quidnam sit.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE ORNATV SPIRITALIVM NVPTIARVM LIBER EX TRIBVS PRIMVS.

PRÆFATIO AVTHORIS.

Matth. 25.

ECCE SPONSVS VENIT, EXITE OBVIAM EI. Hæc nobis verba Matthæus Euangelista describit, eademq; olim Dominus noster IESVS Christus dixit ad discipulos suos, immò & ad mortales omnes, in quadam de virginibus parabola vel similitudine. Sponsus autem hic, est idem Dominus noster IESVS Christus: & sponsa, humana natura, quam is condidit ad imaginem & similitudinem suam: collocaratq; eam iam indè ab initio in editissimo ac elegantissimo terræ loco, qui cæteris opulentia, gaudio, voluptate, delicijs præstaret,

Sponsus. Sponsa.

Gen. 1. & 2.

Digitized by Google

ſtaret, id eſt, in paradiſo. Sed & creaturas illi omnes ſubiecerat, gratia eam exornârat, dato inſuper præcepto, cui ſi morem gereret, cum ſponſo ſuo fido perpetua ſtabiliri ac confirmari mereretur, ita vt nunquam deinceps vllam in pœnam, moleſtiam vel culpam prolabi poſſet. At verò accedens improbus quidam veterator hoſtis ille tartareus, inuidens tantæ hominis felicitati, ſumpta ſerpentis, vtpotè callidi & aſtuti, figura, primò fœminam decepit, mox ambo illi virum euerterunt, in quo tota potiſſimum natura conſiſtebat. Hunc igitur in modum ſerpens antiquus naturam humanam, Dei ſponſam, fallaci conſilio ſubuertit: quæ deindè in regionem exteram relegata eſt, miſera, inops, captiua, oppreſſa, occupata ab hoſtibus ſuis, tanquàm nunquàm ad terram ſuam & conciliationis gratiam reditura. Atquì vbi DEO tempus adeſſe viſum eſt, dilectæ ſuæ calamitatem miſeratus, vnigenitum Filium ſuum miſit in terras, in præclariſſimam aulam, templum illud glorioſum, ſacratiſſimum Virginis intemeratæ vterum: atque inibi hanc ſuam ſponſam naturam noſtram ſibi deſpondit, vniens eam atq; copulans perſonæ ſuæ, idq; ex puriſſimo eiuſdem præſtantiſſimæ virginis ſanguine. Porrò in his celebrandis nuptijs ſanctus Spiritus ſacerdotis explebat vicem, Angelus Gabriel nuntium opportunit, Virgo glorioſa conſenſum præbuit: ficque Chriſtus fidiſſimus ſponſus noſter naturam ſibi noſtram copulauit, nos in extera regione poſitos inuiſit, cæleſtibus inſtituit moribus ac diſciplinis, fide ſumma atque integerrima, quemadmodum illius opera ſatis ſuperque teſtantur: laborauit etiam atque decertauit vt pugil egregius contra hoſtes noſtros, rupitque carcerem, & palmam vt athleta fortiſſimus reportauit, mortem noſtram ſua peremit morte, pretioſo nos redemit atque mercatus eſt ſanguine ſuo, in baptiſmo vitalibus vndis ſuis nos in libertatem aſſeruit, & ſuis demùm nos Sacramentis ac donis ditauit, vt virtutibus cunctis inſtructi, quomodò ipſe ait, illi exeamus obuiam in gloriæ aulam, eo ipſo illic abſque fine perenniter feliciſſimè perfruituri. Ait ergo veritatis Magiſter Chriſtus IESVS: *Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei*: quibus verbis idem ipſe pijſſimus amator noſter quatuor nos docet. Primò dat mandatum, dum ait, Ecce. Iam qui cæci manent, hocq; illius præceptum negligunt, ij omnes condemnantur. Secundò oſtendit nobis, quid cernere debeamus, videlicet ſponſi aduentum, vbi dicit, ſponſus venit. Tertiò inſtituit nos ac præcipit, quid agendum nobis ſit, cùm ait, Exite. Quartò dicens, Obuiam ei, fructum nobis vtilitatemque omnium actionum noſtrarum & totius vitæ noſtræ demonſtrat, vtpotè quæ non niſi amoroſus quidam exitus eſſe debeat, quo huic ſponſo noſtro obuiam proficiſcamur. Et hæc iam commemorata Chriſti verba, explicanda nobis declarandaque ſumpſimus triplici ratione. Primò quidem, communi modo de vita inchoante ſeu incipiente, quæ actiua vel actuoſa dicitur, quæ eſt neceſſaria cunctis ſeruari volentibus. Secundò, accommodabimus ea ad internam, ſubleuatam, affectiuam vitam, ad quam non omnes pertingunt: multi tamen eam ſtudio virtutum & Dei gratia apprehendunt. Tertiò & vltimò trahemus ea ad vitam contemplatiuam ſupereſſentialem, ad quam ob illius dignitatem & excellentiam pauci peruenire, eamque guſtu percipere queunt.

Gen. 3.

Galat. 4.

Luc. 1.

Beneficiorũ Chriſti erga nos ſumma.

Matth. 25.

Quæ quatuor quo Chriſti verbo doceamur.

Vita noſtra quid exitus eſſe debeat.

Sponſo tuſtantiam qui debeandum.

DE VITA ACTVOSA.

CAPVT I.

PRINCIPIO quidem, vt de Actuosa vita dicere incipiamus, Christum Dei sapientiam certum est & dicere etiamnum, & ab ipsis vsque Adæ temporibus dixisse semper intus secundùm diuinitatem suam singulis quibusque hominibus: Ecce, id est, vide, quæ visio vtique necessaria est. Hîc iam mihi, obsecro, seriò animum aduertite. Visuro omni siue corporaliter siue spiritaliter, tria ad vtramlibet visionem necessaria sunt. Primò, corporaliter videre cupienti, aut externum cæli, vel aliquod aliud naturale lumen adsit oportet, quo medium, id est, aër illustretur, atque ita conspicuum fiat id quod videri debet. Secundò voluntas libera quoq; requiritur, vt eorum quæ visurus est, imagines oculis hauriat. Tertiò, vt videndi organa, id est, oculi sani sint & absq; macula, quo res corporeæ species suas subtiliter illis imprimere queant. Horum trium si quod desit homini, deficit visus eius corporalis. At hinc nihil amplius dicturi sumus: sed de spiritali potius ac supernaturali quadam visione, in qua salus omnis nostra posita est. Itaque visuro supernaturaliter tria itidem necessaria sunt. Primum est lumen gratiæ Dei. Alterum est libera voluntatis ad Deum conuersio, seu motus liberi arbitrij in Deum. Tertium, conscientia mortalis peccati expers. Hîc iam attendite. Quandoquidem Deus incomprehensibile & commune quoddam bonum est, amorq; illius immensus similiter communis est, gratiam suam duplici ratione impartitur. Prior nanq; gratia, antecedens seu præueniens dicitur. Altera, qua vitam meremur æternam. Gratia antecedens siue gratis data, communis est omnibus, Iudæis, Ethnicis, bonis malisq; hominibus, per communem illum amorem, quo mortales cunctos Dominus prosequitur indiscriminatim, ex quo etiam nomen suum humanique generis liberationem, creaturis omnibus ad vltimos vsque terræ fines, annunciari, prædicari, manifestari curauit. Cui conuerti libet, licebit vtiq;. Enimuerò Sacramenta omnia, vtcunq; ea vocentur, Baptismus &c. parata sunt cunctis ea percipere volentibus, singulis pro cuiusq; necessitate: siquidem omnes Deus noster saluos fieri vult, perire neminem. Itaq; in tremõdi illius iudicij die nemo de illo conqueri poterit, quin satis præstitum sibi fuerit, modò conuerti voluisset. Ita etiam splendor quidam & lux communis est Deus, cælum, terram, & singulos quosq; voluntarios illuminans, pro cuiusq; tum necessitate, tum dignitate. At tamẽ licet ita communis sit DEVS, sicut etiam Sol iste licet in omnes generatim splendorem suum arbores diffundat, pleræq; tamen steriles permanent, aliæ syluestres proferunt fructus nullo ferè hominum vsu. Quamobrem etiam agrestes putantur arbores ac transplantantur, indè frugiferi feracium arborum surculi inseruntur, qui bonos gignant fructus grati saporis & hominibus vtiles & accommodos. Sic ex vitali perennis regni paradiso frugifer quidam surculus proficiscitur, qui est lumen gratiæ Dei gratum facientis. Nullum omninò opus aut rectè sapere, aut prodesse homini potest, nisi ex hoc surculo trahat originem. Hic verò gratiæ Dei gratum facientis, qua vitam meremur æternam, quæq; hominem.

Visuro cuiuis quæ tria oportuerit.

Visioni spirituali quæ tria necessaria.

Gratia quotuplex.

Sacramenta qui cũctis parata. 1. Tim. 2.

Gratiæ gratum facientis efficacia.

Digitized by Google

minem Deo præparat accommodatq;, surculus offertur quidem omnibus, sed non omnibus inseritur, non plantatur in omnibus: eo quod agrestes arboris suę partes, resecare nolunt, puta infidelitatem suam, vel peruersam erga Dei præcepta inobedientiam. Vt verò hic gratiæ supernæ surculus nobis inseratur, cò tria necessariò exigũtur. Primum est gratia antecedens seu præueniens. Alterum, voluntatis libera applicatio siue conuersio. Tertium, conscięti æ expurgatio. Gratia præueniens tangit seu mouet omnes: quandoquidem communiter hæc præstatur omnibus. At liberæ conuersioni & conscięti ę emundationi minimè operam dant, neq; sese applicant omnes: ideoq; nec eam adipiscuntur gratiam, qua vitam mererentur æternam. Porrò gratia illa præueniẽs seu gratis data, mouet hominem vel foris, vel intus. Foris quidem eum mouet aut ægrotatione corporis, aut rerum iactura, aut amicorũ & affinium amissione, vel ignominia publica, vel concionibus & collocutionibus auscultandis, aut sanctorum hominumq; piorum exemplis, verbis & actibus, ex quibus ad sui peruenit notitiam & cognitionem: atque ista externa Dei commotio est. Nonnunquàm verò etiam intus mouetur homo, meditandis Christi pœnis & cruciatibus, & cunctis sibi cæterisq; hominibus diuinitus collatis beneficijs: vel propria contemplando peccata, vitæq; huius fragilitatem: aut mortis, inferni, & perennium tormentorum formidine: aut sempiternis cæli gaudijs, aut benignitate & misericordia Dei, quod is tandiu ipsi pepercerit in peccatis suis, tantaq; mansuetudine ipsius emendationem & conuersionem expectet: aut etiam miris Dei operibus considerandis in cæli, terræq; & creaturarum omnium productione & opificio. Hæc omnia præuenientis seu antecedentis gratiæ opera sunt, hominem tum foris, tum intus multiplici ratione permouentia. Præter hæc ineſt homini naturalis quædam animi ad Deum propensio secundùm animę scintillam, seu synteresin & rationem superiorem, semper bonum appetentem, & malum detestantem. Deniq; his modis omnes Deus homines mouet, singulos pro cuiusque indigentia ac necessitate: adeò vt interim hinc permoueantur quidam, & percellantur, ac reprehendantur, timore item ac metu correpti stent in seipsis attoniti, ac sese dispiciant & perscrutẽtur. Hæc tamen omnia gratię duntaxat præuenientis seu gratis datæ sunt, non illius quæ gratum faciens dicitur, quaq; meremur. Interim hoc pacto gratia antecedẽs seu gratis data, præparat hominẽ ad alterius gratum facientis gratię susceptionẽ. Vbi nanq; anima prauam deserit voluntatem, & iniqua respuit opera, ac in seipsa reprehẽsa & timore perculsa, animi dubia est quid agere debeat, contemplans interim Deum, & seipsam & praua opera sua, nascitur hinc in ea naturalis quidã dolor vel attritio & displicentia peccati, itidemq; naturalis quædam voluntas bona: atq; hic supremus gratiæ antecedentis seu gratis datæ vertex est. Faciente deinde homine id quod potest & faciendum intelligit, neq; ex propria infirmitate vltrà progredi valente, iam immensæ est bonitatis Dei opus absoluere. Itaque sublimius quoddam lumen gratiæ diuinæ, ceu solis fulgor desuper lapsum, animæ infunditur, tametsi id ea satis pro dignitate neque merita fit, neque desiderârit: quandoquidem in hoc sese lumine Deus liberrima bonitate ac sola gratię suæ pietate largitur: quem alioquì mereri nemo potest, antequàm illum habeat. Est autẽ secreta quædam Dei in anima su-

Quæ tria cui surculo nobis inserendo necessaria.

Gratia præuenienti quomodo vel foris vel intus moueamur.

Quibus modis qui Deus quenque moueat.

Defectũ qui noſtrũ Deus supplear.

Pra tempus operatio, qua totam eam cunctasq; illius vires permouet. Atque hic terminus est gratiæ præuenientis, & initium alterius, puta gratum faciẽtis, quæ, vt dixi, supernaturale quoddam lumen est. Porrò lumen hoc primum est quod ad spiritalem exigitur visionem, atque ex ipso alterum nascitur, ad animam pertinens, seu ex parte animæ, quod est libera voluntatis applicatio seu conuersio puncto vel momento temporis, vbi tum charitas oritur, in coniunctione scilicet Dei & animæ. Hæc autem duo mutuò sibi cohærent, ita vt alterum sine altero perfici non possit. Deo nanque & anima amoris glutino ac vnione coniunctis, Deus lumen gratiæ suæ supra tempus infundit: itemque anima diuinæ gratiæ adiuta ope, breuissimo temporis puncto, seu instantaneè liberè sese conuertit ad Deum: atque ibi charitas nascitur in anima ex Deo & anima, cùm nihil sit aliud charitas, quàm nexus quidam amoris inter Deum & animam amantem. Ex his igitur duobus, vt iam dictum est, putà ex gratia DEI, & libera animæ ac voluntatis gratia illustratæ conuersione, charitas & diuinus gignitur amor: ex quo porrò tertium, quod est conscientiæ expurgatio, proficiscitur. Et hæc tria sibi connexa sunt atque concurrunt, nec potest aliquod horum diu esse sine alijs. Quisquis enim diuino amore verè præditus est, is quoque perfectè dolet de peccatis suis. Quanquam licet hîc ordinem animaduertere Dei & creaturæ, vti iam demonstratum est. Primò nanque suum Deus lumen animæ infundit, atque per idemipsum lumen suam homo voluntatem dedit & offert Deo cum perfecta ac libera conuersione illius ad Deum: ex his porrò duobus perfecta erga Deum charitas nascitur: ex charitate deindè perfecta procedit cõtritio & conscientiæ emundatio, quæ fit per peccatorum & macularum animæ considerationem. Etenim cùm diligat Deum, oritur in ipso suîipsius & cunctorum operum suorum displicentia, qui est conuersionis ordo: hinc verò perfectus dolor & vera contritio ob quæuis vnquàm perperam admissa contra Deum, ducit originem, itemq; perfecta tum nunquàm deinceps peccandi, tum Deo humili obedientia seruiendi voluntas, purè quoque ac syncerè absque tectione aliqua vel duplicitate confitendi, necnon iuxta prudentis sacerdotis consilium satisfaciendi, atque indè totum se ad virtutum bonorumque operum studia conferendi propositum. Et hæc tria, puta gratiæ lumen, libera voluntatis conuersio, & expurgatio conscientiæ, vti iam nobis commemorata sunt, necessariò ad spiritalem seu diuinam visionem pertinent. Quæ quisquis habet, in eo iam loquitur Christus, Ecce: & ipse reuerà videt: atque hoc vnum est ex quatuor illis præcipuis, quæ Christi superius recitata verba complectuntur, vt scilicet videamus.

Charitas quid sit.

Charitas vndè gignatur.

Ordo inter Deum & creaturas quis.

De primo Christi aduentu, videlicet in carnem.

CAPVT II.

IAM porrò indicat, quid cernendum sit, dum ait, Sponsus venit. Vbi principio animaduertendum est, verbum istud, venit, duo significare tempora, præteritum scilicet & præsens: & tamen Dominus de futuro potius tempore vult accipi. Eamobrem tres sponsi nostri CHRISTI IESV aduentus nobis considerandi veniunt. In primo fieri homo dignatus est propter hominem, purissimo victus amore. In secundo, quotidiè singulis quibusque

Tres Christi aduentus

buſque amantibus cordibus noua cum gratia nouisque donis pro cuiuſque capacitate ſæpius illabitur. In tertio manifeſtus veniet in tremendi illius extremi iudicij die, aut etiam morte ſingulorum. In his verò omnibus & ſingulis ſponſi noſtri aduentibus, & quibuslibet operibus illius, tria attendenda ſunt. Primum eſt Ratio ſiue cauſa. Secundum, modus vel ratio interior. Tertium, opus externum. Primò quidem ſi rationem quæras vel cauſam, cur angelos homines que condiderit, nimirum non aliam inuenies, quàm immenſam illius bonitatem, pietatem, præſtantiam ſeu dignitatem, quòd ſcilicet ita voluit, vti ipſius beatitudo, excellentia, maieſtas, & opulentia, quæ ipſe eſt, rationali innoteſceret creaturæ, quo illam & deguſtaret in tempore ſeu vita hac temporaria, eademq; frueretur ſupra tempus in æternitate. Hic ſi quæras, quamobrem DEVS homo factus ſit, occurret mox incomprehenſibilis charitas illius & mortalium omnium neceſſitudo: ſiquidem omnes ab originalis peccati reatum perditi & è paradiſi ſedibus depulſi eramus, nec tamen viribus noſtris ſatisfacere poteramus. Ad hæc ſi illorum perquiras rationem operum, quæ CHRISTVS ſecundùm diuinitatem iuxta ac humanitatem ſuam in terris peregit, quadruplex illorum ſeſe offert ratio. Prima eſt diuinus illius amor increatus & immenſus. Altera creatus amor, qui charitas dicitur, qua anima illius ex vnione verbi æterni & perfecto Patris munere prædita erat: Tertia, ingens humani generis neceſſitas. Quarta, paternus honor. Iſtæ, inquam, aduentus CHRISTI ſponſi noſtri rationes ſunt, cunctorumque operum eius externorum pariter & internorum. At nunc idem ipſe ſponſus noſter conſiderandus nobis eſt, ſi modò illum in virtutibus pro noſtra facultate ſequi velimus. Conſiderandus autem & attendendus nobis eſt & modus eius internus ſiue habitudo & opera quæ foris egit: hoc eſt, virtutes & actus earum. Modus quidem illius ſiue habitudo interna ſecundùm diuinitatem nobis incomprehenſibilis & inacceſſibilis eſt, nec illam explicare vel demonſtrare poterimus. Ea nanque eſt, quòd à Patre gignitur abſque intermiſſione: quodq; Pater in ipſo & per ipſum cognoſcit, condidit & creat etiamnum omnia, & regit cuncta ac moderatur & diſponit in cælis & in terra, cùm ſit ipſe Patris ſapientia: ipſique ambo vnum ſpirant ſpiritum, qui amor eſt & nexus vtriuſque, ſimulque ſanctorum angelorum hominumque bonorum in cælis atque terris degentium. Sed de hoc modo vel habitudine interna nihil hac vice amplius dicturi ſumus, ſed de eo potius modo vel habitu, quo ex diuinis chariſmatibus ac donis ſecundùm humanitatem præditus erat. Huiuſmodi verò habitus perplures ſunt. Quot enim internas Chriſtus virtutes habuit, tot & interni illi modi vel habitus inerant. Quælibet nanque virtus ſuum modum habet peculiarem. Atqui virtutes iſtæ & habitus animæ CHRISTI, creaturarum omnium captum & intelligentiam longè vincebant: ex ijs tamen noſtræ inſtitutionis gratia tres nobis tractandas ſumimus, puta humilitatem, charitatem & patientiam, qua æquanimiter feramus quicquid intus vel foris nobis acciderit. Iſtæ nanque præcipuæ radices ſunt, & initium quoddam virtutum omnium & totius perfectionis.

Quæ tria in opibus Chriſti attendēda.

Quæ-tuplex opeū Chriſti ratio.

De gemina Christi humilitate.

CAPVT III.

Humilitas Christi quotuplex.

EST autem duplex in CHRISTO humilitas secundùm illius diuinitatem. Prima est, quòd homo fieri voluit, naturamqúe in imum vsque inferni damnatam, relegatam, & maledictam à DEO, in se recipere atque secundùm personam suam, cum ea vniri seu vnum esse, ita vt cuiuis tum bono tum malo homini, CHRISTVM DEI Filium fratrem suum appellare liceat. Altera est, quòd virginem pauperem elegit in matrem, cui panni non erant quibus eum inuolueret, non autem filiam regis potentis, sed illam potius inopem, volens eam DEI esse genitricem, DEI inquam, qui cæli terræq; & creaturarum omnium Dominus est: ita vt iam securè dicere liceat, quicquid vnquàm humiliter in terris à CHRISTO gestum est, id diuinitatem esse operatam. Est deinde & altera in Christo humilitas secundùm humanitatem & ex DEI gratia seu munere. Per hanc humilitatem anima illius cum vniuersis viribus suis summa cum reuerentia & veneratione altissimæ Patris potentiæ sese submittebat & inclinabat. Etenim cor submissum, humile est. Hinc cuncta sua opera ad æterni Patris sui honorem & laudem peragebat, neque vlla in re suam iuxta humanitatem gloriam vel honorem aucupabatur. Sed & veteri legi ac præceptis, nonnunquàm etiam institutis seu consuetudini, vbi id vtilius erat, humiliter sese subdidit. Indè est, quòd circunciſus, quòd in templum delatus, quòd iuxta morem redemptus est. Quin etiam instar cæterorum Iudæorum tributum pendebat Cæsari, matriqúe suæ & Ioseph sancto subditus erat, vera cum animi demissione, vbicunque & quantumcunque illorum poscebat necessitas, seruiens eis. Ad hæc inopes, & abiectos sibi elegit & adsciuit homines, admittens eos ad sui conuictum & consuetudinem seu societatem, vt ambularet cum eis & mundum conuerteret: ij scilicet Apostoli erant, inter quos, sicut & cæteros omnes, humilis ac submissus fuit. Cunctis denique paratissimus erat, quacunque siue foris siue intus detinerentur necessitate, tanquàm communis orbis minister. Et hoc primum est, quod in Christo sponso nostro contemplari debeamus, illius scilicet humilitas.

Luc. 2.

Matt. 17.

De charitate Christi cunctis virtutibus exornata.

CAPVT IIII.

Virtutum omnium radix. Quanta Christi charitas.

ALTERVM in Christo considerandum, quodqúe & initium & præcipua radix est virtutum omnium, charitas est. Hæc in CHRISTO vires animæ illius supremas in quadam tranquillitate & silentio, eiusdemqúe qua etiamnum fruitur, beatitudinis fruitione continebat. Hæc ipsum absque intermissione ad Patrem seruabat erectum cum reuerentia, cum amore, cum laude, cum veneratione, cum intimis attentisque precibus pro omnibus omnium necessitatibus, cum cunctorum denique actuum suorum ad Patris honorem & gloriam relatione. Hæc demum, vt amantissima fide & beneuolentia ad quasuis tum corporeas tum spiritales mortalium omnium necessitudines sese demitteret ac emanaret, ipsum permouebat. Hinc in seipso sua vita exemplum præstitit cunctis, vt vitam suam instituere deberent.

Digitized by Google

berent. Hinc itidem cunctos qui tamen capaces erant, veraci doctrina ſpiritaliter paſcebat intus, & miraculis foris in ſenſibus, atque interdum etiam alimento corporeo, quando eos ſe ſubſequi in deſertum vidit, & cibo habere opus, nec eo carere poſſe. Sic ſurdis auditum, cæcis viſum, mutis loquendi beneficium reſtituit: dæmones ex obſeſſis eiecit: mortuos reuocauit ad vitam, clauſis greſſum reformauit. Quæ quidem omnia tum corporaliter tum ſpiritaliter intelligenda ſunt. Nimirum CHRISTVS IESVS amator noſter & foris & intus noſtra cauſa fideliſſimè laborauit: neque charitatem illius vnquàm plenè compræhendere poterimus: quando ea ex inexhauſto ſancti Spiritus fonte promanauit, longè excellentior, quàm ſit vlli vnquàm collata creaturæ, quòd idem ipſe CHRISTVS IESVS Deus pariter & homo fuerit in perſonæ vnitate. Et hoc alterum eſt, quod nos in ipſo conſiderare oporteat, puta charitas illius.

Matth. 14.

Mauh. 11.

Charitas Ieſu eſt incomprahenſibilis.

De patientia Chriſti ad mortem vſque.

CAPVT V.

TERTIVM porrò in Chriſto contemplandum, quod & ipſum initium & radix virtutum eſt, æquanimis aduerſorum tolerantia eſt: Quæ quidem ſeriò nobis conſideranda venit, vtpotè quæ Chriſtum ſponſum noſtrum per omnem ipſius vitam mirificè exornet. Enimuerò ab ipſo ſtatim natiuitatis exordio pati cæpit, puta frigora, paupertatem, circunciſionem, in qua ſuum fudit ſanguinem, & fugam in exteras regiones. Huc pertinet, quòd matri Virgini & Ioſeph nutricio humiliter ſeruiuit, quòd famem, ſitim, probra, contemptum, indigna Iudæorum verba & opera pertulit: quòd vigilijs & ieiunijs vacauit, quòd ab hoſte tentari voluit, quòd ſubiectus omnibus fuit, quòd grandi cum labore pedes huc illucque regionatim ac oppidatim diſcurrit, ſerio admodum ac ſtrenuè Euangelium Iudæis prædicans: à quibus tandem, vtpotè hoſtibus ſuis, cùm ipſe eorum præcipuus eſſet amicus, captus eſt & proditus, irriſus, conſputus, flagellatus, cæſus, iniquis & falſis teſtibus oppreſſus & damnatus: ac deindè ingenti cum dolore crucem ipſe ſuam ad Caluariæ montem detulit, vbi veſtibus ex toto nudatus ſuis, ſub totius adſpectu orbis ignominiam, cruciatum, frigus perpeſſus eſt. Etenim nudus erat & vulneribus vſquequaque confectus, & cæſum frigidum ac aſperum. Mox obtuſis clauis affixus crucis ligno, dirè diſtendebatur vſqueadeò, vt venæ illius dirumperentur: deindè eleuatus cum cruce, miſſa ea in petram exciſam, totus concuſſus & quaſſatus eſt, vt ſanguine totus manaret, ſicut paulò antè corona affectus ſpinea, inuidæ gentis horridos audiuit clamores, vociferantis, Crucifige crucifige eum: atque alia multa indigna euomentis: Oculis ſuis cernebat Iudæorum obſtinatam in malo voluntatem, & matris piſſimæ non ignorabat miſeriam & calamitatem. Et inter hæc deficiebant oculi eius præ doloris ac mortis acerbitate & amaritudine: odoratu phlegmata putentia, quæ ex ſpurciſſimo ore ſuo in faciem eius conijciebant, grauiter percipiebat: guſtu potionem felle & aceto mixtam attingebat: omnisque adeò tactus eius, flagellis confectus & vulneribus erat. En tibi CHRISTVM, ſponſum noſtrum ad mortem vſque vulneribus affectum, à Deo & creaturis omnibus derelictum, mo-

Iuæ paſſionisque Chriſti ſuccincta rememoratio.

pepercit hæc amabilis, & omnes deprecationes, nec quicquam omnino non
paparit hæc amabilitas, præter vanitatem, an gustatum sua dulcedine pa-
tiatur, quæ omnes ferè sensus occupauit? Præterea hæc amabilitas Chri-
stianorum in omnia fua fpiritalem, dolcem ac obligantem fuauitatem pro-
mittit ac impertitur hominibus, tantopere amantibus, & quærentibus
eam. Quamuis ergo omnes videre ignoti & mirentur, in his tamen impro-
bitatem animi deprehendere nequeant. Nam homines ad primum istum in-
tuitum vt vere fanctis hominibus, eorum videndi Deum in auersione & propo-
sito non capaces, ita ad hæc amabilia Christianorum in omnia fua fpiritalem
influxum mutuæ huius & obligantis gratiæ conuersationis ad se conuertendi, ita
denique virorum fanctorum in omnibus partibus nihil nisi amabile. Deo
fubmittitur ac præparatur omne desiderium quæ omnem prædam, quæ in ea
concretula in ipfis ignominiam & reprobationem, qui nulla cruda in ea
mores mutuant, fed ea, quæ Christianis amabilia, & ad Deum ducentia de-
bent plantarium, ac quibus diuina confolationis dominatrix fuauitas in-
fluxum & impertitur. Hæc autem, quæ in mundi fallacibus quæ fe-
bigilia ad quandam CHRISTI quadrantem, ait: Dum vixit, non mo-
ritur, & dum moritur, non finit viuere. Quæ ad Christianos, & ad
mos, ac denique fanctorum Deo fuis, patet omnibus. Patet itaque, quo-
nam modo Christianus in omnia fua fpiritalem influxum, & quo-
modo ea quæ mundana, hæc Christianis fuo influxu amabilia reddant? Ita
fane hæc Christiana in se fpontis nullum fpiritalem influxum perfpicit, & hinc
igitur perfpicuum fit, quam, cum Christo, cum omnibus sanctis, cum
ma fpiritu remittat, tam & omnia mortem obeant, atque non alienum
illum influxum perfpicuum fit, tum hæc ex quibus constat, vanitas, vnde
voluptatis ac defiderium promanarent vim, fuauitatem ac dulcedinem.
Quæ omnia, quamuis ita fint, fidemque adhuc habeant, non tamen fine
argumenti. Inuicem ergo mundi & Christianorum, qui ex illo pro-
dolcedo gentilitia.

De altero Scripti adiumento, vel quomodo indicium sui ipsi de se habeat spiritualium.

CAPVT VI.

Capvt. VI. Quomodo indicium sui ipsi de se habeat spiritualium.

LIBER Christi Spiritui subiti Adamus quoniam in hoc ab ipso bo-
nis diuina, & cœlestis pro virili se fe accommendandos, & quidem fa-
pientia non cum gentis, nimia fimplicitate. Hic tam nihil denique Chri-
stus de prima homini in cœnobitarum, neque de priori gratia in ipsis pace-
tis conuerfione dicentium illi nefcio, fed de ea potius agentes prædicta, quem
indies magis ac magis nouæ charitatibus & dolcet, nouisque operibus
da & cumulandæ Christianæ facienus, deque ad Christi Christi Christi
singulis quibuslibet dolcet Adamum in interna nobis. Non ita quidem
hæc ipsa Christianorum, & mundi adhuc fic fpiritualium mundi
mutuatum fint. Cauta quidem fic hæc quasi opus eft, non mirabilia
& ex Christianorum, & mundi fic fpiritualium mundi fic fpiritualium
Quidem vitæ mundanæ hæc adeo fpiritualia & scripturæ ipsi non fic vita-
fur primum ea quidem, vtendum fanctissimum eft. Sole fanctum eft

veritatem dicimus. Ego autem quod dixi, dixi, & quod dico, dico, quo pacto non, postlegio tam in illius sanctam ordinem sui humeris & dorsum, ne cum ipsa ad ignis illius cremationem, & ad mortis lethalem ictum, vel ingressu, vel exitu, vel ab ipsa, vel ab illius ordine subtrahamur, redditurque locus ei, qui per fraudem, quam ipse commentus est, ad nos ingressus est, & ad nostrum ordinem non rite ordine patuit, egredi ejus ne cui, qui

De cœtu Christi Adamæ ad Iudæos.

CAPVT VIII.

Quibus modis Adamæ Christi, quo ad Iudæos fuerunt, & ad quos ex eorum vocatione redundet.

CEtvtsi Iudæi Adamæ Christi, quo ad Deum fuerunt, & ad quos ex eorum vocatione redundet, non tamen quoad Adamæ Christi, quo ad nos, fuerunt, aut fuerint, quia Christus non est Adamæ eorum tantum, & Iudæis natus est. Tamen quidem hanc Adamæ quoad nos, non ideo eft minus ex Christi sententia, & mente Iudæis dilecta, quo ad illos, quod ad nos: nam secundo Christi adventu, & ad nos, & ad illos, ex æquo Christus veniet, non tamen ad illos, ut ad nos, cum, quod est deterius, non ut ex misericordia, tam temporaria, tam æterna, sed ut ex iustitia, & ultione divina, temporaria, æterna, ad eos. Deus namq; ex tunc illos ex æquo non dilexit, ac non amavit, ut ex eo dilexit, & amavit, quo ad nos, ex quo nos ad gratiam, & gloriam vocavit, & ad illos, ex æquo non vocavit, ut ad nos vocavit. Ex quo patet, quam in illis sententiam & Cajetanus Patres, non attendentes ad eorum distinctionem, & diversitatem, dixerint, Deum ex tunc illos amavisse, ex quo eos, ut Tunc, & ex quo eos, ut Nunc, ex æquo ad Adamæ Christi adoptionem, & gloriam vocavit, quando ad gratiam illos non recreavit, quod, & ratio fuit.

Iudæi Christi quo ad nos Adamæ non fuerunt.

Quo ad illos Adamæ Christi, non ad nos fuerunt.

Ex Iudæis quot in ecclesiam Christi.

CAPVT IX.

PRæsentemodum ego Christus Iudæis, & Iudæ nobiles in Sacrificio Missæ, & Sacramento Eucharistiæ, ex quo ipsum Iudæi non fuerunt, & ad quos ex eorum vocatione non redundet, explicavi: nunc modum, quo ipsi Iudæi, quo ad Deum fuerunt, primum inchoabo: & ut ordinem, quo Christus Iudæis, & Iudæ nobiles in Sacrificio Missæ, & Sacramento Eucharistiæ, ex tunc, quo Deus, ex æquo, ut Nunc, & ut Tunc, vocavit, & habet vocandos, pro tanto, & modo, tenuit, & obtinuit, in eos debeat infinita eorum redituræ, ut ipsi gentium, & ad omnium, qui ex gentibus ad Christi Adamæ adoptionem, & gloriam vocandi sunt, primitiæ accendantur, & desiderio ardentissimo Dei in eorum fine humanum se voluntatem exercendi, & obtinendi ad Christi Adamæ applicationem, & declarationem, ut ex gentibus omnibus præstet. Videamus igitur in hoc capite, in hoc nostrum finem, ingressi, quot Christus ex Iudæis gentium. Accedentes vero ad eorum, qui ex Iudæis vocandi sunt, & habet vocandos Christus numerum, ad illum nos paulo post perducemus.

De principiis humanæ naturæ, & ejus Iudæos ac Adamam Christi.

CAPVT X.

Adamæ Christi, quo ad humanam naturam, ejusq; Iudæos, & ad quos ex eorum vocatione redundet.

AD quod attinet, quo humanæ naturæ Christi, eiusq; Iudæos fuerint, quos à Patre genitos, audiendo, & videndo, homines Christianos, & Iudæos, ex quo in ecclesiam Christi Iudæi fuerunt, & ex eorum vocatione, ad quos Christi mentem à Iudæ mente exemplo

eius, ait, iustitiæ, indagata & sese quam optimè scrutatus, nihil in eis reperit in quibus Christum in suis peccatis moriturum dicat: sed, inquit, de his solis mortem prædicat, quos, quod ipsum sua ratio conuincit, in eum non credere. Alterius enim hominis non est credere, siquem ipse, quod in se non sit, Deum esse putauerit. Quemadmodum igitur, qui non fugit mala, non potest non credere omnino se malum non fugere: ita qui non credit in Christum, non potest non credere, atque in se semper ea mens dominari debere, quæ in eum homo non credit. Quæ cum ita sint, quis est, obsecro, qui non statim perspiciat, hos, quos Apostolus mortem illi præter fidem abnegandi, ad eorum genus pertinere Christum, qui omnem in mortem sui fiducia, & obedientia præstandam, ac præterea omnem in eum fidem, ac spem, quam sui esse debet, abnegant? Quod si Apostolum nemo est, qui non videat, quis tandem est, qui non intelligat, Deum, & Dominum, & Seruatorem, & Redemptorem, & Saluatorem, & Iesum, & Christum, & Filium, & Verbum, & Sapientiam, & Virtutem, & Imaginem, & Splendorem, & Lucem, & Veritatem, & Vitam, & Resurrectionem, & Principium, & Vnigenitum, & Primogenitum, & Primogenitum ex mortuis, & Omnipotentem, & Iudicem, & Creatorem, & Patrem, & Spiritum, & Deum, & Dominum, & Regem, & Angelum, & Ministrum, & Apostolum, & Pontificem, & Sacerdotem, & Hominem, & Filium hominis, & Filium Dei

ITAQVE, vt dictum superius est, in ipso illorum, quæ tractamus, verborum exordio Christus sponsus noster ita ait: Ecce, quod est, vide, scilicet per charitatem, ex Dei gratia, & libera voluntatis applicatione seu conuersione, & conscientiæ expurgatione, vti audiuimus, nascentem siue scaturientem. Deindè & quid videre debeamus, explicuit, videlicet triplicem ipsius Aduentum nobis pauloantè pertractatum. Iam porrò & quid agere debeamus præcipit, dicens: Exite. Quisquis ergo primum illud habet, vt videat per gratiam & charitatem, & CHRISTVM exemplar suum illius exitus probè attenderit, nimirum oritur in illo tum ex charitate, tum amorosa sui sponsi Domini IESV consideratione iustitia quædam, illa scilicet, quod eum in virtutibus appetit imitari. Et hunc iustitiæ in anima illius ortum, CHRISTVS eo significat verbo, quod intra eiusmodi hominem loquitur, puta, Exite. Atquì exitus iste triplici fiat ratione necesse est. Exeamus nanque oportet, ad DEVM, ad nosipsos, ad proximos, idqúe cum humilitate, charitate & iustitia. Charitas semper contendit sursum ad regnum DEI, id est, DEVM ipsum, qui ipse charitatis fons & origo est, vndè ea sine medio profluxit, & in quo per vnionem perpetuò intus permanet. Iustitia, quæ ex charitate nascitur, bonos mores ac virtutes omnes, quæ Dei regnum, id est, animam deceant, adipisci & exequi in animo habet. Deindè charitas simul & Iustitia in regno animæ, cuius habitator sit DEVS, fundamentum collocant profundæ humilitatis. Atque ita hæ tres virtutes omne pondus totamqúe virtutum omnium, totiusq; sanctitatis & præclaræ ac excellentis vitæ structuram seu ædificium sustinent. Eniuerò charitas continenter hominem in immensi amoris diuini, vndè & profluxit, præsentia seruat, vt sic dignè DEO viuat, perseueretqúe & crescat in virtutibus cunctis & vera humilitate. Iustitia itidem coram æterna Dei veritate hominem iugiter retinet, quo veritatem dilucidè perspiciat & clarè intelligat, atque ita virtutes omnes absque vllo perficiat & exequatur errore. Humilitas demum perpetuò in diuinæ hominem potentiæ & maiestatis consideratione constituit, vti semper paruulus ac humilis permaneat, innitaturqúe DEO suo, nec se aliquo in pretio habeat aut quippiam esse arbitretur. Ista videlicet ratio est & modus, quo sese coram Deo gerere quisque debeat, vt nouarum virtutum perpetua & continua accipiat incrementa.

Exitus quis quo modo rite fariam faciendus.

Charitas vndè.

Iustitia.

Humilitas.

Vt Humilitas virtutum omnium fundamentum sit.

CAPVT XII.

QVANDO igitur humilitatem fundamentum esse diximus virtutum omnium, decet ab ea nos initium sumere. Itaque humilitas interna quædam cordis vel animi submissio est coram celsissima Dei dignitate: & hanc quidem submissionem iustitia Dei exigit & iubet, charitas autem id agit, vt anima Deum amans, non possit se non ita submittere. Considerans nanque humilis homo, ministrasse sibi Deum tanta cum humilitate, tantoqúe cum amore ac fidelitate, Deum item tam potentem, tam præstantem & excellentem esse, se verò tam pauperem, miserum, abiectum, pusillum esse, magna hinc ipsius in corde erga Deum reuerétia oritur. Deo autem cunctis actibus tum externis tum internis honorem impendere & exhibere, id vtique

Quantam quis habeat sui humiliandi causa

vulgus humilium, quos Christus, primogenitus fratrum, ad suum ad. fonte & charitate similitudinem ab infimum maximum duxit. Cur namque animo & humilis mentis Christianus, & Summum Deum amans, non amet humanum, neque & fame pro quo ille sibi & celestem regnum acquisivit, non amet? Quod si quis ex humilibus & abjectis, ad honorem evectus & ignominiosum se gerat, & in prosperitate elatus & superbus, ille non est Christianus, sed Christi & Ecclesiæ Sacramentum, quod in Christianis est, abuti, vitio & depravatione ejus quod in malos est, non existens mutatio in eodem: dolendo in malo, quod in bono gaudendum est. Quod si quis ex humilibus & abjectis, ad honorem evectus, & ipse subito, imprudenter tam in exercitio suæ humanæ & terrenæ dignitatis & in hominibus ad eo humiliandis, ut ipse, veterem suam humilitatem obliviscatur & hominem se esse prorsus ejusdem cum eis conditionis cæteris & originis. Per humilitatem quippe, quæ in Christianis est, exaltatio & gloria Christi est, quæ ipsa humilitas quemque ex ordinatur & in propria virtutum vel cæterorum actuum & operum, quæ in proximum ejus exercentur, ipsa quæ gloria & pulcritudo impetrat, fundamentum nunc firma illa petra Christus est, qui qui virtutum suarum humilitatem ædificat, super hanc ædificat.

De Obedientia.

Caput XIII.

Obedientia non est mala.

Et hæc autem humilitatem nullius obedientia. Neque enim est quam ejus forma mater obedientia, quæ non sit humilis. Obedientia vero ut & omni fermè & actibus propriis & virtutibus quibus cæteris humanis hominem duxit, & ad Deum & ad quos ad proximos & ad ipsa humilitatem, ut nemo non gravetur vel tædio, & ad ipsa & virtutes ipsas & opera, quæ ipsa humilitas exercet, & ad ipsa & cæteras actiones & virtutes omnes ipsum. Quin & Ecclesiæ ipsa, omnis fere omnino, & ipsa humilitas humanis & terrenis ejus infimis ipsa præceptis quoque & conditis, ac omnibus denique in Ecclesia sanctis virtutibus & operibus, quæ ipsa humilitas exercet, & ipsa & cæteras & supernaturales, quæ ipsa humilitas quemque ex ordinatur & in proprium ejus fundamentum nunc illa petra Christus est, qui qui virtutum suarum humilitatem ædificat, super hanc ædificat. Et humilitas nullius obedientia, quæ non sit humilis. Neque enim est mala obedientia, quæ non sit humilis. Et humilitas nullius obedientia, quæ non sit humilis. Et humilitas nullius obedientia, quæ non sit humilis. Et humilitas nullius

Quomodo vita, & potestas Angelorum ex gradibus ordinum pendeat, & quibus.

QVoniam vita, & potestas Angelorum ex gradibus ordinum pendet, ideo de ordine prius, quam de gradibus dicendum videtur. Ordo igitur est, qui cuique rei suum locum, & officium assignat. Gradus autem, quod per ordinem sortitum est, distinctus, & ordinatus, seu determinatus, & ad perficiendum officium accommodatus. Ordo igitur, & gradus ita inter se differunt, quemadmodum, ut dictum est, ordo, & officium. Ordo quidem est, qui officium, & gradus, qui officium perficit. Per hanc igitur rationem ordo, & gradus, ita inter se differunt, quemadmodum, ut dictum est, officium, & qui officium perficit. Ordo igitur, & gradus, & hominibus, & Angelis communis est. Quapropter ordo, & gradus hominum, Angelorum similitudinem habent. Quemadmodum igitur ordo, & gradus hominum ad vitam, & potestatem pertinent, ita ordo, & gradus Angelorum ad vitam, & potestatem Angelorum pertinent. Quemadmodum igitur hominum ordo, & gradus, ita & Angelorum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem pertinent. Quemadmodum igitur hominum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem hominum pertinent, ita & Angelorum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem Angelorum pertinent. Quemadmodum igitur hominum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem hominum pertinent, ita & Angelorum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem Angelorum pertinent. Quemadmodum igitur hominum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem hominum pertinent, ita & Angelorum ordo, & gradus ad vitam, & potestatem Angelorum pertinent.

Ordo, & gradus ita inter se differunt, quemadmodum officium, & qui officium perficit.

Ordo, & gradus hominum, & Angelis communis est.

Ordo, & gradus hominum ad vitam, & potestatem pertinent.

Ordo, & gradus Angelorum ad vitam, & potestatem Angelorum pertinent.

De Primum.

Caput XV.

ERit hæc vita cum corporibus glorificatis quæ futura prædicitur, quando perfecta quoque mens effulgebit in omnibus nec quæ propriam vivendi rationem habebit, sed tunc demum vere humana mens futura est, quando præcedente vivificatione, vita divinum potius vel beatifica, seu æterna habuit, vitalem & humanam. Eadem Patres docuerunt, tranquilla & salubrem quæ clementi vocabulo, Sex E. Dies, & creaturæ qualitatem quæ auidam vocant, & Sabbatismum. Quæ omnia quamvis diligenter, & luculenter dicta, nequis tamen ut nimium recurrat amicorum cognitionem, quæ ex ipsis quæ dicta sunt, facile colligi potest, ea breviter hic quoque repetam. Propositum, ita quidem mihi videtur, quorum quæ ad primum diem pertinent, ut ostendam, quæ ad primum diem pertinent, ut ostendam, quæ ad primum diem pertinent, ut ostendam,

ex. Autumpetis, & Sanctorum, & eorum quæ in ipsorum sunt sacris literis scripta sunt contemplatio, quia ex omnibus istis intimi cognoscuntur, & non habentur. Quæ quidem omnia, quia necessaria, exemplis & testimoniis firmemus. Per manifestationem virtutum in quibus exercuisti mentem nostram, ut ostendas nobis in eis virtutibus quas habuisti, quæ nos necessario habere debemus, quibus perfundimur & exercitatis hac perfectione. Per manifestationem Sanctorum, ut ostendas nobis in eis, quæ nos habere debemus, & quibus perfundimur. Per manifestationem Scripturarum, ut nobis, & humiliemur in eis, & obedientiæ, & obsequio Christiani sit. Intrinsecus, cum sacra & prædestinatorum. id est, proprium cognitio hæc omnia sunt sum & exercitatio in quadam contemplatione.

De Pœna.
CAPVT XVII.

Ethæc ipsa manifestatio sunt pœna humana. Etenim si pœna est, ut patet, qui non vidit Deum, videbit. Et quia videbit non videbit, & videbit quibus modis non videbit, & videbit, & videbit reliqua modis. Et quia videbit non videbit, & videbit, & videbit reliqua modis. Et quia videbit non videbit, & videbit, & videbit reliqua modis. Per longitudinem. Per Patrem dicimus in homine vivificante, & videbit, & videbit reliqua modis. Per magnam misericordiam, id est, ut per eam videbit. Per pœnam, adeoque hæc pœna pœnam omnem, dignitas & dura pœnarum habentium pœnam, & pœnam omnem, & pœnam omnem, & pœnam vel istas omnes, immo omnes species, & aucherius dicit, & videbit omnibus modis. Adeoque & hæc dicit charitatem, qua non virtutem præstantiam, neque stringere non vel interpretari vita ego præstantia dicit omnia vel modis.

De Compassione.
CAPVT XVIII.

Petras autem compassionem pœnæ, qua quæsivit in mea condolentia hominibus. Et quia compassionem dicit, qui ego pœnæ quæsivit mecum. Id vero compassio, interna condolentia miserationis misericordia ego autem mortalium nostrum mortalium pœnæ quæsivit, quæsivit. Ipsa hominem compati suæ Christo agunt, dum attendit eam patientem & affectionem sibi a modis, modis ostendit, quæsivit, nostrum miserere, videtur, corporis misericordiam, circumire, vulnerum dum, quæsivit, calamitatum, miseriam, consumptum, circumferentem, cruciatum, gratiarum & nobis sanctos, pœnam, peccatorum, illum, & Christum, & Christi, & Christi, & Christi

Corrupti mores ex bonis artibus.

Medic.

Lingua-rum.

Græcus.

Hebræus.

Chaldæus.

Syrus.

Arabs.

Æthiops.

Ægyptius.

Latinus.

Gallus.

Germanus.

Hispanus.

Italus.

Anglus.

Sclauonicus.

Pannonius.

Barbarus.

Cæteri.

Græcorum, & vrbanitas, quæ in omni pene Europa viget, ita corrupta est, vt omnes fere in ea imperfectissimi, qui eius sunt periti, ac vere compositi esse videantur. Quæ cum ita sint, non immerito admodum dicere, Adam omnium hominum & communis hominum omnes & cuiusuis hominum, omnium & quilibet Deus ab initio creauit, ita, vt quemadmodum in cæteris omnibus artibus & scientiis, ita præsertim in linguis, quæ inter cæteras Christianæ Reipublicæ ornamenta primum locum tenent, ac ad cæteras omnes artes & scientias, quasi ianuæ quædam sunt, & ad eas aperiendas, quasi clauis, necessariæ, ita, inquam, omnes, quod iam nouimus, tam linguæ quam artium & scientiarum fastigium, ad quod ascendere possunt, ex Adamo omnia tam mirabiliter & diuersa, vt ingenia, ita linguarum genera, quæ in mundo sunt, deriuata esse, & ab illo, quasi ab arbore, ramos, ita, vt quemadmodum ramus ramo, sic & ista & illa ramosa & diuersa ingenia & linguarum genera inter se conueniant

aut magnam calamitatem, aut certe ingentem labem, & ruinam, & familiæ, & reipublicæ corporis claudicationem, & temporis defectum, & omnia mala. Contra, Optimum & præstantissimum regimen est, quod omnes in obedientiam ducit, & omnes boni ejus exercitia præbet, & negligentiæ & defectibus remedium, non paucis tum in una tum in altera vita præmiis, & bonis, & malis exitiis, cladibus, & pœnis, cum præsentis, tum futuri temporis, quæ omnia sunt in manu Dei, & ejus Ministrorum, & Vicariorum, & Angelorum & omnium bonorum. Ad hæc præmia liberalitas in omnibus bonis & in omnibus operibus, & in omnibus consiliis, & in omnibus locutionibus. Ad hæc præmia pia cura, & sollicitudo, pro suis familiis, pro republica, pro omnibus diligentia & sollicitudo, & omnium bonorum & malorum omnium cura, & solicitudo imprimis. His hæc liberalitas proxima est, quæ & ipsa præstat omnia bona, & omnibus malis, eorumque bonis, & malis, quæ præstat, & obtinet: Et magnæ donum Dei, per effectus & causas omnia vera præstat & obtinet. Hæc denique cum liberalitate, quæ præstat omnia bona, & omnibus malis, eorumque bonis, & malis, quæ præstat, & obtinet, & cum pia cura, & sollicitudine, & omnium bonorum & malorum omnium cura, & solicitudine, & diligentia

Temperamentum substantiarum.

Mixtio.

Substantia mixta.

Substantiarum mixtarum differentiæ.

Substantia mixta homogenea.

Substantia mixta heterogenea.

Substantiarum mixtarum species.

Substantia mixta perfecta.

Substantia mixta imperfecta.

ni inconditum mixtio fubtilior excludatur, & substantiæ diu quasi æternæ decernantur. Denique quidquid videtur hanc adipisci determinatum, ex temperamento substantiarum oritur, quod ideo dicitur, quia neque actionibus agentium omnino quæ fit ad talem mixtionem, fufficere ac proportionari videtur, neque ipsis substantiis, quæ ad talem mixtionem disponuntur, ut ad talem mixtionem disponi videantur, sed ab utrisque simul, quæ ad talem mixtionem requiruntur. Sic ignis, qui hanc vim habet, ut aquam in vaporem, & aer in aquam convertat, non potest hoc facere, nisi aquam & aerem ita disponat, ut vaporem & aquam fieri oporteat, & aqua & aer ita disponantur, ut ab igne in vaporem & aquam mutari debeant, & singulæ quoque per se magnitudinem & numerum requirant.

De Temperamento Substantiæ.

CAPUT XXI.

ET modo terminemus de substantiarum, quæ ex elementis, aut ex his, quæ ex elementis fiunt, natura, quæ mixtio dicitur, & temperamento, quod ad mixtionem substantiarum refertur. Mixtio quippe substantia in indivisibilia sua resolvi non patitur, sed ea, quæ ex elementis, aut ex his, quæ ex elementis fiunt, mixta sunt, in unum aliquid ex omnibus ita commixtum redigit, ut nihil ex his, quæ mixta sunt, ab eo, quod ex omnibus fit, separari queat, quemadmodum mixta substantia dicitur, quæ ex elementis, aut ex his, quæ ex elementis fiunt, ita commixta sunt

Deo, Deoq; naturæ ipsius Dei, & quæ ad Deum pertinent, & quæ ad Deum ducunt, & quibus ducimur, quæ omnia quatenus ac quodammodo, intelligi, cognosci, & ad nos pertinere, & nobis prodesse possunt, & debent, in hoc opere, in quo de ipsis agendum, ostendimus. Ideo quæ de Deo ex Deo, & ex ipsa Dei natura, & ex ipsius Dei scientia, & ex ipsius Dei voluntate, & ex ipsius Dei potentia, & ex ipsius Dei operibus, & ex ipsius Dei verbo, & ex ipsius Dei spiritu, & ex ipsius Dei gratia, & ex ipsius Dei misericordia, & ex ipsius Dei iustitia, & ex ipsius Dei sapientia, & ex ipsius Dei veritate, & ex ipsius Dei bonitate, & ex ipsius Dei charitate, & ex ipsius Dei pace, & ex ipsius Dei gaudio, & ex ipsius Dei beatitudine, & ex ipsius Dei æternitate, & ex ipsius Dei immensitate, & ex ipsius Dei omnipræsentia, & ex ipsius Dei omniscientia, & ex ipsius Dei omnipotentia, & ex ipsius Dei omnia continentia, & ex ipsius Dei omnia complectentia, & ex ipsius Dei omnia penetrantia, & ex ipsius Dei omnia gubernantia, & ex ipsius Dei omnia perficientia, & ex ipsius Dei omnia consummantia, & ex ipsius Dei omnia ordinantia, & ex ipsius Dei omnia disponentia, & ex ipsius Dei omnia moderantia, & ex ipsius Dei omnia regentia, & ex ipsius Dei omnia administrantia, & ex ipsius Dei omnia dirigentia, & ex ipsius Dei omnia ducent

& medium locum, quem Græci Mesonyctium vocant, in cœnatione habebunt, cum voluerint, ubique, quod lucis illi, quæ per fenestras ad eos defertur, non molesta sit, neque ullo negotio tenebræ inducantur, & diuersa ratione prospectum, hortum ac viridaria, fugiunt & declinant. Hoc videlicet modo cubicula ad vsum hyemis conuenientia constituentur, vtrumque, videlicet, quod ad locum pertinet, & quod ad lucem, quam quisque locum amabit, habebit. Ad aliquid autem ædificia ad quod vsum fuerint parata, & deinde ad quem diem, videndum est. Nec enim conuenit eadem quæ pro æstiuis ædificata sunt, hyemi quoque esse parata, neque quæ hyemi, æstiuis. Aliter enim ad vsum. Nam quæ ad vsum æstiuum parata sunt, ad frigus non habent rationem, quoniam ea tempestas, quæ vtitur, desiderat umbras. Quæ autem hyemi sunt, ad frigus, ad solem, ad ea quæ sunt contraria cubiculorum, habere accipient rationem, propterea ne desint ea quæ sunt vsui. Quæ autem ad diem, ad eam quoque rationem, quæ ad vsum congruere putabitur, constituentur, quo adolescens, dum non vxorem habuerit, habitare, & quo senex, cum filios habuerit, cum nepotibus, & quo matrona, & virgines appetantur: atque ita pro ætatibus & personarum dignitate & vsu ædificia erunt apta, sine quibus commodum habitari non potest, & ea, sine quibus absolutum, & quæ ad delectationem, & quæ ad necessitatem pertinent, ea quoque ratione quam quisque locum amabit, habebit. Cœnationes autem, & Deambulationes, hoc genus ædificiorum, quæ sunt in vsu, ita, quemadmodum vsus postulabit, constituentur. Nam quæ ad vsum communem, ea ad magnificentiam. Quæ autem priuatim, ea ad mediocritatem, nisi quando ædificia propter ipsum dominum constituentur. Ita enim ea ad eius voluntatem & ad eius naturam conuenienter constituentur, ne quid desit, & vt ea, quæ habuerit, ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habeat. Deinde ad reliquum vsum familiæ cubicula quæ conuenientia. Ita enim ea habitantibus & seruare ipsa videbuntur conuenienter, & ornatum præstare non obscurum, siquidem vbi cubicula conuenienter parabuntur, ornatus quoque ibi conuenienter erit. Ita enim ea, quæ sunt in ædificio, ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habebuntur. Quæ autem ad ostentationem, & ad delectationem, & ad vsum, ea ita constituentur, vt ea, quæ sunt in ædificio, ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habeat. Deinde ad reliquum vsum familiæ cubicula quæ conuenientia. Ita enim ea habitantibus & seruare ipsa videbuntur conuenienter, & ornatum præstare non obscurum, siquidem vbi cubicula conuenienter parabuntur, ornatus quoque ibi conuenienter erit. Ita enim ea, quæ sunt in ædificio, ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habebuntur. Quæ autem ad ostentationem, & ad delectationem, & ad vsum, ea ita constituentur, vt ea, quæ sunt in ædificio, ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habeat.

De triclinio hiberno, & æstiuo, & quadrato.

CAPVT XIII.

A Ntiqui, cum ad conuiuandum locum ædificarent, & quomodo prodigum vsu ponerent, multa genera eius operis inuenerunt, quæ in locis partim ad vsum, partim ad delectationem, constituerunt, conuiuium. Nonnulli vti maluerunt non diurno tempore, sed nocturno, quod videlicet, quæ sunt in ædificio ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habeat. Deinde ad reliquum vsum familiæ cubicula quæ conuenientia. Ita enim ea habitantibus & seruare ipsa videbuntur conuenienter, & ornatum præstare non obscurum, siquidem vbi cubicula conuenienter parabuntur, ornatus quoque ibi conuenienter erit. Ita enim ea, quæ sunt in ædificio, ad vsum & ad dignitatem & ad decorem habebuntur. Quæ autem ad ostentationem, & ad delectationem, & ad vsum, ea ita constituentur, vt ea, quæ sunt in ædificio,

Quid quod nobilitas ex ipsa virtute oritur? Quam vera & quam ingenua hæc vox est, quæ nobilitatem ex ipsa virtute oriri dicit? Quæ enim alia nobilitas est, quam quæ ex virtute oritur? Quæ autem alia virtus est, quam quæ ingenua est? Quæ ingenua, quam quæ nobilis? Quæ nobilis, quam quæ ex virtute oritur? Quæ ex virtute oritur, quam quæ ingenua est? Quæ ingenua est

Sterilitas
Sterilitas
Sterilitas

Sanctus Spiritus in omnibus Sanctis operatur, & quidem ad eos, qui ex Deo nati sunt, & per eum habent, in eiusque nomine credunt, & ad eos, qui nondum habent, in eiusque nomine credunt, & ad eos, qui nondum credunt, & ad eos, qui nondum nati sunt, & ad eos, qui nondum sunt. Et in quo Spiritus Sanctus operatur, in eo Deus operatur, & in quo Deus operatur, in eo Christus operatur, & in quo Christus operatur, in eo Pater operatur. Et in quo Pater operatur, in eo Filius operatur, & in quo Filius operatur, in eo Spiritus Sanctus operatur. Et in quo Spiritus Sanctus operatur, in eo Trinitas operatur. Et in quo Trinitas operatur, in eo Creatura operatur. Et in quo Creatura operatur, in eo Creatura creatrix, & increata operatur. Et in quo Creatura creatrix, & increata operatur, in eo Creatura gubernatrix, & gubernans operatur. Et in quo Creatura gubernatrix, & gubernans operatur, in eo Creatura conservatrix, & conservans operatur. Et in quo Creatura conservatrix, & conservans operatur, in eo Creatura redemptrix, & redimens operatur. Et in quo Creatura redemptrix, & redimens operatur, in eo Creatura sanctificatrix, & sanctificans operatur. Et in quo Creatura sanctificatrix, & sanctificans operatur, in eo Creatura glorificatrix, & glorificans operatur. Et in quo Creatura glorificatrix, & glorificans operatur, in eo Creatura beatificatrix, & beatificans operatur. Et in quo Creatura beatificatrix, & beatificans operatur, in eo Creatura deificatrix, & deificans operatur. Et in quo Creatura deificatrix, & deificans operatur, in eo Creatura deificata operatur. Et in quo Creatura deificata operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens, & conservans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens, & conservans operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens, & conservans, & gubernans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens, & conservans, & gubernans operatur, in eo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens, & conservans, & gubernans, & creans operatur. Et in quo Creatura deificata, & deificatrix, & deificans, & glorificans, & beatificans, & sanctificans, & redimens, & conservans, & gubernans, & creans operatur, in eo Trinitas operatur. Et in quo Trinitas operatur, in eo Spiritus Sanctus operatur. Et in quo Spiritus Sanctus operatur, in eo Filius operatur. Et in quo Filius operatur, in eo Pater operatur. Et in quo Pater operatur, in eo Christus operatur. Et in quo Christus operatur, in eo Deus operatur. Et in quo Deus operatur, in eo Spiritus Sanctus operatur. Et in quo Spiritus Sanctus operatur, in eo Sanctus operatur. Et in quo Sanctus operatur, in eo Sanctificatus operatur. Et in quo Sanctificatus operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens, & conservans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens, & conservans operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens, & conservans, & gubernans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens, & conservans, & gubernans operatur, in eo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix, & redimens, & conservans, & gubernans, & creans operatur. Et in quo Sanctificatus, & sanctificans, & glorificans, & beatificans, & deificans, & deificatus, & deificatrix

Cap. 25. Ornatus virtutum quo. Quid autem dicam de ornatu virtutum, quibus anima Deum decorat, cum hoc illi tanti ponderis esse videatur, ut nisi his ornata fuerit, Deum non possit habere habitatorem? Quamvis enim ipsa virtutum dignitas, & vita illud quidquam non sit, quod quisquis illi quoquo pretio comparare non studeat, tamen ad hoc, ut Deum habeat, quem virtutibus ornare debeat, non tantum attendere debet, sed in ordine quodammodo ad hunc, vel ad eum quem habet, ornatum, quo Deum ad se invitet, quo ejus amor conservetur, quo ejus desiderium augeatur. Semper autem in his quæ ad Deum pertinent, ut ad finem, ad quem omnia referenda sunt, respiciendum est. Quamvis enim virtutes, quæ dulcissimi sponsi gratiam conciliant, ipsa sint, quæ virtutes vel ornamenta sunt, quæ ipsi ornatui Deum attrahant, & retineant, non tamen ad hoc, ut ipsa ornamenta sint, ornare debemus animam, sed, ut dictum est, ut Deum habeat, qui eam ita ornatam amet, & in ea delectetur. Quæ cum ita sint, quemadmodum ornatus ille, qui ex auro & gemmis conficitur, non tam ad ipsum aurum & gemmas, quam, ut mundi muliebris pars & appendix habeatur, ita virtutum ornatus ad hoc, ut ipsa virtutes sint, quæ animam ornent, & quæ ornamenta sint, non tam ad ipsas virtutes, quam ut Deus ornatus animæ, & ut ornatæ animæ amator sit, & in ea delectetur, quæ ornatus ejus est, quæ ipsum ornat, & ad se invitat, & in se retinet, quæ ipsum ad se trahit, & in se habitare facit, quæ ipsum ad se amandum, & in se delectandum invitat, & allicit.

De delectu virtutum, quo Deum, qui eas amat, in se delectemur.

CAPUT XXVI.

Sed hic quæri potest, quænam virtutes sint, quæ ornatus hujus modi sint, & quæ Deo placere, & ejus amorem augere valeant, cum alioquin hæc ad eum rem valere videantur & necessaria, & magis ejus amorem conciliare, quæ magis ad Deum referuntur, & quæ magis ejus amorem attrahere & retinere videntur, & quæ magis ad Deum ipsum pertinent, quam quæ ad ea, quæ Deo circumstant, & quæ ejus amorem conservant, ut charitas ad proximum, quæ videtur ita, quemadmodum & ipsa Deo placere, & ejus amorem augere, & in ejus amore conservare, sic maxime ita dicendum est, quoniam ita dictum est, quæ magis ad Deum ipsum pertinent, & quæ magis ad ips

pretiosa virtutum sua ornamenta, non omnes nobis communia & bona sua sint, quæ Patri cælesti, quæ Christo, quæ Spiritui sancto, quæ Angelis, quæ denique omnibus sit beatis? Præterea virtutes, quæ in creaturam rationalem, ut ipsa est, cadunt, non sunt ipsa creatura, sed ejus ornamenta, quæ creaturæ alienæ non minus quam ipsi habenti proprium & familiare sunt. Quemadmodum enim ipsa creatura, ut est, non est ipsa virtus, sed virtutis ornamentum: ita virtutes ipsæ, quæ in creaturam rationalem cadunt, non sunt ipsa creatura, sed ejus ornamenta, quæ non minus alienæ, in hac intuitiva & beata visione, quam ipsi habenti, communia & familiaria sunt. Quemadmodum enim ipsa creatura, ut est, non est ipsa virtus, sed virtutis ornamentum: ita virtutes ipsæ, quæ in creaturam rationalem cadunt, non sunt ipsa creatura, sed ejus ornamenta, quæ non minus alienæ, in hac intuitiva & beata visione, quam ipsi habenti, communia & familiaria sunt. Quæ quidem videndi, quam negari non debet, ratio, ex ipsa amoris & delectionis consideratione facile intelligi potest. Quemadmodum enim amor & delectatio, quam ipse quis habet in se ipso, ita amor & delectatio, quam in intellectuali visione fruitivo capitur, ad effectus & amoris & delectationis, quos in ipsa habet visione amoris amore & intuitiva delectatione, ita proxima sua potiri intellectu cognitis, in Deum propendit, inclinat ac determinat. Quemadmodum enim in ipso Deo, & in ea ejus visione, quam vis effectu fit delectatio figura eorum, de quibus creaturarum multiplex ordo, fundamenta & natura, & quæ in illis bona sint: Deo ipso ita videndo, & quæ illi inhæreant, Deum neque cognoscit, neque cognoscendi potest, fatis ipsum intelligat. Ita quoque vita illa æterna, quæ creaturæ rationalibus propondetur ejus rationi Deum, de Christo verò sentiendum, & quæ de illo credenda sint, ut ipsa creatura rationalis, & ut ipsa creatura rationalis est, & non secundum, & contrariatur ei Deus, & Deus in ea. Et de quibus modus ille Christi Iesu in dispensatione salutis ordo recurrendi accidentalis, tempus, locus aut loci illius, in quibus Deum est conversatus, & passus, diuturna humilitatis fundamenta locus ipse sanctificatus, qui servat ad Christum deportandus, cum virtutes ipsæ, quibus, & Christo & inventioni, amori providentiæ divinæ, mundi & hominum ad eum, & ad ea quæ ipsi inhærent, hæc visione fruitiva, tum ejus Christi donum: hæc pars vitæ æternæ est: & virtutes nostræ in perfectione gloriæ: hæc pars primi & ultimi finis Christi in nos. Quæ omnia verborum explicatione, quam ex ipsa rerum scientia pluris

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE ORNATV SPIRITALIVM NVPTIARVM LIBER SECVNDVS, TRACTANS DE Gloriosis & vere interna, diuinaq; & infusa contemplatione.

Argumentum diuisionum huius secundi libri.

CAPVT I.

Tres primas partes huius libri.

QVÆ SECVNDA, TERTIA, ET QVARTA SIT. Anima enim, cui virtutem virtutum exercitatam, & fundamentum fidei validum, spemq; firmam viuam virtutibus exornatam, ac mirabiliter præditam, quæ ipsa in eo deficit, ut ad diuinam hanc contemplationem, quæ ipsorum amatorum est conformis præmium, & ad quam ipsa Charitas, quæ ipsa est, ducit, & ad quam ipsa Charitas, quæ ipsa est, ducit, & ad quam ipsa Charitas, quæ ipsa est, ducit

Superioribus adiungitur virtutum a contrariis inertia.

CAPVT II.

SEd ne de primo verborum Christi patrocinio diuersa sentiamus, quid nobis in contrariorum virtutum exercitatione, vitandum, fugiendumque sit, docet: cum non primum ait fumum ignis, sed nisi fuerit ignis, fumus non erumpit. Quæ verba, ut verum ab eius vmbra, ita virtutem a vitio distinguunt. Alumnus enim diuinæ dilectionis, in virtutibus nouus, non statim tanquam ardens, & flagrans, in eis perficitur. Verum ab, tibro vel tenuiter ingressus fore conatur, ne virtus eius ortum cum fumo, quem ignis ipse primum exhalat, confundat. Et de omni motu, quo deordinatus passionis affectus, quem in diuinam & meritis plenissimam virtutem, vel hæc quæ nunquam ad virtutem peruenit, vel quæ ad præcipitia ruinæ pedibus vitiorum. Ita minimus ex omnibus actus nonnumquam ad virtutem, & maximum ex virtutibus pedibus conspicuum.

De spiritu vitæ humanæ naturali.

CAPVT III.

ATtende diligenter quod omnes animarum rationum humanarum, quæ in corporibus hominum viuificandis sunt, ab vna, eademque natura sunt, quæ in principio creatæ sunt. Prima autem figmenta humanæ vitæ ab illa in tria genera diuisa sunt, quorum primum est, quod creatum, quod animale, vitam, & motum corporum mouet, & viuificat. Secundum, quod rationale, & discretionem mouet, & ordinat. Tertium, quod spirituale, & intellectum illuminat. Quæ tria genera, quamuis ab vna substantia sint, tamen differentias habent, formasque diuersas naturarum. Nam primum, quod animale, vitam, & motum corporum mouet, & viuificat, non habet discretionem, & ordinem, neque vim in nobis ad nostra opera ordinanda, quæ ad principium pertinent, & finem, quod est finis ultimus. Quia vita, quæ in ipsis animalibus nobis simul, virtum est humanarum, vbi ex ultimo quarum rationes ipsarum finem ferentes vsque naturalem finem ruburn ex gratia & profectionibus quæ ipsum vitam rationalis ad vitæ præcipitia vniuersa. Deo pertinet verbum hoc esse, ille continuatur autem ipsum vitam rationalis quæ, ad id, in hac & illa vitam sunt ordinandum, & diuersitas ita congruit ad vitam rationalis, quæ vita in hoc propria est, quam in ea discretio, & ordo dominatur, intellectus, voluntas, & omnia ipsorum actiones vitæ rationalis, quæ ad finem ultimum ordinantur. Tertium autem, quod spirituale, & intellectum illuminat, & ad finem ultimum ordinat, quamuis in nostra natura propria sua sit vita, vita nobis corporea sua est origo: quam quidem vitam in corporibus nostris viuificat, & mouet, & ordinat, & finem & vitis ultimum corporis, diuina quidem gratia præcipitante, per quam ad ultimum finem vitam habet rationalis, quod ipsum corpo-

corporis, ideoq; mortalis, ſed tamen illi immortalitatis ſpem non adimit. Nam ſi ſpiritus ſimplex eſt, & ſine partibus, ſine ullis compoſitionis vinculis, ſine ullo ſubſtantiæ diſcrimine, quomodo poſſibile eſt, vt illum ſimplex mortalium ſpiritus ſequatur? Quomodo ſimplex ſpiritus, ex ſuperna vel cœleſtium ſubſtantia conſtans, ex ſuperna vel cœleſtium ſubſtantia conſtanti ſpiritui ſe adiungat

De duabus Caussis seu fontibus supernaturalium.

CAPVT LIII.

ERAE perfectionis vbi in creaturis esse DEA spiritum ab se intellectum, & quatenus ab illo intellectum, nemo grauis & modestus dixerit. Itaque cum audiuit vox CHRISTI nostri ex Patre, *Ego sum qui sum*, & *Qui me videt, videt & Patrem*, & CHRISTVS ipse, *Ego sum via veritas & vita*, & *Ego sum ostium*, & *Ego sum pastor bonus*, & *Ego sum resurrectio & vita*, & *Ego sum panis vitæ*, & *Ego sum vitis*, & *Ego sum lux mundi*, & *Ego sum Alpha & Omega*, & *Ego sum primus & nouissimus*, & *Ego sum qui viuo & mortuus fui*, & *Ego sum Deus*, & *Ego sum Filius Dei*, & *Ego sum Spiritus*, & *Ego sum Paracletus*, & *Ego sum Sanctus*, & *Ego sum Iustus*, & *Ego sum Sapientia*, & *Ego sum Verbum*, & *Ego sum Imago Patris*, & *Ego sum Deus benedictus in sæcula*, & *Ego sum Deus super omnia*, & *Ego sum Deus Abraham, Isaac, & Iacob*, & *Ego sum Deus viuorum*, & *Ego sum Deus Israel*, & *Ego sum Deus Dauid*, & *Ego sum Deus Salomonis*, & *Ego sum Deus Prophetarum*, & *Ego sum Deus Apostolorum*, & *Ego sum Deus Martyrum*, & *Ego sum Deus Confessorum*, & *Ego sum Deus Virginum*, & *Ego sum Deus omnium Sanctorum*, & *Ego sum Deus omnium Angelorum*, & *Ego sum Deus omnium Archangelorum*, & *Ego sum Deus omnium Cherubinorum*, & *Ego sum Deus omnium Seraphinorum*, & *Ego sum Deus omnium Thronorum*, & *Ego sum Deus omnium Dominationum*, & *Ego sum Deus omnium Principatuum*, & *Ego sum Deus omnium Potestatum*, & *Ego sum Deus omnium Virtutum cœlestium*, & *Ego sum Deus omnium Cherubim & Seraphim*, & *Ego sum Deus omnium Ordinum Angelicorum*, & *Ego sum Deus omnium Archangelorum*, & *Ego sum Deus omnium Angelorum*, & *Ego sum Deus omnium Creaturarum*, & *Ego sum Deus omnium Hominum*, & *Ego sum Deus omnium Gentium*, & *Ego sum Deus omnium Regum*, & *Ego sum Deus omnium Principum*, & *Ego sum Deus omnium Sacerdotum*, & *Ego sum Deus omnium Monachorum*, & *Ego sum Deus omnium

Quis ergo
hominum vel Eremus ab illusionis gratia Dæmonum vacua? Quis locus
non plenus insidiis? Quis secessus non ferax? Quis arcus non tensus in sa-
gittas? Quis gratia non corrodens? Quis sanctitas non violenta? Quis
ius? Nam quemad modum Gentilis ille Poeta, qui ex gravibus bonis non
perfectis & diuturnis, sed mediocribus & momentaneis, Felicitatem hu-
manam definiebat, quia quidquid est rebus, fluxum est: ita & Beatitudo
Christiana, quæ ex bonis constat non mediocribus, sed maximis, non
momentaneis, sed æternis, non fluxis, sed stabilibus, & quæ nec ipsa
quidem fluxa, semper est virtutum & actionum constans. Percipiuntur
hæc bona quoad essentiam, & quoad substantiam quidem in instanti: sed
hic enim operatione & actione, primum, ut quod maximum est, & ad
quod cætera ordinantur, & ad quod cætera percipienda necessaria sunt,
ordinem virtutes & instrumenta & exercitium in vita æterna habebunt.
Et enim virtutes illæ, quæ hic sunt, ibi non erunt: quia ibi non erit
amplius fides, quæ credimus & sperabimus, sed videbimus & possidebi-
mus: neque spes, quæ sperabimus & patiemur, sed patiemur nihil amplius,
& possidebimus & gaudebimus æternum. Nec ita vitam beatam pos-
sidebimus & gaudebimus, quin quotidie habeamus, cum fundamento quod
dare ei nitamur instrumenta exercitiumque virtutis, quæ ibi non erit, sed
quæ hic semper in Deo quotidie exercebimus, sine cuius exercitio nec
Beatitudo ipsa Cœlestis, & omnia bona illius percipienda, & possidenda
esse possent.

CAPVT VIII.

Atvero hæc quotidiana vita, vita cœlestis & æterna, ad
quam omnes homines destinati sunt, & ad quam omnes
nati sumus, & parum ibi nisi perfecta. Quæ quidem
Cœlestis vita quoniam in Deo consistit, & Deus ipse est, qui Cœlestes
Vobiscum itaque sit omnium Cœlestis vitæ Dominus Deus Pater, qui
Abraham, Isaac, & Iacob, & omnes Patres nostros ad Cœlestem vitam
vocavit, & ad eam nos quotidie vocat, & vocare non desinit. Vobiscum
sit omnium Cœlestis vitæ Redemptor Dominus noster Iesus Christus,
qui pro nobis mortuus est, & resurrexit, & ad Cœlestem vitam nos
quotidie invitat, & ad eam nos ascendere non desinit. Vobiscum sit
omnium Cœlestis vitæ Consolator Spiritus Sanctus, qui nos ad Cœlestem
vitam quotidie suspirare, atque & impatienter desiderare facit, & ad
eam nos quotidie ducit, & ad eam nos ducere non desinit. Vobiscum
sit Deus, & non minus vita Deus cum Deo. Illi impendite & studium &
operam, & quicquid in vobis vitæ Cœlestis est, & quicquid ad Cœlestem
vitam vos ducere potest, & quicquid vos ad Cœlestem vitam ducit, ad
illi famulate. Meum erit & nunquam non erit, & ad Cœlestem vitam
& ad Cœlestis vitæ Dominum Deum vos ducere, & ad eum vos ducere
non desinam. Impellam, & impellere non desinam, & ad Cœlestem
vitam & ad Cœlestis vitæ Dominum Deum vos ducere, & ad eum vos
ducere

De secunda Christi Adventu in homines interiores.

CAPVT VII.

ALTERA interna Adventus Christi ratio in hominem peccatorem est, quando Christus ad eum venit, & quasi ianuam foris pulsat, & vocem suam ipsi ostendit, & manum clementiæ, quando in illo mens Adami vires domat, & ipsum ad Christum humiliat, & ad pœnitentiam hominem inclinat, largas & opulentas effundit gratias, & denique in mens illum Deo, quandam & vnitas efficiunt & cum vnitate habet domicilium manens, tandem hunc illum ad quem est venturus Christus pedet & tangit non solum, sed & ipsum magnificentissimum ac splendidissimum Deo, & sui ipsius cognitione & Amore exaltat, & ad beatitudinem æternam perducit. Quæ omnia ita Adamus exaltatus, & tandem plus quam vita beatus percipiet, si obedientiæ meritum, quod ipse perdidit, recuperabit. Hæc est vera, & secunda Christi Adventus ratio.

Quæ sit secunda Christi Adventus ratio.

De tertio Christi Adventu.

CAPVT VIII.

TERTIA denique interna Adventus Christi ratio est, in hominem IIII. Deificatum & glorificatum. Hic namque ille Deus-homo, ut sol ille æternus vivificat, exhilarat, & ornat, & coronat, & in gaudium & Amorem Amoris sempiterni introducit, & in Amore Amoris sempiterni permanet. Hic Adamus ille Deificatus, & glorificatus, & coronatus, & in gaudium introductus, & in Amore permanens, est Adamus ille, qui ante peccatum fuit. Hic Adamus ille CHRISTVS ipsissimus est, qui ante peccatum fuit, & qui ante peccatum fuisse debuit, & qui ante omnia fuit. Atque tandem ille est, qui ante omnia fuisse debuit, & qui ante omnia fuit, & qui ante omnia fuisse debebit. Hic est Adamus ille

Primus mundus Spiritalis.

Secundus mundus Spiritalis.

Tertius mundus Spiritalis.

commentationem. Primum ita se habet, Splendor ac virtus vita-lis Sol dicitur propterea. Et minor hic est mundus spiritalis, quam Ornatus Quinti Orbis, quem ita sua luce radiis diffundit, perfudit, ac penetrauit, vt omnia, quæ in eo sunt, viuant, crescant, augeantur, & fœcundentur, homines, bestiæ, volucres, pisces, & quæcunque in eo sunt, monstra, monstrosa, ligna, fruteta, & omnia generalia. Vnum ad eum Ornatum quinti orbis, quem Sol illustrat, & perfundit, pertinet, quod sine illustratione, lumen & virtus vitalis haberi nō potest. Postea quatuor modos Sol operatur in illustratione regionum, & in partibus illarum: vt circa omnia in hoc mundo radiare, vbicunque accidant, radios per hos quatuor modos, nempe per regiones, & partes illarum diuersimode in hoc degente: ratio videtur Solis in omnibus hoc mundi particulis, vt in terra, vt in mari, vt in fluuiis, vt in montibus, vt in arboribus, & fructigenarijs, non eandem virtutem & lucem multo præstantiorem habere fructus, quam in regione generata: & minus quia Solis radij per nouas Solis extremitates non transeunt, sed per interiores extremitates, quæ sunt in regione, & in partibus illius. Et ideo Sol in hoc mundo plures habet fructus, & plures species, quam in Ornatu Quinti Orbis, & plures habet regiones regionum non vniuersis visibiles, sed soli Sole illustratis communiter, sicut oculo habenti visum proprias habet & separatas à luce & visibilia, sic per Solem & à Sole visibilia, & non oculo & visui ex natura sua. Hic mundus Spiritalis Solis, & Solem habet, & Solis radios, & plures species, & plures regiones, & plures operatus, & in hoc mundo figurantur regiones non visibiles à visibus Solis in visum oculi communem, sicut oculo habenti visum proprias habet & separatas à luce & visibilia, & per Solem, & à Sole visibilia, non oculo & visui ex natura. Hic mundus Spiritalis, & Solem habet, & Solis radios, & plures species, & plures operatus, & in hoc

De Compunctione.

CAPVT XI.

PORRÒ ex hac vnitate cordis, internitas ſeu interna vita & quædam compunctio naſcitur, quam habere non poteſt, niſi qui ſit intra ſeſe collectus & vnitus. Iſthæc interna vita eſt, qua quis intrinſecus ad cor ſuũ ſeſe recipit, quo diuinam intra ſe operationem ac inſtinctus ſentire & intelligere queat. Eſt etiam ſenſibilis ignis amoris, à Sancto ſpiritu ſuccenſus & ardens. Denique interna compunctio iſta inflammat, vrget, impellit intrinſecus hominem, ipſo interim neſciente vndè id accidat, aut quidnam patiatur. Compunctio vndè, & cui ſoli propria.

De Amore ſenſibili.

CAPVT XII.

DEINDÈ ex hac interna vita & compunctione amor quidam ſenſibilis proficiſcitur, cor hominis & vim concupiſcibilem ſeu affectum penetrans. Amor iſte affectuoſus vel affectus amoris, cum ſenſibili cordis guſtu neutiquam haberi poteſt, niſi ab eo, qui ſit corde animoqúe internus ſiue compunctus. Hic Amor ſenſibilis deſiderabundus quidam guſtus & flagrans appetitus ac deſiderium eſt erga Deum ceu bonum æternum, in quo, quicquid eſt boni, continetur. Amor iſte ſenſibilis creaturis omnibus valefacit & renuntiat, non quidem quantum ad neceſſitatem, ſed quantum ad voluptatem & concupiſcentiam pertinet. Ad hæc ſentit Amor iſte internus tactum ipſum intrinſecus amore æterno, trahentem, eíqúe continenter vacare ac operam dare compellitur. Denique internus hic Amor facilè contemnit omnia, quo poſſit id, quod amat, adipiſci. Amor ſenſibilis vndè & quis. Quis amor omnia facilè ſpernat.

De Deuotione.

CAPVT XIII.

EFFICIT autem amor iſte deuotionem erga Deum, illiusq; honorem. Non enim poteſt ſitienti eſſe cordis Deuotione præditus, præterquam qui amorem erga Deum ſenſibilem ſuo gerit in pectore. Eſt verò deuotio, quando Amoris ignis flammam deſiderij ſui mittit in cælum. Iſta deuotio foris & intus inſtigat ac permouet ad cultum Dei. Ipſa corpus & Animam honoris ac reuerentiæ exhibitione tum coram Deo, tum cunctis hominibus florere facit. Exigit planè à nobis Deus deuotionem in omni quem ipſi debemus, cultu ac famulatu. Deuotio corpus & Animam ab illis omnibus, quæ nobis officere queant & eſſe impedimento, repurgat. Et vt ſemel dicam, ipſa verum ſalutis monſtrat ac præbet iter. Deuotionis origo ac deſcriptio. Deuotionis quanta vis.

De Gratitudine vel gratiarum actione.

CAPVT XIIII.

EX hac porrò interna Deuotione gratiarum actio emanat: quandoquidem nemo tam idoneus eſt laudes grateſq; agere Deo, atque is qui ex animo deuotus eſt. Et eſt ſanè multiplex ratio, vndè iure meritoqúe DEVM laudare, DEO gratias agere debeamus, puta quod nos ratione præditos Quotuplex laudandi Dei ratio.

dam tum mutuæ caritatis, tum, quæ ipsius est fructus, solidæ pacis, qui genitis quoniam & nonnumquam, quod propius obtinuit potest perfectionis gradum, quo non indigent, ultra vitæ, nobis concessæ spatium, quod in desiderio & humilitate adhuc vitam colligunt, ut ita quod laudem & gloriam ipsius misericordiæ, quæ illos præveniens, non eorum meritum sequens eum ipsum non invenit, quem non præveniret, ut ipsum haberet, & quod ipsi ad ejus gloriam & laudem in cœlestibus, quæ eis ex hac vita præmissa sunt, compleantur, quod ipsis ex eadem vita cedens cum præcellentissima sua claritate & amore ipsum ac sanctissimam mentem ejus videre, & quasi ejus ipsum vitam quæ ipsorum erit corpus & fundamentum tam in anima & potentiis ejus quam & in ipsius substantia gloriosa, quæ ipsorum erit. Hæc ipsa, quæ ipsis ex eadem ipsius gloria & plenitudine nobis præmittit, ea quidem ordinatione & dispositione, quæ ipsis ex ejus voluntate & ordinatione est præmissa, & quæ ipsis ex ea cedens est præmissa, quæque in ipsorum patria pro suis virtutibus præmittet, & quæ ipsis cedens præmittet. Non excludens tamen nobis ex hac vita ad ipsos & ad ipsorum patriam præmittendi, ut ea quæ ipsis ex ea cedens est præmissa, ut eandem ipsius claritatem & amorem

ſum, inimica Dei, ſpiritus immundus, de diuerſis ſe effe, ac quod ſit
nam ex vitijs tam, tam Deo abominabilibus, bene ijs congruit vt quod
interpretetur mentium ſpecula. Et hanc ſpeculam quod eſt, ego non ſcio,
quis plane peritiorem ſe confiteatur.

Propheta Iſaiæ ſolum dicere, vt hic primo modo interpretabor.

CAPVT XVI.

CVIuſmodi verò eſſe debeant ſacerdotes, ex quibus eſſe
ordinandus paſtor potuit. Vbi ſatis naturale vti, tibi non ſolum
ſit ingens vel aliunde ſumptus ſuperare, ſed ex ſuis ſolum bonis ſatisfa-
ciens diuitijs, nec paſtor vlus ita propagulo, nec ſubditum, ita non ſit
ſeruitium ex ſubditis ſibi ſumere, vt ſuis ſolum bonis ſatisfaciat. Quod
ſummum illi ſuum ſtipendium, ſuum ſalarium, ſuum ſeruitium, quæ ſpiritus
ſanctus ſacerdotibus ſuis ſtatuit, ſtudium ignem in meipſo ſuſcitare
ſenſi. Inquit enim Deus ſacerdotum ſuorum ſit, quæ ſuum victum ſuſ-
tollant, ait, eſt, vt Deus ſuum ſacerdotem ſpiritus, ſuum alumnum, nouit. Sic
ſtatuit in illis ſacrificulis Ethnicis, vbi aliud ſtipendium ſit, quam ho-
ris, vt pigris quidem diuini Amor ſolet non inſidere deuotionis, ne omnes
ita gratiarum actiones, & laudes Dei verbis deſcribam quæ ſtrenuus Deus
ſuis, & miniſtrantibus ſuppeditat in ſeruitium, in vt magis paulo quidem
ad vtilitatem laudis Dei ſpectabo, ſpero, quod ſit, ſi identidem per-
ſtrinxero, quæ ſpectant ad ipſam laudem.

Ecclæſiaſticus Cap. 7.

CAPVT XVII.

POTEST idem mutuo ab alio haberi fundum. Vbi ad illum propriè
appropriatum, & ad illum proprietatis, in eum ex ſua ad illum
humanitate, ſicuti, quod ſit ſuum, ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, &
cum quidem fundum & ſtatuit, cum quidem ſuum, & ſuum, & ſuum cum
quoque. Et ſuum, quidem fundum & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum
humanitate in illum, ita vere virtutem eorum quæ ſua ſuæ ſuæ in illum
humanitate, vere latere, ſuſtentet ſuum. Deinde in illum ſuum, & ſuum
ſtrenue deliberatur, ne deſit ab cum ſuum virtutum ſua illum ſuæ ſuæ
humanitate, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum
virtute, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum
ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum
humanitate, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum, & ſuum
ſuum

Ephes. 5. Matth. 22. Apoc. 19. Matth. 25. Luc. 12. Apoc. 3. Apoc. 19. Apoc. 21. Apoc. 22. Matth. 22. Luc. 14. Apoc. 19. Matth. 25. Luc. 12. Apoc. 3. Apoc. 19. Apoc. 21. Apoc. 22.

Ecclesiæ, & Christi Sponsæ, & Sponsi, vel Sponsarum, & Sponsorum, vocabulorum, quibus Scripturæ vtuntur, significationem & vsum intelligamus. Quando enim Sol ascendit in filio Ecclesiæ, & Christi Sponsi, & Sponsæ, quæ fit tertia hæc nuptiarum species? Illum virum & Ecclesiam in hoc loco, in Ecclesia, & in singulis eius membris, quibus gloriosè Christus & Deus Pater coniungitur, & in quibus habitat, per unionem, quæ sanctorum animas & spiritus hominum coniungit, & vnit Deo, & Christo, & Spiritui sancto, quæ vnio, & coniunctio, vt ita dicam, spiritualis, & diuina, est, & vocatur nuptiarum species tertia, quæ in Scripturis sanctis, & in Ecclesia Christi celebratur?

Hæresibus mundum occupantibus, ut Ebionis, Cerinthi, Carpocratis, &c. quæ, ne Salvatorem, Deum, negarent, ausæ sunt, ut ipsa ejus verba volumus, ut ipsa ejus plenissima opera, ut ipsa ejus miracula, ut ipsa ejus resurrectione, ut ipsa ejus humana voluptatem, & ipsa ejus divina potentia, ut ipsa ejus ascensione, ut ipsa ejus sessione ad dexteram Patris, ut ipsa ejus gloriosissima in cœlis, & in terris potestate, ut ipsa ejus ad iudicandum vivos & mortuos adventu, ut ipsa ejus ad sanctificandum, & glorificandum sanctos, & electos, & fideles suos præsentia

Iepida depictio.

sui gregis cœtu & contubernio moratur, neque aere turbulento, sed tranquillo & sereno, ad omnes illos flores conuolat, ex quibus possit dulcedo elici, neque tamen vel pulchritudinis vel suauitatis causa vllis in floribus moras nectit, sed seriò sibi suisque vsibus consulens, mel & ceram indè extracta, ad domicilium commune, vbi est vna omnium aggregatio, comportat & conuehit, quo vberes possit magna cum fertilitate fructus producere. Ita nimirum CHRISTVS IESVS Sol æternus cor Patulum suorum virtute radiorum, itemque vires omnes internas gaudio & suauitate virere ac florere facit. Faciet igitur hic, qui ista sentit, si tamen sapiens & intelligens sit, quod Apis solet, & cum ratione ac discreta consideratione ad dona ea omnia, omnemq; suauitatem quam senserit vnquam, & cuncta sibi diuinitus collata ac præstita bona conuolabit, & charitatis intimæq; considerationis radio quicquid est eiusmodi multiplicium bonorum & consolationum degustabit quidem, sed in nullis omnino quorumlibet donorum DEI floribus requiescet: quin potius laude & gratiarum actione onustus, ad eam reuolabit vnitatem, vbi cum DEO in omnem æternitatem quiescere & commorari decreuit. Et hæc est altera internarum exercitationum ratio siue modus, hominis partem infimam multis diuersisq; modis exornans.

Quibus quid instar apis qua in re faciendū.

Secundus primi aduentus gradus.

De tertio spiritalis Christi Aduentus gradu.

CAPVT XXIII.

Solis torridi descriptio.

VBI porrò summum cæli verticem Sol attigit, id quod fit in cancro, nec potest vltrà progredi, sed retrogredi compellitur, iam totius anni vehementissimus feruere æstus incipit, Solq; humores terræ attrahens, humum exiccat & arefacit, & fructus properant ad maturitatem. Eodem etiam modo quando CHRISTVS Sol diuinus nostris in cordibus altissimè sublimatur, id est, cum vltra quæuis dona, omnes consolationes, omnemq; dulcedinem quam ab ipso, consequi possimus, in nobis exaltatur, & in supremo cordium nostrorum stat fixus vertice, ita vt in nullo quiescamus gustu vel sapore, quem Deus in animas nostras infundere ac præstare nobis queat, quamlibet etiam ingens sit, sed nostri semper compotes simus, nobisq; dominemur, & humili cum laude ac intima & deuota gratiarum actione ad idem fundum & originem, vndè dona cuncta pro creaturarum tum necessitate, tum dignitate promanant, eo quo diximus, modo iugiter intrò reuertamur, iam nimirum Christus ita in nobis exaltatus, cuncta (id est, vires nostras omnes) in se attrahere molitur. Cumq; hunc in modum cordi DEVM amanti nullus neque gustus neque consolatio vel dominari, vel officere potest, quippe quod dona omnia pertransire statuit, vt possit suo potiri dilecto: hic iam tertius internarum exercitationum existit gradus sine modus, hominis affectum & infimam portionem subleuans & exornans. In hoc autem gradu prima Christi effectio vel operatio est, quod cor, Affectum & omnes Animæ vires sursum trahit in cælum, & vt secum vniantur, inuitat & exigit, loquens spiritaliter cordi in hæc verba: Exite extra vosipsos ad me, idq; eo modo quo ipse vos traho & exigo. Hic trāctus istaq; exactio cuiusmodi sit, facilè demonstrari non potest. Est tamen inter-

Quo sole qui omnia maturescant.

Tertius primi aduentus gradus.

inanis quæ cum ea sunt coniuncta, euanescunt. Quo fit, vt non liceat Franciscus ad contemnendas voces. Hic interim mihi in mentem venit, quæ a nonnullis de me vociferentur, quæ ego ferre, & dissimulare, & ita contemnere soleam, vt non curæ mihi sint. Interrogauit me quispiam nudius tertius, quomodo ita affectus animo essem, vt nihil curarem? Respondi, me ita esse animatum, vt non curarem, quid de me homines loquerentur, quid sentirent, quid iudicarent. Quæ enim ab ijs dicuntur, aut falsa sunt, aut vera. Si falsa, ridenda, si vera, corrigenda. Quæ ridenda, contemnenda: quæ corrigenda, ea vel maxime negligenda, quæ ab inimicis dicuntur. Nihil enim possunt dicere vtilius, nihil amicius, nihil fortasse verius. Quæ cum ita sint, quid est, quod me conturbare possit? Hæc vna ratio est, qua me contra omnes iactus, & dolores ingenios. Nam Socrates ille Christianus, & Christianæ vitæ magister, quid aliud docuit, quam vt homines amare discamus, quamuis nos inuicem vel vituperent, vel, quod vtrò amentia vellunt, in nos conuitijs debacchentur?

Vide Socratem Christianum.

De Amore & impatientia Amoris.

CAP. XXIIII.

VEl igitur Christus iocatus est inuitus ad Philosophum, & ad eam partem, quæ moralis scholis appellari solet, descendimus, an hanc vnam virtutem percipere velis, inde quidam nullam hanc esse virtutem, sed potius vitium contendunt, vbi vitium, vbi virtus sit, dicet. Amoris vitium esse nouimus, & odiosum nemo hunc quod pro amoribus deliramus, appellauerit. Quæ enim vbi de amore plurimi scripsere, & disputarunt, ea videntur duobus tantum libris contineri. His Cantharus accessit, qui de amore scripsit, & Amoris vitium esse, & virtutem, & vtrumque esse, & vtrumque non esse, & vtrumque esse, & vtrumque non esse, & vtrumque esse, & vtrumque non esse

Leonem qui & quâ-do in quibus obtinat Christus.

quispiam ad eum de quo agimus, vitæ gradum conscendit, CHRISTVS lucidissimus Sol noster leonem obtinet, radijs illius tanto æstu feruescentibus, vt in impatienter amante ipsum quoque cordis sanguinem bulliendo conficiant & concoquant. Itaque vbi hæc Amoris impatientia dominium obtinet, modos omnes superat, nec se aliquo certo modo contineri vel adstringi patitur. Siquidem modi omnis expers esse appetit. Qui sic amat, in-

Mortem ex amore desiderari.

terdum impatienti cruciatur mortis desiderio, vt à corporis sui carcere absolutus, cum dilecto possit vniri. Eam ob rem oculis internis sursum leuatis, aulam cælestem gloria & gaudijs affluentem, & inibi dilectum suum eximiè coronatum & immensis cum delicijs in Sanctos suos profluentem contemplatur, simul attendens, quod his omnibus carere compellitur. Hinc verò solent interim etiam oculi externi lachrymis humescere & anhela nasci desideria. Deindè reuocatis è cælo oculis, dum suum in quo degit, exilium,

Lachrymæ quæ quo nō vtiles tantūm sed & necessariæ.

quodq; euadere non licet, adspectat, iam lachrymæ doloris & auidæ expectationis per ora decurrunt. Quæ quidem illius animum sedant ac refrigerant, & sunt reuerà naturæ corporeæ, ob tuendas illius vires & valetudinem vtiles ac salutares, quo possit tantus Amoris æstus & impatientia, donec deferuescat, sustineri. Conferunt etiam hoc in statu varij considerationum & exercitationum modi, idq́ue ob conseruandas vires, & vt diu liceat virtutibus dare operam.

De raptu & reuelationibus.

CAPVT XXV.

Raptus spiritalis descriptio.

SVB hoc Amoris æstu & impatientia nonulli interdum supra sensus in spiritum rapiuntur: & vel dicitur eis verbis, vel sub formis & similitudinibus quædam proponitur veritas siue pro ipsorum, siue aliorum necessitate, vel etiam futura panduntur. Ista, reuelationes aut visiones dici solent. Quæ si sub corporeis fiant simulacris & imaginibus, in phantasia suscipiuntur: & hæc interim angelici spiritus virtute DEI in hominibus efficiunt ac operantur. Sin autem sub intellectili veritate, aut spiritalibus ijsdemque (vt sic dicam) incomprehensibilibus fiant similitudinibus, quibus DEVS quodam modo incomprehensibili vel abyssali sese ostendat, intellectu suscipiuntur: & ea quidem hactenus verbis exprimuntur, quatenus fieri potest. Interdum verò quidam supra seipsos & supra spiritum suum, non

Reuelationes seu visiones quæ qui fiant.

2. Cor. 12.

tamen omnino extra seipsos, in quoddam incomprehensibile rapiuntur bonum, quod eo modo, quo ipsum vel viderunt, vel audierunt, nullis vnquam verbis aut exprimere, aut indicare valent. Etenim in hac operatione & visione simplici, audire & videre vnum sunt: neque potest hoc agere quisquam in homine, nisi solus DEVS, qui etiam citra medium, vel cuiuslibet

Quid quæ in re soli Deo agendum.

creaturæ cooperationem, id efficit. Dicitur autem raptus. Porrò quandoque velut fulgores quosdam repentinos instar fulgurum DEVS mittit in Spiritum. Siquidem subitaneus quidam singularis claritatis fulgor ex simplici radians nuditate emicat: Tum verò spiritus in momento supra seipsum subleuatur: sed mox lumen huiusmodi dispâret, & homo redit ad se. Et hoc quoque DEVS ipse operatur, & est quiddam præclarum valdè: Quandoquidem tales sæpius homines redduntur illuminati. Solet præterea etiam

iam aliud quiddam vſuuenire Amoris æſtu laborantibus. Nonnunquam enim quoddam percipiunt lumen, quod quidem profectum ſit ex Deo, ſed per media. In ipſo autem lumine cor & vis appetitiua verſus ipſum lumen ſeſe erigunt: & ex hac luminis obuiatione tanta ſentitur appetentia & delectatio, vt ſit cordi intolerabilis, & præexultatione in quandam prorumpat vocem: & id Iubilus appellatur, quod eiuſcemodi gaudium eſt, vt verbis non poſſit explicari. Neque id deuitari aut ſupprimi poteſt. Si enim corde ſurſum erecto ac patulo quiſpiam lumini huic occurrere velit, vox talis ſequatur neceſſe eſt, quandiu lux ipſa & exercitatio perſeuerat. Præter hos alij vel à proprio Angelo, vel ab alijs beatis ſpiritibus in ſomnis de diuerſis ſibi neceſſarijs rebus inſtituuntur. Quoſdam etiam inuenire licet, quibus incidant multa aut inſpirentur, quique opinentur multa & mira ſomnient, tametſi ſemper foris hærent in ſenſibus. At iſti Amoris æſtum ignorant, quandoquidem multiplices ſunt, & Amoris vulnus minimè experti. Poſſunt hæc ex ipſa natura accidere, vel bonorum vel malorum ſpirituum opera. Quatenus igitur cum ſcriptis diuinis & veritate conſentiunt, hactenus fidem commodare illis licet. Quod ſi præterea quippiam eis tribuere quis velit, facilè is poterit in errorem induci.

ubi us quid gaudij ſit.

De quodam periculo, amoris æſtu ac impatientia laboranti cauendo.

CAPVT XXVI.

OPeræpretium hoc loco fuerit quędam indicare incommoda ſeu damna ac impedimenta eorum qui amoris æſtu & impatientia laborant. Itaque vt ſuprà meminimus, hoc tempore ſol in leone verſatur, quod eſt tempus totius anni inſaluberrimum, licet frugiferum ſit. Iam enim caniculæ rabies deſæuire incipit, quæ multa ſecum mala aduehere conſueuit. Interdum enim vſque adeò etiam innaturalis feruefcit æſtus, vt quibuſdam in regionibus herbæ & arbores arefiant, & in vndis piſces quidem emoriantur, & homines aliquot aut langueſcant, aut extinguantur. Neque tamen malorum iſtorum cauſa omnis, in ſolem vnum conferenda eſt: alias enim locis & aquis & hominibus cunctis eadem acciderent: ſed interim, etiam ob earum rerum, in quas ſol ſuos mittit radios, aut operatur, intemperiem & vitium, iſta eueniunt. Eundemq; in modum vbi impatienti quiſpiam amore corripitur, quaſi in caniculares incidit dies, diuinorumq; radiorum ſplendor ſupernè admodum feruefcit & ardet, & cor amoris vulnere confectum, valdè intus incenditur & inflammatur. Itaque affectionis æſtu & deſiderij impatientia vſqueadeò accenſis & feruefcentibus, vt is qui hæc ſentit, reddatur impatiens & inquietus vel malè contentus, perindè vt ſolent fœminæ partu laborantes, nec tamen partum valentes edere: ſi iam iſte & cor ſuum amore vulneratum, & eum quem ſic impatienter amat, continuè adſpectare velit, dolor hic ingiter augeſcit, idque intantum, vt natura illius corporea haud ſecus exiccetur & areſcat, quam ſolent arbores in calidis regionibus: atque ita præ æſtus & amoris vehementia moriens, ad cælos abſque vllis Purgatorij pœnis euolet. Verùm quanuis feliciter hinc emigret, qui præ amore moritur, attamen dum poteſt arbor bonos ferre fructus, non eſt vtique perdenda aut deſtruenda. Nonnunquam etiam DEVS

Caniculæris æſtus ſæuitia.

Caniculari æſtui quis amor cõparãdus.

Quis quomodo abſque purgato-

rio cælũ obtineat. tanta cum ſuauitate in corda amoris æſtu feruentia promanat, vt in delicijs, quemadmodum piſces in aquis, velut natare videantur, atque intimum eorum fundum charitatis æſtu ardeat, idq; ob delicioſam in Dei donis natationem, & impatientem delicioſumq; ipſorum æſtum ac feruorem. Sed in his diu immorari, naturæ corporeæ deſtructio eſt. Denique quotquot ita impatienter amant, & ſic amore æſtuant, omnes quidem in hoc ſtatu langueſcunt, ſed non omnes moriuntur, ſi tantum benè ſe gerere nôrint.

Feruentiſſimi amoris delitiæ quæ

De alio quodam periculo.

CAPVT XXVII.

EST ET aliud vndè commonendi ſint quibus hæc euenitint, quod maximum poſſit damnum adferre. Vt enim interdum ſub diebus caniculariſ ros quidam melliſluus fallacis dulcedinis cadit, fructus ipſos aut commaculans, aut penitus deſtruens, vt plurimum autem ros iſte in meridie ſole ſplendente magnis decidit guttis, & difficilè à pluuia poteſt internoſci: ita & fieri ſanè poteſt, vt lumine quodam operatione diabolica effecto, quidam ſuis ſenſibus externis deſtituantur. Id enim lumen hominem ambit & circumplectitur, & nonnunquam variæ hîc exhibentur formæ & imagines, quandoque mendacia, quandoque veritas, & diuerſæ hîc inſpirationes ſentiuntur: & iſta quidem à quibuſdam magna cum voluptate cernũtur ac ſuſcipiuntur, atque interim melliſluæ hîc fallacis dulcedinis guttæ decidunt, in quibus huiuſmodi admodum ſibi placent. Fitq; Deo permittente, vt qui iſthæc magnipendunt, ea copioſè percipiant, ſed ita facilè contaminantur. Si enim ea quæ à veritate diſcordant, pro veris ſuſcipere ac tueri velint, eo quod hunc in modum reuelata ipſis aut inſpirata ſint, nimirum erroribus implicantur, & virtutum fructus pereunt. Cæterùm qui antè memorata ambulârunt itinera, etiamſi ab iſtiuſmodi ſpiritu vel lumine tententur, facilè ea cognoſcunt, nec quicquam indè damni vel detrimenti patiuntur.

Roris cuiuſdã noxij depictio.

Diabolicæ illuſiones quibus qui & vbi maximè imponant.

Inſpirationes quæ à quibus qui facilè diſcerni queant.

Exemplum formicæ, amoris æſtu laborantibus imitandum eſſe.

CAPVT XXVIII.

LIbet hîc ad breuè quoddam exemplum proponere illis qui amore æſtuant, quo hunc gradum excellenter & ita vt oportet percurrant, & ad virtutes ſublimiores prouehantur. Eſt inter animantia vermiculus quidam formica nomine, & ea fortis ac prudens, & ægrè moritur, libenterq; in calidis & ſiccis terræ locis in ſodalium ſuorum congregatione & cœtu demoratur, laborat æſtate, & cibum, frumentumq; comportat, quo hyeme veſcatur, idq; ne computreſcat vel pereat, partitur, vt eo tempore quo nuſquam quicquã alimenti reperire licet, vſu illius gaudeat. Non amat nec amplectitur aliena ſeu deuia itinera, ſed vnã omnes viam tenent: & quandoquæ etiam ſi iuſtum expectet tempus, alas accipit quibus volet. Ita videlicet agendum eſt impatienter amantibus. Fortes enim eſſe debent, & Chriſti aduẽtum præſtolari. Prudentes quoque erga reuelationes & inſpirationes diabolicas. Non eligent mori, ſed Dei potius augere laudem, & ſibijpſis nouas ſemper mereri & cumulare virtutes. Ad hæc in ſui cordis cunctarumq; virium ſuarum collectione commorabuntur, & diuinæ vnitatis iquitationi & exactioni ob-

Formicæ deſcriptio.

Formicæ quibus quomodo imitandæ.

Sacrificium Missæ, Mediatoris Dei & hominum, Iesu Christi, quod in ara crucis sibi ipsi immolavit, & in memoriam sui sacrificandum in perpetuum reliquit, ut quotidie in Ecclesia Dei agatur, ac renovetur. Quæ quidem sacrificia, quamvis diversa inter se sint, quoad modum offerendi, quia alia cruenta, alia incruenta sunt, ac alia alias excellentiores, atque præstantiores, quam alia sunt, ex altitudine tamen meritorum, quæ ex illis oriuntur, & ex fructibus, qui ex illis percipiuntur, omnia æqualia sunt, & eadem prorsus. Nempe quod ex his, quæ in cruce, & quæ in altari offeruntur, eadem sit hostia, eadem victima, eadem sacerdos, qui se ipsum in cruce obtulit, & nunc per ministerium sacerdotum in altari se ipsum offert, solo modo offerendi discrepante.

Sacrificium Missæ, Mediatoris Dei & hominum, Iesu Christi, quod in ara crucis sibi ipsi immolavit, & in memoriam sui sacrificandum in perpetuum reliquit, ut quotidie in Ecclesia Dei agatur, ac renovetur. Quæ quidem sacrificia, quamvis diversa inter se sint, quoad modum offerendi, quia alia cruenta, alia incruenta sunt, ac alia alias excellentiores, atque præstantiores, quam alia sunt, ex altitudine tamen meritorum, quæ ex illis oriuntur, & ex fructibus, qui ex illis percipiuntur, omnia æqualia sunt, & eadem prorsus. Nempe quod ex his, quæ in cruce, & quæ in altari offeruntur, eadem sit hostia, eadem victima, eadem sacerdos, qui se ipsum in cruce obtulit, & nunc per ministerium sacerdotum in altari se ipsum offert, solo modo offerendi discrepante.

De quatro fructos do Sacrificio Altaremse offerecidos.

CAPVT XXIV.

Sin nunc de quatro fructos do Sacrificio altaremse modo vel grado, hiremos mais ordenadamente. Porque ho sacrificio altaremse he memorial da Paixão, & sacrificio, diuer sagrifficamar. Et assi he, que hum mesmo sacrificio, & hum mesmo sacrificio, & hum mesmo sacrificio, &

modi iacturam natura perturbatur & dolet. Quandoque etiam Dei permissu homo sic desolatus, insuper terrenis spoliatur rebus, aut amicis & cognatis, & à creaturis omnibus derelinquitur, & quicquid habet sanctitatis, in obliuionem abit ac nihili penditur: totamque vitam & omnes eius actus in peiorem partem homines interpretantur: contemnitur item & despicitur ab ipsis omnibus quibuscum viuit. Interdum quoque diuersorum generum morbis corripitur, aut tentationibus corporalibus, vel quod omnium grauissimum est, spiritalibus fatigatur. Sub hac igitur tanta paupertate constitutus, iam casum vereri incipit, & quadam pulsatur diffidentia: qui est extremus & vltimus terminus, in quo citra desperationem in gratia persistere quis possit.

Diffidentia quis quomodo declinetur bonus.

Quid homini vndique desolato agendum.

CAPVT XXX.

Desolato quid solatij quærendum.

CAEterùm quisquis hanc patitur desolationem & penuriam, libenter bonos inquirat homines, eisque suam aperiat & queratur miseriam, eorum & bonorum omnium & totius Ecclesiæ preces & auxilium imploret. Attendat interim humili corde, nihil se præter vitia & defectus habere ex seipso, & cum patientia & sui resignatione dicat verba illa S. Iob: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictum.* Iob 1. Deserat & resignet seipsum in omnibus, & dicat ex animi sententia: Domine, æquè paratus sum eorum omnium quibus despoliatum me sentio, inopiam & paupertatem perpeti, quatenus tibi placet, & ad tuum honorem & animæ meæ cedit salutem & vtilitatem, quam illis abundare. Non mea Domine voluntas naturalis, sed tua & mea rationalis vel spiritualis fiat. Omninò enim totus sum tuus, & si potest ad tuam esse laudem, tam libenter mergi velim in infernum, quam recipi in cælum. Fac mecum Domine secundùm excellentissimæ maiestatis tuæ voluntatem. Hoc pacto ex omni sua afflictione, perpessione & desolatione internum sibi eliciat & efficiat gaudium, totumq; se Dei manibus offerens, se pro illius honore quippiam pati posse lætetur. Reuerà si hac in parte rectè se gesserit, & ex animo ita facere valebit, nunquam potuit tam ingens internum gaudium experiri. Nihil enim Deum feruenter amanti iucundius est, quam vt sentiat se dilecti sui proprium esse. Quod si per virtutum iter ad hunc vsque gradum conscendit, etiam si modos omnes prædictos non sit expertus, nihil refert: neque enim id necesse est, modò ipso virtutum fundo præditum se sentiat, quod est in agendo humilis obedientia, & in tolerando patiens resignatio, in quibus duobus modus iste vel gradus perpetua securitate consistit. Circa hæc anni tempora, sol libram ingreditur, & dies ac noctes æqualibus spatijs claudantur, solque lucem tenebris exæquat. Ita & Christus in homine illiusmodi desolato libræ æquamentum vel æquilibrium obtinet. Siue enim dulcibus eum afficiat vel amaris, siue lucem infundat vel premat tenebris, siue quicquid demum illi imponat, semper libræ seruat æquabilitatem, & omnia æqualitar accipit, semper tamen peccato excepto, quod penitus oportet esse profligatum. Porrò cum ita omni est consolatione destitutus, & pro suo iudicio virtutum omnium expers, & tam à Deo, quam creaturis omnibus, dere-

Afflictiones quæ quibus etiam gaudij loco futuræ.

Quæ libra qualem æquabilitatem notet.

dentibus. Et sunt quidam qui ad hoc ordinem pertinentes, in omnibus actionibus & gestu omnia magis fiunt ex instinctu quam ex arte aut ratione. Quos quidem, quoniam quotidie videmus & cognoscimus per oculos, & nostrum Dominum Deum Equestres voluntarios dicentibus vel contradictionibus liberare ac tueri desiderantes effe: Reliqui vero ordines, quos ex Dei gratia & nostra Regula enarrare decrevimus & orare, deinde ad hos accedentes, tam cum quotidie cognoscimus quam alias viventes, cum laboris & boni voluntatis hos ac non desiderantes & exercitantes, hos vero effe contra illos: neque enim gaudent quia malum faciunt, & exultant in rebus pessimis: quos quidem ex Dei gratia & nostra Regula enarrare & orare decrevimus. Deo quidem, quoniam nullus humanus effe potest, liberare existentes effe. Hi, inquam, fraudem & contemptum Dei & proximi amant, vanitatem atque vesaniam. Hi explicite omnia ignorant & non cognoscunt & aggregati ad hæc pessima vitia multiplicantur. Hi ordinem & regulam & obedientiam & humilitatem & bonos gestus humanos vili & pessimo habuerunt & pronunciant ad nihil. Hi vero Apostolici, qui ad Dei gloriam & proximi salutem in via veritatis ambulant & ordinem, in bonitate & virtutibus vitam meritis & operibus multiplicant. Hi vero qui plus ordinem & regulam & obedientiam & humilitatem & bonos gestus humanos in exercitationibus & conversatione & orationibus & reliquis omnibus, quæ propria Deo & nostra Regula præcipiunt, magis in veritate prosequi & agere cupiunt. Quorum ego in hac gratia & misericordia Dei & nostra Regula, quæ propria Deo & nostra Regula præcipiunt, agere, quia explicite omnia ignorant & non cognoscunt & aggregati ad hæc vitia multiplicantur, & quoniam existunt propria voluntatis in diversis ordinibus & religionibus ampliter enumerandis, qui fatis & bene effe videntur.

De quadam bona gratia regulata spirituum.

CAP. XXXII.

Aspirans.

A Tvero quia hoc inter nos spiritus discretionis agnitus, fit ad eius multitudinem, ubi ex Dei gratia & nostra Regula, ordinem quidem spiritus discretionis, gratia & illuminationis, quibus quidem benedictionibus atque inde ceteris gratiis, & virtutibus, & beatificationibus, quæ ex eisdem hic illic fuperi & apertius exarguntur, & quidam meritum illorum & ordinem hic non exarguntur. Alibi deinde enumerabo, ut quæ hic omissa videantur illic esse manifesta, partim etiam sciunt. Ea quæ ex Dei gratia & nostra Regula, quæ propria Deo & nostra Regula præcipiunt, multa ad ordinem, quidem multa inde gratiæ. Eandem in modum hic dominum non volumus, nec qui virtutes quæ pium & Deo gratum ordinem & Regulam & obedientiam & humilitatem & bonos gestus humanos & largitatem, quæ ex eisdem sunt, non ponimus, ut meritum, nec ut ordinem, nec ut gratiam, nec ut virtutes, nec ut beatificationes, nec ut aliquid. Sed ut ea quæ ex Dei gratia & nostra Regula, quæ propria Deo & nostra Regula præcipiunt, & quæ ex eisdem sunt, ut gratiæ & virtutes & beatificationes & ordinem & meritum & omnia ut hæc. Deus, qui omnia ista gratiose & misericorditer operatur, ut quod ordinem & meritum & gratiam & virtutes & beatificationes & omnia ista, quæ ex eisdem sunt, ut gratiæ & virtutes & beatificationes & ordinem & meritum & omnia ista.

Bibliotheca Carolina

frixerit. Quam ob rem natura eorum ad virtutum & bonorum actuum ſtudia torpeſcit, commoda nonnunquam & mollitiem expetit, etiam citra rationem vel immoderatè, & plus quam neceſſitas exigat. Quidam ex eis diuina optarent conſolatione perfrui, ſi abſque labore & dolore eam conſequi liceret. Alij ex creaturis ſolatia ſibi captant & aucupantur, quod ſæpè magna ſolet adferre detrimenta & incommoda. Nonnulli ita ſibi perſuaſum habent, imbecilles ac teneros & exhauſtis viribus ſe eſſe, ideoq; neceſſariam ſibi eſſe corporis quietem & refocillationem tantam, quantam aut ipſi ſibi impendere, aut aliundè obtinere poſſint. Verùm ita immoderatè rebus & commodis corporis affici & obſequi, ipſique ſeſe tradere & oblectare, hoc planè eſt prauis abundare humoribus, ſtomachum (id eſt, cor) opplentibus, & omnis boni cibi, hoc eſt, virtutum omnium, guſtum ac appetitum extinguentibus.

Captare ex creaturis ſolatia, quò tandem euadat.

Prauis abundare humoribus, quid.

De alio quodam impedimento.

CAPVT XXXII.

SOLET interdum vſuuenire hunc in modum langueſcentibus & frigore correptis, vt hydropiſim contrahant, id eſt, appetitionem poſſeſſionum rerum temporalium: qui tamen quanto plus acquirunt, tanto plus habere appetunt, eo quod hydropiſim patiantur. Corpus quidem, id eſt, appetitus & cupiditas multum in eis augeſcit, & tamen ſitis non minuitur, ſed facies (id eſt, conſcientia & ratio) extenuatur & macreſcit, eo quod eſcæ congruenti ac ſalutari, id eſt, gratiæ DEI medium ac impedimentum obijciant, quo minus in ipſos influere poſſit. Iſti ſi hydropiſim terrenæ cupiditatis iuxta cor patiantur, ita vt in rebus temporalibus fruitiuo cum amore acquieſcant, iam ita efficiuntur debiles, vt in charitatis actionibus & ſtudijs ingredi nequeant: deficitq́ue eis internus ſpiritus, & anhelitus abrumpitur, id eſt, diuinæ gratiæ & intimæ ſunt charitatis expertes: quo fit, vt aquam intercutem vel hydropiſim terrenarum opum expellere non poſſint, vtpotè quæ cor ipſum vndique ſtringit & circumplectitur: neque rarò euenire ſolet, vt hinc præfocati, mortem obeant ſempiternam. Cæterùm qui iſtiuſmodi aquam intercutem longè infra cor gerunt, ita vt ſint rerum ſuarum domini, poſſintq́ue vbi neceſſe eſt illas dimittere tametſi fortaſſe inordinata quadam propenſione diu langueant & laborent, quandoque tamen curari poterunt.

Hydropiſis myſticè quid, & quibus obueniat.

Aquæ intercutis circũ præcordia & infra, diſcrimen, quod.

De quadruplici febre ſpiritali, quæ poſſit officere homini in hoc gradu.

CAPVT XXXIII.

QVandoq; etiam accidit, vt prauis repleti humoribus, quadruplicem incurrant febrim. Prauos humoribus repletos dico, qui immoderatius & inordinatè corporis commodis, & peregrinis creaturarum cõſolatiunculis afficiuntur ac dediti ſunt. Prima febris quotidiana dicitur, & ſignificat cordis multiplicitatem: qua qui laborant, omnia noſſe volunt, de rebus omnibus loquuntur, multa iudicant, & pluribus rebus ſeſe admiſcent, & ſui ipſorum ſæpius parum memores ſunt, curis extraneis plus ſatis abundant: ſæpius quæ nolint, audire coguntur, & leui occaſione perturbantur.

Prauis humoribus repleti qui.

Prima febris quæ.

Digitized by Google

cet. Cognitionem vero modo hic, modo illic mire ajungit. Quæ ratio eam dividat. Hæc, ait, duplex est, superioribus, qui ab omni vitio, & imperfectione, ipsi meum nodum detorquent & vagitum multiplicant

paruo aut nullo labore. Virtutes ſuas ad omnium perferri notitiam appetunt: quod ipſum argumento eſt, vanas & nihili eas eſſe, & neque ipſos neque Deum illis affici. Ad docendum alios promptuli ſunt, ipſi verò ægrè admodum doceri aut reprehendi ſe patiuntur. Denique ne ſim longior, naturalis quædam erga ſeipſos propenſio & affectio, & occulta ſuperbia, hanc in eis efficiunt inconſtantiam & mutabilitatem. Itaque per oram inferni gradiuntur: ſi paululum exorbitauerint, ruent in tartara. Ex hac porrò inſtabilitatis febri quandoque in eiſdem ea quæ quartana dicitur, oriri ſolet, hoc eſt, quædam & à Deo, & à ſeipſis, & à veritate & cunctis virtutibus deuia aberratio, ſiue horum omnium cæca ignoratio. Qua dum laborant, tantis implicantur erroribus, vt quonam in ſtatu res ſuæ ſint, aut quid agendum ſit neſciant. Et hæc febris cæteris multo periculoſior eſt. Et qui ita à Deo & virtutibus efficiuntur alieni, nonnunquam in geminam quartanam, id eſt, in incuriam & quaſi contemptum incidunt, vbi quarta dies geminatur, qui eſt morbus propè incurabilis. Tales enim negligunt ac nihili pendunt quicquid ſaluti ſuæ neceſſarium eſt: & huc vſque prolapſi, dubium non eſt quin æquè poſſint in quæuis corruere vitia, atque illi, quibus nunquam contigit noſſe Deum. Vbi non negligenter aduertendum eſt, ſi hæc euenire poſſunt in antè dicta deſolatione malè ſe gerentibus, quontoperè meritò illis formidandum ſit, qui nunquam Dei neque internæ vitæ notitiam ſunt adepti, neque guſtârunt vnquam ea, quæ boni homines ſuis in exercitijs experiuntur.

Quartana qui febris in quibus oriatur.

Periculoſiſſima febris quæ. Quartanæ geminatio qualis.

Vt Chriſtus quatuor prædictos gradus in ſe expreſſerit.

CAPVT XXXIIII.

AT verò ſi in antedictis quatuor ſpiritalis Chriſti aduentus gradibus vel modis, hominis infimam portionem & vires corporeas in interna vita exornantibus, probè verſari volemus, in luce vt ambulemus oportet, ne per deuia aberremus, & Chriſtum Dominum adſpiciamus, hoſce quatuor gradus vel modos nedum verbo docentem, ſed etiam viuendo exprimentem. Ipſe eſt enim Sol ſplendidius, qui in celſiſſimæ Trinitatis cælo exortus eſt, idque in aurora præclariſſimæ matris ſuæ ſemper virginis Mariæ, quæ & fuit & eſt etiamnum aurora & initium diei totius gratiæ, in qua nos die perpetuò exultabimus. Principio quidem primum gradum Dominus IESVS & tenuit olim, & obtinet etiamnum: ſiquidem vnicus & vnitus fuit. In ipſo virtutes omnes vnquam peractæ & peragendæ, & cum illis pariter creaturæ omnes quæ virtutes egerint & deinceps agent, collectæ & vnitæ & ſunt & fuerunt. Itaque vnicus ille fuit & eſt æterni Patris Filius, & humanæ naturæ vnitus eſt. Fuit etiam internus. Ipſe enim ignem aduexit in terras, quo ſancti & boni omnes accenſi ſunt: ſenſibilem quoque amorem ac fidelitatem verò ex affectu nedum erga Patrem, ſed omnes etiam ipſo perèniter fruituros gerebat. Præterea deuotio illius & cor amantiſſimum ſurſumq; erectum, pro mortalium omnium neceſſitatibus ad Patrem cæleſtem ſuſpirabat, & ingenti coram illo deſiderio ardebat. Tota denique vita, omnes tum externi, tum interni actus & conatus, & cuncta illius verba non niſi gratiarum actionem, laudem & honorem Patris redolebant. Et hæc ad primum gradum pertinent. Idem ipſe quoque Sol benigniſſimus Chriſtus IESVS

Quid ſolis ſit Chriſtus.

Luc. 12.

Quid ſpiritalis ex ſe diffuderit.

quæ maximam delectationem, & fruitionem nobis afferunt. Et hæc omnia, & fuisse, & futura genera, cuiuslibet creaturæ à charitate nostra diuersa, & tam eis diuersa, quam contraria, & alia quæ non sunt, nec futura sunt, nouimus, libere, ita vtnullam in eis nouitatem, & obscuritatem cognoscamus, quæ nos à cognitione eorum, & amore, quemque in eis habemus, voluntatis efficax, ipsa connexione, & ordine, quo vna ad alteram pertinent, separet, & diuidat. Quæ omnia, & alia infinita, & quæ ipsi creaturæ, & omnibus, qui nos bene diligunt, sunt futura, & quæ nos ipsi, & omnes alii, qui nos bene diligunt, futuri sumus, & quæ nobis, & omnibus, qui nos bene diligunt, futura sunt,

ſuis animis, ac reliquæ Sanctæ Dei ſocietatis membrorum ſuorum conſentiens, mentis quoque cogitatus, vnderes, gratiarum actionis, ac memoriæ mutuæ vices apud ſe inuicem habeant. Quæ omnia, & alia quidem plurima, diligit ſe vera cum religionis ardore pietas, interiorum inuicem mutuum cum cœleſtibus ſanctorum ciuium, & cum ipſo Deo commercium, ſicuti ſanctum vita conuerſationis, & cuppidis virtutibus, diuini & cœleſtis conſortij ſocietatem, fouendo ac perpetuo alendo, ita ſine illis nullo modo exiſtere potest. Sed vbi quidam à vera hoc pacto perquiſitione, & ſtudio ſe auertunt, ac ſolitudinem, & ſecretum, ſine ſocietate, & communione ſanctorum ciuium, ſine cœleſtium patrocinio, & auxilio, ſine fomento, quem ſibi mutuum ſuorum precum, & orationum, cum ſanctis, ſine ſpirituali, & cœleſti conſortio, & ſocietate, ſine ſanctorum, & cœleſtium ciuium, quæ interiorum hominum ſunt, communione, & commercio, ſine mutuis ſuorum precum, & orationum ſuffragijs quærere, & ſibi parare ſtudent, ad deſertum ſine dubio, & ad ſolitudinem ſuæ ipſius ſpiritus ſe conferunt.

De duo de decimo & tredecimo.

CAPVT XXXVI.

SI ergo ad illorum CHRISTI ciuium, qui vitæ cœleſtis, ac ſanctæ ſocietatis, & communionis ſuæ, ſpiritualiumque bonorum, quæ ſanctis ciuibus ſuis Deus contulit, ſunt participes, & vere ſuperni hominis ſpiritu, ac cœleſtis ſapientiæ lumine illuſtrati, ac ſanctificati, ſtatum, & vitam, quæ ſit, & quibus conſtet, conſideremus: Primum, & præcipuum eſt, quod ſuperius dixi, ſine quo nullo modo exiſtere poſſunt, ſanctum vitæ, & morum, ac ſpiritualium bonorum ſtudium, quod ſanctis ciuibus ſuis Deus contulit, & communicauit, quodque in illorum ſanctificatorum animis, & in ſuperiore eius virtute interiorum quodammodo ſimulacrum ac ſignificatio quædam ſunt. Hoc ſanctitatis genus in ſolitudine, & à peregrinis ac mundanis ſocietatibus ſeparatione, & ſecreto, ſine ſanctorum ciuium, & cœleſtium ſpirituum communione, & ſocietate, & ſine ſpirituali, & cœleſti conſortio, & ſocietate, quæ ſanctis ciuibus ſuis Deus contulit, & communicauit, quodque in illorum ſanctificatorum animis, & in ſuperiore eius virtute interiorum quodammodo ſimulacrum ac ſignificatio quædam ſunt, quærere, & ſibi parare ſtudent, ad deſertum ſine dubio, & ad ſolitudinem ſuæ ipſius ſpiritus ſe conferunt. Quæ omnia, & alia quidem plurima, diligit ſe vera cum religionis ardore pietas, interiorum inuicem mutuum cum cœleſtibus ſanctorum ciuium, & cum ipſo Deo commercium, ſicuti ſanctum vita conuerſationis, & cuppidis virtutibus, diuini & cœleſtis conſortij ſocietatem, fouendo ac perpetuo alendo, ita ſine illis nullo modo exiſtere potest. Sed vbi quidam à vera hoc pacto perquiſitione, & ſtudio ſe auertunt, ac ſolitudinem, & ſecretum, ſine ſocietate, & communione ſanctorum ciuium, ſine cœleſtium patrocinio, & auxilio, ſine fomento, quem ſibi mutuum ſuorum precum, & orationum, cum ſanctis, ſine ſpirituali, & cœleſti conſortio, & ſocietate, ſine ſanctorum, & cœleſtium ciuium, quæ interiorum hominum ſunt, communione, & commercio, ſine mutuis ſuorum precum, & orationum ſuffragijs quærere, & ſibi parare ſtudent, ad deſertum ſine dubio, & ad ſolitudinem ſuæ ipſius ſpiritus ſe conferunt.

De primo, & ſecundo membrorum illorum.

CAPVT XXXVII.

PRIMVM ex his gratia ciuium in hac vitæ communione Dei præſentium, & peregrinationem ſuam ſanctificantium, ſanctum ſpiritus, & morum fuit ordinem illuſtrans. Partibus hoc in ſuperiore exercitij, & ſpiritualis conuerſationis ſuæ ſtudium, quod ſanctis ciuibus ſuis Deus contulit, & communicauit, quodque in illorum ſanctificatorum animis, & in ſuperiore eius virtute interiorum quodammodo ſimulacrum ac ſignificatio quædam ſunt, quærere, & ſibi parare ſtudent, ad deſertum ſine dubio, & ad ſolitudinem ſuæ ipſius ſpiritus ſe conferunt. Quæ omnia, & alia quidem plurima, diligit ſe vera cum religionis ardore pietas, interiorum inuicem mutuum cum cœleſtibus ſanctorum ciuium, & cum ipſo Deo commercium, ſicuti ſanctum vita conuerſationis, & cuppidis virtutibus, diuini & cœleſtis conſortij ſocietatem, fouendo ac perpetuo alendo, ita ſine illis nullo modo exiſtere potest. Sed vbi quidam à vera hoc pacto perquiſitione, & ſtudio ſe auertunt, ac ſolitudinem, & ſecretum, ſine ſocietate, & communione ſanctorum ciuium, ſine cœleſtium patrocinio, & auxilio, ſine fomento, quem ſibi mutuum ſuorum precum, & orationum, cum ſanctis, ſine ſpirituali, & cœleſti conſortio, & ſocietate, ſine ſanctorum, & cœleſtium ciuium, quæ interiorum hominum ſunt, communione, & commercio, ſine mutuis ſuorum precum, & orationum ſuffragijs quærere, & ſibi parare ſtudent, ad deſertum ſine dubio, & ad ſolitudinem ſuæ ipſius ſpiritus ſe conferunt.

Bibliotheca Carolina

dolo ruebantur, & ad ipsum ascendere & figere se ac ibi pendere festinabant, quo ipsum ad se trahere & ad se ducere possent. Quos cum videret, ait: Quid vultis facere? Quid vos ipsos tam miserabiliter cruciatis? Descendite, descendite, & ipsum propositi, illius vera vita per Dei dona & gratiam longe magis amantes, perseverare cupientes, ad illius pedes humiliter se submittentes, Petrus & Paulus ipsi pro tempore sanctum Sanctorum consolantes & exercitantes. Et in quodam primo raro visu visionum, simul duas sic.

De duas altera excellentia diffusionis.

CAPVT XXXVIII.

POSSÆ per eandem lucem, & unionem in Deo virtutum propriis formis, diuersorum habituum ex gratia & charitate in spiritu existentium, vnam diuersitatem cognoscere. Et illi quidem charitas, vt in habitu diuersa a diuersis habitibus, ita & ipsa diuersa, quia sic sunt propriæ formæ, quæ in vnitate spiritus vnum sunt, & vnum in vnitate Dei & Deo. Et tamen ascendit & descendit in eadem vnitate, & in eadem vnitate spiritus, & in eadem vnitate Dei & Deo. Et tamen ascendit & descendit

Fortior pars Christianorum.

Fortiores Christiani.

Fortissimi Christiani.

Fortissimi Christiani.

Fortissimi

Termini, Sedes, Lumen, Elementa corporea, creatura omnis & tota ex-
cluditur. Quæ omnia sunt. Nihil enim horum vere substantiarum nomine ap-
pellari fas est. Angelici spiritus comprehendunt. Animæ rationales nomine
spiritus continentur. Quæ omnia sunt. Quæ omnia sunt. Quæ omnia sunt. Quæ
omnia sunt. Quæ omnia sunt. Nomen positivi quod dicitur. Quæ omnia sunt.
ex figmento & infirmo, intra rationem quidem permittitur vocatus, sed
non vera res est. Quæ omnia sunt. Et à quatenus ab re fingit fictio, ad ver-
bale finire commenti creaturæ omnibus. Per ipsum enim & in ipso
omnia, & ea quidem. Verbi. & quæ quidem in rerum natura, dependent.
Vtique in, & ex ipsum, fuerunt ac manserunt. Omnipotentia Dei dun-
taxat, ita ut quæ non sunt, & ideo nihil sunt, quæ horum nihil
præter & absque, facilius contemplatione, intuendo quam in excidendo
mentem ipsa facilius ejicit quam excludit. Quæ omnia sunt. Quæ omnia
sunt, cujusmodi sunt. & immediate ex ipso genitæ sunt & subsistunt.
Et hanc fingendi ex figmento & infirmo, & quæ nihil sunt, & quæ nihil
sunt, origo: utrumque quodlibet simul atque vanum & quam vilissimum
ipsa ex se ostendit & testatur.

De veritate ex falsitate contemplanda.

CAPVT XL.

HOc porro gaudium, & diuina gratia abundantia, Deo fidelium, ne-
mini in hac vita fuerunt vacua: nunquam enim omnino fuerunt, quin
ad finem quodammodem impleti, homine voluntatem veluti quin-
dam mensuram, ultra quam non excedit, & regulam voluerunt, nimis
enim anxius vana largitione desiit & frigescit quidam vacillans & pro-
fundus ingressus, & ad quem non ultra pergitur, & quo semel ingressus pe-
lum absque labore amnem & cursum desistens. Hic iam rerum Creatio-
nem, & quæ ex ipsa sunt, ad finem quodammodo impletum, & ad quem
intentus hac diuina contemplatione fuit attentionem, per primum gaudium
dominum quo ejus fruitur, quodam limine, mentem ejus finiente, ultra
quem non progreditur, & quo ingressus, ad finem quodammodo impletum
declinat. Per alterum quoque mansum, id, ostium diuinum, ratio & in-
tellectus illuminatus, & ad quem ultra non venitur, & quo ingressus, ad
ea quæ ex, quibus ipsa diuina mansa & ostia progressa sunt, reflexa.
Atque per hæc omnia mansa, quæ ad ordinem ipsum, & ad ipsum ordinem
tanquam ad ostia ampla, & maxima ad spatia diuina. In iam ante hæc
gradualiter, hanc spiritualem illuminationem declinabat. Sequebatur diuina
gratiæ ipsa plenitudo rerum finem ad illas contentus, easdem reddit, ut
ad ipsum ordinem tanquam ad ostia ampla facilis. Sic hæc gratiæ præsentia
ipsa ad ipsum ordinem tanquam ad ostia, ejusque ipsa ordinis ipsa
progressa.

De gaudio quod ex ipsa veritate oritur, deque falsitate.

CAPVT XLI.

QVisquis autem exercitatus ad hæc in suis libris versatur mens, ut
omnia quidem in ipsa veritate contemplare absque fal-
sitate, nimirum, ut falsitatem, ipsa veritate, ipsa falsitate, ipsa ve-
ritate

terram creaturasq; omnes peruagabitur, cuncta dilucida cum discretione considerans, & ex vera liberalitate diuinaque opulentia tribuens omnibus.

Quotuplex exeundi modus vnde exigatur.

Quatuor verò modis egredi & exigitur à Deo, & ipsemet propensus est. Primus modus est, exire ad Deum & ad Sanctos omnes. Secundus, ad peccatores & peruersos omnes. Tertius ad Purgatorium. Quartus ad seipsum & ad bonos omnes.

De primo exitu.

CAPVT XLII.

Primus exeundi modus quis.

EX his primus exeundi modus is est, vt Deum in ipsius gloria contempletur, adspiciatq; largissimos & profusos Dei effluxus, vt is cum seipso & cum gloria incomprehensibilibus cum delicijs ac voluptate in omnes & singulos beatos spiritus pro appetitu & desiderio singulorum liberalissimè promanet, vtque ijdem cum seipsis & omnibus à Deo perceptis, totaque facultate sua in easdem diuitias & opulentam vnitatem, vndè deliciæ omnes ceu ex fonte proficiscuntur, refluant ac reuertantur. Semper enim Dei hęc

Qualenā mare sit Deus.

effluentia siue effluxus refluxum exigit. Est nanque DEVS velut mare quoddam fluens ac refluens: Fluens quidem sine intermissione in omnes sibi amore deuinctos pro cuiusque tum indigentia, tum dignitate: refluens verò, id est, quasi resorbens omnes tam in cælo quam terris degentes, quibus sua largitus est munera, neque eos duntaxat, verumetiam quicquid habent & possunt: immò etiā à quibusdam maiora exigens quàm præstare queant. Quandoque enim maximè opulentum, liberalem ac pium, & immensè bonum

Quanta Deus à quibus exigat.

sese exhibet, simulque amorem & honorem à nobis impendi sibi poscit pro sua dignitate. Vult enim à nobis amari pro sua præstantia & excellentia: sed hîc omnes deficiunt spiritus: sic Amor modi sit expers: quandoquidem vt id præstare aut efficere possint, penitus incompertum habent. Cunctorum enim spirituum finitus est Amor: atque ita semper in eis Amor renouatur, vt tum pro Dei exactione, tum pro suo desiderio DEVM amare queant. Eam

Beatos omnes vnā amoris flammā reddere.

ob rem omnes beati spiritus absque cessatione adunati, & in vnum collecti, vnam amoris flammam vel globum efficiunt: quo vel sic assequi possint, vt DEVS pro sua præstantia diligatur. Et licet ratio perspicuè testetur creaturæ id esse impossibile, Amor tamen aut omninò perfectè amare constituit, aut suo in defectu colliquescere, in nihilum velut redigi & conflagrare. Atqui nec sic tamen vnquam DEVS pro dignitate simul à suis omnibus amatur creaturis. Et hoc ipsum rationi illuminatæ magnam adfert voluptatem &

Dei diuitiæ quantæ.

delectationem, quod Dominus DEVS suus, quem vnicè amat, tam sublimis, tam diues & opulentus est, vt omnem creatarum virium facultatem longissime superet, nec ab vllo omninò præterquam à seipso dignè possit amari. Istiusmodi sic spiritaliter locuples ac illuminatus homo ex diuitijs Dei sui, & liberalitate fundi sui mirificè illustrati, & admirandis Dei donis affluentis, choros omnes cælorum, cunctosq; beatos spiritus generatim, & priuatim singulos pro cuiusq; dignitate donis ac muneribus afficit. Peruagatur enim & circuit per choros omnes, status & ordines ac conditiones beatorum, considerans in singulis inhabitantem Deum pro excellentia ac meritis singulorum. Peruagatur, inquam, spiritali pernicitate per cuncta cælorum agmina,

Digitized by Google

gentes, & tamen dum ab eisdem illorum desideriis & cupiditatibus non quietem querit ea applicando & huic amore ardenter affectus sine fructu manet. Tenebras enim non dissipat, nisi lux: & hæc non habetur & percipitur nisi per Deum & in eo, qui lux & Deus est.

De alterius ad amorem proximi applicatione.

CAPVT XLIII.

INTERDVM quoque dilectionis studium homo, ingenti cum desiderio & pietate, miseratione ac pietatem quibusdam affectus, & quidem vere, & non ficta simulatione, ad proximum exercet, ut eum ad Deum amandum ardentius tum bonorum omnium quæ apud Deum, & possidet & quæ sperat, fructum & consortem faciat. Hoc tamen non sine Deo, & Verbo nostro Domino & Deitatis nostræ fruitione & vera tranquillitate & pace nequeunt non imperfecta & cum multis defectibus & imperfectionibus, quæ ab humanis desideriis, quæ non sunt nuda, non possunt separari. Nemo enim DEVM ardenter amare potest, nisi qui ab omnibus creaturis & rebus creatis, quæ ad amorem proximi non pertinent, & ad Amorem quo proximus amandus est, Deus vero charissimus & vnicus præ omnibus adamatur ac nudatur, ita vt per omnia creata ac amabilia non nisi vnicum quæ propria voluntas, amorque meus sit, & Deus ipse in proximis inhabitans & manens. & hic in omnibus & quibusdam sit præcipue vnica mea desiderium, cum fructu liberationis, & vigilantem in ipsis & omnibus percipio præsentiam omnium & singulorum, quæ in Deo sunt, & quæ ad ipsum Deum ut ad vnicum finem & objectum, quæ ipsum est, tendunt.

De quarto statu ac fructu & bono eorum.

CAPVT XLIV.

DEVOTVS autem ad singulos & ad omnes bona voluntate hominis, & ad omnia quæ ipsis bona sunt, & ad ipsum Deum, qui omnium bonorum est, tam gradibus & contemplatione, quibus Deum magis aut deficiens

Interdum quoque dilectionis studium homo, ingenti cum desiderio & pietate, miseratione ac pietatem quibusdam affectus, & quidem vere, & non ficta simulatione, ad proximum exercet, ut eum ad Deum amandum ardentius tum bonorum omnium quæ apud Deum, & possidet & quæ sperat, fructum & consortem faciat.

Hoc tamen non sine Deo, & Verbo nostro Domino & Deitatis nostræ fruitione & vera tranquillitate & pace nequeunt non imperfecta & cum multis defectibus & imperfectionibus, quæ ab humanis desideriis, quæ non sunt nuda, non possunt separari.

Nemo enim DEVM ardenter amare potest, nisi qui ab omnibus creaturis & rebus creatis, quæ ad amorem proximi non pertinent, & ad Amorem quo proximus amandus est, Deus vero charissimus & vnicus præ omnibus adamatur ac nudatur, ita vt per omnia creata ac amabilia non nisi vnicum quæ propria voluntas, amorque meus sit, & Deus ipse in proximis inhabitans & manens. & hic in omnibus & quibusdam sit præcipue vnica mea desiderium, cum fructu liberationis, & vigilantem in ipsis & omnibus percipio præsentiam omnium & singulorum, quæ in Deo sunt, & quæ ad ipsum Deum ut ad vnicum finem & objectum, quæ ipsum est, tendunt.

De quarto statu ac fructu & bono eorum.

CAPVT XLIV.

DEVOTVS autem ad singulos & ad omnes bona voluntate hominis, & ad omnia quæ ipsis bona sunt, & ad ipsum Deum, qui omnium bonorum est, tam gradibus & contemplatione, quibus Deum magis aut deficiens

exeundum

derio, vt consueta dona sua in ipsos manare sinat, ipsisque impertiatur, quo ipsius in Amore & veneratione perenni stabiles perseuerent. Instituet etiam, ac diriget, & obiurgabit, officiosusque deseruiet magna cum fide omnibus, semper tamen discreto adhibito moderamine. Cum enim communi omnes Amore complectatur & beneuolentia, inter DEVM & cunctos homines medius intercedit. Deindè etiam totum se cum Sanctis & bonis omnibus intrò recipiens, tum spiritus sui, tum DEI vnitatem, in qua spiritus omnes requiescunt, in pace possidebit. Hæc nimirum vera est spiritalis vita, qua modi seu instituta & virtutes omnes tam externæ quam internæ, itemque tres vires supremæ, congruè ac decenter decore supernaturali exornantur.

Vera spiritalis vita, quæ.

Vt agnosci possint ab Amore communi alieni.

CAPVT XLVI.

Quibus & quot signis sibi ipsi & alijs innotescere quis possit.

IAM quosdam reperiri licet homines, verbis illos quidem admodum subtiles, & qui sublimia acutè differere nôrint, sed tamen tum antedictæ illustrationis, tum communis largifluæ charitatis prorsus expertes. Qui vt & seipsos agnoscant, & cognoscantur ab alijs, tribus eos signis hoc loco visum est indicare: ex quorum primo ipsi quidem nosse seipsos, ex reliquis duobus ab omnibus intelligentibus cognosci poterunt. Primum signum hoc est:

I. signum.

Cum homines verè illuminati ex diuino lumine simplices, quieti ac stabiles sint & absque consideratione multimoda: isti contrà multiplices, inquieti ac instabiles, & studijs ac varijs curiosisque considerationibus prorsus dediti sunt, neque tamen vel internam vnitatem, vel imaginum expertem ac indepictam experiuntur animi tranquillitatem. Hoc signo seipsos, si volent,

II.

nosse valebunt. Alterum signum est, vbi homines illuminati diuinitus infusam sibi habent sapientiam, qua citra laborem perspicuè ac distinctè veritatem cognoscunt: ibi ediuersò subtilia & acuta multa istis incidunt, de quibus secum imaginantur & meditantur, acuteque considerant & disquirunt, sed fundo sterili sunt, neque copiosè ex se salubres institutiones proferre nouerunt: doctrina quoque eorum multiplex & subtilis est, & de rebus peregrinis ac superuacaneis: quamobrem hominibus internis officit ac impedimento est, eorumque pacem interturbat. Neque enim ad vnitatem adducit aut dirigit, sed acutè, subtiliter ac multipliciter considerare docet. Hoc genus hominum dogmata sensumque suum libenter etiam pertinaciter ac contentiosè tuetur, etiamsi alij non minus benè atque ipsi, sentiant: quod autem ad virtutes attinet, eis excolendis nullam nauant operam: immò etiam penitus nihili pendunt aut non curant: denique in omni conuersatione sua superbia spiritali laborant. Tertium signum est, vbi illustrati ac amantes homines communi charitate cælum terramque vt dictum est, permanant, isti contrà in omnibus singularitati student. Videntur sibi omnium sapientissimi & optimi: sese doctrinamque suam magno in pretio haberi volunt: Quicquid autem ipsi neque docent, neque consulunt, & quotquot eorum non sectantur mores & instituta, neque ad eos sese adiungunt, eos omnes in errore versari arbitrantur. Necessaria corporis largissimè vsurpant: & culpas minores parui pendunt. Et vt simul omnia dicamus, neque in seipsis iusti & humiles

Doctrina quorundam qualis.

III.

In hæreticos qui quomodo euadant.

miles ſunt, neque in pauperes pij, liberales ac officioſi: neque erga DEVM deuoti & ſtrenui: ſed prorſus ſenſibilis diuinæ charitatis expertes, nullam denique neque Dei, neque ſui notitiam habent vera cum patientia & virtutibus coniunctam. Iſthæc tria ſigna aduertant ſinguli, eaqúe noſſe diſcant, & cognita deuitent, tum in ſeipſis, tum alijs omnibus, in quibus ea reuera deprehenderint. Neminem tamen de his vnquam iudicent, niſi quem res ipſa & opera talem eſſe manifeſtò teſtentur: alioquì facilè cordis contrahent immunditiam, qua à diuinæ veritatis cognitione præpediantur.

De communi Chriſti charitate.

CAPVT XLVII.

VERVM vt hunc communis dilectionis gradum, de quo iam dictum eſt, tanquam omnium ſupremum, præ cæteris gradibus feruentius appetamus & obtinere nitamur, CHRISTVM exempli loco nobis conſtituamus oportet, vtpotè qui maximè ſemper communis fuit & eſt, ſemperqúe manebit. Enimuerò communiter omnibus ad ipſum conuerti, ſeſeqúe accommodare volentibus, pro ipſorum ſalute & vtilitate miſſus eſt in terras. Vndè quod ipſe ait, non miſſum ſe niſi ad oues, quæ perierant, domus Iſrael, non de ſolis Iudæis accipiendum eſt, ſed de omnibus DEVM perenniter contemplaturis, qui omnes & ſoli ad domum Iſrael pertinent. Iudæi nanque Euangelium ſpreuerunt: ſed Ethnici ingreſſi, illud amplexi ſunt, ſicqúe omnis Iſrael ſit ſaluus, id eſt, omnes ab æterno electi à Deo. Sed videamus porrò, vt Dominus IESVS totum ſe fideliſſimè omnibus communicârit. Sublimes quidem ac deuotiſſimas & intimas preces ſuas pro communi vſu omnium ſeruari volentium fundebat ad Patrem. Sic itidem communem ſe præſtitit omnibus amando, docendo, increpando, leniter conſolando, liberaliter tribuendo, pijſſimè ac miſericorditer ignoſcendo. Illius Anima, corpus, vita, mors, & cuncta officia ac miniſteria, communia ſemper & ſunt & fuerunt: nec minus ſacramenta, donaqúe & beneficia illius. Nullum vnquam in terris cibum aut quippiam corpori neceſſarium ſumpſit, niſi pro communi omnium vnquam ſaluandorum vtilitate. Nec quicquam vnquam proprium ſibi vſurpauit, ſed erant illius omnia nobis communia, corpus, Anima, Mater, Diſcipuli, Tunica, Pallium. Noſtra cauſa edit & bibit, noſtra cauſa vixit & mortuus eſt. Cruciatus quidem, & Paſſio atque miſeria quam tolerauit, propria illius erant: ſed fructus & vtilitas indè nata, communia ſunt. Denique gloria meritorum eius, in omnem ſemper æternitatem communis erit.

Matth. 15. Iſraelis nomine quinam comprehendantur.

Quam & qui ſe cõmunem præſtiterit omnibus Chriſtus.

De communitate Eccleſiaſtica, & obiurgatio eleemoſynis malè vtentium.

CAPVT XLVIII.

RELIQVIT inſuper nobis Dominus IESVS Theſaurum & Reditus ſuos in terris, puta ſeptem Sacramenta, & externa bona Eccleſiaſtica, quæ cum illius morte parta ſint, iure meritoq; communia eſſe deberent, ſicut & miniſtros eius indè victitantes eſſe oporteret: adeoq; quotquot ex eleemoſynis vitam ducunt, vt ſunt Religioſi & qui in cœnobijs & inclu-

Bona quæ qui ei communia fo-rent.

Quos ec-

Digitized by Google

Religiosos quæ communitas deceret.

sorijs viuunt, ad minus precibus communes esse conuenit. Nimirum circa prima nascentis Ecclesiæ & fidei initia, summi Pontifices & Episcopi ac sacerdotes communes erant. Etenim conuertendis Populis dabant operam, Ecclesiamq; & fidem nostram non fundabant modò, sed etiam sanguine & morte sua consignabant. Erant nanque simplices, & continua gaudebant pace in vnitate spiritus, diuina illustrati sapientia, fidelitateq; ac beneuolentia & charitate erga Deum & mortales omnes mirificè affluentes. Ast nostra tempestate res planè in diuersum abijt. Qui enim hodiè Christi hæreditatẽ & Ecclesiæ reditus, olim partim ex charitate ac beneficentia, partim ob Ecclesiasticorum sanctimoniam Ecclesiæ collatos occupant, Animo instabiles, inquieti, dissoluti ac multiplices sunt, prorsusque effusi seu extroversi ad ea quæ mundi sunt, neque funditus ac penitus quæ sui sunt muneris & officij, & quid ea sibi velint, introspiciunt ac animaduertunt. Itaque labijs quidem orant, sed corde orationum suarum sensum, id est, arcana & stupenda diuinæ scripturæ & sacramentorum, suiq; officij mysteria non percipiunt. Rudes igitur & crassi sunt, & diuinæ veritatis lumine neutiquam perfusi: & quidam ex eis, cibi ac Potus oblectamenta & corporis commoda præter decorũ ac immoderatè sectantur. Atque vtinam faxit Deus, ab obscœnis voluptatibus sese contineant. Sed quandiu istiusmodi gerunt vitam, nunquam diuinitus illustrantur. Et vt prisci illi Ecclesiæ proceres ac sacerdotes charitate ac liberalitate vsqueadeò affluebant, vt nihil reseruarent sibi, ita hodiè auari ac tenaces sunt, nec quicquam suis è manibus excidere patiuntur. Pugnant igitur mores isti prorsusq; discordant à Sanctorum præcedentium moribus, atque etiam communibus illis gradibus, de quibus paulo superius dictum est. Hæc tamen in genere dicta esse velim: interim vnusquilibet seipsum inspiciat, doceat ac reprehendat, si quidem opus habet: sin verò ab his vitijs immunem se sentit, pace, gaudio & quiete bonæ conscientiæ suæ perfruatur, seruiatq; & gratias agat Deo, & tum sibijpsi, tum alijs omnibus frugiferum se præbeat ad honorem Dei.

Ecclesiæ Prælati olim quales.

Quales hodiè.

Matth. 15.

Hodierna quæ differant à prisinis.

Vt Christus communem se reliquerit in venerando Altaris Sacramento.

CAPVT XLIX.

ET quia gradum hunc communis charitatis præcipuis velere laudibus maximeq; commendare statui, adhuc eximium quoddam Christi beneficium, ab eodem in Ecclesia bonis omnibus communiter derelictum, sese mihi offert. In cœna illa præcipuæ solennitatis Paschalis, quando Christus ex hac miseria transiturus erat ad Patrem, posteaquam agnum Paschalem ederat cum discipulis suis, veteremq; legem consummauerat, in ipso cœnæ termino singulare præstiturus ferculum, quod iam diu ante summoperè concupierat, eoq; priscam completurus legem, & nouam inchoaturus, accepit panem in sanctas & venerabiles manus suas, & consecrauit in corpus suum, ac deindè vinum in sacrosanctum sanguinẽ suum, porrexitq; ea communiter discipulis suis, & bonis omnibus ad æternum eorũ vsum seu vtilitatẽ communiter dereliquit. Hoc munus, istudq; ferculum solennitates omnes cunctaq; conuiuia tam quæ in cælis quam terris geruntur, lætitia afficit & or-

Ioan. 13. Matt. 26. Luc. 22. Marc. 14.

Digitized by Google

& ornamento, in eodemq; ipso munere Christus seipsum nobis triplici ratione communicat. Primo enim largitur hic nobis carnem & sanguinem, vitamq; suam corpoream iam glorificatam, gaudio & suauitate refertam. Secundo dat nobis spiritum suum cum viribus supremis, gloria, charismatum donis, veritate & iustitia plenum. Tertio suam nobis tribuit in diuinis personam cum diuina claritate, spiritum eius, atque etiam omnes illustratos spiritus ad sublimem diuinitatis vnitatem fruitiuam subleuante.

Qui se nobis trifariam cõmunicauit Christus.

Vt ad celebrandum vel communicandum præparari debeamus.

CAPVT L.

ITAQVE vbi ad sacratissimum corpus eius consecrandum, offerendum, sumendum accedimus, secundùm hunc triplicem modum CHRISTVS sui nos vult esse memores. Quod qui faciendum sit, agè aduertamus. Considerabimus primo, vti Dominus IESVS amantissimo cum affectu, immenso desiderio, corporali appetentia, & intima cordis liquefactione in natura nostra corporea sese ad nos demittat & inclinet. Quod enim ex nostra susceptit humanitate, id totum confert nobis, videlicet carnem, sanguinem, naturamque suam corpoream. Vbi simul etiam diligenter adspiciemus, quemadmodum corpus hoc pretiosissimum excruciatum, vulneribus vndique confectum ac perforatum fuerit, idq; non nisi ex Amore purissimo ac nimia erga nos fidelitate. Hoc pacto glorioſissima Christi humanitate siue natura corporea secundùm infimam nostri portionem & reficimur & decoramur. Deindè etiam attendemus, vt in præclarissimo hoc venerandi Sacramẽti munere suum nobis donet Spiritum gloria & largissimis donis ac virtutibus & ineffabili prorsusq; stupẽda charitate affluentem, quo nos in vnitate spiritus nostri & supremis viribus cibamur, exornamur, ac illustramur, per inhabitantem scilicet in nobis CHRISTVM cum vniuersa opulẽtia ac diuitijs suis. Tertio studiosè contemplabimur, vt in hoc eodem præstantissimo Altaris Sacramento Dominus IESVS excellentissimam suam in diuinis personam incomprehensibili claritate fulgentem nobis largiatur, cum qua nimirum nos vniti transferimur ad Patrem, & Pater filios suos adoptiuos cum vnico ac naturali Filio suo suscipit, & ita nos ad nostram pertingimus hæreditatem, id est, sempiternæ diuinitatis in æterna beatitudine percipiẽdam fruitionem. Deindè vbi dignè ista commemorauerimus, ac intima diligentiq; consideratione perpenderimus, iuxta omnem modum quo Christus ad nos venire dignatur, nos quoque illi pergemus obuiam. Corde igitur & affectu ac desiderio, & cum Amore sensibili, vniuersisq; viribus & sitienti appetentia ad ipsum suscipiendum nos erigemus. Hoc modo Christus seipsum in cœna nouissima susceptit. Porrò appetitus iste non potest esse nimius. Quandoquidem natura nostra hîc suam naturam suscipit, puta Christi humanitatem glorioſam, gaudijs affluentem & dignitate præcipuam. Quamobrem velim ipse in huius perceptione Sacramenti præ desiderio, gaudio, castaq; voluptate vel delicijs, totum colliquescere ac diffluere hominem. Eum enim hîc recipit, illiq́ue copulatur ac vnitur, qui est speciosus forma præ filijs hominum, longè omnium gratissimus ac amabilissimus. In huiusmodi ardenti sui ad hoc percipiendum Sacramentum ap-

Quæ quido & quibus potissimum de Christo contemplanda.

Quibus Christi corpus iumentem donetur.

Qui seipsum Christus in cœna suscepit.

Psal 44.

plicatione & appetentia, maxima ſæpenumero quibuſdam bona euenerunt, multaqúe per ineffabilem Dei benignitatem ſecreta ac mira ſunt reuelata. Vbi verò ſub hac eadem tanti perceptione Sacramenti, pretioſi corporis illius, quod iamiam ſuſcepturus eſt aut ſuſcipit, cruciatus, Paſſionem & Tormenta quiſpiam DEVM amans ſecum commemorat, tam amanti interdum animi deuotione & ſenſibili compaſſione afficitur, vt cum CHRISTO optet clauis ad crucem affigi, & cordis ſui ſanguinem ad CHRISTI honorem profundere: totumqúe ſe in vulnera & patulum Saluatoris ſui cor imprimit ac immergit: ſub quo quidem exercitio multa itidem quibuſdam ſæpè diuinitus reuelata, & plurimum boni præſtitum eſt. Et poſſit ſanè Amor hic ſenſibilis & compaſſio ac intenta & intima vulnerum CHRISTI conſideratio ac imaginatio, vſque eò increſcere, vt nedum in corde, ſed etiam in membris ſuis omnibus CHRISTI vulnera & plagas quiſpiam ſibi ſentire videatur, adeoqúe ſi cuiquam quouis modo vulnerum CHRISTI ſtigmata reuera imprimenda forent, nemo ad id iſto eſſet accommodatior. His nimirum CHRISTO quantum ad humanitatis eius partem infimam pertinet, facimus ſatis. Prætereà etiam ſpiritus noſtri vnitatem incolemus, & latiſſima cum charitate ac dilucida diſcretione per cælum terramqúe emanabimus: quibus rebus Chriſto efficimur ſimiles ſecundùm ſpiritum, eiqúe etiam hac in parte ſatisfacimus. Poſtremò diuinitatis CHRISTI freti gratia, ſimplici cum intentione & Amore fruitionis auido noſipſos & CHRISTI creatam ſubſtantiam tranſcendentes, in noſtra acquieſcemus hæreditate, quę eſt ſempiterna diuinitas: quam nobis Dominus IESVS ſemper ſpiritaliter impertiri paratus eſt, quoties eo, quem diximus, modo nos exercitabimus, nosqúe ad id intus accommodabimus ac præparabimus. Eſtqúe planè voluntatis eius, vt ſacramentaliter & ſpiritaliter ipſum percipiamus, quando id decet & congruit, & recta dictat ratio. Et licet non ſemper eo, de quo ante dictum eſt, deſiderio quis ferueat, neque ita affectus ſit & ſentiat, modò tamen DEI laudem ſpectet & honorem, & profectum ac ſalutem Animæ ſuæ, ſecurus ac liberè poterit ad Domini menſam accedere, ſi tantum nullius ſibi mortalis peccati conſcius ſit.

Deuotio ſiue compunctio quæ quibus ex Chriſti compaſſione proueniat.

Vulnerũ Chriſti ſtigmata quomodo obtineri queant.

Menſa Domini cum intrepidè accedenda.

De diuinæ naturæ vnitate, & perſonarum Trinitate.

CAPVT LI.

SVBLIMIS quidem & ſupereſſentialis diuinæ naturæ vnitas, in qua Pater & Filius in ſancti Spiritus vnitate ſupra omnem virium noſtrarum captum ſuam poſſident naturam in nuda ſpiritus noſtri eſſentia, vbi eſt altiſſimum ſilentium, creaturas omnes in lumine creato longè lateqúe excellit. Et hæc excelſa vnitas & viuida & fœcunda eſt. Ex ipſa enim progignitur ſine intermiſſione verbum æternum à Patre, per eandemq; generationem Pater cognoſcit Filium & omnia in Filio: itemqúe Filius cognoſcit Patrem, & omnia in Patre, cum ſint eiuſdem ac ſimplicis naturæ. Ex hoc autem Patris & Filij in æterna claritate mutuo intuitu & contemplatione, æterna quædam emanat ſeu procedit complacentia ac Amor infinitus, qui eſt Spiritus ſanctus. Porrò per Spiritum ſanctum & æternam ſapientiam ſuam ad ſingulas quaſque creaturas, diſcriminatim tamen ſeſe DEVS inclinat, donis-

Spiritus S. ex Patre & Filio qui promanet.

Digitized by Google

donisq; eas afficit & amore accendit pro merito seu dignitate singularum, atque etiam pro statu siue gradu in quo constitutæ sunt, & tum ob virtutes suas tum per æternam illius prouidentiam ex omni æternitate electæ: ab eodemq; Spiritu quotquot in terris & cælis sunt boni spiritus, ad virtutes & iustitiam incitantur ac permouentur.

Exemplum, vt Animam DEVS *possideat ac moueat tum naturaliter, tum supra naturam.*

CAPVT LII.

QVOD vt fiat euidens & perspicuum, quodam id exemplo declarandum est. Deus quidem Optimus Maximus supremum ita condidit Cælum, puta Empyreum, vt sit pura quædam & simplex claritudo, cælos omnes & quicquid est in creatis rebus corporeum a materiale, suo ambitu circumplectens. Siquidem externa est habitatio & regnum DEI ac Sanctorum eius, gloria perennique gaudio affluentissimum. Quod cum sit æterna, simplex ac impermixta claritas, nullum neque tempus, neque locum, neque motum, neque vllam vnquam mutabilitatem admittit: quandoquidem fixum ac firmum, & vltra materialia cuncta incommutabile perseuerat. Huic proximè succedit illud cælum, quod primum mobile dicitur, vbi motus omnis initium accipit ex supremo cælo DEI virtute deriuatum: quo deindè motu firmamentum & Planetæ omnes circumaguntur, & corporeæ creaturæ omnes suo quæque modo vegetantur. Eodem scilicet modo Animæ essentia spiritale DEI regnum est, diuina plenum claritudine, excelsius ac eminentius cunctis viribus nostris, nisi fortè quod modo prætereo, simplici quadam ratione transformentur. Sub hac autem Animæ essentia, in qua DEVM regnare diximus, Spiritus nostri vnitas ceu primum mobile sita est. In hac enim vnitate Spiritus noster supernè vel desuper mouetur virtute DEI tam naturaliter quam supra naturam. Nihil nanque ex nobisipsis vel in natura, vel supra naturam habemus. Porrò motus iste vel motio DEI, quando supernaturalis est, prima ac præcipua est causa virtutum omnium: & in ipso quibusdam diuinitus illuminatis septem dona sancti Spiritus, velut Planetæ septem conferuntur, quibus omnis eorum vita fœcunda ac fertilis redditur & illustratur. Hac videlicet ratione DEVS Omnipotens essentialem spiritus nostri vnitatem ceu regnum suum occupat: & hunc in modum cum donis suis in potentialem vnitatem cunctasque vires nostras promanat, illabitur, agit ac operatur.

Cælum empyreū qui conditum & quale.

Quale Dei regnum, anima.

Quæ motio virtutum omnium causa.

Quemadmodum exornatum eum esse oporteat, qui ad intimam spiritus exercitationem pertingere velit, & de tertio Christi spirituali aduentu.

CAPVT LIII.

IAM porrò videamus ac seriò aduertamus, quemadmodum intimam spiritus nostri in creato lumine exercitationem persequi ac obtinere queamus. Vbi quispiam virtutibus moralibus in vita externa benè instructus & ornatus est, & per intimas exercitationes nobiliter ac excellenter sursum conscendit, atque in diuina quadam pace, spiritus sui possidet vnitatem, su-

Exercitatio qua qui obtinenda.

pernaturali illustrati sapientia, ac profusa charitate per cælum terramq; dimanantis vel emanantis, rursumque cum honoris ac reuerentiæ exhibitione in idem vndè profluxit, fundum, hoc est, celsissimam DEI vnitatem, quæ est omnis effluentiæ fons & origo, refluit, refertque omnia: (quælibet enim creatura quo pluribus est affecta DEI muneribus, eo plus habet amoris sursum tendentis, cunctaque refundentis ac referentis in DEVM, magisque sese intus ad suam accommodat & adiungit originem. DEVS nanque & illius dona omnia, in ipsum vt tendamus exigunt ac reposcunt: nosque per charitatem & virtutes & illius quandam similitudinem, in ipsum tendere conamur ac appetimus) vbi igitur, inquam, quispiam ita se habet, iam per ipsam amantissimam CHRISTI demissionem vel inclinationem, & operationem intimam in spiritus eius vnitatem, ipsiusque hominis ardentem amorem, & cunctarum virium suarum in eandem vnitatem quæ est DEI habitatio, perfectam & omnimodam impressionem ac immersionem, tertius in interna exercitatione Christi oritur & existit Aduentus: qui sanè nihil est aliud, quam internus quidam Christi attactus, in quo diuina claritate sua, intima spiritus nostri penetralia contingit ac mouet. Et sicut alterum Christi aduentum, de quo superius actum est, fonti tribus dimananti riuulis similem diximus, ita hunc tertium venæ fontis comparare libet. Vt enim nullus riuus absque fonte est, neque vllus fons sine viuida vena vel scatebra vndè emergit: ita Dei gratia in vires supremas suis quibusdam riuulis emanat, vrgetq; impellit & inflammat hominem ad virtutes omnes, ac nihilominus in spiritus vnitate vndè erumpit, instar fontis sese continens, in eadem haud secus ebullit ac scatet, quam viuida quædam scatebra ex vitali ebulliens ac prosiliens diuinæ opulentiæ fundo, fidelitate, pietate, ac clementia nunquam defecturo. Et hic ille contactus est, de quo iam dicere instituimus. Hunc autem attactum creatura patitur: quandoquidem vires supremæ vltra omnem virtutum multiplicitatem in spiritus vnitatem copulantur ac adunantur: neque hîc quisquam agit aut operatur præter solum Deum, ex liberrima istîc operantem bonitate sua, quæ causa est virtutum omnium actorius salutis nostræ. In hac Spiritus vnitate, vbi venæ huius scatebra ebullit, omni actione ac ratione animus superior est: non tamen est absque ratione. Etenim ratio illuminata, maximè vis amatiua, tactum hunc sentit ac percipit: sed ratio modum illius capere non potest, puta quomodo vel qualiter fiat: Est nanque opus diuinum, & omnis gratiæ donorumque omnium illapsus, fons & origo, extremumque medium inter DEVM & creaturam. Supra hunc verò tactum in silenti ac tranquilla spiritus essentia incomprehensibilis quædam versatur claritas, quæ est altissima Trinitas, vndè hic attactus proficiscitur, vbi & Deus Omnipotens viuit & regnat in spiritu, & spiritus in Deo.

Cuinam Deus magis amādus.

Aduētus Christi tactus, quid.

Virtutum omnium nostræ ſi salutis causa quæ.

De intimo ſpiritus exitu, qui in hoc diuino ſit contactu.

CAPVT LIIII.

HIc iam Christus sub hoc attactu intus spiritum alloquitur in hęc verba: Exi per exercitia pro huius ratione contactus. Siquidem profundus hic attactus spiritum nostrum in intimam, quam possit creatura, quate-

Quibus verbis ſpiritum intus af-

quatenus creatura est, in creato præstare lumine, exercitationem trahit ac inuitat. Subrigit autem hîc sese spiritus vi amatiua vltra actionem omnem in ipsam vnitatatem, vbi tactus huius viuida emergit ac erumpit scaturigo. Porrò tactus iste exigit ab intellectu, vt Deũ in ipsius claritudine cognoscat: & à vi amatiua hinc à voluntate, vt Deo citra medium perfruatur. Idemque spiritus amans & naturaliter & supra naturam præ omnibus maximè appetit. Itaque per rationem illuminatam interna sese consideratione subleuans, in intima sua penetralia, vbi hic viget attactus, introspicit ac contemplatur. Cæterùm omnis hîc ratio, & lumen omne creatum deficit, nec potest vltra progredi. Etenim supereminens illa claritudo, ex qua contactus iste trahit originem, suo occursu visum omnem creatum, cum sit immensa ac infinita, prorsus excæcat: & creatus omnis intellectus creato duntaxat fretus lumine, perindè hîc se gerit, vt oculi vespertilionis ad solis radios ac splendorem. At nihilo secius spiritus ipse tum à Deo tum à seipso denuò semper & excitatur & exigitur intimum hunc attactum perscrutari ac inquirere, atque etiam inuestigare & habere exploratum, quid Deus, quidque tactus iste sit. Ita semper ratio illuminata denuò perquirit, vndè hic tactus proficiscatur, itemq; noua semper peruestigatione venam hanc & scaturiginẽ mellifluam in ipsa eius origine inquirit. Verùm in huius cognitione nihil omninò proficit. Ait itaque & ipsa & omnis consideratio cum ratione coniuncta: Nescio quid sit: idq; ob claritudinem supereminentem, quę intellectum omnem suo occursu repercutit, perstringit & occæcat. Eumque in modum diuina sese habet claritas supra spiritus omnes tam in cælo quam terra degentes. Qui verò per virtutum studia & internas exercitationes fundum suum in ipsam vsque originem suam, quod est ostium vitæ æternæ, penetrarunt ac perfoderunt, ij tactum hunc sentire ac percipere valent: vbi sanè tam immensa effulget Dei claritudo, vt ratio q; & intellectus omnis ab vlteriori progressione plenè deficiat, & incomprehensibili Dei claritati, velit nolit, cedere compellatur. Quod licet ita se habeat, ratio & intellectus foris ad ostium gradũ figere cogatur, vis tamen amatiua, quæ æquè vt intellectus inuitata & exacta est, introrsum nititur ingredi, & quanuis excutiat, tamen frui appetit. Fruitio verò potius in gustando ac sentiendo, quam intelligendo consistit. Ita nimirum amor prorsus penetrare ac ingredi contendit, vbi intellectus foris manere compellitur.

Feruet Christus.

Claritudo quæ quem visum excęcet.

Ostium vitæ æternæ quod.

Amorem aliquo intromitti, intellectu excluso.

De perpetua quadam spiritus nostri esurie erga Deum.

CAPVT LV.

EXistit autem & oritur hîc perpetua quædam esuries, quæ nec expleri vnquam potest: & hæc est interna quædam & auida ac inhians vis amãtis vel amatiuæ, & spiritus creati ad bonum increatum adspiratio. Cum enim spiritus fruitionis vehementi desiderio teneatur, ad eamque sit inuitatus & exactus à Deo, omninò ad eam pertingere molitur. Itaque oritur hîc perennis quædam auiditas & fames, obtinendi q; desiderium, nec vnquam tamen perfectè potest voto potiri suo. Tales reuera omniũ quos præsens habet vita pauperrimi maximeq; inopes sunt. Siquidem gulosi ac famelici ac auidi sunt, eaq; laborant fame, quam medici bolismum vocant: quo fit

Fames spiritus insatiabilis, quid.

Bolismus.

vt quicquid interim edant vel bibant, nunquam tamen exatientur. Etenim, vt diximus, fames ista perpetua est, quando non potest vas creatum bonum increatum comprahendere ac continere. Manet igitur hîc perenne quoddam, idemq; auidum valdè famelicumq; desiderium: sed Deus vsqueadeò illud excellit ac superat, vt non possit ad plenum id quod optat, assequi. Grandia quidem hîc fercula dapesq; propositæ sunt, esculenta ac poculenta plurima, nulli satis præterquam experienti cognita: sed deficit tamen ferculum quoddam, quod est plena fruitionis satietas. Quamobrem fames perpetuò recrudescit: tametsi sub eo, quem hîc sentiri diximus, attactu, mellisflui dimanant riuuli cunctis affluentes delicijs, internum hominis palatum omnigena, quam quidem excogitare vel imaginari possit gustus, suauitate afficientibus. Cæterùm quando hæc omnia creato modo fiunt, & sunt vtique infra Deum, perpetuam famem & impatiens desiderium excitant. Nam tametsi istiusmodi homini Deus dona omnia Sanctorum omnium & quicquid præstare posset, se vno excepto, largiretur, at tamen spiritus eius auidissima fames & cupiditas minimè expleretur. Hanc famem & cupiditatem spiritus, internus Dei contactus in nobis efficit, Dei spiritu nostrum incitante ac perurgente: quantoq; tactus est vehementior, tanto & fames ac auiditas maior est. Hæc planè amoris vita est, iuxta præcipuam ac excellentissimam illius operationem, ipsam quoque rationem ac intellectum transcendentem. Nihil enim hîc ratio amori vel adimere vel conferre potest, eo quod noster amor diuino tactus amore est. Et quantum equidem capio, quisquis huc pertigit, non facilè deinceps vnquam à DEO poterit separari. Tactus autem iste Dei, quatenus sentiri potest, & amans cupiditas ac desiderium nostrum, vtraque inter creata referenda sunt, quo fit, vt donec ista perdurabit vita, increscere semper & augeri possint.

Amoris vita quæ.

Quis haud facilè à Deo separandus.

De amorosa quadam diuini nostriq́ue spiritus concertatione.

CAPVT LVI.

IN hoc amoris impetu duo inter sese certant spiritus, videlicet Dei ac noster. Deus quidem per Spiritum sanctum sese in nos demittit, atque indè nos amore contingimur. Atquì spiritus noster tum Dei operatione, tum vi amanti vel amatiua in Deum sese immergit & inclinat, vndè Deus vicissim attingitur. Ex his porrò duobus contactibus amoris exurgit concertatio: & vterque sanè spiritus in profundissimo occursu & intima ac acutissima visitatione amoris vulnus accipit. Hîc iam duo isti spiritus alter in alterum suos vicissim mittunt radios atque fulgores, suosq; mutuò sibi vultus exhibent: vndè fit, vt amore vicissim alter in alterum magna auiditate contendat & adspiret. Exigit igitur quilibet alterum totum quod est, & quilibet alteri exhibet totum quod est, ad illudq; eum inuitat: hinc fit amantium liquefactio. DEI quidem contactus atque largitio, nostrumq; amans desiderium ac retributio siue relargitio, amorem firmum atque stabilem conseruant. Et hic fluxus atque refluxus, charitatis fontem redundare facit: sicque attactus DEI, nostriq; amoris auida fames & cupiditas, in simplicem amorem transeunt. Quod dum fit, spiritus vsqueadeò ab amore occupatur ac possidetur, vt & DEI & suijpsius non possit non obliuisci, neque quicquam

Spirituũ duorũ cõcertatio iucunda.

Charitatis fons qui redũdet.

quam præter amorem nouerit. Hic ſpiritus amoris igni conflagrat, tamq; profundè in DEI contactum immergitur, vt omne illius deſiderium ac auiditas ſuperetur, omnis eius actio conquieſcat ac deficiat, totumq; ſe agendo exhauriens ipſemet ſuo modo amor vitra omnem applicationem efficiatur, & creatæ eſſentiæ ſuæ intima penetralia, vbi actiones omnes creatæ initium accipiunt ac deſinunt, ſupra virtutum omnium multiplicitatem obtineat poſſideatqúe. Ita nimirum amor ſe habet in ſeipſo, idemqúe virtutum omnium radix eſt & fundamentum.

De frugiferis iſſdemqúe æternis ſpiritus actionibus, ſiue de ſummo ſpiritalis exitus gradu.

CAPVT LVII.

ATqui cum ſpiritus noſter & amor iſte viuidus ſit & virtutibus fœcundus, vires ſupremæ in ſpiritus vnitate ſeſe continere non valent. Etenim incomprehenſibilis Dei claritudo, eiusqúe amor immenſus ſpiritui ſupereminens, vim tangit amantem. Quapropter ſpiritus rurſus ad agendum accinctus, ſublimiori atque interiori, quam vnquam ante, deſiderio & auiditate corripitur. Quanto autem magis internus & excellentior eſt, tanto celerius amando ſeſe conſumit & exhaurit, ac quaſi in nihilum redigit, moxq; rurſus ad denuò agendum accingitur: quæ eſt reuera vita cæleſtis & æterna. Semper quidem auidus ac famelicus ſpiritus Deum exedere ac abſorbere appetit: ſed ipſe potius ſub hoc Dei attactu abſorbetur, ab omniqúe actione ſua deficiens, ipſe quodammodo ſupra operationem omnem amor efficitur. Enimuerò in ſpiritus vnitate vires ſupremæ adunantur ac vniuntur. Hic videlicet gratia & charitas ſupra actionem eſſentialiter exiſtit: quandoquidem hic charitatis virtutumq; cæterarum fons eſt & origo: Et ſicut hinc iugis quædam fit emanatio ſiue exitus per charitatem & virtutes cæteras, ita rurſus perpetua eſt cum intima quadam Deum guſtandi cupiditate ac fame introuerſio, atque etiam perennis inibi in ſimplici amore permanſio. Et hæc omnia, creato quodam modo infra Deum aguntur: eſtq; hoc omnium, quæ in creato poſſint lumine vel in cælis vel in terris actitari, exercitiorum longè intimum: ſupra quod nihil reſtat aliud, niſi vita contemplatiua, quæ in diuino lumine & diuino quodam modo agitur. Neque poteſt quiſquam hoc in exercitio aberrare aut decipi. Inchoatur autem hîc in gratia, & deinceps in æuum durabit ſempiternum in gloria. Ita iam altera ac tertia quatuor principalium partes nobis abſolutæ ſunt, vbi Dominus ait: *Sponſus venit, exite.*

Quomodo ſpiritus Deum exedere appetit, abſorbetur.

Exercitiorum omnium intimum quod.

Matth. 5.

De quarto articulo principali, puta de obniatione ſponſi.

CAPVT LVIII.

HVC vſque in ſuperioribus explicatum eſt, principio quidem, vt homo ſubleuati ac liberi animi, per Dei gratiam in exercitationibus internis videre incipiat: qui eſt articulus primus, quem Chriſtus exigit ac petit à nobis, dum ait, *Ecce.* In altero deinde tertioq; articulo, vbi ait, *Sponſus venit, Exite,* triplicem Chriſti aduentum internum commemorauimus ac pertractauimus, itemq; primi aduentus modum quadruplicem abſoluimus:

Supradictorũ recapitulatio ſuccincta.

mus: simul etiam id indicare conati sumus, vt per exercitia exire debeamus iuxta omnem modum, quo nos Dominus suo in aduentu intus accendit, instituit, admouet. Superest iam, ad quartum eundemq; postremum pertractandum articulum vt accedamus, vbi Christus dicit, *Omnia mea.* Omnis enim interna spiritalis visio nostra, siue ea gratiæ sit, siue gloriæ, omnis item exitus noster cum virtute coniunctus, in quocunque ille fiat exercitio, omninò ea de re agitur, vt obuiam veniamus Christo sponso nostro, eique veniamur: quippe qui æterna requies, & finis ac merces est totius laboris nostri. Constat nimirum, obuiationem duarum esse occursum personarum, ex diuersis ac disiunctis oppositisq; locis venientium. Venit igitur Christus è supernis, ceu Dominus potentissimus, ac dator munificentissimus, cui nihil sit impossibile. Nos contrà ab imo venimus, vt serui illius inopes ac miseri, qui ex nobis ipsis non possimus quicquam, sed omnium indigi simus. Christus ad nos ab intimis extrorsum venit, nos ad illum ab externis intrò venimus: sicque mutuus quidam hic spiritalis occursus agitur, idque duplici ratione, puta cum medio & absque medio.

Matt. 25

Omnia quæ agimus, cur agenda.

Obuiatio quid.

Christus vadè ad nos, nosque vadè ad Christum.

De essentiali occursu siue obuiatione Dei, quatenus in nuda natura agitur.

CAPVT LIX.

VELIM hoc loco intentus sit lector, & quæ dicturi sumus, probè capiat. Spiritus quidem nostri vnitas in DEO, duplici ratione sese habet, puta essentialiter & actiuè. Secundùm essentialem existentiam idem spiritus aduentum Christi in nuda natura absque medio & sine intermissione suscipit. Ea enim vita & essentia, quæ secundùm æternam ideam in Deo nos sumus, itemque quam in nobis habemus, medij ac discriminis expers est. Quamobrem spiritus noster secundùm intimam ac supremam sui portionem, in nuda natura æterni exemplaris sui impressionem diuinamq; claritudinem sine cessatione suscipit, estq; sempiterna Dei habitatio, quam Deus perpetua inhabitatione occupat, & nouo semper aduentu, nouaque recentis splendoris ac claritatis æternæ generationis suæ irradiatione visitare dignatur. Quò enim hac ratione DEVS aduenit, ibidem iam est: & vbi est, eò aduenit. Vbi verò nunquam fuit, eò nec venit vnquam: quippe cum nullum in eo accidens, nulla insit mutabilitas. In quibuscunque autem inest, ea etiam in ipso sunt: neque enim extra seipsum egreditur. Spiritus igitur Deum in nuda natura essentialiter possidet, & spiritum Deus. Viuit nanque in DEO, & Deus in ipso: & secundùm supremam sui partem, Dei claritatem & quicquid Deus hoc pacto præstare potest, suscipere absque medio idoneus ac habilis est: quin etiam per æterni exemplaris sui claritudinem essentialiter ac personaliter in ipso lucentia, secundùm supremam viuacitatis suæ portionem, in diuinam sese demittit ac demergit essentiam, ibidemq; perseueranter secundùm ideam manendo, æternam suam possidet beatitudinem: rursumq; cum creaturis omnibus per æternam verbi generationem indè emanans, in esse suo creato liberrima sacrosanctæ Trinitatis voluntate constituitur. Et hic eiusdem adorandæ Trinitatis ac vnitatis, ad quam conditus est, quandam similitudinem habet. Porrò secundùm creatam essentiam sua, æterni

Duplex esse vnitatis spiritus nostri habitudinem.

Quibuscunq; Deus inest, ea ipsa & Deo inesse.

mentes, cum ipsis sanctis Dei regnum possidere, & cum ipsis æternum gaudere. Quæ
gloria est patrum, præmium sanctorum, & cæterorum omnium Deum colentium
fructus obedientiæ? Quæ securitas? Quæ fiducia? Quæ libertas? Quæ ineffabilis
quædam & inenarrabilis voluptas? Hæc & similia his quæ scripta sunt, cogitare
quotidie, meditari, & in his versari, nihil aliud est, quam in cœlo habitare. Quid
dico in cœlo, Ars Deo dignissima, in Deo ipsum assecutum esse, quem
cæteri omnes desiderant, quem nec oculi videre, nec aures audire, nec in cor hominis
ascendere, nec cogitatione comprehendere possunt. Et adhuc hoc quoque
verbo complectar, & dicam Deo præsto esse immortalitatem, quæ mortem
omnem excludit, quæ lucem habitat inaccessam, quæ omnia sustinet, omnia
tolerat, & in hujusmodi quæ nos non possumus, omnia facit. Hæc ut nos
consequamur, & ad hæc pervenire possimus, omnibus viribus contendamus: ne
quis aut ad ea quæ in hac vita sunt, aut ad ea quæ in futura, oculos conjiciat, ne
quis ad ea quæ videntur, aut ad ea quæ non videntur, respiciat. Quæ enim
videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt. Ne quis
ergo ad ea quæ in hac vita sunt, respiciat, ne quis ad ea quæ in futura, oculos
conjiciat, ne quis ad ea quæ videntur, aut ad ea quæ non videntur, respiciat.
Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt.

Ne quis ergo ad ea quæ videntur, &c.

CAPUT LX.

Prælatis omnibus, ubilibet, & loher ab ipsis, qui in nobis sunt fratres, quæ
quidem sunt omnes qui perpetuæ, regularique subsunt disciplinæ,
quod diuina veneratio vita pollet donare tranquilla, interdum etiam
& laborum, & periculorum plena, per quæ ad cœlestia regna, & ad æternam
beatitudinem, Christi ductu, & gratia, ascendere, ad quod nihil aliud nos
cogere debet, quam ut ea quæ Deo placita sunt, faciamus. Et hæc vitam
æternam, quæ in Christo Jesu Domino nostro est, nobis præbet. Quæ
quidem vita cum in omnes quos ipsa vitam æternam exercuit, & habitum & ordinem
habeat, nos tamen, qui ad eam per asperiora ducimur, hoc est per ea quæ
in omnes animæ vitiosæ egressus coërcentur, fortiorem virtutem ex ejus fonte
ad nos derivari, quæ [illegible] ad eam pervenire possimus. Et hæc
fortior virtus ad nos Deo miserente per gratiam derivata, non est
aliud, quam mentis humilitas, quæ ad eos in humilitate positos descendit, quos
divina clementia, & gratia tantum [illegible] ejus vita contulit, ut ea quæ
illis non sunt profutura, ab illis tollat, & ea quæ illis sunt profutura, illis
det, ut vitæ [illegible] ad eam pervenire valeamus. Ac hoc Deo indulgente, non
per nostra merita, quæ nulla sunt, sed per misericordiam nos quærentes, ut sæpe
dictum est, qui vitam æternam præstat, præstitutum est, ut humilitatem pro-
fundissimam, quæ ab omnibus vitiis animam purgat, & ad cœlestia regna
ducit, ab ipsis, qui in ea sunt, quærere, & ab ipsis, ac Deo [illegible]
ut ea quæ illis non sunt profutura, ab illis tollat, & ea quæ illis sunt profutura,
illis

mens diuinitus inspirata, & singulorum donis ita distributa, vt vnicuique suum sit, nec omnes singula habeant, omnibus tamen sufficiant. Ex quo autem quod non habet, ei qui habet, & non habet inuidet, & ad amandum non excitatur, in quem charitatem non habet, non diligit, atque ita sine amore in quem diligendus est, nec amatur, nec amando quisquam beatificatur, quemadmodum nec videndo quidem, si, quæ videnda sunt, non amentur. Quare non alienæ mentis diuinitus inspiratæ, sed propriæ mentis rationalis est, quod beatificat animam.

De diuersis quæstionum generibus, & solutionibus quibusdam.

CAPVT LXI.

HÆc sunt omnia, quæ mihi, quem amicum in Deo tuo nactus sum, de quæstionibus proposuisti, in quibus tempus longe breuissimum mihi non fuisset intelligentiæ tuæ necessarium, nisi tuam desiderium in eo mihi fuisset impedimento. Is namque tempus vnicum mihi quærendo fecit, iam figens eos animos ad cognoscendum, & fixos in ipsa desiderantes, quos ad cognoscendum ego prouocaui, ac nondum quæsitum, quod quæri iussi, quæsitum facere non potui. Neque enim aliud quæsitum habet, nisi Deus & diuina dilectio mentes humanas. Hæ si hoc non inuenerint, quod sunt, non sunt quæsitæ beatæ, & hoc inuenitur omnibus magnum, nec quod ab omnibus inuenitur, magnum est. Quæ enim ab omnibus inuenitur, ea sunt, quæ ad corpus pertinent, & ad ea quæ corporis sensibus subiacent, & quæ in eis sine ratione sentiuntur, & quæ cum ratione in eis animaduertuntur, & quæ ad artes, quæ in his rebus sunt, & ad ipsas artes, quæ in his rebus sunt, & ad ipsas artes, quæ in his rebus sunt, & ad ipsas

ea de re disputationem instituere, quæ ad Dei gloriam, & ad nostram salutem pertinent? Quando præsertim à nobis id, vt fiunt in eiusmodi quæstionibus, non exigitur, vt exhibeamus quæ ad rem sunt omnia, sed quæ ad nostrum institutum pertinent, quæque nobis videntur esse vera & certa, quæ Deus reuelauit, & quæ Ecclesia Catholica credenda proposuit. Quæ quidem omnia, quam vtilia proponantur hac tempestate, longa mora est commemorare, quod præsentes videmus. Quæ propterea, vt Deus iuuet, & Spiritus sanctus, Dux vester illi præsentet. Ea quæ præcipiemus, & quæ ex illis sequentur conclusiones, quæ præcipue dignæ videbuntur, quæ in memoriam, & vsum vestrum vtui futurum esse iudicabimus, ea omnia in hoc libello, quem vobis dedimus, scripta habetis. Quæ quidem omnia, & eiusmodi, quæ hic desiderantur, ad quæ ea pertinent, quæ ad virtutem, & ad bonos mores conducunt, quæque ad eos, qui in peccatis sunt, reuocandos, & ad falsitatem & errores eorum, qui à veritate Catholica recesserunt, delucidationem afferunt exercitia, quæ hoc pacto in vestrum, aut communitatem quæ ad vos pertinet, scripta habemus, quæque ad vos mittemus. Longe autem Dei ea, quæ præcipimus, & scripta nobis legere nolle, quam nobis ea legere, quæ dicemus, & scribemus, vtile erit. Quæ nos, hac alternatim vel colloquia, vel scripta, fabricam nouæ Ecclesiæ, quæ ædificetur in vobis, quæque vestra vtilitas esse videatur, ædificabimus. Quæ quidem omnia, quæ vtilia esse videbuntur, ea Deus O.M. virtutum author, & Spiritus sanctus, qui ipsum docebit, quæque ipsum à nobis audiet, & à vobis petet, & à nobis audiendo, & à vobis petendo, ea nobis inspirabit, & ea nobis ostendet.

De omnium rationum & scientiarum fonte & principio.

CAPVT. XIII.

CAEterum Deus est omnium rationum, & scientiarum, quæ in mundo sunt, quæque non sunt, sed esse possunt, & quæ per gratiam, & per naturam, sapientiarum principium, & origo, quæ quidem omnia nullus vnquam intellexit, neque vnquam intelliget, nisi per gratiam sit illuminatus, & Spiritus sanctus, qui omnia scrutatur, etiam profunda Dei, ipsum docuerit. Quæcunque autem consecutus, & intellexit vnus quisque per gratiam & virtutem Spiritus sancti, ea ipse non est contentus vsui vilare domi, quæque virtutem, & mentem sibi illuminauit, communicare cupiebat. Et quoniam vnicuique Christus, qui in omnibus quæ sunt omnia habemus, suum gratiæ thesaurum creauit, quibusdam verum dictum est, quod ait Paulus, non omnibus omnia dari, vt vnicuique vtilitas communis ostenditur. Quæ quidem omnia, quæ ad vtilitatem communem pertinent, ea ipse Christus, qui in omnibus est, & omnia habemus, & omnibus dat affluenter, & non improperat, & quæ ipse Christus, qui in omnibus est, & omnia habemus, & omnibus dat affluenter, & non improperat, & quæ ipse

De continuo profectu ſpiritus noſtri, & de intentione ſimplici.

CAPVT LXIIII.

Videamus nunc, vt in ſingulis actibus DEO pergere obuiam, & maiorem ſemper adipiſci ſimilitudinem, & vnitatem perfruentem excellentius occupare debeamus. Quodlibet ſanè opus bonum, quantumuis illud exiguum ſit, ſi cum amore & recta ac ſimplici intentione referatur in Deum, maiorem ſimilitudinem & æternam in Deo vitam emeretur. Simplex nanque intentio vires animæ diſperſas in vnitate ſpiritus colligit & adunat, & ſpirituni ipſum Deo accommodat & adiungit. Ipſa Deo laudem, honorem, virtutes omnes offert & exhibet: ſeipſamq; & cælos omnes & creata omnia pertranſiens ac penetrans, Deum in ſimplici fundo ſuo reperit. Ipſa videlicet virtutum omnium finis, initium, decus ac ornamentum eſt. Simplicem autem intentionem eam dicimus, quę nihil ſpectat niſi Deum, & omnia in ordine ad Deum. Ipſa nimirum fictionem, hypocriſim, duplicitatem omnem pellit ac profligat. Quamobrem danda cuilibet opera eſt, vt in cunctis actionibus ſuis ſupra omnia illam retineat, exerceat & colat: quippe quæ hominem diuino ſemper fiſtit conſpectui, intelligentia perſpicacem, in virtutibus ſtrenuum, & ab omni aliena ac vana formidine tam hîc, quam in die iudicij, liberum ac vacuum efficit. Ipſa planè ſimplex ille oculus eſt, cuius Dominus meminit, totum corpus, id eſt, omnes hominis actus, omnemq; eius vitam illuſtrans, & à peccato mundam puramq; conſeruans: eſt etiam ſpiritus interna illuminata propenſio, atq; totius ſpiritalis vitæ fundamentum. Ipſa in ſe ſpem charitatemq́ue complectitur, vtpotè quæ & confidit Deo, eiq; fidelem ſe præbet. Naturam verò peſſum premit atque proculcat, & pacem adducit, omneq́ue ſpiritus murmur compeſcit ac depellit. Ipſa virtutes omnes incolumes conſeruat, pacem, ſpem, & confidentiam in Deum tam hîc quam in illius iudicio præſtat. Ita ergo in ſpiritus noſtri vnitate cũ gratia ac ſimilitudine commorabimur, ſemperq; Deo per medias virtutes ſiue virtutum media pergentes obuiam, totam illi vitam & omnes actus noſtros ſimplici intentione offeremus, in ſingulis quibuſque actibus hocipſo huius ſingulis maiorem adepturi ſimilitudinem. Per ipſum autem ſimplicis intentionis fundum noſipſos tranſeuntes vel tranſcendentes Deo abſq; medio occurremus, cum eoq; in ſimplici quieſcemus fundo, poſſeſſuri illic hæreditatem ex omni nobis æternitate paratam. Ita nimirum ſpirituum omnium vita & actio cum virtute coniuncta, in gratiæ ſimilitudine & ſimplici intentione conſiſtit, eorumq́ue ſuprema quies in eſſentiæ ſimplicitate ſupra virtutes omnes agitur. At nihilo minus ſpiritus alij alios virtutibus ac ſimilitudine excellunt, & ſinguli ſuam ipſorum in ſeipſis pro ſua dignitate eſſentiam poſſident: & DEVS ipſe ſingulis ſingulatim ſiue ſingulari quodam modo facit ſatis, & ſinguli quique in fundo ſpiritus ſui pro menſura ac modo amoris ſui Deum tum hîc, tum in æterna vita quærunt.

Operis boni vtilitas quæ.

Intentionis ſimplicis efficacia.

Simplex intentio quæ.

Matth. 6.

Intentionis ſimplicis laus.

De ordine tam actiuæ quam ſpiritualis vitæ ſecundùm ſeptem dona Spiritus ſancti, & primo ſecundùm dona Timoris, Pietatis, & Scientiæ.

CAPVT LXV.

SED

Sin autem aliquem eorum secundi generis gradus desiderium habuerunt, ut videlicet Deo, qui per gratiam & virtutes operatur, sese humiliando, & ad ipsum se dirigendo, non contenderint, sed gradatim vsque ad finem quiescendo, & in vnum spiritum, & vnum amorem, & vnum lumen, & vnum gaudium, & vnum bonum, & vnum Deum, & vnum Deificum, & vnum Deificatum, & vnum Deificabilem, & simplici intuitione id quod absque parte, aut quod habitabile & habitans, & quod vnibile & vnitum, & quod vnum & vnus, & quod vnitum & vnitus, & quod vnitum & vnitus, & quod vnitum & vnit

Fortitudinis donum quid faciat.

cognitor effectus, ad internam pertingit vitam, accipitq; quartum à Deo donum, hoc est, fortitudinis spiritum, quo communitus, vincere potest aduersa & prospera, lucrum & iacturam, spem & curam rerum temporalium, omnigenaque media & omnem multiplicitatem: atque hoc ipso à creaturis omnibus totus fit liber & expeditus. Vbi verò à cunctis simulacris ac imaginibus absolutus est, fit compos ac potens sui ipsius, facileq; ac nullo negotio ad vnitatem pertingit ac internus efficitur, & citra vllum impedimentum interna cum deuotione, sublimi affectu, laude, gratiarum actione & simplici intentione ad DEVM sese conuertit: sapiuntq; ipsi omnes actus, & tota vita sua tam interna quam externa: quippe qui ante adorandæ Trinitatis thronum coram assistens, sæpius à Deo interna consolatione ac suauitate afficitur. Quisquis enim ad hanc mensam cum laude, gratiarum actione, & intima reuerentia ministrat, sæpè quidem & vinum potat, & reliquias seu fragmenta & micas de Domini mensa decidentes gustat ac edit. Præter hoc verò ob intentionis suæ simplicitatē etiam pace interna semper gaudet. Et si quidem in laude, gratiarum actione & sursum erecta intentione fixus perstiterit, spiritum fortitudinis duplicem obtinebit: Quo percepto, minimè iam secundùm corpoream appetentiam vel affectum consolationi, vel suauitati, vel vllis Dei donis, vel quieti, vel paci cordis sui sese immerget, vel in illis acquiescet ac immorabitur, sed per quæuis potius dona omnemq; consolationem transibit ac penetrabit, quo possit ad dilectum pertingere. Fortis igitur is est, qui cordis inquietas occupationes & res terrenas abijcit, deserit, ac vincit. Duplici verò fortitudine præditus est, quisquis consolationem omnem & dona cælestia pertransit ac superat. Talis nimirum creaturas omnes excellit, & magna virtute ac libertate per spiritalis donum fortitudinis sese possidet.

Duplex fortitudinis spiritus qui obtinendus.

Fortis qs.

Duplici fortitudine præditus.

De Consilij dono.

CAPVT LXVII.

VBI verò nulla eum res creata aut impedire, aut vincere potest, quo minus in simplici ac sursum tendente intentione sua, & in Dei laude Deum supra illius dona omnia quærens & intendens, per donum fortitudinis immobilis persistat, quintum illi donum confertur à DEO, quod est consilij: per quod Deus Pater intus eum trahit, vocatque cum electis suis ad vnitatis suæ dexteram. Filius spiritaliter intus ei loquitur: Sequere me ad Patrem meum, etenim vnum necessarium est. Spiritus sanctus cor aperit ac expandit, atque ardenti inflammat & accendit amore. Hinc verò æstus quidam & impatientia amoris intus nascitur. Qui enim consilio huic morem gerit, vehementem amoris impetum sustinet, neque quicquam præter solum Deum sufficere illi potest. Eam ob rem & seipsum & omnia deserit, illum vt reperire queat in quo saziuere nouit, & in quo omnia vnum sunt. Hic nimirum curandum est homini, vt Deum simplici intentione prosequatur, seipsum ratione compescat & cohibeat, omnem suam abneget voluntatem, optataq; præstoletur vnionem vel vnitatem, donec eam Deo præstare visum erit: ficq; spiritus consilij in ipso duplicabitur. Magnus enim est & ordinatione consilioq; Dei obtemperat, qui seipsum relinquit & omnia, amore-

Luc. 10.

Consilij spiritus qui duplicandus.

materiæ locutionis, adiungam ea, quæ ad eam rem, tanquam ad metam, tendunt. Ac vero in primis, ad quæstionis huius complexum, quæ propriæ voluntatis, & actionis ipsius voluntariæ, & diuinæ concurrentiæ rationem, pertinent, ea, quæ ad hanc rem, ex Scripturis, & Patribus, ac Theologis, colligi possunt, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicabo. Ea igitur, quæ hoc in loco, ad rem propositam, dicenda sunt, in quatuor capita reuocabimus, ac primum, quidnam sit voluntas, & quotuplex sit, ostendemus. Deinde, quæ sit propria, & naturalis actionis voluntariæ ratio, declarabimus. Tertio, quæ sit diuina concurrentia, & quotuplex sit, explicabimus. Postremo, quæ sit ratio, & modus humanæ voluntatis in gubernatione diuina, & quæ sit ratio, & modus diuinæ concurrentiæ in actionibus voluntariis, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicabimus. Quæ quidem omnia, ex ipsa rei natura, & ordine, ita pendent, ut, nisi quæ prius dicenda sunt, perspecta, & explorata habeantur, de posterioribus, & grauioribus, quæ in hac quæstione tractanda occurrunt, nihil certi, & explorati, dici, & explicari possit. Quare, ut ordine, & methodo, quæ ad rem maxime pertinet, seruata, ad propositum nostrum deueniamus, ea, quæ ad primum caput pertinent, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicare, & declarare conabimur.

CAPVT I.

Quidnam sit voluntas, & quotuplex sit.

Voluntas, quæ in Deo, & in Angelis, & in hominibus reperitur, est appetitus rationalis, quo quis, quod bonum esse iudicat, id sibi comparare, & quod malum esse iudicat, id a se abigere, & propellere conatur. Quæ quidem definitio, ex ipsa rei natura, & ex communi omnium Philosophorum, & Theologorum sententia, ita pendet, ut, nisi quæ prius dicenda sunt, perspecta, & explorata habeantur, de posterioribus, & grauioribus, quæ in hac quæstione tractanda occurrunt, nihil certi, & explorati, dici, & explicari possit. Quare, ut ordine, & methodo, quæ ad rem maxime pertinet, seruata, ad propositum nostrum deueniamus, ea, quæ ad primum caput pertinent, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicare, & declarare conabimur.

Voluntas, quæ in Deo, & in Angelis, & in hominibus reperitur, est appetitus rationalis, quo quis, quod bonum esse iudicat, id sibi comparare, & quod malum esse iudicat, id a se abigere, & propellere conatur. Quæ quidem definitio, ex ipsa rei natura, & ex communi omnium Philosophorum, & Theologorum sententia, ita pendet, ut, nisi quæ prius dicenda sunt, perspecta, & explorata habeantur, de posterioribus, & grauioribus, quæ in hac quæstione tractanda occurrunt, nihil certi, & explorati, dici, & explicari possit. Quare, ut ordine, & methodo, quæ ad rem maxime pertinet, seruata, ad propositum nostrum deueniamus, ea, quæ ad primum caput pertinent, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicare, & declarare conabimur.

CAPVT II.

Quæ sit propria, & naturalis actionis voluntariæ ratio.

Voluntas, quæ in Deo, & in Angelis, & in hominibus reperitur, est appetitus rationalis, quo quis, quod bonum esse iudicat, id sibi comparare, & quod malum esse iudicat, id a se abigere, & propellere conatur. Quæ quidem definitio, ex ipsa rei natura, & ex communi omnium Philosophorum, & Theologorum sententia, ita pendet, ut, nisi quæ prius dicenda sunt, perspecta, & explorata habeantur, de posterioribus, & grauioribus, quæ in hac quæstione tractanda occurrunt, nihil certi, & explorati, dici, & explicari possit. Quare, ut ordine, & methodo, quæ ad rem maxime pertinet, seruata, ad propositum nostrum deueniamus, ea, quæ ad primum caput pertinent, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicare, & declarare conabimur.

CAPVT III.

Quæ sit diuina concurrentia, & quotuplex sit.

Voluntas, quæ in Deo, & in Angelis, & in hominibus reperitur, est appetitus rationalis, quo quis, quod bonum esse iudicat, id sibi comparare, & quod malum esse iudicat, id a se abigere, & propellere conatur. Quæ quidem definitio, ex ipsa rei natura, & ex communi omnium Philosophorum, & Theologorum sententia, ita pendet, ut, nisi quæ prius dicenda sunt, perspecta, & explorata habeantur, de posterioribus, & grauioribus, quæ in hac quæstione tractanda occurrunt, nihil certi, & explorati, dici, & explicari possit. Quare, ut ordine, & methodo, quæ ad rem maxime pertinet, seruata, ad propositum nostrum deueniamus, ea, quæ ad primum caput pertinent, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicare, & declarare conabimur.

CAPVT IV.

Quæ sit ratio, & modus humanæ voluntatis in gubernatione diuina, & quæ sit ratio, & modus diuinæ concurrentiæ in actionibus voluntariis.

Voluntas, quæ in Deo, & in Angelis, & in hominibus reperitur, est appetitus rationalis, quo quis, quod bonum esse iudicat, id sibi comparare, & quod malum esse iudicat, id a se abigere, & propellere conatur. Quæ quidem definitio, ex ipsa rei natura, & ex communi omnium Philosophorum, & Theologorum sententia, ita pendet, ut, nisi quæ prius dicenda sunt, perspecta, & explorata habeantur, de posterioribus, & grauioribus, quæ in hac quæstione tractanda occurrunt, nihil certi, & explorati, dici, & explicari possit. Quare, ut ordine, & methodo, quæ ad rem maxime pertinet, seruata, ad propositum nostrum deueniamus, ea, quæ ad primum caput pertinent, breuiter, & dilucide, quantum fieri poterit, explicare, & declarare conabimur.

Sanctus autem sanctus ſpiritum habentem in vitam, veritatemque ſuſcipit, ſicut legitur de Cornelio, quem in centurione ſuo ſanctum Deus nominat, ſanctum quia ſpiritum habebat. Et quia ſic habebat, ſanctum Deus nominat. Et quia ſic habebat, ſanctum Deus nominat. Et quia ſic habebat, ſanctum Deus nominat. Quia ergo ſpiritum habebat, ſanctum Deus nominat. Et quia ſpiritum habebat, ſanctum Deus nominat. Et quia ſpiritum habebat, ſanctum Deus nominat. Et quia

Tyrannum non modo non abstinere, sed omnia perfodere. Eumdem esse ex- cap. 1.
se vnum, adhuc in Tyrannide constitutum, nemini fere ignotum esse. Quamobrem ego Deum ipsum, & Dei filium, cæteros omnes, & si omnium, quos vnquam Dei non dedit ordinem? Atqui si alia omnia tenuerint sic, non potest ge- ne præterea quid desit. Ergo Sacerdotium est omnium rerum, quæ ad salutem necessariæ sunt, summa complexio & quasi quidam genus. Quod si ita est, quis non videt, quam sit necessarium, ut ea, quæ ad Sacerdotium pertinent, & quæ ad ipsum sunt, & quæ ex ipso fluunt, & quæ ipsum consequuntur, omnium maxime prædicta sint, & notissima cuique habeantur.

Caput LXII.

PORRO quoniam diuersi sunt ordines Sacerdotum, vocis nomi- ne diuersi, singuntur & quæ singulorum, & vnius cuiusque ordinis, hominumque vocabula, quæ ad eos pertinent, ea sunt, quæ Sacerdotium, summum esse diximus & absolutum, & ita inter se colligata, vt vna forma, & vna quasi facies omnium esse videatur. Quæ cum ita sint, quis non videt, quam sit ordinem ipsum, quæ omnium est ipsa natura, & quæ ipsa ratio, & quæ ipsa omnium rerum, quæ sunt, & quæ esse possunt, prima & antiquissima? Quæ cum ita sint, quis non videat

te & intellectus noſtri dignitate ac præſtantia. Et ita iam alter huius doni gradus abſolutus eſt, puta quemadmodum homo communi ardens charitate, diuinitus illuſtretur.

De tertio gradu doni Intellectus.

CAPVT LXX.

Voluntas quæ qui erga omnes afficiatur.

Simpliciſſimi quique quales.

Deo qui maximè ſimiles ſimus.

Dous Pater quo nobis honore afficiendus.

Sapientiæ Dei quid proponẽdum.

Miſericordiæ eius qui ſupplicãdum.

Quid Patri à no-

PORRÒ ſicuti quatenus aer Solis ſplendoribus illuſtratur, eatenus æſtus quoque increſcit, & reddit fœcunda omnia: ita ſi ratio & intellectus noſter hunc in modum diſcreta ac diſtincta diuinæ veritatis cognitione illuminetur, ſæpenumerò voluntas, quæ eſt vis amatiua, admodum feruescens & exæſtuans, communi erga omnes fidelitate & amore largiter emanat. Etenim donum illud per veritatis illam, quam ex eius claritudine percipimus & adipiſcimur cognitionem, latiſſimam & ad omnes ſeſe extendentem in nobis fundat charitatem. Nam ſimpliciſſimi quique, etiam ſedatiſſimi, atque in ſeipſis pacatiſſimi & in DEVM altiſſimè immerſi & abſorpti, intelligentia clariſſimi, bonis actibus abundantiſſimi, & profluente charitate omnium maximè communes ſunt: minimeque omnium impediuntur, eo quod Deo ſimilimi ſint. Enimuerò DEVS Omnipotens in eſſentia ſimplex eſt, claritas in intelligentia, & effluentiſſima communisque charitas in ſua operatione. In quibus tribus quanto nos illi ſimiliores ſumus, tanto etiam illi coniunctiores ac propius vniti ſumus. Danda igitur nobis opera eſt, vt in Animæ fundo permaneamus ſimplices, & ratione illuminata conſideremus omnia, & communi charitate per omnia profluamus: quemadmodum Sol iſte viſibilis, ita vt eſt in ſeipſo, ſimplex & nihil mutatus permanet, ac nihilo ſecius claritatem ardoremque ſuum toti vbique orbi communicat. Sed iam pauliſper explicandum eſt, vti ratione illuſtrata, in communi charitate viuere debeamus. Pater quidem totius diuinitatis principium eſt ſecundùm eſſentiam & perſonas. Itaque ſecundùm ſpiritum humili cùm reuerentia coram æterni Patris celſiſſima maieſtate nos inclinabimus ac ſubmittemus: & hoc ipſo humilitatem poſſidebimus virtutum omnium fundamẽtum, ſimul etiam intimè ac deuotiſſimè Patris potentiam adorabimus, id eſt, honorem ac reuerentiam illi impendemus: & ita ſpiritaliter ſubleuabimur. Ipſe nanque ſua virtute creat & conſeruat omnia. Laudes item grates que agemus, & æternum præſtabimus famulatum immenſæ fidelitati & charitati diuinæ, qua ab inimici vinculis, & æterna morte liberati ſumus, ſicque liberi efficiemur. Diuinæ quoque ſapientiæ pijs querimonijs humanæ naturæ proponemus ignorantiam & cæcitatem, deſiderabimusque vt omnes illuminentur, & diuinæ veritatis notitiam conſequantur, & ita DEVS ab illis cognoſcatur ac honoretur. Prætereà diuinam obſecrabimus miſericordiam, vt peccatores omnes conuertat, & faciat in virtutibus progredi, ſicque DEVS ab illis magno affectu diligatur. Liberaliter quoque ex abundantiſſimis diuinæ bonitatis theſauris cunctis tribuemus indigentibus, quo expleantur omnes, refluantque in DEVM: & ita ab ijs omnibus Deus poſſidebitur. Ad hæc in honorem & venerationem ipſius Deo Patri miniſterium omne cunctosque actus Domini IESV, quos in humanitate ſua vnquam ex Amore peregerit, offeremus: ſicque omnes preces noſtræ exaudientur. Offeremus

inſu-

ſuſtinet Deus Pater in Chriſto Iesu omnem Angelorum, tum Sanctorum, ſpiritum, ſeu ſpiritualem ſubſtantiam, quæ ſine ullo intermedio ſola Deo ſe applicat omnipotentiæ, ſimplicitatem, immenſitatem, & æternitatem ipſi ſimilem, ut ſuperius dictum eſt. Adeoque Deus Pater omnipotens, ſimplex, immenſus, & æternus eſt ſubſtantiarum ſpiritualium creatarum ſubſtantia, quæ ſine ullo intermedio ſe ei applicat, & ſimilitudinem ipſius poſſidet, in Chriſto omnium ſalutem, ex qua per Chriſtum Deum & hominem, omnium ſalutem ſuſtinet in illi ſimilitudine, quæ etiam ſimplicitatem omnem compoſitionem & mutabilitatem excludentem, & ut ita dicam unitatem ipſius eſſentiæ omnipotentis imitatur, & participat. Deus in ſuo primo naturali, & inter eſſentiam & Sanctuarium hominis, omnem charitatem ſuſtinet propter eſſentiam, & ſpiritualem ſubſtantiam, hanc denique inter exteriorem, & interiorem, in illa ſolo complexu ſuo, ſine ullo intermedio, ſe applicat, & ſimilitudinem ipſius poſſidet, in eſſentia vita, qui eſt magis domus interioris ſanctificationis.

De duo Spiritibus.

CAPVT LXXI.

PORRO quando unus Deus duo ſpiritus creaturarum, de quibus interioris recipiens, ſtatim Deus vitæ, cui ſuper gaudent & vita æternitatem modi motus ex æterno intemporales habebat, ſuorum ſenſuum vitæ noſtræ per Annorum & ſimplicem immotorum unus ſe recipiens, ſe quidem vitæ omnium, & ſimplicem, quæ ſimplicitatem, & ſimplicitatem, quæ ſimplicitatem, & ſimplicitatem, quæ ſimplicitatem, & ſimplicitat

verendi, & non debent cum his, quæ ad Deum cultum, & ad ecclesiasticum ministerium propria sunt, quæ nostrum dominum nostrum Iesum Christum, & eius sanctissimam matrem, & sanctos quosdam, & sanctas, nec profanis, aliquibus modis debent haberi. Sed quoniam id impudentiæ, & impudicitiæ vitio non parum longè distat, quòd in Deum, & sanctos, quæ sacra sunt, & quæ pia capta sunt mentis, & cæremoniis nobilissimis præfanda, & agitanda, & tractanda, & pertinaciter, & sæpe, & præsentium virium nobilissimum visum? Superest imminere, nonnisi non sum quæ dicturus & vanissimum, & ridiculum non esse videatur. Nonnulla igitur quibus quidem in demonstrationibus, quæ linguis barris in

Scalam fundo tenue. Inuenies autem alibi Deo, alibi mali, & aeternitas figuras Dei Diuinas Amore contemplata, & vitia, & peccata, & tormenta. Quemadmodum hæc tenuissimus vocatur, effectualis quidem clarissimis demonstrationibus, & euidentissimis argumentis, & rationibus, & testimonijs, & exemplis, & in vniuersum diuinitatis cognitum profectus non fuit. Sic vero Spiritus Dei dicitur tenuissimus, illi autem Deo contrarius, & cum quo ille non potest, nec vnum habere, nec habentibus eum potest esse locus penitus.

De primo modo huius Scientiæ Amatiuæ.

CAPVT LXXIII.

IN hac autem intima cordis sapientia ex duobus modis. Nunc in quem modum homo interna fruitiua propensione vel inclinatione figura contemplatiua adiuuetur, & deinde quomodo ipse figuras huiusmodi in se ipso, & mente diuinam simpliciter intuendo fiat. Et hic dicit, quod per contemplationem Amatiuam, & per Amorem Contemplatiuum, quæ sunt duo modi Sapientiæ diuinæ, quæ, quemadmodum, & diximus, effectualis est, & in ipsum in Deo, & in creaturis, & omnibus illis, quæ in creaturis sapientiam diuinam vel in ipsis Deum, & in ipsis creaturis, & omnibus illis, quæ in creaturis sapientiam diuinam vel in ipsis Deum, & in ipsis creaturis, & omnibus illis, quæ in creaturis sunt, & sunt diuinæ sapientiæ figuræ, & exemplaria, & quæ

Quoniam verò homo illustrissimi nominis, cum celebratio illius ad quosdam pertineat, & ea, quæ illi tribuuntur, ad alios, ut ad Deum referantur, & ad ipsum, qui ipsum tecum & quicquid possumus, & habemus, DEO offerre, & ipsum consecrare oportet. Et hoc fit, si ipsum, quem celebramus, cum modo, cum oratione aliquid ipsorum donum, quæ, vt iam ante dictum fuit, ad nostram vtilitatem sunt ordinata, & ipsi, vt temporalibus bonis non bene vtentes Amore illius ad virtutes inflagremus, imperfectæ, & vitiosæ vitæ nostræ emendationem, & ad Deum, qui ipsum, & omnia creauit, conuertamur. Deinde, & quia quidquid est, & habemus, DEO Patri à quo est, omne sanctificum & ligatum est, nec illius expetere debuerimus, magis vnus cum ipsum vnum omnium. Iesum Christum, qui & quæ omnia, & nos in eum fecit, vt ipsi virtutis omnes seruemur ac defendar, & ab omni malo liberemur, & ad æternam beatitudinem perducamur. Quæ omnia, & alia, quæ huius libri in fine & ante omnia tractatum sunt, vt, quæ ad Deum, & ad Christum, & ad Ecclesiam, & ad Sanctos pertinent, & quæ ad Christianæ vitæ institutionem, & ad Christianæ religionis perfectionem, & ad Dei cognitionem, & ad Christi Iesu, & Ecclesiæ, & Sanctorum, & Angelorum, & ad Sacramentorum, & ad cæterorum, quæ hac parte tractata fuerunt, & tractanda, sunt exercitium in spe necessarium, & ita quidem ad eos conducant, quatenus ad bonos mores, & ad Christianæ vitæ institutionem, & ad Dei cognitionem, & ad Christi cum DEO Patre vnionem, & ad Ecclesiæ, & Sanctorum, & Angelorum communionem

hoc est mensa, quæ ad Sacrificium Missæ celebrandum adhibetur, ut ex Concilio Aquisgranensi sub Ludovico Pio recte probat Iacobus Sirmondus, Antiquior tamen videtur, quam ut ad Missæ sacrificium referri possit. Quidquid sit, Ecclesiasticum hoc Altare Græci dicunt τράπεζαν, Latini mensam, quia in quadrum ferme figura fit, & quia olim mensæ fuit, in qua Agapæ, seu Eucharistiæ celebrabantur. Quod autem Altare, & mensa Dei sit, ex Ezechiele patet, ubi Altare holocausti, & Altare incensi mensa Dei appellatur. Quod vero Altare Christianorum mensa sit, ex Apostolo colligitur, qui ad Hebræos scribens, Habemus, inquit, Altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt. Quæ verba ita exponit Chrysostomus: Altare, inquit, mensam vocat, quia in ea Sacrificium ponitur, quod & pascit, & refocillat. Quod autem Altare Christianorum mensa sit, ex Paulo quoque ad Corinthios colligitur, ubi ait: Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum. Quæ verba ita exponit Chrysostomus: Mensam vocat Altare

Hæc omnia quæ ad ornatum, quem magnificum dixi, pertinent, ita sunt comparanda, ut quæ sint forinsecus bona videantur, bona tamen non sint, nisi quatenus ad interiorem ornatum animæ quæ virtutes sunt, quæque animalibus quibusdi disposita sunt, referuntur. Quisquis itaque studiosus illorum est, qui ornatum, cuius mentio facta est, sibi parare, & ei cum rec. adjuti fuerint, deficere non vult, is diligenter attendere, quæ hactenus de ornatu spirituali dicta sunt, debet. Quæ enim hactenus dicta sunt, ea sunt, quæ ad interiorem ornatum pertinent, & quibus ille, in hoc universo corporeo mundo, ad ornatum ille spiritualem natus, omnino utuntur oportet. Quemadmodum enim in hoc mundo corporeo, ut in eo vivere, & ornatum sibi parare possit, homini spiritui opus est corpore, ita & ei, qui in mundo spirituali ornatum sibi parare vult, opus est, ut ea, quæ in mundo spirituali sunt, & quæ ad ornatum illius pertinent, in hoc mundo corporeo sibi comparet, & ea, quæ ibi ornatum constituunt, in hoc mundo corporeo sibi adjungat, & ea, quæ ibi ornatum destruunt, in hoc mundo corporeo a se abjiciat. Quæ ibi ornatum constituunt, sunt, ut dictum, vera & bona, quæ ibi ornatum destruunt, sunt falsa & mala. Sed tamen adhuc aliud, quo ornatus ille spiritualis constituitur, est, quod ad hunc mundum corporeum non pertinet, & quod ideo ad ornatum illius spiritualis non comparatur, sed quod ibi ornatum ipsum constituit, & quod ibi ornatum ipsum facit, quemadmodum in hoc mundo corporeo ornatum ipsum constituit, & ornatum ipsum facit, quod ad ornatum illius spiritualis non pertinet, & quod ideo ad ornatum illius non comparatur, sed quod ibi ornatum destruit, & quod ideo ab ornatu illius spiritualis removetur. Hæc, quæ ibi ornatum constituunt, & ornatum ipsum facit, sunt, quæ ibi ad vitam pertinent, & quæ ibi vitam faciunt, quæque hujus vitæ ex corporeis oriuntur, & ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ibi ad vitam pertinent, & vitam ipsam facere possunt, sunt omnia illa, quæ ad vitam corporis pertinent, & quæ ibi vitam corporis constituunt, & quæ ibi vitam corporis faciunt, quæque ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ad vitam corporis pertinent, & vitam corporis facere possunt, oriuntur, ut sunt omnia illa, quæ ad ornatum corporis pertinent, & quæ ornatum corporis constituunt, & quæ ornatum corporis faciunt, quæque ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ad ornatum corporis pertinent, & ornatum corporis facere possunt, oriuntur. Quæ ibi ornatum constituunt, & ornatum ipsum facit, sunt, quæ ibi ad vitam pertinent, & quæ ibi vitam faciunt, quæque hujus vitæ ex corporeis oriuntur, & ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ibi ad vitam pertinent, & vitam ipsam facere possunt, sunt omnia illa, quæ ad vitam corporis pertinent, & quæ ibi vitam corporis constituunt, & quæ ibi vitam corporis faciunt, quæque ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ad vitam corporis pertinent, & vitam corporis facere possunt, oriuntur, ut sunt omnia illa, quæ ad ornatum corporis pertinent, & quæ ornatum corporis constituunt, & quæ ornatum corporis faciunt, quæque ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ad ornatum corporis pertinent, & ornatum corporis facere possunt, oriuntur. Quæ ibi ornatum constituunt, & ornatum ipsum facit, sunt, quæ ibi ad vitam pertinent, & quæ ibi vitam faciunt, quæque hujus vitæ ex corporeis oriuntur, & ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ibi ad vitam pertinent, & vitam ipsam facere possunt, sunt omnia illa, quæ ad vitam corporis pertinent, & quæ ibi vitam corporis constituunt, & quæ ibi vitam corporis faciunt, quæque ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ad vitam corporis pertinent, & vitam corporis facere possunt, oriuntur, ut sunt omnia illa, quæ ad ornatum corporis pertinent, & quæ ornatum corporis constituunt, & quæ ornatum corporis faciunt, quæque ex his quæ in hoc mundo corporeo sunt, & quæ ad ornatum corporis pertinent, & ornatum corporis facere possunt, oriuntur.

Digitized by Google

ab omnibus expedire sciant. Verùm si quispiam eam sectari, eique sese dedere velit absque studio & actibus virtutum, iam quidem abit in vitium: idemque ipse in spiritalem ruit superbiam, hoc est, complacẽtiam suijpsius: quod vitium vix vnquam benè curatur? Persuadetque sibi nonnunquam aut habere aut esse se, quo tamen nunquam pertingit. Vbi igitur quietem hanc ista ratione inerti in otio possidet, putatque omnem amorosam ad DEVM conuersionem & applicationem impedimento sibi esse, eadem ipsa quiete in seipso subsidet, vitam agens primo, quem ante explicuimus, modo contrariam, hominem videlicet vnienti cum DEO: quod reuera omnis erroris spiritalis initium est. Proponamus huius rei quandam similitudinem: Spiritus quidem angelici à primis creationis suæ initijs quicunque amanter ac fruitiuè cum omnibus diuinitus perceptis donis in DEVM sese receperunt, beatitudine & æterna requie potiti sunt: quotquot verò ad seipsos reflexi, quietem in seipsis captare volebant, idque cum vana sui complacentia in lumine naturali, requie quidem potiti sunt, sed illa perbreui ac illicita: moxq; excæcati & magno interuallo disiuncti à lumine æterno, in tenebras & æternam corruerunt inquietudinem.

Complacẽtia sui, quam sit periculosa.

Erroris omnis spiritalis initium quod.

De spiritualibus vitijs falsò otiosorum, quibus modo secundo contrariam agunt vitam.

CAPVT LXXVII.

VErùm vbi quispiam otiosam prorsus requiem sine vlla ad DEVM amorosa applicatione & conuersione possidere instituit, is iam facilè in quosuis poterit prolabi errores, quippe qui à DEO auersus, & ad seipsum Amore naturali reflexus, solatium, suauitatem, & quicquid libet, captat & aucupatur. Est igitur mercatori similis: quandoquidem in cunctis suis actibus ad seipsum reflexus, quietem, lucrum ac emolumentum suum potius, quam Dei spectat & quærit honorem. Sanè quisquis hoc naturali duntaxat Amore præditus est, is seipsum semper cum proprietate & absque sui resignatione possidet. Interim tamen huius farinæ quosdam inuenire est, qui rigidam & asperam viuendi teneant rationem, & magnis pœnitentiæ actibus incumbant: sed hoc tantum fine, vt magnæ sanctitatis opinionem celebrem obtineant, & grande sibi præmium acquirant. Omnis enim naturalis Amor sibijpsi cupit & fauet: & libens honorem in vita hac temporaria, & in æterna præmium ingens amplectitur. Quidam ex horum genere multa optione vtuntur & eligunt multa, itemque plura rara ac singularia precantur & appetunt sibi præstari à DEO: quamobrem falluntur sæpius, permittente DEO, vt dæmonum opera obtingant eis quæ concupiscunt: quod tamen suæ illi sanctitati tribuunt, & omnibus planè dignos se arbitrantur. Neque id mirum, cum superbiæ morbo laborent, & neque tacti, neque illuminati diuinitus sint. Hærent igitur atque subsidunt in seipsis, & exigua consolatio magnoperè eos exhilarat, vtpotè qui nesciant quanta sibi desint: prorsusque secundùm appetentiam ad saporem vel gustum internum, & spiritalia naturæ commoda captanda propensi sunt, quæ luxuria spiritalis rectè dici potest, eo quod inordinata quædam naturalis Amoris propensio est, semper ad seipsum reflexi,

Mercatoris cõtemplator qs cur similis.

Ex bonis operibus famam captare, quale.

Qui quomodo petat Satanam fallantur.

Luxuria spiritalis quæ.

si fuerit, non tamen ideo ab eo amandus est, quia ita de se quisque sentire debet, ut ipse Deus de illo sentit, & quia ita de se sentit, quia ita Deus de illo sentit. Quod ergo Deus de quoque homine sentit, hoc ille de se sentire debet, ut ipse Deus de illo sentit, & quia ita de se sentit, quia ita Deus de illo sentit. Quia & Deus ipse ideo sentit de quoque homine, quia ille de se sentire debet. Quia ergo Deus ipse ideo sentit de quoque homine, quia

ad omnium quæ ordinata sunt, sanctificationem, ut ait Apostolus, per verbum Dei, & per orationem? Quæ verba Pauli Apostoli, ad Timotheum scripta, non de Pane & Calice, sed de omnibus creaturis dicta esse, ipse Apostolus demonstrat. Omnis enim creatura bona, inquit, & nihil reprobandum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem. Quod si de Pane & Calice tantum dicta essent, quomodo omnis creatura bona, & nihil reprobandum, quod cum gratiarum actione percipitur, dicitur? Quæ non sunt quod ad cibum pertinet, reprobanda, sed cum gratiarum actione percipienda. Quæ autem sanctificatio per verbum Dei, & orationem, quæ gratiarum actio, nisi ea, quæ in Ecclesia fiunt, & quæ ad Ecclesiam pertinent? Ecclesiæ autem ædificatio, quæ? nisi ea,

dicuntur, Regum, Principum, Ducum, Comitum, Baronum, Militum, Ciuium, quos in partes impedit, tantum indigentes auxiliorum defectus, ne quod fortem reuocet ad pusillanimitatem, ne quod sanctum ad impietatem, ne quod liberalissimum, & propria dominia omnia profundum in misericordiam, nec haec hominum genera ad tyrannidem. Sequuntur in ordine Archangeli, quos virtutes, nec quisquam hic ab ordinatione. Equidem fateri & genus humanum immensa dignitate euehitur, dum quatuor tantum ordinum interstitium omnium longe pulcherrimos sedet circa thronum, & quos ipsum reliquimus immediate, ut nequam hic tam nos meminerit. Tum verò tam obscuri ad lucem, & ex tenebris, vt ait Ille pulcher ordinum Magister. At tamen hos Deus & Christus & Ecclesia dominos ac ministros habent, pontifices, nobiles, reges, quos ipsi quoque nouimus.

Vnus quisque habet suum Angelum.

CAPVT LXXII.

Patet hoc à Lege quadam humanarum potestatum, à quarum ad inuicem dominio immunes sunt, qui tamen ab illis in certis quibusdam rebus subiacent, & ab Angelis. Quorum Deus quosdam dedit in exitum, & hactenus cum superioribus conferentes, quod & quousque obtinent, ad eosdem immunis & exulat penitus, quousque ad vsum quendam Dei inferiorum se ferant, quo Deus quodcunque & vocantur vtile, agit. Alteri igitur, alteri in subiectum quemcunque ordinem propagantur, quos quia Deus pulcherrimum fecit perfectae, praeclarae & inter se mutuae dependentiae, ideo & ipsi ad inuicem dependent, & ab inferioribus ad superiores Deum vsque ascendunt, & ab illis descendunt, facilitate quorumcunque operati. Deinde quemadmodum ab Angelis nullum est potestatum genus immune, ita nec quod Deus in quemcunque ordinem collocauit, quod plane non sit praepositus Deus vnus, & per hunc alter, alter, & per hos alii omnes, quousque ad infimos, quibus ipse dedicatus, & in vsus eos destinatus vel quasi quidam organum vsuis. Sequitur ex reliquarum partium vsuali mutuo dependentia, & mutuo ad reciprocum Deum ordinatione, vt vnus quisque Deus inferiorum sit, qui quasi à proximo superiore vitam & opus & vsum habeat & ad proximum inferiorem suum mittat, vt emittatur ac reciuatur; in qua habitat communis conuersatio, fons & quasi operatio omni inuisibilium, haec est vitae conformitas, haec est vita, & obsecro vos, nonne ea omnia pariter in quibus spiritus est, sed & hoc aliud, & genus humanum, & quae in terra sunt, & quae in aqua, & quae in aere, & quae in coelo fulgent, neque omnia in homine operantur, quod à Christo dandae Ecclesiae Catholicae infirmissimum filiorum. Deus hanc rem, & omnes alias simul, nisi quia ordinatissimi, & quibus ad diuinae vtilitatis opus ministrandum obsequentissimi, & quibus ea ex acto & fabricis animalium, & quibus ipsa vitae, & vitae ipsius vitalis, & vniuersi vniuersitas quidam ipse quasi vniuersitatum praeceptis & virtutum deditissimi, absque praeceptore & autore omnia? Quae omnia quia ordinatissima, & quia ordinatissimi, & quia vtilissimi omnium artificiosissimum. Quemnam enim quaeso humanum, & non humanum mentis ingenium illum tantae fabricae summum? Deinceps quae-

Duplex ordinatio.

Dei ordinatissimi, & ordinatissima.

Vnus quisque Deus inferiorum.

Vita & opus & vsus.

Vita & opus & vsus.

Vita & opus & vsus

Ioannes Rusbrochius præsentia, & potentia, & essentia Dei vbique diffusa, & omnia penetrante, & omnia continente, & omnia complectente, vbi Deum sentit, vbi eum experitur, vbi eum videt, & contemplatur, & videt, & sentit omnia in eo: præsertim, & potissimum omnium modo perfectissimo, quo in se ipso, & in sua essentia Deus omnia videt, & contemplatur. Quæ omnia, vbi melius negotio aliarum partium præstet, quibus ea quæ modo dicta sunt ita explicata, & illustrata, vt nihil amplius restare videantur, quod ad cognitionem Dei, videndumque illum, & contemplandum faciat omnino requiratur Antichristi, vnum illud ad summi artificis, & architecti perfectionem præstantis, & omnium. Hæc namque adeo Dei præsentia, & virtus, & omnium effectrix, & in se vbique vna Dei essentia, & substantia. Hæc quæ communia sunt ad quæ omnia conferunt, & vniuersum omnium fundamentum absque quibus nihil omnino esse, aut existere potest. Hæc quæ omnia, & singula, & vniuersa continet, & complectitur, & quæ omnia penetrat, & in omnibus est, & in omnibus operatur, & Deus est, & non est aliud, & Deus est omnia, & omnia Deus. Hæc quæ omnia, & singula, & vniuersa, vt ipsa sunt, ita omnia, & singula, & vniuersa videt, & contemplatur, & videt, & sentit omnia in eo: præsertim, & potissimum omnium modo perfectissimo, quo in se ipso, & in sua essentia Deus omnia videt, & contemplatur. Quæ omnia cum per Dei virtutem propria ac peculiaria sint ipsa in se natura, & quæ de illis adiungi debeant, quæ ad cognitionem Dei, & contemplationem, hic non accipiam, diuinaque aperuit diuinus in gloria. Quod si quidem fecerit, vt omnes res videantur, omnesque, quod ad cognitionem, possint vt à nobis videri, ideoque videri omnibus, vtrum ea omnes oculis suis videre valeant, nec ne, nihil vero fieri non dubitauit modo quæ non sint reuelata oculis, non possibile fuisse videri quæ non sunt patefacta, negat Ioannes Rusbrochius, & ad hoc vt videri possint, & videantur, & contemplari, & videat quæ propria videnda sunt, & contemplata à quibusque contemplanda sunt valentia. Deus vero ab oculis eius sua natura, & ipsa sua præsentia, & præsentiæ hac vi, & vsu remotissima. Quæ omnia quidem sunt quæ dicta sunt, non aut non quæ hac in re ignorata esse videantur. Animaduertimus autem Ioannem Rusbrochium, quæ modo dicta sunt, in tantum cum ea præsentia singulorum, & vniuersorum præsentiæ quam Deus in omnibus, & singulis, & vniuersis habet, & exercet, & ad quam omnia, & singula, & vniuersa Deus, vt videant, quæ sunt, & videri quæ debent, & Deo debita omnia, non aduertere, vel dissimulare vel de industria à Deo abstrahere, vt

Rusbrochius præsentiam Dei, & potentiam, & essentiam vbique diffusam, & omnia penetrantem, & omnia continentem, & omnia complectentem, vbi Deum sentit, vbi eum experitur, vbi eum videt, & contemplatur, & videt, & sentit omnia in eo: præsertim, & potissimum omnium modo perfectissimo, quo in se ipso, & in sua essentia Deus omnia videt, & contemplatur. Quæ omnia, vbi melius negotio aliarum partium præstet, quibus ea quæ modo dicta sunt ita explicata, & illustrata, vt nihil amplius restare videantur, quod ad cognitionem Dei, videndumque illum, & contemplandum faciat omnino requiratur Antichristi, vnum illud ad summi artificis, & architecti perfectionem præstantis, & omnium. Hæc namque adeo Dei præsentia, & virtus, & omnium effectrix, & in se vbique vna Dei essentia, & substantia. Hæc quæ communia sunt ad quæ omnia conferunt, & vniuersum omnium fundamentum absque quibus nihil omnino esse, aut existere potest. Hæc quæ omnia, & singula, & vniuersa continet, & complectitur, & quæ omnia penetrat, & in omnibus est, & in omnibus operatur, & Deus est, & non est aliud, & Deus est omnia, & omnia Deus. Hæc quæ omnia, & singula, & vniuersa, vt ipsa sunt, ita omnia, & singula, & vniuersa videt, & contemplatur, & videt, & sentit omnia in eo: præsertim, & potissimum omnium modo perfectissimo, quo in se ipso, & in sua essentia Deus omnia videt, & contemplatur. Quæ omnia cum per Dei virtutem propria ac peculiaria sint ipsa in se natura, & quæ de illis adiungi debeant, quæ ad cognitionem Dei, & contemplationem, hic non accipiam, diuinaque aperuit diuinus in gloria. Quod si quidem fecerit, vt omnes res videantur, omnesque, quod ad cognitionem, possint vt à nobis videri, ideoque videri omnibus, vtrum ea omnes oculis suis videre valeant, nec ne, nihil vero fieri non dubitauit modo quæ non sint reuelata oculis, non possibile fuisse videri quæ non sunt patefacta, negat Ioannes Rusbrochius, & ad hoc vt videri possint, & videantur, & contemplari, & videat quæ propria videnda sunt, & contemplata à quibusque contemplanda sunt valentia. Deus vero ab oculis eius sua natura, & ipsa sua præsentia, & præsentiæ hac vi, & vsu remotissima. Quæ omnia quidem sunt quæ dicta sunt, non aut non quæ hac in re ignorata esse videantur. Animaduertimus autem Ioannem Rusbrochium, quæ modo dicta sunt, in tantum cum ea præsentia singulorum, & vniuersorum præsentiæ quam Deus in omnibus, & singulis, & vniuersis habet, & exercet, & ad quam omnia, & singula, & vniuersa Deus, vt videant, quæ sunt, & videri quæ debent, & Deo debita omnia, non aduertere, vel dissimulare vel de industria à Deo abstrahere, vt

mentorum, cui ministrant, quos regulares vocant, ordines, & hierarchias eorum, alterius augmentum, alterius diminutionem, & quæ huiusmodi sunt, diligenter tractare, & quæ ad eos spectant, in certum redigere ordinem, & quibus nomen cuique, & signa quæque, quem in numerum deinceps per ordines distributa, & quæ ad hæc pertinent, ex veteribus Chaldæis Platonicis, qui peculiarem harum rerum sunt scientiam assecuti, & ex Hebræis Cabalistis, & ex Arabibus Magis, & ex Ægyptiis, & ex Græcis, & ex Latinis, quorum in omnes nomen cum certis numeris, & locis, cum suis habitudinibus, & amicitiis, & discordiis, gentes, signaque, & inclinationes Patri, nimirum Iovialis, & cum Cœlestibus animæ, & earum & locorum, & temporum, & rerum, & operum, & cum Stellis, & Planetis, & cum Signis, & partibus eorum, quæ duodecim sunt, & cum Decanis, & cum quinquaginta portis, & cum Elementis, & cum Mundi partibus, & cum Animalibus, & cum Plantis, & cum Lapidibus, & cum Metallis, & cum Sonis, & cum Odoribus, & cum Coloribus, & cum Figuris, & cum Humanis membris, & cum Morbis, & cum Remediis, & cum Somniis, & cum Divinationibus, & cum Fatis, & cum Fortunis, & cum Electionibus, & cum Horis, & cum Diebus, & cum Mensibus, & cum Annis, & cum Annis Magnis, & cum Revolutionibus, & cum Anni, & Nativitatum, & cum Interrogationibus, & cum Responsionibus, & cum Mutationibus, & cum Hæreticis, & cum Sectis, & cum Legibus, & cum Gentibus, & cum Regionibus, & cum Civitatibus, & cum Hominum moribus, & cum Actionibus, & cum Artibus, & cum Scientiis, & cum Mechanicis, & cum Operibus, & cum Instrumentis, & cum Vestibus, & cum Cibis, & cum Potibus, & cum Ludis, & cum Venationibus, & cum Bellis, & cum Victoriis, & cum Triumphis, & cum Honoribus, & cum Divitiis, & cum Thesauris, & cum Mercibus, & cum Navigationibus, & cum Agriculturis, & cum Pecoribus, & cum Piscibus, & cum Avibus, & cum Bestiis, & cum Reptilibus, & cum Vermibus, & cum Monstris, & cum Fabulis, & cum Poetis, & cum Historiis, & cum Annalibus, & cum Chronicis, & cum Temporibus, & cum Locis, & cum Ætatibus, & cum Sexibus, & cum Cognationibus, & cum Affinitatibus, & cum Amicitiis, & cum Inimicitiis, & cum Bellis, & cum Pugnis, & cum Duellis, & cum Litibus, & cum Causis, & cum Actionibus, & cum Sententiis, & cum Pœnis, & cum Præmiis, & cum Ponderibus, & cum Mensuris, & cum Numeris, & cum Vocibus, & cum Linguis, & cum Literis, & cum Carminibus, & cum Prosis, & cum Orationibus, & cum Rhetoricis, & cum Dialecticis, & cum Grammaticis, & cum Musicis, & cum Arithmeticis, & cum Geometricis, & cum Astronomicis, & cum Theologicis, & cum Divinis, & cum Angelicis, & cum Cœlestibus, & cum Supercœlestibus, & cum Intellectualibus, & cum Archangelicis, & cum Principatibus, & cum Potestatibus, & cum Virtutibus, & cum Dominationibus, & cum Thronis, & cum Cherubicis, & cum Seraphicis, & cum Hayoth, & cum Ophanim, & cum Primo Mobili, & cum Nono Cœlo, & cum Octavo, & cum Septem Planetis, & cum Quatuor Elementis, & cum Materia prima, & cum Tenebris, & cum Abysso, & cum Nihilo, & cum Deo ipso, & cum Trinitate, & cum Unitate, & cum omnibus aliis, & cum omnibus aliis, & cum omnibus aliis

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE ORNATV SPIRITALIVM NVPTIARVM LIBER TERTIVS, AGENS SPECTATIONE DIVINA CONTEMPLATIVA SPECIALIS.

Quinam sint boni veluti perfecti. CAPVT. I.

QVOD INTERNVS AC DEVOTVS DEI AMATOR ET ex quibus virtutibus constet, in superiore libro sufficienter declaratum est. Dum autem quisque diligit Deum super omnia, et ex tota sua tribulata potestate & obtentu, per hæc quæ in eo sunt, ad ipsum Deum se transformat, ad superfluentiam contemplationis pertingit virtutis & amoris magnam. De internis, & intra se absconditis quidem prædixi, quæ tamen, quem Deus interius vivificat, non ita absconsa sunt, quin aliquando foris prodeant. Quæ autem ad eundem finem agunt, digressa illa sunt vita. Quia vero ad hoc, ut quis Deum diligat, non sufficit, quod ipse Deus non impedit, sed requiritur, ut virtutes cooperentur, & ut quisque bene quidem det ea, ad quæ creatus est, & quæ in potestate sua habet, sed & ea, quæ ad ipsum Deum pertinent, ut ipse Deus ea in ipso operetur, & in ipsis virtutibus, & quibusdam operibus, a quibus ipse homo non potest prorsus se retrahere, sed quæ ipse Deus operatur in homine, quemadmodum & ipsum Deum, quem diligit homo, amare, & ipsum operari, hæc quidem omnia dicuntur naturæ, quæ tamen ad perfectam pertinent, non ad communem hæc omnia: ita quidem ut ea, quæ ad communem pertinent, non complexa sint in perfectis. Et in his quidem primus & principalis Deus vnitivus amor, qui sanctorum vitam ornat. Quem Deus amorem fui in illum inveniat ante se impedimentum: adeoque ea, quæ ad communem pertinent, ipsum non impedit, sed ad ipsum ordinatur, quemadmodum & omnia naturæ, quibus Deus non impedimento, sed ordini ad ipsum vtitur, & sed in terra, præsupponit amigo ait. Ideoque perfecti dicuntur, qui omnibus illis quæ ad communem pertinent, se subtrahunt, & ad Deum se ordinant. Quæ non verba hæc omnia libera sed dispositionem arbitrii, quæ ad communem pertinent, quæ ad perfectos vita omnia, quæ ad perfectos in hoc ordinata, tandem ipsum Deum. Ad quam finis omnes, quæ ad communem pertinent, non complexa sunt in perfectione imperfecta. Quæ

rum ac diuinarum rerum, quibus Christus Dominus, & Ecclesia eius abundat, ignorantia? Quid enim aliud est, quam cæcitas? Quid autem aliud cæcitas, quam mentis tenebræ? Quæ tenebræ, quam non sint in Christo, & Ecclesia eius, nemo est, qui non sit cæcus, & mentis tenebris obsessus. Quæ cæcitas, quam non sit in Christo, & Ecclesia eius, nemo est, qui non sit mentis acie, & oculis, quibus videat, orbatus. Quibus autem Deus Verum ille Sol, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & Ecclesiæ suæ, quam in eo vult in fide, spe, & charitate, & cæteris virtutibus, quibus ipsum Deo

omnium, quæ creantur: & in eis videre cupiamus. Prædicti homines illi dicuntur, Deum videre, quia per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciunt. Quibus intellectibus, atque figuris suis creatis, & creaturarum, quarum ipse est Creator, ipsi non contenti, sed ultra ea, quæ creata sunt, ascendentes, ad increata, quæ sunt æterna, & incommutabilia, quæ sine principio, & fine sunt, & quæ non habent quantitatem, neque qualitatem, neque colorem, neque formam, neque figuram, neque ullum accidens inseparabile, & ea, quæ non sunt in subiecto, neque in aliquo loco, neque in aliquo tempore, & quæ sine tempore, & sine motione sunt, & quæ non habent ullum principium, & quæ sine ullo fine sunt, & quæ non habent ullum terminum, & quæ non habent ullum contrarium, & quæ non habent ullum comparationem, & quæ non habent ullum differentiam, & quæ non habent ullum similitudinem, & quæ non habent ullum diversitatem, & quæ non habent ullum pluralitatem, & quæ non habent ullum unitatem, & quæ non habent ullum æqualitatem, & quæ non habent ullum inæqualitatem, & quæ non habent ullum dissimilitudinem, & quæ non habent ullum accidentalitatem, & quæ non habent ullum differentiam, & quæ non habent ullum proprietatem, & quæ non habent ullum relationem, & quæ non habent ullum præteritum, & quæ non habent ullum futurum, & quæ non habent ullum præsentialitatem, & quæ non habent ullum mutationem, & quæ non habent ullum corruptionem, & quæ non habent ullum generationem, & quæ non habent ullum augmentum, & quæ non habent ullum diminutionem, & quæ non habent ullum alterationem, & quæ non habent ullum passionem, & quæ non habent ullum actionem, & quæ non habent ullum habitum, & quæ non habent ullum privationem, & quæ non habent ullum materiam, & quæ non habent ullum formam, & quæ non habent ullum figuram, & quæ non habent ullum quantitatem, & quæ non habent ullum qualitatem, & quæ non habent ullum colorem, & quæ non habent ullum ubi, & quæ non habent ullum quando, & quæ non habent ullum situm, & quæ non habent ullum habitum, & quæ non habent ullum actionem, & quæ non habent ullum passionem, & quæ non habent ullum relationem, & quæ non habent ullum differentiam, & quæ non habent ullum proprietatem, & quæ non habent ullum similitudinem, & quæ non habent ullum dissimilitudinem, & quæ non habent ullum æqualitatem, & quæ non habent ullum inæqualitatem, & quæ non habent ullum pluralitatem, & quæ non habent ullum unitatem, & quæ non habent ullum contrarium, & quæ non habent ullum comparation

Per tertiam fictionem contemplationis, qua per ipsa Dei, & Angelorum nomina, ipsos Deum, & Angelos contemplamur.

DEinde quoniam Deus in Scripturis sanctis quibusdam nominibus sibi ipsi, & Angelis suis videtur tribuere, quæ nomina ipsa Dei, & Angelorum nomina appellantur, & Deum nomen compositum à Tetragrammaton quadrilitero, quod est nomen essentiale, & ejus essentiæ, & substantiæ, & Angelos nomen habent à proprietatibus, & officiis suis, vbi per nomen illius proprietatem, aut officium intelligimus, & per nomen Deum, & Angelorum ipsum Deum, & Angelos, qui sine omnino nullo modo esse possunt, vnde quia omnia nomina tam Dei, quam Angelorum ad Deum, & Angelos ipsos referuntur, quia per nomina intelligimus ipsa Dei Patris in Scriptura Sacra nuncupata, & Angelorum, vel Dei virtutes, quæ sunt in Deo, & Angelis propriæ, quæ virtutes à nobis variis modis Græcum, Latinumque à Patribus sanctis, & Hebræis sunt, & à quibusdam nominibus, & Angelorum, & Dei appellantur. Et quidem hic primordialis, & fundamentalis nominum Dei, & Angelorum, quæ in Scripturis sanctis inveniuntur, ordo, & series, & ipsa nomina Dei, & Angelorum, quæ in Scripturis sanctis inveniuntur, & quæ ab Hebræis, & Græcis, & Latinis Patribus sanctis, & Hebræis explicant

nimaduerti licet, Dei Patris ſinum vitæ & eſſentiæ noſtræ fontem & originem eſſe. Ex eodem autem ipſo Deo Patre & omni eo quod in ipſo viuit, æterna quædam radiat claritudo, quæ eſt Filij generatio: & in hac claritate, hoc eſt, in Filio ſeipſum Deus & quicquid in ipſo viuit, perſpicuè ac manifeſtò cognoſcit. Nam totum hoc quod ipſe eſt & habet, ſuo largitur Filio, præter tamen paternitatis perſonalẽ proprietatem quę ipſi permanet. Quicquid igitur in Patre viuit occultum & abditum in vnitate, id omne etiam in Filio viuit in emanatione manifeſta. Ita ergo ſimplex æternæ imaginis vel exemplaris noſtri fundum, perpetuò in caligine omnis modi expers permanet: ſed claritas immenſa hinc radians atque lucens, occulta Dei cum modo quodam profert, redditqúe manifeſta. Et quotquot vltra creatam eſſentiam ſuam in vitam ſupereſſentialem contemplatiuam ſubleuati ſunt, cum hac diuina claritudine vnum ſunt, immò iuxta quendam modum ipſa hæc claritas ſunt: perqúe lumen hoc diuinum vident & ſentiunt ac reperiunt intra ſeſe, ſecundùm ideam, vel eſſe ſuum increatum idem ſe fundum illud eſſe vel abyſſum, vndè claritas iſta immenſa diuina quadam ratione relucet, atque etiam vbi ſecundùm eſſentiæ ſimplicitatem æternò ſimpliciter & abſque modo intus manet. Quapropter homines interni & ſupereſſentialiter contemplatiui, iuxta contemplationis huius modum ſupra rationem, ſupra diſcretionem, & ſupra creatam eſſentiam ſuam, perpetua cum contemplatione per lumen inſitum exibunt: ſicqúe de claritate in claritatem tanquã à Domini ſpiritu transformabuntur, & vnum cum hoc lumine, quo vident & quod vident, efficientur: ſimul etiam æternam ſuam aſſequentur imaginem, ad quam conditi ſunt, & ſimplici quodam in diuinam claritatem intuitu, Deum ipſum & omnia abſque diſcrimine vel diſcretione contemplabuntur. Quæ nimirum & præclariſſima & frugifera maximè contemplatio eſt, ad quam poſſit in hac pertingi vita. In hac nanque contemplatione ſui quiſque melius compos manet ac liber, poteſtqúe in vitæ ſublimitate ſub qualibet amoroſa introuerſione ſupra quam capi queat, profectùm facere. Siquidem quod ad deuotionem internam & virtutum exercitia attinet, ſui potens & liber manet: ipſa verò in diuinum lumen intenta contemplatio, ſupra deuotionem omnem, & ſupra virtutes ac merita omnia ſeſe continet: quippe quæ corona & præmium eſt, ad quod magna animi contentione adſpiramus, quodq; modo quodam etiamnum in ſupereſſentiali contemplatione habemus & poſſidemus. Enimuerò vita ſupereſſentiali contemplationi dedita, cæleſtis planè vita eſt. At tamen ſi ab hoc exilio & miſeria extracti eſſemus, dubium non eſt, quin ſecundùm creatam eſſentiam noſtram ad ſuſcipiendam hanc claritudinem aptiores magisqúe habiles eſſemus, & Dei gloria iuxta omnem modum præſtantius & copioſius lumine ſuo nos irradiare ac penetrare poſſet. Hic videlicet modus eſt omnem tranſcendens modum, quo in diuinam perpetuamq; contemplationem exitur, quoque in diuinam transformamur claritatem. Idemqúe contemplantis hominis exitus etiam amoroſus eſt. Siquidem per amorem fruitiuum ſuam tranſcendens creatam eſſentiam, illas inuenit guſtatq; diuitias ac delicias quæ DEVS ipſe eſt, quasq; is continenter manare facit in intima ſpiritus penetralia, vbi hic diuinæ nobilitatis quandam obtinet ſimilitudinem.

Vitæ noſtræ fons.

Quomodo Pater Filio præſtet.

Contemplatio maximè frugifera quæ.

Quomodo cæleſtis hic agi vita queat.

Digitized by Google

De intima obuiatione spiritus ac sponsi.

CAPVT V.

ATquì vbi intimus contemplator ea, qua dictum est, ratione æternam suam assecutus est imaginem, & in hac puritate ac synceritate, per Filium, Dei Patris sinum obtinuit ac possedit, iam quidem diuina illustratus veritate est, & diuinam generationem horis omnibus nouam suscipit, & iuxta luminis modum in diuinam exit contemplationem: vbi tum quartum idemq; postremum oritur, puta amorosa Dei obuiatio, in qua suprema salus ac beatitudo nostra præcipuè consistit. Hìc quidem scire operæpretium fuerit, Patrem cælestem ceu viuidum principium vel originem, cum omnibus in ipso viuentibus ad Filium suum tanquam æternam sapientiam suam, actiuè conuersum esse, eandemq́ue sapientiam cum vniuersis in ipsa viuentibus in Patrem suum, vtpotè principium vndè exijt, reflexam esse: atque in hoc mutuo Patris ac Filij occursu tertiam existere personam, ex Patre & Filio procedentem, ipsum videlicet Spiritum sanctum, qui amor amborum est, & vnum cum ipsis in identitate naturæ. Hic verò amor vel charitas tum actiuè tum fruitiuè Patrem ac Filium & quicquid in eis viuit, tanta cum opulentia tantisq́ue gaudijs complectitur ac penetrat, vt hinc creaturas omnes æternò silere necesse sit. Etenim incompræhensibilia illa mira, quæ in hoc continentur siue consistunt amore, creaturarum omnium intelligentiam æternò superant & excellunt. Vbi igitur mira hæc sinè admiratione & intelliguntnr & gustantur, ibì spiritus supra seipsum subleuatus, vnum cum Dei spiritu effectus est, & in vitalis fundi vnitate, vbi seipsum secundùm esse suum increatum possidet, diuitias illas, quæ Deus ipse est, sine mensura diuino quodam modo gustat & adspectat. Cæterum delicioſa isthæc diuinaq́; obuiatio, absq; intermissione actiuè in nobis renouatur. Pater nanque sese dat in Filio, & Filius in Patre, idq́ue in æterna quadam mutua complacentia ac amantissimo amplexu: & hoc in amoris nexu horis omnibus renouatur. Sicut enim Pater sine intermissione in Filij sui generatione cuncta recens contemplatur: ita etiam à Patre & Filio in sancti Spiritus emanatione recenter omnia amantur. Et hæc est actiua Patris & Filij obuiatio, in qua nos per Spiritum sanctum in æterna charitate amanter circumplexi sumus. Porrò actualis hæc obuiatio & amabilis hic amplexus, in fundo suo fruitiuus ést & absque fundo. Siquidem diuinitatis abyssus omnis modi expers, tam caliginosa est, tamq́ue modi nescia, vt in se diuinum omnem modum, & actionem & proprietates in opulento essentialis vnitatis amplexu compræhendat ac circumplectatur, & in innominabili abysso diuinam efficiat fruitionem. Hìc verò fruitiuus quidam excessus agitur, & defluens in essentialem nuditatem immersio, vbi quæuis Dei nomina, & modi ac viuidæ rationes omnes in diuinæ veritatis speculo relucentes, in simplicem illam ac innominabilem decidunt diuinitatis essentiam, modi omnis ac rationis expertem. In hac nanque inexhausta ac inscrutabili simplicitatis abysso, cuncta in fruitiua beatitudine complectuntur: sed abyssus ipsa nunquam compræhenditur, nisi ab essentiali vnitate. Atque hìc sanè tum personas ipsas, tum quicquid viuit in Deo, cedere oportet: quando nihil hìc aliud

Quomodo Pater ad Filium cõuersus, Filius que itidem ad Patrẽ reflexus. Tertia Trinitatis persona vndè & qui emanet.

Spiritus quis vbi & quando cum Dei spiritu vnum fiat.

Qui omnia recès à Patre & Filio amentur.

Abyssus quæ qualis.

Abyssus quæ an & qui tamẽ compræhendatur.

Digitized by Google

aliud eſt, quam in fruitiuo amoroſæ liquefactionis ſiue defluxionis circumplexu perpetua requies: quæ nimirum in eſſentia illa omnis modi neſcia capitur, quam intima deuotione præditi ſpiritus ſupra omnia elegerunt. Et hæc eſt caliginoſum ſentium, in quo omnes amantes ſpiritus ſeſe quodam modo amiſerunt. Et nos quidem ſi ita, vt dictum eſt, virtutibus excolendis nos præparare ſtuderemus, ipſo propemodum corpore exuti, in vaſtiſſimum diuinitatis pelagus naufgaremus, à nulla vnquam aſſequendi vel impediendi creatura. Præſtet nobis diuina charitas, quæ nullius vnquam quãuis mendici, preces fruſtrata eſt, vt eſſentialem vnitatem fruitiuè poſſideamus, & vnitatem in Trinitate dilucidè contemplemur, Amen.

Finis trium de Nuptiis ſpiritalibus librorum admirabilis & diuiniſſimi viri D. Ioannis Rusbrochij.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE CALCVLO, SIVE DE PERFECTIONE FILIORVM DEI LIBELLVS ADMIRABILIS.

Quatuor requiri ad perfectiſſimum vitæ genus, & primo, quænam bonum efficiant hominem.

CAPVT I.

QVISQVIS IN PERFECTISSIMO SANCTÆ Eccleſiæ ſtatu degere appetit, is vt homo ſtrenuus ac bonus, itemque internus ac ſpiritalis, atque etiam ſubleuatus, Deumque contemplans, & denique larga pietate omnibus ſeſe communicans, cunctisq; communis ſit oportet. Iſthæc quatuor dum in vno aliquo ſimul concurrunt, illius ſtatus abſolutus & perfectus eſt, idemq; in gratia & cunctis virtutibus veritatisq; cognitione coram Deo & omnibus hominibus ratione vtentibus, continenter creſcit ac proficit. Sed iam principio tria quædam conſideranda veniunt, quæ bonum reddunt hominem. Primum, idemq; neceſſarium homini bono, pura ac munda eſt conſcientia, ſine mortalis peccati remorſu vel accuſatione. Quæ vt poſſit obtineri, is qui bonus effici cupit, magno cum iudicio ſiue diſcretione ab eo vſque tem-

Quæ quatuor ſtatũ alicuius perfectũ reddant.

Quæ trium hominẽ bonum.

I.

ut ex omnibus quæ ante posita, & à nobis demonstrata, colligitur, & ut ipse in sua Ethica E. 1. 11. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43.

ſimum habet, nec quicquam eſt de ſpecie hominis, nisi ea ſola quæ
gubernationem Dei, virtutis iuxta eum Dei ſimitudinem, in qua ver-
ſatur mens ad Deum conuerſa, ſeruare & conſeruare. Ea hæc ratio eſt
eſſentia ſua deificata: eaquam non recreatur ad nouas imagines actionis
& ſimilitudinis, ſed ſolum ad eam quæ ſuperior eſt, & ad Deum ipſum
ſine medio, ſine ſimilitudine, ſine imagine, ſine forma, ſine figura, ſine
intuitione, vita ſpiritualis eſt. Ea hæc quæ priſtina hæc, hominem eſſe fa-
ciunt per virtutem & ſimilitudinem conuersionis ad eam, tandem per
ſimilitudinem per virtutem interiorem, transeunte cum Deo. Atque ita hæc ſi-
militudo eſt beatitudo, ſeu ſpiritualis vita æternalis.

Et vita quidem contemplativorum eſt eiusmodi.

CAPVT III.

Cap. 3. Contemplatio quid.

CEterum ſi homo ſit beatitudo, & contemplatur ſui ipſius, ut ſit
deus ex ſua ſimilitudine. Primum eſt, vt ſimilitudo ſua ſundamentum pro-
ponat, & ſecundum eſt, vt ſe ipſum ſimilitudine ſua ſundamentum pro-
ponat actionis, quæ ſequitur. Tertium eſt, vt ſe ipſum ſimilitudine ſua
in ſtatu ſit. Animaduerſis aduerſum, quæ ſe ipſum ſuperiorem ſimilitu-
dine ſua ſundamentum proponunt. Vnde, quia ſimilitudo ſua, ſeu ima-
ginem ſuam, dum ſe ſimilitudinem eſſe ſuæ imaginis, vita, ſeu
modi, & ſtatus ſimilitudinis, videlicet, lucem, & ſplendorem, ſeu
puriſſimæ ac ſui æquitatem eius, & ſimilitudinem, per ſuam ſimilitudi-
nem, ſeu ſui per ſuam ſimilitudinem, & ſui ſimilitudinem, & ſimilitudinem
ſimilitudinem, ſecundum quod in ſe ipſum, & in ſimilitudinem ſuam
ſimilitudinis ſimilitudinem, & in ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem
ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem, ſeu per omnem ſimilitudinem in Deo
virtute Dei ſimilitudinis, & ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem
Deo. Et hoc eſt contemplatio, ſimilitudinem eſt, & omnia illi ſecundum
ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem
ſimilitudinem, quæ ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem ſimilitudinis ſimilitudinem
contemplatur ſui ſimilitudinem ſimilitudinem ſimilitudinem ſimilitudinem
ſimilitudinem

Ambo-
rum
quo-
modo
fiat
per-
fectio.

perfectio quædam in fructu interiori & donis illis. Ad hæc autem duo desiderantur duo quædam, videlicet, vt operemur bonum, & vt operemur cum cautela. Siquidem in virtutis transformatione omnis fructus ad duas actiones reducitur, videlicet ad operationem bonam, & ad operationem cautam. Et in fundamento Dei veritatis. Nam Deo fundamento virtutum omnis fructus reducitur, sed in interiori cautela illa, & interiori bono. Quorum rationem sumemus ad modicum. In hac autem ultima, ideo dum ego sum in hac vita, & in hoc corpore, & in statu scientiæ, ego in ea sum, & omnis, qui cum illa bene se dederit vsui virtutum vel donorum, & fructuum suæ boni operis, ad quos ista virtus ipsum ordinat, & ad quos ipsum ordinabit, ipse est, qui in ea operatur. Et ipse est, qui in ea operatur, & ipse est, qui ipsam operatur. Et ipse est, qui ipsam

yret Christus sanctificatus est, vt sanctificaret discipulos suos tanquam Sacerdotes sanctos, & sanctificatos Patrem filium, & Spiritum sanctum, quia vnus Deus, vna natura, vna substantia, vna operatio, vna voluntas, vna sanctificatio, & vna omnibus & in omnibus diuinitatis omnia, verissimum & vnum. Et etiam exclusis his omnibus quæ Deum ab hominibus separant, & ipsum Deum omnem vtrorumque extra Deum imprimit, neque omnem sui in nos Amorem omnia creata continent, neque omnem quæ Deus ipse est, ad nos vt sit, vel sentiatur exclusis prædictis. Atque sic dilectio est hæc vnitas diuina vtrumque nostrum & Deum & hominem, & Deum & creaturam, & creaturam & Deum, & Deum & Deum, & creaturam & creaturam, formans, transformans, & sanctificans vitam ad naturæ, nostræ accessum, & ipsi Deitatis per Trinitatem personarum vnitatem. Et etiam Deus, & non homo, quia vnus homo & substantia. Vtpotè id temporis cum quo dilectio amoris, & vnitatis Deum & hominem, & Deum & creaturam, & creaturam & Deum, & Deum & Deum, & creaturam & creaturam, sit. Et etiam Pilum Deo cognoscibilem, vnus non fuerit nec fuisse nec esse possit hodie quin Deus & homo vnus & vnum & vnitas & substantia & omnibus omnium esse non attendant. Deinde penitentiam legaliorum, per quam orabat, & qui orabat & ad quem orabat, & quæ orabat, & quæ per quæ orabat, & ea omnia quæ ex his omnibus quidem fuerunt, & ipsa diuinum verum & substantiale Deum & hominem, & Deum & creaturam, & creaturam & Deum, & Deum & Deum, & creaturam & creaturam, & omnia quæ ex his omnibus

Quinque partes adhuc circa hanc locum. Prima partes docet nos summum illum, & supremum Numen quod est Deus, ut ex creatore suo nos agnoscere, & colere debeamus. Secunda docet, quibus & quantis modis, & quatenus Deus se nobis manifestet, & quibus modis nos ad eum accedere debeamus. Tertia docet, quam diligenter & quam sancte Deum colere debeamus. Quarta docet, quam fideliter & quam constanter Deum colere debeamus. Quinta docet, quam firmam spem in eum reponere debeamus. Quæ omnia ex ipsa Dei natura, & ex ipsa relatione, quæ inter Deum & nos intercedit, facile deduci possunt. Quia enim Deus est ens summum, & omnium entium causa efficiens, & finis, ideo ab eo omnia pendere debent, & ad eum omnia referri debent. Quia vero Deus est ens sapientissimum, & omnipotens, ideo ab eo omnia sapienter & omnipotenter fieri debent. Quia Deus est ens bonum, & omnium bonorum fons, ideo ab eo omnia bona nobis proficisci debent. Quia Deus est ens justissimum, & omnium rectitudinis regula, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens sanctissimum, & omnium sanctitatis exemplar, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens beatissimum, & omnium beatitudinis fons, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens misericordissimum, & omnium miserorum refugium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens fidelissimum, & omnium promissorum veritas, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens immutabile, & omnium mutationum stabilimentum, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens æternum, & omnium temporum duratio, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens immensum, & omnium locorum capacitas, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omniscium, & omnium scientiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnipotens, & omnium virtutum fons, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium perfectissimum, & omnium perfectionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens infinitum, & omnium finitorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens unum, & omnium unitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens simplicissimum, & omnium compositorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens perfectissimum, & omnium imperfectionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium rectissimum, & omnium pravitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium pulcherrimum, & omnium deformitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium ordinatissimum, & omnium confusionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium quietissimum, & omnium turbationum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium pacatissimum, & omnium bellorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium concordissimum, & omnium discordiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium amicissimum, & omnium inimicitiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium unitissimum, & omnium separationum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fœcundissimum, & omnium sterilitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fœlicissimum, & omnium infœlicitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium gratissimum, & omnium ingratitudinum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fidelissimum, & omnium infidelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium constantissimum, & omnium inconstantiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fortissimum, & omnium imbecillitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium sanctissimum, & omnium peccatorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium beatissimum, & omnium miseriarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium misericordissimum, & omnium crudelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fidelissimum, & omnium infidelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium constantissimum, & omnium inconstantiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fortissimum, & omnium imbecillitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium sanctissimum, & omnium peccatorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium beatissimum, & omnium miseriarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium misericordissimum, & omnium crudelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt.

Quæ omnia ex ipsa Dei natura, & ex ipsa relatione, quæ inter Deum & nos intercedit, facile deduci possunt. Quia enim Deus est ens summum, & omnium entium causa efficiens, & finis, ideo ab eo omnia pendere debent, & ad eum omnia referri debent. Quia vero Deus est ens sapientissimum, & omnipotens, ideo ab eo omnia sapienter & omnipotenter fieri debent. Quia Deus est ens bonum, & omnium bonorum fons, ideo ab eo omnia bona nobis proficisci debent. Quia Deus est ens justissimum, & omnium rectitudinis regula, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens sanctissimum, & omnium sanctitatis exemplar, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens beatissimum, & omnium beatitudinis fons, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens misericordissimum, & omnium miserorum refugium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens fidelissimum, & omnium promissorum veritas, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens immutabile, & omnium mutationum stabilimentum, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens æternum, & omnium temporum duratio, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens immensum, & omnium locorum capacitas, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omniscium, & omnium scientiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnipotens, & omnium virtutum fons, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium perfectissimum, & omnium perfectionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens infinitum, & omnium finitorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens unum, & omnium unitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens simplicissimum, & omnium compositorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens perfectissimum, & omnium imperfectionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium rectissimum, & omnium pravitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium pulcherrimum, & omnium deformitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium ordinatissimum, & omnium confusionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium quietissimum, & omnium turbationum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium pacatissimum, & omnium bellorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium concordissimum, & omnium discordiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium amicissimum, & omnium inimicitiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium unitissimum, & omnium separationum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fœcundissimum, & omnium sterilitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fœlicissimum, & omnium infœlicitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium gratissimum, & omnium ingratitudinum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fidelissimum, & omnium infidelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium constantissimum, & omnium inconstantiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fortissimum, & omnium imbecillitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium sanctissimum, & omnium peccatorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium beatissimum, & omnium miseriarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium misericordissimum, & omnium crudelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt.

Quæ omnia ex ipsa Dei natura, & ex ipsa relatione, quæ inter Deum & nos intercedit, facile deduci possunt. Quia enim Deus est ens summum, & omnium entium causa efficiens, & finis, ideo ab eo omnia pendere debent, & ad eum omnia referri debent. Quia vero Deus est ens sapientissimum, & omnipotens, ideo ab eo omnia sapienter & omnipotenter fieri debent. Quia Deus est ens bonum, & omnium bonorum fons, ideo ab eo omnia bona nobis proficisci debent. Quia Deus est ens justissimum, & omnium rectitudinis regula, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens sanctissimum, & omnium sanctitatis exemplar, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens beatissimum, & omnium beatitudinis fons, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens misericordissimum, & omnium miserorum refugium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens fidelissimum, & omnium promissorum veritas, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens immutabile, & omnium mutationum stabilimentum, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens æternum, & omnium temporum duratio, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens immensum, & omnium locorum capacitas, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omniscium, & omnium scientiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnipotens, & omnium virtutum fons, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium perfectissimum, & omnium perfectionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens infinitum, & omnium finitorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens unum, & omnium unitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens simplicissimum, & omnium compositorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens perfectissimum, & omnium imperfectionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium rectissimum, & omnium pravitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium pulcherrimum, & omnium deformitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium ordinatissimum, & omnium confusionum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium quietissimum, & omnium turbationum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium pacatissimum, & omnium bellorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium concordissimum, & omnium discordiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium amicissimum, & omnium inimicitiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium unitissimum, & omnium separationum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fœcundissimum, & omnium sterilitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fœlicissimum, & omnium infœlicitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium gratissimum, & omnium ingratitudinum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fidelissimum, & omnium infidelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium constantissimum, & omnium inconstantiarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium fortissimum, & omnium imbecillitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium sanctissimum, & omnium peccatorum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium beatissimum, & omnium miseriarum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt. Quia Deus est ens omnium misericordissimum, & omnium crudelitatum principium, ideo omnia ad eum referenda sunt.

ut ex quadam similitudine ad nos manifestanda exprimitur. Itaque per contemplatio eum intelligit internam illam gratiæ operationem per quam Deus illuminat, & ad Deum attrahit animam, quæ ipsa in se nihil videt, præter quod a lumine Dei ipsa illuminata est. Porro per actionem Dei internam gratiæ operationem intelligimus, quæ ipsa in se nihil videt, præter quod a lumine Dei illuminata est. Quæ quidem operatio, quia ad Deum ducit, ipsa Deus dicitur, quia ad Deum ducit. Quæ operatio non est sine gratia, quæ ipsa est Deus. Quia ergo Deus per se ipsum est, & per se ipsum videtur, & per se ipsum beatificat, & per se ipsum gratificat, & per se ipsum est Deus, & per se ipsum est Deus: ideo ipsa Deus est, & per se ipsum videtur, & per se ipsum beatificat, & per se ipsum gratificat, & per se ipsum est Deus. Quæ quidem operatio, quia ad Deum ducit, ipsa Deus dicitur, quia ad Deum ducit. Et hæc interna gratiæ ac visionis operatio, per quam Deus illuminat animam, & ad se attrahit, ipsa est Deus, & per se ipsum videtur, & per se ipsum beatificat, & per se ipsum gratificat, & per se ipsum est Deus, & per se ipsum est Deus. Et hæc est illa contemplatio, de qua Dionysius, Hierotheo, & aliis multis locis scribit.

Deus sit bonum naturæ & finis boni.

CAPVT VI.

Diuersum est bonum, alius Deus, alius creatura dona nequam meretur. vim, alius verò finis boni: atque hi plani inter se contrarij sunt in omnibus, nisi vnus interius, alter exterius, intrinsecus, alter extrinsecus, ut omnes interius vna consentiunt. Asserunt hi bonum: Quicunque iste non est finis boni, & bonum naturæ, vt Deus est, non est bonum, neque finis boni. Et licet ille non sit propter se ipsum bonum, ille tamen a Deo ita disponitur ac ordinatur, propter quem bonum dicitur, & propter quem finis boni dicitur. Et quæ sic ordinatur ista absentes ipsum se propter habent. Existentes autem propter se ipsum bonum dicuntur bona, quæ propter se ipsa bona sunt, quia ipsa bonitate communi & vniuersali participant. Hæc quæ propter se ipsum bona sunt, ipsa sunt finis boni, & bonum naturæ. Hæc quæ propter illa bona sunt, bona quidem sunt, sed non finis boni, neque bonum naturæ, quia non simili modo & charitate cum ipsis participant. Quæ vero vtraque bona sunt, propter quæ DEI ACTVS, & charitas, ipsa sunt finis boni, & bonum naturæ. Quæ quidem quia sunt quæ, sola sunt finis boni, & bonum naturæ, non Angeli primi, non sancti, non quicquam aliud præter illa. Et hæc finis boni & bonum naturæ, ipsa sunt, quæ ad se attrahunt, & ad se ordinant, & ad se disponunt, & ad se conducunt, & ad se ducunt, & ad se tr

Dominus dicit. Vnus enim Deus est, & vnus Mediator Dei & hominum, qui est homo Iesus, ex omnium hominum electione. Hic itaque vnicus ac vnitus est omnibus Dominus, quem Scriptura dicit, qui solus est magnus, & solus operatur solus, id, nempe est Deus. Itaque licet multi dicti sint per sanctam Dei Scripturam, & vocentur ab hominibus dii, & Christus, qui Deus est, & Dominus, & Rex hominibus nominetur, verum, ac solum Deum, & Dominum, & Regem, & Mediatorem, & Redemptorem, & Salvatorem, & Iustificatorem, & Sanctificatorem, & Glorificatorem, qui vnus Deus solus est, & omnibus est ac Dominis dicitur, qui est, cum sapientia, & sanctificatione Dei existebat. Cognoscat hominum sensus, & mens, vnum conspiciens, & omnes: alterum: quia omnes adhuc sunt peregrinantes, & quia Deus est, & Dei gratiam, & veritatem fruatur solum. Qui autem hoc non cognoscit, & non agnoscit, quomodo potest habere Deum? Quomodo, id est, vt Christianus, & Dei filius videri possit? Quomodo Deo confiteri solus, hoc ipso intuetur, & agnoscit, & Deum, & Christum Dei gratiam, atque per hoc verbum & fructu charitatem, omnium discretionem ac formationem propositionem, Quomodo Adam, & Eva, & omnes, hoc ipso habitu sunt Dei filii? Quomodo omnia in conditione ab illis facta sunt? Quomodo etiam & hactenus & adhuc omnes peregrinantur?

Tit. 1. 3. & 2. 11. Ioan. 17. 3. Ioan. 5. 44. Rom. 3. 30. 1. Cor. 8. 6. 1. Tim. 2. 5. Ioan. 5. 19. Ioan. 17. 3. Rom. 3. 30. 1. Cor. 8. 6. 1. Tim. 2. 5. Ioan. 5. 44.

Quid Deus.

Quid Christus.

Quid Spiritus Sanctus.

Quid Creatio.

Quid Peregrinatio.

Vt sint & fiant ex Deo & omnes similiter.

CAPVT VII.

POSSEAMADOMNES VT SINT, non parum interest hoc fieri, & fuisse, & fuisse ut existerent, & omnes. Hoc enim fuisse Deus diuina sua gratia & virtute, Dei peregrinationem omnes habent, & ita peregrinantur Deo & a Deo. Et hoc fuisse ut existerent, & omnes, ut Deo ipsis viuendum & hominibus sit. Et hac vita, virtutes illi adsunt vt Deo sint omnes. Et hoc ut existerent, & omnes ipsis vita illa fuisse, & hi sanctificentur, id fit, inter animas alterum & Deo ad alterum vitam, & Deo ad omnes, & omnes ad Deum, & omnes ad omnes

mentem in cœlestibus hanc fore præmiorum differentiam dicere, & cognoscere non habet, Scripturæ testimonio. 8. Sapidum in cœlestibus mansionibus, & ineffabile gaudium, quod ex Dei visione, & fruitione, Sanctis omnibus, & singulis pariter communicetur, ita tamen, ut alii cum intima quadam familiaritate, & unione immediata cum eo uniantur, alii. Etiam in ista unione gaudia, & præmium valde diversa participent. 9. Quæ sunt de numero eorum, qui cum Christo regnabunt in æternum cœpta, quam amore animi non simplicem, sed tanquam Sponsæ, & Reginæ, & Matris Ecclesiæ, quæ sit ipsa Ecclesia, regnum, quæ sint gaudia, quam Dei, & proximi gratia in cœlo exercenda. Atque ab hoc quinto usque ad finem omnes de gaudiis cœlestibus, & præmiis Sanctorum, quæ sunt in cœlo, quæ non, quæ sint interna, magis gaudium in cœlo, quam fore videtur, &c. Hæc omnia hoc libello pro Dei munere in Christo Jesu in cœlestibus mansionibus, æternum regnaturis per Gratiam Dei, Area, mansiones, &c. Ecclesia, regnum, gaudia, præmia, &c. Quæ omnia ita verbo Dei innixa, ut nihil in his, quod non ex Scripturis, & Patrum, & Ecclesiæ Catholicæ sensu, & consensu fluxerit, habeant nunquam dixi, quia ea mihi ita videbantur. Hoc tantum, & non amplius dixi, & dicam, & scio, & credo, & spero, & ita Deo, & Ecclesiæ Catholicæ, & Patribus omnibus, & Sanctis Dei omnibus, & Angelis Dei, & Christo Jesu Domino meo, qui est Deus benedictus in sæcula, Amen. Ita sentio, & ita sentiam, & ita sentiendo, & ita sentiendo, & ita sentiendo

possint vel velint pertingere, eligunt & amplectuntur: vndè accidit, vt per actiones suas in indepictam seu imaginum expertem nequeant penetrare nuditatem. Suijpsorum nanque & actuum suorum simulacris & imaginibus depicti sunt, atque hinc medium quoddam patiuntur. Et licet in amorosa sua cohæsione vnionem cum DEO sentiant, in ipsa tamen vnione inter DEVM ac sese discrimen semper diuersitatemq; experiuntur. Non enim cognoscunt, sed neque amore prosequuntur simplicem excessum in nuditatem ac quiddam modinescium: sicque fit, vt altissima eorum vita interna, semper in ratione & modo versetur ac perseueret. Esto, virtutes omnes rationales perspicuè intelligant ac discernant: atqui simplex patulæ mentis in diuina claritate intenta contemplatio, eis abdita manet. Quanuis etiam vehementi Amoris ardore ad DEVM sese erectos experiantur, suijpsorũ tamen quandam retinent proprietatem, nec in Amoris vnitate penitus consumuntur & concremantur. Ac tametsi perpetim DEO seruire, & in omne æuum placere statuant, non tamen omni spiritus proprietati in DEO volunt emori, neque consimilem ac conformem cum DEO vitam agere. Ad hæc, licet quæuis externa solatia, omnemque externam quietem paruipendant, sed Dei dona, suas actiones internas, & consolationes ac suauitatem, quæ intus percipiunt ac experiuntur, admodum magnifaciunt: atque ita in itinere requiescunt, neque conantur perfectè sibi moriendo, nudo ac modinescio Amore supremam obtinere victoriam. Denique tametsi omnem amorosam ad DEVM adhæsionem, cunctaque interna sursum tendentia itinera, quæ quidem ante Dei conspectum exerceri queant, distinctè nosse atque colere seu exercitare possent: neutiquam tamen compertum habent modinescium excessum, & opulentam aberrationem siue deuiationem in Amore supereſſentiali, cuius nullum vnquam neque terminum, neque initium, neque modum reperiri licet. Ex his igitur facilè potest perspici, permultum interesse inter secretos Dei amicos, & occultos filios DEI. Siquidem amici nihil in se sentiunt, præter amorosum ac viuidum ascensum cum modo coniunctum: sed vltra hunc, filij simplicem quendam ac emorientem sentiunt excessum in id quod modinescium est. Vita quoque interna amicorum Dei, sursum tendens est Amoris exercitatio, in qua semper perseuerare cum proprietate constituunt: vt verò supra cuncta exercitia nudo Amore DEVS in otio quodam possideatur, id minimè exploratum habent: semper autem in vera fide ascendunt ad DEVM. Deumque & æternam beatitudinem vera spe præstolantur, & perfecta denique charitate in DEO fixi sunt, eidemq; cohærent. Atque eam ob rem felices sanè sunt, & benè cum eis agitur. Placet nanque Deo, & ipsis vicissim DEVS placet: neque tamen vitam æternam se adepturos certi sunt: quippe qui necdum omninò sibijpsis & omni proprietati emortui sunt. Quotquot autem in sua exercitatione, & ea, quam elegerunt, ad DEVM conuersione in finem vsque perseuerant, ij omnes ab æternò à Deo electi sunt, eorumque nomina & actus ab omni æternitate in vitali diuinæ prædestinationis libro conscripta fuêre. Porrò qui alia amplectuntur, & vultu interno à DEO auerso, sese ad illi contraria (id est, peccata) conuertunt, in eisq; permanent, illorum etiamsi nomina ob temporariam siue momentaneam iustitiã, quam antea coluerint, scripta forent & cognita à DEO, quando

Quanto secretis amicis occulti præstent filij.

Interna amicorũ Dei vita quæ.

Electi ab æterno qui.

quando tamen ad nouemdies Deus non superbientes, eadem ipſa, quam nemo ſua ſponte ex vita libens deſeruit ac reuellunt, nec vnquam ſi-ne DEI ira, ſed ſæpe ſine ſuorum virtutibus ſanctorum precibus auertitur, illa propter nobis remouenda ac neceſſario immolanda; vel quod ſæpius, vnicuique ſuæ ſalutis ac DEI in eo conſeruandæ gratiæ ſtudio, ſuæ ſponte ſua ſanitas nonnullis ex nouem ea quæ in noſtris DEI & ſanctorum Domus Deus ſuis ſeruis ſubtrahit, quæ ſine ſuorum ſanctorum precibus, & pro ſuis ſalutis ſtudio ac ſollicitudine nobis remouenda ſunt, ſine quibus ſæpius

Viuendũ ac moriendũ quibus qui fit.

Deo. Oportet, inquam, vt moriamur vitijs, & ex Deo in vitam virtutum ſtudioſam naſcamur: itemq; vt noſipſos abnegemus, moriamurq; in Deo in vitam æternam. Hinc porrò ordine iam ſequitur. Si quidem ex Dei ſpiritu naſcamur, gratiæ filij ſumus, & omnis vita noſtra virtutibus decoratur, vincimusq; quæcunque Deo aduerſa ſunt. *Omne* enim *quod natum eſt ex Deo*, vt ſanctus Ioannes ait, *vincit mundum*. Et in hac quidem regeneratione cuncti homines boni, Dei filij ſunt, Deiq; ſpiritus ſingulos quoſque ſpeciatim ad eas virtutes bonasque actiones mouet ac inſtigat, ad quas eos habiles, paratos & accommodatos nouit. Et hac ratione omnes placent Deo, ſinguli quidem priuatim pro ſui amoris magnitudine, & exercitiorum ſuorum excellentia ſiue dignitate. Iſti tamen nondum ſe confirmatos, nondum poſſidere ſe Deum, necdum de vita æterna omninò certos ſe ſentiunt: ſed adhuc auertere ſeſe, & in peccata mortifera labi poterunt. Atque hac ex cauſa ſeruos magis vel amicos, quam filios eos appellare placuit. Vbi verò noſipſos excedimus, atque in noſtro ad Deum aſcenſu in tantum ſimplices reddimur, vt nudus amor in ea nos ſublimitate queat circumplecti vbi ſupra cuncta virtutum exercitia, ſibijpſi dat operam, hoc eſt, in ipſa noſtra origine, vndè ſpiritaliter naſcimur, ibi iam deficimus ſiue transformamur, morimurq; in Deo nobiſipſis ac omni proprietati. Atque ita moriendo, occulti Dei filij efficimur, notam quandam in nobis reperientes vitam, eamq; æternam. De huiuſcemodi filijs Apoſtolus loquitur, vbi ait: *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Hic autem tali eſt ordine procedendum: In ipſo ad Deum acceſſu noſtro tum noſipſos, tum omnes actus noſtros ceu æternam DEI oblationem, ante nos feremus ad Deum: in ipſaq; Dei præſentia & nos & omnes actus noſtros relinquentes, in amore moriendo, creata omnia in ipſa vſque ſupereſſentiales Dei diuitias excedemus, atque inibi Deum in ſempiterna noſtrî mortificatione poſſidebimus. In Apocalypſi ſancti Ioannis, Spiritus Dei beatos dicit mortuos, qui hoc pacto in Domino moriuntur. Meritò ſanè beatos vocat, quippe qui perpetuo feliciter manent mortui ac ſibijpſis demerſi in fruitiuam Dei vnitatem, ſemperq; à nouo in amore moriuntur per eiuſdem vnitatis intrò trahentem transformationem. Atque in eodem libro de eiſdem ſubditur: Amodò iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Opera enim illorum ſequuntur illos. Eo quidem modo, vbi ex Deo naſcimur in ſpiritalem virtuoſamq; vitam, opera noſtra velut Dei ſacrificium vel oblationem ante nos ferimus. Atqui vbi modum omnem tranſcẽdimus, rurſumq; morimur in Deo in ſempiternam ac beatam vitã, illic bona opera noſtra nos ſequuntur, vtpotè quæ nobiſcum vna vita ſunt. In acceſſu quidem noſtro cum virtutibus ad Deum, Deus in nobis manet ac commoratur: vbi verò noſipſos & omnia excedimus, nos in Deo manemus & commoramur. Quod ſi fide, ſpe & charitate præditi ſumus, Deum vtiq; ſuſcepimus, itaq; in nobis cum gratia ſua manet & commoratur: mittitq; nos foras tanquã fideles ſeruos ſuos ad ſua exequenda ac obſeruanda præcepta: rurſusq; intrò nos vocat ceu ſecretos amicos ſuos, ſi tamen illius conſilijs morem gerimus: ſimul etiam ſuos nos filios eſſe nobis reddit manifeſtum, modo vita noſtra mundo contraria ſit. Super omnia verò, ſi Deum guſtare, aut æternam vitam in nobis ſentire vel experiri velimus, ſupra rationem viua fide noſtra in Deũ vt in-

Quos ad quæ ſpiritus Dei qui moueat.

Qui cur amici, nõ filij, dicendi.

Coloſ. 3.

Apoc. 14.

Ibidem.

Qui Deus in nobis, nosq; in Deo maneamus.

Vt ingrediamur oportet, illicq; ſimplices, otioſi, imaginibus vacui, atque per amorem in patentem mentis noſtræ nuditatem ſubleuati manebimus. Dum enim per amorem excedimus omnia, omnemq; conſiderationem vſque in caliginem ac ignorationem ſiue neſcientiam quandam, ibidem verbo æterno, quod eſt Dei Patris imago, agimur ac transformamur: atq; in ipſo ſpiritus noſtri otio incomprehenſibilem ſuſcipimus claritatem, circumplectentem nos ac penetrantem, perindè vt aër ſolis claritudine perfunditur ac penetratur. Iſthæc autem claritas nihil eſt aliud, quam interminata ſeu infinita quædam contemplatio ſiue intenta intuitio. Quod enim ſumus, intentè cõtemplamur: & quod contemplamur, hoc ipſum ſumus: quandoquidem mens, vita, & eſſentia noſtra ſimpliciter ſubleuata eſt, & ipſi, quæ Deus eſt, veritati vnita. Atq; eam ob rem in ſimplici hac intentaq; contemplatione vna vita, vnusq; cum Deo ſpiritus ſumus. Et hanc ego vitam appello contemplatiuam. Dum enim per amorem Deo cohæremus, partem optimam exercemus: Vbi verò hoc pacto ſupereſſentialem diuinitatem intentè cõtemplamur, ibi Deum ex toto poſſidemus. Huic autem contemplationi exercitatio quædam modi neſcia ſemper connexa eſt atque cohæret, quæ eſt vita exinaniens ſiue deficiens. Vbi enim noſipſos eximus in caliginem & modi carentiam prorſus infinitam, inibi ſemper lucet radius ſimplex diuinæ claritatis, in qua nos fundati ſumus, extra noſipſos trahens nos in ſupereſſentialem Diuinitatem & amoris ſubmerſionem, ſiue abſorptionem cui ſemper adiuncta eſt, ſemperq; ſubſequitur modi expers amoris exercitatio. Non enim poteſt eſſe otioſus amor: immò verò diuitias immenſas ac interminatas in ipſius fundo viuẽtes, prorſus habere cognitas & exploratas, penitusq; guſtu penetrare molitur. Quæ eſt fames inexplebilis ac inſedabilis. Ita verò ſemper conniti atque contendere ac inhiare in id, quod tamen comprehendi non poteſt, quid aliud dixerim, quam contra fluminis natare tractum? Et tamen nec deſeri iſtud poteſt, nec apprehendi: eo carere eſt intolerabile, aſſequi impoſſibile: denique nec ſilentio premi, nec verbis exprimi poteſt, ſiquidem rationem, intellectum & creata omnia excedit: Quapropter neque attingere, neq; apprehendere vel aſſequi ipſum licet: Verum intima noſtra inſpicientes; à Dei ſpiritu in hanc amoris impatientiam agi ac impelli nos ſentiemus: itemq; ſupra nos ſuſpicientes, à Dei ſpiritu extra noſipſos trahi & quaſi in nihilum redigi ſiue penitus conſumi nos percipiemus in ipſum, hoc eſt, amorẽ ſupereſſentialem, cum quo vnum ſumus, quemq; profundius ac latius, quam ſint res omnes, poſſidemus. Hæc autem poſſeſſio ſimplex quidam & infinitus ſiue fundo carens totius boni vitæq; æternæ guſtus eſt: in ipſoque guſtu ſupra rationem & abſque ratione in profundiſſimam ſemper immotæ diuinitatis tranquillitatem abſorpti ſumus. Quod quidem ita ſe habere, vt dicimus, nõ niſi ſola poteſt noſſe experientia. Nam quemadmodum, vel vbi, vel quidnam iſtud ſit, neque ratio, neque exercitatio aſſequi poteſt. Quo fit, vt ſubſequens exercitatio noſtra ſemper modi expers maneat. Etenim bonum illud immenſum ac infinitum, quod guſtamus & poſſidemus, neque comprehendere, neque intelligere, ſed neque noſtra exercitatione extra noſipſos in ipſum vnquam pertingere valemus. Quamobrem in nobis quidem pauperes, in Deo locupletes: in nobis famelici ac ſitibundi, in Deo ebrij ac

Quã claritatem qui ſuſcipiamus. Claritas ſa quid.

Amorem eſſe non poſſe otioſum.

Quid experientia ſola noſci queat.

saturi sumus: itemq; in nobis semper agimus ac operamur, in Deo autem otiamur ab omnibus: sicq; æternò permanebimus. Enimuerò absque amoris exercitatione nunquam Deum possidere poterimus. Quisquis secus sentit aut credit, falsus ac euersus est. Viuimus igitur toti siue omninò in Deo, vbi nostram possidemus beatitudinem: itemque toti siue omninò in nobis viuimus, vbi in amore erga Deum nos exercemus. Et quanuis totos in Deo, itemque in nobisipsis totos nos viuere dicamus, hæc tamen non nisi vna vita est. Planè autem contraria est & gemina secundùm ea quæ sentit vel experitur. Nam diuitem esse & pauperem, famelicum & saturum, actiuum & otiosum, è diametro repugnant: & tamen in his, tam in futura quam præsenti vita, præcipua ac suprema nostra consistit excellentia & dignitas. Vt enim prorsus efficiamur Deus, creatumq; esse nostrum amittamus, id planè impossibile est. Si verò omninò in nobisipsis permaneamus, separati à Deo, miseros ac infelices nos esse necessum est. Itaque vt dixi, & totos nos in Deo, & totos item in nobisipsis sentiemus. Inter hoc autem geminum sentire nihil inuenimus medium, nisi Dei gratiam, & nostri amoris exercitationem. Siquidem ex supremo sentire siue sensione nostra, Dei claritas in nos lucens, veritatem nos edocet, atque ad virtutes omnes & perpetuum erga DEVM amorem nos mouet. Hanc autem claritatem absque cessatione in ipsum vsque vndè proficiscitur, fundum nos insequimur: ibi verò nihil iam sentimus aliud, quam spiritus defectionem atque immersionem in simplicem atque infinitum amorem, idq; sine vlla reditione siue reuersione. Quod si simplici adspectu nostro semper illic permaneremus, hoc ipsum etiam iugiter sentiremus. Nostri enim in Dei transformationem immersio siue demersio, sine intermissione perpetua perseuerat. Porrò si quidem nosipsos exiuimus, Deumque in amorem submersi, siue in amoris submersione vel absorptione, id est, in nostrijpsorum amissione possidemus, iam Deus propriè noster est, & nos illius proprij sumus: perpetuoq; à nobisipsis sine reuersione in ipsam, quæ Deus est, proprietatem nostram demergimur. Et hæc demersio essentialis est amore habituali: eoque perpetim perseuerat tam dormientibus, quam vigilantibus: tam nescientibus, quam scientibus nobis: atque hac ratione non meretur nouum aliquem præmij gradum vel accessionem, sed tum in Dei, tum bonorum omnium, quæ sumus adepti, possessione nos conseruat. Potest nimirum demersio ista riuulis comparari, continenter ac sine reditione in mare ceu proprium locum suum fluitantibus. Ita enim dum solum Deum possidemus, etiam nostri essentialis cum amore habituali immersio, iugiter in infinitæ ac interminatæ abyssi quam in Deo possidemus, quæque nobis propria est, sensionem vel experimentum sine reuersione promanat. Vndè si nos perpetuo æquali integritate simpliciter intueremur, semper etiam æqualiter sentiremus. Excedit autem hæc submersio virtutes omnes, cunctaque amoris exercitia, quandoquidem nihil ipsa aliud est, quam perpetua nostrijpsorum egressio cum dilucido prospectu in quandam diuersitatem, in quam extra nosipsos velut in ipsam beatitudinem propendemus siue inclinamur. Enimuerò perpetuam quandam in quiddam à nobis diuersum extra nosipsos inclinationem siue propensionem sentimus. Et hoc intimum atque abditissimum, quod inter Deum & nos sentire queamus, discrimen

Possidere Deum qui tamen queamus.

Quo in subiecto qui quasi contraria mutuò se ferant.

Quomodo vel Deus nobis, vel nos ei proprij fiamus.

Submersionis mysticè descriptio.

Digitized by Google

crimen est: vltra quod nulla alia differentia sentitur. At nihilo minus ratio nostra apertis persistit oculis in caligine, id est, ignoratione quadam infinita ac interminata: & in ipsa hac caligine claritas immensa ac infinita, tecta & abdita nobis manet, eo quod superueniens eius immensitas rationem nostram occæcat: quadam autem nos simplicitate circumplectens, in seipsam nos transformat, atque ita & actione destituimur, & agimur à Deo ad ipsam vsque amoris absorptionem, siue in amorem demersionem, vbi beatitudinem possidemus & vnum cum Deo sumus. Dum verò hac ratione Deo vnimur, indè in nobis manet viuida quædam scientia & actuosus amor. Siquidem absque nostra cognitione vel scitu Deum possidere nequimus: sicut nec vniri illi, neque in ea vnione perseuerare possumus absque amoris exercitatione. Si enim absque scitu nostro beati esse possemus, nihil obstaret, quo minus etiam lapis beatus effici posset, in quo nulla cognitio inest. Equidem si totius orbis monarcha essem, & id tamen ignorarem, quæ indè ad me rediret vtilitas? Semper igitur in omnem æternitatem gustare ac possidere nos & sciemus & experiemur. Id quod etiam Christus ipse confirmat, vbi de nobis loquens, dicit Patri suo: *Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti IESVM Christum*: quibus ex verbis id licet animaduerti, æternam vitam nostram in Dei discreta cognitione consistere.

Quomodo & agamur à Deo, & actione destituamur.

Ioan. 17.

Quod licet vnum simus cum Deo, tamen æternò aliud ab ipso manebimus.

CAPVT X.

ET quanuis paulo ante dixerim, vnum nos esse cum Deo, quod & scripta diuina testantur: at nunc perspicuè demonstrabo, æternò nos aliud à Deo permanere oportere: quod itidem sacræ affirmant literæ. Et si quidem rectè nobiscum agi debeat, vtrunque hoc vt in nobis sentiamus, atque ita esse intelligamus oportet. Aio igitur in interiori facie nostra ex Dei vultu siue suprema sensione nostra quandam radiare claritudinem, quæ nos amoris virtutumque omnium docet ac instituit veritatem, maximè verò, vt Deum & nosipsos ratione quadruplici sentiamus. Primo quidem Deum in nobis cum illius gratia sentimus: idque dum obseruamus, otiosi esse non possumus. Vt enim sol claritate & calore suo totum mundum illustrat, redditque fœcundum: ita & Deus sua gratia omnes sibi obtemperare volentes illuminat, exhilarat, redditque fœcundos ac frugiferos. Enimuerò si Deum in nobis sentire velimus, ignisque amoris eius perenniter in nobis ardere debeat, oportet sanè vt quatuor modis ignem hunc vna cum ipso, id est, DEO ex libera voluntate struamus ac nutriamus. Oportet enim primò, vt intra nos igni huic per intētæ vitæ studium vniti maneamus: deindè, vt extra nos ad mortales omnes cum fidelitate ac fraterno amore progrediamur: tertiò, vt infra nos eamus ad agendam pœnitentiam & omnigenos actus bonos, atque ad concertandum & reluctandum aduersus inordinatas appetitiones nostras. Quarto, vt ignis huius flamma supra nosipsos cum deuotione, laude, gratiarum actione ac in precibus internis ascendamus, Deoque recta cum intentione ac sensibili amore adhæreamus. Hæc quatuor id efficiunt, vt Deus in nobis cum gratia sua maneat ac commoretur. Siquidem in eis con-

Quotupliciter in nobis Deum sentiamus.

I.

Quis ignis quotupliciter nobis struendus.

Quid quatuor

Digitized by Google

in nobis efficiant.

tinentur ac includuntur exercitia omnia, quæcunque per rationem cum modo actitari queant, nec ſine eis quiſquam DEO placere poteſt. Ille autem DEO gratiſſimus eſt & maximè placet, qui in his perfectiſſimus eſt. Atq; eam ob rem cunctis hominibus neceſſaria ſunt, neque ea quiſquam poteſt excedere niſi homines contemplatores. Primo igitur vt dixi, cuncti in nobis DEVM ſentimus cum gratia ſua, ſi tamen illius eſſe velimus. Secundo, ſi quidem vitam agimus contemplatiuam, in DEO nos viuere ſentimus, atque ex hac vita, qua nos in DEO viuere ſentimus, quædam in interiori facie noſtra relucet claritas, noſtram illuminans rationem, atq; inter DEVM & nos mediã ſe interponens. Cumq; in hac claritudine cum ratione noſtra illuminata intra nos perſiſtimus, iam quidem ſentimus creatam vitam noſtram, iugiter in vitam ſuam increatam ſeſe demergentem. Atquì dum claritatẽ hanc ſimplici adſpectu ac voluntaria noſtri propenſione ſiue inclinatione ſupra rationem in ſupremam vſq; vitam noſtrã inſequimur, ibì iam toti in DEVM transformamur: ſicq; nos totos in DEO circumplexos ſentimus. Hinc porrò tertia ſequitur ſenſionis differentia, ſiue ſentire tertium, quo nos vnum cum DEO ſentimus. Etenim per DEI transformationẽ in infinitam æternæ beatitudinis noſtræ abyſſum nos ſentimus abſorptos, vbi inter DEVM & nos nulla vnquã diſtinctio a nobis percipitur aut inuenitur, eo quod hoc ſupremum noſtrum ſentire, ſiue ſuprema noſtra ſenſio ſit, quam nõ niſi per amoris abſorptionem ac demerſionem poſſidere valemus. Quando igitur in hoc ſupremum ſentire noſtrum trahimur, rapimur, ac ſubleuamur, omnes vires noſtræ in eſſentiali fruitione otioſæ ſunt: nõ tamen rediguntur in nihilum: alioquì creatum eſſe noſtrum amitteremus. Et quãdiu quidem propenſo ſiue inclinato ſpiritu & apertis oculis ſine conſideratione otioſi perſiſtimus, tamdiu contemplationi ac fruitioni vacare licet: eodem autẽ temporis puncto, quo explorare atq; conſiderare molimur, quidnam ſit hoc quod ſentimus, ad rationem relabimur, tumq; inter DEVM & nos diſcrimen ac diuerſitatem, ipſumq; DEVM extra nos planè incomprehenſibilem eſſe inuenimus. Atque ipſa eſt quarta ſenſionis differentia, qua DEVM & nos ſentimus. Etenim hic in DEI præſentia nos adſtare reperimus: eaq;, quam ex DEI vultu ſuſcipimus, nobis teſtatur veritas, DEVM omninò atque ex toto noſtrum velle eſſe, ipſumq; exigere, vt nos viciſſim toti ſui ſimus: eodemq; momento, quo DEVM omninò noſtrum velle eſſe ſentimus, auida quædam & inhians in nobis exiſtit oriturq; appetẽtia, eaq; tam profunda, tam inanis, tam famelica, vt etiamſi DEVS, quicquid præſtare poſſet præter ſeipſum, largiretur, nobis tamen minimè poſſit ſufficere. Dum enim ſentimus, quod ſeipſum liberæ appetentiæ noſtræ modis omnibus, quibus id deſiderare queamus, guſtandum præbuerit permiſeritq; atq; etiam in vultus eius veritate perdiſcimus perſpicimusq; totum id quod guſtamus, illius quod nobis deficit ac reliquum manet, comparatione, vix guttulam vnam eſſe ad vniuerſum mare, hoc ipſo ſpiritus noſter amoris æſtu ac impatientia incitatur ac vèlut exagitatur. Quanto enim plus hinc guſtamus, tanto etiam magis fames & appetitus augmentatur: quandoquidem vnumquodq; alterius cauſa eſt. Itaque cogimur hinc inhiare incomprehenſibili DEO. De illius nanq; paſcimur immenſitate, quam abſorbere nequimus: eiusq; inhiamus infinitati, quam aſſequi

Qui Deũ in nobis ſentiamꝰ primo & II.

III.

IIII.

Quo amoris æſtu ſpiritus noſter velut exagitetur.

Digitized by Google

qui non vult omnia fieri, quæ ex ipsius Dei voluntate fieri possunt, is profecto quæ fieri debent omnia impedit. Quamobrem, cum ad ipsius Dei voluntatem pertineat, ut omnes homines saluentur, & ad agnitionem veritatis perueniant, ut omnes ex eo renascantur, & in eum Deum & Patrem ad cognitionem veritatis euangelicæ perueniant, quæ ipsa est ipsa perfectio, & ad quam omnes homines ex ipsius Dei voluntate peruenire possunt, quæ ipsa est ipsa perfectio, & ad quam omnes homines ex ipsius Dei voluntate peruenire debent, quæ ipsa est ipsa perfectio, & ad quam omnes homines ex ipsius Dei voluntate peruenire possunt

montes illuminantur. Sed ſanctorum ſtatus pellucidus eſt & glorioſus, ideoqúe claritatem hanc ſine medio ſuſcipiunt: noſter verò ſtatus adhuc mortalis & craſſus eſt, & hoc ipſum medium illud eſt, vndè ea naſcitur vmbra, quæ intantum noſtram obumbrat intelligentiam, vt neque DEVM, neque cæleſtia pari cum beatis perſpicuitate cognoſcere poſſimus. Donec enim in vmbra verſamur, ſolem in ſeipſo conſpicere non valemus: ſed vt Apoſtolus
1.Cor.13. ait, *videmus nunc per ſpeculum in ænigmate*. At tamen vmbra hæc ſolis ſplendore vſque adeò illuſtratur, vt virtutum omnium totiuſq; veritatis huic mortali conditioni vel ſtatui noſtro vtilis ac frugiferæ diſcrimina ſiue diſtinctiones perdiſcere queamus. Porrò ſi cum ſolis claritate vnum effici velimus, amorem vt inſequamur, & extra noſipſos in id quod modineſcium eſt, exeamus oportet: ſicqúe cæcis oculis in ſuam ipſius ſol nos trahet claritudinem, vbi vnitatem cum DEO obtinemus ſiue poſſidemus. Hæc ſi in nobis ſentimus, experimur ac intelligimus, ipſa nimirum eſt vita contemplatiua,

Qualis olim iudæorum ſtatus.

ad præſentis vitæ noſtræ ſtatum pertinens. Status quidem Iudæorum ſub veteri Teſtamento frigidus erat ac velut in nocte verſabatur. Vt enim Eſaias
Eſa 9. ait, ambulabant in tenebris, & ſedebant in regione vmbræ mortis, quam vmbram efficiebat peccatum originale, cuius cauſa omnes DEO carere cogebantur. Noſter verò Chriſtianæ religionis ſtatus, inſtar matutini temporis

Quis Chriſtianæ religionis.

adhuc frigidulus eſt: ſiquidem dies nobis iam ortus eſt: Itaque in luce ambulare, & in DEI vmbra ſedere debemus: Inter DEVM autem & nos media erit gratia illius, per quam vincemus omnia, cunctisqúe moriendo, impedimentis omnibus abſoluti in DEI vnitatem, vbi vnum ſimus cum DEO, ex-

Quis beatorum.

cedemus ſiue tranſcendemus. Denique ſtatus beatorum feruidus eſt & lucidus, quippe qui in meridie viuunt atque verſantur, apertisqúe & illuminatis oculis ſolem in ſua claritudine contemplantur. Permanauit enim eos atque inundauit gloria DEI. Et quatenus quiſque illuſtratus eſt, eatenus etiam virtutum omnium ex cunctis beatis ſpiritibus illic aggregatarum fructum guſtat & perſpicit. Quod autem Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate guſtant & cognoſcunt, ſeq; illi vnitos inueniunt, is excellentiſſimus cibus eſt, qui ſuperat omnia, eosqúe inebriat, & in ſeipſo quieſcere fa-
Cant.1. cit. Cuius deſiderio flagrans anima, in Canticis ita ait ad Chriſtum: *Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie*, id eſt, vt Diuus Bernardus exponit, in lumine gloriæ DEI. Nam quæcunque nobis paſcua hîc interim in aurora & vmbra præbentur, non niſi præguſtatio quædam ſunt futurorum paſcuorum in meridie gloriæ DEI. Et tamen gloriatur ſponſa Domini, ſediſſe ſe ſub vmbra DEI, & fructum illius dulcem fuiſſe gutturi ſuo. Et nos cum ſentimus intus nos tangi à Deo, iam fructum & cibum illius guſtamus: ſiquidem tangere illius, paſcere eſt. Tactus autem illius, vt ante dixi, aut intrò trahit, aut foris emanat. Dum nos intrò trahit, totos nos illius eſſe oportet: atque inibi mori & contemplari diſcimus. Dum verò foras emanat, totus ipſe noſter vult eſſe, illicqúe docet nos virtutibus locupletem agere vitam. Sub illius tractu intrò trahente omnes vires noſtræ deficiunt, tumqúe ſedemus ſub vmbra illius, & fructus eius dulcis eſt gutturi noſtro.

Dei fructus quis.

Fructus enim DEI, Filius DEI eſt, quem Pater gignit in ſpiritu noſtro: qui quidem tam infinitè dulcis eſt gutturi noſtro, vt eum abſorbere & in nos

mutare

mittere nequeamus, dei ope, quæ hactenus in hoc opere congessimus. Et quamvis hæc studia non sint absolutæ mentis compos, tamen dubitamus ac vix, etiam omnes, existimamus, hanc mentis quidem absolutionem, quæ in Deo est, cum nobis possibile sit attingere. Etenim cum dicimus illum, de quo agimus absolutum, ad eam cognitionem, quæ nobis possibilis est, nos referimus, quæ tamen non sit ignara eli. Ea tacuit nonnes mauro, quod nemo sic intelligat accipe. Quæ Vandalicum mauro Ex Deo tantum fontem, hoc est, quæ nobis cum natura duce virtutem faciunt, irreprehensibilem virtutem fiat. Argumento ab eo non ex fingulis quæ facere videntur nomen, ideoque permittere possibilem peccare, Augustinus (Deus, cui nihil est tentatum) mentis fecunditate, libertatem vitæ nobis relinquit, quæ ad omnia, quæ ad virtutem pertinent, peccatum, aut contrarium bonis operibus, quæ ad virtutem faciunt, nihil ad virtutem, quæ ad Deum, ut ipse ait, Deo bene ignorata fuit. Ea tacuit, ne virtutem omnem ex libero arbitrio tollere videretur, quod ipsi Pelagio ac confitemur. Quæ tamen ignoti vocabulo ita fit virtutes quæ omnes pulsent esse (quod ipse ait) ut non tamen ipsa sint. Nam prudentia Deus dicitur ejus palam eli indicium Psal. 35. quæ vero ejus gratia Spiritum Sanctum dicit vocabulo intellexisse, Sapientiæ 1. Spiritus Sanctus disciplinæ fugiet dolum. Pelagius tribus nemo alteri per omnia similis eli. Hodeni igitur fingulis fingulas tantum mentis, nullumque per omnia gratiam, nullumque virtutem adhibere per necessarium. Quemadmodum in nemoris Ex omne genus fructibus, quam absolutum ipse pro mente ac voluntate sua vitæ, ita quoque in mentis ingenio bono, absolutissimoque genere, & virtute omnia in singulorum gradu perfectissima esse mentis illa non existimat. Quæ cum ita sint, nos quoque pro mente Patrum sentimus, & in omnibus nostris operibus ostendimus, quæ ab omnibus Catholicis sentiendi sunt, & dicenda.

De Damonum Ex ex ancorum Iudæi, & de Iudæorum ex.

Principium Libri decimi.

CAPVT XII.

QVæreque ut illius in nobis non sit cognitionem & charitatem, quam Nemo ha-
Nemo habet tam ad omnium nodus mentis nostræ, penitus ex Patrum & Iudæorum & Scriptura sanctæ sententiam Libro superiore. Tuberi tamen Deus effectum quidem interpretamur. Si ergo Patres latine vertentes, negant, mens, a Iudæis non habet Scripturarum ac Sapientiæ, & Ecclesiæ gratiæ plenitudinem obtendere, & virtutes in mentis perfectionis, tam Ex Deo, quam Ex Iudæorum, & Scripturarum, & Ecclesiæ gratiæ plenitudinem dederunt decimam, absentiæque ejus vocabulo Deum charitatem ejus intelligere, quæ in eis omnium Patet catholis vitalem mentis ejus fontem ita fit illorum nobis quam & gratia Ex Spiritus sanctus adjectum nullum & gratiam nobis Ex simplicitatem in simplicitatem quodam ac modo nobis cum bonis gratia dederunt dilectionem intercapedinibus. Sequidem in omnibus Ex Deus vis malitiosa cum simplicitatem ac cum, quibus & vitæ, & ea libere, Deus qui bus & eis, prudentia Ex Deus, quæ cum bonis intercapedinibus omnes cum, & Patrum, finguli fuo quidem modo peculiari vel fingulari. Patet autem ne- Patet quæ cessitate per ipsorum & hominum locum vocabulo ipsum fuisse Deum ex- ipsum. plicatum.

Powered by Google

Bilis ſuperfluitas ſignificatur per ſtercora, quæ ſunt ſuperfluitates ſecundi ventriculi. Bilis ſuperfluitas ſit in Tabes, ideſt, vnde nocua nutrimenta corpora per ſtercora expellantur. Bilis ſuperfluitas ſit in humoribus ventriculi, ideſt, in ſtercoribus ſecundi ventriculi. Si per ſtercora ſuperfluitates ventriculi exeant, ſtercora ſunt ſuperfluitates

Et præcedere debeant bona temporalia.

CAPVT XIII.

CAlendum est quod Deus præfinierit, ex tua cognitione, antequam tu eas ex te, futurum. Etenim ex cognitione Dei tui tibi certum est, quæ tu ex te Deo a te dicta sequenter velocia, interpretatus Deo a me concilii, et, vicissim. libera mea in Deo à Deo futura. Et concludendum est quæ, quando Deus dixit, ita, aut aliter vel cuncta, aut aliqua, quæque contra Deo à homine dicta, ita, aut aliter futura. Et quæ Deus dixit, ita, aut aliter futura, ea Deo à se dicta homine conclusum. Atque, cum nemini dixerit, ita, aut aliter, nisi cui aut cum nemine, quæ tua vaticinia videris, vel audieris, dicenda et interpretanda sunt. Et quæque Deus, quæ nemini dixerit, ea dicenda nemini, quia frustra sit. Qui enim cui nec amore, non ob petitionem aliquid cum nemine non habet, Deus ei ob subsequi, et revelationis fructus, sinistrique ab amore Dei, et amore Dei. Tunc autem mea quæque quidem à te dicta Deo futura, si nimirum Deus, quæ ab homine, ita, aut aliter conclusit ad præmendum semper Deo, quæque ab homine, quæ Deo, ita, aut aliter applicare ad quæque conclusit. Et quæque Deus, quæ ab homine quæque quæ ab homine, ita, aut aliter conclusit ad præmendum semper Deo, quæque ab homine, quæ Deo, ita, aut aliter applicare ad quæque conclusit. Et quæque Deus,

tur: atque hinc nihil ille sibi ascribit vel arrogat, sed DEO omnem concedit tribuitq; honorem: sicque semper paratus manet ac voluntarius ad agenda quæcunque DEVS iusserit, itemque robustus ac strenuus ad perferenda tolerandaq; omnia, quæ DEO permittente ipsi acciderint. Communem igitur vitam agit, quippe cui contemplari & agere æquè in promptu est, & in vtroque perfectus est. Nemo autem communem hanc potest habere vitam, nisi sit contemplator: contemplari verò fruique DEO non potest, nisi sex ante commemoratis eo quo dixi, ordine præditus sit. Falluntur ergo & toto errant cælo, qui se contemplatores idoneos arbitrantur, & simul quamlibet creaturam inordinatè diligunt, colunt, ac possident: itemque qui se frui putant, antequam ab imaginibus sint absoluti: aut quiescere, priusquam fruantur. Necesse est enim, vt ad DEVM conuersi & adiuncti siue accommodati simus, idque patenti corde, tranquilla conscientia, & facie reuelata ac nuda in syncera veritate, omni simulatione remota. Tum verò ibimus ac ascendemus de virtute in virtutem, Deumque contemplabimur ac DEO perfruemur, & quemadmodum ante dixi, vnum cum illo efficiemur: id quod nobis omnibus idem ipse præstare dignetur.

Perindè Mariam ac Marthām præstare quis possit.

Falsi contẽplatores qui.

Psal. 83.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, REGNVM DEVM AMANTIVM.

ARGVMENTVM EORVM, QVAE hoc libro tractantur.

I. *IVSTVM DEDVXIT DOMINVS PER VIAS rectas, & ostendit illi regnum DEI.* Hisce verbis Sapiens quidam quinque nos instituit. Principio quidem dum ait, Dominus, illiusipsius Domini nobis potentiam subindicat, vtpotè qui creaturis omnibus dominetur.

II. Secundo vbi dicit, Deduxit, id est, reduxit, hominis casum & errorem siue aberrationem, Deique condolentiam, commiserationem, ac misericordiam significat, dum is hominem ab originalis peccati lapsu, atque ab errore ad viam, & à morte ad vitam reduxit.

III. Tertio, cum ait, Iustum, Dei Amorem, Pietatem ac Clementiã nobis demonstrat: qui vt nos iustos efficeret, ex vera charitate & desiderio mortem vltrò

IIII. perpessus est. Quarto, dum adiungit, Per vias rectas, Dei immensam innuit sapientiam ac liberalitatem, quam is multimodis declarauit donis suis impellen-

pellentibus hominem ad virtutes, quæ ſunt viæ rectæ. Quinto demum, vbi adijcit, & oſtendit illi regnum Dei, fructum ac vtilitatem cauſamqúe omnium horum operum Dei nobis oſtendit, vt videlicet homo contempletur regnum Dei, id eſt, DEVM ipſum, eoqúe in omnem æternitatem feliciſſimè perfruatur. V.

Quemadmodum Deo rectè competat Domini nomen, & de rerum omnium creatione.

CAPVT I.

ATQVI vt de Domino, quod primum eſt, dicere incipiamus, rectè ſic appellatus eſt DEVS: quippe qui initium, origo, vita & conſeruator eſt creaturarum omnium. Quatuor autem ad Dominum pertinent, puta Potentia, Sapientia, Largitas ſiue Pietas, & Iuſtitia. DEVS ipſa potentia eſt, cui cedunt omnia: & ipſa ſapientia infinita, cui nihil non manifeſtum, perſpicuum & apertum eſt: & ipſa pietas ac liberalitas, quæ cuncta largitur: & ipſa denique iuſtitia, quæ præmia ſoluit, atque vlciſcitur omnia. Porrò vt ſuam potentiam, ſapientiam, bonitatem declararet, cælum terramq; condidit: & cælum quidem ſeipſo & Angelicis ſpiritibus, Terram autem hominibus & multiplici creaturarum varietate decorauit. Itaque creando ſuam oſtendit potentiam: diſponendo ac ordinando, ſapientiam: emanando autem per multimoda dona ac beneficia ſua, bonitatem ac liberalitatem ſuam. Angelicam quidem naturam, id eſt, præcelſos illos ac intellectuales ſpiritus ita condidit, vt eis facultatem & gratiam conferret, ſe ad ipſum cum humilitate, cum reuerentia, cum laude, cum amore, & denique cum digna veneratione conuertendi: vti ipſis hoc pacto conuerſis, facultas ipſa infinitam æternæ incommutabilitatis poſſideret regnum, Intellectus immenſa ſapiẽtia illuſtraretur ac transformaretur, & amor voluntatem ſponte ſe ad DEVM conuertentem inexhauſtus permanaret ac penetraret, atque omnium denique virium vnitas, æternæ ac interminatæ fruitioni immergeretur ac imprimeretur. Et quicunq; ſeſe ad DEVM conuerterunt, æterna gaudent beatitudine: quandoquidem ſingulæ vires ſuam habent conuerſionem in lumine gloriæ, ſuamqúe fruitionem in diuinitatis vnitate, ſuſcipiuntq; eſſentialem claritudinem. Qui verò ſeſe auerterũt, ad ſeipſos reflexi cum ingenitæ ac naturalis nobilitatis ſuæ complacentia, illi omnes infelices ſunt, quando eorum facultas vſqueadeò imbecilla ac impotens eſt, totqúe mediis diſtinetur, & intantum omni gratia priuata ac deſtituta eſt, vt nunquam ſeſe ad DEVM conuertere queant: Intellectus autem vitiorum tenebris, diuinam ab eo claritatem excludentibus, obnubilatus ac depictus eſt. Voluntas denique amaritudine & æternæ damnationis pœnis repleta eſt. Corrueruntq; omnes à ſummo loco in infimum, & ſunt hoſtes Dei, & Angelorum, & Sanctorum hominũ. Creauit porrò DEVS humanam naturam, eamqúe gratia exornauit, vt locum illum occupet, ac humilitate, obedientia, famulatu, laude, amore, veneratione mereatur, quem improbi ſpiritus vitijs contrarijs amiſerunt. His iam primum illud explicatum eſt, quo Dominus appellatur. Cuius potentiam in hoc apparere diximus, quod creârit omnia ex nihilo: Sapientiam, quod

Quæquatuor ad Dominũ pertinent.

Cur homo creatus, gratiaq; exornatus.

cuncta in cælo terraq; ordinârit: Bonitatem ac liberalitatem, quod cælum, terram, Angelos, & homines multimodis exornarit donis: Iustitiam deniq;, quod bonis seipsum in æternis fruendum gaudijs præmij loco tribuerit, & malos pœnis adiudicârit, nullem vnquam finem habituris.

Vt Christus nos reduxerit ad beatitudinem: & de septem Sacramentis.

CAPVT II.

ALTERVM est, vbi ait, Deduxit, siue, reduxit. Nemo quidem reduci opus habet, sed nec reduci solet, nisi qui aberrârit. Humana autem natura protoparentum nostrorum culpa prolapsa est: quæque prius libera erat, per peccatum carcer, & custodia, & exilium & iter auium atque aberratio siue error facta est cunctis in ea nascentibus: quandoquidem ij omnes filij sunt inobedientiæ. Christus verò nostram assumens naturam, hominem reduxit. Etenim in ea vixit humilis, obediens, officiosè inseruiens DEO Patri & hominibus, quibus etiam fidum se præbuit in docendo, exempla præferendo, atque benignum se exhibendo. Præterea charitatis actibus incubuit, patientissimè ac mitissimè perpessus est, ex amore mortuus est, debitum nostrum pro æquitate dissoluit, sicq; demum naturam in libertatem euexit. Ipsa igitur natura libertati restituta est, & quotquot in Christo renascuntur, ij omnes liberi sunt. In Christo autem renasci, & libertate donari volens, credat necesse est, & primum Baptismi sacramentum accipiat, quod est spiritalis emundationis signum, & nouæ vitæ in Christiana vnione (vt sic dicam) induitio siue reuestitio. Renuntiet etiam oportet diabolo & seruitio eius, & Christo fidem det: atque ita reddetur ei vestis innocentiæ, id est, ânima eius Christi morte ac meritis vestietur. Et hanc innocentiæ vestem polliceri debet à vitijs incontaminatam se adducturum ad tribunal Christi. Quatuor verò indè consequitur: Primum est, quod ab æterna pœna liberatur. Alterum, quod æternis fit gaudijs dignus. Tertium, quod diuina ei infunditur gratia, qua fretus, singulis quibusque horis in nouis possit virtutibus progredi. Quartum, quod bonorum omniũ, quæ vnquam facta sint & fient, particeps redditur. Atq; vt huic suæ pollicitationi melius satisfacere, Deiq; gratiam in se augmentare queat, etiam alterum suscipiet Sacramentũ, quod Confirmatio appellatur: desiderabitq; ferre crucem Domini sui, idq; aduersus carnem propriam, mundum & satanam. Præstantur autem ei hic tria quædam. Primo, diuina in ipso gratia augetur. Secundo, hostis antiquus eneruatur ac debilitatur, magisq; ipsum hominem reformidat ac veretur. Tertio ad virtutes omnes corroboratur. Hac nimirum ratione in Baptismo quidem renascitur & exornatur, Confirmatione autem confortatur. Verum sæpè ita vsuuenire solet, vt per animi superbiam, & animæ cupiditatem, & voluptatem corporis, in propria labatur peccata, promissi sui violator, animamq; suam defœdet, Dei amittat gratiam, & mortem ac liberationẽ Christi habeat contemptui. Sed quia mutabilis est, benignissimus Dominus, qui prius eum creauit, ac deindè perditum sua morte recreauit, illius nolens iacturam facere, tertium in sancta Ecclesia Catholica reliquit sacramentum, puta Pœnitentiæ. Ad hoc ex parte hominis quatuor requiruntur, quæ Deo

Inobedientia filij qui.

Baptisma.

Quibus per quos qui renũtiandum.

Qua quatuor indè consequenda.

Confirmatio. Qua tria Confirmatio cõferat.

Pœnitentia.

mouen-

gentem, Kara Dei mandatum habet. Primum ait, verum esse, quo quis
animo rogetur & quando rogetur, bonum esse, quando rogatur, bonum
precandi voluntas. Verum, quando bonus est CHRISTIANVS, confitendo se
peccatis poenitentiam agere, non videtur esse bonus, quando rogatur.
Quatenus, dicunt, rogatur, ut se in absolutionem Sacerdotis fidat, ut
ei, qui ipsi in nomine CHRISTI remittit, ut illum ad sanctum, sanctae
precis opus, ut ad Sacramentum accedat. Hic primum dico, quamvis
quo quisque animo, tandem petitionem veniae, ad sanctum opus, quam
absolutionem, quam sanctum sacramentum, bonum esse, & a Deo mandatum
petere & percipere. Iis quos absolvit ad partum salutem, ait, ut ait Ambro-
sius in Caput nono Lucae, Sacerdotes, & non ad se, & ad mortem absolvere,
qui ad gaudium remittere, CHRISTVS Angelis comparationis quatuor
indicem. Sacramentum, quod Caiaphas & Synagoga non habuit, ait, ut
ait pronium, quo qui impetrabitur veniam, Hoc Sacramentum, humili,
non contrito & superbo, quod dialogus, Hoc Sacramentum, ait, ut
non contrahat crucem. Ecquando igitur ita dubitandi fas, aut potius
non est, quin quisque, quo animo, quando, ad Sacramentum accedat?
Quando ad Sacramentum accedit, quando rogatur, bonum esse, ait
duodecimus Sermonum. Ob id, quod hominem à vermis obliuionem, &
tanquam putridum à fetore & odoribus, quo ingens cum ea cognatio
DEI, & applicatio & adiunctio, & tantus debitus cum illa familiaritas. Con-
fiteatur veniam delictorum, exercuit, cum, & in quibus quisque
deguerit mundus ac sanctitatis & charitatis plenus est in omnem mo-
dum sanctissimum, Sacramentum. Meretricem quoque, & vitae immodi-
cae professam, legimus vixisse, & mansisse diu sedem, ut omnia ve-
nalia, ita & venalem amorem habuisse. Quae cum ad Christum venisset,
ait, & Vndus eorum, quos dedisse discipulis dicit, tam quos pro-
pheticis verbis, quam quos Apostolicis, & Euangelicis, & Sacramentis
diuersa omnia, & Sacramentum & Euangelium, & Sacramentum. Ab
eum sum Sacramento, redeamus, humilem & sanctam precari, orare,
petere, quo quisque animo, quando, ad Sacramentum accedat, & ad
sanctum sacramentum, ad Euangelium accedat, & Sacramentum, &
Euangelium, bonum esse, & a Deo mandatum ad Sacramentum
& Euangelium accedere.

Quorum clauum bonum esse sit, cum, & quando petatur.

Placitum vnum.

CAPVT LII.

TRIVIA sunt ista, quae dicuntur, Mense nono, ait Author, Deum
fecisse lucidum, quo reliquos omnes planetas illuminaret, & ad
ordinem eos reuocaret. Sol, Sanctum, ac quidquid sanctum dicitur, ait,
virtum nullum sic lucidum à Deo hoc per Sacramenta in virtutes Spiritus San-
ctus. Primum id, & sanctum & Sacramentum, & virtutes Spiritus San-
ctus, ita nescio, quo fundem fingat. Deinde ea dicit, quae habet, ubi pe-
cuit. Secundum, virtutes & salutem animarum & beneficium ait per

III. omnes hominum tam corporales quam ſpiritales neceſſitudines. Tertium, ſi patientiam & manſuetudinem conſtanter retineat in omnibus, quæ ſiue à
IIII. DEO, ſiue à creaturis ſibi accidant. Quartum, ſi ſit excelſo & erecto animo, prorſusque libero, abſoluto & expedito à creaturis omnibus, in ſtabili quodam amore, & læta ac iucunda expectatione cum ſecura & certa ſpe vitæ æternæ. Hæc quatuor iuſtum efficiunt hominem in vita actuoſa. Præter hæc autem alia quatuor ſunt, quæ iuſtum reddunt hominem in vita contemplatiua. Primum eſt animus liber, per amorem inhærens, & cum deſiderio ſiue affectu erectus ac eleuatus in Dei vnitatem. Alterum, intellectus gratia illuſtratus, cum admiratione ſacroſanctæ Trinitatis conſiderans opulentiam, & ſine admiratione intenta acie contemplans, immenſa transformatus claritudine, & in vnitatis lumine ſubleuatus. Tertium, fruitiua propenſio vel inclinatio, & liqueſcens ſeu diffluens inhæſio virium cunctarum, quas diuitiæ maiores quam ipſæ vires poſſint appetere, & gaudia complectantur ac penetrent & inundent. Quartum eſt, diffluens ſui amiſſio in obiecti huius abyſſo. Nemo quidem in caligine ambulare poteſt: eoque æternò nos amittimus, quæ eſt ſumma ac præcipua beatitudo. Iſthæc octo iam dicta, hominem efficiunt iuſtum in actiua & contemplatiua vita. Ita ergo Dominus reduxit iuſtum.

Quatuor alia in vita cõtemplatiua.
I.
II.
III.
IIII.

Quænam ſint viæ ad regnum Dei. Et primo de via ſenſibili.

CAPVT IIII.

QVARTVM eſt, Per vias rectas. Age iam animaduertat Lector, vt Dominus reduxerit iuſtum per vias rectas. Viæ quibus ad Dei Regnum perueniatur, triplices ſunt: Prima via eſt corporea & ſenſibilis. Secunda merè naturalis. Tertia ſupernaturalis ac diuina. Prima, inquam, externa ſenſibilis via eſt, quæ ſunt quatuor elementa & tres cæli, quos Dominus ſingulos, prout cuique congruit, exornauit. Et hoc eſt externum ſenſibile regnum, atque veſtigium & craſſa quædam ſimilitudo DEI. Creata autem ſunt hæc & decorata ad hominis vſus neceſſarios, vt iſtis viſis ac animaduerſis, de omnibus & cum omnibus fidus ſit ac ſeruiat Deo ſuo, eumque collaudet. Infimum quidem Terræ elementum condidit Deus, ornauitque multimodis diuerſorum generum pro hominum neceſſitate & vſu fructiferis herbis & arboribus, varijs item ac multigenis animantibus, quæ homini ſeruiant, quibusque omnibus ipſe dominetur. Secundum etiam Aquarum elementum condidit, diuerſis modis terram circunfluentium ac permeantium, atque etiam quendam illi decorem afferentium: ornauitq; eas piſcibus multigenis diuerſisque animantibus, vt ſint homini in eſcam: & ipſum denique elementum multimodis pro hominum neceſſitudine purificationibus præparauit. Creauit etiam Tertium Aeris elementum, quod Terræ ſimul & Aquis eſt ornamento, vtpotè cæli lumine illuſtratum atque perſpicuum. Neque enim abſque luce corporea vllus forinſecus color aut ſpecies ſecundum ſenſus diſcerni, aut diſtinctè cognoſci poteſt. Huic elemento multiplex auium varietas non mediocrem præſtat ornatum. Quartum denique Ignis elementum fecit, quod cæteris tribus inferioribus elementis fœcunditatem tribuit: quandoquidem ſine igni nihil neque in Terra, neque in Aquis, neq; in Ae-

Triplici ad Dei regnum via peruenitur.
Via I.
Elementum I. Terra.
Elementum II. Aqua.
III. Aer.
IIII. Ignis.

in dare vel crimen, vel tumultum concipi, vel habitum conciliare possit? Hæc omnia quæ dicta sunt, clarius, & evidentius in ea, quæ nunc cernitur, Ecclesia Pontifice Maximo amandato Dei ex cælesti cohortatione, pura simplicitate, qua Deus nobis mentem impressit, vitam, & mores, Deum nostrum, qui nos fecit, nos redemit, nos misericors nouau

Mens hæc Deus, ratio, fatum, providentia, quæ nomine alio cuique tribuitur, à Græcis Anancen ac tribus ad magnum Dei. Prima ejus vis naturalis, secundum quam omnia ex quatuor elementis, & quæ ex his mixta sunt, constant, ac certo ordine perdurant: secunda, quæ ex naturali fatum nascitur: tertia, quæ ex utroque, providentia dicitur. Quia igitur omnia ex his tribus constant, ut ea rite cognoscantur, de singulis dicendum est. Quum igitur mens, providentia, fatum, ratio, & natura vim longe diversam, ac longe dissimilem habeant, ut ex dictis facile intelligi potest, quæ ratio est, quod omnia ad unum principium, ac finem referantur, dubitandum videtur. Atqui ea naturalis, omnisque officiosa, quæ omnes ad unum ferè ordinem referuntur, nempe Temperantiæ, quæ modestiæ nomen retinuit, & cultus, ornatusque mundi adhibendi, temperantiæ, & rerum temperandarum immoderatarum ac ad voluptatem natarum est ordo, quem aperte Deus ipse constituit, ut omnia ad unum principium referantur. Quæ vero mentis, ac rationis sunt, ad virtutes Agendorum pertinent. Prima igitur ratio est, quæ ex his virtutibus deorum nobis fieri potest. Quum enim rationalis, libera, ac mentis sit natura hominis, Deus nostris rationibus, ac mentibus, quæ bonæ & certæ sint, quæ divinæ, moderatæ, rectæ & Deo non inferiores, ut ex dictis facile intelligi potest, ad unum principium referri, ac finem naturalis, & mentis libertatem est, quæ ratio dicitur vitæ nostræ, quod ad mentis rationisque, ac naturæ bonæ habilitatem attinet. Virtutes autem ipsæ deorum nomina sortiuntur, quæ ad unum principium referuntur. Quæ ratio, quod ad naturalium rerum habitudinem, harum & ratione, proprie, & abusive, & in unum & in diversa, & quinque verbis quæ ad naturalem habitudinem spectat accipitur, quæque nomen imaginibus fuis dare potuit: nempe ut eorum ea bona fingeretur, quæ virtutum ipsarum ad naturalem habitudinem referuntur. Quod ratione cum virtutes sunt, quas mentes rationales, ac naturæ bonæ habilitatem, ac rationem, quæ ad naturalem habitudinem spectat, ut ex dictis manifestum est, quæ ex his mentes rationales deorum nomina sortiuntur, quæ ad unum principium referuntur, ut ex dictis manifestum est, quæque

Eglio attendere a quelle speculationi, che ne mostrano la natura, e la virtù: perciochè, sapendosi, bisognerà di materia prima cauta, et con cautela procedere circa di quella. Imperoche, se ci fidaremo, che ammaestrandoci ne habbia à dare intelligenza ne meglio, ne peggio di quello, che ci ammaestrerà la ragione, ò la esperienza, ne potremo mai errare. Ma se ci fidaremo di quello, che ne dicono gli huomini, ne potremo errare, et ingannarci grandemente. Conciosia cosa, che gli huomini habbiano per opinione, che l'anima sia semplicemente intellettuale, et che non habbia in se cosa alcuna, che sia corporea, ò che habbia qualche cosa di corporeo, et che non habbia in se cosa alcuna, che sia mortale, ò che habbia qualche cosa di mortale. Et questa opinione è stata introdotta da quelli, che hanno voluto, che l'anima sia immortale, et che habbia in se cosa alcuna, che sia corporea, et mortale. Et questa opinione è stata introdotta da quelli, che hanno voluto, che l'anima sia m

dere. Denique ſeptem hæc dona, ſeptem modi ſunt actionum Spiritus ſancti in anima, quibus eam ornat & componit ac ordinat, & ſui efficit ſimilem, atque ad æternam perficit perducitq; fruitionem.

De ſex hominum generibus, ſe ad ſuſcipienda Spiritus ſancti dona non applicantibus: & ſpecialiter de primo.

CAPVT VII.

Mortalibus obnoxij peccatis, quo tuplices.

SVNT autem ſex hominum genera, qui ſeſe pro viribus, ita vt naturalis exigit decentia, ad hæc ſupernaturalia diuinaq; percipienda dona non accommodant. Primi generis homines ſunt, qui in manifeſtis viuunt mortiferis peccatis, Deoq; relicto, ad corporis voluptates & oblectamenta, ad animi faſtum & ſuperbiam, ad res opesq; terrenas appetendas & corradendas contra DEI præcepta & honorem, ſeſe conuerterunt. Eorum autem, qui vitam agunt manifeſtis obnoxiam peccatis mortiferis, triplex genus

I. eſt. Primum eſt eorum qui in Terris honores, dignitates, ſublimes gradus, & præ cæteris quædam priuilegia ambiunt & aucupantur, alijsq; inuident, &

II. eos opprimere appetunt. Alterum eſt eorum, qui auaritiæ ac tenacitatis morbo laborant, qui ea quæ DEVS communiter cunctis condidit mortalibus, ſibi priuatim vſurpant & vendicant, & ſi poſſint, ſoli poſſidere concupiſcunt. Qui ſanè non parua DEVM iniuria afficiunt, quando de ſuis facultatibus illi non ſeruiunt, atque etiam ſibijpſis iniuriam inferunt, dum omnem vitam ſuam ſibijpſis inquietam & negotij plenam efficiunt: denique & in proximos iniurioſi ſunt, quandoquidem non eis benignè impertiuntur,

III. quod in vtrorumque vſus diuinitus creatum eſt. Tertium demum eorum eſt, quos torpor & acedia, itemq; Gula & Luxuria tenent irretitos, qui pecudum more ſuis obſequuntur voluptatibus, ideoq; craſſi ac rudes ſunt, minimeq; diuino lumine illuſtrati. Iſthæc tria cunctis apertos habentibus oculos id manifeſtò declarant, eos omnes qui ipſis morem gerant, eaq; ſectentur, à diuina charitate procul abeſſe, maximeq; alienos eſſe ac diſſimiles. Ethnici quidem ſiue gentiles illi qui legi naturali rectæq; rationi non obtemperant, ſed beluinis ſuis obſequuntur viribus, & naturæ indulgent affectibus ac voluptati, maiores dabunt pœnas, à DEO q; magis extranei ſunt, maioriq; diſſimilitudine diſſentiunt, quam cæteri homines Ethnici, qui ad naturalis rationis præſcriptum vitam exigunt ſuam. Iudæi quoque, quibus datus decalogus & collata prophetia eſt, & multa alia præſtita mira, ac dona impenſa, quiq́ue præcedentium Patrum ſuorum exempla viſu vel auditu ſunt aſſequuti, & hæc tamen omnia nihili pendunt, & vitam agunt beſtialem, ſuæq́ue legi contrariam, multo vtique & Ethnicis & cæteris Iudæis diuinæ legi parentibus deteriores ſunt. At verò homines è religione Chriſtiani, quorum cauſa Chriſtus mortuus eſt, quosq; ſua morte redemit, quibus ſua reliquit Sacramenta & dona multiplicia, atque adeò etiam ſeipſum æternò fruendum pollicitus eſt, & qui illi in Baptiſmo fidem ſiue fidelitatem, innocentiam ac perpetuum promiſere famulatum, ac nihilominus ab illo auerſi, Mundo, diabolo, & beluinis ſuis voluptatibus ſeruiunt, ij ſanè & paganos & Iudæos improbitate antecellunt, quando & plura ſunt diuinitus conſecuti, & ad maiora ſeſe obligârunt, & tamen ea omnia ducunt pro nihilo. Verum

Ethnici qui quantas præalijs pœnas dabunt.

ſi re-

si resipiscere, seseq; conuertere velint, facilius redeunt cum DEO in gratiam, quod ipsi quidem filij sint, cæteri extranei ac alieni. Et hoc primum genus malorum hominum est, eorumq; maximè Deo dissimilium, & à Deo longissimè distantium.

De secundo malorum hominum genere.

CAPVT VIII.

Genus II.

ALTERIVS generis sunt homines infideles siue perfidi, qui errorem aliquem contra duodecim symboli Apostolici articulos, siue contra septem ECCLESIAE Sacramenta retinent ac sequuntur, aut qui in aliquo à sancta ECCLESIA Catholica dissident, aut ei contrariam tenent opinionem, siue id publicè agant, siue occultè, si sic pertinaciter perseuerare statuunt, atque ita moriuntur, etiamsi cunctis moralibus præditi sint virtutibus, omnesque misericordiæ ac condolentiæ exerceant actus, tantaque intellectus perspicacitate polleant, quanta simul mortales omnes qui vnquam fuerint, Tartareas tamen merguntur in flammas. Sunt autem quatuor quædam, quæ solent homines in hæresim aut fidei errorem inducere. Primum est propria voluntas & pertinacia, dum quis nullius vult sequi consilium aut informationem. Alterum est complacentia sui in naturali scientia, ingenio ac subtilitate, aut etiam in singulari quodam præ cæteris hominibus bonis externo viuendi modo. Tertium est credulitas, qua quis nimis facilè cuilibet instinctui aut illabenti cogitationi accommodat fidem, non prius diligenter & exactè perpendens, vtrum cum sancta ECCLESIA Catholica consentiat, vel ab ea discordet. Quartum est spiritalis superbia, quod suo quis iudicio magis credit, quam sanctæ Ecclesiæ. Ista videlicet præcipitem agunt hominem in errorem aut hæresim, qua infectus, DEI gratia prorsus indignus est. Si qui verò ex his conuerti velint, illi propriæ vt renuntient voluntati oportet, suamq; scientiam & intellectum sanctæ Ecclesiæ Catholicæ scientiæ ac institutioni submittant atque substernant, & omnem vitam suam foris ac intus absque fastu & elatione ad DEI honorem exigant & cõsumant: & intus quidem absque simulatione credant, quod sancta credit Ecclesia Catholica: foris autem modis omnibus singuli iuxta statum suum & Ecclesiæ decreta ac præcepta colant & exerceant, quæ sancta colit Ecclesia & exercet: ita nimirum & gratiam modò, & postea beatitudinem poterunt adipisci. Ethnici quidem etiamsi modò naturalem colant ac sectentur iustitiam, nihilominus damnantur, eo quod ferè per cuncta mundi climata, IESV CHRISTI nomen hodiè diuulgatum sit, eiusq; gesta, prophetiæ, & humanæ naturæ liberatio, prædicata, denuntiata, atque propalata sint. Et Iudęi itidem etiamsi hisce temporibus secundùm præcepta DEI, & priscorum patrum morem, consuetudinem & institutionem viuant, nihilo secius & ipsi damnationis sententia puniuntur, eaque grauiori, quam Ethnici, eo quod sibi traditæ legis contemnant vaticinia, quæ CHRISTI aduentum & Passionem loquuntur: contemnant etiam ex vera certaque malitia ipsius Christi visitationem, doctrinam & res gestas, siue opera: vnde haud dubiò Ethnicis peiores sunt, vt qui maioribus sint aucti & affecti DEI beneficijs, nec eà tamen velint agnoscere.

Hæreticorum deceptio.

Quæ quatuor hæresim inducant.

I.

II.

III.

IIII.

Quid ebnerti volent huius necessarium.

Ethnicis an lex naturalis hodiepso fit.

Iudæi qui cur ethnicis peiores.

De tertio malorum hominum genere.

CAPVT IX.

Hypocritæ quotuplices.

TERTII generis sunt, homines ficti & hypocritæ, qui ob mercedem temporariam duntaxat bona agunt opera. Hoc genus simulatorum hominum in quatuor partes distribuitur. I. Primi sunt, qui sese fingunt, & suis adulantur superioribus, bonaque foris præ se ferunt opera & iustitiam, & virtutes omnes morales, quo supra cæteros honore, commodis siue Priuilegijs, aut diuitijs eleuentur: vt vel ad summum Pontificatum, vel Episcopatum, vel aliquem dignitatis gradum promoueantur: aut si religiosi sunt, cuiuscunque sint ordinis, vt Abbatis, Prioris, vel Abbatissæ & eiuscemodi adipiscantur officia: vel si sint homines Laici, seculari potiantur dominio: atque ita se simulant, & palpum alijs obtrudunt atque blandiuntur, humilesq; & iustos, & cunctis in virtutibus benè compositos sese exhibent & ostentant. Quæ omnia vel ex superbia, vel auaritia proficiscuntur. Et hæc est simulatio. Et quia istiusmodi homines hypocritæ & ficti sunt, quicquid hac mente siue intentione agunt bonorum operum, id omne pro perdito II. habetur. Alij se simulant, & magnos perferunt labores, tantum vt sancti habeantur, aut ob aliquod lucrum temporarium siue terrenum. Huius generis hominum maxima multitudo est. Quicunque palàm bona sua agunt opera, vt laudes hominum aucupentur, ij ficti sunt, & eiuscemodi actus nullam DEI mercedem merentur. Sacerdos si Missę faciat sacrificium ea potissimum intentione, vt temporale reportet lucrum, aut bonus videatur, hypocrita est, æterna morte plectendus. Monachus, monialis, cuiuscunque instituti monastici professor, Begardus, soror, Begutta, aut vtcunque demum vocentur, si bonis actibus externis dent operam, puta, si ieiunent, si vigilent, si orent, si peregrini terras peragrent, si nudi incedant, si concionentur, si abiectum gerant corporis habitum, si multo dediti silentio sint, si soli deserta inhabitent, si varios eosq; raros & insolitos assumant viuendi modos, idq; eo tantum, vt sanctitatis opinionem sibi captent, aut quippiam lucrentur III. temporarium, ficti planè ac hypocritæ sunt. Tertij sunt, qui idcircò bona quædam ostentant opera, vt in administrando cibo aut potu ipsorum satisfiat voluntati, & vt mollem, iucundam ac delicatam possint vitam agere. Tales interdum callidi & subtiles admodum sunt. Honores mundanos non magni pendunt, nulla appetunt bona temporaria, sed gulosi ac delicati sunt, itaque blandiuntur ac adulantur illis omnibus, à quibus aliquid ventri suo IIII. plausibile consequi se posse sperant. Quarti sunt, qui occultè machinantur malum siue occultè improbam agunt vitam, & tamen foris se simulant, & externis quibusdam ornant virtutibus, quo suam tegere malitiam ac improbitatem, eiq; liberius vacare queant. Itaque omnes isti quos commemorauimus, ficti ac hypocritæ sunt, diuinaq; gratia indigni. Qui tamen si conuerti velint, & diuina charitate digni effici, bona sua opera, quæ vel ob honorem temporarium, vel diuitias, vel vt alijs præferantur, siue vt sancti videantur, aut ob aliquod terrenum quarumlibet rerum externarum commodum, siue vt cuipiam placeant, aut vt suam contegant peruersitatem, ea quidem, inquam, bona opera omnia retinebunt, sed corruptam ac vitiosam mutabunt inten-

intentionem, ita vt in cunctis suis actionibus DEI laudem & honorem, & suam æternam spectent beatitudinem, cunctaque temporalia contemnant atque proculcent: Sic nimirum & charitatem diuinam, & æternam poterunt vitam adipisci.

De quarto malorum hominum genere.

CAPVT X.

QVarti generis sunt homines peruersi, astuti, ac nequiter prudentes siue malè callidi, qui & terram possidere, & cæleste regnum mereri appetunt. Istis quatuor impedimento sunt, quo minus DEI gratiam consequantur. Primum est intentionis duplicitas, qua DEO simul & Mundo seruire, & vtrique satisfacere volunt. Ieiunant enim, & festos colunt dies, templa visitant, sacris intersunt concionibus, & in multis DEI præcepta seruare videntur: & suo ipsorum iudicio DEO faciunt satis. Duplices autem sunt & iniusti: ficque ex altera parte intus multis agitantur curis, & acutè ac subtiliter multa secum cogitant & inquirunt. Foris autem multiplicem impendunt operam ac laborem, varijsq; incumbunt modis, vt terrenas opes facultatesq; corradant. Atque hoc pacto cælum pariter cum terra, & tempus vnà cum æternitate possidere moliũtur. Sub hisce signis omne genus hominum militat, Ecclesiastici iuxta ac seculares. Monachi quoq; ac sanctimoniales religiosos se haberi volunt, ac interim nihilo minus quantum libet proprij siue rerum propriarum habere & corradere. Canonici & sacerdotes seculares duo vel tria simul habere volunt Ecclesiastica beneficia, vel etiam negotiationi dant operam, & reditus quantos maximè possunt sibi comparant. Laici ac plebeij, & mechanici homines, itemq; fœminæ quas beguttas siue beginas vocant, quocunque in statu degant, si cum DEO simul bona temporaria vltra quam poscat necessitas, aucupentur & conquirant, duplices sunt & dissimiles DEO, diuinaque gratia indigni. Secundum impedimentum est tenacitas vel auaritia. In multis enim seruiunt DEO, sed in condolentia erga proximos, in actibus charitatis & pietatis, siue misericordiæ ac liberalitatis, non illi seruiunt. Semper sibi defectum pati videntur, nec à rebus suis auelli possunt, vt eas pauperibus largiantur: & de omnibus quidem peccatis & vitijs sua ipsos conscientia accusat, præterquam de tenacitate & auaritia. Conscientia nanque ipsorum non ad Iustitiam, sed ad propriam eorum voluntatem est accommodata: neq; enim diuino tanguntur aut mouentur amore. Tertium est naturalis scientia & acumen siue subtilitas, qua lucrum iacturamve suam procul adspiciunt, ac longè præuident: & quibuscum aliquid commercij habent, siue diuites ille sint, siue inopes, semper sua captant lucra, idque tam apertè, quam occultè. Ob suam nimiam tenacitatem ac auaritiam omnibus odio sunt & inuisi. Et quia naturali vigent prudentia, cum mortem adesse in foribus suspicantur, libenter sua tribuunt, vt æternam sibi possint mercari beatitudinẽ: qui si se semper victuros nossent, nihil vnquam in alios conferrent beneficij. Quartum est saxea quædam durities cordis. Quascunque enim conciones auscultent, quicquid eis dicatur boni, quantalibet videant bona exempla, quamlibet à DEO siue corporis aduersa valetudine, siue rerum iactura temporalium castigentur, semper in sua perseuerant inueterata consuetudine mala. Isti nimirum callidè siue

Quarto malorum generi quæ quatuor impedimẽto sint.

I.

Proprietariorum acta & Præbendoſorum.

II. Tenacitas & auaritia.

III. Attentiorum ad rē seu fœneratorum.

IIII. Indurator.

nequiter prudentes sunt, qui de bonis diuinis parum aut nihil gustare merentur. Sed si diuina charitate digni velint effici, toto corde DEVM vt spectent, & terrena omnia præterquam quæ vitæ agendæ necessaria sunt, DEI amore contemnant, & ea quæ habent, pauperibus communicent ac impertiantur, Deiq; regnum studiosè ac seriò inquirant, & totam denique vitam suam vera charitate ac discretione ordinent atque constituant oportet: sicque & in præsenti gratiam, & in futuro seculo vitam poterunt æternam adipisci.

Quomodo superiùs medendum.

De quinto malorum hominum genere.

CAPVT XI.

Quæ quatuor quà seruitutè inducant.

QVinti generis sunt, mancipia siue seruilis conditionis homines. Sunt autem quatuor, quæ homines efficiunt seruos, libertatis expertes, ignobiles, & diuina gratia indignos. Primum est, quod seipsos ac proprium spectant lucrum, priuatumq; vitant incommodum siue damnum: hoc est, flammas cupiunt tartareas euadere, & cælestibus perfrui gaudijs: atque horum gratia faciunt ac omittunt omnia. Magnos isti labores facilè perferunt, eo quod seipsos in omnibus pro scopo habent. Alterum est, quod semper aut amittendi metu, aut spe lucri detinentur: atque ex ijs quidam nullo negotio terrena cuncta fastidiunt, vt possint æterna adipisci. Tertium est, quod sua opera suumq; famulatum magnipendunt, suisq; magis nituntur ac fidunt actibus, quam libertate illa, qua DEI sunt hæredes, & CHRISTI sanguine redempti. Quartum est, quod sese seruos reddunt mercenarios. Nisi enim mercedem à DEO consequuturos se sperarent, neutiquam illi seruirent: plusque verentur æternæ damnationis plecti sententia, quam DEVM offendere: potiusque ipsum DEI regnum, & suam in illo felicitatem appetunt, quam æterna DEVM laude affitere, eiusq; liberos manere seruos in æuum. Itaque tales libertatis expertes sunt, neque diuino tacti amore: quandoquidem seipsos spectant in omnibus. Charitas autem semper DEI aucupatur & quærit honorem, facitq; hominem suijpsius obliuisci, seseque abnegare, atque in DEO potissimum spem ac fiduciam collocare suam, efficitq; in eodem, vt in vera charitate & in temporaria & in æterna vita DEO perpetim seruire concupiscat, confidatq; DEO præstiturum eum sibi regnum suum, atque seipsum æternò fruendum. Hac videlicet ratione serui suam debent intentionem quadam libertate ad DEVM transferre atq; conuertere, hoc ipso diuinæ gratiæ capaces futuri, suaq; seruaturi opera, & vitam adepturi sempiternam.

I.

II.

III.

IIII.

Quid potissimum charitas quærat.

Quibus seruis quid maximè agitèdum.

De sexto malorum hominum genere.

CAPVT XII.

Superborum seu arrogantium depictio.

SExti generis sunt, natura superbi, & scientia naturali siue acquisita subtiles & acuti, sæpius in vita atque conuersatione externa benè morati, in naturali contemplatione eleuati ac otiosi, proprię semper voluntati dediti. Isti ex superbia sublato ac erecto sunt animo, atque in singulari viuendi ratione semper præcipuos se putant & esse conantur: ob suamq; spiritalem vitam honore ac dignitate ab omnibus affici se volunt: & perpaucos sanè repe-

ad superiora, eo quòd ea sint, quæ ipsum solum constituunt. Nam, cum quælibet res duarum sit, vel simplex, vel compositarum rerum, & inorum, si nostrum quæritur, ad eorum vim ac naturam ac compositionem, ad quorum nomen ipsum refertur, quod quidem ipsum docere valeat, & omnem à parte ignorantiam adspersam, & tenebras obscuritatemque tollere, & veritatem ipsam in lucem proferre. Et naturalia nomen intelligentiæ accipit quæ dicuntur omnia quæ sunt in natura, & quæ ad naturam pertinent, & naturam ipsam, & natural

Refutatio Epicuri, & Democriti.

Epicurus, & Democritus, qui Deum, & Deorum Regnum penitus tollere conati sunt, ut Deum non esse, ita Deum esse, sed otiosum, & nihil curantem, ut Deum non esse, ita Deum esse, sed nihil curantem, & quod ipsi sibi fingebant, & quod nostri Poëtæ, & Oratores, & Philosophi, & Historici, & Theologi, & Legislatores, & Principes, & Reges, & Populi, & Gentes, & Nationes barbaræ, & humanæ, & liberalium disciplinarum, & virtutum studiosæ dicta fuit, & scripserunt, & sanxerunt, & præceperunt, & constituerunt, quæ hic attulimus, & quæ sunt dicta, & scripta, & in eternum scripta sunt, & præcepta, & sanxerunt, & constituerunt, & quæ in eternum sanxerunt, & præcepta, & constituta sunt, & quæ in eternum sunt, & in eternum erunt, & quæ in eternum er

ille autem ad pœnas nostras vitiaq; nostra se habitu quoque fecit ad-
uentantem, vt in fame sitiq; frigore, corporis, humanis passionibus, et
omne nostræ infirmitatis onus ferendo: et in singulis nostrarum fatis-
cere curans Deo Patri omnia. Quæ cum ita sint, quis non videat, Deum
esse Deo similem, et ingenitum, et finis Deo & à Deo natum, et propterea
Deum? Quis non videat, Deum esse Deo similem, et ingenitum, et finis
Deo & à Deo natum, et propterea Deum? Quis non videat, Deum esse

Ignis elementaris fuisse vel esse magnitudinem. Hic DEVS omnes quidem elementorum ignes, quos vel in aere, vel in terra, vel in aqua inveniri necesse fuerit, vel in ipsis cœlestibus corporibus ser vaturum. Terra quidem nonnullis locis ignem habet, ut Ætna, Hecla, Vesuvius, Stromboli, Chimæra, & accentibus ignis, ut Naphtha, Petroleum, Sulphur, Bitumen, Succinum herbis nullo genitum, eosdem tamen & frutici præsidere affirmat, ut Rosmarino, Lauro, Cupressibus, Abietibus, Pinis, Cedris, Juniperis, & cum lentiscus concutitur, flores ejus ardentes vim ignis admittere. Sanctissimus autem Dei ignis ardentissimus est, qui in Rubo, Dei Filio, ardebat, & qui vere ignis est, ut Deus ipse, qui ignis consumens, & ignis zelotypus dicitur. Ita videlicet ignis ardentissimus, & ignis ardens, & ignis consumens, & ignis zelotypus, tanquam gradus ignium paradisi omnes. In medio autem paradisi plantatus DEVS ignem vitæ, ignem sapientiæ, & ignem scientiæ boni & mali. Ignem ille vitæ, ignis lucidus prudentiæ & certitudo fruchus vitæ, pabulo alimentoque scholasticorum ignis, quo ardebat & Mosaici Rubi flamma. Ignis autem Mulier peccati, ut ille, sic hæc ignis vitæ, bacchi, carnis ignitus, ut ille, sic hæc ignis mortis. Ignis ille sanctus, ut ille, sic hæc ignis cœlestis. Ignem ille sub cinere latentem & quidem obscurum, sed longe & grande ignem ille flammæ & ardentissimum, ut ille, parum ignis & scintillarum habet ignem. Quanquam ignis hæc ignorans non hæc frutici vitæ præsidet, sed ille, ut ille, sic hæc ignis vitæ, ignis sapientiæ, ignis scientiæ boni & mali, ignis paradisi, ignis Dei, ignis Rubi, ignis Mosaici, ignis, quo ardebat & Moyses, quo ardebat & Aaron, quo ardebant & Prophetæ, quo ardebant & Apostoli, quo ardebant & Martyres, quo ardebant & Confessores, quo ardebant & Virgines, quo ardebant & Pontifices, quo ardebant & Reges, quo ardebant & Imperatores, quo ardebant & Sancti omnes, quo ardebant & Sanctæ omnes, quo ardebant & Beati omnes, quo ardebant & Beatæ omnes, quo ardebant & Angeli omnes, quo ardebant & Archangeli omnes, quo ardebant & Cherubim omnes, quo ardebant & Seraphim omnes, quo ardebant & Throni omnes, quo ardebant & Dominationes omnes, quo ardebant & Principatus omnes, quo ardebant & Potestates omnes, quo ardebant & Virtutes omnes, quo ardebant & Cœli cœlorum omnes, quo ardebant & Trinitas omnes, quo ardebat & DEVS ipse, qui ignis consumens, & ignis zelotypus dicitur. Ignis ille, qui ardebat in Rubo, ignis ille, qui ardebat in Moyse, ignis ille, qui ardebat in Aaron, ignis ille, qui ardebat in Prophetis, ignis ille, qui ardebat in Apostolis, ignis ille, qui ardebat in Martyribus, ignis ille, qui ardebat in Confessoribus, ignis ille, qui ardebat in Virginibus, ignis ille, qui ardebat in Pontificibus, ignis ille, qui ardebat in Regibus, ignis ille, qui ardebat in Imperatoribus, ignis ille, qui ardebat in Sanctis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Sanctis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Beatis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Beatis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Angelis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Archangelis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Cherubim omnibus, ignis ille, qui ardebat in Seraphim omnibus, ignis ille, qui ardebat in Thronis omnibus, ignis ille, qui ardebat in Dominationibus omnibus, ignis ille, qui ardebat in Principatibus omnibus, ignis ille, qui ardebat in Potestatibus omnibus, ignis ille, qui ardebat in Virtutibus omnibus, ignis ille, qui ardebat in Cœli cœlorum omnibus, ignis ille, qui ardebat in Trinitate omnibus, ignis ille, qui ardebat in DEO ipso

simus intuemur. Qui primus ea nobis fuisse obscura negem, illum quamvis illi sit amicus, Prorsus insanum quempiam existimem, & ei potius quisquam profectò, quam impudentissimo sit. Illud certè non impediemus quin ea obscura nobis videantur, quæ nobis sunt. Et sane illi animæ, qui se in omnem diuinæ veritatis ortum conuertunt, & ipsum Solem, qui omnia illustrat, & ex eius radijs conuertuntur, in se ipsum imagine & similitudine reflectunt, ipsum, ipsum, & ipsum non cognoscere, à quo cognoscuntur, & ipsum non videre, à quo videntur, & ipsum non amare, à quo amantur, neque non videre, & non cognoscere, & non amare diuinam illam ac glorificatam ipsorum humanitatem. Denique volumus primum in hac vita, quod in illa futurum nemo qui se ipsum nouit, non fatebitur? Ipsum igitur quem homines à D. Q. in carne mortali conuersantis cognitum & conuictum colebant.

De duna Patris & veritatis diui interpretum.

CAPVT XV.

SEcundum illud Spiritus diuini animum veritatis eorum, Pater noster, qui in cœlis es, nobis hodiernum, pium, obedientem, paternitatis D. Q. & cuncta humanitatis ipsius testimonium, & veterum sanctorum omnium, nobiscum in vnoconfitentur. Ac hoc autem longum nouitatis & ignorantiæ nostræ, quod ipsum Patrem nostrum, qui in cœlis est, non agnoscimus, & ipsum non inuocamus, & ipsum non amamus, & omnes charitas nos amentes quasi charitas Dei ipsum nobis non certa & perspicua sit, & ipsum non amet & charitas, illa Euangelica quam quisque Dominus ipse familiam sanctorum regnum cœlorum nobis ostendit, & ipsum nobis vt Deum & patrem proponit, & ipsum nobis vt regem & vt Dominum ipsum nobis vt quem habeat, & mirum, vanum, & egenum facit, vt vanitatem & egestatem nostram videamus quam quisque, hoc loco, hoc tempore, vt mundi & mentis Dei: & omnes cum illis, qui ipsum non cognoscunt, & ipsum non inuocant, & ipsum non amant, & ipsum non videant, & non cognoscant, & non amant, & ipsum non videant, & non cognoscant, & quidem & cum fatuis, & cum impijs, & cum peccatoribus. Vbi enim est Deus noster? vbi est pater, longe videamus, & cuncta primus ac liber attendat, ac non ad præsentia & ad ea quæ sunt in manibus nostris, & ad ea quæ sunt in mentibus nostris quæ sunt ipsa? Vbi enim est Deus noster? vbi est pater, qui nos ipsis ita curauerit, ac ipsa nos fecerit? Quomodo ergo ipsum inuocabimus, & ipsum amabimus, & ipsum videbimus, & ipsum cognoscemus, & ipsum in nobis, & in omnibus, & in omnia, & in omnes, & in omnibus, & in omnia, & in omnes, & in omnibus, & in omnia, & in omnes

Regnum Dei amantium.

Regnum Dei amantium, quod ex Dei amore constituitur, quatenus Deus amore suo nos constituit quibus bonis, & quo universali bono, ex Augustino, Anselmo, Bernardo, Thoma, Bonaventura, Gersone, Ludovico Granatensi, Bernardino Senensi, Petro Canisio, Ludovico Lessio, Francisco Suarez, Joanne Eusebio Nierembergio, Joanne Crasset, Joanne Croset, Joanne Joseph a Cruce, Joanne Baptista Scaramelli, Joanne Neuhusio, Joanne Joseph a Jesu Maria, Joanne Joseph a Jesu Maria, Joanne Joseph a Jesu Maria

Vt Pietas fluuio Paradisi rectè possit comparari.

CAPVT XVI.

ET aptè quidem Pietas fonti siue fluuio illi terrestris Paradisi comparatur, quippe quæ instar fluuij illius vim concupiscibilem quatuor riuis dimanare facit. Primus ex his riuus manat in cælum, qui est condolentia erga Christi passionem, & Sanctos illius omnes, qui eius causa perpessi sunt. Iste vis concupiscibilis riuus, iucundus & hilaris est, ac gratulabundus & laude plenus, eo quod pœnæ & cruciatus eorum iam transierint, & deinceps æternis sint gaudijs perfruituri. Alter riuus in purgatorium decurrit, qui est commiseratio & compassio erga animas omnes in pœnis detentas, quo pro suis peccatis satisfaciant. Hic riuus intimis ac deuotis ad DEVM precibus abundat, quandoquidem amici nostri in necessitate sunt constituti. Tertius vitalis paradisi riuus, per totum terrarum orbem promanat, qui est condolentia & miseratio erga totius Christianitatis necessitudines ac vtilitatem. Iste riuus affectuosa, vt sic dicam, internitate siue interno affectu plus largitur & agit, quam simul mortales omnes cunctis externis misericordiæ operibus præstare possent. Quartus riuus, qui est charitas ac liberalitas, externis actibus in omnes sui indigos profluit, idq; præstando consilio, & reipsa atque etiam corpore, & bonis temporarijs in omni eorum necessitate eis succurrendo. Hic riuus magnos sæpè labores tolerat. Isti ergo quatuor riui sunt, qui varijs modis pietatem exornant.

Riuorum quatuor mystico-rum primus.

II.

III.

IIII.

Qua ratione Pietas perfectissimè possideatur, & quæ eam impediant, & quæ omninò excludant.

CAPVT XVII.

HOC autem Pietatis donum cum cunctis indè nascentibus virtutibus in suprema perfectione possidere volenti, necessarium est vt animum habeat tranquillum & sedatum, rerum siue successuum alienorum incuriosum, sed semper in simplicitate perseuerantem: & vt mansuetus sit. Qui enim mitis est, absque vllo dolore pietatem colit: vtque communem erga omnes rerum vitæ sustentandæ necessariarum indigos ac inopes miserationem gerat, idq; diligenter attendat & consideret, subueniendo eis per virtutũ actus cum recta ratione siue vera discretione coniunctos: & vt in charitate & misericordiæ præstandis operibus liberalis sit: quod sanè nulli omittendum est, neq; id tamen pro fauore, neq; cognatis tantum præstet, sed erga singulos communem gerat amorem ex rectæ rationis præscripto: vtque præterea in rebus aduersis & in afflictionibus semper hilaris sit, & DEO laudes grates q; agat: Ad hæc, vt animi studeat libertati, & naturam in vera patiẽtia abneget. Qui mansuetus est, vitam agit excellentem & doloris expertem. Quatuor quędam hominẽ impediunt, ne Pietatem in summa perfectione nõ obtineat. Facilè moueri, sensibus turbulentum esse, & foris ac intus perturbari atq; exagitari, hominem non sinit esse mansuetum. Condolere amicis & cognatis potius, quam hominũ communitati, siue communiter omnibus. Charitatem non pro comperta necessitate, sed pro fauore impendere, hominis est in virtutibus fluctuantis ac vacillãtis. Qui afflictiones molestè ferunt,

Possidendo pietatis donoquid necessariũ.

Quatuor impedimẽta pietatis.

I.

II.

III.

IIII.

non possunt excellenti cum gratiarum actione lætari. Hæc videlicet nedum deficere à pietatis perfectione faciunt, sed ipsam interdum etiam depellunt pietatem. Sunt adhuc alia quædam dehonestantia hominem, & æterna eum priuantia beatitudine. Animus ferus, & rabidus ac furiosus, benignitatis siue pietatis expers. Nulli condolere, nihil distat à tyrannide, eoque meritò omnes eiuscemodi hominem inuisum habent. Semper auaritiæ ardere cupiditate, deforme est admodum: & hoc est vitam agere pietatis expertem. Impatientem & in afflictionibus siue perpessionibus toruum ac asperum esse, magnis hominem cruciatibus afficit, eiusque dolores exaggerat: nec mansuetudinis duntaxat virtute spoliat, sed etiam in æternas adducit miserias & calamitates.

Nulli cõdolere, quale, quid.

De dono Scientiæ, & de vera Discretione.

CAPVT XVIII.

Scientia quid.

TErtium sancti Spiritus donum animam exornans, diuinitus infusa scientia est, qua præcedentia duo dona, puta Timoris ac Pietatis, decorantur. Est autem hæc scientia lumen quoddam supernaturale, vi animæ rationali infusum, vti homo iuxta supremam perfectionem, rationalem exigat ac prosequatur vitam. Ex hac scientia vera nascitur discretio siue moderatio. Cum enim aliquis per fidem & amantem siue filialem timorem iugum diaboli, id est, peccata à sua ceruice reiecit & excussit: atque per humilitatem, & obedientiam propriæ renunciauit voluntati, paratus obedire DEO, eiusque, cunctas sectando virtutes, portare iugum: is hæc in voluntate vim exornant Irascibilem: dumque per pietatem, condolentiam, libertatem proximis in omni necessitate per misericordiæ opera assistit, & succurrit, hoc itidem voluntatem secundùm vim concupiscibilem decorat. Sed in omni officio siue seruitio, itemque in alijs omnibus discretum ac moderatum esse, vt scias quo tempore, quam ob causam, cui & quantum, id est, quam multum vel quam parum, & qua ratione singula quæque præstanda & curanda sint, id Intellectum secundùm vim rationalem adornat. Hæc discretio siue moderatio, cunctarum virtutum moralium ornamentum & perfectio est, & sine ea nulla potest virtus esse durabilis: quippe quæ virtutum parens est. Ipsa hominem considerare facit, quid ad DEI cedat honorem, & quæ proximi vel necessitas vel vtilitas sit, & vt singulis debeat satisfacere. Hinc verò sui cognitio proficiscitur, puta quod animaduertit & reipsa experitur, sæpenumerò deesse se DEO in exhibenda reuerentia, honore, laude, veneratione, ac verò humilitatis famulatu: itemque crebrò deesse se proximis: ex charitatis tepore, incuria ac negligentia. Indè porrò oritur, suijpsius omniumque actuum suorum displicentia ac animi mœror, eo quod se nec DEO nec cuiquam satisfacere, neque quod iure deberet, præstare cognoscit. Id nimirum facit, eum tam seipsum quam omnes actiones suas paruipendere. Cognitio nostrijpsorum, considerare nos facit, vndè venerimus, vbi simus, quò venturi simus. Venimus quidem à DEO, sumus autem in exilio: Amans etenim desiderium semper adspirat ad DEVM, cupitq; esse cum Deo: atque ea re semper degit in exilio. Secundùm corpus foris in multigenis versamur pœnis ac doloribus, famis, sitis, frigoris, æstus, morborum, & id genus

Discretio vndè nascatur.

Discretionis vis quanta.

Cognitio quæ qui vtilis.

genus multiplex est, ut modo audistis. Aqua ab hoc bibitur animanti, ab illo homini: ab grauiore diuersum est impugnare. Et hæc omnia diuersa non nisi diuersis potentijs, & facultatibus conueniunt. Quum igitur hæc ita sint, neque immerito exhiberetur ea tantum in vita hoc à Deo, quo ea, quæ in cœlestibus sunt, fruamur. Adde, quod ea, quæ in cœlestibus sunt, quod Deus inuisibilem sese, & mentis in virtutibus plantam nos nobis fecit, & ad hanc quoque rem ea, quæ in vita hac sunt, diuersa diuersis indies Deus hos hoc quotidie Christus, vbi ait, Beati qui non viderunt, & credi- Ioan. 20.
derunt. Quum igitur ea, quæ in cœlestibus sunt, non nisi fide, & mente diuina percipiantur, eadem quoque præsens vita, vtens ea, ad hanc ipsam fidem, & mentis diuinæ plantationem, quæ in cœlestibus sunt, fruetur. Nam quum

Primò huius rei testimonium Ad ea quæ obijciuntur. Vel. Ecclesiæ. Vel. Ecclesiæ. Vel. Ecclesiæ

parum & inquietum esse, rationem obnubilat hebetatq;. Qui in suis sibi placet virtutibus, nec defectum suum queritur, is veræ cognitionis expers est. III.
Qui in hoc mundo degit, & parum cupit liberari ab exilio, is à scientiæ dono deficit. IIII.
Possunt his alia quatuor adiungi, quę virtutem omnem subruunt, euertunt, eliminantq;. Animus iracundus, iræ insania feruens ac ebulliens, scientia destituitur. Alia 4. impedimenta.
Toruos præ se ferre gestus, vultumq; crudelem, itemque iurare & maledicta euomere, hominis insipientis & indiscreti siue irrationalis est. I. II.
Sibijpsi multum tribuere, de alijs nihil sibi persuadere boni, nihil virtutis polliceri, id hominis est minimè sese agnoscentis. III. IIII.
Mundo isto contentum esse, nec ob malefacta sua dolere, id planè ducit in Tartara.

De dono Fortitudinis, & virtutibus indè originem trahentibus.

CAPVT XX.

QVartum DEI donum, animæ decorem adferens, spiritalis Fortitudo est. Quemadmodum tria præcedentia dona hominem in vita actiua foris & intus ornant, componunt, ordinant, perficiunt: ita hoc donum intus & foris exornat hominem in vita affectiua. Quid fortitudo spiritalis efficiat.
Isthæc spiritalis fortitudo animum vltra res omnes temporarias eleuat, rationiq́ue personarum ostendit proprietates, puta Patris potentiam, Filij sapientiam, & sancti Spiritus bonitatem: incenditq; affectum Amore quodam sensibili, ita vt Memoria ob omnibus se expediat & absoluat: & ratio æternam veritatem in cunctis eius operibus contempletur: & affectus amore sensibili in DEI bonitatem perpetuò sese imprimat & demergat: Atque omnes denique animæ vires, tam externæ quam internæ, in animum sese erigant, eiq́ue vniantur, ita vt homo istiusmodi ea omnia quæ in mundo sunt, negligat ac paruipendat: nec vlla eum cogere creatura, immò nec impedire aut officere ei queat, quo minus quoties velit, diuinæ se possit permittere ac offerre bonitati. Quod argumento est, à creaturis omnibus prorsus eum expeditum ac absolutum esse, nec ab vlla earum captiuum seu irretitum detineri. Eoq́ue fortis est, quod terrena omnia vicerit, cunctasq́ue animæ vires, singulas in suis actionibus vnierit ac eleuârit. Ex fortitudine quanam virtutes oriantur.
Ex hac autem Fortitudine & affectus inflammatione, laudis & honoris exhibitio, deuotio, internæq; ac piæ preces oris, cordis, intentionis, & minimè fictarum actionum proficiscuntur, atque ijs ipsis sensibile desiderium seu affectus inflammatio augetur. Obiectũ quod qualis sit delectabile.
Ipsum enim obiectũ, quod est æterna veritas, infinita sapiẽtia & pietas siue largitas, tam est adspectu delectabile, vt desiderium continenter maioribus augescat incrementis. Porrò hoc ipso desiderio & intuitu cor hominis vulneratur, intusq; sub qualibet sui introuersione læsum & dolore confectum se sentit. Quantoq; sæpius eo se conuertit, tanto vulnus fit grandius. Nonnunquam verò tanta intus homini præstatur consolatio & suauitas, vt se vix possit continere, nesciatq; vti se gerere debeat. Putat enim neminem non experiri, quæ ipse experiatur: atq; indè lubilum oritur, eo quod se non possit cohibere. Lubilum qui subindè fiat.
Interdum quando seorsum extra homines in secreto positus est, (non enim vult DEVS amicos suos ignominia afficere) impatientia isthæc tanta vehementia foris & intus eum inuadit, vt viribus membrisq; eius omnibus tã benè sit, vt rupto corde,

ſi quæ ſuæ ſunt ſubſtantiæ, ſiſ in ſubſtantiam ſuam mutabilem. Ergo ſunt quædam Dei ſubſtantiæ, quæ non ſunt de eſſentia ſubſtantiæ Dei. Solus enim omnipotens eſt, & ſolus eſt ſubſtantia ſimplex, & ſolus eſt ſapiens, & ſolus eſt beatus. Sapientes autem in lucis gaudio illuminantur per ſapientiam, quæ non eſt ſua ſapientia, ſed ab illo ſapiente, qui eſt ſua ſapientia, ſicut ſunt beati per illum, qui eſt ſua beatitudo, quæ non eſt ſua beatitudo, ſed per participationem illius unius, qui eſt ſua beatitudo. Ita omnium rerum habet ſubſiſtentia, quæ ſubſiſtunt, ſive ſpiritualium, ſive corporalium, quæ ſubſiſtunt, non omnino ſolus eſt, non eſt ſolus, ſed cum illo ſunt alia, quæ ſunt, non tamen ſunt, quæ non ſunt, ſicut ſunt beati non ſunt per ſe, ſed per illum, qui eſt ſua beatitudo, ſic omnia, quæ ſubſiſtunt, non ſubſiſtunt per ſe, ſed per illum, qui eſt ſua ſubſiſtentia. Ergo ſunt quædam ſubſiſtentiæ, quæ non ſunt de eſſentia ſubſiſtentiæ Dei. Quæ ſunt? Omnia, quæ ſunt, quæ ſubſiſtunt, quæ ſapiunt, quæ beantur, ſunt ſubſiſtentiæ, ſunt ſapientiæ, ſunt beatitudines, non tamen ſunt ſubſiſtentiæ, ſapientiæ, beatitudines ſuæ, ſed participatione illius unius, qui eſt ſua ſubſiſtentia, ſua ſapientia, ſua beatitudo

dem elementum cæteris elementis est ornamento: & inter ea præcipuum sibi locum & dignitatem vendicat, atque ex ipsa natura & ingenita nobilitate semper in sublime fertur: & in cunctis creaturis subtiliter agit ac operatur. Neque absurdè sanè voluntatis libertati, diuinę fortitudinis dono tactæ siue permotæ, comparatur, eo quod & eiuscemodi voluntas ingenti desiderio semper sursum flagrare appetit ac molitur: & id quidem ex hoc diuino munere siue dono animæ collatum est, vt in omnibus quas mundus habet, creaturis non possit cum delectatione diutius immorari. Ardeat igitur igni, sursum erecto desiderio: sicqúe vera virtutum dignitate ac nobilitate exornatam nemo calumniari poterit, quippe quæ ad virtutum pertigit præstantiam ac nobilitatem.

Ignis natura seu proprietas.

Voluntas qua cur igni comparetur.

Vti quis Fortitudinis donum excellenter obtineat, & que illud impediant, quæve expellant.

CAPVT XXI.

HOC autem donum sublimiter ac excellenter possidere volenti, enitendum est, vt animo sit supra mortales omnes subleuato, atque in interioribus erecto. Dei contemplari bonitatem, & quicquid ab eo discordat, siue illi dissimile est, vitare, id spiritalis est Fortitudinis: itidemqúe DEVM Omnipotentem laude ac honore magna strenuitate ac diligentia perpetim afficere. Qui ad cælestis regis palatium admissus est, ingenti cum desiderio semper diuinis vacabit laudibus. Desiderium vulnus cordis & languorem efficit, paritq; impatientem esuriem. Hanc qui perpeti posset donec medelam vulneri apponeret DEVS, is verè perfectam ac excellentem ageret vitam. Perpetua quadam teneri fame DEO perfectam ac integram tribuendi laudem, honorem ac venerationem, id est sese regere nosse: quo equidem nihil melius effingere aut exprimere possum, quo ad æternam pertingatur beatitudinem. Quatuor sunt impedientia ac perturbantia hominem in fortitudine spiritali. In animo otioso peregrina quærere vel captare oblectamenta. Gustum & dulcedinem, quæ sunt res extraneæ, cum affectu expetere & aucupari. Delectationem quærere & appetere, vndè multa oriuntur incommoda & miseriæ, & interna vita minuitur. Paruam denique sentire famem: Tales enim à perfectione plurimum distant: nec possunt perfectæ iustitiæ facere satis, siue perfectam præstare iustitiam. Sunt alia quatuor quæ spiritalem Fortitudinem profligant, abigunt, eripiuntqúe. Corde inquietum & occupatum esse, prauisqúe incumbere actionibus, interna spoliat deuotione seu vita interna. Qui nunquam ad æterni regis admissus est palatium, laudibus DEVM afficere non nouit, eo quod nullo feruet desiderio: & quia neque foris, neque intus vllum accepit amoris vulnus, inuidentiæ morbo laborat. Qui nullam affectus siue desiderij famem patiuntur, curari aut sanari non possunt. Hæc quicunque attentè legerint, satis explanatum inuenient, vt iustitiæ esuries repulsa sit.

Quid possidendo fortitudinis dono commodum.

Quæ fame teneri sit optimum.

Quatuor fortitudinis impedimenta.

I. II. III. IIII.

Quatuor alia.

De celsioribus quibusdam Virtutibus ac magis spiritalibus Actionibus, ex Fortitudinis dono procedentibus.

CAPVT XXII.

ATque hæc quidem eadem fabulosiora vicinus magis fabulosus finxit, ea hoc tantum spiritalis intentionis à deo mutatus. Vt in Ioseph, & Moyse, & Iudicum nonnullis, & Samuele, & Dauide, & Esaia, & cæteris, tandem, liberauit à te nobiscum, & nos à nobis, & omnia, & omnes, & omnia, & omnes, & omnia, & omnes

ac bilitem, vel ad hoc aut illud objectum, aut operationem, quam quidem vel certam in tempore, quia naturam ita formavit Auctor inspiciens. Dicitur ergo fensibilitas, quia per eam homo illis mediis, vel objectis sensibilibus, vel ad ea sensibilia fese applicat, aut a fugit quibus se caute, ne noxia, vel ad se trahentia, vel ab se propellentia, ut ad se trahentia, vel ab se propellentia, ut ad se trahentia, vel ab se propellentia, ut

Quo ex- ali sint exempli. Atque paulo subtilius, etiam mutuum adhuc illud
plicatur mutuus amor. amoris genus, quo inter se amici amantur, à Sto-
Mutuus amor amicorum. icis explicatur. Nam cum amicus sit, ut Aristoteles definit, is,
qui ejus causa amatur, cum quo bene sentimus, quem ipsum amamus, ut alia
à nobis petat, ac, si ejus causa amet petamus: hoc amoris genus, quod Stoici
explicant, vix aliam rationem habere videtur, nisi talem circumscriptam, ut
quo cum amicitia intercedit, is sine fructu non amaretur. Quamvis enim
ille non sibi amore ejus fit ab hoc amoris genere diversus, per se tamen ejus
causa amatur. Quod si quis amicum amet, quia ab eo amatur, is non ipsum
amicum amat, sed sibi, cum ei tanta quæ amentur, non sunt. Ita videli-
cet magna cum impietas, immo flagitium, ac satis simulque absur-
dum, si quis Deum ideo amet, quia amatur ab eo vicissim. Quia amare Deum
nemo sine magna insolentia, inexcusabili cum vanitate dicendus fuit, qui
fatetur sibi, quæ ab eo petat, non esse opus. Quæ cum ita sint, ut ipsa
hactenus posui, tum illi omnia facessunt vela. Atentus quod mutuus
amandi fructus ex amicitia capiatur, vehementer pugnat, quod ita natu-
ra ferente hominis genus, nec ad amicum amandum ratione valeat, nisi
ob spem fructus, quem ex amicitia capiat. Quod ut ita sit, ex eo
satis potest perspici, quod ea lex, quæ amicum, tam est humana,
ut ne ferarum quidem ulla sit, quæ non suos fœtus, quoad ipsi per
se queant, quique ipsa tueri valent, tuetur, atque ipsa ad hominem
usque, ratione, confirmet. Rarius ergo amor mutuus ex amicitia pro-
fluit, quod ejus fructus rarius capiatur. Nam quæ grandia illa præmia
sunt in amicitia, per quæ quisque tantis laboribus fruitur? Atque hæc fama
& rebus amicorum illustrandis. Dum enim quisque alios amicos sibi pa-
rat, & fautores conciliat, & quibus eximant & quis eximantur, ut ea quæ
ipse ab amicis petat, ea ipse amicis præstet, ut ipsi ab amicis ament, ipse
ut ament. Parum certe ex his omnibus humanum est, quod in humana
natura desiderari possit. Quod si quæpiam ex his omnibus non sunt
cum humilis fortuna vehementer, quam cum diuturna tum etiam
cum ipsa amicitia conjuncta, ut ea quæ ab amicis petat, ea ipsa
& cum voluntate & conditione, ut amici ea præstentur, ut Deum
petimus, petat. Quæ cum ita sint, ut ea quæ ab amicis petuntur,
petantur sub conditione, ut ea quæ ab amicis præstantur, præstentur,
non dubium, fatis, quoquo pacto, absolvimus. Ad humanam
enim conditionem, ut hæc sunt, ut ea, quæ ab amicis petuntur, petan-
tur conditione, ut ea quæ ab amicis præstantur, præstentur, nihil desi-
derari potest. Ad divinam autem, cum ea, quæ à Deo petuntur, petan-
tur non sub conditione, ut ea quæ à Deo præstantur, præstentur, sed
absolute, ut ea quæ à Deo petuntur, petantur, ut ea quæ à Deo præ-
stantur, præstentur, sed absolute, ut ea quæ à Deo petuntur, petantur,
ut ea quæ à Deo præstantur, præstentur, multum abest. Quod ut
ita sit, ex eo satis potest perspici, quod ea lex, quæ amicum, tam est humana,
ut ne ferarum quidem ulla sit, quæ non suos fœtus, quoad ipsi per se queant,
quique ipsa tueri valent, tuetur, atque ipsa ad hominem usque, ratione, confirmet.
Rarius ergo amor mutuus ex amicitia profluit, quod ejus fructus rarius capiatur.
Nam quæ grandia illa præmia sunt in amicitia, per quæ quisque tantis laboribus
fruitur? Atque hæc fama & rebus amicorum illustrandis. Dum enim quisque
alios amicos sibi parat, & fautores conciliat, & quibus eximant & quis eximantur,
ut ea quæ ipse ab amicis petat, ea ipse amicis præstet, ut ipsi ab amicis ament,
ipse ut ament. Parum certe ex his omnibus humanum est, quod in humana
natura desiderari possit. Quod si quæpiam ex his omnibus non sunt cum humilis
fortuna vehementer, quam cum diuturna tum etiam cum ipsa amicitia conjuncta,
ut ea quæ ab amicis petat, ea ipsa & cum voluntate & conditione, ut amici ea præ-
stentur, ut Deum petimus, petat. Quæ cum ita sint, ut ea quæ ab amicis petuntur,
petantur sub conditione, ut ea quæ ab amicis præstantur, præstentur, non dubium,

deſiderium prorſus immenſum eſt? Ita autem edere & edi, iuſtitiæ fames eſt: cui nos nedum toto hoc vitæ præſentis ſpatio, ſed etiam in æuo ſempiterno perenniter vacabimus.

Vt libera voluntas quatuor modis Igni ſimilis ſit.

CAPVT XXIII.

IAM quicunque diuinum hoc donum iſta ratione adeptus eſt, quartum exornauit Ignis elementum, id eſt, arbitrij ſiue voluntatis libertatem, quæ quatuor modis quandam refert ignis ſimilitudinem. Ignis enim ex ingenita naturæ ſuæ nobilitate ſemper contendit in ſublime: ſed magna cæli ſtellati ſiue firmamenti virtute & ex diuina ordinatione reprimitur atque deorſum repellitur. Eſtque ei ſubtilis, eaque inuiſibilis ac ſpiritalis, agendi vis & efficacia in omnes creaturas inferiores. Per eumque creata omnia, in terris, aquis & aere viuunt, creſcunt, & in vita conſeruantur. In ſuo denique loco perſeuerat ſupra cætera elementa, illuſtrans, calefaciens, atque fœcunda efficiens quæcunque ſunt in terris. Et hæc quatuor etiam in libera voluntate, diuina exornata fortitudine, reperiuntur. Talis enim voluntas iugum ſeruitutis diabolicæ & creaturarum omnium, quantum ad vitia earumque fruitionem attinet, abiecit, excuſſit, ac renunciauit. Erexitque animum & omnes animæ vires ad laudandum in omnem æternitatem DEVM ac Dominum ſuum: obtinetque ſiue poſſidet perenni ſtabilitate vnitatem. Atque etiam deorſum ſe vertens, mortalium omnium neceſſitudines vera cum miſericordia contemplatur: nititurque & optat creaturas omnes virtutibus fœcundas reddere: & ſicubi id non poteſt conſequi, dolet ac mœret. Denique ignis in morem omnia exurentis, abſorbentis, & ad vnitatem ſubuehentis, rurſum ingenti cum deuotione ac feruore in ſuperna contendit. Sed hactenus de igni dictum ſit ſatis.

Ignis proprietas ſeu vires.

I.

II.

III.

IIII.

Quæ quatuor in libera voluntate reperiantur.

Quibus modis iſthæc Fortitudo obtineatur, & quæ eam impediant, quæve omninò deſtruant.

CAPVT XXIIII.

SI quis verò hæc ita optat conſequi ac poſſidere, ei danda opera eſt, vt ferueat deſiderio, & vitatis occupationibus non neceſſarijs, diuinæ bonitati, ac opulentiſſimæ pietati & liberalitati adſpiciendæ vacet. Contueatur etiam creaturas rationales, maxima cum miſeria mundo huic deditas & adhærentes: quas profectò DEVM tota ſua facultate non laudare & colere, omninò miſerabile & ingens miſeria eſt: quandoquidem earum ſemper manent deliciarum expertes, quæ amicorum DEI cibus & potus ſunt, ſuauiſſimam eis adferentes ebrietatem. Oret igitur DEVM, vt propitius ſit miſeris iſtis, & pro ſua clementia, pietatis ſuæ riuos in eos manare ſinat, vtì ad ipſum cum laudis ac honoris exhibitione conuerſi, refluant in vnitatem. Sanè quotquot ita vt diximus, eſuriunt iuſtitiam, illi plenam ſunt adepti ſanitatem. Iſta iam commemorata qui in ſe reperiunt, nihil debent ambigere, quin in ſupremum ſpiritalis fortitudinis gradum conſurrexerint. Sunt autem quatuor quædam, non vulgariter præpedientia hominem, quominus hoc fortitudinis dono potiatur: Videlicet neque Dei bonitatem, neque

Quarum deliciarū qui maneant experres.

Fortitudinis do-

num impedientia quot.

que hominum praua peruerſáq; piè conſiderare opera vel facta, magnæ eſt inſcitiæ ac ingratitudinis. Tam miſerè eas errare, Deumq; eis manere occultum & abditum, quiſquis cum dolore non ſentit, parum habet miſericordiæ. Sic qui ex animo non cupiunt & petunt, vt ad DEI laudem & honorem reſipiſcant & conuertantur, eorum tepida & remiſſa deuotio eſt. Quicunque demum modico feruent deſiderio, ij neutiquam ſublimiter reſurrexerunt, quod indè poteſt animaduerti, quod parua eorum fames ſit. Sunt alia quatuor, quæ quicquid eſt virtutis, non ſolum impediunt, ſed etiam quodam modo eripiunt ac profligant. Neque DEVM curare neque homines, magnæ impietatis, magnique dedecoris & extremæ cæcitatis eſt. Tales ſe ad DEVM non adiungere & applicare, vbi gratiæ manant riuuli, quiſquis non dolet, miſericordiæ expers eſt. Ad DEVM laudandum ſe non conuertere, neque id petere vel deſiderare ab aliquo, odij ac inuidentiæ eſt. In quibus nulla fames eſt ad iuſtitiæ ſatisfaciendum quicquid illa exigit, illos perſpicuum eſt in in ſpiritali fortitudine minimè reſurrexiſſe.

Quatuor alia non minus nocent.

De dono Conſilij.

CAPVT XXV.

QVINTVM ſancti Spiritus donum, Animæ decorem conferens, conſilium eſt. Per ſpiritualis quidem fortitudinis donum homo erectus ac eleuatus eſt ad DEVM cum laude ac deuotione: itemq; deorſum conuerſus cum miſericordia & condolentia ad homines peccatis deditos: rurſumq; erectus ad DEVM precibus & deſiderijs, vt miſeros tales miſeratus, gratiam eis ſuam largiatur, qua ſubnixi, ad eius laudem ſeſe conuertant. Hoc verò vt obtineat, Deusq; laudetur, fames quædam & amor ac deſiderium augetur & increſcit. Siquidem DEVS ſe largiſſimum, piiſſimum, opulentiſſimum, amabiliſſimum, & delicijs ac ineffabili ſuauitate & gaudijs pleniſſimum & affluentiſſimum offert & exhibet: & hæc omnia homo eiuſcemodi in ſancti Spiritus, qui eſt Amor immenſus, proprietati contuetur. Cernens autem amorem hunc infinitum ac immenſum eſſe, certus eſt haſce cum proprietates ſubſequi oportere: quandoquidem bonitas infinita, infinitis quoq; virtutibus plena eſt. Dum igitur ita amorem & quicquid habet diuinitus ſibi præſtitorum ac infuſorum munerum ſiue donorum conſiderat, adſpectat & ſentit, facilè animaduertit, DEVM continenter & ſine intermiſſione horis omnibus ſeipſo & cum vniuerſis denis ſuis fluitare. Atq; eam ob rem fit amore impatiens, nec ſe cõtinere aut cohibere poteſt, quin cum omnibus ſuis viribus in bonitatem incomprehenſibilem & celſiſſimam Trinitatem & deliciоſiſſimam vnitatem, quoad fieri poteſt, refluat: ſicq; rurſus exardeſcit deſiderio, & in eandem refluit vnitatem. Hic iam diuini oritur conſilij donum, quod eſt attactus quidam vel inſtinctus in mente hominis, ex æterna proficiſcens Patris generatione, vbi is Filium ſuum in præcelſa mente, hoc eſt, ſupra rationẽ in animæ eſſentia gignit: Ex eoq; attactu mirum in modum anima nobilis & ſupernaturalis efficitur, nec tamen comprehendere aut intelligere poteſt, quidnam ſit illud quod ſentit, maximoperè tamen ſcire appetit: ſed quanto penitius explorat & adſpectat, tanto minus adipiſcitur. Et hæc eſt ſingularis ſiue ſpecialis quædam Patris in animæ memoria operatio,

Cui quemodò ſe Deus offerat.

Fluxus ac refluxus quis inter quos myſticè quæ ſit.

Conſilij donum quid.

Singularis operatio.

de quotidiano hoc habitudinis, quod vocamus, vsu, nunquam desinit. Adde quod
hic effectus sit tam in habitudinem naturæ, ita inveterata sit hæc consuetudo, vt
omnes non modo ad eam obligatos nos esse putent, sed & nos ipsi fatendum, nihil
fere in natura fieri commodius possibile, atq; vbi perfectus characteris virtus
illa inveniri haec cum omni ratione possit, quam in ea, quæ ab omnibus ferè
vsitatum diximus modo in his gratia nascitur: sunt alia quidem id genus
multa effecta, & in quibus nonnisi plures simul conspirant. Sunt autem omnes
eiusmodi, quos non perinde diu vsus est, sed ab ipsius veteris cuiusq; natura
& constitutione, & omnis impetuosior euitat. Et hoc potissimum est, quod
turbis, & rixis, & ab omnibus fere quotidie grauissimis, & inutilissimis quoq;
litis arceat inimicitias, & ad amicitias plurimum vtilibus vnit. Quo fit, vt
autore Sueton. Dry. gratia Augusto, vt ratione vsus ferè nullus esset, & quod
ipse Augustus, & Tiberius, & Claudius, & Nero, & Vespasianus, & Titus, &
Domitianus, & Nerua, & Traianus, & Hadrianus, & Antoninus, & Verus, &
duo de fulmine ignis imperatores fecerunt in ventum. Canonem per quinis
vel tantis diebus Cæsares Augustum habere, adnotauerunt, & ille, quod
ita per plures annos in hac vetustate cum illis mansit, & delectabili, & pro-
pter multa, quæ non vult enumerare, vtilissimum esse iudicauit. Sapien-
ter quoque illi magnus peregrinatio summi medicorum, & ipsius Cæsaris
fundus vsq; ad quinquagesimum vsum ex vetusti, & non ex præsenti, quem
ipsi fundo, qui ad vsum Dry. & ego perfruimur, ex quo anno vsum
deposuit, prædicebat. Quæ fundus Cæsaris, & vsus ex vetustate, & ex
ea ipsa vetere venustatem Poeta vetus hoc illustrat, illog; antiquo, non
ex præsenti, quem ipsi fundo, qui ad vsum Dry. & ego perfruimur, ex quo
anno vsum

men ſummoperè vellet mellifluam illam venam inſequi per vnitatem, quo viuum illum, vndè hæc vena proficiſcitur, fontem reperire poſſet: ſed quanto id maiori conatur deſiderio, tanto fit impatientior, maioremq; amoris æſtum experitur. Enimuerò creatum ſiue creaturæ deſiderium, Deum perfectè aſſequi non poteſt, eo quod certo modo, & in lumine & amore creato operatur: vndè fit, vt in hoc gradu ſemper amoris æſtu laboret, quod ſanè præclarum quiddam eſt, & præcelſa quædam ſemper venerandæ Trinitatis ſimilitudo. Cernens autem nihil ſe proficere vel conſequi, ſed ſemper omnem perdere operam & conatum, iam ſublimis memoria de toto animæ regno cogitat, ſi quid in eo vſpiam deſit, quod diſponi, ordinari, regiq́ue oporteat.

Qui nuntij vndè & cur quò mittantur.

Quid celeritas, quidve ratio procuret.

Quamobrem duos mittit nuntios deorſum in animæ regnum, quorum vnus eſt ratio, diuina illuminata ſapientia: alter eſt agilitas ſeu celeritudo, acta & impulſa tum à Patris contactu ſiue inſtinctu, tum ab amoris in anima exiſtentis æſtu ſiue ſancta inſania. Celeritudo maximoperè per regnum omne feſtinare cogit, idq́ue agente Domino à quo miſſa eſt, & diuini tactus & amoris æſtuantis impulſu ac ſtimulatione. Ratio autem illuminata ſtudioſè explorat & conſiderat: ſeruit enim æternæ ſapientiæ. Sicq́ue vna currunt in regno Celeritudo & Ratio illuminata, componuntq́; regunt ac moderantur omnia. Inueniunt autem magnam virtutum inopiam & defectum, totumq́ue regnum excellentium ac virtuoſarum actionum ornatu vacuum & deſtitutum. Quod licet ratio animaduertere & perſpicere poſſit, non habet tamen vndè largiatur, & huic ſubueniat inopiæ. Simul itaque ſurſum recurrunt ad vnitatem, ſublimiq́; id aperiunt ac conqueruntur amori, ob DEVM perfectè guſtandum præ impatientia æſtuanti & languenti. Amor verò hoc, percepto nuntio, tantam ſcilicet in animæ regno bonorum & ornatus virtutum eſſe penuriam, aſſumptis pariter duabus filiabus ſuis, puta miſericordia ac liberalitate ſeu pietate, eorumq́ue ſocia ratione illuminata, atque harum omnium famula celeritate, ſimul in animæ regnum decurrunt. Et ratio quidem illuſtrata, ſecundùm iuſtitiam cuncta regit & ordinat: Amor verò liberaliter omnia largitur, omnemque ex miſericordia miſeratur neceſſitatem: atque hoc pacto homo iſtiuſmodi totum animæ regnum ſecundùm rationem moderatus eſt & rexit atque compoſuit, omnemq́; neceſſitudinem miſericorditer reſpexit, & indigos ac inopes quoſque illius regni liberaliter muneratus eſt, atque ipſum denique regnum per amorem in vnitate poſſedit.

Animæ regnum quo vaſtatum.

Vndè & per quos animæ regnum qui reparetur.

Affectuoſa vita quæ. Matth. 5.

Et hæc dicitur vita affectuoſa, amans veritatis: & qui tales ſunt, illi DEI conſilia excellenter exequuntur, amantque DEVM ex tota anima ſua: & ipſi ſunt de quibus Chriſtus ait, *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Tales enim verè miſericordes ſunt, quippe quos DEVS & diuina charitas in animæ regno ſurſum ac deorſum agunt & impellunt, vt omnium neceſſitates miſerentur: ipſamq́; DEI miſericordiam in vnitatem vſque inſecuti ſunt, vbi iam non poſſunt vltra progredi. Et opportunè ſatis angelicis ſexti ordinis comparantur, ad quorum etiam contubernium, ſocietatem & ordinem pertinent. Dicuntur autem ſpiritus angelici Dominationes, eo quod quinque inferioribus agminibus dominentur ac imperent, ijdemq́; omnes Angelorum & ſpirituum inferiores ordines illuſtrant, regũt ac ordinant, quandoquidem præ illis copioſius illuſtrati, & virtutibus excellen-

Qui verè miſericordes.

Dominationes angelicæ. cur ſic dictæ.

ſubſiſtentia eſt una, & eadem, quæ eſt Deitas, & conſubſiſtit cum ſua
natura, quæ ſpiritualis virtutibus & variis diuinorum dotibus. Deinque
eſtimo ipſi attribuendum eſſe omnem notionem, quæ in ſe, quod eſt, ſe
verbotenet, poſſibile. Nihil enim in nomine eſt, quod non ſubſiſtentiæ ſit
ſignificatiuum, ſiue ſimplex, ſiue compoſitum. Quod ſi quis dixerit, Deum
eſſe, quia eſſentia ſubſiſtentiam non ſonat: is quidem non recte ſentit.
Eſſe, inquit, eſt eſſentiæ ſubſiſtentiæ ſignificatiuum. Quare ſi Deus eſſe
dicitur, idem Deo eſſentiæ ſubſiſtentiæ nomen quoque ſignificatiuum eſſe
dicemus. Et Filius Patris eſt Filius Dei: Genitor ſine principio genitus eſt,
eſt, generator, & nonnullorum eſſentiæ ſignificatiuus. Et cum in Patre
principium ſit ingenitum, & in Filio genitum, & in Spiritu ſancto
principium ex principio, & non genitum: & tamen omnia ſimul ſubſiſtentiæ
ſignificatiua ſunt. Quare ſi quis dixerit, Deum eſſe, quia eſſentiæ ſubſiſtentiæ
ſignificatiuum eſt, is recte ſentit. At ſi quis dixerit, Deum eſſe, quia
Pater per naturam ſuam eſt non Filium eſſentiæ, hic quidem Filium
ſubſiſtentiæ ſignificatiuum Patris non Patrem eſſentiæ ſignificatiuum
non, namen (domodo eſſentiam) ſignificat Filium. Sed idem in aliis
dicendum eſt quod in Patre & Filio. Quamobrem ſi quis dixerit, Deum
eſſe non naturam eſſentiæ, ſed Filium Patris, & Patrem Filii eſſe. Vbi enim
non Pater genitus, ibi Filium eſſe non eſt Patrem, per quem Filius Patris
Verbum, Filius, & non ſonat eſſentiæ, ſed ſubſiſtentiæ. Et hæc omnia non
ſunt vana ſimplicium vocum ſignificatiua, ſed ſubſiſtentiæ ſignificatiua.
Quia ergo Patris nomen Filium, charitas, quæ eſt ſpiritus ſanctus, pro-
prium eſt ſubſiſtentiæ ſignificatiuum. Quamobrem ſi quis dixerit, Deum
eſſe Patrem ſubſiſtentiæ, & non eſſentiæ nomen per ſe, ita ut Pater
ſit eſſentiæ non nomen, ſed nomen ſubſiſtentiæ, ratiocinio ſane Pa-
tris ſubſiſtentiæ nomen, & ſpiritus ſancti, & Filii, & Verbi, & Sapientiæ,
& Virtutis, & imaginis, & cætera omnia, quæ ſubſiſtentiæ ſunt, pro-
prium eſſentiæ nomen eſſe non dicemus. Quod ſi quis dixerit, Deum eſſe
Patrem, quia Filium habet coæternum, & ſpiritum ſanctum ex ipſo pro-
cedentem, & non eſſentiæ ſignificatiuum eſſe Patris nomen, ſed ſubſiſtentiæ
ſignificatiuum, is recte ſentit. Quamobrem ſi quis dixerit, Deum eſſe
Patrem ſubſiſtentiæ, & non eſſentiæ nomen, ſed nomen ſubſiſtentiæ
ſignificatiuum, & non eſſentiæ ſignificatiuum, is recte ſentit. Quamobrem
ſi quis dixerit, Deum eſſe Patrem ſubſiſtentiæ, & non eſſentiæ nomen, ſed
nomen ſubſiſtentiæ ſignificatiuum, & non eſſentiæ ſignificatiuum, is recte
ſentit. Quamobrem ſi quis dixerit, Deum eſſe Patrem ſubſiſtentiæ, & non
eſſentiæ nomen, ſed nomen ſubſiſtentiæ ſignificatiuum, & non eſſ

plena ſit, Pater Omnipotens ſeſe vertens ad inferiora, cuncta quæ condidit per ſapientiam, adſpectat, regitq; ac moderatur & ordinat rationabiliter & diſcretè, & attrahit per miſericordiam, & liberaliter muneratur, applicatq; & adiungit ſibi per amorem, imprimitq; in vnitatem quotquot ob virtutes digni ſunt.

Vt Chriſto ſimiles ſint ſecundùm eius humanitatem, qui Conſilij donum in hoc gradu adepti ſunt: & de triplici hominum genere, qui ſacroſanctæ Trinitatis & Chriſti humanitatis quandam gerant ſimilitudinem.

CAPVT XXVI.

Quotplices ſint, qui Trinitatis imaginem gerant.

HOc diuini donum conſilij quicunq; in iſto gradu perfectè adepti ſunt, etiam Chriſto ſecundùm eius humanitatem ſimiles ſunt. Vbi aduertendum eſt, triplex hominum inueniri genus, qui excellentiſſimæ DEI Trinitatis, & CHRISTI præſtantiſſimæ humanitatis quandam gerant ſimilitudinem. Primi quidem naturaliter & imperfectè ſimiles ſunt. Alij ſupernaturaliter & perfectè, ſinguli tamẽ ſecundùm gradum ſuum: Tertij ſimiles pariter & beati ſunt, ſinguli pro meritorum ſuorum excellentia ac dignitate. Primi generis, quorum eſt naturalis & imperfecta ſimilitudo, illi

I. omnes ſunt, qui virtutum actus efficiunt ſine motu vel impulſu Spiritus ſancti, & abſque charitate DEI: cuiuſmodi ſunt, quicunq; ſiniſtra vel aliena intentione bona agunt opera, puta vel ob lucrum temporale, vel aliam aliquã cauſam quæ non ſit DEVS: atq; etiam infideles, vel qui in aliquo articulo ſiue Eccleſiæ Catholicæ, ſiue Sacramẽtis, ſiue præceptis repugnant & aduerſantur: qui omnes quantamcunq; præ ſe ferant aut oſtentent ſimilitudinem, aut quantalibet agant opera, non poſſunt abſq; diuina gratia DEO perfectè ſimiles eſſe. Et licet per otium & eorum quæ circa res terrenas ſunt occupationum vacationem & reiectionem, atq; ex naturalis intellectus perſpicacitate & claritudine, necnon per virium ſuarum in animæ eſſentiam introuerſionem eo vſque pertingerent, vt naturalem animæ in ſuum principium DEVM ſentirent propenſionem: (Quicquid enim creatũ eſt, in propria ſua cauſa, tanquam in propria quiete ſua dependet) tumq; ſe in ſuam imprimerent eſſentiam ſeſe amittendo, ac nihil neq; foris, neq; intus agendo, id eſt, nec amando, nec cognoſcendo, totum hoc vtiq; non niſi temporis perditio foret, eò quod planè diſſimiles ſunt. Nam neq; DEI ſpiritus, neque diuinus amor nec in gratia, nec in gloria otioſus eſt: atq; eam ob rem ſeipſos minimè tranſcendunt vel excedunt: ſed quod ſentiunt, non niſi naturalis quædam ipſorum in ſuum principium DEVM propenſio eſt. At verò diuinæ fruitionis guſtum percipere nemo poteſt, niſi CHRISTO & ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ ſimilis ſit, atque per eam ſimilitudinem poſſit vniri. Et quia homines iſtiuſmodi neutiquam perfectam ſunt adepti ſimilitudinem, otio & quieti vacare volunt, virtutum autem actibus renuntiant, quippe qui ſeipſos in omni ſua vita ſpectant & quærunt. Putant autem ſublimes ſe eſſe ſpiritus, eo quod ſuum guſtent fundum, & quiddam modi expers ſentiant: ſed ſi per Dei gratiam foras impellerentur ad agendas virtutes omnes in charitate diuina,

Quis diuinæ fruitionis guſtum percepturus.

rur-

unus Deus per omnia coæternus & consubstantialis, non tres dii, neque tres omnipotentes, neque tres æterni, neque tres consubstantiales, neque tres creatores, sed unus creator omnium Deus, & unus omnipotens, & unus æternus, & unus consubstantialis, & unus creator omnium. Et sicut Pater & Filius & Spiritus sanctus unus Deus, unus omnipotens, unus æternus, unus consubstantialis, unus creator omnium: ita Pater & Filius & Spiritus sanctus unus Deus, unus omnipotens, unus æternus, unus consubstantialis,

miles manebimus: ſemper enim in æterna vita permanebit gloria, nec poterit perire vnquam. Itaque ſiue id in gratia ſit, ſiue in gloria, iuxta creatum ſuum modum homo tam in gloriæ quam gratiæ lumine cognoſcit: quæ, vt dixi, huius gradus excellentia vel dignitas quædam eſt. Hinc enim affectus ſeu deſiderij fames & impatientia oritur, eo quod neque contingere, neque guſtare liceat dilectum, ſecundum illius modum, plena perfectáq; cum ſatietate. Porrò vnuſquilibet in gratia vel gloria conſtitutus, creatam vnitatem ſingulari quadam ratione poſſidet. Prout enim quiſque à DEO donatus eſt, & virtutibus ac diuino amore inſtructus eſt, ita etiam hac in vnitate guſtat, ſentit & experitur: Nec tamen vnitas hæc vna eſt, ſed ſinguli in gratia vel gloria conſtituti, ſpecialem ſuam in ſeipſis vnitatem ſuamq́ue actionem pro dignitate ſiue pro nobilitate ſua habent. Sita autem eſt hæc vnitas in mente, & omnium virtutum per amoris nexum impreſſione. Atque vnuſquilibet pro ſua excellentia vel dignitate, prout diuinitus donatus eſt, ſe ſentit: idq́; in propria ſui fundi vnitate, vbi ſingulis quibuſque plus vel minus pro cuiuſque dignitate donatur. Diuina autem perſonarum vnitas ſupra has omnes ſeſe continet vnitates, ſatisfaciens ſingulis pro illarum dignitate, videlicet & foras impellendo ad actirandas virtutes omnes, & introrſus trahendo in amoris æſtum & impatientiam. Et quo quiſque ſanctæ Trinitati ſimilior eſt, tanto & facilius mouetur, & maiori cum charitate intrò reſiluit. Atqui totum hoc tam in gloria quam gratia finitis conſtat actionibus: atque ea re non niſi ſacroſanctæ Trinitatis quædam ſimilitudo eſt. Sine hac autem ſimilitudine neque in tempore, neque in æternitate quiſquam vnquam vnum cum Deo poteſt effici. Is autem qui hanc ſimilitudinem per diuini donum conſilij tam perfectè conſecutus eſt, conuenienter poteſt cœli firmamento comparari, quod diuina tangitur potentia, mouetur q; angeli virtute, perindè vt mens ex diuino contactu, amoris impatientia correpta. Et vt ratio illuminata, æternæ ſapientiæ perfuſa radijs, totam animę regionem illuſtrat, ita Firmamentum & ſub eo poſita ſidera errantia, maximè Sol, rebus terrenis omnibus lucem adferunt. Et quemadmodum ex calore, quem firmamentum & Planetæ inferioribus rebus creatis miniſtrant & communicant, cuncta viuunt & increſcunt, ita homo eiuſcemodi amoris & compaſſionis atque commiſerationis ſuæ feruorem impertit ac diffundit, & indè omnes animæ vires in virtutibus viuunt, operantur & creſcunt. Enimuerò firmamentum ſeptem infra ipſum ſitis planetis & fixis eſt ornatum ſideribus, quibus res corporeæ omnes quæ ſub firmamento ſunt, reguntur ac illuſtrantur.

Vnitas quæ vbi ſita.

Quis cœli firmamẽto cæli comparandus.

Quemodo firmamentum ornatum.

Septem Planetarum myſtica quædam ad animam accommodatio,

CAPVT XXVII.

ET planetæ quidem ſeptem dierum, quibus omne tempus voluitur & comprehenditur, quandam habent ſimilitudinem: & inter ipſos efficaciſſimus atque lucidiſſimus Sol eſt: ſicut & mentis deorſum verſæ clariſſima & efficaciſſima lux ratio eſt illuminata: quæ in animæ regno diem Dominicum, quem Solis vocant, & feriæ efficit, cunctas animæ vires quieſcere faciens, vt quid ipſa, id eſt, ratio illuſtrata iubeat, auſcultent ac animaduer-

Sol.

maduertant, & ſecundùm illius imperium tota hebdomada, id eſt, toto vitæ præſentis tempore ſe gerant. Alter autem hebdomadæ dies, quo operandum eſt, lunæ dies vocatur, quem eadem ipſa luna, hoc eſt, diſcretio ornabit, quæ lumen ſuum ab illuſtratę rationis ſole mutuatur, quo tota ſeptimana, id eſt, omni tempore moderatè ac diſcretè ſe gerat. Luna etiam, id eſt, diſcretio terræ finitima eſt, quandoquidem vitam actuoſam ipſa moderatur. Sol verò, hoc eſt, ratio illuminata ſublimem obtinet locum, quippe quę internam affectuoſam dirigit ac ordinat vitam. Tertiam porrò hebdomadę diem Mars, id eſt, cunctis in virtutibus humilitas ac obediẽtia decorabit. Quartam diem exornabit Mercurius, id eſt, charitas & largitas. Iam enim in media verſamur ſeptimana, id eſt, in medio tempore, quo operandum eſt: ſi tempus negligamus, ipſum fluit ac labitur, & deindè æterna aduenientę celebritate, nos vacui & inanes ſumus. Quintam diem Iupiter ornabit, hoc eſt, amando & laudando erectus ac eleuatus in amore erga DEVM affectus. Feſtus nanque aduentat & præ foribus adeſt dies, quo ad æterni regis ingrediendum palatium eſt. Sextam diem Venus decorabit, id eſt, contactus diuinus, qui ſicut Veneris ſtella in aurora, ita in ipſa omnis creatæ actionis origine ac principio, id eſt, in animæ vnitate oritur: ac deindè ſol ſuos ſpargit radios, per quẽ ratio ſignificatur illuminata. Vbi autem Lucifer iſte diuini contactus in aurora oritur, totum animæ regnum exhilaratur, eo quod radius iſte ex incommutabili diuinæ vnitatis cælo proficiſci ac procedere ſentitur: fitqúe ſæpius, vt hæc Veneris ſtella ſiue lucifer ſolis claritate & charitatis ardore vſqueadeò transformetur, vt quaſi nunquam obtinendus videatur is qui diligitur: id quod fit in meridie, quando debitum agnitum perſoluitur. Cum enim DEI magnitudinem & noſtram intuemur paruitatem, cognoſcimusq; & perſpicimus multum nos debere DEO cunctisqúe hominibus, iam planè videmur nobis deficere in omnibus, & neque DEO, neque hominibus facere ſatis. Charitas nanque ingens eſt in nobis, & ratio illuminata clarè admodum lucet. Itaque ob defectum noſtrum prolabimur in humilitatem, & ſic omne poteſt debitum diſſolui. Et hic ſtella iſta Heſperus dicitur, quando ratione illuminata & charitatis ardore ſingulis quibuſque ſatisfit. Et hactenus quidem rationis illuminatæ ſol ſtellam hanc, dum lucifer dicitur, id eſt, charitatem ad actitandas virtutes omnes ante ſe egit: ſed poſtquam vnicuique pro viribus ſatisfactum eſt, iam eadem ipſa ſtella, Heſperi ſumpto vocabulo, hoc eſt, charitas ſolem ſubſequitur, in vnitate perenniter quieſcere appetens, ſi modò conſequi id liceret. Poſtremam denique, id eſt, ſeptimam hebdomadæ diem Saturnus adornabit, per quem auiditatem inſatiabilem accipimus, id eſt, famem ac impatientiam, eo quod DEVM appræhendere non valeamus. Saturnus autem, id eſt, fames iſta in ſupremo vis affectiuæ vertice ſita eſt: & maior quidem iſthæc eſuries eſt, quam ea, quam efficit defectus noſter in virtutibus, quod nos in ijs DEO minimè ſatisfacere videmus. Hæc enim de qua nunc agimus, fames, fruitionis auida eſt: ſed altera illa virtutes actitare & exercere vehementer concupiſcit. Et ea quidem, quam nunc præ manibus habemus, ad DEVM, altera verò ad ſeipſam reſpicit. Vtraque tamen fames in eodem affectu verſatur, ſed actione diſpares ſunt. Iſta eſuries, quam per Saturnum, ſæuum ac iracundum planetam, ſignificari dixi-

Hebdomada.

Luna.

Mars.

Mercurius.

Iupiter.

Venus.

Lucifer.

Debitum omne quid diſſolubile.

Heſperũ ſubſequi ſolem, quid.

Saturnus.

mus, fulgura horrenda, & tonitrua, & ventos grandes, & tempestates in animæ regno excitat. Fulgura quidem contactum illum dixerim, qui animam ad impatientiam mouet, cæloq; mentis patefacto dilectum in gaudijs incomprehensibilibus coronatum ostendit. Indè concitantur tonitrua, id est, amoris æstus vehementes, eo quod dilectum consequi nõ liceat: quæ res magnas in animæ regno supernè ac infernè mouet tempestates: & nisi ratio illuminata, quam DEVS huic coniunxit tempestati, prohiberet, neutiquam animæ regnum solennitatem & aduentum sponsi diutius præstolari posset. Sed ratio illustrata, dilucidè ac perspicuè demonstrat, propediem affuturum tempus, quo pro cunctarum appetitu virium omni cum voluptate & maximis delicijs dilecto vacare, frui ac potiri liceat: & id animam amantem patienter ac æquanimiter expectare facit. Talis nimirum, vt in cunctis iã commemoratis gradibus declaratũ est, vita hominis esse debet, si ad supereſſentialem, id est, diuino quodam modo contemplatiuam vitã pertingere velit.

Fulgura.

Tonitrua.

Qualis vita ad contemplãdũ requiratur.

Cuiusmodi esse debeat Consilij donum excellenter obtinere volens, & de eiusdem doni quatuor impedimentis ac totidem exterminijs.

CAPVT XXVIII.

VT autem hoc diuinum Consilij donum ea qua dictum est ratione possidere queat, vitam necesse est affectiuam vt adeptus sit, & sublimiter eleuatus atque impressus siue immersus in vnitatem: vbi tum diuinitus attingitur, & cum ingenti amoris impatientia rursus expellitur foras. Indè verò ratio illuminatur, nititurque rursus intrò redire, exploratura quidnam sit iste contactus. Hoc autem amoris parit æstum istud comprehẽdere non valentis: & iste amoris nexus est siue vinculum. Porrò illustrata ratio deorsum in animæ reguum pergere, & vires omnes excellenter virtutibus ornare constituit. Iungit se illi sociam itineris Celeritudo, quo tanto citius ad sublimem liceat redire sensionem vel experimentum. Charitas autem & misericordia, cum sint impendio liberales, omnibus satisfacere volunt, rursumq; ad superna refluere. Hæc si quis benè perpendat, inueniet in his quandam sanctissimæ Trinitatis similitudinem. Sunt verò quatuor quædam, quæ impedimentum præstant, & ad vltrò citroq; vagandum incitant, officiuntq; vnitati. Non sentire attactum diuinum, id à sublimi vnitate deficere facit. Atque hac ex causa illustrata deficit ratio, quæ in animæ regnum descenderet, idemque virtutibus excellenter ornaret. Celeritas quoque exigua est, eoq; deficit strenuitas ac diligentia. Charitas demum & misericordia raræ ac tepidæ sunt: quo fit, vt parca sit liberalitas. Hæc probè dispicienti foris ac intus facilè animaduertere licebit, eiuscemodi homines beatissimæ Trinitati dissimiles esse. Possum equidem quatuor commemorare alia, quæ fallant hominem, nec sinant effici beatum. Qui extraneis inordinatè se admiscet occupationibus, est sanè vndè sibi displiceat: is enim amittit vnitatẽ. Cuius ratio obcæcata est, eum constat admodum esse dehonestatum: viuit enim in iniustitia. Amplexus est torporem ac desidiam, abiecta & amissa agilitate vel celeritate, nec vllo feruet desiderio. Charitati & misericordiæ nullam vnquam dat operam, ideoque liberalitatis ac beneficentiæ expers est.

Quid celeritudo & charitas conẽtur.

Impedimenta vnitatis quæ & quot.

Impedimenta 4. alia.

His

His attentis, reipsa & ex factis colligere licet, talem longè abesse à salute & beatitudine.

De sublimiori quodam doni Consilij gradu, præclarioribusque effectibus.

CAPVT XXIX.

SED nunc quid maioris dignitatis, præstantiorumq; virtutum hoc Consilij donum conferat, videamus. Anima quidem dum ex diuino contactu, qui huius doni origo est, per Patris potentiam ad virtutes omnes incitatur ac impellitur, & per Filij claritudinem illuminata ratione ad cognoscendum creaturę modo & in sublimi claritate DEVM illustratur, ex hoc contactu & ratione illuminata, amoris illi à sancto Spiritu præstatur impatientia, quam efficit desiderium in incomprehensibilibus ac immensis gaudijs gustandi DEVM. Atq; hac ratione excellentissimæ Trinitatis, & fœcundæ vnitatis quãdam obtinet siue gerit similitudinem. Et licet quicquid creare posset, ipsi præstaret DEVS, seipso tantum excluso, impatiens tamen & insedata permaneret, idq; propterea quòd DEI habet similitudinẽ, & ad fruitiuam adspirat vnionem: atque per ipsam similitudinem quatenus præstare potest in vnitatem se erexit: quod est supremum huius similitudinis. Hic iam eiusdem doni consilij sublimior quidam gradus incipit. Vbi enim creaturæ omnes rationales, tum Angeli tum homines, quas DEVS sui fecit similes siue in gratia, siue in gloria, per similitudinem in suæ mentis profluxere vnitatem, & naturaliter secundùm fundum suum in supereſſentialem DEI essentiam tanquam in proprium fundum suum propensæ sunt, eidemq; cum collectis ac adunatis viribus fruitiuè inhærent: Siquidem vnaquæque mens in suam introuersa essentiam, nõ actiuè, sed essentialiter sese habet: omnesq; essentię simplicem DEI attingunt essentiam, in eaq; ceu propria sua causa dependẽt, nec hîc medium aliquod præstat quod creatæ sunt: nam hactenus supra actionem sunt in essentia, & omnis essentia absque medio diuinæ essentię inhæret: atque ipsæ etiam personæ diuinę in vnitatem promanârunt, & tum naturaliter, tum fruitiuè eidem essentiæ inhærent, tum verò diuinitatis abyssus tanquam simplex quædam lux sese habet, quæ est essentia ipsa, in personarum vnitate, atq; etiam in cuiuslibet mentis introuersæ, id est, cuiusque creaturæ rationalis ad fruitionẽ in supremo mentis suæ adspirantis vnitate coruscans. Et hæc lux incomprehensibilis, mẽtis introuersæ intellectum illustrat: Est enim ipsa æterna sapientia, quæ in anima genita est. Atque in hac luce eam licet contemplari simplicitatem, vndè ipsa progenita est, quæ est natura diuina. Non enim nisi in hoc lumine incomprehensibilis DEI essentia potest fruitiuè videri. Istud namque lumen CHRISTVS est: & idem ipse est ostium, per quod nedum secundùm humanitatem, sed etiam diuinitatem transeundum est. Non enim admittitur quisquam in æternæ fruitionis aulam, nisi viuat conuenienter CHRISTI humanitati, siue secundùm CHRISTI humanitatem, atque per eiusdem immensam claritatem contempletur & intrò refluat. Ista essentiæ huius simplex lux prorsus interminata, immensa ac modi expers est: diuinarumq; personarum & ipsius etiam animæ vnitatem, cunctasq; animę vires ambit & circumplectitur, idque

Qui omnis essentia diuinę essentiæ inhæreat.

Quæ lux quid quomodo illustret.

Quis quò tantum admittẽdus.

adeò, vt ipſam naturalem fundi propenſionem & fruitiuam inhæſionem DEI & omnium quos ſibi in hac luce vnitos habet, circundet atque perluſtret: ſicq; vna DEI & amantium ſpirituum vnitas efficiatur. Omnes nanq; amantes ſpiritus cum immenſo lumine modo quodam diuino hîc ſupra ſeipſos in vnitatem confluunt. Et quia in hac modineſcia luce, per quam iſta fit immerſio ac influxio, omnis tam DEI, quam creaturarum omnium actio deficit: (In hac namque DEI eſſentia nulla neque DEI, neque creaturæ vllius exiſtit operatio, quandoquidem Perſonæ ſecundùm perſonales proprietates, in fruitionem demerguntur ac velut abſorbentur: non tamen vnquam interire poſſunt, cum ſint naturæ ſempiternæ. Hoc autem totum fit per fruitiuam demiſſionem vel inclinationem in diuinæ eſſentiæ interminatam modi carentiam) ideirò hîc DEVS cum omnibus ſibi vnitis, ſimplicis lucis transformationem ſuſtinet, & hîc ſatis anima experitur aduenîſſe dilectum ſuum, dum plus accipit in fruitiua vnitate, quàm vel deſiderare queat. Et ſingulus quiſque DEO vnitus, in hac transformatione incomprehenſibilia percipit gaudia & ineffabilem fruitionem, quanquam non omnes æquali beatitudinis gaudio perfruuntur. Etenim pro cuiuſque fame, amoris impatientia, & virtutum ſublimitate, etiam vnuſquiſque excelſus, illuſtris & nobilis eſt. Et licet commune quoddam bonum præſtetur omnibus, ſed vt quiſque eſurit & præ amore impatiens eſt, ita etiam magis ac magis perfluitur ac inundatur: at tamen omnibus ſupereſt ſemper, eo quod inexhauſtæ illæ, quas ſentiunt, deliciæ, prorſus immenſæ ac modineſciæ ſint. Ipſe etiam Dominus IESVS, ſecundùm creatã animam ſuã, totus eſt inundatus: plusq; illius animæ præſtitum eſt, quam ea vel deſiderare queat, quando ipſa creata eſt, iſtud verò bonum immenſum ac infinitum eſt. Diuina quidem charitas, cum ſit immenſa quædam proprietas, modo immenſo & deſiderare & amare poteſt. Iſtæ autem deliciæ modi expertes ſunt, & in ipſa DEI eſſentia conſiſtunt: Perſonæ verò, quatenus perſonæ ſunt, cum modo diuino operantur: ſed ſecundùm eſſentiam abſque modo perfruuntur. Et hîc vtique etiam ipſæ illo quod modi expers eſt, inundantur, id eſt, infinitam habent claritatem, plusqúe percipiunt, quam deſiderare queant, puta ſecundùm eſſentiam. Atque hinc fit vt quicunque in hac fruitione ſunt inundati, in eſſentiam modi expertem à ſeipſis diffluant in hac luce. Iſta nanq; lux interminata in hac fruitione modi expers eſt. Dum autem ita à ſeipſis in modi expertem eſſentiam defluxerunt, iam lucem hanc infinitam nuſquam, id eſt, incomprehenſibiliter poſſident: & id ipſorum præcipuum gaudium eſt. Et quia per fruitionem à ſeipſis diffluendo ſeſe amiſerunt, DEVMqúe ceu quiddam modineſcium, & vt delicias incomprehenſibiles poſſident, ipſi viciſſim à DEO in eadem modi experte eſſentia poſſidentur. In hac autem modineſcia eſſentia omnis tam DEI quam creaturarum actio deficit, cum ſit tam Dei quam Sanctorum omnium fruitio, quæ eſt DEI cunctorumq; amantium ſpirituum in eadem ſimplici eſſentia DEI fruitiua inhæſio. Itaque vt perſonarum vnitas ſecundùm ipſarum perſonarum intuitum ſiue introſpectionem & fruitiuam inclinationem, continenter in eſſentia (vt dictum eſt) perfruitur, ita etiam eadem ipſa vnitas fœcunda eſt, & in ea Pater ſine intermiſſione æternam gignit ſapientiam: ex genitore autem & genito ſanctus procedit Spiritus. Et hæc.

Qui dilectum aduenîſſe anima experiatur.

Quo modo anima Chriſti plus datũ ſit, quam ipſa deſiderârit.

Vbinam omnis actio deficiat, & qd hoc ſit.

Digitized by Google

hæc eſt operatio DEI. Sine ceſſatione enim operatur, eo quod mera actio eſt ſecundùm naturæ ſuæ fœcunditatem: & niſi ageret, nec ipſe, nec vlla vel in cælis, vel terris creatura foret. Semper igitur & operatur, & perpetim fruitur, Et in hac præcelſa diuinæ naturæ vnitate ſecundùm ſui in eſſentiam ſuam inclinationem, DEVS fruitiuè ſeſe poſſidet: in eademque vnitate fœcundus eſt, & in ipſa Patet ſine intermiſſione ſuum genera: Filium, qui eſt ſapientia æterna. Iſthæc vnitas ſacroſanctæ Trinitatis thronus eſt & paternæ potentiæ victoria: ſiquidem inter fruitionem & actionem excelſa diuinitatis natura ſeſe poſſidet, continenter ac ſine interruptione & fruens & agens. Porrò ex Patris generatione quotquot vel in gratia vel gloria ſimiles ſunt, attinguntur, ſinguli pro dignitate ſeu nobilitate ſua, efficiuntque omnes & operantur vitales ſeu viuos virtutum actus ſecundùm ſacroſanctæ Trinitatis ſimilitudinem: atque etiam ſine ceſſatione æternæ beatitudini fruitiuè inhærent. Et ipſi ſunt, de quibus Dominus ait: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur* Seipſos enim miſerati ſunt, tum quod ipſi DEO in ſectandis virtutibus & perfecta vita deeſſent, ſeu minus ſatisfacerent: tum quod ipſis DEVS ſecundùm deliciarum ſuarum fruitionem defuturus eſſet. Hæc duo, vna cum diuina bonitate cauſa ſunt, quod DEI miſericordiam vſque in inexhauſtam illam fruitionem inſecuti ſunt, atque à ſeipſis inibi in diuinitatis abyſſum diffluxere, & celſiſſimæ Trinitatis throni & quies effecti ſunt. Vndè etiam ſpiritus illi angelici, qui in hoc gradu DEI poſſident regnum, throni appellantur, quod & ipſi poſſideant DEVM, & viciſſim poſſideantur à DEO: idemque inter actionem & fruitionem poſiti, vtrique perfectè vacant, & inter cæleſtes ſpiritus ſeptimum obtinent chorum ſiue ordinem, qui eſt infimus tertiæ Hierarchiæ: cæteris autem omnibus ſex ordinum inferiorum ſpiritibus & claritate & ſublimitate præſtant. Et quicunque ea quæ diximus, per DEI dona & virtutum actiones ſiue in gratia, ſiue in gloria aſſecuti ſunt, ij omnes Throni ſunt, vtpotè qui inhæſione fruitiua in Dei ſupereſſentia DEVM poſſident, & ab illo viciſſim tanquam proprij eius throni & quies poſſidentur: ſiquidem in ſimplici illius eſſentiæ fruitione vnum ſunt abſque differentia perceptibili. Atque in hac ſimplici diuinæ eſſentiæ vnitate neque cognitio, neque appetitio, neque actio eſt, quandoquidem modi neſcia quædam abyſſus eſt, quam captus actiuus nunquam poteſt aſſequi vel apprehendere. Eoque orabat CHRISTVS Patrem, vt & nos vnum efficeremur, ſicut ipſe cum Patre vnum eſt, puta per amorem fruitiuum, & immerſionem ſiue abſorptionem in modi expertem caliginem, vbi & DEI & creaturarum omnium actio amittitur ac abſorbetur. Sanè quiſquis hoc Conſilij donum tam perfectè conſecutus eſt, is iure poteſt cæli firmamento ſtellis decorato aſſimilari. Etenim & firmamenti & ſiderum errantium atque ſtellarum motu, creata omnia in terris, aquis & aëre viuunt & creſcunt: parsque ſuprema firmamenti paſſiuè ſeſe habet ad primi mobilis influentiam, & ad angeli ac diuinæ virtutis motum: ſicque perpetuò ſecundùm infimam ſui partem agit, patiturque ſecundùm ſupremam.

Quomodo fiat mera actio, ſeipſum & fruatur.

Quæ vnitas, cuius thronus & victoria.

Matth. 5.

Throno-rum nomine qui ſpiritus cur vocentur.

Quinam homines throni dicendi.

Ioan. 17.

Quis caſti firmamento conferendus.

Vtì hic doni Consilij gradus in suprema perfectione possideatur: & de quatuor illius impedimentis, ac eiusdem numeri exterminijs.

CAPVT XXX.

Dono cõsilij possidẽdo necessaria quæ.

CAEterùm vt hoc diuini Consilij donum talis quispiam in summa perfectione possideat, necesse est vt excellentem sit adeptus DEI similitudinem, atque per amorem raptus sit, DEI supereſſentiali essentiæ inhærens. In hanc supersubstantialem essentiam qui sese inclinant atque procumbunt, nihil nisi fruitionem expectabunt: ijdemq; simplicem lucem cum ingenti lætitia in vnitatis virtute suscipiunt: atque ita sine vllo tædio non possunt non rapi & absorberi in ipsius lucis simplicitatem, vbi tum in remotissima illa sui amissione commorari, nec indè vnquam reuerti constituunt. Et hîc ipsa delicioſissima Trinitas cũ cunctis hospitibus suis in eis vult quiescere. Ita nimirum absque vllo defectu in DEI supersubstantialem essentiam contendemus ac inhiabimus: semperq; rursus ad inferiora descendentes, animę regnum per virtutes ad DEI similitudinem componemus ac moderabimur. Sunt autem quatuor quædam specialiter fruitionem præpediẽtia. In quibus paruum est desiderium, non satis firmiter DEI supereſſentiæ inhærent, vel in DEI supereſſentia suspensi sunt: quo fit, vt nec DEI luce irradientur, nec à modineſcia DEI essentia tangantur, sed in seipsis subsistant ac permaneant. Et quia ab hac luce deficiunt, non possunt eo inhiare atque contendere, vbi sese penitus amittant: Id verò dum non faciunt, neutiquam beatitudinis ore deuorantur & absorbentur. Denique sunt alia quatuor, quæ virtutes premunt vel etiam eripiunt. Qui sese foras conuertunt, & laudem ac honorem suum aucupantur, ij ab vnitate longissimè absunt. Itaque simplicem æternæ sapientiæ lucem in miseria ac desolata essentia sua non experiuntur. Necdum etiam resurrexerunt, sed in quodam iacent torpore ac ignauia, & in seipsis & creaturis quieſcunt. Quod si omnem vellent pellere desidiam, iam vtique possent eniti atque contendere sursum, DEIq; gustare ac percipere contactum, & beatam possidere æternitatem.

In quibus qui S. Trinitas quieſcat.

Quatuor fruitionis huius impedimenta.

Quatuor alia virtutũ exterminia.

De dono Intellectus.

CAPVT XXXI.

SExtum sancti Spiritus donum animam præclarè exornans, Intellectus est. Quando enim quispiam internum Patris percepit attactum, & secundùm rationem illuminatus est à Filio, & amoris impatientia accensus est à Spiritu sancto, iam quidem perfectam DEI adeptus est similitudinem: at nihilo minus cõtinenter in virtutibus, maioriq; similitudine creſcere potest. Nõ enim tantum mereri valet, quin DEVS multo amplius largiri queat: nec vsqueadeò intellectu potest esse clarus ac illustris, quin possit à DEO reddi illustrior: neque demum tanto potest esse amore præditus, quin maiorem DEVS illi infundere queat. At tamen (vt diximus) per internum DEI contactum, & illuminatam rationem, & charitatis ardorem, perfectè DEO similis est. Porrò cum secundùm animam creatus sit ex nihilo, quod DEVS nuſquam

Quibus perfecta Dei similitudo q obtinenda.

Digitized by Google

nusquam accepit, ipsum nihilum, quod nusquam est, insequens homo, à se ipso intantum diffluxit, vt sese amiserit, idque per immersionem in simplicem DEI essentiam, tanquam in proprium fundum suum, estq; mortuus in DEO. Mori autem in Domino, est esse beatum: Hoc verò modo singuli beati sunt pro dignitate seu excellentia sua, quæ perquam dissimilis est tam in gratia quam gloria. Et hæc beatitudo est comprædendere DEVM, & comprædendi à DEO in fruitiua diuinarum personarum vnitate: atque per ipsam vnitatem in DEI supereſſentiam fluxisse. Iam quando vnitas hęc secundùm introuersionem & emanationem internam fruitiua, & secundū extrouersionem seu emanationem externam fœcunda est, ideircò ipse fons vnitatis manat, dum Pater suū gignit Filium, veritatē æternā, quæ est Patris imago, in qua seipsum cognoscit & omnia. Eademq; imago vita & causa est creaturarum omniū: siquidem in ea diuino quodam modo viuunt omnia: Et per ipsam imaginē cuncta perfectè creata sunt: per idemq; exemplar cuncta sunt ordinata sapiēter: atq; per huius imaginis rationē omnia ad suū sunt accommodata & adiuncta finē, quantum quidē ad Deū pertinet. Vnicuilibet enim creaturæ rationali satis præstitū est, vt æternam possit adipisci beatitudinē. Ipsa tamen creatura rationalis quatenus vt creatura profluxit ex DEO, non est ista Patris imago, quandoquidē vt creatura promanat: atq; eam ob rē cognitio & amor illius tū in gratiæ, tum gloriæ lumine mensuram habet. Neq; enim diuinam naturam quisquam modo diuino actiuè possidet, nisi personę diuinæ. Nulla namq; creatura modo immenso operari potest. Nam si eius actio foret immensa, DEVS vtique & non creatura esset. Per imaginem autem suam DEVS creaturas rationales etiam secundùm naturam sibi fecit similes: quæ verò se ad ipsum conuerterunt, multo fecit sibi similiores supra naturā in gratiæ vel gloriæ lumine, singulas pro capacitate, statu ac dignitate sua. Quotquot autē intus diuinū sentiunt attactum, & rationem habent illuminatā, ac amoris impatientia prędi ti sunt, & modinescia eis diuinitatis essentia ostensa est, ij omnes in Dei supereſſentiam fruitiuè introuersi sunt. Et ipse quidem DEVS suæ inhæret essentiæ fruitiuè, & contemplatur eandem essentiam qua fruitur. In fruitione lux diuina continenter in modinescia ipsius essentia occumbit: In intenta autem contēplatione non deficit neq; succumbit visio: semper enim contēplabimur id quo perfruemur. Qui autē sine intermissione in ipso lumine deficiunt, illi sunt, qui in vastissima diuinitatis solitudine fruitiuè quiescunt, vbi Deus fruitiuè sese possidet: Illic, inquam, deficit lux in quiete & modinescia essentia DEI. Et in hac prędelsa essentia DEVS suumsmet thronus est. Et quotquot hunc gradum in gratia & gloria occupāt, Throni & Tabernacula Dei sunt, mortuiq; sunt in Deo, & æterna requie perfruuntur. Ex hac morte supereſſentialis proficiscitur vita, quę est vita contēplatiua: atq; hic donum Intellectus incipit. Iraq; cum Deus inessabiliter eandem, qua fruitur, contempletur essentiam, sicut amoris impatientiam confert, dum sui facit similes: ita quietem & fruitionem præstat eis, quos sibi cōiungit & vnit. In ipsam autem essentiam immersi & absorpti, nec dare nec accipere nouerunt. Et sicut idem ipse DEVS rationem tribuit illuminatam, dum sui confert similitudinem: ita immensam præbet claritatem, vbi ad sui vnionem admittit. Et hæc immensa claritas, imago Patris est, ad quam

Quomodo nihilum insequens, sui ipsius amittat.

Beatitudinis diuersitas quanta.

Esse cuique ad beatitudinē obtinendam, satis datum.

Quæ lux vbi vel occumbat, vel nō occumbat.

Qui quomodo throni sint Dei.

imaginem nos creati ſumus, poſſumusq; excellentius ac ſublimius illi vniri, quam vel ipſi Throni, ſi tamen ſupra defectum, de quo iam diximus, glorioſam Patris faciem, id eſt, celſiſſimam diuinitatis naturam contemplemur.

Qui claritate omnes æquè donetur, non tamen æquè illuminẽtur.

Claritas autem iſta immenſa ac interminata, cunctis fruentibus mentibus communis in gratia & gloria præbetur: & ipſa quidem inſtar lucis ſeu claritatis ſolaris omnibus ſeſe communicat, ſiue communiter manat: non tamen, qui eam ſuſcipiunt, æquè omnes illuſtrãtur. Sed ſicut Solis radij ſplendidius vitrum quam ſaxa, & cryſtallum quam vitrum penetrant: & vt ſingulę gemmæ ad Solis ſplendorem ſuam virtutem, præſtantiam, nobilitatem & colorem reddunt manifeſtum: ita ab hac DEI claritate vnuſquiſque pro ſuæ capacitatis dignitate vel excellentia tum in gratia, tum gloria illuſtratur. At tamen qui in gratia omnium maximus & præcipuus eſt, minus illuſtratus eſt, quam minimus in lumine gloriæ: tametſi lumen gloriæ nullum ſit medium inter animam & hanc immenſam claritatem. Sed ſtatus noſter atque conditio, itemq; tempus & mutabilitas nobis ſunt impedimento. Et idcirco nos quidem meremur, ſed qui in gloria ſunt, minimè. Præterea ſublimis iſthæc claritudo, ſimplex DEI Patris contemplatio eſt, necnon eorum omnium, qui fruitiuè contemplantur, & mentis aciem intendunt in vna & cum vna eademq; incomprehenſibili luce, ſinguli quidem, prout illuſtrati ſunt. Siquidem lux iſta inexhauſta ac infinita, ſine intermiſſione in cunctis lucet mentibus. Sed qui etiamnum hanc temporariam viuit vitam, ſæpè imaginibus adſpergitur, atque ita non ſemper actualiter per hanc lucem DEI ſupereſſentialem ſubſtantiam intentè contemplatur. Secundum habitum tamen id obtinet, quiſquis hoc intellectus donum aſſecutus eſt, & quando vult, eiuſcemodi contemplationi vacare poteſt, quatenus in hac vita poſſibile eſt. Atquì cum lux iſta, per quam contemplamur, immenſa ſit, idq; quod contemplamur, interminatum & infinita quædam abyſſus ſit, eam ob rem non poſſunt à ſe inuicem vnquam apprehendi: ſed intenta contemplatio ſemper in modineſcia diuinitatis eſſentia, in fruitiua celſiſſimè maieſtatis facie verſatur, vbi ipſe Pater per Sapientiam, inexhauſtam ac infinitam eſſentiam ſuam hac ratione contemplatur.

Cherubim qui ſint vocẽtur.

Quotquot autem iſta permanauit ac illuſtrauit Sapientia, Cherubim vocantur, eo quod ad eius nominis ſpirituum angelicorum ordinem pertineant, atque in omnem æternitatem huic rei vacent, ſinguli tamen pro ſua excellentia ac dignitate. Non enim omnes æquè ſunt illuſtrati. Nunquam tamen quantum ad ſimilitudinem attinet, neque à virtutibus deficiunt, neque vlli deſunt creaturæ: itemq; ſupra hanc ſimilitudinem ſine ceſſatione in ſimplicem diuinitatis eſſentiam mentis aciem intendunt. Et ipſe DEVS Omnipotens, qui contemplationis huius author & Dominus eſt, ſine vlla intermiſſione & contemplatur & agit.

Quantus contemplator Chriſtus.

Chriſtus etiam ſecundùm humanitatem & creatam animam ſuam, omnium qui vnquam fuerint, altiſſimus & fuit, & eſt contemplator: quippe qui cum æterna Sapientia vnum erat, immò ipſa erat & eſt Sapientia, per quam iſta fit contemplatio. At nihilominus idem ipſe cunctis ſemper mortalibus externis charitatis impendendis officijs & actibus ſatisfecit: & ſine interruptione Patris vultum contemplabatur. Et hæc iſtius doni præſtantia ac dignitas eſt, nempe agere & contemplari, & ab omni impedimento ſemper manere liberum

Digitized by Google

rum, quantum quidem fieri potest. Et qui eiusmodi sunt, ad eos illa Christi pertinent verba, quibus ait: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Cum enim nullis terrenarum rerum simulacris vel imaginibus adsperſi sint, & corporea negligant & floccipendant oblectamenta, Deique eam quę secundùm virtutes & iustitiam est, sint similitudinem adepti, atque modinesciam Dei essentiam nudè contemplentur, meritò beati prædicantur, quandoquidem hæc diuina seu deiformis contemplatio est. Satis etiam appositè medio cælo, quod crystallinum dicitur, possint comparari: siquidem vt crystallinum hoc cælum à summo cælo, ita ipsi ab æterna Patris veritate perlustrantur ac transradiantur. Ista nimirum, vt diximus, vita est contemplatiua supereſſentialis, vbi Intellectus introuersus, dono Intellectus exornatus est, & ipso DEO, ipsaque æterna sapientia.

Matth. 5.

Crystallino cælo quidam similes.

Cuiusmodi esse oporteat eum, qui dono Intellectus præditus esse debeat: & de quatuor ipsum præpedientibus, ac totidem ipsum excludentibus.

CAPVT XXXII.

HOC autem donum vt possit ab homine possideri, & ipse vicissim ab illo, istis quatuor vti præditus sit oportet. Qui illustrari appetit, in DEI supereſſentialem substantiam excedere & rapi debebit. Illic enim in ipsius fundi simplicitate lucem Dei immensam experietur, sicque totus lumine veritatis penetrabitur, inundabitur, ac reparabitur. Etenim lux ista generatim in mundos omnes atque illuminatos, pro singulorum dignitate, suos effundit radios: eaque freti, absque intermissione in fruitiuum Dei vultum mentis aciem intendere, eamq; contemplari valent. Semper enim id quo fruuntur, seipsis longissimè amissis, fidelissimè contemplabuntur. Cum enim dilectus procul abscesserit, hocipsum in sublimem beatitudinem mentis oculos perpetim intendere facit. Interim tamen dilectus à dilecto in diuinæ solitudinis vnitate appræhenditur & possidetur. Atque ita semper manebimus, vitaque nostra continenter celsissimæ inhiabit abysso. Sunt alia quatuor, quæ si benè perpendantur, donum Intellectus impedire comperientur. Qui oculis semper clausis meditantur, vt supereſſentiali Dei possint perfrui substantia, ij illustrari non valent, eo quod in diuinæ lucis simplicitatem non intendant. Idque impedimento eis est, vt cum Cherubim dilectum tam excellenter cognoscere nequeant. Scrutari quidem volunt diuinæ vultum maiestatis, sed ob hoc ipsum deficiunt. Denique adhuc alia quatuor commemorari possunt, quæ donum intellectus excludant. Qui rerum terrenarum gustum & oblectamenta aucupatur, in præcelsam Dei fruitionem pertingere non potest. Sed nec illuminationis diuinæ capax est, cum rerum labentium imaginibus prematur ac onustus sit. Et vix vnquam resurgere poterit, eo quod cibi ac potus oblectamenta captans, vitam agit gulæ deditam & addictam. Ista, vt dixi, hominem euertunt, & æterna spoliant beatitudine.

Quot obtinendo intellect. dono necessaria.

Quatuor intellectus donum impedientia.

Quatuor alia excludentia.

De dono Sapientiæ.

CAPVT XXXIII.

SEptimum sancti Spiritus donum sapida Sapientia est, quæ in supremo introuersæ mentis apice attingitur, penetratq; intellectum & voluntatem, prout sese in ipsum mentis verticem intrò receperunt. Ista sapientia siue sapor immensus ac inexhaustus est, atque ab intimis foras promanat, ipsum corpus & animam ita vt singulæ vires capaces sunt, penetrans vsque in sensum extimum, id est, sentire, vel tactum corporeum. Alij sensus, puta visus & auditus, suum foris gaudium capiunt ex mira atque stupenda rerum creatione, quas mundi opifex DEVS ad suum honorem, & hominum vsus necessarios condidit. Sapor autem iste incomprehensibilis supra mentem quidem in animæ amplitudine siue vastitate immensus est, & hic est ipse Spiritus sanctus, incomprehensibilis Dei amor. Infra mentem verò finitus ac mensus est. Sed quia vires suspensæ sunt & inhærent, idcirco omnes redundant ac superfluunt. Porrò cum Pater æternus mentem introversam vnitatis fruitione exornârit, præstiteritq; illi vt & comprehendat, & comprehendatur in suiipsius amissione, sitque Thronus & quies DEI: Filius etiam, ipsa æterna veritas intellectum introversum suaipsius decorârit claritudine, vt illius quo fruitur, vultum contemplerur, ipse iam Spiritus sanctus voluntatem itidem introversam, viriumq; suspensam & inhærentem vnitatem adornare constituit, quo gustet, cognoscat, & experiatur anima, quam bonus sit Deus. Et hic gustus tam ingens ac immensus est, vt animę illum percipienti, cælum, terra & quæcunque in eis sunt, præ illius magnitudine colliquescere, & in nihilum redigi posse videantur. Huius autem gustus deliciæ superius ac inferius, foris & extra percipiuntur, totumq; animæ regnum complexæ sunt ac penetrârunt. Itaque intellectus eam contemplatur simplicitatem, vndè omnes istæ deliciæ promanant. Atque hinc rationis illuminatæ oritur consideratio: tametsi satis ea compertum habet, non posse se deliciàs hasce incomprehensibiles comprehendere vel cognoscere, quandoquidem creato considerat lumine: gaudium autem istud immensum est: sicque fit, vt ipsa ratio in sua consideratione deficiat. Intellectus autem immensa hac claritate transformatus, sine intermissione incomprehensibilia hæc beatitudinis gaudia contemplatur, in eaque suos deligit & intendit obtutus.

Sapientia quæ qui animam penetret.

Gustus quis qui sit, deliciæq; eius quantæ.

Vt ratio illuminata Deum in intellectualibus imaginibus & diuinis effectibus contempletur.

CAPVT XXXIIII.

ATQVI ratio iuxta modum creaturę in creato lumine multum attentè speculatur, vt in rationabilibus siue intellectualibus imaginibus: & ex infinita diuinitate emergentibus effectionibus siue actibus sese recreet, exhilaretque. Animaduertit igitur, dilectum suum tantæ esse magnitudinis, vt secundùm modum suum nec à se, id est, à ratione, nec ab vlla creatura vnquam comprehendi queat. Tam etiam excelsum, vt nunquam creaturæ modo quisquam eum appræhendat vel assequatur. Tam simplicem, vt omnis multitudo siue multiplicitas in ipso initium finemque capiat. Animaduertit præterea esse eum pulchritudinem, quæ cælum terramque adornat: opulentiam, ex qua creaturæ omnes profluxere, & in qua essentialiter permanent:

Dilectus quis quãtus, quã excelsus, pulcher &c.

Epitheton diuinum

nent:

nent: Decus siue honestatem cæli, terræ, & creaturarum omnium. Vitam, in qua viuunt omnia, quæ vnquam facta sunt aut fient. Victoriam, qua cuncta superantur. Coronam, amantium omnium. Sanitatem, quam adeptus, deinceps perpetua salute & incolumitate gaudebit. Pacem, in qua cuncti amantes acquiescunt. Securitatem, quam quisquis adeptus est, ei nihil vnquam deesse potest. Beatitudinem, quæ fruitionem præstat. Solatium, quo mœrore affecti exhilarantur. Suauitatem, omnes sui appetentes penetrantem. Gaudium, in quo amantes gloriantur. Lætitiæ fontem ac originem, in quo fruentes colliquescunt. Iubilum, id est, gaudium quod verbis non potest explicari, in quo sensus viresqúe deficiunt. Præmium, cui omnes inhiamus. Voluptatem, quę hominem nusquam durare sinit. Ardorem siue Feruorem, qui amantes omnes incendere vult & concremare. Potentiam, quæ potest compescere ac domare omnia. Diuinitatem, quæ potest implere omnia. Aeternitatem, per quam facta sunt tempora. Bonitatem, quæ cuncta dare parata est. Pietatem siue liberalitatem, quæ cælum, terram, cunctaqúe penetrat atque permanat. Charitatem immensam, quæ omnes virtutum studiosos sibi vnire appetit. Præstantiam siue Nobilitatem, quæ cuncta decenter ac præclarè ordinauit. Puritatem, cui nihil falsum, nihil iniustum vniri potest. Fœcunditatem, per quam mouetur firmamentum, atque ita res omnes corporeæ naturaliter viuunt & crescunt: per quam itidem cunctis DEVM amãtibus supernaturaliter dona omnia diuina, & res spiritales conferuntur: & in beatitudinis gloria, vita æterna & fruitio præstatur. Virtutem ac potestatem, cui nihil est impossibile. Sapientiam, quæ cuncta ornare, moderari, regere, ordinare nouit. Stabilitatem, quæ peccatores vt resipiscant, & iustos, vt coronentur, expectat. Fidelitatem, quæ neminem vnquam deserit. Veritatem, cui perspecta sunt corda omnium. Sanctitatem, quæ à terrenis rebus hominem expedit & absoluit. Calorem, in cunctis hominem virtutibus inflammantem. Lumen, quod virtutes omnes reddit manifestas. Satietatem, quæ in eis quidem qui per virtutes ipsi similes sunt, perpetuam efficit esuriem: Eis autem qui ipsi vniti sunt, plus multo quam appeti possit, largitur. Fortitudinem, quæ hominem supra cuncta nouit attollere ac euehere. Iustitiam, quæ secundùm actus alios damnabit, alijs vitæ æternæ præmium conferet. Puritatem, quæ in extremo Iudicij die impuros omnes aspernabitur, & puros ac mundos omnes felicissima sibi vnione copulabit. Hæc, inquam, omnia ratio illuminata in infinita diuinitate considerat: quæ quidem rationales seu intellectuales sunt imagines, ex simplici diuinitatis essentia creaturæ modo petitæ & extractæ. Et quatenus ratio eas comprehendit, eatenus creatæ sunt, & à diuina natura quædam abstractæ similitudines. Sed quia cunctæ, secundùm quod intrò respiciunt, in abyssali seu interminata essentia incipiunt, desinuntqúe in eandem, hîc iam ratio & consideratio deficiunt: siquidem hic simplex Dei natura sunt. Hunc igitur in modum ratio illuminata in cunctis iam enumeratis excellentijs suum solet considerare dilectum, atque indè omnis huius opulentiæ capitur admiratione, simul animaduertens ea, quæ commemorauimus, omnia possidere eũ supra omnem suum, id est, rationis captum. Quæ res tamen in anima desiderium ac impatientiam excitat, vt in lucis simplicitatem intendere ac cõtemplari

Iesti contemplandorũ catalogus.

Matth. 16.

Matth 25.

Ratio qua qui dilectum cõtemplatur.

plari cogatur, quo impatiens desiderium fruitionis auidum refocillet ac consoletur.

De Spiritu sancto quædam notatu digna.

CAPVT XXXV.

ET in hac mentis intentione absque discretione contemplatur: cunctaq; diuinitatis flumina in supremam regni animæ portionẽ promanant: vndè totum animæ regnum inflammatur, & magno flagrat igni, qui est Spiritus sanctus, in diuinæ vnitatis fornace ardens: in qua quidem præcelsa vnitate per spiritus omnes amor incomprehensibilis permanat, eosq; perlustrat. Ista nimirum fruitiua vnitas, thesaurus est in animæ agro absconditus, quem qui fodiendo reperit, repertumq; degustat, seipsum & omnia, quantum ad delectationem attinet, vendit & abnegat, quo hunc agrum, id est, delicias hasce possideat. Et Spiritus sanctus DEI ac animæ thesaurus est: quandoquidem is amoris nexus & complexus ac penetratio est, cunctos introuersos spiritus in fruitiua vnitate penetrans ac circumplectens. Idemque ipse charitas est, quæ amantes præ amoris æstu deficere atque consumi facit. Ipse etiam est digitus Dei, qui cælum, terramq; & creaturas omnes secundùm naturam condidit: eas autem quæ se ad ipsum conuerterunt supra naturam, singulas pro dignitate muneratus est, atque in seipso eosdem omnes, quos suis affecit donis, coniunxit ac vniuit. Ipse præterea vastissimum pelagus est, ex quo bona cuncta promanârunt, & tamen bona innumera ac immensa in ipso permanserunt. Ipse est ardens & lucidus Sol diuinus, qui septem præcipuis ijsdemq; supernaturalibus radijs, id est, septem sublimibus donis suis regnum animæ decorauit. Ipse itidem est ignis immensus, quo cuncti introuersi spiritus in gratia & gloria transformantur ac perlustrantur, instar auri in diuinæ vnitatis fornace liquefacti, perfruentes singuli atque gustantes DEVM pro statu & dignitate sua, licet ignis iste diuinus ardeat indiscriminatim: sed quia diuersa metalla, puta cuprum, plumbum, ferrum, stannum, argentum & aurum in hoc igni incomprehensibili simul in vnum conflata sunt, & singula metalla, id est, singuli spiritus intelligunt, sentiunt, patiuntur q; essentialis charitatis Dei transformationem pro suaipsorum excellentia, nobilitate ac dignitate, tametsi charitas ipsa in commune promânet, indè videlicet fruitionis discrimen seu differentia oritur. Porrò amor iste inexhaustus ac infinitus secundùm fruitionem essentialis est, non actiuus. Etenim per essentialis huius charitatis redundationem, Pater & Filius & cuncti inhærentes spiritus, supra actionem in fruitionem diffluxerunt ac inundati sunt: atque per eiusdem charitatis ex Patre & Filio emanationem, cunctæ virtutes in creaturis omnibus aguntur & perficiuntur. Ita ergo diuina charitas actuosa est secundùm emanationem, impellens ac incitans hominẽ ad colendas virtutes omnes: Quatenus autem introrsus manat, essentialis est, omnes sibi vnitos gustu quodam incomprehensibili inundans. Ipsa ergo est abyssus immensa, cui omnes præclaræ mentes per fruitionem inhærent, & in quam per sui amissionem demersæ sunt. Ipsa est Sol splendidus, qui in supremo animæ vertice radians & flagrans, Intellectum sursum trahit in contemplationem & illustrationem, facitq; eum absque defectu in æterni-

Quo igne quod regnum qui inflametur.

Matt. 13.

Spiritus sancti epitheta.

Metalla.

Charitas Dei secũdùm quid quatis.

ternitatem intendere. Ipsa est fons viuus & inexhaustus, quæ ab intimis foras manat cum septem principalibus riuis, quæ sunt septem dona, animæ regnum cunctis virtutibus fœcundantia. Hanc autem viuam scaturientemq; venam præcellentes spiritus in vitalem vsque fundum insecuti, vbi fons iste suam trahit originem, inibi diffluunt ac inundantur à claritate in claritatem, & à delicijs in delicias. Isthîc enim mellifluæ ineffabilium gaudiorum stillæ rorant, quæ in diuinæ beatitudinis delicijs colliquescere ac manare eos faciunt. Et ij sunt Seraphim, celsissimi ac supremi perennis regni spiritus, in fruitiuæ diuinæ vnitatis conspectu ardentes ac liquescentes. Et quicunque hoc diuinæ sapientiæ donum hac ratione obtinent, Seraphicis spiritibus istis similes sunt, singuli pro sui illustratione & claritate. Est namque & in Seraphicis spiritibus claritatis, amoris, fruitionis differentia: adeoq; omnes spiritus & in gratia & gloria, cognitione, amore & gustu differunt siue discreti sunt. Sed qui minimum obtinet in gloriæ lumine gradum, maiora cognoscit, amat & gustat, ac experitur gaudia, quam qui in gratia excellentissimus est. Et licet indiscriminatim ac æqualiter delicias hasce Deus communicet ac impertiatur, sed qui eas percipiunt, dispares sunt. Interim nihilominus, quatenus vnitate perfruuntur, omnes superabundant. Vbi verò seipsos in diuinæ solitudinis caligine amiserũt, illic nihil manet reliquum, nec quicquam superest: quandoquidem ibi nec dare est, nec accipere, sed simplex duntaxat essentia, in quam Deus, Deoque similes & vniti, immersi sunt, seq; amiserunt: nec vnquam in hac modi nescia essentia sese possunt reperire, cum sit ibidem pura quædam ac simplicissima simplicitas, eaq; est regni Dei præcipua ac summa beatitudo, At tamen qui in terris sunt horum Seraphicorum spirituum similes, ad actus charitatis & virtutes omnes exequendas sese submittere ac descendere coguntur. Quanto enim excelsiores præclariores q; sunt, tanto & communiores sunt omnibus, opis ipsorum vel corporaliter vel spiritaliter indigis. Et DEVS ipse seipso quidem supra Sanctos omnes modo immenso perfruitur: siquidem eius introuersio fundi expers est, & essentia eius modum non recipit. Nisi enim essentia eius modi expers foret, non esset ibi perfecta fruitio: sed in ipsa eadem modi nescia essentia actio personarum cessat. Itaque fruitur DEVS supra cunctos creatos spiritus, qui excellentiam & dona, certa mensura definita, diuinitus sunt adepti: at nihilominus idemipse perpetuò cum donis omnibus tam spiritalibus quam corporalibus in cælo terraq; actiuè promanat. CHRISTVS etiam secundùm creatam animam suam & fuit & est omnium qui vnquam fuerint, summus ac præcipuus contemplator & amator, & præ omnibus maximè fruitur. Secundùm diuinitatem autem suam illud est, quo fruimur. Neque tamen vlli vnquam defuit, sed nec deerit vnquam: quandoquidem communem se præbet omnibus ipsum appetentibus. Qui verò ipsum non appetunt, eorum vtique dolet vicem: & pro omnibus precatur Patrem, eidemq; seipsum & omnem Passionem suam offert. Sic itidem quotquot in cælestibus Thronis excellentissimi sunt Sancti, ijdem cum essent in terris, communes fuere omnibus, & sunt etiamnum in regno illo superno, orantq; & postulant pro nobis. Supremi quoque Seraphim, & quicunque tam in terris quam cælis ad illorum pertinent ordinem, hominum salutem multo impensius precantur & oprant,

Seraphim quales.

Seraphicis spiritib⁹ similes qui.

Qui in caligine sese amittentibus quid quomodo obtingat.

Christus secundũ quid, quatus contẽplator.

Sanctos in cælo etiamnum pro nobis orare.

Precatores efficacissimi in cœlo qui. Matth. 5.

optant, quam vlli ordinum cæterorum: quippe qui & clarius cognoscunt, & amant vehementius: ideoque & communiores sunt, Deique honorem & salutem hominum ardentius sitiunt & concupiscunt. Et qui eorum similes sunt, ad eos illa Christi pertinent verba, quibus ait: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Isti nanque præcelsi spiritus pacem fecerunt cum Deo, cum cunctis viribus suis, & cum creaturis omnibus, cunctaque decorârunt ac ordinârunt, singula in dignitate seu nobilitate sua. Deique regnum in vera possident pace, in vnitatis seu simplicitatis diuinæ abyssum absorpti. Et hæc est suprema regni illius æternæque beatitudinis excellentia. Atque hac ratione regnum istud non incongruè supremo cœlo assimilatur, quod est pura quædam ac simplex claritas, immota origo & principium cunctarum rerum corporalium, creatumque & corporeum Dei Sanctorumque omnium regnum. Istæ igitur rectæ sunt viæ, per quas Dominus iustum deduxit supra vias omnes in perpetuum quoddam silentium & tranquillitatem. Et ita iam demum quarta nobis quinque principalium particula absoluta est.

Regnum quod cur supremo cœlo comparandô.

Vt Sapientiæ donum excellenter possideatur, & quæ illud impediant, quæque prorsus eliminent.

CAPVT XXXVI.

Quæ sapientiæ possidêdæ oportuna.

PORRÒ quisquis præcipuum ac supremum hoc sapientiæ donum excellenter possidere cupit, eum immensus amor intus vt penetrârit, & gustus siue sapor ante dictus vt inundârit, atque etiam perspicuè ac dilucidè emanantem ex diuini fundi simplicitate operationem vt consideret oportet. Indè verò nascitur admiratio multigenum donorum & incomprehensibilium diuitiarum Dei. Admiratio autem desiderare facit, ac auidè inhiare præcelsæ fruitioni. Tum verò intentè contemplationi insistere, & affectum siue desiderium supra actionem omnem recreare ac refrigerare oportet. Et ipse quidem immensus amor in vnitatis fornace in cunctis ardet flagratque sensibus: idque hominem in fruitionis delicijs penitus liquescere, defluere ac immergi facit. Sicque perfusus homo, in modinesciæ diuinitatis abysso fluitando sese amittit in diuinæ solitudinis caligine. Hic iam neque datur nec accipitur, nec amoris vacatur exercitationi, sed pura quædam ac simplex vnitas est. Sunt autem quatuor quædam, quæ Sapientiæ gustum præpediunt. Contemplari absque consideratione emanantium ex vnitate actionum, gustum hunc impedit. Qui admiratione non sunt suspensi, ij desiderio ex amoris impatientia nascente minus feruent: & amor immensus in suprema portione regni animæ ipsorum minus intus ardet. Et quia in nuditatem aciem mentis intendunt, nec præ amoris æstu rapiuntur & absorbentur, id vtique summæ obtinendæ puritati officit, præstatque impedimentum. Sunt alia quatuor, quæ ipsa salute ac beatitudine hominem priuant: Homines instabiles ac cæci, huc illucque pro peregrinis & extraneis captandis oblectamentis curritant atque vagantur. Vilia quædam & misera cognoscunt atque attendunt lucra, & in rebus infimis acquiescunt. Amor peruersus & improbus miseros dementat sensus, eorumque rationem excæcat. Peregrinum quærunt & aucupantur gustum siue saporem, ideoque eò pertingere non valent, vbi sempiternæ manant delitiæ. Denique quod ab æternæ

Qui & vbi se quis piè amittat.

Quatuor impedimenta.

Quatuor alia.

lucis

lucis susceptione tantoperè impedit, vita immunda est & impudica.

De quintuplici regno Dei, & primo de regno sensibili, & quæ in extremo iudicio futura sint.

CAPVT XXXVII.

QVINTVM denique idemque postremum eorum, de quibus hoc libello agimus, ipsum est, quod Sapiens ait: Et ostendit illi regnum Dei. Vbi enim quispiam cuncta ante commemorata & explicata Dei dona, sublimiter & excellenter obtinuit possidetq́, iam illi regnum Dei quintuplici ratione ostenditur. Siquidem ostenditur illi externum sensibile regnum, itemque regnum naturale, & regnum scripturæ, & regnum gratiæ supra naturam & scripturam, & diuinum denique regnum supra gratiam & gloriam. Hæc autem omnia perspicuè ac dilucidè cognita compertaq́ habere, vita communis appellatur. Et de externo quidem sensibili regno, id est, quatuor elementis & tribus cælis superioribus, vt ea DEVS exornârit à principio, explanatum est. Vt verò post vltimam resurrectionem tum ea, tum humana corpora diuinitus ornanda sint, iam explicabimus. In extremo die Ignis per ea omnia quæ in terris sunt, peruagabitur ac penetrabit, eaque excedet & exuret penitus. Et hic ignis quadruplex erit, Puta Tartareus, Purgatorius, Elementaris, ac Materialis. Et tartareus quidem damnatorum cremabit animas, Purgatorius bonos homines à peccatis quotidianis & ab omni debito expurgabit. Elementaris ipsa elementa repurgabit, renouabit, reddetq́ subtilia. Materialis denique quicquid est in terris, exuret, & ipsa hominum corpora rediget in puluerem. Deindè continuò Christus totius mundi iudex apparebit, & defunctos omnes resurgere, suoq́ tribunali cum anima & corpore adstare iubebit: moxque virtute Omnipotentis DEI in ipso iudicij die anima & corpus denuò iungentur. Boni omnes cum ingenti apparebunt claritudine, & damnati nimia cum deformitate. Iudicium autem in valle Iosaphat agetur, eo quod locus ille quasi in medio terræ situs, & ob CHRISTVM non longè ab ipso passum & mortuum, omnibus notus sit. CHRISTVS cum Sanctis omnibus in aere erit. Impij peccatorum pondere graues in terra consistent. Sententia in damnatos ferenda, talis erit: *Ite maledicti in ignem æternum*: quo nihil possit audiri terribilius. Bonis verò dicet Dominus: *VENITE*, quæ est vox amabilis: *BENEDICTI*, quæ est vox amabilior: *POSSIDETE REGNVM*, quod nemo non libenter audit: *PATRIS MEI*, quod adhuc dulcius sapit: *PARATVM VOBIS A MVNDI CONSTITVTIONE*, quod æternam efficit laudationẽ & gratiarum actionem, eo quod electi sint ante quam creati. Simul autem vt iudiciũ peractum fuerit, & damnati in Tartara demersi, cælũ & elemẽta renouabuntur. Ignis enim, quẽ diximus, tam ingens erit, quod omnia quæ in terris repererit, in cineres ac puluerem rediget. Per ignem autem DEVS Omnipotens elementa purgabit, claritateq́ ac subtilitate renouata donabit, reddetq́ elegantioris formę quam antè fuerint. Cum enim eadẽ ipsa elementa hominũ sceleribus & peccatis contaminata sint, igni ea repurgari necesse est. Quãdo verò bonis hominibus seruierunt, claritatẽ & subtilitatẽ ceu præmij loco vt cõsequantur oportet: idq́ partim etiã eam ob causam, vt mundus iste glorioso-

Quotuplici ratione Dei regnum ostendatur.

Ignis quotuplex, & qui quos exusturus.

Matth. 25.

Ibidem.

Post iudicium elementa qualia futura.

rioſorum corporum quandam obtineat ſimilitudinem: & vt homines beati ſecundùm ſenſus externos cæli terræq; pulchritudinem contemplentur. Suprema autem naturæ portio, puta cælum & Planetæ, eo quod procul à terra diſtant, pura ſunt & impermixta, ideoque purgatione non indigent, ſed fient immobilia, maioremq; aſſequentur claritudinem. Et hæc illorum tranſitio & innouatio eſt. Sol Orientem, & Luna Occidentem, vbi conditi fuere, occupabunt. Cælum quidem & Planetæ in vſus hominum creata ſunt duplici ratione. Primo, quod tum homines, tum creaturæ omnes corporeæ cæli motu & influentia generentur, viuant & creſcant. Sed quia nulla tunc erit mortalis creatura, cæli motus conquieſcet. Secundo, ob pulchritudinem & claritatem ſuam, quæ tunc multo erunt auctiores. Terra autem tanquam cryſtallus perſpicua, & vt palmus plana erit. Aqua, quam nunc ſit, purior, magisq; perſpicua erit, manebitq; ei nedum ſubſtantia, ſed etiam ſpecies ſua. Aer plus habebit luminis: ſiquidem Sol & Luna & ſtellæ ſeptuplo, quam nunc ſint, lucidiores erunt, nec vllæ erunt deinceps nubes, neque grandines, nec pluuiæ, nec venti, neque fulgura, neque tonitrua: nox itidem eſſe deſinet, ſuccedente perpetua die & luce ſiue claritate tam in terris, quam cælis. Quicquid autem vel in terra opacum & obſcurum, vel in vndis frigidum eſt, aut in igni vim habet vrendi, id omne deſcendet in Tartara. Porrò Aquarum & Aeris perſpicuitas, & ignis ſplendor, ſingula in ſuis ſphæris, etiam maiori aucta claritate ſiue luce manebunt. Ita ergo cælum & terra tranſibunt quidem, ſed non penitus interibunt, quin potius multo excellentius renouabuntur. Et hoc eſt externum ſenſibile regnum Dei & omnium Sanctorum eius: ipſumque glorioſa beatorum corpora cum perenni lætitia poſſidebunt.

Motus cæli cur aliquando ceſſaturus.

Terra qualis futura.

Illuſtra inferno quæ.

De quatuor dotibus corporum glorioſorum.

CAPVT XXXVIII.

PORro animæ à mortalibus corporibus, quæ eis multa præſtiterunt impedimenta & onera, ſeparatæ, perfectius habent eſſe, quam eiſdem conjunctæ. Vbi verò animæ glorioſa poſſidebunt corpora ſua, iam nec impedimento, nec oneri aut tormento, ſed ſempiterno potius gaudio eis erunt. Vt autem corpus animæ gaudium præſtet, non autem impedimento ei ſit in actibus beatitudinis, ſiue in operibus gloriæ, quatuor dotibus præditum vt ſit oportet. Prima dos Claritas eſt. Erit enim in corporibus beatis Aquæ elementum glorificatum, eoque perſpicua & clara erunt: Simul etiam à ſuo poſſidebuntur ſpiritu, lucido & glorioſo. Et quia corpus glorioſum perſpicuum ſiue tranſparens erit, animæ gloria per ipſum ſeſe diffundet, ſicque Sole ſeptuplo lucidius erit. Non tamen pari cuncta beatorum corpora claritate fulgebunt. Quanto enim cuiuſque anima nobilior illuſtrior & clarior erit, tanto etiam corpus maiori ſplendebit lumine. Et vt ſtella ab ſtella differt in claritate, ita & corporum glorioſorum in vita æterna pro meritis ſingulorum magna erit differentia. Infantium quidem ſeu puerorum corpora eorum qui moriuntur prius quam rationis compotes ſint, Lunæ ſplendori poſſunt comparari. Non enim aliquod habēt in ſe proprium lumen meritorum, ſed à Sole glorioſo, id eſt, à morte Chriſti & meritis eius ſuum mutuantur & accipiunt ſplendorem. Altera dos eſt impaſſibilitas. Habebunt enim

Quatuor corporis gloriæ dotiū prima.

Glorioſorū corporū differentia.

Dos II.

enim in ſe corpora glorioſa terræ elementum ex glorificatione firmum ac robuſtum, ita vt nõ poſſint pati. Deindè etiam elementa nec inter ſeſe, nec in hominibus beatis contraria erunt, vndè ſit, vt ſint eorum corpora impaſſibilia. Tertiò anima glorioſa proprium ſuum idemq; beatum poſſidet corpus, idcircò à nulla re quicquam corpus tale pati poterit. Adam quidem protoplaſtus antequam in ſe peccatum admiſiſſet, non patiebatur quicquã: & eo durante ſtatu, non poterat pati. Paſſibilis tamen erat & pati potuit, id quod res ipſa probauit, peccato perpetrato. Pueri autem, qui abſque ſalutaris lauacri perceptione, & ſine peccatis proprijs decedunt, non patiuntur quidem in limbo, ſed hoc non ex potentia reſiſtendi læſioni externæ, quam non habent: Non enim beati ſunt: ſed ex diuina miſericordia. Atq; Sanctorum corpora glorioſa etiamſi in inferno, aut ſub terra, aut in profundo pelagi ponerentur, nullam omninò moleſtiam aut dolorem pati poſſent. Tertia dos corporum glorioſorum, ſubtilitas eſt, quam habebunt ex ignis elemento in ipſis glorificato, quo etiam corpora ipſa vſqueadeò ſubtilia reddentur, vt nihil eis obſiſtere, nihil obicem aut impedimentum præbere queat. Præter hoc etiam animæ nobiles in eiuſcemodi ſubtilitate ſua poſſidebunt corpora, eisq́ue ante à ſe victis ac edomitis, & omni excluſa craſſitie ad talem ſubtilitatem adductis, denuò copulabuntur. Quarta demum dos, agilitas eſt, quam obtinebunt ex elemento aeris in ipſis ornato. Si enim glorioſum eſſe debeat corpus, omnis ponderis prægrauantis expers vt ſit oportet. Atque ita anima beata cum glorioſo corpore ſuo breuiſſimo temporis puncto vbicunque volet, erit. Sed vt beatorum corporum non æqualis erit claritudo, ita & impar erit agilitas. Atque hæ ſunt dotes corporum glorioſorum, quibus poſt reſurrectionem prędita erunt. Quas etiam Dominus IESVS in ſuo corpore mortali demonſtraſſe legitur. Claritatem quidem in ſui transfiguratione: Impaſſibilitatem, quando ſeipſum pridiè quam pateretur, cum ingenti deſiderio & exultatione & ſine vllo tormento in cibum contulit: quod tamen intelligendum eſt ſecundùm actum, non ſecundùm habitum: Subtilitatem, naſcens ſine vllo dolore ex intemerata virgine: Agilitatem, ambulans ſuper mare. Habebunt præterea corpora glorioſa in regno Dei ſingulare gaudium tum videndo, tum audiendo. Videbunt enim oculis corporeis glorioſum corpus ipſius Domini Saluatoris & eius ſemper venerandæ genitricis & Virginis MARIAE, itemq; cætera præclara Sanctorum omnium corpora, plena gloriæ & delitiarum cæleſtium. Cernent etiam ornatum eximiamq; claritudinem cælorum ac elementorum: atque ſub vna hora cælum terramq; peragrabunt, iterumq; ad cælos reuertentur. Ad hæc canticis & quibuſcunque poterunt modis atque omni ſua facultate DEVM & Dominum ſuum collaudabunt, vndè ſonus reſultabit auribus longè gratiſſimus ac ſuauiſſimus: atque his ſemper in omne æuum vacabunt. Porrò, animarum gloria in corporeas omnes animæ vires exundabit, per easq; permanabit in ipſum vſque ſenſum externum, qui tantis affluet deliciis, vt id à nemine in hac poſſit vita comprehendi. Nec vllum vnquam iſtæ deliciæ finem habebunt, ſed continuæ ac perennes erunt. Hoc igitur externum ſenſibile eſt regnum Dei, idemq; infimum in gloria. Oſtenditur autem ipſum homini modo iam dicto, vt ad id ſuſpiret, atque excellenter virtutibus acquirendis nauet operam.

Puerorum bſque baptiſmo decedentiũ ſtatus.

Dos III.

Dos IIII.

Matth. 17.

Matt. 26.

Luc. 2.

Matt. 14.

Gaudia beatorũ.

De regno naturali.

CAPVT XXXIX.

Entia omnia cur creata.

OStenditur etiam ſecundo DEVM amantibus regnum Dei in lumine naturali. Etenim neque gratia, neque gloria lumen repellit naturale, ſed illuſtratur amplius. Si enim natura vitiorum ſimulacris non ſit obnubilata, etiam naturaliter poteſt noſſe quiſpiam, cælum terramqúe & quæcunque condidit DEVS ad honorem ſuum & hominum vſus, eo creata eſſe, vt cum omnibus & de omnibus laudet DEVM, eidemqúe famuletur. Iſthęc autem laudatio & hic famulatus, occultum illud eſt regnum Dei, quod is in lumine naturali oſtendit. quod ignorant qui alieni ſunt à Deo, tametſi naturali vigènt lumine. Talis etiam modo quodam naturali ſiue naturaliter virium animæ & ſenſuum ſuorum tam externorum quam internorum, atque etiam creaturarum omnium diſpoſitionem ſiue ordinem perſpicere atque cognoſcere poteſt. Et ipſum eſt regnum DEI naturale: ſiquidem DEVS creaturas omnes tanquam proprium ſuum regnum poſſidet. Atque iuxta hunc modum oſtenditur homini naturale regnum DEI, quod tamen etiam abſque DEI gratia & laudatione cognoſci poteſt. Sed qui diuino ſunt amore præditi, non poſſunt res à DEO condicas, ſiue ea quæ hic commemorauimus, ſine DEI laude adſpicere & conſiderare: ideoque ex omnibus mercedem conſequentur.

Creaturas omnes qui Deus poſſideat.

De regno Scripturæ.

CAPVT XL.

AD hæc tertio oſtenditur Dei regnum præclaris hominibus in ſcripturis, nempe in ſacri Chriſti IESV & Sanctorum eius doctrinis ac inſtitutionibus, itemq; exemplis, quæ ea ex cauſa nobis reliquerunt, vt ea ſectemur, ſicq; & nos quæ ipſi iam aſſecuti ſunt, quandoque adipiſci mereamur. Hoc ſcripturæ regnum cui à DEO oſtenditur, is probè ac perſpicuè ſcripturas intelligit: quanquam fieri poteſt, vt earum ſubtiles ſenſus omnes non aſſequatur, quod etiam nihil neceſſùm eſt. Ea autem quæ à DEO vel abducant, vel ad DEVM adducant, ſatis intelligit: atque eo ipſo omnem perſpicit veritatem, ſiquidem in ijs virtutes omnes & vitia includuntur & comprehenduntur. Probè etiam agnoſcit vocem alienorum, qui cum paſtorum ſpeciem præ ſe ferant, fures & latrones ſunt: cuiuſmodi ſunt, qui in ſacris exponendis literis diuerſam à ſanctis Patribus, eisqúe repugnantem ſententiam ſequuntur, vitamq; ab illis diſſimilem agunt. Tales omnes à virtutibus abducunt, resq; temporarias potius quam ſalutem hominum quærunt & aucupantur: meritoqúe inter alienos, & non inter Paſtores numerandi ſunt. Perficietur autem hoc regnum à DEO & bonis hominibus, id eſt, ne vnum quidem iota in verbis, factis, & cunctis virtutibus omittetur. Denique hoc idem ſcripturæ regnum nobis implere & exequi incumbit, quippe quod per Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM & Sanctos eius ex ſancto Spiritu manauit. Et ſcriptura quidem quandoque peribit, ſed ſcripturæ fructus æternum perdurabit. Qui docti & acuti ſunt, ſcripta diuina, tum quod memoriam illis refertam habeant, tum ob intellectus & ingenij perſpicaciam,

Scripturas quis facile intelligat.

Ioan. 10.

Qui regnum ſcripturę perficiẽdum.

Scripturam explicare

tum

tum etiam ob multam in ſcholis exercitationem, planè ac dilucidè explicare quidem poſſunt, etiamſi diuinæ charitatis & gratiæ expertes ſint: ſed in eis latentem fructum ac ſuauitatem abſque diuino amore guſtare nequeunt. Itaque regnum hoc ſcripturæ DEVM amantibus eam ob cauſam oſtenditur, vt eidem ſcripturæ conuenienter viuant, ſicque fructum illius atque dulcedinem neduſm in præſenti, ſed etiam futuræ vitæ guſtare ſint idonei. Enimuerò virtutes, interna conſolatio, & ſpes vitæ æternæ hoc ipſum DEI regnum ſunt, quod in ſcripturis latet, ſed amantibus oſtenditur, nec poteſt ab alienis & extraneis ſine charitate DEI vlla vel ſcientia, vel acumine aut ſubtilitate guſtari.

quomodo etiam charitatis & gratiæ expertes nõnnã.

De regno Gratiæ & Gloriæ.

CAPVT XLI.

QVarto DEVS præclaris hominibus & amicis ſuis regnũ ſuum in gratiæ aut gloriæ lumine oſtendit: idque ſit ſupra ſenſus, ſupra naturæ lumen, & ſupra ea omnia, quæ poſſint diſci ex ſcripturis: non tamen eſt ſcripturis contrarium. Quæ enim bona, quasque delicias DEVS amicis ſuis in hoc lumine demonſtrat, eas nec ſcriptura tam euidenter exprimere, nec quiſquam tam perfectè & ita ad viuum ſcriptis tradere poteſt, vt à DEO ſpiritibus amore flagrantibus oſtenduntur. Etenim regnum iſtud, quod amantibus monſtratur, fructus guſtusque eſt virtutum omnium, qui eſt cibus angelorum, beatarum animarum, hominumq; bonorum. Sunt autem multi, qui virtutum actibus incumbunt, ſed abſque virtute, id eſt, ſine charitate diuina, ideoq; virtutum fructus minimè guſtant. Sunt alij qui virtutum actus colunt & exercent, atque etiam diuino ſunt amore præditi: ſed quia non ſatis illuminati ſunt, virtutum fructus hac ratione nec ipſi guſtare queunt. Sed qui hoc ſibi regnum demonſtrari volunt, eiusque fructus guſtare appetunt, ij vt à DEO in meditullio regni animæ ſuæ, in ſupremo mentis ſuę, id eſt, inter ſupereſſentialem, inhærentem, contemplatiuam, atque emanantem actuoſam vitam conſtituti ſint oportet. Et de actione quidem & contemplatione iam dictum eſt.

Qui cur virtutum fructus non guſtent.

De ſex fructibus gratiæ & gloriæ quorum tres ad actuoſam, tres ad effectiuam vitam pertinent.

CAPVT XLII.

AGamus nunc paucis de fructibus, qui in lumine gratiæ & gloriæ oſtenduntur. Cunctæ enim externæ actiones & exercitia virtutum quandoque finem accipient: ſed earum fructus cibus ac potus noſter erit in æuum ſempiternum. Sex autem fructus & ſenſibilis guſtus genera, hominibus eiuſcemodi oſtenduntur in actione: & quatenus mens deorſum ſpectat tum in gratiæ, tum gloriæ lumine: non tamen omnes vel in gratia, vel gloria æqualiter guſtant ac ſentiunt. Primus fructus, primusq; guſtus, qui etiam neceſſarius eſt omnibus ſaluari volentibus, quamq; nunc feliciter percipiunt ſiue guſtant, quotquot cum DEO beatam agunt vitam in cælis, animus eſt morigerus, obediens, ac ſubmiſſus ſub præcelſa potentia DEI. Et hæc ſubmiſſa erga DEI præcepta & prohibitiones obedientia, vt iam dictum

Fructus quot quibus quomodo tradatur. Fructꝰ 1.

II. est, cuilibet seruari cupienti necessaria est. Secundus fructus est, sentire se ex animo benè velle omnibus, atque pium & liberalem esse erga omnes, & in iudicando clementem ac propitium, in aduersis autem patientem ac mansuetum. Tertius fructus est, antedictam submissam & humilem obedientiã, itemque pietatem, atque etiam patientem mansuetudinem haud secus quam propriam essentiam suam, in se sentire & cognoscere. Et hi sunt fructus vitæ actiuæ. Quartus porrò fructus, est erectus sensibilis amor erga DEVM, idque cum anima & corpore totisq; viribus: sensibilis etiam affectus siue desiderium, quo quis ex ipsis animi medullis appetit, vt & ipse & creaturæ omnes, quas benignissimus DEVS in laudem & honorem suum condidit ac ordinauit, hoc ipsum foris & intus tota sua facultate impleant, præstent ac exequantur: & si cubi minus id faciant, aut inde deficiunt, id ei perpetuum parit dolorem, cuius non potest vnquam obliuisci. Quintus æterni regni fructus, est sensibilis impatiens amor, qui sine intermissione desuper mouetur siue attingitur, semperque ad illius, quem amat, vnionem auidus adspirat ac inhiat, nec vnquam potest à virtutum actibus otiari, quandoquidem hæc illi innata nobilitas vel dignitas est. Sextus eiusdem regni fructus, est dilucida omnium istorum fructuum contemplatio, atque omnis huius sensionis vel experimenti consideratio. Præter quæ contemplatur etiam qui talis est, regnum sensibile non solùm vt id nunc est, sed etiam vt perenniter erit: Itemque regnum suum naturale, vt id DEVS creârit ornârit; tum naturaliter, tum supra naturam, atque etiam vt idem in gloria sit ornaturus. Contuetur præterea beatos omnes angelorum & hominum spiritus, vt ij in DEI laude fluitent refluantque. Adspectat etiam pietatem ac liberalitatem DEI, vt is præcipua virtutum omnium, omnisq; sensionis vel experimenti causa sit: atque vt idem cum seipso & omnibus donis suis emanet: id quod hominem præ amore reddit impatientem, dum eius obtinere similitudinem, eique in æterna fruitione vniri vehementer appetit. Atque ij sunt fructus vitæ, quam affectuosam appellant.

III.

IIII.

V.

VI.

De regno diuinitatis supra gratiæ & gloriæ lumen: & de triplici fructu vitæ contemplatiuæ supereſſentialis.

CAPVT XLIII.

Vbinam triplex homini detur fructus.

QVinto denique regnum DEI supra omne creatum lumen in immensa quadam diuina luce amantibus ostenditur: idque supra rationem in mente in DEI supereſſentialem vnitatem introuersa, vbi triplex homini donatur fructus, puta claritas immensa, amor incomprehensibilis, & diuina fruitio. Ex quibus primus fructus, id est, claritas immensa, omnis claritudinis quæ in contemplatione & actione habetur, causa est: adeoque ipsa Intellectum suauiter afficit, vt sese essentialiter in ipsam immergens, vnum cum ea efficiatur. Alter autem fructus, nempe amor incomprehensibilis, per totum animæ regnum permânat, prout vis quælibet ipsius capax est, facitque colliquescere animam in simplicem ac essentialem charitatem. Porrò claritas hæc immensa & amor incomprehensibilis dum per animam permanant ac penetrant, iam ipsa anima ad fruitionem, quæ tertius fructus est, pertingit. Hæc autem fruitio, tanta tamq; ingens est, vt & DEVS ipse & Sancti.

I.

II.

III.

Fruitio

Digitized by Google

Sancti beatiq; omnes, atque isti homines sublimes in ea absorpti sint ac immersi in quiddam modinescium, hoc est, in nescientiam quandam ac perpetuam sui amissionem. In qua tamen in hanc sui amissionem immersione summus ac præcipuus consistit sapor. Iam quisquis istiusmodi est, idem ipse communis erit, mentemq́ue suam perindè vt rex suum regnum possidebit, vt ipsa mens ad virtutes omnes actitandas deorsum iugiter sese vertat atque demittat, sicq́ue perfectam gerat similitudinem fœcundæ vnitatis DEI, quę secundùm personas cum donis omnibus pro creaturarum omnium necessitate continenter emanat. Itidemq́ue secundùm eandem mentem suam essentialiter DEO inhærebit, vti in inexhaustam ac infinitam claritatem transformetur, quemadmodum & personæ diuinæ, quæ momentis omnibus in diuinæ essentiæ abyssum absorbentur ac immerguntur, fruitioneq́ue inundantur: ac nihilo minus secundùm personalem in ipsa fœcunda natura distinctionem, perpetuò emanant ac operantur. Ita nimirum etiam homo iste communis in supremo mentis suę vertice inter essentiam & vires, id est, inter fruitionem & actionem consistet, semper essentialiter DEO inhærendo sui in fruitionem defluxione ac absorptione, & in diuinitatis caliginem immersione, quæ caligo tam DEI quam omnium beatorum spirituum suprema beatitudo est. Atque ita à claritate transformabitur in claritatem, hoc est, à claritate creata in increatam claritudinem, idq́ue per æternum exemplar suum, quod est sapientia DEI Patris, quæ exemplar est creaturarum omnium, in qua res omnes tam corporeæ quam spiritales viuunt. Atque per idem ipsum exemplar creaturæ omnes in creatum esse emanant, DEIq́ue accipiunt similitudinem. Verum istiusmodi homines præclari & communes, omnium DEO similimi sunt, quandoquidem cum cunctis virtutibus foras promanant, sicut & DEVS cum omnibus donis suis: manentq; intus in perenni fruitione, & supra dona omnia vnum sunt cum DEO.

quæ quæ-ra.

Caligo qua quorum beatitudo. 1. Cor. 2.

Homines Deo similimi qui.

Huius generis quotquot sunt, ij præclarissimè ac excellenter admodum illuminati & communes sunt. Quod vt & nos omnes absque vllo defectu consequamur, beatissima semperq́ue veneranda præstet Trinitas vnus Deus, Amen.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, DE VERA CONTEMPLATIONE OPVS.

Sententia duodecim de amore IESV.

CAPVT I.

CONSEDERVNT QVANDOQVE PARITER duodecim cordatæ virgines, & de ſpecioſo forma præ filijs hominum Domino IESV colloquebantur, atque ita apud ſe ſingulæ cogitabant: Iure nobis laudandus amor eſt, quippe qui initio dulcis ac longè ſuauiſſimus eſt. Pſal. 44.

Prima ait. Amorem IESV meo feram in pectore, nec propter aliquem hoc mihi omittendum puto: virtutem mihi diuinitus præſtari peto. Et iure ſanè IESVS nobis amandus eſt, vt quem tanta generis celſitudine & nobilitate præditum non ignoramus.

II. Equidem libens illum amarem, ſi quemadmodum incipiendum ſit, compertum haberem. Siquidem etiamnum ipſe me latet. Etenim cor meum multiplex eſt: ſæpius confiteor & reuinme agnoſco, vitamq; ago perpetuis curis & ſolicitudine anxiam.

III. Haud ſecus ad me venire ſolet, quam amicus intimus, & omnia mihi pulchra & blanda promittit: ſed rurſum inſtar hoſpitis inſtabilis aufugit, nec iterum eum licet adipiſci: ſequor quidem eum totis viribus. Nimirum ſapiens & prudens non eſt, quiſquis diem laudat, antequam ſuauem & ſerenam ſit adeptus veſperam.

IIII. Iniquum ſanè fuerit, ſi operæ meæ conductitiæ mercedem ante laborem minimè perſolui indignè ferre velim. Nihil enim id mirum eſt: ſed ita ſæpiſſimè vſuuenire ſolet, vt parum operanti, etiam parum reſtituatur mercedis.

V. Amor IESV me fefellit, cor q; ſenſum q; mihi abſtulit, nec habeo cui id conquerar. Noctes atque dies ille de me ſumptus facit, & plus multo quam præſtare queam, à me exigit: quæ vtique non ſunt paria ſymbola, vel æqua commercia.

VI. Quænam ſunt hæ quæ hîc dicuntur, quæve quæruntur? Itane Dominus IESVS tam eſt prodigus conuiuator? Certè fœminæ illæ aberraſſe mihi videntur, & Domino IESV ſcandalo ſunt: & vt apparet, vſqueadeò liberæ ſunt verbis,

verbis, vt ſatius fuerit indè per confeſſionem ſeſe corrigere. An ignorant de amore IESV non niſi profunda cum humilitate & ingenti timore eſſe loquendum?

Tanta animam meam fames detinet, vt etiam ſi præſto mihi foret, quic- VII.
quid vnquam cuiquam DEVS obtulit, meam explere eſuriem non poſſit, niſi etiam ſeipſum daret. Planè emoriar neceſſe eſt, quando in hac neceſſitate mea tantæ amoris impatientiæ nemo mederi poteſt.

Dominus IESVS ſuauiſſimum eſt condimentum, ex quo omne manat VIII.
gaudium: equidem cum illo conuiuor. Nam & ipſe meus eſt, & ego ſua ſum: omninò illo carere non poſſum: Ipſe mihi ſorte datus eſt, & eſt mihi nux dulciſſima: quam quicunque non frangunt, ſtolidiſſimi ſunt: nucleus eius, ſummæ Deitatis deliciæ ſunt. Dicam ex animi mei ſententia: ſi penes me eſſet rerum omnium poteſtas, & meo imperio ſubiacerent omnia, IESVM mihi in DEVM meum eligerem, tam mihi, illi vacare, iucundum & gratum eſt.

Amor Domini IESV reliquit me ſolam, & nunc per rara & ignota eum IX.
ſequor itinera, gradiorq; per deuia. Si quid prius habui, iam prorſus nihil habeo: quod mihi perquam graue & moleſtum eſt. Dominus IESVS meum mihi cor furatus eſt.

Amor IESV longè pulcherrimus eſt, iſtq; animam repleuit meam, prębetq́ue mihi plenis ſemper poculis potandum vinum ſuum præclarum. DEVS bone, quinam vnquam maiori poſſim affici lætitia, quam dum is mihi elegantiſſimam oſtendit faciem ſuam, eiusq; excellens bibo vinum? Errant, quicunque aliter loquuntur. X.

Vtrum quicquam deſiderem, neſcio: ſiquidem in quadam felici neſcien- XI.
tia, cuius nullum eſt fundum, meipſam amiſi. Abſorbuit me inexhauſta diuinitatis abyſſus ore ſuo, nec indè reuerti licet.

Nunquam non boni quippiam agere, id planè voluntatis eſt meæ. Non e- XII.
nim poteſt otioſus eſſe amor. Itaque virtutes fideliter colere & exercere, & ſupra actiones virtutum, DEVM contemplari, id equidem non poſſim non laudare. Mentis aciem in diuinitatis dulciſſimam eſſentiam intendere ac defigere, & in amoris conſpectu colliqueſcere, ſemperq; amore ebrium eſſe, modus eſt vitæ præclarus admodum atque perfectus.

Si quidem ſimul manſamus, & ita vt cœpimus, de cæleſtibus colloquamur rebus, vita ea præclara ſanè fuerit. O quanto nos amore complexus eſt Pater noſter cæleſtis, qui ſuum nobis miſit donauitq; Filium, qui morte nos redemit ſua, quod nobis æternam conſolationem ingerit. Decet igitur illi nos viuere, & obſecrare Omnipotentem DEVM ac Dominum noſtrum, vt nobis gratiam præbeat ſua ſemper exequendi præcepta ad laudem & gloriam ſuam ſempiternam, quo in hac valle miſeriæ inferorum euadamus tormenta, & ad ſuam pertingamus regiam, cæleſteq; palatium. Ioan. 3. Rom. 8.

Cuiuſmodi eſſe debeat verus Dei amator: de tolerandis malis, & vt agnoſcantur boni.

CAPVT II.

Virginum ſtatus qualis.

ISTE nimirum bonarum ac ſapientium uirginum ſtatus eſt, quæ magnam virtutibus acquirẽdis nauant operam: cuiuſmodi nedum longè ante noſtra fuere tempora, ſed hodieq; viſuntur: quanquam magnam prôh dolor ſtatus iſte ruinam fecit, nullius magis quam infidelitatis culpa. Sed quiſquis verè fidelem ſe præſtare cupit, eius cor vero amore, ſimplici veritate, & minimè ficta ſimplicitate Deo adhæreat neceſſe eſt, ipſeq; mitem & humilem ſe præbeat erga eos qui facilè mouentur, & citò ira excandeſcunt, quiqúe animo elato ac tumido alios impetunt & maledictis infeſtant, leuiter iraſcũtur, difficilè ad pacem redeunt, quod eſt infelix hominum genus, & qui propriæ ſunt dediti voluntati, & in ſuo ſenſu pertinaces & rixoſi, nec vllius conſilio vel iudicio acquieſcunt, aſperi & torui & amari, ad indignationem proniſſimi, inuidi, inclementes, nequam & verſipelles, crudeles & inexorabiles: quæ vitia in quibus inſunt, eos certum eſt ad prudentium virginum conſortium minimè pertinere: quãdoquidem nec vitam earum, immò ne ſpeciem quidem præ ſe ferunt. Sed hoc improbum hominum genus æquanimiter ferendum eſt, & ita facientis vitam benedicet DEVS. Porrò homines bonos agnoſcere volens, foris eos & intus conſiderare debet. Omnis quidem ſanctimonia à DEO donatur eius præcepta colentibus. Quicunque mundum hunc corde contemnunt, cæleſtes poſſunt gradus ſcandere, diuinaq; implentur gratia, quo eius conſilia ſectentur. Qui rebus & opibus terrenis valefaciunt, diuina charitate replentur, quæ reuera præclara lanx eſt, amicis cognatisqúe omnibus ponderoſior ſiue præponderans, carnemq; vincens & ſanguinem, agilis & alacris ad virtutes omnes. Huic charitati quotquot dant operam, omnium, quos præſens habeat tempus, ditiſſimi ſunt: multaqúe in eis magnanimitas & fidentia ineſt, quandoquidem hac in parte nemine opus habent, nec curis aut ſolicitudine animi laborant, vt qui fideiuſſorem ipſum DEI ſpiritum habeant: neque apparentem aliquam foris ambitioſè venantur ſanctitatis ſpeciem, quippe qui nullius laudes expetunt. Singulares viuendi modos ipſi ſibi non fingunt, ſed alijs hominibus bonis ſeſe conformant. Sanctæ Eccleſiæ inſtituta & exercitia omnigenis bonis ſanctisqúe actionibus colunt & ſectantur. Sacramenta omnia admodum venerantur, certi in eis diuinam contineri & viuere gratiam.

A prudẽtium virginũ conſortio excluſi qui.

Homines quomodo conſiderandi

Qui quomodo ditiſſimi.

Vt ſe præparare & habere debeat Dominici corporis Sacramentum percepturus.

CAPVT III.

ATQVE eam ob rem dum aliquis homo DEI venerabile percepturus eſt Euchariſtiæ Sacramentum, diuinitus nobis miſſum & datum, in quo Dominicum continetur & viuit corpus, eoq; iure nobis ſupra omnia colendum eſt ac honorandum, coram præſente Domino DEO ſuo ſedens, æternæ ſeſe oſtendet veritati, examinabitqúe & perſpiciet atque explorabit vitam ſuam, verba actusq; ſuos, mœſtoq; corde dicet ad Dominum: Miſerere mei æterna charitas. Iure mihi ipſi vehementer diſplicere poſſim, qui à teneris annis peccata admiſi innumera, tempusq; meum malè perdidi: ſed miſerere mei tu clementiſſime DEVS. Non ſum quidem dignus, vt intres in me, ſed quia peccatorum vulneribus valdè confectus ſum, nunquam

Matt. 8.

potero

potero ſanitati reſtitui, niſi me conſoletur dulciſſimum os tuum, proferatq; verbum aliquod conſolatorium, ex tua celſitudine emiſſum.

Reſpondet Deus animæ, ſacræ communionis auidæ.

CAPVT IIII.

AVdiui, ô homo, precem tuam: faciam ergo quod meum eſt, reſpondebo dolori tuo, faciamq; tibi ſecundùm piam fiduciam tuam. Itaque ſis magno, hilari ac imperterrito animo, votis tuis omnibus ſatisfiet: Equidem cibus & hoſpes tuus ero: tu te totam ad me conuertas. Caro mea tui gratia in cruce benè aſſa eſt, ſanguis meus viuidus ac feruidus eſt, corpus animamq; penetrans. Age iam ſimul epulemur, ſimul edamus ac bibamus: Sed tu vide, meæ paſſionis & mortis æternæq; charitatis ne ſis immemor. Nam ſi his te occupes & exerceas, pace perfrueris. Equidem ex verbis tuis animaduerti dilecte mi, teneri te deſiderio ſumendi venerabilis Sacramenti: iam Miſſæ ſacrificium peractum eſt: ſi paratus es, ipſum vt accipias licet. 1. Cor. 11.

Homo loquitur ad Deum, extollens mirificè gratiam Euchariſtiæ.

CAPVT V.

BEnedictus ſis Domine DEVS meus, qui meo ſatisfacis deſiderio. Libenter enim ſanctiſſimum percipio Sacramentum, quippe quod mihi digniſſimum munus eſt. Siquidem in eo ſacroſanctum accipio corpus tuũ, dulciſſimum mihi atque ſaluberrimum: ipſum nanque eſt cælicum manna meum, quod qui nõ edunt, iam mortui ſunt. Eſt etiam eſca Angelorum, quã qui guſtant, verè ſapientes ſunt. Mundus eam guſtare non poteſt, eo quod ex rebus extraneis & à DEO alienis modo hilareſcit, modo mœrore afficitur. Iam paulò ante Domine mi promittere dignatus es, quod vna ederemus. Et ego multum aueo, multum inhio, magnoq; flagro deſiderio. Nec tamen te conſumere poſſum: ſed quo plus edo, hoc amplius appeto: quo plus bibo, eo magis ſitio: & ſemper multo amplius reliquum mihi manet, quam poſſint mortales omnes abſumere. Et tu Domine multum liberalis es hoſpes, ſoluis enim quicquid conſumitur. Perquam libenter Domine vitalem bibo ſanguinem tuum, ex tuo latere tuoque ſanctiſſimo, nobiliſſimo ac glorioſo corpore profluentem, nempe ſuauiſſimum gutturi meo, qui me iam ſemiebrium reddidit, nec celare poſſum. Reuera Domine ſanguis tuus muſto malorum granatorum ſiue Punicorum pretioſior atque præſtantior eſt: itaque implebo cuncta vaſa mea, ſicq; magnanimus & audax ero: nec quicquam mihi foris negotij eſt. Plenus ſum totus, & tamen deſidero & appeto, quanuis id quod habeo, conſumere non poſſum. Sed quicquid id eſt quod habeo, non magnipendo: id potius quod mihi elabitur ac præterfluit, inſequor. Verum tametſi deſiderio ſequor & perſequor, non tamen poteſt id quod modum habet, illud quod modi eſt expers, aſſequi. Quod enim cum modo coniunctum eſt, & quod modo caret, duo quædam ſunt, quæ nũquam poſſunt prorſus vnum effici: ſed ſemper diuerſa diſtincta; maneant neceſſe eſt, nec alterum poteſt alterum depellere. Fides quidem, ordo & boni modi ſeu bona inſtituta iure meritoq; laudantur. Etenim ſanctæ Eccleſiæ exercitia & inſtituta in ordine, modis & bonis actionibus conſiſtunt: nec poteſt quiſquam Ioan. 6. Cant. 8. Modum habens, & modo carens, qui differant.

neque in cælo, neque in terra sine modo viuete. Et DEVS ipse in ordine, in modo, in pondere, in mensura fecit omnia. Ita ergo rationabiles sectabimur modos ac instituta, quo supra rationem contemplatiuam obtineamus vitam. Sap. 11.

De impedimentis veræ contemplationis.

CAPVT VI.

PLures enim falluntur, vt nec ad contemplationem, nec ad id quod modi expers est, pertingere queant: & quicunque ea reperire non possunt, eos certum est quibusdam distineri impedimentis. Nimirum qui corde multiplices sunt, & alios curiosè obseruant, quos amicorum & cognatorum curæ extraneæ detinent, quique propriæ vitæ necessaria solicitè conquirunt, ijs diuitiæ DEI manent incognitæ. Prudens quidem ac prouida discretio, seu discreta prouidentia, bona est: sed qui multum anxius & solicitus est, is neutiquam prudens est. Foras sese conuertere ad vitam sensibus plausibilem, veram internam exercitationem eliminat: & qui sensibus foris satisfaciunt & obsequuntur, intus nulla vera libertate gaudent: sed foris pigri, desides ac imparati, intus verò tam in prosperis quam aduersis inordinati sunt. Et quamuis hæc fortassis absque peccato mortifero consistere queant, at tamen impedimento sunt homini, quo minus ad suum pertingat finem. Denique quos rerum alienarum imagines occupant, ij nec ad contemplationem, nec ad id quod modi nescium est, pertingere queunt.

Quenam ad veram perducant contemplationem.

CAPVT VII.

Vitæ ad contemplationē inducentes, quæ.

PORrò quisquis ad contemplationem sese præparare appetit, eo perducentibus ingrediatur vijs oportet; quæ sunt, immaculata conscientiæ puritas, benè ordinata vitæ innocentia, morum compósita ac placida honestas, sensuum omnium sobrietas, naturæ inordinatas reprimere ac cohibere propensiones, eidemque in necessarijs rationabiliter & discretè succurrere: foras sese extrouertere ad quoslibet sui indigos, idq; benè morata cum pietate ac benignitate: introuersum esse in otium sanctum, quod nullas admittat, sed omnes excludat imagines. Intuitus seu introspectio elenata, & ad æternam aperta veritatem. Immantio, siue in intimis permansio simplex & stabilis in vera pace. Inhabitatio, quam nihil vitiosum vel inæquale premat aut moueat. Amor deuotione conflagrans: Deuotionis flamma ignita, & in DEI sursum tendens bonitatem. Anima amans, & sitiens ac concupiscens in omnem æternitatem esse cum DEO: Omnis proprietatis in liberrimam Dei voluntatem abnegatio & renunciatio. Cunctarum animæ virium in spiritus vnitate collectio. DEVM perpetua cum reuerentia laudare, gratias agere, amare, colere, eidemque iugiter dignè famulari. His virtutibus ex amore nauare operam quicunque non recusat, ei vitam licet sperare cõtemplatiuam. Si enim DEO ac sibi ipsi fidelem se præstiterit, vbi se DEVS ipsi ostendere voluerit, iam contemplabitur.

Quid sit vera contemplatio.

CAPVT VIII.

Est

EST nanque contemplatio cognitio seu scientia quædam modi expers, semper ratione superior, & nec ipsa potest in rationem descendere, neque eam ratio supra se assequi valet. Illustrata modinescientia pulcherrimum speculum est, in quo DEI splendor æternus relucet. Modinescientia modum non habet, & in ipsa cunctæ actiones rationis deficiunt. Nec tamen isthæc modinescientia DEVS est, sed lumen illud est, quo contemplamur. Qui in modinescientia diuinoq; lumine versantur, quandam in se conspiciunt vastitatem. Modinescientia tametsi ratione superior est, non tamen est absque ratione: & ipsa omnia sine admiratione adspectat. Admiratio nanque infra ipsam est: & contemplatiua vita admirationis expers est. Modinescientia cernit quidem aliquid, sed quidnam sit ignorat: siquidem id quod videt, omnia excellit, & nec hoc nec illud est. Verum si contemplationem dilucidè describere debeam, rhythmos interim vt missos faciam oportet. Modinescientia quid: ut qualis.

Hucusq; libri huius ferme rhythmis tinnulis & iucundis in Germanico contexitur, quorum gratiam Latina interpretatio seruare non potuit. Sensus tamen redditus est bona fide.

Cuiusmodi esse debeat, qui veram contemplationem in se experiri velit: & de mirificis quibusdam erga nos beneficijs Dei.

CAPVT IX.

CONtemplatiuam vitam quisquis in se experiri cupit, is supra vitam suam sensitiuam intrò se recipiat oportet in supremam interioris hominis sui portionem, cunctis iam dictis ornatus virtutibus, DEVM q; laude, gratiarum actione, perpetuaq; reuerentia ac veneratione colat, memoriam habeat cunctis rerum sensibilium formis ac imaginibus nudam & absolutam, Intellectum æternæ veritati patentem, & per amorem ad eandem eleuatum, Spiritum denique DEO detectum ac reuelatum ceu viuidum quoddam speculum, in quo æternam suscipiat DEI similitudinem. Hîc iam lumen quoddam intellectuale sese exhibet & manifestat, idq; nec sensu, nec ratione, neque natura, neque perspicua consideratione potest comprehendi. Idem autem lumen libertatem nobis præstat atque fiduciam erga DEVM: estque cunctis à DEO conditis rebus naturalibus præstantius atque sublimius. Etenim naturæ perfectio est, & est supra naturam, atque illustratum quoddam inter DEVM & nos medium est. Porrò nuda & imaginum expers mens nostra ceu viuum speculum est, in quo lux ista lucet: exigitq; à nobis lumen istud tum similitudinem, tum vnitatem cum DEO. Atque in viuido nudæ mentis nostræ speculo DEVS in nobis viuit cum gratia sua: nosq; in DEO viuimus per virtutes & opera bona. In hoc etiam vitali speculo quandam æterni exemplaris nostri, quod DEVS est, obtinemus similitudinem: quandoquidem vitam agimus æternæ DEI prouidentiæ siue prædestinationi consentaneam atq; consimilem. Lux autem ante dicta, foras manat in similitudinem: trahitq; intrò in vnitatem: quod quidem nos supra rationẽ in nuda ac introuersa intelligentia nostra sentimus, loquente veritate DEI in spiritu nostro in hunc modũ: Adspice me vti ipsa te adspicio, cognosce me, sicut ipsa te cognosco: ama me, quemadmodũ à me amaris: fruere me, vt ego Quid cõtemplanti necessarium. Quo in speculo qui Deus nobiscũ viuat.

te fruor: & vt ipſa tibi tota ſum, & omninò integra ac indiuiſa, ita volo & te mihi prorſus integrum ac indiuiſum eſſe. Equidem ab omni æternitate antequam quicquam creatum eſſet, te intuita ſum in meipſa, & vnum mecum, & vt meipſam vidi: atque inibi te cognoui, amaui, vocaui & elegi: creaui etiam te ad imaginem & ſimilitudinem meam. Aſſumpſi naturam tuam, & illi meam impreſſi imaginem, vt vnum ſis mecum abſque medio in gloria Patris mei. Creaui animam meam cum viribus ſuis, donisque omnibus impleui, quo Patri meo & Patri veſtro, DEO meo & DEO veſtro in communi nobis humana natura tota facultate mea ad mortem vſque ſeruirem: atque ex mea gratiæ plenitudine tuam animam tuasque vires repleui, vt mihi ſimilis ſis, meaque virtute & donis meis DEO abſque vllo fine æternum ſeruire, & laudes grates que agere poſſis. Ita nimirum omnes vnum cum DEO ſumus in æterno exemplari noſtro, quod eſt ſapientia DEI, quæ noſtrum omnium naturam ſuſcepit. Et licet cuncti ſimus vnum cum DEO in exemplari noſtro per naturæ noſtræ ſuſceptionem, at tamen etiam in gratia & virtutibus ſimiles illi ſimus oportet, modo nos in æterno exemplari noſtro, quod DEVS ipſe eſt, vnum cum DEO ſentire ac inuenire velimus. Atque hunc in modum Domini noſtri IESV CHRISTI anima & fuit & eſt eleuata, vnumque cum ſapientia DEI, eademque eius anima cum vniuerſis viribus eius & fuit & eſt etiamnum donorum omnium plenitudine abundè completa: & ipſe nobis ceu fons viuus eſt, ex quo cuncta nobis neceſſaria, ſeu quibus indigemus, accipimus: idemque ipſe ait, Pater miſit me DEVM & hominem, vt viuam ſingulis quibuſque me deſiderantibus. Electe ac prædilecte amice mi, ipſe quæſo conſidera, ipſe animaduerte, quia totus ſum tuus. Tibi vixi, te inſtitui, te informaui, & tua cauſa mortem perpeſſus ſum: Obtuli te Patri meo morte mea: & ſacroſancto ſanguine meo diſſolui debitum tuum. Surrexi glorioſus corpore & anima, vt tu itidem poſſis in extremo die cum anima & corpore glorioſus reſurgere, & ſine fine meam & Patris mei gloriam æterno contemplari. Aſcendi in cælum ſupra omnes angelorum & hominum ordines in Patris vſque dexteram: & ſingulis quibuſque pro dignitate & virtutum ac vitæ ſuæ meritis locum præparaui: In vltimo denique die in gloria mea cum Sanctis & Angelis meis deſcendam, iudicaturus ſingulos tum bonos, tum malos pro ratione meritorum, & pro iuſtitia ac æquitate. Vide adhuc & conſidera dilecte mi, quid præterea tibi præſtiterim. Reliqui & dedi tibi carnem vitalem ſanguinemque meum in cibum & potum, atque in guſtum quendam cæleſtem ac penetrabilem, iuxta omnem modum quo quiſque appetere, guſtare ac ſentire poſſit. Cibaui, inquam, & repleui affectum ſiue deſiderium & ſenſitiuam vitam tuam excruciato, glorioſoque corpore meo: & amorem ac rationalem vitam tuam ſpiritu meo, cunctisque donis ac meritis meis, quibus placeo Patri meo: contemplationem denique tuam & eleuationem ſpiritus tui cibaui perſona mea, ita vt tu viuas in me, & ego in te DEVS & homo, idque virtutum ſimilitudine & fruitionis vnitate. Præterea Pater meus & ego orbem terrarum repleuimus ſpiritu noſtro, donis & chariſmatibus atque ſacramentis noſtris, pro vniuſcuiuſlibet deſiderio ac neceſſitate ſiue indigentia. Adſpice me ô homo, quiſnam ſim ego, vt tibi vixerim, tibi inſeruierim, quid pro te pertulerim, quid tibi pollicitus ſim: & ſis gratus,

Gene.1 Ioan.1.

Ioan. 20.

Vnum omnes cũ Deo qui ſimus.

Quomodo adhuc aliter vnum eſſe cum Deo oporteat.

Luc.24.

Matth.25. Marc.16. Ioan.20. Ioan.14. Matth.25.

Ioan.6. Matt.26.

Sapien.7.

gratus, vicemqúe mihi redde pro omnibus tota virium tuarum facultate.

De primo veræ contemplationis modo.

CAPVT X.

ODEVS meus, esto mihi propitius: quippe qui nihil sum, nihil habeo, nihil possum absque ope & gratia tua. Cerno equidem in lumine naturali, creatorem te esse & Dominum cæli ac terræ & rerum creatarum omnium. Atque insuper in fide Christiana conspicio & credo quæcunque ad fidem pertinent, cupioqúe tua fretus gratia & adiutorio, modis omnibus exequi & implere legem & præcepta tua. Et hoc Domine commune est omnibus membris tuis, cunctisqúe hominibus è religione Christianis, qui tamen seruari velint. Iam verò etiam intus exigis Domine spiritum meum, vt te adspiciam sicut tu me conspicis, & te amem vt ipse me amas. Animum hîc lector aduertat. Dum se bonus quispiam & internæ vitæ deditus, in seipsum intrò recipit, vacans & absolutus ac expeditus à quibuscunque rebus terrenis, & cor habens superius reuerenter apertum erga æternam bonitatem DEI, hîc iam occultum patet cælum, & ex diuinæ charitatis vultu repentina lux quædam instar fulguris in eiuscemodi cor patulum irradiat, & in ea luce spiritus Domini eidem amanti patientiqúe cordi sic loquitur: Ego sum tuus ô homo, & tu meus es: Ego in te habito, & tu viuis in me. Sub hoc autem luminis & contactus occursu tam ingens lætitia & casta voluptas corpus animamqúe in istiusmodi eleuato corde occupant, vt planè nesciat homo quid sibi acciderit, aut qua ratione durare queat. Et hoc Iubilum dicitur, quod nemo potest verbis exprimere, nec quisquam nisi expertus nouit. Agitur autem istud in huiuscemodi DEVM amãti corde, soli quidem DEO patenti, sed occluso creaturis omnibus. Atque hinc oritur Iubilatio, quæ est cordialis amor, & ardens deuotionis flamma cum laude & gratiarum actione, perpetuaqúe reuerentia & veneratione erga DEVM. Sed quisquis dulcedinem sentit, in eaqúe lætatur & delectationem ex ea captat, nec Deo laudes gratiasqúe agit, is planè deceptus est. Et hic primus idemqúe infimus est contemplatiuæ vitæ modus, in quo sese DEVS ostendit: cuius equidem hîc ipsum minimè expertis crassum quoddam proponam exemplum. Capiat quispiam speculum instar scutellæ concauum, ponatqúe in eo res siccæ materiæ & igni accommodas, opponatqúe ipsum speculum solaribus radijs, & res impositæ ob Solis ardorem & speculi concauitatem inflammabuntur. Ita etiam in sui introuersione si quis habeat cor viuidum & apertum, & cum reuerentia sursum erectum ad DEVM, diuinæ gratiæ lux in ipsum cor patulum ac eleuatum suos mittit radios, purgatqúe conscientiam, atque igni charitatis Dei cunctas hominis culpas siue defectus exurit. Iste ergo, vt dixi, infimus est cõtemplatiuæ vitę modus, idemqúe exercetur in cordis puritate, cum adspectu subleuato & amore sensibili, in laude & gratiarum actione, cum deuotione & desiderio seu affectu in diuinæ præsentia Maiestatis.

Quæ cuique credẽda.

Quæ lux quod in cor qui irradiet.

Cuius cor quæ lætitia qui occupetur.

Iubilum quid sit nulli nisi expertõ constare.

Iubilatio.

Primus ac infimus contemplatiuæ vitæ modus.

Paradigma perspicuum.

De altero veræ contemplationis modo.

CAPVT XI.

SEQVITVR hinc alter contemplatiuæ vitæ modus. Quotquot in simplicem spiritus sui puritatem per amorem & reuerentiam erga DEVM

2.Cor.3. eleuati ſunt, ij reuelata ſiue detecta facie in Dei præſentia coram aſſiſtunt: atque ex Patris vultu ſimplex quædam lux in nudæ ac imaginibus vacuæ mẽtis, ſupra ſenſus, ſupra imagines, ſupra rationem & abſque ratione in eleuatam ſpiritus puritatẽ erectę, faciem irradiat. Atqui lux iſta non eſt DEVS, ſed medium quoddam inter adſpicientem mentem atque DEVM, dicturq; fulgor Dei, ſiue Patris adſpiratio. Et in hac luce DEVS ſeſe ſimplici quodam modo oſtendit, non quidem ſecundùm diſtinctionem, neque modum perſonarũ, ſed in naturæ ac ſubſtantiæ ſuæ ſimplicitate: in eodemq; lumine ſpiritus Patris in eleuata, nuda, ac imaginum experte mente ita loquitur: Reſpice me, vt ipſe te reſpicio: moxq; per infuſam ſimplicem Patris lucem ſimplices pateſcunt mentis oculi, & Patris faciem, id eſt, ſubſtantiam ſiue naturã Dei ſimplici adſpectu, ſeu intuitu ſupra rationem citraq; conſiderationem inſpiciunt. Lux autem iſta & hæc DEI manifeſtatio veram contemplanti ſpiritui præſtat notitiam, videre ſe DEVM, quatenus eum in hac mortalis vitæ conditione cernere licet. Quod vt rectius capiatur, ſimplicem huius ſimilitudinem interſerere placet. Si quis in radianti Solis ſplẽdore poſitus ſit, & oculos ſuos ab omni colore, ab omni conſideratione, ab omni diſcrimine ſiue diſtinctione, & à cunctis denique rebus Solis luce perfuſis auertat, atque deindè adſpectu ſuo lumen & radios ex Sole procedentes ſimpliciter ſequatur, in ipſum vtiq; Solẽ ducitur. Sic etiam ſi quis micantes radios ex Dei vultu in ſimplicem adſpectum ſuum emiſſos atq; lucentes inſequatur, in creatæ eſſentiæ ſuæ originem ipſum deducent, vbi nihil niſi ſolum DEVM reperiet.

Quibus quomodo hic Deũ cernere contingat.

Comparatio alia.

De tertio veræ contemplationis modo.

CAPVT XII.

Speculatio. TERTIVS deindè eſt vitæ contemplatiuæ modus, qui Speculatio dicitur, quaſi quædam in ſpeculo intuitio. Eſt enim hominis contemplantis intellectus viuum quoddam ſpeculum, cui Pater & Filius ſuum infundunt ſpiritum veritatis, vti ratio illuſtretur, omnemq; cognoſcat veritatem, quæ quidem poſſit intelligi in imaginibus, in modis, in formis, atq; ſimilitudinibus. Ad illum autem modum, quo Dei vultus ſupra rationem & abſque ratione in nuda intelligentia & mente imaginum experte conſpicitur, neque conſideratio, neque ratio pertingere poteſt. Vt enim Aquila præclara auis in Solis claritudinem immota oculorum acie ob viſus ſui firmitatem intendit: ita veſpertilionis oculi, cum ſint debiles & infirmi, in Solis claritate deficiunt, eiq́ue cedere compelluntur. Porrò ſimplex animæ oculus, ſupra rationem & ſine ratione in nudum ac ſimplicem adſpectum ſiue viſionem eleuatus, ſemper Patris contemplatur faciem, idq; quodammodo vt Angeli qui nobis miniſtrant. Non enim aliud ſimplici huic animæ oculo propoſitũ eſt, niſi imago ea quæ DEVS ipſe eſt: ibiq; ſimplici intuitu DEVM cernit & omnia, quatenus vnum ſunt cum Deo, idq; illi ſufficit. Et hoc contemplatio dicitur, qua DEVM ſimplici quodam modo conſpicimus ſiue cõtemplamur. Atque hac ratione vis animæ Intellectiua ſiue Intellectus, viuidum quoddam ſpeculum eſt, in quo DEVS cum ſua gratia commoratur, deditq; illi ſuum veritatis ſpiritum, cuius lumine oculus rationalis illuſtratus eſt, ita vt in formis imaginibus ac ſimilitudinibus DEVM & creaturas omnes poſ-

Aquilæ viſus qs.

Quis veſpertilionis.

Intellectus quale ſit ſpeculum.

nes possit cognoscere, quatenus quidem DEO manifestare vel exhibere placet. Imperat autem Spiritus DEI rationi à se illuminatæ, vt vitam sensitiuã iuxta diuinæ legis præscriptum & præcepta Ecclesiæ, in charitate & vera discretione regat, moderetur & ordinet. Deindè secundo homo eiusmodi intellectualis, qui à DEO spiritum veritatis accepit, coram diuino vultu debet ambulare: & internam vitam suam cunctis virtutibus pro gratissima DEI voluntate ornare, ordinare, componere: atque ita aptus & idoneus erit suauissimam Patris audire vocem, in ipsius spiritu loquentis: Adspice me, cognosce me, vt à me cognoscaris. Attentè & diligenter me considera, quidnam & quisnam sim ego. Ad hanc autem inuitationem & exactionem exhilarescit anima, & omnes vires hominis interiores, apertisq; & illuminatis oculis concupiscit anima cernere id quod exigitur, quodq; inuitatur à DEO: quitum ostendit sese animæ in viendo intelligentiæ ipsius speculo, non quidem vt est in natura sua, sed in imaginibus ac similitudinibus, prout ratio illuminata capere ac intelligere potest. Istiusmodi sapiens ratio, diuinitus illustrata, perspicuè, dilucidè & absque errore sub formis siue imaginibus intellectualibus conspicit, quæcunque vnquam audiuit de DEO, de fide, & de omni quam nosse cupit, veritate. Illud autem obiectum siue imaginem illã, quæ DEVS ipse est, tametsi ei proposita est, capere tamen neutiquam sufficit: sed intellectuales oculi eius luci illi incomprehensibili cedere coguntur. Sed quia sapiens est & veritatis illustrata spiritu, Deum sub intellectualibus simulacris seu imaginibus adspectat, nempe vt sit potentia, sapientia, veritas, iustitia, bonitas, benignitas, misericordia, opulentia, pietas, viua fidelitas, consolatio & dulcedo. Intuetur etiam distinctionem personarum, & singulam quamque verum DEVM, & æquè Omnipotentes, virtute, naturę quoque vnitatem in personarum Trinitate, & Trinitatem in vnitate, itemque naturæ fœcunditatem, & essentiæ simplex otium, atque vnamquamlibet personam DEVM, & in communi sua substantia diuinitatem. Ratio nanq; veritatis illustrata spiritu, in suo speculo DEVM tot contemplatur modis, formis & imaginibus, quot ipsa comminisci vel excogitare potest, aut quacunque cum ratione cernere apperit. Cæterum vis intellectiua nedum propensa est, sed etiam inuitata & exacta à DEO, ad cernendum quidnam & quisnam sit DEVS. Eam ob rem anima cõtemplans ita dicit DEO: Ostende nobis Domine faciem tuam supra imagines & similitudines, nudam ac apertam, minimeq; velatam, & sic salui erimus, & sufficiet nobis. Ad quod Spiritus Domini rationi illuminatę hunc in modum respondet: Respice me, quisnam & quid sim ego. Tum verò oculus intellectualis sese aperit, vt videat id quod appetit, & ad quod cernendum inuitatus & exactus est, à DEO. Simplex quidem oculus simplici visione vel intuitu in diuinum lumine quicquid DEVS est simpliciter adspicit: eumq; insequitur oculus intellectualis, scire volens ac explorare & experiri in eodem lumine, quidnam & quis sit DEVS. Sed in conspectu DEI ratio & consideratio omnis cum discretione coniuncta, succumbit ac deficit: visque intellectiua in quiddam modi nescium sublenatur, eiusque visio vel adspectus modi expers est, id est, nec hoc vel illo se habens modo, & neque huc neque illuc prospiciens. Totam enim vim intellectiuam id quod modi expers est, circumplexum est, eiusq; visio vltra ipsam

Anima quæ quãdo & qui exhilarescat.

Psal. 79. Ioan. 4.

Quo oculo qui Deus adspiciatur.

eleuata & dilatata est, ita vt nec ipsa vbinam sit, compertum habet. Quod enim conspicit, assequi vel apprædendere non potest, quandoquidem visio seu adspectus eius modo carer, diffluitq; ab ea & euagatur absque vllo fine & sine reuersione. Quod vtcunque capit siue comprædendit, non potest ex toto comprædendere neque totum obtinere: siquidem eius captus modinescius est, ideoq; multo sublimius à DEO ipsa comprædenditur quam possit ipsa comprædendere. Iste nimirum modinescius modus hoc pacto exercitatus, medium est inter contemplationem eam quæ fit in intellectualibus imaginibus ac similitudinibus, & nudam illam contemplationem, quæ supra imagines omnes in diuino fit lumine.

Modinescius modus quis quale inter quæ mediũ sit.

De quarto veræ contemplationis modo.

CAPVT XIII.

SEQVITVR iam quartus modus, veram contemplatiuam vitam modis omnibus, quatenus ad contemplationem pertinet, perficiens & consummans, appellaturq; eleuata ac illuminata in amore exercitatio pro DEI gratissima voluntate. Hic modus vna cum hac exercitatione ex DEO natus est. Dicit ipse Dominus in Euangelio: Nisi quis renatus fuerit ex Spiritu sancto, non potest videre nec introire regnum DEI. Euimuerò Spiritus sanctus fons vnus est, in quo amantes spiritus baptizati sunt, & in quo viuunt & manent siue habitant: & ipse spiritui nostro viuam gratiæ suæ infundit aquam, in qua nos à peccatis nostris omnibus repurgati ac emundati sumus. Idemq; ipse manet & habitat in nobis per gratiam suam, & nos in illo per virtutes vitæque sanctimoniam. Ita nimirum viuit habitatq; & manet in nobis spiritus Domini, quem nos viuo comparamus fonti, & in quo supra creatam essentiam nostram viuimus, vbi vitales gratiæ eius aquæ scaturiunt, & flumina multiplicium donorum manant in spiritum nostrum, idemq; spiritus nostrum tangit spiritum digito, id est, seipso, ficque nobis intus loquitur: Amate me, vt ipse vos amo, & ex omni æternitate amaui. Quæ quidem vox & interna postulatio vel exactio, tam est auditu horribilis, vt cuncta amoris impetu ac tempestate concutiantur: omnesq; animæ vires respondẽt, atque inter sese colloquuntur: Amamusne amorem inexhaustum ab omni æternitate nos amantem? Cor desiderio expanditur, seseq; aperit, & cunctæ vires sensitiuæ cum sensibili erga DEVM amore subsequuntur: Anima viuens supra seipsam recta cum intentione & interna gratiarum actione obliuioneq; & contemptu eorum omnium, quæ diuino amori impedimentum aut nocumentum adferre queant, progreditur. Intellectus illuminatus & libera voluntas, cum laude & gratiarum actione, cum reuerentia ac veneratione, in æternæ charitatis conspectu procedunt. Sanè quod ex DEO natum est, DEVS est & Spiritus: DEVS est, inquam, cum DEO, vna charitas, vna vita in æterno suo exemplari: est etiam spiritus & simile DEO per gratiam & amorosam ad DEVM adhæsionem. Est præterea sanctum, robustum, liberum, & in amoris exercitatione vincens omnia. Porrò inter vnum esse cum DEO per amorem, & similem esse DEO per gratiam, Amor modis omnibus exercetur: siquidem DEVS nostrum tangit spiritum, exigitq; à nobis amorẽ, quemadmodum ipse nos amat. Amor autem eius immensus est, quippe qui ipse-

Ioan. 3.

Quomodo Spiritus sanctus in nobis, & nos in ipso.

Quæ vox quomodo interiora nostra afficiat.

Nati ex Deo quales.

ipsemet est: sed noster amor certam mensuram habet, sicque fit vt quod illius postulat amor, nos exequi ac præstare nequeamus, vndè defectum incurrimus siue deficimus, amorque noster in conspectu charitatis eius sit modi expers. Amor nec frigidus est nec calidus, nec clarus, nec obscurus, neque cibus, neque potus: denique nihil est in mundo, quod amori proprie possit comparari. Amor autem Dei erga nos, spiritalis quidam attactus est, vbi suam ipse gratiam donaq; sua distribuit singulatim, ita vt cuique vtile est, vt secundùm ea vitam agamus virtutum studiosam.

Amor quid aut qualis nō sit.

Amor Dei erga nos, qd.

De quatuor modis amoris, in quibus omnis sanctimonia sita est.

CAPVT XIIII.

SVNT verò quatuor amoris modi, in quibus sanctitas omnis consistit. Primus modus in præcepto est, & ad amicos pertinet. Secundus in consilio est, qui eleuatorum est spirituum, secundùm Dei consilia viuentium. Tertius neque in præcepto, neque in consilio est, qui est filiorum Dei, & Dei actionem in nudo amore patientium. Quartus est vnum esse cum DEO per amorem siue in amore. Attentus, obsecro, sit Lector. Primus amoris modus est, DEVM timere & amare supra omnia, & tum ei, tum sanctæ Ecclesiæ obtemperare in fide Catholica, in virtutibus, & in omnigenis actibus bonis. Isti sunt amici DEI, qui placent DEO infimo modo, quo quis possit viuere DEO. Est deindè alter amoris modus, quo vnitur DEO in spiritu & veritate: Id est, cum bonus quispiam magis intus exercet intentionem & amorem erga DEVM, quam foris bona opera propter DEVM, tum à Domini spiritu tangitur, maioremq; semper amorem exigitur. Quanto autem plus amat, tanto plus tangitur, atque ita in felix quoddam & beatum ac modi expers pertingit experimentum, id est, modinescium amorem: atque per hoc & secundùm hunc modum purus spiritus est, & amore modinescio DEO cohæret: totumque se horis omnibus agendo exhaurit, donec ad otium pertingat, tumque rursum nouum sentit attactum, iterumq; sese operando exhaurit: quandoquidem omnes vires eius in amore modi experte deficiunt. Atque hoc est amare DEVM, & amari à DEO. Amor quidem quid in seipso sit, intelligi nō potest, sed actiones eius istiusmodi sunt: Amor plus largitur quam capi possit, & plus exigit quam vt quis possit esse soluendo: Amoris exactio interdum in corde sentitur ceu affectiuus & ardens ignis in anima, & in corpore velut æstus quidam ac impatientia, & in spiritu tanquam famelica & cuncta consumens auiditas. Siquidem amoris inhians auiditas actiones spiritus consumit, & ad simplex quoddam otium redigit. Ibi iam intellectualis incipit contemplatio, & amorosa in beatam ac suauem quandam auram inclinatio: vbi amor modinescius perfectus siue consummatus est. Intellectualis enim contemplatio & amorosa inclinatio cælestes fistulæ sunt, quæ sonum edunt absque Tonis & sine notis: semperque sine respectione atque reuersione in æternam progrediuntur vitam, seruantque tenorem & concordiam, atque consonantiam cum vniuersa sancta ECCLESIA. Ipse enim Spiritus sanctus flatu suo sonum quem reddunt, efficit, mediumq; obtinent locum inter amorem modinescium, & amorem nudum ac otiosum. Tertius deindè modus sequitur, qui est amor eleuatus, ac diuino illustratus lu-

Primus amoris modus.

II.

Actiones amoris quæ sint intelligi, amorem ipsum nō intelligi.

III.

mine. In hoc amoris modo ſpiritus otioſi ac nudi ſunt, & ſupra omnem actionem in nudum quoddam intelligere, nudumqúe amorem erecti ac ſubleuati ſunt: vbi iam non agunt, ſed aguntur à Spiritu DEI, & quantum ad ipſorum ſentire vel experiri attinet, ipſimet quodam modo gratia & amor ſunt, vocanturq; filij DEI. Nimirum quicunque ſibijpſis emortui ſunt in DEO, & omnem proprietatem abnegârunt, ac renunciârunt in gratiſſimam
Coloſ. 3. DEI voluntatem, eorum vita abſcondita eſt cum CHRISTO in DEO, & ipſi continenter ſine intermiſſione renaſcuntur denuò ex Spiritu ſancto electi filij charitatis DEI, & ſupra gratiam, & ſupra omnes actiones ſuas apti ſunt, ac habiles ad redeundum, vt ita dicam, in nihilum, ſiue ad amittendum
Paradigma perſpicuum. ſeſe & colliqueſcendum in amore. Siquidem deiformes ſunt, & transformantur à Domini Spiritu, perindè vt ferrum candens in ignem transfertur atque transformatur, & igni vnitur: Vbi ſanè quatenus ferrum ſeſe extendit, eatenus & ignis conſpicitur: & quatenus ignis videtur, & ferrum eſt: nec tamen ferrum efficitur ignis, nec ignis ferrum, ſed vnumquodque ſuam retinet naturam ſuamqúe materiam. Ita etiam ſpiritus hominis neutiquam fit DEVS: ſed eſt deiformis, ſentitqúe ſeſe latitudinem, longitudinem, ſublimitatem, & profundum, & quouſque DEVS DEVS eſt, eatenus ſpiritus a-
IIII. mans illi per amorem vnitus eſt. Atque hoc pacto quartus amoris modus, ſtatus eſt otioſus, DEO in nudo amore, & in diuino lumine vnitus, ſupra actionem ab omni amoris exercitatione, vacans & expeditus, & ſimplicem patiens amorem ſpiritum hominis conſumentem & quaſi in nihilum redactum in ſeſe transformantem, ita vt ſuiipſius obliuiſcatur, nec quicquam iam nouerit, neque Deum, neque ſeipſum, neque vllam creaturam, præter ſolum amorem, quem guſtat, ſentit ac experitur, & in ſimplici poſſidet otio. Sentit autem ſeipſum latitudinem cum amore, qui immenſus eſt, & complectitur omnia, nec vnquam poteſt comprehendi. Cernit etiam æternæ ſe vnitum veritati, quæ nec principium habet, neque finem, & ſemper immota eſt, & creaturas omnes antecedit & ſequitur. Intelligit præterea eleuatum ſeſe in vnam ſublimitatem cum DEO, regnante ac dominante in Cælo, Terra, & creaturis omnibus. Conſpicit etiam ſe profunditatem, & in ſupereſſentiam ſuam, quæ DEI eſſentia eſt, & ſe eleuatum, ibidemqúe cum DEO & Sanctis omnibus vnam ſe inuenit beatitudinem interminatam, quę DEO quidem eſſentialis, nobis verò ſupereſſentialis eſt, & eadem ipſa ſupra
Otioſum fundamẽtum quid. ac infra omnia eſt, & otioſum fundamentum eſt, id eſt, ſuſtentatio fundo carens, tam DEI quam eorum omnium, quæ ſunt condita à DEO: nec vnquam niſi ſeipſa cognoſcitur: & DEO quidem otioſa ac eſſentialis notio vel ſcientia eſt, nobis verò incomprehenſibilis neſcientia. Et nos vbi cognoſcimus & ſcimus, ibi beati ſumus & vniti Deo per amorem: vbi verò neſcimus, ibi vna ſumus cum Deo otioſa beatitudo ſupra creatam eſſentiam noſtram, vbi omnes ſpiritu deſtituti ſumus, & extra ſpiritum noſtrum in ſupereſſentiali beatitudine noſtra cum Deo ſupra creatam eſſentiam noſtram in inexhauſta quadam ſumus abyſſo, quæ Dei eſſentia eſt, quæ nunquam neque à DEO, neque ab vlla creatura mouetur. Ita nimirum ſecundùm rationem noſtram inter DEVM & diuinitatem, inter actionem & otium diſcrimen ac differentiam intelligimus. In fœcunda quidem perſonarum natura,

tura & Trinitas in vnitate est, & vnitas in Trinitate, quæ cum viua quadam personarum discretione perpetuò operatur. Atqui simplex essentia Dei, quatenus simplex essentia est, perpetuum quoddam DEI & creaturarum omnium otium est, vbi nos omnes secundùm supereſſentiam nostram, simplex & infinita absque discrimine beatitudo sumus, quæ soli DEO essentialis, nobis autem supereſſentialis est, vbi creata essentia nostra superiores & sine spiritu atque extra spiritum nostrum sumus in supereſſentiali beatitudine nostra, quæ fundum & finem nullum habet, nec vnquam nisi seipsa cognoscitur. Et licet cuncti secundùm supereſſentiam nostram supra creatam essentiam nostram vna simus cum Deo essentialis vnitas, perpetuò vacans & absque opere, sumus tamen etiam cum Deo fœcunda personarum Trinitas, viuens & operans supra recreatas omnes. Intelligimus enim nos vnam eandemque vitam æternam cum cæleſti Patre nostro, qui est origo nostra, à quo conditi sumus. Inuenimus etiam nos in Filio eius viuam veritatem, quę exemplar nostrum est, in qua omnes viuimus supra nosipsos, discriminatim ac distinctè creati, ordinati, & cogniti in ipsius æterna sapientia. Sentimus denique nos in Spiritu sancto, quod is ex omni æternitate nos amârit, volueritque cunctis nos ornari virtutibus, & secum vnum esse per amorem. Et ipse foras nos mittit plenos gratia & donis suis ad exequendam perficiendamque cunctis in virtutibus & actibus bonis voluntatem suam, & vt secundùm gratiſſimam voluntatem suam viuamus, Christumque sequamur ac imitemur modis omnibus, quibus & intelligimus & valemus. Et quemadmodum Pater suum misit Filium Dominũ nostrum IESVM Christum, vt nobis seruiret & viueret, ac nostra causa mortem oppeteret, ita etiam nobis mittit Filium suum Christum IESVM, & dat nobis Spiritum suum, vt inuicem viuamus in charitate, in virtutibus, & in cunctis actionibus & operibus bonis. Et cum ita agimus, cum eius seruamus legem & præcepta, & mutuo nos amore prosequimur, & alij alijs inuicem fideles sumus, iam eius discipuli sumus, poterimusque in gratia, in virtutibus, in vitæ CHRISTI similitudine creſcere ac proficere & augeri: atque hoc ipso indies magis magisque diuina gratia, & virtutis ac veritatis fames sitisque in nobis increſcet, vti iam superius in sanctæ vitæ exordio declaraſſo me memini.

De nostra supereſſentia siue idea, qua quicquid factum est, in Deo vita est.

Qualis cum Deo vnitas ac Trinitas simus.

Scopus vitæ Christianæ.

Vt Spiritus Domini operetur in nobis.

CAPVT XV.

PORRÒ sicut Spiritus Domini foras nos mittit, vt virtutibus cunctisque bonis actionibus operam demus ac intenti simus: ita rursum intrò nos trahit ad exercitationes internas, exigitque ac imperat nobis, vt DEO laudes gratesque agamus, DEVM perpetim amemus ac honoremus, sicut itidem in superioribus dictum est. Quantoque plus cognitionis & amoris adepti sumus, eo magis nobis cognoscere & amare libet, sicque sensus nostros excedimus. Itaque Spiritus Domini intrò nos trahit, ostenditque nobis amoris faciem, expeditq; & absoluit nos à nobisipsis, ab aduersis & secundis rebus, itemque creaturis omnibus, infunditque nobis gratiæ suæ plenitudinem, & perfecti amoris exercitia nos docet, puta mutuam inter

Spiritus Domini nobiscũ intus qd agat.

Digitized by Google

DEVM & nos contemplationem, mutuum guſtum, mutuam cognitionem, mutuum amorem & complacentiam, atque in amore colliqueſcere ac diffluere. Largitur enim ſeipſum nobis DEVS, ſed nos eum capere aut comprehendere non valemus: & ex ipſo manant in nos multiplicia dona illius, videlicet in animam, corpus, cor, ſenſus, & omnes vires noſtras. Itaque amoris eius ſentimus & guſtamus conſolationem ac ſuauitatem, editque & bibit ipſe nobiſcum, & nos cum illo. Et hoc quidem ſupra captum ſenſuum agitur: quantoque plus edimus, eo maiorem ſentimus appetentiam: & quo plus bibimus, eo acrior in nobis ſitis excreſcit: ſed amor impenſas omnes ſoluit. Ipſa DEI dona & conſumunt & nutriunt: ſiquidem ipſamet cibus & potus ſunt: & licet redundent, cunctaque noſtra compleant vaſa, attamen occulta quædam in nobis fames & ſitis perſeuerat. Inhiamus namque ingenti auiditate immenſo illi bono, quod amor ipſe eſt, dona omnia in infinitum excedenti. Hac videlicet ratione Spiritus Domini ſeſe nobis tribuit, modò nos ipſum capere poſſemus. Idem verò etiam introrſus nos trahens, vt vnus ſecum amor ſimus, exigit à nobis. Sanè quæcunque Dominus IESVS loquutus eſt, ea vt fiant, nihil eſt impoſſibile: & tamen ipſe deſiderauit, precatusq; eſt cæleſtem Patrem ſuum, vt vnum ſecum ſimus & cum eodem Patre ſuo, ſicut ipſe ſecundùm humanitatem ſuam vnum eſt in amore cum Deo, non quidem ex natura, ſed ex gratia. Voluit etiam & petijt, vt vbi eſt ipſe, & nos ſimus, vt videamus claritatem ſuam, quam dedit ei Pater. Quibus in verbis ſex quædam nobis diſtinctè conſideranda veniunt, in quibus ſuprema inter Deum & nos cognitio conſiſtit.

Quale bonum ſit amor.

Ioan. 17.

De ſex quibuſdam, in quibus præcipua ſiue ſuprema inter Deum & nos cognitio conſiſtit.

CAPVT XVI.

Quæ ſex quo requirãtur

PRIMVM eſt, quemadmodum vnum ſimus cum Deo in amore & in Spiritu ſancto. Alterum, vt aliud ſimus à DEO in gratia & virtutibus. Tertium, vt cum Deo ſupra noſipſos vniamur. Quartum, vti in nobiſipſis maneamus, nec ſupra nos pertingere queamus. Quintum, vt in nobis famelici ac ſitibundi ſimus, & Deum comprehendere non poſſimus. Sextum, quemadmodum ſupra noſipſos in æterna charitate ſaturi ac beati ſimus, & abundemus. Horum explicationem iam aggredimur. Lector ſe attentum

I. præbeat, & ſingula diſcriminatim animaduertat. Omnes quidem nos vna in Deo æterno exemplari noſtro ſupra creatam eſſentiam noſtram vita ſumus: vna itidem humanitas ſumus, quam Deus creauit, & vna humana natura, cui idem Trinitatis ſuæ imaginem impreſſit, quamque ex amore aſſumpſit, ita vt nobiſcum ſit DEVS & homo. Et iſtud omnibus commune eſt hominibus malis æquè ac bonis: quandoquidem hæc noſtræ naturæ celſitudo & nobilitas eſt: & hinc neque ſancti neque beati ſumus. Verùm quando gratia & virtutes in nudam ac otioſam ſpiritus noſtri vacuitatem, in qua Deus regnat, nos ſubuehunt atque ſuſtollunt, ibi nos vnum inuenimus cum Deo & Sanctis omnibus, ibique omnes conſummati ſumus in vnum amo-

II. rem, qui Deus ipſe eſt, principium & FONS vitæ noſtræ ſempiternæ. Deinde etiam aliud ſumus à Deo, nec vnquam poſſumus cum illo vnum effici, ſed

Quid omnibus hominibus cõmune.

aliud

aliud ac diuersum ab eo æternum maneamus necesse est: vbi videlicet in nobisipsis subsistimus, singuli in sua persona, vbi DEVS nos sui fecit similes, etiam in mera seu nuda natura, secundùm vires nostras superiores. Sed hæc similitudo, quam æqualiter omnibus nobis ex natura DEVS indidit, neutiquam nos vel Sanctos vel beatos efficit, sed gratia & dona DEI, quæ desursùm in nos veniunt, quæ virtuosam nobis conferunt vitam, per quam DEVS viuit in nobis, & nos in illo: atque ita DEO similes sumus supra naturam nostram, sicque ei similes manemus in gratia & in gloria. Tertio vnum sumus cum DEO supra nosipsos, & eidem in nobisipsis perpetuò similes manemus. Id quidem quomodo se habeat, DEI instinctus siue attactus nos docet, rationem nostram illuminans, forasque nos mittens, & vitam à nobis exigens virtutum studiosam, itemque intrò nos trahens, & exigens à nobis vnionem cum DEO. Quibus duobus dum ex æquo obedimus, secundùm gratissimam DEI viuimus voluntatem: atque hic instinctus vel attactus, perpetuum quoddam ac vitale inter DEVM & nos medium est, quatenus perpetuò similes manemus in nobisipsis, & supra similitudinem vnum cum Deo. Quarto, ipso sancti Spiritus instinctu vel attactu omninò intus mouemur, & quoddam in nobis existit siue exoritur desiderium insedatum, ac implacabile & auida appetentia, quæ nec ratio, nec vlla creatura compescere, sopire, ac sedare potest. Dei namque Spiritus à nostro id exigit spiritu, vt ex toto extra nosipsos nos transfundamus in DEVM, & DEVM ipsum totum intra nos circumplectamur & capiamus: quod vtrunque nobis impossibile est. Non enim possumus extra nosipsos transire in Deum, amissa essentia nostra: ex quo necesse est, vt in omnem æternitatem aliud à DEO, & conditæ creaturæ maneamus: quandoquidem neque creatura vlla potest Deus fieri, nec Deus verti in creaturam. Sed neque DEVM intra nos comprehendere siue capere valemus, cùm sit magnitudo prorsus immensa: neque eum assequi & apprehendere possumus, cum sit longitudo infinita, profunditas interminata, sublimitas creata omnia nimis excedens. Verùm quod nobis impossibile, id ei vtique possibile non negamus. Vbi enim spiritus noster cunctæque vires nostræ in sua actione deficiunt; ibi Spiritus Domini supra vires & actiones nostras operatur, atque illic ab eodem agimur spiritu, & eius operationem supra cunctas actiones nostras patimur: atque ita patiendo, ipsum quodammodo comprehendimus, & ab ipso comprehendimur. In nostris quidem actionibus semper deficimus & succumbimus; nec eum comprehendere valemus: sed supra actiones nostras, vbi ipse agit & nos patimur, ibi ipsum comprehendimus, idque, vt dixi, patiendo supra omnes actiones nostras. Et hoc est modo quodam incomprehensibili Deum comprehendere, patiendo videlicet, & simul comprehendendo. Quinto, supra omnes actiones nostras à Domini spiritu agimur; ibique à nobisipsis & rebus omnibus absoluti & expediti, Deoque in amore vniti sumus. Et hoc, vt ante iam dixi, in perpetuę charitatis exercitatione omninò nos perficit. Atque inter DEVM & nos semper ista hæc vnio & absque intermissione renouatur. Siquidem Domini spiritus emanat & intrò trahit, tangitque spiritum nostrum, & exigit à nobis, vt secundùm DEI gratissimam viuamus voluntatem: neque id solum, sed etiam, vt DEVM pro illius dignitate amemus. Hunc

Quænam Dei similitudo nos faciat, aut nō faciat beatos. III.

Quomodo iuxta Dei voluntatem viuamus. IIII.

Capere qui Deum nequeamus. V.

Quid à nobis domini spiritus exigat.

contactum, qui inter DEVM & nos medius intercedit, nequaquam penetrare valemus: quidq; idem sit contactus in fundo suo, & quid itidem sit charitas in seipsa, scire non possumus. Vbi autem nosipsos agendo exhaurimus, ibi rursus incipimus: quandoquidem dona DEI non sinunt nos esse otiosos. Ipsa quidem sancti Spiritus promanatio nos reddit locupletes, cunctaq; hiantia vasa nostra diuinis donis, cibo æterno & spiritali potione assimplet: at nihilominus fames sitisq; nobis manet, & perpetua quædam appetentia & desiderium illum ipsum assequendi & obtinẽdi, qui nullum neque modum neque mensuram habet. Sed id nobis impossibile est. Itaque necesse est, vt semper quidem auidè inhiemus, & tamen perpetuò in nostra actione famelici ac sitibundi permaneamus. Et quamuis noctes atque dies de DEO, vt sic dicam, edamus & bibamus, itemq; inhiemus & auidè appetamus, non tamen eum vel compræhendere, vel absorbere, vel consumere valemus: sed perpetuò necesse est vt inhiemus incompræhensibili: non enim potest perpetua fames, sitis & appetentia conquiescere. Cæterum quemadmodum DEVS cum omnibus donis suis foras nos mittit, vt pro sua gratissima viuamus voluntate: ita spiritus eius intrò nos trahit, vt ipsum pro sua dignitate amemus. Dignitas autem eius à spiritu nostro amorem poscit immensum, cum DEVS ipse immensus sit, ametq; nos seipso, quantus & qualis ipse est. Atqui amor eius nimis est terribilis, trahitq; vehementissimè intrò, & consumit quicquid attingit. Hoc dum nos sentimus, id quidem supra rationem est: ibiq; amor noster modi expers est: neque enim vel possumus, vel scimus illius respondere amori, vtpotè tam auido, tamque voraci, vt in seipsum cuncta sibi propinquantia absorbeat & consumat. Itaque huic charitati noster amor cedere compellitur: non enim possumus nos defendere: siquidem hic amor noster planè nudus, otiosus & actionis expers sit. Dei autem charitas, ignis consumens est, extra nosipsos nos consumens, absorbensque cum DEO in vnitatem. Ibi iam saturi sumus & abundamus, & cum DEO supra nosipsos æterna plenitudo sumus: at nihilominus semper famelici manemus in nobisipsis, vbi aliud à DEO sumus, & virtutum præcepta amamus. Semper ergo supra nosipsos quidem cum DEO in vnitate saturi, at in nobisipsis, vbi iustitiam amamus & viuendo colimus, famelici sumus: Ita videlicet: & saturi sumus & esurimus, agimus & fruimur, & vitam agimus

VI. synceram atque veracem. Sextum denique, quod his superius est, fruitio est in seipsa. Dei quidem fruitio, & nostrum omnium, qui cum illo in amore vnum sumus, supereſſentialis fruitio, otiosa quædam & gloriosa ac essentialis vnitas est supra personarum distinctionem, vbi DEVS nec emanat, nec intrò trahit, sed personæ otiosæ sunt & vnum in amore fruitiuo, qui otiosa gloriosaq; personarum vnio est. Ibi quies, fruitio & gaudium prorsus infinita sunt, & absque vllo fundo, ibidemq; cuncti amantes spiritus secundùm supereſſentiam suam vna ac indiscreta cum DEO fruitio sunt. Dei autẽ fruitio, vnitas est personarum, nudum otium, affluentissimum gaudium, interminata ac inexhausta beatitudo, æternaq; perfecti amoris corona & prẽmiũ. Porrò vbi cum Deo per eius gratiã & nostra bona opera in amore vniti sumus, ibi singulus quisque singularem accipit & gratiam & gloriam, eamq; vel maiorem, vel minorem, prout dignus est, & in statu gratiæ diuino fretus adiu-

Quantus à nobis exigatur amor.

Dei & eius amore ardentium fruitio quid.

adiutorio meritus est. Ibi, inquam, omnes distincti ac discreti sumus, & vnusquilibet speciatim percipit gratiam, meritã, gloriam, ordinem, & præmium pro æquitate & iustitia, & sapientissima DEI, qui nostra supersentia est, ordinatione. Atquì vbi sine medio supra omnem diuersitatem vnum sumus cum DEO, ibì DEVS & nostra & suaipsius in æterna ac inexhausta beatitudine fruitio est. Obiter hîc sciendum est, tametsi in nostra visione multa Deo tribuimus nomina, eius tamen naturam non nisi vnam esse in tribus discretis personis, quæ sunt Pater, Filius & Spiritus sanctus: vnam videlicet naturam fœcundam in personarum Trinitate. Ita nimirum nos intelligere, sentire ac viuere debemus, atque huc Deus Omnipotens creauit & vocauit quotquot ex Adamo traxere originem. Sed Pagani, Iudæi & infideles omnes DEI vocationem contemnunt, atque ea re maledicti sunt, & æterna damnatione plectuntur. Mali item ac improbi Christiani, qui in mortiferis viuunt peccatis, & hypocritæ ac ficti homines, qui bonos se esse simulant, talesqúe perseuerant, atque ex hac luce decedunt, isti omnes itidem à DEO reprobantur & condemnantur. Et quanuis Christiani omnes, in Christi pretioso baptizati sanguine, ad æterna DEI gaudia vocati sint atque etiam inuitati: at tamen si accepti esse velimus, & electi ad illa ipsa gaudia sempiterna, necesse est, vt Domini nostri IESV Christi vita vestiti, eidemq; intra nos per eius gratiam & nostros actus bonos vniti simus. Ita namq; & ipse in nobis viuit, & nos in illo, idq; pro mensura suæ gratiæ & nostræ sanctæ vitæ. Necesse est etiam, vt supra nosipsos vnum simus cum DEO in amore & fruitione: sicqúe vnus cum eo amor vnaq; fruitio sumus, æterna beatitudine inundati. Atque inter eam quæ in nobis est Dei similitudinem, & in DEO vnitatem, viuida animæ nostræ scintilla media intercedit, quæ lux quædam est & ignis Spiritus sancti. Et lux quidem indicat ostenditq; nobis vnum nos esse cum DEO in amore ac fruitione, itemq; similes DEO per eius gratiam & virtutes nostras. Ignis autem omnem in nobis exurit consumitq; dissimilitudinem, & in stabili continuaqúe nos cognitione & amore conseruat, consolationemqúe nobis præstat, & quandam gloriæ Dei prægustationem, & de æterna beatitudine certos securosqúe nos efficit. Ista qui intelligunt, sentiunt, & viuendo experiuntur, ij singulariter electi bonique sunt homines. Quod nobis omnibus præstet Pater & Filius & Spiritus sanctus, vnus verus Deus in personarum Trinitate, qui nostra corona est & præmium sempiternum. Amen.

Multa vni Dei naturæ tribui nomina.

Maledicti, damnationeque plectendi, qui.

Saluandis quid factu necessarium.

Electi, salutisq; suæ certi, qui.

Qui sint boni Christiani, quinam condemnentur: & breuis descriptio triplicis vitæ, puta actiuæ, contemplatiuæ, & communis.

CAPVT XVII.

AETERNA DEI sapientia Dominus noster IESVS Christus, DEVS & homo in Euangelio secundùm Matthæum nos instituens, ita ait: *Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Matth. 18. At verò boni Christiani omnes in vna fide, in lege Euangelij & mandatorum DEI, in vna voluntate, vno amore, in gratia, in virtutibus, in DEI honore, & in vera denique DEI ac Domini nostri IESV CHRISTI vita con-

congregati ſunt. Quotquot autem in aliquo articulo infideles ſiue incredúli ſunt, aut dubitant, aut ſanctæ ECCLESIAE fidei Catholicæ contrarias ſectantur ac tuentur opiniones, ij omnes condemnantur, & cum eis pariter, quicunque in mortiferis viuunt peccatis, & tum Prælatis ſuis, tum ſanctæ ECCLESIAE in bonis conſuetudinibus & exercitijs ac inſtitutis non obediunt. Iſti omnes diuiſi ac ſeparati ſunt per multimoda peccata, & improbitatem atque malitiam: reprobatiq; ſunt & abiecti atque contempti nedum à DEO, ſed etiam Sanctis eius omnibus. Et ſi in his permanent & extremum claudant diem ſuum, diabolus eorum dominus eſt, & flammis ipſi Tartareis adiudicantur ac immerguntur. Age iam probè me capiat Lector, & quæ dicturus, perquam ſtudioſè ac ſeriò animaduertat, certus id ſibi eſſe neceſſariũ, ſi quidem DEO in veritate abſque ſpiritali errore viuere velit. Boni omnes, quicunque diuina ſunt illuſtrati gratia, in ſui introuerſione ſupra rationem in propria eſſentia ſua DEI regnum intra ſe reperiunt, & DEVM in regno ſuo. Et hæc vita dicitur contemplatiua, quam Domini ſpiritus exigit, & conſulit nobis. In noſtrî autem extrouerſione ſenſus noſtros in virtutibus & in bonis actionibus ſecundùm rectæ rationis moderationem ſiue diſcretionem, & in minimè ficta charitate exercemus. Et hæc vita vocatur actuoſa, quæ eſt in præcepto, & eſt neceſſaria omnibus ſeruari volentibus. Porrò actio & contemplatio ſi ſit ſimul in eodem homine benè ordinata, ea ſanè beata & ſancta vita eſt.

Damnandi qui.

Qui quo modo regnũ Dei intra ſe reperiãt.

De quibuſdam peſtiferis hæreticis, & eorum errore quadruplici.

CAPVT XVIII.

BENE obſecro percipiat me lector, ſiquidem id admodum neceſſarium eſt. Homines quoſdam peruerſos ac totò errantes cælo, hoc noſtro periculoſo tempore inuenire licet, qui cum neque contemplatiuam, neq; actiuam ſint adepti vitam, nihilo minus totius orbis ſapientiſſimos atque ſanctiſſimos ſe arbitrentur. Ij ſunt homines otioſi & rerum omnium imaginibus denudati, qui in mera nudaq; natura abſque DEI gratia & ſine virtutibus ſupra rationem in propriam ſuam eſſentiam intrò ſe recipiunt, ibidemq; otium, quietem & imaginibus vacuam inueniunt ac experiuntur nuditatem. Et hoc naturæ ſupremum eſt, quo abſque gratia & virtutibus pertingi queat. Sed quia in ſpiritu Domini & vera charitate minimè ſunt baptizati, DEVM, DEIque glorioſum regnum in ſua eſſentia neque inuenire neque cernere poſſunt: ſed propriam ſuam eſſentiam, tranquillum quoddam & imaginum expers otium reperiunt: atque inibi æterna ſe gaudere beatitudine perſuaſum habent. Hinc verè quatuor errorum ac hæreſum, atque etiam malitiæ omnis, quæ in iſto poſſit mundo exerceri, genera emergunt ac proficiſcuntur. Primum genus aduerſus Spiritum ſanctum, eiusque gratiam & benignitatem repugnat. Alterum cœleſti Patri noſtro, eiusque potentiæ contrarium eſt. Tertium Domino noſtro IESV Chriſto eiusque dignitſimæ humanitati aduerſum eſt. Quartum & Deo & vniuerſæ ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ aduerſatur.

Malè otioſorum deprehio.

Quatuor errorum aut hæreſum genera.

De primo errore, qui Deum Spiritum ſanctum impugnat.

CAPVT XIX.

Itaque

ITaque ne quis aliquo implicetur ac seducatur errore, diligenter falsos hosce Prophetas, me eos depingente, animaduertat. Qui primi generis sunt, Dei essentiam se esse aiunt supra diuinitatis personas, adeoq; se esse otiosos, ac si non essent: quandoquidem Dei essentia non agit, sed Spiritus sanctus operatur. Putant ergo se ipso sancto Spiritu esse superiores, & se neq; ipso, neque eius gratia habere opus: dicunt enim non modo nullam creaturam, sed nec ipsum quidem DEVM quicquam eis vel conferre vel auferre posse. Quidam etiam eius sunt sententiæ, vt animas suas ex DEI substantia creatas affirment, cumq; mortui fuerint, rursum se futuros esse id quod antea fuerint: perindè vt scyphus aquæ haustus ex fonte, si in ipsum fontem refundatur, idem est quod fuit prius. Aiunt præterea, si quis per cælum omne peruagetur, nullum eum neque Angelorum, neque animarum, neque ordinum, neque gloriæ, neque præmiorum discrimen distinctionemq; reperturum: siquidem nihil illic, nisi simplicem quandam beatamq; essentiam, omni actione vacantem, esse arbitrantur: Addunt his, post extremum iudicij diem omnes omninò homines, malos æquè ac bonos, & simul DEVM ipsum, non nisi vnam eandemq; DEI essentiam, quæ in omnem æternitatem absque vlla actione semper otio vacatura sit, esse futuros. Atque eam ob rem nihil neque scire, neque cognoscere, neque velle, nec amare, nec cogitare, non gratias agere, non laudare, sed nec desiderare, nec habere volunt. Nam supra DEVM & sine DEO esse, nec in vlla re DEVM quærere nec inuenire, atque demum ab omnibus prorsus immunes esse volunt. Et hoc ipsi perfectam appellant spiritus paupertatem. Verum eiuscemodi paupertas in cælo minimè inuenitur neque in DEO, neque in Angelis, neque in Sanctis, sed nec in hominibus bonis toto orbe terrarum. Itaque non nisi diabolica & tartarea paupertas est. Enimuerò apud inferos nec cognitio, nec amor, neq; laus, neque gratiarum actio, non virtus, non veritas, non sapientia, non iustitia est, sed dedecus & ignominia, & cruciatus, ignisq; Tartareus, & sempiterna miseria ac infelicitas. Qui verò ex Spiritu sancto nati sunt, eiq; viuunt, & virtutibus cunctis nauant operam, ij vtique cognoscunt, amant, quærunt, inueniunt, gustant & possident gratiam & gloriam, & gaudia æterna ac immensa quæ DEVS ipse est. Tales enim veri sunt pauperes spiritu, mortui sibijpsis in amore, viuentes in Spiritu sancto, & æterna perfruentes beatitudine. Cæterum qui per seipsos absque Domini spiritu sine eius gratia scandere moliuntur, etiamsi in suo fundo otium reperiunt, sed supra suam essentiam & naturam non inueniunt id in quo æterna consistit beatitudo. Peccant enim in Spiritum sanctum, qui omnis gratiæ, cunctorum charismatum, omnis gloriæ atque omnigenæ beatitudinis dator & collator est. Hoc ergo primum est perfidiæ seu hæresis genus, in quo nostri temporis aliqui homines stolidi ac cæci aberrant, & in damnationis profunda præcipites abeunt.

I. generis qui sint.

Falso dicta spiritus paupertas, quæ. Eccles 9.

Quinam veri pauperes spiritu.

De altero errore vel hæresi aduersus Deum Patrem.

CAPVT XX.

II.

EST deindè alterum perfidiæ genus, cælesti Patri eiusque æternæ potentiæ repugnans. Qui huius generis sunt, ex natura DEVM se esse putant. Nam singuli ex his execrandis hominibus ita aiunt: Quando stabam in

Blasphemia quorundam insudiæ.

fundo meo, in æterna essentia mea, non habebam DEVM: sed quod eram, id volebam: & quod volebam, id eram, atque ex libera voluntate mea factus & egressus sum. Si voluissem, non essem vtique factus nec vlla creatura. DEVS enim neque scit, neque vult, neque potest quicquam sine me: siquidem vna cum DEO meipsum & omnia creaui: & ex mea manu cælum, terra & res creatæ omnes dependent: omnisq; honor impensus DEO, etiam mihi impéditur, vtpotè qui in essentia mea DEVS sum ex natura. Itaque non spero, nō amo, non confido, non credo in DEVM: & neq; orare, neq; adorare DEVM possum, non enim vllum præ me vel supra me DEO vel honorem tribuo vel prærogatiuam. Nulla nanque in DEO personarum distinctio est, nō Pater, non Filius, non Spiritus sanctus. Non est nisi vnus DEVS, & cum illo ipse vnum sum, idem omninò vnum quod est ipse: & cum eo creaui omnia, & sine me nihil est. Quæso te Lector, quam fœda ac detestanda est isthæc perfidia & hæresis. Sanè quicunque ita sentiunt atque persuasum habent, indociles sunt, ineptiq; ac inhabiles ad synceram catholicæ fidei percipiendam atq; intelligendam veritatem. Tanta eorum tamq; indigna & amens spiritalis superbia est. Nec mouentur quicquam, etiamsi Missarum sacra & conciones Ecclesiasticas auscultent, & audiant ea quæ sunt Christianæ fidei, ab ipsis Apostolis verbo & scriptis diuulgata ac docta, vt quod DEVS Pater cælestis cælum & terram cunctaq; creârit ex nihilo, & quod Moses ait, In principio creasse DEVM cælum & terram, Solem & Lunam, cunctaq; elementa & creaturas omnes, & supra hæc omnia fecisse eum angelos in cælo, & primum hominem ex limo terræ, & inspirasse in eùm spiraculum vitæ, atque ex ipso nos omnes deinceps propagatos esse. Quemadmodum autem DEVS animā creet, nos illius scientiæ & veritati committimus. Et denique quod Propheta dicit: *Ipse* DEVS *fecit nos, & non ipsi nos* Quæ nimirum Catholica fides nostra est iam indè ab origine mundi, creasse videlicet DEVM Angelos & cætetas res omnes, non autem à nobisipsis factos nos esse. Vndè etiam Lucifer ille, quem DEVS supra omnia extulerat atque ornârat, quando ad DEI adspirauit similitudinem, mox in Tartari ima prolapsus est. Et isti ergo infelices, qui nedum similes esse DEO, sed etiam ipse DEVS esse volunt, ipso Lucifero, omniq; eius familia peiores sunt, & grauius (vt vereor) condemnantur.

Gen. 1.

Psal. 99.

Esa. 14.

De tertio errore, Filium Dei & eius humanitatem infestante.

CAPVT XXI.

III. TERTIVM impiæ persuasionis genus, CHRISTO DEI Filio & eius dignissimæ humanitati aduersatur. Huius assertores veritatem quidem partim dicunt, sed erroribus ac hæresi permixtam. Veritas quidem & Catholica fides non nisi vnum esse Christum in cælo & in terra, ab æterno ex Patre genitum secundùm Diuinitatem, & in tempore secundùm humanitatem natum ex matre virgine, atque eam ob rem DEVM simul & hominem in personæ vnitate testatur. Atque idem ipse, ait hæreticus, etiam ego sum, idq; per omnia, sine vlla exceptione. Siquidem vna cum ipso vitâ æterna & sapientia æterna sum, natus ex DEO Patre secundùm diuinitatem, & totum sum quicquid ipse est: itemq; cum eo natus sum in tempore secundum huma-

Catholica de vno Christo assertio.

Blasphemia alia.

humanitatem & quicquid ipse est. Atque ita vnum cum ipso sum, DEVS & homo, & quidem modis omnibus, nullo excepto. Quicquid enim illi datum est à DEO, id etiam mihi pariter datum est nec minus sanè quam illi. Et quãuis natus ipse sit ex virgine, id nihilipendo, quippe quod accidens tantum est, in quo nulla neque sanctitas, neque beatitudo consistit: quod ad me attinet, perindè mihi esset si ex scorto natus esset. Missus autem fuit in vitam actuosam, vt mihi seruiret, & propter me viueret ac moreretur: atqui ego in vitam missus sum contemplatiuam, actiua illa multo sublimiorem: vbi dum me intrò recipio, otiosum & à formis ac imaginibus atq; ab omni discretione absolutum, eandem ipsam quæ ipse est in diuinitate sua, æternam me DEI sapientiam inuenio. Et si quidem diutius ei viuere licuisset, ad eam, quam ego adeptus sum, vitam contemplatiuam anima eius pertigisset. Omnis ergo honor, quo ipse afficitur, etiam mihi habetur, & illis omnibus qui ad hanc sublimem peruenêre vitam. Vnum nanque cum illo sumus tam in diuina quam humana natura: atque eam ob rem, vt dixi, quicunq; ei exhibetur honor, itidem & mihi impenditur. In ipso Sacramento dum corpus eius eleuatur in altari, etiam ego pariter eleuor: & cum aliquo deportatur, ego vna deferor: quippe qui cum ipso caro & sanguis, & vna eademq; inseparabilis persona sum. Plures sunt hodiè huius hæresis nefandæ opiniones, quas equidẽ necdum audiui. Sed his omnibus scripta diuina & fides Catholica, atq; ipse Dominus noster IESVS CHRISTVS, & singulus quisq; pius ac bonus ita respondet: Age nunc ausculta & animaduerte excæcate ac amentissime hæretice: mirum profectò est, vsqueadeò stolidum & iudicij ac mentis inopem te esse, vt te DEI Filium ex natura esse arbitreris. Ipse Pater cælestis Filium suum ab æterno ex se gignit alterã in diuinitate personam: & per eundem Filium, qui eius æterna sapientia est, cælum, terram & res omnes fecit ex nihilo, idq; cum faceret, non te adhibuit in consilium, quippe qui tum necdum eras: & etiamsi fuisses, non ipse tua indigebat opera vel consilio. Et cum primũ crearet hominem, te quoq; benè cognouit, sed tu id neutiquã meministi. Extremum etiam diem, quo iudicaturus est Mundum, ipse probè nouit, tu verò minimè. Ipse cælum & terram & creata omnia conseruat, regit, moderatur & ordinat, nihil in his tuo vtens consilio. Ipse quæcunq; sunt, & quæ facere posset, optimè nouit: tu nec teipsum nosti. Et licet in DEI sapientia æternò vixeris secundùm ideam absque teipso, non tamen es ipsa Dei sapientia. Sic etiam tametsi DEVS viuit in creaturis omnibus, & creaturę omnes in DEO, non tamen vel creaturæ DEVS sunt, vel DEVS creaturæ. Quod enim creatum est, & quod increatũ, semper duo manent, & à se inuicem absq; mẽsura longissimè distant. Et quãuis DEVS homo factus sit, & homo DEVS, non tamen diuinitas est humanitas, nec humanitas diuinitas, sed in omnem æternitatem duo quædam manent, creatum & increatum, DEVS & homo. Verbum quidem Patris æternum carnem nostram & sanguinem, vitalemq; animam suscepit, ita vt CHRISTVS ex duabus naturis DEVS sit & homo. Siquidẽ ab æterno ex Patris substantia genitus est, verus DEI Filius & DEVS verus: & in tẽpore ex matris intemeratæ beatissimæ Mariæ virginis substantia in nostra natura natus est verus homo: atq; ita & DEI & Virginis matris Filius est, & vtrunque ex natura. Secundùm humanitatem enim sacratissimę

Contra blasphemias supradictas

semperque Virginis Mariæ Filius est, eiusq; corpus ex præclarissimis purissimusq; illius sanguinibus Spiritus sancti operatione formatum est: sicq; in natura nostra verus ac proprius eiusdem virginis filius est, nec quisquam alius omninò, nisi ipse solus: Itemq; sempiternus DEI Filius est ex diuina Patris natura generatus, nec alius quisquam præter ipsum. Atque hoc pacto idem ipse CHRISTVS IESVS & DEI & beatissimæ Mariæ Virginis Filius est, DEVS & homo, ex duabus quidem naturis constans, sed non nisi vna diuina persona, quæ est ipse DEI Filius: eiusq; humanitas, id est, corpus & anima, in cælo & terra supra omnia quæ vel condiderit, vel vnquam conditurus est DEVS, honore ac dignitate est exaltata. Ex his nimirum cæca ac amens hæretice, id liquidò potes animaduertere, non te esse CHRISTVM DEI Filium, DEVM & hominem ex naturis duabus, sed in omnibus planè falsum ac euersum te esse. Iam quod porrò ais, quicquid DEVS CHRISTI humanitati dederit, id tibi similiter dedisse, neque quicquam minus, & sine vlla exceptione, tam est immane ac impudens mendacium, vt etiam oculis cerni ac manibus palpari queat. DEVS nanque CHRISTI IESV humani-
Matth. 28. tati omnem dedit potestatem in cælo & in terra supra creaturas omnes: atque eam ob rem peccatoribus ipsum petentibus & deliderantibus peccata remittebat, atque insuper gratiam suam conferebat: mortuos restituebat vitæ, animabus quidem ab inferis, corporibus verò ex sepulchris reuocatis: quotquot vel ipse tetigisset, aut cum fide ei propinquassent, à morbis omnibus sanabantur: quicquid volebat, poterat, & credentibus in eum quicquid petijssent, præstabat in animabus & in corporibus, prout ex ipsorum vsu & salute esse nouerat. Talem sanè potestatem homo miser ac amentissime tibi DEVS non contulit. Ad hæc Christi anima ex DEI donis tam erat sapiens, vt & DEVM cognosceret creatorem suum, & res creatas omnes in cælo & in terra, itemq; verba, actus & cogitationes mortalium omnium, & cuncta denique discriminatim, quæcunque nosse voluisset. Sciebat etiam præterita, præsentia & futura omnia ab ipso vsque mundi exordio ad extremum vsque diem: nec quicquam eius latebat animam neque in cælo, neque in terra.
Matt. 20. Vndè etiam prædixit passionem, mortem & cruciatus suos, & quidem distinctè, ita vt passurus erat, atque itidem resurrectionem suam tertia die, & glorioſam in cælos ascensionem, & sancti Spiritus missionem in eos omnes, qui ad eius susceptionem sese præpararent, atq; demum aduentum suum ad iudicium extremo mundi die, quo bonos & malos est iudicaturus. Et tamen audes dicere homo vilissime ac miserrime, CHRISTVM IESVM in actiuam missum vitam, vt tibi ministraret, & tua cæterorumq; mortalium causa moreretur: si verò longius ei potuisset obtingere viuendi spatium, ad cõtemplatiuam eum fuisse peruenturum vitam, actiua sublimiorem præclarioremq;, eam videlicet ad quam tu pertigisti. Sed id certum habeas homo perditissime & omni talpa cæcior, CHRISTI animam ex DEI sapientia magis fuisse illuminatam, sublimiusq; & perspicacius contemplatam, quam mortales omnes qui vnquam fuerint aut futuri sint. Tu verò neque contemplatiua, neque actiua vita, neque vlla omninò virtute, quæ DEO placeat, aut te beatum & saluum possit efficere, præditus es. Sed quam beatus est canis dormiens, qui se somniat frustum carnis tenere dentibus, dum autem

euigi-

euigilat, nihil habere se sentit: ita planè & tibi euenit. Fallax enim & vanum te decipit otium, adeò vt te putes esse DEI contemplatorem, cum tamen de DEO parum aut nihil comperti habeas. Siquidem in ipsa tui ab imaginibus vacua introuersione supra rationem, & sine consideratione, & supra cunctas animæ tuæ vires nudam animæ tuæ essentiam inuenis ex ipsa natura liberam & otiosam, quemadmodum à DEO creata est: & hanc putas esse DEVM, & quod ipse sis Deus, & ipsa DEI sapientia CHRISTVS IESVS, DEVS & homo. Sed toto erras cælo. Persuasum namque habes esse te CHRISTVM, aut vnum omninò cum ipso, & omnem ei præstitum honorem, etiam tibi non minus, atque illi, impendi. Verùm hæc persuasio hæretica est, & ab omni veritate aliena. CHRISTVM enim nos adoramus, in eumque credimus & speramus, quippe qui DEVS noster est. Idem verò si tibi præstaremus, planè perfidi ac hæretici & execrabiles ac maledicti essemus, vt ipse es. Asseris præterea hominum improbissimè CHRISTI corpus tuum esse corpus. Putas enim illius te carnem & sacrosanctum esse sanguinem, atque vnum omninò cum ipso, & vbi sanctissimum eius consecratur, eleuatur, ac defertur corpus in Sacramento, idipsum te esse: atque ea re nullo ipsius venerandi corporis teneris desiderio, nec illi habes honorem ac reuerentiam, nec appetis præstantissimum conspicere Sacramentum, non magis quam canis qui cum domina sua ad sacras venit ædes: & perindè est tibi, vtrum parietem respicias, vel ipsum sanctissimum Sacramentum, dum Sacerdotis manibus eleuatur. Sed animum aduertas a fine rudis ac plumbee: equidem te ipsissimam edoceho veritatem. In cœna vltima, quando Dominus IESVS sacratissimum corpus & pretiosum sanguinem suum consecrauit, panem accepit in sanctas ac venerabiles manus suas, & eleuatis in cælum oculis ad DEVM Patrem suum Omnipotentem, gratias agens, benedixit, fregit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & manducate ex hoc omnes: HOC EST ENIM CORPVS MEVM. Et quia idem ipse CHRISTVS IESVS æterna veritas est, mentiri vtique & nos fallere non potest. Deindè simili modo accipiens & calicem in sanctas ac venerabiles manus suas, item gratias agens Patri suo cælesti, benedixit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex eo omnes: HIC EST ENIM CALIX SANGVINIS MEI &c. QVI PRO VOBIS ET PRO MVLTIS EFFVNDETVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. Hoc quotiescunque feceritis sacrificium, in mei, id est, meæ charitatis, passionis & mortis, memoriam facietis. Ita nimirum sacrificium istud Christus ipse ab initio suo sanctissimo corpore & pretioso sanguine fundauit: id quod Sancti omnes Euangelistæ testantur, & Ecclesiæ sanctæ cultus ac exercitia iam indè ab eo tempore, quo Dominus IESVS sanctum misit Spiritum in Apostolos & credentes omnes, qui se ad illum suscipiendum præparârant. Nec tamen vllus vnquam quamlibet Sanctus, ea fuit audacia præditus, vt Christi corpus & sanguinem, suum esse corpus & sanguinem vel posset vel auderet affirmare. Immò nec ipsa quidem beatissima semperq; virgo Maria genitrix DEI, dicere possit Filij sui corpus, suum esse corpus, quandoquidem illius corpus non nisi ipsius vnius est, DEI ac hominis, nec cuiusquam omninò præterea. Atq; hac de causa corpus eius in venerabili Sacramento honoramus & adoramus, idemq;

1. Cor. 1.

Ex canone Missæ.

Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 13.

ex amore exeruciatum ac tortum, DEO Omnipotenti pro peccatis nostris & omni sanctæ Ecclesiæ vtilitate & salute offerimus. Et tu tamen nullam ei neque honoris, neque laudis tribuis prærogatiuam, & tametsi ex virgine natus est, id ei vis esse accidens, nec id alicuius penti habes: & pro eodem duceres, si ex vili prostibulo natus esset. Verum hic planè blasphemus es tum in DEVM, tum in ipsam purissimam Virginem DEI genitricem, dum eam proh nefas, scorto æquiparas, quæ ab omni æternitate præ creaturis omnibus in DEI matrem electa est. Et si nihil præterea feciſſes mali, ob hoc solum dignus es qui mergaris in Tartara, & etiam hic viuus flammis exuraris, tanquam hæreticus execrabilis ac maledictus & despectus à DEO & Sanctis omnibus, totaq; sancta Ecclesia Catholica. At tamen clementia, gratia & benignitas DEI prorsus immensa est, & ipse Christum IESVM Filium suum donis omnibus, cunctisq; gratiæ & virtutum diuitijs repleuit abundè, deditque ei potestatem in cælo & in terra supra creaturas omnes: & CHRISTVS ipse ex amore mortem perpessus est. Miserere ergo tuijpsius, ac plurimum erubesce, & superbum ac putentissimum cor tuum deprime & humilia valdè, neque in desperationem consentias, sed quæras imploresq; gratiam & veniam, & pedibus Domini IESV ac dignissimæ & reuerendissimæ matris eius prouoluaris, & sic absque vlla ambiguitate peccatorum omnium veniam impetrabis.

Qui facilè veniã impetres, modò ex animo quæras.

De quarto errore vel hæresi, tum Deum, tum scripta diuina & totam Ecclesiam impugnante.

CAPVT XXII.

QVartum denique hæresis ac perfidiæ genus, quod cætera in se genera complectitur, DEO & scripturis sacris, totiq; Ecclesiæ Catholicæ contrarium est. huius farinæ hæretici & modum, & id quod modi expers est, itemque actionem, contemplationem, desideria, cognitionem, amorem, scire & habere, sanctæ Ecclesiæ exercitia ac institutа, cuncta sacramenta & præcepta & consilia, sacrosancta Euangelia, vitam Christi & eius institutiones, sacras virtutes, passionem & mortem, diuinas personas, & quæcunque vnquam DEVS opera vel fecit vel facturus est, contemnunt. Eam quoque vitam æternam, quam in Dei sapientia habemus, de qua sanctus Ioannes Euangelista ait, *quod factum est, in ipso vita erat*, similiter contemptui habent: transcenduntque & seipsos & creata omnia, ipsum DEVM & Diuinitatem, affirmantque neque DEVM neque seipsos, non beatum aliquem aut damnatum, non actionem, non otium, non creaturam vllam, & neminem denique neque malum neque bonum esse. Atque hoc pacto suam sibi videntur creatam perdidisse essentiam, & nihil se esse effectos, quemadmodum pro ipsorum iudicio DEVS nihil est. Et cum certum sit, cælum & terram, & quicquicquid à DEO conditum est, suam habere essentiam siue esse suum, isti tamen hæretici neque DEVM, neque se esse aiunt. Ipsa æterna Dei sapientia dicit, *Ego sum alpha & ω, principium & finis* creaturarum omnium. Et Dominus DEVS ad Mosen ait: *Sic dices filijs Israel: Qui est, misit me ad vos.* Itemque: *Ego sum DEVS Abraham, DEVS Isaac, & DEVS Iacob.* Et Diuus Bernardus: Non est, inquit, pars aliqua DEVS, sed totum. Verum quod Propheta

Ioan. 1.

Apoc. 1. & 22. Exod. 3.

ait,

ait, *Dixit insipiens in corde suo, Non est* DEVS, id tibi hæretice accidit, dum affirmas DEVM esse nihil, & in hoc nihilo inuenire te omnia. Quod reuera manifestum ac impudens mendacium est. Si enim nihil es, nihil etiam quæris, & nihil inuenis. Et si ipse nihil es, & DEVS nihil est, ergo & creaturæ omnes nihil sunt, siquidem DEVS viuens cõseruatio est eorum omnium quæ fecit, ipseque viuit in nobis, & nos in ipso, estq; viuens & perpetuus operator. Et gratiam quidem suam dat nobis, exigitq; à nobis perennes vitales actiones, puta vt ipsum cognoscamus, confiteamur, amemus, ipsi laudes grates q; agamus, quæ sunt sempiternæ ac vitales actiones, quas ipse in nobis & vna nobiscum efficit. In ipso nanque initium accipiunt, & per ipsum in ipso consummantur ac perficiuntur: supra has autem actiones nihil est aliud, nisi ipso vna cum ipso in æterna beatitudine perfrui. Etenim ipse vita nostra est, & quicquid tum in temporaria, tum æterna vita rectè appetimus, nobisque est necessarium. Denique ipse quoddam viuens ac sempiternum ens est, quod rebus omnibus ab ipso creatis, aut quas præterea creare possit, & sublimius, & profundius, & longius & latius est. Age iam Lector pie animum aduerte. Quicquid est, aut DEVS est, aut creatura. At nunc homines quidam emotæ mentis, asseuerare non dubitant se nihil esse, & DEVM itidem nihil esse. Sed id est impossibile. Esse nanque & non esse siue nihil esse, contraria sunt. Et tamen ipsis ita accidit. DEVS enim omnia fecit ex nihilo. Id autem nihilum, quod ipsi sunt, DEO manst reliquum, nec illud facere potuit. Id enim peccatum est, & fallax otium ac inobedientia, quod nihilum ipsi fecerunt. Quæcunque DEVS fecit, ea aliquid sunt: sed sine ipso (vt sanctus Ioannes ait) factum est nihil, id est, peccatum. Primum quidem peccati nihilum factum est in cælo. Nam quando DEVS hierarchias & ordines Angelorum condidit, hoc eis præcepti dedit, vt agerent, ipsique obtemperarent, ipsum amarent & laudarent, ipsique gratias agerent. Et qui ita egerunt, in suis actionibus confirmati sunt, & æterna beatitudine in DEI gloria perfruuntur. Qui verò se immorigeros præbuerunt, DEIque præceptum & actionem ex superbia contempserunt, è cælo in obscurum peccati nihilum & in falsum otium collapsi sunt, ita vt nunquam DEVM cognoscere, laudare, amare, nunquam ei gratias agere, nec aliquem virtutis actum efficere queant. Peccati nanque nihilum & falsum otium, inter DEVM & ipsos medium se interponit, vt vniri & coniungi non possint. Facilè autem animaduerti potest, nihilum in seipso nec bonum, nec malum: nec beatum, nec miserum: nec diues, nec pauper: nec DEVM, nec creaturam esse. Et tamen audent dicere amentes quidam, animæ essentiam nihil esse, & DEI similiter, atque otiosarum animarum essentiam nihil esse. Atquì id planè commentitium & hæreticum est. DEVS enim est omnia in omnibus, & æternum, Omnipotens, immensum ac increatum ens, rerum omnium conditor: idque oculis intellectualibus testantur & confitentur cuncta quæ variis fecit modis. Enimuerò vidit ipse per gratiam suam in viribus animæ nostræ, exigitque à nobis, vt sempiternos ac benedictos actus operemur. Siquidem ipsemet perpetua quædam actio est: & per æternas bonas actiones illi similes sumus, manemusque semper cum illo, maioris abundantiorisque gratiæ augmenta ac incrementa capientes. Viuit etiam in nuda essentia animæ nostræ per seipsum supra

Psal. 13.

Quid Deus à nobis exigat.

Quale qd Deus sit.

Ioan. 1.

Vbinam primo peccatū.

1. Cor. 15.

Quid Deus sit, & quomodo ei similes fiamus.

gratiam ſuam & noſtras bonas actiones, illicq; cum ipſo vniti, & in ſanctam beatamq; vitam eleuati ſumus. Inter eam autem, quæ ſupra nos eſt, cum DEO vnionem, & quæ in nobis eſt, eius ſimilitudinem, medias interponamus neceſſe eſt benedictas actiones, quæ ei multum placent, quaſque ipſe & præcepit, & conſuluit: alioquì nec ei vniri, nec Sancti aut beati eſſe valemus.

De amoris quadruplici ratione.

CAPVT XXIII.

Opera nos beatificàtia, quo fiant modo.

PORrò benedictæ actiones iſtæ ſiue benedicta opera, quæ nos ſanctos & beatos efficiunt, quatuor actitantur & perficiuntur modis, qui quidem in DEO accipiunt originem, eosq; illius freti ope nos perficimus, ijdemq; ſemper renouantur ac incipiunt, & ſine fine in omnem perſeuerant æternitatem. Sunt autem quatuor amoris modi, quos nobis & præcepit & conſuluit DEVS, qui nobis colendi ac exercitandi ſunt, quod eſt dare & accipere, quæ amorem efficiunt firmum ac ſtabilem. Amor autem DEO nos ſimiles reddit, itemq; vnum cum ipſo in amore efficit: non quod nos DEVS poſſumus fieri, aut illi pares & æquales potentia, ſapientia, cognitione, amore, & alijs omnibus, quæ ipſi ex natura inſunt. Immò verò nec ipſa CHRISTI anima id poſſit: & quæcunque creata ſunt, infra DEVM ac DEO minora ſemper manent. Præcepit autem nobis DEVS, noſtq; inſtituit, vt amorem quadruplici ratione exerceamus, vbi ait: *Audi Iſrael, Dominus DEVS tuus, DEVS vnus eſt. Et diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua.* Hiſce verbis quatuor æterni amoris exprimuntur modi, quibus nobis agnoſcere licet, quid nobis præſtet ac largiatur DEVS, & quid nos illi viciſſim ſummo iure debeamus, ſi ſalui eſſe velimus.

Amoris modus 4. nobis præceptus.

Deut. 6. Matt. 22.

De prima Deum amandi ratione, & vt verum exercere amorem, Deoque vicem aliquam rependere debeamus.

CAPVT XXIIII.

Primus amoris modus, quis.

PRimus ex his amoris modus is eſt, Diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo. Vbi quæſo attendat vnuſquiſque & diſcat ſeriò, quemadmodum verum exercitare ac exhibere amorem, & DEO pro illius charitate vicem rependere debeat. Ipſe planè ex omni æternitate liberrima voluntate nos dilexit, naturamq; noſtram & primum hominem in natura noſtra præclarum, nobilem ac liberum condidit, vt diligeret, & liberos exerceret actus, atque ita libertatem adipiſceretur, in qua æternò confirmaretur. Sed id primus homo contemnens, ex Paradiſo extruſus eſt in hoc exilium, quod nos quotidiè ſentimus ac experimur. At verò Pater noſter cæleſtis tum ingentem neceſſitudinem noſtram, tum inexhauſtam contemplatus gratiam, benignitatem & clementiam ſuam, ex amore inæſtimabili ſuum nobis miſit vnigenitum Filium noſtra indutum natura, qui tantoperè nos dilexit, vt ſeſe abiecerit ac humiliârit, naturamq; noſtram exaltârit, ſecumq; vltra Seraphicorum ſpirituum ordinem euexerit. Idemq; ipſe omninò totus vult noſter eſſe. Siquidem nobis miniſtrauit, nobis vixit, nos edocuit,

Gen. 1.

docuit, & demùm propter nos ex charitate mortem perpessus est: Ad hæc reliquit ac dedit nobis carnem & sanguinem suum, & quicquid ipse est & potest, DEVM & hominem, expectatqúe nos, & æternam nobis præparauit vitam & gloriam. Præcipit autẽ nobis, vt se vicissim diligamus ex toto corde nostro. Itaque descrenda nobis peccata sunt, & contemnendum quicquid eius in amore ac seruitio nobis impedimento vel nocumento esse queat: cuiusmodi sunt inordinatus timor & amor, dolor & gaudium ob res caducas & temporarias, itemq; cordis solicitudo & curæ & cuncta denique extranea ac aliena, quæ nos premere queant: liberisq; animis ex syncera ac minimè ficta charitate & cordiali amore ipsi seruiemus, eiusqúe dicta & præcepta seruabimus. Atque ita CHRISTVM in nobis viuentem reperiemus per gratiam suam, nosqúe in ipso viuentes per virtutes nostras & minimè fictum ac cordialem erga ipsum amorem: poterimusqúe tum dicere cum Apostolo ex sententia: *Viuo autem iam non ego*, secundùm carnis desideria & oblectamenta: *viuit verò in me Christus.* Qui enim amat DEVM, is & amatur à DEO, manetqúe & habitat in DEO, & DEVS in ipso. Præterea quæremus ac inueniemus, & amabimus Christum supra nos in cælis, vbi sedet ad Patris dexteram in DEI gloria, ibidemqúe nos commorabimur atque conuersabimur cum Sanctis omnibus in diuinæ præsentia maiestatis: sursumqúe nos liberis animis vltra cælos omnes intentione simplici, deuotis precibus, ardenti deuotione, & cordiali ac effluenti charitate in glorioſam Domini nostri IESV Christi faciem erigemus, illicqúe oculis intellectualibus & ratione illuminata Patrem in Filio, & Filium in Patre conspiciemus: simul etiam Filiũ secundùm humanitatem in paterna consedentem dextera, supra omnia potentissimum in cælo & in terra. Ibi tum amans cor nostrum lætabitur, & cum DEO manebit eleuatum: licebitq; nobis dicere cum Apostolo, *Nostra autem conuersatio in cælis est*, cum affectu & delectatione cordialiq; amore: non autem in terris, mœrore ac exilio & miserijs depressa. Ad hæc quæremus Christum intra nosipsos & in venerabili Sacramento, vbi caro eius dilectis & charis illius cibus æternus, & sanguis præclara potio est: eaq; nos ingenti quæremus desiderio, vera fide inueniemus, & vera appetentia comedemus ac gustabimus, sicqúe vitijs erimus superiores, & cunctis in virtutibus crescemus & augmentabimur. Hic enim & appetimus, & appetimur: edimus DEVM, sed ipse nos in se consumit, optamusqúe & desideramus, vt ipse nos in se transmutet, ita vt possimus cum ipso in Patris eius conspectu vnus viuensqúe effici Christus, vbi tum Christi nostrumq; desiderium vnum fiet. Et enim cordiali amore in ipsum transformabimur, & vna cum ipso à nobis ipsis in sempiterna DEI gaudia profluemus, vbi amor ille, quem DEVS præcipit ex omni corde nostro præstari, perfectus & consummatus est.

Christi erga nos beneficia.

Gal. 2.

Coloss. 3.

Philip. 3.

De altera DEVM amandi ratione.

CAPVT XXV.

SEcundus amoris modus est, vt DEVM ex tota anima diligamus. Enimuerò Pater vna cum Filio Sanctum nobis dedit Spiritum, qui est charitas vtriusque. Et ipse Spiritus sanctus sese nobis largitur, & cuncta dona sua. Idemq; sanctus Spiritus, qui (vt diximus) DEI charitas est, nihil nisi a-

Quis II.

morem à nobis exigit. Sed emanantia dona illius, intus virtutes, & foris bona à nobis exigunt opera pro gratissima DEI voluntate. Eam ob rem æternæ charitati illius obedire nos oportet, perpetim ac æternò redamando: liberæ autem voluntati ac liberis donis eius, sponte ac libera voluntate foris & intus per virtutes & bonas actiones obtemperandum nobis est, ita vt liberè agere ac operari queamus quicquid iusserit, & absque animi calcitratione perpeti, quæcunque nobis accidere permiserit. Sicque firmi erimus, vbi nihil aliud velle poterimus, nisi quod velit DEVS: itemq; Domino nostro IESV Christo similes erimus, qui Patris voluntatem ad mortem vsque fecit ac pertulit. Vndè etiam anima & nomen eius glorioſum est præ creaturis omnibus, eo quod in gratissima Patris voluntate vixerit ac obierit, amoriq; ex tota anima sua fecerit satis. Porrò vt dicere cœperam, præceptum nobis est, vt ex tota anima diligamus. Itaque vitalem animam nostram supra omnem vitam sensitiuam, eo vsque eleuabimus, vbi anima spiritus dicitur, illicq; nosipsos & quicquid inordinatum est abnegabimus. Et tunc animam nostram in manibus nostris & potestate nostra habebimus, poterimusq; intrò nos recipere, & per amorem cohærere DEO, atque ex tota anima nostra cum amore in æternum illum, vndè nati sumus, amorem profluere, inibiq; cum amore in amore manebimus siue commorabimur. *DEVS enim charitas est: & qui manet in charitate, in DEO manet, & DEVS in eo*, vt sanctus ait Euangelista Ioannes: animaque nostra continenter ac sine intermissione cum amore in æternam emanabit chatitatem, semperq; deficiet ac renouabitur redamando: quæ nimirum est vita æterna: sicq; cum DEO viuens efficitur charitas, & in amoris simplicitate nullum nouit discrimen inter amare & amari. Vbi enim in charitate manet ac habitat, à seipsa & cunctis actionibus suis vacat: siquidem in DEO charitas est supra seipsam & supra omnes actiones suas. Ita ergo amandus est DEVS ex anima tota.

Phil. 2.

Anima quæ quousque nobis subleuanda.

1. Ioan. 4.

De tertia DEVM amandi ratione.

CAPVT XXVI.

III. TErtius amoris modus est, vt DEVM ex omnibus nostris viribus amemus. Sanè DEVS vnus est in natura sua, quæ fœcunda est in personarum Trinitate, æternò emanans, viuens, operans cum personarum distinctione, cognoscens item & amans, creans & faciens cælum & terram & creaturas omnes. Itidemq; DEVS æternò sine cessatione intrò manat, otiosus, & sine opere in essentia sua cum æterna charitate in sancti Spiritus vnitate, vbi nos supra nosipsos cum ipso vna charitas, vnaque fruitio sumus. Vbi cum gratia emanat, nos sibi reddit similes: Dum autem introrsus manat, nos secum trahit in amoris sui vnitatem. Ibi tum Spiritus sanctus, qui est æterna DEI charitas, nobis præcipit, vt ex cunctis amemus viribus nostris, quo vnum cum DEO in amore efficiamur. Colligimus igitur intra nosipsos cor, sensus animam, vires omnes spiritales & corporeas, & totum id quod sumus, erigimusq; nos atque sustollimus in supremum illud quod præstare valemus. Ibi verò cunctorum amantium spirituum inuenimus vnitatem in diuinæ fonte gratiæ, quæ donorum omnium plenitudo, & æternæ DEI charitati proxima est. Hic nimirum omnes amantes spiritus, spiri-

Amantium spirituũ qualis inter se vnitas.

Spiritalis quædam vnitas ſunt, in qua DEVS cum ſua gratia viuit: & vnicuilibet amanti pro ipſius dignitate gratiam largitur. Hanc vnitatem nemini neque inuenire, neque ſentire licet, niſi illis duntaxat, qui cunctas virium ſuarum actiones excedunt, in tranquillum vſque amorem, qui Seraphicorum ſpirituum quandam habet ſimilitudinem, eo quod cunctos amoris ordines & exercitia ſuperet, & totius ſit plenitudo gratiæ, in qua omnia virtutum exercitia incipiunt ac deſinunt. Iſte tranquillus amor omnia excedit, non niſi ſeipſum exercet, & eſt perfectus virtutum omnium decor ac ornamentum, atque in ſuprema ſuî parte velut ignitorum carbonum congeries, materiam omnem & quicquid ſibi diſſimile eſt, in ſeſe conſumens, feruet & ardet, idemq; ipſe ſupremum amoris gradum obtinet. Neque eſt vel viuit in ipſo venire & abſcedere, nec etiam amoris virtutumqúe æſtus: ſed eſt inſtar olei, quod poſteaquam bullitum omnem concremauit abſumpſitqúe diſſimilitudinem, deindè conquieſcit & eſt tranquillum, purum, ferueniſſimum, & plus quam calidum. Ad hæc amor trãquillus viuit in DEO, & DEVS in illo, nec quicquam aliud in ipſum poteſt pertingere: cibatq; & alit virtutes omnes, excediteq; omnia, nec niſi in DEO ſuum ipſe alimentum capit. & aptè ſanè Soli comparari poſſit, ſuum quidem emittenti calorem, & totum fœcundanti orbem terrarum, nec tamen ſeipſum tribuenti. Et quemadmodum fons ſuos riuos, & ipſe nihilominus in vitali fundo ſuo plenus manet: ita ex præclara ſpirituum amantium vnitate, in qua Deus cum ſua viuit gratia, & nos cum illo in tranquilla charitate, dona nobis omnia, omnisq; ſanctitas, in qua viuimus, promanat, & ipſa ſupra omnia prorſus immota manet. Cumq; noſipſos & vires noſtras omnes amando exhaurimus, tum hanc cunctorum ſpirituum amantium vnitatem, & DEVM nobis in tranquillo amore vnitum inuenimus. Supra hanc autem vnitatem nihil eſt aliud, quam vnitas Spiritus ſancti, in qua noſtrum omnium vnitas & tranquillus amor ceu in vitali fundo ſuo radicata ſunt. Ita videlicet dum noſipſos omnesq; vires noſtras in ſpiritus noſtri vnitate amando exhaurimus: ibi tum Amor noſter ſedatus & tranquillus eſt, illicq; DEVM & nos cum DEO, cunctos amantes ſpiritus ipſi vnitos, vno intuitu ſimpliciter adſpectamus: atque hoc pacto DEVS à nobis ex cunctis animæ noſtræ viribus amatur.

Supremus amoris gradus quis.

Olei feruidi & amoris collatio.

Soli quis amor aptè comparetur.

De quarta Deum amandi ratione.

CAPVT XXVII.

QVartus denique amoris modus eſt, vt DEVM ex tota mente diligamus. Nimirum anima noſtra rationalis tribus eſt prædita viribus diſtinctis, quibus vitam colimus ac exercitamus internam, atque etiam virtutes omnes: cumq; has vires in ſpiritus noſtri vnitate amando exhaurimus, inibi tranquillum ac ſedatum amorem noſtrum, noſq; DEO per amorem in amore vnitos inuenimus. Siquidem ſupra nudam mentem noſtram non niſi æterna charitas eſt, quæ DEVS ipſe eſt. Neceſſe eſt igitur, vt mentem ac ſpiritum noſtrum amando exhauriamus, ſi nos cum DEO in charitatis vnitate inuenire velimus. Verum tametſi ſupra noſipſos vnitatem ſiue vnum in amore nos ſentimus cum DEO, at tamen in ſpiritu & mente noſtra ſemper ac æternum à DEO aliud manemus. Inter ipſam autem cum DEO vnita-

IIII. 1. Ioan. 4.

nitatem, & eam quæ nos ſumus, diuerſitatem ſiue alteritatem, perpetua noſtra viuit in amando exinanitio ſiue (vt ſic dicam) exhauſtio, in qua beatitudo noſtra conſiſtit. Dei nanque ſpiritus à noſtro exigit ſpiritu, vt amando, nos in ipſum exhauriamus & deficiamus, atque ſpiritus noſter ſeipſum vult deſerere, & vna effici charitas cum DEO: Sed amando ſe exhaurire, & ea quæ inter DEVM & nos eſt diuerſitas, ſempiternæ actiones ſunt, quas nos repellere non valemus: itaque neceſſe eſt, vt in omnem æternitatem in nobiſipſis à DEO conditæ creaturæ permaneamus. Cæterum amando nos exhaurire debemus in Spiritum ſanctum, qui nos æternò dilexit: atque extra noſipſos in cæleſtem Patrem noſtrum, qui nos in primo ortus noſtri initio creauit, transfundere, atque demum viuendo nos excedere in ipſam æternam Dei ſapientiam, in qua ſine principio æternas habemus ideas. Atque per hæc tria extra noſipſos profluimus, atque in DEVM manamus, & in noſipſos refluimus. Et iſtæ actiones perpetim ac ſine intermiſſione renouantur, & tamen ſemper aliud à DEO ſecundùm creatam noſtram eſſentiam manemus. Enimuerò nuda mens noſtra, creata quædam DEI imago eſt: atque in noſtra introuerſione ſemper inter DEVM & nos diſcrimen atque diuerſitatem inuenimus, præterquam vbi in amore ſiue amando deficimus atque exceſſimus ſpiritu, vbi inter DEI ac noſtrum amorem diſtinctionem ac diſcrimen amittimus, nec niſi ſolum DEI ſentimus amorem. In actione autem dum nos amando exhaurimus in DEO, inter DEI noſtramq; charitatem differentiam diuerſitatemq; ſentimus ac intelligimus. Quod niſi ita eſſet, omnis inter DEVM & nos amoris actio & exercitatio periret, ſicque nos neque Sancti neque beati eſſemus. Fecit autem nos DEVS ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, & quando vitijs morimur, & nobiſipſis ac proprietati noſtræ in DEI voluntatem renunciamus, iam DEO ſimiles ſumus, aptique & habiles creſcere ac proficere in maiori ſimilitudine: atque inter DEVM & nos nullum aliud medium eſt, niſi eius gratia, & bona opera noſtra: ſicq; & DEVS nobis placet, & nos illi viciſſim placemus. Mutua autem inter DEVM & nos complacentia, vera eſt amoris exercitatio: & cum ipſo virtutes omnes & cuncta bona opera noſtra actitamus: Sine ipſo autem nihil boni poſſumus. Neque etiam inuiti ac nolentes & ſine noſtra cooperatione DEO poſſumus effici ſimiles, nec ipſe nos vel Sanctos, vel beatos reddere poteſt. Libenter igitur operam dare debemus, vt illi in virtutibus & minimè ficta charitate ſimiles ſimus. Ita enim ipſe viuit in nobis, & nos in illo, & anima noſtra rationalis cum vniuerſis viribus ſuis gratia & cunctis donis ſpiritalibus impletur: ſicque ſemper virtutibus manemus locupletes, Deoq; ſimiles in æterna eius complacentia, atque ſupra ſimilitudinem ipſi vniti in amore abſque vlla defatigatione vel inertia.

Dei ſpiritus à noſtro quid exigat ſpiritu.

Genes.

Quando & quomodo reddamur Deo ſimiles.

De Omnipotentis Dei ſecundùm naturam vnitate, & perſonarum Trinitate.

CAPVT XXVIII.

AT nunc age celſiſſimam Dei Omnipotentis naturam in perſonarum Trinitate conſideremus. Ipſa nimirum omne bonum, cunctasq; virtutes in ſingulis quibuſque hominibus, id deſiderantibus atque indigentibus

gentibus perpetuò operatur. Creauitq; DEVS animam rationalem cum tribus viribus, quæ dum gratia repletæ sunt, homo Deó similis est, itemqúe habilis, aptus, sapiens, potens cuncta superare peccata, & virtutes omnes perficere ac exequi, atque seipsum foris & intus in quibuslibet bonis institutis siue modis, cunctisq; virtutibus iuxta gratissimam Dei voluntatem moderari, regere ac ordinare. Sicq; Deo similis est per illius gratiam & virtuosam vitam suam. Porrò supra hanc gratiæ & virtutum similitudinem fecit hominem DEVS etiam ad imaginem suam. DEVS quidem suiipsius & creaturarum omnium imago est, cognoscitq; seipsum per seipsum in seipso, & res omnes. Et ipse entium omnium supereſſentialis essentia est: eiusq; diuinitas abyssus est inexhausta ac impenetrabilis, in quam quisquis pertingit, seipsum feliciter aberrando amittit. Est autem idem ipse vnus in natura, & trinus in personis. Trinitas quidem æternò intus manet in naturæ vnitate, & vnitas naturæ in personarum Trinitate: atque hoc pacto natura vitalis est ac fœcunda in omnem æternitatem. Essentia Dei, quatenus essentia dicitur, otiosa est, atque etiam æternum principium, & finis atque vitalis conseruatio eorum omnium quæ sunt condita à DEO: eademqúe essentia natura est personarum: quarum tres sunt proprietates, videlicet Paternitas, Filiatio, & * voluntaria spiratio. Atqui non potest natura esse sine personis abſque substantia sua: quippe quæ viuens personarum conseruatio est. Ita ergo natura in seipsa vna est, & fœcundà in personarum Trinitate, & Trinitas in vnitate, & vnitas in Trinitate viuit. Trinitasqúe in sua natura fœcunda est, nec ibi est distincta re ipsa, sed ratione. Trinitas enim vnitas naturæ est: Continet autem personas tres distinctas re & ratione, quæ sunt Pater, Filius & Spiritus sanctus: qui quidem tres sunt distinctæ personæ, atque vna indiscreta nec vllo modo separabilis diuinitas. Ita videlicet vnum credimus DEVM in personarum Trinitate: atque hæ tres personæ licet personaliter distinctæ sint, sunt tamen vna essentia, vna natura, vnus idemqúe nullo modo separabilis aut diuisibilis DEVS. Et vnaquælibet persona DEVS est, quandoquidem totam in se diuinitatis naturam continet. Nec tamen dicere fas habemus tres Deos, quemadmodum tres personas credimus: siquidem personæ tres in natura inseparabilis & quæ diuidi non possit, vnitas sunt. Pater quidem in personis æternum principium est, idqúe principium essentiale ac personale est. Aliæ duæ personæ vna cum Patre æternum principium sunt, absque prius & posterius, & neque magis neque minus, sed per omnia simul tres personæ coæternæ sibi sunt & coæquales in essentia, in vita, in actione. Pater tamen secundùm rationem, ordinem, naturam, & etiam iuxta scripturæ loquendi modum, in diuinitate prima persona est: & ipse æternam gignit sapientiam suam, id est, Filium suum, cõsimilem & æqualem & consubstantialem sibi: cognoscitq; vnigenitum Filium suũ æternò in se ingenitum, & sine cessatione perpetuo ex se nascentem, semperqúe genitum personam alteram, itemque semper vnum eundemq; secum DEVM in natura. Filius autem, qui Patris sapientia est, suum vicissim principium, id est, Patrem suum intuetur, cognoscitq; eum, & se in eodem secundùm naturam quidem ingenitum, secundùm personam autem ex Patris substantia promanantem, & alteram personam à Patre distinctam, atque etiam perpe-

Qui Deus & vnus & trinus sit.

* in his latens.

Personæ tres qualis sint vnitas.

tuò in natura cum Patre intus manentem contuetur. Ex hac autem mutua Patris ac Filij intuitione, ſempiterna emanat complacentia, quæ eſt Spiritus ſanctus tertia in diuinis perſona, ex Patre Filioque promanans: quippe qui amborum voluntas & amor eſt, & ex ipſis ambobus æternò emanat, refluitque intrò in diuinitatis naturam. Ita nimirum celſiſſima Dei natura in diſtinctarum perſonarum Trinitate, & naturæ vnitate ſimplici ac indiſcreta conſiſtit. Atque hac ratione firmiter tenendum & credendum eſt, Filium cum Patre in ſancti Spiritus vnitate tres eſſe perſonas, vnam naturam, verumq; DEVM, & omnium creaturarum originem, viuentem & regnantem in cælo & in terra ſupra creaturas omnes in tempore ac æternitate.

Spiritus ſanctus quid, & quomodo ex Patre Filioque procedat.

Vt Deus nos ſecundùm corpus & animam creârit, & de vita triplici, nempe contemplatiua, interna & actuoſa.

CAPVT XXIX.

CREDIMVS porrò & confitemur DEVM Omnipotentem, cæleſtẽ Patrem noſtrum in natura ſua ſempiternam eſſe eſſentiam & vitam, cognoſcentẽ & volentem, atque liberrima voluntate ſua per æternam ſapientiam ſuam cuncta creaſſe ex nihilo, idq; iuxta exemplar quod ipſe eſt. Idem autem ipſe ſecundùm corpus quidem vitam nobis dedit mortalem, inſtar cæterorum animantium, corpusq; ipſum ex elementis compoſitum atq; compactum: ſecundùm animam verò, vitam nobis æternam dedit, ſicut & angelicis ſpiritibus ſupra firmamentum. Fecit igitur DEVS hominem atq; compegit ex duabus naturis, planè diſſimilibus, atque inter ſeſe contrarijs, puta corpore & anima, carne & ſpiritu, beſtiali ac rationali, ipſumq; viuentem ac morientem, in terris quidem morientẽ, viuentẽ autem in cælis, DEO inferiorem, ſed ſimilem, imaginem denique & figuram Dei. Deus autem ipſe æternus & increatus eſt, ſua ipſius & electorum omnium beatitudo, atq; etiam omnis eſſentiæ ſupereſſentialis eſſentia, & beatitas omnium beatorum, primumq; obiectum mentium in nuditatem eleuatarum. Et ipſa nuda ſupereſſentialis beatitudo perſonas diuinas, & per exceſſum ſupra ſeſe raptos ſpiritus, ſecundùm ſupereſſentiam ſuam indiſcriminatim in ſimplici otio in ſeipſa complectitur, vbi nec tempus, nec locus eſt, non prius aut poſterius, nec via, nec ſemita, non habere, nec appetere, nec dare, nec accipere, neque virtus, neq; vitium, non amoris exercitatio, non graue, nec leue, non lux, neque tenebræ, neq; nox, neq; dies, nec quicquam demum, quod verbis poſſit exprimi. Ibi nobiſipſis mortui ſumus in DEO, & vita noſtra abſcondita eſt cum Chriſto in DEO, nec eſt ibi principium, neq; finis, nec quiſquam illic nos inuenire poteſt. Etenim nuſquã eſt habitatio noſtra: ſiquidẽ ſupra omne quod creatum eſt, cum DEO ſpiritu exceſſimus in ſupereſſentialem eſſentiam noſtram in ſimplicem beatitudinem, quæ nunquam niſi ſeipſa cognoſcitur. Otium namq; in ſupereſſentiali eſſentia nemo neq; inuenire, neq; poſſidere poteſt, niſi homines illuſtrati & amantes in diuino lumine, qui DEO vniti ſunt in amore, & cum ipſo per mentis exceſſum in ſupereſſentialem otioſam beatitudinem, quę DEVS ipſe eſt, rapti ſunt. Deus enim ſecundùm eſſentiam ſuã ſempiternũ quoddam otium eſt. Cognoſcere autem & amare & velle eius, æternæ actiones ſunt, quæ ipſemet eſt. Nihil enim in eo vel præteritum eſt vel futu-

Ex quibus contrarijs homo cõpoſitus.

Coloſ. 3.

Quale Deus ſit otium.

futurum, sed omnia ei nuda & aperta atq; præsentia sunt. Ergo, vt dixi, secundùm essentiam DEVS otiosus est, naturaq; eius agit & operatur omnia secundùm fœcunditatem, siue quatenus fœcunda est. Atque ad hanc dignitatem idem ipse Angelos & homines condidit: & à mundi exordio suum nobis regnum dedit, si ipsi viuamus. Regnum autem eius ipsemet est. Et ipse nobis proprius est, si ipsi soli seruiamus. Cælum verò & terram, & quicquid est in creaturis, nostra causa fecit: deditq; nobis supra rationem libertatem spiritus & imaginum expertem mentis nuditatem: & si propenso ac inclinato spiritu liberè ipsi cohæreamus, iam nosipsos excedimus, & vnus cum eo spiritus efficimur, eiq; in æterna charitate, quæ ipse est, vnimur. Et hæc contemplatiua dicitur vita, quæ parata est omnibus, qui se ab imaginibus nudare nôrunt, Deoq; soli in spiritu liberè seruiunt, Deumq; amant. Ita enim ipse manet in nobis, & nos in illo. Dedit etiam nobis animam rationalem siue intellectualem, & liberam voluntatem: & si quidem peccata deseramus ac aspernemur, ratio nostra desuper illustratur, sicq; vitam agimus gratiosam, DEO benè placentem, viuitq; ipse in nobis per gratiam suam, & nos in illo per virtutes nostras. Atque ita in his crescendo ac proficiendo semper magis magisq; illi placere, cunctasq; vires nostras nouis virtutibus intus ornare, illustrare, ac locupletes efficere valemus: Et hæc est interna, virtutumq; studiosa siue virtuosa vita, quæ quidem necessaria est omnibus saluari volentibus. Denique fecit nos sensitiuos mortalesq; homines in carne & sanguine, & vitalem animam nostram mortali induit corpore, nato ex viro & fœmina, vt ipsi in abstinentia, in pœnitentia, in bonis ac honestis moribus, in sanctis actionibus & operibus foris seruiamus, sicut ipse nobis seruiuit DEVS & homo, viuens ac moriens, ad ipsum vsque crucis supplicium. Et quemadmodum ipse cælesti obediuit Patri suo, ita nos eum sectari ac imitari debemus, si quidem eius esse discipuli velimus, nostramq; ferre crucem, & modis omnibus abnegare nosipsos. Sicq; liberè per Christum in Christum, & cum Christo ad Patrem illius atque nostrum ire poterimus, eiq; seruire ac obsequi & obtemperare ad mortem vsque: neo ei tamen, sed etiam rationi nostræ, Deiq; præceptis, sacris Euangelijs, diuinis scripturis, fidei ac legi Christianæ, bonis omnibus institutis, consuetudinibus ac moribus, quos boni homines Christiani communiter colunt & obseruant, humiliter subditi & obedientes esse debemus. Atq; hæc vita est actiua, necessaria nobis omnibus, si Christum sequi, & cum ipso in regno eius sempiterno regnare velimus. Porrò quando tres isti exercitationum modi simul in eodem homine concurrunt, is Christo similis, Christiq; discipulus est, sequiturq; eum vsque in vitam æternam. Id quod iam & ex natura & ratione, & sacris literis, & exemplis, & creaturis omnibus, & veritate quæ Deus ipse est, atque omnibus ab eo iam indè à mundi exordio conditis rebus probare atque confirmare decreui.

Proprius qui nobis sit Deus.

Contemplatiua vita quæ, & quibus parata.

Interna vita quibus necessaria.

Vita actiua quibus sit opus.

Quam ob causam Deus cuncta creârit, & de cælo empyreo, ac primo Mobili: quædam etiam de Dei vnitate ac personarum Trinitate.

CAPVT XXX.

Gen. 1.

IN ipſo mundi principio quemadmodum Moſes Propheta in diuinę ſcripturæ exodio nos docet, fecit Deus cælum & terram, vt nobis eſſent in miniſterium, quo nos ipſi viciſſim ſeruiremus, hic quidem in terris in virtutibus & operibus bonis, & honeſtis moribus externis, in cælis autem in virtutibus ſpiritalibus, in ſancta vita, DEO in fruitione & amore vniti. Hac de cauſa cuncta creata ſunt: idq; natura, exempla, figuræ, ſacræ literæ & æterna veritas, quę DEVS ipſe eſt, teſtantur. DEVS enim ſecundùm figuram ſuam ſupremum cælum ſimplicem ac igneam fecit claritatem, ex natura & eſſentia perpetuò tranquillam ac immobilem, in ſimplici eſſentia perpetuò immotam, perſpicuam, lucidam & claram, cuncta magnitudine, ſublimitate & amplitudine excedentem, incorruptibilem, ſphæram ſempiternam, ambientem omnia quæ in materia condita ſunt à DEO. Et hoc ſupremum cælum empyreum eſt, quod diuinæ maieſtatis habitatio, palatium, & Thronus eſt, in quo DEVS cum omni ſua familia viuit & regnat. Atquì ipſemet occultum ſpiritale cælum eſt in naturæ ſuæ vnitate ac Trinitate: ſicque eſt ſupra cælos omnes, cunctasque creaturas & quicquid ipſe condidit: nosque eum ſupra creatam eſſentiam noſtram ſequuti ſumus cum perpetua charitate in fruitionem & ſupereſſentialem beatitudinem noſtram, quæ ipſemet eſt. Et quanuis ipſe ſic ſupra cælos omnes & cuncta quæ fecit tam ſpiritalia quam corporalia, eſt tamen etiam in cælis omnibus, & in toto mundo creaturisque omnibus, quas pro ſua regit, moderatur & ordinat voluntate. Singulariter verò ſupra omnia in ſupremo cælo eſt, quod iuxta ſuum exemplum, ſuamq; figuram condidit, ornauitq; ſeipſo & gloria ſua. Nuda ſiquidem ſupremi cæli eſſentia immobilis eſt, & ſine actione, quieta, tranquilla, otioſa ac immota ſupra omnia quæ DEVS in cælo & terra ex materia fecit. Primum autem mobile cuncta mouet, quæ quidem in materialibus creaturis moueri poſſunt, idemque perſpicuum eſt. Sed cælum empyreum tanta eſt, eaq; ſenſibili ac lucidiſſima claritate perfuſum, vt non niſi beatorum oculis glorioſis poſſit conſpici. Et ipſum eſt regnum cælorum, in quo DEVS cum Sanctis ſuis viuit & regnat: ſiquidem DEO in tribus ſimile eſt, vtpotè in eſſentia perpetuò otioſum, in natura ſemper agens, & influens, & hæc duo ſimplici habens claritate repleta atque perſpicua. Ita etiam intelligendum conſiderandumque eſt, ſublimiſſimam adorandæ Trinitatis eſſentiam in ſeipſa perpetuò otioſam & ſine opere, prorſusq; immotam eſſe. Sed perſonarum natura fœcunda eſt, perpetuoq; agens ſecundùm ipſarum modum perſonarum, ſiue ſecundùm perſonas ipſas. Pater enim ſuum gignit Filium ex natura ſua, eumque à ſe perſonam alteram. Filius tanquam æterna DEI ſapientia generatur à Patre, alter quidem in perſona, ſed vnum cum Patre in ſubſtantia ſiue natura. Ex Patre autem & Filio ſanctus emanat Spiritus, idem ipſe vnum cum eis in natura. Eſt itaque illic naturæ vnitas, ſed diuerſitas ac diſtinctio perſonarum. Enimuerò in perſonarum relationibus inter Patrem ac Filium mutua cognitio, mutuaq; fluxio & refluxio eſt, & amor mutuus per Spiritum ſanctum vtriuſque charitatem. Vnitas autem in qua perſonæ viuunt & regnant, in emanatione actiuè & fœcundè agit & operatur omnia ſecundùm liberrimam perſonarum ſcientiam, ſapientiam, potentiam ac nobilitatem. Atquì in refluxu perſonarum, fruitiuè perſonas eaſ-

Cur à Deo condita ſint.

Empyreũ cælũ Deo quid.

Qui Deus & ſupra omnia & in omnibus.

Vndè & qui cuncta mouentur.

Vnitas ac diuerſitas in Deo qui ſit.

dem

dem ſupra diſtinctionem intrò trahit ac retinet in immenſæ ac infinitæ charitatis, quæ DEVS ipſe eſt in eſſentia & natura, fruitione. Atque hoc pacto Deus in ſeipſo cum ſeipſo viuit, ſeipſum ſupra creaturas omnes cognoſcens: poſſidens & amans, ac ſeipſo fruens feliciſſimè. Et hic ſummus eſt vitæ modus, qui poſſit de DEO verbis exprimi. Sicque ipſe viuit in ſupremo cælo, & iuxta modum noſtrum propius atque præclarius in ſupremo creatæ eſſentiæ noſtræ. Vocauit autem nos & elegit, & ſi illum quærere velimus, inueniemus eum & intra noſipſos & ſupra noſipſos, vbi ſeipſo fruitur in gloria ſua cum electis ſuis, contemplans, cognoſcens, amans & fruens, ac permanans per omnia cum beatitudine ſempiterna. Et hîc miſſam facimus vitam illam contemplatiuam, quæ DEVS ipſe eſt, quamque præſtat & donat illis, qui ſeſe abnegârunt, eiusque ſecuti ſunt ſpiritum, vbi ipſe ſeipſo fruitur cum electis omnibus, in gloria ſempiterna. Sanè ſi quis intellectu ſuo à terra in ſupremum velit cælum ſcandere, neceſſe eſt, vt elementa ac cælos omnes intermedios tranſcendat, ſicque fide ſua DEVM in illius regno reperiet. Sic itidem ſi ſupra fidem in ſupremum creatæ eſſentiæ ſuæ, id eſt, in cælum quoddam occultum aſcendere velit, cunctis operibus bonis forinſecus, & virtutibus ac ſanctis exercitijs intrinſecus ſit ornatus oportet. Deindè ſenſus ſuos & phantaſiam ſiue imaginationem, & cunctas tum corporeas, tum ſpiritales imagines, rationes, formas, conſiderationemque tranſcendet, ſicque in nudam atque ab imaginibus abſolutam viſionem ſiue adſpectum in diuino lumine eleuatus erit, ibique DEI regnum intra ſe, & DEVM in ſuo regno contemplari poterit. Id verò propriè in ea quæ ſequitur figura licebit animaduertere.

Inuenire qui Deũ queam?

Intellectu in cælum ſcandenti neceſſaria quæ.

De Caloſtellato, de Stellis fixis & errantibus, earumque efficientia.

CAPVT XXXI.

DOCET enim nos Moſes feciſſe DEVM firmamentum, id eſt, cælum ſtellatum: quod quidem eſt ſupra elementa, ſiquidem inter elementorum atque cælorum naturam medium intercedit, eaque diuidit ac diſiungit: itemque aquas has inferiores ſub cælo, & illas quæ ſupra cælos ſunt, quod eſt cælum cryſtallinum, ita dictum à ſimilitudine aquarum in glaciem induratarum ſiue congelatarum. Hoc cælum, inter illud quod empyreum dicitur, & firmamentum, medium eſt, manatque ſecundùm quoſdam claritate & cæleſti ſubtilitate ceu vaſtum Pelagus, eſtque claritudine perſpicuum velut firmamentum, in quo ſtellæ fixæ ſitæ ſunt. Planetæ autem nõ ſunt perſpicui, ſed lucent ac reſplendent ex Solis & cælorum claritate. Stellæ verò, quæ in firmamento fixæ ſunt, vna cum ipſo firmamento ſingulæ in ſuo loco & ordine, quo à DEO collocatæ & ordinatæ ſunt, ſurſum ac deorſum circumaguntur. Sed Planetæ ſeptem eiuſdem numeri ſphæras obtinent, quæ à primo mobili aguntur, non quidem eo modo quo firmamentum mouetur ac voluitur, ſed ſingulæ pro diuinæ ſapientiæ, creaturas omnes pro noſtro vſu ac indigentia optimè diſponentis ac moderantis, ordinatione. Quo fit, vt Planetæ diſſimiles ſint ac inuicem contrarij in natura, actione, forma & ſpecie: idque ita neceſſarium erat, vt elementa & creaturarum omnium inferiorum naturam moderarentur. At tamen Planetæ & ſtellæ in ſeipſis neq;

Gen. 1.

Cryſtallinum cælũ quod, & inter quæ medietas.

Planetæ quales ſtellis quibus ornantur.

Planetæ cur ſibi inuicem contrarij.

frigidæ ſunt, nec calidæ, nec ſiccæ, nec humidæ, ſed virtutem & efficaciam ſuam in cuncta hæc inferiora influunt, aguntq́ & efficiunt in eis, quicquid ſecundùm cæli curſum & proprietates creaturarum inferiorum, agitur efficiturq́. Ideoq́ue prout homines ex ſuæ naturæ habitudine vel complexione ſiue ad bonum, ſiue ad malum plusve minusve propenſi ſunt, ita etiam cæleſtis natura ſupernè operatur, vt id pro ſuæ naturæ propenſione exequãtur. Atqui libero arbitrio ſeu liberæ voluntati noſtræ neque natura cæleſtis, neque vlla omninò creatura, nec quicquam niſi DEVS dominatur. DEVS autem ſemper nos ad bonum omne inſtigat & adhortatur, retrahitq́ & ſeruat ab omni malo, ſi modo ipſum ſequi velimus, quemadmodum per ſeipſum & creaturas ſuas nos docet.

Quid quomodo in quæ agant planetæ.

Num arbitrii liberi quicquam dominetur.

Vt creaturæ omnes, quomodo viuere debeamus, nos inſtituant: & de vita ſpiritali ac interna: itemq́ue de mala ac bona voluntate.

CAPVT XXXII.

AGE iam attendat vnuſquilibet & capiat ſeriò quę dicturi ſumus. Creaturæ omnes dirigunt, inſtruunt, manuducunt ac inſtituunt nos, qua ratione vitam noſtram tranſigere debeamus. Ipſa cælorum natura, & qui eis diuinitus inditus ordo eſt, nobis exemplar ſunt & vera figura, qua doceamur, vti DEO ſupra elementa in cælis viuendum nobis ſit, idq́ue per internam, occultam, ſpiritalem vitam, quam nemo nouit, neque ſentit, niſi qui eam viuit, colit & exercet. Hæc autem vita interna ſic incipit: Pater noſter cæleſtis in intimis noſtris internum efficit firmamentum, ſi quidem naturalem animæ noſtræ ſequamur propenſionem, ſiue ſyndereſim nobis omnibus à DEO inſitam ac inditam, & ſemper ex ipſa natura boni appetentem. Ipſa enim eſt prima, vt ſic dicam, materia, creata à DEO in animabus noſtris, & ſemper, vt diximus, ex ſuapte natura bonum appetens. At tamen ſæpius vitiorum craſſitie obnubilatur & obſcuratur. Et quanuis natura à DEO condita bona ſit, placeatq́ DEO etiam in ſeipſa nuda, diuinæ tamen gratiæ adiutorio habet opus, ſi ſupra ſeſe ſcandere debeat. Vbi igitur à grauibus craſſisq́ue vitijs & peccatis noſtris ceſſamus ac abſtinemus, & Dei quærimus & deſideramus gratiam, id ſummum ac præcipuum eſt, quod ex natura poſſimus. Verum quandiu voluntas mala eſt, & vult malum, tam diu homo tum DEO, tum donis illius omnibus contrarius eſt, & neque virtutes, neque ſapientiam, neq́ veritatem viuendo colere aut intelligere poteſt, & eſt contemptus à DEO, nec particeps eſt bonorum illorum omnium, quæ in cælis ac terris peraguntur. Voluntas mala fundamentum eſt & initium omnis mali: & in ea quiſquis perſeuerat & moritur, nuſquam niſi apud inferos inter damnatos ſpiritus locum inuenit. Ediuersò autem bona voluntas, in qua Deus cum cunctis donis viuit & regnat, opportunè ſatis firmamẽto cæli comparatur, quippe quæ ſemper deſuper monetur à Spiritu ſancto, qui omnis ſanctimoniæ prima cauſa, ſiue primus motor eſt. Atq́ hoc firmamentum tum ex Dei inhabitatione, tum ex Sapientiæ in ipſo viuentis Sole, perſpicuum, clarum ac lucidum eſt. Idemq́ ipſum ſpiritale medium eſt, aquas cæleſtes & inferiores, id eſt, virtutes actusq́ virtutum, tempus ac æternitatem,

Ipſis à creaturis quid quomodo diſcamus.

Quæ vita qui incipiat. ſyndereſis aut ſynedeus.

Voluntatis momentum quodnam.

nitatem,

nitatem, externam, actuosam & internam spiritalem vitam, gratiam, & naturam, signa & veritatem, sensitiua denique siue sensualia opera, quæ finem habent, & spiritalia, quæ æternò manent, si in gratia facta sint, discernens ac distinguens.

Triplicis Cæli ac Stellarum descriptio.

CAPVT XXXIII.

PORRÒ cælorum natura ex tribus præcipuis siue principalibus consistit cælis, quorum primum dicitur firmamentum, alterum cælum crystallinũ, tertium empyreum, quæ omnia pellucida sunt atque perspicua: & in tertio empyreo cælo DEVS habitat, viuit & regnat cum omnibus Sanctis suis. Hoc cælum, quod omnium altissimum est atque supremum, & Dei habitatio, vitam designat contemplatiuam, quemadmodum ante de ea locuti sumus. Reliqui duo cæli inferiores, vitam occultam, internam spiritalemq; significant, in qua nos conuersamur cum DEO, & DEVS nobiscum per gratiam, vel per gloriam suam. Primum ex his cælum in quo stellæ fixæ sunt, æternam cælestis Patris nostri potentiam designat, introtrahẽtem nos atque euehentem ac eleuantem supra actiones omnes sensitiuas in internum quoddam spiritale experimentum, siue sentire, in quo virtutes omnes viuunt ac exercitantur: vbi nos cæli stellis similes sumus, quę quidem superius in conspectu Dei ingentes sunt, sed hic inferius perexiguæ videntur oculis hominum, non nisi virtutum signa & indicia, quæ forinsecus in bonis actibus vel vident vel audiunt, cognoscentium. Stellæ autem non sunt pellucidæ, sicut cæli, & sunt figuræ sphæricæ, circumaguntuŕq; vna cum firmamento, cui inhærent, singulæ in locis suis, alię sublimiores, aliæ humiliores, maiores item atque minores, natura, specie, virtute siue efficacia & claritate dissimiles tam hic infernè, quam illic supernè, prout à DEO tum ornatæ, tum ordinatæ & collocatæ sunt. Nec lucent proprio suo lumine, sed lumen suum à Sole mutuant, splendentq; micant & resplendent perindè vt vasa aurea Solis claritati exposita: illustrantq; noctem, & nautis optatos indicant portus: sed interdiu Solis splendori cedunt, & virtutem suam influunt in elementa, & ea omnia quæ in terris, in vndis, in aere viuunt & crescunt. At nunc videamus, vt cæli cum stellis internam ac cælestem nos doceant vitam.

Cæli qũ quam vitam signent.

Stellæ in se & oculis hominum quales.

Stellę qui lucent.

Quemadmodum Cæli ac Stellæ vitam internam cælestemque nos edoceant.

CAPVT XXXIIII.

CAELI quidem claritate pellucidi sunt, & vita nostra interna, spiritali claritudine ex gratia & inhabitatione Dei, cui vniti sumus, pellucida est. Atquì vires animæ non sunt pellucidæ, siquidem ceu vasa aurea, aut vitra speculorum contra æternæ sapientiæ Dei solem eleuatæ ac suspensæ sunt: ibiq; claritatem & calorem discriminatim accipiunt, prout ipsæ dispositæ sunt, & iuxta virtutum, quas offerunt Deo, præstantiam ac dignitatem. Et sicut stellæ fixæ simul cum firmamento cui inhærent, circumaguntur: ita internæ bonarum vires animarum, Dei potentiam & sapientiam, in

Stellis quæ vires quæ in re similes.

quibus viuunt, virtutibus ac bonis actionibus perpetuò sequuntur ac obsequuntur. Stellæ omnes sphæricæ figuræ sunt, cuius nullum neque initium, neque terminus conspici potest: idemq; præclaræ ac nobilis animæ vires in suis sese habent actionibus. Etenim virtutes omnes ex Deo & ad Deum operantur, sicq; viuunt in Deo, qui nec principium, nec finem habet. Omnis autem interna vita, quæ rotunda non est, cornua & angulos habet alienæ intentionis & amoris alieni, ideoque falsa ficta que est, nec potest placere Deo.

Virtutes omnes vnde & quo.

Stellarũ diuersio.

Stellarum quædam pallidæ, quædam claræ, quædam igneæ sunt. Et nos cum in memoria nostra vitia, culpas ac errata nostra coram potentissima Dei iustitia reputamus, corde trepidamus, pallescimus ac terremur, nobiscum pẽsitantes, quomodo seuerum Dei iudicium tum in morte nostra, tum in extremo die ferre poterimus: atque hactenus pallentibus stellis similes sumus. Quando autem intellectum nostrum imaginibus nudatum, ad æternam Dei sapientiam erigimus, veritas quæ DEVS est, animæ nostræ faciem irradiat: sicque inter DEVM & nos splendoris emissio ac reflexio agitur, perindè ac si Sol radios mitteret suos in crystallum inter duos aureos montes positam: illicq; tanquam stellæ cæli innocẽtes, puri, clari ac lucidi efficimur. Porrò cum voluntatem seu vim amatiuam, cum affectu & desiderio ad Dei bonitatem subleuamus, spiritus noster ignescit, redditq; æstuantis ac impatientis amoris scintillas, quas tamdiu ardere oportet, donec spiritus ipse præ amore deficiat, & hoc ipso eiuscemodi amantes spiritus, igneis ac micantibus cæli stellis assimiles sunt.

Pallidis qui stellis cur similes.

Qui stellis claris.

Qui igneis.

De septem Planetis: & primo de Saturno, eiusq; mystica explanatio.

CAPVT XXXV.

FECIT præterea DEVS infra ambitum firmamenti Sphæras siue circulos septem totidem Planetarum, qui cælum ac terram exornant, & hæc inferiora regunt & fœcunda efficiunt, ita vt à diuina sapientia constitutum est atque ordinatum. Summum autem ex his locum obtinet Saturnus, qui sua effectione frigidus & siccus est, colore pallidus, idemque vafer, crudelis, ferus ac immitis, grandinem ac niues, inundationes aquarum, tempestates, multasq; calamitates, miserias & clades in his inferioribus excitat creaturis. Dominatur enim media hyeme, Sole Capricornum & Aquarium obtinente, quod est in Decembri & Ianuario. Quæ vt ad spiritalem sensum accommodemus, sciendum est, Saturnum hodiè toto terrarum orbe tam æstate quam hyeme dominari: quandoquidem charitas plus satis iam refrixit, cuius euidens argumentum est, quod homines aridi ac ficci sunt & steriles absque operibus bonis, pallidi, incompositi, deformes, & nullo bonorum morum calore præditi, auari, tenaces, odio ac inuidia pleni, superbi, callidi, astuti, & subtiles ad imponendum alijs, atque inuicem sese decipiendos. Qui enim vitijs & naturæ duntaxat viuunt, ijs Sol perpetuò in Capricorno decurrit. Cum enim Caper vel Hircus ex natura malè oleat, non absurdè peccatoris tenet speciem, qui & DEO & Sanctis omnibus fœtet: cornuque virtutis seu potentiæ & decoris eius aridum est, nec nisi sempiternis aptum ignibus. Fructus eius, hœdi sunt, qui in iudicij die ad sinistram collocabuntur, cunctiq; æternis inferorum flammis adiudicabuntur. Sol etiam

Quomodo hæc inferiora Planetæ regant.

Saturnus quis aut qualis.

Saturnus qui assiduè & vbique hodiè dominetur.

Hircus cuius sit typus.

Hœdi.

hyeme

hyeme per Aquarium decurrit, per quem significantur homines propensis naturæ suæ appetitionibus & desiderijs ac oblectamentis obsequentes & addicti, in Dei seruitio desides ac plumbei, gulosi, intemperantes, in cibo ac potu inordinati, corporis voluptatibus cunctisque eius desiderijs indulgentes. Homines ætate iuuenes ac incolumi corpore, qui in carne & sanguine viuunt absque gratia, sine conscientiæ formidine ac religione, & sine timore DEI, naturæque affectibus & propensis appetitionibus morem gerunt ac obsequuntur, ij Aquario similes sunt, quandoquidem omnis eorum vita in vitijs, & peruersæ ac improbæ voluntatis eorum oblectamentis & voluptatibus manat, idque contra voluntatem ac institutiones DEI ac Domini nostri IESV CHRISTI, cuius nomen benedictum sit, & laudetur in secula. Aquarius quos notet.

De præclarissimo nomine IESV: de præcipuis quibusdam D. IESV solemnitatibus: de creatione & ruina Angelorum & hominum &c.

CAPVT XXXVI.

ET quia hic sese offert opportunitas, dicamus aliquid de hoc salutifero nomine IESV. Quod quidem nomen præclarissimum exaltatum ac honoratum est, idemque cuncti verentur supra omne nomen in cælo & in terra, atque etiam supra creaturas omnes, & vltra omnem modum per infinita ac interminata secula seculorum. Ipse Pater noster cælestis, & terrestris mater nostra gloriosa Virgo MARIA, suum nobis dedere Filium vna cum hoc salutifero eius nomine IESVS. Pater quidem noster æternus Filium suum cum eius nomine, Gabriele Archangelo annunciante, ad intemeratam misit Virginem MARIAM, quæ eum vna cum eius nomine in sacratissimo concepit vtero suo, idque corde humili, & ingenti cum reuerentia. IESVS enim cum suo nomine nostra laus, honor, titulus, atque omnis dignitatis principium & finis est. Hæc autem Domini IESV intra virgineæ Matris beatissima viscera conceptio verno contigit tempore, & primo Anni Mense, vt apud Iudæos olim Annus inchoabatur. Quo tempore longè ante Dominus DEVS cælum, terram, & tempus, cursumque cælorum, stellas ac Planetas & cuncta, vt sibi placuit, creârat. Voluit igitur etiam eodem tempore restaurare ac reparare, & in statum sublimiorem euehere ac exaltare omnia, ideoque suum misit Filium in Matris Virginis vterum, nouo illi indito nomine, quale nunquam ante auditum erat. Virgo autem præclarissima eundem Filium suum, eiusque nomen dulcissimum mensibus nouem intra purissimi ac dignissimi corporis sui viscera verno tempore & tota æstate in hyemem vsque occultauit. Cumque eum ex mundissimo suo ederet corpore absque vllo dolore & macula, Angelici spiritus in inferiori aere concinebant: Gloria in excelsis Deo, & totus terrarum orbis pace gaudebat. Post elapsis diebus octo & quando circuncidendus erat puer iuxta legem Mosis, Virgo sacratissima Filium suum obtulit, simul reuelans nomen eius, quod à Deo per Gabrielem Angelum didicerat, acceperatque. Ita circunciſus est puer, fuso sanguine suo pro peccatis nostris, & vocatum est nomen eius IESVS, sicut ex omni æternitate à DEO fuerat prædordinatum. Prima igitur solennitas, eaque præcipua, quæ nunquam ante in IESV nomine celebrata fuit, in Phil. 2. Luc. 1. Luc. 2. Ibidem. Annunciatio.

tempus vernum incidit, quando cæleſtis Pater noſter Filium ſuum cum ipſius nomine in beatiſſimæ Virginis MARIÆ vterum miſit: in eaque celebritate non niſi tres adfuere, puta IESVS & MARIA, & Angelus Gabriel,
Luc 1. qui DEI nuncium agens, hoc feſtum annunciauit. Et licet ingens eſſet hæc ſolennitas, & totius ſalutis noſtræ exordium, occulta tamen fuit & incognita toto orbe terrarum. Proxima huic feſtiuitas hyeme occurrit, quando
Natiuitas. Virgo intemerata in Bethleem Ciuitate Dauid ſuum peperit Filium. Cui ſolennitati interfuere IESVS, MARIA, & IOSEPH, & Angeli DEO laudem & gloriam, & cunctis in terra bonæ voluntatis hominibus pacem concinentes, & Paſtores infantem eiusque Matrem inuiſentes, ac honorificè venerantes & adorantes. Huius feſti celeberrima atque iucundiſſima octaua eſt, ſiue dies octauus, qui nunquam ante ſub veteri lege in figuris ita cultus
Circuncisio. erat. Virgo nanque beatiſſima ſuum produxit Filium vt circuncideretur, eiusque nomen, quod à DEO & ab Angelo acceperat, & ad illum vſque diem ſuo in pectore ſeruârat abditum, toti orbi innoteſceret, ac vbique diuulgaretur. Huic ſolennitati interfuere IESVS, MARIA, & Ioſeph, & Iudæi, ac virginis matris cognati, qui puerum circunciderunt, vt erat lege præceptum, & apud eos ab Abrahami temporibus vſitatum. Vocatum eſt autem pueri nomen IESVS: quod eſt reuera tam præclarum ac ingens nomen, vt cælum ac totum mundum nouo nec vnquam interituro gaudio compleuerit. Hunc Filium ſuum DEVS Pater, vt ante diximus, in Vere ad nos miſit, & ſicut eodem tempore cælum, terram & cuncta creârat, ita tum & renouare
Aries. ac reparare volebat omnia. Id temporis Sol verſatur in Ariete: Aries autem ouium parens eſt: Vndè ſignificare poteſt, Dominum IESVM ſuarum ouium parentem atque paſtorem eſſe. Ipſe enim nos genuit, ſeruatq; nos & paſcit cibo cæleſti, atque ad gloriæ ſuæ caulas nos adducit. Quando verò natus & circunciſus eſt Dominus IESVS, hyems fuit, & Sol ad Aquarium properabat. Siquidem idem ipſe Dominus IESVS fons viuus eſt, cælum terramque gratiæ ſuæ aquis perfluens ac inundans. Itaque eo tempore quo ipſe circunciſus eſt, eiusque nomen toti mundo cœpit innoteſcere, cuncta inſtaurabantur, reformabantur, ac innouabantur. Vt enim quando primum DEVS
Gen. 1. hominem fecit, cuncta in ſuo initio noua & recentia erant, nempe Cælum, Terra, Sol, Luna, Tempus, Anni, Menſes, Dies, motus cælorum, ſtellarum tam fixarum quam errantium: ita quando DEVS ipſe in Nazareth, in candidiſſimo lilij flore, virgine ſacratiſſima homo fieri dignatus eſt, totus Mundus, qui iam in peccatis conſenuerat ac inueterârat, reſtitutus ac reſtauratus
Matth 2. eſt. Indè in eius natiuitate noua apparuit ſtella in Oriente, quæ Magos adduxit in Bethleem, Vbi præclara ac pretioſa obtulere munera, adorâruntq; puerum, & honorem non vulgarem habuere tum illi, tum eius genitrici ac
Luc. 2. Virgini Mariæ. Circunciſus autem puer, nomen IESV ſibi impoſitum æternò reſeruauit: qua in re tantoperè ſancta exultat Eccleſia Catholica, vt illo die nouum annum, nouos menſes, nouos dies auſpicetur: quod antea in lege non fuit conſuetum. Facilè igitur id poteſt animaduerti, Dominum IESVM in ſua natiuitate, ſuaq; circunciſione ſanctam exhilarare Eccleſiam: ſiquidem ſeipſum nobis, nomenque ſuum donat. Porrò nomen eius oleum
Cant. effuſum eſt, quod per totum manauit orbem, ſignis, miraculis, & ſanitatum confe-

conferendis beneficijs, cunctis ipsum inuocantibus, ac desiderantibus. Vbi verò Dominus IESVS secundùm humanitatem tricesimum egit ætatis annum, baptizatus est à S. Ioãne in Iordanis flumine, dicente eodem S. Ioanne, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, & Patris voce in aëre personante, Tu es Filius meus dilectus, in te complacuit mihi: atq; ipso Spiritu sancto in columbæ specie in eum descendente, ac veritati perhibente testimonium. Ibi tum Dominus IESVS sub manibus erat baptistæ sui, sanctificans seipso vndas, & sub ea figura honorans baptismum nostrum aqua & sanguine suo. Deinde euoluto anno sub idem tempus, vt habet Diuus Ioannes Euangelista, in nuptijs aquam mutauit in vinum, quo viso, lætati sunt discipuli eius, & crediderunt in eum. Rursus alio anno, eodem tempore quinque hominũ millia quinque panibus hordeacis & duobus piscibus refecit. Verum primus ille dies, quo DEVS homo factus est, inter omnes totius anni solennitates facilè primatum obtinet: quippe qui totius salutis nostræ initium & finis est, id quod ita poterit animaduerti: In ipso mundi exordio, quando DEVS creauit omnia, grandem instituit celebritatem, eamq; voluit esse sempiternam. Ad hanc peragendã constituit ac ordinauit reges, principes & eximios dominos, nempe Angelos in cælo, & homines in terra: quorum eam voluit esse functionem ac ministerium, vt grates ac laudes agerent DEO, DEVM amarent & reuerenter honorarent ac venerarentur: quod si fecissent, cum ipso in æterna regnarent beatitudine, & creaturæ omnes irrationales ex æternæ sapientiæ DEI constitutione eis obsequerentur, inseruirent, & essent subditæ. Interim in eodem mundi initio numerosa extitit Angelorum caterua, qui sese eleuarent & contra DEI honorem regnandi ius & authoritatem sibi vsurpare molirentur: moxq́e è cæli sedibus in exteriores sunt detrusi tenebras, id est, peccata sempiterna, quæ nulla comitetur pœnitentia, atque ea re nunquam impetrent veniam. Sed & Adam primus inter homines similiter obedire contemnens, DEO seruire recusauit, vndè & ipse eiectus è paradiso, in hoc exilium est relegatus, ceu nunquam Domini DEI faciem contemplaturus, nisi peccatum eius tum pro sua magnitudine, tum pro DEI iustitia in ipso atque eius posteritate vindicaretur. Ita tum nos omnes cum eodem protoparente nostro in culpam originis lapsi, diuinæq́e vltioni obnoxij facti sumus. Atquì tametsi peccatum illud in omnes per successiones propagaretur, non tamen æternò hærebat illis qui doluissent, & à DEO implorassent veniam & misericordiam. Ab illius nanque perpetratione peccati quinque annorum millia & eo amplius elapsa sunt, antequam DEVS humanam in se naturam susciperet: & tamen interim plurimi fuere homines sancti, qui placerent DEO, & benè ac honestè viuerent, cuiusmodi erant Patriarchæ & Prophetæ, puta Abraham, Isaac, Iacob, Moses, Dauid, pluresq; alij eximij Prophetæ & sancti homines, qui ab ipso mundi exordio ad nouissimum vsq; diem de præteritis ac futuris rebus vaticinati sunt: prædixeruntq; aduentum Domini IESV, vitam, actus, passionem, mortem sanctissimam, & cuncta quæ perpessus est, distinctè ac dilucidè, denique & resurrectionem eius, atque ascensionem, sancti quoque Spiritus aduentum, & quod extremo die futurum est iudicium DEI. Cuncta verò sanctæ Ecclesiæ instituta siue exercitia ijdem sub figuris quibusdam ac similitudinibus colebant.

Matth. 3. Ioan. 1. Mar. 1. Luc 3.

Ioan. 2.

Ioan. 6.

Gen. 3.

Rom. 5.

Dispẽsatio Christi in carne, quomodo prænunciata.

Gen. 7 lebant. Decimas & primitias frugum suarum dabant ad honorem DEI. A-
Exod. 15. braham eiusq; posteri in nostri baptismatis typo circuncisi fuere. Moses ex-
20. 21. &c. truxit tabernaculum in honorem DEI, initiauit sacerdotes pro voluntate DEI, instituit siue ordinauit sacrificia, modumq; ac rationem DEO in illius
1. Para. 22. tabernaculo ministrandi ex præcepto DEI præscripsit ac tradidit, idque in
Exod. 25. figura sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, in qua hodiè DEO seruitur. Dauid & Salomon templum Hierosolymitanum exædificârunt, in quo diuinus exerceretur cultus, itidem in sanctæ Christianæ Ecclesiæ typo. Atquì vt figuras quæ tum præcesserunt, ad veritatem & rem ipsam quæ nunc est, accommodemus, & in vnam Christianæ religionis legem copulemus atque compingamus: animaduertendum est, filios Israel, qui semen Abrahæ fuere, in terra
Exod. 1. Aegypti vehementer oppressos & contemptui habitos fuisse. Aduentante autem tempore, quo eos Dominus ex illa seruitute in libertatem vindicare
Exod. 3. constituerat, misit Mosen in AEgyptum, qui verbis Domini præcepit omni
Exod. 12. populo Israel, vt singulæ domus cum sua familia agnum anniculum masculum occiderent, eumque assum igni ederent stantes, baculos tenentes manibus, accinctiq; & parati ad iter quo Mosen in desertum sequerentur. Hoc primum omnium Pascha fuit, cuiusmodi nullum ante vsquam gentium celeIbidem. bratum erat, typumq; nostri gessit paschatis. Eadem nocte Angelus Domini illius iussu cuncta Aegypti primogenita hominum æquè ac iumentorum &
Exod. 14. pecorum interfecit: & Moses populum suum per mare rubrum siccis vestigijs vsque in solitudinem perduxit, quem insecutus Pharao cum omni populo, fluctibus rubri maris obrutus & extinctus est. Deinde quinquagesimo die decalogum Moses accepit à Domino in monte Sinai, scriptum digiExod. 19. &c. to DEI in tabulis duabus. Vixerunt autem filij Israel annis quadraginta in deserto manna, diuinitus eis præstito: quibus exactis, cunctos hostes suos pugnando superârunt, possederuntque terram, quam Dominus Abrahæ pollicitus fuerat, lacte & melle manantem. Deindè sicut Apostolus commemoGal 4. rat, vbi venit plenitudo temporis, ex omni æternitate à DEO præuisa ac præstituta, misit DEVS Pater cælestis Filium suum, factum ex semine Dauid & Abrahæ secundùm carnem: isq; eduxit populum suum ex Aegypto, id est, cunctis hostium & vitiorum tenebris, introduxitq; in solitudinẽ, vbi manna cæli viuimus. Nam quando trigesimum tertium excessit ætatis annum, ab ipso incarnationis tempore, sicuti eius anni in literis, annalibus, & con-
Matt. 26. tractibus annotari solent, conuocatis Apostolis suis in montem Sion, inibi
Mar. 14. cum eis primo agnum Paschalem, sicut erat lege definitum, comedit, ac de-
Luc. 22. indè seipsum dedit in Sacramento viuum agnum Paschalem, benè assum
Matt. 27. amoris igni, ac sequenti die excruciatum, tortum, occisum & assum in cruce
Marc. 15. propter peccata nostra, vt nobis benè saperet. Atque ita deduxit nos per ma-
Luc. 23. re rubrum acerbissimæ passionis & mortis & sacrosancti sanguinis sui, vbi
Ioan. 19. peccata nostra omnia cunctiq; hostes nostri submersi & extincti sunt in mari rubro, id est, morte ipsius, & effusione pretiosi sanguinis eius, & si eum sequamur in desertum gratiæ suæ, manna cæli, id est, sacratissimo corpore, &
Rom. 4. præclara sanguinis sui potione nos reficiet & alet. Mortuus est igitur ex a-
Mat. 16. more purissimo propter peccata nostra, & resurrexit in gloriam suam. Et nos si peccatis moriamur, ei in virtutibus viuere, cum ipsoque mori & re-

surgere

surgere glorioſi in anima & corpore poterimus. Die autem quadrageſimo aſcendit in cælum, cunctis ſeruis ſuis gloriæ ſuæ locum præparaturus. Indè decimo die ſanctum ſuum Spiritum miſit in diſcipulos, & etiam hodiè in nos omnes qui ei viuimus: iſq; manebit nobiſcum, quandoquidem vita, inſtitutio, & charitatis lex nobis eſt: emanatq́ue nobis mel & lac, id eſt, dulcedinem ac puritatem: & quibuſcunque indigemus & habemus opus vſque ad extremum illum diem, quo Dominus IESVS veniet iudicare viuos & mortuos, id eſt, bonos ac malos. Quo die Saturnus ferus ac terribilis Planeta dominabitur, quando Dominus IESVS cum Angelis & Sanctis ſuis ſecundùm iuſtitiam & ſine miſericordia iudicabit omnes qui ipſi non vixere, & in mortiferis peccatis exceſſerunt è viuis. Tum enim cæli mouebuntur, terra contremiſcet, & creaturæ omnes horrore concutientur ad aduentum iuſtitiæ DEI Peccatores quiq; dicent montibus, cadite ſuper nos, abſcondentq; ſe in ſpeluncis & in petris montium, & cauernis ſaxorum à terribili facie Domini. Interim nunc tempus eſt acceptabile, quo mortales omnes iure meritoq; extremum debent vereri diem, & relictis vitijs, veniam & gratiam quærere ac deſiderare, dum eam inuenire ac obtinere licet. Iam Dominus IESVS Chriſtus cum ſua gratia paratus eſt ſingulis quibuſque à peccatis ſeſe abſtinentibus, & ad virtutes ac veritatem ſe conuertentibus, occurrere. Atque eam ob rem nemo plus ſatis debet eſſe meticuloſus. Immoderatus enim ac inordinatus timor, ad deſperationem & diffidentiam adducit: quod eſt grande peccatum mortiferum, & ex improbo ac amaro fundo naſcitur, qui eſt contrarius Spiritui ſancto. Quod quidem etiam cælorum natura & errantium ſiderum motus nos docet. Quæcunque enim DEVS tum in natura, tum gratia fecit, ea omnia benè ſunt ordinata. Itaque ſupremus planeta Saturnus, qui hyeme dominatur, vafer, improbus, crudelis, immitis, frigidus, ſiccus ac ſterilis eſt, excitatq; ſuperbiam, iram, odium, inuidentiam in omnibus illis, qui ſine DEI gratia in mera ac ſola natura viuunt.

Act. 2.

Matth. 25.

Matt. 24.

Oſeæ 10. Apoc. 6.

Metus quis quã ſit periculoſus.

De Planeta Ioue, & quid is myſticè ſignificet: de Angelis & hominibus: de quatuor generibus malorum hominum, itemq́ue de Filijs Dei & Naturæ.

CAPVT XXXVII.

PRoximus deinde Planeta, conditus à DEO, Iupiter eſt, qui verno tempore regnat, eſtq; clarus & inſtar lactis candidus, calidus & humidus, creaturas omnes fœcundans, gratus & amabilis, vt qui proſit ômnibus, noceat nulli. Ex quibus perſpici licet, duos hos planetas Saturnum & Iouem, inter ſe eſſe natura & in cunctis ſuis effectionibus contrarios: & tamen vterque vtilis ac neceſſarius eſt tempore ſuo. Creaturæ enim omnes perfectæ ſunt, & agunt ac operantur quemadmodum à DEO ipſis conſtitutum eſt. In principio quidem mundi conditi, duas Omnipotens DEVS naturas fecit in ſui laudem, primam in cælis, alteram in terris: & quotquot ex vtrauis harum conſtabant, nobiles, præclari, liberi ac perfecti ſecundùm naturam erant, placebantq; DEO, nouerantq́ue bonum & malum, datq; eis à DEO liberi arbitrij facultas eſt, qua eligerent & agerent id quod maluiſſent. Iam qui ex eis placebant ſibi, ac ſeſe inordinatè amabant, DEO ſe immorigeros

Iupiter qualis.

Quæ duæ naturæ quorſum à Deo factæ.

Sui amor quos perdiderit.

præstiterunt, ipsoq; & eius gratia & voluntate contempta, seruire illi omninò recusarunt: quam ob rem è cælo tanquam fulgur ceciderunt, & peccatum eorum factum est sempiternum, vt quod nulla vnquam sequitur pœnitentia, & æternis tartari flammis exuruntur. Qui verò libera voluntate honorabant, amabant, adorabant DEVM, ij gratiam & gloriam sunt consecuti, in eaq; æternò confirmati sunt ac stabiliti in conspectu DEI, singuli in ordine suo, alij alijs sublimiores pro naturæ excellentia, ministerij ac officij dignitate, & actionum præstantia ac magnitudine. Primus etiam homo DEO fuit inobediens, illo ipso ac eius voluntate & præcepto contemptis: quare & ipse eiectus quidem ex paradiso est, sed peccatum eius non fuit æternum, siquidem gratiam obtinuit & veniam, & nos omnes cum illo, si modo cum bona voluntate & cordis contritione peccatorum nostrorum veniam quæramus. Sunt autem quatuor peccatorum genera, quæ hodiè in mundo vbique dominãtur, in quibus quicunque viuunt & moriuntur, æterna damnatione plectuntur. Primi generis sunt Pagani & Iudæi, & improbi Christiani, qui à fide Catholica in aliquo articulo dissentiunt. Alterius generis sunt, qui sponte scientesq; in peccatis viuunt mortiferis contra præcepta DEI & sanctæ Ecclesiæ constitutiones. Tertij sunt hypocritæ homines ficti ac simulatores, qui cum virtutibus intus vacui sint, tamen forinsecus virtutis speciem præ se ferunt ac simulant, idq; non causa DEI, sed ob res caducas & temporarias. Quarti sunt, qui DEO quidem seruiunt, at non ex charitate, sed solum propter seipsos, & propter priuatum suum lucrum ac commodum. Tales vocantur mercenarij. Quisquis autem DEO seruit aliquam ob causam, quæ DEVS non sit, is non amat DEVM. Qui semper lucrari & habere vult, dare nunquam, is necdum bonus est. Qui autem DEVM amat, ipso contẽtus est, nec quicquam præterea appetit. Deo seruire, DEVM amare est. Qui verò DEO lucri & commodi sui causa seruit, vtique non diligit DEVM. Vera enim charitas non quærit quæ sua sunt. Et qui seipsum aut quamlibet creaturam amat supra DEVM, is DEVM non amat. Semper seipsum in omnibus quærere, spectare ac pro scopo habere, id natura est, & occulta superbia, etiãsi id ipse homo nesciat. Quod natum est ex carne, caro est. Caro autem & sanguis DEVM & regnum DEI cernere, inuenire, possedere non potest. Spiritus autem qui ex DEO natus est, naturam, carnem & omnia superat, videtque DEVM, & inuenit regnum DEI latens & abditum intra se. Ex quibus perspicuum fit, filios naturæ vel carnis, ex DEO natis filijs esse aduersos atque contrarios. Natura enim absque gratia, spuria est. Qui autem ex DEO nati sunt filij, ijdem legitimi sunt hæredes regni DEI. Dicam breuibus verbis, quinam naturæ, qui DEI filij sint. Naturæ filij sunt quotquot elementis subiacent, & cæli ac planetarum motui seruiunt ac obsequuntur. DEI autem filij, naturæ, cæliq; ac planetarum cursui dominantur, & cuncta eis subdita sunt.

4. Peccatorum genera hodiè dominantium

I. II. III. IIII.

Mercenarij.

1. Cor. 13. 1. Cor. 15. Ioan. 3.

Naturæ filij qui.

Qui Dei.

Vt natura hominum in septem habitudines distincta sit & de filijs Saturni.

CAPVT XXXVIII.

Horrida natura in quot eõ.

PORRÒ hominum natura in septem habitudinum vel complexionum modos distributa est, quas nascentes ex planetis contrahimus, vtpotè

quos

quos secundùm natiuitatim ac habitudinem corpoream imitamur. Dominantur enim & agunt in nostra corpora: sed nihil habent iuris in spiritum, vt qui supra naturam per gratiam ex DEO natus est. Supremi planetæ, id est, Saturni filij, eidem secundùm naturam similes sunt. Frigidi namque sunt, quod ad amoris affectum vel experimentum attinet, & sicci ac steriles absque virtutum fructibus: maleuoli quoque & versipelles, torui, immites, crudeles, pallidi, deformes, propriæ voluntati dediti, morosi, pugnaces, & magni ac elati animi. Et cum spiritales fieri volunt, inordinato damnationis metu, cura & anxietate laborant, eo quod seipsos non nisi propter seipsos secundùm naturæ consuetudinem spectant & amant. Sicque fit, vt interdum frigidi ac sicci sint absque bona voluntate & spiritali experimento vel affectu: nonnunquam frigidi ac humidi, id est, sine gustu & consolatione diuina, vt plurimum natura inquieti ac perturbati, & nunquam non diffidentia ac timore inordinato nimium abundantes. Viuunt enim in hyeme, quãdo Saturnus dominatur, qui quidem in initio frigidus & siccus est, tanquam capricornus: in exitu autem frigidus & humidus, cum versatur in Aquarij signo, quod pluuias, niuem, aquarum inundationes & clades multimodas secum adducit. Istiusmodi ergo homines naturalem suam, in qua nati sunt, habitudinem siue complexionem odire & contemnere debent, & proprietati renuntiare voluntatis suæ, proprium abijcere iudicium ac sensum, & inordinatam diuinæ iustitiæ formidinem, oculosque suos claudere & cohibere à nimia consideratione iusti iudicij DEI, & nequaquam habere contemptui aut diffidere vel desperare de Spiritu sancto eiusq; gratia & pietate. Id enim peccatum tartareum est, quo nullum magis est inuisum DEO. Credere etiam debent scripturis sanctis, quæ cælesti consolatione abundant: & quod CHRISTVS pro cunctis peccatoribus, nemine excluso, mortuus sit. Denique submittere se debent bonis hominibus, eisque potius quam sibimet credere: atque ita cor omnesque vires suas aperire & expandere cum desiderio diuinam suscipiendi gratiam.

Planetæ diuersæ.

Saturni filij.

Gehennæ metus qualis.

Saturnus, Aquarius.

De Ioue eiusque filijs.

CAPVT XXXIX.

SEquitur hinc alter planeta, id est, Iupiter, qui Saturno contrarius est. Calidus enim & humidus, clarus & instar lactis candidus, suauis & mitis est, regnatque in Februario, Sole piscium signum percurrente, atque ad sublimiora conscendente, quo tempore incalescunt dies, vndæ fluitant, pisces, quos rigida hyemis frigora in vnum collegerant, cum ingenti voluptate vltrò citroq; natant in aquis. Planeta iste amabilis & gratus ac placidus est, gratificaturq; ac benefacit creaturis omnibus hic inferius degentibus. Et qui sub ipso nascuntur, illius secundùm naturam similes sunt, puta calidi ac feruentes bonis desiderijs, & humidi ac profluentes bonis actionibus, formosi & candidi corpore, gratiosi, humiles, mansueti, pij, liberales, benigni, hilares, sociabiles, amabiles, conuersatione ac moribus ciuiles & compositi, atque ex natura facilè alios sibi attrahunt, & alijs ipsi afficiuntur. Quæ quidem naturalis habitudo, tametsi præclara, nobilis & bona est, non est tamen nisi caro & sanguis, nec est perpetuò sapiens ac prudens. Contemnit

Iupiter.

Habitudo quæ qualis.

enim ſæpè DEVM & regnum eius ac bona æterna, quæritq; & amplectitur, eligit ac amat huius mundi res fragiles & caducas, & quas velit nolit, breui amiſſura eſt. Sed qui ex his ſeſe abnegant, & mundo ac vitijs moriuntur, renunciantque ac valefaciunt omnibus, ij denuò naſcuntur ex DEO, gratioſi, locupletes, & beati, & cum Sanctis & Angelis cohæredes gloriæ ſempiternæ.

De Marte & qui ſub illo naſcuntur.

CAPVT XL.

Mars. TErtius planeta, ſi à ſuperioribus deſcendas, Mars eſt, qui calidus & ſiccus, malitioſus, inuidus & truculentus eſt, atque in multis conuenit cum Saturno. Qui ſub ipſo naſcuntur homines, natura ſicci, feruentes, vitioſi, inuidi, inſociabiles, nemini amici, nec gratificantes aut benefacientes cuiquam, niſi qui ipſis amici videantur, ac benè faciant. Complexione vel habitudine calidi & feri ſunt, animo citò concitantur ac mouentur, facilè pulſantur ac perturbantur, citò ira inflammantur, ſed diu fixum alto pectore retinent ſi quid acceperint iniuriæ, nec facilè condonant, libenter vlciſcuntur, leui ex cauſa contriſtantur, ſermone verſipelles & callidi, ſemperq; rectius alijs ſentire ſe arbitrantur. Latet enim in eis occulta ſuperbia. Iſti dum ſpiritalem inſtituunt vitam agere, externam quandam aſſumunt ſanctitatis ſpeciem, tantum vt in ea humanam captent gratiam & placeant hominibus, puta grandia quædam ac alijs bonis hominibus inuſitata pœnitentiæ opera, vt vel diuturnum ſilentium, vel de ſublimibus rebus loqui. Et ſi natura ac ingenio ſint acuti ac ſubtiles, quoſlibet alios homines bonos, qui ipſorum inſtituta non magnifaciunt, temerè iudicant & condemnant. Itaque ſuperbi ſunt & hypocritæ, nec apti ac idonei qui DEI gratiam conſequantur. At tamen quæ homini poſſibilia non ſunt, DEO Omnipotenti non ſunt impoſſibilia.

Quales ſint Martiales.

Matth. 19. Marc. 10.

De Sole, & ſub ipſo genitis.

CAPVT XLI.

Sol. QVartus planeta Sol eſt, medius planetarum, & communis omnibus, candidus eſt & luminoſus, coloris aurei, ſiccus & calidus, maximè cum in Leonis verſatur ſigno æſtate media. ſolus per ſe lucet, illuminat tres ſuperiores, totidemq; inferiores planetas, atque etiam cuncta ſuperiora & inferiora, fructus ad maturitatem adducit, vitam & incrementum ſubminiſtrat, mundi oculus & lux eſt, & velut fons viuus omnis luminis & caloris: abſque illo nulli fructus creſcere, neque gratum obtinere ſaporem, nec matureſcere queunt. diem & noctem, æſtatem ac hyemem efficit. octies maior terra dicitur, ſtellas omnes illuſtrat, quas tamen interdiu ſuo ſplendore reddit inuiſibiles, ægris oculis odioſus ac moleſtus, ſanis iucundus & amabilis. Qui ſub ipſo naſcuntur, facie ſplendidi, candidi ac amabiles ſunt, in cibo ac potu omniq; actione ſua ſobrij, ac benè ordinati, itemq; ſicci, & omni inordinatæ appetentiæ ac delectationi reluctantur, feruent ſanguine, magno & audenti animo ſunt inſtar Leonis, qui ferarum rex & princeps eſt: ſicut & Sol eorum omnium quæ in natura viuunt & creſcunt, rex & princeps

Solis efficaciæ ſeu virtutes.

Leo.

ceps dicitur. Parati etiam sunt Solis filij omnibus ipsorum indigis, maximè quos ipsi dignos iudicant. Quicquid enim cum virtute coniunctum & bonum ac benè ordinatum est, appetunt: suntq; ex ipsa naturali habitudine mites ac humiles, amant virtutis & veritatis diem, oderuntq; vitiorum ac improbitatis noctem. Spiritu hilares, corde pij, & conuersatione suaues, amabiles, benigni sunt: ficq; sæpè fit, vt magnorum principum gratia flagrent, & ad magnas dignitates & honores euehantur. Denique ingenio capaces ac dociles, acuti, perspicaces & sapientes sunt ad cognoscendas virtutes & veritatem, & ex natura apti ac habiles ad DEI gratiam percipiendam. Solis filij quales.

De Venere, & qui sub ipso nascuntur.

CAPVT XLII.

QVintus planeta, Sole inferior, Veneris habet vocabulum, estq; candidus & lucidus, colorecq; candenti ac resplendenti, & natura calidus ac humidus est. Dicitur autem Lucifer, quando solem antecedens sese humanis obtutibus lucidum micantemq; visendum exhibet. Hesperus autem appellatur, cum serò solem insequitur. Inter stellas lucidissimus est, effectione benignus, benenolus, ac mitis est, Martis malitiam temperat: dominatur autem Sole Taurum & Libram percurrente, videlicet in Septembri. Cum Dominium obtinet, odium ac inuidiam imminuit, amoremq; & fidem cunctis in hominibus vi naturæ suæ corroborat atque confirmat. Qui sub ipso in hanc eduntur lucem, Iouis filijs in multis consimiles sunt. Vultu candidi, lucidi, gratiosi, venusti, iucundi sunt, sociabiles, moribus ciuiles, compositi ac liberales, natura callidi & humidi, id est, luxuriosi, gulosi, & ad omnes inordinatas ac illicitas voluptates & oblectamenta, & quæcunque corpus appetit, procliues. Fugiunt odium & inuidiam, pacemque, amicitiam & concordiam inter mortales omnes pro viribus conciliant. Verum tametsi natura bona præclara ac generosa sunt, & pro mundi honestate ac consuetudine in oculis hominum sic satis compositi ac benè ordinati, non possunt tamen placere DEO absque diuina gratia. Nati quidem sunt in aurora, & Luciferi ingenium acceperunt. Corporeis enim apertis oculis, lucem solis ac cæli excepere, viuuntque iuxta solis oblectamenta, siquidem calidi & humidi sunt, eoq; mundi & omnium quæ mundi ambitu continentur, amore tenentur: quo fit vt spiritu cæci sint, & intellectilis seu intellectualis eorum oculus diuinæ gratiæ lucem susципere non valeat. Lucifer solis lumen, id est, mundi diem adducit. Eius filij sunt, qui ætate iuuenes & incolumes ac valentes viribus, sine metu & absque conscientiæ religione mundo huic militant & obsequuntur, cuiusmodi hilari sunt corde, vacantq; suis oblectamentis, cantant, saltant, nec magnoperè curant, qua ratione diem exigant perducantq; ad vesperam. Hesperus Solem occidentem sequitur, & post illum etiam ipse occumbit. Huius filij malè succumbunt, quotquot in mortiferis decedunt vitijs ex hac vita, qui omnes æternæ damnationis constringuntur nexibus, nec vnquam lætus eis dies oritur, sed portio eorum est, semper esse damnatos. Iam agè vnusquilibet sibi consulat, sese benè consideret & attendat, dum licet, ficque prudens erit. Intus enim prouidum esse ac circumspectum, ad omnia vtilissimum est. Veneris descriptio. Quales Veneris filij. Luciferi filij. Hesperini.

Vt Natura incitet ad vitia, & quibus rebus vitia profligentur, & gratia obtineatur.

CAPVT XLIII.

NAturâ quidem corrupta instigat ad vitia: Lex autem vetus, pro peccatis sanguinem fundere iubere consueuit. Atquì preces internæ ac deuotæ, verus dolor & contritio, & multa in DEVM fiducia & amor peccata propulsant, gratiam impetrant & assequuntur, præstantqúe vt homo semper DEO possit esse vnitus: idqúe tum natura, tum quæ apud Iudæos præcessere figuræ, tum potissimum omnis scriptura diuina nos docet. Vel autem natura incitet ad vitia, facilè tum potest animaduerti, quando Sol cum Venere Tauri signum ingreditur. (Taurus animal immundum & natura audax est.) Dum enim hæc tria iunguntur ac dominantur, quod est in Aprili, anni tempus calidum & hûmidum est, & creaturæ omnes ad propinquum æstatis aduentum hilarescunt, terra virentia producit gramina & herbas multigenas, arbores, flores ac folia germinant, pisces maximis cum delicijs natant in vndis, aues per aëra sursum deorsum canentes volitant, & natura omnis aduentante æstate lætatur: homines bona præditi corporis habitudine vel complexione, qui calidi ac humidi sunt ex natura, facilè mouentur ac procliues sunt in vitia. Eam ob rem præcipit DEVS Iudæis, vt pro peccatis occiderent, concremarent ac immolarent Deo tauros siue boues, hircos & arietes, quæ sunt fœtida animalia. Et sancta Ecclesia, DEI loco præcipit nobis, vt certo anni tempore pœnitentiam agamus, ieiunemus, vigilemus, precemur, dies quadraginta pro peccatis nostris præteritis, præsentibus, & quæ in posterum nobis accidere possint. Nimirum Moses olim in monte Sinai dies ieiunauit quadraginta, nihil alimenti sumens, quo dignus redderetur qui DEI legem acciperet. Helias itidem Propheta totidem ieiunauit dies, qui postmodum in curru igneo raptus & perductus est in terrestrem paradisum. Denique ipse Dominus noster IESVS CHRISTVS in eremo quadraginta diebus & noctibus ieiunus permansit propter peccata nostra, ac deindè discipulos suos elegit, & tum exemplo suo, tum etiam verbo docuit, ieiunijs, orationibus, vigilijs dare operam, & paupertati, sobrietati, castitati studere. Atque ita post eius ascensum in cælos, illius viuebant ac docebant discipuli, & Ecclesia primitiua, itemqúe omnes monastici ordines ac religiones in suo initio. At nunc gratiæ dies nimium refrixit, quando etiam omnium monasticorum ordinum siue religionum professores optimis quibusque maximeqúe caris & gustui plausibilibus escis ac potionibus libentius vtuntur: vestesqúe gerunt eiusdem cum secularium hominum vestibus lanæ & coloris, si quidem obtinere possint: & quanuis monasticæ vitæ speciem quandam præ se ferant, tamen Apostolorum regulam pauci sectantur. Itaque si Apostolos in æternæ beatitudinis gloriam sint subsecuturi, id sanè lex Euangelica minimè testatur. Docet præterea nos natura cælorum, Veneris stellam vna cum Sole in Libræ signo versari in Septembri. Atque eo anni tempore mundus opulentus est & plenus frumento, vino, omnigenis frugibus ac fructibus naturæ nostræ sustentandæ necessarijs. Cuius causa est amor Dei, qui præponderat omnia, & ministris suis abundantes præstat opes.

Taurus.

Quæ animalia cur sibi offerri Deus iusserit.

3. Reg 17.

4. Reg. 1.

Matth. 4. Luc. 4.

Deteriores omnis hodiè quam tepuerit.

De

De quadruplici Libra charitatis Dei, & speciatim de prima.

CAPVT XLIIII.

IPSA nimirum charitatis DEI libra præclara, in quatuor est distributa modos, quos DEVS Omnipotens ad sui laudem, & nostram æternam salutem ordinauit, benedixit, sanctificauit atque discreuit. Primus modus vel prima libra amoris, qui quidem vnquam exercitatus atque exhibitus sit, docet nos, quemadmodum DEVS creârit nos ex nihilo, & tum seipsum, tum cuncta quæ fecerat, nobis largitus sit. Ista charitas, quæ DEVS ipse est, nobis omnibus communis est, & singulatim tota vniuscuiuslibet amantis: & ipsa vna est supra omnem numerum & absque numero, & æterna supra tempus & sine tempore, supra mensuram & absque mensura: & spiritus purissimus absque loco. Hanc præclarissimam charitatis libram, & simul quicquid potest, dedit nobis DEVS. Quamobrem cuncta vt deseramus ac relinquamus oportet, si huic summi amoris libræ vacare velimus. Charitas namque profluens fluuius est, cunctis virtutibus præstantior, eiusque actio est flagrans incendium, cuncta sibi obuia comburens. Eius natura est, semper dare & accipere: sed ipsa in seipsa otiosa essentia est. Dare & accipere, in amoris exercitatione siue exhibitione perpetuò distincta sunt: atque hæc est suprema amoris libra, quam nemo extraneus vel cognoscere, vel sentire, vel excogitare potest.

Libraque in quot modos distributa. I.

1. Ioan. 4.

Charitatis actio & natura quæ.

De altera charitatis Libra.

CAPVT XLV.

ALtera charitatis libra æquabiliter ponderat omnia, & tribuit singulis, quod illorum est. Tribuit autem nobis charitas Dei, gratiam, virtutes & tempus, & horum singula in duas ex æquo partes distributa. Quod quemadmodum se habeat auscultare lectorem velim. Charitas DEI seipsam nobis dat & gratiam suam, vicissimque exigit à nobis nosipsos, veritatem, & virtutes recta cum intentione & charitate coniunctas. Cumque hoc pacto illi nos respondemus, fit quoddam libræ æquamentum. Charitas enim in sua lance seipsam & gratiam collocat suam, & nos in nostra lance nosipsos virtutesque nostras recta cum intentione & amore coniunctas ponimus: sicq; fit quoddam æquilibrium. Vt autem virtutes & charitas nostra crescunt in lance nostra, quam nos DEO offerimus: ita & gratia & charitas DEI quam nobis reddit, in illius lance augescunt. Atque hac ratione æquabiles lances nostræ manent, semperq; nos vnum cum DEO in charitate, & in virtutibus ac gratia similes manemus. Tempus quoque diuina charitas nobis æqualiter bipertita est. Sol etenim media hyeme ascendit, semperque magis ac magis fertur in sublime vsque ad æstatis medium, quæ est anni pars dimidia, qua dies producuntur & crescunt, & noctes semper decrescunt: rursumq; Sol reuertitur descendendo vsque ad mediam hyemem in idem signum, vbi cœpit ascendere, & tunc anni totius circulus euolutus est. Eodem modo homo peccator semper in media viuit hyeme, vtpotè maleuolus, frigidus, siccus, & absque vllo virtutum fructu. Quando verò sese

Libra ista qualis.

Dei charitas quid nobis det, quidve à nobis exigat.

Solis ascensus ac descessus qui & quo fiat, quidve sibi velit.

cognoſcit, & dolet, ſubmittitq; & humiliat ſeſe, creditq; & ſperat, & quærit ac expetit gratiam & veniam, iam gratiæ Sol eius in corde exoritur & aſcendit. Et hic primus eſt in tempore gratiæ dies. Quod ſi cum Sole gratiæ aſcenderit, eumq; virtutibus ac ſanctis exercitijs ſequutus erit, veniet quandoque ad æſtatis medium, id eſt, vbi DEO per amorem adhæreat abſque timore, & ſit à ſeipſo & creaturis omnibus liber ac abſolutus, quæ quidem in diuinæ gratiæ aſcenſu ſuprema virtus eſt: Vbi tum cum gratiæ Sole in humili ſuijpſius reſignatione ad omnem deſcendit perpeſſionem, & quicquid DEVS vel ipſo vel creaturis omnibus facere velit, id perindè eſt ipſi: eſt enim paratus & reſignatus ad omnia: ficqúe humilitatis & manſuetudinis in ſe reperit fundum, quod nulla quę in præſenti poſſit vita accidere, perpeſſio vel afflictio poteſt opprimere vel prægrauare. Eſt igitur hîc quædam æſtatis ac hyemis æquabilitas: atque homo iſtiuſmodi, cordis & conſcientiæ pace & quiete gaudet in omnibus: habitatq; & quieſcit in eo Spiritus ſanctus in ipſo humilis reſignationis eius fundo, & ipſe viciſſim per amoroſam adhæſionem libera cum veneratione ac reuerentia in ſancto Spiritu quieſcit & commoratur: atque hoc modo inter DEVM & ipſum quoddam eſt amoris æquilibrium.

Dies primus.

De tertia Charitatis libra: & de immenſo Dei erga nos amore.

CAPVT XLVI.

TErtia deindè amoris libra ſequitur, quæ cuncta tripartito diſtribuit ac ordinat, puta in Tempus, Vitam & Subſtantiam, vndè in tempore viuimus. Vbi diſcretè eſt animaduertendum, DEVM nobis per ſeipſum in tempore ſeruijſſe, nosqúe amaſſe ac honoraſſe tripliciter, ſeu tripliciter ratione. In temporis exordio fecit hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Quod quidem magnum fuit miniſterium, ſed honor maior erat, eiusqúe charitas abſque vlla menſura multo maxima eſt. In temporis medio in natura noſtra deſcendit ipſemet è cælis, ſeruiuitq; & vixit nobis, nosqúe inſtituit & amauit ad ipſam vſque crucis mortem: obijtqúe propter nos ex amore, & noſtram peccati mortem ſua morte peremit, reſurrexitq; in gloriam ſuam, & aſcendit ad Patrem ſuum, miſitq; ſanctum Spiritum ſuum, qui in nobis viuit & manet: in quo reformati ac renouati ſumus in tempore gratiæ, dedit etiam ac reliquit nobis carnem & ſanguinem ſuum in cibum ac potum: & ſi quidem illi ſeruimus, illum honoramus & amamus, guſtare eum poterimus. Promiſit denique nobis vera fide, rediturum ſe extremo die in fine ſeculorum cum Angelis ſuis in multa maieſtate, excitaturumqúe corpora noſtra, ſimul cum anima perenni gloria fruitura, & ſecum nos ducturum ad Patrem ſuum, atque inibi cum Patre & Filio in ſancti Spiritus vnitate gauiſuros ac regnaturos nos in æuum ſempiternum. Iſta nimirum charitatis libra eſt, quam nos accepimus à DEO, quamqúe illi viciſſim pro noſtrarum facultate virium debemus. Dedit ipſe nobis id quod ſumus, quod habemus, quod poſſumus, itemqúe quod ipſe eſt, habet & poteſt, ſeruiuitq; nobis, nosqúe honorauit, & æternò nos amore proſequitur: & hæc charitatis eius libra eſt, quam nobis donauit: exigitq; viciſſim à nobis libræ æquamentum, ſi modò vita noſtra illi placere debeat. Quamobrem

Deum tripliciter nobis ſeruiſſe.

I.

II.

III.

rem anni tempus, quod nobis ea, vndè sensitiua sustentatur vita nostra, producit, in tres distinxit partes: itidemque gratiam suam qua nos potentes reddit, docetq; ac dirigit & informat, vt ipsi in virtutibus viuere debeamus, tribus elargitur modis: atque ipsa virtuosa vita nostra tribus constat modis, in virtutibus & charitate nos perficientibus, & ad æternam ac beatam nos vitam perducentibus.

Vt etiam post peccata liceat cum DEO redire in gratiam, & de vita interna ac contemplatiua.

CAPVT XLVII.

QVAE quidem quemadmodum se habeant, iam manifestis declarabimus indicijs. Media hyeme, sole ad superiora se reflectente, tempus frigidum, siccum, sterile ac infrugiferum est. Ita etiam homo peccator frigidus, aridus, & absque vllo virtutum fructu viuit. Quod si hac tam frigida peccatorum hyeme sine gratia diem clauserit extremum, æternis punietur damnatorum supplicijs. Peccatis inseruire, non nisi tempus perdere est, & vita repudiata, mortem amplecti. Libenter igitur aduersum vitia decertare, & diuino freti adiutorio, gelidam peccati hyemem superare debemus: sicque in calida diuinæ gratiæ æstate æternæ vitæ fructus proferre ac efficere & operari poterimus. Quod ipsum quoque solis cursus & discreta anni tempora nos instituunt. Cum enim Dei gratiam in baptismo nobis collatam peccando amittimus, iam mendaces ac Deo infideles sumus. At nec sic quidem ille nos penitus deserit, si veniam & gratiam quæramus & expetamus. Media enim peccatorum nostrorum hyeme tempus gratiæ rursus oriri incipit, sicuti media hyeme Sol ad superna reuertitur: atque indè quatuor eluctatur mensibus in Aprilem vsque, antequam totum hyemis frigus omninò possit superare & abigere: ex quo id nobis discere licet, nos quoque cum diuinæ gratiæ auxilio aduersum peccata & peccandi occasiones, prauasq; consuetudines, & omnem amorem inordinatum, carnem quoque & sanguinem & improbos spiritus, eorumq; tentationes ac impugnationes, dimicare atque luctari debere. *Omne* enim *quod natum est ex* DEO, vt sanctus Ioannes ait, *vincit mundum*: neque mundum duntaxat, sed quicquid is in se complectitur, puta, prospera & aduersa, & quæcunque internum, affectuosum, liberum ascensum in DEVM impedire, vel eidem officere, aut imagines adspergere possent. Eleuatus namque ad DEVM & virtutes omnes affectus, commodè satis Solis in Aprili ascensui comparatur. Vt enim tum Sol virere ac florere facit omnia, totumque exhilarat mundum, præparando creaturas omnes inferiores, vt singulæ pro natura sua æstate calida subsequente fructus producant: ita etiam si liber ac eleuatus & à creaturis omnibus expeditus ac absolutus sit affectus, claususque mundo, & patens DEO ac donis illius, vbi Sol gratiæ istiusmodi patenti ac eleuato cordi DEVM & virtutes omnes suspiranti ac desideranti illabitur, tum cunctæ hilarescunt animæ vires ad nouum diuinæ gratiæ experimentum. Ostendit enim sese DEVS animæ eleuatæ, ita vt est in natura sua, hoc est, nudum, formæ ac modi expertem, & sine vlla vel mensura, vel fundo, sicq; est obiectum affectus eleuati & animæ otiosæ, siue ab omnibus expeditæ. Et quanuis cuncta excedat

Hyeme frigida mors, qd.

Quid ex qua temporis mutatione discendum.

1. Ioan. 5.

Animæ qualiquo modo se Deus ostendat.

nomina, sitq; sine nomine atque innominabilis secundùm naturam suam: at tamen eiuscemodi cor amans multimodis eum appellat nominibus secundùm effectiones siue actiones illius. Est enim animę DEVS quicquid appetit: immò verò multo amplius, quam vel possit appetere: quandoquidem singulis quibusq; est omne quo indigent, & quicquid possint appetere. Denique bonis omnibus affluentissimum se præbet cunctis ipsum desiderantibus. Cor autem deuotum ac internum, eleuatumq; ad DEVM, & auarum est & liberale. Semper enim quippiam dare & accipere illi libet. Dando quidem, ipsum attingit DEVM: accipiendo autem, attingitur à DEO: atque hæc duo semper increscere & augeri necesse est: siquidem vita sunt interna, virtutum studiosa, siue prædita virtute. Isthic mutuus attactus, siue ita vicissim tangere & tangi, Iubilum efficit. Iubilum autem in corde dona DEI percipiente versatur. Atque hoc pacto dum affectus liber ac liberalis cuncta refundit in DEVM, ea planè delicata ac delitiosa vita est, quisquis eam in se sentit ac experitur, probeq; intelligit. Hæc duo, puta inter DEVM & nos vicissim dare & accipere, simul in æternam excrescunt vitam. Qui verò DEO in sola natura, priuati duntaxat commodi ac emolumenti sui causa seruiunt, nihil de DEO neque scire, neque gustare possunt: quippe qui auari ac tenaces sunt, semperq; à DEO optata accipere & consequi volunt, sed vicissim dare ac retribuere DEO non nouerunt. Et tamen videmus Solem hunc corporeum calorem ac lumen præbere, terramq; vitam & fructus reddere. Atque in his duobus tota consistit vita naturalis. Sic DEVS suam nobis largitur gratiam: nos illi vicissim quicquid possumus honoris, venerationis, virtutum atque omnigenum bonarum actionum reddimus. Et in his omnis nostra consistit vita spiritalis. Atqui isthæc non est suprema vel altissima vita nostra. Vt enim quod aduerti facilè potest, quandiu Sol tendit in sublime, donec in cancri signum perueniat, omnes terræ fruges crescunt ac proficiunt: nec tamen etiamdum maturæ sunt, aut ita perfectæ, vt sint aptæ vsibus hominum: dum verò Sol ad inferiores incipit remeare circulos, atque leonem ingreditur, multo est flagrantior, & fruges omnes perma turescunt, perficiunturq; pro necessitate & vsu creaturarum omnium. Eodem modo dum quispiam est à rebus creatis omnibus liber ac absolutus, ac libero affectu quam potest altissimè sese erigit ad DEVM, inibi gratiæ Sol splendorem ac radios suos in ipsum liberum ac eleuatũ mittit affectum, cunctæq; animæ vires tactu quodam cientur ac instigantur, vt gratiæ Dei, quam sentit affectus, faciant satis. Indè tum quædam oritur affectus impacata ac insedata impatientia, ita vt quicquid vel det, vel accipiat à Deo, nimis parum illi sit, eo quod inter se & DEVM medium quoddam ac diuersitatem sentiat, nempe ipsam Dei gratiã, quam superare nõ valet. Amat enim seipsum & DEVM, atq; eam ob rẽ quodam amoris æstu ac impatientia laborat: siquidẽ deficit illi tum dando tum accipiendo, id quod concupiscit. Dicit igitur cum Apostolo: *Cupio dissolui & esse cum Christo.* Iam enim peruenit in cancrum, id est, supremum illud, quo cum diuinæ gratiæ Sole in hoc gradu potest pertingere. Et quia inter se & DEVM quandam inuenit diuersitatem, amat autem ac appetit vnitatem siue vnionem, iam quidem rectè habet, dignusq; est honore sublimi, & gratia DEI, qua præditus est: non tamen id quod in amore summum ac præcipuũ est,

Cor deuotum quale.

Iubilum quid faciat.

Quibus in duobus vita quæ qui consistat.

Soli descendere incipienti q i quo modo cõsyrendõ.

Phil. 1.

Peruenire in cancrum.

Digitized by Google

eſt, ſentit, eo quod etiamnum nonnihil propriæ voluntatis in ipſo viuat. Cum igitur per gratiam, ſublimius aſcendere non poſſit, deſcendit, dicitq; cum Chriſto: *Domine, non mea ſed tua voluntas fiat.* & hoc ſupremum eſt vitæ illius: indè iam redit in ſeſe, atque cum Dei gratia ſuis vacat exercitijs, ita vt ante ſolebat. Si autem exercitia ſua ſinat frigeſcere, gratiam DEI, & quicquid per gratiam & virtutes erat adeptus, amittet. Cæterum ſi ſummum illud, quod amor poteſt, ſentire velimus, per gratiam & affectum cum vniuerſis viribus noſtris quam poſſumus altiſſimè nos erigamus oportet, id eſt, in cancrum vſque, vbi cunctæ vires noſtræ præ amoris æſtu ac impatientia deficiunt, atque ibi penitus nos reſignemus & abnegemus neceſſe eſt, ſi ſummus charitatis ſpiritus in nobis proficere debeat: dicemusq; cum Chriſto cæleſti Patri noſtro: *Domine, in manus tuas commendo ſpiritum meum:* tumq; totos nos diuinæ permittemus poteſtati, cui nihil eſt impoſſibile: atque ita in Leonem perueniemus, qui rex eſt & princeps ferarum omnium, cuius tam acuti ſunt dentes, vt oſſa ſimul cum carnibus deuoret: atque eo ipſo non incongruè diuino comparatur amori, abſorbenti, conſumenti, & concremanti, quæcunque in ipſum pertigerint. Porrò dum libero ſpiritu noſtro vltra creata omnia in DEVM eleuati ſumus, Sanctus ſpiritus perpetuum ſuum emittit ſplendorem, qui & lux & ignis eſt: ſpiritus autem noſter inſtar vitalis ac ebullientis olei, in diuinæ charitatis igni viuentis ac ebullientis. Oleum verò quamdiu ſpumam mittit, crepitatq; ac bullit, tamdiu quędam illic diſſimilitudo eſt: Atquì vbi ignis omnem concoxit & concremauit diſſimilitudinem, tum oleum purum eſt & plus quam calidum, tranquillumq; ac immotum velut ignis. Idem etiam noſtro in ſpiritu quē oleo ſimilem dicimus, ſentire ac experiri licet. Vbi quidem ſupra affectus impatiētiam & virtutum exercitationem in ſpiritus noſtri puritatem ſeu purum ſpiritum noſtrum eleuati ſumus, inibì ab actione vacamus, & ſanctus Spiritus perpetuum ſuū noſtro puro in ſpiritu præbet ſplendorem, illicq; agimur ac patimur: ſiquidem Spiritus ſanctus ignis conſumens eſt, abſorbens atque conſumens in ſe omnia, quæcunque eſt amplexus ſiue apprehenderit: Ibi iam reuera cālidum eſt, vbi noſter ardet ſpiritus, patiturq; Dei charitatem: & plus quam calidum, vbi conflagrat, & Dei transformationem patitur: Vbi verò iam conflagrauit, & vnus cum Deo ſpiritus eſt, ibì ipſemet ſuo quodam modo otioſa ac eſſentialis charitas eſt: & hæc ſumma ac celſiſſima amoris libra eſt, quam equidem in præſentiarum intelligam.

Matt 26.

Quo frigore quā facilè perdantur.

Vires noſtræ vbi quomodo deficiant.

Pſal 30. Luc. 23.

Quis amor cur leoni cōferatur.

Crepitatio olei quid ſibi velit.

Heb. 12.

Amoris libræ ſumma quæ.

De bonis temporarijs nobis collatis à Deo, & vt illis vti debeamus.

CAPVT XLVIII.

PRæterea ſeruiuit nobis DEVS, atque honorauit nos externis rebus ac bonis temporarijs, quæ nobis ipſe tribuit, vndè nos viuimus: eaq; ferè in tria partitus eſt genera, nempe fruges, fructus & terræ animantia, multigenas piſcium varietates in vndis, & varias auium ſpecies in aere. Atque his omnibus nos viciſſim ei ſeruire, eumq; honorare triplici ratione debemus. Primo quidem in eius altari decimas, primitias & præclariſſima quęque facultatum noſtrarum offeremus: eaq; reuerenter & ingenti gaudio conferemus in vſus ſacrarum ædium, ac ornamentorum, vaſorumq; ſacrorum,

Qui Deus tripartiam honorandus.

I.

quibus diuinus agitur cultus, itemq; sacerdotium q; sanctorum hominum, qui nostra ferunt peccata, & inter nos atque DEVM sancta vita & deuotis precibus suis medij intercedunt. Istud iam indè à mundi exordio est vsitatum. II. Ex altera autem portione substantiæ, siue facultatum nostrarum nosipsi magno cum timore victitabimus, vbique obseruata temperantia, moderatione, ac sobrietate in cibo, potu, vestibus, cunctisque alijs rebus corpori III. necessarijs. Tertiam denique bonorum nostrorum partem, cum ea sit pauperum, libenter eisdem & hilari ac liberali animo secundùm rectæ rationis moderationem siue discretionem impertiemur. Sunt enim membra Christi: isque in extremo die illos qui pauperibus ministrârint, his affabitur ver-
Matth. 25. bis: *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Quod enim vni ex his fratribus meis minimis* [in meo nomine] *fecistis, mihi fecistis.*

De quarta Charitatis Libra: & vt Deus gratiam suam quatuor largiatur modis, & nos illi famulatum nostrum totidem virtutum modis reddamus: & quibus præditus esse debeat peccator, si cum Deo in gratiam redire velit.

CAPVT XLIX.

SEQVITVR iam quarta charitatis libra, quæ est libra præceptorũ Dei, quam nos nunquam non habere necesse est, si salui esse velimus: eamque Deus quatuor distinxit modis, qui simul vitam efficiunt virtuosam & placentem DEO. Natura quidem cælorum anni tempus quo viuimus, quatuor in partes distributum subministrat, quæ sunt, Aestas & Hyems, Ver & Autumnus: quæ ab ipso vsque mundi initio ad extremum diem accedunt & recedunt. Deus itidem gratiam suam supra tempus & naturam quatuor largitur modis, quibus illi viuimus & seruimus vsque in diem æternitatis nostræ. Nos denique illi nostrum reddimus famulatum quatuor virtutũ modis, nunquam interituris. Sed hunc famulatum nemo illi præstare potest, nisi qui humilis ac morigerus sit. Superbi enim ac immorigeri vel inobedientes, ex cælo, ex paradiso, & ex sancta Ecclesia extrusi sunt. Cæterum si superbus ac inobediens redire cum DEO in gratiam, illiusque gratiam obtinere velit, quatuor his præditus sit oportet. Primum est naturalis timor iustitiæ Dei. Secundum est contemptio peccati, & virtutis desiderium: atque vt peccata sua veritati ipsi, quæ DEVS est, & sacerdoti loco Dei aperiat, iuxta I. II. sanctæ Ecclesiæ institutа. Tertium est, humili corde coram æterna Dei bo- III. nitate veniam & gratiam quærere ac desiderare. Quartum est, absque hæsi- IIII. tatione & diffidentia, sine timore seruili & nimia solicitudine inexhaustæ ac opulentissimæ DEI benignissimi pietati confidere. Hæc si sentire poterit, iam peccati abscessit hyems, & gratiæ tempus præstitum est, licebitque illi primum virtutis exercere & actitare modum. Is autem est, DEVM amare supra omnia, & seipsum propter Deum, puta vt illi seruiat, illi viuat, & proximum sicut seipsum, nempe ad seruiendum Deo, idq; modis omnibus veraciter & absque vlla simulatione. Hoc primum præceptum est, & primus o-
Matt. 22. bedientiæ modus, quem debemus DEO: prima etiam amoris libra, quæ nos beatos possit efficere. Siquidem in hoc præcepto tota lex pendet & Prophetæ. Quam-

Anni partes quot.

Qui vndè quoti. o-de excluſi.

Quæ quibus quatuor præditum oporteat.

Primus virtutis modus quis.

tæ. Quamobrem prima hæc anni pars est, idque in natura, in gratia, & in virtutibus. Hic namque Sol altiores incipit circulos petere media hyeme, nosque hîc diuinæ gratiæ Solem suscipimus, illuminantem nos, atque vt cunctis in virtutibus progrediamur, opem nobis ferentem. Sol quidem nunquam potest quiescere, sed abscedente hyeme, mox alteram anni aduehit partem, quæ est vernum tempus, quo elementa omnia fœcunda redduntur, quod est reuera tempus omnium amœnissimum ac iucundissimum, calidum pariter ac humidum & benignum, quo cantant aues singulæ pro modo suo. Diuina quoque gratia præclara ac speciosa est, eique DEVS nos vult obtemperare ac morem gerere, præcipuè hoc verno tempore, quo (Benedictus sit DEVS) CHRISTVS IESVS Dominus noster propter peccata nostra mortem perpessus est, vt nos à peccatis mundi redderemur. Mercatus est enim nos sacratissimo sanguine suo, & in sua nos vult habere protectione. Atque eam ob rem à cunctis nos purgare vitijs debemus ad illius honorem, ac deinceps vitam pœnitentiæ deditam agere, ieiunijs, vigilijs, eleemosynarum largitionibus operam dare, confiteri & accusare peccata nostra: & iuxta sacerdotis consilium nos gerere, semperque in virtutibus & bonis actionibus sanctæ Ecclesiæ obedire, atque ita licebit nobis venerabile Sacramentum percipere, & in sancta vita progredi. Tertia porrò anni pars, Aestas appellatur. Nimirum quando Sol quantum maximè potuit ascendit, quod est Aestate media, & anni parte dimidia: tum tempus serenum, lucidum, calidum & siccum est, fruges crescunt & ad maturitatem properant. Aestas duodecim constat hebdomadibus, quarum parte dimidia Sol tendit in altum, reliqua parte ad inferiora demigrat. Et eo quidem ascendente, fruges ematurescunt & perficiuntur in oriente: descendéte verò, in occiduis mundi partibus, quas nos incolimus, iustam assequuntur maturitatem. Quæ quid nobis figuratè significent, agè animaduertamus. In tertio gratiæ & spiritalis vitæ modo docet nos DEVS, vt rationi & conscientiæ nostræ obediamus. Vbi igitur per gratiam & virtuosam vitam nostram, quantum altissimè possunt vires nostræ, in laudando, gratias agendo, amando, reuerentiam ac venerationem præstando eleuati sumus, ibi iam cunctæ vires ascendendo & progrediendo deficiunt. Memoria namque in nuditatem formarum ac imaginum expertem eleuata est, Intellectus in diuinam euectus est veritatem, voluntas seu vis amatiua nudo ac essentiali amore sese inclinat atque procumbit in DEVM: Nuditate quidem imaginum experte Thronis, qui vicerunt omnia, claritate Cherubim, qui lucidam Dei irradiationem susceperè, Essentiali ac procumbente siue inclinante charitate Seraphim similes sumus, qui nudo amore DEO coniuncti ac vniti sunt. Et hic diuinæ gratiæ ac sanctæ vitæ in exercitijs sursum tendentibus modus est: hîcque omnes virtutum fructus maturi ac perfecti sunt in oriente, id est, ascendente erga DEVM reuerentia ac veneratione. Enimuerò gratiæ Sol ac illuminata ratio nostra præcipiunt Spiritui nostro, vt instar Solis cum vniuersis viribus ac omni facultate nostra ad æternam Dei dignitatem, sursum tendamus, ita vt singulis quibusque horis præ anhelo desiderio, quo vnum effici in amore cum DEO suspiremus, deficiamus. Eademque gratia & nostra ratio exigunt, iubentque nos Solis in morem in nosipsos descendere, & liberrimæ Dei voluntati nos

Altera & iucundissima pars anni quæ.

Quæ pars anni tertia.

Aestatis hebdomadæ quot.

Quibus angelis quanam re similes reddamur.

permittere ac resignare, æquanimiter & citra optionem vel electionem ferendo, vt veniat & abscedat, det vel auferat, faciatq; nobiscum in tempore ac æternitate, quicquid ipsi visum erit. In amoris namq; ascensu potest quippiam hærere in natura proprietatis: sed in descensu abnegamus ac resignamus nos in liberrimam voluntatem Dei, atque illic exercitationis amoris fructus omnis perfectus est atque maturus: libraque inter nos & DEVM æquam habet vtranque lancem, nosq; per eiuscemodi vera in charitate ascensum & descensum pacem inuenimus in DEO, & DEVS in nobis. Sequitur indè quarta anni pars, nempe Autumnus, qui medius est inter æstatē ac hyemem: Estque sic satis temperatæ naturæ, moderatè calidus ac frigidus, humidus & siccus: abundatq; omnigenis frugibus, & est erga creaturas omnes, puta homines, aues, animantia terræ, liberalis, communis, benignus: & vt ipsi præstitum est à DEO, & Planetis & Sole ac Luna, ita ipse porrò distribuit ac elargitur in commune diuitibus & pauperibus, & singulis quibusque indigis. Sed diuites auari de bonis communibus plus iusto sibi vsurpant. Vt autem rerum temporalium facultates vel substantia in tres sit distribuenda partes, paulo superius in tertia amoris libra dictum est. Hinc reliqua virtutum instituta prosequamur.

Qu'd inter amoris ascensū ac descensum interſit.

Pars anni quarta.

Optimæ quædam institutiones.

CAPVT L.

SERVA præcepta Dei, & esto subditus omni humanæ creaturæ propter DEVM, vt D. Petrus Apostolus ait: sicut & DEVS obediuit nobis seipso & cum creaturis suis, idq; modis omnibus, quibuscunque indigemus. Omnes quidem creaturæ irrationales obediunt seruiuntq; DEO, & nobis: itemque cunctæ creaturæ rationales, Angeli & beati, & quotquot in Dei gratia viuunt, DEO & nobis obtemperant, nosq; illis: sicq; omnes nos vna inuicem familia, vnus famulatus, ac vna erga DEVM reuerentiæ ac venerationis exhibitio sumus. Peccatores autem, qui contempto DEO DEIq; famulatu, vitijs seruiunt, DEVS interim sinit ac permittit, vt homines bonos contemnant, premant, occidant, & ad magna perducant præmia: Atque hoc ipso etiamsi tum DEO, tum bonis hominibus, quos persequuntur, licet nescientes, seruiunt. Malum enim velle siue intendere, & malè agere, vita dæmonū est. Pati autem & propter DEVM tolerare, vita Christi est. Cuius quisquis vult esse discipulus, ei se conformet oportet, & sit innocens ac magnanimus, nulli cedens vsque ad peccati consensum. Abneget etiam sese, sibiq; renunciet, si Christi spiritus in ipso proficere debeat: Peccatorē hominem amet, sed eius peccata odio prosequatur: sicq; Christi seruabat regulam. Diligat Christum, & sese odio habeat, Christumq; in omnibus pro suo arbitratu finat agere. Cunctos amet homines, neminem odiat. Si enim inimicos oderit, perditus est, siquidem extra charitatem viuit. Neminem spernat, premat, iudicet, cōdemnet, in quibus homines ficti & hypocritæ sæpè labuntur. Contemnat, iudicet, damnet sese, non tamen penitus condemnet. Deus enim propè ipsi adest, paratus conciliari & in gratiam ipsum recipere: tantum sese reum semper agnoscat, & confiteatur: oretq; DEVM spe & fide subnixus, vt sibi propitius sit. Si pauper, inops & miser sit, habet nimirum vndè gaudeat: Sic enim Chri-

1. Pet. 2.

Malè agere, quale quid.

Pati.

Quibus vndè gaudendum.

Christus ipse vixit. Et tamen si prematur inopia ac rerum penuria, non petat subsidium à diuitibus auaris: ijs enim dare molestum est: sed oret diuites liberales, nec quicquâ vereatur. Tales namq; lætantur, dum benefaciunt ac gratificantur miseris. Amet semper & appetat humilem submissionem siue abiectionem, sicq; citra laborem in suo viuet spiritu. Non calcitret, nec obmurmuret, & ita vis eius irascibilis conquiescet ac silebit. Sufficiat sibi quod patitur vel agit: atque hoc ipso in seipso simplex, sapiens & prudens erit. Nõ appetat dominari alijs, iudicare ac moderari alios. Occultæ enim laborant superbiæ vitio, quos aliorum curam gerere delectat. Si autem absque suo desiderio & voluntate alijs præficiatur, ac honoretur, sit obediens & taceat: & si quidem poterit, permanere humilis, apud subditos gratiam inueniet, & quicquid volet, apud eos efficere poterit. Humilis namq; apud bonos charus & in pretio habetur. Superbia autem occulta & indomita, omnium vitiorũ materia ac seminarium est. Et quisquis vel minimum ac infimum quemque absque conscientiæ scrupulo & sine deuitatione contemnere audet, idem ipse vel maximum quemque etiam citius haberet contemptui, modò ei adesset facultas. Qui in afflictione ac perpessione murmurant & conqueruntur, ij non possunt in humilitatis crescere ac proficere libra. Qui alios curiosè obseruant, & seuerè reprehendunt, nihil differunt ab hypocritis, qui cum sint versipelles foris & intus, superbiam vincere ac profligare nequeunt. Qui præ alio honorari appetit, nullo dignus honore est. Eos qui tibi inuident, premunt, obtrectant & rodunt, libenter feras propter DEVM: tales enim gratiæ dies tibi aduehunt. Caueas semper obtrectationes & detractiones: Ex namque alios exasperant & offendunt. Et si ita egeris, sapiens & prudens eris, atque in virtutibus prosperos habebis successus. Feras omnia, nec te vlciscaris, quicquid etiam tibi irrogatum fuerit vel acciderit: indè enim humiliter sentire ac sapere disces. Si alios animo mansueto obiurgâris, instruxeris, informaueris, si benevoli sint, prudentiores eos atque cautiores efficies. Quod si indè tibijpsi placere incipias, pernicioſa eiusmodi tentatio est. Itaque si superbis propterea cogitationibus animo tuo incidentibus mouearis, obstrue os tuum & penitus conticescas. Si superbiam depellere non potes, erubesce, discasque viuere & silere. Qui humilitate contra superbiam decertant, ij sacræ Theologiæ Bacchalaurei sunt. Qui si ex certamine palmam referre volent, & Doctores effici, superbiam pessum premere & proculcare debebunt. Superbia reuera perniciosus serpens est, discipulos suos ac sectatores mittens in Tartara. Quisquis suo in spiritu humilitatem inuenit, is vitam agit tranquillam & suauem. Vera nanque humilitas, est supra vel vltra omnem virtutum exercitationem otium & vacatio: & supra omnem perpessionem innocens patientia, & vltra omnem afflictionem pax spiritus, & omnium mitis ac mansueta perpessio ac tolerantia. Qui in puro spiritu humilitatem inueniunt, ij vitam sine labore transigunt, habentq; totius sanctimoniæ radicem ac fundamentum. Submissam certè nos quærimus & desideramus humilitatem, quæ est immota simplicitas, viuens in puro spiritu nostro, nec nisi per seipsam vel seipsa reperitur. Ipsa nimirum Sanctorum omnium simplicitas est, & cunctorum hominum bonorum constantia & stabilitas, & in omni afflictione patientia, & virtutum omniũ primum

Alienati rerum curiosi, quo vitio laborent.

Materia vitiorum omnium quæ.

Ambitiosos nullo honore dignos.

Bacchalaurei mysticè qui.

Humilitas vera quæ.

mum initium. Ipſa in quolibet oblato honore neſcit efferri animo. Ipſa pax eſt infinita, & omnis ſanctæ vitæ vitalitas, in qua virtutes omnes in ſuprema noſtra innocentia ſumunt initium. Hanc vitam tametſi in puro ſpiritu noſtro inuenire, obtinere ac poſſidere valemus, non tamen poſſumus ſenſuum noſtrorum pellere inſtabilitatem. Sentiamus neceſſe eſt famem, ſitim, & perplures appetitiones inordinatas. Edendum nobis eſt atque bibendum, & ſomno vacandum, atque interim ſæpè obliuiſcimur DEI noſtri. Tacendum eſt & loquendum, ſicque in multas incidimus culpas & vitia. Et hæc eſt vita noſtra ſenſitiua, in qua quotidiè offendimus in multis, tametſi ſpiritus noſter mortuus eſt, in quo ſine curis & ſolicitudine viuimus, profundiſſimè & abſque fundo abſconditi in Deo.

Iacob. 1.

De duplici exercitationis modo ſpiritus noſtri.

CAPVT LI.

Altiſſimus hic optinendus viuẽdi modus, quis.

PORRÒ ſi altiſſimum ac celſiſſimum viuendi modum, qui poſſit in hac vita obtineri, ſentire ac viuendo exercere velimus, ſpiritus noſter ab anima diuidatur oportet, ſeſeque ſupra rationem, ſupra imagines, ſupra virtutum exercitationem erigat nudo adſpectu in diuino lumine, intusque ſurſum reſpiciat, ac nudo amore cohæreat DEO. Et in hac quidem actione inter nos & DEVM diſcrimen diuerſitatemq; ſentimus: vbi verò ſpiritu in DEVM, eiusq; infinitam exceſſimus celſitudinem, ibi cum DEO in eſſentiali illius vnitate quieſcimus & habitamus, ſemper cum DEO immoti, & abſque actione perpetuò otioſi permanentes, atque hoc pacto perenniter & quieſcemus, & operabimur, quod eſt viuere ſine labore. Et hic ſupremus modus eſt, quo quidem in nobis deiformem poſſimus ſentire vitam, æterna veritate illuſtratam. Idemq; ipſe primus noſtri ſpiritus modus eſt, quo is nuda charitate in infinitam ac interminatam DEI celſitudinem ſurſum liberè aſcendit. Alter noſtri ſpiritus exercitandi modus, eſt humilis noſtrijpſorum contemptio & abiectio infra mortales omnes, cunctosq; humiles modos, qui rationem noſtram tranquillare non poſſint, quod ſatis humiles, nobisq; in humili reſignatione ſiue optione vel delectione ſatis emortui ſimus, nosq; ſatis abnegauerimus, ita vt introſpiciamus, ac ſubmerſi ſimus, & perpetim demergamur in inexhauſtam DEI profunditatẽ, infra quam nihil eſt, vbi nos in reſignata noſtra humilitate, regnum DEI ſumus, in quo DEVS viuit & regnat, & nos cum illo infra creata omnia. Atque hic alter eſt noſtri ſpiritus exercendi modus, nempe deſcenſus ac noſtrî abnegatio in interminatam ac infinitam DEI profunditatem. In hiſce duobus modis ſupra animam ſpiritus eleuatus eſt: at nihilominus ſpiritus & anima vna vita ſunt: ſed anima in gratia, ordine, ac multimoda virtutum exercitatione viuit: ſpiritus ſupra rationem & virtutum exercitationem DEO vnitus, & in nudo ac imaginum neſcio amore viuit.

Primus ac ſupremus exercendi ſpiritus noſtri modus.

II.

De anima rationali iniqua.

CAPVT LII.

ANIMA quidem rationalis, diuina repleta gratia, conuenienter ſatis diuino illo Paradiſi fonti, quatuor Riuis dimanantí, comparatur. Porrò anima rationalis in ſola natura conſtituta, infra ſeſe habet corpus mor-

Digitized by Google

pus mortale cum quinque ſenſibus, qui ſunt, Viſus, Auditus, Guſtus, Odoratus & Tactus: & ipſamet ſpiritalis, rationalis ac immortalis eſt. Habet etiam in ſe tres vires, puta Memoriam, Intellectum, & Voluntatem, vt etiam naturaliter poſſit eligere, vtrum mâlit, ſiue bonum, ſiue malum. Denique ſupra ſe DEVM Deiqúe gratiam habet. Iam ſi eligat & amplectatur malcuolentiam & peccatum, iniqua, mendax, corrupta & iniuſta eſt, nec quicquam ordine & iuſtè adminiſtrat ac regit. Non enim in malcuolam animam introibit ſapientia, neque veritas: ſed quæcunque eiuſmodi eſt, dum è ſuo emigrat corpore, iuſtitiam DEI experiatur neceſſe eſt. Corpus autem peccatis obnoxium, vermibus manet. Anima enim, quæ ſe vitiorum mancipium fecit, igneis eſt adſtricta catenis, quæ ſunt peccata illius ſemper manſura, eamqúe dæmones in ſua habent poteſtate. Et ſpiritus diuini expers amoris, abijcitur, reprobatur, & contemnitur à DEO, mittiturqúe in tenebras exteriores, in omnem duraturas æternitatem.

Quinque ſenſus qui.

Tres animæ vires quæ.

Sap. 1.

Corpus quibus eſca fumrum.

Animæ peccatis obnoxiæ merces quæ.

De anima rationali gratia fonte repleta: & de quatuor gratiæ Riuis, & ſpeciatim de primo, eiuſqúe triplici exercendi modo.

CAPVT LIII.

ATQVI anima rationalis, quam DEVS fonte ſuæ repleuit gratiæ, quatuor gratiæ dimanat riuis, qui ſunt quatuor virtutum modi. Primus gratiæ riuus docet nos, vt erga DEVM tribus nos modis exercere debeamus. Primus modus ſenſitiuus eſt, Alter ſpiritalis, Tertius diuinus. Primus idemqúe ſenſitiuus modus, bonis malisqúe communis eſt, docetq; nos vt in cultu ac famulatu ſenſitiuo, qui per ſenſus exhibetur, ſecundùm ſanctæ Eccleſiæ conſtitutiones & ordinem rationabiliter ac ordinatè nos ad DEVM verſus orientem exerceamus. Id quod ſpeciatim ſpectat ad ſacerdotes, quippe qui in MISSAE ſacrificio, dum orationes dicunt, aperta facie ſtant verſi ad orientem, tanquam qui Domini IESV ab oriente redituri ad iudicium, aduentum ſuſpirent ac præſtolentur. Vndè & nos etiam & viuentes & defuncti verſis vultibus ſpectamus orientem, expectantes Aduentum Domini, qui nos liberet, ſecumqúe abducat in vitam. Hic tamen ignorandum non eſt, exercitationes, quæ per ſenſus corporis fiunt, quamlibet grandes ac honeſtæ ſint, neque ſanctos, neque beatos nos efficere, cum malis æquè ac bonis communes ſint. Sed ſi cum recta intentione & charitate coniunctæ ſint, ita vt fiant ad honorem Dei, iam vtique ſanctæ ac beatæ ſunt. Adſtricti ſunt autem & tenentur cuncti tam idiotæ quam literati, idq; ſpeciatim ſub Miſſæ ſacrificio, corde, recta intentione & amore eſſe erecti ad DEVM. In Miſſa enim offertur Patri cæleſti in remiſſionem peccatorum noſtrorum Paſſio & Mors humilima, & ſacroſancti effuſio ſanguinis vnigeniti Filij eius. Et iſte quidem ſenſitiuus eſt exercendi modus, quem debemus Chriſto, vtpotè qui nos morte ſua ab æterna peccati morte liberauit. Docet præterea nos idem gratiæ riuus alium quendam virtutis modum, quem cuncti DEO Patri noſtro cæleſti debemus. Is enim exigit ab anima noſtra rationali ſublimiorem quendam virtutis modum, iam indè à mundi exordio cultum & exercitatum ab omnibus qui vnquam placuere DEO, tum Angelis, tum ſanctis ho-

Riui 4. myſticè quid aut qui.

Trium exercendi modorum primus qs.

Oriẽtem verſus orare, quid præ ſe ferat.

Exercitia quæ per ſenſus fiunt, qualia.

Ad quid omnes ſub miſſa obligati.

ctis hominibus ab ipso vsque primo homine ad extremum. Modus iste æternus est ac beatus, docetq; nos, animam nostram rationalem in cælum ad Patrem nostrum cælestem supra cuncta sensuum exercitia, & omnes bonas actiones externas eleuatam esse debere. Quod idem sanè etiam ratio, & natura, & scriptura, & lex tam Ethnicorum quam Iudæorum, & ipsa denique sacrosancta Euangelia nos docent. Immò etiam creaturæ omnes seipsis nos instruunt, instituunt ac informant, creatorem nostrum supra nosipsos in cælis nobis & inquirendum & reperiendum esse. Et Christus Dominus, cum nobis omnibus dicit, *Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum.* Eam ob rem anima rationalis per DEI gratiam vltra res omnes in cælum in Dei conspectum sese debet sustollere, credereq; & confidere, sperare, desiderare, timere, diligere, grates ac laudes agere, honore prosequi, confiteri, benedicere, orare & adorare nomen Dei. Ibi tum gratiæ Riui fluitant, exigentes ab anima, vt cunctas vires suas amando velut exhauriat: Ita enim poterit victoriam adipisci. Loquitur ibi animæ Pater cælestis, & ipsa respondet, nesciens quo pacto respondeat. Inter hanc autem Patris allocutionem & animæ responsionem, viribus anima destituitur patiturq; defectum. Itaque silere compellitur & Patri genu flectere, sicque ab illo agitur: cuius irradiatio & attactus diem amoris illustrat: dumque ipse loquitur, & anima deficit, amoris census soluitur. Sed ea præterlapsa hora, anima rursum descendit, colitque & exercet virtutes, vt ante solebat. Sequitur hinc tertius primi gratiæ Riui modus, ducens nos ad DEVM, illiq; coniungens. Quanquam modus iste, rectius modi nescientia quam modus dici possit. Incipit enim, vbi anima rationalis omnes vires, totamq; facultatem suam amando exhausit. Ibi, inquam, modi expers incipit amor supra amorem ordinatum: & nuda formarumque nescia intelligentia, supra intellectum rationalem: supra virtutes habitus virtutum: supra exercitationes virtutum, vacatio & otium: supra modum, modi nescientia: supra internas rationales exercitationes, vita contemplatiua. In ipsa namq; DEI manifestatione, dum is sese ostendit, ratio animæ ceu oculus est vespertilionis, quem ad Solis claritudinem constat cæcutire. Spiritus autem amore flagrans, & animæ viuacitas absque intermissione per amorem cohærens DEO, hîc incipit: meritoque spiritus præclaræ assimiletur Aquilæ, immota acie in Solis radios intendenti. Ita enim & simplex amantis spiritus oculus, diuinæ claritatis irradiationem supra rationem & sine medio suscipit: ibique Pater cælestis eidem amanti spiritui sic dicit: Aperi simplicem oculum tuum, & me respice, quisnam sim, nempe essentia, vita, sapientia, veritas, æterna beatitudo, charitas sine vllo initio. Equidem te liberum reddo, maneto mecum, amittas te in me, & ita inuenies te in me, & me in te, cunctosque amantes spiritus tecum eleuatos & in me vnitos. Esto liber in te, & in me libertas: beatus in te, & in me beatitudo. En simplicem ac perspicuam tibi in te mei cognitionem præbeo, atque impenetrabilem & inexhaustam ac incomprehensibilem mei ignorationem. Exinanias te, moriarisq; à teipso in teipso, & esto simplex mecum beatitudo. Et hic tertius est primi gratiæ Riui modus, simpliciter nos vniens DEO.

Quid nos creaturæ omnes doceant.

Matth 6.

Anima quæ quid Deo debeat.

Quali eß Deo collocutione quid anima patiatur.

Tertius primi gratiæ riui modus.

Vbinam ratio animæ cæcutiat.

Quê spiritu quomodo Pater cælestis afficiat.

De

De altero diuinæ gratiæ Riuo.

CAPVT LIIII.

ALTER diuinæ gratiæ Riuus, ab Oriente manat in Occidentem, id est, ex Spiritu sancto per animam rationalem in nostram vsque vitam sensitiuam. Habetque hic Riuus tres viuendi modos, quorum primus repurgat nos à vitijs, alter ornat gratia, tertius vnit Deo in amore. Sanè quæcunque DEVS in rerum natura fecit, bona sunt, eaque ipse adspectat, & benè ei placent. Fecit enim Cælum & Terram: & creaturæ irrationales ipsi & nobis seruiunt, singulæ suo loco & ordine, ita vt æterna Dei sapientia constituit ac ordinauit. Fecit autem duas creaturas rationis participes, puta Angelos & homines, ex quibus Angeli in cælo alij ab alijs dissenserunt: & licet omnes in natura optimè placerent DEO, tamen qui nudo adspectu ac libera voluntate ex amore ad DEVM sese conuerterunt, eorum vnitæ sunt actiones, & ipsi beati atque confirmati sunt in gloria DEI: qui verò sibi suo in decore diuinitus eis collato placuere, ij contempto DEO regnare, & DEO Opt. Max. celsitudine ac dignitate & honore pares esse volebant. Ibi tum prima quæ vnquam fuerit, lis & concertatio inter bonos & malos orta est. Boni enim Angeli nitebantur malos inuitare, trahere, informare ac instituere, vt DEVM amarent, DEO seruirent, & laudes gratesque agerent: Mali contra bonos molichantur abstrahere & disiungere à DEO, vt secum DEVM contemnerent, eique seruire, sicut & ipsi, penitus detrectarent. Sed non diu eiusce modi potuit durare certamen. Michael enim Archangelus cum suis Angelis diuina fretus virtute, teterrimum ac inuidum draconem Luciferum & quotquot eius sectabantur partes, ex cælo eiectos, in obscurum aerem, & in terram, atque in Tartara detrusit. Hierusalem autem ciuitas DEI & Angelorum atque Sanctorum omnium, in pace & in gloria sine fine manet in æuum sempiternum. Odium autem & ira ac inuidia erga DEVM benignissimum & cunctos illi seruientes, eumque amantes, damnatos obtinet. Atque hoc pacto Angeli disiuncti ac diuisi sunt, partim adhærentes DEO, partim ab eo dissentientes, partim boni, partim mali, felices alij, alij infelices: idque in omnem durabit æternitatem. Hominum autem naturam DEVS in duabus condidit personis, viro & fœmina, Adam & Eua, eosq; rationis fecit participes, secundùm corpus mortales, atque etiam innocentes, nobiles, ac liberos, & ad imaginem ac similitudinem suam. Deditque eis potestatem multam & sapientiam, placebantq; ei haud vulgariter, & collocauit eos in paradiso, præcepitque eis vt sibi obtemperarent, addens quacunq; hora id non fecissent, suumq; mandatum violassent, morte morituros esse, morte vtique peccati. Interim improbus quidam spiritus, ex illis qui è cæli sedibus deiecti erant, in serpentis effigie accedens, DEI sermonibus contradixit, & mendacijs fallacibusq; promissis suis euertit illos, adeò vt fructum, cuius esu interdictum eis erat, sumerent ac ederent: eiusque causa inobedientiæ, eiecti sunt è Paradiso, & contempti à DEO: nec ipsi modo, verumetiam quotquot ex eis naturali conditione nascerentur. Manfit tamen eis naturæ, quam acceperant à DEO, libertas, nec peccata eorum æterna fuêre, sed egerunt pœnitentiam, veniamq; & gratiam quæsierunt ac expetierunt, & iam

Riui fecundi tres esse viuendi modos.

Esa. 14.

Apoc. 12.

Damnati contra quos odio laborent.

Hominũ natura q̃ condita.

Gen. 2.

Gen. 3.

beatitudine perfruuntur. Et licet Paradiſi ac cæli aditus præcluſus eis fuerit, & glorioſus DEI vultus tum eis, tum eorum poſteris abſconditus: voluntatis tamen ſuæ libertatem ac præſtantiam retinuerunt, noueruntque vitam & mortem, bonum & malum, & bonum quidem diligebant, malum verò habebant odio: ſicq; ad DEVM conuerſi, veniam & gratiam ſunt conſecuti, & quotquot ex eis prognati in DEVM crediderunt, Deumque honorârunt & amore proſecuti ſunt, ij omnes placuêre DEO, & gratiam ac indulgentiam impetrârunt. Id quod perſpicuè cernere licet in Abel ex eis progenito, qui bonus & iuſtus fuit, habuitque honorem DEO, eumq; amauit, & eius vita & ſacrificium grata fuêre DEO. Cain autem frater eius auarus & tenax, inuidus & iracundus erat, & tam ipſum quam eius munera ceu indigna contempſit DEVS. Vndè ille permotus, fratrem occidit ſuum, innocentem & iuſtum, & omnium primum martyrem, qui vnquam pro DEI honore, pro virtute & iuſtitia perempti ſint.

Voluntatis libertas.

Gen. 4.

Vt mali & boni regnum Dei partiti ſint: de hominibus & Angelis: itemque de bonis ac malis Prælatis.

CAPVT LV.

NImirum boni & mali regnum DEI partiti ſunt. Quæcunque enim creauit DEVS, regnum illius ſunt. Mali & improbi, ſpreto DEO eiusque cultu ac famulatu, caduca & labentia quæque eligunt ac amplectuntur, puta diuitias & honores mundi, corporis voluptates, & vitam diuturnam, modo eis poſſit obtingere: atque hoc ipſo iuſto DEI iudicio ſe reddunt obnoxios, & ſempiterna damnatione plectuntur. Boni ediuersò contemptis vitijs, contempto Mundo, & omnibus quæ ipſos poſſint abſtrahere & abiungere à DEO, eligunt DEVM, eiusque honorem, amorem, & cultum ac ſeruitium: & in DEI gratiam eleuantur. Ita quotquot à primis conditi orbis initijs in DEVM crediderunt, DEVM honorârunt, & amore proſequuti ſunt, & eius ſe cultui ac ſeruitio mancipârunt, atque in his in finem vſque perſeuerârunt, ſeruati ſunt. Qui autem in vitia quidem fuêre prolapſi, ſed reuerſi egêrunt pœnitentiam, & veniam ac gratiam exquiſierunt, ſicq; diem clauſêre ſuum, & ipſi itidem per ſuam pœnitentiam, & DEI gratiam ſeruati ſunt. Porrò quotquot increduli fuêre, & vitijs ac malis ſpiritibus ſeruiêrunt, taleſq; ex hac migrârunt vita, ij omnes æternò damnati ſunt & contempti à iuſtitia DEI. Quæ quidem æquiſſima conſtitutio, norma ſiue regula & lex eſt ſapientiæ DEI, quæ cuncta benè ac ſapienter ordinauit, & in omnibus creatis rebus viuit, & quicquid eſt in rerum natura, diſtinctè ac diſcretè regit & moderatur, & ſingulas quaſque creaturas in honorem ſuum, & cunctorum hominum miniſterium, vſum ac vtilitatem, optimè & ſapientiſſimè ordinauit. Et quicunque in humana naſcuntur natura, ijs omnibus parem hanc DEVS præſtantiam, nobilitatem ac libertatem tribuit, vt libera voluntate ſeu libero arbitrio vel ad DEVM ſeſe conuertere, vel ab eo ſe auertere poſſint. Coacta enim ſeruitus non niſi ſeruorum eſt, eaq; DEO placere non poteſt, nec illius obtinere ac poſſidere regnum, quemadmodum filij. Verum tametſi mortales omnes, editi in humana natura, nobiles ac liberi ſunt, nihilo minus iam indè à mundi exordio permultis diuinitus magna eſt col-

Beati.

Qui peccatores quomodo tãdem ſeruati.

Damnati.

Qualis coacta ſeruitus.

est collata dignitas, dominandi authoritas, & honor præ cæteris mortalibus, eorum contemporaneis. Sic etiam licet Angeli omnes præclari ac puri spiritus sint ex naturâ, magna tamen etiam inter ipsos differentia est principatus, ordinis, primatus, potestatis ac dominationis. Quidam ex eis imperant, alij obsequuntur. Nonnulli ardent, amant, & dilucida cognitione DEVM intentissimè contemplantur. Quidam nobis hîc ministrant. In quibusdam DEVS æterna pace residet. Nonnulli ciuitates, alij prouincias ac regiones ab hostibus & ab omni malo seruant ac tuentur. Summa autem inter omnes & singulos mutua concordia est. Et licet DEI gloria communis sit omnibus, singuli tamen pro sua mensura hauriunt. Ibi planè gaudium est ingens atque immensum, vita æterna mortem nescions: & eorum omnium abundantissima ac immensa merces DEVS est, & singuli nihilo minus pro suis meritis definita ac determinata in seipsis habent præmia. Ibi viget cognitio, gustus, experimentum, & amor sempiternus, tepescere aut frigescere nescions. Quo enim illi amore DEVM prosequuntur, is intellectum ac sensum superat. Ibi, inquam, cognitio, amor, possessio & fruitio DEI præsto est: à quibus peccatores omnes perpetuò manent excluſi. Ibi denique colliquescunt ac diffluunt in inexhaustam diuinitatis abyssum: quod etsi obtineri potest, verbis tamen exprimi non potest: quandoquidem sermonem omnem vincit: qui verò supra conatum ac nisum tacitus quiescit ac silet, is quid id sit, benè compertum habet. Atquì vnum esse in amore cum DEO, id quiescere ac silere est: & supra omnes virtutũ actiones viuere ac emori in DEO, & resurgere, id meo iudicio excellentissimum DEI donum est. Illic enim peccata iam profligata sunt, & interna veritas percepta diuinitus est, viuiturq; æternæ charitati absque vlla inconstantia ac fluctuatione: quod nobis omnibus præstet DEVS. Hæc de Angelorum natura dicta sunt satis. Altera à DEO condita natura hominum est, qui omnes ijsdem parentibus, nempe Adamo & Eua, orti sunt, & est vna omnium parq; dignitas, nobilitas & libertas naturalis. At verò æterna DEI sapientia, vt paulo superius attigi, quosdam elegit perfecitq; hominum communitati, idque in hac duntaxat, non etiam futura vita, vti in hoc ipso merita sibi conquirant, in charitate secundùm gratissimam DEI voluntatem vitam transigentes. Præsunt autem quidam alijs ex generis dignitate, vt sunt Reges, Duces, Comites, Principes seculares, multimoda authoritate ac potestate pollentes. Qui si benè viuant, & populum DEI suæ ditioni subditum, rectè administrent ac moderentur, maiora quoque quàm homines vulgares consequentur præmia, beatioresq; erunt. Sin verò vitam agant sceleratam ac flagitiosam, maleq; subditos gubernent, & dæmonum seruitio dediti sint, sæuiora quoque apud inferos, quam alij, tormenta patientur. Quidam ab ipso eliguntur DEO, idq; à mundi initio vsque in hæc nostra tempora, & ij plerunque boni ac sancti sunt. Alij DEO tolerante ac permittente eliguntur ab hominibus, sicut summi Pontifices, Episcopi, Abbates, Imperatores, Principes ac Prælati: & horum quidam DEO & virtutibus seruiunt, populumq; sibi commissum secundùm virtutes & iustitiam moderantur: & ij vtique placent DEO & gratiam ac vitam merentur æternam. Quidam autem DEO non obediunt, sed sunt iniqui & iniusti, dæmonisq; & mundi ac suæ carnis mancipia, ij quocunque in

Quanta hominũ inter se, itemque Angelorum differentia.

Obtineri aliqua posse, exprimi nõ posse.

Cur inter homines natura pares alius alij præsit aut præsit. Sapien. 6.

Præsides qui quomodo creentur aut fiant.

ſtatu degant, omnes ad tartara relegantur. Qui ad dignitates ſpiritales electi ſunt & vocati tanquam Aaron, ij veri ſunt prælati, placentq; DEO: Qui autem ipſi ſeſe eligunt ac ingerunt, & ſupra alios ſe efferunt, ijsq; præeſſe nituntur, eos planè reijcit reprobatq; DEVS. Dominus noſter IESVS CHRISTVS DEI Filius, ſummus Eccleſiæ præſes eſt: perplures q; homines boni ac pij, ob honorem mortis eius pro ſuis peccatis obtulere ei principatus, dignitates, diuitias, dominia ac hæreditates, quæ omnia idem ipſe ſacroſancta morte ſua meritus eſt: eaq́ue illis vult conferri, qui ſuo ſpiritu præditi ſint, quiq; innocentes, ſapientes, eruditi, & apti ac idonei ſint populum ſuum regere, & verbis, factis, vitaq; ſancta inſtituere, vt æternam poſſint vitam adipiſci. Quicunque autem CHRISTI patrimonium ſeu hæreditatem emunt aut vendunt, Simonis Magi ſectatores ſunt: ſiquidem quod DEI eſt, vendunt ac emunt: quod tamen oportebat gratis dari illis, qui eſſent apti ac habiles ad ſeruiendum DEO, non autem ſuperbis, aut inuidis, aut auaris, aut tenacibus, aut guloſis, aut impudicis, aut qui in manifeſtis viuunt peccatis mortiferis, quando illi omnes indigni ſunt, qui CHRISTI hæreditatem poſſideant & conſumãt. Nec intrant per oſtium vitæ Domini noſtri IESV CHRISTI: perfringunt enim parietem legis Euangelicæ, & legis vitæ CHRISTI IESV: ſed aliundè aſcendunt in ouile, puta vi & potentia, vel armatis precibus, vel donis ac muneribus, vel ſimulata ſanctimonia & hypocriſi: qui reuera neque oues, neque paſtores ſunt, ſed lupi rapaces, & fures ac latrones. Occidunt enim & furantur, rapiuntq; & perdunt ſubditos ſibi, pluribusq; ac multimodis peccatis occaſionem præſtant ac ſeminarium, licet id ipſi ignorent. Omnis ſanè ordinata poteſtas deſurſum eſt à Patre luminum: qui omnium noſtrum præcipuum prælatum Dominum IESVM ex omni æternitate elegit, deditq; illi poteſtatem ſupra creata omnia in cælo & in terra, cõmiſitq; ei populum ſuum per peccata ſeparatum ac diſperſum, ab ipſo vſque primo homine ad extremum, vt eos omnes colligat ſecumq; adducat in gloriam ſuam. Atq; in hoc ipſum contulit ei omnis gratiæ plenitudinem, præfixitq; ordinem & legem, quemadmodum pro ſalute plebis ſuæ atq; adeò totius orbis mortem perpeti deberet. Quæ omnia Dominus IESVS pro gratiſſima Patris voluntate executus eſt: quam ob cauſam datum eſt illi nomen, quod eſt ſupra omne nomen: ſiquidem communiter ac indiſcriminatim, quantum in ipſo eſt, pro omnibus, nullo penitus excluſo, mortuus eſt: cunctisq́ue diſcipulis ſuis in virtutibus ipſi ſe conformantibus, ipſumq; imitantibus, morte ſua vitam mercatus eſt æternam: & eadem ſacratiſſima morte ſua ſanctam fundauit & collegit Eccleſiam, largiturq; gratiam & gloriam omnibus illis, qui ipſi in ſancta fide Catholica famulantur. Ob eiuſdem autem mortis ſuæ honorem, reuerentiam ac dignitatem, permultos homines pios ac bonos ad ſuum honorem & pro peccatis ſuis ingentes permiſit largiri opes, dominia, hæreditates, ac dignitates illis, quos Dominus DEVS ad ſui cultum & famulatum elegiſſet. Iam in ipſis ſanctæ Eccleſiæ primis initijs ex toto orbe CHRISTVS duodecim elegit Apoſtolos, & plures alios diſcipulos, quibus etiam ſuum dedit ſpiritum, & poteſtatem, ſupra plebem ſuam per totum mundum. Nec dubium, quin ille eius ſpiritus & poteſtas, diſcipulorum eius ſucceſſoribus in ſancta Eccleſia Catholica maneat vſque in extremum

Veri prælati qui.

Vndè tanta Eccleſiæ dominia ac diuitiæ.

Patrimonij Eccleſiaſtici emptores aut venditores qui.

Ioan. 10.

Ibidem.

Rom. 13. Iacob. 1.

Matth. 28.

Phil. 2.

Matt. 10. Luc. 10.

tremum diem. Neque tamen quos tunc ipſe elegit, diſcipuli omnes boni ac ſancti fuêre. Iudas enim, qui ex Apoſtolis vnus fuit, fur & latro erat, & ſimilis diabolo. Nam tametſi ipſe electus erat, non tamen viciſſim elegit: ſed victus auaritia, Magiſtrum ſuum Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM ſpreuit, perdiditq; impijs ac furentibus Iudæis morte afficiendum. Et quanuis externa ſpecie cæteris Apoſtolis eſſet conſimilis, intus tamen mali dæmonis diſcipulus, fallaxq; ac infidelis fuit. Itidem verò etiam hodiè Eccleſia in duas eſt diſtributa partes, id eſt, bonos ac malos: ſed multo plures diabolus quam Chriſtus diſcipulos habere videtur.

Iudas interra. qualis.

Matt. 26.

Partium Eccleſiæ duarum maior quæ.

Collatio Prælatorum Eccleſiæ iſtorum temporum cum illis, qui primitiuæ Eccleſiæ præfuerunt.

CAPVT LVI.

NImirum quæ à CHRISTO eiusq; diſcipulis ab initio fundata & conſtituta religio eſt, eam Satanas & eius diſcipuli deſtruunt ac euertunt. CHRISTVS quidem & illius Apoſtoli, rerum ac bonorum temporalium erant inopes, ſed cæleſtibus virtutibus locupletes. Qui verò hodiè Eccleſiam regunt prælati ac ſacerdotes, rebus terrenis diuites ſunt, ſed virtutibus plerunque pauperes ac vacui: quod tamen pace bonorum omnium prælatorum, ſanctorumq́ue ſacerdotum dixerim, quos vtique perplures ſupereſſe non dubito. Verum animaduerti poteſt in illo duodecim Apoſtolorum collegio non niſi vnum fuiſſe hypocritam ac improbum, qui ſe forinſecus ſanctum fingere ac ſimulare nouerit, intus autem peruerſus fuerit: At nunc inter centum prælatos ac ſacerdotes, qui ſanctam Eccleſiam moderantur, & de CHRISTI viuunt patrimonio eius ſanguine comparato, vix vnum reperias, qui CHRISTVM foris & intus, quemadmodum Apoſtoli, ſectetur ac imitetur. CHRISTVS enim eiusq; diſcipuli in ſanctæ Eccleſiæ initio vitam ſanctam veramq; religionem fundârunt ac inſtituerunt: erant namque pleni gratia, & contemptis rebus caducis ac temporarijs, æterna inueniebant. Pars verò maxima eorum, per quos hodiè CHRISTI Eccleſia gubernatur, Iudæ potius diſcipuli eſſe videntur. Sunt enim gratia & virtutibus vacui: ſiquidem fluxa & labentia aucupantur, & contemnunt æterna. Id quod re ipſa factisq; ſuis toti orbi ſatis declarant. Plures enim publicanos, id eſt, quorum manifeſtè improba ſit vita, quam phariſæos hodiè cernere licet. CHRISTVS ſine meritis noſtris ſeſe nobis in venerabili Sacramento dedit & reliquit: dedit etiam nobis perpeſſionem, mortem, & gratiam ſuam, dona & ſacramenta ſua, & quicquid ipſe poteſt DEVS & homo. Præcepit autem diſcipulis ſuis, vt ſingulis quibuſque hominibus ex vera charitate abſq; vlla muneris vel retributionis contemplatione, ſacramenta & bona cuncta ſpiritalia, quæ diuinitus erant conſecuti, miniſtrarent atque diſpenſarent. Quod quidem in initio fecere Apoſtoli, & ſancti ſacerdotes: hodieq; faciunt qui CHRISTVM eiusq́ue diſcipulos imitantur, qui ad eam vitæ normam, quam CHRISTVS docuit, quæq; ſacrorum Euangeliorum, ac Chriſtianæ religionis lege præſcribitur, ſeſe accommodant atque componunt. Porrò Iudæ ſectatores, qui hodiè Eccleſiam moderantur & Dominium obtinent, auari, inuidi, tenaces ſunt, atque apud eos quæuis bona ſpiritalia proſtant:

An quales Apoſtoli, tales & eorum ſucceſſores.

Quotus hodie inter Chriſti ſectatores Chriſtum verè ſectetur.

Quanta eccleſiaſticorum pars Iudæ ſequatur.

Publicani cur hodiè plures phariſæis.

Digitized by Google

& si quidem possibile foret, nec eis deesset facultas, CHRISTVM eiusq; gratiam & vitam æternam peccatoribus, nummis ab eis acceptis, diuenderent. Non enim admodum dissimiles sunt magistro suo, qui CHRISTI vitam impijs Iudæis accepta pecunia vendidit, & paulo post vitam suspendio finiuit, mersus in æternas inferorum flammas ac supplicia. Quod idem hodieque euenit omnibus illis, qui ob lucrum temporale CHRISTVM deserunt, eiusque vitam & gratiam nihilipendunt, atque in sese perimunt ac extinguunt: nanque & ipsi contemnuntur ac abijciuntur à DEO, & in æterna inferorum morte suspenduntur. Et quanuis peccatoribus sacram absolutionem, & excommunicationis sententiam, & quæ temporaria sunt vendant, ea tamen quę æterna sunt, vendere non possunt, nempe DEI gratiam, ac dona multifaria in sacramentis latentia, quæ nec emi nec vendi possunt, sed à CHRISTO dignis conferuntur. Inueniuntur sanè etiam hodiè intra sanctam Ecclesiam veri Pastores, electi à CHRISTO ac missi, omniq́ue eius populo, id est, bonis ac malis præfecti: & his ipse suum spiritum, suam potestatem, suamq; dat sapientiam, quæ sunt claues cæli, quas is dedit Petro & alijs Apostolis atque eorum successoribus, per quos Ecclesia ad vltimum vsque diem administratur & regitur: Hi manibus CHRISTI & in ipsius nomine innocentibus cælum aperiunt, idemq; etiam peccatoribus cum fide & vera contritione absque simulatione peccata sua confitentibus, & à diuina misericordia veniam & gratiam quærentibus ac petentibus, reserant. Tales enim ita pœnitentes, falli non possunt. Et quia CHRISTVS summus sacerdos est, potens in cælo & in terra, claudit q; & aperit, nec sine illo quicquam vllus sacerdos potest: eam ob rem etiamsi sacerdotes ipsi mortiferis sint obstricti vitijs, pœnisq; tartareis obnoxij & obligati, non tamen possunt contaminare Sacramenta, sed in CHRISTI persona ex DEI virtute ac potestate soluendi ac ligandi eis manet authoritas, licet ipsi indigni sint: CHRISTVS q; quantum ad Sacramentorum administrationem attinet, potestatem suam perinde malis atque bonis desuper ordinatis, & populo Domini ipsis credito præfectis, impertitur. Non enim potest errare sancta Ecclesia Catholica, nec innocentes ob sacerdotum malitiam & improbitatem falli ac decipi. Verum vti quis animam suam melius possit seruare in vitam æternam, animaduertenda illi differentia est pastorum quos CHRISTVS elegit, suoque præposuit populo, ab alijs illis non pastoribus, sed mercenarijs, qui intra sanctam Ecclesiam non nisi seipsos spectant, opesq́ue & in DEI plebem dominandi ius appetunt & aucupantur. Non tamen vt istos damnet, sed in malis non imitetur.

Matt. 16. & 27.

Simoniaci qd solum, quàuis illicitè, vendãt seu emãt.

Matth. 16.

An sacerdotũ peccatis clauium potestas impediatur.

Quibus an & quomodo inter pastores discernẽdũ.

Descriptio verorum falsorumq́ue Pastorum ac Sacerdotum.

CAPVT LVII.

VIdeamus igitur, quinam sint veri Pastores, qui Christi gradiantur vestigijs, eiusque populum pro ipsius gratissima voluntate gubernent. Ij nimirum sunt, qui Mundum & quicquid possit à DEO abstrahere, contemnunt ac deserunt, atque æuerà DEVM supra omnia spectant & amant: seipsos autem & mortales omnes propter DEVM diligunt, vt videlicet vitijs moriantur, & DEO ac veritati viuant, sicque ad æternæ beatitudinis

Veri pastores aut sacerdotes, quales.

Digitized by Google

dinis pertingant gloriam. Tales præterea sobrij, casti, mites, & humiles corde, clementes, benigni, pacifici, pij, liberales, patientes, obedientes, resignatæ voluntatis, simplices, sapientes, prudentes, in virtutibus stabiles, moribus maturi, scientes & boni consultores, hilares spiritu, corde eleuati, & virtutibus locupletes sunt. Ore seruant veritatem, in verbis moderationem siue discretionem, in voce profluentem suauitatem. Cor & viscera semper aperta gerunt, plenaque misericordia erga necessitudines omnium. Cibo ac potu facilè contenti sunt, nec magnoperè curant, si habitum gerant ex panno rudi confectum. Solis necessarijs contenti, quod supereſt, pauperibus dilargiuntur. Luc. 11.

Ita videlicet se habet bonorum vita sacerdotum. Quicquid enim rerum temporalium, quas ex DEI beneficentia habent, vltra necessarios vsus supereſt, id iure pauperibus debetur. Cæterum auari sacerdotes, qui semper terrenis accumulandis bonis inhiant, vacui ac inanes manent: qui si misereri vellent, & in pauperum vsus liberaliter sua distribuere, pace vtique potirentur. Detis obsecro omnia propter DEVM, eiusq; præceptis obedite, & securi viuitis: si veraces estis, beati planè estis & benedicti in æternum. Omne quod natum est ex DEI spiritu, carnem & sanguinem vincit, & viuit DEO: 1. Ioan. 5. Et ij sunt filij DEI, & discipuli Domini IESV, veri sacerdotes & prælati, CHRISTO se conformantes, eumque imitantes, & eius populum pro illius gratissima moderantes voluntate. Quicquid autem ex sola carne natum est, caro est, viuitque carni & mundo, estq; aduersum DEO, dissimile Christo & discipulis eius, bonisq; pastoribus & sacerdotibus, de quibus supra diximus. Tales enim non nisi mercenarij sunt, gubernantq; subditos & seruiunt solius lucri temporalis gratia: quos CHRISTVS fures & latrones vocat, quippe qui prædentur, occidant, & perdant populum Domini improba vita, pernicialibus exemplis, & omnigenis peccatis, quibus haud secus quam homines mundani impliciti ac dediti sunt. Certè Dominus noster IESVS CHRISTVS sanctæ Ecclesiæ suum reliquit patrimonium suosq; reditus, id est, externa bona temporaria, & veneranda Sacramenta diuinæ gratiæ plena. Et hæc ille sacratissima acquisiuit morte sua. Et bona quidem externa corpori sunt necessaria, modò incolume seruari debeat: Sacramenta autem plena gratia, animæ sunt necessaria, si in virtutibus spiritaliter viuere velimus. Atque hæc bona CHRISTVS Dominus prælatorum ac sacerdotum manibus tradidit & reliquit, estq; hæc eius voluntas, vt sine vlla vel emptione vel venditione & execrabili Simoniæ vitio suis discipulis ipsi seruientibus, & qui digni sint, eadem ipsa dispensentur ac distribuantur. Etenim bona eius libera sunt, & ipse ex charitate tribuit liberè ac liberaliter: nec eis quisquam dignus est, præterquam qui ob illius æternum honorem ex charitate liberè illi seruit. Vnusquilibet sanè operarius, qui tamen DEO seruiat, & DEVM amet, dignus est mercede sua, & necessaria sustentatione: sed qui in manifestis degunt flagitijs & peccatis exitialibus siue mortiferis, quiq; diabolo, mundo & suæ carni obsequuntur, indigni planè sunt, qui CHRISTI absumant patrimonium, quod CHRISTVS morte sua mercatus est. Quod quicunque emunt aut vendunt, aut ex illo malè quæsito victitant, non nisi virus exitiale & mortem æternam hauriunt. Licitum quidem permissumq; est in Ecclesia, vt inopes sacerdotes vel clerici, qui in sacris ædi-

Mercenarij.

Scandala quorum hodiè quinta.

Bona quæ cui necessaria.

Matth. 10.

Vendo Christi patrimonio indigni qui.

bus cantant aut lectitant, & miniſtrandis ſacramentis hominibus inſeruiũt,
Quibus clericis operã qui ſuã locare liceat.
operam ſuam locent alijs, atque indè vitam ſuſtentent ſuam: ſed gratia & res ſacra, quæ in ipſis latent ſacramentis, quasq; CHRISTVS dignis impertitur, nec vendi nec emi poſſunt: quandoquidem ſolius diuinæ ſunt poteſtatis & operis, ſupra omnem poteſtatem hominum, quamlibet alioqui ſanctorum, aut quouis in ſtatu degentium. Ipſa autem corporis neceſſaria, ea ratione ſumenda ſunt, vt DEO eiusq; populo ſeruire queamus. DEO namque ſeruire multo præclarius eſt, quam ſit vita ſenſitiua. Itaque cibum potumq; capere debemus, vt poſſimus ſeruire DEO: non autem ea mente famulati DEO, vt cibum ac potum, vel quiduis temporarium conſequamur, ſed propter ipſum DEVM & illius æternum honorem. Huiuſmodi enim ordo placet DEO, nosq; ſanctos & beatos efficit, quamuis proh dolor nimis hodiè incognitus ſit, minusq; ſeruetur: vt non immeritò, quicunque DEI eſſe, DEOque ſeruire appetunt, clamare poſſint ad DEVM: *Mane nobiſcum Domine, quoniam adueſperaſcit.* Gratiæ namque & virtutum ac veritatis dies incognita eſt ac penè peſſum abijt, Clerus magna ex parte occæcatus eſt, & à recto veritatis itinere procul aberrauit. Nec tamen quenquam noſtris in cordibus iudicare, contemnere, vituperare nobis licet, cum id ſolius DEI ſit: maximè verò id illicitum eſt de illis qui nobis præſunt, ac DEI vice in ſancta Eccleſia nos moderantur & regunt. Atquì vitia ipſa damnare & vituperare, virtutesq; laudibus vehere omninò licet. Ita enim fecit CHRISTVS Dominus, & priſci Sancti illius. Itaque videre licet, vt CHRISTVS IESVS Eccleſiæ proceribus & prælatis poteſtatem, hæreditatem, ac patrimonium reliquerit & commiſerit ſuum, quod ſuo ſanguine, ſuaq; morte ſacratiſſima meritus eſt, vt indè viuant, & vitæ capiant neceſſaria eo quo decet ordine, temperantia ac ſobrietate. Si qua illis ſuperſunt, ea iure pauperibus ex rectæ rationis moderamine vel diſcretione impertienda ſunt. Et quicunque eiuſmodi ſunt, vt alijs præſint, & CHRISTI loco populum DEI adminiſtrent, eos planè decebat humiles, miſericordes, benignos, clementes, iuſtos eſſe, & ſingulis quibuſque velut CHRISTI ſeruos aſſiſtere, opitulari, ac fidos ſeſe præbere. Atque hinc facilè poteſt perſpici, quinam DEO ſeruiant, eiusq; plebem iuxta Euangelicæ legis & Chriſtianæ religionis decreta gubernent. Nam qui CHRISTI bona hæreditaria, vltra quam neceſſitas exigat, & ſuperfluè ad faſtum, ad opes cumulandas, ad dominandi pompam, ad explendas ſui corporis delicias & oblectamenta poſſident, ſuiq; ſigilli oppreſſionem, & ceram ac literas ſuas tam carè locant & vendunt, vt pauperes innocentes vix poſſint eſſe ſoluendo, ac nihilo ſecius, quicquid exigitur, dare cogantur, ſi modò neceſſarium referre ſubſidium, aut id quod quærunt & petunt, impetrare velint, ij ſanè auaritiæ potius quam charitati militare videntur: quod vtique quandoque etiam ipſis in illo extremo mortis articulo obijcietur, quando CHRISTVM ſibi dicentem audient: *Redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare.* Interim patitur CHRISTVS improbos quoſdam Prælatos ac Paſtores ſemetipſos eligere, ingerere, ac ſupra alios eleuare, & aliquam præfecturam vel dominium Eccleſiaſticum in ſuum populum mercari ac obtinere. Et tales CHRISTVM & eius vitam, inſtitutiones, præcepta floccipendunt; DEI & populo non vt paſtores, ſed vt

Luc. 24.

Iudicare quos quibus illicitum.

Bona quæ quorum ſint.

Qui vel Deo, vel ſuo ventri ſeruiant.

Luc. 16.

tyran-

tyranni, dominantur & regunt. Verſipelles enim inuidi, auari ac tenaces ſunt. Animas miſeras ſibi commiſſas non vita, non verbis, non factis, non bonis exemplis, nec pauperum corpora rebus terrenis quas habent & malè ſeruant, aut ſupra neceſſitatem conſumunt in vitijs, reficiunt, cibant & alunt. Cognatos quidem & conſanguineos bonis pauperum locupletant: atque omne vitiorum genus haud grauatè tolerant, modo indè aliquod lucrum cõſequi liceat. Fœnerator ad altare offerre nihil prohibetur, ſi tantum benè ſit nummatus, & multum largiri velit. Si mori eum contingat, defuncti corpus, modò ipſe petierit, etiam ante ipſum altare ſepelietur. Nummus magis cordi eſt, quam vt magna pro admiſſis peccatis pœnitentia agenda imponatur. Cuilibet iam permittitur ſcortum alere & flagitioſam agere vitam ab anno in annum, idq; pro cuiuſq; cenſu, vt quiſque locuples eſt. Si verò peccato relicto ad Eccleſiæ morem & conſuetudinem transferre ſe velit, non niſi pecunia poteſt obtinere. Iam inde à primo mundi exordio totum hominum genus in claſſes duas diſtributum eſt, quarum altera bonorum, altera malorum eſt. Boni iuſtitiam colunt, & DEI honorem appetunt: DEVM qúe vera cum ſimplicitate ſpectant ac intentione proſequuntur. Totum id quod ſunt & habent, cum ſyncera ac minimè ficta veneratione & reuerentia DEO ſacrificant & offerunt. Hoc pacto quicunque viuunt, & ab ipſo orbis conditi initio vixerunt, CHRISTI IESV diſcipuli ſunt, & cum illo benedicti in æuum ſempiternum. Qui verò his contrariam agunt vitam, & ad vltimum vſque ſpiritum Chriſtum contemnunt, in pice ac ſulfure tartareo ſepeliuntur.

Eleemoſynæ quæ qui malè digerantur.

Hominũ generalis diuiſio quæ.

De primitiua Eccleſia, & de vita Chriſti & diſcipulorum eius aliorumqúe credentium.

CAPVT LVIII.

DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS & eius Apoſtoli ſanctam Eccleſiam in fide Chriſtiana fundârunt, communemqúe viuendi normam ſiue canonem, ſecundùm quem vitam tranſigamus noſtram, poſt ſe reliquerunt, quem etiam ipſi viuendo obſeruârunt, verbis & ſcriptis docuerunt, ac ſua morte conſignârunt. Fundamentum huius canonis fides Catholica eſt, quæ mutua fidelitate & charitate, ipſo Domino IESV teſte, fundatur. Latitudo autem eſt, bona ſua omnia communicare pauperibus vſque ad mortem. Sublimitas denique eſt, amare ac colere DEVM perpetim atque ſtabiliter ad mortem vſque. Hunc viuendi canonem CHRISTVS ipſe docuit, tradidit, præſcripſit ijs, qui cum ipſo in Patris eius ſinum venire appetunt. Et quotquot hunc recepêre canonem, & fidem Chriſtianam profeſſi ſunt, in eius morte baptizabantur, & à peccatis expurgabantur, ſanctoq; ſpiritu replebantur. Cõuentus ille vel cœtus non grandis admodum erat, & in eo tamẽ nemo quicquam habebat proprium, ſed ſua omnia in commune conferebant, nec quiſquam egens erat inter illos, ſed omnibus æqualiter pro cuiuſque neceſſitate diſtribuebatur, & ex communibus viuebant bonis. Pauci, vt dixi, numero erant, & fideles: ſed hoſtes habebant innumeros, tum Ethnicos tum Iudæos, atque adeò mundum vniuerſum. Iudæi Chriſtum & eius fidem aſpernabantur, & fidem ſuam ac Moſis legem perferebant. Ethnici ſolem & lunam, ligna & lapides & ſimulacra varia ipſorũ manibus confecta, colebant ac adorabant. Poſtquam verò Chriſtus aſcendit in cælũ ad cæ-

Canonis præſcripti nobis à Chriſto, fundamẽtũ quod.

Act. 4

Digitized by Google

leſtem Patrem ſuum, ſpiritum ſuum miſit diſcipulis ſuis, cunctisq; in ipſum credentibus: ijqúe magnam cepere fiducíam, libertatem, audaciam, magnanimitatem: nullo enim habebant opus: docebantq; populos & baptizabant vbique terrarum in Chriſti nomine: & quotquot dictis ipſorum fidem accommodaſſent, eos omnes ſuſcipiebant, baptizabant, & ea quæ ſunt Chriſtianæ religionis, inſtituebant. Quod vbi Ethnici pariter & Iudæi cœpere animaduertere, Chriſti videlicet nomen intantum vbique propagari, florere ac euehi, vſqueadeò inuidentia, ira, contemptione ac dedignatione accenſi ſunt, vt Chriſticolas omnes neci dare conſtituerent, ita demum fore ſperantes, vt ſua inſtituta, leges ac deos retinerent, & de Chriſtianis commune ſtatuerent trophæum, ac Chriſti nomen penitus extinguerent ac abolerent. Ibi tum manus iniecêre in omnes Chriſtianę fidei profeſſores, ſummos Pontifices, Epiſcopos, ſenes & iuuenes, mares ac fœminas, virgines & adoleſcentes. Nõ tamen permiſit Dominus IESVS, vt virginibus caſtimonię eriperent integritatem. Sæuiebant autem in Chriſtianos omnes haud ſecus, quam lupi rapaces in agnos innoxios. Cædebant, verberabant, crucifigebant, & perimebant eos, atque innumeros martyrio coronatos, miſerunt in gloriam. Adeoq; Dominus IESVS ex ipſorum perſequentium numero multos ſua fide illuſtrans, ſuorum fidelium gregi adiunxit: ficqúe factum eſt, vt pars Domini & in cælis & in terra magis magisqúe augmentaretur. Lætabantur autem Chriſtiani de triumphis martyrum in cælos migrantium, & nouorum ſubindè incrementis Confeſſorum, Chriſtianæ fidei ſeſe adiungentium. Et quamuis fidelium tormenta diuturna interim & immania ac læua forent, conſtantes nihilo minus, & patientes ad mortem vſque perſeuerabant: atque ita tum hoſtes ſuos tum omnes anguſtias ac neceſſitates ſuas ſuperabant. Hęc generalis Chriſtianorum perſecutio & vexatio vltra ducentos perſtitit annos, priuſquam fides Chriſtiana toto vbique terrarum orbe inualeſceret, ac purè, dilucidè, & publicè prædicaretur ac doceretur. At tamen ab ipſo Chriſti aſcenſu multi erant homines boni, quos Apoſtoli conuerterunt, & vt in virtutibus & Chriſtiana religione viuerent, inſtituerunt. Aſt vbi Imperatores & Reges fidem Chriſti ſuſcepêre, & ſalutaribus ſeſe tingi vndis permiſêre, ſanctæ Eccleſiæ priuilegia donârunt, poteſtatemq; fecerunt toto vbique terrarum orbe ſacras ædes & cœnobia, aliaq; loca ſacra, in quibus DEO ſeruiretur, fundandi & exædificandi: Atque in eorum qui Deo in ſpiritali ſtatu famularentur, vſum & adminiculum decimas, primitias, hæreditates, diuitias contulerunt, Prælatosq; Eccleſiaſticos præ ſeipſis cunctisq; ſecularibus principibus efferre ac honorare ſtuduerunt. Per id temporis multi homines boni diuinitus exigebantur, mundo relicto, eremum petere, vti illic Deo pro illius gratiſſima voluntate ſoli, puri, ac citra impedimentum deſeruirent. Fecerunt id plurimi, multis annis in cauernis, in petris, in frutetis latitantes, aut cellulas & caſas, in quibus commorarentur, extruentes. Ex ijs quidam herbis, radicibus, dactylis, carycis, pomis, atque alijs ſylueſtrium arborum in deſertis locis naſcentium fructibus vitam ducebant. Alij manna ab Angelis apportato ſuſtentabantur. Plerique grandi numero ſimul degebant, & ij ſacerdotes habebant, qui rem diuinam apud eos facerent, eisque diuina Sacramenta præberent. Texebant autem ſportulas, & eius generis

alia

Qui modo & cur Iudæi cum Ethnicis aduerſus Chriſtianos conſpirârint.

Qui Chriſtiana fides ex perſecutionibus profecerit.

Generalis perſecutio Chriſtianos quàm diu durârit.

Quæ quibus per quos ſenſim magis ac magis dari cœpta. Eremitarum origo.

alia quædam, quæ in vrbibus vendi curabant, atque ex pretio indè confecto sustentandæ vitæ necessaria sumebant, vti in Vitis patrum habetur. Ea tempestate CHRISTVS spiritum suum toto orbe donabat, multiqúe pij incitabantur ac intus permouebantur adeò, vt secundùm Apostolorum Canonem, & vltra DEI præcepta, & communem sanctæ Ecclesiæ consuetudinem ac leges, conuenienter Euangelicis Christi consilijs viuere peroptarent.

De Euangelicis CHRISTI consilijs, & tribus monasticis votis, & primo de Paupertate.

CAPVT LIX.

IPSE nimirum Dominus noster IESVS CHRISTVS quendam instituit atque composuit viuendi canonem, quem ipse sectatus est, & suos docuit discipulos, & quotquot ipsum imitari volent. Atque in hunc vsque diem plures inuenias licet, qui in huius canonis verba iurent, sed pauci eum reipsa obseruant. Non est autem Canon iste in præcepto, sed à sancto consultus spiritu: non necessitatis, sed liberæ voluntatis. Ait igitur CHRISTVS: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam* quotidiè, *& sequatur me.* Et rursus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes,* & cum amore posiides, *& da pauperibus, & veni, sequere me*, & ob DEI honorem etiam ipse voluntarius pauper efficiaris. Hoc qui facit, ei de communibus spontaneorum pauperum bonis viuere licet, qui nihil vsquam toto orbe proprij habent aut possident, sed sunt ciues cæli, viuuntqúe cum Christo abbate & rege suo in vita æterna. Sanè Christus ipse in hunc venit mundum ceu proprium regnum suum, quod illius erat ex natura, iure & gratia. Siquidem DEVS erat & homo, Rex regum, rerum omnium cõditor, mortalium omnium princeps ac præfectus, cuius ditioni ac potestati nihil non subditum esset: Et tamen reliquid mundum, & quicquid is ipsi præstare potuisset, elegitq; & amplexus est paupertatem, atque vltrò infra mortales omnes cunctorum seruus pauper & inops esse voluit. Ipsius verba sunt hæc: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Quicquid autem erat, habebat, poterat, id totum suis dedit discipulis, & quotquot vsque in extremum diem voluntariam sectarentur paupertatem. Ipse & discipuli eius de communibus victitabant bonis, nemo quicquam priuatim possidebat, sed cuilibet pro cuiusque necessitate rationabiliter ac discretè ex vera charitate distribuebatur. Atque hic primus est canonis illius articulus, quem CHRISTVS & viuendo coluit, & verbo suos docuit discipulos, atque omnes ipsum sectari volentes, & qui ad id idonei ac habiles sint.

Qualis sit de paupertate voluntaria Canon. Luc. 9. Matth. 9.

1. Tim. 6.

Ioan. 18.

Act. 4.

De Castitatis consilio & voto: & quemadmodum castitatem tueri debeant homines, præsertim ætate iuuenes, atque etiam alij.

CAPVT LX.

ALter verò eiusdem canonis articulus, est castitas animæ & corporis. Quisquis vel lege, vel quouis religiosæ vitæ statu deuinctus & adstrictus est, seruet vinculum & vota sua, & sit fidelis. Id enim iustitia exigit, &

Vota cuique sua seruãda.

git, & Omnipotentis DEI præceptum est. Dominus nõster IESVS CHRISTVS, DEI & intemeratæ Virginis Mariæ Filius, DEVS & homo, vtranque & DEI & hominis naturam habens, tametsi omni lege & quocunq; religiosæ vitæ statu ac genere longè esset superior, castissimus tamen ac innocentissimus vixit foris & intus: neque vllum vel veniale, vel mortiferum potuit peccatum in se admittere, quippe qui liber & nullis irretitus nexibus, sancti Spiritus operatione conceptus ac natus erat. Ipsam animam & corpus suum: atque totum id quod ex matre virgine nostræ naturæ susceperat, excruciauit atque afflixit: ambulansq; spiritu, vitam sensitiuam, ac naturæ propensiones etiam nihil peccati habentes proculcauit. Vndè etiam dixit: *Quicunque fecerit voluntatem Patris mei, ille meus frater, & soror, & mater est* Atque alibi: *Vulpes*, inquit, *foueas habent, & volucres cæli nidos: Filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.* Denique famem, sitim, æstus, frigora perpessus est, omniaq; placidè, leniter ac humiliter velut agnus ob nostra peccata & Dei Patris honorẽ pertulit. Sanè quicunque in ætate adhuc iuuenili siue in vita monastica, siue extra eam DEO castimoniam vouent, ijs necessarium fuerit, vt cum hominibus castis conuersentur, & ieiunijs, vigilijs, precibus dent operam, corporis necessaria parcè accipiant, libenter audiant & legant verbum DEI, nunquam non soli libenter degant, & neque in DEO, neq; in creaturis vllam aut voluptatem aut oblectationem venentur & appetant, sed IESV crucifixi, excruciati, & ex amore pro peccatoribus quibuscunq; ipsi famulantibus, ipsum amantibus, ipsius gratiam appetentibus mortui imaginem suo gerant in pectore. In his qui perseuerauerint, carnem & sanguinem, tetros spiritus, mũdum, & cuncta animæ & corporis tentamenta superabunt. Quod quidem in seipso Christus nos docere dignatus est. Cum enim canonem suum componere ac instituere meditaretur, ad S. Ioannem Baptistam accessit, ab eo baptisma suscipiens, ac deindè ductus est à spiritu suo in desertum extra cunctorũ hominum frequentiam, atq; inibi ieiunijs, vigilijs, orationibus vacans, ab improbo spiritu de gula, spiritali superbia & auaritia tentari voluit: profligauit, hostem tartareum virtute propria, Dei verbo, scriptisq; diuinis ad honorem Patris. Quibus ita gestis, accesserunt angeli, & ministrârunt ei: & quãdoquidem ipse soli Deo, & cunctis mortalibus ob honorem Dei inseruiebat. Deindè ambulans iuxta mare Galilææ, quosdam sibi asciuit discipulos ex omni populo Israel, ijq; voci illius morem gerentes, relictis omnibus, sequebantur eũ in paupertate & castimonia. At tamen in spiritu, illius spiritui immorigeri, dissimiles & cõtrarij, atq; in charitate imperfecti erant. Ipse namq; ob mundi peccata perpeti ac mori constituerat, atq; ita scandere cælos & intrare in gloriam suam: illi verò mortẽ perhorrescentes, cum delectatione & intimo cordis amore ipsi cohærere, atq; in hoc mundo cum ipso permanere, si id fuisset possibile, ad vltimũ vsq; diem maluissent. Ipse è cælis demigrans, sumpta serui forma, seipsum exinaniuit, factus obediens vsq; ad mortẽ crucis pro Patris honore ac nostra salute: aitq; discipulis suis, Filium hominis tradendũ Principibus sacerdotum & senioribus & scribis, & ab eis morte cõdemnandum, tradendumq; gentibus, atq; ab eis illudendum, flagellandum, conspuendum, & crucifigendũ, ac deinde tertia die resurrecturũ. Sed hęc discipuli nulla ratione æquanimiter ferre poterãt, adeò vt ipse quoq; D. Petrus dice-

Matth. 3. Matth. 8.

Castis permanere volentibus qui viuendũ.

Matth 3. & 4.

Matth 4.

Luc. 14.

Phil 2. Matt. 16. 20.

Digitized by Google

diceret: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Cui Dominus: *Vade,* inquit, *post me Satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea quæ Dei sunt.* Quod etiam postea satis ipsa declaratum est. Qua enim nocte Dominus IESVS ab impijs captus est, discipuli omnes relicto eo fugerunt, & D. Petrus cæteris fidentior, qui paulo ante dixerat paratum se esse & in carcerem & in mortẽ cum illo ire, vsq; adeò vnius fœminæ voce perterritus est, vt ipsum abnegaret, etiã iuramento confirmans se non nosse hominẽ. Quod peccatum tametsi ingens erat, veniã tamen mereri poterat, quandoquidẽ non malitia, sed infirmitate peccauit Petrus, sicut & cæteri Apostoli. Timor enim & horror mortis corda eorum frigore quodã perstrinxit, adeoq; compleuit atq; eis sese impressit, vt amoris omnis erga Christũ obliuiscerentur. Atquì Christus eorum neutiquã oblitus est: sed in illa sua acerba perpessione, cũ esset ab omnibus desolatus, conuertit sese & ineffabili pietate ac misericordia respexit Petrũ, & eum Petrus vicissim cũ ingenti cordis amaritudine: ex eoq; mutuo respectu maior quam ante fuerat, inter eos amor renouatus est. Gratia namq; & charitas, dolor & pœnitentia interna, grandis fiducia, pudor, verecundia, & confusio vsqueadeò cor & cuncta interiora Petri complebant, vt anima eius ceu nix ad Solis splendorem, & vt cera ad ardentem ignem colliquesceret, ex ipsaq; dulces simul & amaræ profluerent lachrymæ, amaræ quidẽ ob admissa peccata, dulces verò & iucundę ob fidelitatẽ, quam in Christo experiebatur: atq; ita doloris simul & gaudij plenus erat. Quod quemadmodũ fieri possit, nõ nisi expertus nouit. Itidemq; cæteri Apostoli, quamdiu in Christi canone nouitij erant, donec sanctum acciperent Spiritum, semper & metu tenebãtur Iudæorum, atq; spẽ & fiducia gerebant erga Dei gratiam & benignitatem. Nondum enim tum perfecti erant in spiritu suo in summa illa ac præcipua charitate, quæ omnem temporarium ac extraneũ depellit timorem. Vndè etiã mortis formidine in vnum collecti, intra conclaue clausis demorabantur ostijs. *Omnia tempus habent,* ait Sapiens. DEVS cælum & terram & creaturas omnes, opportuno & ex omni æternitate ab ipso constituto ac definito fecit tempore. Et in temporis plenitudine factus est homo: cumq; venisset hora eius, & tempus statutum, pro totius mundi peccatis mortem obire voluit. Eo tempore multum tristatus fuit, & omnes discipuli eius cum ipso: atq; in eius morte cælum, terra ac elementa haud obscurè mœstitiæ signa dederũt, Iudæi autẽ necis eius authores lætabãtur. Sic hodiè in mundo agitur: Homines peccatis dediti, suis sceleribus crucifigunt Dominũ, sicut olim Iudæi & Pagani manibus. Pij autẽ & DEVM amantes, suaipsorũ & totius mundi peccata lugent, pro eisq; deprecantur DEVM. Et quicunq; à DEO gratiã & veniam quærunt & expetunt, ij semper exaudiũtur. Ipse Dominus ait: Beati qui lugent ac dolent, quoniã ipsi consolabuntur, vbi id quod desiderant, adepti erunt. Id reuera Apostolis ita cõtigit. Ingens enim eos obtinuerat mœror & luctus, sed magna cõsolatione & gaudio perfusi sunt, quãdo tertia die Christus & Angelos suos misit, qui ipsum resurrexisse, & à vulneribus omninò curatum nunciarẽt: & ipsemet Petro ac alijs Apostolis euidenter apparens, familiariter cum eis colloquebatur, mansitq; apud eos dies quadraginta, abiens ac reuertens noua semper cũ consolatione, & multis eis argumentis sese perspiciendum præbens: abiens scilicet ac reuertens secundùm humanitatem, semper autem in eis intus ma-

Matt. 16.

Matt. 26.

Matt. 26.

Qui post lapsum Petri, amor eius erga Christum auctus.

Eccles. 3.

Ioan. 19. Matt. 26. & 27.

Quinam & hodiè Christus crucifigatur.

Matt. 5.

Matt. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ioan. 20. & 21.

nens ac inhabitans ſecundùm diuinitatem. Doluerant horis quadraginta mortem illius: & quadraginta diebus ex eius reſurrectione conſolationem
Act 1. & gaudium percepêre. Interim tamen ſemper in eis timor quidam & horror mortis inerat: necdum enim ſeipſos perfectè ex amore abnegârant: magisq; etiamdum carni viuebant quam ſpiritui plusq; diligebant Chriſtum natum in tempore ex virgine matre, quam ab omni æternitate genitum ex DEO Patre. Intellectus eorum necdum diuino erat illuſtratus lumine, voluntas ſeu vis amatiua ſapientiæ dono necdum repleta fuit: & ſpiritum denique nondum perpetuus perfectæ charitatis Dei guſtus penetrârat. Itaq; vita & amor eorum, temporalia potius quam æterna fuêre. Optabant enim Chriſtum manere ſecum, nec ad Patrem aſcendere. Quod ille eis exprobrans, ait:
Ioan. 14. *Si diligeretis me, gauderetis vtique quia vado ad Patrem: quia Pater maior me eſt.*
Ioan. 16. Itemq; *Expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: ſi autem abiero, mittam eum ad vos*, ſpiritum veritatis, isq; docebit vos omnem veritatem. Et cum iam dies ageretur quadrageſimus, quo erat aſcenſurus in cælum, apparuit recumbentibus diſcipulis, & exprobrauit eis incredulitatem illorum, & duritiam cordis, qua veritatem capere non poterant. Du-
Luc 24. xitq; eos foras in montem Oliueti, præcipiens, vt in mundum irent vniuerſum, & prædicarent Euangelium omni creaturæ: *Qui crediderit*, inquit, *& baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.*
Marc. 16. Eleuatis autem ſacratiſſimis manibus ſuis, benedixit eis, & nubes lucida excepit eum, leuatusq; propria virtute, ſub adſpectu beatiſſimæ matris ſuæ & diſcipulorũ ſuorum, & quotquot illic aderant, conſcendit in cælum, maxima Angelorum & animarum, quæ à mundi initio ei ſeruierant, frequentia ſtipatus: Sedetque à dextris virtutis DEI. Vt autem aſcendit, ita & reuertitur in extremo
Act. 1. die, ad iudicandos viuos & mortuos, bonos & malos. Id enim duo illi cæleſtes ſpiritus Apoſtolis, & qui cum eis erant, teſtabantur. Indè Apoſtoli ſecundùm Chriſti præceptum regreſſi Hieroſolymam, noctes atque dies ferìò admodum ieiunijs, vigilijs & precibus inſiſtebant, expectantes ſanctum Spiri-
Ibidem. tum, à Domino IESV & eius cæleſti Patre mittendum. Vbi decimus aduenit dies, iam tempus, quo Chriſtus diſcipulos ſuos in ſuo ordine & canone profeſſionem facere voluit. Nam ad id vſque temporis nouitij fuerant & imperfecti in charitate. Siquidem etiamnum mortem formidabant, ac præ Iudeorum metu in clauſis morabantur ædibus. Circa tertiam autem eius diei ho-
Act. 2. ram *factus eſt repentè de cælo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis, & replebat totam domum vbi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis, ſeditq; ſupra ſingulos eorum*: & intus quidem *repleti ſunt omnes Spiritu ſancto*, & ſupra rationem in ſpiritus ſui puritatem adducti & rapti, inibi docebantur à Deo, & igneas accepere linguas feruentiſſimi amoris, ad laudandum amandumq; DEVM, & mortales omnes ex vera dilectione veritatem docendos. Forinſecus autem nullum eis certum veſtium tribuit habitum, ſed qua-
Qualem ſuis habitum Chriſtus tradiderit. lem ipſe ſemper ſectatus erat, puta vitæ innocentiam ac humilitatem, honeſtos, ſuaues, benignos ac pios mores, mundi contemptum, laboris ac doloris perpeſſionem, amorem & fidem ſeu fidelitatem erga cunctos homines, ſeruire omnibus, mori, docere ac viuendo exempla præferre virtutis, omnibus eſſe communem, obedire Patri cæleſti & nobis omnibus ad mortem vſque.

Iſte

Iſte externus Domini IESV habitus fuit, quo ſuos induit Apoſtolos ac diſcipulos. Verum qui hodiè monaſticum ferunt habitum, & his iam dictis virtutibus contrariam agunt vitam, ijs probro & dedecori ſit ipſe habitus ſanctus, idq; non modò in hac temporaria, ſed etiam futura vitâ. Dedit præterea Chriſtus diſcipulis ſuis etiam internum habitum ſuum, quo ſupra creaturas omnes veſtitus ac ornatus eſt, quem eius humanitas à Patre cæleſti acceperat, nempe liberam ſupra res creatas omnes in cælo & in terra poteſtatem, baptizandi, docendi, in ipſius nomine peccata remittendi, homines impios ac Tartareos conuertendi, & cælum denique per fidem Chriſtianam aperiẽdi authoritatem. Ad hæc dedit eis ſpiritum ſuum, & internam vitam ſuam, ac ſpiritus paupertatem, ita vt hilari animo diuitias, honores, mundi commoda, & quicquid denique mundus præſtare poſſet, floccipenderent: abſtulitq; ab eis curam omnem, & anxietatem ac formidinem dæmonum, hominum malorum, & quarumlibet rerum creatarum, quæ eos premere, affligere, contriſtare, perimere, aut perterrere potuiſſent. Denique animum eis tribuit ſtabiliter atque perſeueranter ſubditum gratiſſimę Dei voluntati, paratum ſufferre ac perpeti, quicquid ipſis DEVS vel in tempore vel æternitate accidere voluiſſet. Hæc prima veſtis eſt, quam Chriſtus IESVS ſuis præbet diſcipulis, mundum contemnentibus, ipſiusq; conſilia & vitam in monaſtica vel religioſa vita imitantibus. Aliam quoque veſtem idem ipſe diſcipulis largitur ſuis, ſeipſos contemnentibus, ac naturam ſuam ſenſitiuam prementibus, atque Chriſti conſilia & vocationem ſiue exactionem in interna ſpirituali vita ſectantibus. Iſta veſtis trilix eſt, ſiue ex triplicis coloris contexta licijs, quæ ſunt, caſtitas corporis, munditia cordis, & puritas ſpiritus. Ipſa autem veſtis, mentis & corporis caſtitas dicitur. Quiſquis vltra præcepta Dei Euangelica ſectari conſilia appetit, is carnem & ſanguinem ſuum ſpernat neceſſe eſt. Et ſi mundum ac immunem à peccato ſeruare ſe volit, peccandi occaſiones fugiat ac vitet oportet. Quod ſi Chriſti imitari innocentiam non recuſet, eius gratia fretus, caſtitatis veſtem poterit obtinere. Vt autem diuinæ gratiæ fultus præſidio, carnem & ſanguinem vincere poſſit, ſpiritu decertet neceſſe eſt aduerſum ſenſuum oblectamenta & voluptates: ametq; & odio habeat, quæ DEVS amat & odit, modò charitatem ſeruare velit, & inter ſpiritum & carnem partes efficiat. Ita enim caſtitatem tueri poterit. Neminem ſingulari complectatur amore, ſed communiter & æqualiter amet omnes ad laudem & honorem Dei. Neminem iudicet, contemnat neminem: execretur ac odio proſequatur vitia, ſed amet hominem qui peccata ipſa admiſit. Non enim compertũ habet quem elegerit, quemve reiecerit Deus. Nulli ob quidquis caducum placere appetat, neminem illiciat aut ſibi adiungat & attrahat, nec ſe ab vllo vel conuerſatione, vel ſanctitatis ſpecie patiatur illici aut attrahi ex amore inordinato, facturus alioquì pudicitiæ iacturam. Amet eos qui corporis & animæ caſtimonia præditi ſunt, & Dei honorem in ipſo & cunctis hominibus quærunt, venantur & appetunt. Fugiat autem & vitet conuerſationem cum animi propẽſo affectu coniunctam, quamlibet ea ſancta videatur. Audiat & loquatur libenter de Deo breuibus verbis ea quæ ipſi ac alijs conducibilia ac ſalutifera ſint. Semper ſilere mâlit, quam multa dicere abſque vtilitate ac neceſſitate. Oculos & aures abſtineat ab attenta &

An habitus faceret malis quicquã profit.

Quo habitu Chriſtus diſcipulique eius intus ornati. Ioan. 10.

Veſtis prima diſcipulis à Chriſto data, quę.

II.

Trilix veſtis quid.

Odiẽdum peccatũ, non ipſe peccator.

Loquendum de Deo quid aut quomodo.

curiosa consideratione, ne affectu & delectatione in res illicitas propensus reddatur. In cibo ac potu, quatenus natura ferre poterit, sobrietatem ac temperantiam amplectatur: Gulæ namque vitium & vestium cultus ac ornatus, plerisque multorum vitiorum occasio sunt. Ore pudicus & castus sit, & à verbis otiosis, inutilibus ac infrugiferis linguam refrænet suam. Iocis enim & scommatibus vacare, tempus perdere est, & haud vulgaris in bonis hominibus culpa. Mentiri autem, & ex inuidentia detrahere, falsa testimonia dicere, iurare, malè precari siue maledicere, nomen sanctum DEI blasphemare, ea planè Tartarea ac execranda vitia sunt, quæ vitare summoperè debet, quisquis castitatem seruare cupit. Idemque libenter sit solus, & sese intrò recipiat, Deique gratiam & misericordiam haud ficta intentione quærat. Vigilijs, ieiunijs, obsecrationibus nauet operam: sit stabilis, constans & fidelis, & omnem sui consolationem in DEO constituat: ita nimirum corporis castimoniam ex DEI gratia & adipisci poterit, & partam conseruare. Porrò ad corporis castitatem spiritalis quidam status pertinet, nempe cordis munditia, per DEI gratiam cum affectu & delectatione ad CHRISTVM eiusque cæleste Patrem eleuati. Cordis hæc munditia, lucernæ ardentis olei plenæ comparatur. Vt enim eiusce modi lucerna flammas suas sursum mittit ad cælum, ita facit & cor mundum, infernè clausum mundo, supernè autem ad diuinam suscipiendam gratiam patulum. DEI autem gratia huic cordi bonam voluntatem ac bona opera instillat, quæ sunt huius lucernæ oleum. Et CHRISTVS ignem sui amoris bonorum operum oleo adiungit, quo lucerna perpetim ardere queat. Atque hoc pacto lucerna istiusmodi diuina gratia, desiderio & bonis actionibus inter DEVM & nos magis magisque in dies fouetur. Affectus autem siue desiderium in bonis actionibus minimè exercitatum, virtutis gustum & delectationem, cordisque munditiam plus plusque in dies infrigidat ac extinguit. Cordis enim munditia & vitæ castitas tribus modis aut contaminatur, aut omninò depellitur, videlicet ab hoste Tartareo, à mundo, & à naturæ corporeæ desidia ac torpore. Hostis Tartareus hominem castum inutilibus ac infrugiferis cogitationibus, impudicis imaginibus, extraneis phantasmatibus, ac multimodis stolidis ac futilibus in animum immissis seu incidentibus cogitationibus, per quas DEI obliuiscitur, ac tempus suum amittit, impugnat. Mundus eundem lætis ac tristibus, & erga cognatos & amicos, curis & solicitudinibus, multifarijs quoque rerum terrenarum occupationibus, cor multis modis onerantibus, depingentibus atque conspurcantibus, tentat. Naturæ corporeæ torpor, cibi potusque lautitiam, somnum, commoda carnis, creaturarum solatia, & quicquid pro eius iudicio recta ratio absque peccato admittere potest, expetit. Ista scilicet cordis munditiam aut commaculant, aut penitus profligant & corrumpunt. Necesse est igitur, vt aduersum omnes hostes nostros viriliter decertemus, si palmam referre velimus. *Quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu spiritus est.* Et hæc duo sibi inuicem aduersantur. Si secundùm carnem viuimus, morimur in vitijs. Sin autem ex DEO secundùm spiritum nati sumus cum gratia, fide, & fiducia in DEVM, possumus vtique naturam corpoream siue corpus ipsum rectæ rationi, & præceptis ac legi & voluntati diuinæ subdere ac refrænare: quanquam donec hic erimus, natura

Edendum & bibendum quid sit.
Iocari.
Mentiri.
Quomodo castitatem obtineas & cõserues.
Quale cor lucernæ quasi simile.
Lucernæ quæ nobis fouenda.
Munditia quæ quot modis contaminetur.
Satanas.
Mundus.
Caro.
Ioan. 3. Gal. 5.
Rom. 8.

natura ipſa ſemper natura manebit. Atque eam ob rem communiamus nos neceſſe eſt armis Domini IESV, quibus is nos à cunctis hoſtibus noſtris & ab æterna morte redemit. In quibus etiam iure meritoque omnes exultare debemus, eiusque nomen & vitam cum amore & delectatione, noſtra in memoria noſtrisque pectoribus circunferre, itidemque æternam eius ex DEO Patre, & temporariam ex ſacratiſſima Virgine Matre natiuitatem, ſanctiſſimam illius, hominis atque DEI vitam, & inſtitutiones, humilimum ad mortem vſque famulatum, Paſſionem, ſanguinis effuſionem, mortem, glorioſam Reſurrectionem, admirabilem vltra cælos omnes Aſcenſionem, quo etiam ipſum nos ſubſequi, atque interioris hominis noſtri genua ipſi ac cæleſti Patri eius cum perenni reuerentia ſubmittere debemus, Atque his rationibus peregrina phantaſmata, inutiles cogitationes & impudicas imagines ſuperabimus. Et reuera ſi ſic Chriſtum Deum & hominem noſtris in cordibus crucifixum, excruciatum, viuentem ac morientem ex amore pro nobis geſtauerimus, ipſe viuet in nobis, & nos in illo, ſicque carnem & ſanguinem, mundum, diabolum, eiusque omnes tentationes vincemus. Porrò vltra hoc exercitium, omnesque ſenſibiles de Chriſto conceptas imagines, ſpiritus puritate eleuati ſimus oportet in internam ſpiritalem vitam & imagines intellectuales, vti veritatem, ſapientiam, & virtutes omnes ſpiritum exornantes atque illuſtrantes in conſpectu Dei cognoſcamus. Sed & ſupra hæc omnia nudum ac imaginibus vacuum in diuino lumine adſpectum, ad æternam veritatem, quæ Chriſtus ipſe eſt, habere debebimus, atque illic munditia cordis & ſpiritus puritas conſummata eſt. Ibi tum DEVM conſpiciemus, & Chriſtus veſte puritatis, quæ ipſe eſt, nos induet. Denique vitæ caſtimonia angelicam æmulans puritatem, Dei conſilium eſt, & alterum religionis monaſticæ votum ac præceptum. Eam quiſquis promittit DEO & benè ſeruat, ſiue extra vitam monaſticam, ſiue intra, Chriſtum haud dubiè induit: Chriſtique vita, eius interior habitus eſt: & ſi foris & intus ad mortem vſque caſtus perſeuerauerit, beatitudine ſempiterna ac interminata perfruetur.

Quid in cordibus noſtris aſſiduè circunferendum.

Tentationes omnes qui facilè vincant.

Ioan. 14.

De voluntaria Obedientiæ conſilio & voto.

CAPVT LXI.

TERTIVS denique canonis Chriſti articulus, eſt ornamentum atque perfectio virtutum omnium, quam Chriſtus aduexit è cælis, qua ipſe in vita temporaria indutus fuit, in qua vixit, obijt, reſurrexit, & aſcendit in cælum: qua etiam Angelicos & hominum beatos ſpiritus omnes, ſanctamque Eccleſiam, maximè qui eum imitantur, & eius conſilijs conuenienter viuunt, induit ac veſtiuit. Ea autem veſtis eſt ſubmiſſa ac humilis obedientia, & vltronea in gratiſſimam Dei voluntatem ſui reſignatio, ex Dei charitate non ficta proficiſcens. Hoc videlicet pallium eſt, quo virtutes omnes exornantur ac operiuntur, & gratioſæ reddũtur apud DEVM: quo quiſquis indutus eſt, ei cælorum patet regnum, & gloriæ Dei notitiam habet. Hac nuptiali veſte quicunq; intra ſanctam Eccleſiã deſtitutus eſt, is nudus planè eſt: & ſi ſic ex hac migrãrit vita, pedes ac manus eius in mortem ſempiternã cõſtringentur. Vera igitur & minimè fallax vita ſancta, eſt ex amore obedire

Regulæ Chriſti articulus 3.

Obedientiæ laus.

Verè sancta vita quæ.

DEO, sanctæ Ecclesiæ, superioribus, & cunctis hominibus discretè ac rationabiliter. Hæc communis & quidem necessaria vestis est omnibus seruari volentibus. Iam verò perplures inueniri licet in monastica ac religiosa vita, qui eiuscemodi vitam & Dei consilia etiam polliciti sint exequi, & tamen nedum consilijs, sed ne præceptis quidem morem gerant. Polliciti enim sunt paupertatem, nec quicquam se habituros proprij, itemq; castimoniam & obedientiam erga DEVM & suos superiores ad mortem vsque. Et hic Christi IESV internus fuit habitus, quo ipse indutus fuit, quemque etiam in præcepto suis reliquit discipulis & eorum sectatoribus ac successoribus, qui ex ipsius reditibus, quos sua parauerat morte, victuri essent. Sed reditus libentibus accipiuntur animis, at habitus internus admodum contemptui habetur, ac pedibus conculcatur. Ipse etiam externus habitus, quantum maximè fieri potest, ad hominum mundanorum consuetudinem formatur, nec quicquã fermè ab eorum habitu distat colore & effigie, atque ijs omnibus, quæ possint hominum secularium arridere obtutibus. Internus autem virtutum habitus plus satis pessum abijt. Cacodæmon mundum suæ subdidit ditioni ac voluntati, idemq;, puta diabolus, maximè armatus est in clerum, & eos omnes, qui in flagitijs & vitijs suis de bonis victitant spiritalibus seu Ecclesiasticis. Familiam suam suæ obsequentem voluntati Tartareo suo induit vestimento, id est, crudelitate, impudicitia, & inobedientia: quibus omnis religionis status profligatus est. Et licet oculis præditi sint, non tamen vident: licet aures habeant, non audiunt: & pedes, non ambulant: ac manus, non tamen operantur: adeoque omnis syncera & vera vita fastidio eis est. Toti enim in externa & terrena hæc effusi sunt, intrò verò aut parum aut nihil sese recipiunt. Sanè in religionis monasticæ exordio eius professores charitate pleni, deuoti, concordes, humiles, eiusdem in DEI seruitio voluntatis, minimè ficti, DEVM amore ac intentione prosequentes, inuicem fideles, misericordes, clementes, benigni, sapientes, prudentes, & in virtutibus cunctisque actionibus bonis benè constituti atque compositi erant. Nunc verò charitas erga DEVM & proximos multum refrixit. Id temporis erant eis communia omnia, & dabatur singulis ex bonis communibus quod cuique fuisset opus, & omnes sat habebant. At nunc multi proprios habent reditus, quoscunque obtinere possint. In plerisque cœnobijs & congregationibus diuites ac inopes haud secus quam in mundo visuntur: & diuites quidem quicquid libet, edunt ac bibunt: cultis teguntur vestibus, opes sibi accumulant, & pauperibus parum aut nihil impertiuntur. Et quamuis ij, qui ipsis assident, famem, sitim, magnam penuriam patiantur, nihil id eorum interest. Quidam etiam Præfecti seu Prælati religiosorum, subditis suis de communibus bonis subtrahunt, vndè suum exerceant dominatum, haud secus quam si ipsorum propria sint, aut hæreditario iure ad ipsos sint deuoluta. Tales vtique veri Pastores non sunt, sed lupi rapaces, non parcentes cuiquam, sed communia Dei bona malè consumentes. Quicunque enim carni & Mundo obsequuntur, Dei famulatu contempto, ij haud dubiò quocunque in statu vel ordine degant, vel quemcunque gerant habitum, DEO placere non possunt. Dignitas quidem Ecclesiastica, Religio, Sacerdotium & Ordo neminem per sese neque sanctum, neque beatum efficiunt: quandoquidem boni ac mali æquè

Habitus monasticus hodiè qualis.

Hodierna satanæ ditio quãta.

Suam qui satanas vestiat famuliam.

Qualia fuerint monasticæ initia.

Eiusdem qualis hodiè processus.

Passim acty rannidem inter se & religiosos exercere.

æquè hæc percipiunt: sed qui ea assumunt, nec tamen ijs conuenienter viuunt, maiori quandoque damnatione plectentur. Denique qui habitum oculis hominum placentem, mundiqúe honorem & ornatum appetunt, ij vel in Tartara relegantur, vel pœnitentes ad immanes Purgatorij cruciatus. Habitus vani seu curiosi pœna.

De tribus peccatis, toto vbique orbe dominatum obtinentibus.

CAPVT LXII.

TRIA in Mundo, in Clero, & in omni Religionis statu, qui de sanctæ Ecclesiæ bonis victitant, idqúe à summo ad infimum vsque hominem, paucis exceptis, peccata regnant, & obtinent principatum, nempe Acedia vel torpor, Gula & Luxuria, quibus omnis vera sanctitas est propulsata. Quæ tria vitia dominentur hodiè.

Acedia tædium est & nausea erga DEVM & eius cultum, incuria institutionum, gratiæ & gloriæ illius, absque timore iustitiæ, & sine spe misericordiæ DEI: vitijs non esse mortuum, in Dominica Passione non esse exercitatum: legere, psallere, orare, Missam celebrare vel auscultare absque vlla strenuitate, deuotione, interna attentione, & sine gustu DEI, aut interno gratiæ eius experimento: cor habere instabile ac multiuagum, rerum terrenarum simulacris refertum, otiosum sine bonorum operum externa actitatione, corporis commoda & fomenta sectari & aucupari ac appetere in omnibus, cuiusmodi sunt, mollis habitus, molle stratum, somnus prolixus, quibus qui dediti sunt, vitam Domini IESV gustare non sunt idonei. Acedia.

Ex hoc autem perniciali Acediæ morbo alterum proficiscitur vitium, id est, Gula, quæ Adamum protoparentem nostrum ex Paradisi sedibus exulem fecit, quando sumpto pomo vetito, Dei præceptum violare non pertimuit: cuius rei gratia & ille tunc in hoc relegatus est exilium, & nos omnes pariter cum illo. Gula. Gen. 3.

Hoc vitium hodiè vix agnoscitur, & ab omnibus paruipenditur, maximeq; in vsu est: totoqúe vbique terrarum orbe dominatum sibi vendicat, etiam in cœnobijs, in incluſorijs, in ordinibus, atque omnigeno Religionis statu: id est, apud omnes illos, qui suæ Gulæ suæqúe edacitati seruiunt, & ex inordinata appetitione in cibo ac potu voluptatem captant & expetunt, temperantia illa ac sobrietate contempta, quam Dominus noster IESVS nedum verbo, sed etiam exemplo nos docuit. Gulæ dominatio quàta.

Is enim postea quam quadraginta dies & noctes ab omni alimento abstinuerat, passus est humanam naturam suam fame affici: & quamuis esuries & hostis Tartareus eum impugnarent, noluit tamen cibum sumere. Itidemqúe cum fatigatus ex itinere & æstu, super fontem Iacob in Sichar, magna laborans siti, sederet, non tamen potum accepit. Cæterum quando morti proximus acerrima tenebatur siti, escam & potum ex aceto felle mixto admittere non recusauit. Atque hunc in modum semper ad mortem vsque in sobrietate nobis seruiuit. Ita etiam Patres antiqui in eremis vitam transigebant suam, certa mensura potum, ac certo pondere cibum sumentes. Matth. 4. Ioan. 4. Ioan. 19.

Proponitur huic rei satis accommodum exemplum ab ipso Domino in Euangelio, videlicet diuitis illius Epulonis, qui induebatur purpura & byſſo, & iucundos ducebat dies, viuens in delicijs, & quicquid libuisset suo gutturi voluptatis indulgens. Atque ediuersò pauperis ac mendici Lazari, qui ad fores domus eius iacens vlceribus plenus, cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis: sed quia diues auarus, gulosus & misericordiæ expers erat, nemo illi quic- Luc. 16.

quam dabat. Accidit deindè vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & diues, & à diabolo sepultus est in inferno: vbi cum æstuanti linguæ suæ guttulam aquæ instillari posceret, non obtinuit, sed nec obtinebit vnquam. Eligat nunc vnusquisque libet sepulturam suam vel apud diuitem vel mendicum Lazarum. Secundùm actus suos vnusquisque recipiet. Quotquot suæ gulæ oblectamentis & voracitati morem gerunt, DEVM Deique gratiam gustare nequeunt. Comitatur enim eos ebriositas, intemperantia, vita inordinata, hebetudo mentis ac intelligentiæ, maledicentia, execrationes, iuramenta, pugnæ, concertationes, & vita impudica: quæ sunt carnis opera, nec regnum Dei possidere queunt. Et tamen huiusce modi vitia etiam in quibusdam ex ijs qui monasticen & religiosam profitentur vitam, haud secus quam in mundanis reperiuntur hominibus. Est & aliud quoddam in multigeno religionis monasticæ statu inuenire vitium planè diabolicum, puta quod corde, anima, & rebus terrenis communes non sunt, siue eas res inter sese non communicant. Enimuerò ex bonis communibus alij inopes, alij locupletes, alij domini, alij serui sunt. Domini ac Prælati benè multo indulgent somno, & sua fruuntur quiete suisque commodis: cum sua familia residen in conclaui: multa eis ministrantur fercula, & vinum quod haberi possit præstantissimum. Qui verò chorum visitant, & ad commune accedunt refectorium, pane & oleribus ac duobus ouis coguntur esse contenti. Id enim Prælati sufficere putant. Quicquid interim de inæquabilitate murmurent monachi, id Prælati susq; deq; ferunt. Qui multum habent peculij, aut de rebus communibus, ijs liberiores facere sumptus, aut plura sibi coaceruare ac reponere licet. Diuites quidem mundani, fidos & benignos ac misericordes se præbent erga inopes & valetudinarios: sed qui in cœnobijs rebus locupletes sunt, qui tamen iure nihil possint habere peculij, etiam confratres & consorores suas apud se fame, siti, aduersa valetudine præ inopia confici ac perire sinunt. Cœnobia eiusmodi superbia, infidelitate, auaritia, dedignatione, ira, odio, laborant: neque ea tantum, in quibus de communibus viuitur bonis, sed etiam ordinis Mendicantium, de Eleemosynis ostiatim quotidiè conquisitis ac emendicatis vitam sustentant suam. Christus hodiè à multis nescitur: vita, institutiones & actus illius cunctis illis inuisa sunt, qui vitijs seruiunt, & propriæ sunt dediti voluntati.

Quæ sequuntur gulæ pedissequæ.

Quanta in cœnobijs hodie inæqualitas aut proprietas.

Cœnobia quibus morbis laborent.

De quadam veste Domini IESV, qua is discipulos & sectatores suos induit.

CAPVT LXIII.

SED idem ipse discipulos suos veste sua induit, qua ipse modò in vita æterna vestitus est, atque etiam in hac vita indutus fuit pro quodam vitæ perennis typo seu figura. Cum enim tempus adesset, quo mortem pro nobis oppetere constituerat, à Iudæis captus, Præsidi Pilato, vt ab eo necidaretur, traditus est. Eius iussu flagellis cæsus est, adeò vt toto corpore pretiosi sanguinis eius riuuli manarent. Indè purpureo eum induerunt vestimento, tincto piscis cuiusdam ex concharum genere succo vel sanguine, idq; subductum fuisse videtur coccino coloris ignei, ex vermibus nascente, vt aiunt

Matt. 27. Ioan. 19.

Digitized by Google

aiunt quidam: sicq; indutum irridiculè adorabant, submissis humi genibus, vt regem Iudæorum. Sed hoc totum figura quædam fuit, vitæ æternæ nobis veritatem significans. Eo tempore Christus iuuenili vigebat ætate ac incolumitate, totius mundi nobilissimus, optimus, ac elegantissimus homo, & ipsemet totius gratiæ, donorumq; & virtutum omnium plenitudo erat, multumque eum amabant & cognati & amici, & pauperes & diuites, & maximè Pater cælestis. Natura corporea totus erat florentissimus & incolumis, vt pisces in vndis. Corpus autem eius, vestis solennitatis eius erat. Magno enim illo festiuitatis die, quo Iudæi piscem hunc præclarissimum neci dedêre, corporis eius pallium, vsquequaque roseo ipsius perfusum sanguine, velut purpureo ac coccineo tinctum colore est. Atque hac ille veste indutus est, & nos cum illo ad eius honorem, si tamen nostram gestemus crucem, eiusque in fide Catholica discipuli ac imitatores simus. Hoc autem pallium extrinsecus purpureum, intrinsecus coccineum fuit, vermiculorum sanguine tinctum: quo interna illa exprimitur vnitas siue vnio animæ rationalis Christi cum Deo in amore ac voluntate: quæ illius pallium fuit, quo ipse vestitus erat, omnesq; eius discipuli, qui vnius cum ipso sunt voluntatis & amoris. Ista quidem cum Deo amoris vnitas seu vnio, à spiritu nostro non nisi nudum, imaginibus vacuum, perpetuumque amorem exigit, ita vt nihil neque foris, neque intus, ne nosipsos quidem inordinato cum amore possideamus, sed tum à nobisipsis, tum rebus omnibus simus absoluti ac expediti, vniformes siue conformes DEO, & in amorem essentialem transformati. Atque hoc omnium præclarissimum ac celsissimum est, quod quidem hac in vita possidere, gustare aut experiri queamus: & hoc ipso spiritus noster in amore essentiali DEO vnitus est.

Christi corpus quale fuerit eius indumentum.

Vt vnitas Amoris cum Deo in spiritu obtineatur.

CAPVT LXIIII.

HVIVS autem vitæ obtinendæ verum modum agè nunc explicemus. Quisquis suo in spiritu amoris cum DEO vnionem seu vnitatem inuenire ac possidere cupit, eius anima rationalis & vires omnes cum DEI voluntate intus vnitæ vt sint oportet, ita vt ad legis & præceptorum eius præscriptum omninò viuere statuat. CHRISTVS enim omnibus nobis dicit: *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.* Vita namque sublimis & excellens, nō nisi humili virtutum obedientia consistere potest. Vnde Apostolus omnes nos his commpellat verbis: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo IESV: qui cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem DEO, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens: humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & DEVS exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, ita vt in nomine IESV omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum.* Et Pater ipse per Prophetam dicit: *Filius meus es tu, ego hodiè* (id est, in æternitate) *genui te.* Idemq; alibi de Filio suo dicit: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite.* Itemq; ad eundē Filium suū: *Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorū.* Omnes reges terræ confitebuntur ei, & adorabunt eū omnes

Ioan. 15.

Phil. 2.

Psal. 2. Matth. 3. & 17. Psal. 109. Psal. 137. & 96.

Angeli DEI. Et tamen hic talis Filius, de seipso per Prophetam loquitur: *Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis.* DEVS quidem humanam naturam nostram in Christo supra creaturas omnes in cælo & in terra extulit, exaltauit ac nobilitauit: Christus verò seipsum in eadem natura nostra infra creaturas omnes abiecit ac humiliauit, comparans sese vermi ex terræ limo nascenti ac victitanti, & secundùm humanitatem abnegauit seipsum, voluntatemq; suam in Patris voluntatem mortificauit, atque ita vnius cum DEO voluntatis est seu vna voluntas. Creatum quoque spiritum suum in amore velut in nihilum redegit, mortificauit & concremauit, sicque cum DEI spiritu vnus spiritus est. Iste videlicet præclarus noster vermis est, natus ex terra purissimæ ac intemeratæ Virginis MARIAE. Denique idem ipse creatam voluntatem suam in amore velut peremit ac exinaniuit, sicque libertatem in DEO assequutus est: adeoque cum Dei voluntate & amore vnum est. Et hoc illius pallium, est purpureum simul atque coccineum, quo & ipse & quotquot ei sunt vniti, vestiuntur.

Psal. 21.

De tunica Domini IESV inconsutili, quid ea mystice significet.

CAPVT LXV.

HABET tamen & aliam Dominus IESVS, qua indutus simul & ornatus est, tunicam inconsutilem, ex toto incontextam, quæ nobis diuinitatis humanitatisque eius naturam significet. Et ipsa quidem vestis, illi soli ex natura competit, tum à Patre, tum à Matre: nobis verò ex gratia, si tamen discipuli eius simus, ei fide & charitate coniuncti ac vniti, talesque ad vltimum vsque spiritum perseueremus. Ita enim omnes cum illo vestimur. Non enim potest præclarissima hæc tunica scindi aut in partes distrahi, quandoquidem nos omnes vitalia eius membra sumus, & ipse caput nostrum est, eiusque tunica nobis, hoc est, sanctæ ECCLESIAE sorte obuenit, sicque omnes vna veste, id est, CHRISTO IESV induti sumus. Tum verò hilari spiritu cernere, cognoscere, amare, sentire, gustare licet æternam illam charitatem, & præclarissimam exercitationem, quæ inter DEVM & præstantissimam CHRISTI animam agitur: quæ quidem tunicæ nostræ, quæ perenni in honore cum DEO vestiti sumus, decor & ornamentum est. Et hoc est incomprehensibile illud gaudium & exultatio, quam Apostolus commemorat, vbi ait: *Quis nos separabit à charitate DEI, quæ est in CHRISTO IESV?* Vbi apertis affirmat verbis, creaturas omnes & quicquid infra DEVM est, non posse nos separare à charitate, quæ inter DEVM exercetur & CHRISTVM IESVM amantissimum Dominum nostrum, qui sempiterna vita nostra est, si cum ipso in perpetuo amore stabiles & constantes perseueremus.

Ioan. 9.

Rom. 8.

De quatuor Riuis, ex sancti Spiritus fonte dimanantibus.

CAPVT LXVI.

IAM ante in superioribus dicere cœperam, sancti Spiritus fontem quatuor exundare Riuis. Primus gratiæ & virtutum riuus manat ad Orientem, id est, in vitæ nostræ originem, attingitque voluntatem seu vim nostram amatiuam, exigitq; à spiritu nostro, vt CHRISTVM sequamur in DEVM, cum

Sancti Spiritus riui quot. I.

eum eoque amoris possideamus vnitatem. Ita enim DEVS viuit in nobis, & nos in DEO, atque inibi liberrimam possidemus libertatem Spiritus, eamque immotam, nihil impeditam, & vltra creaturas omnes eleuatam. Alter II.
gratiæ Riuus è supernis deorsum fluit in Occidentem, id est, vitam nostram sensitiuam, illustratq; rationem & tangit affectum siue desiderium nostrum, exigens à nobis, vt carnem & sanguinem domemus ac in seruitutem redigamus, & tum DEO, tum sanctæ Ecclesiæ obtemperemus: vtque omnes sensus & externas actiones nostras ex vera discretione pro gratissima DEI voluntate moderemur, dirigamus ac ordinemus. Hoc pacto natura nostra sua semper pace gaudet, manetq; curis & angoribus vacua, simplex, tranquilla, III.
ac planè sedata. Tertius gratiæ Riuus ad vitæ nostrę partes Aquilonares fluitans, cor & animum nostrum contingit, poscitq; ac imperat nobis, vt patientes, mansueti ac humiles corde, resignati ac mortui sub creaturis omnibus simus, adeò vt quicquid DEO permittente vel ab Tartareo spiritu, vel improbis hominibus nobis acciderit, ferre ac perpeti magno animo queamus. Hac ratione filij DEI sumus, animamque & vitam nostram internam in quadam requie, patientia & pace omnis calcitrationis ac contentionis experte possidemus. Quartus idemque postremus diuinæ gratiæ Riuus ex Spi- IIII.
ritu sancto manans, calidus & perspicuus est, profluitq; ad austrum vitæ nostræ spiritalis, id est, in intima nostra, in animam cunctasque vires nostras, tangitq; & implet nos gratia, efflagitatque à nobis synceram ac minimè fictam charitatem erga Deum & mortales omnes, maximè Christianos nobiscum in Christi morte baptizatos, & in fide Christi eiusipsius nomine insignitos. Ijs enim ex amore debemus quicquid possumus, seruato iusto ac recto ordine ad DEVM. Qui ex DEO nati sunt, ijdem etiam viuunt ex DEO, ad DEVM, & in DEO, & DEVS in eis: amantque & pro scopo habent ac spectant & possident DEVM supra seipsos & res omnes à DEO creatas. Conuersantur cum DEO in cælis, & actionum ipsorum fructus perpetui sunt: Voluntatis autem suæ proprietatem ex carne natam, atque omnem inordinatam oblectationem, & amorem à DEO abstrahentem, odio ac contemptui habent. Itemq; fugiunt & deuitant, quicquid corde ipsorum vel amore vel
odio depingere, & nudam sui ad veritatem, quæ DEVS est, introuersionem Ioan. 14.
præpedire aut illi officere queat. Pro cunctis peccatoribus ad DEVM accedentes, ingenti cum desiderio, humili corde, intimis ac intentis precibus vt illis parcat, & erratis eorum det veniam, seruetque eos omnes quos vocauit & elegit ad suum æternum honorem, obsecrantur. DEVS quidem Omnipotens omninò totus vult noster esse, sicque vicissim ab intimis nostris exigit, vt sibi reddamus vicem, simusque toti sui cum omni essentia ac facultate nostra, ita vt sibi soli seruiamus, & creaturis omnibus sua causa. Et iure sanè cum nobisipsis & creaturis omnibus Deo viuere sumus adstricti, ita vt illi fideles simus, ei perpetuò ac stabiliter famulemur: sicque creaturæ omnes, tam malæ quam bonæ, æternæ saluti nostræ inseruiunt, siue nobis ad æternam salutem nostram famulantur. Atque etiam nobis inuicem alij alijs seruire debemus, idq; in actionibus bonis & cunctis virtutibus. Hæc est enim iustitia DEI. Ipsi certè beatissimi spiritus Angelici, & DEO & nobis seruiunt, & in hoc eorum beatitudo sempiterna consistit. CHRISTVS IESVS DEI

Christus in terras cur missus.

Filius ea causa missus est in terras, vt nobis vera cum humilitate ac submissione ministraret, & certè tum Patri suo, tum nobis quoque ad mortem vsque, obedientissimè seruiuit, atque ea re datum est illi nomen quod est supra omne nomen, præ cunctis nominibus in omnem æternitatem dignius ac honoratius. Et ipse sua nos morte redemit ac mercatus est, vt ipsi æterna in libertate viuamus. Itaque nos illi viuimus, & ipse nobis: nos in illo, & ipse in nobis viuit: ipse nos amat, & nos eum vicissim amamus: ipse in nobis amore vnum est, & nos cum illo cunctisque amicis eius in gratia & gloria vnum sumus. Atque hoc pacto in vnam sanctam Ecclesiam colligimur & adunamur in gratia & amore, idq; nedum in terris, verumetiã in cælis. Et CHRISTVS Dominus in suo Spiritu cum Sanctis & Angelis omnibus nos elegit & amauit, atque vna secum tanquam dilectam familiam suam in cælestis Patris sui conspectum nos eleuauit: ibique & ipsi & omnibus ad ipsum pertinentibus, in vno amoris spiritu coniuncti ac vniti adstamus, laudes grates; agentes, & reuerentiam, amorem, honoremque perennem exhibentes DEO. Hæc enim tum ipsius CHRISTI, tum omnium amicorum ac electorum eius in DEI conspectu exercitatio est. Et inibi quandam cum DEO in amore vnitatem in sancto Spiritu sentimus ac experimur. Hæc autem amoris seu in amore vnitas, donorum & virtutum omnium, totius sanctitatis, cunctarumque bonarum actionum fons & origo est: perpetuoque cum gratia promanat, & quidem in singulos quosque speciatim pro cuiusque officio, dignitate & ratione seu modo seruiendi DEO: itemque introrsus in amoris vnitatem attrahit, quoscunque gratia & virtutibus discriminatim munerata est. Et ipsa denique amoris vnitas semper intus manet immota, ac abyssus inexhausta in fruitione & beatitudine. Denique hæc proxima est, quam equidem in præsentiarum capiam, in virtutibus & veritate viuendi via.

Quomodo cum Sanctis & Angelis omnibus vna quasi familia simus.

Fons & origo virtutũ donorumq; omnium, quis aut quæ.

De duobus regnis iam indè à mundi initio venialibus: & de prudentibus ac imprudentibus mercatoribus: itemque de hostibus nostris.

CAPVT LXVII.

Quæ duo regna quibus vndè concessa.

DVO quędam regna prostant iam indè ab origine mundi, quorum primum est regnum cælorum cum omni gloria sua, & DEVS ipse in illo habitans, quod CHRISTVS IESVS sua morte mercatus est omnibus in ipsum credentibus, ipsique ad mortem vsque famulantibus. Alterum regnum Mundus iste est, quod DEVS Omnipotens cum omnibus quæ natura in se complectitur, bonis malisque, sapientibus & insipientibus, in commune largitus est. Et ij omnes mercatores sunt, creati à DEO. Sapientes autem negotiatores sunt, qui mundi opibus, naturæ inordinata oblectatione ac voluptate, & omnibus quæ in mundo cum amore possidere queant, spretis ac posthabitis, hoc ipso regnum cælorum, gratiam & gloriam, vitam æternam, & CHRISTVM in suum Dominum sibi mercantur & acquirunt. CHRISTVS enim pretiosa illa margarita est, quam qui quærit & inuenit, vadit & vendit omnia quæ habet, & emit eam, gemmam vtique præclarissimam, quam res creatæ omnes non possint suo pondere æquiparare. Idem

Negotiatores sapientes qui.

Matth. 13.

ipse

ipſe locuples theſaurus ille eſt, qui in vitæ ſpiritalis agro mundo huic abſconditus eſt: ſed ſapiens mercator, eo inuẽto, præ gaudio vendit omnia quæ habet aut poſſidere poſſit in hac vita temporaria, & emit agrum vitæ ſpiritalis, in quo diuitiarum DEI theſaurus latet abſconditus, ipſi in ſuo ſpiritu oſtenſus. Porrò ſtolidi negotiatores ſapientibus in omnibus planè contrarij ſunt. Cum enim quaſi campſores vel argentarij ſint, & permutatione immẽſas opes & vitam æternam ſibi poſſint lucrifacere, etiam ſeipſos miſerè perdunt. Quæcunque autem habere videntur, in ijs planè falluntur: Nam quaſcunque ſibi comparârunt opes & res temporarias, eæ omnes hîc manent, ipſiq́ue nihil ſecum auferunt, nihil habent, nihilq́ inueniunt, niſi pœnas Tartareas & ignem ſempiternum. Quis iſtos amentes ac ſtolidos dubitet campſores dicere, quando CHRISTVM & DEVM, itemq́ gratiam, gloriam, & vitam æternam floccipendunt, & contra DEI voluntatem ac honorem id potius amplectuntur & eligunt, quemadmodum mundo, peccatis, & diabolo ceu patri & domino ſuo, ſeruire ac placere queant? Sed quandoque ab eodem improbo ſpiritu idem recipient præmium, quod is pro ſuis ſceleribus iam adeptus eſt, nempe pœnas inferorum, omnis conſolationis ac melioris ſpei expertes, & eſſe contemptos à DEO ac obliuioni traditos, & in ſempiternum exilium perennesq́ miſerias relegatos. Quod quidem ita ſe habere diuina teſtatur iuſtitia. Virtutes enim omnes ſuum habebunt præmium & peccata omnia vindicabuntur. Hoc ratio naturalis, hoc exempla & ſcripturæ iam indè à primis conditi orbis initijs, hoc CHRISTVS ipſe & eius vita, hoc Euangelium hoc Apoſtoli, & eorum vita ac ſymbolum fidei quod nobis reliquerunt, abundè nos inſtituunt, nempe iuſtos in vitam æternam, & impios in ſupplicium æquè æternum abituros. Iam olim inter bonos ac malos angelos in cælis orta concertatio eſt: ſed boni qui DEVM amabant, DEOq́ ſeruiebant, ex certamine palmam retulerunt, & diuino freti adiutorio, victores euaſerunt, malis ac improbis ſpiritibus debellatis, & in pœnas nunquam finiendas atque in ima Tartari detruſis atque damnatis. Domini ſpiritus diſcipulos ſuos ſibi ſeruientes, ſeptem muneratur donis ſuis cunctisq́ virtutibus: & cacodæmon ſuos diſcipulos ſeptem dæmonijs & omnigenis poſſidet & occupat vitijs: ex quo mutua quædam inter bonos ac malos in hac vita temporaria oritur decertatio. Qui autem in virtutibus perſeuerant, ij victores ex certamine redeunt, ſequunturq́ DEI conſilia, atque ita à DEO benedicuntur. Porrò eſt nobis etiam alius quidam hoſtis, & quidem domeſticus, nobisq́ coniunctiſſimus, quem cibo potuq́ reficere, ac veſtibus tegere compellimur, quippe qui cum ſpiritu noſtro vnus eſt homo: & ipſe eſt corpus noſtrum ſeu vita ſenſitiua, quæ perpetuò vitæ noſtræ ſpiritali aduerſatur: Nata eſt enim infernè ex carne, ſicut ſpiritus ſupernè traxit originem ex DEO. Atque eam ob rem ſpiritu & diuina gratia ſemper nobis decertandum eſt aduerſus propriam carnem & naturam illius corpoream, ita vt eam habeamus odio, & premamus ac contemnamus, non tamen occidamus, ſed vtamur ea ad ſeruiendum DEO. Et hac ratione victoriam reportabimus, ſemper ad honorem DEI in gratia & virtutibus viuere, creſcere & augmentari valebimus. Si verò ſecundùm carnem eiusq́ deſideria & oblectamenta & corporis propenſiones viuamus, haud dubiò

Ibidem.

Qui ſtolidi.

Campſores amentes.

Suũ quoſque præmiũ aut pœnam manere.

Apoc. 22.

Internus hoſtis noſter quis.

Carni ob ſeq. quod tandè ferat pmiũ.

moriemur in vitijs & æterna damnatione puniemur. Sic itidem ſapientia Mundi,& diuinitus infuſa ſapientia,inter ſeſe contrariæ ſunt,atque inter eas mutua concertatio eſt: ſicut & inter naturam & gratiam,virtutes & vitia, bonos & malos, prudentes ac ſtolidos, qui omnes negotiatores ſunt. Et illi quidem, qui Mundo caducisque rebus omnibus contemptis ac proculcatis, DEVM potius eligunt, eique ſeruiunt, eumque amore proſequuntur, ſapientes vtique mercatores ſunt, & omnia verè beata ac æterna reperiunt & lucrantur bona. Qui verò ſpreto DEO & illius regno ac æterna vita & beatitudine, Mundum & honores ac diuitias mundanas eligunt & amplectuntur, fatui prorſus negotiatores ſunt, imitanturque Dominum ſuum Luciferum,qui natura quidem ſpecioſus, locuples & præclarus fuit, ſed ſuperbia intumuit, atque vſqueadeò placebat ipſe ſibi, vt DEVM,DEIque honorem & debitum famulatum omninò reſpueret ac aſpernaretur. Michael contra & eius Angeli, DEI virtute & ſapientia erant præditi: amabant enim DEVM,eique famulabantur. Vndè inter eos bellum ortum eſt, malis aduerſum bonos dimicantibus:ſed boni expugnârunt malos, & Lucifer cum ſuis aſſeclis è cælo in pœnas tartareas in interminatam nec vnquam finem habituram miſeriã proiectus eſt. Ex quibus id poteſt animaduerti, naturam certando ſuperari. Adam quidem protoparens noſter,ſine certamine victus eſt à diabolo. Et licet præ cunctis mortalibus præclarus, locuples, pulcher, ſapiens, & fortis eſſet, ſtolidus tamen mercator fuit: quandoquidem pro vnico pomi morſello, DEVM eique debitam fidem itemque vitam æternam & terreſtrem paradiſum dedit. Atqui CHRISTVS IESVS DEI & intemeratæ Virginis Filius, ſapientiſſimus negotiator & robuſtiſſimus pugnator fuit,quippe qui omnes noſtros deuicit hoſtes, idque adeò, vt nemo nobis inuitis & abſque conſenſu noſtro nobis poſſit officere. Vicit enim Mundum, vicit diabolum potentiſſimum mundi principem, fregit portas inferorum, confregit vectes ferreos, & electos amicos ſuos ex diaboli carcere eduxit,vicit famem & ſitim,æſtum & frigora, docuitque nos ſobrietatem, vti non ſecundùm ſenſuum appetitiones & oblectamenta viuamus. Vicit denique ſenſibilem voluntatem,& ſenſitiuam vitam ſuam,atque obedientiſſimè ſeſe paternis manibus,& hoſtium ſuorum voluntati ad ipſam vſque acerbiſſimam crucis mortem,tradidit atque permiſit. Ita videlicet docuit nos, vt ſub creaturis omnibus nos reſignemus & abnegemus, ac citra optionem liberrimæ DEI voluntati nos dedamus ac offeramus. Quod ſi faceremus, CHRISTVM in nobis viuentem,ac pacem illius ſemper nobis manſuram inueniremus. CHRISTVS,inquam, ſapiens mercator fuit. Mercatus eſt enim nobis vitam æternam morte ſua temporali: dedit que chara pro charioribus, & perpeſſionem temporariam pro æternis gaudijs: ſeruiuitque nobis ex amore, vt nos cum ipſo Domini ſimus: pauper ac inops fuit, vt nos diuites ſimus: dedit nobis carnem & ſanguinem ſuum in cibum ac potum, vt ipſe in nobis, & nos in ipſo maneamus ac habitemus, quo certamen omne ſuperatur. Sanè Planetæ in ſuis effectionibus inter ſeſe pugnant & contrarij ſunt. Quidam enim verſuti, crudeles, inclementes ſunt: alij mites ac pij, benigniq; ac liberales in omnibus. Nonnulli compeſcunt malos, & confirmant bonos, efficiuntque pacem & concordiam. Ita ſeſe Planetarum natura habet, & eorum qui libet naturam diuinitus ſi-

Fatui negotiatores qui.

Adam vndè facilè victus.

Christus qualis mercator, & quid nobis meruit.

Planetæ quam inter ſe differant.

tus ſibi inditam ſeruat. Quod idem ferè accidit hominibus pro ſolo naturæ ductu viuentibus, quorum ſinguli planetam, ſub quo nati ſunt, quiq; in ipſis ſecundùm naturam dominatur, imitantur. Habent enim dominium quoddam Planetæ in vitam ſenſitiuam tam hominum quam animantium cæterorum, ſed rationi dominari non poſſunt: ſiquidem ratio naturalis quicquid in natura ſenſuale ac inordinatum eſt, fræno quodam cohibere ac continere poteſt. Ipſa etiam elementa inter ſeſe contraria ſunt, non pugnant tamen, ſingulis ſuum ſeruantibus locum ſuamq; naturam, quam à DEO ſunt conſecuta. Hominum verò ac animalium rationis expertium corpora, ex quatuor elementis compoſita ſunt, vitamq; ſuam naturalem à DEO & planetis habent: ideoq; neceſſe eſt hæc ipſa eorum vita naturalis vt decertet, & quandoque etiam moriatur ſecundùm naturam. Conſtat enim ex quatuor illis elementorum qualitatibus, puta calido, humido, frigido & ſicco, ex quibus noſtra æquè vt brutorum animantium vita mortalis compoſita eſt, quamq; partim ex cælorum ac planetarum motu & agitatione accepimus, vndè etiam gubernatur. Quando autem elementa in nobis cum Planetis benè conſentiunt, iam corpore rectè valemus: quando verò diſſentiunt, & vel calor nimius, vel nimium frigus, immodicaq; vel ſiccitas vel humiditas exuberat, iam morbo corripi nos neceſſe eſt. Vbi autem aliquod horum quatuor à cæteris omninò ſuperatur ac deficit in corpore, iam certa mors imminet. Cæterum in vitali anima noſtra vitam aliam rationalem habemus, diuinitus collatam nobis, æternam ac immortalem, nunquam vel in bono, vel malo interituram, qua Angelorum quandam obtinemus ſimilitudinem. Priorem illam mortalem vitam, partim ex cælorum (vt dixi) & Planetarum in naturam noſtram virtute DEI diuinitus eis indita agentium, motu & agitatione habemus. Et omnes quidem ſecundùm mortale corpus ſiue mortalem naturam, filij Planetarum ſumus: ſed ſecundùm naturam ſpiritalem, quæ nunquam interire poterit, DEI filij omnes ſumus. Et hæc duo inter ſe contraria ſunt, puta tempus & æternitas, mors & vita ſempiterna.

Corpora quæ ex q. bus conſtent.

In corpore quãdo & qui benè valeamus.

Secundũ quid planetarum aut Dei filij ſimus.

Proſequutio eorum, quæ ſuperius de Planetis dicere inſtituerat.

CAPVT LXVIII.

PORRÒ omnes nos ex natura mercatores ſumus, quotquot ſub Planetis naſcimur, emimusq; & vendimus, hoc eſt, cambimus & permutamus, datis minus charis pro charioribus. Mercurius autem, qui inter Planetas ſextum obtinet locum, ſecundùm naturam mercatoribus dominatur: idemq; cum planetis omnibus concordat, eſtq; cum noxijs noxius, cum ſalutaribus ſalutaris. Semper cum ſole graditur ac circumagitur, ob cuius claritudinem ac vicinitatem candidus ac lucidus eſt, ita vt ægrè poſſit conſpici, ſolis ſplendore id præpediente. Dominatur autem ſemper ſub Maij & Auguſti exitum, quę ſunt anni tempora iucundiſſima & vberrima: ſiquidem vere creſcunt omnia, autumno matureſcunt. Mercurius natura calidus & humidus eſt: itidemq; filij eius ſub eius dominio nati, calidæ & humidæ ſunt naturæ, id eſt, ſanguinei, ac bonæ habitudinis ſiue complexionis, benigni, hilares, & ſimiles formè illis qui ſub ſolis dominatione naſcuntur. Iſti nam-

Mercurij planetarum quotus quibus dominetur.

Mercurius natura qualis.

Digitized by Google

Mercurialeo. quæ Planetæ duo socij sunt, & qui sub eis generantur, in multis assimiles sunt. Ad hæc qui sub Mercurij imperio in hanc eduntur lucem, sapientes & natura callidi sunt ac astuti, nouerunt{q} commodè viuere & conuersari cum bonis ac malis, cum diuitibus ac pauperibus, item{q} sapienter ac diserte dicere, instar rhetorum, pacem inter discordes conciliare, emere ac vendere, mutuò exercere mercimonia, mentiri quoque ac fallere, prout alijs fauent, aut eo inuitantur. Verbis, actibus, instituris, & viuendi modo ac moribus & omnibus quibus sese applicare aut admiscere velint, sapientes, habiles, idonei, industrij ac artificio sunt: quo fit, vt sæpius apud principes & dominos ac potentes viros magnam obtineant gratiam, nonitiam, honores, dignitatem, diuitias, & alia id genus mundi commoda. Verum tametsi bonis his naturæ præditi sint, non tamen absque diuina gratia regnum DEI inuenire, cernere, possidere queunt. Natura enim supra seipsam agere non potest. Sic nimirum singuli planetæ sub ipsorum dominatu nascentibus, eam quam ipsi à DEO accepêre naturam, influere ac impertiri feruntur. Atque eam ob rem dissimilis homines naturæ sunt ac habitudinis siue complexionis, morum{q} ac institutorum dissimilium, & tamen omnes in humana natura vnum sunt. Sed in corporea generatione singuli suos ferè sub quibus nascuntur, planetas secundùm naturam imitari solent. Quicquid ex Adami semine sub cœli, siderum ac planetarum motu natum est, caro & sanguis, sensitiuum ac mortale est ex natura. In planetis quidem nec voluntas, nec scientia, nec vita, nec vlla ex seipsis potestas inest, sed ex virtute DEI in ipsis existente creaturis omnibus sublunaribus in ipsum vsque maris fundum vitam, incrementum, multimoda naturæ & generis discrimina subministrare dicuntur, idq{q} in terra, vndis, & aëre, quibus ab initio DEVS mundum exornauit ad honorem suum, noſtramq{q} necessitudinem. Est autem necessitudo nostra, vt cognoscamus nosipsos, & DEVM colamus ac amemus. Omnes sanè ex carne prognati, & natura mortales sumus, & hactenus filij Planetarum sumus, vitæ ac naturæ noſtræ mortali influentium ac aliquo modo dominantium. Sed si supra naturam euchamur, atque ex DEI spiritu nascamur denuò, filij DEI ex gratia sumus, & ipse suo spiritu in nostro spiritu dominatur & regnat, largiturq{q} nobis septem dona sua, in cunctis virtutibus nos moderantia, componentia, ac ordinantia, ita vt perspicuè ac dilucidè cognoscamus, in amore eleuati, & ipsi DEO in æterna vita coniuncti ac vniti. Inter hanc naturæ & gratiæ vitam, DEVS Omnipotens rationalem condidit animam, quæ infra sese sensitiua, in se rationalis, supra sese spiritalis est: & hæc tria, non nisi vna in homine secundùm naturam vita sunt. Dedit autem animæ rationali DEVS libram in manus eius, seipsum & res creatas omnes eius lancibus imponens, exigit & præcipit rationi ac voluntati noſtræ, vt cuncta æqua lance, ita vt oportet, ponderemus, atque ita quod optimum est, hoc est, ipsummet eligamus. Et id iure facere nos debere, etiam ratio naturalis dictat ac testatur. Ex ipsa enim natura semper ad optima, quatenus ea intelligere licet, propensi sumus.

Planetæ qui quam naturam influant.

An potestas vlla planetis insit.

Quomodo ex planetarum filij Dei fiant.

Anima quæ secundum quid qualis.

Quam

Quam ob cauſam à Deo creati ſimus, & de imagine ac ſimilitudine Dei, ad quam conditi ſumus: de bona quoque ac mala ſine propria voluntate, atque de canone præceptorum & conſiliorum Dei.

CAPVT LXIX.

VElim hic lector attentum ſe præbeat. Dicam enim, quæ ad nos omnes magnoperè pertineant. DEVS ex omni æternitate in ſua nos ſapientia eſt intuitus, præuidit & cognouit, eſtqúe hæc eius voluntas, vt apertis interioribus oculis noſtris, ipſum ſyncera ac omnis ſimulationis experte ſimplicitate reſpiciamus. Vocauit etiam nos ab æternò, & vult vt patefactis internis auribus noſtris, gratiæ ſuæ inſtinctus ac inſpirationes audiamus. Ab omni itidem æternitate nos elegit, rurſumqúe id exigit à nobis, vt ipſum præ creaturis omnibus eligamus. Denique ſummo nos amore proſequitur, & ab æterno proſequutus eſt, iubetqúe vt ſe viciſſim æternò diligamus. Et id omninò iuſtum & æquum eſt. Vbi autem dilectus cum dilecto coniungitur ac vnitur, iam fit libræ æquamentum. Amor æternus eſt, incipitq; in DEO & tangit ſpiritum noſtrum, mutuumqúe à nobis poſcit amorem. Atque hoc pacto inter nos & DEVM amor ceu circulus aureus, cuius nec initium, nec finis eſt, exercetur. Charitas noſtra in DEO incipit, & in DEO perficitur ac conſummatur. DEVS enim ſeipſum præbet ac largitur in ſpiritu noſtro, & nos viciſſim in ipſius ſpiritu nos damus ac præbemus, atque hic charitatis libra ſiſtitur, & nos DEI imaginem in noſtro geſtamus ſpiritu, viuimusq; ex DEO, ad DEVM, in DEO, & ſumus vnum cum DEO. Hîc iam planè ſapientes negotiatores ſumus, quandoquidem nos totos ſiue noſtrum totum pro illius toto dedimus, & noſtrum totum in eius toto omninò poſſedimus ac obtinuimus, ſumusqúe filij DEI, & in noſtro ſpiritu imaginem illius, ad quam ſumus conditi, circumferimus. Hæc autem vita rationem, ordinem, ſenſus excedit, atque inibì cum DEO vnum ſumus. Sciendum eſt autem, non ad imaginem duntaxat DEI, vt cum illo vnum ſimus, ſed etiam ad illius ſimilitudinem factos nos eſſe, vt illi aſſimiles & conformes ſimus, id eſt, vt in amore & charitate cæteriſq; virtutibus omnibus ſimus ordinati. Charitas ſeipſam aut priuatum aliquid non quærit, ſed iuxta gratiſſimam DEI voluntatem viuere, ſummum illius gaudium eſt. Eam ob rem danda nobis opera eſt, vt nobiſipſis ac proprię voluntati in agendo, omittendo, patiendo abſque calcitratione, vel detrectatione & alterius electione renunciemus. Creauit enim DEVS voluntatem noſtram, non vt propriè noſtra ſit, ſed ſua, qui eam creauit. Vndè quiſquis voluntatem ſeruat ſuam, poſſidetq; vt propriam, is reuera fur eſt & latro, quandoquidem DEO ſubripit quod iure illius ſolius eſt: ſeruitqúe ac obſequitur proprietati ſuæ in vitijs, atque hoc ipſo peccati ſeruum ſe facit. Qui autem peccati ſeruus eſt, idem etiam diaboli mancipium eſt. Qui verò diabolo ſeruit, ſeipſum vtique perimit, amittitqúe liberam ad DEVM per amorem conuerſionem: atque eam ob rem præmium conſequetur à ſpiritu Tartareo, quale is reddere ſolet ſeruis ſuis, id eſt, pœnas inferorum, ſi tamen in eius ſeruitio ad

Quid Deus à nobis velit.

Quomodo ſapientes negotiatores ſimus.

Corol.

Diabolo ſeruientium merces qua-

mortem vſque perſeuerauerit. Porrò quotquot in gratia & gloria degunt, eis non niſi vna voluntas eſt, quæ eſt gratiſſima voluntas DEI. Siquidem intantum diuinæ ſunt vniti voluntati, vt nihil aliud poſſint velle, niſi quod velit DEVS. Sunt enim omnes vna cum DEO vita, & vnum in illius voluntate, & ipſe in eis omnibus cum ſua viuit gratia & donis multifarijs: atque hoc pacto ſimiles ei ſunt, quanquam diſcriminatim, multigenis virtutum modis ac rationibus. Propria autem voluntas primas ſibi vendicare molitur, & ipſa quidem præire, DEVM autem ſubſequi vult, optatq; non pro DEI, ſed pro ſuo viuere arbitratu. Hæc propria voluntas ſuperba ac immorigera, auerſio à DEO, & totius malitiæ fundum eſt. Ipſa nedũ cunctis mortalibus, ſed etiam ipſi DEO, modò id ei poſſet contingere, dominari appetit, eſtq; pertinax & contentioſa atque inordinata in omnibus, nec cum aliquo diu pacem & concordiam ſeruare poteſt. In cælum quidem pertingere non poteſt: in terris autem pacem non habet, ſed in inferno ſepelitur: eiusq; ſepulchrum, inuida calcitratio & contradictio eſt. Propria voluntas nobis ex natura ineſt, quæ nihil poteſt ex ſeipſa tanquam ex ſeipſa, ſiquidem omne poſſe noſtrum ex DEO eſt. Præcipit igitur DEVS, vt nobiſipſis & omni proprietate abdicata, ſuę nos liberrimæ dedamus ac permittamus voluntati: ficqúe omnia per ipſum poterimus, quandoquidem vna cum eo libertas ſumus. Præcipit etiam nobis, vt abſque vlla mercedis contemplatione ipſum ſupra noſipſos & omnia intentione ac amore proſequamur. Charitas enim præmium eſt & vita æterna. Itaque ſine aliquo reſpectu vel reflexione amare debemus. Amare enim ea de cauſa, vt viciſſim amemur, naturæ eſt & amoris inordinati. DEI autem liberæ voluntati vniti eſſe debemus, ficq; abſque cura & ſolicitudine vitam agimus: & cum DEO dare & accipere, agere ac omittere, odire & amare debemus, atque ita vnius cum eo libertatis ac voluntatis ſumus: multoq; gratius nobis eſſe debet credere, ſperare atque confidere illi, quam de æterna vita eſſe certos atq; ſecuros. Liberè etiam eligemus perenniter ſeruire illi, ei grates ac laudes agere, quemadmodum Angeli & beati hominum ſpiritus faciunt. Hæc eſt enim vita æterna. Atque vſqueadeò nobiſipſis & propria voluntate nudi, abſoluti & expediti, & in eius gratiſſimam voluntatem mortui erimus, vt quicquid ille nobiſcum in tempore vel æternitate agere velit, præcipuum noſtrum gaudium ſit. Præcipit quidem nobis, vt ſe æternò diligamus: non autem præcipit, vt mercedem eligamus. Itaque qui illic eſſe nolunt, vbi vult DEVS, ſed illic potius, vbi ipſi volunt, in eis natura & propria voluntas etiamnum viuit, nec ſunt in amore perfecti. Apud inferos ſi quis propriæ eſſet mortuus voluntati in liberrimam voluntatem DEI, is vtique non arderet. Et in cælis ſi quis propriæ eſſet voluntatis contra voluntatem DEI, is planè non beatus, ſed miſer ac infelix foret. Nimirum iuſtitia DEI malos condemnare, & DEI miſericordia ac benignitas bonos ſeruare conſtituit: & tamen audent ſceleſti quidam dicere ſe damnari nolle, etiamſi velit DEVS: & beatos ſe eſſe velle, nolit velitve DEVS: qui reuera dæmonum ac hominum damnatorum ſimilimi ſunt: quos DEO in omnibus conſtat eſſe contrarios, ita vt damnati eſſe nolint, etiamſi velit DEVS, vellentq; obtinere beatitudinem inuito DEO. Quæ ſunt peccata mortifera ac æterna in cunctis damnatis ſpiritibus, atque homini-

Voluntatis propriæ temeritas & inquietudo.

2. Cor. 3.

Qui omnia per Deum poſſimus.

Mortui quomodo nobis eſſe debeamus.

Voluntati propriæ mori, quanti ſit momẽti.

Sceleſta quorunda blaſphemia.

Digitized by Google

minibus maleuolis ac ſceleratis, DEO contrariam agentibus vitam, atque ita morientibus. Omnia poteſt DEVS, quæ quidem ordinata ſint: non poteſt autem velle, vt vel damnentur qui ipſum diligunt, vt D. Petrus & reliqui Sancti omnes: vel beati ſint qui ipſum non amant, vt Iudas, Pilatus, & cæteri homines impij. Qui boni ſunt, ijs charior eſt voluntas DEI, quam ſua ipſorum: mallentq; eſſe apud inferos cum voluntate DEI, quam in cælis nolente DEO. Impij autem & peccatores diuinæ repugnant voluntati. Cum enim DEVM amare nolint, tamen beati eſſe volunt, quod eſt impoſſibile ac inordinatum: & qui tales ſunt, ij peccatis mortiferis obnoxiam ducunt vitam. Qui enim DEVM amore non proſequitur, is etiamſi in cælis eſſet, miſer tamen ac damnatus foret: ſicut ediuersò qui DEVM amat, etiamſi in inferno eſſet, beatus tamen foret & benedictus à DEO. Boni homines illic eſſe volunt, vbi velit DEVS: & quia vnius ſunt cum DEO voluntatis, perpetua pace gaudent. Ergo quiſquis ſeruari ac ſaluus eſſe appetit, is propriam contemnat ac proculcet voluntatem, quatenus DEO aduerſa eſt, eligatq; potius & viuat gratiſſimæ DEI voluntati, ſicque in illius gloria, & æterna ac beata vita illi coniungi ac vniri poterit. Qui DEO viuere, & DEI ſimilitudinem obtinere cupit, cum DEO amet ac odio habeat neceſſe eſt abſque proprietate. Oderit oportet quæ DEVS odit, nempe peccata & peccandi occaſiones, & inordinatas erga corporis voluptates ac oblectamenta propenſiones & amorem, atq; etiam inordinatas ſenſuum delectationes. Ferat quoque oportet crucem ſuam, & CHRISTVM Dominum ſuum ſequatur, propriamque voluntatem ac proprium iudicium & exiſtimationem, qua ſe cæteris ſapientiorem ac meliorem arbitretur, ſpernat & peſſum premat. Aduerſum hæc enim bellum ei gerendum eſt, & connitendum, vt ea vincat ac ſuperet: ita fiet, vt bonam habeat voluntatem, cum diuina voluntate conſentientem: quandoquidem odio habet, quæ DEVS odit. Hæc eſt autem voluntas DEI, vt vſque adeò proprietati noſtræ in ipſius mortui ſimus voluntatem, vt quam ipſe morti propinquus fecit precem, eam & nos dicere poſſimus ex ſententia, videlicet: *Pater, non mea, ſed tua voluntas fiat.* Deindè etiam amanda nobis ſunt ex voluntate DEI, quæcunque ipſe amat. Creauit ille cælum, terram, & qui cquid eſt vſpiam in creaturis, & hęc in mortalis vitæ noſtrę vſum ac miniſterium contulit, exigitque à nobis, vt cum anima & corpore & creaturis omnibus, quibus pro noſtra neceſſitate vtimur, ipſi grates ac laudes agamus, ipſi ſeruiamus, idque ad ipſius æternum honorem: quod quidem iuſtum & æquum eſt. Ad hæc tantoperè nos amauit, vt etiam vnigenitum Filium ſuum nobis dederit, quo nobiſcum mortalis foret, eumque ad mortem vſque humiliauerit, & nos ad æternam euexerit ac exaltârit vitam. Et hæc cæleſtis Patris eius voluntas fuit, nec ratio eius aliud velle potuit, quam quod vellet DEVS. Et quotquot vnius cum eo ſunt voluntatis in omnibus, ij omnes ex DEO nati, & CHRISTI diſcipuli ſunt. Nec dubium eſt, quin DEVS benigniſſimus omnes velit homines ſaluos fieri: ſed qui inſtitutiones ac præcepta eius contemnunt, & vitam ipſi aduerſam in vitijs tranſigunt, ij planè ex tetri ſpiritus conſilio nati ſunt. Bona voluntas, virtutum omnium fundum ſiue fundamentum eſt. Vnius autem eſſe cum DEO voluntatis, id virtutes omnes excellit. Quiſquis ita bona præditus eſt voluntate, vt ſeſe abneget,

Quæ Deus queat aut nequeat.

Amor Dei quãtum habeat momenti.

Quid volentibus Deo viuere neceſſarium.

Quid Deus à nobis velit.

Matt. 26.

Quantus erga nos Dei Patris amor.

Voluntatis bonæ momentũ quantum.

neget, ac propriæ renuntiet voluntati, seseque liberrimæ resignet ac dedat voluntati DEI, eius bona voluntas perfecta est, idemque absque formidine & anxia sui cura vitam transigit, mortalemque vitam suam & caduca ac labentia cuncta proculcauit, & de vita æterna obtinenda quandam sententiam habere certitudinem. Eiusdem in omnibus cum DEO voluntatis est, & pacem habet cum DEO & in DEO imperturbabilem: mitis enim & humilis corde, ex DEO prognatus est, & CHRISTVS in ipso viuit cum omnibus donis suis, sicut & in omnibus nobis, si tamen nobis renuntiemus, & ipsi soli viuamus. CHRISTVS etiam docet nos tum communes vias, tum internas occultas semitas suas, id est, præcepta & cælestia consilia sua. Ostendit explicatim nobis, descendisse se ex amore purissimo ad nos, nosque docuisse, & nobis vixisse, ac ex amore itidem nostra causa mortem subiisse, itemque suam nobis indicat gloriosam resurrectionem in nobis viuentem, & ascensionem admirabilem, qua in cælestibus gloriæ locum nobis præparauit, charitatis etiam & sancti Spiritus sui in nos promanationem, rediturn denique suum in extremo die, quando (vt ipse pollicitus est) nos cum illo, & ipse nobiscum mundum iudicabimus. In quibus sane meritò gaudere nos debemus & bona semper spe esse præditi: ita enim & ipse viuit in nobis, & nos in illo. Et hæc fides nostra est, & communis sanctæ Ecclesiæ Catholicæ canon siue regula, ab omni æternitate præuisa ac præordinata, scriptaque in libro vitæ, qui est DEI sapientia: Hunc canonem CHRISTVS adiuexit, & nedum verbis docuit, sed etiam vita sectatus est, eumque Apostoli & homines Sancti elucidârunt ac explicuerunt. Et idem ipse à mundi exordio Patriarchis & Prophetis in naturæ & scripturæ lege propositus ac demonstratus fuit, multisfq; modis in parabolis ac similitudinibus cultus & exercitatus est. CHRISTVS autem legem Euangelicam in sanctæ Ecclesiæ canonem in terras adduxit, eamque viuendo tenuit, & verbis docuit discipulos suos, quo nomine illi omnes censendi sunt, qui ipsum imitantur. Qui verò ipsum spernunt, eiusque canonem floccipendunt, si quidem tales moriantur, damnationis æternæ luunt pœnas horrendas. CHRISTI enim vita & regula siue canon, cunctorum ordinum atque institutorum monasticorum, omnigenæ sanctæ vitæ, cunctarumq; sanctæ Ecclesiæ exercitationum, sacrificiorum, sacramentorum, & eorum, omnium, quæ quis piè viuendo possit sectari, fundamentum est. Ipsa Christiana fides in CHRISTO & eius vita fundata est: vita autem eius, canon illius est, sine cuius obseruatione non potest quisquam effici beatus. Idem autem Domini Saluatoris canon id omnibus nobis præscribit ac præcipit, vt cuncta DEI præcepta ex vera seruemus obedientia, & vt gratissimam DEI voluntatem in omnibus, ipso permittente nobis euenientibus, humili cum patientia perferamus. Hæc, in quam, præceptorum & Euangelij lex est, quam Dominus IESVS ipse coluit ac obseruauit, & omnibus beatam vitam adipisci volentibus seruandam tradidit ac edocuit. Præter quam id etiam ab eodem Saluatore docemur, vt si quidem ipsum imitari, eique nos conformare, & eius sequi consilia velimus, quemadmodum ipse vixit & docuit, mundum contemnamus, nosipsos & propriam voluntatem & quicquid cum amore possidere queamus, eius liberrimæ voluntati resignemus, ijsque renuntiemus, atque hoc pacto citra impedimentum

Quis sua salutis quodammodo certus fiat.

Matth. 19. 1. Cor. 6.

Discipulorum Christi, nomine digni qui.

Christi canon quis, & quid nobis præscribat.

tum in puro ſpiritu ad cęleſtem vſque Patrem ipſum ſequamur. Quæ autem huc pertinet exercitatio, ea ſyncera eſt & minimè ſimulata coram æterna veritate. Eſt autẽ hæc, nempe DEVM intentione ac amore proſequi, benedicere, grates ac laudes agere, honorẽ exhibere, ac adorare in ſpiritu & veritate. Iſte canon omnibus præſcriptus eſt, qui quidem in DEI conſilijs & CHRISTI vita imitanda perfecti eſſe velint. Iubet igitur canon Domini IESV, vt ſimus morigeri ac obedientes, & vt aduerſum propriam voluntatem ac naturæ propenſiones dimicemus, CHRISTVM qúe imitemur obſeruando præcepta, quæ ipſe nedum verbo docuit, ſed etiam vita ſeruauit. Ita agendo & placere DEO, & æternam cum illo vitam poſſidere valebimus. Vltra præcepta verò CHRISTVS Dominus & eius Canon conſulit nobis, ſi quidem in eodem canone perfecti eſſe velimus, vt mundum habeamus contemptui, noſipſos & omnem proprietatem in DEI liberrimam voluntatem reſignemus ac abnegemus, atque ita CHRISTVM ſequamur in amore ſimplici, & ſpiritus puritate. Hæc ſi egerimus, vna cum CHRISTO & Sanctis omnibus pacem tranquillaḿq; beatitudinem in DEO inuenire, obtinere, ac poſſidere licebit. Ibi tum præcepta conſiliáq; impleta ac perfecta ſunt, & amoris vnitas modo excellentiſſio poſſidetur.

Quis ex non quibus cur præſcriptus.

De tribus ſpecialibus vitæ præſentis ſolennitatibus: & quarta, quæ in extremo die celebrabitur.

CAPVT LXX.

CAnonis noſtri Ordinarius, vt vocant, tria quædam præcipua continet anni feſta vel ſolennitates, quæ congruis ſemper renouantur temporibus, idqúe nouis cum gaudijs, quæ multiplici ſanctæ Eccleſiæ cultu ac exercitijs declarantur. Prima ſolennitas hyeme, altera vere, tertia ferè æſtate agitur. Prima, quæ in hybernum incidit tempus, vitæ æternæ ac totius beatitudinis initium eſt, qua Pater Omnipotens vnigenitum Filium ſuum noſtram voluit ſumere naturam, concipi ac naſci ex intemerata Virgine MARIA, & nobiſcum degere DEVM ac hominem. Altera, quæ Verno occurrit tempore, docet nos, quemadmodum ſempiternus DEI Filius Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſeipſum nobis ſumendum præbuerit in præſtantiſſimo Sacramento, vtqúe ſeſe paternæ voluntati, & manibus crudelium permiſerit Iudæorum, moriturus pro omnibus qui in ipſum crediturí, & ad eius honorem vitijs eſſent morituri. Ij enim omnes cum ipſo reſurgent in gloriam Patris. Hæc ſolennitas Paſchatis nomen obtinuit, qua fideles omnes ſingularibus vitæ æternæ gaudijs exhilarantur. Tertia celebritas æſtiuo fermè tempore euenit, qua Pater & Filius Sanctum miſere ſpiritum ſuum in Apoſtolos die ſancta Pentecoſte, qui cælum pariter ac terram repleuit, in quem quotquot credunt, ſperant & amant, ij omnes æternis gaudijs & beatitudine pleni ſunt. Præter has autem ſolennitates quarta ſupereſt, quam futuram expectamus, appetimus, ſuſpiramus & credimus, quæ in extremum incidet diem, quando CHRISTVS immenſa cum maieſtate & poteſtate, cum Angelis & Sanctis ſuis è cælis ad nos deſcendet iudicare bonos ac malos. Qua die, feſta & ſolennitates omnes tem-

Trium ſolennitatũ myſticatio.

I. Chriſti Natalis.

II. Paſcha.

III. Pentecoſte.

Iudicium vltimum.

porariæ in vnam eamq; celeberrimam semperque manſuram feſtiuitatem perficientur ac conſummabuntur: & CHRISTVS IESVS omnes ſuos, qui ipſi ac Patri cæleſti ſeruierint, benedicet, & in gloriam ab origine mundi eis præparatam ſecum abducet: itemq; maledicet omnibus, ipſum eiusque præcepta modò contemnentibus, & ex iuſtitia ſua cum Tartareis ſpiritibus in ignem inferni inextinguibilem impios illos relegabit ſemper arſuros. Ita ſe habet ſanctæ Eccleſiæ & Chriſtianæ fidei ordinarius: quæ quiſquis non credit, damnatione plectetur. Occurrunt præterea toto anno complures alij feſti dies tum ipſius Domini, tum Sanctorum, qui partim communiter vbique terrarum in ſancta Eccleſia coluntur ac venerationi habentur: partim illis duntaxat locis ſpeciatim, in quibus ſancti homines commorati ſunt, vitamq; duxere, & mortui ſunt ad honorem DEI. Atque hæ ſolennitates & feſti dies omnes in vltimo die in vnam DEI gloriam conſummabuntur, omnibus quidem Sanctis communiter, & ſpeciatim ſingulis, pro cuiuſque dignitate. Et hoc DEI Omnipotentis & familiæ eius regnum eſt.

Matt. 25.

Feſta quæ qui tandem conſummanda.

Vt Dominus IESVS ſit liber noſter Horarius: & in quem finem cuncti Monaſtici ordines inſtituti ſint.

CAPVT LXXI.

CHRISTVS IESVS DEVS & Dominus noſter, ipſe noſter canon eſt, & eius vita noſter (vt ſic dicam) ordinarius & commune breuiarium, ſeu communis liber horarius eſt, toto vbique orbe terrarum, quem, vbicunque ſimus, nobiſcum perpetuò circunferre debemus, eius videlicet paſſionem & mortem acerbiſſimam noſtra in memoria abſque vlla obliuione, amoremq; & fidelitatem illius noſtris in cordibus cum delectatione & amore retinendo, vitamq; eius ſanctiſſimam in amantibus animabus noſtris commorantem atque manentem. Hæc enim cibus noſter ſunt, quibus perpetuò veſci poſſimus. Et hic liber horarius, laicis iuxta ac doctis communis eſt, cui quotquot vitam ſuam accommodant & conformant, ſuasque iuxta eum preces horarias perſoluunt, ij in DEI iudicio fidenter ad Dominum dicent: Domine, tibi placere, tibi perenniter viuere ac famulari concupiuimus. Huius rei gratia perplures ſancti homines diuerſa monaſticæ vitæ inſtituta & ordines inſtituerunt, habitu quidem, ordine, modo, inſtituto, exercitijs & precibus, quibus DEVM laudarent & colerent, DEO que ſeruirent, diſparibus ac diſſimilibus, ſed eorum tamen ſinguli quique in eo, quod ſuſceperant ac ſtatuerant, viuendi genere ac inſtituto, pro gratiſſima DEI voluntate viuere ac mori optârunt ac decreuerunt. Quapropter omnes religioſi ordines ac approbata inſtituta monaſtica, adunata & fundata ſunt in vno eodemque fundamento, id eſt, CHRISTO IESV, qui omnis boni principium & finis eſt. Per ipſum atque eius nomen cuncta perfecta ſunt & benè ordinata in cælis & in terris, & in quibuſlibet hominibus bonis ipſi famulantibus. Atque eam ob rem ſancta Eccleſia Catholica in eius nomine atque ad Patris eius honorem per Spiritum ſanctum multiplices ac varios diuini cultus & famulatus modos ac rationes inſtituit, puta ſacrificiorum, oblationum, exercitationum internarum, bonarum actionum exter-

Canon, ordinarius ſeu breuiariũ noſtrum quod.

Ordinis omnis monaſtici fundamentum quod.

Digitized by Google

ternarum, Missarum, pœnitentiæ agendæ, abstinentiæ ferendæ pro peccatis, cum cultu & exercitatione septem Sacramentorum, & septem horarum: quæ quidem mortales omnes vna cum fide Catholica, in quouis vitæ instituto vel modo, quem ipsi sibi elegerint, in quo DEO pro illius beneplacito viuere cupiant, obseruare debebunt.

PASSIO CHRISTI IN SEPTEM DISTINCTA HORAS, CVM ALIIS NOTATV DIGNIS.

Tempus Matutinum siue Nocturnum: & quid eo tempore fecerit Deus ac perpessus sit, quid item fideles quique tunc agere debeant.

CAPVT LXXII.

PRIMVM obsecrandi tempus in sancta Ecclesia, in nocte agitur, & dicitur vsitato vocabulo Matutinum. Hoc tempore Christi fideles bona præditi voluntate, suum (vt vocant) Breuiarium seu librum horarium explicare debent, ac lectitare historiam Domini IESV & Sanctorum, & meminisse Dei ac Domini sui cum amore intimo & spiritu subleuato, ac dicere singuli pro deuotione sua: *Domine, cor & labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem* & honorem tuum. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*, quo tuam laudem, tuumque famulatum & cultum perficere queam. Ab omni æternitate Domine me intuitus es, & vocasti ac elegisti, & intentione ac amore prosequutus es, modò ipse in te credere, & ad mortem vsque liberè tibi seruire velim. Creasti enim nos tum ad imaginem tuam, id est, vt in amore tecum vnum simus: tum ad similitudinem tuam, quo tua freti gratia, in omnigenis virtutibus tibi conemur esse assimiles. Et teipsum quidem abiecisti ac humiliasti infra omnia, nos verò supra omnia abs te condita exaltasti: atque intantum nos amasti Domine, vt non sis dedignatus in hoc exilio nos inuisere: Assumpsisti enim & induisti humanam naturam nostram, & nasci voluisti in nocte expudicissima semperque Virgine MARIA, collocariqúe in præsepio pusillus & humilis inter duo bruta animantia. Ita noctem decorasti ac illustrasti natiuitate tua, canentibus Angelis gloriam tibi, & hominibus bonæ voluntatis, tibi viuentibus, tuamq; vitam possidentibus, pacem in te sempiternam. Sed iam horæ Matutinæ primum nocturnum in Dominicæ Passionis memoriam aggrediamur. Posteaquam Dominus IESVS discipulis pretiosum corpus & sanguinem suum in Sacramento tradiderat, eorum pedes humilima cum submissione abluerat, eisque reuerenter admodum & ingenti cum dignatione ministrârat, deinde prolixum ad eos sermonem habuit, quem S. Ioannes in suo Euangelio describit, assumptisq; illis, *egressus est* cum eis *trans torrentem Cedron in hortum* quendam, quo sæpius ire solebat, dixitq; ad eos: *Sedete hic, vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.*

Quid cuique horæ matutinæ faciendū. Psal. 50. & 69. Luc. 22. Ioan. 13. 14. 15. 16. 17. 18. Matth. 26. Marc. 14.

Luc. 22. nem. Et assumpto speciatim Petro & duobus filijs Zebedei Iacobo & Ioanne, progressus pusillum, cœpit contristari & mœstus esse, dixitq; ad eos: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Sustinete hic & vigilate mecum. Et ipse auulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis: & flexis genibus, procidit in faciem suam si per terram, & mœstissimo ac humilimo corde orabat, dicens: Abba Pater, omnia possibilia sunt tibi si fieri potest, transeat à me hora ista, & transfer à me calicem hunc. Verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. Et surgens ab oratione, venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes. Et dixit Petro &c: Sic non dormi? Non potuistis vna hora vigilare mecum? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem prompta est, caro autem infirma. Docemur hîc à Christo, vt cum ipso vigilemus & oremus, &

Hora I. spiritu nostro ac diuina gratia carnem & naturam nostram superemus, Deoq; in omni affectione ad mortem vsque obtemperemus. Et hæc prima

II. nocturni temporis hora est, qua Christum sequimur, eiq; nos conforma-

Matt. 26. mus. Altera hora nocturna iterum Dominus IESVS à discipulis suis paulum secedens, lenatis in cælum oculis, dixit ad Patrem: Pater mi, si non potest à me transire calix iste, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Quibus verbis corpus & animam & totam creatam humanitatem suam potentissimis æterni Patris mandibus obedientissimè ac humillimè permisit ac resignauit summoperè desiderans in se perfici ac impleri omnia, quæ in æterna Dei sapientia definita ac præordinata erant: deditque sese liberrimè ac resignauit gratissimæ DEI voluntati, atque inibi pacem & quietem reperit in spiritu. Rursus autem ad corporis & naturæ suæ teneritudinem, passionis & cruciatuum, quos & debebat & volebat perpeti, immanitatem oculos aduertens, magnas cordis pressuras, ingentemq; mœrorem ac horrorem in tota vita sensitiua in corpore & anima ac sensibus pertulit. Siquidem valenti ac incolumi erat corpore, totus viuidus & ætate iuuenis, omnium quos vnquam terrarum orbis habuerit, vir multo pulcherrimus ac amabilissimus. Itaque in terram collapsus, magno cœpit angore & concertatione fatigari. Secundùm spiritum e-

Luc. 22. nim mori omninò volebat, sed caro viuere maluisset, mortemq; perhorrescebat. Apparuit autem illi Angelus de cælo, confortans eum in hac spiritus & carnis colluctatione. Spiritus quidem eius supra omnia erectus, liber, expeditus & beatus, ac DEO amore vnitus erat: Anima eius rationalis plena erat gratia, itemq; sapiens, illustris, interna, deuota, desiderijs & precibus intenta pro illis, quorum causa mortem oppetiturus erat. Atqui tota portio sensitiua horrore, anxietate ac formidine correpta, & acerbissimæ Passionis & mortis imaginatione plena fuit. Quamobrem prolixius orans, charitate carnem vicit & sanguinem, sese Patris permittens ac offerens voluntati. In ipsa autem victoria tanto contendit labore, vt ex omnibus eius membris sanguineus crumperet sudor, manans largiter in terram. Deindè surgens ab oratione, veniensque ad discipulos suos, inuenit eos iterum dormientes.

III. Erant enim oculi eorum grauati somno, & ignorabant quid responderent

Matt. 26. ei. Tertia noctis hora relictis discipulis, grates ac laudes egit cælesti Patri,

Matt. 14. quod eius gratia fretus, propriam vicisset voluntatem, orauitque pro omnibus, qui ipsum in amore, & iustis eorum abnegatione essent imitaturi, vt vna cum ipso in sancto baptizarentur Spiritu, & eorum interna vita DEI gratia compleretur. Iamq; tertio surgès ab oratione, veniensq; ad discipulos

præ

præ triſtitia dormientes, ait ad eos: *Dormite iam & requieſcite. Sufficit.* Prima trium horarum noctis vigilia tranſijt: quarta iam appropinquat noctis hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. *Surgite, eamus. Ecce qui me tradet, propè eſt.* Et adhuc eo loquente, venit Iudas Iſcariotes vnus de duodecim, & cum eo turba multa cum lanceis, gladijs, fuſtibus & armis, miſſi à principibus ſacerdotum & ſcribis & ſenioribus. Dederat autem traditor eis ſignum, dicens: *Quemcunque oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eum, & ducite cautè.* Et antecedebat eos, & ſtatim accedit ad IESVM, & ait, *Ave Rabbi.* & oſculatus eſt eum. Dixit ei IESVS: *Iuda, oſculo Filium hominis tradis?* Amice, ad quid veniſti? Procedit autem IESVS, & dixit eis qui venerant cum Iuda: *Quem quæritis?* Reſpondérunt ei: IESVM NAZARENVM. Dixit eis IESVS: *Ego ſum.* Quo dicto, illi omnes viribus deſtituti, abierunt retrorſum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo eos interrogauit: *Quem quæritis?* Illi autem dixerunt: IESVM NAZARENVM. Reſpondit IESVS: *Dixi vobis, quia ego ſum. Si ergo me quæritis, ſinite hos abire.* Tunc acceſſerant, & manus iniecerunt in IESVM, & tenuerunt eum. Videntes autem ij qui cum ipſo erant, quod futurum erat, dixerunt ei: Domine, ſi percutimus in gladio? Petrus ergo *habens gladium, eduxit eum, & percuſſit Pontificis ſeruum, & amputauit auriculam eius dexteram.* Dixit autem IESVS Petro: *Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt libam illum? An putas quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur ſcripturæ, quia ſic oportet fieri?* Et eum tetigiſſet auricu*lam ſerui, ſanauit eum.* Sequitur hinc quinta noctis hora, qua Dominus IESVS dixit ad eos qui eum capere venerant: *Tanquam ad latronem exiſtis cum gladijs & fuſtibus comprehendere me: quotidie apud vos eram in templo docens, & nunc me tenuiſtis:* ſed hæc eſt hora veſtra & potestas tenebrarum. *Hoc autem totum factum eſt, vt adimplerentur ſcripturæ Prophetarum.* Tunc diſcipuli omnes, relicto *eo, fugerunt.* Sexta porrò noctis hora *cohors & tribunus & miniſtri Iudæorum comprehenderunt* IESVM, & in terram eum proſternentes, ſacratiſſimas manus eius ligauerunt, & *vinctum adduxerunt eum ad Annam primum,* qui erat ſoceer Caiphæ Pontificis anni illius. *Sequebatur autem* IESVM *Simon Petrus & alius diſcipulus. Diſcipulus autem ille erat notus Pontifici, & introiuit in atrium Pontificis cum* IESV. Petrus autem ſtabat ad oſtium foris. Exiuit ergo alius diſcipulus, qui erat notus Pontifici, & dixit oſtiariæ, & introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla oſtiaria: Nunquid & tu ex diſcipulis es hominis iſtius? At ille negauit illum coram omnibus, dicens: Mulier, non ſum, neque noui illum, neque ſcio quid dicis. Stabant autem ſerui & miniſtri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant ſe. Erat autem cum eis & Petrus ſtans & calefaciens ſe. VT videret exitum rei. Exeunte autem illo ianuam, cum vidiſſet illum alia ancilla, cæpit dicere circumſtantibus: *Quia hic ex illo eſt, & hic cum* IESV Nazareno erat. Et poſt puſillum rurſus qui adſtabant, dicebant Petro: Verè ex illo es, nam & Galilæus es, & loquela tua manifeſtum te facit. Et iterum negauit cum iuramento, *quia non nouis hominem.* Deinde dixit ei vnus ex ſeruis Pontificis, cognatus eius cuius abſcidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto tum illo? Ille autem cæpit anathematizare, deteſtari & iurare, quia neſcio ho-

IIII.

Marc. 14. Matt. 26.

Luc. 22.

Ioan. 18

Ioan. 18

Matt. 26.

Luc. 22.

V.

Matt. 26. Luc. 22. Ioan. 18

VI.

Luc. 22. Matt. 26. Marc. 14. Ioan. 18.

minem iſtum. Et continuò adhuc eo loquente, iterum gallus cantauit. Et conuerſus Dominus, teſpexit Petrum, & recordatus eſt Petrus verbi Domini, ſicut dixerat, quod priuſquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et egreſſus foras, ſleuit amarè. Septima

VII. noctis hora præſentauerunt milites IESVM coram Anna Pontifice, qui interrogauit eum de diſcipulis & de doctrina eius. Reſpondit ei IESVS: *Ego*

Ioan.18. *palam locutus ſum mundo: Ego ſemper docui in ſynagoga & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus ſum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quæ locutus ſum ipſis. Ecce hi ſciunt quid dixerim ego. Hæc cum dixiſſet, vnus aſſiſtens miniſtrorum, dedit alapam* IESV, *dicens: Sic reſpondes Pontifici? Reſpondit ei Ieſus: Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo: Si autem benè,*

VIII. *quid me cædis?* Octaua noctis hora miſit Annas IESVM ligatum ad Caiphan Pontificem, vbi ſcribæ, ſeniores & Phariſæi conuenerant. *Principes autem ſa-*

Ioan.18. *cerdotum & omne concilium quærebant falſum teſtimonium contra* IESVM, *vt eum morti traderent. & non inueniebant cum multi falſi teſtes acceſſiſſent, & conuenien-*

IX. tia teſtimonia non erant. Nona noctis hora *venerunt duo falſi teſtes, & falſum*

Marc.14. *teſtimonium ferebant aduerſus eum, dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentem, Ego diſſoluam templum hoc manufactum, & poſt triduum aliud non manufactum ædificabo. Et exurgens ſummus ſacerdos in medio, cum taceret* IESVS, *interrogauit eum, dicens: Non reſpondes quicquam ad ea quæ tibi obijciuntur ab hiſ? Ille autem tacebat, & nihil reſpondit. Rurſus ſummus ſacerdos interrogauit eum, & dixit ei: Adiuro te per* DEVM *viuum, vt dicas nobis ſi tu es Chriſtus Filius Dei bene-*

Matt.26. *dicti. Dixit illi* IESVS: *Tu dixiſti. quia ego ſum. Si vobis dixero, non credetis mihi: ſi*

Luc.22. *autem & interrogauero, non reſpondebitis mihi, neque dimittetis. Verumtamen dico vobis, amodo videbitis Filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* Tunc Princeps ſacerdotum ſcidit veſtimenta ſua, dicens: *Blaſphemauit. Quid adhuc egimus teſtibus? Audiſtis blaſphemiam. Quid vobis videtur?* Qui omnes condemnauerunt eum reum eſſe mortis. *Tunc expuerunt in faciem eius, & quitenebant eum, illudebant ei,* & velauerunt eum, cædentes eum colaphis, & miniſtri eum alapis cædebant, & interrogeuerunt eum, *dicentes: Prophetiza nobis Chriſte, quis eſt qui te percuſſit?* Et multa alia blaſphemantes dicebant in eum. Atque hæc tribus durabant horis donec illucęſceret. Eo quidem

Vigilia noctis quot. tempore, quo Dominus propter nos pati voluit, nox duodecim conſtabat horis, quæ efficiunt vigilias quatuor, ſingulis vigilijs in tres horas diſtributis. Prima noctis vigilia Dominus IESVS ſeipſo & propria voluntate abnegata, Patris voluntati humiliter ac obedienter ſeſe permiſit ac reſignauit, paratus ad mortem vſque ignominioſam abſq; electione perpeſſionem ferre. Altera noctis vigilia idem Dominus IESVS miniſtris Iudæorum ſe capiendi, ligandi, & vinctum ad Annæ ædes perducendi fecit poteſtatem. Tertia vigilia abſque contradictione tacitus humiliter pertulit falſos teſtes & proditores, accuſantes eum apud Caiphan Pontificem. Et cum veritatem eidem Pontifici & concilio edixiſſet, ab eis contemptui habitus eſt, nec ſecus in eum incurrebant ac debacchabantur omnes, quam hominem impium, qui in DEVM blaſphemias vomuiſſet, & mortem iure eſſet meritus. Quarta

IIII. vigilia totum ſeſe humilem, innocentem, ac patientem liberè ſuis permiſit

ac ſub-

ac submisit hostibus, vt quantum DEVS vellet permittere, ipsum contemptu, ludibrijs, sputis & tormentis pro omni sua voluntate possent afficere & affligere. Ita nimirum Dominus noster IESVS Christus etiam à nobis exigit, vt nosipsos nihilipendamus & habeamus cõtemptui, atque in omni persessione & afflictione humiles, obtemperantes, & diuinæ nos permittentes ac resignantes voluntati, atque etiam vitiorum ministris, & sanctæ Ecclesiæ tum secularibus, tum Ecclesiasticis præfectis & prælatis, atque adeò cunctis hominibus odio nos habentibus & contemnentibus, diuexantibus, & ad mortem vsque persequentibus nos submittentes, ipsum sequamur ac imitemur. Et hæ nostræ preces nocturnæ sunt, quas Matutinas dicimus.

HORA PRIMA.

Quid hac hora Dominus pertulerit, quid egerit &c.

CAPVT LXXIII.

PORRÒ primum diei tempus, Primam vocamus, quod duabus constat horis. Prima hora ministri Iudæorum duxerunt IESVM vinctum à Caipha in prætorium, tradentes eum Pontio Pilato præsidi. *Ipsi autem non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha.* *Exiuit ergo Pilatus ad eos foràs, & dixit: Quam accusationem adfertis aduersus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.* Inuenimus eum subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse. *Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundùm legem vestram iudicate. Dixerunt Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam. Iudas autem* proditor *videns quod damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum & senioribus* populi, *dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis in templo argenteis, recessit: & abiens, laqueo se suspendit.* Verum tametsi pœnituit Iudam sceleris admissi, non tamen expetijt veniam & gratiam, nec sperauit veniam sibi daturum DEVM, atque ea re nihil ei sua contulit pœnitentia, sed damnatus semper erit, & æternum apud inferos cruciabitur. *Intrauit autem Pilatus iterum in prætorium, & vocauit IESVM: & dixit: Tu es rex Iudæorum? Respondit IESVS: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus: Nunquid Iudæus ego sum? Gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi: quid feciſti? Respondit IESVS: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meum non est de hinc. Dixit itaque Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit IESVS: Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dixit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, ad Iudæos iterum exiuit, & dixit eis: Ego nullam causam inuenio in eo. At illi inualescebant, dicentes: Commouit populum, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsque huc. Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit si homo Galilæus esset. Et vt cognouit, quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso IESV, gauisus est valdè. Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum, eo quod audierat multa de illo, & sperabat signum aliquod ab eo videre fieri. Interroga-*

Prima diei hora.

Matt. 27.

Luc. 23.

Ioan. 18.

Matt. 27.

Qualis Iudæ pœnitentia.

Ioan. 18.

Luc. 23.

bat ergo illum multis sermonibus: at ipse nihil illi respondebat. Stabant etiam Principes sacerdotum & scribæ constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo: & illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nam ante inimici erant adinuicem. Altera diei hora cum Dominus IESVS redisset ad Pilatum, Pilatus conuocatis principibus sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hominem hunc, quasi auertentem populum. Et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inueni in homine isto ex his in quibus eum accusatis. Sed nec Herodes, Nam remisi vos ad illum, & ecce nihil dignum morte actum est ei. Corripiam ergo illum & dimittam. At illi succlamabant, Tolle talle, crucifige eum. Respondit Pilatus: Accipite eum vos & crucifigite eum: ego enim non inuenio in eo causam. Respondentes ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit: & ingressus est iterum in prætorium, & dixit ad IESVM: Vnde es tu? IESVS autem responsum non dedit ei. Dicit ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit IESVS: Non haberes potestatem aduersus me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Exinde quærebat Pilatus dimittere eum.

Hora diei 1.

Luc. 23.

Ioan. 19.

Gen. 2. Hæc ad Primam pertinent horam, quam DEVS multis ornauit modis. Hac enim hora collocauit primum hominem in Paradiso, collata ei gratia sua & innocentia, præcepitq; ei vt operaretur & custodiret Paradisum, veruntiq; ne cuiusdam arboris fructu vesceretur. Sed ille maligni spiritus & fœminæ inter sese consentientium consilio auertus, diuino non obtemperauit mandato. Eam ob rem eiectus è Paradiso, & in hoc exilium relegatus est cum omni posteritate sua. Nostra Paradisus bona conscientia est, diuinæ gratiæ plena. Quamdiu autem virtutum actibus damus operam, & à peccatis abstinemus, tamdiu placemus DEO, & in bona conscientiæ nostræ Paradiso viuimus: Sapiens ille Paterfamiliàs prima exiuit hora, denario diurno cõducere operarios in vineam suam. Dei vinea, sancta Ecclesia est: denarius diurnus, diuina gratia est, quam Christus vineæ procurator largitur. Operarij qui absque mercedis contemplatione operantur, primi accipiunt laboris sui præmium: quippe qui & in gratia primas obtinent, proximiq; sunt vesperæ ac quieti & gloriæ sempiternæ, quæ gratiæ nummo comparatur. In qua gratia qui perseuerat, eius proprium est regnum Dei. Primaetiam hora Dominus IESVS ingressus in templum, eiecit indè emètes & vendentes omnes, dicens ad eos: Domus mea, domus orationis vocabitur. Ex quo colligi licet, tenaces & auaros omnes, & quotquot huic mundo seruiunt ac obsequuntur, DEO placere non posse. Non enim aut orare aut adorare norunt, quippe qui non nisi terrena omnia sitiunt & concupiscunt. Hac eadem hora prima Dominus IESVS tertio à sua morte die resurrexit, prodit è sepulchro, quod nobis omnibus magnã ingerit lætitiam, quæ fuit nora iucundissima, cui similis alia nulla extiterat, quando se amicis suis manifesto visendum exhibuit. Et nos si repudiatis vitijs, in cunctis ei virtutibus vixerimus, eius præmium consequemur. Prima hora, vt ante dixi, duas continet horas: quibus qui in virtutibus perseuerant, absq; terrore & formidine vitam transigunt. Prima hora est, secundùm Dei præcepta viuere, Deoq; per amorem cohærere: quod qui faciunt, nihil ab eo diuersum appetunt. Altera hora est, omnem Dei perferre

Gen. 3.

Paradisus.

Matt. 20.

Ioan. 2. Matt. 21.

Hora prima diuisio.

I.

II.

ferre ac perpeti voluntatem. Id qui faciunt, semper in virtutibus sublimius progredi, & vitam omnis tædij ac molestiæ expertem degere nôrunt.

HORA TERTIA.

Quenam hac hora Dominus perpessus sit, & quid nos agere debeamus.

CAPVT LXXIIII.

Hora diei tertia.

SEQVITVR indè Hora Tertia, quæ sic dicitur, quod tertia sit hora diei. Hæc hora tres in se horas complectitur, à Tertia videlicet vsque ad sextam. Prima Tertiæ hora Pilatus quærebat dimittere IESVM. *Iudæi autem clamabant, dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari. Pilatus ergo cum audisset hos sermones, adduxit foràs* IESVM, *& sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostratos, Hebraicè autem Gabbata. Erat autem Parasceue Paschæ hora quasi sexta. Et dicit Iudæis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Respondérunt Pontifices: Non habemus regem nisi Cæsarem. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis & seniores populi, & nihil respondit, ita vt mirarétur præses vehementer. Per diem autem solennem solebat eis dimittere ex vinctis vnum quemcunque petissent. Erat autem qui dicebatur Barrabas, qui cum seditiosis vinctus erat, qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba, cœpit rogare sicut semper faciebat illis. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem vultis vobis de duobus dimitti? Barrabam, an* IESVM *qui dicitur Christus? At illi dixerunt: Barrabam. Dicit illis Pilatus: Quid ergo faciam de* IESV *qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur.* Ioan. 19. Matt. 27. Marc. 14. Luc. 23.

Quarta diei hora dixit Pilatus rabidis ac furentibus Iudæis: *Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigatur. Videns autem Pilatus quod nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius, vos videritis. Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc Pilatus dimisit illis Barrabam,* IESVM *autem flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur.* Milites *autem susci-* IIII. Matt. 27.

pientes IESVM, *duxerunt in prætorium, &* innumeras sacratissimo corpori eius imposuêre plagas, detractis prius vestibus eius. Deinde milites præsidis *suscipientes* IESVM *in prætorio, congregauerunt ad eum vniuersam cohortem, & exuentes eum, chlamydem coccineam circundederunt ei: & plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius, & genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes: Aue rex Iudæorum. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius,* ita vt sanguis largiter manaret in terram. Quinta autem diei hora produxit eum Pilatus foràs ad populum, & dixit eis: *Ecce homo. Cum ergo vidissent eum Pontifices & ministri, clamabant, dicentes: Crucifige crucifige eum.* Tunc Pilatus volens populo satisfacere, IESVM tradidit voluntati eorum. Hinc exuerunt eum chlamydem, & induerunt eum vestimentis eius, & duxerunt eum, vt crucifigeretur, imposita cruce humeris eius. V. Matt. 27. Marc. 15. Ioan. 9.

Quid hora tertia meditãdum.

Hac tertia hora vult Dominus IESVS vt se sequamur in prætorium conscientiæ nostræ, consideremusq; & agnoscamus, corrigamus, & contemptui acodio habeamus, quicquid in nobis vitij residet, fugiamus ac deuitemus simulatam sanctitatis speciem absq; virtutũ exercitatione, & æternæ veritati syncera ac neutiquam ficta simplicitate nos manifestos exhibeamus ac demonstremus, atque nosipsos & omnia peccata & culpas nostras coram

Domino IESV Pontifice & iudice noſtro, cæleſtiqúe Patre eius, & ſacerdote confeſſore noſtro DEI vices ac locum obtinente, iudicemus, accuſemus & confiteamur, Et ſi quidem nos peccaſſe pœnitet, in DEI benignitate ac miſericordia ſperemus, credamus ac firmiter confidamus: & in agenda pœnitentia liberè ac fidenter nos ſubmittamus, nedum ſub iuſtitiam DEI, ſed etiam ſub peccatores omnes, odio nos ac mendacijs infectantes, itemqúe iudicantes, perſequentes, flagellantes & tum honore, tum bonis noſtris nos ſpoliantes: atque adeò etiam ſub ipſos nos ſubmittamus damnatos ſpiritus, & homines fictos ac hypocritas, proprium captantes & aucupantes honorem, nosqúe contemnentes: & denique ſub creaturas omnes nos diuexantes: ita vt aduerſa & incommoda omnia nobis ab eis illata taciti perferamus ob honorem Dei, & pœnitentiam pro peccatis noſtris: nec quenquam hominem habeamus odio aut deſpectui, quicquid etiam nobis mali irrogetur, ſed cauſa Dei cuncta æquanimiter toleremus. Id enim magnum amoris præſtat profectum. Hac videlicet ratione Dominum IESVM ſequi, & in perpeſſione & afflictione noſtra ei nos conformare debemus: ſicque & ipſe in nobis, & nos in illo viuemus, mittetqúe nobis Spiritum ſuum, quem hac tertia hora in Pentecoſte dedit diſcipulis ſuis.

Qua Spiritus ſanctus hora datus.

HORA SEXTA.

Quæ Dominus IESVS *hic pertulerit: quæ beneficia nobis contulerit, & de Teſtamento eius.*

CAPVT LXXV.

Hora VI. quæ. Ioan. 19.

ACCEDIT hinc hora ſexta Dominicæ Paſſionis, quæ apud nos meridies dicitur. Hac hora milites Præſidis ſuſceperunt IESVM, & eduxerunt eum. *Et baiulans ſibi crucem, exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ, locum,* vbi ſolebant rei morte affici. Et quia Dominus IESVS primus Chriſtianæ Religionis Pontifex erat, altare ſibi parari volebat, in quo celſiſſimum ac præclariſſimum, quod vnquam peractum ſit, aut poſſit fieri, ſacrificium faceret. Quod quidem ſacrificium totius ſalutis noſtræ & initium, & finis, & cauſa eſt. Milites ergo tribus prius foraminibus factis in cruce, totidem obtuſis clauis digito humano paulo minoribus, Dominum IESVM veſtibus omninò ſpoliatum, & in crucem proiectum, confixerunt: & ambos quidem pedes, vno fixêre clauo in infimo crucis foramine, ac manibus & brachijs crudeliſſimè diſtentis, ſingulos clauos ſingulis infixêre manibus ex vtroque crucis latere: atque deindè eum ſimul cum cruce eleuârunt in aera, inter latrones medium ei tribuentes locum. Preciofo autem ſanguine ſuo ex manibus ac pedibus tum largiter profluente, crucis aram, qua miniſtrabat DEO & ſeſe morti offerebat, dedicauit atque ſacrauit. Porrò milites eius partiti ſunt veſtimenta in quatuor partes, vnicuique militi partem. Tunicam autem eius, cum eſſet inconſutilis, deſuper contexta per totum, ſcindere noluerunt, ſed miſerunt ſortem ſuper eam, cuiſnam eſſet. Pilatus verò inuitis Iudæis titulum ſcripſit, eumque ſuper crucem ſuper caput Ieſu poſuit, in verba hæc: IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM. Principes autem ſacerdotum illudentes ad alterutrum

Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23.

trum cum scribis & senioribus dicebant: *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Filius Dei est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Confidit in* DEO, *liberet eum si vult: Dixit enim, quia Filius Dei sum. Christus Rex Israel descendat nunc de cruce, vt videamus & credamus. Et prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & intra duo readificas illud &c.* Inter hæc Sol retraxit splendorem suum, & tenebræ factæ sunt super vniuersam terram. Multis insuper aliis ludibrijs, contumelijs & iniurijs eum affecerunt, sed ipse siluit, & ne verbum quidem protulit, stans fixus cruci manibus & pedibus, desiderans ijs seruare eos omnes, qui eius misericordiam & gratiam implorarent. Circa septimam autem diei horam constituta Testamentum suum, vt qui iam morti esset proximus, leuatis in cælum oculis, Patri creatam substantiam & vitam suam & quicquid ab eo acceperat, humili cum obedientia & grata laude obtulit, declarauitq; Angelis suis, verum se esse DEI Filium, verum DEVM & hominem, exaltatum supra creaturas omnes, secundum humanitatem autem ipsorum conseruum, DEO cunctisque mortalibus ad honorem Dei seruire paratum. Quod tum angelicis spiritibus nouum, nec prius expertum attulit gaudium, nouumq; ac semper ipsis mansurum fuit Testamentum. Denique nos quoque etiam ante quam essemus, dilexit: ideoque nos fecit ad imaginem & similitudinem suam, quo nos ipsum vicissim æternò amemus: idque etiam mobis nouum & æternum est testamentum, sanctos ac beatos nos efficiens. Ipsis autem factis suis nos docet, mortales omnes rebus necessarijs ex æquo se velle gaudere. Creauit enim cælum & terram & res omnes in communem mortalium omnium vsum, quo singuli quique ipsum solum supra omnia diligant, & seruiant ipsi soli, seipsis autem & creaturis omnibus vtantur, easq; referant ad ipsius laudem. Atque hoc ipso vitam consequentur æternam. Nec his contentis, maiorem cunctis hominibus seipso declarauit amorem, quando è summa cælorum descendit arce, atque in hoc exilium demigrans, humanam suscepit naturam, nobisq; vixit, nos instituit, nobis sudauit & laborauit ad mortem vsque propter abolenda peccata nostra, vt etiam nos ad mortem vsque peccata vitemus, ipsum amemus, ac eius præcepta seruemus. Idem ipse Dominus IESVS DEVS & homo, totius mundi diligit optatq; salutem: siquidem omnes vult saluos fieri, perire neminem. Eius voluntati qui consentiunt, salui fiunt. Vndè etiam cunctis hominibus liberam præstitit voluntatem, seu arbitrij libertatem, naturamq; intellectilem, & naturalem quandam in suam originem DEVM propensionem. Atque hoc est æternum Dei testamentum, iam indè à mundi exordio ab Angelis & hominibus cultum & exercitatum. Idque Dominus IESVS in diebus renouauit suis, missis Apostolis, Doctoribus, ac Prophetis suis in orbem vniuersum, qui ipsum Redemptorem ac Seruatorem omnium venisse docerent ac testarentur. Et quicunque liberè in eum credunt, & in eius morte baptizati sunt, eique confidunt & seruiunt, ac ipsum amore prosequuntur, illi vtique omnes salui fiunt. Est enim DEI Filius: gratia & benignitas eius parata est omnibus ad ipsum venientibus. Qui verò incredduli sunt, ipsumq; & eius Patrem, legemq; Christianam & Dei præcepta contemnunt, & huic mundo, vitijsq; & Tartareis spiritibus & suæ carni seruiunt, atque in hoc statu perseuerant, & ex hac luce

VII. Testamentum qui suo Christus condiderit

emigrant, illi omnes æterna damnatione plectuntur. Quotquot Christum ex amore eligunt, ij electi sunt: qui verò Christum spernunt, reprobi ac perditi sunt. Atque hoc Domini IESV testamentum est, toti ab eo mundo communiter derelictum. Qua autem die testamentum suum perfecit, ordinauit, confirmauit, atque consignauit morte sua, multi illic aderant Notarij siue Librarij ex diuersis mundi Regionibus collecti, atque omnium idiomatum. Agebatur enim tum præcipua totius anni solennitas, ijqúe oculis perspexere suis & literis mandârunt Dominicam Passionem, & mira quæ tum fieri cernebant. Sed non eorum omnium scripta ab Ecclesia recepta sunt, nisi quatuor Euangelistarum, quorum Euangelia toto sunt annuntiata, prædicata ac publicata orbe, & fides eis ab vniuersa Ecclesia adhibetur.

Testamẽti Christi notarij qui.

De sex hominum generibus, in Dominum IESVM *peccantibus.*

CAPVT LXXVI.

Quotuplices peccatores morti Christi interfuerint.

AGè iam animum aduertant, & capiant quæ dicturi sumus, quibuscunque animus est viuere DEO, & Domini IESV seruare testamentum. Ea die, qua Dominus IESVS mortem obijt propter peccata nostra, sex illic erant peccatorum genera, in DEVM & ipsum Dominum IESVM peccantium: quorum aliqui per Christi mortem suorum peccatorum veniã & gratiam sunt consecuti: reliqui verò, quandoquidem Dominum IESVM & eius mortem contemnebant, atque ita ad vltimum vsque spiritum perseuerârunt, in Tartara sunt relegati. Animaduertant iam singuli, & eligant ac maturè satis secum deliberent, cũ vtra parte viuere ac mori mâlint. Ea enim sex peccantium genera cum totidem vitiorum generibus hodieq; in mundo, quamdiu Dominus permittere volet, dominantur. Primi peccantiũ generis fuêre discipuli Saluatoris, qui ab eo profugerunt, quando à ministris Iudęorum captus & vinctus est, quanquam amoris erga Christi humanitatem spiritus manst in eis, ita vt omnia relinquere & contemnere possent, quo cum illo forent. Sed timor & anxietas intantum in eis inualuit & excreuit, vt præ mortis formidine cor & sensus eorum imaginibus seu phantasijs & medijs & frigore quodam opplerentur. Sicq; factum est, vt laberentur quidem: at tamen amor erga Christum secundùm totam animã non perijt in eis sed mansit semper. Casus enim ille, DEO permittẽte accidit ob fructum ex eis postea nasciturum. Deerat adhuc eis spiritus fortitudinis, qui vincit ac superat omnia: deerat etiam illis spiritus sapientiæ, illuminans omnia: quandoquidem in fide hæsitabant. Denicq; & perfectæ charitatis eis deerat spiritus, timorẽ omnem vanum expellens atq; consumens: eoq; timore & curis manebant anxij ad sacram vsq; Pentecosten, quando sanctum percepêre Spiritum. Porrò licet ipsi reliquissent Christum, nõ tamen sunt relicti à Christo, sed mansit is cum eis, misitq; eis Angelos & nuntios, & multis argumẽtis ipse eis apparuit, semperq; spe & pace quadam fruebantur, expectantes spiritum Paracletum, Spiritum salutis æternæ, quem eis Dominus erat pollicitus. Huius ergo primi generis peccatores, quorũ causa Dominus ex amore mortuus est, homines sunt bona præditi voluntate, Dominum IESVM syncera intentione & amore sequentes, simplices, innocentes, mansueti, & humiles corde: qui cum

I.

in pec-

in peccata labuntur vel ob amoris imbecillitatẽ, aut magnam tentationem, aut mortis formidinem, vel prauam societatem, non tamen possunt diu hærere aut perseuerare in vitijs. Sacræ enim literæ foris eos arguunt & castigãt: & sanctus Dei Spiritus intus eos in eorum cordibus vocat & excitat, ita vt non secus affecti sint, quam quispiam hausto veneno, qui durare aut quiescere non potest, donec virus sumptum reijciat. Alterum peccantium genus, eorum qui in Dominum IESVM passionis eius die peccârunt, milites prædis & Iudæorum ministri fuêre, qui Dominum ceperunt, vinculis strinxerunt, flagellârunt, crucifixerunt, ac neci dederunt, compulsi ad id à Dominis suis, quamuis inuiti id facerent, & cum commiseratione quadam, hæsitantes interim ac formidantes, ne fortè ipse Dei esset Filius. Protalibus rogauit Dominus Patrem, vtpotè nescientibus quid facerent, & exauditus est pro illis: siquidem verisimile est, eos post eius obitum veniam & gratiam consecutos. Qui verò nihil ambigebant mali se agere, & ex improbitate & inuidentia, absq; timore & misericordia Dominum IESVM inhumaniter flagellis & verberibus affecerunt, & cruci affixerunt ac peremerunt, pro illis non rogauit Dominus vt venia consequerẽtur. Quorum sectatores vsq; hodiè apud nos perseuerant, ij videlicet, qui pios quoscũq; persequuntur, carpunt, capiunt, eorum bona & quæcunq; obtinere possunt, sine vllo mortis vel Tartari metu diripiunt ac deprædantur. Qui planè malus sunt mundus, DEVM eiusq; membra contemnens, pro quo Dominus precari noluit, siquidem ad diuinam suscipiendam gratiam non est habilis aut idoneus: eumq; post hanc vitam cruciamenta manent inferorum & sempiterna miseria. Tertium peccantiũ genus homines complectitur simplices & plebeica, qui tum à Pontificibus & Pharisæis, tum à dæmonibus in malam de IESV opinionem seducti, & ad amarum & iniquum zelum concitati erant & persuasi, vt suis obtrectationibus & mendacijs Dominum insectantes, gladio linguæ persequerẽtur, qui cum clamantibus clamabant, crucifige crucifige eum. Horum aliqui post missum Spiritum sanctum conuersi, pœnitentiam egerunt, quemadmodum Dominus illis prædixerat, ita inquiens: *Cum exaltauerit is Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum.* Reliqui Iudæis excæcatis, & in perfidia cũ suis principibus permanentibus. Sed & horum imitatores permulti hodiè nobis non desunt, qui falsis persuasionibus seducti, bonos persequuntur, aut tentationibus victi, Christum peccatis suis rursus crucifigunt. Verum quia horũ aliqui ex infirmitate vel ignorantia, magis quam ex malitia, in errores siue in vitia lapsi sunt, ideo miserante DEO, ad pœnitentiam, saniori consilio acquiescentes, facilius redeunt. Porrò data opera errantibus, & voluntariè peccantibus, & in peccatis manentibus, iam nũ relinquitur pro peccatis hostia, nec datur venia, quamdiu perfiftunt in malitia. Ad quartum peccantium genus latrones pertinent cum Domino crucifixi. Voluit enim Dominus mori inter latrones duos. Non enim peccatorem vllum aspernatur: nec venit iudicare, sed saluare peccatores omnes, vocatq; eos omnes ad pœnitentiam & suam gratiam, eiusq; mors peccata omnia præponderat, & vitam confert æternam cunctis ob malè acta sua dolentibus, ac pœnitentiam agentibus, & in ipsum credentibus. Latro tamen ille qui pependit à sinistris, nequam & crudelis fuit, spretuit; Dominum. & si licuisset, libenter plura perpetrasset

II. crucifixoribus quid euenisse creditur.

III. Ioan. 8.

Qui peccatores facilius veniam assequantur.

IIII. Inter latrones moritur Iesus voluerit.

Latro si nitens.

mala: non enim verè doluit, nec veram habuit nunquam peccandi voluntatem. Neque credidit IESVM esse DEI Filium, respexitque eum improbis oculis & quadam animi dedignatione, dixitq; ad eum: *Si tues Christus, salvum fac teipsum & nos.* At IESVS tacuit, nec vllum ei dedit responsum. Nam eius petitio nec bona, nec religiosa, nec cum ratione coniuncta fuit. Alter verò Dexter. Latro pendens à dextris, de suis doluit peccatis, & socium suum increpabat, Luc. 23. dicens: *Neque tu times DEVM, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iustè. nam digna factis recipimus: Hic verò nihil mali gessit.* Et conuersus ad Dominum, humili corde ac lugubri voce dixit ad eum: *Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum.* Et Dominus IESVS tanquam sempiternus, fidelissimus ac verus amicus, eum instituit, ait: *Amen dico tibi, hodiè mecum eris in Paradiso*: Ita alter Latro receptus est in gratiam, alter diuinæ relictus est iustitiæ.

Peccatores qui vtriliatroni confe-rendi. Huius farinæ improbi peccatores nec hisce nostris desunt temporibus. Ad eorum enim ordinem pertinèc homines infideles, qui DEVM non metuunt, infernum non perhorrescunt, nec cœlestis patriæ sperant beatitudinem: qui CHRISTO DEI Filio eius passionem & mortem cruciamenta sceleratis ac impijs suis iuramentis opprobrant, & foris ac intus impudicitiam exercent nedum verbis lasciuis, sed etiam prauis ac obscœnis actibus. In hisce malis quicunque sine contritione & agnitione decesserint, nunquam veniam obtinebunt. Quinti generis peccatores Pontifices & sacerdotes Iudæorum, scribæq; ac seniores populi fuere, qui omnes, quod ad exteriora attinet, homines erant religiosi & discipuli Mosis, qui eos diuina virtute ex AEgypto eduxerat. Sed erant reuera superbi, immorigeri, versipelles, inuidi, auari, tenaces. Nam Patres eorum adorabant vitulum aureum, quem fabricauerant, & idola gentium, & vitulos quos Ieroboam rex Israel fecerat. Spernebant autem Mosen & Aaron & legem DEI, potiusq; leges gentium colebant. Contemnebant itidem Prophetas, qui eis aduentum Domini Saluatoris, & quæcunque ab eis passurus esset, annunciabant. Nolebant planè instituti, nec de suis malefitijs reprehendi. Denique odio & inuidentia perciti, eo tandem prouruerunt, vt Dominum IESVM pretio emerent, quo eum possent necidare, sicut & reipsa fecêre, non aliam ob causam, nisi quod vita illius & doctrina eis aduersa esset atque contraria. Erant tamen etiam ea tempestate boni quidam Prælati & sacerdotes, & complures homines pij, qui ad Mosaicæ legis præscriptum viuebant. Ita sanè & nostro æuo sese res habet. Etiam hodiq; plures certè boni Prælati, sacerdotes ac homines pij inueniuntur, qui CHRISTI discipulos & Apostolorum sectatores sese præstent vita, verbis & actionibus. Sed & perplures alios reperias licet Prælatos, sacerdotes, & homines religiosos, quibus sanctæ Ecclesiæ administrandæ & gubernandæ cura sit demandata, quiq; ex CHRISTI viuant patrimonio, quod is sua morte meritus est, & tamen CHRISTVM eiusq; vitam & institutiones floccipendant, & sponte ac scientes diabolo, mundo & suæ carni seruiant, & qui scripturas quidem probè calleant, sed DEI spiritum non habeant, eoq; ipsi Iudæ similes sint. Enimverò increduli sunt, & DEO contrarij ac infideles. Argentum enim & aurum & mundi huius dominia DEO chariora habent, eaque eorum idola sunt, quæ noctes colunt atque dies: & quicquid possiunt, imò verò etiam plus quam possiunt, diuitibus nummos apportantibus præstant.

Prælatorum hodiernorū differentia seu diuisio.

Sed

Digitized by Google

Sed longè aliter ſeſe res habebat in primis noſtræ fidei initijs, quãdo CHRISTVS ipſe, eiusq; diſcipuli & perplures ſancti Pontifices ſummi, & Epiſcopi ac ſacerdotes, ſanctiq; homines mundum contemnebant, CHRISTVMqúe imitabantur, & nedum verbis, ſed etiam vita & reipſa toto vbique terrarum orbe veritatem & fidem CHRISTI annunciabant atque docebant: erantq; humiles, pleni charitate, & in omni afflictione patientes. Totus eos mundus odio & contemptui habebat, ſed ipſi erga mortales omnes benignos, clementes ac fidos ſe præbebant: orabant pro amicis & inimicis, & pro illis, qui ipſos perſequebantur, & morte eos afficiebant. Ingens erat illa perſecutio, & multos durauit annos, & DEVS per eos tot tantaq; ſigna ac prodigia efficiebat, vt hoſtes eorum eis credere cogerentur. Aperiebat enim Imperatorum ac Regum & principum mundi oculos, ita vt veritatem intelligerent, & fide ſuſcepta vndis vitalibus ſe tingi facerent. Tum verò magnam Eccleſiæ libertatem præſtiterunt, ſacerdotesqúe & ſacerdotium præ omni mundi ſtatu præcipuæ venerationi habuerunt. Fundabant ſacras ædes & cœnobia, grandesq; reditus & dignitates conferebant Deo famulantibus, excreſcebatq; religio & magnis honoribus cumulabatur, & ſancta Eccleſia virebat ac florebat, & ingentes ſanctitatis ac virtutum proferebat fructus. Atque quamdiu ſanctæ Eccleſiæ prælati & præfecti & ſacerdotes humiles erant, & paupertatem amabant, etiamſi non eſſent rebus pauperes, Chriſtumq; amore proſequebantur, eiq; viuebant & famulabantur intus & foris, tamdiu Chriſtum habebant rectorem ac dominatorem ſui, ac ſancta Eccleſia honoribus pollebat, & ipſi cum mortalibus cunctis pace fruebantur. Atquì poſteaquam Prælati & ſacerdotes animis ſublati ſeſe extulêre, ſibiqúe placere cœperunt ob diuitias & honores ipſis collatos, DEVMqúe & eius cultum habuêre neglectui, tum planè malignus eis dominabatur ſpiritus. Tumeſcebant enim ſuperbia, auaritia, tenacitate, inclementia in ſubditos, quemadmodum ſuperius commemorauimus, Chriſtiq; hæreditatem mercari ac vendere non dubitârunt: quæ vitia ne noſtris quidem temporibus graſſari deſinunt. Plus ſatis prôh dolor etiam hodiè Simoniæ peſtis vbique ſæuit: Epiſcopatus, Abbatiæ & dignitates locupletes auro coëmuntur: & eſt magna hoc æuo auri & argenti vis & efficacia. Nummus etiam plus DEO poteſt, eiq; & iuſtitia & æquitas, & gratia ac præcepta DEI cedere compelluntur. Attamen qui boni ſunt ſacerdotes, ij ſancta ſunt vaſa, cæleſtibus repleta donis vltra modum. Sunt enim caſti ac mundi anima & corpore, itemqúe ſobrij ac moderati in omnibus vitæ ſuſtentandæ neceſſarijs: Inſtituti ſunt atque ordinati ad diuinum cultum & Chriſti famulatum, ipſumq; Dominum IESVM ſuis impreſſum ac inſculptum cordibus gerunt, eius paſſionem, mortem, fidelitatem, amorem ſua in memoria exercent: medij intercedunt inter DEVM ac miſeros peccatores, benigni, humani, mites ſunt erga omnes opis ipſorum indigos, & IESVM excruciatum ac ex amore mortuum cæleſti eius Patri pro cunctis viuis & defunctis offerunt, precantur & poſcunt Omnipotentem DEVM, & quidem intima cum deuotione pro omni ſanctæ Eccleſiæ vtilitate ac neceſſitudine: nulli placere ſpeciatim appetunt alicuius rei temporariæ aut ſolatij obtinendi cauſa, ſed in commune DEI honorem & mortalium omnium ſalutem deſiderant. Et Dominus IESVS ſanctæ Eccleſiæ theſaurum ac

Quales ferè prælati Eccleſiæ primitiuæ.

Vndenã Eccleſiæ tanta per principes conceſſa libertas.

Qui tandẽ degenerârint prælati.

Reditus Eccleſiæ

à Christo relicti, q.

rum ac reditus eis commendauit, videlicet septem sacramenta, vti ea pro cuiusque necessitate iuxta sanctæ Ecclesiæ morem ac constitutionem absque vlla vel venditione vel mercedis exactione dispensent. Hæc enim larga DEI munera sunt, quæ Christus plebi suæ in sancta Ecclesia dereliquit ac præstitit, idque ob sanctæ vitæ & honestorum morum in omni vitæ ordine siue statu legem ac constitutionem. Ad hæc boni sacerdotes speculum quoddam sanctæ Ecclesiæ sunt & cunctis hominibus, qui quidem rationabiliter ac sapienter vitam cupiunt transigere: Præbent nanque bonum exemplum hominum oculis, bona verba auribus, & sanctæ vitæ famam laudabilem olfactui. Ipsum quoque, quod cæteris præbent, venerabile Sacramentum præclarum adfert gustum cunctorum rectè valentium palato. Itemq; animabus æternum præstant cibum ac potionem, id est, Christi corpus & sanguinem, quæ esurientium ac sitientium, auidè appetentium ac inhiantium, ac amoris vulnere laborantium perennis cibus & potus sunt, quo amantis spiritus sanitas & incolumitas conseruatur. Certè quicunq; DEVM feruenter amant, semper animo hilares ac mites sunt, ideoq; eis omnia cedunt in bonum. Age igitur cum Angelicis spiritibus & Sanctis omnibus Christum eiusque cælestem Patrem honoremus & adoremus, & hoc ipso semper ab æternis damnis tuti ac immunes erimus. Hæc nimirum piorum ac DEVM amantium sacerdotum regula est: cui quotquot contrariam degunt vitam, superflui prorsus ac miseri sunt.

VI. Sextum peccantium genus eos complectitur, qui Dominum IESVM morti tradiderunt, vel etiam neci dare conati sunt, cuiusmodi fuêre duo reges Ethnici, & Iudex iniquus, itidem Paganus. Primus quidem rex Herodes ille fuit, qui nascente Domino, Augusti Cæsaris nomine partem quandam Iudaici regni obtinuit. Qui cum audisset natum regem Iudæorum, Matth. 2. successorem suspicatus, multo correptus mœrore fuit, & cum eo pariter plurimi ex Iudæis. Verebatur enim eo quod esset alienigena, nec regnum illud ad ipsum pertineret, regni sede se deturbatum iri. Compertoque quod Christus in Bethleem ciuitate Dauid ex tribu Iuda nasciturus esset, post aliquantum temporis interuallum, missis satellitibus suis, in Bethleem & omnibus finibus eius cunctos trucidauit paruulos à bimatu & infra. Ita ergo primus iste Domino IESV recens nato necem molitus est. Matt. 14. Marc. 6. Post quem Herodes filius eius Rex Galilææ fuit eo tempore, quo Dominus IESVS mortem perpessus est nostræ salutis causa. Hic sanctissimum Christi Baptistam Ioannem, ob illius virtutes & iustitiam morte mulctauit, & post Domini obitum etiam Diuum Iacobum sancti Ioannis Euangelistæ fratrem neci dedit. Et Pilatus Dominum IESVM vinctum ad hunc eundem misit Herodem, vt quid is ei acturus esset, experiretur. Et Herodes Pilato Dominum remisit vinctum, & ludibrijs vexatum, ac alba veste notatum, vt scilicet à Pilato necaretur. Hic igitur alter Herodes est Tetrarcha Galilææ, qui Christum occidendum Pilato remisit. Hoc genus improborum hominum multis annis post Christi mortem in imperatoribus, Regibus, Ethnicis & Iudæis perseuerauit, qui Christum, & omnes in eum credentes, ad mortem vsque persecuti sunt. Luc. 23.

1. Cor. 1. Regnum qui suum Christus Christus nimirum cum sit æterna DEI sapientia, in cælis & in terris cuncta sapientissimè ordinauit: & regnum quidem suum bonis ac malis partitus est. Malis, id est, hostibus suis, terram & omnes mundi opes reliquit. Sunt enim

nothi-

nothi ac illegitimi fratres eius secundùm humanam, quam & ipse suscipere dignatus est, naturam. re autẽ vera Antichristi præcursores ac satellites sunt, quippe qui in Christum fratrem suum eiusq; famulos, immites, crudeles ac infidos sese exhibent. Bonis autem & in se credentibus sibiqúe seruientibus Dominus IESVS regnum cælorum, quod seipso & omni sua decorauit gloria, dedit ac daturum se pollicitus est: eosdemqúe etiam in hac vita temporaria spiritalibus donis multipliciter exornauit atque repleuit. quib' præmittus.

De tribus donis, quæ merito Passionis sua Deus suis confert electis, & de tribus modis amoris perfecti.

CAPVT LXXVII.

PRimum autem donum, quod CHRISTVS suis confert electis, vera atque Catholica fides est: de qua dubium non est, quin totius sanctitatis & virtutum omnium sit fundamentum. Quisquis amat DEVM & credit in DEVM, immotam ac inconcussam quandam in suo spiritu sentit beatitudinem, quam nullus ei possit eripere. Alterum donum spiritale, quod DEVS in se credentibus tribuit, cælestis seu cælitus infusa sapientia est, quæ omnem docet veritatem, & mundum hunc & quicquid introuersioni impedimentum, aut obicem, aut imagines parere queat, quo minus in ea DEVS vniformi quadam simplicitate ametur, cognoscatur, ac possideatur, facit habere despectui. Tertium donum interna fortitudo est, quæ omnem vincit ac profligat amorem inordinatum, & tres amoris confert modos hominem ad DEVM euehentes. Atque omni virtutum & sanctitatis genere seu ratione pro DEI gratissima voluntate eundem & exornantes & perficientes. Primus amoris modus est, erga DEVM amor sensibilis, qui delectationem & gustum, & quicquid in exercitijs pro diuino obtinendo amore susceptis inordinatum est, contemnit, collocatqúe hominem in humili quadam in imum demissione seu demissa humilitate, & suijpsius displicentia, facitq; eum intimis clamare desiderijs & affectu ad DEVM: Domine, adiuua me, vt te diligam. Quantoqúe magis clamat & desiderat, tanto plus amat: & quanto ei magis amare libet, tanto maiorem percipit gustum. Appetentia & gustus cor, sensus, animam & corpus penetrant. Præcipit quidem & exigit Omnipotens DEVS & vult se ab omnibus amari: Et qui eius vocem audiunt, eiqúe morem gerunt, illi sic respondent: Domine, præsta nobis gratiam tuam, & sis nobis auxilio, vt te possimus amore prosequi. Qui amat, non est mercenarius: non enim aut mercedem, aut lucrum captat vel aucupatur: sed ideò amat, quia amat: & quanto pluribus DEI donis afficitur, tanto est pauperior, quandoquidem dona omnia, vt retribuamus exigunt. Quo plus vescitur esca cælesti, eo maiorem experitur esuriem: quo plus bibit, hoc sitit acrius: quo plus gustat, eo magis appetit. Enimuerò cor amans, vacuum, impacatum, insedatum permanet. Accipere autem istud & retribuere, initium quoddam est amoris, foris sese prodentis. Donorum enim profluuium tam ingens est, vt vitam sensitiuam prorsus inundet: atque has animæ delicias sensus ferre non valent, sed cor amans ob amorem DEI & sanctæ Ecclesiæ vtilitatem emori appetit. Vita sensitiua, ebria est & ratione seu discretione caret: sed quanto hæc ebrietas maior est, tanto intellectualis ratio lucidior, Donum I. II. III. Modus amoris primus.

dior, illustrior ac sapientior est, contemptaq; omni propria voluntate, dicit ad Dominum: Domine, fac mecum pro omni tuo arbitratu & voluntate: & nec vitam, nec mortem, nec quicquam proprium eligit. Hic iam sensus in delicijs ac experimento & delectatione casta deficiunt, ac viribus planè destituuntur. Non enim diuinæ gratiæ profluuium capere vel comprehendere possunt. Anima quoque rationalis oblita sui & virtutum omnium, quod ad earum distinctionem attinet, coram diuina maiestate ac dignitate procidit, nec quicquam iam nisi sensibilem amorem & reuerentiam erga DEVM nouit. Hic videlicet primus est exercitandi amoris in vita spiritali modus, qui paruipendit aut non curat ea omnia, quæ DEVS præter seipsum dare possit: Seipsum enim reliquit & omnia, & vnum elegit, quod tamen ipsi e-

II. labitur. Atque hic alter in exercitatione amoris modus incipit. Loquitur enim spiritus Domini animæ amanti: Da mihi, & dabo tibi. Tum verò anima sese infra res creatas omnes humilimè deijciens, dicit ad Dominum: Nõ meus honor Domine, sed tuus fiat. Et hæc humilis sui in ima deiectio, DEI cum omnibus donis eius habitatio est: atque is animæ sic amanti æternam suam celsitudinem supra dona & creata omnia ostendit. Sanè quisquis vltra DEI præcepta secundùm eius consilia vitã agere cupit, is sese abneget oportet, atque sub creaturas omnes in humilem illam submittat deiectionem, seu profundam humilitatem, in qua CHRISTVS vixit, & nos cum illo. Enimuerò CHRISTI vita & fuit & est humilis demissio, seu demissa humilitas: & qui CHRISTO sic viuit, is spiritum habet fortitudinis, vincitqúe omnia, & in fundo suo nullis neque tristibus, neque lætis, non lucro, nec iactura permouetur. Neminem contemnit, & libenter ipse contemnitur, fert ac tolerat omnia immoto ac inconcusso animo. Et quia CHRISTVS in ipso manet & habitat, magnos virtutum profert fructus: monstratq; ei Christus infinitam suam excellentiam & sublimitatem, vbi ipse cum Christo supra dona omnia, cunctasq; virtutes & res creatas omnes in DEO commoratur. Exercitium autem huc pertinens, laudis est & gratiarum actionis, reuerentiæ ac venerationis erga DEVM exhibitio. Sed hæc perficere non valet. Siquidem spiritus eius præ amore deficit, moriturq; in DEO, nec tamen redigitur in nihilum, sed in eadem exercitatione sine intermissione semper renouatur ac instauratur. Et hic supremus amoris & exercitationis erga DEVM modus est. In hac humili sui in ima deiectione, homo istiusmodi vincit mundum & peccata omnia. Siquidem Christus in ipso viuit cum spiritu fortitudinis suæ, atq; in infinita celsitudine viuit ipse cum CHRISTO in DEO, & immotam quandam in se sentit beatitudinem. Hic igitur alter perfectæ charitatis secundùm gratissimam DEI voluntatem modus est, qui etiam

III. semper permanebit, & nec in temporaria, nec æterna vita esse desinet. Tertius hinc sequitur amoris modus, occultus ille quidem & ignotus omnibus illis, qui in amoris exercitatione necdum renouati sunt. Hic spiritus sapientiæ DEI docet ac ostendit, & sentire ac experiri facit, quid sit in amore vnitas cum Christo in DEO, quid idem diuersitas cum Christo, æterna cum reuerentia ac veneratione assistens coram DEO. Et amoris quidem seu in amore vnitas non potest effici diuersitas, nec diuersitas in vnitatem transire potest: sicqúe vtraq; in eodem spiritu discreta ac distincta est. Diuersitas beata est,

Vnitas aut diuersitas æterna

Digitized by Google

ta eſt, dum aſſiſtendo DEVM cum æterna reuerentia ac veneratione contue- moris
tur. Vnitas autem in amore cum DEO, beatitudo eſt & quies ac fruitio ſem- qualis.
piterna. Atque hic præcipuus & celſiſſimus modus eſt, quem quidèm in hac vita per DEI gratiam ſentire liceat: idemq; ipſe cum DEO in DEI gloria perfectus ac æternus eſt. Quicunque ex DEO nati ſunt, ijdem hæredes ſunt & legitimi filij DEI, baptizati in Spiritu ſancto, in vitali Chriſti IESV ſanguine, ſicqúe denuò nati ſunt, viuuntqúe vna cum Chriſto in DEO. Qui verò ex carne & ſanguine nati ſunt, ij ſpurij ac nothi ſunt DEI: qui tametſi ad capeſſendum ac obtinendum DEI regnum nati ſunt, DEVM tamen & cælorum contemnunt regnum, Mundumq; & caduca quæque ac labentia amplectuntur. Non enim denuò nati ſunt ex Spiritu ſancto, ideoq; DEI regnum nec videre nec in illud introire queunt. Contemptui namque ac odio habent filios legitimos ex DEO prognatos. Quod quidem ita ſe ſemper habuiſſe, ex illis quę ab ipſo Mundi exordio facta ſunt, colligi licet. Adam duos habuit filios, ex quibus improbus Cain pium Abel ob eius virtutes odio proſequebatur. Abraham itidem duos genuerat filios, quorum alter filius ancillæ, Iſmael nomine, Iſaac iuſta vxore natum odio habuit. Iſaac quoque duo erant liberi, Eſau & Iacob, quorum Eſau ſpreuit ac odiuit Iacob ob virtutes illius. Iacob multos habuit filios, qui omnes vnum Ioſeph propter virtutes eius odio perſequebantur. Neque legitimos tantum perſequuntur filios ij qui nothi ac ſpurij ſunt, ſed etiam inter ſeſe de mundi regno concertant. Rex contra Regem, ciuitas contra ciuitatem, familia aduerſus familiam, vicinus in vicinum, atque alij contra alios dimicant atque confligunt. Qui potentes ac rebus locupletes ſunt, ſpurios ac famulos ſuos habent, & ſæpius innocentem abſque ratione contemnunt, dicuntq; ſpurijs aut miniſtris ſuis: Ite, truncate illi manus vel pedes, effodite oculum, vitam aut ſubſtantiam ei eripite. Hæc nothorum vita eſt & conſuetudo, qui cæteris potentia & opibus antecellunt: qui vt plurimum crudeles & inclementes ſunt inſtar dæmonum, & vix gratiam & veniam expetent ac obtinebunt. Porrò legitimi filij nati ex DEO, neminem afficiunt iniuria, ſed ſunt innocentes, feruntq; ac tolerant quicquid in ipſos peccatur, orant & obſecrant pro inimicis ſuis & cunctorum ſalute mortalium: atque ita in pace & quiete viuunt cum DEO in tempore & æternitate. Et quotquot ſibijpſis & propriæ voluntati ac omni proprietati in Deo & gratiſſima DEI voluntate mortui ſunt, ij vitam æternam & interminatam in ſeipſis beatitudinem inuenerunt: ſuntq; eleuati ſupra auerſionem & conuerſionem, ſupra virtutes omnes & amoris exercitationem in quoddam imaginum expers otium, vbi inexhauſtas accepêre diuitias & minimè coactam libertatem, ita vt ſeſe foràs poſſint vertere ad quaſuis bonas actiones & opera, & intrò ſe recipere ad virtutes omnes & amoris exercitationem, atque intus commorando permanere immoti ac ſtabiles, cum DEO in amoris vnitate, quam nemo eis poſſit eripere. Manent enim & habitant in DEO, & DEVS in eis: atque ea re de vita æterna certi & ſecuri ſunt: ſiquidem à ſeipſis in amore in æternam quandam, quã nemo aſſequi poſſit, diffluxêre amiſſionem, atque ibi de vita æterna certi facti ſunt, quod nemo eis poteſt eripere. Nec crediderim eos in mortale prolapſuros vitium ob DEI intra ipſos permanſionem ac inhabitationem, quam intra

Gen. 4.
Gen. 21.
Gen. 27.
Gen. 37.
Nothi.
Legitimi.
Æterna de vita ſecuti qui.

se repererunt, quamq; & possident & sentiunt nocte ac die. Peccata autem
Quotidiana peccata quę qui tollatur.
eorum venialia & quotidiana, in amorosa ad DEVM conflagrant introuersione, vbi amicabilem cum DEO citra impedimentum possident vnitatem, qua nemo eos priuare potest. Hunc sublimem viuendi modum nemo alium docere potest: occultus enim est & incognitus: sed cui is præstatur à DEO, quique ad eum percipiendum habilis ac idoneus est, is eum percipere potest, nempe qui per DEI gratiam sibijpsi renunciat, sese abnegat, atque in DEO & imaginum experte & essentiali amore moritur. Qui eiusmodi sunt, regnum DEI intra se reperiunt: quandoquidem in eorum spiritu viuit DEI manifestatio, & in ipsorum eleuata & imaginibus vacua mente sese manifestat DEVS. Quæ nimirum vita appellatur contemplatiua: vbi immensæ exuberant opes, & charitatis illucescit dies, quem solus præbet DEVS, nec potest hîc vllis exprimi verbis. Charitas perfecta duos habet modos: & hic
Charitatis perfectæ modus.
summus est charitatis modus, qui quidem in hac vita possit teneri, quemadmodum iam ante explicuimus. Siquidem hîc charitas perfecta est, & in DEO
I. infinitè diligitur. Huc verò alter pertinet vitæ & charitatis modus, quem DEVS exigit ac præcipit cunctis omninò mortalibus, vt scilicet ipse supra
II. res creatas omnes diligatur. Hunc amoris modum ipse Dominus IESVS secundùm assumptam humanitatem coluit ac seruauit, eumq; nos & verbis & factis docuit, in eoque spiritum exhalauit, atq; eum in cælos secum adduxit. Eundem modum & Angeli & Sancti, & pij omnes colunt & obseruant, atque in omnem durabit æternitatem. Perfecta charitas radices suas fixas habet in DEO, in eoq; fundata est, & eius fundamentum est ipse Spiritus sanctus. Verumenimuerò anima rationalis vel ex ipsa intelligit natura, docetque & dictat ratio, docet itidem mera natura, & scripta diuina, & creaturæ omnes DEVM esse diligendum super omnia. Et quæcunq; anima rationalis CHRISTVM eligit ac statuit amare super omnia, in ea CHRISTVS viuit cum omnibus donis suis, docetq; eam veritatem & virtutes omnes. Charitas erga DEVM tanti ponderis est, vt res omnes præponderet, atque vsqueadeò placet DEO, vt etiamsi illi donaret cuncta quæ condidit, non sibi videretur digno eam affecisse præmio, nec illi posset esse satis, nisi eum quem diligit super omnia, adipisceretur. Anima rationalis similis est homini negotiatori
Anima quæ cui negotiatori similis.
quærenti bonas margaritas, inuentaq; vna pretiosa margarita, abeunti & vendenti omnia quæ habet, & ementi eam. Qui DEVM amat super omnia, is reuera pretiosam inuenit margaritam, facileque contemnit quicquid posset amore prosequi, & quæcunque ei possent esse impedimento aut nocumento, quo minus DEVM amaret super omnia. DEVM super omnia diligere, thesaurus est Angelorum & Sanctorum, & hominum perfectorum, qui absconditus est in agro diuinæ sapientiæ. Donum sapientiæ thesaurum hunc amãti ostendit animæ, quem mundi sapientia inuenire nõ potest. Siquidem mundi huius sapientia stultitia est apud DEVM, & paulatim cum ipso tempore
1. Cor. 3.
transit, abitq; in mœrorem sempiternum. Atquì DEI sapientia æternũ docet amorem, præstatq; gloriam & perennem beatitudinem. Anima rationalis
Animæ rationalis Deo viuendi modus I.
tres habet modos, quibus DEO viuit. Quorum præcipuus ac excellentissimus modus est nuda charitas, qua spiritus purus DEO vnitus est, qui ex DEO natus est, ac reflectitur in DEVM, inuenitq; æternam beatitudinẽ, nec indè potest ex-

reſt excidere in vitium aliquod mortiferum. Alter modus ſurſum tendit ad DEVM cum laude, gratiarum actione & reuerentia. Atque in hac itidem exercitatione anima ſic manens, peccare non poteſt, eſtqúe conſimilis arbori bonæ, quæ non poteſt malos fructus facere. DEO namque cohærere amore, & reuerentiæ ac honoris exhibitione, vita eſt æterna, quæ DEVM ſuſcipit, nec poteſt emori. Quilibet homo rationalis DEVM intentione proſequens & amore, atque ſecundùm DEI gratiſſimam voluntatem cunctis in virtutibus rationabiliter ac diſcretè viuere concupiſcens, in DEO vtique plantatus eſt, & ex DEO natus eſt, multoſq; ac vberes profert virtutum, charitatis & piarum exercitationum fructus: quandoquidem CHRISTVS in ipſo viuit cum gratia ſua, efficitqúe ac operatur in eo tum præcepta, tum conſilia ſua. Initium autem eius, eſt humilis ſuî in ima demiſſio, voluntaria obedientia, mitis benignitas, innocentia, iuſtitia, & magna auiditas gratiſſimã exequendi DEI voluntatem: nulliqúe callidum, aut verſutum, aut aſperum ſe præbet: facileq; ſeſe cum amore in DEVM intrò recipere poteſt. Quiſquis hoc pacto in charitate viuit, ei quicquid fiat ab alijs, neminem tamen odire poteſt, ſed ſine murmure ferre nouit aduerſa omnia, nec quicquam eſt quod non poſſit perpeti, ſemperqúe in virtutibus & charitate progredi ac ſublimius aſcendere cogitur: peccatorem hominem diligit, ſed eius vitia odio habet: id enim iuſtitiæ eſt: cunctisq; mortalibus pium, benignum, beneficum ſeſe præbet: ſiquidem in ipſo ſpiritus miſericordiæ viuit. Internus ac vnicus eſt, & in DEO velut perenniter confirmatus, vbi pacem inuenit ac beatitudinem, nec perire, nec mori, nec in mortiferum crimen corruere poteſt: quandoquidem in DEO viuit & DEVS in ipſo incommutabiliter. Veniales autem & quotidianæ culpæ eius facilè ei remittuntur, ſiquidem eius exercitatio vitæ eſt æternæ. II. Quis quomodo neminem odiſſe queat.

Vt vitæ æternæ exercitatio tres habeat modos: vbi ſimul perplures optimæ inſeruntur inſtitutiones, vt crucifixo Domino noſtro perfectè conformemur.

CAPVT LXXVIII.

VITAE autem æternæ exercitatio tres habet modos, duos ſpiritales, vnum ſenſibilem, ſiue ſenſitiuum. Hos tres modos Dominus IESVS ſuis temporibus vita expreſſit, & verbo docuit diſcipulos ſuos, atque etiamnum eos omnes qui ſeipſis abnegatis ipſum ſequuntur, docet. Diſcipulos quidem ſuos ſecum ducit in cælum ad cæleſtem Patrem ſuum, docetqúe eos vt eligant cum ipſo & in ipſo, ſicut ipſe electus eſt, & ipſi omnes cum eo & in eo in vita æterna. Docet etiam eos, vt ſecum laudes & grates agant, amentqúe & famulentur cæleſti Patri ſuo cum perenni reuerentia, vtqúe ſecum & cum cæleſti Patre ſuo ſancti Spiritus vnitatem in æterna poſſideant beatitudine, quæ eſt arx & clauſula amoris, mens videlicet imaginibus abſoluta, & nudus amor in perenni otio. Hic primus ſpiritalis modus eſt, quem CHRISTVS nos docet, quo celſiſſimam diuinitatis naturam poſſidemus. In altero ſpiritali modo CHRISTVS nos ſecum deorſum ducit, docetq; nos humili cum deiectione ac demiſſa humilitate mori nobiſipſis ac propriæ voluntati noſtræ in liberrimam DEI voluntatem, Exercitationum vitæ æternæ modi quot. I. II.

Digitized by Google

ita vt nemo nos vnquam verſipelles, aut nequam, aut aſperos queat deprehendere. Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſpiritum ſuum, vitam ſuam, & virtuoſum ſentire ſuum confert ſeruientibus ipſi in virtutibus abſque repefactione. Spiritus eius communem ſeſe præbet ijs omnibus, qui à vitijs ſe ſeruant immunes ac immaculatos, quiqúe ei ſeruiunt reuerenter, ijsqúe vita æterna parata eſt. Eius vita eſt viuere DEO, & aduerſa omnia perpeti æquanimiter ſine murmure & querimonia. Hanc præſtat illis, qui eam ferre nôrunt. Denique virtuoſum eius ſentire, eſt infra mortales omnes humilis demiſſio, cunctorum hominum petere ac optare ſalutem, mori ac viuere ob exequendam DEI iuſtitiam. Et quotquot in his eum imitantur, ei aſſimiles ſunt. Vult ſanè & exigit à nobis, vt ſimus obedientes, morigeri, flexibiles, & patientes ad mortem vſque: & quicunque ei hoc pacto viuunt, eorum cibus eſt manna cæli ſeu panis cæleſtis. Vult etiam, vt ſimus honeſti moribus & bonis actionibus intenti, atque ita cum illo ſemper pacem habemus. Vult itidem, vt ſimus rationabiles ac diſcreti, ſicq; fiet, vt vitia omnia nobis faſtidio ſint. Vult nihilo ſecius, vt dociles ſimus, & DEI verba intus & foris libenter auſcultemus: ſicqúe illis muniti, contra vitia certare & virtutes omnes adipiſci poterimus. Vult denique vt cum cunctis hominibus bonis ſimus ſociabiles, vnius voluntatis & concordes in amore, atque hoc pacto cum eis veritatem omnem cunctasqúe virtutes experiri valebimus

Quid quibus cauêdum.

Cauendum eſt enim, ne ſimus torui & aſperi, ſed mites animo, ſpiritu hilares, corde pij, virtutibus & bonis actionibus parati omnibus qui noſtræ ſint opis indigi. Ita nimirum dabit nobis DEVS pietatis ſpiritum, multis exundantem riuis, ex quibus quicunq; potant, pij ſunt ac benigni, nec quenquam irrationabiliter vel contemnere, vel premere, vel onerare, vel iniuria afficere, vel contriſtare queunt, ſed omnia in meliorem partem interpretantur & inflectunt. Ij planè ſunt diſcipuli Saluatoris, qui idonei ſunt alios inſtituere, informare, caſtigare, conſolari, regere, reprehendere, & ad virtutes omnes incitare ac inducere: ſiquidem diuina gratia pleni ſunt. Peccatores autem & impios in ſuis ſceleribus interim CHRISTVS tolerat ac ſuſtinet: ſed qui bona ſunt præditi voluntate, in amore ei connexi ac deuincti ſunt. Et peccator ſi gratiam & veniam quærat ac expetat, etiam ipſe charus ſit DEO. Qui verò CHRISTVM & eius gratiam floccipendit, atque ita perſeuerat vſque ad obitum, huic nullus apud DEVM gratiæ locus relinquitur. Sunt alij quidam, qui religionis quandam præ ſe ferant ſpeciem, & CHRISTI ſe putent eſſe diſcipulos, cum tamen amari, væcordes, & impatientes ſint, multaq; eos nunc gaudio, nunc mœrore afficiant, ſintq; verſuti, torui, ac aſperi, idq; nonnulli ſpeciatim: ſæpius etiam affliguntur ac moleſtia & tædio afficiuntur: qui ſi ſimplices animo forent, nihil eiuſmodi paterentur. DEVS Pater noſter Omnipotens, humanæ naturæ cunctisqúe mortalibus arbitrii indidit libertatem & facultatem, qua liberè poſſint eligere vel auerſionem, vel conuerſionem ad DEVM, & bonum vel malum. Atque hac re nihil eſt in natura humana præſtantius ac nobilius. Porrò DEVS ipſe, eiusq; Sancti & Angeli hoc ſimul omnes volunt, vt ad DEVM cum amore, laude & gratiarum actione nos conuertamus: & vt id poſſimus, gratiam nobis dare paratus eſt. Vult, inquam, & præcipit, vt ipſi laudes gratesqúe agamus:

Arbitrij liberi præſtantia.

qua

qua re discipuli eius sumus, & ipse nos æterna donabit vita. Qui verò hanc eius voluntatem, iussionem & gratiam contemnunt, & diabolo, mundo ac suæ carni obsequuntur, eis suam pollicetur iustitiam, nempe cruciatus inferorum & ignem sempiternum. Hîc iam inter bonum & malum, auersionem & conuersionem, & inter DEI ac Satanæ discipulos discernere licet. Ad hæc præcipit Omnipotens DEVS, & quidem cunctis hominibus, vt inuicem sese diligant, & mutua se fide ac iustitia prosequantur. Ista lex initium suum habet in DEO, & manet in æuum sempiternum. Quotquot iam indè à mundi exordio DEVM amârunt, honorârunt ac adorârunt, ij æternam inuenêre ac obtinuêre beatitudinem. Qui autem à DEO auersi, lignum, lapidem & simulacra quæ suis fabricârant manibus, coluerunt & adorârunt, æterna puniuntur damnatione. Qui mortales omnes ad DEVM & eius gratiam obtinendam diligunt, ij discipuli sunt Domini, & quidem gratia pleni. Discipuli autem Satanæ, omnis gratiæ expertes sunt, pleni iniquitate & inclementia, prædantur, latrocinantur, furantur, pugnant & dimicant, maleficijs abundant. Horum nonnulli speciem quandam pietatis præ se ferunt, voluntquè se Christi discipulos haberi, cum tamen sint improbi, versipelles, asperi, amaro animo, væcordes, & ad virtutes omnes difficiles ac imparati: Criminantur, concertant, pugnant, mentiuntur, maledicunt, iurant, nec suam nôrunt deserere improbitatem. Alios quosdam inuenias licet, qui cæteros despiciant ac dedignentur, idquè verbis, modis, signis, silentio, & gestibus contemptum ac vilipensionem præ se ferentibus declarent. Qui omnes vasa sunt diuinæ gratiæ expertia ac vacua, sed vitijs plena. Qui cum Deum reliquerint, satanæ vtique discipuli sunt, reiecti ac reprobati à DEO. Christus Dominus discipulis suis ipsi seruientibus ipsumq; amantibus hoc dat præcepti, vt res aduersas omnes sine murmure & querimonia ferant ac tolerent: qua re in Deo obtinere beatitudinem, & cum Sanctis omnibus æternò gaudere poterunt. Quosdam inuenire discipulos est, qui necdum in Deo mortui sint, quibus regnum Dei etiamnum abditum sit & occultum, quiquè adhuc timore & curis laborent, atque ex multis rebus magna afficiantur molestia: qui si perfecti essent discipuli, ab his vtique vacui & liberi forent. Nemini quidem machinari malum, nemini nocere, neminem ignominia vel damno afficere, neminem prodere, nemini quicquam obtrectando detrahere, aut esse impedimento, neminem denique contemnere volunt, sed infirmi sunt, & facilè prægrauantur. CHRISTVS IESVS discipulis suis gratiam præstat suam, vultquè vt contemptis rebus terrenis, suis consilijs morem gerant, seipsos diligenter & studiosè obseruent, vitia sua deserant & castigent: ita namque spiritus eius in ipsis proficere poterit: vtquè sibijpsis displiceant, & nedum coram Deo sua accusent peccata, sed ea etiam sacerdoti nihil celando, non palpando, explicent ac manifestent: & sine dubitatione ipsi DEO confidant: quæ sunt veræ contritionis signa, atque etiam vt minimè ficta cum charitate ipsum ament, laudent, gratias agant, & virtutum studia aggrediantur: qui sic se gerunt, vitam obtinebunt sempiternam. Ostendit etiam eis inexhaustam bonitatem, & effluêtissimam pietatem ac benignitatem suam, & suam in eis in omnem æternitatem inhabitationem: Vndè in eis vera contritio, spes & fiducia augescit, exercentq; in conspectu eius ardentem charita-

Lex sempiterna quæ.

Discipuli satanæ quales.

Discipuli qui quales.

Consilijs qui suis morè gestû Christus velit.

Peccata qui confitenda.

Digitized by Google

tem cum reuerentia coniunctam, & omnem perſpiciunt ac cognoſcunt veritatem, & mortales omnes cum ipſo ad æternam diligunt beatitudinem capeſſendam: nec poſſunt aduerſus quenquam concertare neq; contendere, ſed ſilentio ferunt omnia. Quod qui faciunt, reuera ſapientes & prudentes ſunt, & cunctis in virtutibus facilè proficiunt. Qui autem excelſo & elato ſunt animo, & indomito ſanguine, ij facilè mouentur: & qui ita aſſueſcunt, eorum omnis vita miſera & calamitoſa eſt. Qui DEVM nec amore, nec intentione proſequuntur, ij in ſua cognitione cæci admodum ſunt, nec poſſunt vincere ſeipſos, omniſq́ue eorum vita ſtolida & prudentiæ expers eſt. Qui ſibijpſis non diſplicent, & libenter alienas in ſe recipiunt curas, ij ſæpe lætis ac triſtibus afficiuntur; & ad virtutes omnes inepti ac inhabiles ſunt: ſæpius etiam afflictione & moleſtia vexantur, ſed ſi ſibijpſis eſſent emortui, his vtique carerent. Eſto, conquerantur de alijs: ſed ſi ſeipſos benè attenderent, tacerent potius & ſufferrent, viuerentq́; ſibijpſis & DEO, & cuncta ſine tædio ac moleſtia perpeterentur. Qui ſibijpſis diſplicent, & ſua peccata accuſant ac inſpiciunt, eis DEVS benedicet. Dominus IESVS ſuam nobis mortem, qua vitam æternam nobis mercatus eſt, dono dedit: & hanc nos cæleſti offerimus Patri noſtro, atque ita omnes ex gratia erimus filij DEI. Perplures ſunt, qui ſeipſos exaltent, nec quemquam ſibi præferri poſſint perpeti: ij propria eaq́; ſuperba pleni ſunt voluntate, & ſuum iudicium aliorũ iudicio anteponunt & charius amplectuntur. Itaque non ſunt nati ex Deo, & vix vnquam tædio, moleſtia, & ira vacant. Alijs enim dominari appetũt, alios regere, inſtituere, informare moliuntur, voluntq́; ſuo iudicio ab alijs morem geri: quod ſi ſecus fiat, ſtomachantur. Vbi verò iunguntur alijs, eodem certandi & rixandi vitio laborantibus, fieri non poteſt, quin inter eos iurgia & altercationes exiſtant, quin alij alijs cedere nolunt. Horum omnis vita eſt libenter conqueri, nihil perpeti, mentiri, fallere, geſtibus aliorum contemptum & dedignationem præ ſe ferentibus vti, iurare, maledicere. Enimuerò vaſa vacua ſunt, Infideliter & abſque contritione & pœnitentia viuere, vitam charitati contrariam agere eſt. Cæterum CHRISTI filia humilitas ſibijpſi mortua, ſapiens & prudens eſt, mundumq́; proculcauit, & aduerſa omnia nouit perpeti: quo fit, vt ſemper in virtutibus magis ac magis proficiat. Tulit crucem ſuam & ſequitur Chriſtum benè agendo: cunctaq́; ferre poteſt, & ſequi Chriſtum etiam ad mortem vſque. Hac humilitate præditi, ſuſtinere interim debent, ſeſeq́; ad finem præparare: inuenientq́; cum Chriſto vitam æternam, ijdemq́; nulla re permouentur, fixiq́; ac immoti cum DEO in quiete & tranquillitate perſeuerant, nec quiſquam id eis poteſt eripere. Erga mortalium omnium neceſſitudines quadã permouentur miſericordia: qua re fit, vt chari ſint omnibus tam diuitibus quam egenis: Chriſtusq́; eis vitam pollicetur æternam, quam, cum mentiri non poſſit, certò eis donabit. Illi nimirum apud Chriſtum pij, liberales ac locupletes ſunt, qui pauperibus ſeipſis & omni ſua facultate inſeruiũt. Deus Pater noſter cæleſtis inexhauſtus gratiæ fons eſt, creauitq́; cælum & terram & res omnes, atque vnigenitum Filium ſuum noſtram voluit naturam ſuſcipere, vt nos à peccatis expiatos, in ſuam ſecum gloriam abducat. Et ipſe Dominus IESVS ſempiternus ac firmiſſimus amicus noſter ſua nobis morte ſeruiuit, & merita ſua nobis daturus eſt, ſi quidem cum ipſo clemen-

Sibi placentes, alienaque curantes, quales.

Sibi diſplicẽtes.

Iactabundi.

Humilitas.

Humiles ese omnibus chari.

clementes ac benigni simus. Eius vita, verba, institutiones nobis descriptæ sunt, quæ nos absque animi inconstantia ac mobilitate vult sequi & imitari. Vita eius sensitiua, innocentia, fames, sitis, æstus, frigora, labor & dolor fuit: vita autem eius interna, sapientia fuit, veritatem omnem distinctè perspiciens, itemq; fidelitas, amor, effluens pietas. Vita eius contemplatiua eleuata erat super omnia, Patri eius grates ac laudes agens, eumq; amans & honorans perenni cum reuerentia. Patiens vita eius, subdita fuit nedum Patris voluntati, sed etiam hostium manibus, idq; ingenti cum patientia, parata viuere & mori ac perferre omnia vera cum resignatione. Vita eius perfecta, libera quædam fuit sui in Patris manus ad mortem vsque resignatio. Dedit etiam nobis cruciatus suos, effusiones sanguinis sui, cibum & potum suum acetum felle mixtum, quæ omnia patientissimè pertulit, & in humili obedientia mortem subiuit. Post ascensionem suam ex vera charitate reliquit nobis vitalem carnem & sacrosanctum sanguinem suum: itaq; edere & bibere nobis licet, atq; ipsius cum gustu quodam penetrabili meminisse. Dat præterea nobis glorioſam animam suam, gratia & gloria plenam, quæ nos gratia & beneficijs replere possit. Tribuit etiam nobis tum creatum spiritum suum, qui vitam æternam nobis meruit, tum spiritum suum increatum, qui vnus cum ipso & cælesti Patre eius Deus est, quique omnia interiora nostra cælesti suauitate permanat ac inundat: ei qui seruiunt, æternam sentiunt beatitudinem. Ad hæc, totum id quod ipse est & potest, nobis dedit. Quod autem ipse sub vna persona Deus & homo est, id vtique nemini dare potest: siquidem præstantia hæc & maiestas ac dignitas ipsi soli manet: nec nisi vnus est Christus, qui in duabus naturis Deus & homo est, quem nos æternò amare, eiq; grates & laudes perennes agere decet. Denique supra omnem creatam essentiam diuinitatem suam supereſſentialem nobis donauit, quam quidem nos in nobisipsis supra nosipsos in æterna possidemus beatitudine. Quod qui experiri cupit, rationem omnem excedat: ibi namque vita est laboris expers. Hæc videlicet Christi Regula siue Canon, vita & institutio est: eum si sequi velimus, omnem nos docebit veritatem, & in regno Paterno suam nobis ostendet essentiam glorioſam. Vult quidem, vt secum iugum suum tollamus, & bonos ac malos ad DEI cultum & famulatum, Deiq; gratiam obtinendam amemus. Iugum amoris leue & suaue est, & à peccatis omnibus absoluit. CHRISTI onus pondere leue est, & quicquid nobis imponit, id nobiscum portat. Discipulos suos mittit in mundum, vt agnos inter lupos: nec cuiquam dominari appetunt, seipsos omnium minimos sentiunt: vita superba in eis locum habere non potest, etiamsi totum possent lucrari mundum. Siquidem cum CHRISTO sese humiliârunt, ac totius mundi se fecêre seruos, qui quidem iure & secundùm rationem status excellentissimus est. Non sunt auari, res terrenas omnes abiecerunt, nec sunt tenaces, & quamuis rebus inopes sint, tamen cum DEO in cælis & terris dona omnia largiuntur. Non sunt inuidi, nec vlciſci nouerunt: quicquid in eos delinquitur, mox obliuiscuntur. Nec eos ira vel odium occupare potest, quippe qui ex DEO nati sunt. Hæc planè sublimis & præclara natio est, virtutibus locuples, eximiæ potestatis: & tamen in infimo ipsi sese loco constituunt, quod bonis omnibus prodest. Sibi ipsis cum CHRISTO mortui sunt in humili

Vita Christi quæ, qualis. Sensitiua. Contemplatiua. Patiens. Perfecta. Quid præstare Deus nulli possit. Matth. 11. Matt. 10.

ſuſ reſignatione, & cum cunctis amantibus ſpiritibus in interminatam ac inexhauſtam immerſi ſunt ac diffluxêre beatitudinem. Hîc iam tertius vitæ æternæ modus in ſenſitiua æternæ veritatis exercitatione ſumit initium. Enimuerò ratio diuinitus illuminata, hominibus iſtiuſmodi præcipit, vt vitam ſuam ſenſitiuam ſub freno contineant, regant, ordinent ac moderentur ad honorem DEI. Eam ob rem inordinatas omnes naturæ propenſiones, commoda, appetitiones, ſolatia & oblectamenta, quæ in quibuſlibet captare poſſint mortalibus creaturis, odio habent & contemptui. Corpori ſuo, id eſt, portioni ſenſitiuæ ſeu beſtiali tanquam ſeruo ſuo neceſſaria præbent: caſti & ſobrij ſunt, ſoli DEO ſeruiunt, in actionibus bonis benè ordinati ad mortem vſque. Viſu, Guſtu, Auditu, Tactu, odoratu DEO, abſque tepefactione ſeruiunt: Senſus ſuos in bonis occupant actionibus, quibus tum DEO, tum ſibijpſis ad mortem vſque famulantur: quod eſt reuera haud vulgaris ſapientiæ. Inordinatas autem, vt dixi, naturæ propenſiones odio proſequuntur atque proculcant: quod quidem eis cum primis neceſſarium eſt. Qui enim contempto DEO, ſenſibus obſequuntur in captandis commodis, guſtu & oblectamentis, ij peius habent, quam ſi ſint mortui. Homines à DEO illuminati, virtutes & bona diligunt opera, quibus DEO & ſibijpſis & proximis multis modis inſeruiunt. Omnes eorum culpæ veniales facilè abolentur ac remittuntur, quandoquidem cum DEO in amore colligati & deuincti ſunt. Aequè facilè eſt illis vel intrò ſe ad DEVM amandum ſeu in amorem recipere, vel foràs ſe vertere ad bonas actiones: Siquidem ſupra læta & triſtia cum DEO vniti ſunt. Quicquid in hac valle miſeriæ delinquunt, id totum amor & introuerſio conſumit & exurit: virtutes namque & bona facta ipſorum, innumera ſunt. Denique ſupra certamen palmam & victoriam ſunt adepti: quod qui eis inuident, in bonorum numero non ſunt habendi.

De triplici ſanctæ ac Chriſtiformis vitæ modo.

CAPVT LXXIX.

Vitæ perfectæ colendæ modi quot.

DEI Sapientia, vita & Paſſio Domini noſtri IESV Chriſti, ſcriptaque diuina, tres quoſdam nos docent modos, quibus omnis ſancta & perfecta vita colatur ac exerciteur. Primus modus ſenſitiuus eſt, qui ratione exercetur ac cohibetur. I. Alter ſpiritalis eſt, qui in ratione & ſapientia exercitatur. II. Tertius eſt ſupra rationem, & omni ratione excelſior. III. Horum trium modorum vnum eſt fundamentum, idque inferno profundius, cælo ſublimius, toto mundo latius, & æternitate longius. Hoc fundamentum docet nos, vt DEVM ſupra omnia ab illo condita amemus, & noſipſos ad DEVM, propter DEVM, & in DEO, cunctosque homines vt noſipſos diligamus. Primus modus, quo DEO viuimus, nobis cum brutis animantibus communis eſt, nempe portio ſenſitiua: quæ per ſe nihil meretur, ſed eſt ſenſitiuus naturæ rationalis ornatus. Propenſiones ſenſuum & naturæ ad commoda & oblectamenta, veniales culpæ ſunt: Inordinatæ autem ac infrænatæ propenſiones contra naturam, rationem & legem Dei, peccata mortifera ſunt. Cum conſenſu auertere ſe à DEO, & ad creaturas cum delectatione conuertere, peccatum mortiferum eſt. Tædium erga DEVM, & affectus, appetentia

Propenſiones veniales aut mortiferæ quæ.

& vo-

& voluntarius ac inordinatus rerum terrenarum amor & ſtudium, DEVM contemnit, redditq́ hominem ineptum ac inhabilem ad ſeruiendum DEO. Et hoc Acedia dicitur. Primum ſenſitiuæ vitæ vitium eſt, in cibo, potu, veſtibus, ſolatijs, commodis & hominum complacentia guſtum & oblectationem quærere: idq́ue gula & intemperantia eſt, quæ ventri militant, & earum deus venter eſt. Quotquot libidinoſis carnis propenſionibus, fœdas admittendo imagines, aut obſcœnos exercendo actus, cum conſenſu obſequuntur, ij DEVM contemnunt, diabolo & vitijs ſeruiunt, & in ſpurciſſima iacent vita ſepulti. Iſtiuſmodi omnes ex carne nati ſunt, nec poſſunt guſtare virtutes, veritatem & vitam eam quæ ad DEVM pertinet. Sed qui ex DEO denuò nati ſunt, ſempiterno quodam nituntur fundamento, vitia cuncta & quicquid DEO aduerſum eſt, ſuperante. Ijq́ue DEO ſeruiunt vita ſua ſenſitiua: odio habent quicquid in ipſis DEVS odio proſequitur: auerſionem à DEO horrent & contemnunt, amantq́ue conuerſionem ad DEVM: inordinatas omnes ſenſuum propenſiones repudiant, & ſenſibus ſuis omnigena bona opera ſecundùm DEI voluntatem, & totius ſanctæ Eccleſiæ conſtitutiones colunt & exercent. Quicquid eis DEO permittente accidit, puta ignominiam, abiectionem, ſui vilipenſionem, contemptum, aduerſam valetudinem, & quæuis alia quæ poſſint in hac vita accidere, abſque calcitratione & detrectatione humili cum reſignatione ferre nouerunt, nec aliud niſi quod velit DEVS, velle poſſunt: quippe qui DEO in amore tam firmiter deuincti & connexi ſunt, vt eum deſerere aut contemnere, & diabolo in mortiferis ſeruire vitijs nō poſſint. Per fidem enim ex DEO nati ſunt, liberi filij ex gratia, non ex natura: mundumq́ue, id eſt, mundi vitia deuicerunt: & CHRISTVS ipſe viuit in eis, & ipſi in CHRISTO, cum eoq́ue mortui ſunt in DEO, & vita eorum toti mundo abſcondita eſt. Itemq́ue cum Chriſto ſurrexerunt, & ambulant ac conuerſantur cum eo in cælis coram illius Patre cæleſti, guſtant & quærunt ea quæ æterna ſunt, atque cuncta hæc infima deſerunt ac nihilipendunt. Libertatem quandam, quam nemo poſſit cogere, & perfectam charitatem, quæ errare neſciat, ſentiunt ac experiuntur in DEO. Charitas in incoacta viuit libertate, & libertas in charitate perenni. Charitas in puro viuit ſpiritu, nec cuiquam ſeruit niſi DEO, & à vitijs omnibus pura eſt. Habet autem filiam quandam, nempe charitatem ordinatam, quæ toti mundo communem ſe exhibet, viuitq́ue in animæ viribus, eaq́ue cum ſit gratiæ DEI plena, non poteſt non in virtutibus & amore toti ſeruire Mundo. Atque hic eſt ſtatus Apoſtolorum, poſteaquam ſanctum ſuſceperant Spiritum, quos deindè nullus cogere potuit: Non enim vel mortem, vel curas, vel cruciatus, vel quamlibet neceſſitudinem aut moleſtiam verebantur. Itidem & ſancti Martyres, Confeſſores & Virgines multo libenius mortem oppetebant in charitate & voluntate DEI, quam vel totum hunc mundum in delicijs & voluptate contra voluntatem & præcepta Dei poſſedíſſent. Enimuerò ſpiritu liberi erant, nec vllis vinculis obligati, ita vt nec læta, nec triſtia, nec vllæ res creatæ eos poſſent in mortiferum pertrahere peccatum. Perfectam enim in ſe inuenerant ac poſſidebant charitatem: quam quiſquis itidem in ſe reperire ac experiri cupit, is quicquid ei aduerſum eſt vitiorum, odio & contemptui habeat oportet.

I.

Renati ex Deo, quales.

Coloſſ. 3.

Charitas ordinata quæ.

Apoſtoli.

Rom. 8.

Martyres.

De decem vitiorum generibus, charitati Christi ingratis & contrarijs.

CAPVT LXXX.

Decem vitiorum genera.

SVNT autem decem vitiorum genera, aduersus charitatem militantia, eiq; contraria. Primum genus est mala voluntas, quæ ad nulla non vitia procliuis & parata est, atque adeò omnis malitiæ ac improbitatis radix & initium est, nec potest in cælum pertingere: & in ea quisquis diem claudit extremum, in omne æuum cum dæmonibus apud inferos degere compellitur. Alterum genus est ficta sanctitas, qua quidam volunt videri boni, sed esse minimè, quod est oleum & operam perdere: studentq; placere hominibus, nec verentur æternæ displicere veritati. Tales Pharisæorum ac Hypocritarum & Iudæ proditoris Domini in omni improbitate similimi sunt. Qui sic moriuntur, talesq; perseuerant, eos Dominus IESVS secundùm suam iustitiam condemnabit. Tertium genus est desperatio, & contemptus diuinæ pietatis ac clementiæ, quod est peccatum in Spiritum sanctum, eiusq́ misericordiam: in quo quicunque vltimum exhalant spiritum, à DEO & Sanctis omnibus in omnem æternitatem spernuntur ac odio habẽtur. Quartum genus spiritalis superbia est, quæ cunctis præferri & antecellere appetit honore, reuerentia, dignitate. Hac peste infecti, innocentes despiciunt, eosq́ actibus & verbis dedignantur: & cum sint elato animo, quicquid volunt, rectum & æquum arbitrantur: voluntq; alios suo subscribere iudicio: quod si non fiat, ira permouentur. Alios docere, corripere, castigare, corrigere, & omnibus ab ipsorum sententia & iudicio discrepantibus, dominari volunt: facilesq; ac proni sunt ad iram, facilè mouentur, & citò indignantur. Suoipsorum iudicio cæteris sapientiores ac prudentiores sunt, quod cunctis virtutibus maximum præstat impedimentum. Superbissimus dæmon cum esset in cælis, nemini volebat cedere, sed ad DEI æqualitatem adspirabat, cum eoq́ue parem nitebatur sibi vsurpare dominandi authoritatem: sed proiectus ac deturbatus ex arce polorum, missus & detrusus est in profunda inferorum cum vniuersis assecl is suis. Contra Dominus IESVS Filius Omnipotentis Dei & intemeratæ Virginis MARIAE, quem nos iure meritoq; laudibus vehere ac benedicere debemus, è summo cælo ad nos demigrans, humanam assumpsit naturam, factus seruus & perpetuus ac fidissimus amicus noster, suaq; nobis morte inseruiuit, quam sanè acerbissimam pertulit, vt nos ex omni miseria & necessitate liberaret. Et hic æternus eius honor est, eiusq; gloria prorsus immensa est: quod si ei famulati erimus, secum nos in Patris sinum perducet. Quintum genus est ira, odium ac inuidentia, fallax ac pernitiosa trinitas, quam æternò DEVS odit & execratur. Deest enim ei mutuus amor, & fides erga mortales omnes in æternum retinenda. Ira partim ex natura & vitiosa habitudine seu mala complexione proficiscitur. Ira subitanea sensibile vitium est sensuum indomitorum. Odium spiritale peccatum est, ac inueteratum & improba voluntate diu retentum. Inuidentia autem, si non reprimatur, diabolicum planè vitium est, spiritui tenaciter inhærens, totius iniquitatis & vitiorum omniũ radix & causa. Qui facilè irascitur, ac citò mouetur & indignatur, idemipse iurgijs & rixis deditus est, & vafer,

I.

II.

III.

IIII.

Ibis. 14.

V.

Ira. Odium. Inuidentia. Iracundus.

vafer, improbus ac crudelis est, & ad virtutes omnes inhabilis, alios curiosè obseruat, iudicat, reprehendit. Huius farinæ homines perplura molestè ferunt: qui si mites essent & DEVM amarent, nihil tale paterentur. Si quid in eos peccetur, alta manet mente repositum, nec facilè obliuiscuntur, sed vltionem in alios meditantur, & ægrè sanè dant veniam, quod quidem ad virtutes omnes haud mediocrè præstat impedimentum: & cū Dominicam legunt orationem, aduersum sese vltionem & iudicium precantur. Ira si diu seruetur absque dolore & displicentia, transit in odiū, quod DEVS Omnipotens damnat & detestatur. Est namq; spiritale vitium, & contemnitur à DEO, eo quod gratiæ & charitati repugnet. Et quicunq; in eo moritur, reijcitur ac reprobatur à DEO. Ira & Odium Inuidētiæ filiæ sunt, quæ quidem totius malitiæ parens est, nec est compos sui, nec sibi dominari nouit, non potest non inuidere semper ac odire, & vltionem appetere. Semper enim quadam vlciscendi detinetur libidine, nec vult vllius iniuriæ obliuiscī, non metuit infernum, nec vitam sperat æternam: sicq; in medijs versatur tenebris, nec potest Dei gratiam & misericordiam quærere vel desiderare: obstricta est enim & absorpta in iniquitatis abyssum seu in inexhaustam improbitatem, obsideturq; à diabolo, & diuinæ pietatis ac misericordiæ oblita est. Attamen quod homini impossibile est, possibile est DEO & diuinæ misericordiæ: CHRISTVS IESVS charitas nostra est, docetq; nos amare sine modo, in suaq; gratia & misericordia viuere ac mori. Gratia ac benignitas eius prorsus immēsa est, quæ nos ab æterna redemit morte, æternamque suam nobis conferet beatitudinem. Sextum vitiorum genus multos tenet irretitos, & insipientia ac stoliditate occæcatos, & ipsum est auaritia ac tenacitas, quæ sunt sorores duæ. Auaritia semper habere & accipere concupiscit, tenacitas ægrè quicquā largitur: atq; eam ob rem vtræq; vitijs implicantur. Auaritia diuino est aduersa honori. Irridet enim DEVM, argentumq; & aurum & res terrenas pro DEO colit. Tenacitas diuinæ est aduersa pietati ac largitati, totum mundum suis opibus inundanti. Quicquid Dominus IESVS laudet & commendet, quicquid minetur aut promittat, quicquid concionatores prædicent, aut quicquid agatur, vel auribus & oculis percipiatur, tenax suam clausam tenet crumenam, nec quicquam horum curat. Ad viscera sua misericordiæ omnem præclusit aditum, & miseris ac egenis suum clausit marsupium. Auari & tenaces regnum DEI ingredi non possunt. Non enim sumpserunt vestem nuptialem: detestaturq; & execratur ac reprobat eos DEVS, quandoquidem charitatis expertes viuunt. Atquì pijssimus & liberalissimus Dominus IESVS discipulos suos ipsum quærentes, ipsiq́ confidentes ad se vocat, lateq; extēdit brachia sua, eos amplecti & suscipere cupiens. Latus item & cor ac viscera sua maximè patefacit, hospitio eos recipere paratus, vt inibi sine terrore in pace commorentur. Caput suum in cruce reclinauit, osculari nos sibiq; vnire volens in æternitate, vbi dolor omnis conquiescit, & oblitioni traditur in æterna beatitudine. Ad hæc seipsum nobis dedit in venerabili Sacramēto, puta carnē, sanguinem, animā, vitam, spiritum & diuinitatē suam, in qua supra omnem laborē vita est æterna. Et ipsi à Patre suo data est potestas omnis in cælo & in terra supra creaturas omnes, quę in omnem durabit æternitatem: quæritq́ & amat ac appetit laudem & honorem Patris

Ira & Odium cuius filiæ.

Matt. 19.

VI.

Tenacitatis descriptio.

Matt. 22.

sui & nostrum omnium salutem. Iure igitur illum nos amare & laudare,
VII. gratias ei agere & æternò seruire debemus. Septimum vitiorum genus impuri ac scelesti excogitârunt, qui DEVM Deique Filium contemnunt, nec vllius virtutis habent vsum aut consuetudinem, iurant, execrantur, maledicunt, mentiuntur, & blasphemant Dominum IESVM, eiusque Patrem cælestem, viuuntq; sine timore & gratia ac benignitate, suasu & hortatu damnatorum spirituum impijs iuramentis, obscœnis verbis & actibus, magnisque & execrandis flagitijs dediti sunt. Opprobrant Domino IESV Passionem, mortem, & sacrosancta vulnera eius, quæ ob nostra suscepit peccata: nec dubium est quin dæmonibus peiores sint, vtpotè quorum effrænis improbitas est: comminiscunturq; & imaginantur turpissima quæque, quantum maximè possunt, de Domino IESV: eorumque omnis vita impura & spurca est, DEO & ipsorum æternæ saluti maximè aduersa: vndè non im-

Dæmonibus qui peiores.

VIII. meritò diuina eos iustitia execratur ac maledicit. Octauum vitiorum genus, mercenarios complectitur, qui DEO mercedis tantum & priuati lucri causa seruiunt, homines diuinæ gratiæ expertes. Aiunt enim se neutiquam seruituros Deo, nisi ab eo præmium sperarent. Itaque veræ charitatis contemnunt præmium & coronam: nec eam, quæ amantibus à DEO præparata est, dulcedinem experiuntur, nec quid sit interna ac deuota ad Deum introuersio ad ipsum eiusque præcepta diligenda, nouerunt. Amant seipsos viriliter, quæ est auersio à Deo ad vitia. Quotquot hoc in statu moriuntur, maledicti
IX. sunt, quippe qui veræ charitatis veste sunt destituti. Nonum vitiorum genus eos continet, qui ab improbo spiritu & propria carne superati, naturæ & sanguini multigenis in vitijs militant ac obsequuntur. Porrò Acediæ, Luxuriæ, Gulæ esse deditum, id planè à DEO abstrahit, & ad beluinam adducit vitam. Somno & quieti corporis præter ordinem, & supra necessitatem, atque sine ratione indulgere, etiam si qua sit in homine charitas, eam facilè extinguit & arefacit. Gulæ appetitiones in cibo ac potu sequi, vita mollis & delicata est: atque id genus homines in omnibus sensibus suis odio & contemptui habent sobrietatem & temperantiam. Spurcas imagines & simulacra intus admittere, in sensibus turpiter afflati ac moueri, obscœna verba cum voluptate proferre, cum suspectis & leuibus personis incautè & incustoditè conuersari, castitatis iacturam adfert, facitq; maligno dæmoni & propriæ carni luxuriam sectando obsequi. Tales autem & Deum eiusque potentiam & cultum ac famulatum floccipendunt, & in cæca quadam ignorantia ac miserabili cæcitate DEO contrariam agunt vitam: & quicunque ita viuunt & moriuntur, eos planè odit & execratur DEVS, atque cum tetris spiritibus in inferni tenebras merguntur. Verum qui apud DEVM veniam & gratiam quærunt & expetunt, inordinataque sensuum & corporis voluptate contempta ac posthabita, DEO ad mortem vsque seruiunt, illius freti gratia & confisi benignitate, erratorum suorum veniam impetrant. Non e-
X. nim serò veniunt. Decimum genus non quidem malos complectitur, sed homines bona præditos voluntate, & in DEI gratia viuentes, qui licet relictis & spretis omnibus CHRISTVM sequantur, amentque DEVM & præcepta eius, omnigenisq; actibus bonis in sancta ECCLESIA vsitatis dent operam, at tamen in grauia possunt labi vitia, eo quod sibijpsis necdum in

DEO

Digitized by Google

DEO mortui sint, nec propriam voluntatem suam sub liberrima DEI voluntate contempserint ac resignârint, nec etiam naturæ libertatem à DEO ipsis inditam, libertati illi quæ DEVS ipse est, subdiderint atque dediderint: quo fit, vt sæpius tristibus ac lætis afficiantur, curaq; & anxietate, & quadam diffidentia, horroreq; ac timore inferni & damnationis, ac Purgatorij & in mortifera labendi peccata detineantur. Volunt enim viuere DEO pariter & sibi, multaque eos premunt & habent solicitos. Consolationem quidem & multam sensibilem gratiam libenter à DEO præstari sibi vellent: sed si non accipiant, fieri potest vt frigescant: atque etiam magnis tetri spiritus, mundi & carnis tentationibus effici potest, vt in peccata ruant mortifera. Potest id haud obscurè in ipsis CHRISTI Apostolis animaduerti, qui tametsi à Domino IESV ad sublimem essent euecti dignitatem, tamen maluissent cum eo in hoc degere exilio, quam mori cum ipso, & in eius gloria sempiterna perenniter cum eo morte contempta viuere: & cum mortis sibi periculum imminere putarent, omnes à Domino aufugerunt: & ipse diuus Petrus cæteris fidentior mortis horrore & formidine refrixit & cecidit. Dixerat quidem paulo ante Domino IESV: Paratus sum tecum & in carcerē & in mortem ire. Sed vnius mulierculæ voce intantum perterritus & fractus est, vt multum formidolosus & anxius, etiam iureiurando asseueraret tribus vicibus, se non nosse Dominum IESVM. Sic & cæteri Apostoli diligebant quidem Saluatorem, sed tamen timore & anxietate detinebantur ad sacram vsque diem Pentecosten, qua Dominus IESVS perfectæ charitatis spiritum suum illis infudit. Quo percepto, à nemine deindè compelli aut cogi poterant: sed omni superata & calcata formidine, etiam mori parati erant. quandocunque aut vellet DEVS, aut permitteret: viuebatq; in eis CHRISTVS, & ipsi in CHRISTO: & nec ipsi discedere à CHRISTO, nec ab eis CHRISTVS volebat discedere: sed ipsi in CHRISTO, & in eis CHRISTVS manere voluit. Sicque non poterant non DEO manere coniuncti & vniti. Atque ita se fermè habet cum Sanctis perfectisque hominibus, sibijpsis in DEO per amorem mortuis, qui DEVM vix possent relinquere. Siquidem in seipsis perfectam inuenêre charitatem, quæ DEVS ipse est, nec quicquam hæc charitas veretur aut timet, sed timorem foras misit: viuuntq; in spiritu absque timore, anxietate, curis & tædio: Deiq; spiritus testimonium reddit ipsorum spiritui, quod sint electi filij DEI, quod quidem testimonium nemo eis potest eripere: quandoquidem in suo spiritu vitam sentiunt æternam. Quod etiam alias aliquoties scripsisse me memini: sed tamen mihijpsi renuntio, atque æternæ veritati, & sanctæ Catholicæ ECCLESIAE fidei & Doctoribus, qui sacras scripturas per Spiritum sanctum explanârunt, me meaq; scripta libens submitto. At tamen id quod intus sentio & experior, mihi manet, nec possum id ex meo spiritu depellere: Immò si vel totum posset lucrari mundum, equidem diffidere non possem, nec desperare de Domino IESV, quod me damnare velit. Quod si diuersum audiero, libens conticescam. Et de virtutibus quidem & vitijs deinceps pauca scribere statui.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Act. 2.

Rom. 8.

Submissa authoris de se protestatio.

De quatuor ornamentis, quæ DEVS *merito Passionis suæ præstitit in perfecta charitate viuentibus.*

CAPVT LXXXI.

Quibus quæ quatuor ornamenta Deus cõtulerit.

PORRÒ qui in perfecta viuunt charitate, ijs DEVS quatuor præstitit ornamenta siue modos cælestes, qui bonis omnibus passim communes non sunt. Sed quos eò DEVS elegit, ijs cælestes hosce modos cernere & audire licet. Primus modus, idemque DEO super omnia gratissimus, qui & sanctitatis omnis initium est, paucis admodum funditus perspectus & cognitus est. Omnipotens cælestis Pater noster cum vnigenito Filio suo dat electis suis humilem & tamen minimè compressam sui demissionem, seu demissam humilitatem, quæ omnia in spiritu perferre potest, atque sub omnibus semper libera manet & neutiquam onusta, cunctaque sine murmure & querimonia ferre nouit, nec potest non semper crescere & progredi in virtutibus & rectè factis: siquidem DEVS in ea manet & habitat cum omnibus

I.

II. donis suis. Alter modus iure eximiè prædicatur: Nimirum Pater & Filius occultis spiritibus charitatis immensam conferunt latitudinem, cuncta præclara vasa complentem. Dicitur autem charitas, & sine mensura semper redundat, estque virtutum omnium causa & origo. Qui inhiare nouit, is eam gustare potest: Intra omnia est, sed minimè inclusa: extra omnia, sed non comprehenditur. Docet autem amare perpetim ac sine obliuione: siquidem

III. cohærentes sibi seipsa possidet & occupat. Tertius modus est, cum Patre & Filio & cunctis amantibus vnitas in Spiritu sancto: quæ est in cælis & in terra præcipua solennitas vel celebritas, videlicet DEO frui sine fine, quo omnem suam familiam DEVS cibat & potat. DEO frui, spiritalis quædam diffluxio est DEI in nos, & nostri in DEVM. Mensa autem in qua edimus, DEI præsentia est: ad eam vnusquilibet suas, quas parauit, apportat escas & fercula, quæ nihil sunt aliud, quam virtutes, charitas & omnigena bona opera, quæ DEO obtulit, & ante se præmisit, quæ tum ibi coram DEO & Sanctis omnibus præsentia adsunt. Christus IESVS medium in mensa locum obtinet, cum eis omnibus manducare gestiens: eiusque amor, Passio, fidelitas, vita, mors ex amore nostra causa susceptа, nec minima quidem ex parte illic obliuioni dantur. Gaudia quæ ibi sentiuntur, immensa sunt, & vita sempiterna mortem omninò non metuens. Illic vnusquilibet speciatim percipit, quæ hic meritus est. Gaudia autem accidentalia communia sunt omnibus: & quotquot ad eam sedent mensam, ij omnes mundi sunt. Quar-

IIII. tus modus, est omnis modi excessus, cunctis amantibus spiritibus paratus, quo omnis creata exceditur essentia vsque in supersubstantialem diuinitatis essentiam: vbi quiescemus, obdormiemus atque commorabimur cum DEO & Sanctis omnibus supra discretionem omnem in æterna beatitudine. Hac nimirum ratione CHRISTI Testamentum, de quo superius dixi, perfectum & consummatum est, idemque in omnem permanebit æternitatem. CHRISTVS IESVS Dominus noster misericors & iustus est, & singulis quibusque pro meritis restituet. Improbis & iniquis suam relinquet iustitiam: bonis autem & pijs suam donabit misericordiam & benignitatem: idque singulis & omnibus durabit in æuum. Denique Testamentum hoc Dominus IESVS suo scripsit & obsignauit sanguine pretioso, & morte confirmauit sua: quicunque ei credunt, eumque amant, eos omnes in Patris sui sinum secum abducet.

HORA.

HORA NONA.

Quid hac hora Dominus pertulerit, & vt eius sanctissima mater affecta fuerit.

CAPVT LXXXII.

SEquitur iam octaua diei hora, qua Dominus IESVS in maxima angustia & necessitudine pependit in cruce, eius corpore planè rigido, arefacto, & sanguinolento. *Stabat autem iuxta crucem* IESV *mater eius: quam cum vidisset vna cum discipulo, quem diligebat, dixit Matri: Mulier, Ecce Filius tuus. & Discipulo* dilecto, *Ecce Mater tua. Et ex illa hora accepit* præclarissimam *illam* virginem *in* curam *suam*, haud secus quam si propria ipsius fuisset Genitrix, tam ex gratia quam natura. Simul autem ingens mœror pijssimam matrem obtinuit, & gladius doloris & condolentiæ nedum animam, sed etiam corpus, cor & sensus eius penetrauit, haud aliter quam si statim esset redditura spiritum. Quod cum Dominus IESVS tristissimæ Matris amantissimus Filius cerneret, misit Spiritum suum, qui ei in mentem reduxit verba Gabrielis Angeli, quod Filius eius esset, & vocaretur Filius Altissimi, sederetq; in sede Dauid Patris eius, & cum DEO regnaret in domo Iacob in æternum, & regni eius non esset finis: itemq; meminisse eam fecit miraculorum & verborum quæ ab initio dixisset, atque etiam propheticorum oraculorum, & scripturę diuinę, quod videlicet Filium eius Dominum IESVM pati oporteret, & emori pro cunctorum peccatis & salute mortalium: tantamq; idem DEI spiritus ei infudit erga omnes homines charitatem, quod si fuisset possibile, libens ipsa mortem illam acerbissimam pro cunctorum necessariam salute oppetijsset: adeoq;, vt piè credo, si claui ex manibus & pedibus filij eius resilijssent, ipsa eos ob abolenda hominum peccata, si DEO placuisset, cuius voluntati suam in omnibus conformabat, denuò infixisset. Incumbebat interim, præ defectu virium, in vlnas sancti Ioannis: intus autem in spiritu pace & gaudio ingenti perfruebatur, certa Filium suum in æterna beatitudine perenniter victurum. Cumque hæc cerneret & audiret latro à dextris Domini IESV pendens, alta dixit voce ad Dominum: *Memento meî Domine, cum veneris in regnum tuum.* Ad quem Dominus: *Amen*, inquit, *dico tibi, hodiè mecum eris in Paradiso.* Quibus Domini verbis Latro ille absque hæsitatione fidem adhibuit: siquidem sensibus prudens & sapiens erat. IESVS autem humilima clamabat voce: *Sitio.* Quidam autè accipientes spongiam aceto felle mixto plenam, in arundine obtulerunt ori eius. Cum ergo gustasset IESVS acetum, noluit bibere clamauit autem voce magna, dicens: *DEVS meus, DEVS meus, vt quid dereliquisti me?* Viditq; tum in spiritu suo, quicquid DEVS ab omni æternitate de ipso decreuerat ac præordinârat fieri, aitque ad hæc hilari spiritu: *Consummatum est.* & inclinato ad pectus capite, dixit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*, atq; sub ijs verbis crepabant oculi eius, cor rumpebatur, & spiritum suũ misit in Patris gloriam. Et hæc fuit Nona diei hora, quam nos Nonam dicimus. Inter hæc terra tremuit, Petræ scissæ sunt, velum Templi scissum est in duas partes à summo vsque deorsum, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt, & apparuerunt multis in sancta

Ioan.19.

Luc.1.

Luc.23.

Ioan.19.

Matt.27. Marc.15.

Ioan.19. Luc.23.

Matt.27.

ciuitate. Centurio autem, qui centum præerat militibus, visis his quæ fie-
Luc.23. bant, dixit: *Verè Filius DEI erat iste.* Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur.

HORA VESPERTINA SEV VESPERARVM.

De perforatione lateris Christi, eiusque depositione de cruce.

CAPVT LXXXIII.

DECIMA diei hora, quam nos Vesperas dicimus, rogauerunt Iudæi Pilatum, vt frangerentur eorum crura, & tollerentur, possentque citius mori, nec remanerent in cruce corpora eorum die illo magno
Ioan.19. Sabbathi. Et consentiente Pilato, *venerunt milites, & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum* IESV. *Ad* IESVM *autem cum venissent, vt viderunt eum mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius dextrum aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit, & scimus quia verum est testimonium eius,* quæ sunt verba sancti Ioannis Euangelistæ. *Cum autem serò factum esset* hora diei vndecima, quæ Vesperis an-
Matt.27. numeratur, *venit quidam homo diues ab Arimathæa, nomine Ioseph, nobilis decurio,*
Marc.15. *& erat discipulus* IESV *occultus: & audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus* IE-
Luc.23. SV. *Pilatus autem accersito Centurione, interrogauit si iam mortuus esset. Et cum cognouisset à Centurione, iussit reddi corpus* IESV. Ioseph autem adiunxit sibi Nicodemum, qui ambo potentes & magni erant, & amici IESV, quamuis occulti ob metum Iudæorum. Non enim ferre voluit Dominus IESVS, vt improbus quispiam siue Iudæus siue Ethnicus ipsius corpus exanime attrectaret. Atqui duo isti, qui ambo fideles erant, & expectabant regnum DEI, corpus de cruce depositum linteaminibus, & caput sacratissimum sudario obuoluerunt.

HORA COMPLETORII.

De Sepultura Domini IESV.

CAPVT LXXXIIII.

ET quia hęc extrema erat diei hora, quam nos Completorium dicimus, vltra eam horam operari non licebat. Itaque prope locum vbi crucifixus est IESVS, erat hortus, & in horto monumentum nouum exci-
Ioan.19. sum in petra. Ibi ergo propter Parasceuen Iudæorum posuerunt IESVM,
Matt.27. mixturamque myrrhæ & Aloes libras quasi centum fuderunt in corpus &
Luc.23. vulnera eius iacentis in monumento, in quo necdum quisquam positus fue-
Marc.15. rat: aduolueruntque saxum magnum ad ostium monumenti, & abierunt, bono animo & multa cum pace, quam Dominus IESVS discipulis prępara-uit suis, ipsius seruantibus canonem siue regulam, quam ipse viuendo tenuit, & verbis docuit, in qua & obijt, & resurrexit in gloriam Patris sui, Amen.

D.IO-

Digitized by Google

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, EPISTOLAE SEPTEM VTILISSIMAE.

Epistola prima scripta sorori Margaretæ de Meerbeka Moniali apud D. Claram in oppido Bruxellensi.

EQVIDEM SALVERE TE IVBEO, SI TAMEN id ipsa petis. Quisquis amat DEVM, omni honore dignus est. Quod si ipsa veræ charitati vacare ac operam dare velis, omni dolori seu afflictioni te offeras, & delectationi inordinatæ renunties oportet: & sic amor omnem te docebit veritatem, & virtute Domini quicquid sibi contrarium est, depellet ac profligabit. Amor enim, virtutum omnium radix & fructus est. Amoris autem exercitatio abnegare, deserere, contemptui ac odio habere facit, quicquid temporarium & caducum est, quatenus virtutibus & amoris exercitationi medium aliquod vel impedimentum adfert. Et hoc vitæ tuæ institutum, hic canon est, quæ ad mortem vsque te seruaturam pollicita es, atque ob id seruare adstricta es & obligata. Hortor igitur vt teipsam ex amore abneges, & liberè tete Domini manibus tradas, colasque & exerceas reuerenter Deum quem amas, corpore & anima cunctisque viribus & omni facultate tua, sicque & ipsa eum in amore possidebis ea quam erga ipsum habes reuerentia, & ipse te vicissim sua, qua te prosequetur, dignatione in amore possidebit. Tum verò te nullus ab eo separare vel disiungere, aut medium aliquod inter te & ipsum obijcere poterit. In cunctis exercitijs tuis, & in omnibus quæ ex amore siue facis, siue omittis, nō consolationem, non mercedem, nec quicquam nisi ipsum solum petas vel exigas. Sis illi tota, prorsusq; ei te resignes, & veram in spiritu tuo reperies libertatem, quæ est, supra cuncta virtutum exercitia per amorem illi esse vnitum: eiusque spiritus testimonium reddet spiritui tuo, ab æterno electam te esse filiam & hæredem DEI: & ipsa quidem senties subleuatam te esse à Deo supra teipsam & supra omnia, & ipsum velle esse propriè tuum. Ad quod ipsa ei respondebis, te vicissim propriè suam esse velle, atque in infimo te loco infra creaturas omnes collocato: prorsusq; tete abneges in liberrimam illius voluntatem, ad agendum, omittendum, perferendum quicquid ipsi visum erit, ita vt vita tua supra teipsam subleuata sit in æternam libertatem, nullius dominio subiacentem: itemque in teipsam submissa ac depressa in humilem resignationem omni fundo carentem: atque etiam in incomprehensibilem dilatata charitatem, implentem omnia, & demum in longum

De quo modo cogendum.

Rom. 8.

extensa in æterna DEI laude, nullum vnquam finem habitura. Nulla te tui cura occupet, nec scire aut perscrutari velis, quid de te DEVS acturus sit, sed illi totam te resigna. Quando extolleris aut erigeris à DEO, ipsa te abijcias & humilies. Luc.1. Sic nimirum allato per Gabrielem Archangelum nuntio beatissimæ semperque Virgini MARIAE, quod mater DEI futura esset, ipsa respondit: Ecce ancilla Domini. Itidemque anima CHRISTI cum verbo æternò vnita foret, esset quę CHRISTVS DEVS & homo, ipse se totius orbis seruum fecit, cunctisque voluit esse subiectus nec est cuiquam singularis, sed communis omnibus & singulis ipsum appetentibus. Tu quoque si illius, non tua, esse vis, vti pollicita es, esto communis singulis quibusque in ipsorum necessitudine, nõ autem speciatim cuipiam: ita fiet, vt nullo te immoderato mœrore conturbet, si moriatur amicus, aut te contempta vel posthabita alium eligat. Aestate præterita cum in vestro essem cœnobio, videbaris mihi in mœstitia esse: itaque cogitabam vel à DEO, vel singulari aliquo amico, cui plurimum fideres, derelictam te esse, aut tentationibus te vexari, quæ foris & intus quoquo modo te premerẽt. Quam ob rem ista hæc tibi scribere volui. Si quidem spiritus libertatem, & veram inter te & DEVM amoris exercitationem seruare cupis, ac tui manere potens, libero corde totam te DEO dedas, nec illi te obstringas aut deuincias, qui te ab illo possit retrahere, aut cui ipsa cum amore & delectatione seu affectu adhæreas, vel qui tibi adhærescat, siue ille confessor tuus sit, siue quiuis alius extra vel intra cœnobij tui septa constitutus. Pestis monasteriorum perniciosissima quæ. Equidem nullam hodiè perniciosiorem pestem apud omnes fermè quorumlibet monasticorum ordinum professores grassari noui, quã quod cuncti ferè negotiationi dant operam: singuli quique adminiculum in quo acquiescant, habere appetunt. Alius alium ad se allicit, sibique adiungit, atque inter sese his verbis fœdus quoddam ineunt, Fidum te mihi præsta, & me vicissim talem experieris. Tuis me affice beneficijs: ipse itidem faciam. Paucorũ inter se in cœnobijs consodalitas aut consuetudo, quale quid. Omnia mea tua sint, & tua mea. Nemo nos separet, sed mutuò nobis constanter adhæreamus, & ita nemo nobis officere poterit. Alter alteri in omni necessitate tam in morte quam vita assistat. Sed hoc fœdus istaque negotiatio firma non est, vtpote quæ radices in DEO non fixerit. Et quamuis possit forsitan absque mortifero exerceri peccato, non tamen sine multis ijsque grauibus peccatis venialibus agitur. Tales namque quoties libet, manè ac serò simul congredi, ac vicissim miscere colloquia cupiunt, nec se obiurgari ferunt. Si quis eos reprehendat, eum hostis loco habent: Etiamsi alijs offendiculo sint, id floccipendunt, neque enim ab his animum reuocare volunt. Quapropter tum in bonis moribus, tum cunctis virtutibus intus & foris iugiter eos minui ac deficere necesse est. Quisquis enim alium quemcunque sibi allicit ac malè deuincit, quem ad DEVM potius mittere ac adducere deberet, is corruptus & fallax ac DEO contrarius est. Et qui vel in hominibus, vel vllis caducis ac fluxis rebus commodum, lucrum vel delectationem captat & aucupatur, is in omni virtutum genere vel modo sanctis aduersus & dissimilis est. Hac de causa Domini Baptista Ioannes, patre, matre, patris sacerdotio, quod iure ad ipsum deuoluendum erat, honoribus & diuitijs mundi posthabitis ac derelictis, in eremum secessit, ne à creaturis illiceretur, tametsi intra materna viscera sanctificatus esset. Luc.1. Sed nec ipse vllũ sibi attraxit, sed

ſed tum diſcipulos ſuos, tum creaturas omnes mittebat ac reducebat ad DEVM: ad quem tamen ipſe non acceſſit, veritus affectum & appetitionem ſuã, ne ſecundùm partem ſenſitiuam plus nimio CHRISTI humanitati afficeretur & adhæreſceret, ſicq; in puro ac libero ſpiritus ſui in DEVM aſcenſu aliquod vel impedimentum vel imaginis adhæſionem pateretur. Ipſe etiam humani generis Saluator, viuentis DEI Filius, neminem ſibi allexit vel attraxit: ſed ſuo ipſius exemplo diſcipulos ſuos & creaturas omnes ad cęleſtem Patrem ſuum dirigebat. Interim tamen cunctis eum amantibus tam erat adſpectu elegans, gratus, & amabilis, vt ſibi temperare non poſſent, quin ad illius conſpectum affectu & amore colliqueſcerent: ſicq; fiebat, vt ex præclariſſima illius humanitate intantum animo craſſeſcerent, totq; imaginibus replerentur, vt in ſpiritu neutiquam poſſent erigi ad celſiſſimam illius contemplandam diuinitatem. Quamobrem ſuis ipſe diſcipulis ait: *Expedit vobis vt ego vadam ad Patrem. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos.* Vbi animaduertas obſecro, vt ſancti illi Apoſtoli, quos Dominus ex vniuerſo hominum genere vocârat & elegerat, quamdiu CHRISTVS in mortali apud eos degeret corpore, inidonei ac inhabiles fuerint ad ſuſcipiendum Spiritum S. eo quod ex ſenſuali illo quo erga digniſſimam illius humanitatem afficiebãtur amore, imagines ac media ſeu impedimenta contraherent. Poſtea verò quam morte perpeſſa rediuiuus ſurrexit in gloriam ſuam, & vltra cælos omnes glorificatus aſcendit, omnia traxit ad ſe. Dedit namq; Spiritum ſuum omnibus ſuis, qui ſeipſos ex amore abnegant, ipſiq; viuunt, qui vitijs moriuntur, & viuunt virtutibus, qui mundum contemnunt, eiq; valefaciunt, & omni amori terreno nuntium remittentes, ipſum DEVM ac Dominum ſuũ in illius regnum cum amore ſubſequuntur. Qui ſanè vitam agunt cæleſtem: quandoquidem CHRISTVS in eis viuit DEVS & homo: ſicq́ue fit vt & imaginibus præditi ſint, & etiam imaginum expertes ſint. Præditi namque ſunt ſiue depicti imaginibus vitę ac paſſionis Domini IESV, virtutumq; omnium. In ſpiritu autem ſuo à rebus omnibus cunctarumq; ſimulacris rerum prorſus liberi, nudi, ac vacui ſunt: atq; ob hoc ipſum in diuinam ſunt transformati claritatem: ſicq; & egredi & ingredi poſſunt, & vitalia ſemper inuenire paſcua, ſiue eſcam vitalem. Exeunt quidem humanitatis CHRISTI imaginibus depicti, ad bonos mores, ad exercitia ſancta, ad colendas virtutes omnes. Intrant autem cum eiuſdem Domini IESV ſpiritu abſque imaginibus in Diuinitatem, atque inibi æternam reperiunt ac poſſident veritatem, opes infinitas ac inexhauſtas, guſtumq́ue & conſolationem longè maiorem, quam vel compræhendere vel capere ſufficiant. Itaq; ſupernè copioſè illuſtrantur, ac infernè probè communiuntur ac ſeruantur, veramq; amoris naturã inuenerunt. Amant enim tum ſeipſos, tum creaturas omnes in DEO, ad DEVM, & propter DEVM. Amant, inquam, ſeſe in DEO, vbi in CHRISTO cum Sanctis omnibus per amorem vnum ſunt cum DEO, æterna circumplexi beatitudine. Id quod CHRISTVS ſpectabat, cum diceret Patri ſuo: *Velovt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus*, videlicet amoris vnitate. Amant etiam ſeſe & creaturas omnes ad DEVM, nempe, vbi CHRISTO & Sanctis omnibus vniti adſtant ante DEI conſpectum, æterno illum honore ac laude perenni tota virium ſuarum facultate afficientes. Amant denique tum

Ioan. 16.

Ioan. 17.

seipsos, tum res creatas omnes propter DEVM: quando & sibijpsis mortui sunt, & omnem voluntatem propriam in DEI gratissimam transfudere voluntatem: ita vt & in agendo, & patiendo, & omittendo vnius sint cum DEO voluntatis: atque ob hocipsum tam à seipsis quam aliis quibuscunque, quæ eis vel in tempore, vel æternitate queant accidere, prorsus liberi sint & expediti: sicque veram tum erga DEVM, tum erga seipsos, tum erga mortales omnes pacem inuenerint. Amant enim (vt dixi) seipsos & creaturas omnes propter DEVM, hoc est, vt in vera charitate, in bonis moribus, & in cunctis virtutibus DEO obtemperent ac subditæ sint. Isti nimirum homines perfecti sunt, similes Apostolis & Sanctis omnibus. Perplures alios in cœnobijs, in inclusorijs, atque in omni vitæ religiosæ statu inueniri licet, qui ad hanc sanctitatem minimè pertingant. Huius autem generis sunt, qui seipsos non in DEO, neque ad DEVM, neque propter DEVM amant, sed tum in seipsis, tum rebus terrenis solatia, commoda, honores, priuilegia expetunt, captant & aucupantur, & alijs præferri ac præesse appetunt. Placent enim sibijpsis, & omni honore se dignos arbitrantur. Quæcunque siue agunt vel omittunt, siue excogitant aut decernunt ac ordinant, ea vt ipsi putant, non possint ab vllo alio rectius fieri. Persuasum namque habent se cunctis illis, apud quos commorantur, multo esse sapientiores prudentioresq. Quæ causa est, vt cum aliqua illorum emendatione nemo eos docere, dirigere seu informare aut reprehendere queat: quippe qui natura stupidi, stolidi ac superbi sint. Alios verò diligenter ac strictè obseruant, animaduertunt, iudicant, & obiurgant. Non enim seipsos norunt: Propriæ voluntati & morositati admodum dediti sunt. Quicquid agunt vel omittunt, ratione tueri ac defendere moliuntur, tanquam qui omni ex parte rectè sentiant. Quo fit, vt nemo illorum possit resistere iudicio vel opinioni, & vt sibi acquiescant vel obtemperent eos permouere. Adeò namque suam voluntatem, suumq; iudicium amant, vt nulli ex animo morem gerant, qui aliud atque ipsi, velit. Natura quoque superbi sunt, & necdum vicêre seipsos. Nemo apud eos viuere familiariter, aut cum eis conuersari potest, nisi qui simulare, eisque adulari & obsequi ac obtemperare nôrit. Quicunque eis aduersantur aut contrarij sunt, erga eos animo sunt amaro, & tum verbis, tum moribus ac gestibus eos dedignantur ac aspernantur. In cibo, potu, habitu vel cultu corporis, atque in omnibus ad ipsos pertinentibus delicati, molles, & curiosi sunt. De amicis, de cognatis, de rebus temporarijs non aliter, quam homines seculares, modo dolent, modo lætantur. Multum eos diuexat & occupat cura, timor, anxietas & solicitudo eorum omnium quæ eis possint vel in tempore, vel æternitate accidere. Se quidem fideles erga alios arbitrantur: neminem verò alium sibi fauere aut fidum esse putant. In omnibus rebus aduersis intus impatientes ac pacis expertes sunt. Et quia sibijpsis nihil mortui, sed penitus modis omnibus irresignati sunt, DEVS eis prorsus extraneus ac incognitus est. Vbi verò huius farinæ duo quidam propensiori amicitia fibi mutuò deuinciuntur ac copulantur, eos nemo separare potest. Alios potius mortales omnes offenderent ac exasperarent, quam alter alterum vllo vel verbo, vel facto læderent: adeòq; sibi cohærent ac velut conspirârunt, vt si quid alteri siue gratum, siue molestum illatum sit, id vtrique inferatur. Cumq; aliquid secum constituunt

Digitized by Google

ſtituunt ac proponunt, quod tamen perficere non valent, forinſecus ita ſe componunt, ac tale quiddam præ ſe ferunt, vndè amici eſſe videantur: atque hac ratione alios ſibi adſciſcunt, alliciunt & adiungunt, ſicq; aliquammulti in commune conſpirant, quo ſint ad id quod volunt, obtinendum ſiue efficiendum valentiores. Vbi verò ad aliorum notitiam iſta perferuntur, etiam illi inter ſe ex parte altera conſpirant: atque hoc pacto mutua cœnobiorum charitas dirimitur ac profligatur. Quæ enim parti alteri probantur, ea improbantur ab alterâ vndè porrò ex vtraque parte odium, inuidentia, verborum factorumq; diſſonantia, repræhenſiones, concertationes, altercationes, criminationes, obtrectationes, diſplicentiæ, nequitiæ, perturbationes ac diſſenſiones oriuntur: quibus rebus dubium non eſt, ex cœnobio dæmonum regnum effici. Cum enim neutra pars alteram tolerare aut ſuſtinere velit, conſequens eſt, vtraque ex parte malos regnare ſpiritus. Iam ſi quis huius vel illius partis vnum aliquem vel leuiter pulſet, ſimul omnes eiuſdem factionis commouentur: ſiquidem more veſpertilionum clara luce malè cernentium, ſibi mutuò cohærent. Et quia ſuas partes cuncti æquas arbitrantur, alij alijs neque cedere, neque inuicem ſe tolerare, ſed alios alij premere, alij alijs ſe opponere volunt. Quiqúe inter eos viribus præſtant, illi optimos ſe haberi volunt. Quæ quidem omnia nihil à mundi ſtudijs diſcrepant, mũdi inquam huius, cunctis mortalibus virus peſtiferum offerentis ac propinantis. Age iam animum aduerte, quam aptè improbum atque peruerſum hoc hominum genus zizanijs illis comparetur, quæ Dominus in Euangelio ait inimicum ſuperſeminaſſe DEI tritico, hoc eſt, hominibus bonis toto terrarum orbe diffuſis. Vult namq; Dominus, vt mali ſimul cum bonis ſuccreſcant, quo boni à malis per afflictiones, vexationes, contemptum exerceantur: ita enim charitas radices agit, confirmaturqúe ac ſtabilitur ad mortem vſque. Tum verò Dominus meſſores ſuos, id eſt, dæmones mittet, qui colligant zizania, & alligent ea in faſciculos ad comburendum igne inextinguibili. Ipſe autem vna cum Angelis ſuis triticum ſuum, hoc eſt, homines pios colliget & abducet in horreum gloriæ ſuæ. Quæ nimirum cum ipſius Domini verba ſint, meritò iniquis ac improbis terrorem incutere debent. Meritò, inquam, iſtiuſmodi & pudore ſuffundi, ac terrore concuti debent coram iuſtitia DEI, & Angelis ac Sanctis illius, maximeq; coram Domino noſtro IESV CHRISTO, qui in mortis hora in bonos ac malos feret ſententiam: & malis quidem dicet, *Amen dico vobis, neſcio vos.* Nam etſi pulchra fertis vaſa, ſed charitatis oleo vacua ſunt. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius: Vbi erit fletus* oculorum *& ſtridor dentium*: vbi æterna afficientur ignominia: vbi dæmones rugientes ac horridos edentes ſonos audient: vbi mundi ſapientia in ſtultitiam ac furorem verteatur: vbi à dæmonibus abſorbebuntur, ac rurſum euomentur, & cruciamenta ac pœnæ eorum ſemper renouabuntur. Velut candentis æris ſcintillæ ſurſum ac deorſum in flammis Tartareis ferentur: ſulfur & pix cibus illorum erit, nec vnquam benè habebunt. Credemihi, quicquid de pœnis inferni dici queat, ſi ad ipſam rei veritatem comparetur, minus eſt quam gutta vna ad vniuerſum mare. Et tamen omnes pœnæ Tartareæ modicæ & quaſi nullæ ſunt, ſi ad æternam diuinæ viſionis priuationem & carentiam conferantur.

Cœnobia quæ qui mundo ſimilia.

Matth. 13.

Meſſores.

Triticum.

Matth. 13.

Ibidem.

Matt. 8. b 11 f & g 22. b 24. d 25. c.

De pœnis inferni fatis nil dici poſſe.

tur. Hæc igitur tibi & consodalibus tuis, immò & cunctis hominibus audire ac perdiscere volentibus, quemadmodum peccata vitare, DEO q̃ viuere debeant, scribere volui. Et nunc quæso ad ea quæ dicturus sum, diligenter attende. Si vis viuere DEO, serua institutum monasticũ quod amplexa es, serua canonem & constitutiones siue statura ordinis tui, omnesq̃ bonas consuetudines, & maximè legem ac præcepta DEI. Esto mitis, humilis, patiens, & subdita DEO, superioribus, & omnibus quibuscum viuis, idq̃ in vera charitate. Sis simplex, innocens, & corde libero, nudo, expedito ac imaginibus vacuo, & dabit tibi DEVS sapientiam suam. Erige cor animumq̃ tuum vltra res terrenas omnes, & in cæleſtibus versari poteris. Totam te tradas ac dedas DEO tuo, & sic idonea eris quæ illius accipias spiritum. Ama ac desidera vnum & solum Dominum DEVM tuum, nec quicquam extra illum, & illius gustum percipies. Fidam, benignam, piam ac fauorabilem te præbeas, & prodesse coneris singulis quibusque tuam desiderantibus operam: & ita eris virtutibus locuples. Nullius singularem expetas amicitiam, nec quicquam terrenum appetas: sicq̃ fiet, vt aliqua affecta iniuria, non contristeris. Ama solitudinem, & conscientiæ studeas puritati, & DEO grata atque accepta eris. Dum sana es, non te torpor aut desidia occupet, sed Chorum sedulò visitans, cantioni, lectioni, laudi & gratiarum actioni des operam, atque hoc ipso Angelis eris similis. Sed iam multa satis scripsisse mihi videor. Si quidem DEO viuere statuisti, benè tecum agitur. Obsecro, solo DEO contenta esto, extra quem si nihil appetieris, nulla res mœrore te afficere poterit. Rogemus nunc Dominum DEVM nostrum, vt adeò nos ad se conuertat, vt ipsius opem & auxilium obtineamus, in eoq̃ perenniter permaneamus, per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, eius Filium, vitam & coronam nostram, dignisq̃ habeamur, qui in omnem æternitatem in regno superno, vbi gaudia nullum habitura finẽ abundant, regnemus, eiusq̃ ciuibus ac familiæ ascribamur & annumeremur, Amen.

Institutum quæ quibus seruanda.

Alia eiusdem Epistola ad Dominam Mechtildem viduam, olim coniugem D. Ioannis de Kulenborch militis.

BEnedictus sit DEVS, idemque laude & honore afficiatur ab omnibus creaturis suis in cælo & in terra. Multa in Domino te salute impertior Domina, cũ omnibus qui in nostro cœnobio vna mecum CHRISTO militant, & cum gratia DEI, & quantum in nobis est, precum, Missarum, bonorum operum omnium, quæ ex diuina pietate & gratia per nos fiunt, haud secus quam nosipsos participem te facimus. Etenim virtutes omnes, cunctiq̃ actus boni vicem reposcunt ex ipsa natura, æquamq̃ compensationem siue retributionem. DEVS quidem ex omni æternitate mortales omnes voluntariè dilexit, vocauitq̃ & elegit vt ipsi seruiant, ipsumq̃ laudibus afficiant: & est hæc illius voluntas, vt ipsum vicissim sponte ac voluntariè præ creaturis omnibus redamemus, eligamus, & laudemus. Vult præterea ac præcipit nobis, vt ad mortem vsque cunctis quæ iussit, quæq̃ vetuit, morem geramus ac obtemperemus: vtq̃ sibi credamus atq̃ confidamus de omnibus, quæ nobis tum in tempore, tum æternitate necessaria sint. Et hic canon ab ipso mundi exordio in Lege naturæ, in Lege Mosis, quæ Lex rationis est, &

est, & in Lege CHRISTI, quæ Christianitatis Lex est, perdurauit. Et quicunque ex angelis & hominibus hunc seruârunt, hodieq; seruant canonem, ij omnes beati sunt. Porrrò donum primum, quod DEVS electis suis confert amicis, vera Christiana & Catholica fides est, qua illi benè fidimus, eumqúe amamus. isthæc autem fides duodecim constat articulis, ab Apostolis descriptis, qui sunt portæ duodecim, in ciuitatem Hierusalem, hoc est, vitam æternam nos introducentes. Horum articulorum si quis vel vnum aliquem cõtemnat, nec ei fidem accommodare velit, is infidelis ac damnatus est. Qui autem fidei Christianæ veri cultores sunt, ijdem apti ac habiles sunt ad susci-pienda septem dona Spiritus sancti, quæ septem nobis conferunt virtutum genera, quibus totidem peccata mortifera vincuntur ac profligantur. Ipse etiam Pater noster cælestis toto vbique terrarum orbe cunctis mortalibus, id est, omnibus nobis suum canonem, suum institutum siue ordinem, suamqúe legem, nempe decalogum, siue decem præcepta tradidit. Quæ quicunque obseruant, & ita viuunt ac moriuntur, ij omnes salui fiunt. Qui verò ea sponte scientesq; violant & contemnunt, sicqúe absque pœnitentia vel contritione diem claudunt extremum, DEO rebelles ac immorigeri sunt, atque ea re æterna damnatione plectuntur. Cæterum qui vltra hæc DEI præcepta etiam consilijs illius seruandis voto se obstrinxerunt, puta vt sine rebus proprijs in castitate & obedientia viuant, quando sponte ac scientes ex contemptu secus agunt, mortifera vtique peccata admittunt. Illi etiam qui communia sanctæ Ecclesiæ instituta, siue exercitia, ritusq; & consuetudines spernunt, in mortiferis peccatis viuunt. DEVS igitur Pater noster cælestis ab æterno nos dilexit, suumqúe Filium, qui æterna veritas est, vt nostram sumeret naturam, nobis misit: id quod & fecit, factus nobiscum homo: docuitqúe nos ac informauit, & nostra tandem causa, nempe propter peccata nostra, & vt iuxta gratissimam suam viuamus voluntatem, mortem perpessus est. Atque ex eius morte per Spiritum sanctum septem accepimus Ecclesiæ Sacramenta, quæ nostra exercitia sunt, in quibus viuendum moriendumqúe nobis est, si saluari volemus. Primum quidem Sacramentum Baptismus est, quo à peccatis omnibus in CHRISTI pretioso sanguine abluti sumus. Huius Sacramenti administratio propriè ad sacerdotes pertinet: quanquam in necessitate vnusquilibet Christianus infantem, & etiam adultum hominem credentem, & peccatorum remissionem appetentem, baptizare potest. Alterum Sacramentum Confirmatio dicitur, quod nemo nisi Episcopus conferre potest, quo nos aduersum peccata omnia confirmamur corroboramurq;. Hoc Sacramentum quisquis contemnit, & licet benè possit, non tamen vult suscipere, mortalis peccati reus est. Tertium Sacramentum Ordo est & sacerdotium, quod item solus confert Episcopus: & ipsum est Ecclesiæ honor & dignitas. Quartum Sacramentum ex Ecclesiæ constitutione soli conferunt sacerdotes, puta absolutionem à peccatis, siue remissionem peccatorum. Hæc autem absolutio impenditur fidelibus siue credentibus, ob sua peccata dolentibus, eaqúe confitentibus coram DEO & sacerdote tanquam DEI vices agente, si tamen soluendi & ligandi habeat potestatem. Quintum Sacramentum cæteris omnibus sacratius ac honoratius est, magnaqúe cum reuerentia præ alijs colitur, & ipsum est corporis Dominici consecratio &

Fides quæ quale Dei sit donũ.

Articuli qui quantæ sint authoritatis.

VII. Sacramẽta.

Baptismus.

Confirmatio.

Ordo.

Absolutio.

Eucharistia.

Eucharistia. Cuius sacrificium siue sacrum in quo ista debet fieri consecratio, solis licet agere sacerdotibus, ad id initiatis siue consecratis ac ordinatis ab Episcopo. Hoc Sacramentum Christus IESVS DEVS & homo, Rex regum, & Dominus dominantium, summus Pontifex in cælo & in terra, pro nostra salute instituit, ad extremum vsque seculi diem permansurum ac duraturum: cuius quidem exercitium, institutionem, ac ritum siue modum sancti quatuor Euangelistæ describunt. Dominus noster IESVS Christus ob nostra abolenda peccata passurus ac moriturus, pridiè illius diei quo vetus Pascha seruabatur, magnam & eximiam instituit cœnam, in qua omnibus suis adunatis Apostolis, vna cum eis iuxta priscum legis antiquę morem agnum edit Paschalem. Deindè panem azymum accepit in sanctas ac venerabiles manus suas, & eleuatis oculis in cęlum ad DEVM Patrem suum Omnipotentem, illi gratias agens, benedixit, fregit, dedit discipulis suis, dicens: *Accipite & manducate ex hoc omnes*. Quæ quidem tum verba, tum actus ab Euãgelistis descripta, venerabilis Sacramẽti consecrationem antecedunt: Deindè continenter Christus subiunxit: HOC EST ENIM CORPVS MEVM. Quibus verbis panis substantiam in sui corporis substantiam commutauit, Itidemqúe spiritus eius ore & lingua sacerdotum in venerando, quod faciunt, Missæ sacrificio loquitur. Posteà ait ad discipulos suos: Hoc facietis in meæ passionis & mortis memoriam siue commemorationem, atque ijs verbis Apostolos eorumq; successores, atque sacerdotes omnes in finem vsque seculi futuros, initiauit & consecrauit. Et fuit ea prima Missa, quæ vnquam in Ecclesia Christiana celebrata sit. Et Apostoli quidem panis speciem, id est, Sacramentum ore manducabant, at corporis Christi substantiam anima edebant rationali, idqúe fide & charitate sensibili, quo Dominum prosequebãtur. Similiter & calicem cum vino accipiens in sanctas ac venerabiles manus suas, item DEO Patri gratias agens, benedixit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex eo omnes: Hic est enim calix sanguinis mei noui & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis, id est, in memoriam passionis, mortis, fidelitatis, ac amoris mei. Hoc sacrificium cum Dominus IESVS DEI Filius perageret, ad mensam discumbebat in medio discipulorum suorum, suaqúe consecratione panis viniqúe substantiam in sui corporis & sanguinis substantiam conuertebat, manens nihilo minus in illorum medio nihil mutatus cum omnibus membris suis. Ipsa autem panis & vini figura, duo signa duæq; species erant, sed non nisi vnum Sacramentum & vna veritas corporis & sanguinis eius. Fregitqúe Dominus Sacramentum in multas partes, & dedit discipulis suis, & in qualibet particula tota ac integra continebatur substantia corporis eius & totus CHRISTVS. Nam tametsi frusta diuidebantur, viua tamen substantia dissęparari ac distrahi non potest. Ita etiam quamuis sanguinis eius Sacramẽtum diuidi potest, sub vnaqualibet tamen gutta, sanguinis eius substantia tota, & totus integer est CHRISTVS. Et sic hodieqúe in mundo habetur. Cernebant autem Apostoli Dominum assidentem sibi oculis corporeis, & similiter ipsum conspiciebant Sacrumentum: atquì corporis & sanguinis eius substantiam in Sacramento oculis intellectualibus intuebantur.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 6. & 13.

Missa omnium prima quæ.

Non,

Digitized by Google

Nō enim poterat mentiri veritas, quæ DEVS est. Itaq; venerabantur CHRISTVM, venerabantur & præcelsum Sacramentum, corpusq; illius & sanguinem adorabant. Ore quidem, vt dixi, Sacramentum edebant: sed fide ac sensibili amore carnem illius comedebant & sanguinem potabant: atq; indè spiritaliter inebriati, dixerunt Domino paratos se esse ire cum ipso & in carcerem & in mortem. Viuebat enim CHRISTVS in eis, & ipsi in Christo. Hac verò charitate nullam eis potuisset præstare aut exhibere maiorem: sicut quod surrexit à mensa, & linteo se præcingens, pedibus eorum prouolutus, aqua in peluim fusa, singulorum pedes eluit, maxima fuit externa humilitas, quam eis declarare aut exhibere poterat. Deindè pius Dominus eadem hora vespertina seipsum ex amore abnegans, manibus hostium, & Patris ac Iudæorum voluntati, atque demum morti acerbissimæ nostra causa se tradidit. Tanta sanè nunquam comperta, nunquam audita charitas est & humilitas, quod DEI Filius ob mundi crimina mortem oppetere voluit. Atque idem ipse Patri suo cælesti in nostra necessitate semper obediens fuit, & talis vsque hodiè perseuerat: & hac ex causa vitam suam & quicquid in ipso mortale erat, totumque illud quod ex sacratissimæ Matris suæ substantia in nostra natura susceperat, hostium suorum manibus ac improbæ voluntati ad mortem vsque permisit: Spiritum verò creatum à DEO, ac immortalem, in ipso vltimo vitæ articulo in manus Patris obtulit & commendauit: qua oblatione nulla vnquā dignior cælos penetrauit: & in ipsa virtutes omnes, omnisque sanctimonia, & cuncta Ecclesiæ Sacramenta & sacrificia fundantur. Tantæ autem humilitatis erat idem Dominus IESVS, vt omnium quæ cogitari posset, indignissimam eligeret mortem, vt in cruce suspensus inter duos latrones medius spiritum exhalaret. Eo autem mortuo, miles quidam lancea latus eius aperuit, vndè continuò exiuit sanguis & aqua: quorum altero, id est, aqua ab omnibus peccatis abluti sumus: altero verò, id est, sanguine redempti ac liberati sumus. Porrò morte sua cælum nobis patefecit, Patrisq; amorem & vna secum atque in se vitam nobis æternam obtinuit atque conciliauit. Noluit tamen, vt post mortem suam ad corpus suum malus quisquam aut infidelis propius accederet, aut ipsum contrectaret, sed virum nobilem, eumque occultum discipulum suum, puta Ioseph ab Arimathæa misit, qui à Pilato petijt sibi dari corpus IESV, & impetrauit: mercatusque sindonem mundam, assumpto vna Nicodemo, qui & ipse occultus erat discipulus Domini, corpus è cruce depositum, ac sindone obuolutum, in monumento nouo, quod iuxta erat excisum in petra, collocārunt, fusis in corpore eius myrrha & aloë pretiosis aromatibus pondere librarum centum, atque ad ostium monumenti grande saxum aduoluentes, cum gaudio & pace interna indè abscesserunt. Exanime igitur corpus Domini iacebat in sepulchro, sed spiritus eius diuinæ vnitus sapientiæ, in vnitate personæ versabatur in cælo, anima verò rationalis erat in terrestri paradiso plena gratiæ & veritatis, supra creaturas omnes potens in cælo & in terra. Et quamuis tribus esset in locis, in seipso tamen mansit indiuisus ac indistractus, non nisi vnus CHRISTVS, verus DEVS & homo verus. Misit autem animam suam rationalem ad inferos, quæ indè omnes electorum eduxit animas, quæ illi à mundi exordio seruierant. Tertia indè die sanguinem suum cum exanimi corpo-

Ioan. 13.

Christi humilitas & eius erga nos charitas quanta.

Mors Christi qualis.

Ioan. 19.

Christo sepulto, vbinam anima & spiritus eius interim fuerint.

corpore in ſepulchro colligens atque coniungens, vitam ſuam quæ in cruce plena gratiæ obierat, à mortuis excitauit plenam gloriæ, cum anima & corpore è ſepulchro rediuiuus procedens. Quod idem etiam nobis omnibus in ſe credentibus pollicitus eſt, nempe reſurrecturos nos in die nouiſſimo. Apparuit autem eadem die Mariæ Magdalenæ, Petro cæteriſq; Apoſtolis: editq; cum eis & bibit, ac in multis ſubindè eis argumentis apparuit, remiſitq; eis quicquid in ipſum peccârant, eum negando, & mortis formidine fugiendo ab eo. Ad extremum die quadrageſimo recumbentibus vndecim diſcipulis apparuit, & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderant. Et dixit eis: *Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ, baptizantes omnes in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti.* Deindè eduxit eos in Bethaniâ in montem Oliueti, & cum eis benedixiſſet, nubes lucida ſuſcepit eum, videruntq; eum corporeis oculis aſcendere in cælum ad cæleſtem Patrem ſuum, & adorantes, regreſſi ſunt in Hieruſalem cum gaudio magno. Poſt hæc die quinquageſimo ſedente Domino IESV in medio Angelorum & animarum ſanctarum, quæ cum ipſo aſcenderant, ad Patris dexteram, *factus eſt repentè de cælo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant ſedentes,* in qua paulò ante cum Domino IESV paſcha manducârant: *& repleti ſunt omnes Spiritu ſancto,* ſedente ſupra ſingulos in ſpecie ignearum diſpertitarumque linguarum, loquenteque per eos linguis omnium gentium. Erant autem in Hieruſalem habitantes viri religioſi ex omni natione quæ ſub cælo eſt. (Siquidem ea dies, quæ Pentecoſtes dicebatur, vna ex præcipuis apud Iudæos totius anni ſolennitatibus habebatur) & audiebant eos ſinguli loquentes linguis ſuis, magnalia DEI, & mira quæ DEVS operaretur, fueratque operatus in cælo & in terra, cum tamen Apoſtoli omnes Galilæi eſſent. Deindè prædicabant, docebantque fidem Chriſtianam, & eos qui credebant, in Patris & Filij & ſancti Spiritus nomine baptizabant. Ligabant ſoluebantque peccata, quemadmodum eis collata erat poteſtas à CHRISTO Domino ac Magiſtro ſuo. Reduxit autem eis in memoriam Spiritus ſanctus ſacrificium, quod CHRISTVS paulò ante mortem ſuam fecerat, quando cum eis recumbens, in Sacramento præbuit eis carnem & ſanguinem ſuum, panis ac vini ſpecie velata: elegeruntq; qui cum eis erant diſcipulos, vt vna cum ipſis Epiſcopatū ac ſacerdotio fungerentur: fieriq; coeperunt actitare ſacrificium, quod CHRISTVS eis demandârat, atque poſt eos deinceps cunctis ſacerdotibus vſque ad extremum diem, quo venturus eſt ad viuos mortuoſq; iudicandos. Iſte nimirum Domini ſpiritus cælum terramq; ſeipſo, ſua gratia & gloria, donisq; multimodis repleuit: adduxitq; ad nos DEI Filium, in natura noſtra natum ex intemeratæ Virginis MARIAE ſubſtantia, DEVM ac hominem: qui nobis ſua reliquit Sacramenta, ſuum Euangelium, ſuam legem, ſua præcepta, ſeipſum & carnem ac ſanguinem ſuum. Et ipſum quidem ſacroſanctum altaris Sacramentum, toto terrarū orbe vnum eſt ac indiuiſum, idemq; nos leuamus ac reponimus, tenemus ac geſtamus, ſentimus & guſtamus, & magna cum reuerentia colimus ac honoramus, idq; ob ſubſtantiam Dominici corporis in eo latentis. Porrigitur autem Sacramentum in communi bonis ac malis, & ipſum eſt commune vitę noſtræ alimentum: ſed

Luc 24. Marc.16. Matt.28. Ioan.20. 21.

Marc 16. Matt.28. Luc.24.

Act.2.

Digitized by Google

sed in eo latentem carnem & sanguinem suum Dominus IESVS in se credẽtibus, seq; supra omnia amantibus præbet cum gustu quodam corpus & animam penetrante, quem percipere vel sentire nemo potest, præterquam qui in syncera ac minimè ficta vita illi seruiunt. Vt autem Sacramentum ipsum toto terrarũ orbe vnum est ac indistractum, ita carnis & sanguinis eius substantia in toto inest Sacramento. Sedet quidem nunc in cælo cum vniuersis gloriosis membris suis, quemadmodum suis assidebat Apostolis, quando Sacramentum hoc conficiebat, eisq; sumendum porrigebat. Non enim possemus corporis eius externam molem edere: sed substantiam corporis & sanguinis eius anima & vita nostra rationali, quæ & credit & amat, edimus ac potamus. Porrò cibum hunc cum bonis omnibus in ipsum credentibus communiter manducamus ac bibimus. Vndè etiam communio appellatur, vbi omnes in CHRISTO, atq; in vna fide eademq; charitate congregamur. Præbet etiam nobis panem cæli qui est ipse DEI & Virginis Matris Filius, & hunc cum Angelis omnibus comedimus: sicq; & ipse in nostro viuit spiritu, & noster spiritus in ipso. Viuit, inquam, ipse in nobis, & nos in ipso: atque supra hoc simplicem cum illo & Angelis & Sanctis omnibus sentimus beatitudinẽ, quam, modo velimus ipsi, nunquam perdere poterimus. Idem autem ipse Dominus ac summus sacerdos noster CHRISTVS IESVS triplicem nos modum instituit, in quo omnis spiritalis exercitatio perficitur & consummatur. Primus est sensualis erga ipsum altaris Sacramentum. Alter spiritalis erga glorioſum Domini corpus, qui ad rationalem animam nostram pertinet. Tertius Diuinus, qui ad subleuatum pertinet spiritum nostrum, vbi supra sensus & rationem exaltati, in spiritus nostri puritate DEI sapientiam suscipimus. Age iam serio animum aduertas. Credere nimirum ac sentire debemus hoc eximium Sacramentum toto terrarum orbe vnum esse ac indiuisum: quemadmodum etiam panis illius, qui coram cunctis sacerdotibus iacet in altari, ante consecrationem non nisi vna natura vel substantia est: post consecrationem autem, in Dominici corporis & sanguinis substantiam transfertur. Quæ autem illic manẽt vini panisq; species, & quicquid ibi tangitur ac attrectatur siue sentitur, habetur & ponitur, editur ac potatur & gustatur sensibiliter, siue secundùm sensus externos, id omne sacramentum est, sub quo Dominicum corpus latet. Et ex ipso tria nobis fercula reperire licet, quibus vita nostra sensitiua cibatur ac pascitur. Cum enim corporeis obtutibus nostris cernimus summos Pontifices, Imperatores, Reges, & totius mundi tam malos quam bonos homines, coram hoc venerabili Sacramento pro ipsius honore ac reuerentia genua sua flectere, id animæ nostræ ingens præstat gaudium. Et hoc primum est huius Sacramenti ferculum. Secundo gaudendum nobis est de cunctis exercitijs, omniq; cultu Ecclesiæ, atque etiam de omni officio siue ministerio, quod Domino IESV eiusq; Patri cælesti in Missis, precibus horarijs, sacrificijs, omni religionis statu, bonis actionibus, honestis moribus, ieiunijs, vigilijs, orationibus, & in cunctis denique DEO placitis rebus impenditur ac exhibetur. Itidemq; in eo lætãdum nobis est, quod Pater noster cælestis cælum, terram solem, lunam, stellas omnes & Planetas, elementa, beatissimos spiritus Angelicos, & creaturas omnes nobis inseruientes, cunctaq; demum nobis necessaria

Communio.

Triplex spiritalis exercitationis modus.

Modus I.

Ferculorum trium primum.

II.

& quibus indigemus, condere dignatus est. Et sic alterum habemus vitæ nostræ sensitiuæ ferculum. Tertio non vulgarem nobis lætitiam ingerere debet, quod idem cælestis Pater noster amantissimum Filium suum misit ad nos, isque nobis vixit, nobis deseruiit ad ipsam vsque crucis ignominiosam mortem: & cum iam nostra causa mori vellet, ipsemet primum egit Missæ sacrum, tradens discipulis suis in Sacramento corpus & sanguinem suum, addito præcepto, vt & ipsi & eorum posteri, qui in eum essent credituri, hoc sacrificium ad extremum vsque diem celebrarent. Et in ipso quidem sacrificio quæcunque secundùm sensus fiunt, non minus improbi quam boni sacerdotes possunt exequi: Sed in eodem ipso sacrificio, & in donis ac beneficijs DEI exultare, non nisi bonorum est, DEO ex amore seruientium, & in actibus bonis honestis quæ moribus sese exercentium. Sequitur hinc alter modus, isque planè spiritalis, quem sentire non possunt nisi boni sacerdotes, bonique homines, qui supra omnes actus illos, qui per sensus fiunt, atque etiam supra seipsos & supra creaturas omnes, absque fictione DEVM intentione ac amore prosequuntur. Et hic primus est modus Angelorum in cælis, idemq; primum fuit CHRISTI intra materna viscera erga cælestem Patrem exercitium, in quo etiamnum perseuerat. Siquidem æternum est: Et hæc illius voluntas est, VT in simplici intentione & syncera ac minimè ficta charitate ipsum sequamur. Supra hanc autem intentionem & amorem in DEO habitamus in felici quodam ac beato experimento, quod nemo nouit, nisi qui sentit. Porrò etiam cum CHRISTO descendendum nobis est intra nosipsos in humilem quandam nostri submissionem ac profundam humilitatem, feremusque benignè hostes nostros, & quicunque nos contemptui habent ac premunt, sicut & ipse Dominus IESVS fecit: atque ita ipse viuet in nobis, nosque eius spiritales discipuli erimus. Sequitur postremò tertius modus, longè alijs sublimior, idemque ipse sanctus, beatus, æternus ac diuinus. Ad quem si pertingere velimus, DEVS nobis supra omnes nostras bonas actiones, spectandus, amandus, colendus siue exercendus est: idque adeò, VT nostri in spiritum introuersio, tam nobis prompta ac parata sit, quam spirare, vtque DEO dignè ac reuerenter adhærere queamus. Ita nimirum boni erimus spiritus, & homines electi à DEO: poterimusque abnegare nosipsos, & propriam voluntatem, atque omnem proprietatem nostram in liberrimam DEI voluntatem, itemque omnem inordinatum erga nosipsos & quaslibet creaturas amorem respuere ac renuntiare propter amorem DEI. Sicque longa exercitatione in nobis bonam sentiemus voluntatem cum humilitate coniunctam: quæ bona voluntas siue bonitas voluntatis ex DEO nascitur, & diuina gratia impletur, manatque ex DEO & viuit in DEO, rursumq; in DEVM cum cunctis virtutibus reflectitur meatim: estq; immutabilis, longè superior fluxa illa ac volatili bona voluntate, quæ cum instabilis sit, quandoque tepescit, refrigescit, aperit. Hæc autem spiritus bona voluntas, virtutum omnium firma ac stabilis radix est: quam sanè adipisci non possunt, qui libentius fabulantur, quam orent, qui absque vtilitate libentius loquuntur, quam fileant: quibus dulcius est foras se conuertere ad creaturas, quam intrò recipere ad DEVM: qui terrenarum rerum curis & imaginibus impliciti sunt: qui facilè indignantur, & ægrè ad pacem

III.

Matt 16. Luc 22. 1. Cor. 11.

Modus II.

Quid Deus à nobis velit.

Modus III.

Virtutum fontis.

Digitized by Google

pacem redeunt, qui toruo & amaro sunt animo, ac facilè permouētur & pulsantur, aliosiq; facilè carpunt, iudicant, premunt & contemnunt intus in animo suo: quandoquidem præ cæteris bonis hominibus sanctuli sibi esse uidūtur, nec ob peccata sua timore solicitātur, & in charitate imperfecti sunt: speciemque sanctimoniæ potius quam veritatem amplectuntur, id est, mālunt videri sancti, quam esse, & non tam DEI, quam hominum oculos attendūt. Quæ autem ipsi in alios siue verbis, siue factis, siue indignis quibusdam gestibus, aliorum contemptum præ se ferentibus, delinquunt, ipsi ægrè admodum ab alio quouis sibi irrogari ferunt, eo quod sibi ipsis placeant in omnibus. Multa quoque eos malè habent, eisque displicent: sed si verò humiles essent, nihil molestiæ indè sentirent. Et quia cuncta hæc vitia & defectus neque superant, neque agnoscunt, neque à se depellunt, ad supremum sanctæ vitæ statum pertingere non valent. Porrò quotquot per fidem veram ex DEO renati sunt, ij omnes DEI filij sunt, non quidem per naturam, sed gratiam: Solus enim Christus IESVS per naturam simul & gratiam DEI Filius est. Et ipse quidem secundùm diuinitatem suam vna cum Patre cælum & terram condidit: secundùm humanitatem autem, ex gratia tantum DEI Filius est, collataque ei diuinitus potestas est supra omnes creaturas, & vt D. ait Ioannes Euangelista, plenus est gratiæ & veritatis. Ergo vt dicere coepe-ram, quicunque ex DEO nati sunt, ij filij sunt per gratiam & fidem, Christumque imitantur, & per charitatem DEO cohærent. Habent autem alas duas, quibus in cælum vsque ad conspectum DEI euolant, videlicet Intentionem & Amorem, quibus DEVM prosequuntur: patetq; eis cælum quandocunque volunt. Et splendor quidam diuinus ex DEO Patre in patentem ac simplicem eorum mentem illucens, nudum animæ intellectum transformat. Atque lux ista non est DEVS, sed cognitione quadam supra scientiam & fidem intelligentiam illustrat. Et hic summus vitæ contemplatiuæ modus incipit. Perfecta namque vita contemplatiua tribus modis exercetur, & singuli modi tres habent articulos. Primus modus trahit intrò ad Patrem. Alter emanat: Tertius perpetuò intus manet. Primus ex his modus ad Patrem pertinet. Is enim cuilibet creaturæ rationali loquitur in hunc modum: Adspice me: siquidem ipse essentia sum & existentia ante omnes à me conditas creaturas. Et hoc ipsum nobis natura, scriptura, & fides testatur, ipsi quie Dominus IESVS, cum omnibus nobis dicit: *Pater noster qui es in cælo.* Atque hic omnis contemplatiuæ & sanctæ vitæ primus articulus est. Loquitur præterea Pater rationi à se illuminatæ: Attentè diligenterq; me considera, quod cælum, terram, & creaturas omnes meis donis ac beneficijs exornārim, & hoc emanens nomen meum, quod quidem notum est omnibus diuinitus illuminatis: idemq; secundùm dona & actiones siue effectiones meas in cælo & terra, multiplex est. Dicor enim Omnipotens, iustus, iustitia, sapiens, sapientia, bonus, bonitas, clemens, clementia, & eiusmodi appellationum siue nominum nullus est numerus. Atque ist hæc nomina mihi vni duntaxat, non alij cuiquam, propriè competunt. Et hic est vitæ contemplatiuæ articulus secundus: possuntq; hæc intelligere quicunque ratione vruntur. Loquitur tertiò Pater in nuda ac imaginibus vacua mente, Respice me: En meum tibi lumen præbeo. Adspice me, quidnam sim in meipso supra cuncta ea nomina,

Qui quales sint Dei filij.

Matt. 18. Ioan. 1.

Filij Dei

Qui bus modis qui quo volent.

Contemplatiuæ vitæ modi & articuli.

Matt. 6. Attic. I.

Attic. II.

mina, quæ possint verbis exprimi. Equidem in creato gratiæ meæ lumine lucem meam increatam, quæ ipsemet sum, tibi ostendo: & in illustrata intentione tua, quoties voles, conspicere me poteris. Atque hic tertius est primi modi vitæ contemplativæ articulus. Porrò secundi modi, qui est sapientiæ Dei emanatio, primus articulus hic est: Ait enim Pater: En meam tibi do sapientiam, id est, Filium meum in illustrato intellectu tuo, qui te omnem edocebit veritatem, istq; loquitur voluntati, seu vi animæ amatiuæ: Equidem ex omni æternitate te dilexi, & etiamnum diligo: tu igitur me vicissim ama. Alter articulus est: Meipsum tibi do, tu te vicissim mihi dato. Tertius articulus est, Equidem in te viuo & manco: tu quoque in me viuito ac maneto. Volo vt vbi sum ego, & tu sis, vt eam, quæ mihi præstita est à Patre, gloriam, honorem, potestatemq; conspicias. Idem ipse Christus IESVS sapientia Patris cum sua gratia promanans cunctas animæ vires eadem gratia ac multimodis virtutum donis implet, exigitq; à nobis, vt nos vicissim cum laude & gratiarū actione atq; tota facultate nostra in ipsum refluamus. Et sub hoc illius influxu ac nostro refluxu omnes vires nostræ deficiunt: quandoquidem vicem illi reddere aut respondere non sufficimus pro illis quæ ab eo accipimus & adepti sumus: quo fit vt in ipsius conspectu viribus deficiamus, nihil neque scientes neque sentientes nisi amorem nudum, nudamq; ac imaginum experten in diuino lumine contuitionem. Atque hic Christus suo lumine spiritum nostrum attingens, ita intra nos loquitur: Volo vt amore vnum simus, quemadmodum Pater & ego & creatus spiritus meus in increato spiritu meo vnum sumus. Hic iam tertij contemplativæ vitæ modi primus articulus incipit, qui est amor perpetuus, inter DEVM & nos ardens, consumensq; & trahens nos supra nosipsos in amorem. Alter articulus est vnitas, quam cum DEO & omnibus Sanctis & Angelis eius in DEI per amorem complexu sentimus, vbi omnes vna in DEO familia, vnaque vnitas sumus. Tertius articulus est, vnum esse cum DEO in fruitione, vbi DEI nos amor consumpsit, atque (vt ita dicam) in nihilum redegit supra nosipsos. Dei namque spiritus vehemens quædam absq; ore vorago est, cunctos amantes spiritus absumens & exurens, in suamq; absorbens ac deglutiens abyssum. Hic articulus pro gratissima Dei voluntate nos in ista futuraq; vita perficit & absoluit. Porrò supra hæc omnia, tria quædam supersessentialia sunt, quæ in nostro spiritu cernimus atq; sentimus. Primum est essentialis quædam tam ex natura quam gratia propensio ac inclinatio in supersessentiam nostram, id est, in ipsam diuinitatem. Alterum est promanatio siue diffluxio sine reuersione. Tertium nostri spiritum in supersessentiali beatitudine nostra, id est, in diuinitate amissio: vbi consummata perfectaq; sunt omnia, quæ DEVS in sua æternitate præordinauit. Sextum porrò Sacramentum est legitimum matrimonium à DEO & sancta Ecclesia permissum. Omnis autem incontinentia, quæ extra matrimonium exercetur, semper mortale peccatum est, quocunque in statu vel quouis modo ea perpetretur. Septimum denique Sacramentum est vnctionis extremæ, per quod ex merito & sanguine Christi anima purgatur à peccatis & reatibus necdum deletis, & ad securius ac velocius obtinendam DEI gloriam præparatur. Amen.

Attentius III. Modi II. Artic. I.

II.

III.

Meditatij articulus I.

II.

III.

Quæ tria in spiritu nostro cernamus.

I.

II.

III.

Sacramentum VI. matrimonium.

VII. Vltimo extremum.

Tertia

Tertia eiusdem Epistola, scripta tribus nobilibus viris, nempe D. Danieli de Pes, D. de Bongarden, & D. Gobelino de Mede, Coloniæ inclusis apud D. Pantaleonem.

IESVS CHRISTVS æterna DEI sapientia, quodam Euangelij loco sic ait: *Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus cælestis, eradicabitur.* Quæ autem ipse plantauit, eadem etiam cælesti irrigabit rore gratiæ suæ, crescentq; semper & augescent, & fructus proferent salutis æternæ. Quisquis sublimem sanctæ vitæ turrim qua scandatur in cælum, extruere meditatur, prius maturè & cogitato prudenterq; structuram suam, quã molitur, hominumq; obloctiones, sannas & scommata secum ipse perpendere ac prouidere debet, ne quandoq; audire cogatur: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Nosse igitur operæpretium fuerit, DEI sapientiam firmũ nobis collocasse fundamentum, vt etiamsi venti superbiæ exurgant, & afflictionum omnigenumq; perpessionum flumina in nos irruant, nosqúe inundent, non possint tamen nostrum concutere fundamẽtum, quippe quod petra firmissima est, ipse videlicet Dominus noster IESVS CHRISTVS, eius Passio, eius mors, pretiosi sanguinis effusio, illius gratia, & vita sanctissima. Quæ omnia nobis dedit, nobis contulit, quo stabiles reddamur, & in sancto seruitio suo ad mortem vsq; constantes perseueremus. Et ipse Pater cælestis suum nobis misit Filium, qui nobis semen seminaret suum, hoc est, S. Euangelium, & quicquid posset verbis, factis, moriendo, viuẽdo, beneficijs, donis, & cunctis demum sacramentis in S. Ecclesia vsitatis, idq; pro omni nedum necessitate ac indigentia, sed etiam voto & desiderio nostro. Hæc omnia semen illud sunt, quod Christus IESVS DEVS & homo nobis dedit atq; communiter seminauit in Ecclesia S. Catholica, vti ex ipso fructum feramus in vitam æternam. Aduertendum est autem, semen omne cadens super petram, id est, in cor superbum, quod vllum habet diuinæ gratię humorem, citò exarescere, nec vllos referre fructus. Quod autem secus viam cadit, conculcari ab hominibus, id est, à curis, solicitudinibus, mundi negotijs & occupationibus, multigenis cogitationibus, illabentibus simulacris siue imaginibus, immissis à malo dæmone, quibus diuinæ gratiæ semen conterit & absumit absq; vllo fructu. Porrò aliud gratiæ DEI semen cadere inter spinas, id est, corda auara ac tenacia, quæ cælum pariter & terram occupare, Deoq; simul & mundo viuere moliuntur, cum tamen hæc vna persistere non possint: siquidem spinæ fructus opprimunt & suffocant. Et licet aliquis ibi fructus esse videatur, reuera tamen nullus est. Opes namque cum auaritia, gula & luxuriosa vita coniunctæ, virtutes omnes procul repellunt eliminantq; Quartum denique gratiæ diuinæ semen in bonam cadere terram, id est, cor humile Deumq; amans, mundo cunctisq; rebus terrenis & caducis occlusum. Ex quo fructus emergit centuplus siue centuplex, in hac quidem vita temporaria pax & quies animi, & consolatio gaudiumq; in DEO: in futuro autẽ seculo vita sempiterna in regno superno. Ait autem Dominus IESVS: *Multi sunt vocati pauci verò electi.* Qui eligit DEVM, electus est à DEO. Qui Dei percipit gratiam, & secundùm eam vitam exigit suã, is est qui placet DEO. Et vos

Mat. 15. Luc. 14. Matt. 7. Matt. 13. Luc. 8. Matt. 20.

chariſſimi, ſi placere DEO vultis, eiusque eſſe diſcipuli, Chriſtumque ſectari, mundum vt deſeratis, & voſipſos & quicquid eſt in mundo, quod à DEO, & illius famulatu vos abducere & abſtrahere poſſet, vt contemnatis oportet. Ita namque Chriſtum in vobis morientem viuentemq; reperietis. Et ipſe eſt regnum DEI, ipſe margarita pretioſa, ipſe theſaurus præclarus, qui mundo quidem abſconditus eſt, ſed DEVM amantibus oſtenditur. Quem vt poſſitis inuenire, fodere debetis laudando, gratias agendo, humiles fundendo preces, amando perpetim, & deuotioni internæq; vitæ operam dando, atque continenter ſine ceſſatione in virtutibus progrediendo. Qui enim manum mittit ad aratrum, & reſpicit retrò, non poteſt rectè procedere, nec eſt aptus regno DEI. Reſignetis ac offeratis vos totos DEO, ad viuendum morien-dumq; pro illius honore: quemadmodum CHRISTVS veſtri cauſa in DEI Patris honorem viuens ac moriens, in crucis Altari ſeſe obtulit. Propter quod etiam nomen eius ſecundùm humanitatem in DEI gloria ſupra omne nomen eſt exaltatum, & omne genu cæleſtium, terreſtrium ac infernorum flectitur præclariſſimæ ac celſiſſimæ potentiæ illius. Quod vos iugi cogitatione vobiſcum commemorantes, ſeruetis CHRISTO & cæleſti Patri eius quod eſtis polliciti. Enimuerò dedidiſtis ac obtuliſtis vos DEO perpetuò illi ſeruituros, cumque æternò veneraturos. Si ergo à DEO quod ſuum eſt, voſq; vltrò ei dediſtis, abſtuleritis, & hoſti Tartareo ac mundo dederitis, non poterit id ſanè abſque æternæ damnationis periculo ac grandi veſtro & omnium amicorum veſtrorum cunctorumque hominum bonorum, qui vos nouerint, dedecore, confuſione, ac prohrio fieri. Agite, attendatis, quæſo, electos vos eſſe à DEO, poſitosq; ſpectaculi ac miraculi loco ſanctis Angelis eius, cunctiſq; hominibus in exemplum perfectæ vitæ, quod imitentur. Vnum enim eſt neceſſarium, quod eſt, DEVM amare ſupra omnia, & coram omnibus hominibus ſynceram, iuſtam, ac minimè ſimulatam vitam agere. Atque hoc præceptum eſt Domini, & eſt via communis ducens nos ad DEVM, qua ingredi nos neceſſe eſt, ſi ſeruari velimus. Præter hanc autem eſt alia via conſiliorum Dei, quæ eſt occulta quædam interna vita, & interna exercitatio, quæ in hoc conſiſtit, vt nihil nos neque proſpera neque aduerſa afficiant, ſed tum ab his, tum ab aliis rebus omnibus, quibus mundus occupatur & oneratur, abſoluti ac expediti ſimus & vacemus, & liberi ac vltrò cum affectu ſeu deliderio intrò nos recipientes, Domini IESV vulnera, quæ propter nos examore ſuſcepit, contemplemur. Atque hic paſcemur ac reficiemur. Chriſtus enim frater noſter eſt, & cibus & potus, vita, corona, propugnator, præmium & victoria noſtra: & ipſe ſuo nos mercatus eſt ſanguine, & diſſoluit debitum noſtrum morte ſua: lateque expandit brachia ſua, in quæ vos confugere debetis, & ipſe à cunctis hoſtibus munier ac tuebitur vos. In paculo autem latere eius, vnde omnes gratiarum promanant riui, commorabimini. Porrò in amantiſſimo corde eius viuetis: ſiquidem in eo eſt ſancti Spiritus & æternæ charitatis plenitudo. In morte eius ſemper renouabimini, viuacioresque reddemini. In ſacroſancti ſanguinis eius feruore fortes ac audentes fidentesque eritis ad perpetuò illi ſeruiendum ex amore. Agite iam animaduertite, quæſo, quiſnam ſit, qui ad ipſam vſque mortis perpeſſionem vos amauit, eumq; vſque in Patris eius ſinum ſubleq̃uimini.

Matt. 13.

Luc. 9.

Phil. 2.

Luc. 10.

Vnum NECESSARIUM, qd.

Qui

Digitized by Google

Qui viriliter ac probè decertando victor euadit, is in cælis coronatur. Qui verò pœnas temporales{que} moleſtias reformidat ac veretur, ignominiam reportat. Obſecro, libenter vos exercete in Paſſione Saluatoris, & ipſe omnem vos edocebit veritatem. Sitis paruuli ac humiles coram æterni Patris potentia & maieſtate, intentionem{que} & voluntatem veſtram æternæ illius exponite ſiue oſtendite veritati, ac totos vos immenſæ illius bonitati dedite. In loco, cui vos incluſiſtis, perſeuerate: hoc enim DEI conſilium atque etiam præceptum eſt. Sitis hilares, patientes, manſueti, humiles, & pacifici inter vos: maneatis{que} pariter, & in charitate ſimul degatis. Id enim eſt honorificum DEO, & ſalutiferum vobis: cunctis{que} hominibus bonum præbet exemplum, quod ſectentur veracem ac ſynceram agendo vitam. Oretis DEVM pro nobis, & nos pro vobis, vt in aula cęleſtis gloriæ cum DEO & in DEO in æterna beatitudine vna manere & perenniter commorari queamus. Amen.

Quarta eiuſdem Epiſtola ad Catharinam Louanienſem, Mechlinia deuotam virginem.

AEterna DEI ſapientia Dominus noſter IESVS Chriſtus, bonam tibi tribuat voluntatem. Siquidē pax hominibus bonæ voluntatis. Quotquot hac bona voluntate prædiți ſunt, ijdem DEO & S. Eccleſiæ obtemperant, apti{que} ſunt & habiles ad gratiam DEI ſuſcipiendam. Sed homines maleuoli ſeu improbæ voluntatis, neque DEI gratiam, neque ex DEO manantem ſapientiam, quæ virtutes omnes omnem{que} docet veritatem, percipere poſſunt. Si ergo DEI ſapientiam intra te recipere vis, à cunctis grauibus peccatis ab infantia perpetratis, quoad poteris te expurges, id{que} coram ſapienti ac diſcreto confeſſore, qui te capere poſſit, habeat{que} iuxta Eccleſiæ conſtitutionem te abſoluendi poteſtatem. Quod ſi id ſemel egiſti, ſatis eſt & ſufficit æternæ DEI veritati: ſic{que} pacem habes coram DEO, & in munda conſcientia tua. Sis ſimplex & minimè ficta ac fucata coram infallibili veritate, quæ DEVS ipſe eſt Amore & intentione Deum proſequere ſupra omnia, quæ ab eo condita ſunt. Ama DEVM purè propter DEVM ad æternum illius honorem. Credas illi, eius{que} immenſæ bonitati ac pietati confidas, nec cuiquam niſi illi ſoli vel viuere, vel placere appetas aut coneris. Teipſam verò & mortales omnes hac intentione ames, vt quibuſcunque potes modis, eos ad DEVM adducas. Si propenſam te ſenſeris ad placendum hominibus, ſiue ob naturalem quam habes à DEO, pulchritudinem ac elegantiam, vel manuum, vel oculorum, vel faciei, vel quorumlibet membrorum corporis, ſiue etiam ob ſcientiam aliquam, vel in conuerſatione, in loquendo, in geſtibus ſiue moribus alios ad tui amorem illicientibus, atque demum cultiori corporis habitu, quicquid eiuſmodi in te deprehenderis, contemnas ac odio proſequaris. Nam ſi in his propenſioni tuæ ſciens ac prudens cum conſenſu morem geras, fundus tuus impurus eſt ac impudicus, & grauibus peccatis implicita es. Aut etiam ſi placere appetas ſacerdoti confeſſionem tuam recipienti, aut alteri religioſo homini, id{que} vel ſpiritali quadam ſanctitatis ſpecie, vel verbis ſubtilibus, vel benè confitendi arte ſiue modo, vel humilibus inſtitutis aut moribus, aut habitu neglecto & contempto, aut

Luc. 2.

quibuſlibet alijs ſpiritalibus modis, ſi, inquam, in his tibijpſi placeas, & ſcieens ac voluntarie alijs placere cupias amplius quam DEO, iam falſa ac decepta es: ſiquidem hoc ſpiritalis ſuperbiæ fundum eſt, & actus omnes inde emergentes, gratia peccata ſunt, & omnigenum occaſio vitiorum. Si obtinere ac acquiſci vis quicquid apperis, & vincere quæcunque impedimento ſiue nocumento tibi ſunt, infimum amplectere locum, contemne & paruipende teipſum & omnes actus tuos, omnemque virium tuarum facultatem, tanquam quæ reuera nihil ſint abſque gratia DEI. Verte ac recipe teipſam nudo adſpectu ſimpliciter & ſine imaginibus in ſpiritum tuum, atque inibi veritatem lucemq; reperies. Fac habitationem tuam, atque refugium in DEO, illi vacando, ſicque cogitationes incidentes, aut peregrinæ imagines nihil officere tibi poterunt: quandoquidem habitatio tua ſuperior eſt omnibus quæ ſpiritum commouere queant. Exerceas colaſp DEVM cum amore ac reuerentia, & ipſe in interna exercitatione tua ſemper tibi reſpondebit, ac vicem reddet. Sis mitis ac humilis corde. Ita enim DEI ſpiritus requieſcet in anima tua. Eſto fauorabilis, diligens, officioſa, ac pia erga omnes tui tuæque operæ indigos. Sis facilè contenta cibo ac potu, & quibuſlibet rebus neceſſarijs, ſicque abſque tuipſius cura & ſolicitudine vitam tranſiges. Obſerua & attende teipſam, & culpas omnes defectusque tuos foris & intus accuſa & iudica coram æterna veritate, quæ DEVS ipſe eſt: nec quemquam alium tibi neuriquam commiſſum iudices, atque ita ſine conſcientiæ aculeo, abſque indignatione, & vlciſcendi deſiderio viues: & in teipſa quidem pacem, apud DEVM autem clementiam ac miſericordiam inuenies. In omni afflictione & perpeſſione ſis patiens & reſignatæ voluntatis in voluntatem DEI. Et Chriſtus intra te viuet cum conſolatione ſua, patietur; q; tecum, & cuncta onera tua tecum feret. Potens namque eſt nec quiſquam grauare aut onerare te poterit ſupra vires tuas. Quicquid ab quouis patiaris, feras æquanimiter, & neque foris, neque intus, nec verbis, nec factis, nec voluntate te vlciſcaris, & viuet in te ſpiritus Domini IESV, & omnium Sanctorum eius, qui etiam hoſtes ſuos ad mortem vſque amore complexi ſunt. Si quidem bona ex prædita voluntate, cupisq; viuere DEO cunctis in virtutibus, iam planè Spiritum ſanctum habes in te, & interna gaudes pace, nec facilè potes in mortiferum labi peccatum: Abſque venialibus autem culpis viuere non poteris. Amplectere humilitatem, & omnem cauſimulationem ac hypocriſim: nec te corporis tui cura aut ſolicitudo occupet: Culpas & errata tua DEO & ſacerdoti paucis verbis ac humili corde explica & dolens confitere, & de illis teipſam accuſa & reprehende, ſeruesque pectoris pacem: Multa namq; verba confitentiam perplexam reddunt, inordinatumque pariunt timorem, vt quo quis amplius confitetur, eo plus confiteri velit. Neque enim poteſt quiſquam ſeſe per ſeipſum vel omnem conatum ſuum, pacatum, tranquillum & contentum efficere. Itaque offendas & aperias teipſam æternæ veritati, & iuſtitiam DEI pertimeſcas, ſperesque & confidas illius immenſæ pietati ac miſericordiæ, permittasq; & reſignes te bonitati illius: atque in hoc ipſo pacem ſerua tuam. Quando ad venerabile Sacramentum, corpus Domini ſumpturus, accedere inſtituis, cogites tecum reliquiſſe ac dediſſe Dominus ſacroſanctum corpus ſuum illis, quos nullæ gratium peccatorum ſordes occu-

occupant, ipsumq; intimo cordis amore diligunt & concupiscunt. Dedit, inquam, & reliquit suis corpus & sanguinem suum in cibum ac potum, gustumq; penetrabilem, omnem naturalem saporem & consolationem longè superantem. Et est hæc illius voluntas, vt ipsum nobis impressum nostris geramus in cordibus, id est, Passionem, sanguinis effusionem, amorem, & fidelitatem suam, quam vsque ad vltimum spiritum viuens & moriens propter nos, erga nos gessit ac declarauit. In ipso autem Sacramento amantibus animabus nostris etiam glorioſam donat vitam suam, vti in ipsum credant, sperent & ament, ficque æternum in ipso viuant. Qui enim manducat eius carnem, & bibit eius sanguinem, viuit in æternum: siquidem esca eius vita æterna est. Dedit præterea amantibus viribus nostris glorioſam animam suam plenam gloriæ, quo semper in amore & virtutibus crescamus & augmentemur. Ad hæc dedit amanti spiritui nostro, qui idem auarus & auidus est, totam personam suam, hoc est, DEVM & hominem, vti amemus & amemur, manducemus ac manducemur, absorbeamus & absorbeamur, ita vt vnus spiritus & vnus quodammodo Christus cum eo simus per amorem. Denique supra creatam essentiam nostram, vbi vnum cum ipso sumus per amorem, totum quicquid est in persona & substantia diuinitatis suæ, nobis dedit: atque hîc per spiritus nostri eleuationem nosipsos excedimus, & otio ac quiete perfruimur, & vna cum DEO simplex beatitudo sumus. Amen. Ioan. 6.

Quinta eiusdem Epistola.

SPIRITVS Domini impleat te gratia sua, dilecta Domina, vt secundùm eius gratissimam voluntatem viuere queas. Cõtemne mundum, & quicquid is commodorum ac oblectamentorum præbere tibi possit. Ama ac time Dominum DEVM tuũ. Dilige legem & præcepta illius. Elige tibi Christum in sponsum glorioſum, semperq; tibi permansurum. Intentione ac amore veram, synceram, spiritalem vitam prosequere. Esto humilis, mansueta, ac benè ordinata in omnibus. In cibo, potu & vestibus sis moderata. Erga pauperes & alios omnes piam, misericordem, benignam & liberalem te exhibe. Sis fidelis DEO & tibijpsi perpetuò illi seruiendo, perennemq; illi impendendo honorem ac venerationem. Societatem omnem, quæ te à DEO abstrahere, & ad vitia atq; mundum hunc illicere queat, itidemq; peccandi occasiones, & quicquid in Dei seruitio impedimentum vel medium parere tibi possit, fugias ac deuites. Libenter sola tecum esto, & sanctæ Ecclesiæ instituta ac exercitia, ieiunando, orando, & omnigenos actus bonos colendo, sectare & serua, quantum recta dictabit ratio, & vires ferre poterunt. Non eligas tibi speciatim confessorem aliquem, qui te possit à DEO abstrahere. Sæpenumerò non nisi spiritus aut spiritale esse videtur, quod postmodum penitus abit in carnem, dum nimium exercetur & colitur. Animaduerte quinam sint qui te abducant à Deo, & munera ac beneficia abs te expetunt, eosq; cauere & fugere ne omittas. Qui verò à se ad DEVM te remittũt, eos noueris esse amicos tuos. Confessio tua sit brèuis, nuda & aperta, & minimè ficta, sed syncera & paucis fiat verbis. Venerabile Sacramentũ humiliter, deuotè, multaq; cum reuerentia in remissionem peccatorum tuorum & ad æternum Dei honorem susci pe. Famulos qui tibi seruiant, elige bonæ voluntatis, & qui

probi sint, Deumque timeant & ament, & tibi fideles sint, & tum Dei, tum sanctæ Ecclesiæ præcepta custodiant. Dominus sit tecum, & tu cum illo in æuum sempiternum. Ora DEVM pro me & cœnobio nostro, quo simul maneamus coniuncti in amore Dei & beatitudine sempiterna. Amen.

Sexta eiusdem Epistola.

SALVTAT te, charissima in Christo, Præpositus noster, itidemq; & ego, totumq; adeò cœnobium nostrum cum cunctis precibus nostris, omniquè cultu & ministerio, quod fit apud nos ad honorē DEI. Vide ne gratiam DEI in vacuum receperis. Itaque sis deuota, studiosa ac strenua in cunctis actibus bonis. Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno DEI. Tempus breue est, labor omnis quem facere possimus, exiguus est, sed merces ingens est ac sempiterna. Qui parcè seminat, parcè & metet. Præmium quod expectamus, DEVS ipse est, & quicquid is præstare potest. Eam ob rem sis diligens, sedula, pia, alacris ad quaslibet res bonas, prudens item ac discreta & moderata in omni actione tua. Timorem & amorem exerce coram oculis DEI. Si consolationem & sensibilem gratiam diuinitus percepisti, noueris idcircò eam præstitam tibi, ne à DEO excidas, & corruas in peccatum & seculi amorem. In cunctis actionibus tuis humilis esto. Nihil enim ex teipsa habes, nisi vitia & peccata. In omni afflictione patiens esto: Resignesque ac permittas te DEO sine electione aut calcitratu. Obedias DEO, sanctæ ECCLESIAE & rationi tuæ: & sis sapiens ac prudens in actionibus moderatis. Libenter conuersare, & misce colloquia cum hominibus bonis. In ædibus sacris pijs sis intenta exercitijs, ac benè morata, idque coram DEO & cunctis hominibus, ne quis ex te offendiculum patiatur. Viue pacifica intra domesticos parietes cum familia tua, nec quenquam iniuria contristes aut opprimas. Nam tametsi tibi seruiunt, attamen homines sunt, similes tui. In cibo & potu sobria ac moderata sis, & modico victu contenta. Pauperibus pro ipsorum indigentia & facultatibus tuis rationabiliter misericordem, piam, ac liberalem te præbe. In vestibus & alijs omnibus ad corpus pertinentibus, modum ac mediocritatem pro statu tuo amplectere, vt nec nimium placeant hominibus, nec plus satis abiecta & contempta sint. Sis interna, deuota, & in exercitijs sedula erga Dominum DEVM tuum, CHRISTVMq; excruciatum & vulneribus confectum cordi tuo impressum multa cum compassione feras: siquidem is sanguinem suum largiter effudit, & est tua causa mortem ex amore perpessus. Despice ac nihili pende teipsum & omnes actus tuos. Sis humilis & in imum submissa coram sublimi potentia & maiestate Patris æterni, neminem præterquam humiles recipiente. Esto verax & omnis simulationis expers coram æterna veritate ac sapientia DEI, cælestis Patris nostri Filio, neminem neque cognoscente, neque admittente in regnum suum, nisi simplices, veraces, & ab omni fuco vel fictione alienos. Aperi intus temetipsam, puta animum cunctasque vires tuas inexhaustæ bonitati DEI, id est, Spiritui sancto, Patris Filijque charitati, fonti viuo immensæ ac infinitæ opulentiæ, isque cum seipso & omnibus donis suis in te profluet, teque inundabit: vbi gaudium est ingens, & vita mortis nescia & ipse tecum sine fine perenniter manebit

Luc. 9.
1. Cor. 7.
2. Cor. 9.

nebit ac commorabitur, tuqúe itidem cum ipso. En habes literas, quas mittere tibi volui. Dominus DEVS vicem tibi reddat,& præmium, & in suo regno decus & coronam tibi largiatur. Amen. Ora DEVM pro nobis,& nos pro te similiter,vt simul perueniamus ad Deum,& cum Deo & in Deo perpetuò maneamus ac habitemus. Amen.

Septima eiusdem ad aliam Epistola.

EQVIDEM desiderare te didici Domina, vt possis à DEO per me piam quandam obtinere institutionem, super qua vitam extruere atq; fundare,sanctam & æternam consequi beatitudinem queas.Itaque principio id monitam te velim, vt coram DEO humilis sis,& in omni vita displiceas tibijpsi, accusesqúe & conqueraris coram DEO & omnibus Sanctis eius culpas ac defectus tuos. Clama, precare, desidera, semperqúe spera gratiam & misericordiam illius. In cibo & potu,in vestimentis & illis omnibus quæ ad corpus pertinent, modum, sobrietatem ac temperantiam serua. Exercitia & instituta sanctæ ECCLESIAE diuinumqúe cultum libenter sectare. In precibus deuotam, seriam, diligentemqúe te præbe. Dominum IESVM in sponsum tibi elige:isqúe te visitabit:familiaremq; se tibi exhibebit. Sperne mundum, & quicquid est mundi, quatenus erga DEVM aliquod tibi impedimentum aut nocumentum præstat: & intra te DEI regnum reperies. Erga singulos quosque tuî indigos pia, misericors, & corde animoq; liberalis sis,& DEI gratia te replebit. In omni afflictione pacifica, mitis ac patiens esto, & DEVS in te iugiter manebit ac commorabitur: Permittas dedasqúe teipsam fidenter ac liberè diuinæ voluntati: & in aduersis ac prosperis, & alijs quibuscunque quantumcunque molestis ac grauibus, quæ tibi possint accidere,quandam serua animi æquabilitatem:ficqúe absque ira,vindicta & erga alios displicentia viues, erisqúe similis Filio Dei. Ama teipsam ad DEVM, illiusq; famulatum ac laudem, itidemq; & Angelos & Sanctos, & creaturas omnes, in DEO & ad DEVM, quæ vera est charitas. Cunctis hominibus benigna sis. Da pauperibus,eosqúe cibo refice,consolare ac refocilla. Ita nimirum cælum tibi mercaris,& Christus viuit in te,& tu in illo. Semper in te perseueret ordinatus DEI timor: nec tam sis formidolosa, vt de illius misericordia desperes: neque tam audax,vt in illius conspectu peccatum admittas. Institue famulos tuos, & sic viue cum illis, vt DEVM metuant ac ament, & eius præceptis morem gerant. Serua proles ac familiam tuam ab hominum malorum consortio, à mendacijs, à iuramentis, & ab omni improbitate,doceasqúe eos seruare legem & præcepta DEI,quoad poteris.Dominus sit tecum,& cum omnibus quibus ipsa petis. Ora pro nobis ac cœnobio nostro. AMEN.

Inter spẽ & metum qui secutus eas.

FINIS EPISTOLARVM.

Digitized by Google

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, CANTIONES DVAE PIISSIMAE.

Cantio Prima.

EST sanè quod gaudeam supra tempus in amore, tametsi mundus id ferre non potest, & rudes huius expertes sunt. Quibus si patefaciam iubilum meum, meo me honore spoliant. Satius est vt interim feram: equidem me sempiternũ noui supra tempus, idq; cordi meo haud vulgarem ingerit lætitiam. Si quidem intus nos considerare velimus, facilè animaduertimus rudia illhæc opera ob mercedem fieri. Quisquis veritatem cognitam perspectamq; habere cupit, intrò se recipiat, & supra sensus viuat oportet: Siquidem dilucida cognitio ab intimis proficiscitur: & felices illos, quibus ea contingit: nemo illis facilè comparari possit. Iam excessi omnia. Essentia mea vsqueadeò locuples est, vt me nemo capiat. Olim cum malè captus ac irretitus tenerer, tam me sibi subditum mundus habebat, vt nec leuiter quidem absque molestia pulsarer: intantum à meipso in res fluxas & caducas aberrâram. At nunc nexibus illis absolutus sum: id quod diu quæsiui, ac obtinere conatus sum: & iam liberum me sentio: itaque sancto vacabo otio: rudes crassosq; homines fugiam, & suis eos opinionibus relinquam, quibus tamen falluntur ac euertuntur. Vbi ab omni æternitate secundùm ideam extiti, illic æternò viuam. DEVS Omnipotẽs, qui seipsum totum nobis dereliquit, amor immensus est, eiq́e lux præsto est. Quisquis in seipsum ingreditur, is nec amorem, nec dolorem mundi sentit, nec nisi puram inuenit essentiam, cuius nulla neque via, neq; modus est, sed est esse perpetuum. Quicquid vel legatur vel scribatur, idipsum quod est, semper perseuerat, & est in seipso liberrimum. Credite mihi filij, nullum in eo accidens est: quod quisquis in seipso cognoscit ac experitur, iure is meritoq́e gaudere potest.

Altera Cantio.

CVI benè perspecta veritas est, & intus commorari nouit, vt neq; amore neque dolore vllius rei permoueatur, is sæpè intus benè admodum habet, & ab omni seruatur ægritudine, dum sensus externi sursum se recipiunt. O quantis abundat gaudijs, frui DEO. Equidem secundùm sublimis amoris consilium, accidentia quæque vsqueadeò penetraui, vt animus meus prorsus liber sit, & cunctis nexibus absolutus. Quamobrem amoris effectiones laudibus veho: quippe qui ex omni necessitate nouit educere, & ab rebus alienis nudum efficit animum, facitq; animam colliquescere ac defluere. Et quemnam obsecro viarum illius tædere queat? O essentia sempiterna,

terna, tu animæ vires omninò commoues: sed dum spiritum in tuam abducis solitudinem, iam omnis conquiescit actio, & in hac tranquilla ac silenti fruitione dilucidus illustratur obtutus, idque secundùm præcellam essentiæ naturam. Heu quod vnquam indè foras vertimur. Illic nimirum fontis modinescij perspicui manant riui, ex quibus quisquis potat, absq; tædio vel formidine viuit. Nec est id quod ipse elegerat, vndè animus eius prorsus liber manet. Olim remota, facta sunt illi proxima: nec quicquam cernitur illi simile, quod quidem abundantissimum efficit gaudium. Sæpius optimè intus habet, qui hoc pacto amoris calcat itinera. Etenim arcana audit verba, vbi omnia intelliguntur in vno: quo nos DEVS faciat citius pertingere: siquidem illius præsens fruitio ingentem adfert lætitiam, ipsumq; cor amore liquescere ac diffluere facit. O quam salutiferum & iucundum est, illius meminisse.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI, ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, SAMVEL, SIVE DE ALTA CONTEMPLATIONE APOLOGIA. DE VNIONE dilecti cum dilecto.

Vt superbis Deus resistat, humilibus det gratiam.

CAPVT I.

EXIMIVS ille Propheta Samuel olim regem planxit Saulem, tametsi non ignoraret contemptum eum & abiectum à DEO, ne regnaret super Israel, idq; ob superbiam illius, & quod DEO eidemq; Prophetæ loco Dei non obtemperasset: Euangelica quoque narrat historia discipulos IESV rogasse pro fœmina Cananitide, vt eam Dominus dimitteret, id est, eius precibus annueret, eo quod post ipsos clamaret. Itidem nimirum & nos hodiè euersos quosdam ac deceptos homunciones meritò lugere possimus, qui sibi videntur esse reges Israel, dum se putant supra cæteros bonos homines in sublimem contemplatiuam vitam esse eleuatos, cum tamen superbia tumeant, & scientes ac dedita opera DEO ac legi diuinæ, & S. Ecclesiæ cunctisq; virtutibus non obtemperent: & sicut Saul scidit pallium Samuelis Prophetæ, ita isti Christianæ fidei nitantur scindere vnitatem, omnemq; sanam & veracem doctrinam, & vitam virtutum studiosam. Porrò qui in his perseuerant malis, haud dubiò ab æternæ contemplationis excluduntur ac distinguntur regno, quemadmodù Saul ab Israelitici regni administratione reiectus est. Contra verò humilis

1. Reg. 15.

Matt. 15.

1. Reg. 15.

illa fœmina Cananitidis, tametsi gentilis esset & extranea, quia tamen credidit ac sperauit in DEO, suamq; agnouit & confessa est coram Christo & eius Apostolis exiguitatem, eam ob rem gratiam & sanitatis beneficium, atque adeò quicquid voluit, impetrauit. Humilem enim exaltat DEVS, & cunctis eum implet virtutibus: superbo autem resistit, & is bonis omnibus manet vacuus.

Luc. 1. Iacob. 4. 1. Pet. 5.

Cur præsens confecerit opusculum.

CAPVT II.

PETIERVNT à me quidam amici mei, vt paucis verbis, quoad possim, proximam atq; euidentissimam explicem & aperiam veritatem, quam equidem sentiam & intelligã de sublimissimis quibusdam dictis meis, vtì ne quis ex verbis meis vllum patiatur offendiculum, sed omnes indè reddantur meliores. Faciam id equidem, ac lubens. Namque humilitatem, virtutes, veritatem, diuina fretus ope, diligam semper & docebo, ac declarabo: atque ijs verbis fallaces & superbos quosdam intus confundam & obscurabo: quandoquidem reipsa comperient, dicta mea ab ipsis planè dissentire, eisque esse contraria: quod superbi ferre non possunt, quin semper indè reddantur deteriores.

Vt Deo vniamur per medium.

CAPVT III.

ITaque scripsi quandoque hominem contemplatorem DEVM amantem, DEO vnitum esse per medium, & sine medio, atque etiam sine distinctione. Idque comperio ipse in natura, in gratia, & in gloria. At nihilo minus etiam hoc dixi, nullam creaturam tam sanctam aut esse aut posse effici, vt creatam suam amittat essentiam, & DEVS fiat: immò nec ipsam quidem Domini IESV animam id posse. Veruntamen si quidem beati esse debeamus, supra nosipsos in DEVM vt subleuati, atque vnus cum DEO in amore spiritus vt simus oportet. Animaduertat igitur Lector verba mentemque meam, & probè me capiat, quænam ratio sit vel modus & ascensus in æterna nostra beatitudine. Principio ita aio, bonos omnes cum DEO per medium vnitos esse, quod quidem medium, est diuina gratia, & sanctæ Ecclesiæ Sacramenta, & virtutes Theologicæ, nempe Fides, Spes, Charitas, & vita virtutum studiosa secundùm præcepta DEI: Quibus iungenda est mors illa, qua morimur vitijs, mundo, & quibuslibet inordinatis naturæ oblectamentis. Atque per hæc coniuncti & vniti manemus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, id est, cunctis hominibus bonis. DEOque obtemperamus, atque vnius cum eo sumus voluntatis, quemadmodum aliquod religiosum ac benè constitutum cœnobium cum suo Præfecto siue Prælato concordat atque coniungitur: Et sine hac vnione nemo DEO placere, nec beatitudinem quisquam adipisci potest. Qui verò vnionem hanc simul cum his mediis ad vltimum vsque vitæ punctum seruauerit, is est de quo CHRISTVS dicit apud sanctum Ioannem: *Pater, volo vt vbi sum ego, illic & minister meus sit, vt videat claritatem quam dedisti mihi.* Qui etiam alibi dicit de seipso, quod faciet ministros suos discum-

Ioan. 17. Luc. 12.

cumbere, videlicet in virtutum ipsorum quas fecerint, diuitijs ac plenitudine, & transiens ministrabit illis, id est, gloriam suam, quam meritus est, omnibus amicis suis liberalissimè præbebit ac manifestabit, atque etiam singulis quibusque speciatim, magis tamen & minus, alijs atque alijs, prout quisque dignus erit, & gloriæ ac honoris ipsius, quem ipse solus sua vita suaque morte promeruit, celsitudinem capere ac intelligere valebit. Atque hoc pacto Sancti omnes perenniter erunt cum CHRISTO, & singuli in suo ordine, eoq; quem per DEI gratiã operibus suis meriti fuerint, gloriæ statu. CHRISTVS autem secundùm humanitatem suam supra omnes tum Angelos, tum homines beatos erit tanquam rex & princeps omnis gloriæ & honoris, quæ ipsius duntaxta humanitati supra creaturas omnes iure debentur. Ex his ergo id licet animaduerti, vnitos nos esse DEO per medium, idque tam hîc in gratia, quam postmodum in gloria. Atquì medij istius magna planè, vt ante diximus, tum vitæ, tum præmij differentia atque diuersitas est. Id quod probè satis perspectum habebat Apostolus cum diceret: *Cupio dissolui & esse cum CHRISTO*: non ait, cupio esse ipse CHRISTVS vel ipse DEVS, vti hodiè peruersi quidam hæretici affirmare non verentur, dum aiunt nullum se habere Deum, sed vsqueadeo se sibi esse mortuos ac Deo vnitos, vt ipsimet Deus effecti sint. Phil. 1. Hæreticorũ quorundam blasphemia.

Describit impios quosdam sui temporis hæreticos.

CAPVT IIII.

HVius farinæ homines nuda quadam simplicitate & naturali propensione in essentiæ suæ nuditatem sese introrecipiunt, planeq; persuasum habent, vitam æternam nihil fore aliud, quam beatam quandam existentiam absque vlla vel ordinum, vel vitæ, vel præmiorum distinctione. Immò quidam ad id vsque amentiæ deuoluti sunt, vt aiant diuinitatis personas interituras, nec quicquam in illa mansurum æternitate, nisi essentialis substantiam diuinitatis, omnesq; beatos spiritus tam simpliciter cum DEO in ipsam essentialem beatitudinem sese recepturos, vt extra eam nec voluntas, nec actio, nec cognitio distincta vllius creaturæ sit remansura. Sed miseri isti in otiosa & occæcata propriæ essentiæ suæ simplicitate prorsùs aberrârunt, & tamen beati esse volunt. Vsqueadeò enim simplices sunt, & tam otiosè nudæ essentiæ animæ suæ, cui DEVS semper inest, vniti sunt, vt nec foris nec intus vlla erga DEVM diligentia & strenuitate ferueant, nec sese ad illum applicent & adiungant. In supremo enim illo, quo se ipsi intrò receperunt, non nisi essentiæ suæ ex diuina dependentis essentia simplicitatem sentiunt: eamq; simplicitatem, quam possident, DEVM esse credunt, eo quod naturalem in ea quietem reperiant: sicq; putant seipsos esse DEVM in suæ fundo simplicitatis. Deficit enim eis vera fides, spes & charitas: atque ob nudum illud, quod sentiunt & possident, otium, cognitionis & amoris expertes, atque à virtutibus immunes se esse confirmant: & eam ob rem absque vllo conscientiæ scrupulo & accusatione viuere nituntur, quicquid etiam mali perpetrent: negligunt; & floccipendunt Sacramenta omnia, virtutes omnes & cuncta sanctæ Ecclesiæ instituta. Putant enim nihil se his habere opus, vt qui excesserint omnia: imperfectis autem ea dicunt esse necessaria.

Quidam autem in hac simplicitate vsque adeò obduruerunt ac inueterárunt, vt omnia Dei opera, quæ is vnquam egerit, totamque scripturam tam nihilipendant ac negligant, ac si nullum vnquam iota scriptum sit. Existimant enim id se iam inuenisse & obtinuisse, cuius causa scriptura omnis confecta sit: idq; est cæca illa essentiæ suæ, quam experiuntur, requies & otium. Et tamen DEVM ipsum, & vias omnes, quæ ducant ad ipsum, amiserunt. Nihilo enim plus deuotionis, vitæ internæ, sanctæ exercitationis habent, quam cadauer mortuum. Ac nihilo minus quandoq; ad venerabile accedunt Sacramentum, atque nonnunquam de sacris loquuntur scripturis, scilicet vt hac ratione melius se simulare & occultare queant: libenterq; vtuntur raris quibusdam & minus vsitatis vocibus scripturæ, quam ad suum sensum falsò interpretari & peruertere possint, quo alijs simplicibus placeant, eosq; in fallax quod ipsi sentiunt, otium pelliciant pertrahantq;. Et reuera sibijpsis intantum placent, vt se putent alijs omnibus esse sapientiores, acutiores, subtiliores, cum tamen sint mortalium omnium rudissimi atque stupidissimi. Quod enim Pagani & Iudæi atque improbi Christiani, docti pariter atque indocti, sola naturali ratione reperiunt & intelligunt, eo miseri isti neque volunt neque possunt pertingere. Signo crucis muniat se quidem vnusquilibet aduersus spiritus tartareos: sed à peruerso hoc hominum genere perquam seriò sibi caueat: eorumq; tam verba quam actus inspiciat. Docere namque volunt alios, sed ipsi à nemine doceri: alios libenter reprehendunt, sed se neutiquam ferunt ab aliquo reprehendi. Alios premunt: ipsi se premi non patiũtur. Quicquid libet, effutire volunt, nec tamẽ quicquam sibi sustinent à quopiam contradici. Et cum propriæ dediti sint voluntati, nec cuiquam se submittant & obtemperent, hoc ipsum tamen spiritalem arbitrantur esse libertatem. Colunt autem re ipsa & sectantur carnis libertatem: indulgent enim corpori quicquid ei libet: & tamen id naturæ dignitatem & præstantiã credunt. In cæco quodam & obscuro propriæ essentiæ suæ otio sese vnierunt, atque inibi se putant vnum esse cum DEO, & hanc propriam suam credunt beatitudinem, atq; in eam intrò sese receperunt, propriaq; cum voluntate & naturali propensione eam possident. Atque hac ex causa putant se esse supra legem, & præcepta DEI, & sanctæ Ecclesiæ. Nam supra essentiæ suæ quietem, quam possident, neque DEVM neque diuersitatem sentiunt, eo quod lux diuina in eorum tenebris & caligine minimè sese manifestârit: idque ea de causa, quod eam minimè quæsierint, neque actuoso amore, neque supernaturali libertate. Quo fit, vt ex veritate cunctisq; virtutibus exciderint, & in peruersam quandam dissimilitudinem prolapsi sint. Supremam enim sanctitatem in eo constituunt, vt quis modis omnibus suæ obsequatur naturæ affectibus, nec vllum sibi frænum injiciat, vt propenso spiritu in otio possit intus degere, & ad quemlibet motum foras se recipere, & corporis explere appetitiones ac voluptates, carniq; satisfacere, quo sic celeriter ab ea absoluatur imagine, ac sine impedimento rursus in nudum spiritus sui otium reuertatur. Qui nimirum tartarei fructus sunt, ex ipsorum perfidia & hæresi nascentes, quibus eadem ipsa hæresis in mortem vsque sempiternam alitur & confouetur. Vbi enim tempus illud aduenit, quo natura eorum acerbis cruciatibus & angoribus mortis obruitur ac prægrauatur, tum intus formis pinguntur ac imaginibus,

Digitized by Google

ginibus, perturbanturq; atque terrentur, amittuntq; otiosam sui in quietem introuersionem, adeoque desperatione absorbentur, vt nemo eos consolari possit: sicq; ceu canes rabidi ex hac vita demigrant: otio autem illorum ea quam sperauerant, non redditur merces: & qui mala egerunt, atque in illis animam reddiderunt, vt nostra habet fides, eunt in ignem æternum. Ea mala simul cum bonis proposui, vt bona rectius possint intelligi, & mala deuitari. Cauendum est autem atque fugiendum hoc, quod iam commemorauimus, hominum genus, haud secus quam hostes animæ capitales, quantumuis etiam gestibus, verbis, habitu atque institutis quibusdam sancti videantur. Sunt enim nuntij diaboli, & omnium qui modo viuant pernicioſissimi, præsertim simplicibus, indoctis bonæ voluntatis hominibus. Sed his omissis, ad propositum reuertar argumentum. Ioan. 5. Matt. 25.

Vt homines sancti cum Deo sine medio uniti sint: & quid agere debeat, qui hanc triplicem cum Deo unionem in se experiri velit.

CAPVT V.

IAM ante in superioribus dixi, sanctos & bonos omnes cum DEO per medium vnitos esse: videamus nunc, vt etiam cum DEO sine medio vniti sint. Quanquam pauci sunt in hoc mundo, qui habiles ac idonei satisque illuminati sint, id vt sentire possint ac intelligere. Itaque qui tres has, de quibus modo agimus, vniones in se sentire ac experiri volet, is DEO totus omninò viuere debebit, ita vt gratiæ ac instinctui diuino cunctis in virtutibus atque omni interna exercitatione satisfaciat & obsequatur. Atque per amorem vt eleuetur oportet ac moriatur in DEO sibipsi & cunctis actionibus suis, ita vt cum omnibus viribus suis cedat, & veritatis incomprehensibilis, quæ DEVS est, patiatur transformationem. Oportet, inquam, vt viuendo egrediatur ad virtutes actitandas, & moriendo ingrediatur in DEVM. In quibus duobus vitæ eius perfecta consistit: suntq; in ipso simul coniuncta & adunata, quemadmodum materia & forma, corpus & anima. Et quia in his sese exercet, eam ob rem intellectu illustris & lucidus est, & affectu vel experimento locuples ac abundans. Adiungit enim & applicat sese ad DEVM erectis viribus, recta intentione, intimo cordis desiderio, insedata appetentia, & viuida sui spiritus ac naturæ strenuitate. Dum verò hoc pacto sese gerit, & exercet in diuinæ præsentia maiestatis, iam amor modis omnibus ipsius potens fit, ita vt quomodocunque eum moueat amor, semper ille in amore cunctisque virtutibus crescat & augmentetur.

Vt charitas istiusmodi homines moueat, & de cælica sanitate, ac languore tartareo.

CAPVT VI.

CHaritas autem siue amor semper pro cuiusſibet vtilitate ac habilitate & aptitudine mouet. Motus autem vtiliſſimus, quem istiusmodi homo sentire queat, & ad quem sentiendum habilis sit, cælica sanitas, & languor Tartareus est: atque his duobus consimilibus, eo pertinentibus respondere actionibus. Cælica sanitas eleuat eum supra omnia in liberam

quandam DEVM pro omni cordis & animæ voto ac deſiderio laudandi & amandi facultatem. Sequitur indè languor Tartareus, deijcitq; eundem in quandam miſeriam ac deſolationem, & omnis guſtus & conſolationis quæ vnquam ſenſerit, carentiam. Atque ſub hac anguſtia & deſolatione nonnunquam ſanitas ſeſe exhibet, ſpemq; præbet, cui nemo poſſit diffidere: ſed mox rurſus in quandam labitur velut deſperationem, quam conſolari nemo queat. Nimirum dum quis DEVM cum larga, opulenta ac plena gratia in ſe ſentit, eam ipſe dico cælicam ſanitatem. Tum enim eiuſcemodi homo ſapiens & intellectu luminoſus ac perſpicax eſt, cæleſtibus exuberat inſtitutionibus, charitate feruidus ac pius eſt, gaudio abundat & ebrius eſt, ſenſu vel affectu fortis, fidens & alacer in omnibus, quæ quidem DEO placere nouerit: atque id genus alijs innumeris præditus eſt bonis, quæ nemo niſi expertus nouit. Atquì dum charitatis lanx deprimitur, & DEVS cum omni ſua gratia ſe occultat, dum rurſum in deſperationem quandam & languorem & obſcuram anguſtiam ac deſolationem recidit, perindè ac ſi nunquam ſit ſanitatem recuperaturus: neque tum aliter ſe ſentit, quam miſerum quendam peccatorem, qui de DEO parum aut nihil comperti habeat. Conſolatio autem omnis, quam poſſint creaturæ impendere, tædio eſt illi. A DEO verò nulla neque conſolatione, neque guſtu afficitur. Inter hæc ratio illius intus ei loquitur, Vbi nunc eſt DEVS tuus? vbi iam eſt quicquid vnquam ſenſiſti de DEO? Fiuntq; tunc ei lachrymæ ſuæ panes die ac nocte, quemadmodum Propheta ait. Sed ab hoc languore ſi debeat conualeſcere, adſpiciat oportet & ſentiat non ſe ſuum eſſe, ſed DEI: atque eam ob rem voluntatem ſuam reſignet in liberrimam voluntatem DEI, ſinatq; DEVM agere cum ſuo id, quod ipſi viſum erit in tempore & æternitate. Hoc ſi abſque cordis grauamine libero ſpiritu facere poterit, mox ſanitati reſtituetur, ducetq; cælum in infernum, & infernum in cælum. Vtcunque enim amoris libra vel ſurſum vel deorſum feratur, ipſe ſemper manet æquabilis. Quicquid enim amor ſiue dare, ſiue auferre velit, in eo pacem inuenit quiſquis ſeipſum abnegat, & DEVM ſuum amore proſequitur. Qui enim in perpeſſione vel afflictione patiens eſt & minimè calcitrat, eius ſpiritus liber & immotus manet, aptusq; eſt & habilis, qui magis immediatam cum DEO ſentiat vnionem. Enimuerò vnionem illam, quæ per medium fit, in virtutum opulentia & affluentia poſſidet. Cum igitur planè concors & vnius ſit cum DEO voluntatis, DEVM cum omnis gratiæ eius plenitudine tanquam vitalem totius eſſentiæ ſuæ & omnium actionum ſuarum ſanitatem intra ſe ſentit.

Pſal. 41. Ibidem.

Cur boni omnes hæc intra ſe non ſentiant.

CAPVT VII.

SED quærat forſan aliquis, quid cauſæ ſit, cur boni omnes huc minimè pertingant, vt idem & ipſi ſentiant. Cuius iſta eſt ratio, quod diuino inſtinctui ſiue motioni cum ſuî abnegatione non reſpondeant. Atque eam ob rem viuida cum ſtrenuitate in DEI præſentia non aſſiſtunt, nec ita vt deberent, ſolicitì ſunt intus obſeruare ſeipſos. Quo fit, vt ſemper magis externi ac multiplices, quam interni & ſimplices maneant: actusq́ue ſuos & opera potius ex bona quadam conſuetudine, quam interno affectu efficiant, pluriſq́ue

risque faciant singularia & priuata quædam instituta siue modos, & magnitudinem ac multiplicitatem bonarum actionum, quam puram intentionem & amorem feruentem erga DEVM. Atque hac ex causa externi & corde multiplices manent, nec vt DEVS intra ipsos cum gratiæ suæ plenitudine viuat, experiuntur.

Vt homo internus cum Deo sine medio vnum sit, manifestior explicatio.

CAPVT VIII.

VT autem homo internus, qui in omni languore sanitate perfruitur, cum DEO sine medio vnum se sentire debeat, iam agè explicemus. Itaque vbi talis quispiam viuidus homo totum sese cum vniuersis viribus suis sursum erigit, & ad DEVM vitali & actuali cum amore adiungit & accommodat, sentit nimirum amorem suum in suo fundo, vbi incipit ac definit, fruitiuum & fundi expertem esse. Quod si tum actuoso cum amore suo vlterius in amorem fruitiuum niti ac penetrare velit, ibi iam cedant necesse est omnes animæ eius vires, ferantq; & patiantur penetrantem veritatem ac bonitatem illam, quæ Deus ipse est. Vt enim aërem solis splendor & calor penetrat, vtque ferrum ignis, ita vt ignis actiones efficiat: Ardet enim & lucet instar ignis: quod similiter de aëre illustrato accipiendum est, qui si ratione præditus foret, diceret profectò: Equidem totum mundum illustro & calefacio, cum tamen vnicuique sua maneat natura vel substantia. Non enim ignis transit in ferrum, nec ferrum efficitur ignis, sed horum vnio medium non habet. Siquidem ferrum est intra ignem, & ignis intra ferrum: atque itidem aer est in solis lumine, & lux solaris in aere. Eadem videlicet ratione DEVS semper in animæ essentia ineſt: cumque vires supremæ actuoso cum amore intrò se recipiunt, DEO sine medio cõiunguntur in simplici quadam omnis veritatis notione, & essentiali omnis boni gustu ac experimento. Atque hæc simplex notio & experimentum DEI in essentiali possidetur amore: per actuosum autem amorem colitur, exercitatur atque conseruatur. Itaq; viribus quidem accidens est per morientẽ in amorem introuersionem: sed essentiæ substantiale est semperq; intus in ea permanens. Quapropter si amorem per amorem reperire velimus, semper vt intrò nos recipiamus ac renouemus in amore oportet. Quod quidem sanctus Ioannes illis nos docet verbis, quibus ait: *Qui manet in charitate, in DEO manet, & DEVS in eo.* 1. Ioan. 4. Quanuis autem vnio, hæc inter DEVM & amantem spiritum sine medio sit, ingens tamen inter eos discrimen est. Creatura enim nõ potest DEVS effici, nec DEVS creatura, vti paulò ante diximus de ferro & aëre. Quòd si res materiales, quas DEVS condidit, vsqueadeò sine medio coniungi possunt, quidni multo melius ipse se dilectis suis, dum velit, possit coniungere ac vnire, quando ipsi eius freti gratia, eo se præparant & accommodant? Quamobrem inter internum ac DEO deuotum hominem quem DEVS virtutibus ornârit, & supra virtutes in contemplatiuam sustulerit vitam, atque inter DEVM nullum in suprema eius introuersione medium est, nisi ratio illuminata & actuosus amor illius: quibus duobus cohæret DEO, quod est, vt Diuus Bernardus ait, vnum effici cum DEO. Porro supra rationem & a- Bernardus.

morem actuoſum in nudam quandam viſionem, & ſine actione in eſſentialem amorem eleuatus eſt: atque inibi vnus ſpiritus & vnus cum DEO amor eſt, ſicut ſupra diximus. Atque in hoc eſſentiali amore, per eam, quam cum DEO habet vnionem eſſentialem, infinitè ſuum excedit intellectum. Et hæc communis eſt hominum contemplatiuorum vita. In hac autem ſui eleuatione aptus & habilis eſt, qui ſub vna viſione, modo DEVS id ei demonſtrare velit, creaturas omnes in cælo & in terra vitamq; & præmia earum diſcriminatim poſſit perſpicere. Sed ipſius DEI infinitati interminabili cedere, eamq; eſſentialiter & infinitè ſubſequi compellitur: quippe quam creatura nulla neque comprehendere neque aſſequi poteſt, immò ne ipſa quidem anima Domini IESV, quæ tamen ſupra omnes creaturas DEO excellentiſſimè vnita eſt.

De quibuſdam Diuinæ Gratiæ effectionibus.

CAPVT IX.

CAEterum æterna hæc charitas in ſpiritu, ei ſine medio vnito & viuens, lumen & gratiam ſuam in cunctas animæ vires diffundit, quæ eſt cauſa virtutum omnium. Gratia enim DEI ſupremas contingit & mouet vires, atque indè charitas, veritatis cognitio, omnis iuſtitiæ amor, conſiliorum DEI cultus & exercitatio diſcreta, libertas imaginum expers, cuncta ſine labore ſuperare & vincere, & per amorem in vnitatem ſpiritu deficere ac excedere oritur. In qua exercitatione quamdiu quis perſeuerat, aptus & habilis eſt tum ad contemplandum, tum ad ſentiẽdum vnionem ſine medio cum DEO. Idemq; DEI intra ſe ſentit contactum, qui quædam eſt diuinæ gratiæ & omnium virtutum eius renouatio. Sciendum eſt enim DEI gratiam in inferiores vſque dimanare vires, corq; hominis contingere: vndè tum cordialis amor & ſenſibilis appetentia vel deſiderium erga DEVM proficiſcitur: atque hic amor & appetentia, cor, ſenſus, carnem, ſanguinem, totamq; naturam corpoream penetrat, & in membris hominis preſſuram quandam & impatientiam excitant, ita vt ſæpius qua ſe ratione debeat gerere, ignoret: Haud aliter enim affectus eſt, atque ebrius quiſpiam, raros quoſdam & miros præ ſe ferendo geſtus, quos quidem corde molles non facilè nôrunt comprimere: vt eſt verbi gratia, quod ſæpius caput apertis oculis leuant in cælum præ impatienti deſiderio: modo gaudent, modo plorant, nunc cantant, nunc clamant, quandoque benè, quandoque malè habent & ſæpius ſe mouentes ſaltant, quandoque currunt, complodunt manus, genuflectunt, ſeſe inclinant, atque id genus multimodos exhibent geſtus. Et quandiu in his quiſpiam perſeuerat, corde patulo ſurſum erectus ad diuitias Dei, in ipſius ſpiritu viuentes, nouum DEI contactum, nouamqúe amoris ſentit impatientiam: ſicqúe hæc omnia iam dicta renouantur. Itaque per hoc ſentire corporeum quandoque in ſpirituale quoddam ac rationale ſentire penetrare ac tranſire, & per hoc ſentire ſpiritale in diuinum, ſeipſum in immobile ac beatum ſentire demergere debet: quod quidem ſentire immobile, noſtra eſt ſupereſſentialis beatitudo, quæ eſt DEI atque omnium charorum eius fruitio: & ipſa caliginoſum illud ſemperqúe otioſum ſilentium eſt: & DEO quidem eſſentialis, creaturis autem ſupereſſentialis eſt. De ipſa accipiendum.

piendum est, cedere personas diuinas & in essentialem immergi & absorberi charitatem, id est, essentialem vnitatem: & nihilo minus secundùm personales proprietates semper in Trinitatis actionibus perstare.

De complacentia diuinarum personarum: itemq; de complacentia mutua inter Deum & homines bonos.

CAPVT X.

VNdè animaduerti licet, secundùm personas quidem perpetuò agere: secundùm essentiæ autem suæ simplicitatem, perenniter otiosam ac modi expertem permanere. Atque eam ob rem quoscunque DEVS elegit & sempiterno personali amore complexus est, eos omnes essentiali amore in vnitate essentialiter ac fruitiuè possidet. Diuinæ namq; personæ quadam mutua complacentia & infinito ac essentiali amore in vnitate sese inuicem complectuntur idque in vitali sacrosanctæ Trinitatis vita perpetim renouatur: quippe vbi semper noua generatio, noua cognitio, noua complacentia, noua spiratio est in nouo quodam complexu & nouo æternæ charitatis profluuio. Et in hac complacentia electi omnes tum Angeli tum homines à primo ad extremum vsque circumplectuntur: atque ex eadem complacentia cælum, terra, essentia, vita, actio & conseruatio creaturarum omnium dependet. Qui autem sese à DEO ad vitia auertunt id vtique ex suapte cæca quadam malitia faciunt. Ex Dei verò complacentia gratia & gloria & dona omnia in cælo & in terra, & speciatim in singulos quosq; pro cuiusque necessitate & capacitate promanant. Etenim diuina gratia cunctis parata est, & vniuscuiuslibet peccatoris conuersionem expectat. Et cum peccator quilibet diuina motus & tactus gratia, suijpsius misertus DEVM fideliter implorat, nunquam non gratiam & veniam obtinere potest: & quisquis per DEI gratiam amorosa cum complacentia in æternam DEI complacentiam reflectitur, is ab æterna illa quæ DEVS ipse est, charitate suscipitur ac circumplectitur, semperq; in amore & virtutibus renouatur. Inter eam enim complacentiam, qua nos placemus DEO, & eam qua nobis placet DEVS, charitas & vita æterna colitur & exercetur. Deus autem nos ab omni æternitate in sua complacentia dilexit & coluit. Quod quidem meritò nos attendere deberemus, atque ex eius consideratione charitas nostra & complacentia renouaretur. Enimuerò per personarum in diuinitate relationem, noua inibi semper complacentia est cum nouo amoris profluuio, ac nouus in vnitate complexus: idq; sine tempore, id est, sine ante & post, in quodam NVNC sempiterno. In isto namq; in vnitate complexu cuncta perfecta sunt, & in charitatis effluxu cuncta efficiuntur: atque in vitali fœcundaq; natura cuncta possunt fieri, vtpotè in qua Pater in Filio, & Filius in Patre, & in vtroq; Spiritus sanctus est. Est namque viuida fœcundaq; vnitas, quæ omnis vitæ & omnium quæ fiunt fons & origo est. Atque eam ob rem sunt inibi creaturæ omnes absque seipsis tanquam in sempiterna causa sua vna essentia vnaque vita cum DEO. In personarum autem distincta emanatione, Filius ex Patre, & Spiritus sanctus ex Patre simul & Filio est: ibiq; DEVS facit creaturas omnes & in propria quamq; ordinauit essentia per gratiã suam. Hominem verò, quantum quidem in ipso est, sua morte reformauit ac recreauit, om-

nesq; electos suos charitate & virtutibus ornauit & in ipsorum vna secum principium reflexit. Ibi Pater cum Filio & cum eis electi omnes circumplectuntur vinculo charitatis, in diuina vnitate: quæ quidem secundùm personarum emanationem fœcunda est, in earum autem reflexione sempiternus ac insolubilis est nexus amoris: quo quicunque se nouerunt deuinctos, ij æternò beati manebunt, suntque virtutibus locupletes, contemplatione lucidi, & in fruitiua quiete simplices. In ipsorum namque introuersione DEI sese manifestat charitas cum bonis omnibus profluens, trahensq; introrsus in vnitatem, & supereſſentialis ac modineſcia in perenni quiete. Atque hac ex causa DEO & per medium, & sine medio, atque etiam sine differentia sunt vniti.

Quibus modis homines perfecti in sua contemplatione charitatem Dei sibi propositam habeant, vtq; rapiantur in Deum.

CAPVT XI.

ET ipsam quidem DEI charitatem amantes homines in suo intuitu siue contemplatione sibi propositam habent, ceu bonum commune in cælum terramq; promanans: & sacrosanctam Trinitatem plena cum gratia ad ipsos & in ipso se inclinare sentiunt: atque ita fit, vt cunctis virtutibus, sanctis exercitijs & bonis actibus foris & intus ornati sint. Et hoc pacto cum DEO vniti sunt per medium diuinæ gratiæ & sanctam vitam suam. Et quia DEO sese in agendo, omittendo, patiendo dediderunt, idcirco perpetua quadam pace, & interno gaudio, consolatione & gustu perfruuntur, quę quidem mundus percipere non potest, sed nec vlla ficta creatura, nec quisquam ex his qui sese magis quam DEI spectant & quærunt honorem. Secundo ijdem ipsi interni illustrati homines in suo intuitu, id est, dum introspiciunt & contemplantur, quandocunque volunt, DEI charitatem velut introtrahentem vel ad vnitatem inuitantem, sibi propositam habent. Cernunt enim & sentiunt Patrem & Filium per Spiritum sanctum sese & electos omnes circumplecti & sempiterno cum amore in naturæ suæ reflecti vnitatem. Atque hæc vnitas semper introrsus trahit & inuitat, quicquid ex ipsa siue naturaliter siue ex gratia natum est. Quamobrem istiusmodi homines illustrati libero animo, supra rationem in nudam quandam sunt eleuati visionem: vbi perpetua viuit vnitas DEI, ad seipsam inuitatio & nudo ac imaginibus vacuo intellectu actiones omnes, cunctaqúe exercitia & res omnes in supremum vsque spiritus sui penetrant: & hic nudus eorum intellectus æterna perfunditur ac penetratur claritudine, quemadmodum aërem solis splendor penetrat: nuda autem & eleuata voluntas, infinito penetratur & transformatur amore, sicut ignis ferrum totum penetrat: ac nuda denique & erecta mens, infinita ac omnium imaginum prorsus experte diuinitate se circumplexam, fixam ac firmatam sentit. Atque hunc in modum creata imago supra rationem æternæ suæ imagini vel exemplari, quod essentiæ & vitæ ipsius origo est, tripliciter coniuncta & vnita est. Et hæc origo in simplici contemplatione in quadam imaginum nescia nuditate vel otio cum DEO essentialiter & vnicè seruatur ac possidetur. Ita ergo supra rationem tripliciter in vnitatem & simpliciter vel vnicè in Trinitatem, homines istiusmodi rapiuntur.

untur vel eleuantur: nec tamen creatura vnquam fit DEVS: quandoquidem vnio hæc per gratiam fit & reciprocum seu reflexum in DEVM amorem. Vndè etiam creatura in interno suo intuitu inter DEVM & sese quandam sensit discretionem ac diuersitatem. Et licet vnio hæc sit absque medio, at tamen multimodæ effectiones, & opera DEI quæ is in cælis ac terra perficit, eiuscemodi spiritum latent. Nam tametsi DEVS ita vt est perspicua cum discretione in animæ sese præbet essentia, vbi animæ vires supra rationem, in quandam rediguntur simplicitatem, DEI qúe transformationem simpliciter patiuntur, vbi plena sunt & abundant omnia: Spiritus enim tanquam vnam cum DEO veritatem, vnam opulentiam & vnam se sentit vnitatem: ac tamen essentialis quædam inibi est in anteriora propensio, & ipsa est essentialis inter essentiam DEI & animæ essentiam distinctio: qua quidem nulla potest sublimior sentiri ac percipi.

De Vnitate quæ est sine differentia.

CAPVT XII.

TErtio iam sequitur ea quæ est sine differentia, vnitas. Dei namque charitas non solum adspicitur, vt cum bonis omnibus promanans, vel in vnitatem introuersus attrahens, sed etiam vt supra omne discrimen, in essentiali fruitione, secundùm nudam diuinitatis essentiam existens. Itaque homines illustrati in seipsis essentialem quandam supra rationem, & sine ratione inuenêre contemplationem intentam, & fruitiuam quandam inclinationem, modos omnes omnemqúe essentiam penetrantem, & sese in modinesciam beatitudinis abyssum immergentem, vbi diuinarum Trinitas personarum naturam suam in essentiali possidet vnitate. Vbi nimirum beatitudo vsqueadeò simplex & modi expers est, vt in ea essentialis intenta contemplatio, inclinatio & creaturarum distinctio amittatur siue occumbat. Cunctæ enim essentiæ eleuatæ per fruitionem colliquescunt & velut exanimantur in diuinæ essentiæ essentiam, quæ est essentiarum omnium supereſſentialis essentia: atque inibi excidunt sibijpsis in quandam sui amissionem & nescientiam omni fundo carentem: Ibi claritas omnis reflectitur in caliginem, vbi tres personæ diuina essentiali cedunt vnitati, & sine discretione essentiali perfruuntur beatitudine: quæ quidem beatitudo soli Deo essentialis est, sed cunctis creatis spiritibus supereſſentialis. Non enim potest vlla creata essentia cum diuina prorsus essentia vnum esse, & in seipsa redigi in nihilum. Ita enim creatura fieret DEVS quod est impossibile. Diuinæ namque essentiæ nec accidere quicquam nec decedere potest, & neque maior, neque minor potest effici. Et nihilo secius cuncti amantes spiritus vna cum DEO fruitio atque vna beatitudo sunt etiam sine differentia. Enimuerò beata illa essentia, quæ DEI atque electorum omnium fruitio est, tam simplex est, vt inibi nec Pater, nec Filius, nec Spiritus sanctus sit secundùm personalem distinctionem, nec vlla creatura, sed omnes illustrati spiritus seipsos ibidem in modinesciam excessêre fruitionem quæ quidem redundantia est super omnem illam, quam vlla creatura vnquam vel acceperit, vel possit accepere, plenitudinem. Ibi namque cuncti eleuati Spiritus in suæ supereſſentiali essentia vna cum DEO fruitio, & vna beatitudo sine dif-

ferentia sunt: atque vsque adeò beatitudo hæc simplex illic est, vt nulla vnquam in eam possit distinctio vel discretio pertingere. Hoc videlicet Dominus IESVS petijt, quum oraret cælestem Patrem suum, vt omnes amici eius consummarentur in vnum, sicut ipse cum Patre vnum est in fruitione per Spiritum sanctum, vt etiam ipse in nobis, & nos in ipso & in cælesti Patre eius in fruitione per Spiritum sanctum vnum efficiamur. Quæ quidem mihi omnium, quas Christus vnquam nostræ salutis causa fecerit, precationum multò amantissima esse videtur.

De triplici Oratione Domini IESV, *qua petijt, vt vnum cum* DEO *efficeremur.*

CAPVT XIII.

I. VBI tamen animaduertendum est, orationem eius triplicem fuisse, vt eam sanctus Ioannes in eodem describit Euangelio suo. Primo enim
Ioan. 17. rogauit hoc pacto: *Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum, vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* Vndè in huius libelli exordio dixi, bonos omnes cum DEO, per medium gratiæ eius & virtuosam vitam suam, vnitos esse. Dei namque charitas nouis cum donis semper in nos promanat: quod qui obseruant, ij virtutibus nouis, sanctis exercitijs, & bonis omnibus, sicut iam ante dixi, replentur. Atque hæc vnio, quæ fit plenitudine gratiæ & gloriæ in corpore & anima, in isthac vita temporaria in-
II. choatur, & in omnem durabit æternitatem. Secundo orauit Dominus IESVS, quemadmodum multis Euangelij locis cernere licet, vt nos in illo simus, & ipse in nobis: quæ est vnio immediata vel sine medio. Etenim DEI charitas, vt diximus, non solum emanat, sed etiam trahit intro in vnitatem. Quod qui sentiunt & obseruant, homines interni ac illuminati efficiuntur, eorumque supremæ vires supra omnem earum exercitationem in essentiæ suæ nuditatem subuehuntur, atque inibi supra rationem in quandam rediguntur simplicitatem: quo fit, vt plenæ sint & abundent: siquidem in hac simplicitate spiritus sese Deo absque medio vnitum sentit. Et hæc vnio cum ea quæ ad ipsam pertinet, exercitatione æternò permanebit, sicut iam supra di-
III. ctum est. Tertio celsissimam Christus precem fecit, nempe vt omnes chari amici eius consummentur in vnum, sicut ipse cum Patre vnum est: non quo sint vnius cum ipso substantiæ diuinæ, quod est impossibile, sed vt vnum sint in eadem vnitate, vbi ipse cum Patre in essentiali amore sine discretione vna fruitio, vnaque beatitudo est. Iam quicunque triplici hac ratione DEO vniti sunt, in eis CHRISTI oratio completa est: & ipsi cum DEO manebunt ac fruitabunt, semperque possident & fruendo otiosi erunt: agentque & patientur & in supereſſentiali essentia sine vlla formidine vel terrore quiescent. Egredientur & ingredientur, & pascua tum hic, tum in futura semper vita inuenient. Denique amore ebrij sunt, atque in DEO in quadam caliginosa claritudine obdormierunt. Possem hinc plura dicere, sed qui hæc adepti sunt, nihil verbis pluribus opus habent: & quibus hæc manifestata sunt, quique amore cohærent amori, eos amor veritatem abundè docebit. Qui autem foras sese effundunt, & ex rebus vanis ac extraneis solatia captant, ij horum nil nouerunt, nec ea possunt re ipsa experiri: & si multo vellem plura dicere, me

tamen

Digitized by Google

tamen neutiquam caperent. Nam qui se totos externis dedunt actionibus, aut sine vlla actione interno vacant otio, hęc intelligere non possunt. Quamvis enim ratio & omne sentire corporeum fidei & spiritus intentæ contemplationi, atque illis rebus quæ rationem excedunt, cedere ac succumbere debeat, at tamen ratio & vita sensitiua sine actione in habitu persistunt, nec perire possunt non magis quam ipsa hominis natura. Sic etiam licet Spiritus per intentam contemplationem & inclinationem in DEVM, vnitatis fruitioni cedere oporteat, at nihilo minus contemplatio ipsa & inclinatio habitu perseuerant. Siquidem hæc intima spiritus vita est: & in illuminata sursum scandente homine vita sensitiua adhæret spiritui: atque ea de causa vires eius sensitiuæ cordiali cum amore ad DEVM adiunctæ sunt, & natura eius bonis omnibus completa est: sentitque vitam suam spiritalem sine medio cohærere DEO. Quamobrem vires eius supremæ perpetuò amore ad Deum suspensæ sunt, & diuina perfusæ ac penetratæ veritate, & in formarum nescia fixæ ac constabilitæ libertate: atque per hæc spiritus iste Deo plenus est, immò & superabundat sine modo. Et in abundantia siue redundatione essentialiter diffluit aut immergitur in supereſſentialem vnitatem, vbi est vnio indiscreta, sicut ante sæpius dixi. In supereſſentiali namque vnitate omnes vitæ nostrę desinunt. Iam si cum DEO pręcelsa amoris itinera decurrere velimus, cum ipso etiam æternò ac sine fine quiescemus: sicque perenniter & accedemus, & ingrediemur, & quiescemus in DEO.

Epilogus huius libelli, vbi simul author sese Ecclesiæ Catholicæ iudicio submittit, rursumq; monet cauendos Hæreticos.

CAPVT XIIII.

EQuidem hac vice mentem & sententiam meam planius explicare nequeo. Interim tamen in omnibus quæ vel capio, vel sentio, vel etiam scripsi, totum me S. Ecclesiæ Catholicæ & Sanctorum iudicio ac sententiæ submitto. Omninò enim Christi IESV seruus in fide Catholica & viuere & mori statuo, & per DEI gratiam viuum S. Ecclesiæ membrum esse appeto. Atque eam ob rem, sicut iam supra dixi, caueat sibi vnusquilibet ab euersis illis hominibus, qui per imaginum expers otium suum vel otiosam imaginum carentiam simplici ac nudo adspectu suo naturaliter intra sese DEI in ipsis existentiam inuenerunt, voluntq; vnum esse cum DEO absque DEI gratia & virtutum exercitatione, & nec DEO nec sanctæ Ecclesiæ obedire: atque cum omni illa execrabili & peruersa, quam ante commemorauimus, viuendi ratione, filij Dei etiam ex natura esse volunt. Atqui si Archangelus è cælo detrusus est, quod in superbiam erectus, ad DEI adspiraret æquabilitatem & primus homo ex Paradiso eiectus est, quod DEO vellet esse similis: quinam fieri poterit, vt peccator deterrimus, videlicet Christianus perfidus ac hæreticus, è terra scandat in cælum, dum ipse vult esse DEVS absque gratiæ & virtutum similitudine? Nemo enim propria virtute ascendit in cælum, nisi Filius hominis Christus IESVS: cui nos vniri oportet per gratiam, virtutes, & fidem Christianam: sicque cum eo, quo ipse præcessit scandere poterimus. Extremo namque die omnes resurgemus, singuli cum corporibus suis: & qui bona egerunt opera, ibunt in vitam æternam: qui verò ma-

Isa.14. Gen.3. Ioan.3. Ioan.5. Matt.25.

rò mala, in ignem æternum. Qui ſunt duo admodum diuerſi fines, qui nunquam adunari poterunt, altero ab altero ſemper diffugiente.

DOCTORIS DIVINI D. IOANNIS RVSbrochij. Precatio cum primis pia ac deuota.

OBſecro te benigniſſimè DEVS per immenſam miſericordiam tuam, vt præſtes mihi te amare toto corde ſuper omnia, & cunctos homines, atque omnes ſtatus tum religioſos tum ſeculares, amicos & inimicos perindè vt meipſum diligere. Da mihi vt omnes homines venerer, nec quẽquam vnquam iudicem aut contemnam: Sed vt ipſe potius ab omnibus contemni, & abijci deſiderem, nec vnquam hominibus placere appetam, niſi tibi Domine, nec cuiquam præterquã tibi diſplicere verear aut reformidem: vtqúe in omnibus tuum ſuper omnia honorem & graciſſimam voluntatem tuam, non aliud, exequi concupiſcam. Oro præterea amantiſſimè Domine, vt præſtes mihi ne de meipſo aut proprijs actionibus meis prẽſidam aut prẽſumam, ſed vt tibi, ſanctiſſimisqúe meritis tuis totus innitar, & in ijs potiſſimum ſpem meam & fiduciam collocem, ac nihilominus ſemper quod in me eſt, facere non omittam. Adhæc vulnera (quæſo) cor meum amore tuo, & libera me ab omni priuato & corrupto ac falso amore, & da mihi cognoſcere & ſentire charitatem, miſericordiam, ſapientiam & omnipotentiam tuam, itemq; proprium nihilum & infidelitatem meam. Rogo etiam dulciſſimè Domine ne me vnquam ſinas obliuiſci mortis & Paſſionis tuæ, ſed vt in eis ſit mihi præcipua requies & acceſſus ad Diuinitatem, & vt omnes vires meas in tuis vulneribus & tua morte conſumam. Tantam etiam mihi pijſſimè Domine largire charitatẽ, vt omnia propter te & facere & omittere poſſim, & vt omnis labor tua cauſa facilis mihi ſit, vtqúe mortales omnes, & omnis eorum conſolatio, necnon quæuis naturæ meæ oblectamẽta, mihi tam amara & moleſta reddantur quam mihi modo iucunda ſunt: & vt æquè libens eis cæream, quam eis ægrè adhuc deſtituor. Oro inſuper benigniſſimè Domine, vt me in omnium tam religioſorum quam ſecularium cordibus extinguas, & vt cunctos homines, omnesq; extraneas imagines in meo corde occidas: nec ab vlla mihi afflictione vel cruce vel mœrore parcas, quæ tibi placeant, & mihi adminiculo ſint apud te, & in omni perpeſſione & afflictione, quam mihi euenire permiſeris, & quæ ab hominibus mihi poſſit accidere, præſta vt me reum agnoſcere & fateri diſcam, & vt contemnam meipſum. Precor nihilominus ſuauiſſimè Domine, vt mortis & vulnerum tuorum meritis, & teipſo toto cæleſti Patri tuo pro omnibus, quæ vnquam admiſi, peccatis meis ſatisfacias, ijsdemq; omnem negligentiam & defectus meos ſuppleas. Præſta etiam mihi, vt incertam mortis horam, & horrendi ac tremendi iudicij tui æquitatem, itemqúe negligentias & breuitatem vitæ meæ, pœnasqúe grauiſſimas & ſempiternas impijs & peccatoribus præparatas ob oculos habere & formidare diſcam. Denique clementiſſimè Domine, dã mihi, vt nunquam neque pacem, neque delectationem quæram aut inueniam, niſi in te, & vt tu ſis cauſa & ratio omnium actionum mearum. AMEN.

PARA-

Digitized by Google

PARADIGMA ELEGANS, QVOD IN vetusto quodam Exemplari Confluentino, Nuptijs spiritualibus Rusbrochij ascriptum reperimus.

VIRGO quædam cum à spiritali Patre suo, viro benè docto, de via Dei institui cuperet, interrogata est ab eo, quænam illius sublimissima esset exercitatio, cui in interiori homine inniteretur. Illa paulispet secum deliberans, respondit se vitam & Passionem Saluatoris meditari articulatim, & propriam vitam, itemque vitia sua in illam intima cum deuotione transfundere. Cui Doctor, Bonum quidem id est, ait, & cum primis frugiferum, sed non satis est, quoniam ex affectu merè naturali & absq; speciali diuina gratia meritò quis moueri possit ad commemorãda ea, quę ipsius causa amicus eius vel perpessus sit vel egerit, atq; ex horum recordatione compassione affici. Tum virgo sisciata est ex eo, foretne ea vera deuotio, si quis peccata sua quotidie mente reuoluat, & ex animo deploret. Ad quod Doctor tale dedit responsum: Vtile quidem & salutare etiam hoc est, sed tamen solius nihilominus naturæ esse potest, cum natura bene constituta, iure meritoque vitium quoduis & omnem iniustitiam auersetur. Rursum virgo percontata est, foretne vera deuotio, si quis mente quotidiè tormenta intueatur damnatorum, aut sursum tendens, vitam contempletur æternam, eamq; ardentissimè suspiret? Respondit Doctor: Vtilis sanè hæc est exercitatio: sed tamen etiam sola natura pœnas reformidat, & appetit gaudia, sicut dum quis suam ad quam pertinet, ciuitatem adspectat, in qua omni exoluto dolore, nihil nõ gaudiorum, immò quicquid desiderari possit, abundet, mirum non est, vt eam vehementer exoptet. His auditis, virgo ruditatem & cæcitatem suam, qua proximam ad Deum viam inuenire non potuisset, ploratura discessit, sesecq; cum lachrymis & precibus introrsus recepit. Cui splendidus quidam puerulus mox astitit. Quem cum ipsa discedere iussisset, dicens, neminẽ ipsam consolari posse, ait ille puerulus: Ne ita loquaris quæso. Nam ego & possum & volo te consolari. Pater tuus repulit te ob tuam vitæ spiritualis ruditatem. Sed nunc reuertere ad eum, dicasque illi, verissimam & pijssimam deuotionem sitam esse in maxima resignatione, & verissima abnegatione seu nihilipensione & annihilatione suijpsius, cui ruina sua sit vera resurrectio: qui diuina fretus ope, æquabiliter ac fideliter DEO semper inhæret per amorem, idque perindè in penuria vt abundantia, in dando æquè vt accipiendo, in mœrore vt in gaudio. Quisquis enim tum in his, tum in alijs euentibus quibuscunque vera cum pace DEO vnitus permanet, is vnus, quid sit vera ac interna vita & deuotio, perspectum habet. Ista hæc vbi virgo suo retulisset Patri, respondit ille: Iam demum verissimam ac proximam nosti perfectionem in qua omnis consumationis finis consistit: ad quem pertingi non potest, nisi caro cum vitijs & concupiscentijs crucifigatur, voluntas propria, & quicquid priuatus suggerit amor, repudietur, & ad perfectam, Apostolicam diuinamque charitatem infatigabiliter suspiret. Ad hunc scopum si meditationem Dominicæ Passionis & reliqua tua exercitia retule-

ris, quo ſanctiſſimas Chriſti virtutes perfectius imiteris, non fruſtraberis voto, nec à recto aberrabis itinere, donec ad totius boni fontem pertingas, Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, qui eſt benedictus in ſecula. AMEN.

FINIS.

AD PIVM LECTOREM EPIGRAMMA BARTHOLOMAEI LAVRENTIS COGNOMENTO POIN, IN LAVDEM D. IOANNIS RVSBROCHII ET CARTHVSIAE COLONIENSIS.

Hactenus in terris quaſi gemma ſepulta latebat,
Ac veluti paucis vnio notus, erat
Cœlicus hic Doctor IEHOVÆ cui Gratia nomen,
Cognomen tribuit grande ſonora Palus
Non tulit hoc Vbicos intra Carthuſia muros
Gnauiter vſque aliquid condere ſueta boni,
Nempe vt ſub medio celanda diutius eſſet
Cælitus edocti tanta lucerna viri.
Atque ideò in ſeſe verſoris imagine ſumpta,
Idque DEI ſolo, non alio, intuitu
Tranſtulit ex humili Belgarum idiomate linguam
In Latiam hoc ipſum, quod modo cernis, opus.
Euge beata domus, ſic ſic nouitatibus horum
Nequam ſeclorum pergite ob-ire-viam:
Et ſimiles poſthac itidem ſufferto labores,
Mercedem ſtudijs dignam habitura tuis.

INDEX

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM, NON QVIDEM OMNIVM, SED MAGIS INSIGNIVM MEMORABILIVMQVE, IN HVIVS NOSTRI D. IOANNIS RVSBROCHII LVCVBRATIONIBVS CONTENTORVM, SEDVLO DIGESTVS.

Aaron quid ſonet 91
Abnegationis & reſignationis ſui fructus ibid.
abnegationis veræ ſuijpſius virtus & efficacia quanta 337
abnegatio quæ quibus neceſſaria 461
abnegatio ſui vndè & qualis 317
abſolutio vana quæ 273
abſtracta vita quomodo potiſſimũ agatur 324
abſtractè quinam & vbinam viuendum ibid.
abſtractioni obtinendæ quid maximè noceat & cauendum ſit 326
abyſſus diuinitatis qualis 510
abyſſus quomodo inuocet abyſſum 495
Accipitris calliditas quid ſignet 287
acedia quid ſit, & quomodo expellenda 434
achatæ deſcriptio 172
achiſamech quid ſonet 88
actionem & fruitionem quî Deus à nobis exigat 496
actio Dei qualis 503
actio omnis vbinam deficiat 572
actiuus & externus quis ſemper maneat 487
Adamantem, hircino tantum ſanguine frangi, quid deſignet 225
adam quomodo ad ſeipſum reflexus ceciderit 500
adam vndè ſit facilè victus 676
adeps, quo veſci licet, quid deſignet 212
adeps ſpiritaliter Deo offerendus, quid 211
admonitio & motus continuus Dei in nobis vbique quantus 329
adorare Deum quid ſit 398
adorare & venerari Deũ totis viribus noſtris, quibus iure meritoq; permoueremur 397
aduentus Chriſti in hominem ſecundus, qualis 466
aduentus Chriſti in hominẽ tertius, quid 478
aduentus Chriſti triplex, quis 420.446
aduentus Chriſti myſtici in animas noſtras quotuplex ratio 424
aduentus Chriſti primus quî nobis imitandus 427
aduentus Chriſti ſecundus vtì deſiderandus, & tertius quomodo expectandus ibid.
aduentus Chriſti tertij & vltimi quotuplex ratio 426
aduentus primus qualis, eiusque modus quadruplex quis 446
aduentus ſinguli cunctaq; opera Chriſti quæ tria in ſe conſideranda continent 420.421
aduentus ſponſi perpetuus quis 507
aduerſitatum vtilitas quanta 305
Aegyptus quid ſonet 91
æqualitas animi quomodo vbiq; præſtãda 327
æquinoctium quod quæ ſecum mala vehat 461
æthiopia quid ſonet 186
Affectionibus qualibus quouſque obnoxij ſimus, ad easq; proniſſimi 363
affectus animæ amantis Deum, quis 321
affectus erga Deum quomodo maximè inflammetur 24
afflictiones hominum quatenus Deo placeant 317
afflictiones quæ quibus etiam gaudij loco futuræ 460
afflictionum vtilitas quanta 394
Agere & Pati noſtrum, quid 414
agi nobiſcum rectè, quando demum verè dicatur 330
agnum Paſchalem crudum vel coctum aqua, aut aſſum igne, quis comedat 267
agnus Paſchalis quomodo myſticè manducandus ſit 267.268
agnus ſiue capra quomodo myſticè offeratur 226
Alloquẽdo alios quis ſeruandus ſit modus 375
alphæus quid ſonet 171
altare cur cauum, non ſolidum, fieri iuſſum 81
altare quibus de lignis myſticè faciendum 78
altare thymiamatis, eiusque quatuor cornua, myſticè quæ ſint 155

altaria noſtra duo quæ, quomodo myſticè cõſecranda 209
Amando qui ſpiritus noſter amor fiat 494
amara perindè ac dulcia cuinam ſapiant 337
amare Deum perfectè & poſſidere, quid 398
amare & Frui quid ſit 414
ambitioſos nullo honore dignos eſſe 647
ambulandum cur ſit hic in fide & ſpe, non in ſpecie. 41
amethyſti deſcriptio 173
amici Dei ſecreti quid agant 518
amicorum Dei ſecretorum deſcriptio 519
amicorum Dei vita interna quæ 520
amicorum ſecretorum & occultorum Dei filiorum differentia quanta 520
amor carnalis ſpiritali homini quomodo repudiandus ſit 512
amor Dei Patris quantus ſit erga nos 681
amor Dei quanti ſit momenti 681
amor Dei vbi & quando perfectus ſit 377
amorem Dei perfectum otium non patſ 402
amorem eſſe non poſſe otioſum 523
amorem, inter homines pacis eſſe ſeminarium 317
amore quo quî in nihilum redigaris 496
amori duo quædam congruere 334
amori proprium quid 33
amoris Chriſti ſigna, in Sacramento nobis exhibita, quæ ſint ibid.
amoris Dei erga nos ſigna quatuor quomodo declarata 38
amoris Dei gradus primus 334
amoris erga Deum modi tres quomodo exercendi 699
amoris & fruitionis quale diſcrimen 414
amoris gradus ſecundus 398 tertius 391 quartus 393 quintus 396 ſextus 412 ſeptimus 413
amoris IESV natura quæ 34
amoris inordinati deſcriptio quæ 318
amoris intimus luſus quis ſit 410
amoris langnor & impatientia vndè 455
amoris libra ſumma quæ ſit 643
amoris modi quatuor 601
amoris modi quatuor nobis præcepti, qui quòmodo exercitandi 616
amoris pondus mercatorium quod 154
amoris ſpiritus operationes quæ 107
amoris vita quæ 480
amoris vnitas cum Deo in ſpiritu quomodo obtineatur 671
amor naturalis quis 459
amor Patris & Filij, quis 88
amor quantus exigatur à nobis 606
amor ſenſibilis vndè & quis 449
amor ſuî quos perdiderit 634
amor tranquillus quomodo ſoli aptè comparetur 619
amor vt ſemper operetur, & fruitio vt ſemper vacet 413
Anathema quî Apoſtolus Paulus eſſe voluerit 836
andreas apoſtolus quomodo ſua ſit cruce lætatus 322
andreas quid ſonet 167
angelici infimi ordinis ſpiritus quales, quidque efficiant 547
angelici ſpiritus vti ſe erga nos habeant 401
angelorum inter ſe differentia quanta 658
angelos ex gratia, non natura, eſſe beatos 51
anima deuota quando & quam ægrè intermittat opera pietatis 402
animæ a creaturis omnibus expeditæ & eleuatæ quomodo ſe Deus oſtendat 641
animæ amanti à Deo quæ portæ aperiãtur 382
animæ Chriſti quomodo plus datum ſit, quam ipſa deſiderârit 573
animæ eſſentia qualis 539
animæ proprietates, quibus Deo ſimilis eſt, tres quæ 58
animæ proprietates quot & quæ ibid.
animæ rationalis & diuinæ gratiæ præſtantia 444
animæ regnum quî vaſtatum, & quomodo reparandum 564
animalia Ezechielis quatuor quomodo myſticè exprimamus 254
animalia munda & immũda, myſticè quid 291
animalia quæ cur Deus offerri ſibi iuſſerit 638
animalium quatuor Ezechieli viſorum myſtica ſignificatio 381
animam mundam ſeruare vôlêti quid faciendum ſit 207
animam rationalẽ, infra ſeſe eſſe ſenſitiuã, in ſe rationalem, & ſupra ſeſe ſpiritalem 678
anima quale ſit Dei regnum 477
anima qui cubitus integer ſit, corpus verò ſemis 111
anima quomodo ab ipſam amante perdatur 226
anima rationalis quî Deo viuat 702

anima

anima rationalis quid Deo debeat 650
anima vitalis quousque nobis eleuanda 618
anni partes quatuor mysticè quid 644
annuli aurei quatuor rationalis, mysticè quid 178
annuli aurei quinque mysticè qui 121
annuli quatuor mysticè quid 80
annuli siue circuli aurei quid signent 129
annulis aureis quid doceamur 123
annulus aureus mysticè quid 181
ansæ hyacinthinæ quid signent 130
ansæ sagorum mysticè quid 104
Apis mellificantis depictio, & quomodo imitanda 454
Aquæ lustralis figura 247
aquę modicum vino sacramentaliter misceri, quid 33
aquarius quos notet 629
aqua spiritualis qua lauari debeamus, quæ 158
aquilæ descriptio.& in quibus imitanda sit, in quibus non 282
Arabia quid sonet 184
arabum calliditas quæ quomodo imitanda 185
arbitrij liberi præstantia quanta sit 704
arbitrio libero num aliquid dominetur 626
arbitrium liberum optimum esse in homine, & quomodo offerendum sit 70
arboris nobis ascendendæ rami duodecim qui sint 441
arca Deo fabricanda mysticè quæ 294
arcæ longitudo,altitudo,& latitudo 295
arcæ Mosaicæ quæ quatuor indita fuerint 297
archangeli qui, & quis eis similis 550
aries anniculus immaculatus, mysticè qd 214
aries quos habeat considerandos 106
armus dexter mysticè quid 219
Asor quid sonet 172
aspectus piorum hominum duplex quis 46
ascensus & descensus laudabilis,quis 233
Atrium spiritualis tabernaculi, basesque eius & columnæ quæ sint 72
Auari cus moribus & talpis conferantur 273
auari quam sibi vim meritò inferrent 201
auari stoliditas & imprudentia quanta 390
auaritia & tenacitas quomodo extinguendæ 433
auarum semper inexplebilē & insatiabilē 390
auarorum & tenacium turpitudo 543
auarus cur dæmonum vnguibus pulchrè assimiletur 391
auarus cur & Deo & hominibus odio sit 201
aues immundæ quæ,& mysticè quid 282
aureola quæ,quibus tantum debita 334
aures audiendi habere qui dicantur 356
autum quadruplex differētia mysticè quid 554
aurum purum,quid 253
autumnus mysticè quę secum incommoda ferat 359
Azyma edere septem diebus,quid 269

Baccalaurei mysticè qui sint 647
Baculi pastoralis partes tres, mysticè quid 277
balsami calor quantus 198
balsami descriptio,& quomodo Christum designet 196
balsamum in altis mōtibus crescere,quid ibid.
balteus qualis vestis,& quid mysticè 160
baptismus quid conferat homini 534
barba promissa mysticè quid 225
bartholomæus quid sonet 172
bases æneæ mysticè quid 133
bases quæ quādo & quì mysticè fundantur 113
Beatificantia nos opera quot modis fiant 616
beatis esse volentibus quid necessarium 28
beati sine quo esse nequeamus 503
beatitudines octo quomodo habendæ sint 27
beatitudinis diuersitas quanta 575
beatitudinis æternæ optimum & sublimissimum quid 416
beatitudinis nostræ causa prima quæ 483
beatitudo nostra in quo consistat 483
beatitudo nostra suprema in quo consistat 510
beatitudo perfecta in quo consistat 351
beati vt sint contemplandi 389
beatos omnes vnam amoris flammam reddere 470
beneficia Christi erga nos,quæ 417
beneficiorū Domini Iesu erga nos summa 417
beneficiorum ecclesiasticorum pluralitas in vna persona reprehenditur 276
beniamin quid sonet 257
beniamin quomodo quis mysticè fiat 176
berylli descriptio ibid.
berylli sex anguli quid designent ibid.
beseleel mysticè quid 84.120.294
Blasphemia quorundā scelesta describitur 680
blasphemiæ quorundam inauditæ 619
Bolismum quis mysticè patiatur 480.
bona quæ qui communia forent 473
bona quæ supersunt proceribus & prælatis ec-

clesiæ, pauperibus impertienda esse 658
bona sempiterna quo thesauro comparãda 343
bona temporalia quomodo ad honorem Dei conuertenda 643
Boni homines quomodo considerandi 592
bonorum hominum genus duplex 332
bonorum omnium regula quæ 504
bonum hominem facientia tria quæ 512
bos in holocaustum oblatus, quid mysticè 232
Breuiarium, canon seu ordinarius noster quis sit mysticè 684
Byssus retorta mysticè quid 76
byssus vt designet simplicitatem & innocentiam 93

CAlcitas spiritalis triplex quæ 192
cælestium quanta præterrestribus habenda cura 154
cæli claritas quotuplex, & quæ 387
cæli & stellæ vtì nos vitam internam cælestemque edoceant 627
cæli motus cur aliquando cessaturus 584
cæli qui quam vitam signent 627
cæli triplicis & stellarum descriptio ibid.
cælorum trium corporeorum dispositio & ornatus 537
cælum crystallinum quod & inter quæ mediet 625
cælum empyreum esse palatium Dei &c. 624
cælum empyreum quí conditum & quale 477
calami aromatici descriptio, & mystica designatio 187
calami aurei mysticè quid 138
calculus candidus, mysticè quid 515
caligo quorum sit beatitudo 589
campsores amentes mysticè qui sint 675
candelabri aurei mysticatio 139
candelabrum cur in australi parte locatum 155
candelabrum quî & quale Christus fuerit 143
caniculari æstui quis amor comparandus 457
canon Christi quid nobis præscribat 682
canonis præscripti nobis à Christo fundamẽtum quod sit 659
canticum cuiusmodi Christus nobis præcinet 408 411
capacitas nostra quam sit exilis 494
capra quid, & quî offerenda 226
carbunculi descriptio 169
carnem domare, quanti sit negotij 210
carnes quæ cur tantum sacerdoti edendæ 225
carni obsequentes quæ pœna maneat 675
casiæ descriptio, & mystica significatio 188
castitas quam sit necessaria sacerdotibus 208
castitas quibus rebus aptè conseruetur 436
castitas quomodo obtineatur ac conseruetur 666
castitas triplex habenda, quæ sit 435
castitas vitæ quomodo impugnetur à satana, mundo, & carne 666
castitatem appetenti quæ necessaria 391
castitatem quænam conseruent 662
castitatis triplicis fructus multiplex 436
catenæ 2. aureæ, quid 178
cauda hostiæ quid 235
cauda sacrificij mysticè immolãda qui sit 219
Centurioni quinam assimilentur 44
Charadrij descriptio 290
charitas Christi quam sit communis 473
charitas Christi quanta & cur incomprehensibilis 422
charitas cur igni comparetur 94
charitas cur semper augeri possit 254
charitas Dei quid nobis det, quidve à nobis exigat 639
charitas Dei quid sit, & vndè gignatur 420
charitas & gratia Dei vt obtineri possint 376
charitas operans simul & quiescens, quæ 490
charitas ordinata quæ sit 709
charitas perfecta Dei quid potissimum quærat efficiatque 544
charitas quam capax debeat esse 124
charitas quid operetur 490
charitas quî sit auara 62
charitas quando sit actuosa & essentialis 580
charitas tranquilla & essentialis cuiusmodi, & qualiter sese habeat 383
charitas vti cõparetur abysso, soli & fonti 580
charitate communi viuendum qui sit 492. 493
charitatis ascensus & descensus quomodo differant 646
charitatis communis expertes, vti ex tribus cognoscantur signis 472
charitatis Dei erga nos 4. argumenta 37
charitatis descriptio 202
charitas & vitæ internæ perfectio quid requirat 403
charitatis multiplices effectus 383
charitatis operi nullum studium anteferendum 545
charitatis ordo triplex per tres circulos aureos designatus, quis 180

chari-

charitatis perfectæ commendatio 408
charitatis perfectæ modi qui 702
charitatis pondus ciuile quod 154
charitatis quadruplicis descriptio quæ 21
charitatis regnum quot in partes diuisum 156
charitatis veræ radix quæ sit 27
cherubin qui cur vocentur 576
chorus hominum & chorus angelorum in cælis vbi erunt 411
chorus quas ob res à multis frequentetur 277
chrisma mysticè quid 247
chrisma quando confecerit Christus 249
chrismatis compositio mysticè quid 195
christiani boni, qui 607
christum multo plura, quam scriptum sit, pertulisse 242
christum vt nobis imprimamus 392
christus IESVS Dei Filius vt Patri sit cælesti offerendus 400
christus præcentor noster in cælis vt erit 409
christus qui vitam suam exegerit, & quomodo illi similes efficiamur 152
christus quomodo & oliua & balsamum sit 196
christus quomodo se nobis trifariam communicarit 475
christus quomodo Trinitati, boniq; omnes quomodo Christo similes sint 567
christus vt nobis honorandus sit & adorandus 397
chrysoliti descriptio 174
Cibum sumenti quid mente tractandum 373
cibo sumpto quid agendum 374
cinnamomi descriptio & mystica significatio 186
cinnamomi vires quid designent ibid.
circulorum mysticatio 296
circuli aurei mysticè qui 123.136
circuncisionis & passionis Christi, pondus 189
Clamor sancti Spiritus in nobis, quis & quantus 414
clara sancta quibus se custodijs incluserit 375
claritatis cælestis patriæ & huius vitæ differentia quanta 527
claritudo quæ quem visum excæcet 479
claudicatio triplex quæ 199
clauium potestatem non impediri sacerdotum peccatis 656
clericis aut sacerdotibus inopibus quomodo liceat operam suam locare alijs 658
Coccus bis tinctus mysticè quid 76.94.131
codicis nostri quæ claritas, & in eo exarati æterni versus qui 388
codicis nostri color quis ibid.
cœnæ Dominicæ solennitas à Christo instituta 31
cœnobia quibus morbis laborent 670
cœnobitarum inæqualitas seu proprietas quãta sit hodiè 670
cognitio creaturarum omnium quam nihil sit ad Dei sapientiam 388
cognitio Dei qualis necessaria 30
cognitio Dei summa quæ 441
cognitio nostrîipsorum quam sit vtilis 552
collocutione quali cum Deo anima viribus destituatur 650
collocutiones amicabiles in spiritu Dei & hominis 402
colloquia hominum quomodo accedenda sint religiosis 375
colores 4. mysticè quid 75.93
columbæ proprietates quæ 229
columba in foraminibus petræ, quomodo esse debeamus 197
columbarum pulli duo, quid 229
columnæ quatuor argenteæ mysticè quid 127
columnæ 5. vti signent 5. internos sensus 134
columnarum capita argentea mysticè quid 72
compassio duplex per coccum bis tinctum designata 76
compassionem triplicem quomodo obtineamus 431
compassio quid sit, & quæ bona producat 431
complacentia mutua inter Deum & hominem amantem 401
complacentia sui quam sit periculosa 499
compunctio vndè, & cui soli propria 449
communicare quotidiè quibus expediat 46
communicantium genera quæ & quot 42. &c.
communio cur vocetur Eucharistia 35
communio inter se bonorum quanta 349
concertatio spirituum duorum iucunda 480
concubinariorum quanta impudentia 277
conditi à Deo cur simus 412
conditionis nostræ causa quæ sit 624
confessionis humilis quanta energia 311
confirmatio quæ tria conferat 534
confitendum cui sit, si copia sacerdotis haberi non valeat 69
confitendum quî sit 23 29
confiteri peccata quomodo debeamus 705

Digitized by Google

conſcientiæ liber vt explicandus 386
conſcientiam bonam eſſe paradiſum 690
conſcientia quæ quid baſis ſit 121
conſilia Euangelica quæ 661
conſilij doni gradus ſublimior præclarioresque effectus, qui 571
conſilij donum quæ quatuor impediant 570
conſilij donum, quid 147.562
conſilij domum quomodo quis obtineat 570
conſilij donũ vtì in ſuprema perfectione poſſideatur 574
conſilij ſpiritum duplicem quomodo quis adipiſcatur 488.489
conſilijs ſuis qui Chriſtus velit morẽ geri 705
conſiliorum Dei omnium ſumma quæ 112
conſuetudo quæ nobis efficienda ſit 343
contemplandi dulcedinem eſſe dilectionis operi poſtponendam, parabola 335
contemplanti neceſſarium quid 595
contemplantis animæ proprietates quot & quæ 412
contemplatio maximè frugifera quæ 509
contemplationis ſupereſſentialis præconium, & quinam ad illam pertingant 505
contemplationi ſupereſſentialis tria neceſſaria quæ 506
contemplationis veræ & actionis radix 47
contemplationis veræ modi 4. qui 597
contemplationis veræ impedimenta quæ 594
contemplatio quid ſit 595.598
contemplatio ſublimiſſima tam futuræ quam præſentis vitæ quæ ſit 413
contemplatio vera quibus vijs inueniatur 594
contemplatiuæ vitæ præparatio quæ 412
cõtemplatiuam vitam quis docere valeat 514
contemplatiua vita quomodo adipiſcenda 521
contemplatorem quæ tria faciant 513
contemplatores falſi qui quam grauiter ſeducti 501.532
cortinæ decem myſticè quid 93
contritio duplex quæ 340
contritio vera quomodo magis ac magis augeſcat 340
conuerſis aut conuerti ſtudentibus quid faciendum 516
cor deuotum quale ſit 642
cordis cum lucerna comparatio quæuam 666
cordis noſtri oblatio quam ſit grata Deo 221
cordis vnitas vndè & quid ſit, & quomodo obtinenda 448
cor humile quæ tria ſuſcipiat 428
corium extra caſtra comburere, quid ſignificet 213
cornua agni ſeptem, myſticè quid 142
corona aureola altaris, quid notet 157
corona noſtra quibus imaginibus inſignienda 256
coronarum menſæ duarum myſterium ibid.
corpora hominum ac animalium rationis expertum ex quibus conſtent 677
corporis glorioſi dotes quatuor quæ 387
corpus Chriſti fuiſſe ipſius ſolenne indumentum 671
corpus Chriſti qua tantum cauſa ſumendũ 435
corpus Chriſti quibus panibus qui figuratum 258
corpus Chriſti ſub qualibet vtriuſque ſpeciei particula integrum eſſe 35
corpus Domini quibus quando & quoties ſuſcipiendum 44
corpus quando ſit ſanum 677
corpus quomodo & odiendum & amandum ſit 392
cortina cur ſimplex, ſagum verò triplex fuerit 102
cortina quadricolor, quid 136
cortinarum longitudo & latitudo myſticè quid 96
cortinas aliquanto breuiores fuiſſe quam parietes, quid ſignificet 99
cotis deſcriptio, & myſticè quid 281
Craticula altaris, myſticè quid 157
craticula ſpirituales quæ 79
creationis noſtræ ad imaginem Dei ratio quæ 304
creaturæ omnes quid nos doceant 626.650
creaturas omnes qui Deus poſſideat 586
crepitatio olei quid ſibi velit 643
crucifixio Chriſti quinam hodiè fiat 663
crux cuinam ſit mundus 319
cryſtallino cælo qui cur ſimiles 577
Cubitum ituro quid agendum 386
cubitus cortinarum decem myſticè quid 100
culpæ quæ ad qualem aquæ guttam qui comparandæ 497
culparum leuium grauiter ponderatarũ quantus fructus 329
curioſi alienarum rerũ quo vitio laborent 647
curioſorum & ſibi placentium deſcriptio 49
currendum qui ſit ſpiritualiter, vt comprehenda-

hendamus 65
curſus amoris quæ ſeptem requirat ibid.
cuſtodiæ noſtræ vt poſſidendæ & exornandæ ſint 384
cuſtodiæ ſeptem ſpirituali homini ſeruandæ quæ 376
Cygni deſcriptio, & quid myſticè 289

DAEmonibus peiores, magisque damnandi qui 51
dæmonis & omnis virtutis illius victores qui eſſe poſſimus 401
damnandi qui ſint 608
damnari contra quos odio laborent 651
damnati qui ſint 652
damni pœna quæ vocetur 353
dan quid ſonet 89.169
dare quid Deus nulli poſſit 707
Debitum omne quî diſſolubile 569
decima pars totius ſcripturæ, quæ 231
decimarum ab initio vſus quis 238
decimarum redditio myſticè quid ibid.
defectum noſtrum quî Deus ſuppleat 419
deiformes aut diuini qui quomodo reddamur 323
deipaſſiuos qui cur ſe dici velint 502
defectus, quibus ſancti implicantur, à Deo facilè ignoſci 338
dei proprietates quatuor quæ 85.12
deo qui maximè ſimiles fiamus 492
deo ſimiles quomodo & quãdo reddamur 620
deo vt abſque medio etiam vniti ſimus 410
deo vt per medium vniti ſimus 409
derelictus quis quî conſolandus 25
deſolato cui qua fortitudine ſit opus 461
deſolato quid ſolatij quærendum 460
deum vti quadrupliciter ſentiamus 525
deuotioni cuiuſmodi potius fœminæ, quam viri, deditæ 42
deuotionis dulcedo ſuſpecta, quî diſcutienda 335
deuotionis origo & deſcriptio 449
deuotionis vis quanta ibid.
deus honorari cur velit à nobis 397
deus Pater quo nobis honore afficiendus 492
deus quale bonum ſit 381.615
deus quibus modis quemque hominum moueat 419
deus quid velit à nobis 681
deus qui omnibus in rebus pro ſcopo habendus 439
deus quî malis perindè ac bonis inſit 331
deus quomódo in nobis, nosque in Deo maneamus 522
deus quomodo ſit & ſupra omnia & in omnibus 624
deus quomodo ſit vnus ac trinus 621
deus vtì nobis intendendus 439
deus vtì nobis 3. modis conſiderandus 516
deus vt & auarus ſit & liberalis, immò vt & ipſa auaritia ſit & liberalitas 409
Diabolo quo potiſſimum vitio quis ſimilis fiat 202
dierum trium myſticatio 247
dies primus in tempore gratiæ quis 640
dies ſeptem, & dies octauus, myſticè quid 223
dilecti epitheta contemplanda, quæ 578
dilectionis vehementis & ſitis lepida collatio 328
dilectum aduenìſſe quomodo anima experiatur 572
diligenda nobis aut odienda quæ 318
diligendus nobis Deus quî ſit 328
diligere Deum ex tota anima, quid 617
diligere Deum ex tota mente, quid 619
diligere Deum ex totis viribus, quid 618
diligere Deum ex toto corde, quid 616
diſcipuli ſatanæ quales ſint 705
diſcipulorũ Chriſti nomine digni qui ſint 682
diſcretioni quid reliquæ debeant virtutes 130
diſcretionis vis quanta 552
diſcretio ſpirituum vbi maximè oportuna 502
diſcretio vera vndè naſcatur 552
diſcretio vtì per hyacinthum ſignetur 75
diſpenſatio Chriſti in carne quomodo prænunciata ſit 631
diſplicẽtibus ſibijpſis piè Deũ benedicere 706
ditio ſatanæ quanta ſit hodiè 668
diuitiæ Dei quantæ 470
diuitias qui ſuas Deus nobis oſtendat 527
Doctrinam vita docentis ornandam 162
dolor geminus ex gratiarum actione procedens 450
dominationes angelicæ cur ſic dictæ 564
domini nomen, quam rectè conueniat Deo, & quæ quatuor ad Dominum pertineant 533
dona Dei infima quæ 517
dona Dei omnia duobus quibuſdam includi 88
dona quænam Deus det pro nobis ſibi donatis 120
dona Dei, quorundam ſingularia, vniuerſis an

exoptanda 359
dona qui ſua Deus ſingulis diſpenſet 529
dona ſeptem Spiritus ſancti quid efficiant 546
dona ſeptem Spiritus ſancti vtì per ſeptem lucernas deſignentur 241
dona ſeptem ſancti Spiritus, vtì ſignificentur per ſeptem lucernas 142
dona Spiritus ſancti ſeptem vtì ordinent vitam actiuam & ſpiritualem 487
dona tria quænam Chriſtus in ſe credentibus tribuat 609
donorum Dei energia quæ 142
donorum Dei omnium quomodo quis capax fiat 489
donorum intellectus & ſcientiæ differẽtia 145
donorum ſapientiæ & intellectus diſcrimen 146
dulcedinis falſæ exitus quis 453

Ebrius amore quomodo quis fiat 33
Ebrietatis ſpiritualis deſcriptio 452
Eccleſia cui gemmæ cur aptè conferatur 178
eccleſiæ & arcæ Noæ pulchra collatio 349
eccleſiæ quæ neceſſario obedientia præſtanda 236
eccleſiæ vndenam tanta per principes conceſſa libertas 697
eccleſiam per tabernaculum deſignatam qui conſtituant 83
eccleſia primitiua qualis fuerit 659
eccleſiaſtici quales eſſe debeant 655
Edendo & bibẽdo quando venialiter aut mortaliter, aut nihil peccetur 206
edere & bibere quo pacto debeamus 666
electi ab æterno qui 520
electi & Dei amatores vt alij ab alijs diſtent 381
electorum omnium ordo quis 384
eleemoſynæ quæ qui malè digerantur 659
elementa qualia poſt iudicium futura 583
elementa 4. vtì ducant hominem in Deum 536
ellychnium myſticè quid 144 146
Emunctoria aurea ſeptem myſticè quid 152
Entia omnia cur creata 506
Ephi quid menſuræ ſit 230
Ephemitarum origo 660
errori quanto qui quomodo obnoxij 501
erroris omnis ſpiritalis initium quod 429
errorum genera quatuor quæ 608
errorum omniũ cauſæ & origines quænam 357
erubeſcere meritò vndè debeamus 322
Eſſentia Dei cur omnis modi ſit expers 383
eſſentia noſtra quæ & vndè pendeat 508
eſſentia omnis quomodo diuinæ eſſentiæ inhæreat 571
eſurientes & ſitientes iuſtitiam, qui 434
eſuries Dei erga homines immenſa 33
Ethnici qui quãtas præ alijs pœnas daturi 540
ethnicis an lex naturalis hodie profit 541
Euam Adæ pomum obtendere, quid 227
euangeliorum quatuor figura 254
euchariſtia accipienda qui ſit 535
euchariſtiæ ineſſe ſcitu neceſſaria 30
euchariſtiæ ſacramẽti forma & materia quę 32
euchariſtiam dignè ſumere volenti, quid faciendum 238
euchariſtiam ſumpturus vt ſe præparare debeat 592
euchariſtiam ſuſcepturo neceſſaria 4. 29
euchariſtia quibus ſit deneganda 50
Exemplar creaturarum omnium, quod 589
exercitationis ſpiritus noſtri modꝰ duplex 648
exercitationum internarum modi 4. qui 368
exercitatio ſpiritus noſtri intima quomodo obtinenda 477
exercitia à Miſſam auſcultantibus frequentanda quæ 366.367
exercitia & miniſteria Deo grata quæ 242
exercitia quæ per ſenſus fiunt, quaha ſint 649
exercitia quatuor magnæ perfectionis 47
exercitia qui ſua cuique ſapiant 493
exercitium ad delenda peccata aptiſſimũ quid 343
exercitium fructuoſiſſimum quod 307
exercitiorum omnium intimum quod 481
exercitiorum ſpiritalium modus triplex 398
exeundi modus quadruplex, quis 469
exeundum qui ſit ad Deum & ad Sanctos 470
exeundum qui ſit ad peccatores 471
exeundum quomodo ſit ad in purgatorio detentos ibid.
exeundum quomodo ſit ad ſeipſum ibid.
exire quo nos Deus velit 508
exitus ſpiritalis ad omnes virtutes quomodo triplex ſit faciendus 428
exitus ſpiritalis gaudij ſummus quis 481
exitus triplex quis 428

Facere multo quam ſcire præſtare 307
facta aliorum qui excuſanda vel extenuanda ſint 506

Falconis contra vulturem audacia, quid præ ſe ferat 285
fames ſpiritalis quid 556
fames ſpiritus noſtri perpetua erga Deum, quid 479
familia diuina quibus partibus conſtet 20
familiaritas Dei erga conuerſum quanta 339
familia vna quomodo ſimus cum Sanctis & Angelis omnibus 674
Febrem tertianam eſſe duplicem 463
febris periculoſiſſima quæ 464
febris ſpiritalis quadruplex quæ 462
felicitatem æternam quali quis exercitio faciliè aſſequatur 343
femorale pontificis myſticè quid 160
feneſtra altaris quid ſibi velit 81
fermenti primitiæ, quid 232
fermentum myſticè quid ibid.
feruor omnis hodiè quam repuerit 638
feſta quæ Eccleſiæ qui tandem conſummanda ſint 684
feſtiuitates D. Iesv præcipuæ quæ ſint 629
Fibulæ æneæ myſticè quid 105
fidei Catholicæ ſtabilitas quanta 259
fidei 12. articuli per gemmas 12. ſignati 165
fidem ſolam non ſufficere anhelanti ad vitam æternam 404
fides Catholica quid nos doceat 347
fides Chriſtiana quibus rebus ſubſiſtat 259
fides Chriſtiana quomodo ex perſecutionibus profecerit 660
fides quæ aut quorum, quî perfecta ſit 43
fides ſine qua nemo ſaluandus eſt, quæ 347
fiducia vel confidentia vera erga Deum vndè oriatur 340
filij Dei legitimi qui & quales ſint 701
filij Dei quomodo fiamus 521
filij Dei ſecundùm quid ſimus 677
filij Dei ſingulares efficimur per 4. dona 87
filij planetarum vtì fiant filij Dei 678
filiorum Dei ac naturæ diſcretio 634
filios Dei nos eſſe quomodo certi ſciamus 521
fimus myſticè quid 213
firmamento cæli quis cur comparandus 568. 573
fiſtulæ cinnamomi, quid myſticè 185
Fons charitatis quî redundet 480
fons charitatis quis 581
fons humilitatis eiusque riuuli 4. qui 393
fons ſpiritalis eiusque tres riuuli, qui 466
fons virtutum omnium quis 180
fontis gratiæ riuuli quatuor qui 649
fontis Spiritus ſancti riui quatuor qui 672
fontis Spiritus S. riuuli ſeptem, qui ſint 546
forcipes myſticè quid 79
formicæ deſcriptio 458
formica quibus quomodo imitanda ibid.
fortitudinis donum quæ 4. impediant 557. 561
fortitudinis donum quid efficiat 555. 558
fortitudinis donum quid nos doceat 149
fortitudinis donum quo faciat 488
fortitudinis donum quomodo Chriſtus habuerit 560
fortitudinis donum qui obtinendum 557. 561
fortitudinis ſpiritus duplex quî obtinẽdus 488
fortitudinis virtus per purpuram deſignata 76
Franciſci ab actibus ſuis commendatio 365
frigore ſpirituali quæ perdantur 643
frigus infernale quale 353
fructus gratiæ & gloriæ ſex, qui 587
fructus ſpiritus duodecim qui quomodo aſſequantur à dignè communicante 270
frui Deo quid ſit, & quæ ſex ad hoc requirantur 531
fruitio Dei quid 606
fruitionem diuinã quatuor impedientia, quæ 574
fruitionis Dei modus primus & alter quis 415
fruitionis diuinæ guſtum quis quomodo perceperus 566
fruitionis æternæ aulam quis ingredi valeat 571
fruitio quæ quanta ſit 588
frumenti comportatio myſtica quæ 461
Fundamẽtum omnis monaſtici ordinis quod 684
fundamentum omnis ſanctimoniæ quod 216
fundamentum virtutum omnium quod 390
fuſcinulæ æneæ myſticè quid 79

GAd quid ſonet 171
galbanum quid ſit, & quid myſticè ſignet 239
gaudendum in aduerſis Chriſtum imitãti 646
gaudia beatorum quanta 585
Gehennæ metus inordinatus vndè oriatur 635
gemmæ xij. in Rationali poſitæ, quid 165
generatio filij Dei in ſpiritu, quæ 507
geſtus & mores veri humilis qui ſint 15
Gibboſis auaros referri 201

gloria & beatitudo vitæ æternæ quãta erit 410
gloria mundana fugienda quî sit 213
glorioſi corporis dotes quatuor demonſtratas in mortali corpore Chriſti 585
glorioſorum corporum differentia quæ 586
glorioſorum corporum dotes 4. quæ 586
Gratia Dei cur annulo conferatur 255
gratia Dei quantoperè ſit neceſſaria 496
gratia Dei quid efficiat, & vt neceſſaria nobis ſit 484
gratia Dei vtì radio ſolis comparetur 490
gratia diuina quid ſit 445
gratia duplex quæ ſit & quid efficiat 418
gratiæ Dei quomodo quis capax efficiatur 483
gratiæ Deo agendæ ſunt non ſolum quod nobis peccata demiſit, ſed etiam quod à multis nos præſeruauit 338
gratiæ Deo pro quibus ſint agendæ 450
gratiæ & luternæ ardentis collatio 446
gratiæ gratum facientis efficacia 418
gratiæ origo vbi & vndè 328
gratiæ veteris nouæq; legis differentia 84
gratia & auxilium Dei vt ex intimis etiam precordijs ſit deſideranda nobis 398
gratia gratis data quæ quid efficiat 419
gratiam cur nobis ſuam Deus infundat 445
gratiam dari pro gratia 241
gratiam Dei impedientia quatuor quæ 543
gratiam qui ſuam Deus ſingulis diſpenſet 518
gratiam ſuam vtì Deus quatuor modis largiatur 644
gratiarum actiones vt agendæ Deo 399
grubis quid doceamur 290
gryphis deſcriptio, & quid myſticè 283
Gulæ pediſſequæ quæ ſint 670
gulæ remedia quæ 392
gulam cauendi remedia potiſſima quæ 206
gula quando ſit veniale peccatum, & quando mortale ibid.
gula quantum vbique dominetur 669
gula quid ſit, & quæ eius filiæ 204
gula quomodo expellatur 435
guloſi mouachi condemnationis exemplum notabile 354
guloſitas animæ myſticè quanta 62
guloſorum pœna futura quæ 354
guſtus diuinæ ſapientiæ quantus 578

Habita omnia à Deo haberi 57
Habitum qualem Chriſtus ſuis tradiderit 664
habitu quo Chriſtus diſcipulíq; eius intus ornati fuerint 665
habitus ſacer an malis quicquam proſit ibid.
habitus vani ſeu curioſi pœna quanta 669
habitus vt componendus ſit 375
hæreſim inducentia quatuor quæ 541
hæreſis & perfidia omnium impijſſima & ſtolidiſſima quæ 378
hæreticis conuerti volentibus neceſſariũ quid 541
hæreticorum deſcriptio 50.378.541
hæreticos ſignari per coruum 286
haliæeti deſcriptio 284
haſtile calamis longius fuiſſe, quid ſibi velit 141
haſtile candelabri, quid 138
Heliotropia myſticè quid 95
hepatis officium quod 211
herodion quorum gerat typum 290
heſperiani quales 617
Hiericho quid ſonet 174
hin quid menſuræ ſit 119
hirci deſcriptio, & quomodo myſticè immolandus 214
hircus cuius typus ſit 218
H litera quid ſibi velit 84
Hominem duabus conſtare naturis 373
homines Deo ſimillimi qui 589
homines peiores dæmonibus qui ſint 712
hominibus quomodo Deus obtemperauerit 187
hominum bonorum & malorum diuiſio quæ 659
hominum inter ſe differentia quanta 653
hominum malorum genera ſex 540
hominum placentium ſibi deſcriptio 405
homo ex quibus contrarijs ſit compoſitus 622
homo ex quibus à Deo compoſitus exiſtat 391
homo qui Deo aſſimiletur 547
homo qui Deo ſimilis efficiatur 484
homo ſecundùm corpus & ſecundùm animam ex quibus ſit creatus 518
honorandus quomodo ſit Deus trifariam 643
honorare Deum quid ſit 398
hora diei tertia quæ nam Chriſtus perpeſſus ſit, & quid nobis agendum ſit 691
hora matutina quid eaque ſit faciendum 685
hora 1. quias 2. myſticè contineat horas 690
hora ſexta quid Chriſtus pertulerit, & quæ nobis beneficia contulerit 692

hora

hora 3. quas tres complectatur horas 691
horis noctis quæ Christus passus sit 686.687. 688
hostes animæ tres qui quomodo per iustitiam expugnandi sint 436
hostiam pacificam trifariam diuidi quid notet 234
hostis noster internus quis sit 675
hostium nostrorum arma, quæ 436
Humanitas Christi quantis donis abundet 59
humanitatis Christi præstantia, nobilitas & potestas quanta 59
humiles cur omnibus chari 706
humiliandi se causam beata virgo Maria, an S. Magdalena maiorem habuerit 338
humiliandi sui quantam quis habeat causam 428
humilis an semper humilior effici possit 311
humilitas bifaria quæ 102
humilitas Christi duplex quæ 422
humilitas Christi quanta 141
humilitas cur tam sedulò exercenda 101
humilitas duplex quæ 304
humilitas quale virtutum omnium tegmẽ 101
humilitas quid efficiat in homine 428
humilitas vera quæ sit 647
humilitas vera vndè fluat 546
humilitas vt fundamentum sit omnium virtutum 428
humilitas vt sit fons quatuor riuis emanans 391
humilitatem acquirendi modus quis sit 16
humilitatem diuinæ gratiæ esse conseruatricem 311
humilitatem totius sanctitatis esse vitale fundamentum 393
humilitatem veram appetenti quid faciẽdum 313.
humilitatem virtutum omnium basim esse 303
humilitate, violatam instaurari Dei charitatem 311
humilitate virtutes omnes stabiliri debere 75
humilitatis diffinitio quæ 303 308
humilitatis & libertatis habitudo quæ 103
humilitatis & vallis profundæ lepida collatio 425
humilitatis fundum quod 395
humilitatis laus & efficacia 131.172
humilitatis mater quæ 309
humilitatis præconium 136.
humilitatis veræ fructus qui 15
humilitatis veræ laus 408
humilitatis verę quanta sit vbique energia 359
humoribus prauis abundare, quid 462
hur aut huri quid sonet 84
Hyacinthinus color quî designet discretionem 10. 75. 94
hydropisis mysticè quid, & quibus obueniat 462
hyems mysticè quid 641
hyosciamos qualis sit flos, & quid mysticè significet 180
hypocrisis & ficta sanctitas fugienda 372
hypocriscos hæreticæ nequitia 503
hypocritæ se aliquid esse existimantes, fugiendi 395
hypocritarum genus quadruplex 542
hypocritas halyçero signari 284
hypostasis Christi quæ 60
hyssopi descriptio, & mysticè quid 267

IAcobus quid sonet 168.171
iaspidis descriptio 170
ibidis descriptio 288
ibis mysticè quid ibid.
Ierusalem quid sonet 257
Ignem alienum qui Ecclesiæ primi intulerint 251
ignis alienus quid, & quam cauendus 144
ignis amoris quibus 4 modis struendus 525
ignis charitatis quomodo fouendus 251
ignis cuiusmodi sit Deus 85
ignis cuiusmodi sit Spiritus sanctus 580
ignis & aquę ebullientis ad amorem diuinum & cor humanum comparatio 451
ignis infernalis qualis 313
ignis infinitæ charitatis Dei quantus 415
ignis perpetuus nobis fouendus qui sit 143
ignis proprietates quatuor quæ 561
ignis quadruplex in die iudicij exusturus quæ 583.
illuminationem diuinam obtinere volenti quid faciendum sit 465.
illusiones diabolicæ quæ quibus vbi maximè imponant 458
Imago Dei quæ, & quomodo in ea viuant omnia 508
imago Dei qualiter animæ sit impressa 37
imbre cuiusmodi virtutes excrescant 452
imitandus Christus quot modis 92
immundum esse vsque ad vesperam, quid 248

Digitized by Google

impatientis & nummi adulterini lepida collatio 323
impetigo quid sit, & quid spiritaliter designet 207
India quid sonet 173.175.186.187
infernum esse Dei Omnipotentis carcerem 354
infirmi vt ad patientiam incitandi 371
infirmi vt taras hominum visitationes placidè ferre debeant 372
infirmi vt tractandi, eisque inseruiendum sit 370
inimicos qui facilè diligeremus 113
iniquitates cur potissimum nobis displicere debeant 339
innocens patientia quid, & quanti eius fructus 494
innocentiæ quid à quibus debeatur 131
innocentia gemina quæ quomodo custodienda 93
inspiratio diuina quid 121
intellectu in cælum scandenti quæ sint necessaria 625
intellectus doni gradus primus 489
intellectus doni gradus secundus 491
intellectus doni gradus tertius 492
intellectus donum cur solis radijs assimilandum 490
intellectus donum impedientia quatuor, quæ sint 477
intellectus donum per quæ quatuor acquiratur 477
intellectus donum quantæ sit dignitatis 576
intellectus quale sit donum & quomodo obtineatur 145
intelligentia ex Deo manans quæ 121
intelligi aliquid posse, quod exprimi non possit 256
intentioni simplici quomodo obsequendum 487
intentio recta quæ sit 145
intentionis duplicitas quantum impediat gratiam 543
intentionis quanta exigatur simplicitas 153
intentio simplex quæ 145.486
instabiles, stabilissimi qui fieri possint 325
instituta sanctorum Patrum à quibus hodiè euertantur 385
institutiones quædam optimæ 646
interiora nostra cui & quî pandenda 136
internum hominem quæ tria faciant 512
introuersio & extrouersio bonorum hominum qualis 45
inuidia quanta mala generet 203
inuidia quem non valeat inficere 431
inuitatio iucundissima quæ 441
Ioannes quid sonet 169
ioseph quid sonet 175
Ira & inuidentia vndè 202
iræ vitium quomodo eliminandum sit 430
ira sancta qualis 203
Israelis nomine quinam comprehendantur 473
issachar quid sonet 172
Ithamar quid sonet 91
Iubileus annus quomodo mysticè celebrandus 363
iubileus olim in lege, quid erat 363
iubilatio vnde oriatur 597
iubilum qui subinde fiat 555 642
iubilus quid gaudij sit 457
iudæi qui cure hnicis peiores 541
iudas inter duodecim qualis fuerit 655
iudas quid sonet 90.169.175
iudicare quos quibus illicitum 638
iudex nec non testes & accusator in extremo iudicio qui 426
iudicij die extremo quænam futura sint 583
iudicij die quomodo diuersimodè diuersis Christus apparebit 351
iudicij die suis pro operibus cuique reddendum præmium 426
iudicio Christi sistendorum genus quintuplex ibid.
iudicium extremum vbi sit, & quomodo futurum 350
iupiter planeta qualis sit 635
iupiter qualis sit 631
iustitiam esurientes & sitientes qui 556.558
iustitia quæ quomodo pro æterna vita sit colenda 155
iustitia vndè profluat & nascatur 428
iustum quænam efficiant hominem 535
iustus dicendus quis 326.497

Labium æneum eiusque basis mysticè quid 158
laborem qui aut non sentias, aut ames vel facilè toleres 329
lac ecclesiæ, quid 226
lachrymæ amoris quam sint salutares 456
laici qui quibus eruditis prudentiores 252
lamina aurea mysticè quid 181

lami-

Digitized by Google

laminæ aureæ mysticè quid 124
lampas & oleum nostrum, quid 172
largitas qui in nobis nascatur 149
laro qui cur similes 287
latronum in medio cur mori Christus voluerit 695
lauacri positio quæ, quid sibi velit 159
lauandi quando & qui simus ibid.
laudandi Deum ratio multiplex 449
laudandus quomodo sit Deus 410
laudare Deum, quam sit iucundum ibid.
laudare Deum quid sit, & cui proprium ibid.
laudari Deum satis dignè non posse 150
Lebetes quibus cineres excipiãr, mysticè quid 79
legem vetere nouæ figuram fuisse 67
legis Mosaicæ & Euangelicæ discrimen 195
leoni quis amor cur comparetur 643
leui quid sonet 168
leuitæ mysticè qui sint 259
lex sempiterna quæ sit 705
Liberalitas quid sit, & quomodo à diuite & à paupere exercenda 432
liberalitati quid reliquæ debeant virtutes 131
libertas cur Ithamar affimiletur 92
libertas quæ cur palmæ comparetur 91
libertas spiritus quomodo acquirenda 92
liber triplex vespertino tempore perlegendus quis 386
libidinis peccata quę quibus grauiora sint 204
libra charitatis quadruplex quæ 619
libra quid mysticè 231
libra signum qualem æquabilitatem noter 335
librum cuiusmodi suæ inseri arcæ Christus mandârit 295
lignа Sethim qualia, & quid mysticè 78
lignum vitæ paradisi terrestris in homine, quid 348
ligurij descriptio 171
lilia aurea mysticè quid 140
Locustæ mundæ aut immundæ quæ 293
loquacitas quantum religiosis obsit 375
loqui de Deo quid aut quomodo debeamus 665
Lucerna calami cuiusque qualis 119
Lucernæ candelabri 7. mysticè quid 142
lucernæ nostræ cuiusmodi oleo sint fouendæ 241
lucernæ nostræ tria necessaria quæ 143
lucernarum in tabernaculo vicissitudo, quid 241
luciferi filij quales 637
lucis genera quatuor 85
luctus beatus quis sit 27.432
lux cuiusmodi sit Deus 85
luxuriæ filiæ quot 205
luxuriæ remedia quæ 392
luxuriam virandi remedia potissima quæ 205
luxuria quid sit, & quomodo expugnanda 436
luxuria qui vel intus vel foris admittatur 704
luxuria spiritalis quæ 500

MAgnanimitas vtì respondeat dono fortitudinis 149
mala punica quadricoloria, quid signent 162
malè agere, vitam esse dæmonum 646
mendatorum Dei omnium scopus 112
mansuetudo quid sit 431
mare mortuum mysticè quid 174
mariæ imitator quid confecturus 500
mariæ virginis excellentia & dignitas quanta 400
mariæ virginis exercitia quatuor 47
mariæ virginis præconium 500
maris rubri color quid designet 174
martha cur Mariam accuset 319
martis filij quales sint mysticè 616
materia vitiorum omnium quæ sit 647
matrimonij sacramentum quid conferat 525
matthæus quid sonet 173
matthias quid 176
Media, quibus ad nos veniat Deus, quæ 483
media quibus in Deum ducamur, quæ 483. 490
mediatores cuiusmodi sint faciendotes 312
meditari cogitare quid debeamus 667
medulla virtutum omnium, quid 240
mel de petra fugere, oleumque de saxo, quid 197
mellis primitiæ quid 232
mel mysticè quid ibid.
melodiæ cælestis modus sextuplex 409
membris in ipsdem quibus quis deliquerit, singulariter quæque cruciandum 235
mendicantium ordines initio quales, & quales hodiè 279
mensa Domini cui fecerè accedenda 476
mensa propositionis quid 213
mercatori contemplator quis cur similis 499
mercator quam sapiens Christus sit 676.

mercenarij quales sint 657
mercenariorum & seruorum fidelium differentia 517
merces animæ peccatis obnoxiæ quæ sit 649
merces quæ debeatur diabolo seruientibus 679
mercurius planetarum quartus & quibus dominetur, qualisque sit natura &c. 677
mergulus quos mysticè exprimat 288
metum extremi iudicij non debere esse nimium 633
Militia spiritualis quinam exercenda 20
milui descriptio, & mysticè quid 284
ministrorum nomine cur Prælati & Præpositi vocentur 365
misericordes beati, qui sint 413
misericordes verè qui sint 564
misericordiæ opera exhibenda qui sint 549
misericordia quid virtutis sit 148
missæ interessentes, ad quid omnes obligati sint 649
missæ officium quando per Apostolos exequi cœptum 36
missa quomodo deuotè audienda sit 366
mites atque mansueti qui 430
mitra vel cidaris summi sacerdotis, quid designet 179
mitra vel tiara quid mysticè 160
Mobile primum quæ moueat 624
modi Dei quot & qui sint 383
modi in sacramento quot mysticè completi 258
modiorum trium ad triplicem legem collatio 230
modum habens, & modo carens, quomodo differant 591
monachorum equitatio 385
monachorum quorundam tepor &c. 278
monasticæ initia qualia fuerint, qualesq; sint eiusdem hodiè processus 668
monialium quarundam abusus quis & periculum 278
mors æterna quæ 354
mors prima & secunda quæ 356
mortem ex amore desiderari 456
mortui beati qui 64
mortui nobismipsis quomodo esse debeamus 680
motuum duorum mysticorum operatio quæ 124
moses aut Moises & Moyses quid sonet 67
moses quomodo Christi figurã gesserit 67.83
mulctæ quæ quorum vitiorum quales 275
mulierum aliquot in vestitu & ornatu vanitas quanta 274
multitudo vel multiplicitas cuinam minimè noceat 326
munditia cordis quomodo adipiscenda 435
mundi nomine qui vocentur 274
Myrrhæ descriptio 184
myrrha quando fuerit Christus 239
myrrha vti designet Christum 184

NAsum grandiorem, nimis paruum, siue rectum, mysticè quis habeat 200
nati denuò ex Deo qui sint 7-9
nati ex Deo quales 600
natura angelorum & hominum quorsum à Deo sit facta 633
natura corrupta quomodo incitet ad vitia 638
natura Dei quibus modis contemplanda 467
natura Dei quam sit incomprehensibilis 474
natura Dei qualis 439
naturæ complexionem siue habitudinem esse obseruandam 373
naturæ Dei vni multa tribui nomina 607
naturæ diuinæ vnitas, & personarum Trinitas qualis 476
natura & actio charitatis quæ 639
natura hominum in quot complexiones diuisa sit 634.635
natura hominum quî sit condita 658
nauiculæ Petri prærogatiua singularis 259
Nebulæ spiritualis descriptio 453
negotiatores sapientes mysticè qui sint 674
negotiatores sapientes quomodo efficiamur 679
negotiatores stulti qui sint 675.676
negotiator euangelicus quis 154
negotiatori cuinam anima similis sit 702
neptalim quid sonet 170
nescire quæ Deus dicatur 344
Nihilum peccati primum in cælo esse factum 615
nihilum suum insequendo, seipsum homo amittit 575
Nobilitas & libertas seruorum Dei quanta 218
nobilitas & præstantia omnium virtutum & bonorum operum quæ 396
noctuæ descriptio 287
noctua quos mysticè designet ibid.
nomen nouum quis quomodo accipiat 515

nomen

nomen salutiferum IESV quomodo sit exaltatum & honoratum 619
nomina duo Laminæ aureæ insculpta, quid aut quæ 181
Nuntij animæ tres, qui 449
nuntij duo vti à Deo mittantur ad animam 564
normæ Christi articulus primus 661
normæ Christi articulus secundus ibid.
normæ Christi articulus tertius 667
normam seu regulam cuiusmodi Christus discipulos suos docuerit 661
notarij testamenti Christi qui 694
nothi & spurij mystice qui & quales sint 701
notitia Dei vera prædicti qui sint 45
nouitij quousque timus in amore Dei 377
Numeri xxij. mysticatio 230
nummum vt quisque suum vitiosum corrigere debeat 370
nummus noster quando aureus purè sit 369
nummus noster quando iusti ponderis sit ibid.
nummus noster quàdo suam habeat formam, decorem & monetam 370
nuptialis vestis Christi quæ 394
nuptialis vestis quenam nobis habenda sit 667
Nycticoracis descriptio 286
nymphæ proprietates quatuor mysticè quid 96

Obdurati quomodo serendi 237
obediendum qui sit 236
obedientia ad salutē necessaria quæ 587
obedientia Christi quanta 236.240
obedientiæ definitio quæ 315
obedientiæ encomium 259
obedientiæ gradus septem qui 315
obedientiæ opera quantum excellant cætera 316
obedientiæ quædam commendatoria exempla ibid.
obedientiæ veræ parabola siue exemplū ibid.
obedientiæ veræ quanta tarditas 314
obedientia IESV & Mariæ quanta 187
obedientia maxima quæ 316
obedientiam sacrificijs præstare 214
obedientia qualis debeat esse 187
obedientia quam sit grata Deo 370
obedientia quid exigat 293
obedientia quid sit, eius que laus quanta 667
obedientia vnde nascatur, & quid generet 147
obedientia vnde prosluat, & quid sit 429
oblatio nostra triplex Deo offerenda quæ 212
obtineri aliqua posse quæ verbis exprimi non possunt 638
obuiatio Dei & spiritus nostri supernaturalis quæ 433
obuiatio Dei naturalis, quæ 432
obuiatio intima spiritus ac sponsi quæ 510
obuiationis gradus summus 494
obuiationis summæ modus primus 495
obuiationis summæ modus secundus 496
obuiationis summæ modus tertius ibid.
obuiatio virtutum omnium initium ac finis, quæ 432
Occasiones cuilibet fugiendæ, quæ sint 393
occurrendi Christo modus triplex 438
ocij ignauissimi descriptio 501
ociosorum falso vita spiritualis quæ 499
ociosorum malè aliud genus, quod 502
ociosorum malè depicto 608
ociosum esse quid nequeat 498
ocium falsum à vero qui differat ibid.
ocium quale Deus sit 620
oculi intellectus vbi & cui aperti habendi 448
oculus animæ simplex vti Deum videat 598
oculus animæ simplex quis 18
Odium & inuidēia quomodo expellantur 432
odoratus nostri circa vestri conferendus 125
odor quis qui nobis sequendus 126
Offerendum Deo Patri à nobis, quid sit 492
officia humilia libenter amplectenda esse 372
Olei feruidi & amoris collatio 619
oleum gaudij vti Deo offerendum 149
oleum iustitiæ quomodo Deo offerendum 145
oleum misericordiæ quomodo accendendum 148
oleum mysticè quid 77
oleum nostrum quomodo scientiæ dono incendendum 147
oleum oliuarum mysticè quid 116
oleum pacis quomodo offerendum 148
oleum timoris Domini offerendum qui sit 111
oleum vitæ æternæ quomodo incendendum 149
oleum vnctionis q d mysticè designet 184.188
Onocrotali descriptio, & mystica significatio 289
onychini lapidis genera duo 375
onychini lapidis quales & quid signent 164
Oliab mysticè quid 84

Digitized by Google

Opera bona extra ecclesiam non prodesse 237
opera bona quæ sint necessaria atque vtilia 271
opera externa qui exequenda 136
opera meritoria quæ 344
opera munda & immunda quæ 271
opera quæ cuique potissimum sectanda 342
opera sua vt quis perfectissimo modo faciat 339
operio Dei singularis in supremis animæ viribus 262
operimentum ex pellibus arietum rubricatis, mysticè quid 105
operimentum supremum ex pellibus hyacinthinis factum 108
optris boni vtilitate quæ 486
operum Christi ratio quadruplex quæ 421
optimus omnium vt sit verus humilis 15
opus Deo grauissimum, nobisque vtilissimum quod 321
Orandi modus optimus quis sit 314
orandus vt sit Deus, & pro quibus rebus 398
orationum Christi excellentissima quæ 314
ordines quatuor gemmarum & articulorum fidei, quid nos doceant 177
ordinis sacramentum quid conferat homini 515
ordo & distinctio creaturarum, quale Dei sit opus 380
ordo inter Deum & creaturas quis 420
orientem versus orare, quid præ se ferat 649
Os animæ quid 35
ostium vitæ æternæ quod 479
Ouibus quomodo inter pastores & mercenarios sit discernendum 636

PAcem veram qui & quando obtineamus 305
pace vera quomodo frui queas 320
pacifici beati qui 435
palmæ quadruplex significatio 91
panes azymi mystice quid 219.222
panes propositionis mystice qui à quibus edendi 258
panis Christus vti triplici ratione coctus ac nobis datus sit 219
paradisus terrestris in homine quid 542
paradisus vitalis quis 500
parasceue qui transfigenda 245
pars optima eligenda quæ 519
particeps bonorum omnium qui fiat 345
paschalis noster agnus quis 238
pastor bonus, & pastor malus quis 273
pastores veri aut sacerdotes, quales 637
patiēdi desiderio vndenam inflammemur 322
patientia Christi quanta 423
patientiæ descriptio, eiusque laus 321
patientiæ fructus quanti 323
patientia quid sit 339
patientia vera quæ sit, & vndè oriatur 549
patrimonio Christi vti indigni qui sint 637
paupertas beati qui sint 27
paupertas spiritu qui 430
paupertas spoatæ & voluntariorum laus 590
paupertas malaquæ, qui accidat 226
paupertas spiritus falsò dicta, quæ 609
paupertas spiritus vera quæ ibid.
paupertatis voluntariæ canon quis 661
pax vera quomodo inuruiatur 311
Peccantium genera quinque quæ 506
peccantium genera sex quenam passioni Christi interfuerint 694
peccasse, qui nobis per occasionem profit 338
peccata & vitia vt in cœnobijs hodiè plerisque dominentur 395
peccata quæ resistendo, quæ fugiendo vincenda sint 352
peccata quæ vbique hodiè dominentur 669
peccata quotidiana & venialia quomodo tollantur 702
peccata sua cur grauissimè sint cuique pœnitenda 342
peccatis mortalibus obnoxiorum genus triplex 140
peccatores cur tam & diu & patienter Deus tulerit 339
peccatores quinam facilius veniam assequantur 695
peccatores qui quomodo tandem saluati 632
peccatoribus quibus quid maximè timendum 232
peccatoris iustificatio quantum sit. D.n.i opus 318
peccatorum hodiè dominantium genera quatuor quæ 614
peccatorum remissio qui bifariam fiat 350
peccatorum remissio vndè certo sperari debeat 341
peccatorum venia qui facilè impetretur 614
peccatorū venia vt petenda & impetranda 287

Digitized by Google

peccator vt quatuor modis cum DEO in gratiam redeat 644
peccatum è somnijs quomodo generetur 23
peccatum in Spiritum sanctum quod 516
peccatum omne & veniale & mortale quantoperè detestandum 338
peccatum originale vti in Baptismo per Christi sanguinem sit deletum 69
pectusculum eleuationis mysticè quid 221
pectus nostrum quibus dandum 236
pelles arietum rubricatæ & hyacinthinæ mysticè quid 134
perfectionem assequi cupientibus quid agendum sit 683
perfectionis statui quatuor necessaria quæ 511
perfectus quis sit 378
periculum, impartientia amoris laborantibus, cauendum quod 457
perfecutio generalis in Christianos quamdiu durârit 660
personæ tres diuinæ, qualis vnitas sint 621
personis diuinis appropriata, an inter se differant 468
pessimi omnium qui 243
petere à Deo quid duntaxat debeamus 336
petri amorem erga Christum fuisse auctum post lapsum 665
petrus caput totius orbis quomodo omes Christi paueriit 193
Philippus quid sonet 171
Pictura cuiusmodi fuerint in velo & cortinis 132
pietas Christi quanta 550
pietas vndè & quis eius effectus 431
pietas vti fluuio Paradisi rectè comparetur 551
pietatis dono possidendo necessarium quid ibid.
pietatis donum qua lucerna signetur 148
pietatis donum quid efficiat 487.549
pietatis impedimenta quatuor, quæ 551
pij quomodo sit totus terrarum orbis 550
pingendum nobis mysticè quid 132
pinnulæ quinq; ad natandum necessariæ, quid mysticè 281
piscium mundorum & immundorum mysticatio 280
Placentes sibi alienaque curantes, ad virtutes omnes inhabiles esse 709
placere sibi neminem debere 363
planetæ cur sint sibi inuicem contrarij 625
planetæ quam inter se differant 676
planetæ quid & quomodo influant & agant in inferiora 626
planetæ quomodo naturam suam influant 678
planetæ quomodo regant inferiora 628
planetarum filij secundum quid simus 677
planetarum septem mystica quædam ad animam accommodatio 568
planetis an insit vlla potestas 678
plumæ mysticè quid denotent 382
plumarium opus mysticè quid 95
Pœnitentiæ generalis vis quanta 224
pœnitentiæ opera externa quæ 343
pœnitentiæ quatuor necessaria quæ 535
pœnitentia ludæ qualis fuerit 629
pœnitentia optima & vera quæ 342
pœnitenti vere quam sit paratus Deus indulgere 341
ponderis genus triplex quod 133
porphyrionis descriptio, & quid mysticè 279 290
possibilia quæ nam sint Deo, quæ impossibilia 681
possibilia quomodo sint nobis omnia 629
possidere Dium qui tantum queamus 524
potestas Ecclesiæ omnis vndè 222
potestates qui angeli cur dicti sint 516
potestatibus angelicis quomodo assimilemur 559
prælati ecclesiæ primitiuæ quales fuerint 697
prælati ecclesiæ quales olim 474
prælati qui cur aceipiti similes 287
prælati religiosorum quæ vitare debeant 668
prælatis viuendum qui essent 252
prælatorum ecclesiæ modernorum & primitiuorum collatio 655
prælatorum ordinariorum differentia 696
prælatorum quorundam abusus & fastus 276
prælatorum veterum & reproborum differentia quæ 674
præsentia Dei vbi & quibus in rebus sit sita 327
præsentia diuina nunquam fraudandus quis 338
præsentia iugis Dei qui & addifcatur & obtineatur 329
precatores efficacissimi in cælo qui 582

Digitized by Google

preces noſtræ vel per Chriſti merita exaudiantur 492
precum humilium vires quantæ 425
præmium ſuum aut pœnam vnumquemque manere 675
princeps actuum noſtrorum quis 224
principes angeli qui cur dicti ſint 559
principibus angelicis quomodo ſimiles efficiamur 552
primæ tempore quæ Chriſtus paſſus ſit 689
primitiarum dandarum ratio ſeu modus quis 258
proficiendum cur ſit nobis ſemper 59
propoſita libera ſex quæ 115
propenſione quali erga Deum & virtutes omnes quiſque præditus eſſe debeat 111
propenſiones quæ ſint veniales aut mortiferæ 708
proprietarij monachi non verbo, ſed opere, qui 543.544
proprietariorum & præbendoſorum nota 543
proprietas bona malave quæ 318
proprietas propria quam ſit odienda ibid.
proprietas quæ quibus cauenda 329
proprietatis & infectæ linguæ pulchra collatio 337
proprius maximè Dei & ſuiipſius, quis 318
pruina myſtica quid 453
Publicani cur hodiè plures phariſæis 655
puerorum abſque baptiſmo decedentium ſtatus 585
pugil optimus quis 332
pulmonis deſcriptio 1 5
purpureus color myſticè quid 75.94
putei infernalis deſcriptio 355

QVadrageſimale ieiunium cur inſtitutum ſit 618
quadrageſimus annus quid boni afferat homini 363
quartanæ febris geminatio qualis 464
quartana febris myſticè quæ in quibus oriatur ibid.
querimoniæ piæ Deo proponendæ quæ 492
querimonia ægrotis vitanda quæ 371
quærendus & poſſidendus quomodo ſit Deus 416
quærendus vbi ſit Deus 625
quæſitionis propriæ extirpatio perfecta quæ 7
quæſtio de nimium abſtractis 326
quies amantis animæ in Deo, qualis 484
quieſcendum eſſe potius in Deo quam donis eius 440
quieſcendum quomodo ſit in Deo 487
quieſcere in eo quo quis fruitur, quid 511
quies contemplationis vbinam actioni poſtponenda 335
quies eſſentialis, qualis ſit vita 493
quies & actio vbi conſiſtant 491
quies illicita quæ 498
quies naturalis quid, & quando vertatur in vitium 498.499
quies omnium amantium ſpirituum ſuprema in quo conſiſtat 486
quies ſupernaturalis quæ quantum naturalem excellat 298
quietem & actionem qui Deus à nobis exigat 496
quietem qui captent naturaliter omnia 498
quietis expers quis ſit 490
quotidiana febris myſticè quid 463

RAdix vitiorum, & radix virtutum quæ 230
radix virtutum omnium quæ 87
raptus ſpiritalis deſcriptio 456
ratio animæ vbi cæcutiat 650
ratio hominis vt ſit eius cuſtodia & conclaue, in quo illi demorandum 376
ratio illuminata vt Deum contempletur in intellectualibus imaginibus & diuinis affectibus 578
rationale pontificis myſticè quid 165
reductus vti ſit homo per Chriſtum 534
reges & principes totius mundi quomodo ſimus vel eſſe poſſimus 402
regna quæ quibus conceſſa ſint 674
regnum animæ quomodo exornandum ac diſponendum 437
regnum Dei quid ſit 390
regnum Dei quintuplex quod 583
regnum Dei quomodo boni maliq́ue partiti ſint 652.698
regnum quod cur ſupremo cælo comparandum 582
regnum ſcripturę quomodo perficiendum 586
regulæ S. Patrum quid doceant 279
regula omnium monachorum generalis quæ 48
religioſorum antiquorum & modernorũ diſcrimen

erimen quantum 278
religiosorum exercitia quotidiana quæ esse debeant 366
renes duo qui mysticè Deo offerendi 312
renes & renunculi quid 215
renes interni quomodo cremandi 219
resignatio Christi quanta vbique 221
resignatio quæ quibus necessaria 26
resignatio sui humilis & plenaria quantopere Deo placeat 401
resignatio summa quæ 489
responsio contra quasdam blasphemias 611
rete diaboli cur humiles capere non possit 280
retia diabolica quæ 274
reticulum iecoris, quid 234
reticulum iecoris quomodo Deo offerendum 211
reuelationes seu visiones quæ qui fiant 456
reuelatio quibus nulla sit necessaria 467
rex in animæ regno quis 437
Rixi quatuor mysticè quid aut qui fiat 649
rixuli diuinæ gratiæ res, qui 466. 469
Roris cuiusdam noxij depictio 418
Ruben quid sonet, & cuius typum gesserit 166
rupturam spiritaliter quis habeat 202
rubrochij de tabernaculi structura opinio 117

SAcerdotalis ordinis excellentia 262
sacerdotes ebrij ac mortui mysticè qui 252
sacerdotes mali cur suo iudici reseruandi sint 263
sacerdotes mystici qui 260
sacerdotes nouæ legis quomodo ornandi 139
sacerdotes omnes quibus quatuor virtutibus fulgere debeant 161
sacerdotes qui quibus quanto præstent 263
sacerdotij impedita ac maculæ quæ 199
sacerdotio fungi quis tantum possit 261
sacerdotium authoritas, mediatio & oblatio 228
sacerdotum bonorum descriptio 607
sacerdotum dignitas vnde, & quanta 260
sacerdotum legia & Euangelij collatio 228
sacerdotum malorum impudentia quanta 253
sacerdotum quorundam abusus quales 276
sacramenta Ecclesiæ animæ quam sint necessaria 657
sacramenta Ecclesiæ qui cunctis parata 418
sacramenta septem quid conferant homini 514
sacramenta septem vnde profluxerint 188
sacramentis Baptismi Confessionis & Eucharistiæ quæ contraria 435
sacramentis & signis externis quæ cur nobis velata 48
sacramenti vnius cur gemina vsus sit Christus consecratione 36
sacramentum Eucharistiæ qua deuotione seu feruore sumendum 367
sacrificia legalia quousque placuerint 198
sacrificij Mosaici figura vti in Christo impleta sit 218
sacrificium iuge quod 217
saga cur longiora cortinis 103
saga vndecim ex pilis caprarum quid signent 120
sagum cilicinum foris appensum mysticè quid 117
saluandis quid factu necessarium 607
salus nostra vbi sita 434
salutis suæ certus esse an hic quispiam possit 328
salutis suæ quis quodammodo certus fiat 682
sanctior vnde quis alio sit 325
sancta sanctorum quid 127
sanctiras vbi constituenda 320
sanctitas vnde æstimanda, & quanta sit in homine 334
sanctitatem optantibus quid faciendum 216
sanctitatis legalis & Euangelicæ differentia 196
sanctitatis ipsius fundamentum quod 366
sanctitatis veræ radix & substantia quæ 368
sanctos in cælo pro nobis orare 581
sanctos vt veneremur 368
sanguinis fusio diuersa in sacrificijs diuersis quid designet 218
sanguinis mactatio mystica quæ ibid.
sanguis emortuus quomodo immoletur 232
sanguis suus quomodo cuique mysticè fundendus 231
sapientiæ doni descriptio 499
sapientiæ donum quale 496
sapientiæ donum quæ quatuor impediant 588
sapientiæ donum quid sit, & quid efficiat 578.

ſapientiæ donum quomodo excellenter poſſi-
deatur 582
ſapientia ſpiritus quomodo inueniatur 144
ſapphiri genus duplex 170
ſardius qualis ſit lapis, & quid myſticè 166
ſatan vti quoſdam fallat 492
ſaturni filij quales ſint 635
ſaturnus quis aut qualis ſit, & quomodo aſſi-
duè & vbique hodiè dominetur 628
Scabies myſticè quid 203
ſcala diuini amoris ſeptem graduum, quæ 389
ſcandala mercenariorum quanta hodiè ſint
657
ſcientiæ donum obtineri volenti neceſſaria
quæ 554
ſcientiæ donum quatuor impediẽtia quæ ibid.
ſcientiæ donum quid ſit 552
ſcientiæ donum quid efficiat 146.487
ſcientiæ donum quomodo acquiratur 147
ſcientiæ potius ſacræ ſcripturæ quam ſanctita-
ti incumbere, quale quid 360
ſcientia ſua vel naturali vel acquiſita vt qui-
dam abutantur 545
ſcintilla animæ cur minus ſentiatur, vndeve
dependeat 563
ſcripturas quis facilè intelligat 586
ſcrupuloſorum conſolatio 545
ſcyphi aurei quales & quid ſignent. 139
ſcyphi ſupernè patuli, infernè clauſi, quid my-
ſticè 141
Sectator Chriſti verus vt ſit rarus 655
ſecurus quomodo quis verè efficiatur 336
ſemen Chriſti qui ſint 159
ſenſui aut ſenſualitati vt dominandum ſit 548
ſenſus hominis vt primitus decepti, rationem
deceperint 548
ſenſus ſpirituales quinque quomodo exercen-
di 98
ſententiæ duodecim de amore IESV 590
ſentire noſtrum triplex quod 134
ſeparari quis non facilè poſſit à DEO 480
ſequi IESVM quomodo myſticè debeamus
in montem Tabor 529
ſeraphicis ſpiritibus ſimiles qui 581
ſeraphim quales ſint ſpiritus ibid.
ſeruiant qui Deo & qui ſuo ventri 658
ſerui diaboli qui 274
ſerui fidelis & amici familiaris differentia quę
518
ſerui fideles quid agant 518
ſeruientium Deo mercedis gratia ſtatus qua-
lis 517
ſeruijſſe nobis Deum triplicitèr 640
ſeruire Deo, quantus honor & dignitas 365
ſeruire Deo, quid 272
ſeruitus coacta qualis 652
ſeruitutem malam quatuor inducentia quæ
544
ſethim quid ſonet 78
Silentium internum neceſſarium, quid 521
ſimilæ pugillus, quid 231
ſimilitudo Dei perfecta quomodo obtinenda
574
ſimilitudo Dei quanta per quæ duo obtinea-
tur 508
ſimilitudo Dei quænam faciat nos beatos, &
quæ non 605
ſimoniaci quid ſolum emant aut vendant 656
ſimoniaci hodiè qui 654
ſimoniæ peſtis quantum hodiè ſæuiat 697
ſimplex beatitudo omnium noſtrum quæ 384
ſimplicis & nudi oculi felicitas quanta 327
ſimplicis erga Deum deſiderij vis quanta 106
ſimpliciſſimi quique quales 492
ſimplicitas cuiuſmodi præſtetur animæ per in-
tellectus donum 490
ſimplicitas & innocentia vera quæ ſit, & quo-
modo cuſtodienda 93
ſimplicitas interna quomodo adipiſcatur 478
ſimplicitas mentis nuda, eſt diuinitatis habi-
tatio 47
ſina quid ſonet 250
ſion quid ſonet 257
ſymbolum Apoſtolicum quomodo cõfectum
177
ſimon quid ſonet aut referat 166.174
ſyndereſis quî à Deo nobis ſit inſita 626
ſyria quid ſonet 91
Smaragdi viriditas quanta 168
Sobrietas duplex quæ 434
ſocietas bonorum hominum, cuinam etiam
officiat 327
ſocietas quæ qualiumve hominum vitanda
392
ſolennitatum trium myſtica interpretatio 683
ſol cuiuſmodi ſit Chriſtus, & quomodo qua-
tuor gradus in ſe expreſſerit 464
ſolicitudo vituperabilis quænam ſit 22

solis ascensus ac descensus qui & quando fiat 639
solis efficaciæ seu virtutes quæ sint 636
solis & æstatis ad Christum qualis comparatio 451
solis filij quales 637
solis visibilis & æterni comparatio 451
solitariæ animæ scopus esse quis debeat 325
solitudinem & vanitatem mentis & cordis appetenti quid faciendum 326
solitudo an Deum verè amanti vbiuis necessaria sit ibid.
solitudo quæ quibus cauenda aut quærenda 325
solus quis sit vel esse dicatur: ibid.
somnia qui dijudicanda 23
somniorum turpium remedia quæ 23
sortium super duos hircos missarum mysticatio 245
Specula ante accessum altaris quæ quibus vtenda 119
speculatio mystica quid 598
speculo quali iustus aptè conferendus 497
speculum cuiusmodi sit homo 37
speculum vitium quod 581.598
sphæræ aureæ quid notent 138
spinosæ malorum Punicorum extremitates quid designent 180
spiritalis quomodo quis fiat 233
spiritum amoræ flagrantem quomodo Pater cælestis afficiat 650
Spiritum sanctum ter Apostolis collatum 194
spiritus Domini vt operetur in nobis 603
Spiritus sancti epitheta quæ 580
Spiritus sancti & olei collatio 198
Spiritus sancti suggestiones nunquam discordare à doctrina Christi & Ecclesiæ 502
Spiritus sanctus cuiusmodi sit fons 609
Spiritus sanctus quid sit, & quomodo ex Patre Filioque procedat 622
Spiritus sanctus quomodo sit in nobis, & non in ipso 600
spiritus vnus quomodo sias cum Deo 495
sponsa Dei quæ 416
sponsus animæ quis ibid.
sponsio tristarium qui occurrendum 417
sponsus quas secum delicias adferat 507
Stabilitas in eodem loco promissio, quæ & qualis 376
stamen & subtegmen virtutum omnium 93
status otiosus in simplici natura 48
stellæ in se, & in oculis hominum quales sint 627
stellæ quomodo circumagantur 625
stellæ spirituales pingendæ quæ sint 96
stellarum diuisio 628
stellis pallidis qui similes sint, qui claris, & qui igneis 628
stellis similes quæ sint vires ibid.
stola prima quid 107
stola proxima quid 109
soliditas quorundam quanta 41
storax qualis sit arbor, & quid designet 185
strenuitas quid sit 433
struthionis natura quæ 276
struthio quos mysticè designet ibid.
studia nostra omnia & conatus quo referendi 321
studij vehementis & assidui efficacia quæ 329
Suauitas Dei quanta 527
submersionis mysticè descriptio 524
sudor infernalis qualis 34
superbiæ vt medendum 543
superbia omnis vnde, & qui profligetur 430
superbia spiritalis quibus maximè timenda 218
superhumerale pontificis mysticè quid 163
suus maximè, quis 314

T

Abernaculi Mosaici aspectus qualis 135
tabernaculum Domino constructum, cuiusmodi esse debeant 83
tabernaculum & arca Dei quomodo quis efficiatur 72
tabor quid sonet 589
tabulæ angustæ tabernaculi, mysticè quid 133
tabulæ ex lignis Sethim mysticè quid 130
tabulæ lapideæ cur arcæ inditæ 297
tabulæ nostræ qui deprauandæ sint 123
tabulæ ex ligno mysticè quid 114
tabulæ sinistri lateris quid 119
tactum diuinum quomodo sentiamus 493
tactus Dei emanans quales nos faciat 510
tactus D E I intrò trahens quales nos faciat 530
tactus diuinus quid in nobis operetur 517
tactus diuinus quid sit, & quomodo percipiatur ab anima 478
Tenacium hominum mala quæ 713
tenebras quales inducat peccatum 485

tentationes omnes quomodo facilè vincamus 667
tentationes quam sint necessariæ, & quomodo illis resistendum 332
tentationibus quatuor subtilibus quomodo resistendum 356
terrena qui tractanda 181
testamentum Christi quod quomodo confirmatum 31
testamentum suum quomodo Christus condiderit 693
Thaddæus quid sonet 175
thesaurus in agro absconditus, quis 580
thomas quid sonet 170
throni & tabernacula Dei mysticè qui 575
throni quinam homines dicendi sint 573
thronorum nomine qui spiritus cur vocentur 573
thus mysticè quid 240
timentium seruiliter Deum descriptio 517
timorem Dei impedientia quatuor quæ 548
timoris donum quid efficiat 150.546
timoris donum quid valeat 487
timoris humilis energia 151
timoris inordinati causa & origo 406
timor seruilis qualis 151
tintinnabula in veste pontificis, quid notent 162
topazij claritas & nobilitas quanta 167
torporis erga spiritalia inuoluntarij remedium quod 24
Tractu diuino ad quid summè opus sit 498
trinitas & vnitas cuiusmodi simus cum Deo 603
trinitas & vnitas in Deo quæ sit 621
trinitas quomodo Catholicæ credenda 51
trinitatis & Christi humanitatis similitudinem gerentium genus triplex, quod 566
Tunica Domini IESV inconsutilis, quid mysticè significet 672
tunica hyacinthina quid designet 162
turtures duo quid, & quomodo offerendi 227
turtures duos cuiusmodi Paulus Apostolus ceperit 227
VAna & inutilia habenda quæ 328
vas balsami quale sit Christus 197
Vectes qui quo nos trahant aut ducant 122
vectes tabernaculi quinque mysticè quid 119
vectes transuersarij qui sint 123
vectis postremus à Domino fieri non iussus, quid notet 122
vectis mysticè quid 80
vectis supremus quid 135
vectium inauratorum interpretatio 296
veli exterioris ornatus, quid 136
veli in Christi morte scissio, quid 246
velum quadruplicis coloris quid 129
veneris descriptio 637
veneris filij quales sint ibid.
venialia peccata, tametsi minuta, quam sint cauenda 521
vermiculum qualem se homo exhibere debeat 94
vermis in inferno nunquam moriturus, quis 354
vespertilio quid auis sit, & quos designet 292
vestes quatuor minorum sacerdotum, mysticè quid 162
vestes quatuor speciales pontificis, mysticè quid 162
vestes quales Christus discipulis suis dederit 665
vestibus qualibus vtendum sit religiosis 384
vestibus cuiusmodi familiam suam vestiat Satanas 668
Via ad Deum breuissima quæ 307
via duplex à Christo tradita, scilicet mandatorum & consiliorum, quæ sit 403
via prima ad regnum Dei quæ 536
via secunda ad regnum Dei 537
via tertia ad regnum Dei 539
via triplex ad regnum cælorum, quæ 536
vicem vti homo Deo reddere debeat 616
victoria nostra de tentatione Deum angelosque lætificari 332
videre per quem quomodo incipiamus 445
vigiliæ noctis quot sint, quidque Christus in vnaquaque egerit aut passus sit 688
vincentij martyris patientia inuicta qui fuerit 322
vino quibus cur & quando interdictum 252
vires animæ 4. naturales quæ quibus virtutibus ornandæ 538
vires animæ superiores quid operentur 99.538
vires animæ superiores tres vnde & quo 563
vires animæ tres inferiores quomodo exornandæ 554

vires

vires noſtræ vbi præ amotis æſtu ac impatientia deficiant 643
vires omnes quomodo ſimplificentur 109
virgæ Aaronicæ myſteria 297
virginum prudentium ſtatus qualis eſſe debeat 592
virgo prudens quæ 442
virgo quale ſit ſignum, & cur ſic dictum 409
virtutes cardinales quatuor quid efficiant 538
virtutes & bona omnia ex voluntate noſtra dependere 333
virtutes in Deidonis viuere 152
virtutes omnes vndè & quo 628
virtutes principales quot & quæ 115
virtutes proximorum quomodo noſtræ fiant 74
virtutes quæ quibus hodiè vitijs commutentur 366
virtutes quando perfectæ ſint 405
virtutes 4. per IIII. colores deſignatas vti Chriſtus habuerit 76
virtutes 4. cardinales deſignatas per quatuor cornua altaris 79
virtutes qui angeli cur dicantur, & quomodo quis illis ſimilis fiat 553
virtutes theologicæ tres quomodo obtinendæ 545
virtutes tres ſingulares quæ quam neceſſariæ 74
virtutes veræ cur vel neſciantur adeò, vel negligantur 358
virtutes vti abſque proprietate colendæ ſint 73
virtutibus in ſingulis proprietates quatuor habendæ 152
virtutum donorumque omnium fons quis ſit & origo 674
virtutum fructum cur multi non gustent 587
virtutum internarum energia quæ 136
virtutum modis quatuor Deo ſeruiendum eſſe 644
virtutum omnium radix & initium quod 224. 230. 322
viſionem hominis ſpiritalem quæ tria efficiant 446
viſioni ſpiritali vel ſupernaturali quæ tria neceſſaria 418
viſioni ſupernaturali tria neceſſaria 443
viſitatio Dei, qua animam viſitat, aſſidua, qualis 485
viſitationes quæ quales 275
vita actiua in quibus conſiſtat 534
vita actiua perfecta quæ 554
vita æterna qualis 351
vita affectuoſa quæ 564
vita bona qua ratione inſtituenda 366
vita cæleſtis quomodo hic agi queat 509
vita Chriſti eiusque paſſio qualis ſit codex, & quomodo legendus 387
vita Chriſti quomodo ſemper ob oculos ponenda 182
vita communis ex contemplatione fruitioneque proficiſcens, quæ ſit 538
vita cuiuſ bet boni hominis triplex, quæ 380
vitæ actiuæ fructus triplex 587
vitæ actiuæ gradus quot & qui 404
vitæ æternæ exercitationem tres habere modos 703
vitæ affectiuæ fructus triplex 587
vitæ contemplatiuæ fructus triplex 588
vitæ contemplatiuæ fundamentum quod 513
vitæ corporali quomodo ſpiritalis conferenda 126
vitæ internæ modus excellentiſſimus 402
vitæ noſtræ totius, cunctarumque actionum noſtrarum fructus quis eſſe debeat 417
vitæ omnis perfectæ fundum ac finis quis 505
vitæ paſſionisque Chriſti ſuccincta & amoroſa rememoratio 423
vitæ perfectæ colendæ modi quot 708
vitæ præſentis quanta miſeria 369
vitæ ſpiritalis modus quadruplex quis 381
vitæ triplicis breuis deſcriptio 607. 375
vitæ vitalis eſſentia quæ 63
vitæ vitalis exercitatio quæ 62
vitæ vitalis partes quatuor quæ 61
vitæ vitalis natura quæ ib d.
vitæ vitalis ſupereſſentia quæ 63
vita in actiua quis Deo gratus, quis gratior, gratiſſimusque quis 404
vita interna quomodo incipiat 626
vitam aſperam agere non valentibus quid faciendum 244
vitam bonam agere volenti, quænam à Deo petenda 22
vitam Chriſti, eſſe ipſius canonem 682
vitam æternam intra ſe cernere inuenire que volenti

volenti quid faciendum 61
vitam æternam sine gratia non obtineri ibid.
vitâ mortem, & mors vitam quæ 64
vitam verè contemplativam quot & quæ efficiant 411
vita nostra quomodo perfectum fiat sacrificium 218
vita perfectissima quæ 415
vita verè sancta quæ sit 667
vita sancta vt sit, quæ dum militia 20
vita feruorum Dei quomodo in tres partes dividatur 218
vitas diuersas in Christo fuisse 727
vita spiritualis in quibus consistat 642
vita spiritualis vera quæ 472
vitæ triplex quæ quibus necessaria 623
vita vitalis quæ sit 54
vitia diuersorum statuum acriter reprehenduntur 273
vitiorum decem genera quæ 710
vitiorum omnium causa & origo, quid 429
vitiorum omnium & vniuersæ prauitatis radix quæ 396
vitiorum omnium radices principales quæ 405
vitta hyacinthina quid notet 178
virulum pro peccatis offerre, mysticè quid significat 210
virulum vnum pro omnibus offerri, quid 214
virulus mysticè quid 211. 214
viuendum nobis meritò qui essent 323
viuere Deo volentibus quid necessarium 681
Vmbraculum diuinum quomodo fiamus 90
vmbram esse alicubi nullam, mysticè quid 527
vmbram ex tribus effici 89
Vncini aurei, quid 378
vncti o extrema quid conferat 535
vnguentum internum, quo Apostoli vncti fuerunt, quod 198
vnguentum sanctificationis confectum nobis a Christo, quod 189
vnio quæ qui per arcam significetur 204
vnitas ac diuersitas in Deo qui sit 624
vnitas amantium spirituum inter se qualis 618
vnitas Dei qualis sit fontis vena 568
vnitas diuina quid 86
vnitas hominis triplex quæ 463
vnitatis Dei exactio quæ quid efficiat 174
vnitatis spiritus nostri habitudinem esse duplicem 482
vnum cum Deo qui quomodo fiat 505. 510
vnum esse cum Deo, quid sit 62. 64
vnum omnes cum Deo qui simus 596
vnum omnibus necessarium, quid 519
vnum qua ratione simus omnes 37
Voluntas Deifica sue Deiformis quæ 333
voluntas Dei grauissima quæ 394
voluntas Dei quæ sit 679
voluntas libera vt queuat modis signi similis fit 561
voluntas quæ curigni comparetur 557
voluntas vndè & quando recta sit & integra 334
voluntatem bonam mala efficaciorem esse 333
voluntatem bonam, virtutum omnium fundamentum esse 681
voluntatem malam, fundamentum ac initium esse omnis mali 626
voluntatem nostram super omnia à nobis Deum exigere 336
voluntatem propriam esse dilectionis venenum 317
voluntatem propriam mortificare, quantæ sit vtilitatis 680
voluntatem propriam relinquere, quanti sit momenti 319
voluntati magis quam operi peccatum ineſſe 333
voluntatis bonæ effectus quanti 390
voluntatis bonæ homines qui sint 53
voluntatis bonæ laus ibid.
voluntatis bonæ virtus & efficacia quanta 334
voluntatis libertas quanta 632
voluntatis malæ ac bonæ momentum quantum. 626
voluntatis perfectæ energia quanta 313
voluntatis propriæ abdicatio quid efficiat 430
voluntatis propriæ abnegatio quanta & quæ bona parıat 430
voluntatis propriæ mortificationem esse sacrificium Deo acceptissimum 317
voluntatis propriæ temeritas quanta 680
voluntatis refranatio quantum placeat Deo 73.

Digitized by Google

voluptas caſtiſſima & delicioſiſſima quæ 413
voluptas cordis & ſenſitiuarum virium caſta, quæ 412
voluptaris magnitudini ſuam ex æquo pœnæ grauitatem reſponſuram 355
vota tria monaſtica quæ quomodo ſeruanda 661
vota tria religioſorum, quæ 101
vota vti cuique ſua ſeruanda 661
vox cum altiſſima tum iucundiſſima quæ 407
Vpupæ deſcriptio & myſticatio 291
Vt & Vti myſtice quid 85
vtnam qualem Chriſtus atræ ſuæ indiderit 297
Vulnera Chriſti quinque, cuiuſmodi medicinam miniſtrent 188.197
vulnera Chriſti 5. quomodo commemoranda 387
vulnus diuini amoris æquale 455
vol[illegible]ignari anatos 285
Zabulon quid ſonet 172
Zacchæo ſimiles qui ſint 441
Zacchæus quomodo nobis imitandus 441
Zabedæus quid ſonet 268
Zoara quid ſignificet 174
zonæ candidæ ſanctorum, quid 175

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

8-1

Digitized by Google

Digitized by Google